

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΗΠΕΙΡΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ Ε.Π.
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΗΠΕΙΡΟΥ

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
Περιφέρειας Ηπείρου
2021-2027

Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης Επιχειρησιακού Προγράμματος Περιφέρειας Ηπείρου

Με την συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2021-2027
ανάπτυξη - εργασία - αλληλεγγύη

**Έργο : «Εκπόνηση της Στρατηγικής Μελέτης Περιβαλλοντικών
Επιπτώσεων (ΣΜΠΕ) του ΕΠ Ήπειρος 2021-2027»**

Αρ. Σύμβασης : 1027/19-4-2021

«1ο» ΠΑΡΑΔΟΤΕΟ
«Εκπόνηση Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων»
(Επανυποβολή)

Ιωάννινα, 21/10/2021

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Ταμείο
Περιφερειακής Ανάπτυξης

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ανάπτυξη - εργασία - αλληλεγγύη

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1	ΜΗ ΤΕΧΝΙΚΗ ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΤΟΥ ΣΥΝΟΛΟΥ ΤΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ	5
1.1	Εισαγωγή	5
1.2	Πεδίο αναφοράς της Στρατηγικής Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (Σ.Μ.Π.Ε.)	5
1.3	Φυσιογνωμία της Περιφέρειας Ηπείρου	9
1.3.1.	<i>Φυσικό περιβάλλον</i>	9
1.3.2.	<i>Χωροταξικός σχεδιασμός - Χρήσεις γης</i>	10
1.3.3.	<i>Πολιτιστική κληρονομιά</i>	10
1.3.4.	<i>Κοινωνικό – Οικονομικό περιβάλλον (Δημογραφικά στοιχεία, διάρθρωση τοπικής οικονομίας, απασχόληση)</i>	11
1.3.5.	<i>Ανθρωπογενείς πιέσεις στο περιβάλλον</i>	12
1.4	Η στρατηγική της Περιφέρειας Ηπείρου – Όραμα και στόχοι.....	13
1.5	Συνοπτική περιγραφή του Επιχειρησιακού Προγράμματος (Ε.Π.) Περιφέρειας Ηπείρου	16
1.6	Εναλλακτικές δυνατότητες.....	17
1.7	Εκτίμηση και αξιολόγηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων	17
1.8	Αντιμετώπιση και παρακολούθηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων.....	19
1.8.1.	<i>Μέτρα αντιμετώπισης περιβαλλοντικών επιπτώσεων</i>	19
1.8.2.	<i>Προτάσεις για την παρακολούθηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων</i>	19
2	ΓΕΝΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ	21
2.1	Σκοπός και διαδικασία της Στρατηγικής Περιβαλλοντικής Εκτίμησης (Σ.Π.Ε.) – Νομοθετικό Πλαίσιο	21
2.1.1.	<i>Στρατηγική Περιβαλλοντική Εκτίμηση (Σ.Π.Ε.)</i>	21
2.1.2.	<i>Νομοθετικό πλαίσιο</i>	21
2.1.3.	<i>Η Οδηγία 2001/42/ΕΚ</i>	22
2.1.4.	<i>Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (Σ.Μ.Π.Ε.)</i>	24
2.2	Αρχή σχεδιασμού του Επιχειρησιακού Προγράμματος (Ε.Π.) Περιφέρειας Ηπείρου	26
2.3	Ομάδα μελέτης της Στρατηγικής Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (Σ.Μ.Π.Ε.)	26
3	ΣΚΟΠΙΜΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΣΤΟΧΟΙ ΤΟΥ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΗΠΕΙΡΟΥ – ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΆΛΛΑ ΣΧΕΤΙΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ/ΣΧΕΔΙΑ	29
3.1	Σκοπιμότητα και στόχοι του Ε.Π. Περιφέρειας Ηπείρου 2021-2027	29
3.2	Διεθνείς, κοινοτικοί, εθνικοί στόχοι περιβαλλοντικής προστασίας που αφορούν το Ε.Π. Περιφέρειας Ηπείρου	39
3.2.1.	<i>Η Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία</i>	39
3.2.2.	<i>Προστασία της βιοποικιλότητας</i>	47
3.2.3.	<i>Ένα δίκαιο, υγιές και φιλικό προς το περιβάλλον σύστημα τροφίμων</i>	54
3.2.4.	<i>Στρατηγική για το κλίμα</i>	59
3.2.5.	<i>Στρατηγική για την ενεργειακή απόδοση</i>	62
3.2.6.	<i>Στρατηγική για την κλιματική αλλαγή</i>	67
3.2.7.	<i>Στρατηγική για την κυκλική οικονομία</i>	71
3.2.8.	<i>Νομικό πλαίσιο για τη διαχείριση αποβλήτων</i>	77
3.2.9.	<i>Νομικό πλαίσιο για τη διαχείριση υδάτων – Προστασία θαλάσσιου περιβάλλοντος</i>	85
3.2.10.	<i>Στρατηγική για την προστασία των δασών</i>	96
3.2.11.	<i>Νομικό πλαίσιο για την ερημοποίηση</i>	99
3.2.12.	<i>Στρατηγική για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη</i>	101
3.3	Αξιολόγηση του τρόπου ενσωμάτωσης των διεθνών, κοινοτικών, εθνικών στόχων περιβαλλοντικής προστασίας κατά την σύνταξη του Ε.Π. Περιφέρειας Ηπείρου	103
3.4	Σχέση του Ε.Π. Περιφέρειας Ηπείρου με άλλα προγράμματα/σχέδια	112
3.4.1.	<i>Εθνικό Πρόγραμμα Ανάπτυξης (ΕΠΑ) 2021-2025</i>	112

3.4.2. Εθνικό σχέδιο ανάκαμψης και ανθεκτικότητας «Ελλάδα 2.0»	118
3.4.3. Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς (ΕΣΠΑ) 2021-2027.....	127
3.4.3. Σχέδια Δράσης για τη Βιώσιμη Ενέργεια (ΣΔΒΕ) των ΟΤΑ – Σύμφωνο Δημάρχων	132
3.4.4. Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης (RIS)	134
3.4.5. Εθνικό Στρατηγικό Σχέδιο Μεταφορών (ΕΣΣΜ)	137
3.4.6. Βίβλος Ψηφιακού Μετασχηματισμού 2020 - 2025.....	138
3.4.7. Εθνική Στρατηγική για την Κοινωνική Ένταξη και Μείωση της Φτώχειας..	141
3.4.8. Εθνική στρατηγική για την κοινωνική ένταξη των Ρομά	145
3.4.9. Στρατηγικά Σχέδια για τη Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη (ΣΒΑΑ) των ΟΤΑ	147
3.4.10. Σχέδια Βιώσιμης Αστικής Κινητικότητας (ΣΒΑΚ) των ΟΤΑ	149
3.4.11. Περιφερειακό Σχέδιο για την Προσαρμογή στην Κλιματική Αλλαγή (ΠεΣΠΚΑ)	155
3.4.12. Αναθεωρημένο Περιφερειακό Χωροταξικό Πλαίσιο της Περιφέρειας Ηπείρου	160
3.4.13. Περιφερειακός Σχεδιασμός Διαχείρισης Αποβλήτων (ΠΕΣΔΑ) Ηπείρου....	177
3.4.14. Σχέδιο Διαχείρισης Λεκανών Απορροής Ποταμών Υδατικού Διαμερίσματος Ηπείρου.....	184
3.4.15. Σχέδιο Διαχείρισης Κινδύνων Πλημμύρας Υδατικού Διαμερίσματος Ηπείρου	197
4 ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΟΥ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ	208
4.1 Γεωγραφικό πεδίο εφαρμογής του Ε.Π. Περιφέρειας Ηπείρου	208
4.2 Περιεχόμενο του Ε.Π. Περιφέρειας Ηπείρου	208
4.2.1. Εισαγωγή.....	208
4.2.2. Δομή του Ε.Π. Περιφέρειας Ηπείρου.....	209
4.2.3. Ανάλυση προτεραιοτήτων χρηματοδότησης – Σύνδεση με Ειδικούς Στόχους	210
4.2.4. Σχέδιο χρηματοδότησης του Ε.Π. Περιφέρειας Ηπείρου.....	249
5 ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΕΣ ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ.....	260
5.1 Εισαγωγή	260
5.2 Περιγραφή εναλλακτικών δυνατοτήτων	260
5.2.1. Μηδενική λύση.....	260
5.2.2. Πρώτη εναλλακτική δυνατότητα	261
5.2.3. Δεύτερη εναλλακτική δυνατότητα	261
5.3 Συγκριτική αξιολόγηση των εναλλακτικών δυνατοτήτων.....	262
5.4 Τεκμηρίωση επιλογής υλοποίησης της πρώτης εναλλακτικής δυνατότητας.....	270
6 ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΗΣ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ	271
6.1 Υφιστάμενη κατάσταση και τάσεις εξέλιξης.....	271
6.1.1. Κλιματικά και βιοκλιματικά χαρακτηριστικά	271
6.1.1.1. Θερμοκρασία	271
6.1.1.2. Σχετική υγρασία	274
6.1.1.3. Βροχόπτωση	274
6.1.1.4. Άνεμος	275
6.1.1.5. Βιοκλίμα	276
6.1.2. Μορφολογικά και τοπιολογικά χαρακτηριστικά.....	281
6.1.3. Γεωλογικά, τεκτονικά και εδαφολογικά χαρακτηριστικά	284
6.1.4. Φυσικό περιβάλλον.....	286
6.1.4.1. Χλωρίδα.....	286

6.1.4.2. Πανίδα.....	290
6.1.4.3. Περιοχές εθνικού συστήματος προστατευόμενων περιοχών	291
6.1.4.4. Δάση και δασικές εκτάσεις	305
6.1.4.5. Άλλες σημαντικές φυσικές περιοχές	306
6.1.5. Ανθρωπογενές περιβάλλον.....	307
6.1.5.1. Χωροταξικός σχεδιασμός – χρήσεις γης	307
6.1.5.2. Διάρθρωση και λειτουργίες του ανθρωπογενούς περιβάλλοντος	308
6.1.5.3. Πολιτιστική κληρονομιά.....	311
6.1.6. Κοινωνικό - οικονομικό περιβάλλον.....	314
6.1.6.1. Δημογραφικά στοιχεία.....	314
6.1.6.2. Παραγωγική διάρθρωση της τοπικής οικονομίας.....	322
6.1.6.3. Απασχόληση	329
6.1.7. Τεχνικές υποδομές.....	337
6.1.7.1. Υγεία – Ιατρική Περίθαλψη	337
6.1.7.2. Εκπαίδευση	338
6.1.7.3. Υποδομές χερσαίων μεταφορών	342
6.1.7.4. Υποδομές θαλάσσιων μεταφορών	345
6.1.7.5. Υποδομές εναέριων μεταφορών	348
6.1.7.6. Συστήματα περιβαλλοντικών υποδομών.....	348
6.1.7.7. Δίκτυα ύδρευσης, μεταφοράς ηλεκτρικής ενέργειας, φυσικού αερίου και εγκαταστάσεις τηλεπικοινωνιών.....	353
6.1.8. Κτιριακό απόθεμα – Ενεργειακή απόδοση.....	358
6.1.9. Ανανεώσιμες πηγές ενέργειας	369
6.1.10. Ατμοσφαιρικό περιβάλλον – Ποιότητα αέρα	376
6.1.11. Ύδατα.....	378
6.1.11.1. Επιφανειακά ύδατα	383
6.1.11.2. Υπόγεια ύδατα.....	387
6.2 Υφιστάμενα περιβαλλοντικά προβλήματα.....	389
6.3 Περιβαλλοντικά χαρακτηριστικά που ενδέχεται να επηρεαστούν σημαντικά.....	393
6.4 Πιθανή εξέλιξη περιβαλλοντικών παραμέτρων στην περίπτωση μη εφαρμογής του Ε.Π. Περιφέρειας Ηπείρου	393
7 ΕΚΤΙΜΗΣΗ, ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΚΑΙ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΩΝ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ ΣΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΤΟΥ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ	397
7.1 Εισαγωγή	397
7.2 Μεθοδολογία εκτίμησης και αξιολόγησης των επιπτώσεων στο περιβάλλον	397
7.3 Προσδιορισμός των επιπτώσεων στο περιβάλλον ανά Ειδικό Στόχο	401
7.4 Σύνοψη των επιπτώσεων στο περιβάλλον ανά τομέα	532
7.4.1. Επιπτώσεις στη βιοποικιλότητα	533
7.4.2. Επιπτώσεις στη χλωρίδα – πανίδα	541
7.4.3. Επιπτώσεις στον πληθυσμό	551
7.4.4. Επιπτώσεις στην ανθρώπινη υγεία.....	572
7.4.5. Επιπτώσεις στο έδαφος.....	588
7.4.6. Επιπτώσεις στο τοπίο	595
7.4.7. Επιπτώσεις στα ύδατα.....	601

7.4.8. Επιπτώσεις στον αέρα.....	610
7.4.9. Επιπτώσεις στο κλίμα (μετριασμός).....	619
7.4.10. Επιπτώσεις στα υλικά περιουσιακά στοιχεία.....	630
7.4.11. Επιπτώσεις στην πολιτιστική κληρονομιά, στην αρχιτεκτονική και αρχαιολογική κληρονομιά	644
7.5 Συνολική αξιολόγηση των επιπτώσεων στο περιβάλλον του Ε.Π.	651
7.6 Συμπεράσματα - Σχέσεις μεταξύ των περιβαλλοντικών τομέων.....	653
7.7 Προτάσεις, κατευθύνσεις, μέτρα για την πρόληψη, τον περιορισμό και την αντιμετώπιση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων	653
7.8 Σύστημα παρακολούθησης των περιβαλλοντικών επιπτώσεων από την εφαρμογή του Ε.Π. Περιφέρειας Ηπείρου	661
8 ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΚΑΝΟΝΙΣΤΙΚΗΣ ΠΡΑΞΗΣ	667
8.1 Εισαγωγή	667
8.2 Προτάσεις, κατευθύνσεις, μέτρα για την πρόληψη, τον περιορισμό και την αντιμετώπιση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων	667
8.3 Σύστημα παρακολούθησης των περιβαλλοντικών επιπτώσεων από την εφαρμογή του Ε.Π. Περιφέρειας Ηπείρου	672
9 ΔΥΣΚΟΛΙΕΣ ΠΟΥ ΑΝΕΚΥΨΑΝ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΕΚΠΟΝΗΣΗ ΤΗΣ ΣΜΠΕ.....	673
10 ΒΑΣΙΚΕΣ ΜΕΛΕΤΕΣ ΚΑΙ ΕΡΕΥΝΕΣ.....	674
11 ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ	675
11.1 Βιβλιογραφία	675
11.2 Διαδικτυακοί Τόποι.....	676

ΑΚΡΩΝΥΜΙΑ

ΑΣΑ	Αστικά Στερεά Απόβλητα
ΑΕΚΚ	Αποβλήτων Εκσκαφών Κατασκευών και Κατεδαφίσεων
ΑΥΜ	Απόβλητα Υγειονομικών Μονάδων
ΑΗΗΕ	Απόβλητα Ηλεκτρικού Ηλεκτρονικού Εξοπλισμού
ΑΠΕ	Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας
ΑΕΠΟ	Απόφαση Έγκρισης Περιβαλλοντικών Όρων
ΒΑΑ	Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη
ΓΠΣ	Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο
ΔΕΔ-Μ	Διευρωπαϊκό Δίκτυο Μεταφορών
ΔσΠ	Διαλογή στην Πηγή
Ε.Ε.	Ευρωπαϊκή Ένωση
ΕΛΣΤΑΤ	Ελληνική Στατιστική Αρχή
ΕΣΕΕ	Εθνική Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης
Ε.Π.	Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
ΕΤΠΑ	Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης
ΕΚΤ	Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο
ΕΠΕΑΡ	Εθνικό Πρόγραμμα Ελέγχου της Ατμοσφαιρικής Ρύπανσης
ΕΠΑ	Εθνικό Πρόγραμμα Ανάπτυξης
ΕΣΠΑ	Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς
ΕΣΣΜ	Εθνικό Στρατηγικό Σχέδιο Μεταφορών
ΕΣΠΚΑ	Εθνική Στρατηγική για την Προσαρμογή στη Κλιματική Αλλαγή
ΕΣΕΚ	Εθνικό Σχέδιο για την Ενέργεια και το Κλίμα
Ε.Κοιν.	Ενεργειακές Κοινότητες
ΕΣΔΑ	Εθνικό Σχέδιο Διαχείρισης Αποβλήτων
ΕΠΠΔΑ	Εθνικό Πρόγραμμα Πρόληψης Δημιουργίας Αποβλήτων

ΑΚΡΩΝΥΜΙΑ

ΕΣΔ	Εθνική στρατηγική για τα δάση
ΕΓΥ	Ειδική Γραμματεία Υδάτων
ΕΖΔ	Ειδική Ζώνη Διατήρησης
ΖΔΥΚΠ	Ζώνη Δυνητικά Υψηλού Κινδύνου Πλημμύρας
ΖΕΠ	Ζώνη Ειδικής Προστασίας
ΙΤΥΣ	Ιδιαίτερος Τροποποιημένο Υδατικό Σύστημα
ΚΔΑΠ	Κέντρο Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών
ΚΥΑ	Κοινή Υπουργική Απόφαση
ΚΥΣΟΙΠ	Κυβερνητικό Συμβούλιο Οικονομικής Πολιτικής
ΚΔΑΥ	Κέντρο Διαλογής Ανακυκλώσιμων Υλικών
ΛΑΠ	Λεκάνη Απορροής Ποταμού
ΜΕΒΑ	Μονάδα Επεξεργασίας Βιοαποβλήτων
ΜΕΑ	Μονάδα Επεξεργασίας Αποβλήτων
ΟΤΑ	Οργανισμός Τοπικής Αυτοδιοίκησης
ΟΤΚΖ	Οχήματα στο Τέλος Κύκλου Ζωής
ΠΠΑ	Περιφερειακό Πρόγραμμα Ανάπτυξης
ΠεΣΠΚΑ	Περιφερειακό Σχέδιο για την Προσαρμογή στην Κλιματική Αλλαγή
ΠΕΣΔΑ	Περιφερειακό Σχέδιο Διαχείρισης Αποβλήτων
ΠΠΧΣΑΑ	Περιφερειακό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης
ΠΧΠ	Περιφερειακό Χωροταξικό Πλαίσιο
ΠΠΔ	Πρότυπες Περιβαλλοντικές Δεσμεύσεις
ΠΕΣΚΕ	Περιφερειακή Στρατηγική Κοινωνικής Ένταξης
Σ.Π.Ε.	Στρατηγική Περιβαλλοντική Εκτίμηση
Σ.Μ.Π.Ε.	Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων

ΑΚΡΩΝΥΜΙΑ

Σ.Σ.	Στρατηγικοί Στόχοι
Σ.Π.	Στόχος Πολιτικής
ΣΔΒΕ	Σχέδια Δράσης για τη Βιώσιμη Ενέργεια
ΣΔΛΑΠ	Σχέδιο Διαχείρισης Λεκανών Απορροής Ποταμών
ΣΔΚΠ	Σχέδιο Διαχείρισης Κινδύνων Πλημμύρας
ΣΒΑ	Στόχοι Βιώσιμης Ανάπτυξης
ΣΒΑΑ	Στρατηγικό Σχέδιο για τη Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη
ΣΒΑΚ	Σχέδιο Βιώσιμης Αστικής Κινητικότητας
ΤΠΕ	Τεχνολογίες Πληροφορικής και Επικοινωνιών
ΤΔΜ	Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης
ΤΙΦΚ	Τοπίο Ιδιαίτερου Φυσικού Κάλλους
ΤΠΑ	Τομεακό Πρόγραμμα Ανάπτυξης
ΤΥΣ	Τεχνητό Υδατικό Σύστημα
ΤΣΔΑ	Τοπικό Σχέδιο Διαχείρισης Αποβλήτων
ΥΑ	Υπουργική Απόφαση
ΥΠΕΝ	Υπουργείο Ενέργειας
ΥΔ	Υδατικό Διαμέρισμα
ΥΣ	Υδατικό Σύστημα
ΥΥΣ	Υπόγειο Υδατικό Σύστημα
ΦΟΣΔΑ	Φορέας Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων
Φ/Σ	Φωτοβολταϊκό Σύστημα
ΧΥΤΕΑ	Χώρος Υγειονομικής Ταφής Επικίνδυνων Βιομηχανικών Αποβλήτων
ΧΥΤ	Χώρος Υγειονομικής Ταφής

1 ΜΗ ΤΕΧΝΙΚΗ ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΤΟΥ ΣΥΝΟΛΟΥ ΤΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ

1.1 Εισαγωγή

Η Στρατηγική Περιβαλλοντική Εκτίμηση (Σ.Π.Ε.) είναι μια διαδικασία αξιολόγησης των περιβαλλοντικών επιπτώσεων των υπό κατάρτιση σχεδίων ή προγραμμάτων. Η αξιολόγηση αυτή αποσκοπεί στην εύρεση των βέλτιστων λύσεων διασφαλίζοντας την αρχή της βιώσιμης ανάπτυξης, δηλαδή την ισορροπία μεταξύ της κοινωνίας, της οικονομίας και του περιβάλλοντος.

Σύμφωνα με την Οδηγία 2001/42/ΕΚ η Σ.Π.Ε. αποτελεί υποχρεωτικό στάδιο διαβούλευσης ενός σχεδίου ή προγράμματος. Η προαναφερθείσα Οδηγία ενσωματώθηκε στο εθνικό δίκαιο με την έκδοση της ΚΥΑ οικ. 107017/2006 (ΦΕΚ 1225 Β/05-09-2006), η οποία τροποποιήθηκε από ΥΑ οικ. 40238/2017 (ΦΕΚ 3759 Β/25-10-2017).

Βάσει του προαναφερθέντος θεσμικού πλαισίου η Σ.Π.Ε. περιλαμβάνει τη διαδικασία εκπόνησης της Στρατηγικής Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (Σ.Μ.Π.Ε.), τη διαβούλευση της με τους εμπλεκόμενους φορείς (τις αρμόδιες αρχές, το ενδιαφερόμενο κοινό), τη συνεκτίμηση της Σ.Μ.Π.Ε. και των αποτελεσμάτων των διαβουλεύσεων και τη λήψη αποφάσεων και την ενημέρωση σχετικά με την απόφαση (έκδοση της ΚΥΑ έγκρισης της Σ.Μ.Π.Ε.). Η Σ.Π.Ε. είναι αυτόνομη από τη διαδικασία σχεδιασμού του σχεδίου ή προγράμματος και διεξάγεται παράλληλα με αυτό.

Η παρούσα Σ.Π.Ε. εκπονήθηκε προκειμένου να εξεταστούν οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις του Επιχειρησιακού Προγράμματος (Ε.Π.) Περιφέρειας Ηπείρου 2021 – 2027. Υλοποιήθηκε σύμφωνα με το προαναφερθέν θεσμικό πλαίσιο καθώς και με την 1^η Τεχνική Οδηγία της Γενικής Γραμματείας Δημοσίων Επενδύσεων και ΕΣΠΑ, του Υπουργείου Ανάπτυξης και Επενδύσεων (Αριθ. Πρωτ.: 22272/22-02-2021), σε συνέχεια της 2^{ης} Εγκυκλίου με Αριθ. Πρωτ.: 125192/25-11-2020.

1.2 Πεδίο αναφοράς της Στρατηγικής Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (Σ.Μ.Π.Ε.)

Σύμφωνα με όσα προαναφέρθηκαν η εκπόνηση της Στρατηγικής Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (Σ.Μ.Π.Ε.) αποτελεί βασικό εργαλείο της διαδικασίας Στρατηγικής Περιβαλλοντικής Εκτίμησης (Σ.Π.Ε.).

Η παρούσα Σ.Μ.Π.Ε. υλοποιήθηκε παράλληλα και συμπληρωματικά με την εκπόνηση του Επιχειρησιακού Προγράμματος (Ε.Π.) Περιφέρειας Ηπείρου 2021 – 2027. Με τον τρόπο αυτό είναι εφικτή η ενσωμάτωση των συμπερασμάτων της Σ.Μ.Π.Ε. στη τελική έκδοση του Ε.Π. Στόχος της είναι να διασφαλίσει ότι το νέο Ε.Π. της Περιφέρειας Ηπείρου συμβάλλει θετικά στην επίτευξη υψηλού επιπέδου περιβαλλοντικής προστασίας και

ότι υποστηρίζει τους στόχους της χώρας και της ΕΕ για την επίτευξη της βιώσιμης ανάπτυξης.

Η εκπόνηση της Σ.Μ.Π.Ε. του Ε.Π. Περιφέρειας Ηπείρου 2021 – 2027 ανατέθηκε από την Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης Ε.Π. Περιφέρειας Ηπείρου στην εταιρεία «ALTEREN – Ενέργεια και Περιβάλλον Α.Ε.». Η προαναφερθείσα δημόσια αρχή θα εξετάσει την υποβληθείσα Σ.Μ.Π.Ε. ως προς την πληρότητα και επάρκεια της και θα την προωθήσει στη Διεύθυνση Περιβαλλοντικής Αδειοδότησης του ΥΠΕΝ, με στόχο την διαβούλευση και την έγκρισή της (έκδοση ΚΥΑ στην οποία περιγράφεται ο τρόπος με τον οποίο οι περιβαλλοντικοί προβληματισμοί και οι εκφραζόμενες απόψεις ελήφθησαν υπόψη).

Η Σ.Μ.Π.Ε. συντάχθηκε σύμφωνα με το Παράρτημα ΙΙΙ της ΚΥΑ οικ. 107017/2006 με στόχο την:

- αποτύπωση της σκοπιμότητας, των τεχνικών και λειτουργικών προβλέψεων και των εναλλακτικών λύσεων του παραπάνω Ε.Π.,
- παρουσίαση μιας μεθοδολογίας βάσει της οποίας πραγματοποιείται η αξιολόγηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων από την υλοποίηση του Ε.Π.,
- παράθεση προτεινόμενων προγραμμάτων διαχείρισης και παρακολούθησης των εντοπισμένων περιβαλλοντικών επιπτώσεων, μέσω θέσπισης κατάλληλων περιβαλλοντικών δεικτών,
- τη καταγραφή απόψεων και τυχόν αντιδράσεων - προβληματισμών επί του Ε.Π. των ενδιαφερόμενων μερών (δημόσιες αρχές και κοινό) μέσω της δημόσιας διαβούλευσης του,
- ενσωμάτωση των τεκμηριωμένων προτάσεων – συμπερασμάτων στο τελικό κείμενο του Ε.Π.

Το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα (Ε.Π.) 2021 – 2027 για το οποίο εκπονείται η Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (Σ.Μ.Π.Ε.) αφορά τα διοικητικά όρια της Περιφέρειας Ηπείρου.

Η Περιφέρεια Ηπείρου είναι μια από τις 13 Περιφέρειες της Ελλάδας και καταλαμβάνει το βορειοδυτικό τμήμα της ηπειρωτικής χώρας (βλέπε Σχήμα 1.1), αποτελώντας Πύλη εισόδου-εξόδου προς τα Βαλκάνια και τη Δυτική Ευρώπη. Συνορεύει ΝΑ με τη Στερεά Ελλάδα, ανατολικά με τη Θεσσαλία και ΒΑ με τη Μακεδονία. Στη βορειοδυτική πλευρά συνορεύει με την Αλβανία, ενώ ολόκληρη η δυτική πλευρά και η νοτιοδυτική βρέχεται από το Ιόνιο Πέλαγος και τον Αμβρακικό Κόλπο. Καταλαμβάνει έκταση 9.203 τ.χλμ. και καλύπτει το 6,9% της συνολικής έκτασης της χώρας (131.957 τ.χλμ.). Οι ορεινές περιοχές της Περιφέρειας Ηπείρου καλύπτουν το 74,2% της συνολικής της έκτασης. Μεγαλύτερη πόλη και πρωτεύουσα της Περιφέρειας Ηπείρου είναι τα Ιωάννινα.

Σχήμα 1. 1: Η θέση της Περιφέρειας Ηπείρου στον χάρτη της Ελλάδας.

Η Περιφέρεια Ηπείρου διαιρείται σε τέσσερις περιφερειακές ενότητες (Άρτας, Θεσπρωτίας, Ιωαννίνων, Πρέβεζας), οι οποίες ταυτίζονται απολύτως με τους αντίστοιχους νομούς και διαιρούνται σε δεκαοχτώ πρωτοβάθμιους ΟΤΑ (δήμους). Κύριο χαρακτηριστικό της είναι η γεωμορφολογική ποικιλία, καθώς υπάρχουν τέσσερις βασικές ζώνες: α) η παράκτια ζώνη των ΠΕ Πρεβέζης και Θεσπρωτίας, β) η ζώνη των ορεινών όγκων που εκτείνεται κατά μήκος του ανατολικού ορίου της Περιφέρειας στην ΠΕ Ιωαννίνων και Άρτας, γ) η ζώνη γεωργικής γης, η οποία περιλαμβάνει το νοτιοδυτικό τμήμα της Περιφέρειας και δ) η ευρύτερη ζώνη των ορεινών και ημιορεινών περιοχών.

Ο πληθυσμός της Περιφέρειας Ηπείρου ανέρχεται σε 336.856 άτομα, σύμφωνα με την πρόσφατη απογραφή της ΕΛΣΤΑΤ (2011), και αποτελεί το 3,1% του συνολικού πληθυσμού της χώρας (10.816.286 άτομα). Οι μεγαλύτερες σε πληθυσμό Περιφερειακές Ενότητες είναι η Π.Ε. Ιωαννίνων με 49,8% του συνολικού πληθυσμού της Περιφέρειας και ακολουθεί η Π.Ε. Άρτας με 20,2%, αντίστοιχα. Αναλυτικές πληροφορίες σχετικά με τη διοικητική διαίρεση της Περιφέρειας Ηπείρου και τον πληθυσμό της περιλαμβάνονται ακολούθως.

Πίνακας 1. 1: Διοικητική διαίρεση Περιφέρειας Ηπείρου.

A/A	Περιφερειακή Ενότητα	Δήμος	Πληθυσμός ¹	Έδρα
1	Άρτας	Κεντρ. Τζουμέρκων	6.178	Βουργαρέλι
		Γεωργ. Καραϊσκάκη	5.780	Άνω Καλεντίνη
		Αρταίων	43.166	Άρτα
		Νικολάου Σκουφά	12.753	Πέτα
2	Θεσπρωτίας	Ηγουμενίτσας	25.814	Ηγουμενίτσα
		Σουλίου	10.063	Παραμυθιά
		Φιλιατών	7.710	Φιλιάτες
3	Ιωαννίνων	Δωδώνης	9.693	Αγία Κυριακή
		Ζίτσας	14.766	Ελεούσα
		Πωγωνίου	8.960	Καλπάκι
		Κόνιτσας	6.362	Κόνιτσα
		Μετσόβου	6.196	Μέτσοβο
		Βορ. Τζουμέρκων	5.714	Πράμαντα
		Ζαγορίου	3.724	Ασπράγγελοι
		Ιωαννιτών	112.486	Ιωάννινα
4	Πρέβεζας	Ζηρού	13.892	Φιλιππιάδα
		Πάργας	11.866	Καναλλάκι
		Πρέβεζας	31.733	Πρέβεζα
ΣΥΝΟΛΟ			336.856	

¹ Μόνιμος πληθυσμός βάσει των στοιχείων απογρ. 2011 ΕΛΣΤΑΤ (<https://www.statistics.gr>)

Σχήμα 1. 2: Χάρτης διοικητικής διαίρεσης Περιφέρειας Ηπείρου.

1.3 Φυσιογνωμία της Περιφέρειας Ηπείρου

1.3.1. Φυσικό περιβάλλον

Η Ήπειρος διαθέτει ένα ιδιαίτερα πλούσιο και ποικιλόμορφο φυσικό περιβάλλον που περιλαμβάνει από αλπικά οικοσυστήματα έως εκτεταμένους παράκτιους υδροβιότοπους. Το απόθεμα αυτό αποτελεί κύριο αναπτυξιακό πόρο και θα πρέπει να διαφυλαχθεί.

Η βλάστηση της Ηπείρου δέχεται σημαντικές επιρροές τόσο από το υψόμετρο και το ανάγλυφό της όσο και από τις, κατά περιόδους, έντονες βροχοπτώσεις. Στον ευρύτερο γεωγραφικό χώρο της περιοχής μελέτης συναντάται μια μεγάλη ποικιλία τύπων βλάστησης ενώ παράλληλα καταγράφεται ένας σημαντικός αριθμός ειδών πανίδας, με σημαντικό ποσοστό αυτών να αφορά σπάνια και απειλούμενα είδη.

Σχετικά με τις προστατευόμενες περιοχές του εθνικού συστήματος, στα όρια της Περιφέρειας Ηπείρου βρίσκονται συνολικά είκοσι επτά (27) περιοχές οι οποίες εντάσσονται στον Εθνικό Κατάλογο Περιοχών του Δικτύου NATURA 2000, σύμφωνα με την ΚΥΑ 50743/2017 (ΦΕΚ 4432 Β/15-12-2017): "Αναθεώρηση εθνικού καταλόγου περιοχών του Ευρωπαϊκού Οικολογικού Δικτύου Natura 2000". Από αυτές, οι τέσσερις (4) βρίσκονται

στην Π.Ε. Άρτας, οι εννέα (9) στην Π.Ε. Θεσπρωτίας, οι δώδεκα (12) στην Π.Ε. Ιωαννίνων και οι δύο (2) στην Π.Ε. Πρεβέζης.

Επιπλέον, στην περιοχή μελέτης υπάρχουν τριάντα επτά (37) καταφύγια άγρια ζωής (ΚΑΖ), από τα οποία πέντε (5) ανήκουν διοικητικά στην Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας, μία (1) περιοχή προστασίας της φύσης, δύο (2) εθνικά πάρκα, δύο (2) εθνικοί δρυμοί, δύο (2) αισθητικά δάση, τρία (3) διατηρητέα μνημεία της φύσης και ένας (1) υγροβιότοπος Ramsar διεθνούς σημασίας.

Αναλυτικές πληροφορίες για το φυσικό περιβάλλον της υπό μελέτη περιοχής αναφέρονται στην παράγραφο 6.1.4.

1.3.2. Χωροταξικός σχεδιασμός - Χρήσεις γης

Στην Περιφέρεια Ηπείρου, το μεγαλύτερο μέρος των εκτάσεων καταλαμβάνεται από δασικές και καλλιεργήσιμες εκτάσεις καθώς και βοσκοτόπους. Ένα πολύ μικρό ποσοστό καταλαμβάνουν οι αστικές περιοχές, με αποτέλεσμα να αποτελεί μια από τις πιο αραιοκατοικημένες περιφέρειες μεταξύ των περιφερειών όλης της χώρας. Αναλυτικά, τα ποσοστιαία και διαγραμματικά δεδομένα των χρήσεων γης της Περιφέρειας Ηπείρου παρουσιάζονται στην παράγραφο 6.1.5.1.

1.3.3. Πολιτιστική κληρονομιά

Η Ήπειρος διαθέτει μια αξιοσημείωτη ιστορική και πολιτιστική παράδοση, γεγονός που φανερώνεται και από το πλήθος των ιστορικών μνημείων και παραδόσεων της. Ο ελληνικός πολιτισμός της Ηπείρου αποτελεί ένα από τα πιο σημαντικά κεφάλαια του ελληνικού πολιτισμού.

Σε ολόκληρη την Περιφέρεια υπάρχει πλήθος κηρυγμένων αρχαιολογικών χώρων, βυζαντινών μνημείων καθώς και ιδιαίτερης ιστορικής σημασίας οικισμοί. Πιο συγκεκριμένα, στην Ήπειρο υπάρχουν συνολικά ογδόντα δύο (82) οικισμοί οι οποίοι έχουν χαρακτηριστεί ως παραδοσιακοί. Από αυτούς, οι εβδομήντα (70) βρίσκονται στην Π.Ε. Ιωαννίνων, οι οκτώ (8) στην Π.Ε. Θεσπρωτίας και οι τέσσερις (4) στην Π.Ε. Πρεβέζης.

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει η αρχιτεκτονική των οικισμών της Ηπείρου, με τα αρχοντικά σπίτια της περιοχής να χρονολογούνται από τον 18ο αιώνα. Τα βασικά υλικά κατασκευής των κτιρίων των οικισμών είναι η πέτρα και το ξύλο, με τους Ηπειρώτες να θεωρούνται οι καλύτεροι τεχνίτες των υλικών αυτών.

Μεγάλης πολιτισμικής σημασίας είναι και τα πέτρινα γεφύρια της Ηπείρου, τα οποία εξυπηρέτουσαν τη διέλευση των εμπορών και των μεταφορέων από τις δυσπρόσιτες περιοχές της Περιφέρειας ενώ παράλληλα αποτελούν εξαιρετικά δείγματα παραδοσιακής αρχιτεκτονικής. Χαρακτηριστικά παραδείγματα αυτών αποτελούν το πέτρινο γεφύρι της

Άρτας και της Κόνιτσας. Αναλυτικές πληροφορίες για την πολιτιστική κληρονομιά της Περιφέρειας Ηπείρου παρατίθενται στην παράγραφο 6.1.5.3.

1.3.4. Κοινωνικό – Οικονομικό περιβάλλον (Δημογραφικά στοιχεία, διάρθρωση τοπικής οικονομίας, απασχόληση)

Ο μόνιμος πληθυσμός της Περιφέρειας Ηπείρου, με βάση τα στοιχεία της απογραφής του 2011 της Ελληνικής Στατιστικής Αρχής (ΕΛ.ΣΤΑΤ.), ανήλθε στους 336.856 κατοίκους (3,1% του συνολικού πληθυσμού της χώρας), από τους οποίους οι 165.775 (49,2%) ήταν άντρες και οι 171.081 (50,8%) γυναίκες. Το μεγαλύτερο μέρος του πληθυσμού συγκεντρώνεται στην Π.Ε. Ιωαννίνων, με 167.901 κατοίκους, ενώ το μικρότερο στην Π.Ε. Θεσπρωτίας, με 43.587 κατοίκους.

Αναφορικά με την ηλικιακή διάρθρωση της Περιφέρειας, το μεγαλύτερο ποσοστό, ίσο με 13,2%, εντοπίζεται στην ηλικιακή ομάδα 50-59 ενώ ακολουθούν με ποσοστό 13,1% οι ομάδες 30-39 και 40-49.

Σημειώνεται ότι, σύμφωνα με τα στοιχεία της απογραφής του 2011, η Περιφέρεια Ηπείρου σημείωσε τη μεγαλύτερη μέση ηλικία, 44,2 έτη, μεταξύ των Περιφερειών όλης της χώρας, με τη μέση ηλικία του μόνιμου πληθυσμού της Ελλάδας να είναι 41,9 έτη. Συνεπώς, ο μόνιμος πληθυσμός της περιοχής μελέτης χαρακτηρίζεται ως ιδιαίτερα γερασμένος.

Η Περιφέρεια Ηπείρου, αποτελεί μία από τις λιγότερο αναπτυγμένες Περιφέρειες της χώρας καθώς καταλαμβάνει μία από τις χαμηλότερες βαθμίδες του κατά κεφαλήν Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος (ΑΕΠ).

Η παραγωγική δομή της περιοχής περιλαμβάνει έναν ισχυρό πρωτογενή τομέα, με υψηλό μερίδιο περιφερειακού ΑΕΠ (8,4%) και μερίδιο απασχόλησης (17,5%). Η Ήπειρος παράγει μια ποικιλία γεωργικών προϊόντων, από τα οποία τα πιο σημαντικά είναι τα δημητριακά, τα εσπεριδοειδή και ο καπνός ενώ ιδιαίτερα αναπτυγμένη είναι και η ζωική παραγωγή κυρίως γάλακτος και διαφόρων γαλακτοκομικών προϊόντων όπως το τυρί.

Ο δευτερογενής τομέας συμμετέχει στο ΑΕΠ σε ποσοστό 16,8%. Η βιομηχανική δραστηριότητα περιλαμβάνει τομείς χαμηλής ειδίκευσης, όπως τρόφιμα, ποτά και κλωστοϋφαντουργικά προϊόντα.

Αναφορικά με τον τριτογενή τομέα, καταλαμβάνει το μεγαλύτερο ποσοστό στην Περιφέρεια Ηπείρου, τόσο από άποψη ΑΕΠ (74,8%) όσο και απασχόλησης (68,7%). Ο τουρισμός συμβάλλει σε σημαντικό βαθμό στη διάρθρωση της παραγωγικής και οικονομικής δραστηριότητας της περιοχής.

Η Περιφέρεια Ηπείρου αποτελεί, σε όρους ΑΕΠ, την φτωχότερη Περιφέρεια της Ηπειρωτικής Ελλάδας. Συνολικά, παράγει το 2,2% του συνολικού ΑΕΠ της χώρας, ποσοστό που παραμένει αμετάβλητο κατά τη διάρκεια των ετών.

Το επίπεδο της ανεργίας στην περιοχή μελέτης θα μπορούσε να χαρακτηριστεί υψηλό, καθώς από την απογραφή του πληθυσμού το 2011 (ΕΛ.ΣΤΑΤ.) καταγράφηκαν συνολικά 23.659 άνεργοι σε ολόκληρη την Περιφέρεια Ηπείρου (2,85% των ανέργων όλης της χώρας). Με δεδομένο ότι ο μόνιμος πληθυσμός της Περιφέρειας κατά την ίδια χρονιά ήταν 336.856, η ανεργία ήταν στο 7%.

Βάσει των αποτελεσμάτων της Έρευνας Εργατικού Δυναμικού για το Δ' τρίμηνο του 2020 που ανακοίνωσε η ΕΛ.ΣΤΑΤ, η ανεργία στην Περιφέρεια Ηπείρου ήταν στο 17,2%. Κατά το ίδιο διάστημα, η Περιφέρεια Ηπείρου εμφάνισε το τρίτο υψηλότερο ποσοστό ανεργίας ανάμεσα στις περιφέρειες της χώρας, ενώ το ίδιο τρίμηνο του προηγούμενου έτους το ποσοστό ανεργίας ήταν χαμηλότερο, στο 16,3% περίπου.

Ο αριθμός του οικονομικά ενεργού και μη ενεργού πληθυσμού της Περιφέρειας Ηπείρου, σύμφωνα με τα στοιχεία της απογραφής του 2011, ανήλθε σε 129.712 και 207.144 αντίστοιχα.

Σύμφωνα με τη δειγματοληπτική Έρευνα Εισοδήματος και Συνθηκών Διαβίωσης των Νοικοκυριών (SILC), του έτους 2019, με περίοδο αναφοράς εισοδήματος το έτος 2018, η ΕΛ.ΣΤΑΤ. ανακοίνωσε τα στοιχεία για τον κίνδυνο φτώχειας στην Ελλάδα. Σε πέντε (5) Περιφέρειες, μεταξύ αυτών και η Περιφέρεια Ηπείρου, καταγράφηκαν ποσοστά κινδύνου φτώχειας χαμηλότερα από αυτό του συνόλου της χώρας. Πιο συγκεκριμένα, στην Ήπειρο, το ποσοστό του πληθυσμού σε κίνδυνο φτώχειας για το 2019 ήταν στο 17,4% ενώ για το σύνολο της χώρας στο 17,9%.

Αναλυτικά στοιχεία για τα δημογραφικά χαρακτηριστικά, τη διάρθρωση της τοπικής οικονομίας και την απασχόληση στην Περιφέρεια Ηπείρου αναφέρονται στις παραγράφους 6.1.6.1., 6.1.6.2. και 6.1.6.3. αντίστοιχα.

1.3.5. Ανθρωπογενείς πιέσεις στο περιβάλλον

Οι σημαντικότερες πιέσεις που εντοπίζονται στην Περιφέρεια Ηπείρου σχετίζονται κατά κύριο λόγο με τις πτηνοτροφικές και κτηνοτροφικές δραστηριότητες, τη συγκέντρωση μονάδων ιχθυοκαλλιέργειας (αλμυρού και γλυκού νερού) και την εγκατάσταση και λειτουργία μονάδων αξιοποίησης προϊόντων πρωτογενούς τομέα παραγωγής (εντός και εκτός ΒΙΠΕ).

Επιπλέον, σημειακές πιέσεις στην περιοχή μελέτης προκαλούνται από τα αστικά υγρά απόβλητα οικισμών, τη βιομηχανική δραστηριότητα, την σταβλισμένη κτηνοτροφία, τα στραγγίδια από Χώρους Υγειονομικής Ταφής Απορριμμάτων, τις υδατοκαλλιέργειες, τα μεταλλεία, τα αστικά υγρά απόβλητα από οικισμούς που δεν εξυπηρετούνται από ΕΕΛ, τις απορροές από την αγροτική δραστηριότητα κ.λπ.

Επιπλέον πληροφορίες για τις ανθρωπογενείς πιέσεις στο περιβάλλον της περιοχής μελέτης αναφέρονται στην παράγραφο 6.2.

1.4 Η στρατηγική της Περιφέρειας Ηπείρου – Όραμα και στόχοι.

Ο σχεδιασμός της Ηπείρου για την ΠΠ 21-27 λαμβάνει υπόψη όλες τις κατευθύνσεις και τα κείμενα της πολιτικής συνοχής της ΕΕ, τις αρχές του Ευρωπαϊκού Πυλώνα Κοινωνικών Δικαιωμάτων, τις συστάσεις του Συμβουλίου της Ε.Ε. και τις ειδικές ανά χώρα συστάσεις του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου. Επίσης, λαμβάνει υπόψη τις συμπληρωματικές πολιτικές και εργαλεία εθνικής και περιφερειακής ανάπτυξης όπως το «Εθνικό Πρόγραμμα Μεταρρυθμίσεων», το «Σχέδιο Ανάπτυξης της Ελληνικής Οικονομίας», την έκθεση για την περιφερειακή πολιτική για την Ελλάδα μετά το 2020 του ΟΟΣΑ και τις εθνικές ή περιφερειακές στρατηγικές. Επίσης, έμφαση δίνεται στην προώθηση της γαλάζιας ανάπτυξης, σύμφωνα με τις προτεραιότητες της Ανακοίνωσης της Επιτροπής σχετικά με μια νέα προσέγγιση για τη βιώσιμη γαλάζια οικονομία στην ΕΕ - Μετασχηματισμός της γαλάζιας οικονομίας της ΕΕ για ένα βιώσιμο μέλλον, καθώς άλλωστε αποτελεί και πυλώνα προτεραιότητας για την Ελλάδα. Ο σχεδιασμός της Ηπείρου έχει συμπληρωματικότητα και συνέργεια με άλλες μορφές στήριξης όπως το «Εθνικό Πρόγραμμα Ανάπτυξης» και το «Εθνικό Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας Ελλάδα 2.0». Επιπρόσθετα αναφέρεται ότι η Ήπειρος συμμετέχει στην Μακροπεριφερειακή Στρατηγική Αδριατικής Ιονίου – EUSAIR.

Το αναπτυξιακό όραμα της Περιφέρειας για την περίοδο 2021-2027 είναι:

«Η δυναμική, εξωστρεφής και αειφορική ανάπτυξη της Ηπείρου, εστιασμένη στην μοναδικότητα, το περιβάλλον και την ιστορία, ώστε να καταστεί ελκυστικός προορισμός για καινοτόμο επιχειρηματικότητα και τουριστική προσέλκυση επισκεπτών από όλο τον κόσμο καθώς και ένα σύγχρονο ενεργειακό, επιχειρηματικό, μεταφορικό κέντρο της χώρας και πύλη εισόδου της Δυτικής Ευρώπης».

Για την επίτευξη του αναπτυξιακού αυτού οράματος, διαμορφώνεται ένα συνεκτικό πλέγμα πέντε (5) Στρατηγικών Στόχων (Σ.Σ.):

- **Σ.Σ. 1: Ενίσχυση και διαφοροποίηση της περιφερειακής οικονομίας μέσω της αξιοποίησης της έρευνας και της καινοτομίας**

Ο συγκεκριμένος Σ.Σ υπηρετεί τον ΣΠ1 και θέτει ως κύριες προτεραιότητες την ανάπτυξη της περιφερειακής οικονομίας με έμφαση στη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας και τη σύνδεση με την έρευνα και καινοτομία, την υποστήριξη των ερευνητικών υποδομών, την ενίσχυση της παραγωγικότητας και εξωστρέφειας των ΜΜΕ, την υποστήριξη των ΜΜΕ για την αναβάθμιση των προσφερόμενων προϊόντων και υπηρεσιών με την χρήση και των ΤΠΕ (Τεχνολογίες Πληροφορικής και Επικοινωνιών). Βασικό εργαλείο αποτελεί η Εθνική Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης - ΕΣΕΕ (με την περιφερειακή της διάσταση), η οποία θέτει

τις προτεραιότητες για τον οικονομικό μετασχηματισμό της Ηπείρου. Η συστηματική εφαρμογή της διαδικασίας επιχειρηματικής ανακάλυψης, αναδεικνύει και εξειδικεύει τις ανάγκες και τις ευκαιρίες για συνεργασία της ερευνητικής κοινότητας με τις επιχειρήσεις. Η ενίσχυση του περιφερειακού συστήματος Έρευνας και Καινοτομίας αποτελεί επίσης βασικό πεδίο για τη δημιουργία των κατάλληλων συνθηκών ανάπτυξης και ανταγωνιστικότητας της περιφερειακής οικονομίας σε ένα διαρκώς μεταβαλλόμενο περιβάλλον. Επιπλέον, επιδιώκεται η εμβάθυνση του ψηφιακού μετασχηματισμού σε όλα τα επίπεδα (δημόσια διοίκηση, οικονομία, κοινωνία, κλπ.) καθώς και η στήριξη της ψηφιακής συνδεσιμότητας.

- **Σ.Σ 2: Προώθηση της αειφορίας, της ορθολογικής και αποδοτικής διαχείρισης των φυσικών πόρων – Αντιμετώπιση της Κλιματικής Αλλαγής**

Ο συγκεκριμένος Σ.Σ υπηρετεί τον ΣΠ2 και θέτει ως κύριες προτεραιότητες την προστασία του φυσικού και δομημένου περιβάλλοντος της Ηπείρου από ποικίλους κινδύνους, την θωράκιση από τις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής, την προστασία και ορθολογική διαχείριση των υδατικών πόρων, την ολοκλήρωση του περιφερειακού σχεδιασμού για τη διαχείριση αποβλήτων, τη βελτίωση του ενεργειακού αποτυπώματος του κτιριακού τομέα (δημοσίου/ ιδιωτικού) καθώς και την προώθηση της κυκλικής οικονομίας. Στόχος της αειφόρου ανάπτυξης είναι η επίτευξη οικονομικής προόδου με κατά το δυνατόν ελαχιστοποίηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων δημιουργώντας συνθήκες βέλτιστης αξιοποίησης των φυσικών πόρων της Περιφέρειας. Αναπόσπαστοι στόχοι είναι η πρόληψη και μείωση της ρύπανσης του περιβάλλοντος και η προώθηση αειφόρων προτύπων κατανάλωσης και παραγωγής, ώστε να αποσυνδεθεί η οικονομική μεγέθυνση από την υποβάθμιση του περιβάλλοντος. Επίσης, έμφαση δίνεται στην προώθηση των ΑΠΕ, στην υλοποίηση δράσεων που περιλαμβάνονται στα Σχέδια Δράσης για τη Βιώσιμη Ενέργεια (ΣΔΒΕ), καθώς και στη στήριξη της βιώσιμης κινητικότητας με έμφαση στα αστικά κέντρα της Περιφέρειας με βάση τα Σχέδια Βιώσιμης Αστικής Κινητικότητας (ΣΒΑΚ).

- **Σ.Σ 3: Ενίσχυση της κινητικότητας**

Ο συγκεκριμένος Σ.Σ υπηρετεί τον ΣΠ3 και θέτει ως κύριες προτεραιότητες την ολοκλήρωση των αναγκαίων μεταφορικών υποδομών για την απρόσκοπτη κινητικότητα ενδοπεριφερειακά και διαπεριφερειακά, τη διαμόρφωση ενός ασφαλούς και βιώσιμου (οικονομικά, περιβαλλοντικά) συστήματος μεταφορών και τη στήριξη της πολυτροπικής ανάπτυξης των μεταφορών. Στόχος είναι η άρση των εμποδίων πρόσβασης, η ανάπτυξη ενός ασφαλούς, συνεκτικού και διαλειτουργικού συστήματος μεταφορών υψηλής ποιότητας, η κατασκευή τμημάτων/ συνδέσεων που λείπουν από το δίκτυο κάτω από ένα συνεκτικό πλαίσιο ασφάλειας και αξιοπιστίας των μεταφορών με γνώμονα τη βελτίωση της

προσβασιμότητας, τη μείωση του κόστους μεταφοράς και των εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα.

▪ **Σ.Σ 4: Ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής και του ανθρώπινου δυναμικού της Περιφέρειας**

Ο συγκεκριμένος Σ.Σ υπηρετεί τον ΣΠ4 και στοχεύει σε μια πιο κοινωνική περιφέρεια. Θέτει ως κύριες προτεραιότητες την ανάληψη μέτρων για την εξάλειψη του φαινομένου της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού, την παροχή ίσων ευκαιριών πρόσβασης στην αγορά εργασίας καθώς και σε κοινωνικές υπηρεσίες, την ανάληψη ειδικών δράσεων για ομάδες του πληθυσμού που είναι πιο ευάλωτες όπως ΑμεΑ, ηλικιωμένοι, κλπ., και την ενίσχυση του πολιτισμού και του αειφόρου τουρισμού ως επιταχυντές της οικονομικής ανάπτυξης και της κοινωνικής ένταξης. Επίσης επιδιώκεται η προώθηση της διά βίου μάθησης, η αναβάθμιση των υποδομών εκπαίδευσης, υγείας, πρόνοιας, η πρόσβαση όλων των πολιτών σε υπηρεσίες υγείας, καθώς και η βελτιστοποίηση της αποτελεσματικότητας των συστημάτων υγειονομικής περίθαλψης.

▪ **Σ.Σ 5: Στήριξη της βιώσιμης και ολοκληρωμένης χωρικής ανάπτυξης**

Ο συγκεκριμένος Σ.Σ υπηρετεί τον ΣΠ5 και θέτει ως κύριες προτεραιότητες την ενίσχυση της χωρικής συνοχής, την ανάδειξη των συγκριτικών πλεονεκτημάτων της Ηπείρου και τη διαφοροποίηση των τοπικών οικονομιών, την ενίσχυση της ελκυστικότητας και την ανάδειξη της ταυτότητας των μεγάλων αστικών κέντρων. Επίσης επιδιώκεται η μείωση των ενδοπεριφερειακών ανισοτήτων, η αναζωογόνηση υποβαθμισμένων αστικών περιοχών και η ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς.

Οι ενωτέρω ΣΣ θα χρηματοδοτηθούν από το οικείο ΠεΠ καθώς και από άλλες πηγές όπως τομεακά Προγράμματα 21-27, Προγράμματα Interreg, Ταμείο Ανάκαμψης, ΕΤΘΑΥ, ΕΓΤΑΑ. Επίσης συνέργειες εντοπίζονται και με Προγράμματα όπως HORIZON EUROPE (επιστημονική και τεχνολογική αριστεία, ενίσχυση του Ευρωπαϊκού Χώρου Έρευνας, κλπ.), «Συνδέοντας την Ευρώπη» (μεταφορές, ενέργεια, ψηφιακή τεχνολογία), LIFE (περιβαλλοντική προστασία, διαφύλαξη της βιοποικιλότητας) κλπ..

Το ΠεΠ δύναται να υποστηρίξει επενδύσεις που συνδυάζουν επιτυχώς τις αρχές της αειφορίας, της αισθητικής και της συμμετοχικότητας της πρωτοβουλίας New European Bauhaus, με σκοπό την εξεύρεση προσιτών, χωρίς αποκλεισμούς, βιώσιμων και ελκυστικών λύσεων για τις κλιματικές προκλήσεις.

Το ΠεΠ δεσμεύεται να λαμβάνει υπόψη την αρχή «μη πρόκλησης σημαντικής βλάβης» στις παρεμβάσεις όλων των Στόχων Πολιτικής. Η αρχή θα εφαρμόζεται κατά την υλοποίηση των Προγραμμάτων στη βάση οδηγιών της ΕΑΣ.

Η διασφάλιση της ισότητας ευκαιριών, της ένταξης και της καταπολέμησης κάθε μορφής διακρίσεων καθώς και η διασφάλιση της προσβασιμότητας στα ΑμεΑ διατρέχει οριζόντια το ΠΕΠ, σύμφωνα με το άρθρο 9 «Οριζόντιες αρχές» του ΚΚΔ.

1.5 Συνοπτική περιγραφή του Επιχειρησιακού Προγράμματος (Ε.Π.) Περιφέρειας Ηπείρου

Ο συνολικός προϋπολογισμός του Ε.Π. Περιφέρειας Ηπείρου 2021 – 2027 ανέρχεται στα 426 εκ. € εκ των οποίων το 85% αφορά συγχρηματοδότηση από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Τα κονδύλια χρηματοδότησης θα καλυφθούν από **το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ), το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ) και από αμιγώς εθνικούς πόρους**. Αναλυτικές πληροφορίες σχετικά με τη χρηματοδότηση του Ε.Π. περιλαμβάνονται στους Πίνακες 4.1, 4.5 και 4.6.

Το Ε.Π. Περιφέρειας Ηπείρου 2021 – 2027 περιλαμβάνει τις ακόλουθες Προτεραιότητες:

- 1) Προτεραιότητα 1: Ενίσχυση της περιφερειακής οικονομίας μέσω της αξιοποίησης της έρευνας και της καινοτομίας.
- 2) Προτεραιότητα 2Α: Προώθηση της αειφορίας και αντιμετώπιση της Κλιματικής Αλλαγής.
- 3) Προτεραιότητα 2Β: Προώθηση της βιώσιμης πολυτροπικής αστικής κινητικότητας.
- 4) Προτεραιότητα 3: Ενίσχυση της κινητικότητας.
- 5) Προτεραιότητα 4Α: Ενίσχυση υποδομών στο πλαίσιο της κοινωνικής συνοχής.
- 6) Προτεραιότητα 4Β: Ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής και του ανθρώπινου δυναμικού.
- 7) Προτεραιότητα 5: Στήριξη της βιώσιμης και ολοκληρωμένης χωρικής ανάπτυξης.
- 8) Προτεραιότητα 6: Τεχνική βοήθεια (από ΕΚΤ).
- 9) Προτεραιότητα 7: Τεχνική βοήθεια (από ΕΤΠΑ).

Κάθε μια από τις Προτεραιότητες 1 έως 5 αντιστοιχεί στον κατάλληλο Στόχο Πολιτικής (βλέπε Πίνακα 4.4):

- ΣΠ1: Μια πιο ανταγωνιστική και εξυπνότερη Ευρώπη μέσω της προώθησης του καινοτόμου και έξυπνου οικονομικού μετασχηματισμού και της περιφερειακής ψηφιακής συνδεσιμότητας.
- ΣΠ2: Μια πιο πράσινη, με χαμηλές εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα, σε μετάβαση προς μια καθαρή οικονομία μηδενικού άνθρακα και ανθεκτική Ευρώπη, μέσω της προώθησης της καθαρής και δίκαιης ενεργειακής μετάβασης, των πράσινων και γαλάζιων επενδύσεων, της κυκλικής οικονομίας, της προσαρμογής στην κλιματική

αλλαγή και της πρόληψης και διαχείρισης των κινδύνων, και της βιώσιμης αστικής κινητικότητας.

- ΣΠ3: Μια πιο διασυνδεδεμένη Ευρώπη μέσω της ενίσχυσης της κινητικότητας.
- ΣΠ4: Μια πιο κοινωνική, και χωρίς αποκλεισμούς Ευρώπη μέσω της υλοποίησης του Ευρωπαϊκού Πυλώνα Κοινωνικών Δικαιωμάτων.
- ΣΠ5: Μια Ευρώπη πιο κοντά στους πολίτες της μέσω της προώθησης της βιώσιμης και ολοκληρωμένης ανάπτυξης όλων των εδαφικών τύπων και των τοπικών πρωτοβουλιών.

Οι Στόχοι Πολιτικής περιλαμβάνουν Ειδικούς Στόχους και αυτοί με τη σειρά τους Τύπους Δράσεων και ενδεικτικές δράσεις. Αναλυτικές πληροφορίες σχετικά με τη δομή και το περιεχόμενο του Ε.Π. Περιφέρειας Ηπείρου περιλαμβάνονται στους Πίνακες 3.1 και 4.3.

1.6 Εναλλακτικές δυνατότητες

Οι εναλλακτικές δυνατότητες δεν εξετάζουν αλλαγές σε ότι αφορά το περιεχόμενο και τη δομή του Επιχειρησιακού Προγράμματος. Οι θεσπισμένοι Ειδικοί Στόχοι (Ε.Σ.) και οι αντίστοιχες δράσεις του Ε.Π. επιλέχθηκαν με στόχο την αντιμετώπιση των εντοπισμένων οικονομικών, κοινωνικών και περιβαλλοντικών θεμάτων της Περιφέρειας Ηπείρου. Επιπλέον, το Ε.Π. σχεδιάστηκε με στόχο τη συμμόρφωση της Περιφέρειας με τις νομοθετικές και κανονιστικές απαιτήσεις, καθώς και με τις αντίστοιχες Εθνικές Στρατηγικές. Συνεπώς, τα σενάρια που εξετάζονται είναι τα εξής:

- Μηδενική λύση: Μη υλοποίηση του Ε.Π. Ηπείρου 2021-2027.
- Πρώτη εναλλακτική δυνατότητα: Υλοποίηση του Ε.Π. όπως έχει σχεδιαστεί και παρουσιάζεται στο κεφάλαιο 4.
- Δεύτερη εναλλακτική δυνατότητα: Υλοποίηση του Ε.Π. αλλά με αποκλίσεις σε σχέση με τον σχεδιασμό του, εξαιτίας καθυστερήσεων των έργων ή/και ανακατανομής κονδυλίων.

Αναλυτική περιγραφή των εναλλακτικών δυνατοτήτων και της συγκριτικής αξιολόγησης αυτών περιλαμβάνεται στο κεφάλαιο 5. Βάσει της αξιολόγησης αυτής επιλέγεται η πρώτη εναλλακτική δυνατότητα, διότι αυτή θα συμβάλλει στην επίτευξη της βιώσιμης ανάπτυξης στην Περιφέρεια Ηπείρου και στη συμμόρφωση με την κοινοτική και εθνική νομοθεσία.

1.7 Εκτίμηση και αξιολόγηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων

Βάσει του Παραρτήματος ΙΙΙ της ΚΥΑ οικ. 107017/2006 (ΦΕΚ 1225 Β/05-09-2006) η Σ.Μ.Π.Ε. περιλαμβάνει την μεθοδολογία εκτίμησης και αξιολόγησης των επιπτώσεων στο περιβάλλον από την υλοποίηση του Ε.Π.

Στην παρούσα Σ.Μ.Π.Ε. προσδιορίζονται ανά Ειδικό Στόχο (Ε.Σ.) οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις που αναμένονται από την υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του εκάστοτε Ε.Σ. στους εξής τομείς:

- Βιοποικιλότητα – Οικοσυστήματα.
- Χλωρίδα, πανίδα.
- Έδαφος.
- Ύδατα.
- Παραγωγή αποβλήτων.
- Ατμόσφαιρα.
- Κλιματική αλλαγή (Μετριασμός/ Προσαρμογή).
- Πληθυσμός.
- Ανθρώπινη υγεία.
- Θόρυβος.
- Υλικά περιουσιακά στοιχεία.
- Πολιτιστική, αρχιτεκτονική και αρχαιολογική κληρονομιά.
- Τοπίο.
- Αειφόρος ανάπτυξη.

Η αξιολόγηση αυτή διενεργείται λαμβάνοντας υπόψη τα κριτήρια του Παραρτήματος ΙΙ της Οδηγίας 2001/42/ΕΚ (π.χ. χαρακτηρισμός επίπτωσης, πιθανότητα εμφάνισης και σημαντικότητα επίπτωσης κλπ). Αναλυτικές πληροφορίες σχετικά με την εκτίμηση και αξιολόγηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων από την υλοποίηση του Ε.Π. περιλαμβάνονται στις παραγράφους 7.2 έως 7.5.

Σύμφωνα με την αξιολόγηση προκύπτουν τα εξής συμπεράσματα:

- Το Ε.Π. της Περιφέρειας Ηπείρου είναι συμβατό με την εθνική και κοινοτική περιβαλλοντική νομοθεσία και περιλαμβάνει σημαντικό αριθμό δράσεων, οι οποίες συνεπάγονται περιβαλλοντικά οφέλη (π.χ. μείωση εκπομπών CO₂, προσαρμογή στην Κλιματική αλλαγή, βιώσιμη διαχείριση υδατικών πόρων, ορθή διαχείριση στερεών και αστικών υγρών αποβλήτων κλπ).
- Εκτός από τα περιβαλλοντικά οφέλη από την εφαρμογή του Ε.Π. αναμένονται και κοινωνικοοικονομικά οφέλη μιας και οι δράσεις θα συμβάλλουν στη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας, στην ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής και του ανθρώπινου δυναμικού της Περιφέρειας αλλά και στην βελτίωση του βιοτικού επιπέδου του πληθυσμού μέσω της υλοποίησης διαφόρων έργων υποδομών (π.χ. οδικά δίκτυα, χώροι πρασίνου, δίκτυα ποδηλατοδρόμων κλπ).
- Αναμένονται θετικές επιπτώσεις για το σύνολο των περιβαλλοντικών τομέων που εξετάστηκαν. Οι εντοπισμένες αρνητικές επιπτώσεις αφορούν κυρίως το στάδιο κατασκευής των έργων. Κρίνεται ότι είναι χρονικά και τοπικά περιορισμένες και

μπορούν να αντιμετωπιστούν με τη λήψη κατάλληλων μέτρων, τα οποία θα προσδιοριστούν στο στάδιο περιβαλλοντικής αδειοδότησης των έργων.

- Η αναλυτική εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων του Ε.Π. και αντίστοιχα η θέσπιση κατάλληλων μέτρων αντιμετώπισης αυτών θα πραγματοποιηθεί στο στάδιο περιβαλλοντικής αδειοδότησης, σύμφωνα με όσα ορίζει ο Ν. 4014/11 (ΦΕΚ 209 Α/21-09-11).
- Μέσω της εφαρμογής του Ε.Π. είναι εφικτή η επίτευξη της αειφόρου ανάπτυξης στην Περιφέρεια της Ηπείρου, διασφαλίζοντας σημαντικά πλεονεκτήματα για το φυσικό περιβάλλον και τον πληθυσμό της Περιφέρειας.

1.8 Αντιμετώπιση και παρακολούθηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων

1.8.1. Μέτρα αντιμετώπισης περιβαλλοντικών επιπτώσεων

Σύμφωνα με όσα προαναφέρθηκαν από την εφαρμογή του Ε.Π. αναμένεται να προκύψουν αρνητικές επιπτώσεις σε κάποιους περιβαλλοντικούς τομείς, στη φάση κατασκευής αλλά και λειτουργίας των έργων που περιλαμβάνουν οι εκάστοτε δράσεις. Οι επιπτώσεις αυτές εξαρτώνται από το μέγεθος και τα χαρακτηριστικά του έργου και σε κάποιες περιπτώσεις δύναται να είναι πλήρως αναστρέψιμες με τη λήψη κατάλληλων μέτρων. Προς αυτή τη κατεύθυνση και με στόχο την προστασία και διατήρηση του περιβάλλοντος απαιτείται η εφαρμογή κατάλληλων μέτρων διαχείρισης των αρνητικών περιβαλλοντικών επιπτώσεων, ανεξάρτητα από την έντασή τους (μικρή, μεγάλη).

Στις παραγράφους 7.6 και 8.1 παρατίθενται μια σειρά μέτρων γενικής φύσεως τα οποία στοχεύουν πρωταρχικά στην πρόληψη ή αποφυγή πρόκλησης περιβαλλοντικών επιπτώσεων, και – όπου αυτό δεν είναι εφικτό ή όταν είναι αναπότρεπτο - στην ελαχιστοποίησή τους. Τα μέτρα αυτά καθορίζονται ανά περιβαλλοντικό τομέα αξιολόγησης των περιβαλλοντικών επιπτώσεων της παραγράφου 7.2. Τονίζεται ότι τα αντίστοιχα ειδικά μέτρα θα καθοριστούν στο στάδιο περιβαλλοντικής αδειοδότησης του εκάστοτε έργου (Ν. 4014/11, ΦΕΚ 209 Α/21-09-11). Και αυτό διότι στο στάδιο αυτό θα είναι ξεκάθαρος ο σχεδιασμός και η λειτουργία του έργου και συνεπώς και οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις του.

1.8.2. Προτάσεις για την παρακολούθηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων

Με στόχο την παρακολούθηση (monitoring) των περιβαλλοντικών επιπτώσεων που αναμένεται να προκύψουν από την εφαρμογή των δράσεων του Ε.Π. προτείνεται μια σειρά από δείκτες (Πίνακας 7. 39).

Η Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης Ε.Π. Περιφέρειας Ηπείρου ως αρμόδια αρχή σχεδιασμού του Ε.Π. δύναται να αναλάβει την παρακολούθηση και την καταγραφή των δεικτών αυτών όποτε λαμβάνει χώρα η αξιολόγηση του Ε.Π. Τα αποτελέσματα της καταγραφής θα περιλαμβάνονται στα στοιχεία τεκμηρίωσης της προόδου του Ε.Π. Στις περιπτώσεις που

καταγράφονται αποκλίσεις από τους προσδοκώμενους στόχους θα προτείνονται κατάλληλες διορθωτικές ενέργειες και θα παρακολουθείται η αποτελεσματικότητά τους.

2 ΓΕΝΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

2.1 Σκοπός και διαδικασία της Στρατηγικής Περιβαλλοντικής Εκτίμησης (Σ.Π.Ε.) – Νομοθετικό Πλαίσιο

2.1.1. Στρατηγική Περιβαλλοντική Εκτίμηση (Σ.Π.Ε.)

Η Στρατηγική Περιβαλλοντική Εκτίμηση (Σ.Π.Ε.) είναι στην ουσία μια εκ των προτέρων αξιολόγηση των επιπτώσεων (θετικών ή αρνητικών) στο περιβάλλον κατά την εκπόνηση ενός σχεδίου ή προγράμματος. Πρόκειται για μια δυναμική διαδικασία, παράλληλη και συμπληρωματική, με την εκπόνηση ενός σχεδίου ή προγράμματος, με στόχο τη διασφάλιση της βιώσιμης ανάπτυξης. Αυτό επιτυγχάνεται ενσωματώνοντας την περιβαλλοντική διάσταση στη φάση κατάρτισης ενός σχεδίου ή προγράμματος, εστιάζοντας στην ελαχιστοποίηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων και στη μεγιστοποίηση του περιβαλλοντικού οφέλους από την υλοποίηση του σχεδίου ή του προγράμματος. Βασικός στόχος της Σ.Π.Ε. αποτελεί η ανάδειξη της βέλτιστης επιλογής ανάμεσα στις προτεινόμενες εναλλακτικές λύσεις, επισημαίνοντας τους λόγους επιλογής μιας συγκεκριμένης λύσης.

Σύμφωνα με την Οδηγία 2001/42 η Σ.Π.Ε. περιλαμβάνει:

- την εκπόνηση Στρατηγικής Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (Σ.Μ.Π.Ε.), το περιεχόμενο της οποίας περιλαμβάνεται στο Παράρτημα ΙΙΙ της ΚΥΑ οικ. 107017/2006.
- τη διεξαγωγή διαβουλεύσεων με τις δημόσιες αρχές και το ενδιαφερόμενο κοινό την οποία αναλαμβάνει η Διεύθυνση Περιβαλλοντικής Αδειοδότησης του ΥΠΕΝ, σύμφωνα με το άρθρο 7 της ΚΥΑ οικ. 107017/2006 όπως τροποποιήθηκε από την ΥΑ οικ. 40238/2017,
- τη συνεκτίμηση της Σ.Μ.Π.Ε. και των αποτελεσμάτων των διαβουλεύσεων κατά τη λήψη απόφασης,
- την ενημέρωση σχετικά με την απόφαση αυτή (έκδοση της ΚΥΑ έγκρισης της Σ.Μ.Π.Ε.).

2.1.2. Νομοθετικό πλαίσιο

Το πλαίσιο που διέπει την εφαρμογή της Σ.Π.Ε. για τα συγχρηματοδοτούμενα προγράμματα από την ΕΕ σε επίπεδο εθνικό και κοινοτικό είναι:

- Η Οδηγία 2001/42/ΕΚ σχετικά με την αξιολόγηση και εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων που ενδέχεται να προκαλέσουν τα προτεινόμενα σχέδια και προγράμματα, διασφαλίζοντας την προστασία του περιβάλλοντος και την αειφόρο ανάπτυξη.
- Η ΚΥΑ οικ. 107017/2006 (ΦΕΚ 1225 Β/05-09-2006) με την οποία ενσωματώθηκαν οι απαιτήσεις της Οδηγίας 2001/42/ΕΚ στο εθνικό δίκαιο. Βάσει της ΚΥΑ οικ. 107017/2006 απαιτείται η διενέργεια Στρατηγικής Περιβαλλοντικής Εκτίμησης

(Σ.Π.Ε.) για τα σχέδια και προγράμματα του Παραρτήματος Ι της προαναφερθείσας ΚΥΑ. Σε διαδικασία Σ.Π.Ε. υποβάλλονται επίσης τα σχέδια ή προγράμματα του Παραρτήματος ΙΙ της προαναφερθείσας ΚΥΑ, μόνον όταν η κατά περίπτωση αρμόδια αρχή κρίνει με γνωμοδότησή της, σύμφωνα με τη διαδικασία περιβαλλοντικού προελέγχου του άρθρου 5, ότι ενδέχεται να έχουν σημαντικές επιπτώσεις στο περιβάλλον.

- Η ΥΑ οικ. 40238/2017 (ΦΕΚ 3759 Β/25-10-2017) η οποία τροποποιεί την ΚΥΑ οικ. 107017/2006 (ΦΕΚ 1225 Β/05-09-2006). Ως «έγκριση Σ.Μ.Π.Ε.» νοείται η περιβαλλοντική έγκριση του σχεδίου ή προγράμματος και όχι η υιοθέτηση από την αρμόδια υπηρεσία (Διεύθυνση Περιβαλλοντικής Αδειοδότησης του ΥΠΕΝ) του συνόλου του περιεχομένου της Σ.Μ.Π.Ε., όπως αυτή έχει κατατεθεί από την Αναθέτουσα Αρχή σχεδιασμού του σχεδίου ή προγράμματος.
- Ο Ν. 4062/2012 με τον οποίο συντημήθηκε η προθεσμία της διαβούλευσης σε 20 ημέρες αντί 30 ημέρες, όπως ορίζει το άρθρο 4.2 της ΚΥΑ οικ. 107017/2006.
- Το άρθρο 159 του Ν. 4635/2019 με το οποίο τροποποιήθηκε η ΚΥΑ οικ. 107017/2006 σε σχέση με τα λιμάνια.
- Το άρθρο 16 του σχεδίου του Κανονισμού Κοινών Διατάξεων 2021-2027 σχετικά με την προετοιμασία των Προγραμμάτων 2021-2027.
- Η 2^η Εγκύκλιος για την προετοιμασία του σχεδιασμού των Προγραμμάτων 2021-2027 (Αριθ. Πρωτ.: 125192/25-11-2020).

Με στόχο την οργάνωση και εφαρμογή της Στρατηγικής Περιβαλλοντικής Εκτίμησης κατά την κατάρτιση και υιοθέτηση των Προγραμμάτων 2021 – 2027 εκδόθηκε η 1η Τεχνική Οδηγία της Γενικής Γραμματείας Δημοσίων Επενδύσεων και ΕΣΠΑ, του Υπουργείου Ανάπτυξης και Επενδύσεων (Αριθ. Πρωτ.: 22272/22-02-2021). Η παρούσα Οδηγία αποτελεί συνέχεια της προαναφερθείσας 2ης Εγκυκλίου με Αριθ. Πρωτ.: 125192/25-11-2020.

2.1.3. Η Οδηγία 2001/42/ΕΚ

Με την Οδηγία 2001/42/ΕΚ (αποκαλούμενη και Οδηγία Σ.Π.Ε.) εισήχθη η έννοια της Στρατηγικής Περιβαλλοντικής Εκτίμησης (Σ.Π.Ε.), δηλαδή της εκτίμησης των περιβαλλοντικών επιπτώσεων ενός σχεδίου ή προγράμματος. Για το σκοπό αυτό εκπονείται περιβαλλοντική μελέτη στην οποία εντοπίζονται, περιγράφονται και αξιολογούνται οι ενδεχόμενες σημαντικές επιπτώσεις που θα έχει στο περιβάλλον η εφαρμογή ενός σχεδίου ή προγράμματος, καθώς και λογικές εναλλακτικές δυνατότητες λαμβανομένων υπόψη των στόχων και του γεωγραφικού πεδίου εφαρμογής του σχεδίου ή του προγράμματος. Στόχος είναι να διασφαλιστεί ότι η περιβαλλοντική μελέτη θα περιέχει πληροφορίες που θα είναι πλήρεις και αξιόπιστες και ότι αυτή θα είναι κατάλληλη για τους σκοπούς της Οδηγίας. Το

περιεχόμενο της περιβαλλοντικής μελέτης καθορίζεται στο Παράρτημα Ι της παρούσας Οδηγίας.

Στόχοι της Οδηγίας 2001/42/ΕΚ σύμφωνα με όσα ορίζει το άρθρο 1 αυτής, είναι:

- η υψηλού επιπέδου προστασία του περιβάλλοντος και
- η ενσωμάτωση περιβαλλοντικών ζητημάτων στην προετοιμασία και θέσπιση σχεδίων και προγραμμάτων με σκοπό την προώθηση βιώσιμης ανάπτυξης.

Η Οδηγία 2001/42/ΕΚ προβλέπει τα ακόλουθα στάδια Σ.Π.Ε.:

- τη διερεύνηση των περιβαλλοντικών ζητημάτων, μέσω εκπόνησης της μελέτης εκτίμησης των επιπτώσεων στο περιβάλλον από την υλοποίηση ενός σχεδίου ή προγράμματος,
- τη διαβούλευση με τις δημόσιες αρχές, τους πολίτες και τα όμορα κράτη – μέλη,
- την ενσωμάτωση των αποτελεσμάτων της περιβαλλοντικής διερεύνησης και διαβούλευσης στην προς έγκριση μορφή του σχεδίου ή προγράμματος,
- την παρακολούθηση των μελλοντικών επιπτώσεων που θα προκύψουν από την εφαρμογή του σχεδίου ή του προγράμματος.

Σε ότι αφορά τη διαβούλευση, σύμφωνα με το άρθρο 6 και 7 της Οδηγίας 2001/42/ΕΚ, δίνεται η ευκαιρία στις δημόσιες αρχές, στο ενδιαφερόμενο κοινό, στα κράτη μέλη (αφορά διασυννοριακές διαβουλεύσεις) να εκφράσουν τη γνώμη τους για την περιβαλλοντική μελέτη και το υπό κατάρτιση σχέδιο ή πρόγραμμα. Ένας από τους λόγους σημαντικότητας των διαβουλεύσεων είναι η συμβολή στην ποιότητα των διαθέσιμων πληροφοριών στις αρμόδιες αρχές για τις αποφάσεις που λαμβάνονται σχετικά με ένα σχέδιο ή πρόγραμμα. Μέσω των διαβουλεύσεων δύναται να προκύψουν σημαντικές νέες πληροφορίες που συνεπάγονται ουσιώδεις αλλαγές στο σχέδιο ή πρόγραμμα και, κατά συνέπεια, στις ενδεχόμενες σημαντικές περιβαλλοντικές του επιπτώσεις.

Βάσει του άρθρου 10 της Οδηγίας 2001/42/ΕΚ, επεκτείνονται τα καθήκοντα των κρατών μελών πέραν της φάσης του σχεδιασμού και στη φάση της εφαρμογής και θεσπίζεται η υποχρέωση παρακολούθησης των σημαντικών περιβαλλοντικών επιπτώσεων από την εφαρμογή του σχεδίου ή προγράμματος. Η παρακολούθηση είναι μείζονος σημασίας αφού μέσω αυτής παρέχεται η δυνατότητα σύγκρισης των αξιολογηθέντων περιβαλλοντικών επιπτώσεων με τις πραγματικά προκαλούμενες περιβαλλοντικές επιπτώσεις. Μέσω της παρακολούθησης προκύπτουν συμπεράσματα σε ότι αφορά την ποιότητα της υφιστάμενης περιβαλλοντικής μελέτης.

Με στόχο την αξιολόγηση της συμμόρφωσης με την Οδηγία 2001/42/ΕΚ, στο πλαίσιο έγκρισης των συγχρηματοδοτούμενων Προγραμμάτων 2021 – 2027, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ζητά την υποβολή της:

- μη – τεχνικής περίληψης των πληροφοριών που περιέχονται στην Σ.Μ.Π.Ε. (στοιχείο ι) Παράρτημα Ι Οδηγίας),
- πληροφορίες σχετικά με τις διαβουλεύσεις με το κοινό και τις αρμόδιες περιβαλλοντικές αρχές (άρθρο 6 της Οδηγίας),
- περιγραφή των μέτρων που αποφασίστηκαν σχετικά με την παρακολούθηση (άρθρο 9, παράγραφος 1, στοιχείο γ) και άρθρο 10 Οδηγίας),
- ΚΥΑ έγκρισης της Σ.Μ.Π.Ε. στην οποία περιγράφεται ο τρόπος με τον οποίο οι περιβαλλοντικοί προβληματισμοί και οι απόψεις που εκφράστηκαν λήφθηκαν υπόψη στην τελική απόφαση.

2.1.4. Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (Σ.Μ.Π.Ε.)

Σύμφωνα με τα προαναφερθέντα η εκπόνηση της Στρατηγικής Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων αποτελεί βασικό εργαλείο της Στρατηγικής Περιβαλλοντικής Εκτίμησης.

Η παρούσα Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων συντάσσεται προκειμένου να αξιολογηθούν οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις του Επιχειρησιακού Προγράμματος (Ε.Π.) Ήπειρος 2021 – 2027. Η εκπόνηση της Σ.Μ.Π.Ε. πραγματοποιήθηκε παράλληλα με τη διαμόρφωση του Ε.Π. Ήπειρος 2021 – 2027, ώστε να μπορέσουν να ενσωματωθούν σε αυτό τα συμπεράσματα της μελέτης. Βασικός στόχος της Σ.Μ.Π.Ε. είναι η κατάρτιση ενός Ε.Π. με κύριο γνώμονα την προστασία του περιβάλλοντος και την τήρηση της σχετικής περιβαλλοντικής νομοθεσίας.

Το περιεχόμενο της Σ.Μ.Π.Ε. καθορίζεται στο Παράρτημα ΙΙΙ της ΚΥΑ οικ. 107017/2006. Συγκεκριμένα η Σ.Μ.Π.Ε. αποτελείται από τα ακόλουθα 10 κεφάλαια (συν ένα παράρτημα):

1. **Μη τεχνική περίληψη της Σ.Μ.Π.Ε.:** συνοψίζονται τα κύρια πορίσματα και αναδεικνύονται τα κύρια σημεία λήψης αποφάσεων κατά τρόπο κατανοητό από μη επιστημονικό κοινό.
2. **Γενικά στοιχεία:** παρατίθεται συνοπτική περιγραφή της Σ.Π.Ε. και Σ.Μ.Π.Ε. και δίνονται τα στοιχεία της αρχής σχεδιασμού του σχεδίου ή προγράμματος, καθώς και του μελετητή της Σ.Μ.Π.Ε.
3. **Σκοπιμότητα και Στόχοι του Προγράμματος:** αναλύονται η σκοπιμότητα και οι στόχοι του προγράμματος. Επίσης συμπεριλαμβάνονται: α) οι διεθνείς ή κοινοτικοί ή εθνικοί στόχοι περιβαλλοντικής προστασίας που αφορούν στο πρόγραμμα, β) ο τρόπος με τον οποίο οι στόχοι αυτοί και τα περιβαλλοντικά ζητήματα ελήφθησαν υπόψη κατά την προετοιμασία του προγράμματος, γ) η σχέση του με άλλα σχετικά προγράμματα.

4. **Περιγραφή του Προγράμματος:** παρατίθεται συνοπτική περιγραφή των στόχων, των προτεραιοτήτων, των δράσεων και των αναμενόμενων αποτελεσμάτων του προγράμματος.
5. **Εναλλακτικές δυνατότητες:** περιγράφονται οι εύλογες εναλλακτικές δυνατότητες, συμπεριλαμβανομένων: α) της μηδενικής λύσης, β) των λόγων επιλογής των εναλλακτικών δυνατοτήτων που εξετάστηκαν, γ) των περιβαλλοντικά τεκμηριωμένων λόγων επιλογής του προτεινόμενου προγράμματος έναντι των άλλων εναλλακτικών δυνατοτήτων.
6. **Περιγραφή της υφιστάμενης κατάστασης του περιβάλλοντος:** σύμφωνα με ΚΥΑ 107017/2006 στο τμήμα αυτό δίνονται πληροφορίες για: α) τα σχετικά στοιχεία της τρέχουσας κατάστασης του περιβάλλοντος στην περιοχή μελέτης και η βάση αυτής πιθανή εξέλιξη εάν δεν εφαρμοσθεί το πρόγραμμα, β) τα περιβαλλοντικά χαρακτηριστικά των περιοχών που ενδέχεται να επηρεασθούν σημαντικά εντός της περιοχής μελέτης, γ) τα τυχόν υφιστάμενα περιβαλλοντικά προβλήματα των περιοχών της παραγράφου β' ανωτέρω, κυρίως εάν πρόκειται για περιοχές ιδιαίτερης περιβαλλοντικής σημασίας, όπως εκείνες που περιλαμβάνονται στο εθνικό σκέλος του Ευρωπαϊκού Οικολογικού Δικτύου Natura 2000.
7. **Εκτίμηση, αξιολόγηση και αντιμετώπιση των επιπτώσεων στο περιβάλλον του Προγράμματος:** προσδιορίζονται, εκτιμώνται και αξιολογούνται οι ενδεχόμενες σημαντικές επιπτώσεις στο περιβάλλον, και ειδικότερα οι πρωτογενείς και δευτερογενείς, σωρευτικές, συνεργιστικές, βραχυ-, μεσο-, μακροπρόθεσμες, μόνιμες και προσωρινές, θετικές και αρνητικές επιπτώσεις σε τομείς όπως: η βιοποικιλότητα, ο πληθυσμός, η ανθρώπινη υγεία, η πανίδα, η χλωρίδα, το έδαφος, τα ύδατα, ο αέρας, οι κλιματικοί παράγοντες, τα υλικά περιουσιακά στοιχεία, η πολιτιστική κληρονομιά συμπεριλαμβανομένης της αρχιτεκτονικής και αρχαιολογικής κληρονομιάς, το τοπίο και οι σχέσεις μεταξύ των ανωτέρω παραγόντων. Στο κεφάλαιο αυτό περιγράφεται ο τρόπος διενέργειας της εκτίμησης των επιπτώσεων στο περιβάλλον. Επίσης περιγράφονται: α) οι προτάσεις / κατευθύνσεις / μέτρα για την πρόληψη, τον περιορισμό και την, κατά το δυνατόν, αντιμετώπιση οποιωνδήποτε σημαντικών δυσμενών επιπτώσεων στο περιβάλλον και β) το σύστημα παρακολούθησης των σημαντικών περιβαλλοντικών επιπτώσεων από την εφαρμογή του προγράμματος (monitoring).
8. **Στοιχεία Κανονιστικής Πράξης:** δίνονται τα στοιχεία της κανονιστικής πράξης περιβαλλοντικής έγκρισης του προγράμματος και συγκεκριμένα: α) οι προτάσεις / κατευθύνσεις / μέτρα για την πρόληψη, τον περιορισμό και την, κατά το δυνατόν, αντιμετώπιση οποιωνδήποτε σημαντικών δυσμενών επιπτώσεων στο περιβάλλον και

- β) το σύστημα παρακολούθησης των σημαντικών περιβαλλοντικών επιπτώσεων από την εφαρμογή του σχεδίου ή προγράμματος (monitoring).
9. **Οι δυσκολίες που ανέκυψαν κατά την εκπόνηση:** αναφέρονται τυχόν δυσκολίες, όπως έλλειψη στοιχείων ή πληροφοριών, έλλειψη τεχνογνωσίας κλπ.
10. **Βασικές μελέτες και έρευνες:** καταγράφεται οι πρόσθετες βασικές μελέτες και έρευνες που είναι αναγκαίο να εκπονηθούν πριν την έγκριση των έργων και δραστηριοτήτων που προκύπτουν από την εφαρμογή του προγράμματος.
11. **Παραρτήματα:** όπως χάρτες - σχέδια κατάλληλης κλίμακας, βιβλιογραφία, κλπ.

2.2 Αρχή σχεδιασμού του Επιχειρησιακού Προγράμματος (Ε.Π.) Περιφέρειας Ηπείρου

Ως αρχή σχεδιασμού ορίζεται η δημόσια αρχή η οποία αναλαμβάνει την κατάρτιση ενός προγράμματος. Σε ότι αφορά την κατάρτιση του Ε.Π. Ήπειρος 2021 – 2027 έχει οριστεί ως αρμόδια αρχή σχεδιασμού η Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης Ε.Π. Περιφέρειας Ηπείρου. Η Υπηρεσία αυτή με έδρα τα Ιωάννινα, Πλατεία Πύρρου 1, Διοικητήριο, Τ.Κ. 45221 θα εξετάσει την υποβληθείσα Σ.Μ.Π.Ε. ως προς την πληρότητα και επάρκεια της και θα την προωθήσει στη Διεύθυνση Περιβαλλοντικής Αδειοδότησης του ΥΠΕΝ, με στόχο την διαβούλευση και την έγκρισή της.

2.3 Ομάδα μελέτης της Στρατηγικής Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (Σ.Μ.Π.Ε.)

Η Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης Ε.Π. Περιφέρειας Ηπείρου με το με Αριθμ. Πρωτ.: 819/31-03-2021 έγγραφό της ζήτησε από την εταιρεία «ALTEREN – Ενέργεια και Περιβάλλον Α.Ε.» να υποβάλει προσφορά, με στόχο την εκπόνηση της Σ.Μ.Π.Ε. του Ε.Π. Ήπειρος 2021 – 2027. Με απόφαση του Περιφερειάρχη Ηπείρου ανατέθηκε στις 19 Απριλίου 2021 στην προαναφερθείσα εταιρεία, το έργο με τίτλο: «Εκπόνηση της Στρατηγικής Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων του Ε.Π. Ήπειρος 2021 – 2027» (Αριθμός Σύμβασης: 1027, ΑΔΑΜ: 21ΣΥΜΝ008488163 2021-04-19).

Η «ALTEREN – Ενέργεια και Περιβάλλον Α.Ε.» είναι μία εταιρεία που παρέχει Μελετητικές - Συμβουλευτικές και Τεχνολογικές υπηρεσίες σε θέματα Ενέργειας, Περιβάλλοντος και Σχεδιασμού Ηλεκτρομηχανολογικών εγκαταστάσεων. Ιδρύθηκε το 1992 στην Θεσσαλονίκη από Μηχανολόγους και Ηλεκτρολόγους Μηχανικούς με πολύχρονη εμπειρία σε θέματα που αφορούν στην προώθηση εναλλακτικών ενεργειακών συστημάτων, στην εξοικονόμηση ενέργειας, στην προστασία περιβάλλοντος και στην προώθηση νέων τεχνολογιών στο δευτερογενή και τριτογενή τομέα της οικονομίας. Η εταιρεία είναι εγγεγραμμένη στο Μητρώο Επιχειρήσεων Ενεργειακών Υπηρεσιών (ΕΕΥ) που τηρείται από τη Διεύθυνση

Αποδοτικής Χρήσης και Εξοικονόμησης Ενέργειας της Γενικής Γραμματείας Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής του ΥΠΕΚΑ με Αριθμό Μητρώου 10 (Ιανουάριος 2014). Η έδρα της εταιρείας βρίσκεται στη Θεσσαλονίκη, επί της οδού Προέκταση Εγνατίας, Τ.Κ. 555 35, στην Πυλαία. Αναλυτικές πληροφορίες σχετικά με τα έργα της εταιρείας και τα στοιχεία επικοινωνίας με αυτή είναι αναρτημένα στην ιστοσελίδα της (www.alteren.gr).

Την «ALTEREN – Ενέργεια και Περιβάλλον Α.Ε.» εκπροσωπεί ο κ. Σωτήριος Ψημμένος, Διπλ. Μηχανολόγος Μηχανικός Α.Π.Θ., Ενεργειακός Ελεγκτής & Ενεργειακός Επιθεωρητής Γ' τάξης, ο οποίος ορίζεται και ως υπεύθυνος της ομάδας έργου.

Βάσει της σύμβασης ο ανάδοχος του έργου οφείλει να παραδώσει τα ακόλουθα παραδοτέα:

- **1^ο Παραδοτέο:** Εκπόνηση Σ.Μ.Π.Ε. σύμφωνη με όσα ορίζει το Παράρτημα ΙΙΙ της ΚΥΑ οικ. 107017/2006 και υποβολή της μελέτης στην Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης Ε.Π. Περιφέρειας Ηπείρου, έως τρεις (3) μήνες από την υπογραφή της σύμβασης (μέχρι 19/07/2021).
- **2^ο Παραδοτέο:** Αφορά τις ενέργειες που πρέπει να γίνουν από τον ανάδοχο αφού ολοκληρωθεί η διαδικασία της διαβούλευσης της Σ.Μ.Π.Ε. Συγκεκριμένα περιγραφή της διαδικασίας και των αποτελεσμάτων της διαβούλευσης, καθώς και προετοιμασία των πρόσθετων δικαιολογητικών που τυχόν ζητηθούν από την Υπηρεσία του ΥΠΕΝ, με στόχο την Έγκριση Στρατηγικής Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων. Ως ημερομηνία παράδοσης ορίζεται η 19/01/2022 (έως 9 μήνες από την υπογραφή της σύμβασης).

Η Επιτροπή Επίβλεψης και Παραλαβής του έργου ενέκρινε με το υπ' αριθμ. 1/02-07-2021 πρακτικό το αίτημα του ανάδοχου για παράταση υποβολής του 1^{ου} παραδοτέου έως τις 30/09/2021, χωρίς την τροποποίηση του συνολικού χρόνου ολοκλήρωσης της σύμβασης (Αριθ. Πρωτ.: 1714/08-07-2020). Η παράταση αυτή δόθηκε επειδή δεν είχε καταρτιστεί το σχέδιο του Ε.Π. Ήπειρος 2021 – 2027 και συνεπώς δεν ήταν εφικτή η υποβολή του 1^{ου} παραδοτέου στις 19/07/2021, βάσει της σύμβασης.

Την εκπόνηση των παραδοτέων του έργου ανέλαβαν Διπλωματούχοι Μηχανικοί με μεγάλη εμπειρία στην εκπόνηση και διαχείριση περιβαλλοντικών και ενεργειακών έργων. Συγκεκριμένα η ομάδα μελέτης της Σ.Μ.Π.Ε. περιλαμβάνει τους κάτωθι:

- Σωτήριος Ψημμένος, Διπλ. Μηχανολόγος Μηχανικός Α.Π.Θ., Δ/νων Σύμβουλος Alteren Α.Ε., Ενεργειακός Ελεγκτής Γ' Τάξης (Αρ. Μητρώου: 1101), Ενεργειακός Επιθεωρητής Γ' Τάξης (Αρ. Μητρώου: 1750).

- Μαρία Αντωνιάδου, Διπλ. Μηχανολόγος Μηχανικός Α.Π.Θ., MSc, Μελετητικό πτυχίο στις κατηγορίες 9Α και 27Α, Ενεργειακός Ελεγκτής Γ' Τάξης (Αρ. Μητρώου: 1460), Ενεργειακή Επιθεωρήτρια Α' Τάξης (Αρ. Μητρώου: 9786).
- Αλέξανδρος Δερμεντζόγλου, Διπλ. Χημικός Μηχανικός Α.Π.Θ., Μελετητικό πτυχίο στις κατηγορίες 18Α και 27Α, Ενεργειακός Ελεγκτής Γ' Τάξης (Αρ. Μητρώου: 1398), Ενεργειακός Επιθεωρητής Α' Τάξης (Αρ. Μητρώου: 10876).
- Βασιλική Σουτζόγλου, Διπλ. Χημικός Μηχανικός Α.Π.Θ.

3 ΣΚΟΠΙΜΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΣΤΟΧΟΙ ΤΟΥ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΗΠΕΙΡΟΥ – ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΑΛΛΑ ΣΧΕΤΙΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ/ΣΧΕΔΙΑ

3.1 Σκοπιμότητα και στόχοι του Ε.Π. Περιφέρειας Ηπείρου 2021-2027

Ο σχεδιασμός του Επιχειρησιακού Προγράμματος Περιφέρειας Ηπείρου υλοποιήθηκε σύμφωνα με τις οδηγίες της 2^{ης} Εγκυκλίου του Υπουργείου Ανάπτυξης και Επενδύσεων (Αριθ. Πρωτ.: 125192/25-11-2020). Η προσέγγιση της διαμόρφωσης του Ε.Π. 2021 – 2027 δεν έχει διαφοροποιηθεί σε σχέση με το αντίστοιχο της περιόδου 2014 – 2020. Και στις δυο περιπτώσεις το Πρόγραμμα σχεδιάζεται στη βάση των εντοπισμένων αναπτυξιακών αναγκών της Περιφέρειας. Αφού προσδιοριστούν οι ανάγκες αυτές, καθορίζονται οι ειδικοί στόχοι που αποτυπώνουν την αναμενόμενη αλλαγή. Οι ειδικοί στόχοι του Ε.Π. της περιόδου 2021 – 2027 έχουν διαμορφωθεί από την Επιτροπή και αναφέρονται στους Κανονισμούς των επιμέρους Ταμείων χρηματοδότησης (λ.χ. ΕΤΠΑ, ΕΚΤ). Η επιλογή των ειδικών στόχων οδηγεί στον προσδιορισμό κατάλληλων δράσεων, η υλοποίηση των οποίων οδηγεί στην παραγωγή συγκεκριμένων παραδοτέων (εκροές) και στην επίτευξη των επιδιωκόμενων αλλαγών (αποτελέσματα).

Ωστόσο, κατά τη διαμόρφωση του Ε.Π. για το 2021 – 2027 σε σύγκριση με το αντίστοιχο της περιόδου 2014 – 2020 **υπάρχουν οι ακόλουθες σημαντικές διαφοροποιήσεις:**

- το αποτέλεσμα προκύπτει άμεσα από την πράξη και δεν αντανακλά πλέον την έμμεση ευρύτερη επίδραση από τις διαφορετικές πολιτικές που υιοθετούνται σε έναν τομέα,
- οι 11 θεματικοί στόχοι που ίσχυαν πλέον ενοποιούνται σε 5 Στόχους Πολιτικής (ΣΠ), ενώ αντίστοιχα οι 60 επενδυτικές προτεραιότητες ενσωματώνονται σε 35 ειδικούς στόχους (32 ειδικούς στόχους κατανεμημένους στους ΣΠ 1 – 5, 1 ειδικός στόχος για το ΤΔΜ και 2 ειδικούς στόχους για τα Προγράμματα Interreg).

Οι πέντε Στόχοι Πολιτικής (ΣΠ) της Ευρωπαϊκής Ένωσης της περιόδου 2021 – 2027 είναι οι εξής:

1) Στόχος Πολιτικής 1: Μια εξυπνότερη Ευρώπη μέσω της προώθησης του καινοτόμου και έξυπνου οικονομικού μετασχηματισμού.

Ο στόχος αφορά στη διασύνδεση της έρευνας με τον παραγωγικό ιστό της χώρας, στην προσαρμογή της επιχειρηματικής δραστηριότητας στο νέο ανταγωνιστικό περιβάλλον, στην ενδυνάμωση της καινοτομικής ικανότητας των μικρομεσαίων επιχειρήσεων, στη διευκόλυνση της πρόσβασης στη χρηματοδότηση και στη διεύρυνση του εύρους των χρηματοδοτικών εργαλείων με τη δημιουργία ενός θεσμικού περιβάλλοντος φιλικού προς τις επιχειρήσεις, καθώς και στον ψηφιακό μετασχηματισμό της ελληνικής δημόσιας διοίκησης, του κράτους και της οικονομίας. Επίσης περιλαμβάνει την κάλυψη αναγκών σε δεξιότητες

στο πλαίσιο των κατευθύνσεων της έξυπνης εξειδίκευσης, της βιομηχανικής μετάβασης και της υποστήριξης του ψηφιακού μετασχηματισμού.

Ταμείο Χρηματοδότησης: Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ)

2) Στόχος Πολιτικής 2: Μια πιο πράσινη Ευρώπη με χαμηλές εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα μέσω της προώθησης της δίκαιης μετάβασης σε καθαρές μορφές ενέργειας, των πράσινων και γαλάζιων επενδύσεων, της κυκλικής οικονομίας, της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή, της πρόληψης και της διαχείρισης των κινδύνων

Ο στόχος αποσκοπεί στη δημιουργία μιας πιο πράσινης Ελλάδας και Ευρώπης με χαμηλές εκπομπές άνθρακα μέσω της προώθησης μέτρων ενεργειακής απόδοσης, της προαγωγής των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, της ανάπτυξης έξυπνων ενεργειακών συστημάτων, δικτύων και εξοπλισμού αποθήκευσης, της ορθολογικής και βιώσιμης διαχείρισης των υδάτινων πόρων, της κυκλικής οικονομίας, της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή, της πρόληψης και της διαχείρισης των κινδύνων, καθώς και της ενίσχυσης της βιοποικιλότητας, των πράσινων υποδομών στο αστικό περιβάλλον και της μείωσης της ρύπανσης.

Ταμεία Χρηματοδότησης: Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ), Ταμείο Συνοχής

3) Στόχος Πολιτικής 3: Μια πιο διασυνδεδεμένη Ευρώπη μέσω της ενίσχυσης της κινητικότητας και των περιφερειακών διασυνδέσεων ΤΠΕ

Ο στόχος αφορά στην ανάπτυξη ενός βιώσιμου, ασφαλούς, συνεκτικού και διαλειτουργικού συστήματος μεταφορών (οδικών, σιδηροδρομικών, θαλάσσιων), στην προώθηση της βιώσιμης πολυτροπικής αστικής κινητικότητας, καθώς και στην ενίσχυση της ψηφιακής συνδεσιμότητας (ευρυζωνικά δίκτυα, ανάπτυξη σύγχρονων δικτυακών υποδομών, οπτικών ινών και δικτύων 5G).

Ταμεία Χρηματοδότησης: Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ), Ταμείο Συνοχής

4) Στόχος Πολιτικής 4: Μια πιο κοινωνική Ευρώπη, και χωρίς αποκλεισμούς Ευρώπη, μέσω της υλοποίησης του ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων

Ο στόχος αφορά τους τομείς της απασχόλησης, της εκπαίδευσης και διά βίου μάθησης, της υγείας και της κοινωνικής προστασίας. Περιλαμβάνει την προώθηση της εκπαίδευσης, κατάρτισης και διά βίου μάθησης, καθώς και στην ανάπτυξη ενεργητικών πολιτικών

απασχόλησης για την αύξηση της απασχόληση και την καταπολέμηση της ανεργίας. Επίσης περιλαμβάνει την προώθηση ίσων ευκαιριών σε όλους (ιδίως γυναικών, νέων και μακροχρόνιων ανέργων, παιδιών, ατόμων τρίτης ηλικίας, κατοίκων απομακρυσμένων και υποβαθμισμένων περιοχών, ΑμεΑ ,Ρομά, πολιτών τρίτων χωρών, ψυχικά ασθενών, κ α), στην ενίσχυση υποδομών και δράσεων κοινωνικής προστασίας και ένταξης ευάλωτων κοινωνικών ομάδων και ατόμων που αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού, καθώς και στην ενίσχυση των συστημάτων υγειονομικής περιθάλψης.

Ταμεία Χρηματοδότησης: Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ), Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ)

5) Στόχος Πολιτικής 5: Μια Ευρώπη πιο κοντά στους πολίτες της μέσω της προώθησης της βιώσιμης και ολοκληρωμένης ανάπτυξης των αστικών, αγροτικών και παράκτιων περιοχών, καθώς και μέσω της στήριξης τοπικών πρωτοβουλιών

Ο στόχος αφορά:

- στην ενίσχυση ολοκληρωμένων παρεμβάσεων σε αστικές περιοχές που προάγουν τη βιώσιμη ανάπτυξη του αστικού ιστού, τον πολιτισμό και την ασφάλεια,
- στην εφαρμογή ολοκληρωμένων στρατηγικών στις ορεινές, αγροτικές και παράκτιες περιοχές που στοχεύουν στη βιώσιμη ανάπτυξη, στην προσβασιμότητα και ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς,
- στην εφαρμογή ολοκληρωμένων στρατηγικών στις νησιωτικές περιοχές και συμπλέγματα νησιών που στοχεύουν στη βιώσιμη ανάπτυξη, στην προσβασιμότητα, στην ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς και στην αξιοποίηση των προοπτικών τους,
- σε ολοκληρωμένες στρατηγικές σε περιοχές που εμφανίζουν χωρική και θεματική συνέχεια, με δυνατότητα αξιοποίησης πλουτοπαραγωγικών πόρων και ιδιαίτερων τοπικών χαρακτηριστικών -πολιτιστικών, τοπικής παραγωγής, τουριστικής δραστηριότητας.

Ταμεία Χρηματοδότησης: Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ), Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ)

Για την επίτευξη του αναπτυξιακού οράματος της Περιφέρειας Ηπείρου, διαμορφώνεται ένα συνεκτικό πλέγμα πέντε (5) Στρατηγικών Στόχων (Σ.Σ.):

▪ **Σ.Σ. 1: Ενίσχυση και διαφοροποίηση της περιφερειακής οικονομίας μέσω της αξιοποίησης της έρευνας και της καινοτομίας**

Ο συγκεκριμένος Σ.Σ. υπηρετεί τον ΣΠ1 και θέτει ως κύριες προτεραιότητες την ανάπτυξη της περιφερειακής οικονομίας με έμφαση στη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας και τη σύνδεση με την έρευνα και καινοτομία, την υποστήριξη των ερευνητικών υποδομών, την ενίσχυση της παραγωγικότητας και εξωστρέφειας των ΜΜΕ, την υποστήριξη των ΜΜΕ για την αναβάθμιση των προσφερόμενων προϊόντων και υπηρεσιών με την χρήση και των ΤΠΕ (Τεχνολογίες Πληροφορικής και Επικοινωνιών). Βασικό εργαλείο αποτελεί η Εθνική Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης - ΕΣΕΕ (με την περιφερειακή της διάσταση), η οποία θέτει τις προτεραιότητες για τον οικονομικό μετασχηματισμό της Ηπείρου. Η συστηματική εφαρμογή της διαδικασίας επιχειρηματικής ανακάλυψης αναδεικνύει και εξειδικεύει τις ανάγκες και τις ευκαιρίες για συνεργασία της ερευνητικής κοινότητας με τις επιχειρήσεις. Η ενίσχυση του περιφερειακού συστήματος Έρευνας και Καινοτομίας αποτελεί επίσης βασικό πεδίο για τη δημιουργία των κατάλληλων συνθηκών ανάπτυξης και ανταγωνιστικότητας της περιφερειακής οικονομίας σε ένα διαρκώς μεταβαλλόμενο περιβάλλον. Επιπλέον, επιδιώκεται η εμβάθυνση του ψηφιακού μετασχηματισμού σε όλα τα επίπεδα (δημόσια διοίκηση, οικονομία, κοινωνία, κλπ.) καθώς και η στήριξη της ψηφιακής συνδεσιμότητας.

▪ **Σ.Σ. 2: Προώθηση της αειφορίας, της ορθολογικής και αποδοτικής διαχείρισης των φυσικών πόρων – Αντιμετώπιση της Κλιματικής Αλλαγής**

Ο συγκεκριμένος Σ.Σ. υπηρετεί τον ΣΠ2 και θέτει ως κύριες προτεραιότητες την προστασία του φυσικού και δομημένου περιβάλλοντος της Ηπείρου από ποικίλους κινδύνους, την θωράκιση από τις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής, την προστασία και ορθολογική διαχείριση των υδατικών πόρων, την ολοκλήρωση του περιφερειακού σχεδιασμού για τη διαχείριση αποβλήτων, τη βελτίωση του ενεργειακού αποτυπώματος του κτιριακού τομέα (δημοσίου/ ιδιωτικού) καθώς και την προώθηση της κυκλικής οικονομίας. Στόχος της αειφόρου ανάπτυξης είναι η επίτευξη οικονομικής προόδου με κατά το δυνατόν ελαχιστοποίηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων δημιουργώντας συνθήκες βέλτιστης αξιοποίησης των φυσικών πόρων της Περιφέρειας. Αναπόσπαστοι στόχοι είναι η πρόληψη και μείωση της ρύπανσης του περιβάλλοντος και η προώθηση αειφόρων προτύπων κατανάλωσης και παραγωγής, ώστε να αποσυνδεθεί η οικονομική μεγέθυνση από την υποβάθμιση του περιβάλλοντος. Επίσης, έμφαση δίνεται στην προώθηση των ΑΠΕ, στην υλοποίηση δράσεων που περιλαμβάνονται στα Σχέδια Δράσης για τη Βιώσιμη Ενέργεια

(ΣΔΒΕ), καθώς και στη στήριξη της βιώσιμης κινητικότητας με έμφαση στα αστικά κέντρα της Περιφέρειας με βάση τα Σχέδια Βιώσιμης Αστικής Κινητικότητας (ΣΒΑΚ).

▪ **Σ.Σ. 3: Ενίσχυση της κινητικότητας**

Ο συγκεκριμένος Σ.Σ. υπηρετεί τον ΣΠ3 και θέτει ως κύριες προτεραιότητες την ολοκλήρωση των αναγκαίων μεταφορικών υποδομών για την απρόσκοπτη κινητικότητα ενδοπεριφερειακά και διαπεριφερειακά, τη διαμόρφωση ενός ασφαλούς και βιώσιμου (οικονομικά, περιβαλλοντικά) συστήματος μεταφορών και τη στήριξη της πολυτροπικής ανάπτυξης των μεταφορών. Στόχος είναι η άρση των εμποδίων πρόσβασης, η ανάπτυξη ενός ασφαλούς, συνεκτικού και διαλειτουργικού συστήματος μεταφορών υψηλής ποιότητας, η κατασκευή τμημάτων/ συνδέσεων που λείπουν από το δίκτυο κάτω από ένα συνεκτικό πλαίσιο ασφάλειας και αξιοπιστίας των μεταφορών με γνώμονα τη βελτίωση της προσβασιμότητας, τη μείωση του κόστους μεταφοράς και των εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα.

▪ **Σ.Σ. 4: Ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής και του ανθρώπινου δυναμικού της Περιφέρειας**

Ο συγκεκριμένος Σ.Σ. υπηρετεί τον ΣΠ4 και στοχεύει σε μια πιο κοινωνική περιφέρεια. Θέτει ως κύριες προτεραιότητες την ανάληψη μέτρων για την εξάλειψη του φαινομένου της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού, την παροχή ίσων ευκαιριών πρόσβασης στην αγορά εργασίας καθώς και σε κοινωνικές υπηρεσίες, την ανάληψη ειδικών δράσεων για ομάδες του πληθυσμού που είναι πιο ευάλωτες όπως ΑμεΑ, ηλικιωμένοι, κλπ., και την ενίσχυση του πολιτισμού και του αειφόρου τουρισμού ως επιταχυντές της οικονομικής ανάπτυξης και της κοινωνικής ένταξης. Επίσης επιδιώκεται η προώθηση της διά βίου μάθησης, η αναβάθμιση των υποδομών εκπαίδευσης, υγείας, πρόνοιας, η πρόσβαση όλων των πολιτών σε υπηρεσίες υγείας, καθώς και η βελτιστοποίηση της αποτελεσματικότητας των συστημάτων υγειονομικής περίθαλψης.

▪ **Σ.Σ. 5: Στήριξη της βιώσιμης και ολοκληρωμένης χωρικής ανάπτυξης**

Ο συγκεκριμένος Σ.Σ. υπηρετεί τον ΣΠ5 και θέτει ως κύριες προτεραιότητες την ενίσχυση της χωρικής συνοχής, την ανάδειξη των συγκριτικών πλεονεκτημάτων της Ηπείρου και τη διαφοροποίηση των τοπικών οικονομιών, την ενίσχυση της ελκυστικότητας και την ανάδειξη της ταυτότητας των μεγάλων αστικών κέντρων. Επίσης, επιδιώκεται η μείωση των ενδοπεριφερειακών ανισοτήτων, η αναζωογόνηση υποβαθμισμένων αστικών περιοχών και η ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς.

Οι Στρατηγικοί Στόχοι (Σ.Σ.) περιλαμβάνουν μια σειρά από Ειδικούς Στόχους (Ε.Σ.). Οι Ειδικοί Στόχοι του Ε.Π. Περιφέρειας Ηπείρου 2021 -2027 καθώς και η συσχέτισή τους με τον εκάστοτε Στόχο Πολιτικής (Σ.Π.) συνοψίζονται στον παρακάτω πίνακα.

Πίνακας 3. 1: Στόχοι Πολιτικής και Ειδικοί Στόχοι του Ε.Π. Περιφέρειας Ηπείρου 2021 – 2027.

Α/Α	Στόχος Πολιτικής	Ειδικός Στόχος
1	ΣΠ1: Μια πιο ανταγωνιστική και εξυπνότερη Ευρώπη μέσω της προώθησης του καινοτόμου και έξυπνου οικονομικού μετασχηματισμού και της περιφερειακής ψηφιακής συνδεσιμότητας.	(i) Ανάπτυξη και ενίσχυση των ικανοτήτων έρευνας και καινοτομίας και αξιοποίηση των προηγμένων τεχνολογιών
		(ii) Εκμετάλλευση των οφελών της ψηφιοποίησης για τους πολίτες, τις επιχειρήσεις, τους ερευνητικούς φορείς και τις Δημόσιες Αρχές
		(iii) Ενίσχυση της βιώσιμης ανάπτυξης και της ανταγωνιστικότητας των ΜΜΕ και δημιουργία θέσεων εργασίας στις ΜΜΕ, συμπεριλαμβανομένων των παραγωγικών επενδύσεων
2	ΣΠ2Α: Μια πιο πράσινη, με χαμηλές εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα, σε μετάβαση προς μια καθαρή οικονομία μηδενικού άνθρακα και ανθεκτική Ευρώπη, μέσω της προώθησης της καθαρής και δίκαιης ενεργειακής μετάβασης, των πράσινων και γαλάζιων επενδύσεων, της κυκλικής οικονομίας, της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή και της πρόληψης και διαχείρισης των κινδύνων, και της βιώσιμης αστικής κινητικότητας.	2Α(i) Προώθηση της ενεργειακής απόδοσης και μείωση των εκπομπών των αερίων του θερμοκηπίου
		2Α(ii) Προαγωγή των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, σύμφωνα με την Οδηγία (ΕΕ) 2018/2001, συμπεριλαμβανομένων των κριτηρίων αειφορίας που καθορίζονται σε αυτήν
		2Α(iv) Προώθηση της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή και της πρόληψης του κινδύνου καταστροφών και της ανθεκτικότητας, λαμβάνοντας υπόψη προσεγγίσεις που βασίζονται στο οικοσύστημα
		2Α(v) Προαγωγή της πρόσβασης στο νερό και της βιώσιμης διαχείρισης του νερού
		2Α(vi) Προαγωγή της μετάβασης σε μια κυκλική και σε αποδοτική ως προς τους πόρους οικονομία
ΣΠ2Β: Μια πιο πράσινη, με χαμηλές εκπομπές ...	2Β(viii) Προώθηση της βιώσιμης, πολυτροπικής αστικής κινητικότητας, ως μέρος της μετάβασης σε μια οικονομία μηδενικών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα	
3	ΣΠ3: Μια πιο διασυνδεδεμένη Ευρώπη μέσω της ενίσχυσης της κινητικότητας.	3(i) Ανάπτυξη ενός ανθεκτικού στην κλιματική αλλαγή, έξυπνου, ασφαλούς, βιώσιμου και διατροφικού ΔΕΔ-Μ
		3(ii) Ανάπτυξη και ενίσχυση της βιώσιμης, ανθεκτικής στην κλιματική αλλαγή, έξυπνης, ασφαλούς και διατροφικής εθνικής, περιφερειακής και

Α/Α	Στόχος Πολιτικής	Ειδικός Στόχος
4 - ΕΤΠΑ	ΣΠ4Α: Μια πιο κοινωνική, και χωρίς αποκλεισμούς Ευρώπη μέσω της υλοποίησης του Ευρωπαϊκού Πυλώνα Κοινωνικών Δικαιωμάτων (ΕΤΠΑ).	<p>τοπικής κινητικότητας, με καλύτερη πρόσβαση σε ΔΕΔ-Μ και στη διασυνοριακή κινητικότητα</p> <p>4Α(ii) Βελτίωση της ισότιμης πρόσβασης σε χωρίς αποκλεισμούς και ποιοτικές υπηρεσίες εκπαίδευσης, κατάρτισης και διά βίου μάθησης μέσω της ανάπτυξης προσβάσιμων υποδομών, μεταξύ άλλων με την ενίσχυση της ανθεκτικότητας της εξ αποστάσεως και της διαδικτυακής εκπαίδευσης και κατάρτισης</p> <p>4Α(iii) Προώθηση της κοινωνικοοικονομικής ένταξης περιθωριοποιημένων κοινοτήτων, νοικοκυριών με χαμηλό εισόδημα και μειονεκτουσών ομάδων, συμπεριλαμβανομένων των ατόμων με ειδικές ανάγκες, μέσω ολοκληρωμένων δράσεων που περιλαμβάνουν υπηρεσίες στέγασης και κοινωνικές υπηρεσίες</p> <p>4Α(iv) Προώθηση της κοινωνικοοικονομικής ένταξης των υπηκόων τρίτων χωρών, συμπεριλαμβανομένων των μεταναστών, μέσω ολοκληρωμένων δράσεων που περιλαμβάνουν υπηρεσίες στέγασης και κοινωνικές υπηρεσίες</p> <p>4Α(v) Εξασφάλιση ισότιμης πρόσβασης στην υγειονομική περίθαλψη και ενίσχυση της ανθεκτικότητας των συστημάτων υγείας, συμπεριλαμβανομένης της πρωτοβάθμιας υγειονομικής περίθαλψης, και προώθηση της μετάβασης από την ιδρυματική φροντίδα στη φροντίδα που βασίζεται στην οικογένεια και την τοπική κοινότητα</p> <p>4Α(vi) Ενίσχυση του ρόλου του πολιτισμού και του βιώσιμου τουρισμού στην οικονομική ανάπτυξη, την κοινωνική ένταξη και την κοινωνική καινοτομία</p>
4 - ΕΚΤ	ΣΠ4Β: Μια πιο κοινωνική, και χωρίς αποκλεισμούς Ευρώπη μέσω της υλοποίησης του Ευρωπαϊκού Πυλώνα Κοινωνικών Δικαιωμάτων (ΕΚΤ).	4Β(α) Βελτίωση της πρόσβασης στην απασχόληση και μέτρα ενεργοποίησης για όλα τα άτομα που αναζητούν εργασία, συγκεκριμένα, τους νέους, ιδίως μέσω της υλοποίησης των εγγυήσεων για τη νεολαία, τους μακροχρόνια ανέργους και τις μειονεκτούσες ομάδες στην αγορά εργασίας, και για τα οικονομικώς αδρανή άτομα, καθώς και μέσω της προώθησης της αυτοαπασχόλησης και της κοινωνικής οικονομίας

A/A	Στόχος Πολιτικής	Ειδικός Στόχος
		<p>4B(στ) Προώθηση της ίσης πρόσβασης σε ποιοτική και χωρίς αποκλεισμούς εκπαίδευση και κατάρτιση και της ολοκλήρωσής τους, ιδίως για τις μειονεκτούσες ομάδες, από την προσχολική εκπαίδευση και φροντίδα έως τη γενική και επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση, καθώς και περαιτέρω έως την τριτοβάθμια εκπαίδευση και την εκπαίδευση και επιμόρφωση ενηλίκων, συμπεριλαμβανομένης της διευκόλυνσης της μαθησιακής κινητικότητας για όλους και της προσβασιμότητας για τα άτομα με αναπηρίες</p> <p>4B(η) Προώθηση της ενεργού ένταξης, με σκοπό την προώθηση της ισότητας των ευκαιριών, της απαγόρευσης των διακρίσεων και της ενεργού συμμετοχής, και βελτίωση της απασχολησιμότητας, ειδικότερα για τις μειονεκτούσες ομάδες</p> <p>4B(θ) Προώθηση της κοινωνικοοικονομικής ένταξης των υπηκόων τρίτων χωρών, περιλαμβανομένων των μεταναστών</p> <p>4B(ι) Προώθηση της κοινωνικοοικονομικής ένταξης των περιθωριοποιημένων κοινοτήτων, όπως των Ρομά</p> <p>4B(ια) Ενίσχυση της ισότιμης και έγκαιρης πρόσβασης σε ποιοτικές, βιώσιμες και οικονομικά προσιτές υπηρεσίες, περιλαμβανομένων υπηρεσιών που προάγουν την πρόσβαση σε στέγαση και υπηρεσιών φροντίδας με επίκεντρο τον άνθρωπο, συμπεριλαμβανομένης της υγειονομικής περίθαλψης, εκσυγχρονισμός των συστημάτων κοινωνικής προστασίας, συμπεριλαμβανομένης της προώθησης της πρόσβασης στην κοινωνική προστασία, με έμφαση στα παιδιά και στις μειονεκτούσες ομάδες, βελτίωση της προσβασιμότητας, μεταξύ άλλων για τα άτομα με αναπηρίες, της αποτελεσματικότητας και της ανθεκτικότητας των συστημάτων υγειονομικής περίθαλψης και των υπηρεσιών μακροχρόνιας περίθαλψης</p> <p>4B(ιβ) Προώθηση της κοινωνικής ένταξης των ατόμων που αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού, συμπεριλαμβανομένων των απόρων και των παιδιών</p>

Α/Α	Στόχος Πολιτικής	Ειδικός Στόχος
5	ΣΠ5: Μια Ευρώπη πιο κοντά στους πολίτες της μέσω της προώθησης της βιώσιμης και ολοκληρωμένης ανάπτυξης όλων των εδαφικών τύπων και των τοπικών πρωτοβουλιών.	<p>5(i) Ενίσχυση της ολοκληρωμένης και χωρίς αποκλεισμούς κοινωνικής, οικονομικής και περιβαλλοντικής ανάπτυξης, του πολιτισμού, της φυσικής κληρονομιάς, του βιώσιμου τουρισμού και της ασφάλειας στις αστικές περιοχές</p> <p>5(ii) Ενίσχυση της ολοκληρωμένης και χωρίς αποκλεισμούς κοινωνικής, οικονομικής και περιβαλλοντικής τοπικής ανάπτυξης, του πολιτισμού, της φυσικής κληρονομιάς, του βιώσιμου τουρισμού και της ασφάλειας σε περιοχές πλην των αστικών</p>

3.2 Διεθνείς, κοινοτικοί, εθνικοί στόχοι περιβαλλοντικής προστασίας που αφορούν το Ε.Π. Περιφέρειας Ηπείρου

Στις ακόλουθες παραγράφους παρουσιάζεται συνοπτικά το θεσμικό πλαίσιο τόσο σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης όσο και σε εθνικό με στόχο την προστασία του περιβάλλοντος (διατήρηση βιοποικιλότητας, αντιμετώπιση κλιματικής αλλαγής, προστασία υδατικών πόρων, προστασία δασών, αντιμετώπιση του φαινομένου της ερημοποίησης κλπ). Στόχος είναι να αξιολογηθεί ο βαθμός στον οποίο το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα (Ε.Π.) Περιφέρειας Ηπείρου 2021 – 2027 έχει λάβει υπόψη τους περιβαλλοντικούς στόχους και τις λοιπές απαιτήσεις αυτών.

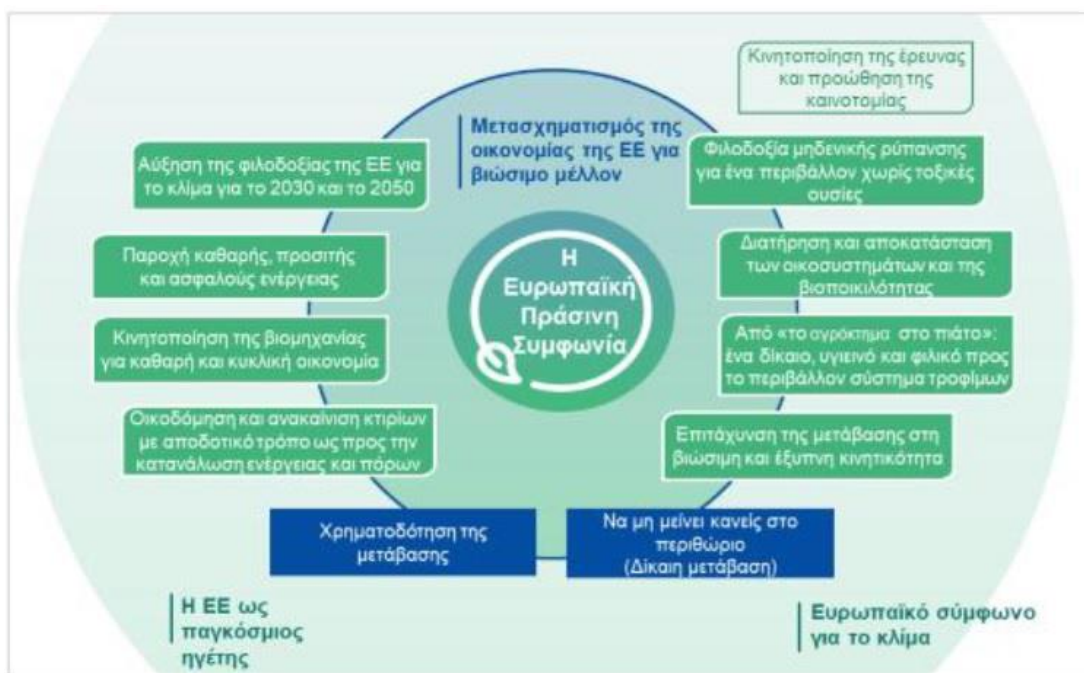
3.2.1. Η Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία

Τον Δεκέμβριο του 2019 η Ευρωπαϊκή Ένωση με ανακοίνωσή της (COM 2019 640 final) ανανέωσε τη δέσμευση της για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής, μέσω της **Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας**². Πρόκειται για μια νέα αναπτυξιακή στρατηγική της ΕΕ, **με σκοπό να τεθεί η Ευρώπη σε τροχιά μετασχηματισμού προς μια κλιματικά ουδέτερη έως το 2050**. Στις 15 Ιανουαρίου 2020 το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ενέκρινε ψήφισμα σχετικά με την Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία ([2019/2956\(RSP\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32020J0001)).

Η Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία χαρτογραφεί μια νέα, βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς στρατηγική ανάπτυξης για την τόνωση της οικονομίας, τη βελτίωση της υγείας και της ποιότητας ζωής των ανθρώπων και τη φροντίδα της φύσης, χωρίς να μείνει κανείς στο περιθώριο. Μέσω της Πράσινης Συμφωνίας η Ευρωπαϊκή Ένωση ανανεώνει τη δέσμευσή της για την επίτευξη των στόχων της Συμφωνίας του Παρισιού και συμβάλλει ουσιαστικά στην υλοποίηση της ατζέντας των Ηνωμένων Εθνών για το 2030 και των Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης.

Ακολούθως παρουσιάζεται η δέσμη των απαιτούμενων προς εφαρμογή πολιτικών, προκειμένου να επιτευχθούν οι στόχοι της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας.

² Ανακοίνωση της ΕΕ «Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία» (https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:b828d165-1c22-11ea-8c1f-01aa75ed71a1.0001.02/DOC_1&format=PDF)

Σχήμα 3. 1: Δέσμη πολιτικών της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας.

Συγκεκριμένα, στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας περιλαμβάνονται οι ακόλουθες πολιτικές:

- **Αύξηση του επιπέδου φιλοδοξίας της ΕΕ για το κλίμα για το 2030 και το 2050.**

Προκειμένου να κατοχυρωθεί νομοθετικά ο στόχος της κλιματικής ουδετερότητας ως το 2050, στις 4 Μαρτίου 2020 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ενέκρινε την πρότασή της για έναν **ευρωπαϊκό νόμο για το κλίμα**. Στις 17 Σεπτεμβρίου 2020 η Επιτροπή τροποποίησε την αρχική της πρόταση για το ευρωπαϊκό νομοθέτημα για το κλίμα, ώστε να συμπεριλάβει σε αυτήν **αναθεωρημένο στόχο μείωσης των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου στην ΕΕ τουλάχιστον στο 50% με 55% έως το 2030, σε σύγκριση με το 1990**. Αναλυτικά οι στόχοι της ΕΕ για το κλίμα περιλαμβάνονται στην παράγραφο 3.2.4 και 3.2.6.

- **Εφοδιασμός με καθαρή, προσιτή και ασφαλή ενέργεια.**

Πρέπει να δοθεί προτεραιότητα στην ενεργειακή απόδοση. Να αναπτυχθεί στην εκάστοτε χώρα της ΕΕ ένας ενεργειακός τομέας που να βασίζεται σε ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, σε συνδυασμό με την ταχεία σταδιακή κατάργηση του άνθρακα και την απανθρακοποίηση του αερίου. Η μετάβαση στην καθαρή ενέργεια να εμπλέκει και να ωφελεί τους καταναλωτές. Με στόχο την αντιμετώπιση του κινδύνου της ενεργειακής φτώχειας να ενεργοποιηθούν κατάλληλα συστήματα χρηματοδότησης

με στόχο την ανακαίνιση κατοικιών (μείωση κατανάλωσης ενέργειας και προστασίας του περιβάλλοντος). Τέλος, η μετάβαση στην κλιματική ουδετερότητα απαιτεί και έξυπνες υποδομές, όπως τα ευφυή δίκτυα, τα δίκτυα υδρογόνου ή η δέσμευση, αποθήκευση και χρήση άνθρακα και η αποθήκευση ενέργεια.

▪ **Κινητοποίηση της βιομηχανίας για μια καθαρή και κυκλική οικονομία.**

Εφαρμογή της στρατηγικής για τη βιομηχανία και του σχεδίου δράσης για την κυκλική οικονομία (3.2.7). Να δοθεί προτεραιότητα στη μείωση και την επανάχρηση των υλικών πριν την ανακύκλωσή τους. Προώθηση νέων επιχειρηματικών μοντέλων και καθορισμός ελάχιστων απαιτήσεων για την πρόληψη της διάθεσης στην αγορά της ΕΕ επιβλαβών για το περιβάλλον προϊόντων. Να ενισχυθεί η διευρυμένη ευθύνη του παραγωγού. Να διασφαλιστεί ότι έως το 2030 όλες οι συσκευασίες στην αγορά της ΕΕ θα είναι επαναχρησιμοποιημένες ή ανακυκλώσιμες με οικονομικά βιώσιμο τρόπο και να εφαρμοστούν μέτρα για τα πλαστικά μιας χρήσης. Προώθηση μέτρων που θα ενθαρρύνουν τις επιχειρήσεις να προσφέρουν και θα δίνουν στους καταναλωτές τη δυνατότητα να επιλέγουν επαναχρησιμοποιήσιμα, ανθεκτικά και επισκευάσιμα προϊόντα. Να βελτιωθεί η διαθεσιμότητα πληροφοριών σχετικά με την οικολογική ταυτότητα των προϊόντων μέσω ψηφιοποίησης (π.χ. ηλεκτρονικό διαβατήριο προϊόντος). Προώθηση χρήσης καθαρού οξυγόνου, κυψελών καυσίμου και άλλων εναλλακτικών καυσίμων στις βιομηχανίες. Επίσης, να δοθεί προτεραιότητα στην αποθήκευση ενέργειας, στη δέσμευση, αποθήκευση και χρήση άνθρακα. Τέλος, προώθηση ψηφιακών τεχνολογιών με στόχο την παρακολούθηση της ρύπανσης της ατμόσφαιρας, των υδάτων και της κατανάλωσης της ενέργειας και των φυσικών πόρων.

▪ **Οικοδόμηση και ανακαίνιση κτιρίων με αποδοτικό τρόπο ως προς την κατανάλωση ενέργειας και πόρων.**

Η κατασκευή, η χρήση και η ανακαίνιση των κτιρίων απαιτούν σημαντικές ποσότητες ενεργειακών και ορυκτών πόρων (π.χ. άμμου, σκύρων, τσιμέντου). Τα κτίρια αντιπροσωπεύουν επίσης το 40% της ενέργειας που καταναλώνεται. Σήμερα, το ετήσιο ποσοστό ανακαίνισης του κτιριακού αποθέματος κυμαίνεται από 0,4 έως 1,2 % στα κράτη μέλη. Το ποσοστό αυτό θα πρέπει τουλάχιστον να διπλασιασθεί ώστε να επιτευχθούν οι στόχοι της ΕΕ όσον αφορά την ενεργειακή απόδοση και το κλίμα. Για να αντιμετωπιστεί η διπλή πρόκληση της ενεργειακής απόδοσης και της οικονομικής προσιτότητας, η ΕΕ και τα κράτη μέλη θα πρέπει να προβούν σε ένα «κύμα ανακαινίσεων» δημόσιων και ιδιωτικών κτιρίων.

Η Επιτροπή θα επιβάλει αυστηρά την εφαρμογή της νομοθεσίας για την ενεργειακή απόδοση των κτιρίων. Ο εν λόγω κανονισμός θα πρέπει να διασφαλίζει ότι ο σχεδιασμός νέων και ανακαινισμένων κτιρίων σε όλα τα στάδια είναι σύμφωνος με

τις ανάγκες της κυκλικής οικονομίας και συμβάλλει σε αυξημένη ψηφιοποίηση και θωράκιση του κτιριακού αποθέματος έναντι της κλιματικής αλλαγής.

Παράλληλα, η Επιτροπή προτείνει να συνεργαστεί με τα ενδιαφερόμενα μέρη σχετικά με μια νέα πρωτοβουλία για την ανακαίνιση κτιρίων το 2020. Η συνεργασία αυτή θα περιλαμβάνει μια ανοικτή πλατφόρμα στην οποία θα συμμετέχουν ο κλάδος των κτιρίων και των κατασκευών, αρχιτέκτονες και μηχανικοί και οι τοπικές αρχές για την αντιμετώπιση των εμποδίων στην ανακαίνιση κτιρίων. Η πρωτοβουλία αυτή θα περιλαμβάνει επίσης καινοτόμα συστήματα χρηματοδότησης στο πλαίσιο του προγράμματος InvestEU. Τα συστήματα αυτά θα μπορούσαν να απευθύνονται σε ενώσεις κοινωνικής στέγασης ή σε εταιρείες παροχής ενεργειακών υπηρεσιών που θα μπορούσαν να διοργανώνουν τις ανακαινίσεις κτιρίων, μεταξύ άλλων, μέσω συμβάσεων ενεργειακής απόδοσης. Ένας βασικός στόχος θα ήταν να οργανωθούν οι προσπάθειες ανακαίνισης κτιρίων σε μεγαλύτερα συγκροτήματα ώστε να επιτυγχάνουν καλύτερους όρους χρηματοδότησης και οικονομίες κλίμακας. Η Επιτροπή θα εργαστεί επίσης για την άρση των εθνικών κανονιστικών φραγμών που παρεμποδίζουν τις επενδύσεις στην ενεργειακή απόδοση σε μισθωμένα ακίνητα και σε κτίρια πολλαπλής ιδιοκτησίας. Ιδιαίτερη προσοχή θα δοθεί στην ανακαίνιση των κοινωνικών κατοικιών, προκειμένου να βοηθηθούν τα νοικοκυριά που πασχίζουν να πληρώσουν τους λογαριασμούς ενέργειας. Θα πρέπει επίσης να δοθεί έμφαση στην ανακαίνιση σχολείων και νοσοκομείων, δεδομένου ότι τα χρήματα που εξοικονομούνται μέσω της ενεργειακής απόδοσης των κτιρίων θα καταστούν διαθέσιμα κονδύλια για τη στήριξη της εκπαίδευσης και της δημόσιας υγείας.

▪ **Επιτάχυνση της μετάβασης στη βιώσιμη και έξυπνη κινητικότητα.**

Οι μεταφορές αντιπροσωπεύουν το ένα τέταρτο των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου της ΕΕ, και εξακολουθούν να αυξάνονται. **Για την επίτευξη της κλιματικής ουδετερότητας, απαιτείται μείωση των εκπομπών από τις μεταφορές κατά 90% έως το 2050.** Οι οδικές, σιδηροδρομικές, αεροπορικές και πλωτές μεταφορές θα πρέπει όλες να συμβάλουν στη μείωση αυτή. Η δημιουργία βιώσιμων μεταφορών σημαίνει ότι δίνεται προτεραιότητα στους χρήστες και ότι τους παρέχονται πιο προσιτές, προσβάσιμες, υγιεινές και καθαρές εναλλακτικές λύσεις για τις σημερινές τους συνήθειες κινητικότητας.

Οι πολυτροπικές μεταφορές χρειάζονται ισχυρή ώθηση. Με τον τρόπο αυτό θα αυξηθεί η αποτελεσματικότητα του συστήματος μεταφορών. Κατά προτεραιότητα, σημαντικό μέρος του 75% των εσωτερικών εμπορευματικών μεταφορών που πραγματοποιούνται σήμερα οδικώς θα πρέπει να στραφεί προς τις σιδηροδρομικές και εσωτερικές πλωτές μεταφορές. Για να επιτευχθεί αυτό, θα πρέπει να θεσπιστούν μέτρα, που θα προτείνει η Επιτροπή μέχρι το 2021, για την καλύτερη διαχείριση και

την αύξηση της μεταφορικής ικανότητας των σιδηροδρόμων και των εσωτερικών πλωτών οδών.

Η αυτοματοποιημένη και συνδεδεμένη πολυτροπική κινητικότητα θα διαδραματίσει αυξανόμενο ρόλο, σε συνδυασμό με έξυπνα συστήματα διαχείρισης της κυκλοφορίας που καθίστανται δυνατά χάρη στην ψηφιοποίηση. Το σύστημα μεταφορών και οι υποδομές της ΕΕ θα καταστούν κατάλληλα για τη στήριξη νέων υπηρεσιών βιώσιμης κινητικότητας που μπορούν να μειώσουν την κυκλοφοριακή συμφόρηση και τη ρύπανση, ιδίως στις αστικές περιοχές.

Η ΕΕ θα πρέπει παράλληλα να επιταχύνει την παραγωγή και την διανομή βιώσιμων εναλλακτικών καυσίμων για τις μεταφορές. Έως το 2025, θα χρειαστούν περίπου 1 εκατομμύριο δημόσιοι σταθμοί επαναφόρτισης και ανεφοδιασμού για τα 13 εκατομμύρια οχήματα μηδενικών και χαμηλών εκπομπών που αναμένεται ότι θα κυκλοφορούν στους ευρωπαϊκούς δρόμους. Η Επιτροπή θα στηρίξει την εγκατάσταση δημόσιων σταθμών επαναφόρτισης και ανεφοδιασμού, όπου εξακολουθούν να υπάρχουν κενά, ιδίως για ταξίδια μεγάλων αποστάσεων και σε λιγότερο πυκνοκατοικημένες περιοχές, και θα δρομολογήσει το συντομότερο δυνατόν νέα πρόσκληση χρηματοδότησης για την επίτευξη αυτού του στόχου.

Οι μεταφορές θα πρέπει να καταστούν δραστικά λιγότερο ρυπογόνες, ιδίως στις πόλεις. Ένας συνδυασμός μέτρων θα πρέπει να αφορά τις εκπομπές, την κυκλοφορική συμφόρηση των πόλεων και τη βελτίωση των δημόσιων συγκοινωνιών. Η Επιτροπή θα προτείνει αυστηρότερα πρότυπα για τις εκπομπές ατμοσφαιρικών ρύπων από οχήματα με κινητήρα εσωτερικής καύσης. Η Επιτροπή θα προτείνει επίσης την αναθεώρηση, έως τον Ιούνιο του 2021, της νομοθεσίας σχετικά με τα πρότυπα επιδόσεων για τις εκπομπές CO₂ των αυτοκινήτων και των ημιφορηγών, ώστε να εξασφαλιστεί η σαφής μετάβαση, από το 2025 και μετά, προς την κινητικότητα μηδενικών εκπομπών. Παράλληλα, θα εξετάσει το ενδεχόμενο εφαρμογής του ευρωπαϊκού συστήματος εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπών στις οδικές μεταφορές, ως συμπλήρωμα των υφιστάμενων και των μελλοντικών προτύπων επιδόσεων για τις εκπομπές CO₂ των οχημάτων. Θα αναλάβει δράση στον τομέα των θαλάσσιων μεταφορών, μεταξύ άλλων για να ρυθμίσει την πρόσβαση των πλέον ρυπογόνων πλοίων σε λιμένες της ΕΕ και να υποχρεώσει τα ελλιμενισμένα πλοία να ηλεκτροδοτούνται από ξηράς. Ομοίως, η ποιότητα του αέρα θα πρέπει να βελτιωθεί πλησίον των αερολιμένων με την αντιμετώπιση των εκπομπών ρύπων από τα αεροσκάφη και τις δραστηριότητες του αερολιμένα.

▪ **Από «το αγρόκτημα στο πιάτο»:** σχεδιασμός ενός δίκαιου, υγιεινού και φιλικού προς το περιβάλλον συστήματος τροφίμων.

Η παραγωγή τροφίμων συμβάλλει στη ρύπανση του αέρα, των υδάτων και του εδάφους και στην κατανάλωση τεράστιων ποσοτήτων φυσικών πόρων. Επίσης, ευθύνεται για την απώλεια της βιοποικιλότητας και την κλιματική αλλαγή. Οι νέες τεχνολογίες και οι επιστημονικές ανακαλύψεις, σε συνδυασμό με την αύξηση της ευαισθητοποίησης του κοινού και της ζήτησης για βιώσιμα τρόφιμα, θα ωφελήσουν όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη. **Τον Μάιο του 2020 η Επιτροπή παρουσίασε τη στρατηγική «από το αγρόκτημα στο πιάτο»**, η οποία θα ανοίξει τον δρόμο για τη διαμόρφωση μιας πιο βιώσιμης πολιτικής για τα τρόφιμα. Επίσης, η στρατηγική αυτή θα συμβάλλει στην επίτευξη κυκλικής οικονομίας, συμβάλλοντας στη μείωση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων των τομέων επεξεργασίας τροφίμων και του λιανικού εμπορίου με την ανάληψη δράσεων στους τομείς των μεταφορών, της αποθήκευσης, της συσκευασίας και της σπατάλης τροφίμων.

Η στρατηγική «από το αγρόκτημα στο πιάτο» θα ενισχύσει τις προσπάθειές των αγροτών και αλιέων για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής, την προστασία του περιβάλλοντος και τη διατήρηση της βιοποικιλότητας. Η κοινή γεωργική πολιτική και η κοινή αλιευτική πολιτική θα εξακολουθήσουν να αποτελούν βασικά εργαλεία για τη στήριξη των προσπαθειών αυτών. Δεδομένου ότι η έναρξη εφαρμογής της αναθεωρημένης κοινής γεωργικής πολιτικής είναι πιθανό να καθυστερήσει μέχρι τις αρχές του 2022, η Επιτροπή θα συνεργαστεί με τα κράτη μέλη και τους ενδιαφερόμενους φορείς προκειμένου να διασφαλιστεί ότι, από την αρχή, τα εθνικά στρατηγικά σχέδια για τη γεωργία αντικατοπτρίζουν πλήρως τη φιλοδοξία της Πράσινης Συμφωνίας και της στρατηγικής «από το αγρόκτημα στο πιάτο». Η Επιτροπή θα μεριμνήσει ώστε τα εν λόγω στρατηγικά σχέδια να αξιολογηθούν με βάση αυστηρά κλιματικά και περιβαλλοντικά κριτήρια. Τα σχέδια αυτά θα πρέπει να οδηγήσουν στη χρήση βιώσιμων πρακτικών, όπως η γεωργία ακριβείας, η βιολογική καλλιέργεια, η αγροοικολογία, η γεωργοδασοκομία και τα αυστηρότερα πρότυπα για την καλή μεταχείριση των ζώων. Θα πρέπει να επιβραβεύονται οι γεωργοί που βελτιώνουν τις επιδόσεις τους όσον αφορά το περιβάλλον και το κλίμα, μεταξύ άλλων μέσω της διαχείρισης και αποθήκευσης διοξειδίου του άνθρακα στο έδαφος, και όσον αφορά τη διαχείριση των θρεπτικών συστατικών για τη βελτίωση της ποιότητας των υδάτων και τη μείωση των εκπομπών. Τα στρατηγικά σχέδια θα πρέπει να αντικατοπτρίζουν αυξημένο επίπεδο φιλοδοξίας για τη σημαντική μείωση της χρήσης και των κινδύνων των χημικών φυτοφαρμάκων, καθώς και της χρήσης λιπασμάτων και αντιβιοτικών.

Αναλυτικά οι στόχοι της **στρατηγικής «Από το αγρόκτημα στο πιάτο»** που έχει θεσπίσει η ΕΕ για να επιτύχει κλιματική ουδετερότητα έως το 2050 περιλαμβάνονται στην παράγραφο 3.2.3.

▪ **Διατήρηση και αποκατάσταση των οικοσυστημάτων και της βιοποικιλότητας.**

Τα οικοσυστήματα παρέχουν βασικές υπηρεσίες, όπως τρόφιμα, καθαρό νερό και καθαρό αέρα, και στέγαση. Μετριάζουν τις φυσικές καταστροφές, τους κινδύνους από επιβλαβείς οργανισμούς και ασθένειες και συμβάλλουν στη ρύθμιση του κλίματος. Ωστόσο, η ΕΕ δεν ανταποκρίνεται σε ορισμένους από τους σημαντικότερους περιβαλλοντικούς στόχους της για το 2020, όπως οι στόχοι του Aichi στο πλαίσιο της σύμβασης για τη βιολογική ποικιλότητα. Η ΕΕ και οι παγκόσμιοι εταίροι της πρέπει να σταματήσουν την απώλεια της βιοποικιλότητας. Στις 20 Μαΐου 2020, η Επιτροπή εξέδωσε **πρόταση σχετικά με τη στρατηγική της ΕΕ για τη βιοποικιλότητα με ορίζοντα το 2030**. Με τη στρατηγική αυτή η ΕΕ δεσμεύεται να δημιουργήσει ένα δίκτυο ορθά διαχειριζόμενων προστατευόμενων περιοχών οι οποίες θα αποτελούν **τουλάχιστον το 30%** της χερσαίας έκτασης και της θαλάσσιας περιοχής της ΕΕ.

Η στρατηγική για τη βιοποικιλότητα περιλαμβάνει παγκόσμιους στόχους για την προστασία της βιοποικιλότητας, καθώς και δεσμεύσεις για την αντιμετώπιση των βασικών αιτιών της απώλειας της βιοποικιλότητας στην ΕΕ. Επίσης, προσδιορίζει συγκεκριμένα μέτρα για την υλοποίηση αυτών των στόχων.

Τα δασικά οικοσυστήματα υφίστανται αυξανόμενες πιέσεις λόγω της κλιματικής αλλαγής. Οι δασικές εκτάσεις της ΕΕ πρέπει να βελτιωθούν τόσο από ποιοτική όσο και από ποσοτική άποψη, ώστε η ΕΕ να επιτύχει κλιματική ουδετερότητα και ένα υγιές περιβάλλον. Η βιώσιμη δάσωση και αναδάσωση και η αποκατάσταση υποβαθμισμένων δασών μπορούν να αυξήσουν την απορρόφηση CO₂, βελτιώνοντας παράλληλα την ανθεκτικότητα των δασών και προωθώντας την κυκλική βιοοικονομία. Στηριζόμενη στη στρατηγική για τη βιοποικιλότητα έως το 2030, η Επιτροπή θα καταρτίσει μια νέα δασική στρατηγική της ΕΕ που θα καλύπτει το σύνολο του κύκλου των δασών και θα προωθεί τις πολυάριθμες υπηρεσίες που παρέχουν τα δάση.

Αναλυτικά οι στόχοι της **στρατηγικής της ΕΕ για τη βιοποικιλότητα με ορίζοντα το 2030** περιλαμβάνονται στην παράγραφο 3.2.2.

▪ **Φιλοδοξία μηδενικής ρύπανσης για ένα περιβάλλον απαλλαγμένο από τοξικές ουσίες.**

Η δημιουργία ενός περιβάλλοντος απαλλαγμένου από τοξικές ουσίες απαιτεί περισσότερη δράση για την πρόληψη της ρύπανσης, καθώς και μέτρα για τον καθαρισμό και την αποκατάστασή του. Για την προστασία των πολιτών και των οικοσυστημάτων της Ευρώπης, η ΕΕ πρέπει να παρακολουθεί καλύτερα, να αναφέρει, να προλαμβάνει και να αντιμετωπίζει τη ρύπανση του αέρα, των υδάτων, του εδάφους και των καταναλωτικών προϊόντων. Για να επιτευχθεί αυτό, η ΕΕ και τα κράτη μέλη θα πρέπει να εξετάσουν συστηματικότερα όλες τις πολιτικές και

ρυθμίσεις. **Για την αντιμετώπιση αυτών των αλληλένδετων προκλήσεων, η Επιτροπή θα εγκρίνει το 2021 ένα σχέδιο δράσης για μηδενική ρύπανση του αέρα, των υδάτων και του εδάφους.**

Η Επιτροπή θα επανεξετάσει τα μέτρα της ΕΕ για την αντιμετώπιση της ρύπανσης από μεγάλες βιομηχανικές εγκαταστάσεις. Θα εξετάσει το τομεακό πεδίο εφαρμογής της νομοθεσίας και τον τρόπο με τον οποίο θα καταστεί πλήρως συμβατό με τις πολιτικές για το κλίμα, την ενέργεια και την κυκλική οικονομία. Η Επιτροπή θα συνεργαστεί επίσης με τα κράτη μέλη για τη βελτίωση της πρόληψης των βιομηχανικών ατυχημάτων.

Για να εξασφαλιστεί ένα περιβάλλον απαλλαγμένο από τοξικές ουσίες, η Επιτροπή θα παρουσιάσει μια στρατηγική για τις χημικές ουσίες, με στόχο τη βιωσιμότητα. Η εν λόγω στρατηγική θα συμβάλει στην καλύτερη προστασία των πολιτών και του περιβάλλοντος από τις επικίνδυνες χημικές ουσίες και θα ενθαρρύνει την καινοτομία για την ανάπτυξη ασφαλών και βιώσιμων εναλλακτικών λύσεων.

Συνοψίζοντας:

- Η Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία εγκαινιάζει μια νέα αναπτυξιακή στρατηγική για την ΕΕ. Στηρίζει τη μετάβαση της ΕΕ σε μια δίκαιη και ευημερούσα κοινωνία που ανταποκρίνεται στις προκλήσεις που θέτει η κλιματική αλλαγή και η υποβάθμιση του περιβάλλοντος, βελτιώνοντας την ποιότητα της ζωής των σημερινών και των μελλοντικών γενεών.
- Η Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία θεσπίζει φιλόδοξους στόχους, με σκοπό να τεθεί η Ευρώπη σε τροχιά μετασχηματισμού προς μια κλιματικά ουδέτερη έως το 2050. Για να επιτευχθούν οι στόχοι αυτοί πρέπει να καλυφθούν σημαντικές επενδυτικές ανάγκες.
- Η συμμετοχή και η δέσμευση του κοινού και όλων των ενδιαφερόμενων μερών έχει ζωτική σημασία για την επιτυχία της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας.
- Η Επιτροπή θα συνεχίσει να παράγει έργο για την ενδυνάμωση των περιφερειακών και τοπικών κοινοτήτων, συμπεριλαμβανομένων των ενεργειακών κοινοτήτων. Το Σύμφωνο των Δημάρχων της ΕΕ θα εξακολουθήσει να αποτελεί κεντρική δύναμη. Η Επιτροπή θα συνεργαστεί με το εν λόγω Σύμφωνο και θα συνεχίσει να παρέχει βοήθεια στις πόλεις και τις περιφέρειες που επιθυμούν να αναλάβουν φιλόδοξες δεσμεύσεις όσον αφορά τις πολιτικές για το κλίμα και την ενέργεια. Το Σύμφωνο θα παραμείνει μια βασική πλατφόρμα για την ανταλλαγή ορθών πρακτικών σχετικά με τον τρόπο υλοποίησης της αλλαγής σε τοπικό επίπεδο.

Εθνική Στρατηγική για την Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία

Το Τεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδας διοργάνωσε στις 29 Ιουνίου 2021, στο «Κέντρο Πολιτισμού Ίδρυμα Σταύρος Νιάρχος», το 1ο Συνέδριο «GREEN DEAL GREECE 2021», με τίτλο: «2021-2030, η δεκαετία μιας πράσινης επανάστασης».

Σκοπός του Συνεδρίου ήταν η παρουσίαση με ολοκληρωμένο τρόπο, τι είναι, τι σημαίνει, και πως θα υλοποιηθεί η Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία στην Ελλάδα. Στο Συνέδριο συμμετείχαν οι αρμόδιοι της κυβέρνησης, θεσμικοί εκπρόσωποι, ειδικοί επιστήμονες και στελέχη της αγοράς.

3.2.2. Προστασία της βιοποικιλότητας

Στρατηγική της ΕΕ για την προστασία της βιοποικιλότητας

Η προστασία και η αποκατάσταση της βιοποικιλότητας καθώς και η εύρυθμη λειτουργία των οικοσυστημάτων είναι καίριας σημασίας για την διατήρηση της ζωής στον πλανήτη. Τα τελευταία 40 χρόνια η φύση βρίσκεται σε κατάσταση κρίσης. Η απώλεια της βιοποικιλότητας και η κατάρρευση των οικοσυστημάτων συγκαταλέγονται στις μεγαλύτερες απειλές που θα αντιμετωπίσει η ανθρωπότητα την επόμενη δεκαετία. Οι κύριες αιτίες της απώλειας της βιοποικιλότητας (ταχεία εξαφάνιση της φύσης) αφορούν: τις αλλαγές στη χρήση της γης και της θάλασσας, την υπερεκμετάλλευση, την κλιματική αλλαγή, τη ρύπανση και τα χωροκατακτητικά ξένα είδη.

Η ΕΕ είναι έτοιμη να επιδείξει φιλοδοξία για την αναστροφή της απώλειας της βιοποικιλότητας, να πρωτοστατήσει με το παράδειγμα και με τη δράση της, και να συμβάλει στη συμφωνία και την υιοθέτηση ενός μετασχηματιστικού παγκόσμιου πλαισίου με ορίζοντα μετά το 2020 κατά τη 15η διάσκεψη των μερών της σύμβασης για τη βιολογική ποικιλότητα. **Αυτό θα πρέπει να βασιστεί στην πρωταρχική φιλοδοξία να διασφαλιστεί η αποκατάσταση, η ανθεκτικότητα και η επαρκής προστασία όλων των παγκόσμιων οικοσυστημάτων έως το 2050.**

Τον Μάιο του 2020 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ανακοίνωσε (COM 2020 380 final) τη **στρατηγική της ΕΕ για τη βιοποικιλότητα με ορίζοντα το 2030**³. Η στρατηγική αυτή είναι μία από τις σημαντικότερες πρωτοβουλίες της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας. **Ως ορόσημο, στόχος της παρούσας στρατηγικής είναι να διασφαλιστεί ότι η βιοποικιλότητα της Ευρώπης θα βρίσκεται σε πορεία ανάκαμψης έως το 2030** προς όφελος των ανθρώπων, του πλανήτη, του κλίματος και της οικονομίας μας, σύμφωνα με το θεματολόγιο για τη βιώσιμη ανάπτυξη με ορίζοντα το 2030 και με τους στόχους της

³ Ανακοίνωση της ΕΕ «Στρατηγική της ΕΕ για τη βιοποικιλότητα με ορίζοντα το 2030» (https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:a3c806a6-9ab3-11ea-9d2d-01aa75ed71a1.0005.02/DOC_1&format=PDF)

συμφωνίας του Παρισιού για την κλιματική αλλαγή. Αντιμετωπίζει τις πέντε προαναφερθείσες κύριες αιτίες της απώλειας της βιοποικιλότητας, καθορίζει ένα ενισχυμένο πλαίσιο διακυβέρνησης για την κάλυψη των υπολειπόμενων κενών, διασφαλίζει την πλήρη εφαρμογή της νομοθεσίας της ΕΕ και συγκεντρώνει όλες τις υφιστάμενες προσπάθειες. Η στρατηγική αυτή παρέχει κίνητρα και χαρακτηρίζεται από ευρηματικό πνεύμα δράση. Αντικατοπτρίζει το γεγονός ότι η προστασία και η αποκατάσταση της φύσης θα χρειαστούν κάτι περισσότερο από απλές κανονιστικές ρυθμίσεις. Θα απαιτήσουν δράση από τους πολίτες, τις επιχειρήσεις, τους κοινωνικούς εταίρους και την κοινότητα έρευνας και γνώσης, καθώς και ισχυρές εταιρικές σχέσεις μεταξύ του τοπικού, του περιφερειακού, του εθνικού και του ευρωπαϊκού επιπέδου. Η παρούσα στρατηγική ευθυγραμμίζεται με τις φιλοδοξίες και τη δέσμευση που καθορίζονται στις πολιτικές κατευθυντήριες γραμμές της προέδρου von der Leyen και στην Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία.

Η παρούσα στρατηγική, η οποία εγκρίθηκε εν μέσω της πανδημίας COVID-19, θα αποτελέσει επίσης κεντρικό στοιχείο του σχεδίου ανάκαμψης της ΕΕ. Θα είναι ζωτικής σημασίας ώστε να προληφθεί και να αναπτυχθεί η ανθεκτικότητα σε μελλοντικές επιδημικές εξάρσεις ζωνόσων και να δοθούν άμεσες επιχειρηματικές και επενδυτικές ευκαιρίες για την αποκατάσταση της οικονομίας της ΕΕ.

Η στρατηγική καθορίζει νέους τρόπους για την αποτελεσματικότερη εφαρμογή της υφιστάμενης νομοθεσίας, νέες δεσμεύσεις, μέτρα, στόχους και μηχανισμούς διακυβέρνησης, με στόχο η βιοποικιλότητα της Ευρώπης να ανακάμψει έως το 2030. Μεταξύ αυτών περιλαμβάνονται:

- Η νόμιμη προστασία τουλάχιστον του 30% της ξηράς και της θάλασσας της ΕΕ και η ενσωμάτωση οικολογικών διαδρόμων, στο πλαίσιο ενός πραγματικού διευρωπαϊκού δικτύου για τη φύση. Στόχος είναι η αξιοποίηση των υφιστάμενων περιοχών του δικτύου Natura 2000, η συμπλήρωσή τους με εθνικά προστατευόμενες περιοχές και η παράλληλη διασφάλιση της αυστηρής προστασίας περιοχών με πολύ υψηλή βιοποικιλότητα και κλιματική αξία.
- Αυστηρή προστασία τουλάχιστον του ενός τρίτου των προστατευόμενων περιοχών της ΕΕ, συμπεριλαμβανομένων όλων των εναπομεινάντων πρωτογενών και παλαιών δασών της ΕΕ. Τα δάση αυτά είναι τα πλουσιότερα δασικά οικοσυστήματα τα οποία απομακρύνουν τον άνθρακα από την ατμόσφαιρα, ενώ αποθηκεύουν σημαντικά αποθέματα άνθρακα.
- Η αποκατάσταση υποβαθμισμένων οικοσυστημάτων σε όλη την ΕΕ, καθώς και η μείωση των πιέσεων που ασκούνται στη βιοποικιλότητα, **μέσω της εφαρμογής ενός σχεδίου αποκατάστασης της φύσης της ΕΕ**. Το σχέδιο αυτό περιλαμβάνει: τη βελτίωση της κατάστασης ή της τάσης διατήρησης τουλάχιστον του 30 % των προστατευόμενων οικοτόπων και ειδών της ΕΕ που δεν βρίσκονται σε ευνοϊκή κατάσταση, τη μείωση κατά 50% της συνολικής χρήσης χημικών φυτοφαρμάκων

έως το 2030 και τη μείωση της χρήσης λιπασμάτων κατά τουλάχιστον 20%, στο πλαίσιο εφαρμογής βιώσιμων γεωργικών πρακτικών, σύμφωνα με τη νέα **στρατηγική «Από το αγρόκτημα στο πιάτο» και τη νέα Κοινή Γεωργική Πολιτική (ΚΓΠ)**, την ενίσχυση της βιολογικής καλλιέργειας έως το 2030 τουλάχιστον του 25% των γεωργικών εκτάσεων της ΕΕ, την επαναφορά τουλάχιστον του 10% των γεωργικών εκτάσεων σε χαρακτηριστικά τοπίου με υψηλή ποικιλομορφία, την προστασία της γονιμότητας του εδάφους, τη μείωση της διάβρωσης του εδάφους και την αύξηση της οργανικής ύλης του εδάφους, τη φύτευση τουλάχιστον 3 δισεκατομμυρίων επιπλέον δέντρων στην ΕΕ έως το 2030, την αποκατάσταση τουλάχιστον 25.000 χλμ. Ποταμών σε ποταμούς ελεύθερης ροής έως το 2030, τη μείωση του αριθμού των ειδών του κόκκινου καταλόγου που απειλούνται από τα χωροκατακτητικά ξένα είδη κατά 50% και τέλος την ανάπτυξη ενός φιλόδοξου σχεδίου οικολογικού προσανατολισμού των πόλεων με πληθυσμό τουλάχιστον 20.000 κατοίκους.

- Η διευκόλυνση της **μετασχηματιστικής αλλαγής**. Η στρατηγική θέτει σε κίνηση μια νέα διαδικασία για τη βελτίωση της διακυβέρνησης της βιοποικιλότητας, διασφαλίζοντας ότι τα κράτη μέλη ενσωματώνουν τις δεσμεύσεις της στρατηγικής στις εθνικές πολιτικές. Ένα κέντρο γνώσεων για τη βιοποικιλότητα και μια εταιρική σχέση για τη βιοποικιλότητα θα στηρίξουν την καλύτερη εφαρμογή της έρευνας και της καινοτομίας για τη βιοποικιλότητα στην Ευρώπη. Στόχος της στρατηγικής είναι η τόνωση των φορολογικών συστημάτων και της τιμολόγησης, ώστε να αντικατοπτρίζονται καλύτερα οι πραγματικές περιβαλλοντικές δαπάνες, συμπεριλαμβανομένου του κόστους της απώλειας της βιοποικιλότητας, και η πραγματική ενσωμάτωση της βιοποικιλότητας στη διαδικασία λήψης δημόσιων και επιχειρηματικών αποφάσεων (π.χ. μέτρηση του περιβαλλοντικού αποτυπώματος προϊόντων και οργανισμών στο περιβάλλον).

Οι προαναφερθείσες δεσμεύσεις της στρατηγικής της ΕΕ για τη βιοποικιλότητα προλειαίνουν το έδαφος για φιλόδοξες και αναγκαίες αλλαγές, οι οποίες θα διασφαλίσουν την ευεξία και την οικονομική ευημερία των σημερινών και των μελλοντικών γενεών σε ένα υγιές περιβάλλον. Η ΕΕ θα επανεξετάσει τη στρατηγική αυτή έως το 2024, προκειμένου να αξιολογήσει την πρόοδο και κατά πόσο απαιτούνται περαιτέρω ενέργειες για την επίτευξη των στόχων της.

Η στρατηγική της ΕΕ για τη βιοποικιλότητα θα απαιτήσει σημαντικές επενδύσεις. Τουλάχιστον 20 δισ. ευρώ ετησίως θα πρέπει να αποδεδμευτούν ώστε να δαπανηθούν για τη φύση, ιδίως για την αποκατάσταση οικοσυστημάτων και για επενδύσεις στο δίκτυο Natura 2000, καθώς και στις πράσινες και γαλάζιες υποδομές σε όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ. Αυτό θα απαιτήσει κινητοποίηση της ιδιωτικής και της δημόσιας χρηματοδότησης σε εθνικό και ενωσιακό επίπεδο, μεταξύ άλλων μέσω μιας σειράς διαφορετικών προγραμμάτων

στον επόμενο μακροπρόθεσμο προϋπολογισμό της ΕΕ. Επιπλέον, δεδομένου ότι η αποκατάσταση της φύσης θα συμβάλει σημαντικά στην επίτευξη των στόχων για το κλίμα, σημαντικό ποσοστό του 25 % του προϋπολογισμού της ΕΕ που προορίζεται για τη δράση για το κλίμα θα επενδυθεί στη βιοποικιλότητα και σε λύσεις που βασίζονται στη φύση.

Τον Δεκέμβριο του 2020, η Προεδρία του Συμβουλίου κατέληξε σε προσωρινή πολιτική συμφωνία με το Κοινοβούλιο σχετικά με την **παράταση του προγράμματος LIFE** πέραν του 2020. Το LIFE είναι το εμβληματικό πρόγραμμα της ΕΕ για τη φύση, την προστασία της βιοποικιλότητας και την καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής. Η συμφωνία προβλέπει αύξηση του προϋπολογισμού για την περίοδο 2021-2027, σύμφωνα με τον στόχο της διάθεσης του 30% των συνολικών δαπανών του μακροπρόθεσμου προϋπολογισμού της ΕΕ και του Μηχανισμού Ανάκαμψης της ΕΕ (Next Generation EU) σε δράσεις για το κλίμα και το περιβάλλον.

Εθνική Στρατηγική για τη βιοποικιλότητα

Η Ελλάδα χαρακτηρίζεται από ιδιαίτερα πλούσια χλωρίδα και πανίδα, εξαιρετικά μεγάλο αριθμό μακρομυκήτων, μεγάλη ποικιλία οικοσυστημάτων και τοπίων, καθώς και μεγάλο βαθμό ενδημισμού τόσο φυτών όσο και ζώων.

Η Ελλάδα διαθέτει **εγκεκριμένη Εθνική Στρατηγική για τη βιοποικιλότητα για τα έτη 2014-2029 καθώς και εγκεκριμένο Σχέδιο Δράσης πενταετούς διάρκειας** (Υ.Α. Αριθμ. 40332/2014, ΦΕΚ 2383B/08-09-2014).

Η Εθνική Στρατηγική έχει δεκαπενταετή διάρκεια. Η διάρκεια δηλαδή ξεκινά πρακτικά στο μέσο της Δεκαετίας του ΟΗΕ για τη Βιοποικιλότητα, και καλύπτει σχεδόν όλη τη Δεκαετία του ΟΗΕ για την Αποκατάσταση των Οικοσυστημάτων, καθώς θα ολοκληρωθεί τυπικά το 2029. Η δομή της, ακολουθεί τη δομή του **στρατηγικού πλαισίου της Σύμβασης για τη Βιοποικιλότητα και της Στρατηγικής της ΕΕ για το 2020**. Περιλαμβάνει μακροπρόθεσμο όραμα για το 2050 και γενικό σκοπό για την δεκαπενταετία, με ένα ενδιάμεσο ορόσημο για το 2026.

Το όραμα για τη βιοποικιλότητα με ορίζοντα το 2050 έχει ως εξής: η βιοποικιλότητα στην Ελλάδα και οι λειτουργίες των οικοσυστημάτων που αυτή υποστηρίζει, δηλαδή το φυσικό κεφάλαιο της χώρας, προστατεύονται. Η προστασία αυτή επιβάλλεται από την εγγενή αξία της βιοποικιλότητας αλλά και την ουσιαστική συμμετοχή της στην ευμάρεια και την οικονομική ευημερία και αποβλέπει στην αποτροπή καταστρεπτικών αλλαγών που προκαλούνται από την απώλεια βιοποικιλότητας. Στο πλαίσιο αυτό, αναδεικνύεται η αξία των λειτουργιών των οικοσυστημάτων, ενώ αποκαθίστανται οι λειτουργίες που έχουν υποβαθμιστεί.

Σκοπός της Στρατηγικής για τη βιοποικιλότητα είναι η ανασχεση της απώλειας βιοποικιλότητας και της υποβάθμισης των λειτουργιών των οικοσυστημάτων της Ελλάδας, μέχρι το 2026, η αποκατάστασή τους, όπου χρειάζεται και δύναται, η ανάδειξη της βιοποικιλότητας ως εθνικό κεφάλαιο, όπως και η εντατικοποίηση της συμβολής της Ελλάδας στην αποτροπή απώλειας βιοποικιλότητας παγκοσμίως.

Η Στρατηγική απαρτίζεται από 13 γενικούς στόχους, οι οποίοι εξειδικεύονται περαιτέρω σε ειδικούς στόχους. Αυτή εξειδικεύεται με το πρώτο Πρόγραμμα Δράσης πενταετούς διάρκειας. Στην πράξη το πρώτο Σχέδιο Δράσης ισχύει μέχρι και το 2020 ώστε να υπάρξει συντονισμός με την αναθεώρηση του ευρωπαϊκού και διεθνούς πλαισίου για τη βιοποικιλότητα, δηλαδή με την στρατηγική της ΕΕ για τη βιοποικιλότητα με ορίζοντα το 2030.

Με την ολοκλήρωση της πρώτης περιόδου υλοποίησης της Εθνικής Στρατηγικής για τη βιοποικιλότητα, και ενώ σημειώνονται σημαντικές εξελίξεις στην πολιτική για τη διατήρηση της φύσης, είναι απαραίτητο να πραγματοποιηθεί μία αξιολόγηση της προόδου που έχει σημειωθεί μέχρι σήμερα. Η αξιολόγηση εξέτασε την πρόοδο υλοποίησης για κάθε μία από τις δράσεις –ενέργειες που προβλέπει το πρώτο Σχέδιο Δράσης ανά γενικό και ειδικό στόχο της Στρατηγικής. Συγκεκριμένα, για κάθε προβλεπόμενη ενέργεια ανά γενικό και ειδικό στόχο η πρόοδος αξιολογείται με βάση τα δημόσια διαθέσιμα στοιχεία και πληροφορίες. Στον ακόλουθο Πίνακα παρουσιάζεται ανά ειδικό στόχο η αξιολόγηση της πορείας υλοποίησης της Εθνικής Στρατηγικής για τη Βιοποικιλότητα και του 1^{ου} Σχεδίου Δράσης κατά την πρώτη περίοδο υλοποίησης της, 2014-2020⁴.

⁴ Προτεραιότητα στη φύση. Αξιολόγηση της υλοποίησης της Εθνικής Στρατηγικής για τη Βιοποικιλότητα.

(https://thegreentank.gr/wp-content/uploads/2020/12/202011_PrioritytoNature_Report_GreenTank.pdf)

Πίνακας 3. 2: Αξιολόγηση της υλοποίησης της Εθνικής Στρατηγικής για τη Βιοποικιλότητα και του 1ου Σχεδίου Δράσης κατά την πρώτη περίοδο υλοποίησης της, 2014-2020.

Γενικός και Ειδικός Στόχος της Εθνικής Στρατηγικής για τη Βιοποικιλότητα	Αξιολόγηση
Γενικός Στόχος 1: Αύξηση της διαθέσιμης γνώσης για την εκτίμηση της κατάστασης της βιοποικιλότητας	
Ειδικός Στόχος 1.1 Η διασφάλιση της πρόσβασης στην επιστημονική γνώση (για τα είδη χλωρίδας και πανίδας) και η συμπλήρωση κενών στα επιστημονικά δεδομένα	
Ειδικός Στόχος 1.2 Διασφάλιση της πρόσβασης σε γνώση και πληροφορίες σχετικά με δράσεις για τη διατήρηση της βιοποικιλότητας και την παρακολούθηση της εφαρμογής της Εθνικής στρατηγικής.	
Γενικός Στόχος 2 Διατήρηση του εθνικού φυσικού κεφαλαίου και αποκατάσταση των οικοσυστημάτων	
Ειδικός Στόχος 2.1 Διατήρηση ειδών και τύπων οικοτόπων στα Ελληνικά χερσαία και θαλάσσια οικοσυστήματα με στόχο την αειφορία	
Ειδικός Στόχος 2.2. Αποκατάσταση σημαντικών ειδών και τύπων οικοτόπων	
Γενικός Στόχος 3 Οργάνωση και λειτουργία Εθνικού Συστήματος Προστατευόμενων Περιοχών και ενίσχυση των ωφελειών από τη διαχείρισή τους	
Ειδικός Στόχος 3.1 Αποτελεσματική οργάνωση της διοίκησης και της διαχείρισης των προστατευόμενων περιοχών και εφαρμογή προληπτικών μέτρων σε προστατευόμενες περιοχές	
Ειδικός Στόχος 3.2 Εφαρμογή υποδειγματικών και καινοτόμων πρακτικών διατήρησης και διαχείρισης	
Ειδικός Στόχος 3.3 Οριοθέτηση, πιθανή ένταξη των οικολογικών διαδρόμων σε ειδικό καθεστώς και αποτελεσματική διαχείρισή τους	
Γενικός Στόχος 4 Διατήρηση των γενετικών πόρων της Ελλάδας - Ρυθμίσεις Πρόσβασης στους γενετικούς πόρους - Δίκαιος και ισότιμος καταμερισμός των ωφελειών που θα προκύψουν από τη χρήση τους	
Ειδικός Στόχος 4.1 Η διασφάλιση πρόσβασης στις επιστημονικές καταγραφές των γενετικών πόρων και η συμπλήρωση κενών στα επιστημονικά δεδομένα	
Ειδικός Στόχος 4.2. Η διατήρηση των γενετικών πόρων της χώρας επί τόπου (in situ) και εκτός τόπου (ex situ)	
Ειδικός Στόχος 4.3 Η θεσμοθέτηση της πρόσβασης στους γενετικούς πόρους και του δίκαιου και ισότιμου καταμερισμού των ωφελειών που προκύπτουν από τη χρήση των γενετικών πόρων	
Ειδικός Στόχος 4.4 Βιοποικιλότητα και Γενετικά Τροποποιημένοι Οργανισμοί	
Γενικός Στόχος 5 Ενίσχυση της συνέργειας των κύριων τομεακών πολιτικών με τη διατήρηση της βιοποικιλότητας - θέσπιση κινήτρων	
Ειδικός Στόχος 5.1 Αποτελεσματικότερη ενσωμάτωση των στόχων διατήρησης της βιοποικιλότητας σε όλα τα επίπεδα χωρικού σχεδιασμού	
Ειδικός Στόχος 5.2 Ελαχιστοποίηση των επιπτώσεων μεγάλων έργων υποδομής	
Ειδικός Στόχος 5.3 Διασφάλιση συμβατότητας των δραστηριοτήτων οικιακής και βιομηχανικής ανάπτυξης (περιλαμβάνεται η συμβατική παραγωγή ενέργειας)	
Ειδικός Στόχος 5.4 Διασφάλιση συμβατότητας των δραστηριοτήτων τουρισμού	
Ειδικός Στόχος 5.5 Διασφάλιση συμβατότητας των δραστηριοτήτων γεωργίας, κτηνοτροφίας, δασοπονίας, αλιείας και υδατοκαλλιέργειών	
Ειδικός Στόχος 5.6 Διασφάλιση συμβατότητας των έργων και δραστηριοτήτων παραγωγής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές	
Ειδικός Στόχος 5.7 Διασφάλιση συμβατότητας των δραστηριοτήτων εξόρυξης	
Ειδικός Στόχος 5.8 Διασφάλιση συμβατότητας άλλων χρήσεων φυσικών πόρων (κυνήγι, συλλογή ειδών, ερασιτεχνική αλιεία κλπ.)	

Γενικός Στόχος 6 Διατήρηση της ποικιλότητας του τοπίου	
Ειδικός Στόχος 6.1 Ολοκλήρωση της ενσωμάτωσης της διατήρησης της ποικιλότητας του τοπίου σε όλες τις τομεακές πολιτικές	
Ειδικός Στόχος 6.2 Διατήρηση της ποικιλότητας του τοπίου και στοιχείων της υπαίθρου και εκτός προστατευόμενων περιοχών	
Ειδικός Στόχος 6.3 Διατήρηση των Γεωτόπων και της βιοποικιλότητάς τους	
Γενικός Στόχος 7 Πρόληψη και μείωση των επιπτώσεων στη βιοποικιλότητα λόγω της κλιματικής αλλαγής	
Ειδικός Στόχος 7.1 Διερεύνηση των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής στη βιοποικιλότητα και τις οικοσυστημικές λειτουργίες	
Ειδικός Στόχος 7.2 Ενίσχυση των δυνατοτήτων επιμέρους στοιχείων της βιοποικιλότητας να αποκριθούν αποτελεσματικά (climate change adaptation) στην κλιματική αλλαγή	
Ειδικός Στόχος 7.3 Μείωση των επιπτώσεων στη βιοποικιλότητα από δράσεις αντιμετώπισης της κλιματικής αλλαγής	
Ειδικός Στόχος 7.4 Ενίσχυση του ρόλου των δασών στην άμβλυνση των επιδράσεων της κλιματικής αλλαγής	
Γενικός Στόχος 8 Προστασία της βιοποικιλότητας από τα εισβλητικά / χωροκατακτητικά ξενικά είδη (invasive alien species)	
Ειδικός Στόχος 8.1 Πρόληψη, έγκαιρη ανίχνευση, και έλεγχος εισαγωγής και εξάπλωσης των ειδών εισβολέων	
Ειδικός Στόχος 8.2 Αντιμετώπιση των επιπτώσεων στη βιοποικιλότητα από τα χωροκατακτητικά είδη	
Γενικός Στόχος 9 Ενίσχυση της διεθνούς και διακρατικής συνεργασίας για την προστασία της βιοποικιλότητας	
Ειδικός Στόχος 9.1 Ουσιαστική ενίσχυση της αποτελεσματικότητας της διεθνούς, περιφερειακής και διακρατικής συνεργασίας υπέρ της βιοποικιλότητας και των υπηρεσιών των οικοσυστημάτων	
Ειδικός Στόχος 9.2 Ενίσχυση της διασυνοριακής συνεργασίας για τη διατήρηση της βιοποικιλότητας	
Γενικός Στόχος 10 Αναβάθμιση της ποιότητας και της αποτελεσματικότητας της δημόσιας διοίκησης σε σχέση με την προστασία της βιοποικιλότητας	
Ειδικός Στόχος 10.1 Βελτίωση της δημόσιας διοίκησης σε θέματα οργανωτικά, επιστημονικά και σε θέματα διαδικασίας λήψης αποφάσεων για την αποτελεσματικότερη εφαρμογή πολιτικών, μέτρων και νομοθεσίας για τη βιοποικιλότητα	
Ειδικός Στόχος 10.2 Διασφάλιση επαρκούς χρηματοδότησης για τη διατήρηση της βιοποικιλότητας	
Γενικός Στόχος 11 Ενσωμάτωση της διατήρησης της βιοποικιλότητας στο αξιακό σύστημα της κοινωνίας	
Ειδικός Στόχος 11.1 Ενσωμάτωση θεμάτων βιοποικιλότητας στην τυπική και μη τυπική εκπαίδευση και ανάδειξη της αξίας της βιοποικιλότητας	
Ειδικός Στόχος 11.2 Προώθηση της περιβαλλοντικής ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης της κοινωνίας στη διατήρηση της βιοποικιλότητας	
Γενικός Στόχος 12 Συμμετοχή της κοινωνίας στη διατήρηση της βιοποικιλότητας	
Ειδικός Στόχος 12.1 Θεσμοθέτηση της συνεργασίας των κοινωνικών και επιστημονικών ομάδων, καθώς και του κοινού και της δημόσιας διοίκησης στη διαδικασία λήψης αποφάσεων και ελέγχου της υλοποίησής τους	
Ειδικός Στόχος 12.2 Προαγωγή της υπευθυνότητας των επιχειρήσεων ως προς την προστασία της βιοποικιλότητας	
Γενικός Στόχος 13 Αποτίμηση των οικοσυστημικών υπηρεσιών στην Ελλάδα και προβολή της αξίας της ελληνικής βιοποικιλότητας	
Ειδικός Στόχος 13.1 Αποτίμηση των λειτουργιών / υπηρεσιών των οικοσυστημάτων από κοινωνική και οικονομική σκοπιά	
Ειδικός Στόχος 13.2 Προβολή της αξίας της βιοποικιλότητας και των υπηρεσιών που προσφέρουν η βιοποικιλότητα και τα οικοσυστήματα	
Ειδικός Στόχος 13.3 Προώθηση και διατήρηση των «φυσικών πράσινων υποδομών»	

Κόκκινο: μηδαμινή πρόοδος, **Πορτοκαλί:** μερική πρόοδος

Λαμβάνοντας υπόψη τα προαναφερθέντα προκύπτουν τα εξής συμπεράσματα:

- στο επόμενο διάστημα η Ελλάδα πρέπει να υποστηρίξει την τελική διαμόρφωση ενός φιλόδοξου παγκόσμιου πλαισίου για τη βιοποικιλότητα μετά το 2020.
- η πολιτεία, με ευθύνη του ΥΠΕΝ, πρέπει να προχωρήσει, χωρίς καθυστέρηση, στην έγκαιρη κατάρτιση και έγκριση του δεύτερου πενταετούς Σχεδίου Δράσης για τη Βιοποικιλότητα, κι αμέσως μετά στην ενεργοποίηση για την υλοποίησή του. Το υπό κατάρτιση Σχέδιο Δράσης θα πρέπει να περιλαμβάνει τους στόχους της στρατηγική της ΕΕ για τη βιοποικιλότητα με ορίζοντα το 2030.

3.2.3. Ένα δίκαιο, υγιές και φιλικό προς το περιβάλλον σύστημα τροφίμων

Στρατηγική της ΕΕ για ένα δίκαιο, υγιές και φιλικό προς το περιβάλλον σύστημα τροφίμων

Τον Μάιο του 2020 η Ευρωπαϊκή Ένωση ανακοίνωσε μια **στρατηγική για ένα δίκαιο, υγιές και φιλικό προς το περιβάλλον σύστημα τροφίμων, γνωστή ως «από το αγρόκτημα στο πιάτο»⁵**. Η στρατηγική αυτή (εφεξής «η στρατηγική F2F») απαντά στις προκλήσεις που αντιμετωπίζουν τα βιώσιμα συστήματα τροφίμων με ολοκληρωμένο τρόπο και αναγνωρίζει τη στενή σχέση μεταξύ υγιών ανθρώπων, υγιών κοινωνιών και υγιούς πλανήτη. Ένα βιώσιμο σύστημα τροφίμων είναι απαραίτητος παράγοντας για την επίτευξη των κλιματικών και περιβαλλοντικών στόχων της Πράσινης Συμφωνίας, παράλληλα με τη βελτίωση του εισοδήματος των παραγωγών στον πρωτογενή τομέα και την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της ΕΕ. Το περιεχόμενο της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας αναλύθηκε στην προηγούμενη παράγραφο.

Η στρατηγική «από το αγρόκτημα στο πιάτο» είναι μια νέα ολοκληρωμένη προσέγγιση του τρόπου με τον οποίο οι Ευρωπαίοι εκτιμούν τη βιωσιμότητα των τροφίμων. Αφορά τόσο τους τομείς της γεωργίας όσο και της αλιείας και της υδατοκαλλιέργειας. Είναι μια ευκαιρία για τη βελτίωση του τρόπου ζωής, της υγείας και του περιβάλλοντος. Η δημιουργία ενός ευνοϊκού περιβάλλοντος για τα τρόφιμα που θα διευκολύνει την επιλογή υγιεινού και βιώσιμου τρόπου διατροφής θα είναι προς όφελος της υγείας και της ποιότητας ζωής των καταναλωτών και θα μειώσει το κόστος για την κοινωνία όσον αφορά την υγεία. Η παρούσα στρατηγική θα συμβάλει στην επίτευξη κυκλικής οικονομίας – από την παραγωγή στην κατανάλωση, όπως απεικονίζεται και στο ακόλουθο σχήμα.

⁵ Ανακοίνωση της ΕΕ «Από το αγρόκτημα στο πιάτο» (https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:ea0f9f73-9ab2-11ea-9d2d-01aa75ed71a1.0006.02/DOC_1&format=PDF)

Σχήμα 3. 2: Επίτευξη κυκλικής οικονομίας – από την παραγωγή στην κατανάλωση.

Η πανδημία της νόσου COVID-19 υπογράμμισε τη σπουδαιότητα ενός εύρωστου και ανθεκτικού συστήματος τροφίμων και έδωσε την αφορμή για τη συνειδητοποίηση της στενής διασύνδεσης της υγείας, των οικοσυστημάτων, των αλυσίδων εφοδιασμού, των καταναλωτικών προτύπων και των πλανητικών ορίων. Η αυξανόμενη συχνότητα με την οποία εμφανίζονται ξηρασίες, πλημμύρες, δασικές πυρκαγιές και νέοι επιβλαβείς οργανισμοί υπενθυμίζουν διαρκώς ότι το σύστημα τροφίμων απειλείται και πρέπει να καταστεί περισσότερο βιώσιμο και ανθεκτικό.

Η στρατηγική «από το αγρόκτημα στο πιάτο» και η στρατηγική της ΕΕ για τη βιοποικιλότητα, έχουν πολλούς κοινούς στόχους και επιδιώξεις. Χαρακτηριστικά αναφέρεται η μείωση της χρήσης φυτοφαρμάκων και λιπασμάτων, η αποκατάσταση της γεωργικής γης και η διαχείριση των υδάτων και γενικότερα η προστασία του περιβάλλοντος. Οι κύριοι στόχοι της στρατηγικής «από το αγρόκτημα στο πιάτο» είναι οι εξής:

- Μείωση της χρήσης χημικών φυτοφαρμάκων κατά 50% έως το 2030.
- Μείωση της απώλειας θρεπτικών ουσιών τουλάχιστον κατά 50% έως το 2030, με την ταυτόχρονη διασφάλιση ότι δεν θα επιδεινωθεί η γονιμότητα του εδάφους, προκειμένου να μειωθεί η χρήση λιπασμάτων κατά τουλάχιστον 20% έως το 2030 .
- Μείωση των αντιμικροβιακών για εκτρεφόμενα ζώα και υδατοκαλλιέργεια κατά 50% έως το 2030.
- Βιολογική καλλιέργεια στο 25% της γεωργικής γης έως το 2030 και παράλληλη ενθάρρυνση της αγοράς βιολογικών τροφίμων.
- Ενίσχυση της βιολογικής υδατοκαλλιέργειας.

- Αξιοποίηση ευκαιριών για τη μείωση των εκπομπών μεθανίου από την κτηνοτροφία με την ανάπτυξη της παραγωγής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές, Χαρακτηριστικά αναφέρεται η αξιοποίηση των γεωργικών αποβλήτων αλλά και κτηνοτροφικών (κοπριά) για την παραγωγή βιοαερίου, το οποίο καίγεται και παράγεται ηλεκτρική ενέργεια.
- Ενθάρρυνση της καλής μεταχείρισης των ζώων (συνθήκες διαβίωσης, μεταφορά, σφαγή κ.ά.).
- Διασφάλιση της επισιτιστικής ασφάλειας και της ασφάλειας τροφίμων ειδικά σε περιόδους κρίσης όπως αυτή της πανδημίας COVID-19.
- Εφαρμογή βιώσιμων πρακτικών στον τομέα της μεταποίησης τροφίμων, του χονδρικού εμπορίου, του λιανικού εμπορίου, της φιλοξενίας και των υπηρεσιών εστίασης. Χαρακτηριστικά αναφέρεται η αλλαγή της σύστασης των τροφίμων, σύμφωνα με μια υγιεινή και βιώσιμη διατροφή, η μείωση του περιβαλλοντικού αποτυπώματος, χρήση φιλικών προς το περιβάλλον υλικών συσκευασίας τροφίμων κλπ.
- Προώθηση της βιώσιμης κατανάλωσης τροφίμων και μετάβαση σε μια υγιεινή και βιώσιμη διατροφή. Οι Περιφέρειες και οι δημόσιες αρχές θα μπορούσαν να διαδραματίσουν τον ρόλο τους στην προμήθεια βιώσιμων τροφίμων για τα σχολεία, τα νοσοκομεία και τους δημόσιους οργανισμούς.
- Μείωση της απώλειας και της σπατάλης τροφίμων, συμβάλλοντας στην εξοικονόμηση πόρων και παρέχοντας σημαντική κοινωνική διάσταση μέσω της ανάκτησης και αναδιανομής των πλεονασμάτων τροφίμων που διαφορετικά θα απορρίπτονταν. Η Επιτροπή έχει δεσμευτεί να μειώσει κατά το ήμισυ την κατά κεφαλήν σπατάλη τροφίμων σε επίπεδο λιανικής πώλησης και σε επίπεδο καταναλωτών έως το 2030.
- Καταπολέμηση της απάτης στον τομέα των τροφίμων στο πλαίσιο της εφοδιαστικής αλυσίδας, ώστε να μην υπονομεύεται η ασφάλεια των τροφίμων και να μην παραπλανούνται οι καταναλωτές.

Η μετάβαση σε ένα πιο φιλικό προς το περιβάλλον σύστημα τροφίμων μπορεί να επιτευχθεί μέσω της:

- έρευνας, της καινοτομίας, της τεχνολογίας και των επενδύσεων. Στις 16 Μαρτίου 2021 το Συμβούλιο της ΕΕ καθόρισε τη θέση του σχετικά με το πρόγραμμα «Ορίζων Ευρώπη», το πολυετές πρόγραμμα-πλαίσιο της ΕΕ για την έρευνα και την καινοτομία για την περίοδο 2021-2027, ύψους 95,5 δισ. €. Επιπλέον, το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ) θα επενδύσει, μέσω έξυπνης εξειδίκευσης, στην καινοτομία και τη συνεργασία κατά μήκος των αξιακών τροφίμων.
- παροχής συμβουλευτικών υπηρεσιών και της ανταλλαγής δεδομένων, γνώσεων και δεξιοτήτων. Η Επιτροπή θα προωθήσει αποτελεσματικά συστήματα γεωργικής

γνώσης και καινοτομίας (AKIS), με τη συμμετοχή όλων των συντελεστών της αλυσίδας τροφίμων. Τα κράτη μέλη θα χρειαστεί να αυξήσουν τη στήριξη για το AKIS στα στρατηγικά τους σχέδια για την ΚΓΠ και να ενισχύσουν τους πόρους για την ανάπτυξη και τη διατήρηση κατάλληλων συμβουλευτικών υπηρεσιών που απαιτούνται για την επίτευξη των σκοπών και των ποσοτικών στόχων της Πράσινης Συμφωνίας.

Επιτυγχάνοντας ένα βιώσιμο σύστημα τροφίμων προστατεύεται το περιβάλλον και κατά συνέπεια και η βιοποικιλότητα. Η Επιτροπή θα διασφαλίσει ότι η στρατηγική «από το αγρόκτημα στο πιάτο» εφαρμόζεται σε στενή συνάφεια με τα άλλα στοιχεία της Πράσινης Συμφωνίας, και ιδίως με τη στρατηγική για τη βιοποικιλότητα με ορίζοντα το 2030. Η εν λόγω στρατηγική θα επανεξεταστεί έως τα μέσα του 2023, προκειμένου να αξιολογηθούν αν τα μέτρα που έχουν ληφθεί επαρκούν για την επίτευξη των στόχων ή αν απαιτείται η λήψη πρόσθετων μέτρων.

Κοινή Γεωργική Πολιτική (ΚΓΠ)

Ανταποκρινόμενη στις νέες συνθήκες και προκλήσεις, ο σχεδιασμός και η υλοποίηση της νέας Κοινής Γεωργικής Πολιτικής (ΚΓΠ) μετά το 2020 θα περιλαμβάνει μια πιο ολοκληρωμένη και συνεκτική προσέγγιση, η οποία θα υλοποιηθεί μέσω της θέσπισης και έγκρισης ενός Στρατηγική Σχεδίου ΚΓΠ ανά Κράτος Μέλος (ΚΜ) .

Το νέο μοντέλο λειτουργίας της νέας ΚΓΠ θα εστιάσει μεταξύ άλλων: α) στη μεγιστοποίηση της συμβολής της ΚΓΠ στη προστασία του περιβάλλοντος και στην αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής («πράσινη αρχιτεκτονική») μέσω θέσπισης φιλόδοξων περιβαλλοντικών και κλιματικών στόχων από τα ΚΜ, β) στην εγκαθίδρυση μιας νέας σχέσης με τα ΚΜ, ενισχύοντας την αρχή της επικουρικότητας και την ευελιξία σχεδιασμού των ΚΜ, με ταυτόχρονη μετάβαση από ένα σύστημα που στηρίζεται στην συμμόρφωση σε ένα σύστημα που πιο στοχευμένο που στηρίζεται «στην επίτευξη των αποτελεσμάτων» (με καθορισμό και επίτευξη σχετικών στόχων και οροσήμων από τα ΚΜ) και γ) στην προώθηση της καινοτομίας, της γνώσης και των νέων τεχνολογιών (βλ. ψηφιοποίηση) στη γεωργία.

Η στόχευση της νέας ΚΓΠ για μια έξυπνη και ανθεκτική γεωργία, για την ενίσχυση της μέριμνας για το περιβάλλον και το κλίμα και για την ενίσχυση του κοινωνικοοικονομικού ιστού των αγροτικών περιοχών εκφράζεται μέσα από την επίτευξη των ακόλουθων 9 ειδικών στόχων:

- υποστήριξη βιώσιμων γεωργικών εισοδημάτων και ανθεκτικότητας σε ολόκληρη την Ευρ. Ένωση για τη στήριξη της επισιτιστικής ασφάλειας,

- ενίσχυση του προσανατολισμού προς την αγορά και αύξηση της ανταγωνιστικότητας, συμπεριλαμβανομένης της μεγαλύτερης εστίασης στην έρευνα, την τεχνολογία και την ψηφιοποίηση,
- βελτίωση της θέσης των αγροτών στην αλυσίδα αξίας,
- συμβολή στο μετριασμό της κλιματικής αλλαγής και στην προσαρμογή σε αυτήν, καθώς και τη συμβολή στην παραγωγή βιώσιμων μορφών ενέργειας,
- προώθηση της βιώσιμης ανάπτυξης και της αποτελεσματικής διαχείρισης των φυσικών πόρων, όπως το νερό, το έδαφος και ο αέρας,
- συμβολή στην προστασία της βιοποικιλότητας, ενίσχυση των υπηρεσιών οικοσυστήματος και διατήρηση οικότοπων και τοπίων,
- προσέλκυση νέων γεωργών και διευκόλυνση της επιχειρηματικής ανάπτυξης στις αγροτικές περιοχές,
- προώθηση της απασχόλησης, της ανάπτυξης, της κοινωνικής ένταξης και της τοπικής ανάπτυξης στις αγροτικές περιοχές, συμπεριλαμβανομένης της βιο-οικονομίας και της βιώσιμης δασοκομίας,
- βελτίωση της ανταπόκρισης της γεωργίας της Ευρ. Ένωση στις απαιτήσεις της κοινωνίας όσον αφορά τα τρόφιμα και την υγεία, συμπεριλαμβανομένης της απαίτησης για ασφαλή, θρεπτικά και βιώσιμα τρόφιμα, διαχείρισης, για επίλυσης του ζητήματος των απορριμάτων τροφίμων, καθώς και για καλή μεταχείριση των ζώων.

Με ευρεία συμμετοχή των παραγωγικών, οικονομικών και κοινωνικών φορέων διαμορφώνεται η νέα Εθνική Στρατηγική για τον αγροδιατροφικό τομέα και την ανάπτυξη των αγροτικών περιοχών της χώρας στο πλαίσιο της Νέας Κοινής Αγροτικής Πολιτικής (ΚΑΠ) 2021-2027.

Το πρώτο τρίμηνο του 2021 πραγματοποιήθηκαν δράσεις ενημέρωσης και διαβούλευσης με τη συμμετοχή εκπροσώπων των εμπλεκόμενων φορέων σε περιφερειακό επίπεδο. Κυρίαρχο ρόλο σε αυτό τον κύκλο διαβούλευσης είχαν οι γεωργοί, οι κτηνοτρόφοι και οι δικαιούχοι επιδοτήσεων, οι οποίοι και κατέθεσαν τις απόψεις τους σχετικά με τις αλλαγές και τις προκλήσεις της νέας ΚΑΠ.

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Αλιείας και Θάλασσας

Το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Αλιείας και Θάλασσας (ΕΠΑΛΘ) 2014-2020 εγκρίθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή με την υπ' αριθ. C(2015)7417/23-10-2015 Απόφαση (CCI: 2014GR14MFOP001) με συνολική Δημόσια Δαπάνη 523.406.309 Ευρώ και τροποποιήθηκε για πρώτη φορά σύμφωνα με την υπ' αριθ. C(2018)8328/4-12-2018 Απόφαση με συνολική Δημόσια Δαπάνη 521.221.993 Ευρώ.

Κατά το έτος 2019 η Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης του Επιχειρησιακού Προγράμματος Αλιείας και Θάλασσας (ΕΥΔ ΕΠΑΛΘ) προχώρησε περαιτέρω στην υλοποίηση του

Προγράμματος, ενώ εγκρίθηκε και η 2η τροποποίηση του ΕΠΑΛΘ με την υπ' αριθ. C(2019)7974/11-11-2019 Απόφαση με συνολική Δημόσια Δαπάνη 522.888.660 Ευρώ. Η εν λόγω τροποποίηση έχει ως στόχο αφενός να καλυφθεί η κοινοτική συνδρομή του μέτρου της «Οριστικής παύσης αλιευτικών δραστηριοτήτων» και αφετέρου να υπάρχει διαθεσιμότητα πόρων για την ενεργοποίηση των μέτρων της «Προσωρινής παύσης αλιευτικών δραστηριοτήτων» και της «Αντικατάστασης ή εκσυγχρονισμού κύριων ή βοηθητικών μηχανών». Η συνολική ενεργοποίηση του ΕΠΑΛΘ από την αρχή της προγραμματικής περιόδου μέχρι το τέλος του 2019 περιλαμβάνει 22 μέτρα, για τα οποία εκδόθηκαν προσκλήσεις με συνολική Δημόσια Δαπάνη (ΔΔ) ύψους 440.226.932 Ευρώ που αντιστοιχούν στο 84,19% της συνολικής ΔΔ του Προγράμματος.

Τον Δεκέμβριο του 2020 το Συμβούλιο κατέληξε σε άτυπη συμφωνία με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο σχετικά με τον τρόπο κατανομής του προϋπολογισμού ύψους 6,108 δισ. ευρώ του Ευρωπαϊκού Ταμείου Θάλασσας και Υδατοκαλλιέργειας (ΕΤΘΑ) για την περίοδο 2021-2027, με σκοπό τη στήριξη και τον εκσυγχρονισμό του τομέα. Το νέο ΕΤΘΑ θα παρέχει στήριξη ιδίως στην **παράκτια αλιεία μικρής κλίμακας** και τα σκάφη μήκους έως 24 μέτρων, και **θα προωθήσει την υδατοκαλλιέργεια**. Το συμφωνηθέν κείμενο αποσκοπεί επίσης στην **απλοποίηση των διαδικασιών** για την **αποδέσμευση κεφαλαίων**, βελτιώνοντας ταυτόχρονα τα αποτελέσματα.

Το νέο ΕΤΘΑ περιλαμβάνει μεταξύ άλλων διατάξεις για **την αντιμετώπιση έκτακτων κρίσεων** που προκαλούν διαταραχές της αγοράς, π.χ. μέτρα προσωρινής αποθήκευσης ή αντιστάθμισης του πρόσθετου κόστους. Επίσης, το νέο ΕΤΘΑ περιλαμβάνει για πρώτη φορά διατάξεις για την ενίσχυση **της διεθνούς διακυβέρνησης των ωκεανών**.

Το νέο ΕΤΘΑ εντάσσεται στο πολυετές δημοσιονομικό πλαίσιο 2021-2027 και (παράλληλα με τα εθνικά κονδύλια) προορίζεται να συγχρηματοδοτήσει έργα κατά 70 %.

Το συμφωνηθέν κείμενο θα υποβληθεί σε νομικό και τεχνικό έλεγχο προτού διαβιβασθεί προς έγκριση στην Επιτροπή των Μόνιμων Αντιπροσώπων του Συμβουλίου (EMA), στη συνέχεια δε θα υποβληθεί στο Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο προκειμένου να εκδοθεί, το συντομότερο δυνατόν.

3.2.4. Στρατηγική για το κλίμα

Ευρωπαϊκός νόμος για το κλίμα

Το Δεκέμβριο του 2020 ανακοινώθηκε η πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (COM 2020 80 final) που αφορά τον **Κανονισμό για τη θέσπιση πλαισίου με στόχο την επίτευξη κλιματικής ουδετερότητας και για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ)**

2018/1999 (ευρωπαϊκός νόμος για το κλίμα⁶). Μέσω του πρώτου ευρωπαϊκού νόμου για το κλίμα, κατοχυρώνεται νομοθετικά ο στόχος της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας για επίτευξη κλιματικής ουδετερότητας ως το 2050.

Αυτό σημαίνει την επίτευξη μηδενικών καθαρών εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου για τις χώρες της ΕΕ συνολικά έως το 2050, κυρίως μέσω της μείωσης των εκπομπών, των επενδύσεων σε πράσινες τεχνολογίες και της προστασίας του φυσικού περιβάλλοντος. Τα θεσμικά όργανα και τα κράτη μέλη της ΕΕ υποχρεώνονται να λάβουν τα αναγκαία μέτρα σε ενωσιακό και εθνικό επίπεδο για την επίτευξη του στόχου, λαμβάνοντας υπόψη τη σημασία της προώθησης της δίκαιης κατανομής των βαρών και της αλληλεγγύης μεταξύ των κρατών μελών.

Ο νόμος για το κλίμα περιλαμβάνει μέτρα για την παρακολούθηση της προόδου και την ανάλογη προσαρμογή των δράσεών μας, με βάση τα υφιστάμενα συστήματα, όπως η διαδικασία διακυβέρνησης για τα εθνικά σχέδια των κρατών μελών για την ενέργεια και το κλίμα, οι τακτικές εκθέσεις του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Περιβάλλοντος και τα τελευταία επιστημονικά στοιχεία για την κλιματική αλλαγή και τις επιπτώσεις της.

Η πρόοδος θα εξετάζεται ανά πενταετία, σύμφωνα με τη διαδικασία του παγκόσμιου απολογισμού βάσει της συμφωνίας του Παρισιού.

Ο νόμος για το κλίμα πραγματεύεται επίσης τα αναγκαία βήματα για την επίτευξη του στόχου του 2050:

- Βάσει μιας ολοκληρωμένης εκτίμησης επιπτώσεων, η Επιτροπή έχει προτείνει ως νέο στόχο της ΕΕ για το 2030 τη μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου κατά τουλάχιστον 55% σε σύγκριση με τα επίπεδα του 1990. Συναφώς, η Επιτροπή έχει προτείνει τη συμπερίληψη του νέου στόχου της ΕΕ για το 2030 στον νόμο.
- Έως τον Ιούλιο του 2021 η Επιτροπή θα επανεξετάσει όλα τα σχετικά μέσα πολιτικής και, όπου συντρέχει ανάγκη, θα προτείνει την αναθεώρησή τους, προκειμένου να επιτευχθούν οι πρόσθετες μειώσεις εκπομπών έως το 2030.
- Η Επιτροπή προτείνει να θεσπιστεί μια πορεία σε επίπεδο ΕΕ για τη μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου την περίοδο 2030-2050, με σκοπό τη μέτρηση της προόδου και την εξασφάλιση προβλεψιμότητας για τις δημόσιες αρχές, τις επιχειρήσεις και τους πολίτες.
- Έως τον Σεπτέμβριο του 2023, και στη συνέχεια ανά πενταετία, η Επιτροπή θα αξιολογήσει τη συνέπεια των ενωσιακών και των εθνικών μέτρων με τον στόχο της κλιματικής ουδετερότητας και με την πορεία της περιόδου 2030-2050.

⁶ Πρόταση της ΕΕ «*Ευρωπαϊκός νόμος για το κλίμα*»

(<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52020PC0080&from=EL>)

- Η Επιτροπή θα έχει την εξουσία να εκδίδει συστάσεις προς τα κράτη μέλη των οποίων οι δράσεις δεν συνάδουν με τον στόχο της κλιματικής ουδετερότητας, τα δε κράτη μέλη θα είναι υποχρεωμένα να λαμβάνουν δεόντως υπόψη τις συστάσεις αυτές ή να εξηγούν τους λόγους για τους οποίους δεν το έπραξαν.
- Τα κράτη μέλη θα πρέπει επίσης να αναπτύξουν και να εφαρμόσουν στρατηγικές προσαρμογής για την ενίσχυση της ανθεκτικότητας και τον περιορισμό της ευπάθειας στις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής.

Τον Απρίλιο του 2021 το Συμβούλιο και το Κοινοβούλιο κατέληξαν σε προσωρινή συμφωνία σχετικά με τον νόμο για το κλίμα, ο οποίος υπόκειται σε έγκριση από αμφότερα τα θεσμικά όργανα πριν από την τελική έγκρισή του. Το Συμβούλιο ενέκρινε τη συμφωνία τον Μάιο του 2021.

Η Επιτροπή θα δώσει συνέχεια στο νόμο για το κλίμα με δέσμη προτάσεων, προκειμένου να αναθεωρηθεί και να επικαιροποιηθεί η νομοθεσία που αφορά το κλίμα και την ενέργεια, ώστε να διασφαλιστεί ότι συμμορφώνεται με τον συμφωνηθέντα συνολικό στόχο για το 2030.

Εθνικό Σχέδιο για την Ενέργεια και το Κλίμα (ΕΣΕΚ)

Το ΦΕΚ 4893 Β/31-12-2019 περιλαμβάνει τη κύρωση του Εθνικού Σχεδίου για την Ενέργεια και το Κλίμα (ΕΣΕΚ), συνιστώντας το Στρατηγικό Σχέδιο για τα θέματα του Κλίματος και της Ενέργειας. Αυτό περιλαμβάνει έναν αναλυτικό οδικό χάρτη για την επίτευξη συγκεκριμένων Ενεργειακών και Κλιματικών Στόχων έως το έτος 2030. Οι στόχοι αυτοί θα συμβάλλουν καθοριστικά στην δραστική μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου, τοποθετώντας την Ελλάδα στο επίκεντρο των εξελίξεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης τόσο για το 2030 όσο και μακροπρόθεσμα για το έτος 2050 (Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία).

Οι κύριοι Κυβερνητικοί ενεργειακοί και κλιματικοί Στόχοι και Προτεραιότητες του ΕΣΕΚ, συνίσταται στην επίτευξη των ακόλουθων:

- Συμμετοχή των Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας (ΑΠΕ) στην ακαθάριστη τελική κατανάλωση ενέργειας **σε τουλάχιστον 35% μέχρι το έτος 2030.**
- Συμμετοχή των Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας (ΑΠΕ) στην ακαθάριστη τελική κατανάλωση ηλεκτρικής ενέργειας **~ 61-64% μέχρι το έτος 2030.**
- Βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης στην τελική κατανάλωση ενέργειας **τουλάχιστον στο 38% μέχρι το έτος 2030**, σε σχέση με τις προβλέψεις του έτους 2007, με αποτέλεσμα η τελική κατανάλωση ενέργειας **να μην ξεπεράσει τα 16,5 Mtoe το έτος 2030.**

- Δραστική και οριστική του μεριδίου λιγνίτη στην ηλεκτροπαραγωγή, την **απολιγνιτοποίηση** δηλαδή, **μέχρι το έτος 2030**.
- Μείωση εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου **άνω του 56% σε σχέση με το 2005 μέχρι το έτος 2030**.

Η επίτευξη των ανωτέρω στόχων στο πλαίσιο του ΕΣΕΚ απαιτεί την εφαρμογή ενός συνεκτικού μηχανισμού διακυβέρνησης, ο οποίος θα:

- διασφαλίσει την αποτελεσματική εφαρμογή των μέτρων πολιτικής του ΕΣΕΚ,
- τον ανασχεδιασμό των υφιστάμενων μέτρων,
- το σχεδιασμό νέων μέτρων πολιτικής με στόχο την επίτευξη των στόχων και
- τη μεγιστοποίηση των συνεργειών μεταξύ διατομεακών πολιτικών.

Προς αυτήν την κατεύθυνση τον Ιούνιο του 2021 έλαβε χώρα η πρώτη συνεδρίαση της Διυπουργικής Επιτροπής για την Ενέργεια και το Κλίμα, η οποία έχει ως αντικείμενο την αναθεώρηση του Εθνικού Σχεδίου για την Ενέργεια και το Κλίμα (ΕΣΕΚ). Συγκεκριμένα, τέθηκαν οι προτεραιότητες της διαδικασίας αναθεώρησης του ΕΣΕΚ, έπειτα από την έγκριση από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο των νέων ευρωπαϊκών στόχων για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής και την επίτευξη της κλιματικής ουδετερότητας έως το 2050. Τα βασικά σημεία που προέκυψαν κατά τη συνεδρίαση αφορούν τα εξής:

- Αναμένεται σύντομα η ψήφιση του πρώτου Κλιματικού Νόμου για την Ελλάδα.
- Πρόκειται να αναθεωρηθεί το υφιστάμενο ΕΣΕΚ το οποίο θα αποτυπώνει βασικές προτεραιότητες στον τομέα της ενεργειακής και κλιματικής πολιτικής, καθώς και τα μέτρα πολιτικής σε ένα ευρύ φάσμα οικονομικών δραστηριοτήτων, όπως είναι οι μεταφορές, η ναυτιλία, ο αγροτικός τομέας, ο τουρισμός κ.ά. Συγχρόνως, θα συμπεριλάβει νέες τεχνολογίες και καινοτόμες εφαρμογές που κερδίζουν έδαφος σε όλη την Ευρώπη και δεν περιλαμβάνονται στον υφιστάμενο εθνικό σχεδιασμό, ενώ σημαντική θα είναι η αξιοποίηση των νέων χρηματοδοτικών πόρων και εργαλείων που είναι πλέον διαθέσιμα για τη χρηματοδότηση της πράσινης μετάβασης.
- Ο νέος Κλιματικός Νόμος μαζί με το αναθεωρημένο ΕΣΕΚ θα αποτελέσουν τον Οδικό Χάρτη για τη δραστική μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου και τον ενεργειακό μετασχηματισμό.

3.2.5. Στρατηγική για την ενεργειακή απόδοση

Οδηγίες της ΕΕ για την ενεργειακή απόδοση

Η **Οδηγία 2012/27/ΕΕ** για την ενεργειακή απόδοση, η οποία τέθηκε σε ισχύ τον Δεκέμβριο του 2012, απαιτούσε από τα κράτη μέλη να ορίσουν ενδεικτικούς εθνικούς

στόχους ενεργειακής απόδοσης, προκειμένου να διασφαλιστεί ότι η ΕΕ θα επιτύχει τον πρωταρχικό στόχο της περί μείωσης της κατανάλωσης ενέργειας κατά 20% έως το 2020. Τα κράτη μέλη είναι ελεύθερα να καθιστούν τις ελάχιστες αυτές απαιτήσεις πιο αυστηρές, στην προσπάθειά τους να εξοικονομηθεί ενέργεια. Η οδηγία εισάγει επίσης μια δεσμευτική δέσμη μέτρων, ώστε να βοηθήσει τα κράτη μέλη να επιτύχουν τον εν λόγω στόχο, ενώ επίσης ορίζει νομικά δεσμευτικούς κανόνες για τους τελικούς χρήστες και τους προμηθευτές ενέργειας. Η Οδηγία 2012/27/ΕΕ ενσωματώθηκε πλήρως στην εθνική νομοθεσία με το νόμο 4342/2015 (ΦΕΚ 143 Α/9-11-2015).

Τα μέτρα ενεργειακής απόδοσης αναγνωρίζονται όλο και περισσότερο ως μέσο, όχι μόνο για την επίτευξη βιώσιμου ενεργειακού εφοδιασμού, τη μείωση των εκπομπών αερίων θερμοκηπίου, τη βελτίωση της ασφάλειας του εφοδιασμού και τη μείωση των δαπανών για εισαγωγές, αλλά και για την προαγωγή της ανταγωνιστικότητας της ΕΕ. Η ενεργειακή απόδοση αποτελεί, ως εκ τούτου, στρατηγική προτεραιότητα για την Ενεργειακή Ένωση και η ΕΕ προάγει την αρχή της «προτεραιότητας στην ενεργειακή απόδοση».

Το 2018, στο πλαίσιο της δέσμης μέτρων «Καθαρή ενέργεια για όλους τους Ευρωπαίους», δημοσιεύτηκε η **Οδηγία (ΕΕ) 2018/2002** για την ενεργειακή απόδοση. Αυτή θεσπίζει ένα πλαίσιο μέτρων των οποίων κύριος στόχος είναι να εξασφαλιστεί η επίτευξη των πρωταρχικών στόχων της ΕΕ για το 2020 και το 2030. Η αύξηση της ενεργειακής απόδοσης θα ωφελήσει το περιβάλλον και θα μειώσει τις εκπομπές αερίων θερμοκηπίου. Η Οδηγία (ΕΕ) 2018/2002, η οποία τροποποιεί την Οδηγία 2012/27/ΕΕ παρουσιάζει τα εξής σημεία ενδιαφέροντος:

- Νέος στόχος της ΕΕ για μείωση της κατανάλωσης ενέργειας κατά τουλάχιστον 32,5% έως το 2030.
- Υποχρέωση ετήσιας εξοικονόμησης ενέργειας από το 2021 έως το 2030 σε ποσοστό 0,8% (0,24% στην περίπτωση της Κύπρου και της Μάλτας) επί της ετήσιας τελικής κατανάλωσης ενέργειας, καθώς και παροχή ευελιξίας των κρατών μελών σχετικά με τον τρόπο εκπλήρωσης αυτής της υποχρέωσης.
- Καθορισμός κοινωνικών διατάξεων βάσει των οποίων τα κράτη μέλη, όταν διαμορφώνουν μέτρα εξοικονόμησης ενέργειας, οφείλουν να λαμβάνουν υπόψη την ανάγκη μείωσης της ενεργειακής ένδειας (φτώχειας).

Στις 27 Νοεμβρίου 2020 τέθηκε σε δημόσια ηλεκτρονική διαβούλευση το σχέδιο για την Ενσωμάτωση της Οδηγίας (ΕΕ) 2018/2002 στο Ελληνικό Δίκαιο. Η διαβούλευση ολοκληρώθηκε στις 14 Δεκεμβρίου. Η Οδηγία 2018/2002 ενσωματώθηκε πρόσφατα στην εθνική νομοθεσία με τον υπ' αριθμ. Ν. 4843/2021 (ΦΕΚ 193 Α/20/10/2021).

Σύμφωνα με το **άρθρο 37 της Οδηγίας (ΕΕ) 2018/2001** για την προώθηση της χρήσης ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές **καταργείται από την 1^η Ιουλίου 2021 η**

Οδηγία 2009/28/ΕΚ (ενσωματώθηκε με το Ν. 4062/2012, ΦΕΚ 70Α/22-03-2012). Η **Οδηγία (ΕΕ) 2018/2001** θεσπίζει κοινό πλαίσιο προώθησης της ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές και θέτει έναν δεσμευτικό ενωσιακό στόχο για το συνολικό μερίδιο ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές στην ακαθάριστη τελική κατανάλωση ενέργειας της Ένωσης το 2030. Επίσης, καθορίζει κανόνες για τη χρηματοδοτική στήριξη της ηλεκτρικής ενέργειας που παράγεται από ανανεώσιμες πηγές, την αυτοκατανάλωση παρόμοιας ηλεκτρικής ενέργειας, για τη χρήση ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές στους τομείς θέρμανσης, ψύξης και μεταφορών, την περιφερειακή συνεργασία μεταξύ κρατών μελών και με τρίτες χώρες, τις εγγυήσεις προέλευσης, τις διοικητικές διαδικασίες, την πληροφόρηση και την κατάρτιση. Επιπλέον, καθιερώνει κριτήρια αειφορίας και μείωσης των εκπομπών αερίων θερμοκηπίου για τα βιοκαύσιμα, τα βιορευστά και τα καύσιμα βιομάζας. Μέχρι στιγμής δεν έχει ενσωματωθεί στο Ελληνικό Δίκαιο η Οδηγία (ΕΕ) 2018/2001.

Εθνική νομοθεσία για την ενεργειακή απόδοση

Σύμφωνα με τα προαναφερθέντα η Οδηγία 2012/27/ΕΕ ενσωματώθηκε πλήρως στην εθνική νομοθεσία με το νόμο 4342/2015 (ΦΕΚ 143 Α/9-11-2015). Συγκεκριμένα, στο άρθρο 7 του Ν. 4342/2015 περιλαμβάνονται πληροφορίες σχετικά με τον υποδειγματικό ρόλο κτιρίων που ανήκουν σε δημόσιους φορείς (άρθρο 5 και άρθρο 20 παρ. 5 της Οδηγίας 2012/27/ΕΕ). Αυτές αφορούν τα εξής:

- Από 1η Ιανουαρίου του 2014 και σε ετήσια βάση να ανακαινίζεται το τρία τοις εκατό (3%) του συνολικού εμβαδού δαπέδου θερμαινόμενων ή/και ψυχόμενων κτιρίων που είναι ιδιόκτητα και καταλαμβάνονται από την κεντρική δημόσια διοίκηση προκειμένου να εκπληρωθούν τουλάχιστον οι ελάχιστες απαιτήσεις ενεργειακής απόδοσης που έχουν τεθεί κατ' εφαρμογή του άρθρου 4 του ν. 4122/2013 (Α' 42), με τον οποίο ενσωματώθηκε στο ελληνικό δίκαιο η Οδηγία 2010/31/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 19ης Μαΐου 2010 (ΕΕ L 153 της 18.6.2010) και στο βαθμό που αυτό είναι τεχνικά, λειτουργικά και οικονομικά εφικτό.
- Το ποσοστό του τρία τοις εκατό (3%) υπολογίζεται επί του συνολικού εμβαδού δαπέδου των κτιρίων με συνολικό ωφέλιμο εμβαδόν δαπέδου μεγαλύτερο από διακόσια πενήντα τετραγωνικά μέτρα (250 τ.μ.) που είναι ιδιόκτητα και καταλαμβανόμενα από την κεντρική δημόσια διοίκηση, τα οποία την 1η Ιανουαρίου κάθε έτους δεν πληρούν τις απαιτήσεις ενεργειακής απόδοσης που έχουν τεθεί κατ' εφαρμογή του άρθρου 4 του ν. 4122/2013.
- Κατά την εφαρμογή μέτρων για τη ριζική ανακαίνιση των κτιρίων, το κτίριο θεωρείται ως σύνολο, στο οποίο συμπεριλαμβάνονται το κέλυφος, ο εξοπλισμός, η λειτουργία και η συντήρηση.

- Τα κτίρια με τη χαμηλότερη ενεργειακή απόδοση έχουν προτεραιότητα για την υλοποίηση μέτρων ενεργειακής απόδοσης, όπου αυτά είναι οικονομικώς αποδοτικά και τεχνικώς εφικτά.
- Όταν ανακαινίζεται περισσότερο από το τρία τοις εκατό (3%) του συνολικού εμβαδού δαπέδου των κτιρίων σε ένα δεδομένο έτος, το πλεονάζον συνυπολογίζεται στο ετήσιο ποσοστό ανακαίνισης οποιουδήποτε από τα τρία προηγούμενα ή επόμενα έτη.
- Η Διεύθυνση Ενεργειακών Πολιτικών και Ενεργειακής Αποδοτικότητας της Γενικής Γραμματείας Ενέργειας και Ορυκτών Πρώτων Υλών του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας, σε συνεργασία με τα αρμόδια υπουργεία, έχει την ευθύνη κατάρτισης καταλόγου των σχετικών κτιρίων, λαμβάνοντας υπόψη τις εξαιρέσεις της παραγράφου 5. Ο κατάλογος περιλαμβάνει το εμβαδόν δαπέδου σε τετραγωνικά μέτρα (τ.μ.) και την ενεργειακή απόδοση κάθε κτιρίου ή σχετικά ενεργειακά δεδομένα, εφόσον είναι διαθέσιμα. Ο κατάλογος δημοσιεύεται στην ιστοσελίδα του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας και μπορεί να αναπροσαρμόζεται με κατάλληλη επικαιροποίηση των δεδομένων και των σχετικών στοιχείων που προκύπτουν. Τα κτίρια που περιλαμβάνονται στον κατάλογο έχουν προτεραιότητα κατά τη θέσπιση χρηματοοικονομικών κινήτρων και προγραμμάτων για τη βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης δημοσίων κτιρίων.
- Με ευθύνη των περιφερειάρχων και των δημάρχων, για τα κτίρια αρμοδιότητάς τους εκπονείται **Σχέδιο Ενεργειακής Απόδοσης Κτιρίων (ΣΕΑΚ)** το οποίο περιέχει συγκεκριμένους στόχους και δράσεις εξοικονόμησης ενέργειας και βελτίωσης της ενεργειακής απόδοσης. Το ΣΕΑΚ αναθεωρείται ανά δύο (2) έτη και υποβάλλεται στη Διεύθυνση Ενεργειακών Πολιτικών και Ενεργειακής Αποδοτικότητας της Γενικής Γραμματείας Ενέργειας και Ορυκτών Πρώτων Υλών του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας. Επίσης στο βαθμό που αυτό είναι οικονομικά εφικτό, εφαρμόζεται το ΣΕΑΚ, χρησιμοποιώντας, μεταξύ άλλων, ειδικά χρηματοδοτικά εργαλεία και μέσα, καθώς επίσης και παρόχων ενεργειακών υπηρεσιών μέσω σύναψης συμβάσεων ενεργειακής απόδοσης. Τέλος τα κτίρια που εντάσσονται σε ΣΕΑΚ ή σύστημα ενεργειακής διαχείρισης έχουν προτεραιότητα κατά τη θέσπιση χρηματοοικονομικών κινήτρων και προγραμμάτων για τη βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης δημοσίων κτιρίων. Το ΣΕΑΚ εντάσσεται στο γενικότερο πλαίσιο του υποδειγματικού ρόλου του δημόσιου τομέα και σκοπεύει στη βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης των δημοσίων κτιρίων της χώρας, συμπληρωματικά με τις λοιπές υφιστάμενες διατάξεις. Συγκεκριμένα, το ανωτέρω ΣΕΑΚ, με στόχο τη βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης των κτιρίων, αποτελεί ένα αναπόσπαστο και πολύ σημαντικό στάδιο για την αποτύπωση και εν συνεχεία μείωση της κατανάλωσης ενέργειας των δημοσίων κτιρίων. Αυτό συμπληρώνεται από την υποχρέωση των φορέων κτιρίων του δημόσιου και ευρύτερου δημόσιου τομέα να ορίζουν ενεργειακό υπεύθυνο, τις

υποχρεώσεις του ενεργειακού υπευθύνου για την παροχή στοιχείων μέσω της υποστηρικτικής ηλεκτρονικής πλατφόρμας ενεργειακών υπευθύνων που συνεπικουρεί το έργο του, καθώς και την υποχρέωση (όπου απαιτείται) έκδοσης Πιστοποιητικών Ενεργειακής Απόδοσης (ΠΕΑ) των δημόσιων κτιρίων. Για τους Δήμους που έχουν συνυπογράψει και ενταχθεί στο εθελοντικό «Σύμφωνο των Δημάρχων», το ΣΕΑΚ για τη βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης των κτιρίων αρμοδιότητάς τους, ως υποσύνολο των Σχεδίων Δράσης για τη Βιώσιμη Ενέργεια (και το Κλίμα), θα πρέπει να είναι σε συμφωνία με αυτά τόσο σε επίπεδο δεδομένων όσο και σε επίπεδο στόχων.

Στο ακόλουθο σχήμα αποτυπώνεται το πλαίσιο υποδειγματικού ρόλου δημόσιου τομέα και ενεργειακής αναβάθμισης δημοσίων κτιρίων, σύμφωνα με όσα προαναφέρθηκαν.

Σχήμα 3. 3: Πλαίσιο υποδειγματικού ρόλου δημόσιου τομέα και ενεργειακής αναβάθμισης δημοσίων κτιρίων.

Όπως προαναφέρθηκε η Οδηγία 2012/27/ΕΕ τροποποιήθηκε από την Οδηγία (ΕΕ) 2018/2002, η οποία ενσωματώθηκε πρόσφατα στην εθνική νομοθεσία με τον υπ' αριθμ. Ν. 4843/2021 (ΦΕΚ 193 Α/20/10/2021). Το άρθρο 6 του Ν. 4843/2021 τροποποιεί το άρθρο 7 του Ν. 4342/2015 και συνεπώς τα όσα προαναφέρθηκαν. Σύμφωνα με την παράγραφο 12 του άρθρου 6 του Ν. 4843/2021 με ευθύνη των Περιφερειάρχων και των Δημάρχων, για τα κτίρια αρμοδιότητάς τους:

α) Εκπονείται Σχέδιο Ενεργειακής Απόδοσης Κτιρίων (ΣΕΑΚ), σύμφωνα με το πρότυπο που αναρτάται στον ιστότοπο του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας.

Το ΣΕΑΚ περιέχει παρουσίαση των χαρακτηριστικών του κτιριακού αποθέματος, προτεραιοποίηση του κτιριακού αποθέματος όσον αφορά στην αναγκαιότητα δράσεων βελτίωσης ενεργειακής απόδοσής τους, τεχνοοικονομική ανάλυση επεμβάσεων ενεργειακής αναβάθμισης κτιρίων, καθορισμό στόχου και πλάνου επίτευξης στόχου εξοικονόμησης ενέργειας. Το ΣΕΑΚ υποβάλλεται, έως την 31η.12.2022, στη Διεύθυνση Ενεργειακών Πολιτικών και Ενεργειακής Αποδοτικότητας της Γενικής Γραμματείας Ενέργειας και Ορυκτών Πρώτων Υλών του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας και αναθεωρείται ανά τέσσερα (4) έτη.

β) Καθιερώνεται σύστημα ενεργειακής διαχείρισης, το οποίο περιλαμβάνει ενεργειακούς ελέγχους, στο πλαίσιο του ΣΕΑΚ.

γ) Στον βαθμό που είναι οικονομικά εφικτό, εφαρμόζονται τα σχέδια ενεργειακής απόδοσης, χρησιμοποιώντας ειδικά χρηματοδοτικά εργαλεία και μέσα, καθώς και παρόχους ενεργειακών υπηρεσιών μέσω σύναψης συμβάσεων ενεργειακής απόδοσης.

Τα ΣΕΑΚ είναι προαπαιτούμενα για την ένταξη των φορέων τοπικής αυτοδιοίκησης σε χρηματοδοτικά προγράμματα ενεργειακής αναβάθμισης των κτιρίων τους που αναφέρονται σε αυτά. Το προηγούμενο εδάφιο δεν καταλαμβάνει αιτήσεις που έχουν υποβληθεί μέχρι την έναρξη ισχύος του παρόντος, οι οποίες αξιολογούνται σύμφωνα με το ισχύον κατά την δημοσίευση της πρόσκλησης νομικό πλαίσιο και τους όρους αυτής.

3.2.6. Στρατηγική για την κλιματική αλλαγή

Στρατηγική της ΕΕ για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή 2021

Η ΕΕ και όλα τα κράτη μέλη της έχουν υπογράψει και κυρώσει τη Συμφωνία των Παρισίων για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής. Τον Απρίλιο του 2013, η Επιτροπή ενέκρινε τη στρατηγική της ΕΕ για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή, ώστε να παροτρύνει τα κράτη μέλη να λάβουν μέτρα προσαρμογής. Στη στρατηγική αυτή τονίζεται η αναγκαιότητα να λάβει η ΕΕ μέτρα προσαρμογής στον αναπόφευκτο κλιματικό αντίκτυπο και στο οικονομικό, περιβαλλοντικό και κοινωνικό κόστος του. Μέσω της στρατηγικής η ΕΕ ανέλαβε τη δέσμευση να μειώσει τις εκπομπές της κατά τουλάχιστον 55 % έως το 2030.

Τον Φεβρουάριο του 2021 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ανακοίνωσε τη **νέα στρατηγική της ΕΕ για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή**⁷. Ο σκοπός της στρατηγικής αυτής είναι να υλοποιηθεί το όραμα με βάση το οποίο η Ένωση θα καταστεί ανθεκτική στην κλιματική αλλαγή έως το 2050, καθιστώντας την προσαρμογή πιο έξυπνη, πιο συστημική και ταχύτερη, και επιταχύνοντας τη διεθνή δράση. Αυτό συνεπάγεται βελτιωμένες γνώσεις και δεδομένα σε ολόκληρο τον κύκλο πολιτικής, υποστήριξη της χάραξης πολιτικής και της διαχείρισης των κλιματικών κινδύνων σε όλα τα επίπεδα, καθώς και επιτάχυνση της δράσης για την προσαρμογή σε όλα τα επίπεδα. Με τη νέα στρατηγική, η Επιτροπή κάνει το καθήκον της προκειμένου να εξοπλίσει την Ευρώπη ώστε να καταστεί πιο ανθεκτική στην κλιματική αλλαγή. Με την πλήρη υλοποίηση των δράσεων της στρατηγικής, η Ευρώπη θα είναι σε πολύ καλύτερη θέση να αντιμετωπίσει της επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής ήδη από το 2030. Αυτό απαιτεί τη διάδοση της ευαισθητοποίησης και του σχεδιασμού για την προσαρμογή σε κάθε επιμέρους τοπική αρχή, εταιρεία και νοικοκυριό, την επαρκή πρόοδο της υλοποίησης της προσαρμογής για όσους επηρεάζονται, καθώς και παγκόσμια πρωτοπορία σε τομείς όπως οι κλιματικές υπηρεσίες, η διασφάλιση ανθεκτικότητας στην κλιματική αλλαγή ή λύσεις που βασίζονται στη φύση.

Η ΕΕ έχει ήδη αναλάβει δράση τα τελευταία έτη, στο πλαίσιο της στρατηγικής για την προσαρμογή του 2013, προκειμένου να ενισχύσει την ανθεκτικότητα. Όλα τα κράτη μέλη διαθέτουν πλέον Εθνική Στρατηγική ή σχέδιο προσαρμογής. Η προσαρμογή έχει ενσωματωθεί στις πολιτικές και τον μακροπρόθεσμο προϋπολογισμό της ΕΕ και η πλατφόρμα Climate-ADAPT⁸ αποτελεί βασικό σημείο αναφοράς σε ό,τι αφορά τις γνώσεις σχετικά με την προσαρμογή. Η Παγκόσμια Επιτροπή για την Προσαρμογή αναγνώρισε ότι η ΕΕ πρωτοπορεί στην ενσωμάτωση πτυχών που αφορούν τον κλιματικό κίνδυνο στη διαδικασία λήψης αποφάσεων. Η νέα αυτή στρατηγική βασίζεται στην εν λόγω πείρα, αυξάνει το επίπεδο φιλοδοξίας και επεκτείνεται προκειμένου να καλύψει νέους τομείς και νέες προτεραιότητες.

Στα βασικά σημεία της νέας στρατηγικής της ΕΕ για την προσαρμογή στην κλιματική περιλαμβάνονται τα εξής:

- Η βελτίωση των γνώσεων σχετικά με τις κλιματικές επιπτώσεις και τις λύσεις προσαρμογής, με την ενίσχυση του σχεδιασμού προσαρμογής και των εκτιμήσεων των κλιματικών κινδύνων, με την επιτάχυνση των δράσεων προσαρμογής, και

⁷ Ανακοίνωση της ΕΕ «Διαμορφώνοντας μια Ευρώπη ανθεκτική στην κλιματική αλλαγή - η νέα στρατηγική της ΕΕ για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή» (<https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2021:0082:FIN:EL:PDF>)

⁸ Πλατφόρμα ενημέρωσης για την κλιματική - Climate-ADAPT. (<https://climate-adapt.eea.europa.eu/>)

συμβάλλοντας στην ενίσχυση της ανθεκτικότητας στην κλιματική αλλαγή σε παγκόσμιο επίπεδο.

- η εφαρμογή δράσεων με στόχο τη διεύρυνση των ορίων της γνώσης για την προσαρμογή ώστε να είναι εφικτή η συγκέντρωση περισσότερων και καλύτερων δεδομένων για τους κινδύνους και τις απώλειες που συνδέονται με το κλίμα, τα οποία θα είναι διαθέσιμα σε όλους. Η ευρωπαϊκή πλατφόρμα γνώσεων για την προσαρμογή Climate-ADAPT θα ενισχυθεί και θα επεκταθεί, και θα προστεθεί ένα ειδικό παρατηρητήριο υγείας για την καλύτερη παρακολούθηση, ανάλυση και πρόληψη των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής στην υγεία.
- Η διαρκής ενσωμάτωση ζητημάτων σχετικά με την ανθεκτικότητα στην κλιματική αλλαγή σε όλους τους σχετικούς τομείς πολιτικής. Η στήριξη της περαιτέρω ανάπτυξης και εφαρμογής στρατηγικών και σχεδίων προσαρμογής με τρεις εγκάρσιες προτεραιότητες: ενσωμάτωση της προσαρμογής στη μακροδημοσιονομική πολιτική, λύσεις που βασίζονται στη φύση για την προσαρμογή και τοπικές δράσεις προσαρμογής.
- Η χρήση της ασφάλισης ως μηχανισμού μεταφοράς κινδύνου με σκοπό την απορρόφηση των οικονομικών απωλειών που σχετίζονται με τους κλιματικούς κινδύνους.
- Η διασφάλιση της διαθεσιμότητας και της βιωσιμότητας των γλυκών υδάτων. Απαιτείται η εφαρμογή μέτρων ώστε να μειωθεί κατακόρυφα η χρήση του νερού και να διασφαλιστεί η σταθερή και ασφαλής παροχή πόσιμου νερού.

Με τη νέα στρατηγική της ΕΕ επιδιώκεται έως το 2050 αυτή να έχει καταστεί μια κοινωνία ανθεκτική στην κλιματική αλλαγή και να έχει προσαρμοστεί πλήρως στις αναπόφευκτες επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής. Για τον λόγο αυτόν, η προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή αποτελεί αναπόσπαστο μέρος της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας και της εξωτερικής της διάστασης, και είναι σταθερά βασισμένη στον προτεινόμενο ευρωπαϊκό νόμο για το κλίμα.

Εθνική Στρατηγική για την Προσαρμογή στη Κλιματική Αλλαγή (ΕΣΠΚΑ)

Υπό το πρίσμα ενός σεναρίου εξέλιξης της παγκόσμιας οικονομίας με έντονη την παρουσία του άνθρακα και ενώ ταυτόχρονα πολλαπλασιάζονται οι ενδείξεις για τις αρνητικές συνέπειες της κλιματικής αλλαγής, η Ευρωπαϊκή Ένωση εγκαινίασε τον Ιούνιο του 2007, με την Πράσινη Βίβλο, την επίσημη συμβολή της στην παγκόσμια συζήτηση για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή. Η Πράσινη Βίβλος προέκυψε από την ανάγκη αντιμετώπισης των ασυνήθιστων, ακραίων καιρικών φαινομένων τα οποία έπληξαν τις Ευρωπαϊκές χώρες κατά το πρόσφατο παρελθόν (πλημμύρες και δασικές πυρκαγιές) και

αποτελεί την απαρχή μιας δημόσιας διαβούλευσης σχετικά με τα μέτρα πολιτικής που είναι απαραίτητα για τη μείωση των συνεπειών και του κόστους της παγκόσμιας υπερθέρμανσης.

Καθώς τα αποτελέσματα της κλιματικής αλλαγής γίνονται όλο και πιο αισθητά, οι Ευρωπαϊκές χώρες σχεδίασαν εθνικές στρατηγικές και υλοποιούν τα αντίστοιχα εθνικά σχέδια προσαρμογής, με προτεραιότητα τους τομείς της υγείας, της γεωργίας, των υδάτινων πόρων και της στάθμης της θάλασσας.

Στην Ελλάδα τα τελευταία χρόνια καταγράφονται ακραία υδρομετεωρολογικά φαινόμενα με αυξημένη συχνότητα. Η Ελλάδα, ακολουθώντας τη συνολική πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης και τις απαιτήσεις της συμφωνίας των Παρισίων, εκπόνησε την **Εθνική Στρατηγική για την Προσαρμογή στην Κλιματική Αλλαγή (ΕΣΠΚΑ)⁹, η οποία θεσμοθετήθηκε με το Νόμο 4414/2016 (άρθρο 42)**. Στρατηγικός στόχος είναι η ενσωμάτωση της διάστασης της κλιματικής επικινδυνότητας σε όλες τις τομεακές πολιτικές, στην παραγωγική δομή της χώρας, στις μεγάλες επενδύσεις του ιδιωτικού και δημόσιου τομέα, καθώς και στα χρηματοδοτικά εργαλεία δημόσιου και ιδιωτικού τομέα.

Το ΕΣΠΚΑ είναι ένα κείμενο στρατηγικού χαρακτήρα με στόχο τη χάραξη κατευθυντήριων γραμμών σε ότι αφορά την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή. Δεν αναλύει σε βάθος τις αναγκαίες τομεακές αλλαγές, ωστόσο περιλαμβάνει ενδεικτικές δράσεις και μέτρα για την προσαρμογή 15 τομεακών πολιτικών: Γεωργία – Κτηνοτροφία, Δασικά Οικοσυστήματα, Βιοποικιλότητα – Οικοσυστήματα, Υδατοκαλλιέργειες, Αλιεία, Υδάτινοι πόροι, Παράκτιες Ζώνες, Τουρισμός, Ενέργεια, Υποδομές – Μεταφορές, Υγεία, Δομημένο Περιβάλλον, Εξορυκτική Βιομηχανία, Πολιτιστική Κληρονομιά, Ασφαλιστικός Τομέας, χωρίς όμως να περιλαμβάνει την ιεράρχηση των αντίστοιχων μέτρων και δράσεων. Συγκεκριμένα, το ΕΣΠΚΑ περιλαμβάνει τους ακόλουθους βραχυπρόθεσμους στόχους και δράσεις:

- Δημιουργία ηλεκτρονικής πλατφόρμας με δεδομένα κλιματικών προβολών για την υποβοήθηση του σχεδιασμού σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο.
- Αξιολόγηση και προτεραιοποίηση δράσεων και μέτρων προσαρμογής σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο.
- Ενσωμάτωση κριτηρίων κλιματικής επικινδυνότητας για τη χρηματοδότηση νέων υποδομών στη νέα χρηματοδοτική περίοδο 2021-2027.
- Σταδιακή ενσωμάτωση κλιματικής επικινδυνότητας σε όλους τους τομεακούς σχεδιασμούς του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας, ανάλογα με το χρονικό ορίζοντα αναθεώρησης των σχεδιασμών αυτών (π.χ. 2η Αναθεώρηση Σχεδίων Διαχείρισης Λεκανών Απορροής Ποταμού - 2021, 1η Αναθεώρηση Σχεδίων

⁹ Εθνική Στρατηγική για την Προσαρμογή στην Κλιματική Αλλαγή, ΥΠΕΝ (https://ypen.gov.gr/wp-content/uploads/legacy/Files/Klimatiki%20Allagi/Prosarmogi/20160406_ESPKA_teliko.pdf)

Διαχείρισης Κινδύνων Πλημμύρας - 2021, Σχέδιο Δράσης για την Εφαρμογή της Εθνικής Στρατηγικής για τα Δάση-2020, τελικό Εθνικό Σχέδιο για την Ενέργεια και το Κλίμα-2019, Μακροπρόθεσμη Στρατηγική Χαμηλού Άνθρακα - 2019).

- Ανακοίνωση (Β' τρίμηνο του 2019) και υλοποίηση στοχευμένων μέτρων (με χρονικό ορίζοντα 3ετίας- τέλη 2021) για την πρόληψη των δασικών πυρκαγιών α) σε δάση και δασικές εκτάσεις και β) σε μικτές περιοχές δάσους κατοικίας).
- Προώθηση καίριων αντιπλημμυρικών έργων στο σύνολο της χώρας.
- Προώθηση στοχευμένων παρεμβάσεων (αναχώματα, ήπιες παρεμβάσεις) για προστασία από διάβρωση και αναχώματα.
- Εκπόνηση Σχεδίων Ασφάλειας Νερού για αντιμετώπιση εκτάκτων περιστατικών/ζημιών από ακραία υδρομετεωρολογικά φαινόμενα σε όλα τα μεγάλα πολεοδομικά συγκροτήματα της χώρας.
- Συνεργασία με συναρμόδια Υπουργεία, μέσω του Εθνικού Συμβουλίου για την Προσαρμογή στην Κλιματική Αλλαγή, με στόχο την ενσωμάτωση των παραμέτρων κλιματικής επικινδυνότητας στους αντίστοιχους τομείς σχεδιασμού.
- Ολοκλήρωση των Περιφερειακών Σχεδίων Προσαρμογής, έως τα τέλη του 2020.

Τα **Περιφερειακά Σχέδια για την Προσαρμογή στην Κλιματική Αλλαγή (ΠΕΣΠΚΑ)**, λαμβάνουν υπόψη τις κλιματικές συνθήκες και την τρωτότητα κάθε περιφέρειας και καθορίζουν επακριβώς τους τομείς πολιτικής και τις γεωγραφικές ενότητες προτεραιότητας για λήψη μέτρων με ταυτόχρονη εξειδίκευση των μέτρων αυτών, καθώς επίσης τα οικονομικά μέσα για την υλοποίηση των μέτρων, τους φορείς υλοποίησης, τους εμπλεκόμενους φορείς, κλπ. Πληροφορίες σχετικά με το ΠΕΣΠΚΑ της Περιφέρειας Ηπείρου περιλαμβάνονται στην παράγραφο 3.4.11.

3.2.7. Στρατηγική για την κυκλική οικονομία

Σχέδιο Δράσης της ΕΕ για την κυκλική οικονομία

Τον Μάρτιο του 2020, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή πρότεινε ένα **Σχέδιο Δράσης για την κυκλική οικονομία** (COM 2020 98 final)¹⁰, το οποίο συνάδει με τον στόχο της ΕΕ για κλιματική ουδετερότητα έως το 2050 στα πλαίσια της Πράσινης Συμφωνίας. Το νέο σχέδιο δράσης εστιάζει σε τομείς στους οποίους η χρήση πόρων είναι μεγάλη και το δυναμικό

¹⁰ Ανακοίνωση της ΕΕ «Ένα νέο σχέδιο δράσης για την κυκλική οικονομία» (https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:9903b325-6388-11ea-b735-01aa75ed71a1.0019.02/DOC_1&format=PDF)

κυκλικότητας υψηλό όπως: τα ηλεκτρονικά, οι μπαταρίες και τα οχήματα, οι συσκευασίες, τα πλαστικά, τα κλωστοϋφαντουργικά προϊόντα, οι κατασκευές και τα κτίρια, τα τρόφιμα, τα ύδατα και οι θρεπτικές ύλες.

Παρόλα αυτά απαιτούνται δεσμευτικοί στόχοι για το 2030 όσον αφορά τη χρήση υλικών και το οικολογικό αποτύπωμα της κατανάλωσής, οι οποίοι θα καλύπτουν ολόκληρο τον κύκλο ζωής κάθε κατηγορίας προϊόντων που διατίθεται στην αγορά της ΕΕ. Επίσης η Επιτροπή καλείται να προτείνει δεσμευτικούς στόχους ανά προϊόν ή/και ανά τομέα για το ανακυκλωμένο περιεχόμενο.

Το Κοινοβούλιο κάλεσε την Επιτροπή να υποβάλει νέα νομοθετική πρόταση το 2021, διευρύνοντας το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας για τον οικολογικό σχεδιασμό ώστε να συμπεριλάβει προϊόντα που δε σχετίζονται άμεσα με τον τομέα της ενέργειας. Πρέπει να καθοριστούν ειδικά πρότυπα για κάθε προϊόν, ώστε αυτά που διατίθενται στην αγορά της ΕΕ να έχουν καλές επιδόσεις, να είναι ανθεκτικά, επαναχρησιμοποιήσιμα, να μπορούν εύκολα να επισκευαστούν, να μην είναι τοξικά, να αναβαθμίζονται και να ανακυκλώνονται, να περιέχουν ανακυκλωμένο περιεχόμενο και να είναι αποδοτικά ως προς τη χρήση πόρων και ενέργειας.

Η επίτευξη των στόχων της Πράσινης Συμφωνίας θα είναι δυνατή μόνο εάν η ΕΕ στραφεί σε ένα μοντέλο κυκλικής οικονομίας και η αλλαγή αυτή θα δημιουργήσει νέες θέσεις εργασίας και επιχειρηματικές ευκαιρίες. Η υφιστάμενη νομοθεσία για τα απόβλητα πρέπει να εφαρμοστεί διεξοδικότερα, ενώ απαιτούνται περαιτέρω μέτρα για βασικούς τομείς και προϊόντα, όπως τα κλωστοϋφαντουργικά προϊόντα, τα πλαστικά, οι συσκευασίες και τα ηλεκτρονικά προϊόντα.

Εθνική Στρατηγική για την κυκλική οικονομία

Η κυκλική οικονομία και η βιοοικονομία θα αποτελέσουν καταλύτη για την παραγωγική ανασυγκρότηση της χώρας, με σαφή περιφερειακή διάσταση. Η συνεισφορά της κυκλικής οικονομίας και της βιοοικονομίας στην επίτευξη των στόχων μετριασμού της κλιματικής αλλαγής θεωρείται ιδιαίτερα σημαντική, αφού έχει εκτιμηθεί ότι η μετάβαση σε ένα κυκλικό πρότυπο μπορεί να οδηγήσει σε μεγάλη μείωση εκπομπών του θερμοκηπίου μέσω της ανακύκλωσης και επαναχρησιμοποίησης υλικών, της βελτίωσης της απόδοσης στη χρήση των πόρων, και τον οικολογικό σχεδιασμό των προϊόντων, καθώς και σε εισαγωγή νέων «κυκλικών» επιχειρηματικών μοντέλων, ειδικά στους τομείς της βιομηχανίας, των μεταφορών και του δομημένου περιβάλλοντος. Οι επιχειρήσεις και οι καταναλωτές αποτελούν βασικούς παράγοντες στην πορεία της μετάβασης προς μία κυκλική οικονομία. Επίσης οι τοπικές και περιφερειακές αρχές διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο προς την κατεύθυνση αυτή.

Το «**Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την Κυκλική Οικονομία**», το οποίο περιλαμβάνει βραχυπρόθεσμες παρεμβάσεις και μακροπρόθεσμες προτεραιότητες, εγκρίθηκε από το Κυβερνητικό Συμβούλιο Οικονομικής Πολιτικής (ΚΥΣΟΙΠ) στις αρχές του 2018. Ακολούθησαν ευρεία διαβούλευση και εμπλουτισμός του, ειδική συνεδρίαση διαλόγου στη Βουλή (28.6.2018), γνώμη της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής και στη συνέχεια παρουσιάστηκε επίσημα στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή (ΣΥΠ, 20.12.2018)¹¹. Το σχέδιο αυτό είναι συμβατό με το Ευρωπαϊκό Σχέδιο Δράσης του 2015 για την Κυκλική Οικονομία και την Ατζέντα για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη του 2030. Προτεραιότητες του σχεδίου για το 2018 αποτελούσαν:

- Οι Ρυθμιστικές και νομοθετικές παρεμβάσεις για την άρση των γραφειοκρατικών περιορισμών και τη δημιουργία ευνοϊκού περιβάλλοντος για την εφαρμογή των αρχών της κυκλικής οικονομίας.
- Η δέσμευση υφιστάμενων πόρων από διάφορες πηγές, για τη χρηματοδότηση των παρεμβάσεων, καθώς και πιλοτικών σχεδίων ευρείας κλίμακας, όπως και η διεύρυνση των φορολογικών και οικονομικών κινήτρων για τις επιχειρήσεις που χρησιμοποιούν δευτερογενή υλικά και επενδύουν στην τεχνολογία αιχμής με σκοπό τη βιομηχανική συμβίωση, τη μεγιστοποίηση της ανακύκλωσης, την επαναχρησιμοποίηση πόρων και τη στήριξη της μετάβασης σε μια οικονομία χαμηλού άνθρακα.
- Η περαιτέρω ενίσχυση της γνώσης, της εκπαίδευσης, της ευαισθητοποίησης και της συνεργασίας μεταξύ των παραγωγών, των επιστημόνων, των καταναλωτών και της κοινωνίας.
- Η ενίσχυση δομών διακυβέρνησης για τη μετάβαση στην κυκλική οικονομία.
- Η εισαγωγή δεικτών μέτρησης αποτελεσμάτων για την παρακολούθηση και αξιολόγηση της προόδου ως προς την ανάπτυξη της κυκλικής οικονομίας, καθώς και για τη συμβολή τους στην επίτευξη ευρύτερων στόχων πολιτικής, όπως αυτοί ορίζονται στους Στόχους Βιώσιμης Ανάπτυξης.

Στις 12 Απριλίου 2021 ολοκληρώθηκε η δημόσια ηλεκτρονική διαβούλευση του «**Νέου Σχεδίου Δράσης της Ελλάδας για την Κυκλική Οικονομία – Οδικός Χάρτης**». Το

¹¹ Εθνική Στρατηγική για την Κυκλική Οικονομία, Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας (<https://ypen.gov.gr/wp-content/uploads/2020/10/%CE%95%CE%B8%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CE%AE-%CE%A3%CF%84%CF%81%CE%B1%CF%84%CE%B7%CE%B3%CE%B9%CE%BA%CE%AE-%CE%93%CE%B9%CE%B1-%CF%84%CE%B7%CE%BD-%CE%9A%CF%85%CE%BA%CE%BB%CE%B9%CE%BA%CE%AE-%CE%9F%CE%B9%CE%BA%CE%BF%CE%BD%CE%BF%CE%BC%CE%AF%CE%B1.pdf>)

σχέδιο αυτό θα αποτελέσει την επικαιροποιημένη στρατηγική της χώρας για την Κυκλική Οικονομία για τα έτη 2021 – 2025. Ο Οδικός Χάρτης είναι σε συμμόρφωση με το νέο Σχέδιο Δράσης για την Κυκλική Οικονομία που εκδόθηκε το Μάρτιο από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και σε συμμόρφωση με τις νέες νομοθετικές ρυθμίσεις που προωθούνται από το Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας όσον αφορά τα απόβλητα, τον Εθνικό Σχεδιασμό Διαχείρισης Αποβλήτων και τα πλαστικά μιας χρήσης.

Το Νέο Σχέδιο Δράσης της Ελλάδας διαρθρώνεται σε πέντε (5) κύριους άξονες ανάπτυξης δράσεων:

- Δράσεις για Βιώσιμη Παραγωγή και βιομηχανική πολιτική, π.χ. οικολογικός σχεδιασμός, οικολογική πιστοποίηση, βιομηχανική συμβίωση, φορολογικές απαλλαγές.
- Δράσεις για βιώσιμη κατανάλωση, π.χ. προώθηση πράσινων δημόσιων συμβάσεων, υπηρεσίες επισκευής, επαναχρησιμοποίησης.
- Δράσεις για λιγότερα απόβλητα με μεγαλύτερη αξία, π.χ. χρηματοδοτικά προγράμματα για πρόληψη, θεσμικό πλαίσιο για πρόληψη.
- Οριζόντιες δράσεις, π.χ. εθνικό παρατηρητήριο, εθελοντικές συμφωνίες, συντονιστικό όργανο, δείκτες.
- Δράσεις για βασικά προϊόντα που πρέπει να αντιμετωπιστούν κατά προτεραιότητα π.χ. πλαστικά προϊόντα μιας χρήσης.

Ειδικότερα περιλαμβάνονται 65 δράσεις για την περίοδο 2021-2025, οι οποίες αναφέρονται με χρονικό ορίζοντα, σύντομη περιγραφή και αρμόδιους φορείς. Από αυτές οι:

α) 43 αφορούν τις βασικές πτυχές της κυκλικής οικονομίας, παραγωγή, κατανάλωση, απόβλητα και οριζόντια θέματα (όπως διακυβέρνησης κα).

β) 22 αφορούν βασικά προϊόντα που πρέπει να αντιμετωπιστούν κατά προτεραιότητα.

Το νέο Σχέδιο Δράσης, εκτός από τα θέματα οριζόντιων δράσεων που αφορούν σε θέματα της πολιτείας, όπως διακυβέρνησης, νομοθεσίας, οργάνωσης και εφαρμογής, περιλαμβάνει σειρά δράσεων με κύριους αποδέκτες τις επιχειρήσεις και τους πολίτες μέσα από υφιστάμενα αλλά και νέα καινοτόμα και ψηφιακά μοντέλα.

Για την καλύτερο σχεδιασμό των δράσεων έχουν συγκροτηθεί και λειτουργούν δύο Επιτροπές στο Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας:

- η Διυπουργική επιτροπή για την Κυκλική Οικονομία με σκοπό το συντονισμό των δράσεων σε εθνικό επίπεδο και

- το Εθνικό Συμβούλιο Κυκλικής Οικονομίας, το οποίο αποτελεί γνωμοδοτική Επιτροπή φορέων της Παραγωγής για τον καθορισμό στρατηγικών προτεραιοτήτων για την κυκλική οικονομία.

Σημαντική επίσης είναι η συμβολή από υποομάδες εμπειρογνομόνων που λειτουργούν υποστηρικτικά με εξειδικευμένο αντικείμενο και συγκεκριμένα:

- για το “Sustainable Financing” και
- για τη «Βιομάζα»

Οι πρώτες δράσεις προς αυτή την κατεύθυνση είναι:

- Έκδοση του Νόμου 4736/2020 για την εναρμόνιση της Οδηγίας 904/2019 για τη μείωση των επιπτώσεων από τη χρήση πλαστικών προϊόντων μιας χρήσης.
- Έκδοση της ΚΥΑ 14900/2021 (ΦΕΚ 466B/8-2-2021) για την «Έγκριση σχεδίου Δράσης για τις Πράσινες Δημόσιες Συμβάσεις».
- Απονομή Οικολογικού Σήματος για προϊόντα από διάφορες κατηγορίες (διευρύνονται και σε χρηματοοικονομικές υπηρεσίες).
- Έκδοση προδιαγραφών για ένταξη έργων που προωθούν την κυκλική οικονομία σε διάφορα χρηματοδοτικά προγράμματα ΕΣΠΑ κ.ά.

Ο στόχος των συμπεριλαμβανόμενων δράσεων είναι να συμβάλουν ουσιαστικά στον μετασχηματισμό προς μία κυκλική οικονομία, στην ανάπτυξη νέων επιχειρηματικών ευκαιριών, στην ενίσχυση των υφιστάμενων επιχειρήσεων, στη δημιουργία νέων αγορών για ορισμένα προϊόντα και στη θέσπιση κανόνων, κινήτρων και χρηματοδοτικών εργαλείων προκειμένου να αναπτυχθεί η οικονομία προς μια νέα και περισσότερο βιώσιμη κατεύθυνση. Μια από τις δράσεις είναι και η διαμόρφωση Ειδικού Σχεδίου Χρηματοδότησης Δράσεων Κυκλικής Οικονομίας. Το σχέδιο αυτό θα αποτελεί χρήσιμο εργαλείο για την καθοδήγηση των επιχειρήσεων (ιδιαίτερα των μικρομεσαίων επιχειρήσεων) και των τραπεζών με σκοπό τη δανειοδότηση για την ανάπτυξη δράσεων κυκλικής οικονομίας.

Εθνικό Σχέδιο Δράσης για τις Πράσινες Δημόσιες Συμβάσεις

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει ορίσει ως Πράσινες Δημόσιες Συμβάσεις (ΠΔΣ) τη διαδικασία, με την οποία οι δημόσιες αρχές επιδιώκουν να συνάψουν συμβάσεις για αγαθά, υπηρεσίες και έργα με μικρότερες περιβαλλοντικές επιπτώσεις καθ’ όλη τη διάρκεια του κύκλου ζωής τους, σε σύγκριση με αγαθά, υπηρεσίες και έργα που επιτελούν την ίδια πρωταρχική λειτουργία, τα οποία θα αποτελούσαν το αντικείμενο της σύμβασης υπό άλλες συνθήκες.

Οι Πράσινες Δημόσιες Συμβάσεις (ΠΔΣ) αποτελούν σημαντικό εργαλείο για την επίτευξη στόχων περιβαλλοντικής πολιτικής, οι οποίοι σχετίζονται με την κλιματική αλλαγή, τη χρήση

των πόρων και τη βιώσιμη κατανάλωση και παραγωγή στο πλαίσιο της κυκλικής οικονομίας – ιδίως δεδομένου του ύψους των δαπανών του δημόσιου τομέα για αγαθά και υπηρεσίες στην Ευρώπη.

Εγκρίθηκε το **Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την προώθηση των ΠΔΣ της περιόδου 2021 – 2023** με την ΚΥΑ Αριθμ. 14900/2021 (ΦΕΚ 466 Β/08-02-2021). Το σχέδιο περιλαμβάνει τους ακόλουθους στόχους:

- Καθιέρωση και εφαρμογή ενός στοιχειώδους επιπέδου υιοθέτησης πράσινων κριτηρίων στις δημόσιες συμβάσεις προϊόντων, υπηρεσιών και έργων.
- Σταδιακή αύξηση της προμήθειας πράσινων προϊόντων και παροχής πράσινων υπηρεσιών στη διάρκεια της επόμενης τριετίας σε καθορισμένους τομείς αγαθών, υπηρεσιών και έργων.
- Ευρύτερη ενσωμάτωση της εκτίμησης του κόστους του κύκλου ζωής των προϊόντων στις δημόσιες συμβάσεις.
- Διάδοση του περιβαλλοντικού και του οικονομικού οφέλους που αποφέρουν οι ΠΔΣ.
- Ενεργή συμμετοχή των εμπλεκόμενων, όπως των αναθετουσών αρχών και των οικονομικών φορέων, στη διαδικασία των ΠΔΣ.
- Παρακολούθηση της επίτευξης των στόχων και επικαιροποίηση τους για τη βέλτιστη εφαρμογή του σχεδίου δράσης και την προσαρμογή αυτού στα εθνικά, ευρωπαϊκά και διεθνή δεδομένα στο πεδίο αυτό.

Ενεργειακές Κοινότητες

Με το Ν. 4513/2018 (ΦΕΚ 9Α/23-01-2018) θεσπίστηκε και ενεργοποιήθηκε ο θεσμός των Ενεργειακών Κοινοτήτων. Πρόκειται για αστικούς συνεταιρισμούς αποκλειστικού σκοπού με στόχο την προώθηση της κοινωνικής και αλληλέγγυας οικονομίας και της καινοτομίας στον ενεργειακό τομέα (άρθ. 2 παρ. 1 του Ν. 4430/2016 – ΦΕΚ 205 Α/31-10-2016). Οι κοινότητες αυτές δραστηριοποιούνται στους τομείς των Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας (Α.Π.Ε.), της Συμπαγωγής Ηλεκτρισμού και Θερμότητας Υψηλής Απόδοσης (Σ.Η.Θ.Υ.Α.), της ορθολογικής χρήσης ενέργειας, της ενεργειακής αποδοτικότητας, των βιώσιμων μεταφορών, της διαχείρισης της ζήτησης και της παραγωγής, διανομής και προμήθειας ενέργειας. Στόχος των Ενεργειακών Κοινοτήτων είναι η:

- α) αντιμετώπιση της ενεργειακής ένδειας,
- β) η προαγωγή της ενεργειακής αειφορίας,
- γ) η ενίσχυση της ενεργειακής αυτάρκειας και ασφάλειας σε νησιωτικούς δήμους,

- δ) η βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης κατά την τελική χρήση σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο.

3.2.8. Νομικό πλαίσιο για τη διαχείριση αποβλήτων

Βασικός στόχος της Ευρωπαϊκής και Εθνικής Νομοθεσίας σε ότι αφορά τη διαχείριση των αποβλήτων είναι:

- η διαχείριση των αποβλήτων να μετατραπεί σε βιώσιμη διαχείριση των υλικών, για τη διασφάλιση της προστασίας και αναβάθμισης του περιβάλλοντος και της δημόσιας υγείας,
- η συνετή χρήση των πόρων,
- η μετάβαση σε ένα μοντέλο αυτοτροφοδοτούμενης ανάπτυξης και τη δημιουργία νέων βιώσιμων οικονομικών ευκαιριών και θέσεων εργασίας.

Η μετάβαση προς την κυκλική οικονομία θα αποτελέσει έναν από τους βασικότερους πυλώνες για την επίτευξη της κλιματικής ουδετερότητας έως το 2050, κυρίως μέσω της αποσύνδεσης της οικονομικής μεγέθυνσης από τη χρήση των πόρων.

Τόσο το Εθνικό Σχέδιο Διαχείρισης Αποβλήτων (ΕΣΔΑ), όσο και το Εθνικό Πρόγραμμα Πρόληψης Δημιουργίας Αποβλήτων (ΕΠΠΑΔΑ), σε συνδυασμό με τα Περιφερειακά Σχέδια Διαχείρισης Αποβλήτων (ΠΕΣΔΑ), διαμορφώνουν το συνολικό νομοθετικό πλαίσιο για την ενίσχυση της κυκλικής οικονομίας στον τομέα της διαχείρισης αποβλήτων.

Οδηγία (ΕΕ) 2018/851 (Οριζόντια νομοθεσία περί αποβλήτων)

Η Οδηγία (ΕΕ) 2018/851 τροποποιεί την Οδηγία – Πλαίσιο 2008/98/ΕΚ με στόχο τη θεσμοθέτηση εργαλείων, αλλά και υποχρεώσεων που θα διευκολύνουν τη μετάβαση προς την κυκλική οικονομία, με εξειδίκευση της εφαρμογής της διευρυμένης ευθύνης παραγωγού, ενίσχυσης της χωριστής συλλογής και καθορισμό φιλόδοξων ποσοτικών στόχων (π.χ. επαναχρησιμοποίηση και ανακύκλωση αστικών αποβλήτων τουλάχιστον στο 65% κατά βάρος μέχρι το 2035, με ενδιάμεσους στόχους για το 2025 και το 2030). Αναγνωρίζεται ρητά η δυσκολία επίτευξης των στόχων αυτών για ορισμένα κράτη μέλη (συμπεριλαμβάνεται και η Ελλάδα), κυρίως λόγω ανεπαρκειών στις αναγκαίες υποδομές διαχείρισης αποβλήτων και δίδεται η δυνατότητα αναβολής μέχρι πέντε έτη στην επίτευξη των στόχων υπό των στόχων υπό συγκεκριμένους όρους και προϋποθέσεις.

Οδηγία (ΕΕ) 2018/850 (Υγειονομική ταφή)

Τροποποιείται η Οδηγία 1999/31/ΕΚ για την υγειονομική ταφή, με εισαγωγή νέων ρυθμίσεων και στόχων, όπου μεταξύ άλλων τα κράτη μέλη υποχρεούνται να διασφαλίσουν τη μείωση έως το 2035 της ποσότητας των αστικών αποβλήτων που καταλήγουν σε χώρους υγειονομικής ταφής στο 10% ή λιγότερο της συνολικής ποσότητας των αστικών αποβλήτων που παράγονται (κατά βάρος), με δυνατότητα αναβολής και παρεκκλίσεων υπό όρους.

Λοιπές Οδηγίες και Αποφάσεις

- Οδηγία (ΕΕ) 2018/849 για την τροποποίηση των Οδηγιών 2000/53/ΕΚ για τα οχήματα στο τέλος του κύκλου ζωής τους, 2006/66/ΕΚ σχετικά με τις ηλεκτρικές στήλες και τους συσσωρευτές και τα απόβλητα ηλεκτρικών στηλών και συσσωρευτών και 2012/19/ΕΕ σχετικά με τα απόβλητα ηλεκτρικού και ηλεκτρονικού εξοπλισμού.
- Οδηγία (ΕΕ) 2018/852 για την τροποποίηση της Οδηγίας 94/62/ΕΚ για τις συσκευασίες και τα απόβλητα συσκευασίας.
- Οδηγία (ΕΕ) 2019/904 σχετικά με τη μείωση των επιπτώσεων ορισμένων πλαστικών προϊόντων στο περιβάλλον.
- Οδηγία 94/62/ΕΚ σχετικά με τη διαχείριση συσκευασιών και αποβλήτων συσκευασίας).

Εθνικός Σχεδιασμός Διαχείρισης Αποβλήτων (Ε.Σ.Δ.Α.)

Το Εθνικό Σχέδιο Διαχείρισης Αποβλήτων (ΕΣΔΑ) είναι ο στρατηγικός και πολιτικός σχεδιασμός της χώρας για τη διαχείριση των αποβλήτων της. Η σύνταξη Σχεδίων Διαχείρισης αποτελεί υποχρέωση των κρατών μελών της ΕΕ και απορρέει από το άρθρο 28 της Οδηγίας 2008/98/ΕΚ για τα απόβλητα. Το ΕΣΔΑ αφορά περίοδο δέκα (10) ετών και αξιολογείται κάθε πέντε (5) χρόνια και εφόσον απαιτείται αναθεωρείται, σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στο Ν. 4685/2020 (ΦΕΚ 92 Α/08-05-2020).

Με το άρθρο 83 του Ν. 4685/2020 προβλέπεται η διαδικασία σύνταξης του ΕΣΔΑ. Σύμφωνα με αυτό, το ΕΣΔΑ εγκρίνεται από το Υπουργικό Συμβούλιο, μετά από εισήγηση του Υπουργού Περιβάλλοντος και Ενέργειας, αφού έχει προηγηθεί σχετική διαδικασία διαβούλευσης σύμφωνα με τις σχετικές ευρωπαϊκές κατευθύνσεις.

Με την υπ' αριθμ. Πράξη 39/31-08-2020 (ΦΕΚ 185 Α/29-09-2020) του Υπουργικού Συμβουλίου εγκρίθηκε **το Εθνικό Σχέδιο Διαχείρισης Αποβλήτων (ΕΣΔΑ) για την περίοδο 2020 – 2030**. Το ΕΣΔΑ έχει καταρτιστεί σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 22 και 35 του Ν. 4042/2012 (ΦΕΚ 24 Α/13-02-2012), όπως τροποποιήθηκαν με το άρθρο 83 του Ν. 4685/2020 και ισχύουν. Το ΕΣΔΑ περιλαμβάνει όλες τις προβλέψεις:

- του άρθρου 28 της Οδηγίας 2008/98/ΕΚ,
- της Οδηγίας (ΕΕ) 2018/851,
- της κατευθυντήριας Οδηγίας της ΕΕ «The role of Waste – to – Energy in the circular economy” COM(2017) 34final/26.01.2017,
- της Οδηγίας 94/62/ΕΚ (άρθρο 14 – διαχείριση συσκευασιών και αποβλήτων συσκευασίας),
- της Οδηγίας 1999/31/ΕΚ (L 182, άρθρο 5 – υγειονομική ταφή αποβλήτων),
- της Οδηγίας (ΕΕ) 2019/904 (άρθρο 11 – πλαστικά μιας χρήσης).

Το ΕΣΔΑ καθορίζει την πολιτική, τις στρατηγικές, τους άξονες καθώς και τους ποιοτικούς και ποσοτικούς στόχους διαχείρισης αποβλήτων και των επιμέρους ρευμάτων τους, θέτοντας παράλληλα τους άξονες δράσεων και μέτρων για την επίτευξη των στόχων που θέτει τόσο η εθνική όσο και η νομοθεσία της ΕΕ για τη διαχείριση των αποβλήτων. Δίνεται έμφαση στον περιορισμό της χρήσης των φυσικών πόρων βελτιώνοντας την αποδοτικότητά τους, με τελικό σκοπό τη μετάβαση σε μια κυκλική και αειφόρο οικονομία. Το ΕΣΔΑ συνδυάζεται με το Εθνικό Σχέδιο για την Ενέργεια και το Κλίμα (ΕΣΕΚ) στο πλαίσιο της μετάβασης σε μια κλιματικά ουδέτερη Ευρώπη μέχρι το 2050.

Οι κατηγορίες αποβλήτων που καλείται να αντιμετωπίσει το ΕΣΔΑ περιλαμβάνουν τα εξής:

- Απόβλητα αστικού τύπου.
- Βιομηχανικά απόβλητα (μη συμπεριλαμβανομένων όσων εντάσσονται στην εναλλακτική διαχείριση ή σε άλλες κατηγορίες).
- Γεωργοκτηνοτροφικά απόβλητα.
- Λοιπά επικίνδυνα απόβλητα (π.χ. απόβλητα που περιέχουν αμιάντο, απόβλητα συσκευασιών επικίνδυνων ουσιών, απόβλητα που περιέχουν πολυχλωριωμένα διφαινύλια/τριφαινύλια).
- Απόβλητα εκσκαφών, κατασκευών και κατεδαφίσεων.
- Λοιπά ρεύματα αποβλήτων που εμπίπτουν στην εναλλακτική διαχείριση (π.χ. απόβλητα λιπαντικών ελαίων, οχήματα τέλους κύκλου ζωής, συσσωρευτών οχημάτων και βιομηχανίας, απόβλητα ηλεκτρικού – ηλεκτρονικού εξοπλισμού, μεταχειρισμένα ελαστικά οχημάτων).
- Επικίνδυνα απόβλητα υγειονομικών μονάδων.

Στο κείμενο που ακολουθεί περιγράφονται **οι κυριότεροι στόχοι του ΕΣΔΑ μέχρι το 2030** περιλαμβάνουν τα εξής:

- **Ελαχιστοποίηση της υγειονομικής ταφής στο 10% μέχρι το 2030**, μέσω τήρησης της ιεράρχησης μεταξύ των μεθόδων διαχείρισης, με σειρά προτεραιότητας, η οποία ορίζεται ως εξής (άρθρο 4 της Οδηγίας 2008/98/ΕΚ):
 - Πρόληψη – Αποφυγή δημιουργίας αποβλήτων.
 - Προετοιμασία για επαναχρησιμοποίηση.
 - Ανακύκλωση και ανάκτηση υλικών συμπεριλαμβανομένης και της κομποστοποίησης.
 - Άλλου είδους ανάκτηση, όπως π.χ. ανάκτηση ενέργειας.
 - Διάθεση των υπολειμμάτων με υγειονομική ταφή.

Η θέσπιση αυτού του στόχου είναι απολύτως συμβατή και με τις διατάξεις της Οδηγίας (ΕΕ) 2018/850, η οποία ορίζει ότι μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 2024 η Επιτροπή θα επανεξετάσει τον στόχο αυτό, με προοπτική –μεταξύ άλλων – την περαιτέρω μείωσή του, εφόσον κριθεί ότι ενδείκνυται.

- **Υποχρεωτική χωριστή συλλογή των βιολογικών αποβλήτων έως 31 Δεκεμβρίου 2022**, με στόχο την εκτροπή από την ταφή αλλά και την ανακύκλωση και αξιοποίησή τους. Τα βιολογικά απόβλητα είτε διαχωρίζονται και ανακυκλώνονται στην πηγή, είτε συλλέγονται χωριστά και δεν αναμειγνύονται με άλλα είδη αποβλήτων. Τα ξεχωριστά συλλεγόμενα βιολογικά προϊόντα θα οδηγούνται κατά βάση σε Μονάδες Επεξεργασίας Βιοαποβλήτων (ΜΕΒΑ). Επίσης, θα εφαρμόζεται η οικιακή κομποστοποίηση και επεξεργασία με μηχανικούς κομποστοποιητές.
- **Αύξηση της προετοιμασίας για επαναχρησιμοποίηση και της ανακύκλωσης των Αστικών Στερεών Αποβλήτων (ΑΣΑ) τουλάχιστον σε ποσοστό 55% κ.β. μέχρι το 2025 και 60% κ.β. μέχρι το 2030**, σύμφωνα με την Οδηγία ΕΕ 2018/851. Ανάλογα με την πορεία του ΕΣΔΑ, η Ελλάδα έχει τη δυνατότητα το αργότερο μέχρι 31/12/2023, να ζητήσει από τις αρμόδιες αρχές της ΕΕ να αναθεωρήσει το συγκεκριμένο στόχο για το έτος 2025, από 55% στο 50%, και να ζητήσει χρονική παράταση για την επίτευξη του στόχου του 55%.

- **Αύξηση της ανακύκλωσης Αποβλήτων Συσκευασιών σε ποσοστό 65% κ.β. μέχρι το 2025 και 70% κ.β. μέχρι το 2030**, σύμφωνα με το άρθρο 6 της Οδηγίας (ΕΕ) 2018/852. Αναλυτικά, οι στόχοι για τα επιμέρους υλικά συσκευασιών περιλαμβάνονται στον ακόλουθο πίνακα.

ΣΤΟΧΟΙ ΑΝΑΚΥΚΛΩΣΗΣ ΑΣ ΕΩΣ ΤΟ 2025	ΣΤΟΧΟΙ ΑΝΑΚΥΚΛΩΣΗΣ ΑΣ ΕΩΣ ΤΟ 2030
Συνολική Ελάχιστη Ανακύκλωση: 65%	Συνολική Ελάχιστη Ανακύκλωση: 70%
Στόχοι ανά υλικό: i) το 50 % των πλαστικών ii) το 25 % του ξύλου iii) το 70 % των σιδηρούχων μετάλλων iv) το 50 % του αλουμινίου v) το 70 % του γυαλιού vi) το 75 % του χαρτιού και χαρτονιού	Στόχοι ανά υλικό: i) το 55 % των πλαστικών ii) το 30 % του ξύλου iii) το 80 % των σιδηρούχων μετάλλων iv) το 60 % του αλουμινίου v) το 75 % του γυαλιού vi) το 85 % του χαρτιού και χαρτονιού

- **Επεξεργασία των υπολειπόμενων σύμμεικτων αποβλήτων σε σύγχρονες Μονάδες Επεξεργασίας Αποβλήτων (ΜΕΑ).** Στόχος είναι η ανάκτηση ανακυκλώσιμων υλικών, η ενδεχόμενη ανάκτηση ενέργειας μέσω της αναερόβιας χώνευσης, και η δραματική μείωση του υπολείμματος προς διάθεση σε Χώρους Υγειονομικής Ταφής (ΧΥΤ) με την παραγωγή εναλλακτικού καυσίμου ή/και την ενεργειακή αξιοποίηση των υπολειμμάτων σε άλλες μονάδες. Μέχρι το 2030, οι ΜΕΑ (όπου κρίνεται τεχνικοοικονομικά εφικτό), δύναται να παράγουν και δευτερογενές καύσιμο εφόσον είναι σε συμφωνία με τους στόχους των οικείων Περιφερειακών Σχεδίων Διαχείρισης Αποβλήτων (ΠΕΣΔΑ).
- **Δημιουργία δικτύου μονάδων ενεργειακής αξιοποίησης από υπολείμματα επεξεργασίας αποβλήτων ή/και από εναλλακτικά καύσιμα.** Οι μονάδες αυτές μπορεί να είναι κεντρικές μονάδες σε όλη τη χώρα, χωρίς να αποκλείεται να υπάρχουν και εντός των ίδιων των ΜΕΑ, εφόσον κρίνεται τεχνικοοικονομικά εφικτό και προκριθεί από τα οικεία ΠΕΣΔΑ ή/και τους οικείους Φορείς Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων (ΦΟΣΔΑ).
- **Παύση λειτουργίας και αποκατάσταση όλων των υφιστάμενων Χώρων Ανεξέλεγκτης Διάθεσης Αποβλήτων (ΧΑΔΑ) μέχρι το 2022.**
- **Προετοιμασία για επαναχρησιμοποίηση, ανακύκλωση και ανάκτηση του 70% ως προς το βάρος των μη επικίνδυνων Αποβλήτων Εκσκαφών Κατασκευών και Κατεδαφίσεων (ΑΕΚΚ), σύμφωνα με την Οδηγία 2008/98/ΕΚ.**
- **Καθιέρωση υποχρεωτικής χωριστής συλλογής τουλάχιστον για τα μέταλλα, το χαρτί, το γυαλί και το πλαστικό,** σύμφωνα με το άρθρο 11 της Οδηγίας

2008/98/ΕΚ, όπως τροποποιήθηκε από την Οδηγία (ΕΕ) 2018/851. Θεσμοθετείται παράλληλα η σταδιακή εφαρμογή το αργότερο από το 2022 της χωριστής συλλογής των επικίνδυνων αποβλήτων που παράγονται από νοικοκυριά και από το 2023 των κλωστοϋφαντουργικών προϊόντων. Παράλληλα προτείνεται η χωριστή συλλογή (μέσα από συστήματα διευρυμένης ευθύνης παραγωγού) σε άλλα ειδικά ρεύματα αποβλήτων όπως: στρώματα, έπιπλα, ληγμένα φάρμακα, λοιπά επικίνδυνα απόβλητα προερχόμενα από νοικοκυριά.

- **Υποχρεωτική χωριστή συλλογή των πλαστικών φιαλών ποτών έως τριών λίτρων** με την εφαρμογή συστήματος εγγυοδοσίας, ώστε να επιτευχθούν οι υψηλοί ευρωπαϊκοί στόχοι χωριστής συλλογής για ανακύκλωση τουλάχιστον κατά 77% κ.β. των πλαστικών φιαλών μέχρι το 2025 και κατά 90% μέχρι το 2029, σύμφωνα με το άρθρο 9 της Οδηγίας (ΕΕ) 2019/904.
- **Έμφαση σε πρακτικές βιομηχανικής συμβίωσης**, με σκοπό τη μεγιστοποίηση της αξιοποίησης των βιομηχανικών αποβλήτων μέσω της απορρόφησής τους από άλλους παραγωγικούς κλάδους, π.χ. ως πρώτη ύλη, καύσιμο κλπ. Προτεραιότητα στην προώθηση της αξιοποίησης μέσω ανακύκλωσης/ ανάκτησης των επικίνδυνων βιομηχανικών αποβλήτων. Με στόχο την αξιοποίηση των επικίνδυνων βιομηχανικών αποβλήτων επιβάλλεται να αποκτήσει η Ελλάδα το συντομότερο Χώρους Υγειονομικής Ταφής Επικίνδυνων Βιομηχανικών Αποβλήτων (ΧΥΤΕΑ), ώστε να σταματήσει η συστηματική εξαγωγή τους σε άλλα κράτη. Ιδιαίτερο βάρος δίνεται στη συνεχή παρακολούθηση της υλοποίησης των σχεδίων εφαρμογής/ συμμόρφωσης για τα ιστορικά αποθηκευμένα απόβλητα.
- **Μείωση της ρύπανσης από πλαστικά απορρίμματα και αντιμετώπιση της θαλάσσιας ρύπανσης** και αποτελεσματική εφαρμογή της Οδηγίας (ΕΕ) 2019/904 για πλαστικά μιας χρήσης.
- **Πλήρης ανάκτηση δικτύου συλλογής βιοαποδομήσιμων αποβλήτων γεωργοκτηνοτροφικής προέλευσης** για την ανάκτηση επ' ωφελεία της γεωργίας, την παραγωγή προϊόντων (ιδίως ζωοτροφών) ή/και την παραγωγή ενέργειας από βιοαέριο/ βιομάζα. Χωριστή συλλογή και ανάκτηση των πλαστικών που χρησιμοποιούνται στη γεωργία με έμφαση στα πλαστικά θερμοκηπίου και τις συσκευασίες φυτοπροστατευτικών προϊόντων και κατάλληλη διαχείρισή τους.
- **Βελτίωση της οργάνωσης και λειτουργίας δικτύων διαχείρισης των Αποβλήτων Υγειονομικών Μονάδων (ΑΥΜ) εντός και εκτός των υγειονομικών μονάδων.** Επέκταση εφαρμογής των προγραμμάτων χωριστής συλλογής σε όλες τις δραστηριότητες από τις οποίες παράγονται ΑΥΜ, όπως η κατ' οίκον νοσηλεία. Συλλογή επικίνδυνων αποβλήτων από μικρές μονάδες, ιατρεία, κτηνιατρεία, οδοντιατρεία κλπ.

Για την επίτευξη των παραπάνω στόχων το ΕΣΔΑ προβλέπει τη λήψη συγκεκριμένων μέτρων καθώς και τους αρμόδιους φορείς για την υλοποίησή τους, στοχεύοντας ιδίως στην ανάπτυξη της χωριστής συλλογής, όπου μεταξύ των άλλων προβλέπει:

- τη χωριστή συλλογή νέων ρευμάτων αποβλήτων,
- τη διαλογή στην πηγή,
- στην αρχή «Πληρώνω Όσο Πετάω»,
- την ενίσχυση και αναβάθμιση των Κέντρων Διαλογής Ανακυκλώσιμων Υλικών (ΚΔΑΥ).

Επιπλέον προβλέπονται προγράμματα ενημέρωσης – ευαισθητοποίησης των πολιτών, η οποία αποτελεί και προϋπόθεση της επιτυχούς εφαρμογής του εθνικού σχεδιασμού.

Εθνικό Πρόγραμμα Πρόληψης Δημιουργίας Αποβλήτων (ΕΠΠΑΔ)

Ολοκληρώθηκε στις 18 Μαρτίου 2021 η δημόσια ηλεκτρονική διαβούλευση του **Εθνικού Προγράμματος Πρόληψης Δημιουργίας Αποβλήτων 2021 – 2030**¹² του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας, το οποίο καθορίζει τη στρατηγική, τους στόχους και τις δράσεις για την πρόληψη δημιουργίας αποβλήτων.

Το Εθνικό Σχέδιο Πρόληψης Δημιουργίας Αποβλήτων 2021-2030 θα πρέπει να εγκριθεί από το Υπουργικό Συμβούλιο προκειμένου να τεθεί σε εφαρμογή.

Με την εκπόνηση του Εθνικού Προγράμματος Πρόληψης Δημιουργίας Αποβλήτων (ΕΠΠΑΔ) αποσκοπείται:

1. Η εφαρμογή των άρθρων 23 και 29 του Ν. 4042/2012 (ΦΕΚ Α 24) «Ποινική προστασία του Περιβάλλοντος – Εναρμόνιση με την Οδηγία 2008/99/ΕΚ – Πλαίσιο παραγωγής και διαχείρισης αποβλήτων – Εναρμόνιση με την Οδηγία 2008/98/ΕΚ – Ρύθμιση θεμάτων Υπουργείου Περιβάλλοντος» σχετικά με την εκπόνηση προγραμμάτων για την πρόληψη της δημιουργίας αποβλήτων και την ιεράρχηση των δράσεων και των εργασιών διαχείρισης των αποβλήτων, η οποία θέτει την πρόληψη ως πρώτη προτεραιότητα.
2. Η εναρμόνιση με την ενωσιακή νομοθεσία και συγκεκριμένα με τα άρθρα 9 και 29 της Οδηγίας 2008/98/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 19ης Νοεμβρίου 2008 «για τα απόβλητα και για την κατάργηση ορισμένων Οδηγιών», όπως τροποποιήθηκε με την Οδηγία (ΕΕ) 2018/851 και ισχύει.

¹² Δημόσια ηλεκτρονική διαβούλευση για το Εθνικό Πρόγραμμα Πρόληψης Δημιουργίας Αποβλήτων

(<http://www.opengov.gr/minenv/?p=11637>)

Ο βασικός στόχος του Εθνικού Προγράμματος Πρόληψης Δημιουργίας Αποβλήτων, είναι η ανάπτυξη μιας συντονισμένης προσέγγισης για τη δημιουργία των συνθηκών για μικρότερη κατανάλωση πρώτων υλών και τον μετασχηματισμό των καταναλωτικών προτύπων, με απώτερο σκοπό την επίτευξη της σταδιακής μείωσης στην παραγωγή αποβλήτων. Η αποφυγή αποβλήτων, καθώς και η μείωση της επικινδυνότητας και των περιβαλλοντικών τους επιπτώσεων, μπορούν να επιτευχθούν ουσιαστικά παρέχοντας ανατροφοδότηση και πρότυπα για τους παραγωγούς αυτών, σε συνδυασμό με τη συντονισμένη και στρατηγική συνεργασία όλων των μερών της εφοδιαστικής αλυσίδας και φυσικά με τη συστηματική ενημέρωση, ευαισθητοποίηση και συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών.

Οι βασικές προτεραιότητες και οι αντίστοιχες δράσεις, που προωθούνται μέσω του Εθνικού Προγράμματος Πρόληψης Δημιουργίας Αποβλήτων, αφορούν κυρίως σε:

- **Απόβλητα Τροφίμων** (αντιστοιχούν σε ποσοστό περίπου 37% των αστικών αποβλήτων). Σειρά νομοθετικών ρυθμίσεων, αλλά και μη νομοθετικών μέτρων, που αποσκοπούν στην πρόληψη και τη μείωση της δημιουργίας αποβλήτων τροφίμων κατά την πρωτογενή παραγωγή, την επεξεργασία και τη μεταποίηση, το λιανικό εμπόριο και άλλες μορφές διανομής τροφίμων.
- **Πλαστικά μιας χρήσης.** Πρόληψη και μείωση του αντίκτυπου ορισμένων πλαστικών στο υδάτινο περιβάλλον και την ανθρώπινη υγεία, καθώς και προώθηση της μετάβασης στην κυκλική οικονομία, με καινοτόμα και βιώσιμα επιχειρηματικά μοντέλα, προϊόντα και υλικά. Στις ενδεικτικές δράσεις συμπεριλαμβάνονται η σταδιακή υποχρεωτική χρήση επαναχρησιμοποιήσιμων σκευών σε δημόσιες εκδηλώσεις, η στροφή των καταναλωτών σε επαναχρησιμοποιήσιμα σκεύη, καθώς και οι εθελοντικές συμφωνίες στον τομέα της εστίασης και των ξενοδοχείων.
- **Χαρτί.** Επαναχρησιμοποίηση και μείωση της κατανάλωσης χαρτιού, μέσω επικοινωνιακών εργαλείων για την οικολογικά υπεύθυνη κατανάλωση χαρτιού από επιχειρήσεις και νοικοκυριά.
- **Συσκευασίες – πλαστικές σακούλες μεταφοράς.** Πρόληψη της παραγωγής αποβλήτων συσκευασίας και εξάλειψη ή ελαχιστοποίηση, σε σημαντικό βαθμό, του περιβαλλοντικού αποτυπώματος των συσκευασιών, με την ενθάρρυνση της αύξησης του ποσοστού επαναχρησιμοποιήσιμων συσκευασιών που διατίθενται στην αγορά, καθώς και της μείωσης της κατανάλωσης πλαστικής σακούλας μεταφοράς.
- **Απόβλητα Ηλεκτρικού Ηλεκτρονικού Εξοπλισμού (ΑΗΗΕ).** Επιδιόρθωση και επαναχρησιμοποίηση του ηλεκτρικού/ηλεκτρονικού εξοπλισμού (ΗΗΕ), στο μέτρο του δυνατού, ώστε να είναι αξιόπιστη η λειτουργία του.
- **Ειδικές κατηγορίες αστικών αποβλήτων (π.χ. ρουχισμός, έπιπλα).** Ενίσχυση της βιομηχανικής ανταγωνιστικότητας και της καινοτομίας στον

τομέα κλωστοϋφαντουργικών, παράλληλα με παροχή ώθησης στην αγορά για βιώσιμα και κυκλικά προϊόντα, συμπεριλαμβανομένης της επαναχρησιμοποίησης, της αντιμετώπισης της γρήγορης μόδας και της προώθησης νέων επιχειρηματικών μοντέλων. Αναφορικά με τα έπιπλα, μείωση των αποβλήτων στην πηγή, μέσω της συστηματικής επιδιόρθωσης και ανακατασκευής, καθώς και της δημιουργίας κατάλληλων διαύλων, πλατφορμών, κοινωνικών δικτύων και αγορών για την προώθηση της επαναχρησιμοποίησής τους.

- **Βιομηχανικά Απόβλητα.** Υιοθέτηση, από την πλευρά των βιομηχανικών φορέων, της πρόληψης και της συνεπακόλουθης μείωσης του λειτουργικού κόστους, λόγω εξοικονόμησης πρώτων υλών και πόρων για αποθήκευση, επεξεργασία και διάθεση των αποβλήτων.
- **Απόβλητα Εκσκαφών, Κατασκευών και Κατεδαφίσεων (ΑΕΚΚ).** Μείωση της ποσότητας των παραγόμενων αποβλήτων εκσκαφών, κατασκευών και κατεδαφίσεων στη χώρα, μέσω της μετάβασης του κατασκευαστικού κλάδου προς την κυκλική διαχείριση πόρων και αποβλήτων.

Αναλυτικά οι στόχοι και οι δράσεις για την πρόληψη δημιουργίας αποβλήτων θα περιλαμβάνονται στο προς έγκριση από το Υπουργικό Συμβούλιο ΕΠΠΑ.

Περιφερειακός Σχεδιασμός Διαχείρισης Αποβλήτων (Π.Ε.Σ.Δ.Α.)

Για την εφαρμογή των πολιτικών και κατευθύνσεων του ΕΣΔΑ καταρτίζονται σε κάθε Περιφέρεια τα Περιφερειακά Σχέδια Διαχείρισης Αποβλήτων (ΠΕΣΔΑ). Με αυτά εξειδικεύεται η διαχείριση του συνόλου των αποβλήτων που παράγονται στην οικεία γεωγραφική ενότητα, σε συμμόρφωση με τους στόχους και τις προβλέψεις του ΕΣΔΑ.

Πληροφορίες σχετικά με τον Περιφερειακό Σχεδιασμό Διαχείρισης Αποβλήτων (ΠΕΣΔΑ) Ηπείρου περιλαμβάνονται στην παράγραφο 3.4.13.

3.2.9. Νομικό πλαίσιο για τη διαχείριση υδάτων – Προστασία θαλάσσιου περιβάλλοντος

Οδηγία Πλαίσιο 2000/60/ΕΚ για τα ύδατα

Η Οδηγία 2000/60/ΕΚ για τη θέσπιση πλαισίου κοινοτικής δράσης στον τομέα της πολιτικής των υδάτων ή αλλιώς Οδηγία-Πλαίσιο για τα Νερά (Water Framework Directive), μετά από μια μακρόχρονη περίοδο συζητήσεων και διαπραγματεύσεων μεταξύ των Κρατών Μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, τέθηκε σε ισχύ στις 22 Δεκεμβρίου 2000. **Η Οδηγία 2000/60/ΕΚ συνδυάζει ποιοτικούς, οικολογικούς και ποσοτικούς στόχους για την προστασία υδάτινων οικοσυστημάτων και την καλή κατάσταση όλων των υδατικών πόρων και θέτει ως κεντρική ιδέα την ολοκληρωμένη διαχείριση τους στη**

γεωγραφική κλίμακα των Λεκανών Απορροής Ποταμών (ΛΑΠ). Επιπλέον, επαναπροσδιορίζει την έννοια της Λεκάνης Απορροής, η οποία περιλαμβάνει τα εσωτερικά επιφανειακά (ποταμοί, λίμνες), τα υπόγεια ύδατα, τα μεταβατικά (δέλτα, εκβολές ποταμών) και τα παράκτια οικοσυστήματα.

Για την επίτευξη της καλής κατάστασης των υδάτων **απαιτείται η κατάρτιση και εφαρμογή Σχεδίων Διαχείρισης σε επίπεδο Λεκάνης Απορροής Ποταμού.** Τα Σχέδια Διαχείρισης περιγράφονται αναλυτικά στο Άρθρο 13 και στο Παράρτημα VII της Οδηγίας 2000/60/ΕΚ και περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων, Προγράμματα Μέτρων για την προστασία και αποκατάσταση των υδάτων, σύμφωνα με το Άρθρο 11 και το Παράρτημα VI της Οδηγίας.

Τα Σχέδια Διαχείρισης **αναθεωρούνται** και ενημερώνονται ανά **εξαετία.** Έχουν **καταρτισθεί, εγκριθεί και υποβληθεί στην ΕΕ** τα πρώτα Σχέδια Διαχείρισης Λεκανών Απορροής Ποταμών όλων (και των 14) των Υδατικών Διαμερισμάτων της χώρας για την περίοδο (2009-2015)¹³, καθώς και η 1η Αναθεώρηση των Σχεδίων Διαχείρισης Λεκανών Απορροής Ποταμών όλων των Υδατικών Διαμερισμάτων της χώρας για την περίοδο (2015-2021)¹⁴.

Το άρθρο 4 της Οδηγίας 2000/60/ΕΚ προβλέπει τον καθορισμό περιβαλλοντικών στόχων για τα επιφανειακά και υπόγεια ύδατα, καθώς και τις προστατευόμενες περιοχές, οι οποίοι θα πρέπει να τίθενται ανά υδατικό σύστημα. Για τα ιδιαίτερος τροποποιημένα και τεχνητά υδατικά συστήματα (ΤΥΣ/ΙΤΥΣ), τα οποία καθορίζονται βάσει ειδικών κριτηρίων, η Οδηγία θέτει ειδικούς στόχους.

Ο χρόνος επίτευξης των περιβαλλοντικών στόχων της 1ης Αναθεώρησης του Σχεδίου Διαχείρισης ΛΑΠ, σύμφωνα με την Οδηγία 2000/60/ΕΚ, είναι το έτος 2021, δηλαδή το έτος ολοκλήρωσης του δεύτερου διαχειριστικού κύκλου. Ωστόσο, η ίδια η Οδηγία αναγνωρίζει εγγενείς αδυναμίες που οδηγούν στην απομάκρυνση από το στόχο αυτό, οι οποίες εκτείνονται από μικρής κλίμακας προσωρινές εξαιρέσεις έως και μακροπρόθεσμες παρεκκλίσεις από το στόχο της "καλής κατάστασης" και εκτίθενται στις παραγρ. 4 έως 7 του Άρθρου 4 της Οδηγίας.

Σε σχέση με την εφαρμογή των επιμέρους απαιτήσεων της Οδηγίας 2000/60/ΕΚ, στην Ελλάδα έχουν ολοκληρωθεί, μεταξύ άλλων, οι ακόλουθες ενέργειες:

¹³ Εγκεκριμένα Σχέδια Διαχείρισης Λεκανών Απορροής Ποταμών

(<http://wfdver.ypeka.gr/el/management-plans-gr/approved-management-plans-gr/>)

¹⁴ 1η Αναθεώρηση των Σχεδίων Διαχείρισης Λεκανών Απορροής Ποταμών

(<http://wfdver.ypeka.gr/el/management-plans-gr/1revision-approved-management-plans-gr/>)

- Έχουν προσδιορισθεί και καταγραφεί, με την Απόφαση 706/16-7-2010 (ΦΕΚ 1383B/2-9-2010 & ΦΕΚ 1572B/28-9-2010), της Εθνικής Επιτροπής Υδάτων «περί καθορισμού των Λεκανών Απορροής Ποταμών της χώρας και ορισμού των αρμόδιων Περιφερειών για τη διαχείριση και προστασία τους», οι επιμέρους Λεκάνες Απορροής Ποταμών και τα Υδατικά Διαμερίσματα (περιοχές Λεκανών Απορροής Ποταμών) όπως αυτή ισχύει μετά την έγκριση των Πρώτων Σχεδίων Διαχείρισης Λεκανών Απορροής Ποταμών των 14 Υδατικών Διαμερισμάτων της χώρας.
- Έχουν **καταρτισθεί, εγκριθεί και υποβληθεί στην ΕΕ** τα πρώτα Σχέδια Διαχείρισης Λεκανών Απορροής Ποταμών όλων (και των 14) των Υδατικών Διαμερισμάτων της χώρας για την περίοδο (2009-2015), καθώς και η 1^η Αναθεώρηση των Σχεδίων Διαχείρισης Λεκανών Απορροής Ποταμών όλων των Υδατικών Διαμερισμάτων της χώρας για την περίοδο (2015-2021). Τα εγκεκριμένα Σχέδια Διαχείρισης περιλαμβάνουν όλες τις αναλυτικές πληροφορίες που απαιτούνται από το Άρθρο 13 και το Παράρτημα VII της Οδηγίας 2000/60/ΕΚ. Επίσης, έχουν αναρτηθεί στην ιστοσελίδα του ΥΠΕΚΑ τα αρχεία διαβούλευσης, ανά Υδατικό Διαμέρισμα, με στόχο την 2^η Αναθεώρηση των ΣΔΛΑΠ όλων των ΥΔ της χώρας¹⁵.
- Έχουν συνταχθεί από την Ειδική Γραμματεία Υδάτων (Δεκέμβριος 2014) και υποβληθεί στην ΕΕ οι Ενδιάμεσες Εκθέσεις Προόδου “Εφαρμογή των Προγραμμάτων Μέτρων των Σχεδίων Διαχείρισης Λεκανών Απορροής Ποταμών”.
- Έχει διαμορφωθεί και λειτουργεί το Εθνικό Δίκτυο Παρακολούθησης της κατάστασης των υδάτων της χώρας (ΚΥΑ 140384/2011, ΦΕΚ 2017 Β/19.8.2011), το οποίο περιλαμβάνει πάνω από τα 2000 σημεία παρακολούθησης της ποιοτικής και ποσοτικής κατάστασης των επιφανειακών και υπογείων υδάτων.
- Έχει συσταθεί και λειτουργεί το Εθνικό Μητρώο Σημείων Υδροληψίας, στο οποίο καταγράφεται η απολήψιμη ποσότητα ύδατος από τα σημεία υδροληψίας που έχουν αδειοδοτηθεί για τις διάφορες χρήσεις στα 14 Υδατικά Διαμερίσματα της χώρας.
- Συντάσσονται οι **ετήσιες εκθέσεις** για την ποιοτική και ποσοτική κατάσταση των επιφανειακών (ποτάμιων, λιμναίων, μεταβατικών και παράκτιων) και υπόγειων υδάτων κάθε Υδατικού Διαμερίσματος της χώρας, με βάση τα δεδομένα από τη λειτουργία του Εθνικού Δικτύου Παρακολούθησης.
- Εκδόθηκε η ΚΥΑ αριθ. οικ. 135275/19-05-2017 (ΦΕΚ Β 1751/22-5-2017) «Έγκριση γενικών κανόνων κοστολόγησης και τιμολόγησης υπηρεσιών ύδατος. Μέθοδος και

¹⁵ Αρχεία διαβούλευσης για τη 2η Αναθεώρηση των Σχεδίων Διαχείρισης Λεκανών Απορροής Ποταμών

[\(http://wfdver.ypeka.gr/el/consultation-gr/2revision-consultation-gr/\)](http://wfdver.ypeka.gr/el/consultation-gr/2revision-consultation-gr/)

διαδικασίες για την ανάκτηση κόστους των υπηρεσιών ύδατος στις διάφορες χρήσεις του», σύμφωνα με την οποία γίνεται η οικονομική ανάλυση των χρήσεων ύδατος.

- Σε εφαρμογή της Οδηγίας 2007/60/ΕΚ, σε κάθε Υδατικό Διαμέρισμα και για τις Ζώνες Δυνητικά Υψηλού Κινδύνου Πλημμύρας καταρτίστηκαν **Σχέδια Διαχείρισης Κινδύνων Πλημμύρας** με βάση τους Χάρτες Επικινδυνότητας και Χάρτες Κινδύνων Πλημμύρας. Καταρτίστηκε ένα (1) ΣΔΚΠ ανά ΥΔ και ένα ξεχωριστό ΣΔΚΠ για το ελληνικό τμήμα της Λεκάνης Απορροής του Ποταμού Έβρου.

Παράλληλα, έχουν υλοποιηθεί και άλλες δράσεις/μελέτες σε εθνικό επίπεδο, οι οποίες περιλαμβάνουν σημαντικές πληροφορίες για θέματα εφαρμογής της Οδηγίας 2000/60/ΕΚ και τα αποτελέσματά τους ήταν χρήσιμα για την κατάρτιση των Σχεδίων Διαχείρισης Λεκανών Απορροής Ποταμών των 14 Υδατικών Διαμερισμάτων της χώρας που αφορούν τον 1ο Κύκλο Διαχείρισης (2009-2015), αλλά οι μελέτες αυτές παρέμειναν και ως πηγή άντλησης πληροφοριών και δεδομένων και για την 1η Αναθεώρηση των Σχεδίων Διαχείρισης, όπως η "Ανάπτυξη Συστημάτων και Εργαλείων Διαχείρισης Υδατικών πόρων", η "Κατάρτιση Μητρώου Χρηστών Ύδατος", κ.α.

Εθνική στρατηγική για τα ύδατα

Η εναρμόνιση της ελληνικής νομοθεσίας με την Οδηγία Πλαίσιο 2000/60/ΕΚ έγινε με το Ν. 3199/2003 (ΦΕΚ 280 Α/09-12-2003) και το Π.Δ. 51/2007 (ΦΕΚ 54 Α/08-03-2007). Με τις διατάξεις αυτές ενσωματώνονται στην εθνική νομοθεσία οι βασικές έννοιες της Οδηγίας για τους υδατικούς πόρους και ταυτόχρονα συγκροτείται η νέα διοικητική δομή και καθορίζονται οι αρμοδιότητες των επιμέρους φορέων, τόσο σε εθνικό όσο και σε περιφερειακό επίπεδο.

Προτεραιότητα και αναγκαίο βήμα για την εφαρμογή της Οδηγίας στη χώρα μας αποτέλεσε η **κατάρτιση των Σχεδίων Διαχείρισης Λεκανών Απορροής Ποταμών (ΣΔΛΑΠ) των 14 Υδατικών Διαμερισμάτων (ΥΔ) της χώρας**, όπως αυτά έχουν καθορισθεί με την υπ' αριθμ. οικ. 706/2010 Απόφαση της Εθνικής Επιτροπής Υδάτων (ΦΕΚ 1383 Β/02-09-2010 και ΦΕΚ 1572 Β/28-09-2010 διόρθωσης του Παραρτήματος ΙΙ) και όπως αυτή τροποποιήθηκε με την υπ' αριθμ. οικ. 1300/2014 Απόφαση της Εθνικής Επιτροπής Υδάτων (ΦΕΚ 3665 Β/31-12-2014). Τα Σχέδια Διαχείρισης Λεκανών Απορροής Ποταμών συντάσσονται με ευθύνη των αρμόδιων αρχών της κάθε Περιοχής Λεκάνης Απορροής Ποταμού (που αντιστοιχεί στον όρο Υδατικό Διαμέρισμα του Άρθρου 3 του Π.Δ. 51/2007). Η Ειδική Γραμματεία Υδάτων του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας (ΥΠΕΝ) ανέλαβε την εκπόνηση του Σχεδίου Διαχείρισης Λεκανών Απορροής Ποταμών του Υδατικού Διαμερίσματος Ηπείρου (ΥΔ 05).

Σύμφωνα με το άρθρο 5 του Ν. 4117/2013 (ΦΕΚ Α' 29), με τον οποίο τροποποιήθηκε ο Ν. 3199/2003 και το Π.Δ. 51/2007, προβλέπεται ότι στην περίπτωση αυτή το «Σχέδιο Διαχείρισης Λεκάνης Απορροής Ποταμού εγκρίνεται από την Εθνική Επιτροπή Υδάτων μετά από εισήγηση της Ειδικής Γραμματείας Υδάτων του Υπουργείου Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής.»

Τα Σχέδια Διαχείρισης Λεκανών Απορροής Ποταμών των ΥΔ της χώρας αναθεωρούνται και ενημερώνονται ανά εξαετία. Τα πρώτα Σχέδια Διαχείρισης Λεκανών Απορροής Ποταμών κάθε ΥΔ της χώρας, που έχουν εγκριθεί, αφορούν στον 1ο Κύκλο Διαχείρισης (2009-2015) και ισχύουν μέχρι την αναθεώρησή τους. **Τα Σχέδια Διαχείρισης που καταρτίζονται με την 1η Αναθεώρηση των Σχεδίων Διαχείρισης των Λεκανών Απορροής Ποταμών των 14 Υδατικών Διαμερισμάτων της χώρας, σύμφωνα με τις προδιαγραφές της Οδηγίας 2000/60/ΕΚ, αφορούν στον 2ο Κύκλο Διαχείρισης (2016-2021).**

Άμεσα συναφές με την εφαρμογή της Οδηγίας είναι και το θεσμικό πλαίσιο με το οποίο ενσωματώνονται μεταγενέστερες ή θυγατρικές Οδηγίες, όπως η ΚΥΑ 39626/2208/Ε130/25.9.2009 (ΦΕΚ Β' 2075), σχετικά με τον καθορισμό μέτρων για την προστασία των υπόγειων νερών από τη ρύπανση και την υποβάθμιση, με την οποία ενσωματώθηκε η θυγατρική Οδηγία 2006/118/ΕΚ σχετικά με «την προστασία των υπόγειων υδάτων από τη ρύπανση και την υποβάθμιση», κατ' εφαρμογή των διατάξεων του Άρθρου 17 της Οδηγίας 2000/60/ΕΚ, κ.α. Η ΚΥΑ 39626/2208/Ε130/25.9.2009 τροποποιήθηκε με την ΚΥΑ 182314/1241/16 (ΦΕΚ Β' 2888).

Σχέδιο Διαχείρισης ΛΑΠ Υδατικού Διαμερίσματος Ηπείρου (ΕΛ05)

Το 1ο ΣΔΛΑΠ του ΥΔ Ηπείρου εγκρίθηκε από την Εθνική Επιτροπή Υδάτων το 2013 (ΦΕΚ 2292 Β/13-09-2013). Στις 21/12/2017 θεωρήθηκε από την Ειδική Γραμματεία Υδάτων του ΥΠΕΝ, η 1η Αναθεώρηση του Σχεδίου Διαχείρισης των Λεκανών Απορροής (ΣΔΛΑΠ) του Υδατικού Διαμερίσματος (ΥΔ) της Ηπείρου (ΕΛ05). Η εγκεκριμένη αυτή 1η Αναθεώρηση του Σχεδίου Διαχείρισης δημοσιεύτηκε στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως (Αριθμ. Ε.Γ: οικ.907 – ΦΕΚ 4664 Β/29-12-2017).

Αναλυτικά οι στόχοι για την προστασία των επιφανειακών και υπόγειων υδατικών συστημάτων του ΥΔ της Ηπείρου και ο βαθμός επίτευξης αυτών περιλαμβάνονται στην παράγραφο 3.4.14.

Τον Μάρτιο του 2019 έλαβε χώρα η επισκόπηση των σημαντικών ζητημάτων διαχείρισης των υδάτων του Υδατικού Διαμερίσματος (ΥΔ) της Ηπείρου (ΕΛ05), στο πλαίσιο της διαβούλευσης με σκοπό την 2^η Αναθεώρηση του ΣΔΛΑΠ.

Οδηγία για τη νιτρορύπανση

Ως νιτρορύπανση ορίζεται η άμεση ή έμμεση απόρριψη στο υδάτινο περιβάλλον αζωτούχων ενώσεων, με σημαντικότερες επιπτώσεις την πρόκληση βλαβών στην ανθρώπινη υγεία και την υποβάθμιση των υδατικών οικοσυστημάτων.

Η υπέρμετρη χρήση αζωτούχων λιπασμάτων με σκοπό τη βελτίωση της παραγωγής έχει ως αποτέλεσμα την παρουσία υψηλών συγκεντρώσεων νιτρικών ενώσεων στο υπέδαφος. Υψηλές συγκεντρώσεις αζωτούχων ενώσεων παρατηρούνται όχι μόνο σε περιοχές με αυξημένη γεωργική δραστηριότητα, αλλά και σε περιοχές όπου παρατηρείται μεγάλη συγκέντρωση ζωικών αποβλήτων.

Η Οδηγία 91/676/ΕΟΚ για τη νιτρορύπανση αποσκοπεί στην προστασία των υδάτων από τη ρύπανση που προκαλείται άμεσα ή έμμεσα από νιτρικά ιόντα γεωργικής προέλευσης. Τα κράτη μέλη οφείλουν να λαμβάνουν συγκεκριμένα μέτρα όπως: παρακολούθηση των υδάτων (ως προς τη συγκέντρωση νιτρικών ιόντων και την τροφική κατάσταση), προσδιορισμός των υδάτων που έχουν ρυπανθεί ή διατρέχουν κίνδυνο ρύπανσης, χαρακτηρισμός ευπρόσβλητων ζωνών, θέσπιση κωδικών ορθής γεωργικής πρακτικής και κατάρτιση προγραμμάτων δράσης (σειρά μέτρων για την πρόληψη και τη μείωση της νιτρορύπανσης) καθώς και επανεξέταση, τουλάχιστον ανά τετραετία, του χαρακτηρισμού ευπρόσβλητων ζωνών και των προγραμμάτων δράσης.

Συμπληρωματικά με τα παραπάνω αξίζει να αναφερθεί πως στο κοινοτικό πλαίσιο προστασίας των υδάτων συγκαταλέγονται:

- η Οδηγία 2009/90/ΕΕ για τη θέσπιση τεχνικών προδιαγραφών για τη χημική ανάλυση και παρακολούθηση της κατάστασης των υδάτων, σύμφωνα με την Οδηγία 2000/60/ΕΕ. Η Οδηγία 2009/90/ΕΕ ενσωματώθηκε στο εθνικό δίκαιο με την Κ.Υ.Α. αριθ.38317/1621/Ε 103/2011 (ΦΕΚ 1977 Β/06-09-2011).
- η Οδηγία 2006/118/ΕΚ της 12ης Δεκεμβρίου 2006 σχετικά με «την προστασία των υπόγειων υδάτων από τη ρύπανση και την υποβάθμιση». Το Παράρτημα ΙΙ της Οδηγίας τροποποιήθηκε από την Οδηγία 2014/80/ΕΕ της Επιτροπής της 20ής Ιουνίου 2014, η οποία ενσωματώθηκε στο εθνικό δίκαιο με την Υ.Α. αριθ. 182314/1241/2016 (ΦΕΚ 2888 Β/12-09-2016).

Εθνική στρατηγική για τη νιτρορύπανση

Η Οδηγία 91/676/ΕΟΚ για την νιτρορύπανση γεωργικής προέλευσης, η οποία εναρμονίζεται στο εθνικό δίκαιο με την ΚΥΑ 16190/1335/1997 «Μέτρα και όροι για την προστασία των νερών από τη νιτρορύπανση γεωργικής προέλευσης». Σε εφαρμογή των διατάξεων της ως άνω ΚΥΑ αναγνωρίζονται ευπρόσβλητες στη νιτρορύπανση ζώνες, εντός των οποίων τα ύδατα παρουσιάζουν υψηλές συγκεντρώσεις νιτρικών αλάτων.

Η εναρμόνιση της ελληνικής νομοθεσίας με την Οδηγία Πλαίσιο 91/676/ΕΟΚ έγινε με:

- την ΚΥΑ 16190/1335/25.6.1997 (ΦΕΚ Β' 519) «Μέτρα και όροι για την προστασία των νερών από τη νιτρορρύπανση γεωργικής προέλευσης». Σε εφαρμογή των διατάξεων της ως άνω ΚΥΑ αναγνωρίζονται ευπρόσβλητες στη νιτρορρύπανση ζώνες, εντός των οποίων τα ύδατα παρουσιάζουν υψηλές συγκεντρώσεις νιτρικών αλάτων.
- την Υ.Α οικ. 19652/1906/1999 (ΦΕΚ 1575/Β/5.8.1999) σχετικά με τον κατάλογο ευπρόσβλητων ζωνών, η οποία τροποποιεί την ΚΥΑ 16190/1335/1997.
- την ΚΥΑ 20419/2522/2001 (ΦΕΚ Β' 1212) σχετικά με την επικαιροποίηση και συμπλήρωση καταλόγου ευπρόσβλητων ζωνών, η οποία συμπληρώνει την Υ.Α οικ. 19652/1906/1999.

Σε συνέχεια της ενσωμάτωσης της Οδηγίας 91/676/ΕΟΚ «για την προστασία των υδάτων από τη νιτρορρύπανση γεωργικής προέλευσης» (ΚΥΑ 16190/1335/1997) και αξιοποιώντας τα αποτελέσματα του Εθνικού Δικτύου Παρακολούθησης της κατάστασης των επιφανειακών και υπόγειων υδάτων, καθορίστηκαν ζώνες ευπρόσβλητες από νιτρορρύπανση (ZEN) γεωργικής προέλευσης. Για τον χαρακτηρισμό των ευπρόσβλητων ζωνών και την αναθεώρηση του σχετικού καταλόγου απαιτείται από κάθε κράτος-μέλος να επανεξετάζει ανά τετραετία την κατάσταση των επιφανειακών και υπόγειων υδάτων.

Για όλες τις ευπρόσβλητες σε νιτρορρύπανση ζώνες της χώρας (30 ευπρόσβλητες ζώνες) θεσμοθετήθηκαν (ΦΕΚ/1496/Β/03.05.2019) τα Προγράμματα Δράσης με την ΚΥΑ Αριθμ. ΥΠΕΝ/ΓρΕΓΥ/38552/265/25.04.2019 «Πρόγραμμα Δράσης περιοχών που έχουν χαρακτηριστεί ως ευπρόσβλητες ζώνες από τη νιτρορρύπανση γεωργικής προέλευσης σύμφωνα με το άρθρο 2 της υπ. αρ. οικ. 19652/1906/1999 ΚΥΑ (Β' 1575), όπως ισχύει, σε συμμόρφωση με την Οδηγία 91/676/ΕΟΚ «για την προστασία των υδάτων από τη νιτρορρύπανση γεωργικής προέλευσης» του Συμβουλίου της 12ης Δεκεμβρίου 1991 των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, όπως τροποποιήθηκε και ισχύει».

Με την εφαρμογή των Προγραμμάτων Δράσης σε συνδυασμό με την παρακολούθηση των επιφανειακών και υπόγειων υδάτων της χώρας μέσω του Εθνικού Προγράμματος Παρακολούθησης της Κατάστασης των Υδάτων, οι ελληνικές αρχές μπορούν στο εξής να παρακολουθούν την πρόοδο εφαρμογής των Προγραμμάτων Δράσης ώστε να επιτευχθούν οι στόχοι της Οδηγίας 91/676/ΕΟΚ.

Οδηγία για την αξιολόγηση και διαχείριση κινδύνων πλημμύρας

Σκοπός της **Οδηγίας 2007/60/ΕΚ** είναι η θέσπιση πλαισίου για την αξιολόγηση και τη διαχείριση των κινδύνων πλημμύρας με στόχο τη μείωση των αρνητικών συνεπειών στην ανθρώπινη υγεία, το περιβάλλον, την πολιτιστική κληρονομιά και τις οικονομικές δραστηριότητες. Με την Οδηγία αυτή δημιουργείται το ευρωπαϊκό πλαίσιο για τη διαχείριση

των κινδύνων πλημμύρας, το οποίο επεκτείνει και συντονίζεται στενά με την Οδηγία – Πλαίσιο 2000/60/ΕΚ για τα νερά.

Οι βασικές απαιτήσεις της Ευρωπαϊκής Οδηγίας 2007/60/ΕΚ χωρίζονται σε τρία (3) στάδια:

- **1ο Στάδιο:** Προκαταρκτική εκτίμηση της πλημμυρικής επικινδυνότητας στις λεκάνες απορροής των ποταμών και τις αντίστοιχες παράκτιες ζώνες και προσδιορισμός των περιοχών όπου υπάρχουν δυνητικά σοβαροί κίνδυνοι πλημμύρας ή είναι πιθανό να σημειωθεί πλημμύρα (Ζώνες Δυνητικά Υψηλού Κινδύνου Πλημμύρας), (Άρθρο 4 & 5).
- **2ο Στάδιο:** Κατάρτιση Χαρτών Επικινδυνότητας Πλημμύρας και Χαρτών Κινδύνων Πλημμύρας για τις Ζώνες Δυνητικά Υψηλού Κινδύνου Πλημμύρας (Άρθρο 6).
- **3ο Στάδιο:** Κατάρτιση Σχεδίων Διαχείρισης Κινδύνων Πλημμύρας (Άρθρο 7). Τα Σχέδια Διαχείρισης Κινδύνων Πλημμύρας καλύπτουν όλες τις πτυχές της διαχείρισης των κινδύνων πλημμύρας εστιαζόμενα στη πρόληψη, τη προστασία και την ετοιμότητα συμπεριλαμβανομένων των προβλέψεων πλημμυρών και συστημάτων έγκαιρης προειδοποίησης και λαμβάνοντας υπόψη τα χαρακτηριστικά της συγκεκριμένης λεκάνης ή υπολεκάνης απορροής του ποταμού.

Τα ανωτέρω Στάδια της Οδηγίας επανεξετάζονται και, εφόσον απαιτείται, επικαιροποιούνται ανά εξαετία.

Στο πλαίσιο εφαρμογής της Οδηγίας 2007/60/ΕΚ στην Ελλάδα έχουν ολοκληρωθεί οι ακόλουθες δράσεις:

- Ολοκληρώθηκε και υποβλήθηκε στην ΕΕ η Έκθεση Προκαταρκτικής Αξιολόγησης Κινδύνων Πλημμύρας (Μάρτιος 2012).
- Ολοκληρώθηκε ο Προσδιορισμός των Ζωνών Δυνητικά Υψηλού Κινδύνου Πλημμύρας στα 14 Υδατικά Διαμερίσματα της χώρας και υποβλήθηκε στην ΕΕ επικαιροποίηση της Έκθεσης Προκαταρκτικής Αξιολόγησης Κινδύνων Πλημμύρας (Νοέμβριος 2012).
- Επικαιροποιήθηκε η Προκαταρκτική Αξιολόγηση Κινδύνων Πλημμύρας για τη λεκάνη απορροής του π. Έβρου (Νοέμβριος 2014).
- Ολοκληρώθηκαν και υποβλήθηκαν στην ΕΕ οι Χάρτες Επικινδυνότητας και Κινδύνων Πλημμύρας για τα 14 Υδατικά Διαμερίσματα της Χώρας (Μάρτιος 2017).
- Ολοκληρώθηκαν, εγκρίθηκαν από την Εθνική Επιτροπή Υδάτων και υποβλήθηκαν στην ΕΕ τα Σχέδια Διαχείρισης Κινδύνων Πλημμύρας όλων των Υδατικών

Διαμερισμάτων της χώρας μεταξύ των οποίων και ένα ειδικό Σχέδιο Διαχείρισης Κινδύνων Πλημμύρας για τη λεκάνη απορροής του π. Έβρου (Ιούλιος 2018)¹⁶.

Εθνική στρατηγική για την αξιολόγηση και διαχείριση κινδύνων πλημμύρας

Η Οδηγία 2007/60/ΕΚ ενσωματώθηκε στο εθνικό δίκαιο με την ΚΥΑ Η.Π. 31822/1542/Ε103 (ΦΕΚ 1108 Β/21-07-2010), όπως τροποποιήθηκε με την ΚΥΑ 177772/924/2017 (ΦΕΚ 2140 Β/22-06-2017).

Σύμφωνα με τα προαναφερθέντα το Σχέδιο Διαχείρισης Κινδύνων Πλημμύρας (ΣΔΚΠ) αποτελεί βασικό εργαλείο προγραμματισμού δράσεων για την αντιμετώπιση των κινδύνων πλημμύρας και κεντρικό μηχανισμό αναφοράς της χώρας προς την ΕΕ.

Σχέδιο Διαχείριση κινδύνων πλημμύρας Υδατικού Διαμερίσματος Ηπείρου (ΕΛ05)

Το Σχέδιο Διαχείρισης των Κινδύνων Πλημμύρας (ΣΔΚΠ) καταρτίζεται σε επίπεδο Υδατικού Διαμερίσματος (Περιοχή Λεκανών Απορροής Ποταμών) για τις περιοχές που υπάρχουν δυνητικά σοβαροί κίνδυνοι πλημμύρας ή είναι πιθανόν να σημειωθεί πλημμύρα σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 7 της Οδηγίας 2007/60/ΕΚ. Μέσω του ΣΔΚΠ:

- τίθεται οι στόχοι για τη διαχείριση των κινδύνων πλημμύρας εστιάζοντας στη μείωση των δυνητικά αρνητικών συνεπειών που οι πλημμύρες έχουν για την ανθρώπινη υγεία, το περιβάλλον, την πολιτιστική κληρονομιά και την οικονομική δραστηριότητα,
- εξασφαλίζεται ο συντονισμός εντός των περιοχών λεκάνης απορροής ποταμών και προωθείται η επίτευξη των περιβαλλοντικών στόχων που έχουν θεσπιστεί με την Οδηγία 2000/60/ΕΚ για τα υπόγεια και επιφανειακά υδατικά συστήματα.

Το εγκεκριμένο Σχέδιο Διαχείρισης Κινδύνων Πλημμύρας Λεκανών Απορροής ποταμών του Υδατικού Διαμερίσματος (ΥΔ) της Ηπείρου (ΕΛ05) δημοσιεύτηκε στο ΦΕΚ 2684 Β/06-07-2018 (Υπ' Αριθμ. ΥΠΕΝ/ΓρΕΓΥ/41368/326 Απόφαση Εθνικής Επιτροπής Υδάτων). Αναλυτικά οι στόχοι του ΣΔΚΠ της Περιφέρειας Ηπείρου περιλαμβάνονται στην παράγραφο 3.4.15.

Επίσης, δημοσιεύτηκε η Έκθεση της 1ης Αναθεώρησης της Προκαταρκτικής Αξιολόγησης Κινδύνων Πλημμύρας για τα 14 Υδατικά Διαμερίσματα της χώρας¹⁷.

¹⁶ Σχέδιο Διαχείρισης Κινδύνων Πλημμύρας Υδατικών Διαμερισμάτων Ελλάδας (https://floods.ypeka.gr/index.php?option=com_content&view=article&id=1053&Itemid=1008)

¹⁷ Έκθεση της 1ης Αναθεώρησης της Προκαταρκτικής Αξιολόγησης Κινδύνων Πλημμύρας (https://floods.ypeka.gr/egyFloods/1hAnatheorisi/2019_10_PFRA_REVISION_REPORTv2_1.pdf)

Οδηγία για τη διαχείριση θαλάσσιου περιβάλλοντος

Η Ευρωπαϊκή Ένωση και οι χώρες που περιβάλλουν την Μεσόγειο είναι συμπράττοντα μέρη της Σύμβασης αυτής, η οποία εφαρμόζεται μέσω του Μεσογειακού Προγράμματος Δράσης (Mediterranean Action Plan) και διαμορφώνει πολιτικές και στρατηγικές για την προστασία της βιοποικιλότητας και του θαλάσσιου και παράκτιου περιβάλλοντος. Σε αναγνώριση της σημασίας της κλιματικής αλλαγής για την περιοχή της Μεσογείου, το 2008 τα κράτη της Σύμβασης της Βαρκελώνης υπέγραψαν το Πρωτόκολλο για μια Ολοκληρωμένη Διαχείριση της Παράκτιας Ζώνης της Μεσογείου (2009/89/CE L34 4.2.2009), θέτοντας ως προτεραιότητα την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή. Η διακήρυξη του Marrakesh, που υιοθετήθηκε από τη Σύμβαση της Βαρκελώνης τον Νοέμβριο του 2009, επισημαίνει την ανάγκη για άμεση δράση προκειμένου να αντιμετωπισθούν οι σοβαρές επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής στα οικοσυστήματα και στους πόρους.

Η **Οδηγία Πλαίσιο 2008/56/ΕΚ** για τη Θαλάσσια Στρατηγική, στοχεύει στην προαγωγή της αειφόρου χρήσης των θαλασσών, στη διατήρηση των θαλάσσιων οικοσυστημάτων και στην προστασία των βασικών πόρων από τους οποίους εξαρτώνται οι κοινωνικές και οικονομικές δραστηριότητες που σχετίζονται με τη θάλασσα. Προκειμένου να επιτευχθεί ο γενικός αυτός στόχος η Οδηγία καλούσε τα Κράτη Μέλη να λάβουν τα απαραίτητα μέτρα και να εφαρμόσουν τις απαραίτητες θαλάσσιες στρατηγικές, ώστε να επιτύχουν ή να διατηρήσουν την καλή περιβαλλοντική κατάσταση των θαλάσσιων υδάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης έως το 2020. Η Οδηγία καθορίζει τους κοινούς στόχους, ωστόσο η επιλογή των κατάλληλων διαχειριστικών μέτρων επαφίεται στα επί μέρους Κράτη-Μέλη σε αναγνώριση της ποικιλίας καταστάσεων, προβλημάτων και αναγκών στις επί μέρους θαλάσσιες περιοχές. Τα Κράτη Μέλη που μοιράζονται μια θαλάσσια περιοχή καλούνται να αναπτύξουν από κοινού στρατηγικές με συντονισμό των δράσεων και σε συνεργασία με τρίτες χώρες της περιοχής. Όσο είναι δυνατόν τα Κράτη Μέλη θα πρέπει να συνεργασθούν στα πλαίσια υφισταμένων περιφερειακών συνθηκών συνεργασίας, όπως π.χ. η Συνθήκη της Βαρκελώνης για τη Μεσόγειο.

Η εφαρμογή της Οδηγίας 2008/56/ΕΚ σε συνδυασμό με την υλοποίηση της Οδηγίας Πλαίσιο για τα νερά, διαμορφώνει ένα πλαίσιο ολοκληρωμένης διαχείρισης και προστασίας του υδατικού πλούτου και των θαλάσσιων οικοσυστημάτων της χώρας.

Η Οδηγία 2008/56/ΕΚ τροποποιήθηκε από την **Οδηγία (ΕΕ) 2017/845** της Επιτροπής της 17ης Μαΐου 2017 όσον αφορά τους ενδεικτικούς καταλόγους στοιχείων που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη για την εκπόνηση των θαλάσσιων στρατηγικών.

Μακροπεριφερειακή στρατηγική της ΕΕ

Μια μακροπεριφερειακή στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) είναι ένα πλαίσιο πολιτικής που επιτρέπει στις χώρες που βρίσκονται στην ίδια περιοχή να αντιμετωπίζουν και να βρίσκουν λύσεις από κοινού σε προβλήματα ή να επωφελούνται από τις κοινές δυνατότητες που διαθέτουν (π.χ. ρύπανση, πλοηγησιμότητα, παγκόσμιος επιχειρηματικός ανταγωνισμός, κλπ.). Με τον τρόπο αυτό επωφελούνται από ενισχυμένη συνεργασία, με στόχο να καταστήσουν τις πολιτικές τους πιο αποτελεσματικές σε σχέση με τον τρόπο που θα αντιμετώπιζαν τα ζητήματα μεμονωμένα. Μια μακροπεριφερειακή στρατηγική της ΕΕ μπορεί να υποστηρίζεται από ταμεία της ΕΕ, συμπεριλαμβανομένων των Ευρωπαϊκών Διαρθρωτικών και Επενδυτικών Ταμείων.

Κάθε στρατηγική περιλαμβάνει ένα ευρύ φάσμα παραγόντων σε διάφορα επίπεδα (διεθνές, εθνικό, περιφερειακό, τοπικό), διάφορους τομείς (δημόσιος, ιδιωτικός, κοινωνία των πολιτών) και διάφορα επιστημονικά πεδία εξειδίκευσης, παρέχοντας έτσι μια πλατφόρμα για συνεπή πολυεθνική, πολυτομεακή και πολυεπίπεδη διακυβέρνηση.

Μέχρι σήμερα, έχουν εγκριθεί τέσσερις μακροπεριφερειακές στρατηγικές της ΕΕ και η κάθε μία συνοδεύεται και από ένα εξελισσόμενο σχέδιο δράσης που πρόκειται να ενημερώνεται τακτικά ενόψει των νέων, αναδυόμενων αναγκών και του μεταβαλλόμενου περιβάλλοντος:

- η Στρατηγική της ΕΕ για την Περιοχή της Βαλτικής (2009).
- η Στρατηγική της ΕΕ για την Περιοχή του Δούναβη (2010).
- η Στρατηγική της ΕΕ για την Περιοχή Αδριατικής και Ιονίου (2014) και
- η Στρατηγική της ΕΕ για την Περιοχή των Άλπεων (2015).

Η Περιφέρεια Ηπείρου συμμετέχει στην Μακροπεριφερειακή Στρατηγική Αδριατικής Ιονίου – EUSAIR.

Εθνική στρατηγική για τη διαχείριση θαλάσσιου περιβάλλοντος

Με το **Ν. 3983/2011 (ΦΕΚ 144 Α/17-06-2011)**, όπως τροποποιήθηκε από το Ν. 4759/2020 (ΦΕΚ 245 Α/9.12.2020) και ισχύει, ενσωματώθηκε στην εθνική νομοθεσία η Οδηγία 2008/56, η οποία αποτελεί τον περιβαλλοντικό πυλώνα της μελλοντικής πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Στόχος ήταν η διατήρηση και αποκατάσταση της καλής περιβαλλοντικής κατάστασης του θαλάσσιου περιβάλλοντος έως το έτος 2020. Για την επίτευξη του στόχου αυτού απαιτούνταν συγκεκριμένες δέσμες δράσεων οι οποίες έπρεπε να ολοκληρωθούν βάσει ενός δεσμευτικού χρονοδιαγράμματος.

Ανώτατο πολιτικό όργανο για την εφαρμογή του νόμου είναι η Εθνική Επιτροπή

Θαλάσσιας Περιβαλλοντικής Στρατηγικής με κύριες αρμοδιότητες τη χάραξη της πολιτικής για τη διαχείριση και προστασία του θαλάσσιου περιβάλλοντος, τη διασφάλιση σε ανώτερο πολιτικό επίπεδο του αναγκαίου συντονισμού των εμπλεκόμενων δημόσιων φορέων και την εναρμόνιση των δράσεων τους σύμφωνα με τους στόχους του νομοσχεδίου.

Με την υπ'Αριθμ. οικ. 160182 Απόφαση του Υπουργού Περιβάλλοντος Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής, η οποία δημοσιεύθηκε στη Εφημερίδα της Κυβερνήσεως (ΦΕΚ 3186 Β'/30-12-2011), εγκρίθηκε ο Κανονισμός Λειτουργίας της Εθνικής Επιτροπής Θαλάσσιας Περιβαλλοντικής Στρατηγικής (ΕΕΘΠΕΣ).

Η Εθνική Επιτροπή Θαλάσσιας Περιβαλλοντικής Στρατηγικής συγκροτήθηκε σε σώμα με την υπ'αριθμ. οικ.110428 Απόφαση του Υπουργού Περιβάλλοντος Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής, που δημοσιεύθηκε στο ΦΕΚ Υ.Ο.Δ.Δ.189/11-4-2012.

Η Οδηγία (ΕΕ) 2017/845 ενσωματώθηκε πλήρως στην εθνική νομοθεσία με την Κ.Υ.Α. Αριθμ. ΥΠΕΝ/ΔΝΕΠ/50529/2779/2018 (ΦΕΚ 5728/Β/19-12-2018).

3.2.10. Στρατηγική για την προστασία των δασών

Δασική στρατηγική της ΕΕ

Στην ανακοίνωση για την Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία, την οποία εξέδωσε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή τον Δεκέμβριο του 2019, παρουσιάστηκε το φιλόδοξο όραμα να καταστεί η ΕΕ βιώσιμη και κλιματικά ουδέτερη οικονομία έως το 2050. Ανακοινώθηκε επίσης ότι, στηριζόμενη στη στρατηγική της ΕΕ για τη βιοποικιλότητα έως το 2030, η Επιτροπή θα καταρτίσει μια νέα δασική στρατηγική της ΕΕ. Η στρατηγική αυτή θα καλύπτει το σύνολο του κύκλου των δασών και θα προωθεί τις πολυάριθμες υπηρεσίες που παρέχουν τα δάση. Οι βασικοί στόχοι της στρατηγικής θα είναι η αποτελεσματική δάσωση και η διατήρηση και αποκατάσταση των δασών στην ΕΕ, ώστε να αυξηθεί η απορρόφηση CO₂, να μειωθεί η συχνότητα και η έκταση των δασικών πυρκαγιών και να ενισχυθεί η βιοοικονομία, με τρόπους που σέβονται πλήρως τις οικολογικές αρχές και συμβάλλουν στη βιοποικιλότητα.

Με στόχο την ανάπτυξη μιας νέας στρατηγικής της ΕΕ για τα δάση διενεργήθηκε διαδικτυακή δημόσια διαβούλευση, η οποία ολοκληρώθηκε στις 19 Απριλίου 2021. Στη διαβούλευση ζητήθηκαν οι εισηγήσεις των εμπλεκόμενων φορέων σχετικά με τις προκλήσεις και τις ευκαιρίες που αφορούν τα δάση, ιδίως σε σχέση με το κλίμα, τη βιοποικιλότητα, τις αγροτικές περιοχές και την κοινωνικοοικονομική ευημερία, τη διαχείριση του κινδύνου καταστροφών, τα μέσα στήριξης της ΕΕ, τη δασική βιομηχανία, τον ηγετικό ρόλο της ΕΕ σε παγκόσμιο επίπεδο και τον στόχο της σχετικά με τη φύτευση 3 δισεκατομμυρίων δέντρων έως το 2030.

Η στρατηγική, την οποία αναμένεται να εγκρίνει η Επιτροπή, θα βασιστεί στη στρατηγική της ΕΕ για τη βιοποικιλότητα έως το 2030. Αυτή θα στοχεύσει επίσης στη διασφάλιση υγιών

και ανθεκτικών δασών που συμβάλλουν σημαντικά στη βιοποικιλότητα και τους κλιματικούς στόχους, στη μείωση και τον έλεγχο των φυσικών καταστροφών, στη διασφάλιση του βιοτικού επιπέδου και στην υποστήριξη μιας κυκλικής βιοοικονομίας και αγροτικών κοινοτήτων. Επίσης, η στρατηγική θα βοηθήσει την ΕΕ να εκπληρώσει τις διεθνείς της δεσμεύσεις και θα αποτελέσει τη βάση μιας συνεπούς και ολιστικής προσέγγισης για τα δάση. Πρέπει να επιτρέψει την ισχυρή ηγεσία της ΕΕ διεθνώς, στο πλαίσιο των προετοιμασιών για τη 15^η σύνοδο της Διάσκεψης του ΟΗΕ για τη βιοποικιλότητα (COP15) και στο πλαίσιο της ατζέντας αειφορίας των Ηνωμένων Εθνών το 2030, της συμφωνίας των Παρισίων, της σύμβασης για τη βιολογική ποικιλότητα και της σύμβασης για την καταπολέμηση της ερημοποίησης.

Εθνική στρατηγική για τα δάση (ΕΣΔ)

Η Εθνική Στρατηγική για τα δάση (ΕΣΔ) αποτελεί μια μακροχρόνια συμφωνία της κοινωνίας πάνω σε αρχές και στόχους που συμβάλλουν στον αναπτυξιακό της σχεδιασμό και περιορίζουν την υποβάθμιση του περιβάλλοντος, είτε λόγω της επιδεινώσης των συνθηκών ζωής της, είτε λόγω του εκτοπισμού παραγωγικών δραστηριοτήτων. Οι στόχοι της ΕΣΔ οφείλουν να εναρμονίζονται και να ενσωματώνονται οριζόντια σε όλες τις κοινωνικές και οικονομικές πολιτικές της χώρας. Η διαμόρφωση ΕΣΔ διευκολύνεται από την κύρωση των δασικών χαρτών, οι οποίοι οριοθετούν το χώρο εφαρμογής της, δηλαδή περισσότερο από τη μισή έκταση της χώρας.

Για πρώτη φορά θεσμοθετήθηκε η **ΕΣΔ με 20ετή χρονικό ορίζοντα (2018-2038) μέσω της Υ.Α. Αριθμ. 170195/758/2018 (ΦΕΚ 5351 Β/28-11-2018)**. Το όραμα της ΕΣΔ περιλαμβάνει την:

- Ανάπτυξη και υιοθέτηση του μεσογειακού προτύπου δασοπονίας.
- Εξασφάλιση της αειφορίας και αύξηση της συνεισφοράς των δασικών οικοσυστημάτων στην οικονομία της χώρας μέσω της πολυλειτουργικότητας, της προσαρμοστικότητας και της ενίσχυσης του κοινωνικοοικονομικού τους ρόλου, υπό το πρίσμα της κλιματικής αλλαγής.

Η Εθνική Στρατηγική για τα δάση (ΕΣΔ) περιλαμβάνει τις ακόλουθες προτεραιότητες:

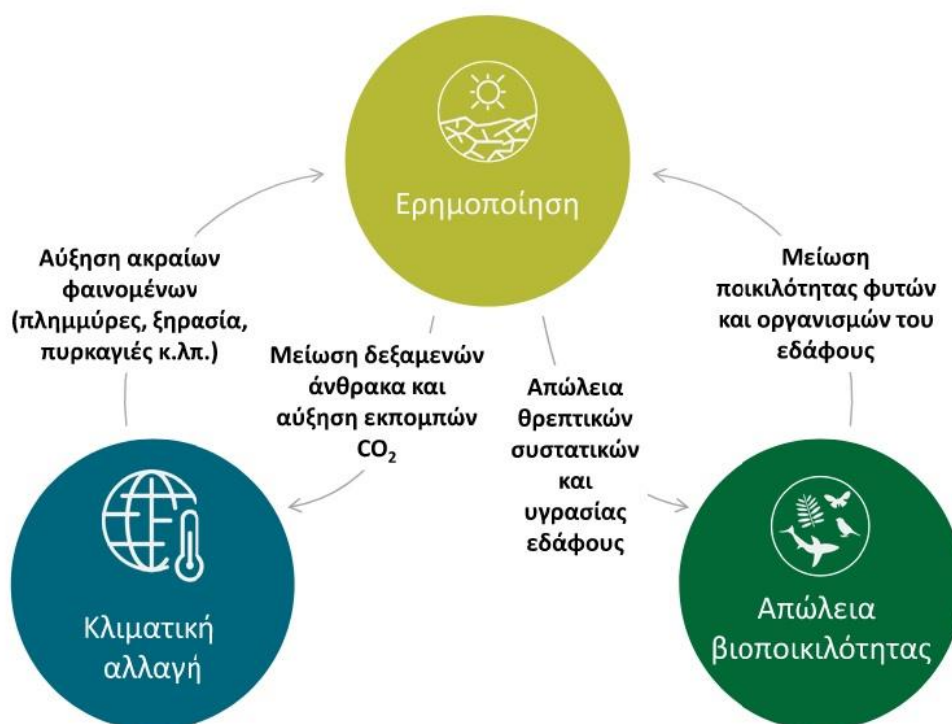
- **Ανασυγκρότηση κεντρικών και περιφερειακών δομών Δασικής Υπηρεσίας** και καθετοποίηση αυτών, η οποία θα στοχεύει στη βελτιστοποίηση της αειφορικής διαχείρισης των υπηρεσιών οικοσυστήματος και των δασικών προϊόντων.
- Ανάπτυξη εθνικού, περιφερειακών και τοπικών οδικών χαρτών για την ενίσχυση του **προληπτικού αντιπυρικού σχεδιασμού** και την αντιμετώπιση των δασικών πυρκαγιών.

- Συστηματική **διαχείριση όλων των δασικών οικοσυστημάτων** με σκοπό τον περιορισμό των δασικών πυρκαγιών, αλλά και της έντασης αυτών υπό το πρίσμα της αειφορίας και των πολλαπλών υπηρεσιών των δασικών οικοσυστημάτων.
- Ανάπτυξη **ανθεκτικών και προσαρμοσμένων οικισμών σε δασικές πυρκαγιές** στις περιοχές άμεσης προτεραιότητας μέσα από τη θεσμοθετημένη συνεργασία μεταξύ αρμόδιων δημόσιων υπηρεσιών (πχ. Δασική Υπηρεσία, Γενική Γραμματεία, Πολιτικής Προστασίας, Πυροσβεστική Υπηρεσία, Τοπική Αυτοδιοίκηση Α΄ και Β΄ βαθμού) και την εθελοντική συνεργασία μεταξύ δημοσίων υπηρεσιών και πολιτών.
- Δημιουργία μόνιμου και ευέλικτου μηχανισμού **εθνικής απογραφής και παρακολούθησης** των δασικών οικοσυστημάτων.
- Ενίσχυση της **καινοτομίας** σε προϊόντα και υπηρεσίες.
- Διαρκής **κατάρτιση και ενημέρωση των εργαζομένων** που συνδέονται με τα δασικά οικοσυστήματα με στόχο την ενσωμάτωση στη δασική πράξη των αποτελεσμάτων της έρευνας, της καινοτομίας και των διεθνών πρακτικών και πολιτικών.
- Αύξηση της **συμβολής του δασικού τομέα** στο ΑΕΠ της χώρας.
- Βελτίωση της **μεθοδολογίας καταγραφής των παραγομένων προϊόντων και υπηρεσιών** του δάσους με έμφαση στην απασχόληση και στον κοινωνικοοικονομικό ρόλο των δασικών οικοσυστημάτων.
- Αναγνώριση της αξίας και ενίσχυση της συμβολής των δασικών οικοσυστημάτων στη **βιοοικονομία και στην κυκλική οικονομία**.
- Διαχείριση με σκοπό την **προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή** των δασικών οικοσυστημάτων.
- Συμβολή στο **μετριασμό της κλιματικής αλλαγής** με αύξηση της δέσμευσης και αποθήκευσης του άνθρακα στα δασικά οικοσυστήματα.
- Διαχείριση και αποκατάσταση των δασικών οικοσυστημάτων με σκοπό τη **διατήρησή τους και την ανάσχεση της απώλειας της βιοποικιλότητας**.
- Διατήρηση, αποκατάσταση και βελτίωση των **παρεχόμενων υπηρεσιών οικοσυστήματος**.
- Βελτίωση των **νομικών εργαλείων απογραφής και παρακολούθησης** (πχ. δασικοί χάρτες στο πλαίσιο του Εθνικού Κτηματολογίου, δασολόγιο, διασύνδεση δασικών διαχειριστικών μελετών) για τη θεσμική θωράκιση των δασικών οικοσυστημάτων.

- **Δικτύωση και συνέργειες θεσμικών και μη φορέων** που σχετίζονται με τα δασικά οικοσυστήματα για την ενίσχυση της δημόσιας συμμετοχής, την ενίσχυση της αποδοτικότητας και της απλοποίησης των διαδικασιών.
- Συνοχή της εθνικής πολιτικής με τις **πολιτικές, στόχους και δεσμεύσεις σε ευρωπαϊκό, περιφερειακό και διεθνές επίπεδο** για τα δασικά οικοσυστήματα.
- Ενίσχυση των **διεθνών πολιτικών παρεμβάσεων και πρωτοβουλιών της χώρας** σε τομείς που σχετίζονται με τα δασικά οικοσυστήματα, όπως της κλιματικής αλλαγής, και ανάληψη πρωτοβουλιών στη χάραξη διεθνούς πολιτικής για τα δασικά οικοσυστήματα, με έμφαση στις περιοχές των Βαλκανίων και της Μεσογείου.

3.2.11. Νομικό πλαίσιο για την ερημοποίηση

Η ερημοποίηση είναι μια μορφή υποβάθμισης της γης και αποτελεί διογκούμενη απειλή στην ΕΕ με σημαντικές συνέπειες στη γη. Προκαλείται λόγω τόσο της ανθρώπινης δραστηριότητας (π.χ. υπερβολική ή η μη αποδοτική χρήση των υδάτων, υπερβόσκηση και αποψίλωση των δασών), όσο και της κλιματικής αλλαγής. Η σχέση μεταξύ ερημοποίησης, απώλειας βιοποικιλότητας και κλιματικής αλλαγής αποτυπώνεται στο ακόλουθο γράφημα.

Σχήμα 3. 4: Σχέση μεταξύ ερημοποίησης, απώλειας βιοποικιλότητας και κλιματικής αλλαγής.

Στα σενάρια για τη μελλοντική κλιματική αλλαγή διαφαίνεται ότι, στη διάρκεια του αιώνα που διανύουμε, η ευαισθησία στην ερημοποίηση θα βαίνει αυξανόμενη στην ΕΕ, με αύξηση

των θερμοκρασιών και της ξηρασίας και μείωση του υετού στα νότια τμήματα της Ευρώπης. Οι συνέπειές της πρόκειται να είναι ιδιαίτερα σοβαρές στη νότια Πορτογαλία, σε μεγάλο μέρος της Ισπανίας, στη νότια Ιταλία, στη νοτιοανατολική Ελλάδα, στην Κύπρο καθώς και στις ακτές της Βουλγαρίας και της Ρουμανίας.

Η ΕΕ δεν διαθέτει ειδική στρατηγική ή συγκεκριμένο νομικό πλαίσιο για την ερημοποίηση. Ωστόσο, ορισμένοι παράγοντες οι οποίοι συνδέονται με την ερημοποίηση εξετάζονται στο πλαίσιο διάφορων άλλων στρατηγικών ή προγραμμάτων δαπανών. Για παράδειγμα στη στρατηγική της ΕΕ για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή του 2013 η σημασία της καταπολέμησης της ερημοποίησης αποτελεί ένα από τα απαιτούμενα μέτρα προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή. Επίσης, τον Σεπτέμβριο του 2006 η Επιτροπή ενέκρινε θεματική στρατηγική για την προστασία του εδάφους, στην οποία τονίζονταν ότι οι διαδικασίες υποβάθμισης του εδάφους μπορεί να καταλήξουν στην ερημοποίηση. Στόχοι της στρατηγικής ήταν η διασφάλιση βιώσιμης χρήσης του εδάφους, παρεμποδίζοντας την περαιτέρω υποβάθμισή του και διαφυλάσσοντας τις λειτουργίες του, καθώς και επαναφέροντας το υποβαθμισμένο έδαφος σε ένα επίπεδο λειτουργικότητας συνεπές τουλάχιστον προς την τρέχουσα και σκοπούμενη χρήση. Η θεματική στρατηγική του 2006 για το έδαφος διαρθρώθηκε βάσει τεσσάρων πυλώνων: ευαισθητοποίηση, ενσωμάτωση με άλλες πολιτικές, έρευνα, και νομοθεσία: πρόταση Οδηγίας - Πλαισίου για το έδαφος.

Σύμφωνα με την πρόταση Οδηγίας - Πλαισίου για το έδαφος τα κράτη μέλη όφειλαν να προσδιορίσουν περιοχές κινδύνου υποβάθμισης, να καθορίσουν στόχους για την προστασία του εδάφους και να υλοποιήσουν προγράμματα για την επίτευξή τους. Σκοπός της προτεινόμενης Οδηγίας ήταν επίσης να συμβάλει στην ανάσχεση της ερημοποίησης που οφείλεται σε υποβάθμιση και απώλεια βιοποικιλότητας του εδάφους. Επί σχεδόν οκτώ έτη, η πρόταση δεν υποστηρίχθηκε από την πλειοψηφία στο Συμβούλιο με αποτέλεσμα να αποσυρθεί από την Επιτροπή το 2014.

Συνεπώς, παρόλο που άλλοι ζωτικής σημασίας περιβαλλοντικοί πόροι, όπως ο αέρας και τα ύδατα, ρυθμίζονται από σειρά Οδηγιών και Κανονισμών της ΕΕ, δεν υπάρχει παρόμοια ολοκληρωμένη νομοθεσία της ΕΕ σχετικά με το έδαφος.

Παρόλα αυτά υπάρχει πλήθος στρατηγικών, σχεδίων δράσης και προγραμμάτων δαπανών σε επίπεδο ΕΕ και σε εθνικό επίπεδο, όπως η κοινή γεωργική πολιτική και η στρατηγική της ΕΕ για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή, τα οποία σχετίζονται με την καταπολέμηση της ερημοποίησης, χωρίς όμως να επικεντρώνονται σε αυτήν.

3.2.12. Στρατηγική για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη

Στρατηγική για τη βιώσιμη ανάπτυξη της ΕΕ

Στόχος της βιώσιμης ανάπτυξης είναι να καλύπτονται οι ανάγκες των σημερινών γενεών χωρίς όμως να τίθεται σε κίνδυνο η δυνατότητα των μελλοντικών γενεών να καλύπτουν τις δικές τους ανάγκες. Η βιώσιμη ανάπτυξη συνιστά μια ολοκληρωμένη προσέγγιση που περιλαμβάνει οικονομικές, κοινωνικές και περιβαλλοντικές πτυχές οι οποίες αλληλοενισχύονται.

Η **“Ατζέντα 2030”** των Ηνωμένων Εθνών, η οποία εγκρίθηκε από τους παγκόσμιους ηγέτες το 2015, αποτελεί το νέο παγκόσμιο πλαίσιο για τη βιώσιμη ανάπτυξη και θέτει **17 Στόχους Βιώσιμης Ανάπτυξης** (ΣΒΑ, Sustainable Development Goals – SDGs) και **169 Υποστόχους** (targets). Σκοπός της είναι η εξάλειψη της φτώχειας και η επίτευξη βιώσιμης ανάπτυξης σε παγκόσμια κλίμακα έως το 2030, χωρίς κανένας να μένει στο περιθώριο.

Οι 17 Στόχοι Βιώσιμης Ανάπτυξης (2016 - 2030) παρουσιάζονται ως εξής:

- Μηδενική φτώχεια (σταδιακή εξάλειψη της φτώχειας).
- Μηδενική πείνα (επισιτιστική, διατροφική ασφάλεια και τη βιώσιμη γεωργία).
- Καλή υγεία και ευημερία (καλή υγεία του πληθυσμού σε όλες τις ηλικίες).
- Ποιοτική εκπαίδευση (ελεύθερη, ισότιμη, ποιοτική εκπαίδευση και προαγωγή της δια βίου μάθησης).
- Ισότητα των φύλων (ίσες ευκαιρίες σε άνδρες και γυναίκες).
- Καθαρό νερό και αποχέτευση (αποδεκτές συνθήκες υγιεινής, πόσιμο νερό, επεξεργασία λυμάτων).
- Φτηνή και καθαρή ενέργεια (πρόσβαση σε οικονομική, αξιόπιστη και βιώσιμη ενέργεια).
- Αξιοπρεπής εργασία και οικονομική ανάπτυξη (διαρκής οικονομική ανάπτυξη, πρόσβαση στην εργασία).
- Βιομηχανία, καινοτομία και υποδομές (βιώσιμη βιομηχανοποίηση, προαγωγή της καινοτομίας, επαρκείς υποδομές).
- Λιγότερες ανισότητες (άμβλυνση ανισοτήτων μεταξύ χωρών και περιφερειών).
- Βιώσιμες πόλεις και κοινότητες (βελτίωση του αστικού περιβάλλοντος και των συνθηκών διαβίωσης στις πόλεις).
- Υπεύθυνη κατανάλωση και παραγωγή (βιώσιμες συνθήκες παραγωγής και κατανάλωσης).
- Δράση για το κλίμα (αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής).

- Ζωή στο νερό (βιώσιμη διαχείριση υδατικών πόρων και θαλασσών).
- Ζωή στη στεριά (προστασία χερσαίων οικοσυστημάτων και βιοποικιλότητας).
- Ειρήνη, δικαιοσύνη και ισχυροί θεσμοί (εκμηδένιση διεθνών συγκρούσεων, κράτος δικαίου και λειτουργικοί θεσμοί).
- Συνεργασία για τους Στόχους (παρακολούθηση των στόχων ΣΒΑ και διεθνείς συνεργασίες προαγωγής τους).

Τον Νοέμβριο του 2016, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή παρουσίασε τη στρατηγική της προσέγγιση (COM 2016 739 final) για την υλοποίηση της Ατζέντας 2030, καθώς και για τους Στόχους Βιώσιμης Ανάπτυξης¹⁸. Σύμφωνα με την ανακοίνωση αυτή **«Επόμενα βήματα για ένα βιώσιμο ευρωπαϊκό μέλλον»** τίθενται οι ακόλουθες καίριες δράσεις για την υλοποίηση της Ατζέντας 2030:

- συμπερίληψη των Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης σε όλες τις πολιτικές και πρωτοβουλίες της ΕΕ, ώστε η βιώσιμη ανάπτυξη να αποτελεί θεμελιώδη κατευθυντήρια αρχή σε όλες τις πολιτικές της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.
- τακτική υποβολή εκθέσεων σχετικά με την πρόοδο της ΕΕ ξεκινώντας από το 2017.
- προώθηση της υλοποίησης της Ατζέντας 2030 από κοινού με τις κυβερνήσεις των κρατών μελών της ΕΕ, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, άλλα ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα, διεθνείς οργανισμούς, οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών, πολίτες και άλλα ενδιαφερόμενα μέρη.
- δημιουργία μιας πλατφόρμας υψηλού επιπέδου με τη συμμετοχή πολυάριθμων ενδιαφερόμενων μερών, η οποία θα προωθεί την ανταλλαγή βέλτιστων πρακτικών σε όλους τους τομείς σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο.
- διαμόρφωση ενός μακροπρόθεσμου οράματος με ορίζοντα πέρα από το 2020.

Εθνική Στρατηγική για τη βιώσιμη ανάπτυξη

Το **Εθνικό Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας «Ελλάδα 2.0»** είναι πλήρως εναρμονισμένο με τους στόχους της ΕΕ για ταχύτερη μετάβαση της ελληνικής οικονομίας προς ένα πράσινο και ψηφιακό μοντέλο ανάπτυξης. Αποτελείται από τέσσερις πυλώνες: (1) Πράσινο, (2) Ψηφιακό, (3) Απασχόληση, δεξιότητες και κοινωνική συνοχή (υγεία, παιδεία, κοινωνική προστασία), (4) Ιδιωτικές επενδύσεις και οικονομικός και θεσμικός

¹⁸ Ανακοίνωση της ΕΕ *«Επόμενα βήματα για ένα βιώσιμο ευρωπαϊκό μέλλον»* (<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52016DC0739&from=EL>)

μετασχηματισμός. Αναλυτική περιγραφή των στόχων και δράσεων του Εθνικού Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας «Ελλάδα 2.0» περιλαμβάνονται στην παράγραφο 3.4.2.

Το **Εθνικό Πρόγραμμα Ανάπτυξης (ΕΠΑ)** θεσπίστηκε με το ν. 4635/2019 (Α' 167) με σκοπό την υιοθέτηση ενός ολοκληρωμένου συστήματος για τον σχεδιασμό, τη διαχείριση, την παρακολούθηση και τον έλεγχο των παρεμβάσεων που χρηματοδοτούνται από τους εθνικούς πόρους του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων (ΠΔΕ). Με το ΕΠΑ εισάγονται η μεσοπρόθεσμη στοχοθεσία και η υπαγωγή των παρεμβάσεων του ΠΔΕ σε στρατηγικούς στόχους και ιεραρχούμενες αναπτυξιακές προτεραιότητες. Στο ΕΠΑ 2021-2025 ορίζονται 5 αναπτυξιακοί στόχοι που αφορούν πέντε πυλώνες:

- 1) Έξυπνη Ανάπτυξη
- 2) Πράσινη Ανάπτυξη
- 3) Κοινωνική Ανάπτυξη
- 4) Ανάπτυξη Υποδομών
- 5) Εξωστρέφεια

Αναλυτική περιγραφή του Εθνικού Προγράμματος Ανάπτυξης (ΕΠΑ) περιλαμβάνεται στην παράγραφο 3.4.1.

3.3 Αξιολόγηση του τρόπου ενσωμάτωσης των διεθνών, κοινοτικών, εθνικών στόχων περιβαλλοντικής προστασίας κατά την σύνταξη του Ε.Π. Περιφέρειας Ηπείρου

Ο σχεδιασμός του Ε.Π. Ήπειρος 2021-2027 λαμβάνει υπόψη όλες τις κατευθύνσεις και τα κείμενα της πολιτικής συνοχής της ΕΕ και τις αρχές του Ευρωπαϊκού Πυλώνα Κοινωνικών Δικαιωμάτων, τις συστάσεις του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης και τις ειδικές ανά χώρα συστάσεις του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου.

Στον ακόλουθο Πίνακα αξιολογείται κατά πόσο οι προαναφερθέντες διεθνείς, κοινοτικοί και εθνικοί στόχοι περιβαλλοντικής προστασίας έχουν ληφθεί υπόψη στο Ε.Π. της Περιφέρειας Ηπείρου.

Πίνακας 3. 3: Αξιολόγηση της ενσωμάτωσης στόχων περιβαλλοντικής προστασίας στους Ειδικούς Στόχους του Ε.Π. Ήπειρος 2021 – 2027.

Στόχος Πολιτικής	Ειδικός Στόχος	Διεθνείς, κοινοτικοί και εθνικοί στόχοι περιβαλλοντικής προστασίας
ΣΠ1	1(i) Ανάπτυξη και ενίσχυση των ικανοτήτων έρευνας και καινοτομίας και αξιοποίηση των προηγμένων τεχνολογιών.	Δεν προβλέπονται. Ο παρόν Ε.Σ. είναι συμβατός με το Εθνικό Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας «Ελλάδα 2.0» και τους στόχους που περιλαμβάνει αυτό.
	1(ii) Εκμετάλλευση των οφελών της ψηφιοποίησης για τους πολίτες, τις επιχειρήσεις, τους ερευνητικούς φορείς και τις Δημόσιες Αρχές.	Δεν προβλέπονται. Ο παρόν Ε.Σ. είναι συμβατός με την Εθνική Ψηφιακή Στρατηγική 2020 – 2025 (Υ.Α. Αριθμ. 120301 ΕΞ 2021) και τους στόχους που περιλαμβάνει αυτή.
	1(iii) Ενίσχυση της βιώσιμης ανάπτυξης και της ανταγωνιστικότητας των ΜΜΕ και δημιουργία θέσεων εργασίας στις ΜΜΕ, συμπεριλαμβανομένων των παραγωγικών επενδύσεων.	Ο παρόν Ε.Σ. είναι συμβατός με το Εθνικό Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας «Ελλάδα 2.0» και τους περιβαλλοντικούς στόχους που περιλαμβάνει αυτό (Πράσινη Μετάβαση).
ΣΠ2Α	2Α(i) Προώθηση της ενεργειακής απόδοσης και μείωση των εκπομπών των αερίων του θερμοκηπίου.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Οδηγία 2012/27/ΕΕ (σχετικά με την ενεργειακή απόδοση – στόχος μείωσης κατανάλωσης ενέργειας κατά 20% έως το 2020). ▪ Ν. 4342/2015 - ΦΕΚ 143 Α/9-11-2015 (ενσωμάτωση της Οδηγίας 2012/27/ΕΕ στο Ελληνικό Δίκαιο). ▪ Οδηγία (ΕΕ) 2018/2002 (σχετικά με την ενεργειακή απόδοση – νέος στόχος μείωσης κατανάλωσης ενέργειας κατά τουλάχιστον 32,5% έως το 2030). Τροποποιεί την Οδηγία 2012/27/ΕΕ. ▪ Ν. 4843/2021 - ΦΕΚ 193 Α/20/10/2021 (ενσωμάτωση της Οδηγίας (ΕΕ) 2018/2002 στο Ελληνικό Δίκαιο). ▪ Το Σύμφωνο των Δημάρχων για το Κλίμα και την Ενέργεια επεκτείνει την αρχική του δέσμευση για τη μείωση των εκπομπών CO₂ και συμπεριλαμβάνει την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή. ▪ Οι υπογράφωντες το Σύμφωνο των Δημάρχων δεσμεύονται να συντάξουν ένα Σχέδιο Δράσης Αειφόρου Ενέργειας και Κλίματος (ΣΔΑΕΚ) για το 2030, με στόχο

Στόχος Πολιτικής	Ειδικός Στόχος	Διεθνείς, κοινοτικοί και εθνικοί στόχοι περιβαλλοντικής προστασίας
		<p>τη μείωση των εκπομπών CO₂ κατά τουλάχιστον 40% έως το 2030 και να υλοποιήσουν τοπικές δράσεις μετριασμού της κλιματικής αλλαγής και προσαρμογής σε αυτήν.</p> <p><i>Δεν έχει προβλεφθεί στο Ε.Π. η εκπόνηση Σχεδίου Ενεργειακής Απόδοσης Κτιρίων (ΣΕΑΚ), βάσει του άρθρου 6 του Ν. 4843/2021.</i></p>
	<p>2Α(ii) Προαγωγή των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, σύμφωνα με την Οδηγία (ΕΕ) 2018/2001, συμπεριλαμβανομένων των κριτηρίων αειφορίας που καθορίζονται σε αυτήν.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Οδηγία 2009/28/ΕΚ (σχετικά με την προώθηση της χρήσης ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές). ▪ Ν. 4062/2012 - ΦΕΚ 70Α/22-03-2012 (ενσωμάτωση της Οδηγίας 2009/28/ΕΚ στο Ελληνικό Δίκαιο). ▪ Οδηγία (ΕΕ) 2018/2001 (σχετικά με την προώθηση της χρήσης ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές). Βάσει του άρθρου 37 της Οδηγίας (ΕΕ) 2018/2001 καταργείται από την 1η Ιουλίου 2021 η Οδηγία 2009/28/ΕΚ. Εκκρεμεί η ενσωμάτωση της Οδηγίας (ΕΕ) 2018/2001 στο Ελληνικό Δίκαιο. ▪ Εθνικό Σχέδιο για την Ενέργεια και το Κλίμα (ΕΣΕΚ - ΦΕΚ 4893 Β/31-12-2019). Βασικός στόχος είναι η συμμετοχή των Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας (ΑΠΕ) στην ακαθάριστη τελική κατανάλωση ενέργειας σε τουλάχιστον 35% μέχρι το έτος 2030. ▪ Ν. 4513/2018 - ΦΕΚ 9Α/23-01-2018 και άρθ. 2 παρ. 1 του Ν. 4430/2016 - ΦΕΚ 205 Α/31-10-2016 (σχετικά με τη θέσπιση και ενεργοποίηση του θεσμού των Ενεργειακών Κοινοτήτων).
	<p>2Α(iv) Προώθηση της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή και της πρόληψης του κινδύνου καταστροφών και της ανθεκτικότητας, λαμβάνοντας υπόψη προσεγγίσεις που βασίζονται στο οικοσύστημα.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία (COM 2019 640 final), η οποία αποτελεί μια νέα αναπτυξιακή στρατηγική της ΕΕ, με σκοπό να τεθεί η Ευρώπη σε τροχιά μετασχηματισμού προς μια κλιματικά ουδέτερη έως το 2050. ▪ Στρατηγική της ΕΕ για την προσαρμογή

Στόχος Πολιτικής	Ειδικός Στόχος	Διεθνείς, κοινοτικοί και εθνικοί στόχοι περιβαλλοντικής προστασίας
		<p>στην κλιματική αλλαγή 2021, ώστε η ΕΕ να καταστεί ανθεκτική στην κλιματική αλλαγή έως το 2050.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Εθνική Στρατηγική για την Προσαρμογή στην Κλιματική Αλλαγή (ΕΣΠΚΑ), η οποία θεσμοθετήθηκε με το Νόμο 4414/2016 - ΦΕΚ 149 Α/9-8-2016 (άρθρο 42). ▪ Περιφερειακό Σχέδιο για την Προσαρμογή στην Κλιματική Αλλαγή (ΠεΣΠΚΑ), σύμφωνα με το άρθρο 43 του Ν. 4414/2016. ▪ Οδηγία 2007/60/ΕΚ (σχετικά με την αξιολόγηση και τη διαχείριση των κινδύνων πλημμύρας). ▪ ΚΥΑ Η.Π. 31822/1542/Ε103 - ΦΕΚ 1108 Β/21-07-2010, όπως τροποποιήθηκε με την ΚΥΑ 177772/924/2017 - ΦΕΚ 2140 Β/22-06-2017 (ενσωμάτωση της Οδηγίας 2007/60/ΕΚ στο Ελληνικό Δίκαιο). ▪ Σχέδιο Διαχείρισης Κινδύνων Πλημμύρας Υδατικού Διαμερίσματος Ηπείρου (ΕΛ05).
	<p>2Α(ν) Προαγωγή της πρόσβασης στο νερό και της βιώσιμης διαχείρισης του νερού.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Οδηγία 2000/60/ΕΚ (για τη θέσπιση πλαισίου κοινοτικής δράσης στον τομέα της πολιτικής των υδάτων ή αλλιώς Οδηγία-Πλαίσιο για τα Νερά (Water Framework Directive). ▪ Σχέδιο Διαχείρισης Λεκανών Απορροής Ποταμών Υδατικού Διαμερίσματος Ηπείρου (ΕΛ05) και αναθεωρήσεις αυτού, σύμφωνα με το Ν. 3199/2003 - ΦΕΚ 280 Α/09-12-2003 και το Π.Δ. 51/2007 - ΦΕΚ 54 Α/08-03-2007 (εναρμόνιση ελληνικής νομοθεσίας με την Οδηγία Πλαίσιο 2000/60/ΕΚ). ▪ Απόφαση 706/16-7-2010 - ΦΕΚ 1383Β/2-9-2010 & ΦΕΚ 1572Β/28-9-2010, της Εθνικής Επιτροπής Υδάτων («περί καθορισμού των Λεκανών Απορροής Ποταμών της χώρας και ορισμού των αρμόδιων Περιφερειών για τη διαχείριση και προστασία τους»). ▪ ΚΥΑ 140384/2011 - ΦΕΚ 2017 Β/19.8.2011 (σχετικά με τη λειτουργία Εθνικού Δικτύου Παρακολούθησης της

Στόχος Πολιτικής	Ειδικός Στόχος	Διεθνείς, κοινοτικοί και εθνικοί στόχοι περιβαλλοντικής προστασίας
	2Α(vi) Προαγωγή της μετάβασης σε μια κυκλική και σε αποδοτική ως προς τους πόρους οικονομία.	<p>ποιοτικής και ποσοτικής κατάστασης των επιφανειακών και υπογείων υδάτων της χώρας).</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Οδηγία 91/676/ΕΟΚ και ΚΥΑ 16190/1335/1997 (σχετικά με τη νιτρορύπανση). ▪ Οδηγία (ΕΕ) 2018/851 η οποία τροποποιεί την Οδηγία - Πλαίσιο 2008/98/ΕΚ (σχετικά με την οριζόντια νομοθεσία περί αποβλήτων). Αποσκοπεί στην μετάβαση προς την κυκλική οικονομία, με εξειδίκευση της εφαρμογής της διευρυμένης ευθύνης παραγωγού, ενίσχυσης της χωριστής συλλογής και καθορισμό φιλόδοξων ποσοτικών στόχων (π.χ. επαναχρησιμοποίηση και ανακύκλωση αστικών αποβλήτων τουλάχιστον στο 65% κατά βάρος μέχρι το 2035, με ενδιάμεσους στόχους για το 2025 και το 2030). ▪ Εθνικό Σχέδιο Διαχείρισης Αποβλήτων (ΕΣΔΑ) για την περίοδο 2020 - 2030 (Υπ' αριθμ. Πράξη 39/31-08-2020 - ΦΕΚ 185 Α/29-09-2020 Υπουργικού Συμβουλίου). ▪ Εθνικό Πρόγραμμα Πρόληψης Δημιουργίας Αποβλήτων (ΕΠΠΑΔΑ). Εκκρεμεί η έγκρισή του από το Υπουργικό Συμβούλιο προκειμένου να τεθεί σε εφαρμογή. ▪ Περιφερειακό Σχέδιο Διαχείρισης Αποβλήτων (ΠΕΣΔΑ) της Περιφέρειας Ηπείρου και αναθεώρηση αυτού (ΚΥΑ με αρ. οικ. 44015/4029/15-09-2016 - ΦΕΚ 3196 Β/5-10-2016). <p><i>Δεν έχει προβλεφθεί στο Ε.Π. η προώθηση των Πράσινων Δημόσιων Συμβάσεων (ΠΔΣ), σύμφωνα με το εγκεκριμένο Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την προώθηση των ΠΔΣ της περιόδου 2021 - 2023 (ΚΥΑ Αριθμ. 14900/2021 - ΦΕΚ 466 Β/08-02-2021).</i></p>
ΣΠ2Β	2Β(viii) Προώθηση της βιώσιμης, πολυτροπικής αστικής κινητικότητας, ως μέρος της	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Σχέδιο Βιώσιμης Αστικής Κινητικότητας (ΣΒΑΚ) των ΟΤΑ με στόχο τη μείωση των εκπομπών αερίων ρύπων, τη βελτίωση της ποιότητας ζωής και την προστασία του

Στόχος Πολιτικής	Ειδικός Στόχος	Διεθνείς, κοινοτικοί και εθνικοί στόχοι περιβαλλοντικής προστασίας
	μετάβασης σε μια οικονομία μηδενικών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα.	<p>περιβάλλοντος.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Νόμος υπ' αριθμ. 4784 - ΦΕΚ 40 Α/16.03.2021 (σχετικά με το πλαίσιο κατάρτισης ΣΒΑΚ με στόχο την προώθηση της βιώσιμης κινητικότητας). ▪ Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία (COM 2019 640 final), η οποία αποτελεί μια νέα αναπτυξιακή στρατηγική της ΕΕ, με σκοπό τη μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου κατά τουλάχιστον 55% έως το 2030 και κατά 90% έως το 2050 (από τις μεταφορές).
ΣΠ3	3(i) Ανάπτυξη ενός ανθεκτικού στην κλιματική αλλαγή, έξυπνου, ασφαλούς, βιώσιμου και διατροφικού ΔΕΔ-Μ.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Εθνικό Στρατηγικό Σχέδιο Μεταφορών – ΕΣΣΜ (σχετικά με τη βιώσιμη ανάπτυξη των υποδομών και υπηρεσιών μεταφορών στην Ελλάδα και ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας του τομέα). ▪ Αναθεωρημένο Περιφερειακό Χωροταξικό Πλαίσιο της Περιφέρειας Ηπείρου (αντικαθιστά το Περιφερειακό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης – ΠΠΧΣΑΑ).
	3(ii) Ανάπτυξη και ενίσχυση της βιώσιμης, ανθεκτικής στην κλιματική αλλαγή, έξυπνης, ασφαλούς και διατροφικής εθνικής, περιφερειακής και τοπικής κινητικότητας, με καλύτερη πρόσβαση σε ΔΕΔ-Μ και στη διασυνοριακή κινητικότητα.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Εθνικό Στρατηγικό Σχέδιο Μεταφορών – ΕΣΣΜ (σχετικά με τη βιώσιμη ανάπτυξη των υποδομών και υπηρεσιών μεταφορών στην Ελλάδα και ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας του τομέα). ▪ Σχέδιο Βιώσιμης Αστικής Κινητικότητας (ΣΒΑΚ) των ΟΤΑ με στόχο τη μείωση των εκπομπών αερίων ρύπων, τη βελτίωση της ποιότητας ζωής και την προστασία του περιβάλλοντος.
ΣΠ4Α (ΕΤΠΑ)	4Α(ii) Βελτίωση της ισότιμης πρόσβασης σε χωρίς αποκλεισμούς και ποιοτικές υπηρεσίες εκπαίδευσης, κατάρτισης και διά βίου μάθησης μέσω της ανάπτυξης προσβάσιμων υποδομών, μεταξύ άλλων με την ενίσχυση της ανθεκτικότητας της εξ αποστάσεως και της διαδικτυακής εκπαίδευσης και	Δεν προβλέπονται. Ο παρόν Ε.Σ. είναι συμβατός με το Εθνικό Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας «Ελλάδα 2.0» και τους στόχους που περιλαμβάνει αυτό.

Στόχος Πολιτικής	Ειδικός Στόχος	Διεθνείς, κοινοτικοί και εθνικοί στόχοι περιβαλλοντικής προστασίας
	κατάρτισης.	
	4A(iii) Προώθηση της κοινωνικοοικονομικής ένταξης περιθωριοποιημένων κοινοτήτων, νοικοκυριών με χαμηλό εισόδημα και μειονεκτουσών ομάδων, συμπεριλαμβανομένων των ατόμων με ειδικές ανάγκες, μέσω ολοκληρωμένων δράσεων που περιλαμβάνουν υπηρεσίες στέγασης και κοινωνικές υπηρεσίες.	Δεν προβλέπονται. Ο παρόν Ε.Σ. είναι συμβατός με την Εθνική Στρατηγική για την Κοινωνική Ένταξη και Μείωση της Φτώχειας, την Εθνική Στρατηγική Κοινωνικής Ένταξης των Ρομά και τους στόχους που περιλαμβάνουν αυτές.
	4A(iv) Προώθηση της κοινωνικοοικονομικής ένταξης των υπηκόων τρίτων χωρών, συμπεριλαμβανομένων των μεταναστών, μέσω ολοκληρωμένων δράσεων που περιλαμβάνουν υπηρεσίες στέγασης και κοινωνικές υπηρεσίες.	Δεν προβλέπονται. Ο παρόν Ε.Σ. είναι συμβατός με την Εθνική Στρατηγική για την Κοινωνική Ένταξη και Μείωση της Φτώχειας και τους στόχους που περιλαμβάνει αυτή.
	4A(v) Εξασφάλιση ισότιμης πρόσβασης στην υγειονομική περίθαλψη και ενίσχυση της ανθεκτικότητας των συστημάτων υγείας, συμπεριλαμβανομένης της πρωτοβάθμιας υγειονομικής περίθαλψης, και προώθηση της μετάβασης από την ιδρυματική φροντίδα στη φροντίδα που βασίζεται στην οικογένεια και την τοπική κοινότητα.	Δεν προβλέπονται. Ο παρόν Ε.Σ. είναι συμβατός με το Εθνικό Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας «Ελλάδα 2.0» και τους στόχους που περιλαμβάνει αυτό.
	4A(vi) Ενίσχυση του ρόλου του πολιτισμού και του βιώσιμου τουρισμού στην οικονομική ανάπτυξη, την κοινωνική ένταξη και την κοινωνική καινοτομία.	Ο παρόν Ε.Σ. είναι συμβατός με το Περιφερειακό σχέδιο Ηπείρου για την Προσαρμογή στην Κλιματική Αλλαγή (ΠεΣΠΚΑ) και τους περιβαλλοντικούς στόχους που περιλαμβάνει αυτό.
ΣΠ4Β (ΕΚΤ)	4B(a) Βελτίωση της πρόσβασης στην απασχόληση και μέτρα ενεργοποίησης για όλα τα άτομα που αναζητούν εργασία,	Δεν προβλέπονται. Ο παρόν Ε.Σ. είναι συμβατός με το Εθνικό Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας «Ελλάδα 2.0» και τους στόχους που περιλαμβάνει αυτό.

Στόχος Πολιτικής	Ειδικός Στόχος	Διεθνείς, κοινοτικοί και εθνικοί στόχοι περιβαλλοντικής προστασίας
	<p>συγκεκριμένα, τους νέους, ιδίως μέσω της υλοποίησης των εγγυήσεων για τη νεολαία, τους μακροχρόνια ανέργους και τις μειονεκτούσες ομάδες στην αγορά εργασίας, και για τα οικονομικώς αδρανή άτομα, καθώς και μέσω της προώθησης της αυτοαπασχόλησης και της κοινωνικής οικονομίας.</p>	
	<p>4B(στ) Προώθηση της ίσης πρόσβασης σε ποιοτική και χωρίς αποκλεισμούς εκπαίδευση και κατάρτιση και της ολοκλήρωσής τους, ιδίως για τις μειονεκτούσες ομάδες, από την προσχολική εκπαίδευση και φροντίδα έως τη γενική και επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση, καθώς και περαιτέρω έως την τριτοβάθμια εκπαίδευση και την εκπαίδευση και επιμόρφωση ενηλίκων, συμπεριλαμβανομένης της διευκόλυνσης της μαθησιακής κινητικότητας για όλους και της προσβασιμότητας για τα άτομα με αναπηρίες.</p>	<p>Δεν προβλέπονται. Ο παρόν Ε.Σ. είναι συμβατός με το Εθνικό Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας «Ελλάδα 2.0» και τους στόχους που περιλαμβάνει αυτό.</p>
	<p>4B(η) Προώθηση της ενεργού ένταξης, με σκοπό την προώθηση της ισότητας των ευκαιριών, της απαγόρευσης των διακρίσεων και της ενεργού συμμετοχής, και βελτίωση της απασχολησιμότητας, ειδικότερα για τις μειονεκτούσες ομάδες.</p>	<p>Δεν προβλέπονται. Ο παρόν Ε.Σ. είναι συμβατός με την Εθνική Στρατηγική για την Κοινωνική Ένταξη και Μείωση της Φτώχειας και τους στόχους που περιλαμβάνει αυτή.</p>
	<p>4B(θ) Προώθηση της κοινωνικοοικονομικής ένταξης των υπηκόων τρίτων χωρών, περιλαμβανομένων των μεταναστών.</p>	<p>Δεν προβλέπονται. Ο παρόν Ε.Σ. είναι συμβατός με την Εθνική Στρατηγική για την Κοινωνική Ένταξη και Μείωση της Φτώχειας και τους στόχους που περιλαμβάνει αυτή.</p>
	<p>4B(ι) Προώθηση της κοινωνικοοικονομικής ένταξης</p>	<p>Δεν προβλέπονται. Ο παρόν Ε.Σ. είναι συμβατός με την Εθνική Στρατηγική για την</p>

Στόχος Πολιτικής	Ειδικός Στόχος	Διεθνείς, κοινοτικοί και εθνικοί στόχοι περιβαλλοντικής προστασίας
	<p>των περιθωριοποιημένων κοινοτήτων, όπως των Ρομά.</p> <p>4B(ια) Ενίσχυση της ισότιμης και έγκαιρης πρόσβασης σε ποιοτικές, βιώσιμες και οικονομικά προσιτές υπηρεσίες, περιλαμβανομένων υπηρεσιών που προάγουν την πρόσβαση σε στέγαση και υπηρεσιών φροντίδας με επίκεντρο τον άνθρωπο, συμπεριλαμβανομένης της υγειονομικής περίθαλψης, εκσυγχρονισμός των συστημάτων κοινωνικής προστασίας, συμπεριλαμβανομένης της προώθησης της πρόσβασης στην κοινωνική προστασία, με έμφαση στα παιδιά και στις μειονεκτούσες ομάδες, βελτίωση της προσβασιμότητας, μεταξύ άλλων για τα άτομα με αναπηρίες, της αποτελεσματικότητας και της ανθεκτικότητας των συστημάτων υγειονομικής περίθαλψης και των υπηρεσιών μακροχρόνιας περίθαλψης.</p>	<p>Κοινωνική Ένταξη και Μείωση της Φτώχειας, την Εθνική Στρατηγική Κοινωνικής Ένταξης των Ρομά και τους στόχους που περιλαμβάνουν αυτές.</p> <p>Δεν προβλέπονται. Ο παρόν Ε.Σ. είναι συμβατός με το Εθνικό Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας «Ελλάδα 2.0» και τους στόχους που περιλαμβάνει αυτό.</p>
	<p>4B(ιβ) Προώθηση της κοινωνικής ένταξης των ατόμων που αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού, συμπεριλαμβανομένων των απόρων και των παιδιών.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ 'Ατζέντα 2030' των Ηνωμένων Εθνών (σχετικά με την εξάλειψη της φτώχειας και την επίτευξη βιώσιμης ανάπτυξης σε παγκόσμια κλίμακα έως το 2030, χωρίς κανένας να μένει στο περιθώριο).
<p>ΣΠ5</p>	<p>5(i) Ενίσχυση της ολοκληρωμένης και χωρίς αποκλεισμούς κοινωνικής, οικονομικής και περιβαλλοντικής ανάπτυξης, του πολιτισμού, της φυσικής κληρονομιάς, του</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Χάρτα της Λειψίας του 2007 για τη Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη. ▪ Νέα Χάρτα της Λειψίας, η οποία εγκρίθηκε στις 30 Νοεμβρίου 2020 (σχετικά με την επικαιροποίηση της Χάρτας της Λειψίας του 2007).

Στόχος Πολιτικής	Ειδικός Στόχος	Διεθνείς, κοινοτικοί και εθνικοί στόχοι περιβαλλοντικής προστασίας
	βιώσιμου τουρισμού και της ασφάλειας στις αστικές περιοχές.	
	5(ii) Ενίσχυση της ολοκληρωμένης και χωρίς αποκλεισμούς κοινωνικής, οικονομικής και περιβαλλοντικής τοπικής ανάπτυξης, του πολιτισμού, της φυσικής κληρονομιάς, του βιώσιμου τουρισμού και της ασφάλειας σε περιοχές πλην των αστικών.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Χάρτα της Λειψίας του 2007 για τη Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη. ▪ Νέα Χάρτα της Λειψίας, η οποία εγκρίθηκε στις 30 Νοεμβρίου 2020 (σχετικά με την επικαιροποίηση της Χάρτας της Λειψίας του 2007).

3.4 Σχέση του Ε.Π. Περιφέρειας Ηπείρου με άλλα προγράμματα/σχέδια

Ο σχεδιασμός του Ε.Π. Ήπειρος 2021-2027 λαμβάνει υπόψη εκτός από τις απαιτήσεις της κοινοτικής και εθνικής νομοθεσίας και τις συμπληρωματικές πολιτικές και εργαλεία εθνικής και περιφερειακής ανάπτυξης, όπως:

- το «Εθνικό Πρόγραμμα Μεταρρυθμίσεων»,
- το «Σχέδιο Ανάπτυξης της Ελληνικής Οικονομίας»,
- την έκθεση για την περιφερειακή πολιτική για την Ελλάδα μετά το 2020 του ΟΟΣΑ και τις εθνικές ή περιφερειακές στρατηγικές.

Επίσης, έμφαση δίνεται στην προώθηση της γαλάζιας ανάπτυξης, σύμφωνα με τις προτεραιότητες της Ανακοίνωσης της Επιτροπής σχετικά με μια νέα προσέγγιση για τη βιώσιμη γαλάζια οικονομία στην ΕΕ - Μετασχηματισμός της γαλάζιας οικονομίας της ΕΕ για ένα βιώσιμο μέλλον, καθώς άλλωστε αποτελεί και πυλώνα προτεραιότητας για την Ελλάδα. Ο σχεδιασμός της Ηπείρου έχει συμπληρωματικότητα και συνέργεια με άλλες μορφές στήριξης όπως το «Εθνικό Πρόγραμμα Ανάπτυξης» και το «Εθνικό Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας Ελλάδα 2.0». Επιπρόσθετα αναφέρεται ότι η Ήπειρος συμμετέχει στην Μακροπεριφερειακή Στρατηγική Αδριατικής Ιονίου – EUSAIR.

3.4.1. Εθνικό Πρόγραμμα Ανάπτυξης (ΕΠΑ) 2021-2025

Με τη θέσπιση του **Εθνικού Προγράμματος Ανάπτυξης (ΕΠΑ)**¹⁹ με το ν. 4635/2019 (Α' 167), θεσμοθετήθηκε ένα ολόκληρο σύστημα για τον σχεδιασμό, τη διαχείριση, την παρακολούθηση και τον έλεγχο των παρεμβάσεων που χρηματοδοτούνται από τους

¹⁹ Εθνικό Πρόγραμμα Ανάπτυξης 2021 - 2025

(<http://www.opengov.gr/ypoiان/wp-content/uploads/downloads/2020/06/%CE%95%CE%A0%CE%91-11-6-2020.pdf>)

εθνικούς πόρους του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων (ΠΔΕ). Με το ΕΠΑ εισάγονται η μεσοπρόθεσμη στοχοθεσία και η υπαγωγή των παρεμβάσεων του ΠΔΕ σε στρατηγικούς στόχους και ιεραρχικές αναπτυξιακές προτεραιότητες. Συγκεκριμένα, στο ΕΠΑ 2021-2025 ορίζονται 5 αναπτυξιακοί στόχοι που αφορούν τους ακόλουθους (5) πέντε πυλώνες:

- 1) Έξυπνη Ανάπτυξη
- 2) Πράσινη Ανάπτυξη
- 3) Κοινωνική Ανάπτυξη
- 4) Ανάπτυξη Υποδομών
- 5) Εξωστρέφεια

Ανά τομέα πολιτικής, στο πλαίσιο των αναπτυξιακών στόχων του ΕΠΑ γίνεται περαιτέρω εξειδίκευση σε προτεραιότητες. Στο ΕΠΑ διακρίνονται συνολικά 60 προτεραιότητες.

Το ΕΠΑ απαρτίζεται από τα **Τομιακά Προγράμματα Ανάπτυξης (ΤΠΑ)** και **Περιφερειακά Προγράμματα Ανάπτυξης (ΠΠΑ)**, τα οποία καταρτίζονται, αντίστοιχα, από τα αρμόδια Υπουργεία και τις Περιφέρειες και περιλαμβάνουν τους στόχους του μεσοπρόθεσμου αναπτυξιακού προγραμματισμού στον τομέα ευθύνης του αντίστοιχου φορέα, με βάση τον προγραμματισμό του ΕΠΑ και την κατανομή των πόρων του ΕΠΑ που του αναλογούν.

Οι προγραμματικές περιόδους του ΕΠΑ έχουν πενταετή διάρκεια. Η έναρξη της πρώτης προγραμματικής περιόδου ξεκινάει την 1η Ιουλίου 2021 με την σταδιακή ενεργοποίηση των επιμέρους προγραμμάτων του έως την 31η Δεκεμβρίου 2021. Το ΕΠΑ για την προγραμματική περίοδο 2021-2025 εγκρίθηκε με την Πράξη του Υπουργικού Συμβουλίου αρ. 38 της 31^{ης} Αυγούστου 2020 (Α' 174).

Ο συνολικός προϋπολογισμός του ΕΠΑ για την πρώτη προγραμματική περίοδο ορίστηκε σε **€10.000.000.000**, ενώ μπορεί να αυξάνεται κατά τη διάρκεια της προγραμματικής περιόδου με κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομικών και Ανάπτυξης & Επενδύσεων. Προβλέπεται επίσης η δυνατότητα σύστασης αποθεματικών για την αντιμετώπιση, μεταξύ άλλων, άμεσων συνεπειών κρίσεων, έκτακτων αναγκών και φυσικών καταστροφών.

Στη συνέχεια παρουσιάζονται αναλυτικά οι προαναφερθέντες αναπτυξιακοί στόχοι του ΕΠΑ 2021 – 2025 με την εξειδίκευσή τους σε ειδικούς στόχους και προτεραιότητες.

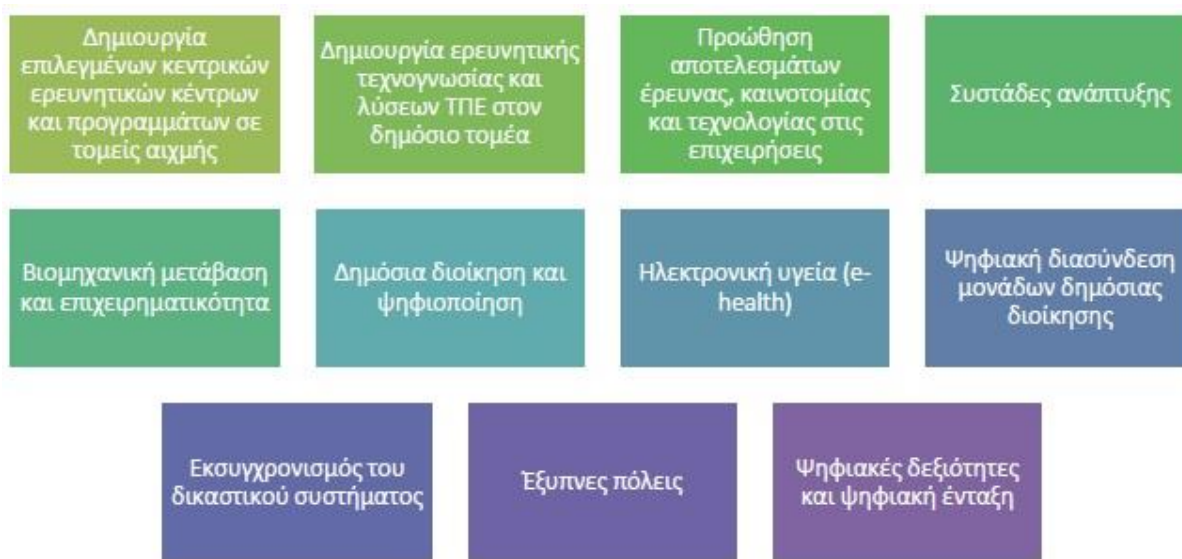
Έξυπνη Ανάπτυξη

Για να παραμείνει μια οικονομία ανταγωνιστική απαιτείται η ενεργή της συμμετοχή στην παραγωγή νέας έρευνας και τεχνολογικής ανάπτυξης. Απαιτείται επίσης και η προσαρμογή των παραγωγικών διαδικασιών στην οικονομία μέσα από την αφομοίωση των νέων τεχνολογιών στην κατασκευή καινοτόμων προϊόντων και υπηρεσιών. Τέλος, η εξάπλωση των νέων τεχνολογιών είναι απαραίτητη και στη δημόσια διοίκηση, αυξάνοντας σημαντικά την αποτελεσματικότητα του έργου που παράγει.

Ο στόχος της έξυπνης ανάπτυξης εξειδικεύεται στους εξής τρεις ειδικούς στόχους:

- Έρευνα και τεχνολογική ανάπτυξη.
- Καινοτομία και επιχειρηματικότητα.
- Ψηφιακός μετασχηματισμός.

Αναδεικνύονται έντεκα προτεραιότητες που καλούνται να εξυπηρετήσουν τους τρεις προαναφερθέντες ειδικούς στόχους της έξυπνης ανάπτυξης. Αυτές οι προτεραιότητες περιλαμβάνονται στο σχήμα που ακολουθεί.

Σχήμα 3. 5: Προτεραιότητες του στόχου έξυπνης ανάπτυξης.

Πράσινη Ανάπτυξη

Για να είναι διατηρήσιμη η ανάπτυξη μιας οικονομίας και να πετυχαίνει υψηλές επιδόσεις σε όρους κοινωνικής ευημερίας, απαραίτητη είναι η μέριμνα για την ορθή διαχείριση των πόρων και την προστασία του περιβάλλοντος. Επιπλέον, η κλιματική αλλαγή αποτελεί τη μεγαλύτερη πρόκληση που θα αντιμετωπίσει η ανθρωπότητα τα επόμενα χρόνια, επηρεάζοντας κάθε πτυχή της ανθρώπινης δραστηριότητας. Για αυτόν τον λόγο, η πράσινη ανάπτυξη αποτελεί έναν από τους πέντε βασικούς πυλώνες του αναπτυξιακού σχεδιασμού του ΕΠΑ.

Ο στόχος της πράσινης ανάπτυξης εξειδικεύεται σε τρεις επιμέρους ειδικούς στόχους:

- Μετάβαση σε κυκλική οικονομία.
- Προστασία του περιβάλλοντος.
- Αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής.

Αναδεικνύονται έντεκα προτεραιότητες που καλούνται να εξυπηρετήσουν τους τρεις προαναφερθέντες ειδικούς στόχους της πράσινης ανάπτυξης. Αυτές οι προτεραιότητες περιλαμβάνονται στο σχήμα που ακολουθεί.

Σχήμα 3. 6: Προτεραιότητες του στόχου πράσινης ανάπτυξης.

Κοινωνική Ανάπτυξη

Μια επιπλέον σημαντική διάσταση της οικονομικής ανάπτυξης, που της επιτρέπει να διατηρείται διαχρονικά, είναι η εξασφάλιση της κοινωνικής συνοχής και ευημερίας. Βασική επιδίωξη είναι η βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης στο σύνολο της κοινωνίας, συμπεριλαμβανομένων και των ευπαθών ομάδων πληθυσμού.

Ο στόχος της κοινωνικής ανάπτυξης εξειδικεύεται σε τέσσερις επιμέρους ειδικούς στόχους που αντιστοιχούν σε τομείς κοινωνικής πολιτικής:

- Υγεία και αθλητισμός.
- Απασχόληση.
- Παιδεία.
- Κοινωνική συνοχή.

Αναδεικνύονται δεκατέσσερις προτεραιότητες που καλούνται να εξυπηρετήσουν τους τέσσερις προαναφερθέντες ειδικούς στόχους της κοινωνικής ανάπτυξης. Αυτές οι προτεραιότητες περιλαμβάνονται στο σχήμα που ακολουθεί.

Σχήμα 3. 7: Προτεραιότητες του στόχου κοινωνικής ανάπτυξης.

Ανάπτυξη Υποδομών

Οι υποδομές μιας χώρας έχουν καταλυτικό ρόλο για την οικονομική της ανάπτυξη. Για αυτόν τον λόγο, η ανάπτυξη των υποδομών και η ολοκλήρωση όλων των υποδομών που είναι σε εξέλιξη, ασχέτως τρόπου χρηματοδότησης, αναδεικνύεται ως ένας από τους πέντε αναπτυξιακούς στόχους του ΕΠΑ. Ο στόχος ανάπτυξης υποδομών εξειδικεύεται σε τρεις ειδικούς στόχους για την ανάπτυξη, τη βελτίωση και τον εκσυγχρονισμό των δικτύων, των μεταφορών και της εφοδιαστικής αλυσίδας.

Σε αυτό το πλαίσιο αναδεικνύονται έντεκα προτεραιότητες οι οποίες περιλαμβάνονται στο σχήμα που ακολουθεί.

Σχήμα 3. 8: Προτεραιότητες του στόχου ανάπτυξης υποδομών.

Εξωστρέφεια

Ιδιαίτερης βαρύτητας είναι οι παρεμβάσεις ενίσχυσης της εξωστρέφειας της ελληνικής οικονομίας, καθώς η ενίσχυση της εξωστρέφειας αποτελεί βασικό συστατικό της επιδιωκόμενης αλλαγής του παραγωγικού υποδείγματος της χώρας. Στους ειδικούς στόχους περιλαμβάνονται τομείς που έχουν υψηλές αναπτυξιακές δυνατότητες που πηγάζουν από τα συγκριτικά πλεονεκτήματα της χώρας, όπως ο πολιτισμός, ο τουρισμός, ο αγροδιατροφικός τομέας και ορισμένοι κλάδοι της βιομηχανίας.

Αναδεικνύονται δώδεκα προτεραιότητες που σχετίζονται με τον στόχο ενίσχυσης της εξωστρέφειας, οι οποίες περιλαμβάνονται στο σχήμα που ακολουθεί.

Σχήμα 3. 9: Προτεραιότητες εντός του στόχου ενίσχυσης της εξωστρέφειας.

Λαμβάνοντας υπόψη τα προαναφερθέντα το Ε.Π. Περιφέρειας Ηπείρου 2021 – 2027 έχει συμπληρωματικότητα και συνέργεια με το Εθνικό Πρόγραμμα Ανάπτυξης 2021 – 2025.

3.4.2. Εθνικό σχέδιο ανάκαμψης και ανθεκτικότητας «Ελλάδα 2.0»

Το Εθνικό Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας «Ελλάδα 2.0»²⁰ εγκρίθηκε στις 13 Ιουλίου 2021 από το Συμβούλιο Οικονομικών Δημοσιονομικών Θεμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ecofin). Το «Ελλάδα 2.0» περιλαμβάνει 106 επενδύσεις και 68 μεταρρυθμίσεις, κατανεμημένες σε 4 πυλώνες και συγκεντρώνει 31,16 δισ. ευρώ εκ των οποίων ευρωπαϊκοί πόροι 30,5 δισ. Ευρώ (18,43 δισ. ευρώ ενισχύσεις και 12,73 δισ. ευρώ δάνεια) για να κινητοποιήσει 60 δισ. ευρώ συνολικές επενδύσεις στη χώρα στα επόμενα πέντε χρόνια.

Το Ελληνικό Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας έχει σχεδιαστεί ώστε να λειτουργεί σε συνάφεια και συμπληρωματικά με το νέο Εταιρικό Σύμφωνο για το Πλαίσιο Ανάπτυξης (ΕΣΠΑ) για την Προγραμματική Περίοδο 2021 – 2027, και τα τομεακά και περιφερειακά επιχειρησιακά του προγράμματα. Επίσης, ευθυγραμμίζεται με τους στόχους του ΕΣΕΚ και των Σχεδίων Δίκαιης Μετάβασης.

Αναλυτικά το Εθνικό Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας διαρθρώνεται σε τέσσερις (4) Δέσμες προτάσεων που συνθέτουν δεκαοκτώ (18) επιμέρους Άξονες:

1. Πράσινη Μετάβαση

- 1.1. Μετάβαση σε νέο ενεργειακό μοντέλο φιλικό στο περιβάλλον
- 1.2. Ενεργειακή αναβάθμιση του κτιριακού αποθέματος της χώρας και χωροταξική μεταρρύθμιση
- 1.3. Μετάβαση σε ένα πράσινο και βιώσιμο σύστημα μεταφορών
- 1.4. Αειφόρος χρήση των πόρων, ανθεκτικότητα στην κλιματική αλλαγή και διατήρηση της βιοποικιλότητας

2. Ψηφιακός Μετασχηματισμός

- 2.1. Συνδεσιμότητα για τους πολίτες, τις επιχειρήσεις, το κράτος
- 2.2. Ψηφιακός μετασχηματισμός του κράτους
- 2.3. Ψηφιακός μετασχηματισμός των επιχειρήσεων

3. Απασχόληση, Δεξιότητες, Κοινωνική Συνοχή

- 3.1. Αύξηση των θέσεων εργασίας και προώθηση της συμμετοχής στην αγορά εργασίας
- 3.2. Ενίσχυση των ψηφιακών δυνατοτήτων της εκπαίδευσης και εκσυγχρονισμός της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης

²⁰ Εθνικό Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας «Ελλάδα 2.0» (<https://greece20.gov.gr/to-plires-sxedio/>)

- 3.3. Ενίσχυση της προσβασιμότητας, της αποτελεσματικότητας και της ποιότητας του συστήματος υγείας
- 3.4. Αύξηση της πρόσβασης σε αποτελεσματικές και χωρίς αποκλεισμούς κοινωνικές πολιτικές

4. Ιδιωτικές επενδύσεις και θεσμικός μετασχηματισμός

- 4.1. Φορολογικά εργαλεία πιο φιλικά για την ανάπτυξη και βελτίωση της φορολογικής διοίκησης
- 4.2. Εκσυγχρονισμός της δημόσιας διοίκησης
- 4.3. Βελτίωση της αποτελεσματικότητας του συστήματος δικαιοσύνης
- 4.4. Ενίσχυση του χρηματοπιστωτικού τομέα και των κεφαλαιαγορών
- 4.5. Προώθηση της έρευνας και της καινοτομίας
- 4.6. Εκσυγχρονισμός και βελτίωση της ανθεκτικότητας κύριων κλάδων οικονομίας της χώρας
- 4.7. Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας και προώθηση ιδιωτικών επενδύσεων και εξαγωγών

Ο σχεδιασμός της αρχιτεκτονικής του Σχεδίου επιτυγχάνει να διασφαλίσει τη συνεκτική και λειτουργική συνάρθρωση των 18 Αξόνων του με τους 6 Πυλώνες που ορίζει ο Κανονισμός για το Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας:

1. την πράσινη μετάβαση, εξασφαλίζοντας οικονομική ανάπτυξη συμβατή με την αειφορία για το κλίμα/ το περιβάλλον,
2. τον ψηφιακό μετασχηματισμό, διασφαλίζοντας ανάπτυξη που οδηγείται από την παραγωγικότητα και την καινοτομία,
3. την έξυπνη, βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη, με οικονομική συνοχή, απασχόληση, παραγωγικότητα, ανταγωνιστικότητα, έρευνα, ανάπτυξη και καινοτομία, και μια εύρυθμη λειτουργούσα εσωτερική αγορά με ισχυρές ΜμΕ - με άλλα λόγια την ανάκαμψη της οικονομίας και την αύξηση του δυναμικού της προϊόντος, μέσω της πλήρωσης του επενδυτικού κενού, της δημιουργίας θέσεων εργασίας, και της αύξησης της ανταγωνιστικότητας και παραγωγικότητας των επιχειρήσεων,
4. την κοινωνική και εδαφική συνοχή,
5. την υγεία και την οικονομική, κοινωνική και θεσμική ανθεκτικότητα, με σκοπό, μεταξύ άλλων, την αύξηση της ετοιμότητας για την αντιμετώπιση κρίσεων και της ικανότητας αντίδρασης σε κρίσεις,
6. τις πολιτικές για την επόμενη γενιά, τα παιδιά και τους νέους, όπως η εκπαίδευση και οι δεξιότητες.

Η λειτουργική υπαγωγή των αξόνων του Σχεδίου στους Πυλώνες του Κανονισμού για το Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, παρατίθεται στην συνέχεια.

Πράσινη μετάβαση

Το Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας συμβάλλει στην πράσινη μετάβαση της Ελλάδας αφιερώνοντας το 38% του εκτιμώμενου προϋπολογισμού στην επίτευξη των κλιματικών στόχων. Παράλληλα, όλες οι μεταρρυθμίσεις και επενδύσεις που περιλαμβάνονται στο σχέδιο τηρούν την αρχή της «μη πρόκλησης σημαντικής βλάβης» κατά την έννοια του άρθρου 17 του Κανονισμού (ΕΕ) 2020/852, συμβάλλοντας σημαντικά και στην επίτευξη της Πράσινης Συμφωνίας της ΕΕ, για την επίτευξη της κλιματικής ουδετερότητας έως το 2050.

Το σχέδιο αντνακλά επίσης τις στρατηγικές προτεραιότητες και τους ειδικούς κλιματικούς στόχους του Εθνικού Σχεδίου Ενέργειας και Κλίματος (ΕΣΕΚ). Ενσωματώνει επίσης τις συστάσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στο πλαίσιο της πρόσφατης αξιολόγησης του ελληνικού ΕΣΕΚ από τις υπηρεσίες της Επιτροπής σχετικά με τη χρήση του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας για την επίτευξη των ενεργειακών και κλιματικών στόχων το 2030 και έπειτα. Μαζί με τα εθνικά σχέδια της Ελλάδας για τη Δίκαιη Αναπτυξιακή Μετάβαση των λιγνιτικών περιοχών, την Αναδάσωση, την Κυκλική Οικονομία και τη Βιοποικιλότητα, αποτελούν τη στρατηγική που στηρίζει τη συμβολή του Σχεδίου στην πράσινη μετάβαση, ενώ συμβάλλουν σημαντικά και στην αντιμετώπιση της ενεργειακής φτώχειας.

Προκειμένου να αντιμετωπιστούν οι βασικές προκλήσεις της χώρας και να υλοποιηθούν οι στρατηγικοί της στόχοι, οι μεταρρυθμίσεις και οι επενδύσεις που περιλαμβάνονται στο σχέδιο με στόχο την επίτευξή τους, εξυπηρετούνται από τους ακόλουθους τέσσερις άξονες:

Άξονας 1.1 – Μετάβαση σε νέο ενεργειακό μοντέλο φιλικό στο περιβάλλον

Ο στόχος του Άξονα είναι να συμβάλει στα σχέδια για το κλίμα και την ενέργεια, μέσω μιας δέσμης επενδύσεων και μεταρρυθμίσεων που βελτιώνουν την ενεργειακή απόδοση, την αποθήκευση ενέργειας και αυξάνουν τη χωρητικότητα του δικτύου για να καταστεί δυνατή η διείσδυση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας. Έμφαση δίνεται στην ενίσχυση των ηλεκτρικών διασυνδέσεων με τα μη διασυνδεδεμένα νησιά, με την επέκταση της διασύνδεσης των Κυκλάδων (στοχεύοντας στη μείωση του ενεργειακού κόστους για το σύνολο της χώρας, την παύση της παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας βάσει του πετρελαίου και την περαιτέρω δυνατότητα για ανάπτυξη των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας στα νησιά αυτά). Επιπλέον, ο Άξονας εισάγει μεταρρυθμίσεις που διασφαλίζουν τη χρηματοοικονομική σταθερότητα και τη μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα του Εθνικού Λογαριασμού ΑΠΕ-ΣΗΘΥΑ καθώς και την επιτάχυνση των διαδικασιών για την αδειοδότησή τους.

Τέλος, ο Άξονας προωθεί τον εθνικό στόχο της Ελλάδας για πλήρη κατάργηση του λιγνίτη έως το 2028 και σταδιακή κατάργηση της χρήσης ορυκτών καυσίμων για την παραγωγή ενέργειας, εισάγοντας, ταυτόχρονα, ολοκληρωμένα μέτρα στήριξης, συμπεριλαμβανομένων μέτρων κοινωνικοοικονομικής και περιβαλλοντικής αποκατάστασης, για την ανάπλαση των περιοχών που πλήττονται, διασφαλίζοντας τη δίκαιη μετάβαση.

Άξονας 1.2. – Ενεργειακή αναβάθμιση του κτιριακού αποθέματος της χώρας και χωροταξική μεταρρύθμιση

Οι δράσεις προσαρμογής και περιορισμού των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής για το δομημένο περιβάλλον στην Ελλάδα είναι βασική προτεραιότητα. Ο Άξονας περιλαμβάνει μεταρρυθμίσεις και επενδύσεις που προωθούν τόσο την ανακαίνιση όσο και την ενεργειακή αναβάθμιση των κτιρίων, την εφαρμογή του πολεοδομικού σχεδιασμού και την πραγματοποίηση στρατηγικών “πράσινων” αναπλάσεων. Όσον αφορά στα κτίρια, ο Άξονας περιλαμβάνει επενδύσεις που στοχεύουν στην ανακαίνιση του υπάρχοντος κτιριακού αποθέματος, συμπεριλαμβανομένων κατοικιών, εμπορικών, βιομηχανικών και δημόσιων κτιρίων καθώς και κοινωνικών υποδομών, ενώ προωθεί και το νέο σχέδιο για την αντιμετώπιση της ενεργειακής φτώχειας. Ειδικά το πρόγραμμα εξοικονομώ που συμπεριλαμβάνεται στον άξονα θα συμβάλει στην επίτευξη έως και του 15% του σχετικού στόχου του ΕΣΕΚ για την ενεργειακή αναβάθμιση κατοικιών. Όσον αφορά στον πολεοδομικό σχεδιασμό, περιλαμβάνονται μεταρρυθμίσεις και επενδύσεις που προωθούν τη βελτίωση του αστικού οικοσυστήματος μέσω της μεταρρύθμισης του πλαισίου πολεοδομικής πολιτικής και της προώθησης σχεδίων βιώσιμης ανάπτυξης.

Άξονας 1.3. – Μετάβαση σε ένα πράσινο και βιώσιμο σύστημα μεταφορών

Συνολικά, προβλέπεται η εγκατάσταση σημείων φόρτισης σε αστικές και υπεραστικές περιοχές, που αποτελούν προαπαιτούμενο για την επίτευξη των στόχων του ΕΣΕΚ για την ηλεκτροκίνηση. Επιπλέον ο άξονας προωθεί επενδύσεις που στοχεύουν στη δημιουργία βιομηχανικών μονάδων καινοτόμας πράσινης τεχνολογίας για τη προώθηση της ηλεκτροκίνησης, τη δέσμευση και αποθήκευση του CO₂ και τη πράσινη ακτοπλοΐα.

Άξονας 1.4. – Αειφόρος χρήση των πόρων, ανθεκτικότητα στην κλιματική αλλαγή και διατήρηση της βιοποικιλότητας

Ο Άξονας περιλαμβάνει τρεις ομάδες δράσεων, οι οποίες συμβάλλουν και στους έξι στόχους του «Κανονισμού ταξινόμησης της ΕΕ».

Η πρώτη ομάδα συμβάλλει στη προστασία υδάτινων πόρων, συμπεριλαμβανομένων του προγράμματος εξοικονομώ για το νερό, της εγκατάστασης υδρομέτρων και τηλεμετρίας, της κατασκευής υποδομών για την διαχείριση του πόσιμου νερού και των υγρών αποβλήτων αλλά και μέσω της εισαγωγής μεταρρυθμίσεων που προωθούν τη βιώσιμη γεωργία και επιτρέπουν την αποτελεσματική χρήση των πόρων. Η δεύτερη ομάδα έργων στοχεύει στη προστασία του περιβάλλοντος, μέσω δράσεων για τη βιοποικιλότητα, αναδασώσεις και δασώσεις. Ειδικά για τις αναδασώσεις, ο Άξονας προβλέπει την υλοποίηση δράσεων αναδάσωσης σε έκταση 16.500 εκταρίων, συμβάλλοντας ουσιαστικά στην επίτευξη των στόχων του εθνικού σχεδίου Αναδάσωσης. Τέλος, έμφαση δίνεται επίσης στην αναβάθμιση

των δυνατοτήτων που σχετίζονται με την πολιτική προστασία, με στόχο την αντιμετώπιση προκλήσεων που συνδέονται με την κλιματική αλλαγή, καθώς η Ελλάδα επηρεάζεται σημαντικά από την αυξανόμενη σοβαρότητα και τη συχνότητα των καταστροφών που σχετίζονται με το κλίμα.

Ψηφιακός μετασχηματισμός

Το Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας συμβάλλει στον ψηφιακό μετασχηματισμό της Ελλάδας αντιστοιχίζοντας το 22% του εκτιμώμενου προϋπολογισμού σε ψηφιακούς στόχους. Αντανακλά πλήρως τους στόχους και το σχέδιο δράσης της «Ψηφιακής Βίβλου», η οποία ευθυγραμμίζεται με τις εξής τρεις βασικές κατευθύνσεις της «Ευρωπαϊκής Ψηφιακής Στρατηγικής» (“Shaping Europe’s digital future”):

- (α) Τεχνολογία που υποστηρίζει τους ανθρώπους.
- (β) Μια δίκαιη και ανταγωνιστική οικονομία.
- (γ) Μια ανοιχτή, δημοκρατική και βιώσιμη κοινωνία.

Οι βασικές προκλήσεις που έχουν επισημανθεί και οι κυρίαρχοι στόχοι που έχουν τεθεί, καθώς και οι μεταρρυθμίσεις και επενδύσεις για την επίτευξή τους, έχουν ομαδοποιηθεί κατά κύριο λόγο στους ακόλουθους τρεις Άξονες που στοχεύουν στη βελτίωση της «ψηφιακής απόδοσης», όπως αξιολογείται από τα επιμέρους κριτήρια του «Ψηφιακού Οικονομικού και Κοινωνικού Δείκτη» (“Digital Economy and Society Index”, DESI).

Άξονας 2.1 - Συνδεσιμότητα για τους πολίτες, τις επιχειρήσεις, το κράτος

Οι προτεινόμενες επενδύσεις διευκολύνουν την εγκατάσταση υποδομών οπτικών ινών και την ανάπτυξη δικτύων 5G, καλύπτοντας μεγάλους ελληνικούς αυτοκινητόδρομους, ενώ οι μεταρρυθμίσεις διασφαλίζουν τη μετάβαση σε γρήγορες ευρυζωνικές συνδέσεις και τεχνολογίες 5G.

Άξονας 2.2 - Ψηφιακός μετασχηματισμός του κράτους

Οι προτεινόμενες μεταρρυθμίσεις και επενδύσεις στοχεύουν (α) στον ψηφιακό μετασχηματισμό των οργανισμών του Δημόσιου Τομέα και στην ενίσχυση των ψηφιακών τους υπηρεσιών, (β) σε βελτιώσεις επιχειρησιακών διαδικασιών συνοδευόμενες από την ενσωμάτωση σύγχρονων πληροφοριακών συστημάτων, (γ) σε σημαντική ενίσχυση της διαλειτουργικότητας πληροφοριακών συστημάτων και δεδομένων, (δ) σε ευρείας κλίμακας στρατηγικές και πολιτικές κυβερνοασφάλειας, καθώς και (ε) σε εκτεταμένη χρήση σύγχρονων τεχνολογιών, όπως για παράδειγμα οι τεχνολογίες υπολογιστικού νέφους (cloud computing) ή οι τεχνολογίες αποτελεσματικής διαχείρισης πολυδιάστατων δεδομένων μεγάλου όγκου (big data).

Άξονας 2.3. - Ψηφιακός μετασχηματισμός των επιχειρήσεων

Στοχεύει στην ενίσχυση της ενσωμάτωσης των ψηφιακών τεχνολογιών από τις επιχειρήσεις, μειώνοντας το «ψηφιακό χάσμα» μεταξύ των ελληνικών μικρομεσαίων επιχειρήσεων (ΜΜΕ) σε σχέση με τις αντίστοιχες του ευρωπαϊκού μέσου όρου. Αυτό επιτυγχάνεται παρέχοντας φορολογικά κίνητρα για επενδύσεις και χρηματοδότηση για την προμήθεια λογισμικού, υπηρεσιών υπολογιστικού νέφους, εγκατάσταση εξειδικευμένου εξοπλισμού κλπ.

Απασχόληση, Δεξιότητες, Κοινωνική Συνοχή

Περιλαμβάνει τους παρακάτω άξονες:

Άξονας 3.1. - Αύξηση των θέσεων εργασίας και προώθηση της συμμετοχής στην αγορά εργασίας

Περιλαμβάνει επενδύσεις σε Ενεργητικές Πολιτικές Απασχόλησης (Active Labour Market Policies, ALMPs), που ενισχύουν την ενεργοποίηση στην αγορά εργασίας, και τη δημιουργία θέσεων εργασίας και ενός πλέγματος ασφαλείας κατά της ανεργίας. Συγχρόνως, περιέχει δράσεις για την ενίσχυση των δυνατοτήτων, ψηφιακών και άλλων, του Οργανισμού Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού (ΟΑΕΔ), ώστε να προσφέρει τη βέλτιστη ενεργό υποστήριξη για την εξεύρεση απασχόλησης στους ανέργους.

Άξονας 3.2. Ενίσχυση των ψηφιακών δυνατοτήτων της εκπαίδευσης και εκσυγχρονισμός της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης

Περιλαμβάνει την μεταρρύθμιση της διακυβέρνησης των προγραμμάτων παροχής κατάρτισης/επανακατάρτισης, βασισμένη σε σύστημα ανταμοιβών που προσφέρει κίνητρα για υψηλής ποιότητας και αποδοτικότητας κατάρτιση, που προωθεί την υιοθέτηση καλών πρακτικών, έχοντας ως αποτέλεσμα τη συστηματική βελτίωση σε ό,τι αφορά τις επιδόσεις της προσφερόμενης κατάρτισης και της αγοράς εργασίας. Το πλαίσιο εφαρμόζεται στα προγράμματα κατάρτισης/επανακατάρτισης του συνόλου του εργατικού δυναμικού και δίνει έμφαση στη σύζευξη μεταξύ των αναγκών των επιχειρήσεων και των παρεχόμενων προγραμμάτων κατάρτισης για δεξιότητες υψηλής ζήτησης στην αγορά εργασίας, ιδιαιτέρως δεξιότητες που είναι αναγκαίες για την πράσινη μετάβαση και τον ψηφιακό μετασχηματισμό.

Άξονας 3.3. Ενίσχυση της προσβασιμότητας, της αποτελεσματικότητας και της ποιότητας του συστήματος υγείας

Τα κύρια δομικά στοιχεία του Άξονα περιλαμβάνουν τον επανασχεδιασμό του συστήματος υγείας μέσω αποτελεσματικών οργανωτικών μεταρρυθμίσεων, τη βελτιστοποίηση της χρήσης των χρηματοδοτικών πόρων και τη δημιουργία ενός ποιοτικού πλαισίου, τη μεταρρύθμιση του συστήματος πρωτοβάθμιας υγείας και τον επαναπροσανατολισμό των

υπηρεσιών υγείας προς την πρόληψη και έγκαιρη διάγνωση των ασθενειών. Αυτοί οι στόχοι θα υποστηριχθούν από τον ψηφιακό μετασχηματισμό της υγείας, μαζί με την ανάπτυξη ενός συστήματος υγείας που θα επικεντρώνεται στον ασθενή και από επενδύσεις σε υποδομές υγείας. Συνολικά, ο Άξονας θα συμβάλει στην εξασφάλιση ισότιμης πρόσβασης σε υπηρεσίες υγείας υψηλής ποιότητας, στην αύξηση της αποτελεσματικότητας στην παροχή υπηρεσιών, στον ψηφιακό μετασχηματισμό των υπηρεσιών υγείας και στην οικονομική βιωσιμότητα του συστήματος υγειονομικής περίθαλψης.

Άξονας 3.4. Αύξηση της πρόσβασης σε αποτελεσματικές και χωρίς αποκλεισμούς κοινωνικές πολιτικές

Περιλαμβάνει μεταρρυθμίσεις και επενδύσεις που στοχεύουν σε ορισμένες από τις πιο ευάλωτες πληθυσμιακές ομάδες της χώρας, με πρωταρχικό στόχο την παροχή ίσων ευκαιριών για όλους, ανεξάρτητα από το φύλο, την εθνικότητα, τον σεξουαλικό προσανατολισμό, την ηλικία, την αναπηρία και άλλα χαρακτηριστικά. Ο Άξονας στηρίζει μία από τις τρεις δέσμες αρχών του Ευρωπαϊκού Πυλώνα Κοινωνικών Δικαιωμάτων, δηλαδή την κοινωνική προστασία και ένταξη.

Ιδιωτικές επενδύσεις και θεσμικός μετασχηματισμός

Περιλαμβάνει τους παρακάτω άξονες:

Άξονας 4.1. - Φορολογικά εργαλεία πιο φιλικά για την ανάπτυξη και βελτίωση της φορολογικής διοίκησης

Περιλαμβάνει την πλήρη κωδικοποίηση της φορολογικής νομοθεσίας με σκοπό την αύξηση της διαφάνειας, ένα νέο πλαίσιο για την καταπολέμηση του λαθρεμπορίου προϊόντων που υπόκεινται σε ειδικούς φόρους κατανάλωσης (καπνός, οινοπνευματώδη και ενέργεια), την υιοθέτηση πρόσθετων μέτρων και κινήτρων για περαιτέρω αύξηση των ηλεκτρονικών συναλλαγών, την εφαρμογή μιας ψηφιακής και αυτόματης διαδικασίας ηλεκτρονικής επιστροφής ΦΠΑ. Επιπλέον, και σε συνδυασμό με τον Πυλώνα 2, προβλέπεται η καθιέρωση των ταμειακών μηχανών νέας τεχνολογίας σε ολόκληρη τη χώρα οι οποίες θα συνδέονται on-line με τις φορολογικές αρχές. Τελευταίο, αλλά εξίσου σημαντικό, συμπεριλαμβάνεται ένα φιλόδοξο έργο για την εφαρμογή τεχνητής νοημοσύνης στο σχεδιασμό φορολογικών ελέγχων.

Άξονας 4.2. - Εκσυγχρονισμός της δημόσιας διοίκησης

Ως μέρος του στόχου αυτού, το GOV-ERP στοχεύει στον ψηφιακό μετασχηματισμό των δομών οικονομικής διαχείρισης και εποπτείας που διαθέτει το κράτος. Μεταξύ άλλων, πρόκειται να υποστηρίξει τις επισκοπήσεις δαπανών, οι οποίες μπορούν να προωθήσουν την

αποτελεσματική κατανομή δαπανών και τη λήψη φιλικών προς την ανάπτυξη αποφάσεων σχετικά με τον προϋπολογισμό.

Περιλαμβάνει επίσης την ενίσχυση του νομικού πλαισίου για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, την καταπολέμηση της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας (AML/CFT), την καταπολέμηση του παράνομου εμπορίου και την προστασία των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας μέσω της ενίσχυσης της Δι-υπηρεσιακής Μονάδας Ελέγχου της Αγοράς και την δημιουργία ενός ολοκληρωμένου πληροφοριακού συστήματος για τη διαχείριση και τη δημιουργία σταθμών ελέγχου για την εντατικοποίηση των ελέγχων κοντά στα σύνορα.

Άξονα 4.3. - Βελτίωση της αποτελεσματικότητας του συστήματος δικαιοσύνης

Περιλαμβάνει, (1) την επιτάχυνση του συστήματος απονομής δικαιοσύνης μέσω μιας σειράς μεταρρυθμίσεων όπως η ίδρυση ανεξάρτητου γραφείου για την συστηματική συλλογή, παρακολούθηση και επεξεργασία στοιχείων για την εύρυθμη λειτουργία του δικαστικού συστήματος, καθώς και η αξιολόγηση του χωροταξικού σχεδιασμού και της οργάνωσης και διοίκησης των δικαστικών κτιρίων.

Δεύτερο (2), ένα ολοκληρωμένο σχέδιο για την e-δικαιοσύνη που συμπεριλαμβάνει την αναβάθμιση των συστημάτων τήρησης αρχείων των δικαστηρίων, την ψηφιοποίηση αρχείων, την επέκταση συστημάτων πληροφορικής.

Τρίτον (3), τη δημιουργία και αναβάθμιση υποδομών, δηλαδή επενδύσεις σε κτίρια και τη δημιουργία ηλεκτρονικού μητρώου δομών.

Τέταρτον (4) την αναβάθμιση των δεξιοτήτων των Δικαστών και των δικαστικών υπαλλήλων, μέσα από τον εκσυγχρονισμό του προγράμματος σπουδών της Εθνικής Σχολής Δικαστών και την ενσωμάτωση της δια βίου μάθησης και εκπαίδευσης σε ήπιες και ψηφιακές δεξιότητες.

Άξονας 4.4. - Ενίσχυση του χρηματοπιστωτικού τομέα και των κεφαλαιαγορών

Προβλέπει τη δημιουργία ενός Γραφείου Πιστώσεων προκειμένου να αντιμετωπιστεί η υπάρχουσα ασύμμετρη πληροφόρηση και να ενισχυθεί η πρόσβαση στις πιστώσεις. Προκειμένου να διασφαλιστεί η λήψη τεκμηριωμένων αποφάσεων σχετικά με την πρόσβαση σε πιστώσεις, ο Άξονας προβλέπει τη δημιουργία ενός Παρατηρητηρίου Πιστωτικής Επέκτασης και, με σκοπό την αποτροπή μελλοντικής υπερχρέωσης, προβλέπεται η ανάπτυξη ενός μητρώου παρακολούθησης ιδιωτικού χρέους. Επίσης, προβλέπει την δημιουργία ενός Κεντρικού Μητρώου Πιστώσεων που έχει στόχο να ενισχύσει την παροχή πιστώσεων στο ελληνικό χρηματοπιστωτικό σύστημα.

Επιπλέον περιλαμβάνει την ενίσχυση της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς, με την Κωδικοποίηση και την αναθεώρηση νόμων και διατάξεων και την αναβάθμιση των πληροφοριακών της συστημάτων.

Άξονας 4.5. - Προώθηση της έρευνας και της καινοτομίας

Ενίσχυση των δεσμών μεταξύ επιστημονικής έρευνας και επιχειρήσεων. Αυτό γίνεται μέσω μιας μεταρρύθμισης που στοχεύει στην ενίσχυση της εξωστρέφειας του ελληνικού οικοσυστήματος προωθώντας τη συνεργασία του ελληνικού οικοσυστήματος E&A με ομολόγους του εξωτερικού.

Προώθηση δημόσιων και ιδιωτικών επενδύσεων στην έρευνα και ανάπτυξη. Οι προτάσεις του σχεδίου περιλαμβάνουν τη δημιουργία ενός προγράμματος για την αύξηση της χρηματοδότησης της βασικής έρευνας. Οι προτάσεις περιλαμβάνουν επίσης την αναβάθμιση των ερευνητικών κέντρων της χώρας και χρηματοοικονομικά κίνητρα για έρευνα και ανάπτυξη των έργων που έχουν βραβευτεί με σφραγίδα αριστείας (Horizon). Επίσης, γίνεται μια σημαντική προσπάθεια σύνδεσης της έρευνας και της καινοτομίας με τον παραγωγικό τομέα μέσω του προγράμματος Ερευνώ - Δημιουργώ - Καινοτομώ. Σημαντική δράση αποτελεί και η ανάπτυξη του πληροφοριακού συστήματος ενημέρωσης που βελτιώνει τον τρόπο λήψης αποφάσεων των θεσμικών οργάνων.

Άξονας 4.6. - Εκσυγχρονισμός και βελτίωση της ανθεκτικότητας κύριων κλάδων οικονομίας της χώρας

Περιέχει μια σειρά επενδύσεων σε υποδομές που ενισχύουν την ανάπτυξη στις 13 περιφέρειες της χώρας. Προτείνεται η υποστήριξη της δημιουργίας υψηλής ποιότητας, πολυτροπικών, ανθεκτικών στο κλίμα, έξυπνων και βιώσιμων συστημάτων υποδομών και μεταφορών. Συμπληρώνονται από επενδύσεις όπως:

1. Επενδύσεις στα δίκτυα μεταφορών (οδικό και σιδηροδρομικό δίκτυο, αναβάθμιση περιφερειακών αεροδρομίων).
2. Δημιουργία επιχειρηματικών πάρκων νέας γενιάς.
3. Συγχρηματοδότηση ιδιωτικών επενδύσεων για τον οικονομικό μετασχηματισμό του γεωργικού τομέα και ανάπτυξη του τομέα της υδατοκαλλιέργειας.
4. Παρεμβάσεις για ανάπτυξη του τουρισμού στα ηπειρωτικά και τα νησιωτικά/παραθαλάσσια τμήματα της χώρας.
5. Προγράμματα που αναδεικνύουν τον πολιτισμό ως οδηγό περιφερειακής ανάπτυξης.

Άξονας 4.7. - Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας και προώθηση ιδιωτικών επενδύσεων και εξαγωγών

Έχει ως στόχο την αύξηση των εξαγωγών, μέσω δράσεων όπως ψηφιοποίηση του εθνικού δικτύου οικονομικής διπλωματίας, ενίσχυση της ψηφιακής ικανότητας του Enterprise Greece και δράσεις κατάρτισης εξαγωγικών επιχειρήσεων. Πλαισιώνεται από τη μεταρρύθμιση του πλαισίου για την προσέλκυση στρατηγικών επενδύσεων και την ολοκλήρωση της απλούστευσης του θεσμικού πλαισίου για την επιχειρηματική δραστηριότητα, που περιλαμβάνει μεταξύ άλλων: την επέκταση των υφιστάμενων μεταρρυθμίσεων απλοποίησης της αδειοδότησης σε πρόσθετες οικονομικές δραστηριότητες, κωδικοποιήσεις νομοθεσίας και αναθεώρηση της πολιτικής ποιότητας (τυποποίηση, πιστοποιήσεις κ.λπ.) για να αντιμετωπιστούν οι προκλήσεις της πράσινης και ψηφιακής μετάβασης.

Σύμφωνα με τα προαναφερθέντα το Ε.Π. Περιφέρειας Ηπείρου 2021 – 2027 είναι συμβατό με το Ελληνικό Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας.

3.4.3. Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς (ΕΣΠΑ) 2021-2027

Το νέο **Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς (ΕΣΠΑ) με τίτλο «Εταιρικό Σύμφωνο Περιφερειακής Ανάπτυξης 2021-2027»** κατατέθηκε στις 12 Ιουλίου 2021, μέσω της πλατφόρμας SFC2021 της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Το νέο εγκεκριμένο ΕΣΠΑ²¹ αποτυπώνει σε μεγάλο βαθμό τις νέες προτεραιότητες της Επιτροπής και τις νέες αναπτυξιακές προτεραιότητες της Ελλάδας. Βάσει του ΕΣΠΑ 2021 - 2027 πρόκειται να διατεθούν στην Ελλάδα πόροι συνολικού ύψους 26,2 δις ευρώ για τα επόμενα επτά έτη, από τα οποία πιστώσεις 20,9 δις ευρώ αφορά στην Ενωσιακή Στήριξη και ποσό 5,3 δις ευρώ αφορά στην Εθνική Συνεισφορά. Η Ελλάδα είναι το πρώτο Κράτος-Μέλος που προχώρησε σε επίσημη υποβολή ΕΣΠΑ.

Στον Πίνακα που ακολουθεί περιλαμβάνεται η κατανομή πόρων ΕΣΠΑ της περιόδου 2021 – 2027 ανά Περιφερειακό Πρόγραμμα. Σε ότι αφορά την Περιφέρεια Ηπείρου πρόκειται να διατεθούν 426 εκ. ευρώ (ΕΤΠΑ, ΕΚΤ).

Πίνακας 3. 4: Κατανομή πόρων ΕΣΠΑ 2021 – 2027 ανά Περιφερειακό Πρόγραμμα.

A/A	Περιφερειακό Πρόγραμμα	Πόροι (εκ. ευρώ)
1	Ανατολικής Μακεδονίας & Θράκης	639,1
2	Κεντρικής Μακεδονίας	1.440,1
3	Θεσσαλίας	553,9
4	Ηπείρου	426,0
5	Δυτικής Ελλάδας	628,4

²¹ Εταιρικό Σύμφωνο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΣΠΑ) 2021 – 2027 (https://www.espa.gr/el/Documents/2127/Etairiko_Symfwno_Perifereiakis_Anaptixis_2021-2027.pdf)

A/A	Περιφερειακό Πρόγραμμα	Πόροι (εκ. ευρώ)
6	Δυτικής Μακεδονίας	394,1
7	Στερεάς Ελλάδας	426,0
8	Πελοποννήσου	410,1
9	Ιονίων Νήσων	287,6
10	Βορείου Αιγαίου	394,0
11	Κρήτης	564,5
12	Αττικής	1.617,0
13	Νοτίου Αιγίου	285,3
ΣΥΝΟΛΟ		8.066

Το νέο ΕΣΠΑ θα αποτελέσει ένα βασικό βήμα για τον οριστικό μετασχηματισμό της οικονομίας και τη γόνιμη μετάβαση σε μια βιώσιμη, ψηφιακή, κυκλική και πράσινη ανάπτυξη, ενώ μαζί με το Ταμείο Ανάκαμψης θα σηματοδοτήσουν την Ελλάδα του αύριο, της οικονομικής ανάταξης και της κοινωνικής ευημερίας και ακόμη πιο σημαντικά την Ελλάδα της ανθεκτικότητας σε πιθανές παγκόσμιες κρίσεις που θα έρθουν.

Το ΕΣΠΑ 2021-2027 περιλαμβάνει τους ακόλουθους Στόχους Πολιτικής και κατηγορίες χρηματοδότησης σε ότι αφορά τα Περιφερειακά Προγράμματα:

- **Στόχος Πολιτικής 1: Μια εξυπνότερη Ευρώπη**

Οι παρεμβάσεις θα χρηματοδοτηθούν από το ΕΤΠΑ. Ποσοστό της τάξης του 20% των πόρων κατανέμεται στα ΠΕΠ.

Αν κριθεί σκόπιμο από τα Περιφερειακά Προγράμματα θα χρηματοδοτηθούν και τοπικού χαρακτήρα ερευνητικές υποδομές που δεν συμπεριλαμβάνονται στο σχετικό Πολυετές Σχέδιο και των οποίων η ανάγκη ενίσχυσης προκύπτει από την εφαρμογή της διαδικασίας επιχειρηματικής ανακάλυψης σε περιφερειακό επίπεδο, δράσεις ΤΠΕ τοπικής εμβέλειας και σημασίας, ενισχύσεις ΜΜΕ, που θα εξυπηρετούν την περιφερειακή διάσταση της Εθνικής Στρατηγικής για την Έξυπνη Εξειδίκευση, (συμπεριλαμβανομένων δράσεων για την Βιώσιμη Γαλάζια Οικονομία) και ολοκληρωμένες χωρικές επενδύσεις. Ο σχεδιασμός και η εφαρμογή των δράσεων ενισχύσεων ΜΜΕ οριζόντιου χαρακτήρα, θα γίνεται στο πλαίσιο υλοποίησης του Προγράμματος «Ανταγωνιστικότητα» για καλύτερο συντονισμό αυτών.

Ως κύριες επιλογές του ΣΠ1 αναδεικνύονται οι εξής: i) Ενδυνάμωση του οικοσυστήματος έρευνας και καινοτομίας με βάση τις προτεραιότητες της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης και των μηχανισμών διάχυσης και υποστήριξης της καινοτομίας σε όλο το εύρος των απαιτούμενων δραστηριοτήτων – ενίσχυση συμπράξεων ερευνητικών φορέων και επιχειρήσεων, ii) Ενίσχυση της καινοτόμου επιχειρηματικότητας και της επιχειρηματικής καινοτομίας με την παροχή κινήτρων για αξιοποίηση ερευνητικών αποτελεσμάτων και νέων ιδεών από υφιστάμενες και νεοφυείς επιχειρήσεις και την υποστήριξη της ανάπτυξης/υιοθέτησης μίας ευρύτερης

άποψης για την καινοτομία από όλους τους κλάδους της οικονομίας (π.χ. στον τουρισμό και τον πολιτισμό), iii) Ενίσχυση παραγωγικών επενδύσεων με έμφαση στον ψηφιακό μετασχηματισμό (Industry 4.0) και σε φιλικές προς το περιβάλλον διαδικασίες και προϊόντα, iv) Δημιουργία υποδομών και μηχανισμών στήριξης της καινοτομίας και της επιχειρηματικότητας (π.χ. Innovation Agency), v) Στρατηγική επένδυση στο τουριστικό οικοσύστημα με βάση την εθνική και τις συμπληρωματικές περιφερειακές στρατηγικές για τον τουρισμό, vi) Μέτρα για την αύξηση του μέσου μεγέθους των ελληνικών επιχειρήσεων, προώθηση συνεργασιών μεταξύ ΜΜΕ (π.χ. με δημιουργία clusters) ή/και με μεγαλύτερες επιχειρήσεις με στόχο τη διευκόλυνση της πρόσβασής τους σε παγκόσμιες αγορές και αλυσίδες αξίας (διεθνοποίηση), vii) Ενίσχυση της συνδεσιμότητας με ευρυζωνική πρόσβαση υψηλών ταχυτήτων, viii) Ψηφιακός μετασχηματισμός του δημόσιου και ιδιωτικού τομέα και επέκταση των ψηφιακών υπηρεσιών προς τους πολίτες και τις επιχειρήσεις με επαναχρησιμοποίηση των υπαρχόντων εργαλείων της ΕΕ και την υιοθέτηση βέλτιστων πρακτικών σε όλα τα στάδια υλοποίησης, ix) Προσαρμογή των δεξιοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού στο πλαίσιο των κατευθύνσεων της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης, της στήριξης της επιχειρηματικής καινοτομίας, της βιομηχανικής μετάβασης, της υποστήριξης του ψηφιακού μετασχηματισμού και της κυκλικής οικονομίας.

Προτεραιότητα επίσης θα αποτελέσει η εισαγωγή καινοτόμων εφαρμογών σε τοπικό επίπεδο που θα βασίζονται σε μείζονες / τομεακές στρατηγικές επενδύσεις. Για υπηρεσίες τηλεεκπαίδευσης, δια βίου μάθησης, τηλειατρικής, υποστήριξη ατόμων τρίτης ηλικίας κλπ θα υποστηριχθεί η εισαγωγή ψηφιακών εφαρμογών βασισμένων στην ανάπτυξη και διείσδυση ευρυζωνικών δικτύων και της τεχνολογίας 5G.

Η πλειοψηφία των ανωτέρω χρηματοδοτούμενων παρεμβάσεων έχουν συμπεριληφθεί ως δράσεις στο Ε.Π. Ηπείρου 2021 – 2027 και συγκεκριμένα στον ΣΠ1: Μια έξυπνότερη Ευρώπη μέσω της προώθησης του καινοτόμου και έξυπνου οικονομικού μετασχηματισμού.

▪ **Στόχος Πολιτικής 2: Μια πιο πράσινη Ευρώπη**

Περιλαμβάνει χρηματοδότηση Περιφερειακών Προγραμμάτων από το ΕΤΠΑ που αφορούν παρεμβάσεις επεξεργασίας λυμάτων, αποχέτευσης, πρόσβασης σε πόσιμο νερό, βιώσιμης διαχείρισης νερού, μικρού μεγέθους αντιπλημμυρικά έργα, τοπικά έργα αποθήκευσης ενέργειας και έργα εξοικονόμησης ενέργειας σε δημόσια κτίρια εκτός αυτών της κεντρικής δημόσιας διοίκησης.

Τα τομεακά Προγράμματα θα χρηματοδοτήσουν κατά κανόνα δράσεις εθνικής ή στρατηγικής σημασίας συμπεριλαμβανομένης της διαχείρισης κινδύνου, της βιοποικιλότητας και των περιοχών NATURA, έργα υποδομών διαχείρισης στερεών αποβλήτων (μόνο μικρής κλίμακας τοπικές υποδομές και κυρίως προμήθειες τοπικού

χαρακτήρα θα δύνανται να υλοποιούνται και από τα ΠΕΠ εφόσον συνάδουν με ένα ολοκληρωμένο σχέδιο για την Περιφέρεια, εξυπηρετούν τους σκοπούς της ολοκληρωμένης και αποτελεσματικής διαχείρισης και συμβάλλουν τεκμηριωμένα στην επίτευξη των στόχων της ανακύκλωσης) έργα εξοικονόμησης ενέργειας σε κατοικίες, προμήθεια εξοπλισμού πολιτικής προστασίας, στοχευμένα αντιπλημμυρικά έργα στρατηγικής σημασίας, δράσεις ευαισθητοποίησης και εκπαίδευσης ανθρώπινου δυναμικού και έργα οριζόντιου χαρακτήρα. Επιπλέον, θα χρηματοδοτήσουν πιλοτικές παρεμβάσεις σε επιλεγμένες αστικές περιοχές αποσκοπώντας στην ολιστική διαχείριση του πόσιμου νερού. Για τις παρεμβάσεις που προάγουν τη βιώσιμη πολυτροπική αστική κινητικότητα, το τομεακό Πρόγραμμα «Μεταφορές» θα επικεντρωθεί στη χρηματοδότηση δράσεων σε μέσα σταθερής τροχιάς και ανανέωσης του στόλου των αστικών λεωφορείων με ηλεκτροκίνητα οχήματα.

Οι ανωτέρω χρηματοδοτούμενες παρεμβάσεις έχουν συμπεριληφθεί ως δράσεις στο Ε.Π. Ηπείρου 2021 – 2027 και συγκεκριμένα στον ΣΠ2: Μια πιο πράσινη Ευρώπη με χαμηλές εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα μέσω της προώθησης της δίκαιης μετάβασης σε καθαρές μορφές ενέργειας, των πράσινων και γαλάζιων επενδύσεων, της κυκλικής οικονομίας, της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή, της πρόληψης και της διαχείρισης των κινδύνων.

▪ **Στόχος Πολιτικής 3: Μια πιο διασυνδεδεμένη Ευρώπη**

Περιλαμβάνει χρηματοδότηση από το ΕΤΠΑ κυρίως έργων εκτός ΔΕΔ-Μ (Διευρωπαϊκό Δίκτυο Μεταφορών), έργων οδικής ασφάλειας και παρεμβάσεις σε λιμένες περιφερειακού ενδιαφέροντος. Δύναται επίσης να χρηματοδοτηθούν παρεμβάσεις διασύνδεσης με το ΔΕΔ-Μ εντός του εθνικού δικτύου.

Το Τομεακό Πρόγραμμα θα εστιάσει σε έργα του βασικού και αναλυτικού ΔΕΔ-Μ, έργα υποδομών και μέσων των συστημάτων αστικών μεταφορών. Ειδικά στις λιμενικές μεταφορές θα χρηματοδοτηθούν παρεμβάσεις διασφάλισης της διασυνδεσιμότητας και της εδαφικής συνοχής των νησιών, σε συνάφεια με την Εθνική Λιμενική Πολιτική.

Οι ανωτέρω χρηματοδοτούμενες παρεμβάσεις έχουν συμπεριληφθεί ως δράσεις στο Ε.Π. Ηπείρου 2021 – 2027 και συγκεκριμένα στον ΣΠ3: Μια πιο διασυνδεδεμένη Ευρώπη μέσω της ενίσχυσης της κινητικότητας και των περιφερειακών διασυνδέσεων ΤΠΕ.

▪ **Στόχος Πολιτικής 4: Μια πιο κοινωνική Ευρώπη**

Περιλαμβάνει χρηματοδότηση από το ΕΤΠΑ και ΕΚΤ. Στον παρόν Στόχο Πολιτικής εντάσσονται οι δράσεις που προωθούν την παροχή ισότιμης πρόσβασης σε όλες τις

βαθμίδες της εκπαίδευσης και κατάρτισης. Επίσης, οι επενδύσεις στον τομέα της υγείας και της μακροχρόνιας φροντίδας, οι οποίες επικεντρώνονται στη βελτίωση της πρόσβασης των ευάλωτων ομάδων σε δομές υγειονομικής περίθαλψης, και μακροχρόνιας φροντίδας αντίστοιχα, λαμβάνοντας υπόψη και τις ανάγκες των περιθωριοποιημένων ατόμων.

Οι πόροι που αφορούν τον ΣΠ4 κατανέμονται στα Περιφερειακά Προγράμματα προκειμένου να καλυφθούν:

- οι ανάγκες υποδομών για την αγορά εργασίας, την υγεία, την μακροχρόνια φροντίδα, την εκπαίδευση και δια βίου μάθηση, την κοινωνική πρόνοια και κοινωνική ένταξη, αλλά και για τον τουρισμό και τον πολιτισμό στο πλαίσιο της συμβολής στην κοινωνικοοικονομική ανάκαμψη. Πριν την έκδοση προσκλήσεων από τα Προγράμματα για την υποβολή και ένταξη έργων υποδομής στους τομείς εκπαίδευσης και υγείας που χρηματοδοτούνται από το ΕΤΠΑ προβλέπεται να εκπονηθεί ή επικαιροποιηθεί ανάλογη χαρτογράφηση των σχετικών αναγκών.
- οι δράσεις καταπολέμησης της φτώχειας, της ενεργού και ισότιμης κοινωνικοοικονομικής ένταξης, της προώθησης της ισότητας και της ισότιμης πρόσβασης σε υπηρεσίες.

Οι ανωτέρω χρηματοδοτούμενες παρεμβάσεις έχουν συμπεριληφθεί ως δράσεις στο Ε.Π. Ηπείρου 2021 – 2027 και συγκεκριμένα στον ΣΠ4: Μια πιο κοινωνική, και χωρίς αποκλεισμούς Ευρώπη μέσω της υλοποίησης του Ευρωπαϊκού Πυλώνα Κοινωνικών Δικαιωμάτων.

▪ **Στόχος Πολιτικής 5: Μια Ευρώπη πιο κοντά στους πολίτες της**

Περιλαμβάνει χρηματοδότηση από το ΕΤΠΑ που αφορά την εκπόνηση Σχεδίων Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης (ΒΑΑ) και Σχεδίων Ολοκληρωμένων Χωρικών Επενδύσεων (ΟΧΕ). Στόχος των Σχεδίων ΒΑΑ είναι η αντιμετώπιση των περιβαλλοντικών προκλήσεων, των αλλαγών από την κλιματική αλλαγή και ταυτόχρονα η λειτουργική οργάνωση των αστικών κέντρων, με κοινωνικές λειτουργίες και εξυπηρετήσεις, την αναβάθμιση του δημόσιου αστικού χώρου, καθώς και της σχέσης της με τον περιαστικό χώρο των αστικών κέντρων. Αντίστοιχα, τα Σχέδια Ολοκληρωμένων Χωρικών Επενδύσεων στοχεύουν στην αξιοποίηση της γεωγραφικής θέσης και των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών της Περιφέρειας (φυσικό περιβάλλον, πολιτιστική κληρονομιά και αξιόλογοι αρχαιολογικοί χώροι, παραγωγή αξιόλογων προϊόντων του φυτικού και ζωικού κεφαλαίου) για την οικονομική, κοινωνική και περιβαλλοντική ανάπτυξη των περιοχών της.

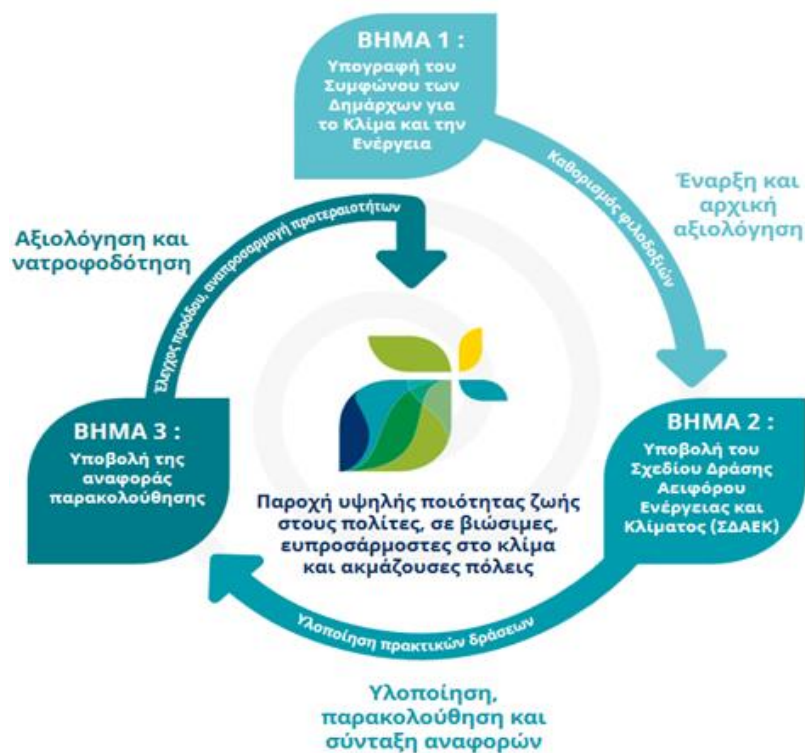
Οι ανωτέρω χρηματοδοτούμενες παρεμβάσεις έχουν συμπεριληφθεί ως δράσεις στο Ε.Π. Ηπείρου 2021 – 2027 και συγκεκριμένα στον ΣΠ5: Μια Ευρώπη πιο κοντά στους πολίτες της μέσω της προώθησης της βιώσιμης και

ολοκληρωμένης ανάπτυξης όλων των εδαφικών τύπων και των τοπικών πρωτοβουλιών.

3.4.3. Σχέδια Δράσης για τη Βιώσιμη Ενέργεια (ΣΔΒΕ) των ΟΤΑ – Σύμφωνο Δημάρχων

Το Σύμφωνο των Δημάρχων είναι η κυριότερη ευρωπαϊκή κίνηση στην οποία συμμετέχουν τοπικές και περιφερειακές αρχές, οι οποίες δεσμεύονται οικειοθελώς να αυξήσουν την ενεργειακή απόδοση και τη χρήση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας στις περιοχές τους για να συμβάλουν στην αντιμετώπιση της απειλής της κλιματικής αλλαγής. Αυτό το μοναδικό κίνημα το οποίο ξεκίνησε το 2008 με την υποστήριξη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Το 2015 η πρωτοβουλία έθεσε νέους στόχους: το Σύμφωνο των Δημάρχων για το Κλίμα και την Ενέργεια επεκτείνει την αρχική του δέσμευση για τη μείωση των εκπομπών CO₂ και συμπεριλαμβάνει την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή.

Στο σχήμα που ακολουθεί περιλαμβάνονται τα βήματα στο πλαίσιο υιοθέτησης του Συμφώνου των Δημάρχων.

Σχήμα 3. 10: Τα βήματα του Συμφώνου των Δημάρχων.

Οι υπογράφουσες τοπικές αρχές:

- μοιράζονται ένα κοινό όραμα: να απαλλάξουν τις πόλεις τους από τις εκπομπές άνθρακα και να τις καταστήσουν ευπροσάρμοστες, παρέχοντας στους πολίτες πρόσβαση σε ασφαλή, βιώσιμη και οικονομικά προσιτή ενέργεια,
- δεσμεύονται να αναπτύξουν, εντός δυο ετών από την ένταξή τους, ένα **Σχέδιο Δράσης Αειφόρου Ενέργειας και Κλίματος (ΣΔΑΕΚ) για το 2030**, με στόχο τη μείωση των εκπομπών CO₂ κατά τουλάχιστον 40% έως το 2030 και να υλοποιήσουν τοπικές δράσεις μετριασμού της κλιματικής αλλαγής και προσαρμογής σε αυτήν. Αυτό θα επιτευχθεί μέσω υλοποίησης μέτρων για τη βελτιωμένη ενεργειακή απόδοση και την ευρύτερη χρήση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας. Το ΣΔΑΕΚ βασίζεται σε μια Απογραφή Εκπομπών Αναφοράς και μια Εκτίμηση των Κινδύνων και της Τρωτότητας από την Κλιματική Αλλαγή. Οι υπογράφοντες συντάσσουν αναφορές προόδου κάθε δύο έτη.

Οι Δήμοι των Περιφερειακών Ενοτήτων της Περιφέρειας Ηπείρου έχουν καταρτίσει Σχέδια Δράσης Βιώσιμης Ενέργειας στα οποία προσδιορίζουν τα μέτρα – δράσεις μείωσης των εκπομπών CO₂ έως και το 2030, καθώς και το περιβαλλοντικό όφελος που αναμένεται από την υλοποίησή τους.

Στον Πίνακα που ακολουθεί παρατίθενται τα μέτρα – δράσεις των Σχεδίων αυτών και **η αξιολόγηση του βαθμού ενσωμάτωσης αυτών στο Ε.Π. Περιφέρειας Ηπείρου 2021 – 2027.**

Πίνακας 3. 5: Αξιολόγηση του βαθμού ενσωμάτωσης των μέτρων – δράσεων ΣΔΑΕΚ στο Ε.Π. Περιφέρειας Ηπείρου 2021 – 2027.

A/A	Περιγραφή μέτρου – δράσεις ΣΔΑΕΚ	Αξιολόγηση του βαθμού ενσωμάτωσης στο Ε.Π. Π. Ηπείρου 2021 – 2027	
1	Ενεργειακή αναβάθμιση δημόσιων κτιρίων και εγκαταστάσεων	Ειδικός Στόχος 2Α.i	Περιλαμβάνεται στη Δράση 2Α.i.1: Δράσεις Αναβάθμισης και Εξοικονόμησης ενέργειας δημόσιων υποδομών
2	Εγκατάσταση εξοπλισμού ενεργειακής διαχείρισης σε δημόσια κτίρια		
3	Εγκατάσταση συστημάτων αξιοποίησης Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας (ΑΠΕ) σε δημόσια κτίρια και οικόπεδα, όπως Φωτοβολταϊκών Συστημάτων - Φ/Σ		
4	Προώθηση Ίδρυσης & Λειτουργίας Ενεργειακών Κοινοτήτων - ΕΚΟΙΝ	Ειδικός Στόχος 2Α.ii	Περιλαμβάνεται στη Δράση 2Α.ii.1: Υποστήριξη της σύστασης Ενεργειακών Κοινοτήτων (Ε.Κοιν.)

A/A	Περιγραφή μέτρου – δράσεις ΣΔΑΕΚ	Αξιολόγηση του βαθμού ενσωμάτωσης στο Ε.Π. Π. Ηπείρου 2021 – 2027	
5	Παρεμβάσεις εξοικονόμησης ενέργειας αντλιοστασίων ύδρευσης και αποχέτευσης	Ειδικός Στόχος 2Α.ι	Περιλαμβάνονται τα μέτρα με Α/Α: 5 & 6 στη Δράση 2Α.ι.1: Δράσεις Αναβάθμισης και Εξοικονόμησης ενέργειας δημόσιων υποδομών
6	Ενεργειακή αναβάθμιση οδοφωτισμού		
7	Βιοκλιματικές Παρεμβάσεις στον περιβάλλοντα χώρο επιλεγμένων δημόσιων κτιρίων και πλατειών για την ενεργειακή αναβάθμιση κοινόχρηστων χώρων		
8	Αντικατάσταση παλαιών οχημάτων με νέα αποδοτικότερα οχήματα		
9	Πρότυπη ενεργειακή αναβάθμιση δημόσιων κτιρίων, π.χ. σχολείων (Κτίριο Σχεδόν Μηδενικής Κατανάλωσης Ενέργειας	Ειδικός Στόχος 2Α.ι	Περιλαμβάνονται στην υλοποίηση παρεμβάσεων που προβλέπονται στα Σχέδια Διαχείρισης Βιώσιμης Ενέργειας των ΟΤΑ στη Δράση 2Α.ι.1: Δράσεις Αναβάθμισης και Εξοικονόμησης ενέργειας δημόσιων υποδομών
10	Προώθηση πράσινων δημόσιων συμβάσεων και προμηθειών με περιβαλλοντικά και ενεργειακά κριτήρια και επιμόρφωση υπαλλήλων		
11	Δημιουργία πεζοδρόμων και ποδηλατοδρόμων	Ειδικός Στόχος 2Β. viii	Περιλαμβάνεται στη Δράση 2Β.viii.1: Παρεμβάσεις που συμβάλλουν στην βελτίωση της αστικής κινητικότητας
12	Ενημέρωση/ ευαισθητοποίηση των πολιτών σε θέματα αειφορίας και εξοικονόμησης ενέργειας	Ειδικός Στόχος 5.ι	Στη Δράση 5.ι.1: Χρηματοδότηση ΟΧΕ για Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη γίνεται απλή αναφορά για περιβαλλοντική ενημέρωση/ ευαισθητοποίηση

Σύμφωνα με τα προαναφερθέντα το Ε.Π. Περιφέρειας Ηπείρου 2021 – 2027 είναι συμβατό με τα Σχέδια Δράσης Βιώσιμης Ενέργειας των ΟΤΑ της Περιφέρειας Ηπείρου.

3.4.4. Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης (RIS)

Η Στρατηγική Έρευνας και Τεχνολογίας για την Έξυπνη Εξειδίκευση (**Research and Innovation Strategies for Smart Specialisation - RIS3**) είναι μια ολοκληρωμένη ατζέντα οικονομικού μετασχηματισμού, προσαρμοσμένη στις ιδιαιτερότητες κάθε περιοχής, η οποία:

- επικεντρώνει την πολιτική υποστήριξη και τις επενδύσεις σε εθνικές/περιφερειακές προτεραιότητες – κλειδιά, προκλήσεις και ανάγκες για μια ανάπτυξη βασισμένη στη γνώση,
- οικοδομεί πάνω στα δυνατά σημεία και συγκριτικά πλεονεκτήματα της χώρας/περιφέρειας και το δυναμικό για αριστεία,
- υποστηρίζει την τεχνολογική καινοτομία και την καινοτομία τη βασισμένη στη πράξη και στοχεύει στην τόνωση των ιδιωτικών επενδύσεων,
- διασφαλίζει την πλήρη συμμετοχή των εταίρων (stakeholders) και ενθαρρύνει την καινοτομία και τον πειραματισμό,
- βασίζεται σε τεκμήρια και περιλαμβάνει ένα στέρεο σύστημα παρακολούθησης και αξιολόγησης.

Η Εθνική Στρατηγική Έρευνας και Καινοτομίας για την Έξυπνη Εξειδίκευση εκπονήθηκε στο πλαίσιο της Στρατηγικής «Ευρώπη 2020» της Ε.Ε. και της Πολιτικής Συνοχής για την Προγραμματική Περίοδο 2014 – 2020. Στόχος της Εθνικής Στρατηγικής είναι η παραγωγική ανασυγκρότηση της χώρας, με βασικό πυλώνα την έρευνα, την τεχνολογία και την καινοτομία για την άμβλυση των περιφερειακών ανισοτήτων και τη δημιουργία βιώσιμης απασχόλησης. **Σήμερα βρίσκεται σε εξέλιξη διαδικασία επικαιροποίησής της, ώστε να προσαρμοστεί στις νέες συνθήκες καθώς και τις προτεραιότητες της νέας Προγραμματικής Περιόδου (2021 – 2027).**

Εκτός από την Εθνική Στρατηγική Έρευνας και Καινοτομίας για την Έξυπνη Εξειδίκευση έχουν εκπονηθεί και 13 περιφερειακές στρατηγικές έρευνας και καινοτομίας για την έξυπνη εξειδίκευση.

Η Περιφέρεια Ηπείρου διαθέτει στρατηγική οικονομικού μετασχηματισμού, ως προς την έρευνα και καινοτομία για την έξυπνη εξειδίκευση (RIS3), η οποία διαμορφώθηκε στην ΠΠ 2014-2020 και επικαιροποιείται για τις ανάγκες της ΠΠ 21-27 (περιφερειακή διάσταση της Εθνικής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης). Επίσης, έχει αναπτυχθεί κουλτούρα συνεργασίας μεταξύ ΜΜΕ και ερευνητικών φορέων στο πλαίσιο της περιόδου 2014-2020.

Στο πλαίσιο της εκπόνησης των στρατηγικών αυτών, η χώρα και οι Περιφέρειές της κλήθηκαν να εντοπίσουν τις δραστηριότητες εκείνες στις οποίες παρουσιάζουν ή είναι σε θέση να οικοδομήσουν, ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα και σε αυτές να επικεντρώσουν τους διαθέσιμους πόρους και τις προσπάθειες, ώστε να καταστεί δυνατή η επίτευξη σημαντικών αναπτυξιακών αποτελεσμάτων.

Η διερεύνηση που πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο της εκπόνησης της Εθνικής Στρατηγικής οδήγησε στον εντοπισμό οκτώ κλάδων στους οποίους η έρευνα και η καινοτομία μπορούν να συμβάλουν στην ανάπτυξη σημαντικού ανταγωνιστικού

πλεονεκτήματος, ενώ συνυπολογίσθηκε η κρίσιμη μάζα και η αριστεία του ερευνητικού δυναμικού. Πρόκειται για τους εξής κλάδους:

1. Αγρο-διατροφή.
2. Βιοεπιστήμες & Υγεία – Φάρμακα.
3. Τεχνολογίες Πληροφορικής και Επικοινωνιών.
4. Ενέργεια.
5. Περιβάλλον και βιώσιμη ανάπτυξη.
6. Μεταφορές και εφοδιαστική αλυσίδα.
7. Υλικά – Κατασκευές.
8. Πολιτισμός – Τουρισμός – Πολιτιστικές & Δημιουργικές Βιομηχανίες.

Για κάθε έτος υλοποίησης συντάσσεται αντίστοιχη Ετήσια Έκθεση Προόδου της RIS3. Η Έκθεση θα περιλαμβάνει τις βασικές πληροφορίες για την υλοποίηση της Στρατηγικής RIS3 και πιο συγκεκριμένα:

- α) Την συνολική πρόοδο που έχει συντελεστεί κατά την εξεταζόμενη χρονική περίοδο όσον αφορά στην υλοποίηση της Εθνικής RIS3 σε συσχέτισμό και με τον σχεδιασμό που είχε εκπονηθεί. Παρουσιάζεται η ανάλυση ανά δράση και τομέα καθώς και τα σημαντικότερα αποτελέσματα που έχουν επιτευχθεί μέχρι την εξεταζόμενη χρονιά. Επισημαίνονται τυχόν αστοχίες, δυσκολίες και προβλήματα που ανέκυψαν κατά την υλοποίηση και προτάσεις για την υπέρβασή τους.
- β) Τις αλληλεπιδράσεις της Εθνικής RIS3 με άλλες πολιτικές Εθνικές, Περιφερειακές, Ευρωπαϊκές κλπ.
- γ) Την πρόοδο που έχει σημειωθεί όσον αφορά στην επίτευξη των στόχων και των Δεικτών παρακολούθησης της RIS3.
- δ) Προτάσεις για ενδεχόμενες διορθωτικές κινήσεις και επιτάχυνση της υλοποίησης καθώς και συστάσεις σχετικά με την αναθεώρηση της στρατηγικής RIS3.

Τον Απρίλιο του 2020 δημοσιεύτηκε η 3η Έκθεση Προόδου της Εθνικής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης για το έτος 2019²².

²² 3^η Έκθεση προόδου Εθνικής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης - Έτος 2019 Γενικής Γραμματείας Έρευνας & Τεχνολογίας
(https://www.e-pepba.gr/sites/default/files/2020-11/2020_%CE%95%CE%BA%CE%B8%CE%B5%CF%83%CE%B7%20RIS3_2019_5_14.05.2020_final.pdf)

3.4.5. Εθνικό Στρατηγικό Σχέδιο Μεταφορών (ΕΣΣΜ)

Η Τελική Έκθεση του **Εθνικού Στρατηγικού Σχεδίου Μεταφορών**²³, με προσαρτημένη την τελική Απόφαση Περιβαλλοντικής Έγκρισής του (βάσει της Στρατηγικής Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων με Α.Π. ΥΠΕΝ/ΔΙΠΑ/19273/1264/24-6-2019, ΑΔΑ: 6Ω2Δ4653Π8-84Λ), ολοκληρώθηκε και εγκρίθηκε από το Υπουργείο Υποδομών & Μεταφορών και από την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων. Πρόκειται για ένα βασικό έγγραφο πολιτικής, το οποίο καθορίζει με άρτιο και τεκμηριωμένο τρόπο την Αναπτυξιακή Στρατηγική του Τομέα Μεταφορών για τα επόμενα 20 έτη (2017-2037) στην Ελλάδα και εντοπίζει τις κύριες δράσεις που μπορούν να χρηματοδοτηθούν από την ΕΕ και Διεθνή Χρηματοπιστωτικά Ιδρύματα.

Σε ότι αφορά τις οδικές υποδομές στην περιοχή της Ηπείρου καταγράφονται χαμηλές τιμές λειτουργικής πυκνότητας, σύμφωνα με το Εθνικό Στρατηγικό Σχέδιο Μεταφορών. Για την αντιμετώπιση αυτού του προβλήματος το ΕΣΣΜ θεσπίζει ως στόχο τη βελτίωση οδικών προσβάσεων σε περιοχές με ανεπαρκή προσβασιμότητα. **Στον Ειδικό Στόχο 3.ii του Ε.Π. Ήπειρος 2021-2027 και συγκεκριμένα στη Δράση 3.ii.1: Αναβάθμιση οδικού δικτύου Περιφέρειας Ηπείρου περιλαμβάνονται δράσεις στις οδικές υποδομές του εθνικού, επαρχιακού και τοπικού δικτύου για την αναβάθμιση της ενδοπεριφερειακής κινητικότητας με έμφαση στη σύνδεση με αστικά, εμπορικά, οικονομικά κέντρα και τουριστικούς πόλους της Περιφέρειας.**

Επίσης, στο ΕΣΣΜ θεσπίζονται δράσεις όπως:

- Αναβάθμιση οδικού δικτύου (εθνικό, επαρχιακό, τοπικό δίκτυο) και βελτίωση της οδικής υποδομής.
- Υποστήριξη, ανάπτυξη και εφαρμογή λύσεων ITS (Ευφυή Συστήματα Μεταφορών) σε όλους τους τομείς μεταφορών, με στόχο την παροχή πληροφόρησης προς τους χρήστες του οδικού δικτύου (επαρχιακό και τοπικό δίκτυο).
- Ενίσχυση της οδικής ασφάλειας μέσω εκπαίδευσης και ενημέρωσης.

Το σύνολο των παραπάνω δράσεων περιλαμβάνεται στον Ειδικό Στόχο 3.ii του Ε.Π. Ήπειρος 2021-2027 και συγκεκριμένα στη Δράση 3.ii.2: Δράσεις οδικής ασφάλειας.

²³ Εθνικό Στρατηγικό Σχέδιο Μεταφορών (ΕΣΣΜ)
(<http://nationaltransportplan.gr/el/>)

3.4.6. Βίβλος Ψηφιακού Μετασχηματισμού 2020 - 2025

Με την Υ.Α. Αριθμ. 120301 ΕΞ 2021 (ΦΕΚ 2894/Β/5-7-2021) εγκρίθηκε η εθνική ψηφιακή στρατηγική 2020 - 2025, όπως αυτή αποτυπώνεται στη **Βίβλο Ψηφιακού Μετασχηματισμού**²⁴. Η νέα εθνική στρατηγική για τον ψηφιακό μετασχηματισμό συνοψίζεται στους ακόλουθους επτά στόχους:

- 1) Η ασφαλής, γρήγορη και αξιόπιστη πρόσβαση στο διαδίκτυο για όλους.
- 2) Ένα ψηφιακό κράτος που προσφέρει καλύτερες ψηφιακές υπηρεσίες στους πολίτες σε όλα τα γεγονότα της ζωής τους.
- 3) Η ανάπτυξη των ψηφιακών δεξιοτήτων όλων των πολιτών.
- 4) Η διευκόλυνση μετατροπής κάθε ελληνικής επιχείρησης σε ψηφιακή επιχείρηση.
- 5) Η στήριξη και ενίσχυση της ψηφιακής καινοτομίας.
- 6) Η παραγωγική αξιοποίηση των δεδομένων του Δημοσίου.
- 7) Η ένταξη των σύγχρονων τεχνολογιών σε όλους τους τομείς της οικονομίας.

Η Βίβλος Ψηφιακού Μετασχηματισμού καθορίζει τις βασικές αρχές, το πλαίσιο και τις κατευθύνσεις για τον ψηφιακό μετασχηματισμό της χώρας, καθώς και τις ειδικότερες αρχές που διέπουν κάθε οριζόντια ή τομεακή πρωτοβουλία προς τον σκοπό αυτό και ενσωματώνει την καταγραφή όλων των σχετικών διαδικασιών και δράσεων που υλοποιούν τον ψηφιακό μετασχηματισμό. Ευθυγραμμίζεται με τις εξής τρεις βασικές κατευθύνσεις της «Ευρωπαϊκής Ψηφιακής Στρατηγικής» ("Shaping Europe's digital future"):

- (α) Τεχνολογία που υποστηρίζει τους ανθρώπους: η «Βίβλος Ψηφιακού Μετασχηματισμού» δίνει προτεραιότητα στη διαλειτουργικότητα των δημόσιων υπηρεσιών, αποσκοπώντας στη βέλτιστη λειτουργία τους προς όφελος των πολιτών και των επιχειρήσεων. Επίσης, δίνει έμφαση στην ευρεία διασυνδεσιμότητα που οδηγεί σε νέες θέσεις εργασίας και ανάπτυξη, προβλέποντας καλύτερες κινητές και σταθερές ευρυζωνικές συνδέσεις, καθώς και εξαιρετικά γρήγορη πρόσβαση στο Διαδίκτυο για πόλεις και αγροτικές περιοχές, και δημιουργεί τις κατάλληλες συνθήκες για ιδιωτικές επενδύσεις στην ψηφιακή ανταγωνιστικότητα. Τέλος, περιλαμβάνει εθνικές στρατηγικές για την ασφάλεια στον κυβερνοχώρο, την τεχνητή νοημοσύνη, την ανάπτυξη ψηφιακών δεξιοτήτων και την ενίσχυση των γυναικών στην ψηφιακή εποχή.
- (β) Μια δίκαιη και ανταγωνιστική οικονομία: η «Βίβλος Ψηφιακού Μετασχηματισμού» υποστηρίζει τον ψηφιακό μετασχηματισμό της ελληνικής οικονομίας ενεργοποιώντας τους προαναφερθέντες βασικούς ψηφιακούς «καταλύτες», δηλαδή ψηφιακές δεξιότητες, ψηφιακές υποδομές, ψηφιακές υπηρεσίες κλπ.

²⁴ Βίβλος Ψηφιακού Μετασχηματισμού 2020 - 2025

[\(https://digitalstrategy.gov.gr/\)](https://digitalstrategy.gov.gr/)

(γ) Μια ανοιχτή, δημοκρατική και βιώσιμη κοινωνία: η πολιτική «ανοικτών δεδομένων» του Δημόσιου Τομέα, όπως περιλαμβάνεται στην «Βίβλο Ψηφιακού Μετασχηματισμού», αυξάνει τη διαθεσιμότητα «ανοικτών δεδομένων» και διευκολύνει τη χρήση τους λαμβάνοντας πλήρως υπόψη τους κανόνες για την προστασία των δεδομένων. Επίσης, η εν λόγω εθνική ψηφιακή στρατηγική προβλέπει δράσεις για διαφάνεια και ανοιχτή διακυβέρνηση, ενώ είναι συνεπής και με τις αρχές της «Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας», ιδίως μέσω της προβλεπόμενης ενσωμάτωσης των βασικών υποδομών πληροφορικής της Δημόσιας Διοίκησης σε μια κεντρική υποδομή κυβερνητικού υπολογιστικού νέφους (g-cloud).

Η Ελλάδα κατατάσσεται τελευταία μεταξύ των χωρών της ΕΕ στα κριτήρια «Συνδεσιμότητας» του δείκτη DESI ("Digital Economy and Society Index"). Παρόλο που η Ελλάδα προχωρά με πολύ υψηλό ρυθμό στην εγκατάσταση γρήγορων ευρυζωνικών συνδέσεων, ρυθμό σημαντικά υψηλότερο συγκριτικά με το προηγούμενο έτος, παραμένει κάτω από τον μέσο όρο της ΕΕ. Επίσης, υστερεί στην αποδοτικότητα και αποτελεσματικότητα της δημόσιας διοίκησης και κατατάσσεται προτελευταία μεταξύ των 27 κρατών μελών της ΕΕ, με βάση τα κριτήρια των 'Ψηφιακών Δημόσιων Υπηρεσιών' του προαναφερθέντος ευρωπαϊκού δείκτη DESI. Τέλος, σύμφωνα και με το δείκτη DESI, η Ελλάδα διαθέτει μία από τις λιγότερο προηγμένες ψηφιακές οικονομίες στην ΕΕ, καθώς η συνολική κατάταξη της Ελλάδας, για το 2020, είναι 27η από τα 28 (τότε) κράτη μέλη της ΕΕ.

Οι βασικές προκλήσεις που έχουν επισημανθεί και οι κυρίαρχοι στόχοι που έχουν τεθεί, καθώς και οι μεταρρυθμίσεις και επενδύσεις για την επίτευξή τους, έχουν ομαδοποιηθεί κατά κύριο λόγο στους ακόλουθους τρεις Άξονες που στοχεύουν στη βελτίωση της «ψηφιακής απόδοσης», όπως αξιολογείται από τα επιμέρους κριτήρια του «Ψηφιακού Οικονομικού και Κοινωνικού Δείκτη» (DESI):

Άξονας 2.1 - Συνδεσιμότητα για τους πολίτες, τις επιχειρήσεις, το κράτος:

Οι δράσεις αυτού του Άξονα στοχεύουν να βοηθήσουν τη χώρα να καλύψει τα κενά στις διασυνδέσεις υψηλής ταχύτητας, να επιτύχει τους στόχους για συνδέσεις gigabit και να βελτιώσει την ψηφιακή της ανταγωνιστικότητα. Οι προτεινόμενες επενδύσεις διευκολύνουν την εγκατάσταση υποδομών οπτικών ινών και την ανάπτυξη δικτύων 5G, καλύπτοντας μεγάλους ελληνικούς αυτοκινητόδρομους, ενώ οι μεταρρυθμίσεις διασφαλίζουν τη μετάβαση σε γρήγορες ευρυζωνικές συνδέσεις και τεχνολογίες 5G. Η υλοποίηση των δράσεων αυτού του Άξονα θα έχει σημαντικές θετικές επιπτώσεις σε ολόκληρη την κοινωνία και την οικονομία, όπως δημιουργία νέων θέσεων εργασίας, νέες και καλύτερες ευκαιρίες για τον βιομηχανικό τομέα, καθώς και υψηλότερη αποδοτικότητα και παραγωγικότητα τόσο για ιδιώτες όσο και για εταιρείες.

Άξονας 2.2 - Ψηφιακός μετασχηματισμός του κράτους:

Αποσκοπεί στον εκσυγχρονισμό του δημόσιου τομέα μέσω της βελτίωσης του λειτουργικού του μοντέλου και στην παροχή βελτιωμένων, ποιοτικών υπηρεσιών προς τους πολίτες και τις επιχειρήσεις. Η επιτάχυνση των προσπαθειών για τη βελτίωση της «ψηφιακής απόδοσης» της χώρας θα είναι καταλυτική για την επίτευξη του παραπάνω στόχου. Οι προτεινόμενες μεταρρυθμίσεις και επενδύσεις στοχεύουν (α) στον ψηφιακό μετασχηματισμό των οργανισμών του Δημόσιου Τομέα και στην ενίσχυση των ψηφιακών τους υπηρεσιών, (β) σε βελτιώσεις επιχειρησιακών διαδικασιών συνοδευόμενες από την ενσωμάτωση σύγχρονων πληροφοριακών συστημάτων, (γ) σε σημαντική ενίσχυση της διαλειτουργικότητας πληροφοριακών συστημάτων και δεδομένων, (δ) σε ευρείας κλίμακας στρατηγικές και πολιτικές κυβερνοασφάλειας, καθώς και (ε) σε εκτεταμένη χρήση σύγχρονων τεχνολογιών, όπως για παράδειγμα οι τεχνολογίες υπολογιστικού νέφους (cloud computing) ή οι τεχνολογίες αποτελεσματικής διαχείρισης πολυδιάστατων δεδομένων μεγάλου όγκου (big data).

Σημειώνεται ότι εκτός από τη βελτίωση ως προς τα κριτήρια των 'Ψηφιακών Δημόσιων Υπηρεσιών', οι προτεινόμενες επενδύσεις θα βελτιώσουν, επίσης, τη θέση της Ελλάδας ως προς τα κριτήρια της 'Ενσωμάτωσης της Ψηφιακής Τεχνολογίας' του δείκτη DESI. Η πλήρης εφαρμογή του προτεινόμενου Σχεδίου από όλους τους εμπλεκόμενους δημόσιους φορείς - κεντρικούς, περιφερειακούς και τοπικούς φορείς- οδηγεί σε ακόμα πιο σημαντικές βελτιώσεις στον τομέα της ψηφιακής δημόσιας διοίκησης.

Άξονας 2.3. - Ψηφιακός μετασχηματισμός των επιχειρήσεων:

Στοχεύει στην ενίσχυση της ενσωμάτωσης των ψηφιακών τεχνολογιών από τις επιχειρήσεις, μειώνοντας το «ψηφιακό χάσμα» μεταξύ των ελληνικών μικρομεσαίων επιχειρήσεων (ΜΜΕ) σε σχέση με τις αντίστοιχες του ευρωπαϊκού μέσου όρου. Αυτό επιτυγχάνεται παρέχοντας φορολογικά κίνητρα για επενδύσεις και χρηματοδότηση για την προμήθεια λογισμικού, υπηρεσιών υπολογιστικού νέφους, εγκατάσταση εξειδικευμένου εξοπλισμού κλπ. Οι μεταρρυθμίσεις και οι επενδύσεις αυτού του Άξονα στοχεύουν στην αντιμετώπιση των βασικών προκλήσεων της ψηφιακής ένταξης, της επανεκπαίδευσης του εργατικού δυναμικού στο πλαίσιο ενός ψηφιακού περιβάλλοντος, της ενίσχυσης ψηφιακών δεξιοτήτων και της ψηφιακής επιχειρηματικότητας στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις (ΜΜΕ).

Ως αποτέλεσμα, η υλοποίηση των δράσεων αυτού του Άξονα, και το πλήρες φάσμα των ωφελειών που απορρέουν από την υιοθέτηση ψηφιακών τεχνολογιών από τις επιχειρήσεις, θα βελτιώσει σημαντικά τη θέση της χώρας ως προς τα κριτήρια για το 'Ανθρώπινο Κεφάλαιο', τη 'Χρήση Υπηρεσιών Διαδικτύου' και την 'Ενσωμάτωση της Ψηφιακής Τεχνολογίας' του δείκτη DESI (η Ελλάδα κατατάχθηκε 24η το 2020 ως προς τα προαναφερθέντα κριτήρια).

Το Ε.Π. Περιφέρειας Ηπείρου 2021 – 2027 περιλαμβάνει στον Ειδικό Στόχο 1.ii τη Δράση 1.ii.1: Ψηφιακή επιχειρηματικότητα και τη Δράση 1.ii.2: Αναβάθμιση υπηρεσιών δημόσιων φορέων με χρήση ΤΠΕ. Συγκεκριμένα περιλαμβάνει τις εξής δράσεις:

- Ενίσχυση επιχειρήσεων για τον ψηφιακό μετασχηματισμό (υλικοτεχνική υποδομή, εξοπλισμός, λογισμικό κλπ.).
- Ενίσχυση επιχειρήσεων για τον ψηφιακό μετασχηματισμό τους στο πλαίσιο ολοκληρωμένων χωρικών επενδύσεων.
- Ανάπτυξη και αναβάθμιση δημόσιων ψηφιακών υποδομών και υπηρεσιών τοπικού ή περιφερειακού χαρακτήρα, προς πολίτες και επιχειρήσεις, σε τομείς όπως ο πολιτισμός και ο τουρισμός, η υγεία κλπ.
- Παροχή ηλεκτρονικών υπηρεσιών διαθέσιμων προς τους πολίτες, τις επιχειρήσεις και τη δημόσια διοίκηση.
- Ψηφιακές εφαρμογές όπως έξυπνων πόλεων στο πλαίσιο των ολοκληρωμένων χωρικών επενδύσεων.

3.4.7. Εθνική Στρατηγική για την Κοινωνική Ένταξη και Μείωση της Φτώχειας

Το Δεκέμβριο του 2014 υποβλήθηκε στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή το Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Κοινωνικής Ένταξης και η διαδικασία ολοκληρώθηκε με την Εξειδίκευση της Εθνικής Στρατηγικής για την Κοινωνική Ένταξη που υποβλήθηκε στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή τον Ιούνιο του 2015.

Παράλληλα οι περιφέρειες εκπόνησαν τις Περιφερειακές τους Στρατηγικές Κοινωνικής Ένταξης (ΠΕΣΚΕ), τηρώντας τη συμβατότητα με το Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο. Η Εθνική Στρατηγική δομείται σε 3 πυλώνες και 4 επιχειρησιακούς άξονες που αναλύονται σε προτεραιότητες πολιτικής και μέτρα. Οι 3 Πυλώνες της Στρατηγικής βασίζονται στη σύσταση του 2008 της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την Ενεργό ένταξη, η οποία περιγράφει μια ολοκληρωμένη στρατηγική που συνδυάζει τρεις ισότιμες μεταξύ τους διαστάσεις:

- την επαρκή στήριξη του εισοδήματος, κατά τις μεταβατικές περιόδους της ζωής του ατόμου
- την προώθηση στην απασχόληση και
- την πρόσβαση σε ποιοτικές υπηρεσίες φροντίδας.

Κατά αντιστοιχία οι 3 Πυλώνες της ΕΣΚΕ είναι:

1. Καταπολέμηση της φτώχειας
2. Πρόσβαση σε υπηρεσίες
3. Αγορά εργασίας χωρίς αποκλεισμούς

Οι επιχειρησιακοί άξονες στους οποίους εξειδικεύονται οι τρεις Πυλώνες είναι:

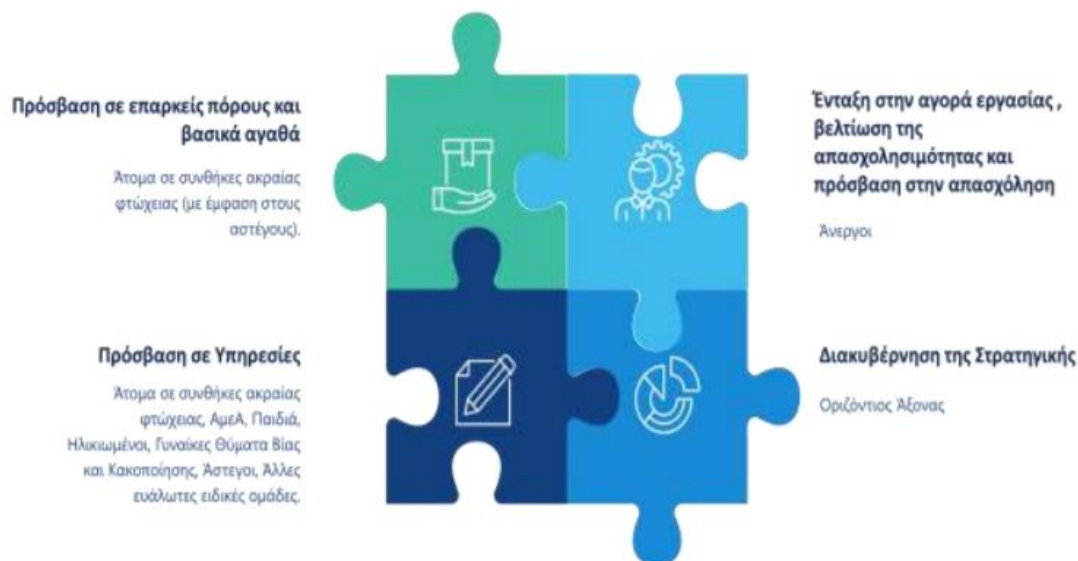
1. καταπολέμηση της ακραίας φτώχειας
2. πρόληψη και καταπολέμηση του αποκλεισμού των παιδιών
3. προώθηση της ένταξης των ευπαθών ομάδων
4. Διακυβέρνηση των πολιτικών ένταξης

Η αναμόρφωση του Εθνικού Συστήματος κοινωνικής ένταξης ήταν αναγκαία για τη βελτίωση της αποτελεσματικότητάς του και την ανάκτηση της χαμένης εμπιστοσύνης του πολίτη προς το κράτος. Για το σκοπό αυτό σχεδιάστηκε και υλοποιείται σταδιακά η αναδιοργάνωση του συστήματος, δημιουργείται, δηλαδή, ένα σύγχρονο Εθνικό Σύστημα κοινωνικής ένταξης, ψηφιακό, διαφανές, ικανό να συγκεντρώνει και να παρακολουθεί στοιχεία και άρα να σχεδιάζει και να παράγει τεκμηριωμένες παρεμβάσεις, με απλούστερες διαδικασίες για τον πολίτη και αξιόπιστους ελεγκτικούς μηχανισμούς.

Η νέα «Εθνική Στρατηγική για την Κοινωνική Ένταξη και Μείωση της Φτώχειας» του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων τέθηκε υπό δημόσια διαβούλευση η οποία και ολοκληρώθηκε τον Ιούνιο του 2021.

Στόχος της νέας Εθνικής Στρατηγικής είναι η οριοθέτηση και τεκμηρίωση των στρατηγικών επιλογών του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων, κατά την νέα Προγραμματική Περίοδο, 2021-2027, μέσω της ανάπτυξης μίας ολοκληρωμένης πολιτικής πρόληψης και καταπολέμησης του εργασιακού και κοινωνικού αποκλεισμού, κυρίως των ειδικών και ευάλωτων ομάδων του πληθυσμού. Η νέα Εθνική Στρατηγική δομείται σε τέσσερις (4) Επιχειρησιακούς Άξονες:

- Επιχειρησιακός Άξονας 1: Πρόσβαση σε επαρκείς πόρους και βασικά υλικά.
- Επιχειρησιακός Άξονας 2: Πρόσβαση σε αποτελεσματικότερες και ποιοτικότερες υπηρεσίες.
- Επιχειρησιακός Άξονας 3: Ένταξη στην αγορά εργασίας, βελτίωση της απασχολησιμότητας και πρόσβαση στην απασχόληση.
- Επιχειρησιακός Άξονας 4: Διακυβέρνηση της Εθνικής Στρατηγικής για την Κοινωνική Ένταξη και Καταπολέμηση της Φτώχειας.

Σχήμα 3. 11: Επιχειρησιακοί Άξονες της Στρατηγικής για την Κοινωνική Ένταξη και Μείωση της Φτώχειας²⁵.

Το Ε.Π. Περιφέρειας Ηπείρου 2021 – 2027 περιλαμβάνει:

- Τον Ειδικό Στόχο 4A.ii: Βελτίωση της ισότιμης πρόσβασης σε χωρίς αποκλεισμούς και ποιοτικές υπηρεσίες εκπαίδευσης, κατάρτισης και διά βίου μάθησης μέσω της ανάπτυξης προσβάσιμων υποδομών, μεταξύ άλλων με την ενίσχυση της ανθεκτικότητας της εξ αποστάσεως και της διαδικτυακής εκπαίδευσης και κατάρτισης.
- Τον Ειδικό Στόχο 4A.iii: Προώθηση της κοινωνικοοικονομικής ένταξης περιθωριοποιημένων κοινοτήτων, νοικοκυριών με χαμηλό εισόδημα και μειονεκτουσών ομάδων, συμπεριλαμβανομένων των ατόμων με ειδικές ανάγκες, μέσω ολοκληρωμένων δράσεων που περιλαμβάνουν υπηρεσίες στέγασης και κοινωνικές υπηρεσίες.
- Τον Ειδικό Στόχο 4A.iv: Προώθηση της κοινωνικοοικονομικής ένταξης των υπηκόων τρίτων χωρών, συμπεριλαμβανομένων των μεταναστών, μέσω ολοκληρωμένων δράσεων που περιλαμβάνουν υπηρεσίες στέγασης και κοινωνικές υπηρεσίες.
- Τον Ειδικό Στόχο 4A.v: Εξασφάλιση ισότιμης πρόσβασης στην υγειονομική περίθαλψη και ενίσχυση της ανθεκτικότητας των συστημάτων υγείας, συμπεριλαμβανομένης της πρωτοβάθμιας υγειονομικής περίθαλψης, και προώθηση της μετάβασης από την ιδρυματική φροντίδα στη φροντίδα που βασίζεται στην οικογένεια και την τοπική κοινότητα.

²⁵ Εθνική Στρατηγική για την Κοινωνική Ένταξη και Μείωση της Φτώχειας (<http://www.opengov.gr/minlab/?p=5140>)

- Τον Ειδικό Στόχο 4B.α: Βελτίωση της πρόσβασης στην απασχόληση και μέτρα ενεργοποίησης για όλα τα άτομα που αναζητούν εργασία, συγκεκριμένα, τους νέους, ιδίως μέσω της υλοποίησης των εγγυήσεων για τη νεολαία, τους μακροχρόνια ανέργους και τις μειονεκτούσες ομάδες στην αγορά εργασίας, και για τα οικονομικώς αδρανή άτομα, καθώς και μέσω της προώθησης της αυτοαπασχόλησης και της κοινωνικής οικονομίας.
- Τον Ειδικό Στόχο 4B.στ: Προώθηση της ίσης πρόσβασης σε ποιοτική και χωρίς αποκλεισμούς εκπαίδευση και κατάρτιση και της ολοκλήρωσής τους, ιδίως για τις μειονεκτούσες ομάδες, από την προσχολική εκπαίδευση και φροντίδα έως τη γενική και επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση, καθώς και περαιτέρω έως την τριτοβάθμια εκπαίδευση και την εκπαίδευση και επιμόρφωση ενηλίκων, συμπεριλαμβανομένης της διευκόλυνσης της μαθησιακής κινητικότητας για όλους και της προσβασιμότητας για τα άτομα με αναπηρίες.
- Τον Ειδικό Στόχο 4B.η: Προώθηση της ενεργού ένταξης, με σκοπό την προώθηση της ισότητας των ευκαιριών, της απαγόρευσης των διακρίσεων και της ενεργού συμμετοχής, και βελτίωση της απασχολησιμότητας, ειδικότερα για τις μειονεκτούσες ομάδες.
- Τον Ειδικό Στόχο 4B.θ: Προώθηση της κοινωνικοοικονομικής ένταξης των υπηκόων τρίτων χωρών, περιλαμβανομένων των μεταναστών.
- Τον Ειδικό Στόχο 4B.ι: Προώθηση της κοινωνικοοικονομικής ένταξης των περιθωριοποιημένων κοινοτήτων, όπως των Ρομά.
- Τον Ειδικό Στόχο 4A.ια: Ενίσχυση της ισότιμης και έγκαιρης πρόσβασης σε ποιοτικές, βιώσιμες και οικονομικά προσιτές υπηρεσίες, περιλαμβανομένων υπηρεσιών που προάγουν την πρόσβαση σε στέγαση και υπηρεσιών φροντίδας με επίκεντρο τον άνθρωπο, συμπεριλαμβανομένης της υγειονομικής περίθαλψης, εκσυγχρονισμός των συστημάτων κοινωνικής προστασίας, συμπεριλαμβανομένης της προώθησης της πρόσβασης στην κοινωνική προστασία, με έμφαση στα παιδιά και στις μειονεκτούσες ομάδες, βελτίωση της προσβασιμότητας, μεταξύ άλλων για τα άτομα με αναπηρίες, της αποτελεσματικότητας και της ανθεκτικότητας των συστημάτων υγειονομικής περίθαλψης και των υπηρεσιών μακροχρόνιας περίθαλψης.
- Τον Ειδικό Στόχο 4B.ιβ: Προώθηση της κοινωνικής ένταξης των ατόμων που αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού, συμπεριλαμβανομένων των απόρων και των παιδιών.

Συνεπώς, σύμφωνα με τα προαναφερθέντα, το Ε.Π. Περιφέρειας Ηπείρου 2021 – 2027 είναι συμβατό με την Εθνική Στρατηγική για την Κοινωνική Ένταξη καθώς και

με τους Επιχειρησιακούς Άξονες της νέας Στρατηγικής για την Κοινωνική Ένταξη και τη Μείωση της Φτώχειας.

3.4.8. Εθνική στρατηγική για την κοινωνική ένταξη των Ρομά

Η Εθνική Στρατηγική Κοινωνικής Ένταξης των Ρομά 2012-2020 βασίστηκε στα πορίσματα της αποτίμησης και των αποτελεσμάτων του Ολοκληρωμένου Προγράμματος Δράσης για την Κοινωνική Ένταξη των Ελλήνων Τσιγγάνων (2001-2008) και έθετε ως στόχους:

- τη συστηματική και μη-ευκαιριακή καταγραφή και απεικόνιση της υφιστάμενης κατάστασης,
- την επανεξέταση της ορθολογικότητας του σχεδιασμού των προτεραιοτήτων, με βάση τα αποτελέσματα της εν λόγω καταγραφής,
- την επαναοριοθέτηση των προτεραιοτήτων σε βραχυπρόθεσμο, μεσοπρόθεσμο και μακροπρόθεσμο επίπεδο, με γνώμονα τις υφιστάμενες ανάγκες της ομάδας στόχου και τους διαθέσιμους πόρους (ανθρώπινους και χρηματοοικονομικούς),
- τη συγκρότηση διοικητικού μηχανισμού ολοκληρωμένης διαχείρισης της εθνικής στρατηγικής.

Η Εθνική Στρατηγική Κοινωνικής Ένταξης των Ρομά 2012-2020 σχεδιάστηκε και στηρίχθηκε οικονομικά από το ΕΣΠΑ 2014-2020.

Την παρούσα περίοδο εκπονείται η Νέα Εθνική Στρατηγική και το Σχέδιο Δράσης για την Κοινωνική Ένταξη των Ρομά 2021-2030, σύμφωνα με τις κατευθύνσεις και τις προτεραιότητες, που έχουν τεθεί στο Ευρωπαϊκό Πλαίσιο «A Union of Equality: EU Roma Strategic Framework for Equality”, στη Σύσταση του Συμβουλίου της Ευρώπης της 12ης Μαρτίου 2021 για την ισότητα, την ένταξη και τη συμμετοχή των Ρομά, καθώς και στις αρχές και τους στόχους του Σχεδίου Δράσης για τον Ευρωπαϊκό Πυλώνα Κοινωνικών Δικαιωμάτων.

Πιο συγκεκριμένα, το προσχέδιο της Εθνικής Στρατηγικής Κοινωνικής Ένταξης των Ρομά 2021-2030 κατατέθηκε από το Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής στη Γενική Γραμματεία Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Καταπολέμησης της Φτώχειας του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων ενώ συνοδεύεται από ένα αναλυτικό Επιχειρησιακό Σχέδιο Δράσης για την υλοποίηση της Στρατηγικής. Η Νέα Εθνική Στρατηγική και το Σχέδιο Δράσης για την Κοινωνική Ένταξη των Ρομά 2021-2030 αποτελούν συνθήκη ενεργοποίησης (enabling condition) της χρηματοδότησης των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων της χώρας ενόψει της νέας Προγραμματικής Περιόδου 2021-2027 και σύντομα θα τεθούν σε δημόσια διαβούλευση.

Η κύρια επιδίωξη της Νέας Εθνικής Στρατηγικής είναι η ολοκληρωμένη ένταξη των Ρομά στον οικονομικό και κοινωνικό ιστό της χώρας, η δημιουργία των αναγκαιών προϋποθέσεων για την ενεργή συμμετοχή τους στα κοινωνικά δρώμενα, σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, ως Έλληνες και Ευρωπαίοι πολίτες και για την ισότιμη άσκηση των δικαιωμάτων και των υποχρεώσεών τους στην προσωπική, κοινωνική και επαγγελματική τους ζωή.

Για την επίτευξη των στόχων, το σχέδιο δράσης προβλέπει παρεμβάσεις σε τομείς: όπως οι όροι στέγασης, η αντιμετώπιση του κοινωνικού ρατσισμού, η αναβάθμιση των υπηρεσιών υγείας και εκπαίδευσης και η δημιουργία ευνοϊκών συνθηκών απασχόλησης.

Η καταπολέμηση του χωρικού διαχωρισμού, του περιβαλλοντικού ρατσισμού και των αναγκαστικών εξώσεων χωρίς εναλλακτική στέγασης αποτελούν κομβικούς στρατηγικούς στόχους. Έμφαση δίνεται στην πρόληψη και καταπολέμηση του αντιτισιγανισμού, των διακρίσεων και των στερεοτύπων, λαμβάνοντας ιδίως υπόψη τη διάσταση του φύλου και τα ζητήματα της συμπερίληψης και άρσης των όρων του εργασιακού αποκλεισμού των Ρομά. Επιπλέον, η βελτίωση της πρόσβασης σε ποιοτικές υπηρεσίες εκπαίδευσης, κατάρτισης και διά βίου μάθησης χωρίς αποκλεισμούς, η δημιουργία ευκαιριών απασχόλησης, η εν γένει βελτίωση του βιοτικού επιπέδου, καθώς και η διαμόρφωση ευνοϊκότερων προϋποθέσεων για αναβάθμιση δεξιοτήτων, κοινωνική χειραφέτηση, ενδυνάμωση και ενεργή συμμετοχή των Ρομά, και ειδικά των νέων και γυναικών, στην τοπική κοινωνία πρόκειται να αποτελέσουν κομβικά πεδία παρέμβασης.

Σημαντικό κομμάτι της νέας Εθνικής Στρατηγικής αποτελεί η θέσπιση ρεαλιστικών και μετρήσιμων δεικτών παρακολούθησης των δράσεων Κοινωνικής Ένταξης των Ρομά, οι οποίοι θα λειτουργούν ως μέσα αξιολόγησης των μέτρων που εφαρμόζονται²⁶.

Το Ε.Π. Περιφέρειας Ηπείρου 2021 – 2027 είναι σε συμφωνία με τους στόχους που έχουν τεθεί από τη Νέα Εθνική Στρατηγική Κοινωνική Ένταξη των Ρομά 2021-2030 και περιλαμβάνει:

- Τον Ειδικό Στόχο 4Α.iii: Προώθηση της κοινωνικοοικονομικής ένταξης περιθωριοποιημένων κοινοτήτων, νοικοκυριών με χαμηλό εισόδημα και μειονεκτουσών ομάδων, συμπεριλαμβανομένων των ατόμων με ειδικές ανάγκες, μέσω ολοκληρωμένων δράσεων που περιλαμβάνουν υπηρεσίες στέγασης και κοινωνικές υπηρεσίες και πιο συγκεκριμένα τον Τύπο Δράσης 4Α.iii.2: Υποδομές για Ρομά.

²⁶ Εθνική Στρατηγική Κοινωνικής Ένταξης των Ρομά
(<https://www.hellenicparliament.gr/UserFiles/67715b2c-ec81-4f0c-ad6a-476a34d732bd/11704377.pdf>)

- Τον Ειδικό Στόχο 4B.i: Προώθηση της κοινωνικοοικονομικής ένταξης των περιθωριοποιημένων κοινοτήτων, όπως των Ρομά και πιο συγκεκριμένα τον Τύπο Δράσης 4B.i.1: Παρεμβάσεις για την προώθηση της ενεργού ένταξης των Ρομά.
- Τον Ειδικό Στόχο 4A.ia: Ενίσχυση της ισότιμης και έγκαιρης πρόσβασης σε ποιοτικές, βιώσιμες και οικονομικά προσιτές υπηρεσίες, περιλαμβανομένων υπηρεσιών που προάγουν την πρόσβαση σε στέγαση και υπηρεσιών φροντίδας με επίκεντρο τον άνθρωπο, συμπεριλαμβανομένης της υγειονομικής περίθαλψης, εκσυγχρονισμός των συστημάτων κοινωνικής προστασίας, συμπεριλαμβανομένης της προώθησης της πρόσβασης στην κοινωνική προστασία, με έμφαση στα παιδιά και στις μειονεκτούσες ομάδες, βελτίωση της προσβασιμότητας, μεταξύ άλλων για τα άτομα με αναπηρίες, της αποτελεσματικότητας και της ανθεκτικότητας των συστημάτων υγειονομικής περίθαλψης και των υπηρεσιών μακροχρόνιας περίθαλψης. Στον Ειδικό Στόχο αυτό περιλαμβάνεται ο Τύπος Δράσης 4B.ia.1: Κοινωνικά Κέντρα (Κέντρα Κοινότητας με παραρτήματα Ρομά).

3.4.9. Στρατηγικά Σχέδια για τη Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη (ΣΒΑΑ) των ΟΤΑ

Η Ευρωπαϊκή Ένωση, από τα μέσα περίπου της 10ετίας του 90, δραστηριοποιείται συστηματικά με τις πόλεις, ενώ τότε ξεκινά και το πρώτο ολοκληρωμένο και διατομεακό Κοινοτικό πρόγραμμα για τα προβλήματα των πόλεων, το γνωστό URBAN. Με βάση τα συμπεράσματα των διαφόρων αστικών πιλοτικών προγραμμάτων καθώς και την Έκθεση «Αειφόρες πόλεις της Ευρώπης» (1996), η Ευρωπαϊκή Ένωση υιοθετεί το 1998, το «Κοινοτικό Πλαίσιο Δράσης για βιώσιμη αστική ανάπτυξη».

Πιο πρόσφατα, κομβικά σημεία της Ευρωπαϊκής πολιτικής για τις πόλεις αποτέλεσαν:

- Η θεματική στρατηγική για το Αστικό Περιβάλλον (2006).
- η Χάρτα της Λειψίας για τις Βιώσιμες Ευρωπαϊκές Πόλεις (2007).

Οι κατευθύνσεις των 2 παραπάνω κειμένων συνοψίζονται στα εξής:

- Ολοκληρωμένες πολιτικές και προγράμματα αστικής ανάπτυξης.
- Αρχή της συμπαγούς πόλης, αποτροπή της άτακτης αστικής διάχυσης.
- Στροφή του πολεοδομικού σχεδιασμού προς το εσωτερικό της πόλης, με σκοπό την αναβάθμισή της από άποψη: πολεοδομικού ιστού, συγκρούσεων χρήσεων γης, υποβάθμισης δημόσιου χώρου, παλαιώσης κτιριακού αποθέματος, εγκλωβισμού χαμηλοεισοδηματικών στρωμάτων ή μειονοτήτων σε συγκεκριμένες γειτονιές, αναγκών στεγαστικής αποκατάστασης ορισμένων ομάδων πληθυσμού κλπ.
- Προστασία αστικής βιοποικιλότητας, ελάττωση της στεγανοποίησης του εδάφους.

Η γερμανική Προεδρία του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης ανανέωσε τις βασικές αρχές της ΕΕ για βιώσιμες ευρωπαϊκές πόλεις μέσω μίας **Νέας Χάρτας της Λειψίας**, η οποία εγκρίθηκε στις 30 Νοεμβρίου 2020. Η Νέα Χάρτα επικαιροποιεί τις αρχές της αρχικής και πρωτοποριακής Χάρτας της Λειψίας του 2007²⁷. Αυτή, επισημαίνει τις τρεις μορφές της μετασχηματιστικής πόλης που μπορούν να αξιοποιηθούν στην Ευρώπη για να βελτιώσουν την ποιότητα ζωής των ανθρώπων:

- **Η (Κοινωνική) Η Δίκαιη Πόλη** - παρέχει ίσες ευκαιρίες και περιβαλλοντική δικαιοσύνη για όλους, ανεξάρτητα από το φύλο, την κοινωνικοοικονομική κατάσταση, την ηλικία και την καταγωγή - χωρίς να μένει κανένας πίσω.
- **Η (Περιβαλλοντική) Η Πράσινη Πόλη** - συμβάλλει στην καταπολέμηση της υπερθέρμανσης του πλανήτη και στην υψηλή ποιότητα του περιβάλλοντος για τον αέρα, το νερό, το έδαφος και τη χρήση γης, καθώς και την πρόσβαση σε χώρους πρασίνου και αναψυχής.
- **Η (Οικονομική) Η παραγωγική πόλη** - προσφέρει εξασφάλιση θέσεων εργασίας, παρέχοντας παράλληλα μια υγιή οικονομική βάση για βιώσιμη αστική ανάπτυξη μέσω διαφοροποιημένων τοπικών οικονομιών και υποστηρικτικών περιβαλλόντων για καινοτομία.

Η επίτευξη της μετασχηματιστικής δύναμης δίκαιων, πράσινων και παραγωγικών πόλεων απαιτεί την εφαρμογή βασικών αρχών χρηστής διακυβέρνησης. Η Νέα Χάρτα της Λειψίας ορίζει τα εξής:

- **Αστική πολιτική για το κοινό καλό** - Οι δημόσιες αρχές πρέπει να ενεργούν προς το συμφέρον της δημόσιας ευημερίας, παρέχοντας υπηρεσίες και υποδομές για το κοινό καλό.
- **Ολοκληρωμένη προσέγγιση** - Όλοι οι τομείς της αστικής πολιτικής πρέπει να συντονίζονται με χωρικό, τομεακό και χρονικό τρόπο.
- **Συμμετοχή και συνδημιουργία** - Όλοι οι αστικοί φορείς και πολίτες πρέπει να συμμετέχουν προκειμένου να εξετάσουν τις γνώσεις και τις ανησυχίες τους και να ενισχύσουν την τοπική δημοκρατία.
- **Πολυεπίπεδη διακυβέρνηση** - Οι σύνθετες προκλήσεις πρέπει να αντιμετωπίζονται από κοινού από όλα τα επίπεδα αστικής και χωρικής πολιτικής - τοπική, περιφερειακή, μητροπολιτική, εθνική, ευρωπαϊκή και παγκόσμια.

²⁷ Γνωμοδότηση Ευρωπαϊκής Επιτροπής Περιφερειών «Ανανέωση του Χάρτη της Λειψίας για τις βιώσιμες ευρωπαϊκές πόλεις»

(<https://cor.europa.eu/EL/our-work/Pages/OpinionTimeline.aspx?opId=CDR-4829-2019>)

- **Τοποκεντρική προσέγγιση** - Οι αστικές στρατηγικές και τα μέσα χρηματοδότησης των πόλεων πρέπει να βασίζονται σε σωστή ανάλυση της συγκεκριμένης τοπικής κατάστασης.

Ο Δήμος Ιωαννιτών διαθέτει εγκεκριμένο Στρατηγικό Σχέδιο Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης στο πλαίσιο της Προγραμματικής Περιόδου 2014 – 2020²⁸ (Υπ' Αριθμ. Πρωτ.: 1197/11-07-2017 Απόφαση Ειδικής Υπηρεσίας Διαχείρισης Ε.Π. Περιφέρειας Ηπείρου).

Είναι αναγκαία η εκπόνηση αντίστοιχων Σχεδίων Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης της περιόδου 2021 – 2027 και η υλοποίηση των προβλεπόμενων σε αυτό δράσεων με στόχο την βιώσιμη και ολοκληρωμένη ανάπτυξη των πόλεων. Η χρηματοδότηση των ΣΒΑΑ και η υλοποίηση δράσεων με στόχο την βιώσιμη και ολοκληρωμένη ανάπτυξη των πόλεων περιλαμβάνονται στον Ειδικό Στόχο 5.ι και συγκεκριμένα στη Δράση 5.ι.1: Χρηματοδότηση ΟΧΕ για Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη.

3.4.10. Σχέδια Βιώσιμης Αστικής Κινητικότητας (ΣΒΑΚ) των ΟΤΑ

Το Σχέδιο Βιώσιμης Αστικής Κινητικότητας (ΣΒΑΚ) είναι ένα στρατηγικό σχέδιο το οποίο βασίζεται σε υφιστάμενες πρακτικές σχεδιασμού, λαμβάνοντας υπόψη αρχές όπως είναι η συμμετοχή των πολιτών στις διαδικασίες αποφάσεων, η ολιστική προσέγγιση στην άσκηση πολιτικής καθώς και η συνεχής αξιολόγηση των παρεμβάσεων. Βασικό κριτήριο για την εκπόνηση του σχεδίου είναι η ικανοποίηση των υφιστάμενων και των μελλοντικών αναγκών μετακίνησης προκειμένου να βελτιωθεί η ποιότητα ζωής στα αστικά κέντρα. Η βιώσιμη αστική κινητικότητα αποτελεί μια ευρεία στρατηγική, η οποία απαρτίζεται από:

- ορθό και ενιαίο χωροταξικό σχεδιασμό,
- αποτελεσματική διαχείριση της κυκλοφορίας και της στάθμευσης,
- λειτουργικές, ευέλικτες και ελκυστικές δημόσιες συγκοινωνίες,
- διαμόρφωση κατάλληλων υποδομών και προϋποθέσεων για την προώθηση των ήπιων μέσων μεταφοράς (ποδήλατο, πεζή μετακίνηση) και αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών,

με στόχο τη μείωση των εκπομπών αερίων ρύπων, τη βελτίωση της ποιότητας ζωής και την προστασία του περιβάλλοντος.

Το Σχέδιο Βιώσιμης Αστικής Κινητικότητας σημαίνει “Σχεδιασμός με τον άνθρωπο στο επίκεντρο”. Αποτελεί την ιδέα της ολοκληρωμένης προσέγγισης και ενισχύει την ισορροπημένη ανάπτυξη όλων των μέσων μεταφοράς παράλληλα με τη στροφή προς εναλλακτικούς τρόπους μετακίνησης.

²⁸ Στρατηγικό Σχέδιο Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης Δήμου Ιωαννιτών περιόδου 2014 - 2020 (<https://peproe.gr/images/programa/viosimi/stratigiko-sxedio-gia-ti-viosimi-astiki-anaptixi-dimou-ioanniton.pdf>)

Σχήμα 3. 12: Οι παράμετροι του ΣΒΑΚ.

Η εκπόνηση ενός ΣΒΑΚ για μία πόλη αναμένεται να αποφέρει πολλαπλά οφέλη όπως: καλύτερες συνθήκες προσβασιμότητας στα εναλλακτικά μέσα μεταφοράς, βελτίωση της ασφάλειας στις μετακινήσεις, μείωση της ατμοσφαιρικής ρύπανσης, των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου και της κατανάλωσης ενέργειας, αύξηση της αποδοτικότητας και της αποτελεσματικότητας στη μετακίνηση ανθρώπων και αγαθών και ενίσχυση της ελκυστικότητας και της ποιότητας του αστικού περιβάλλοντος.

Τα ΣΒΑΚ θα αποτελούν τόσο στην τρέχουσα περίοδο όσο και στο άμεσο μέλλον αναπόσπαστο εργαλείο των φορέων τοπικής και της περιφερειακής Αυτοδιοίκησης, καθώς και των άλλων εμπλεκόμενων φορέων για την στρατηγική αντιμετώπιση των θεμάτων βιώσιμης κινητικότητας και βελτίωσης της ποιότητας ζωής των πολιτών.

Τα ΣΒΑΚ είναι μια στοχευμένη προσπάθεια της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την επίτευξη του στόχου της Βιώσιμης Κινητικότητας και Ανάπτυξης εν γένει. Η Ευρωπαϊκή πολιτική υπέρ των ΣΒΑΚ απορρέει από τα εξής τρία γεγονότα (κατά χρονολογική σειρά):

- 2009: Το Σχέδιο Δράσης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την αστική κινητικότητα, πρότεινε την επιτάχυνση των ενεργειών ανάπτυξης ΣΒΑΚ.
- 2010: Το συμβούλιο της Ευρωπαϊκής ένωσης, ρητά υποστήριξε την ανάπτυξη ΣΒΑΚ.
- 2011: Η Λευκή Βίβλος των Μεταφορών της Ευρωπαϊκής Επιτροπής αναφέρει ότι «οι πόλεις πάνω από ένα συγκεκριμένο πληθυσμιακό όριο θα πρέπει να ενθαρρύνονται να αναπτύσσουν ΣΒΑΚ».

Ειδικά η Λευκή Βίβλος του 2011, προτείνει την εξέταση της δυνατότητας θέσπισης των ΣΒΑΚ ως υποχρεωτική προσέγγιση για πόλεις ενός ορισμένου μεγέθους (> 100.000 κατοίκους), σύμφωνα με τα εθνικά πρότυπα και με βάση τις κατευθυντήριες γραμμές της ΕΕ.

Έχουν εκπονηθεί τα Σχέδια Βιώσιμης Αστικής Κινητικότητας (ΣΒΑΚ) του Δήμου Ιωαννιτών, Άρτας, Πρέβεζας και Ηγουμενίτσας (κύρια αστικά κέντρα Περιφέρειας Ηπείρου). **Στο κείμενο που ακολουθεί παρέχονται οι βασικές δράσεις των Σχεδίων αυτών και η αξιολόγηση του βαθμού ενσωμάτωσης αυτών στο Ε.Π. Περιφέρειας Ηπείρου 2021 – 2027.**

Τον Δεκέμβριο του 2018 δημοσιεύτηκαν οι απόψεις των φορέων και των πολιτών της 2^{ης} Δημόσια Διαβούλευσης του **Σχεδίου Βιώσιμης Αστικής Κινητικότητας (ΣΒΑΚ) του Δήμου Ιωαννιτών**²⁹. Βάσει αυτού ιεραρχούνται οι ακόλουθες προτεραιότητες:

- Ελκυστικό περιβάλλον και προστασία της κίνησης των πεζών (δίκτυο πεζοδρόμων, διαμόρφωση πεζοδρομίων επαρκούς πλάτους, διαβάσεις πεζών, ράμπες, υποδομές προσβασιμότητας για όλους τους χρήστες).
- Ανακατανομή του οδικού δικτύου στα μεταφορικά μέσα με στόχο την προώθηση της βιώσιμης κινητικότητας (μεγαλύτερο μήκος οδικού δικτύου να διατεθεί για ποδηλατοδρόμους, πεζοδρόμους, οδούς ήπιας κυκλοφορίας κλπ).
- Προώθηση/ βελτίωση των μέσων μαζικής μεταφοράς (αστική συγκοινωνία, πλωτό δίκτυο κλπ).
- Αναβάθμιση της ασφάλειας στις γειτονιές της πόλης (προστασία γειτονιών από διαμπερή κυκλοφορία).
- Διαμόρφωση ανοιχτών/ πράσινων κοινόχρηστων χώρων για τους πολίτες και αθλητικών εγκαταστάσεων.
- Αξιοποίηση της λίμνης ως χώρο αναψυχής, αθλητικών δραστηριοτήτων και διαφόρων τουριστικών εκδηλώσεων.
- Ενίσχυση των δράσεων ευαισθητοποίησης των πολιτών προς τη βιώσιμη μετακίνηση και την αλλαγή κουλτούρας για την προστασία του περιβάλλοντος.

²⁹ 2η Δημόσια Διαβούλευση ΣΒΑΚ Δήμου Ιωαννιτών.

[\(http://www.diavouleusi.eu/diavouleyseis_enotit/%ce%b7-%ce%b1%ce%bd%ce%ac%cf%80%cf%84%cf%85%ce%be%ce%b7-%cf%84%ce%bf%cf%85-%cf%83%cf%87%ce%b5%ce%b4%ce%af%ce%bf%cf%85-%ce%b2%ce%b9%cf%8e%cf%83%ce%b9%ce%bc%ce%b7%cf%82-%ce%b1%cf%83%cf%84%ce%b9%ce%ba-2/\)](http://www.diavouleusi.eu/diavouleyseis_enotit/%ce%b7-%ce%b1%ce%bd%ce%ac%cf%80%cf%84%cf%85%ce%be%ce%b7-%cf%84%ce%bf%cf%85-%cf%83%cf%87%ce%b5%ce%b4%ce%af%ce%bf%cf%85-%ce%b2%ce%b9%cf%8e%cf%83%ce%b9%ce%bc%ce%b7%cf%82-%ce%b1%cf%83%cf%84%ce%b9%ce%ba-2/)

- Κίνητρα και υποδομές για προώθηση της ηλεκτροκίνησης και των εναλλακτικών μορφών ενέργειας, της κοινόχρηστης χρήσης αυτοκινήτων και ποδηλάτων κλπ.
- Βελτίωση της διαχείρισης της κυκλοφορίας με χρήση νέων τεχνολογιών (π.χ. τηλεματική στις Δημόσιες Συγκοινωνίες κλπ).

Η 2η Δημόσια Διαβούλευση του **ΣΒΑΚ του Δήμου Πρέβεζας** πραγματοποιήθηκε την Παρασκευή, 30 Νοεμβρίου 2018, με θέμα Καταγραφή των απόψεων πολιτών σχετικά με τα προκαταρκτικά σενάρια διαχείρισης κινητικότητας³⁰.

Η δημιουργία ενός ελκυστικού περιβάλλοντος για την κίνηση των πεζών και ποδηλατών σε όλη την πόλη, αποτελεί το στρατηγικό όραμα **“Πρέβεζα φιλική στον πεζό και το ποδήλατο”** του ΣΒΑΚ του Δήμου Πρέβεζας. Βάσει αυτού θεσπίζονται οι εξής παρεμβάσεις:

- Προστασία των γειτονιών από τη διαμπερή κυκλοφορία μέσω τοπικών οδών με ανεπαρκή γεωμετρικά χαρακτηριστικά.
- Σαφής καθορισμός ενός βασικού οδικού δικτύου, το οποίο οι οδηγοί των οχημάτων θα έχουν στη διάθεσή τους για να κινηθούν (και να σταθμεύσουν σε καθορισμένους χώρους), χωρίς καθυστερήσεις και με ασφάλεια.
- Δημιουργία ενός ολοκληρωμένου δικτύου ροής πεζών και ποδηλάτων.

Το Μάιο του 2018 δημοσιεύτηκε το **ΣΒΑΚ του Δήμου Ηγουμενίτσας**³¹, στο οποίο ιεραρχούνται οι ακόλουθες προτεραιότητες:

- Δημιουργία αστικής συγκοινωνίας, αύξηση των ποδηλατοδρόμων και των πεζοδρόμων, κλπ.
- Σεβασμός στις ιδιαιτερότητες κάθε πολίτη και ισότιμη παροχή ελεύθερου και προσβάσιμου χώρου (υποδομές προσβασιμότητας σε ΑμεΑ, ράμπες, επαρκές πλάτος πεζοδρομίου για κίνηση με καρότσι, υποδομές για τυφλούς και βαρήκοους κλπ).
- Καθαρό και ασφαλές περιβάλλον (ασφαλή πλάτη πεζοδρομίων, δημιουργία διαδρόμων πεζής μετακίνησης για μαθητές, διαβάσεις κλπ).
- Ύπαρξη ελεύθερων χώρων για χρήση από τους πολίτες (π.χ. επέκταση πεζοδρομίων κλπ).
- Βελτίωση των καθημερινών μετακινήσεων.
- Δημιουργία χώρων στάθμευσης.

³⁰ 2η Δημόσια Διαβούλευση ΣΒΑΚ Δήμου Πρέβεζας.

(http://www.svakprevezas.imet.gr/Portals/0/Diavoulefseis/Diavoulefsh02/11_30_svak_parousiasi.pdf)

³¹ ΣΒΑΚ Δήμου Ηγουμενίτσας.

(https://igoumenitsa.gr/images/gia-ton-dimoti/%CE%A013_TELIKI_EKDOSI_SVAK.pdf)

- Μείωση στην αλόγιστη χρήση των Ι.Χ. οχημάτων.
- Μείωση των ρύπων που παράγουν τα πλοία και γενικά η χρήση του λιμένα.
- Εισαγωγή νέων καινοτόμων μορφών μετακίνησης (ηλεκτρικό αστικό λεωφορείο, ηλεκτρικά κοινόχρηστα οχήματα και ποδήλατα κλπ).
- Κίνητρα και υποδομές για προώθηση της ηλεκτροκίνησης και των εναλλακτικών μορφών ενέργειας.
- Βελτίωση της διαχείρισης της κυκλοφορίας με χρήση νέων τεχνολογιών (π.χ. τηλεματική στις Δημόσιες Συγκοινωνίες κλπ).

Το ΣΒΑΚ του Δήμου Ηγουμενίτσας περιλαμβάνει ποσοτικοποιημένους στόχους που αφορούν την υλοποίηση των παραπάνω δράσεων για το 2024, 2029 και 2038.

Το Μάρτιο του 2019 εγκρίθηκε από την Επιτροπή Διαβούλευσης το **ΣΒΑΚ του Δήμου Αρταίων**. Μεταξύ των προτάσεων που παρουσιάστηκαν είναι η διαμόρφωση μιας μέσο – μακροπρόθεσμες στρατηγικής ανάπτυξης του συστήματος μεταφορών του Δήμου με στόχο την διαμόρφωση ενός νέου μοντέλου κινητικότητας με τρεις συνιστώσες:

- Εκτροπή εκτός των ορίων του αστικού ιστού της πόλης, των διαμπερών κινήσεων σε καταλληλότερες διαδρομές.
- Μείωση του μήκους των μετακινήσεων με επιβατικών Ι.Χ. από/προς εξωτερικούς προορισμούς εντός του κέντρου της πόλης με εκτροπή τους προς περιμετρικούς χώρους στάθμευσης και πρόσβαση στις λειτουργίες της πόλης χρησιμοποιώντας άλλα μέσα (Δημ. Συγκοινωνία, ποδήλατο, βάντσια).
- Επέκταση των ρεαλιστικών επιλογών μέσου μετακίνησης για τις εσωτερικές μετακινήσεις και προώθηση της χρήσης Δημοσίων Συγκοινωνιών, ποδηλάτου και βαδίσματος.

Στο πλαίσιο του ΕΠ Ήπειρος 2014-2020 χρηματοδοτήθηκε η εκπόνηση Σχεδίων Βιώσιμης Αστικής Κινητικότητας στους τέσσερις Αστικούς Δήμους (Αρταίων, Ιωαννιτών, Πρέβεζας και Ηγουμενίτσας), η ύπαρξη των οποίων αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για την χρηματοδότηση όλων των παρεμβάσεων αστικής κινητικότητας του Προγράμματος. Στο πλαίσιο των ΣΒΑΚ έχει προσδιοριστεί η περιοχή παρέμβασης και έχει ληφθεί υπόψη μία ολοκληρωμένη προσέγγιση του σχεδιασμού.

Το Ε.Π. Περιφέρειας Ηπείρου 2021 – 2027 περιλαμβάνει στον Ειδικό Στόχο 2B.viii τη Δράση 2B.viii.1: Παρεμβάσεις που συμβάλλουν στην βελτίωση της αστικής κινητικότητας. Συγκεκριμένα θα χρηματοδοτηθούν ενδεικτικά ολοκληρωμένες παρεμβάσεις που συνδυάζουν δίκτυα ποδηλατοδρόμων με πεζοδρόμια ή/και δρόμους ήπιας κυκλοφορίας.

Μέσω του συγκεκριμένου τύπου δράσης επιδιώκεται η ανάπτυξη ενός περιβαλλοντικά φιλικού και ενεργειακά αποδοτικού πολυτροπικού συστήματος μεταφορών στα αστικά κέντρα της Περιφέρειας (Άρτα, Ηγουμενίτσα, Ιωάννινα, Πρέβεζα).

Αντιθέτως, δεν έχει προβλεφθεί η προώθηση της ηλεκτροκίνησης και των εναλλακτικών μορφών ενέργειας στις μετακινήσεις.

Σε γενικές γραμμές, το Ε.Π. Περιφέρειας Ηπείρου 2021 – 2027 είναι συμβατό με τα Σχέδια Δράσης Βιώσιμης Ενέργειας των ΟΤΑ της Περιφέρειας Ηπείρου.

Δημοσιεύθηκε στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως ο Νόμος υπ' αριθμ. 4784 (ΦΕΚ Α' 40/16.03.2021), με τον οποίον θεσπίζεται το πλαίσιο κατάρτισης Σχεδίων Βιώσιμης Αστικής Κινητικότητας (ΣΒΑΚ) και καθορίζονται οι διαδικασίες εκπόνησης, εξέτασης, χαρακτηρισμού, παρακολούθησης και εποπτείας των ΣΒΑΚ, με στόχο την προώθηση της βιώσιμης κινητικότητας.

Στην έναρξη κατάρτισης ΣΒΑΚ υποχρεούνται, εντός ενός έτους από τη δημοσίευση του παρόντος Νόμου:

- Οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης α' βαθμού, με μόνιμο πληθυσμό άνω των τριάντα χιλιάδων (30.000) κατοίκων, σύμφωνα με την πιο πρόσφατη γενική απογραφή πληθυσμού.
- Οι Ο.Τ.Α. α' βαθμού, ανεξαρτήτως πληθυσμού κατοίκων, εφόσον εμπίπτουν στις περιοχές αρμοδιότητας του Οργανισμού Αστικών Συγκοινωνιών Αθηνών (ΟΑΣΑ) και του Οργανισμού Συγκοινωνιακού Έργου Θεσσαλονίκης (ΟΣΕΘ).
- Το σύνολο των ΟΤΑ β' βαθμού.

Σκοπός των ΣΒΑΚ είναι η δημιουργία βιώσιμων συστημάτων αστικών μεταφορών με αποτελεσματική αξιοποίηση του αστικού χώρου, των υφιστάμενων υποδομών και υπηρεσιών μεταφορών μέσω:

- Της ενίσχυσης των δημόσιων μέσων μεταφοράς.
- Της προώθησης των ήπιων τρόπων μετακίνησης, και ιδιαίτερα των μη μηχανοκίνητων, όπως πεζή, του ποδηλάτου και των ελαφρών προσωπικών ηλεκτρικών οχημάτων (Ε.Π.Η.Ο.).
- Της εξασφάλισης της προσβασιμότητας, της ασφάλειας και προστασίας στο δίκτυο μεταφορών για τους χρήστες, με μέριμνα για τα άτομα με αναπηρία και τα εμποδιζόμενα άτομα.
- Της προαγωγής της οδικής ασφάλειας των χρηστών και ευάλωτων χρηστών της οδού, περιλαμβανομένων των ατόμων με αναπηρία και των εμποδιζόμενων ατόμων.
- Της μείωσης της κυκλοφορίας των αυτοκινήτων, κυρίως ιδιωτικής χρήσης.

- Της προώθησης της ηλεκτροκίνησης και των εναλλακτικών καυσίμων στον τομέα των μεταφορών.
- Της καλύτερης διαχείρισης της πρόσβασης των οχημάτων διανομής.
- Της οργάνωσης της στάθμευσης.
- Της αξιοποίησης των νέων τεχνολογιών για τη βελτίωση της χρήσης του οδικού δικτύου, την υποστήριξη της συνδυασμένης χρήσης των μέσων μεταφοράς και τον σχεδιασμό των αστικών μεταφορών.

Συνεπώς, κατά την κατάρτιση των ΣΒΑΚ από τους Δήμους θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη τα όσα ορίζει ο Νόμος υπ' αριθμ. 4784/2021 (ΦΕΚ Α' 40/16.03.2021).

3.4.11. Περιφερειακό Σχέδιο για την Προσαρμογή στην Κλιματική Αλλαγή (ΠεΣΠΚΑ)

Σύμφωνα με το άρθρο 43 του Ν. 4414/2016 (ΦΕΚ 149/Α/9-8-2016) κάθε Περιφέρεια καταρτίζει Περιφερειακό Σχέδιο για την Προσαρμογή στην Κλιματική Αλλαγή (ΠεΣΠΚΑ). Το ΠεΣΠΚΑ αποτελεί ένα ολοκληρωμένο σχέδιο που προσδιορίζει και ιεραρχεί τα απαραίτητα μέτρα και δράσεις προσαρμογής. Εκπονείται από την οικεία Περιφέρεια και εγκρίνεται με απόφαση του Περιφερειακού Συμβουλίου με εισήγηση της Διεύθυνσης Περιβάλλοντος και Χωρικού Σχεδιασμού της οικείας Περιφέρειας και μετά από γνώμη της Περιφερειακής Επιτροπής Διαβούλευσης και της Διεύθυνσης Κλιματικής Αλλαγής και Ποιότητας της Ατμόσφαιρας του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας, η οποία εισηγείται για τη συμβατότητα του ΠεΣΠΚΑ με τις κατευθύνσεις και τους στόχους της ΕΣΠΚΑ.

Οι προδιαγραφές του ΠεΣΠΚΑ καθορίζονται από την Υ.Α. Αριθ. οικ.: 11258/2017 (ΦΕΚ Β 873/16-03-2017). Αυτό περιλαμβάνει τουλάχιστον τα ακόλουθα:

- i. Ανάλυση στόχων ΠεΣΠΚΑ.
- ii. Σύντομη αναφορά στα στοιχεία και δεδομένα του φυσικού και ανθρωπογενούς περιβάλλοντος της Περιφέρειας.
- iii. Εκτίμηση των αναμενόμενων στην Περιφέρεια κλιματικών μεταβολών και ανάλυση της κλιματικής τρωτότητας επιμέρους τομέων και γεωγραφικών περιοχών.
- iv. Εκτίμηση των άμεσων και μακροπρόθεσμων επιπτώσεων των κλιματικών αλλαγών σε διάφορους τομείς του περιβάλλοντος και της οικονομικής και κοινωνικής δραστηριότητας και καθορισμό των τομεακών και χωρικών προτεραιοτήτων.
- v. Προτεινόμενα μέτρα και δράσεις για τους τομείς και τις περιοχές προτεραιοτήτων. Εκτίμηση του πιθανού κόστους υλοποίησής, τους και αναφορά των πιθανών φορέων υλοποίησης, καθώς και των εμπλεκόμενων φορέων.

- vi. Εξέταση ενσωμάτωσης των προτεινόμενων μέτρων και δράσεων για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή σε άλλες υφιστάμενες πολιτικές (όπως πολιτικές διαχείρισης φυσικών καταστροφών).
- vii. Εξέταση συμβατότητας και συμπληρωματικότητας ΠεΣΠΚΑ με άλλα Περιφερειακά Σχέδια.
- viii. Συνέργεια και μεταφορά τεχνογνωσίας ΠεΣΠΚΑ με άλλα ΠεΣΠΚΑ και ειδικότερα με όμορων Περιφερειών.
- ix. Τρόπος διαβούλευσης, όπως ερωτηματολόγια, στοιχεία διαβούλευσης και ανταλλαγής πληροφοριών με κοινωνικούς εταίρους που δραστηριοποιούνται στην περιοχή κ.λπ., με στόχο τη διερεύνηση της δικής τους εκτίμησης για τις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής στις δραστηριότητές τους και την εκ μέρους τους λήψη μέτρων προσαρμογής.
- x. Αναφορά των ειδικότερων μέτρων ευαισθητοποίησης και ενημέρωσης του ενδιαφερόμενου κοινού και των κοινωνικών εταίρων.
- xi. Παρακολούθηση της εφαρμογής και υλοποίησης του ΠεΣΠΚΑ.
- xii. Μη τεχνική περίληψη.

Το ΠεΣΠΚΑ αξιολογείται τουλάχιστον ανά επταετία και αναθεωρείται εφόσον ενδείκνυται και απαιτείται σύμφωνα με την ανάλυση αξιολόγησης (άρθρο 44, Ν. 4414/02016).

Το Περιφερειακό Σχέδιο για την Προσαρμογή στην Κλιματική Αλλαγή (ΠεΣΠΚΑ) σύμφωνα με την Εθνική Στρατηγική για την Προσαρμογή στην Κλιματική Αλλαγή και το ενοποιημένο Εθνικό Σχέδιο για την Ενέργεια και το Κλίμα, βρίσκεται υπό εκπόνηση ενώ έχει δημοσιευθεί και το υποστηρικτικό κείμενο διαβούλευσης (3η Εργασιών).

Σε συμφωνία με όσα ορίζονται στην Εθνική Στρατηγική για την Προσαρμογή στην Κλιματική Αλλαγή (ΕΣΠΚΑ) (2016), το ΠεΣΠΚΑ Περιφέρειας Ηπείρου στοχεύει σε:

- Βάθος ανάλυση των αναγκαίων τομεακών πολιτικών.
- Διερεύνηση σκοπιμότητας επιμέρους μέτρων και δράσεων προσαρμογής σε τοπικό/περιφερειακό επίπεδο.
- Τελική επιλογή μέτρων.
- Ιεράρχηση των ενδεικτικά προτεινόμενων μέτρων και δράσεων.
- Χρονοπρογραμματισμό.
- Διερεύνηση της χρηματοδότησης / υλοποίησης τους.
- Εφαρμογή των δεικτών και άλλων εργαλείων παρακολούθησης της εξέλιξης και εφαρμογής των μέτρων προσαρμογής.

Παράλληλα, ενσωματώνει τις κατευθυντήριες αρχές της ΕΣΠΚΑ σχετικά με:

- τη συμβατότητα μεταξύ των πολιτικών, μέτρων, στρατηγικών και προτεραιοτήτων,
- την επιστημονική ορθότητα και πληρότητα των μεθοδολογιών, δεδομένων και προτάσεων,

- τη συμμετοχή και διαβούλευση όλων των εμπλεκόμενων μερών,
- την κοινωνική αποδοχή και
- την στόχευση με αναπτυξιακές προοπτικές.

Σύμφωνα με την υπ' αρ. 955/8.05.2018 Σύμβαση ανάθεσης, Άρθρο 1, **έμφαση** στο παρόν δίνεται **σε τομείς που αναγνωρίζονται ως σημαντικοί για την Περιφέρεια** και συγκεκριμένα:

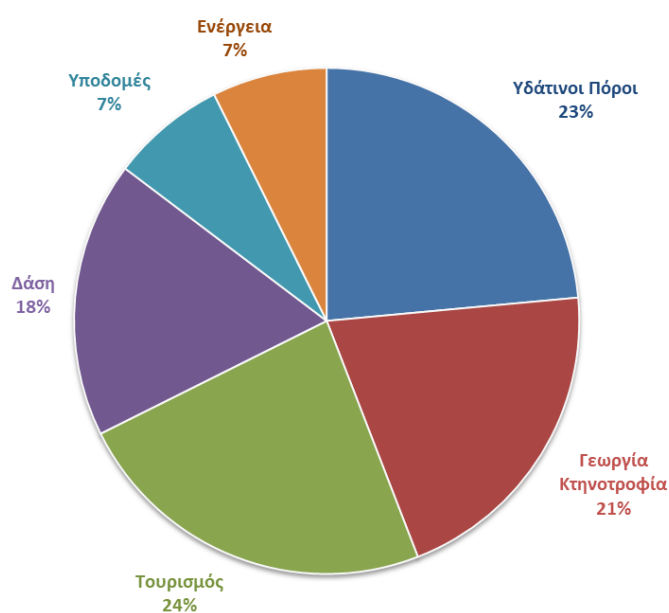
- στον πρωτογενή τομέα (αγροδιατροφή)
- τη βιομηχανία της εμπειρίας (Τουρισμός) και
- στις υποδομές μεταφορών

Στα πλαίσια του παρόντος ΠΕΣΠΚΑ εξετάζεται και:

- Η αιγοπροβατοτροφία
- Η πτηνοτροφία
- Ο τομέας των υδατικών πόρων
- Ο τομέας της θαλάσσιας επιρροής

Τα προτεινόμενα μέτρα και οι δράσεις του ΠΕΣΠΚΑ, στοχεύουν κατά κύριο λόγο στην αποφυγή των επιπτώσεων και στη μείωση της έντασης και έκτασης των επιπτώσεων, ενώ λόγω του πρώιμου χαρακτήρα των μέτρων δεν προτείνονται μέτρα αποκατάστασης των επιπτώσεων από την κλιματική αλλαγή.

Προτείνονται συνολικά 68 μέτρα στους 6 τομείς προτεραιότητας με την κατανομή που παρουσιάζεται στο ακόλουθο Σχήμα. Ιδιαίτερη βαρύτητα έχουν τα μέτρα που σχετίζονται με τους υδατικούς πόρους, τη γεωργία-κτηνοτροφία και τον τουρισμό, ενώ ακολουθούν οι τομείς των δασών, των υποδομών και της ενέργειας.

Σχήμα 3. 13: Κατανομή προτεινόμενων μέτρων του ΠΕΣΠΚΑ στους τομείς προτεραιότητας .

Τα προτεινόμενα μέτρα του ΠεΣΠΚΑ Ηπείρου, κατά τα οποία ως Προτεινόμενος Φορέας Υλοποίησης είναι η Περιφέρεια Ηπείρου παρουσιάζονται στον ακόλουθο Πίνακα.

Πίνακας 3. 6: Προτεινόμενα μέτρα ΠεΣΠΚΑ.

Α/Α ΠεΣΠΚΑ		Εξειδίκευση – Προτεινόμενα Μέτρα
Υδάτινοι Πόροι		
ΥΠ01		Συλλογή και συγκέντρωση μελετών, δημοσιεύσεων, ερευνητικών έργων και παραγόμενων αποτελεσμάτων σχετικά με την κλιματική αλλαγή στους υδατικούς πόρους στην Περιφέρεια Ηπείρου.
ΥΠ02		Καταχώρηση στοιχείων σχετικών με τις επιπτώσεις την κλιματικής αλλαγής στους υδατικούς πόρους σε βάση δεδομένων.
ΥΠ03		Μελέτη καταγραφής προβλημάτων παράκτιας διάβρωσης και κατάκλισης περιοχών από θαλάσσια ύδατα.
ΥΠ05		Εξειδίκευση μέτρου Μ05Β0303 στις περιοχές, που χαρακτηρίστηκαν από τρωτότητα στο πλαίσιο του ΠεΣΠΚΑ (αφορά στην αύξηση της αποδοτικότητας της χρήσης νερού σε υποδομές εγγείων βελτιώσεων με προτεραιότητα στις περιοχές που χαρακτηρίστηκαν από τρωτότητα).
ΥΠ06		Εξειδίκευση μέτρου Μ05Β0306 στις περιοχές, που χαρακτηρίστηκαν από τρωτότητα στο πλαίσιο του ΠεΣΠΚΑ (αφορά στην ενίσχυση Δράσεων Περιορισμού Απωλειών στα Συλλογικά Δίκτυα Άρδευσης με προτεραιότητα στις περιοχές που χαρακτηρίστηκαν από τρωτότητα).
ΥΠ07		Διερεύνηση χρήσης για άρδευση εναλλακτικών πηγών ύδατος σε περιοχές με ΥΣ που χαρακτηρίζονται από τρωτότητα.
ΥΠ08		Δράσεις ποσοτικής ενίσχυσης και ποιοτικής προστασίας του ΥΥΣ Χερσονήσου Πρέβεζας.
ΥΠ09		Εφαρμογή ανωτάτων ορίων αρδευτικών αναγκών καλλιεργειών για ιδιωτικές υδροληψίες.
ΥΠ11		Μελέτη τρωτότητας στη διείσδυση του θαλασσινού νερού για το σύστημα Χερσονήσου, Πρέβεζα.
ΥΠ12		Καταγραφή παραμέτρων παρακολούθησης σε υπόγεια ΥΣ που επηρεάζονται από την κλιματική αλλαγή (Υπόγειο Σύστημα Χερσονήσου Πρέβεζας).
ΥΠ19		Υλοποίηση ενημερωτικής εκστρατείας σχετικά με τις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής σε τομείς γεωργίας και υδάτινων πόρων την εξοικονόμηση νερού, την επεξεργασία αποβλήτων, τη χρήση ανακυκλωμένου νερού και την αλλαγή καταναλωτικών προτύπων σε θέματα νερού.
Γεωργία - Κτηνοτροφία		
ΓΚ01		Επαγγελματική κατάρτιση των γεωργοκτηνοτρόφων.
ΓΚ02		Ενίσχυση των τοπικών θεσμών σε θέματα υποστήριξης της προώθησης των μέτρων προσαρμογής.
ΓΚ03		Δράσεις έρευνας και ανάπτυξης στον τομέα της γεωργίας για νέες και βιολογικές καλλιέργειες.
ΓΚ04		Δράσεις έρευνας και ανάπτυξης στον τομέα των τροφίμων.

Α/Α ΠεΣΠΚΑ	Εξειδίκευση – Προτεινόμενα Μέτρα
ΓΚ05	Δημιουργία βάσης δεδομένων καταγραφής παρατηρήσεων σε καλλιέργειες.
ΓΚ06	Δράσεις έρευνας και ανάπτυξης στον τομέα της εκτροφής αγροτικών ζώων.
ΓΚ07	Διερεύνηση των μηχανισμών αντίδρασης των ζώων στις ακραίες θερμοκρασίες για τα παραγωγικά ζώα της Περιφέρειας (όρνιθες, χοιρινά).
ΓΚ08	Προσαρμογή των συστημάτων στέγασης και διαχείρισης κατά την εκτροφή πουλερικών.
ΓΚ11	Αλλαγές στις καλλιεργητικές τεχνικές και στην επιλογή των καλλιεργειών λόγω αυξημένων θερμοκρασιών.
ΓΚ12	Εφαρμογή των αρχών της ολοκληρωμένης Φυτοπροστασίας.
ΓΚ13	Δημιουργία γενετικά βελτιωμένων ποικιλιών με αντοχή/ανοχή στην ξηρασία και υψηλή θερμοκρασία.
ΓΚ14	Ασφάλιση της γεωργικής παραγωγής.
ΓΚ15	Ανάπτυξη και βελτίωση συστημάτων έγκαιρης προειδοποίησης ακραίων καιρικών φαινομένων.
Τουρισμός	
T01	Προώθηση δράσεων για την ανάπτυξη εναλλακτικών μορφών τουρισμού.
T02	Συμμετοχή σε Διεθνείς Εκθέσεις Εναλλακτικού Τουρισμού.
T03	Δράσεις ενημέρωσης των τοπικών φορέων και των Ενδιαφερομένων (stakeholders).
T07	Ανάπτυξη υποδομών για επιλεγμένες μορφές τουρισμού.
T08	Συμμετοχή σε Διεθνή Δίκτυα και Ενώσεις που συνδέονται με θεματικές Εναλλακτικού Τουρισμού.
T09	Ανάδειξη - Ανάπλαση χώρων ιδιαίτερου ιστορικού/πολιτισμικού ενδιαφέροντος.
T10	Σύνταξη μελέτης ολοκληρωμένης τουριστικής ανάπτυξης και Υλοποίηση Επιχειρησιακού Σχεδίου.
T13	Μελέτη Αντιμετώπισης Φαινομένων Διάβρωσης.
T14	Μελέτη Ενεργειακών Αναγκών Τουριστικών Μονάδων.
T16	Εφαρμογή καινοτομίας.
Δασικός τομέας	
Δ01	Εκπόνηση εξειδικευμένων μελετών προστασίας των σημαντικότερων δασικών οικοσυστημάτων υπό την επίδραση της κλιματικής αλλαγής.
Δ02	Διατήρηση της έκτασης και αύξηση της ποιότητας των δασικών οικοσυστημάτων, μείωση του κατακερματισμού τους με παράλληλη βελτίωση της δομής τους.
Δ03	Αξιολόγηση και αξιοποίηση της γενετικής ποικιλότητας των ελληνικών δασών και επιλογή γενετικού υλικού ανθεκτικού στις καταπονήσεις της κλιματικής αλλαγής.
Δ04	Σύνταξη δασοπονικών μελετών.
Δ05	Σύνταξη Σχεδίων Διαχείρισης που σχετίζονται με τα δασικά οικοσυστήματα.

Α/Α ΠεΣΠΚΑ	Εξειδίκευση – Προτεινόμενα Μέτρα
Δ06	Προσαρμογή διαχείρισης υπορόφου βλάστησης στα σημαντικότερα δάση της Ηπείρου.
Δ09	Μέτρα πρόληψης και δασοπροστασίας.
Δ10	Εκσυγχρονισμός του εξοπλισμού δασοφυλάκων.
Δ12	Κατασκευή φραγμάτων συγκράτησης φερτών υλικών και υδατοφραγμάτων για ομαλοποίηση της απορροής ύδατος και περιορισμό των διαβρώσεων και πλημμυρών.
Υποδομές μεταφοράς	
Υ01	Λεπτομερείς Μελέτες Αντιπλημμυρικής προστασίας στις περιοχές υψηλού κινδύνου.

Το Ε.Π. Περιφέρειας Ηπείρου 2021 – 2027 είναι συμβατό με το ΠεΣΠΚΑ της Περιφέρειας Ηπείρου καθώς στον Ειδικό Στόχο 2Α.ιv, και πιο συγκεκριμένα στη Δράση 2Α.ιv.1 (Έργα προστασίας από την κλιματική αλλαγή και διαχείρισης καταστροφών) περιλαμβάνονται οι παρεμβάσεις και δράσεις που προβλέπει το ΠεΣΠΚΑ.

3.4.12. Αναθεωρημένο Περιφερειακό Χωροταξικό Πλαίσιο της Περιφέρειας Ηπείρου

Στο ΦΕΚ ΑΑΠ 286/28-11-2018, δημοσιεύθηκε η ΥΑ υπ' αριθμόν ΥΠΕΝ/ΔΧΩΡΣ/78523/1208 «Έγκριση Αναθεώρησης του Περιφερειακού Χωροταξικού Πλαισίου της Περιφέρειας Ηπείρου και Περιβαλλοντική Έγκριση αυτού», με την οποία αντικαθίσταται το προγενέστερο Περιφερειακό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης (ΥΑ αριθ. 25301/2003 – ΦΕΚ 1451 Β/2003). Με την ΥΑ ΥΠΕΝ/ΔΧΩΡΣ/78523/1208 εγκρίθηκε και η Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων του Περιφερειακού Χωροταξικού Πλαισίου (ΠΧΠ) της Περιφέρειας Ηπείρου³².

Το ΠΧΠ Ηπείρου στοχεύει στη διαμόρφωση ενός ολοκληρωμένου επιτελικού στρατηγικού προγράμματος χωρικών πολιτικών για την Περιφέρεια, το οποίο θα αποτελέσει το βασικό πλαίσιο χωροταξικών, πολεοδομικών, περιβαλλοντικών και αναπτυξιακών επιλογών για το χρονικό ορίζοντα ισχύος του (μεσοπρόθεσμη 5ετής περίοδος και μακροπρόθεσμη 15ετής περίοδος).

³² Έγκριση αναθεώρησης του Περιφερειακού Χωροταξικού Πλαισίου Περιφέρειας Ηπείρου και Περιβαλλοντική Έγκριση αυτού.

(<https://ypen.gov.gr/chorikos-schediasmos/chorotaxia/ethniki-politiki/>)

Οι γενικοί στόχοι του αναθεωρημένου ΠΧΠ της Περιφέρειας Ηπείρου αφορούν τα εξής:

- Εναρμόνιση των διατάξεων του ΠΧΠ με τα θεσμοθετημένα εθνικής κλίμακας πλαίσια (Γενικό και Ειδικά Χωροταξικά Πλαίσια) και εξειδίκευση των κατευθύνσεων τους στο επίπεδο της Περιφέρειας Ηπείρου.
- Βελτίωση και αξιοποίηση της διεθνούς αναγνωσιμότητας και της γεωπολιτικής θέσης της Περιφέρειας, στη βάση ενός εξωστρεφούς προτύπου ανάπτυξης.
- Εξασφάλιση των προϋποθέσεων και ενεργοποίηση μηχανισμών για την αποτελεσματικότερη αξιοποίηση των συγκριτικών πλεονεκτημάτων της Περιφέρειας με κριτήριο τη βελτίωση των τοπικών κοινωνικών και οικονομικών παραμέτρων.
- Υποστήριξη της δημογραφικής δυναμικής, περιορισμός του ποσοστού ανεργίας σε επίπεδα συγκρίσιμα με τον εθνικό μέσο όρο και άμβλυνση των αντιθέσεων μεταξύ αστικών κέντρων και αγροτικής ενδοχώρας.
- Βελτίωση των προϋποθέσεων αξιοποίησης των διαθέσιμων για:
 - την ενίσχυση, εκσυγχρονισμό και αναβάθμιση της πρωτογενούς παραγωγής,
 - τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας, τον εκσυγχρονισμό και την ενίσχυση των μεταποιητικών επιχειρήσεων και τη σύνδεσή τους με την έρευνα και την καινοτομία,
 - την αναβάθμιση του τριτογενούς τομέα μέσα από τη στοχευμένη ενίσχυση συγκεκριμένων δραστηριοτήτων (διαμόρφωση ισχυρής και διακριτής τουριστικής ταυτότητας, υποστήριξη του ερευνητικού έργου του Πανεπιστημίου των Ιωαννίνων, αναβάθμιση της ποιότητας και βελτίωση της ελκυστικότητας των υποδομών Υγείας στην ευρύτερη περιοχή: Β. Ιόνιο, Ν. Αλβανία).
- Ενίσχυση του ρόλου των αστικών κέντρων της Περιφέρειας και ιδίως των Ιωαννίνων, μέσα από την αξιοποίηση και ολοκλήρωση των νέων μεταφορικών δικτύων και της διοικητικής αναδιάρθρωσης, με προοπτική τη διαμόρφωση αστικών πόλων με διαπεριφερειακό και διεθνή ρόλο.
- Έλεγχος της εκτός σχεδίου δόμησης, διαχείριση των οχλουσών χρήσεων, ενίσχυση του ρόλου των οικισμών στην κατεύθυνση της λειτουργικής, χωρικής και θεματικής ολοκλήρωσης του οικιστικού δικτύου.
- Προστασία, ανάδειξη και αξιοποίηση του φυσικού και πολιτισμικού κεφαλαίου και του τοπίου, έλεγχος και περιορισμός των πηγών ρύπανσης, βελτίωση της ποιότητας των φυσικών και πολιτισμικών πόρων.
- Παροχή κατευθύνσεων χωρικού και αναπτυξιακού σχεδιασμού στον υποκείμενο ή θεματικά εξειδικευμένο σχεδιασμό της Περιφέρειας.

Οι στόχοι που θέτει το ΠΧΠ σε σχέση με τη βελτίωση του γεωπολιτικού ρόλου της Περιφέρειας στο εθνικό, βαλκανικό και ευρωπαϊκό χωρικό σύστημα υλοποιούνται ιδίως μέσα από την εξυπηρέτηση των ακόλουθων στρατηγικών κατευθύνσεων:

- Αξιοποίηση της θέσης της Περιφέρειας στον άξονα Αδριατικής - Ιονίου με έμφαση στους τομείς του τουρισμού, της ενέργειας και των μεταφορών.
- Αναδιαμόρφωση των εμπορικών, πολιτισμικών, παραγωγικών σχέσεων με την Αλβανία, εν όψει και της πρόβλεψης για είσοδο της στην ΕΕ.

Οι κατευθύνσεις της χωρικής οργάνωσης ανά οικιστικό κέντρο της Περιφέρειας Ηπείρου παρουσιάζονται στον ακόλουθο Πίνακα.

Πίνακας 3. 7: Κατευθύνσεις λειτουργικής ολοκλήρωσης οικιστικού δικτύου.

Οικιστικό κέντρο	Κατευθύνσεις
Ιωάννινα	<ul style="list-style-type: none"> • Η ανάδειξη της ταυτότητας των Ιωαννίνων σε διασυνοριακό πόλο ιδιαίτερα στη δυτική περιοχή των Βαλκανίων και στον Αδριατικό διάδρομο. Στην κατεύθυνση αυτή προκρίνεται η ενίσχυση της εξωστρέφειας στους τομείς εκπαίδευσης, έρευνας, καινοτομίας, εμπορίου, τουρισμού και παροχής υπηρεσιών υγείας. • Η ισχυροποίηση των συνεργασιών αφ' ενός με το μητροπολιτικό κέντρο της Θεσσαλονίκης (1^ο επίπεδο) και αφ' ετέρου με τους εθνικούς πόλους Λάρισας - Βόλου (δίπολο) και Πάτρας (2^ο επίπεδο). Παράλληλα, επιδιώκεται η δικτύωση, με τα αστικά κέντρα Κέρκυρας και Κοζάνης (3^ο επίπεδο, δευτερεύοντες εθνικοί πόλοι) και τα αστικά κέντρα Αγρινίου, Τρικάλων και Καρδίτσας (4^ο επίπεδο, λοιποί εθνικοί πόλοι). • Η ενίσχυση της συνεργασίας με τα νησιά του Ιονίου (Κέρκυρα, Λευκάδα), με έμφαση σε σημαντικούς τομείς αλληλεξάρτησης (π.χ. τουρισμός, υγεία). • Η ενίσχυση στους τομείς της ανώτατης εκπαίδευσης, της έρευνας - τεχνολογίας, του αθλητισμού και της υγείας. • Η ανάδειξη τους σε ευρύτερο κέντρ ο: α) εναλλακτικών, κυρίως, μορφών τουρισμού, σε συνδυασμό με την ανάδειξη των σημαντικών, τοπικών, φυσικών και πολιτιστικών πόρων για την ενδυνάμωση του αστικού τουρισμού, β) δραστηριοτήτων του πρωτογενούς τομέα (ιδιαίτερα σε ό,τι αφορά την παραγωγή προϊόντων με βιολογικές μεθόδους, ονομασίας προέλευσης, εξόρυξης μαρμάρων, κ.ά.) και γ) καλλιτεχνικής επεξεργασίας ευγενών μετάλλων.
Πρέβεζα	<ul style="list-style-type: none"> • Ένταση της τουριστικής ανάπτυξης ειδικώς στο παράκτιο μέτωπο που αποτελεί, δυνάμει, πόλο έλξης μαζικού τουρισμού. • Ανάδειξη σε τουριστικό προορισμό yachting. • Ανάδειξη σε εναλλακτικό κόμβο σύνδεσης της Περιφέρειας με τη νότια Ελλάδα και τα νησιά του Νοτίου Ιονίου. Το αεροδρόμιο Ακτίου, πρέπει να συμβάλλει στην ενίσχυση της επιρροής της Πρέβεζας σε περιφερειακή κλίμακα.
Ηγουμενίτσα	<ul style="list-style-type: none"> • Αναπτυξιακές δυνατότητες σε σχέση με τη διαμετακόμιση, τις θαλάσσιες μεταφορές και τον τουρισμό. • Προώθηση της εξωστρέφειας των συνεργασιών με τη Νότια Αλβανία,

ΟΙΚΙΣΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ	Κατευθύνσεις
	το Ιόνιο και την Αδριατική.
Άρτα	<ul style="list-style-type: none"> • Πόλος υποστήριξης της πρωτογενούς παραγωγής. Με τη διέλευση του Δυτικού άξονα πρέπει να ενισχυθεί στους τομείς της μεταποίησης - βιομηχανίας και του εμπορίου. • Αξιοποίηση δυνατοτήτων στους τομείς του τουρισμού (κέντρο βυζαντινών πολιτισμικών πόρων, υποστήριξη ορεινού και φυσιολατρικού τουρισμού) της εκπαίδευσης, της έρευνας και καινοτομίας.
Μέτσοβο	<ul style="list-style-type: none"> • Ανάδειξη σε πέμπτο οικιστικό πόλο της Περιφέρειας για την εξυπηρέτηση του ορεινού άξονα ήπιας ανάπτυξης της Πίνδου. • Απαιτείται να δοθεί προτεραιότητα στην κατεύθυνση της χωρικής διεύρυνσης του προτύπου ανάπτυξης του οικισμού στους τομείς της πρωτογενούς παραγωγής προϊόντων ποιότητας, στην μεταποίηση τους και τη σύνδεσή τους με την τουριστική δραστηριότητα.
Κόνιτσα	<ul style="list-style-type: none"> • Ενίσχυση της δυνατότητας να αναλάβει ένα σημαντικό αναπτυξιακό ρόλο στον παραμεθόριο χώρο, αξιοποιώντας την παραγωγική και δημογραφική της ταυτότητα με στόχο την ενίσχυση της εξωστρέφειας. • Ο παραπάνω ρόλος πρέπει να υποστηριχθεί και από την σύνδεση Ιωαννίνων - Κακαβιάς αλλά και από την ενίσχυση της δικτύωσης της Κόνιτσας με οικισμούς του ευρύτερου παραμεθόριου χώρου (της Ηπείρου και της Δυτικής Μακεδονίας).
Ελεούσα - Ζίτσα	<ul style="list-style-type: none"> • Παραγωγική αναβάθμιση του πρωτογενούς τομέα. • Προώθηση του αγροτουρισμού. • Αντιπλημμυρική προστασία του κάμπου.
Αγία Κυριακή - Δερβίζιανα	<ul style="list-style-type: none"> • Αναβάθμιση και εκσυγχρονισμός της κτηνοτροφικής παραγωγής. • Προώθηση αγροτουριστικών δραστηριοτήτων την αξιοποίηση φυσικών και πολιτιστικών πόρων της ευρύτερης περιοχής. • Αξιοποίηση ΑΠΕ στο πλαίσιο της τοπικής φέρουσας ικανότητας.
Πράμαντα	<ul style="list-style-type: none"> • Προτείνεται να λειτουργήσουν ως πολύπολο με τα Άγναντα και το Βουλγαρέλι των νοτιών Τζουμέρκων, ώστε να εξυπηρετήσουν τους οικισμούς της περιοχής.
Πέτα	<ul style="list-style-type: none"> • Παραγωγική αναβάθμιση του πρωτογενή τομέα. • Προώθηση αγροτουριστικών δραστηριοτήτων. • Αξιοποίηση ΑΠΕ στο πλαίσιο της τοπικής φέρουσας ικανότητας.
Άγναντα -	<ul style="list-style-type: none"> • Προτείνεται να λειτουργήσουν ως πολύπολο με τα Πράμαντα, ώστε

Οικιστικό κέντρο	Κατευθύνσεις
Βουλγαρέλι	να εξυπηρετήσουν τους οικισμούς των Τζουμέρκων.
Φιλιπιάδα	<ul style="list-style-type: none"> Ενίσχυση του δυναμικού ρόλου στην πρωτογενή παραγωγή του ανατολικού τμήματος του κάμπου Άρτας - Πρέβεζας και της υδατοκαλλιέργειας στον Λούρο.
Πάργα - Καναλάκι	<ul style="list-style-type: none"> Ενίσχυση του διπόλου Πάργα - Καναλάκι με στόχο την παραγωγική διασύνδεση τουρισμού και πρωτογενή τομέα.
Παραμυθιά	<ul style="list-style-type: none"> Παραγωγική αναβάθμιση της κτηνοτροφίας. Προώθηση αγροτουριστικών δραστηριοτήτων. Αξιοποίηση ΑΠΕ στο πλαίσιο της τοπικής φέρουσας ικανότητας.

Σχετικά με τις βασικές κοινωνικές υποδομές οι οποίες θεωρούνται απαραίτητες για την επίτευξη βιώσιμων οικιστικών συνθηκών, εντοπίζονται οι κάτωθι ανάγκες ανά Καλλικρατικό δήμο:

- Λύκεια στους Δήμους Δωδώνης και Ζαγορίου.
- Κέντρα υγείας στους Δήμους Ζαγορίου, Ζίτσας και Ν. Σκουφά.
- Υποδομές κοινωνικής πρόνοιας στους Δήμους Δωδώνης, Ζαγορίου, Ζηρού, Ζίτσας, Γ. Καραϊσκάκη, Μετσόβου, Πάργας, Ν. Σκουφά, Σουλίου, Βόρειων Τζουμέρκων και Κεντρικών Τζουμέρκων.

Το Πρόγραμμα Δράσης του ΠΧΠ έχει τομεακή διάρθρωση και περιλαμβάνει το σύνολο των προτεινόμενων παρεμβάσεων στο ΠΧΠ. Η υλοποίηση των έργων - παρεμβάσεων παρατίθενται στον ακόλουθο Πίνακα και διακρίνεται σε δύο χρονικές περιόδους:

- (α) τη μεσοπρόθεσμη 5ετή περίοδο και
- (β) τη μακροπρόθεσμη 15ετή περίοδο

Πίνακας 3. 8: Πρόγραμμα Δράσης του αναθεωρημένου ΠΧΠ της Περιφέρειας Ηπείρου.

Αναγκαία έργα και παρεμβάσεις	Μεσοπρόθεσμα	Μάκροπροθεσμα	Αξιολόγηση του βαθμού ενσωμάτωσης στο Ε.Π. Ηπείρου 2021-2027	
Μεταφορικές υποδομές				
Κατασκευή Δυτικού Άξονα (τμήμα Αντίρριο - Ιωάννινα).	■		Ειδικός Στόχος 3.i	Περιλαμβάνεται στη Δράση 3.i.1: Οδικές μεταφορές των διαδρόμων του εκτεταμένου δικτύου των ΔΕΔ-Μ στην Περιφέρεια Ηπείρου
Ολοκλήρωση Β' και Γ' φάσης λιμένα Ηγουμενίτσας.	■			
Ολοκλήρωση Δυτικού Άξονα (τμήμα Ιωάννινα - Κακκαβιά).	■			
Κατασκευή Αυτοκινητόδρομου Δυτικής Ελλάδας Ε65.		■		
Σιδηροδρομική σύνδεση Ηπείρου.		■		
Αναβάθμιση οδικής σύνδεσης Άρτας – Τρικάλων.		■	Ειδικός Στόχος 3.ii	Περιλαμβάνεται στη Δράση 3.ii.2: Δράσεις οδικής ασφάλειας.
Αναβάθμιση του οδικού άξονα Μεσόπυργος Άρτας - Όρια Ν. Αιτωλοακαρνανίας και Ν. Καρδίτσας.		■		
Ολοκλήρωση της αναβάθμισης του παράκτιου άξονα Πρέβεζα – Ηγουμενίτσα.	■			
Αναβάθμιση του άξονα Ηγουμενίτσας - Σαγιάδα – Μαυρομάτι.	■			
Σύνδεση Πρέβεζας με Δυτικό Άξονα.	■		Ειδικός Στόχος 3.ii	Περιλαμβάνεται στη Δράση 3.ii.1: Αναβάθμιση οδικού δικτύου Περιφέρειας Ηπείρου.
Σύνδεση Τζουμέρκων με Δυτικό Άξονα.	■			
Παράκαμψη αρχαιολογικού χώρου Νικόπολης.	■		Δεν υπάρχει αναφορά στο Ε.Π.	
Βελτίωση οδικής σύνδεσης αρχαίων θεάτρων Ηπείρου (Δίκτυο θεάτρων).	■		Ειδικός Στόχος 3.ii	Περιλαμβάνεται στην Δράση 3.ii.2: Δράσεις οδικής ασφάλειας.
Βελτίωση οδικής σύνδεσης λοιπών		■		

Αναγκαία έργα και παρεμβάσεις	Μεσοπρόθεσμα	Μάκροπροθεσμα	Αξιολόγηση του βαθμού ενσωμάτωσης στο Ε.Π. Ηπείρου 2021-2027			
αρχαιολογικών χώρων Ηπείρου.						
Βελτίωση της παράκτιας σύνδεσης Πλατάρια - Σύβοτα -Πέρδικα – Πάργα.	■					
Λειτουργική αποκατάσταση ορεινού οδικού δικτύου με προτεραιότητα στα τμήματα: 1. Μικρό Περιστέρι -Συρράκο - Πράμαντα, 2. Πέτα - Βουλγαρέλι, 3. Επάνω Σέση - Άνω Καλεντίνη - Ασφακερό, 4. Τμήμα της Ε.Ο. Ηγουμενίτσας - Ιωαννίνων (Νεραίδα - Βροσίνα).	■					
Ολοκλήρωση των έργων αναβάθμισης του αεροδρομίου Ιωαννίνων.	■					
Δημιουργία υδατοδρομίων σε Ιωάννινα, Ηγουμενίτσα και Πρέβεζα.	■					
Μεταποίηση - Υπηρεσίες						
Δημιουργία Επιχειρηματικών Πάρκων (Πρόβλεψη για 10 νέα Επιχειρηματικά Πάρκα).	■	■	Ειδικός Στόχος 1.iii	Περιλαμβάνεται στη Δράση 1.iii.2: Ενίσχυση ίδρυσης και εκσυγχρονισμού ΜΜΕ σε περιοχές ΟΧΕ		
Ενέργειες βελτίωσης της ελκυστικότητας των οργανωμένων υποδοχέων (ΒΙΠΕ Ιωαννίνων και Πρέβεζας, ΒΙΟΠΑ Θεσπρωτίας).	■	■	Δεν υπάρχει αναφορά στο Ε.Π.			
Ενέργειες ανάδειξης των Ιωαννίνων σε κέντρο αργυροχρυσοχοΐας.	■	■				

Αναγκαία έργα και παρεμβάσεις	Μεσοπρόθεσμα	Μάκροπροθεσμα	Αξιολόγηση του βαθμού ενσωμάτωσης στο Ε.Π. Ηπείρου 2021-2027	
Έρευνα & Τεχνολογία				
Δημιουργία Τεχνόπολης Ιωαννίνων.	■	■	Περιλαμβάνεται στη Δράση 1.ι.3: Ενίσχυση των συνεργασιών μεταξύ του ερευνητικού τομέα και των επιχειρήσεων.	
Προώθηση της έρευνας και ανάπτυξης εφαρμογών στους τομείς της κλιματικής αλλαγής, της αγροτικής παραγωγής, της υγείας, της ενέργειας, του ορυκτού πλούτου και των υδρογονανθράκων από το Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων και το ΤΕΙ Ηπείρου.	■	■	Ειδικός Στόχος 1.ι	Γενική αναφορά στη Δράση 1.ι.3: Ενίσχυση των συνεργασιών μεταξύ του ερευνητικού τομέα και των επιχειρήσεων.
Πρωτογενής τομέας				
Ενέργειες προβολής και προώθησης αγροτικών προϊόντων στην αγορά (συμβολαιακή γεωργία, τοπικά σύμφωνα ποιότητας, σύνδεση με τουριστική ζήτηση κ.α.).	■	■	Δεν αφορά το Ε.Π.	
Ενέργειες διάδοσης σύγχρονων καλλιεργητικών πρακτικών με έμφαση στην ποιότητα και στην προστασία του περιβάλλοντος (ορθές γεωργικές πρακτικές, εξοικονόμηση νερού, πιστοποιήσεις προϊόντων ΠΟΠ και ΠΓΕ, βιολογικές καλλιέργειες κ.α.).	■	■	Δεν αφορά το Ε.Π.	
Υποστήριξη της ανάπτυξης συμπληρωματικών-εναλλακτικών δραστηριοτήτων στους αγροτικούς οικισμούς (αγροτουρισμός, παραγωγή ενέργειας, κ.ο.κ.).	■	■		

Αναγκαία έργα και παρεμβάσεις	Μεσοπρόθεσμα	Μάκροπροθεσμα	Αξιολόγηση του βαθμού ενσωμάτωσης στο Ε.Π. Ηπείρου 2021-2027	
Εξειδίκευση ευρύτερης περιοχής Άρτας και Ιωαννίνων σε παραγωγή υψηλής ποιότητας γεωργικών και κτηνοτροφικών προϊόντα καθώς και προϊόντων ΠΟΠ και ΠΓΕ.	■	■	Ειδικός Στόχος 5.ii	Γενική αναφορά στη Δράση 5.ii.1: Χρηματοδότηση ΟΧΕ για άλλες χωρικές στρατηγικές.
Προστασία Γεωργικής Γης Υψηλής Παραγωγικότητας, ΓΓΥΠ (οριοθέτηση, ρυθμίσεις κ.α.).	■	■		
Οργάνωση κτηνοτροφικών πάρκων.	■	■		
Οργάνωση - εξοπλισμός κτηνοτροφικών ζωνών (Δ. Γεωργίου Καραϊσκάκη κ.α.).	■	■		
Οργάνωση βοσκοτόπων (οριοθέτηση - διαχειριστικά σχέδια).	■	■		
Ενισχύσεις για μετεγκατάσταση κτηνοτροφικών μονάδων σε οργανωμένους υποδοχείς.	■	■		
Υποστήριξη οργανωμένης ανάπτυξης κτηνοτροφίας σε Δ. Σουλίου και δυτικό τμήμα Δ. Δωδώνης (Δ.Ε. Δερβιζιάνων - Λάκκας Σουλίου και Σελλών).	■	■		
Υποστήριξη ανάπτυξης - ποιοτικής βελτίωσης κτηνοτροφικών προϊόντων σε Δήμους Κόνιτσας, Πωγωνίου και Ζαγορίου.	■	■		
Οργάνωση θαλάσσιων Περιοχών Οργανωμένης Ανάπτυξης Υδατοκαλλιεργειών, ΠΟΑΥ (Σαγιάδα - Πρέβεζα).	■	■		

Αναγκαία έργα και παρεμβάσεις	Μεσοπρόθεσμα	Μάκροπροθεσμα	Αξιολόγηση του βαθμού ενσωμάτωσης στο Ε.Π. Ηπείρου 2021-2027	
Οργάνωση χερσαίων ΠΟΑΥ σε ποτάμια της Ηπείρου (Λούρος, Αώος, Βοϊδομάτης).	■	■		
Τουρισμός				
Δράσεις διασυνοριακής συνεργασίας με στόχο τη δημιουργία ενιαίας αγοράς (παράκτιος χώρος, πολιτισμικές διαδρομές, yachting κλπ).	■		Δεν αφορά το Ε.Π.	
Δράσεις διαπεριφερειακής δικτύωσης για τουρισμό κρουαζιέρας από το λιμάνι της Ηγουμενίτσας (Δωδώνη, Ιωάννινα, Μέτσοβο).	■		Ειδικός Στόχος 4Α.νι	Γενική αναφορά στη Δράση 4Α.νι.1: Αξιοποίηση μνημείων και κτιρίων ιδιαίτερης αρχιτεκτονικής αξίας για τουριστική ανάπτυξη και κοινωνική χρήση.
Ανάπτυξη υποδομών θαλάσσιου τουρισμού (yachting) στο Ιόνιο. Περιλαμβάνονται δύο αγκυροβόλια (ένα στην περιοχή Πέρδικας – Συβότων και ένα στην περιοχή της Λούτσας - Λυγιάς) και τρεις μαρίνες (μία στο λιμάνι Ηγουμενίτσας, μία στην Πάργα και μία στο λιμάνι της Πρέβεζας).	■			
Προώθηση της αναγνωρισιμότητας (brand) της παράκτιας ζώνης του Ιονίου, με αναβάθμιση-αξιοποίηση υφιστάμενων επώνυμων τουριστικών προορισμών (Πάργα, Σύβοτα), καθώς και του αξιόλογου νοτιότερου παραλιακού μετώπου.	■			
Ανάπτυξη αλιευτικού και καταδυτικού τουρισμού (ΠΟΑΚΠ Πάργας).	■			
Τουριστική προβολή (Ιωαννίνων και Άρτας, πολυθεματικών δικτύων, διαδρομών (αρχαία	■	■		

Αναγκαία έργα και παρεμβάσεις	Μεσοπρόθεσμα	Μάκροπροθεσμα	Αξιολόγηση του βαθμού ενσωμάτωσης στο Ε.Π. Ηπείρου 2021-2027	
θέατρα, παράκτια κάστρα), ειδικών μορφών τουρισμού κ.α.				
Δράσεις ανάπτυξης αστικού τουρισμού στα Ιωάννινα.	■	■		
Δράσεις ένταξης σημαντικών αρχαιολογικών χώρων της περιφέρειας σε δίκτυα τουριστικών διαδρομών (Δωδώνη, Αχέροντας, Νικόπολη).	■	■		
Δράσεις οργάνωσης τουριστικού δικτύου με πόλους την πόλη της Πρέβεζας, τον Αρχαιολογικό χώρο της Νικόπολης, τον βιότοπο του Αμβρακικού και τις βυζαντινές αρχαιότητες της Άρτας και της Αρχαίας Αμβρακίας.	■	■		
Δράσεις υποστήριξης ολοκληρωμένων συμπλεγμάτων ειδικών και ήπιων μορφών τουρισμού (ορεινός, πολιτιστικός, οικολογικός τουρισμός) στις ορεινές περιοχές.	■	■		
Δράσεις διαπεριφερειακής συνεργασίας με περιφέρειες Δυτικής και Στερεάς Ελλάδας, για την ανάπτυξη ήπιου εναλλακτικού τουρισμού στο Δήμο Γεωργίου Καραϊσκάκη (ευρύτερη ζώνη των Αγράφων).	■		Δεν περιλαμβάνεται στο Ε.Π.	
Δημιουργία παρατηρητηρίου τουριστικών πόρων Ηπείρου.	■	■	Δεν περιλαμβάνεται στο Ε.Π.	

Αναγκαία έργα και παρεμβάσεις	Μεσοπρόθεσμα	Μάκροπροθεσμα	Αξιολόγηση του βαθμού ενσωμάτωσης στο Ε.Π. Ηπείρου 2021-2027	
Πολιτισμός				
Δικτύωση σημαντικών αρχαιολογικών χώρων της Ηπείρου.	■		Ειδικός Στόχος 4Α.νι	Γενική αναφορά στη Δράση 4Α.νι.1: Αξιοποίηση μνημείων και κτιρίων ιδιαίτερης αρχιτεκτονικής αξίας για τουριστική ανάπτυξη και κοινωνική χρήση.
Ανάδειξη και αξιοποίηση πολιτιστικών πόλων έλξης επισκεπτών που είναι διασκορπισμένοι στην ύπαιθρο και συνδέονται με τουριστικές διαδρομές και τοπία φυσικού κάλους (Ζαγόρια, Κασσώπη, Τζουμέρκα πέτρινα γεφύρια κλπ).	■			
Ανάδειξη και αξιοποίηση υπερτοπικής σημασίας πόλων έλξης επισκεπτών (π.χ. Δωδώνη, Νικόπολη, Αρχαία Αμβρακία).	■	■		
Ανάδειξη και αξιοποίηση ιστορικών κέντρων και μνημείων στα αστικά κέντρα της Περιφέρειας (π.χ. Ιωάννινα, Άρτα).	■	■		
Δράσεις προβολής πολιτιστικής παράδοσης (παραδοσιακές παραγωγικές δραστηριότητες, τοπική γαστρονομία, λαϊκή παράδοση κλπ).	■	■		
Δημιουργία Αρχαιολογικού Πάρκου Νικόπολης.	■			
Περιβάλλον				
Υδρευση τουριστικών οικισμών παράκτιου μετώπου.	■		Ειδικός Στόχος 2Α.ν	Περιλαμβάνεται στη Δράση 2Α.ν.2: Δράσεις ενίσχυσης υδρευτικών αναγκών & μείωσης απωλειών ύδατος.
Υδρευση Πρέβεζας - Άρτας - Λευκάδας.	■			
Ολοκλήρωση έργων ύδρευσης οικισμών (έργα - γέφυρες).	■			
Αποχέτευση οικισμών παράκτιου μετώπου.	■		Ειδικός Στόχος 2Α.ν	Περιλαμβάνεται στη Δράση 2Α.ν.3: Επενδύσεις στη διαχείριση λυμάτων.
Αποχέτευση οικισμών Αμβρακικού.	■			

Αναγκαία έργα και παρεμβάσεις	Μεσοπρόθεσμα	Μάκροπροθεσμα	Αξιολόγηση του βαθμού ενσωμάτωσης στο Ε.Π. Ηπείρου 2021-2027	
Αποχέτευση Ιωαννίνων και λοιπών παραλίμνιων οικισμών Παμβώτιδας.	■			
Αποχέτευση λοιπών οικισμών που βαρύνουν ευαίσθητους υδάτινους αποδέκτες.	■			
Οριοθέτηση του ποταμού Άραχθου με τα έργα διευθέτησής του και την εξασφάλιση πλήρους προσβασιμότητας εκατέρωθεν αυτού.	■		Ειδικό Στόχος 2Α.iv	Περιλαμβάνεται γενικά στη Δράση 2Α.iv.1 Έργα προστασίας από την κλιματική αλλαγή και διαχείρισης καταστροφών.
Ολοκλήρωση ΠΕΣΔΑ.	■		Ειδικός Στόχος 2Α.vi	Περιλαμβάνεται στη Δράση 2Α.vi.1: Συμπλήρωση υποδομών του ΠΕΣΔΑ.
Δημιουργία μηχανισμού παρακολούθησης (monitoring), προστασίας και αξιοποίησης των φυσικών πόρων και οικισμών.	■		Ειδικός Στόχος 2Α.v	Περιλαμβάνεται στη Δράση 2Α.v.1 και αφορά δράσεις παρακολούθησης της κατάστασης των υδάτων.
Εκπόνηση και εφαρμογή διαχειριστικών σχεδίων για τις ζώνες τοπίου και τις λοιπές προστατευόμενες περιοχές.	■		Ειδικός Στόχος 2Α.iv	Περιλαμβάνεται στη Δράση 2Α.iv.1: Έργα προστασίας από την κλιματική αλλαγή και διαχείρισης καταστροφών.
Εκπόνηση και εφαρμογή διαχειριστικών σχεδίων για την προστασία και αξιοποίηση των δασών της Ηπείρου.	■			
Αναπλάσεις εισόδων αστικών κέντρων (Ιωάννινα, Άρτα, Πρέβεζα, Ηγουμενίτσα).	■		Ειδικός Στόχος 5.i	Περιλαμβάνεται στη Δράση 5.i.1: Χρηματοδότηση ΟΧΕ για Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη.
Περιβαλλοντική αποκατάσταση – αξιοποίηση ανενεργών λατομικών περιοχών.	■		Δεν περιλαμβάνεται στο Ε.Π.	

Αναγκαία έργα και παρεμβάσεις	Μεσοπρόθεσμα	Μάκροπροθεσμα	Αξιολόγηση του βαθμού ενσωμάτωσης στο Ε.Π. Ηπείρου 2021-2027	
Εκπαίδευση				
Αναβάθμιση υποδομών και εξοπλισμού Πανεπιστημίου Ιωαννίνων.	■		Ειδικός Στόχος 4Α.ii	Περιλαμβάνεται στη Δράση 4Α.ii.3: Εκσυγχρονισμός και βελτίωση υλικοτεχνικής υποδομής και κτιριακών εγκαταστάσεων Γ βάρθμιας Εκπαίδευσης.
Αναβάθμιση και ολοκλήρωση υποδομών του ΤΕΙ Ηπείρου.	■			
Συμπλήρωση υποδομών στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση (Λύκειο στους Δήμους Ζαγορίων και Δωδώνης).	■		Ειδικός Στόχος 4Α. ii	Περιλαμβάνεται στη Δράση 4Α.ii.2: Εκσυγχρονισμός και βελτίωση υλικοτεχνικής υποδομής και κτιριακών εγκαταστάσεων Α & Β βάρθμιας Εκπαίδευσης.
Ειδικό Σχολείο Άρτας, Μουσικό Σχολείο και το 5° Γυμνάσιο Άρτας.	■			
Υγεία - Πρόνοια				
Αναβάθμιση υποδομών νοσοκομειακής περίθαλψης Ιωαννίνων.	■		Ειδικός Στόχος 4Α.v	Περιλαμβάνεται στη Δράση 4.Α.v.1: Ανάπτυξη του Δικτύου Μονάδων Υγείας και εκσυγχρονισμός της υλικοτεχνικής υποδομής.
Αναβάθμιση των υποδομών του Γενικού Νοσοκομείου Άρτας και προώθηση της συνεργασίας του με το Πανεπιστημιακό Νοσοκομείο Ιωαννίνων.	■			
Συμπλήρωση υποδομών πρωτοβάθμιας περίθαλψης (Κέντρα Υγείας Δήμων Ζαγορίων, Ζίτσας, Ν. Σκουφά).	■			
Ενέργεια - Τηλεπικοινωνίες				
Σύνδεση Ηπείρου με αγωγό TAP (υπό διερεύνηση).		■	Δεν περιλαμβάνεται στο Ε.Π.	

Αναγκαία έργα και παρεμβάσεις	Μεσοπρόθεσμα	Μάκροπροθεσμα	Αξιολόγηση του βαθμού ενσωμάτωσης στο Ε.Π. Ηπείρου 2021-2027	
Αξιοποίηση γεωθερμικού πεδίου Συκεών Άρτας (θέρμανση θερμοκηπίων, ιχθυοκαλλιέργεια, αντιπαγετική προστασία, κάλυψη θερμικών αναγκών πτηνοτροφικών μονάδων, θέρμανση οικισμών κ.α.).		■	Ειδικός Στόχος 2Α.ii	Περιλαμβάνεται στη Δράση 2Α.ii.1: Υποστήριξη της σύστασης Ενεργειακών Κοινοτήτων (Ε.Κοιν.).
Χωροθέτηση εγκαταστάσεων παραγωγής ενέργειας από βιομάζα ή βιοαέριο στα ΧΥΤΑ Παραμυθιάς και Βλαχέρνας (Ειδικό Πλαίσιο).		■		
Ολοκλήρωση της κατασκευής του ΥΗΣ της ΔΕΗ Μετσοβίτικος – ΙΙ στην Άρτα.	■			
Συμπλήρωση ευρυζωνικών δικτύων στις έδρες των Καλλικρατικών Δήμων.	■		Ειδικός Στόχος 1.ii	Περιλαμβάνεται στη Δράση 1.ii.2: Αναβάθμιση υπηρεσιών δημόσιων φορέων με χρήση ΤΠΕ.
Σχεδιασμός - Μελέτες				
Χωρικές ρυθμίσεις οργάνωσης και προστασίας περιοχών παραγωγής επώνυμων αγροτικών προϊόντων περιφέρειας Ηπείρου.	■		Ειδικός Στόχος 5.ii	Περιλαμβάνεται στη Δράση 5.ii.1: Χρηματοδότηση ΟΧΕ για άλλες χωρικές στρατηγικές.
Χωροταξική μελέτη τουριστικής ανάπτυξης mega-Περιφέρειας Αδριατικής – Ιονίου.	■			
Χωροταξική οργάνωση δραστηριοτήτων ορεινού τουρισμού στη Πίνδο.	■			
Χωροταξικό - αναπτυξιακό παρατηρητήριο Ηπείρου.	■		Δεν περιλαμβάνονται στο Ε.Π.	
Μελέτη βοσκοϊκανότητας για τις περιοχές Ματσούκι, Μελισουργούς, Θεοδώριανα των Δήμων Βορείων και Κεντρικών Τζουμέρκων.	■			
ΠΕΧΠ Εγνατίας.	■			

Αναγκαία έργα και παρεμβάσεις	Μεσοπρόθεσμα	Μάκροπροθεσμα	Αξιολόγηση του βαθμού ενσωμάτωσης στο Ε.Π. Ηπείρου 2021-2027
ΠΕΧΠ Δυτικού άξονα.	■		
ΠΕΧΠ παραμεθόριας ζώνης Ηπείρου.	■		
Επεξεργασία ειδικών δορυφορικών δεδομένων για την χωρική καταγραφή και την ποσοτική και ποιοτική εκτίμηση των φυσικών διαθεσίμων. (Δυνατότητα εξειδίκευσης σε ανάλυση Καταλληλότητας - Ικανότητας για την εφαρμογή χωρικών πολιτικών).	■		
Μελέτες ΓΠΣ / ΣΧΟΟΑΠ (ολοκλήρωση), μελέτες ΤΧΣ, ΕΧΣ.	■		
Μελέτες ΣΟΑΠ (Ιωάννινα, Μέτσοβο, Κόνιτσα, Δωδώνη).	■		

Σύμφωνα με τα προαναφερθέντα, το Ε.Π. Περιφέρειας Ηπείρου 2021 – 2027 είναι συμβατό σε σημαντικό βαθμό με το Πρόγραμμα Δράσης του ΠΧΠ.

3.4.13. Περιφερειακός Σχεδιασμός Διαχείρισης Αποβλήτων (ΠΕΣΔΑ) Ηπείρου

Σύμφωνα με την ΚΥΑ αρ. οικ. 44015/4029/15-09-2016 (ΦΕΚ Β' 3196/5-10-2016) περί κύρωσης της απόφασης έγκρισης του Περιφερειακού Σχεδίου Διαχείρισης Αποβλήτων (ΠΕΣΔΑ) της Περιφέρειας Ηπείρου, εγκρίθηκε η Αναθεώρηση του Περιφερειακού Σχεδίου Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων (ΠΕΣΔΑ) Περιφέρειας Ηπείρου.

Όπως αναφέρεται στο Άρθρο 35 του Νόμου 4042/2012, ο Περιφερειακός Σύνδεσμος Φορέων Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων, ΦοΣΔΑ, Περιφέρειας Ηπείρου είναι υπεύθυνος για την εκπόνηση και υλοποίηση του ΠΕΣΔΑ και κατ' επέκταση για την επίτευξη των στόχων που τίθενται για τα διάφορα ρεύματα αποβλήτων και του αντίστοιχου χρονοδιαγράμματος.

Με βάση το Άρθρο 22 (Σχέδια Διαχείρισης Αποβλήτων) του Νόμου 4042/12 (το οποίο αποτελεί εναρμόνιση με το Άρθρο 25 της Οδηγίας 2008/98), τα Σχέδια Διαχείρισης Αποβλήτων περιλαμβάνουν ανάλυση της υπάρχουσας κατάστασης, όσον αφορά τη διαχείριση αποβλήτων, καθώς και τα μέτρα που πρέπει να ληφθούν για τη βελτίωση της περιβαλλοντικά υγιούς προετοιμασίας προς επαναχρησιμοποίηση, ανακύκλωση, ανάκτηση και διάθεση των αποβλήτων και αξιολόγηση του τρόπου με τον οποίο το σχέδιο ή σχέδια θα υποστηρίξει την υλοποίηση των στόχων και των διατάξεων του εν λόγω νόμου.

Το παρόν σχέδιο αναθεώρησης του ΠΕΣΔΑ βασίζεται στο θεσμικό πλαίσιο για τη διαχείριση των αποβλήτων όπως διέπεται από την Οδηγία 2008/98 (τροποποιήθηκε από την Οδηγία (ΕΕ) 2018/851) και το Νόμο 4042/2012 (τροποποιήθηκε από το Ν. 4685/2020), με στόχο να προωθήσει στην Περιφέρεια Ηπείρου ιεραρχικά και συνδυασμένα: α) την πρόληψη, β) την επαναχρησιμοποίηση, γ) την ανακύκλωση, δ) άλλου είδους ανάκτηση, όπως ανάκτηση ενέργειας, και ε) την ασφαλή τελική διάθεση. Είναι, επίσης, απόλυτα συμβατό με τους στόχους και τις κατευθύνσεις του Εθνικού Σχεδίου Διαχείρισης Αποβλήτων και του Εθνικού Σχεδίου Πρόληψης Δημιουργίας Αποβλήτων, όπως αυτά εγκρίθηκαν με την υπ'αρ. 49 Πράξη Υπουργικού Συμβουλίου στις 15-12-2015 (ΦΕΚ Α' 174/2015).

Στο -εν ισχύ- ΠΕΣΔΑ Ηπείρου ενσωματώνονται μετά από αξιολόγηση τα Τοπικά Σχέδια Διαχείρισης Αποβλήτων (ΤΣΔΑ) που έχουν εγκριθεί από Δήμους της Περιφέρειας Ηπείρου. Σε περιπτώσεις Δήμων που δεν έχουν εκπονήσει ΤΣΔΑ, το ΠΕΣΔΑ περιλαμβάνει προβλέψεις που καλύπτουν τη διαχείριση των αποβλήτων της περιοχής αρμοδιότητας των εν λόγω Δήμων.

Με την τελευταία αναθεώρηση του ΠΕΣΔΑ, **ενισχύεται η διαλογή στην πηγή και η ανακύκλωση σε όλα τα είδη των αποβλήτων που παράγονται στην Περιφέρεια, ενώ δίνονται βασικές κατευθύνσεις για την προώθηση της πρόληψης δημιουργίας αποβλήτων.**

Συνοπτικά οι βασικές στρατηγικές/δράσεις του παρόντος σχεδίου είναι οι εξής:

- Καθιέρωση της **χωριστής συλλογής αποβλήτων**, τουλάχιστον για το γυαλί, το χαρτί, το μέταλλο και το πλαστικό, ώστε να εξασφαλισθεί, κατ'ελάχιστον, η ανακύκλωση του 65% του συνολικού τους βάρους από το στάδιο της προδιαλογής, ως το 2020.
- Καθιέρωση της **χωριστής συλλογής των βιοαποβλήτων**, ώστε να επιτευχθεί ο στόχος της χωριστής συλλογής ήτοι 40% του συνολικού βάρους των βιοαποβλήτων, ως το 2020 και επεξεργασία των χωριστά συλλεγέντων βιοαποβλήτων σε αποκεντρωμένες μονάδες κομποστοποίησης για κάθε Περιφερειακή Ενότητα με στόχο την παραγωγή κόμποστ υψηλής ποιότητας.
- Δημιουργία ενός **πυκνού δικτύου Πράσινων Σημείων** μέτρων για την ενίσχυση της διαλογής στην πηγή από τους πολίτες για όλα σχεδόν τα ρεύματα αποβλήτων, ώστε να επιτευχθούν κατ'ελάχιστον οι στόχοι του Ν.4042/2012 (Α' 24) έως το 2020.
- Για τα **απόβλητα Κατασκευών και Κατεδαφίσεων** και για την επίτευξη των στόχων του Άρθρου 11 της Οδηγίας 2008/98, προβλέπεται άμεσα η **δημιουργία 4 Μονάδων Ανάκτησης** για κάθε μία Π.Ε. και ένας τουλάχιστον ΧΥΤ αδρανών καθώς και η εφαρμογή της διευρυμένης ευθύνης του παραγωγού μέσω της δημιουργίας Συστήματος Εναλλακτικής Διαχείρισης.
- **Δημιουργία μονάδων αξιοποίησης της ιλύος** που παράγεται από τις μεγάλες ΕΕΛ της Περιφέρειας και **μονάδων επεξεργασίας της κόπρου** από κτηνοτροφικές εγκαταστάσεις, λαμβάνοντας υπόψη ότι η διαχείρισή της αποτελεί μείζον πρόβλημα στην περιοχή. Τα έργα αυτά θα μπορούν να υλοποιηθούν από δημόσιους ή ιδιωτικούς φορείς.
- Εφαρμογή δράσεων **συνεπεξεργασίας των βιομηχανικών αποβλήτων** στο πλαίσιο δημιουργίας των νέων υποδομών διαχείρισης για τα ΑΣΑ, τα ΖΥΠ και τα Γεωργικά Απόβλητα.
- Εφαρμογή Σχεδίου **Πρόληψης Δημιουργίας Αποβλήτων** με στοχευμένες δράσεις για τους πολίτες, τις επιχειρήσεις και άλλους φορείς με στόχο την σταθεροποίηση των αποβλήτων στα σημερινά επίπεδα.

Το σύνολο των δράσεων του ΠΕΣΔΑ παρουσιάζονται στον ακόλουθο Πίνακα.

Πίνακας 3. 9: Δράσεις ΠΕΣΔΑ Ηπείρου.

Μέτρο	Τίτλος Μέτρου
Αστικά στερεά απόβλητα (ΑΣΑ)	
ΑΣΑ 1	Συμμετοχή όλων των Δήμων της Περιφέρειας σε σύστημα διαλογής στην πηγή αποβλήτων συσκευασιών Δημιουργία ΣΜΑΥ/ΚΔΑΥ (κατά προτεραιότητα εντός ΣΜΑ ή Πράσινων σημείων).
ΑΣΑ 2	Δημιουργία δικτύου πράσινων σημείων καλύπτοντας το σύνολο των Δήμων της Περιφέρειας - 1 Τοπικό Πράσινο Σημείο ανά Δήμο (σύνολο 18) - 1 τουλάχιστον Σημείο Συλλογής Πράσινου Σημείου ανά Δ.Ε. (σύνολο 76)
ΑΣΑ 3	Εκστρατείες Ευαισθητοποίησης Πολιτών και άλλων ομάδων στόχων.
ΑΣΑ 4	Οργάνωση Συστήματος ΔσΠ έντυπου χαρτιού.
ΑΣΑ 5	Οργάνωση Συστήματος ΔσΠ βιολογικών αποβλήτων και πρασίνων (για το σύνολο των Δήμων της Π. Ηπείρου) - Οργάνωση συστήματος και εκστρατείας ευαισθητοποίησης - Προμήθεια εξοπλισμού ΔσΠ βιολογικών αποβλήτων (κάδοι συλλογής και βιοδιασπώμενοι σάκοι)
ΑΣΑ 6	Προώθηση Οικιακής Κομποστοποίησης.
ΑΣΑ 7	Οργάνωση συστήματος χωριστής διαχείρισης των αποβλήτων βρώσιμων ελαίων και λιπών.
ΑΣΑ 8	Δημιουργία ολοκληρωμένου συστήματος συλλογής, επεξεργασίας ογκωδών.
ΑΣΑ 9	Ενίσχυση χωριστής συλλογής ΑΗΗΕ. - Σύναψη συμβάσεων με τα συστήματα εναλλακτικής διαχείρισης (ΑΝΑΚΥΚΛΩΣΗ ΣΥΣΚΕΥΩΝ, ΦΩΤΟΚΥΚΛΩΣΗ ή άλλα). - Υποδοχή των αποβλήτων ΑΗΗΕ στα Πράσινα Σημεία.
ΑΣΑ 10	Ενίσχυση χωριστής φορητών ηλεκτρικών στηλών (μπαταριών). - Σύναψη συμβάσεων με τα συστήματα εναλλακτικής διαχείρισης (ΑΦΗΣ ή άλλα). - Υποδοχή των αποβλήτων ηλεκτρικών στηλών και συσσωρευτών στα Πράσινα Σημεία.
ΑΣΑ 11	Δημιουργία συστήματος χωριστής συλλογής και διαχείρισης μικρών επικινδύνων στα ΑΣΑ. - Οργάνωση συστήματος χωριστής συλλογής. - Προμήθεια εξοπλισμού.
ΑΣΑ 12	Δημιουργία αποκεντρωμένων Μονάδων Κομποστοποίησης & μικρών κινητών σταθμών ή δημοτικών μονάδων κομποστοποίησης. - 4 τουλάχιστον Μονάδες Κομποστοποίησης, μία για κάθε Π.Ε. (η Π.Ε. Ιωαννίνων θα εξυπηρετείται από τη ΜΕΑ). - Οι δυναμικότητες των Μονάδων, εκτιμώνται κατά προσέγγιση ως εξής:

Μέτρο	Τίτλος Μέτρου
	<p>Π.Ε. Ιωαννίνων: 10.600 tn/ετησίως (εκ των οποίων 8.000 tn θα οδηγούνται στη ΜΕΑ, το υπόλοιπο 2.600tn σε δεύτερη φάση στη ΜΕΑ λαμβάνοντας τις κατάλληλες αδειοδοτήσεις).</p> <p>Π.Ε. Άρτας: 4.200 tn/ετησίως</p> <p>Π.Ε. Θεσπρωτίας: 3.000 tn/ετησίως</p> <p>Π.Ε. Πρέβεζας: 4.400 tn/ετησίως</p> <p>- Μικροί κινητοί σταθμοί κομποστοποίησης ή μικρές δημοτικές μονάδες κομποστοποίησης για απομακρυσμένους οικισμούς κατόπιν εκπόνησης των σχετικών μελετών.</p>
ΑΣΑ 13	<p>Ολοκλήρωση και άμεση λειτουργία ΜΕΑ & Μονάδας Προδιαλεγμένων Οργανικών εντός της ΜΕΑ.</p> <p>Τεχνολογία ΜΕΑ βάσει της πρότασης του προσωρινού αναδόχου: Μηχανική Ανακύκλωση για την ανάκτηση ανακυκλώσιμων υλικών, αναερόβια χώνευση για την παραγωγή ενέργειας και αερόβια κομποστοποίηση για την παραγωγή compost & CLO.</p> <p>Δυναμικότητα σχεδιασμού ΜΕΑ: κατ' ελάχιστον 72.000tn/έτος σύμμεικτα απόβλητα και 8.000 tn/έτος προδιαλεγμένα βιοαπόβλητα & μέγιστη δυναμικότητα λειτουργίας λόγω τεχνολογικής ευελιξίας 105.000tn/έτος (για σύμμεικτα και προδιαλεγμένα).</p>
ΑΣΑ 14	<p>Παρακολούθηση αποκατεστημένων ΧΑΔΑ – Δράσεις για την αποφυγή δημιουργίας νέων ΧΑΔΑ</p>
ΑΣΑ 15	<p>Εκσυγχρονισμός, Αξιοποίηση και ορθή περιβαλλοντική διαχείριση των Χ.Υ.Τ.Α. της Περιφέρειας (επέκταση ΧΥΤΑ, κ.α.).</p> <p>- Έργα Τελικής Αποκατάστασης ΧΥΤΑ Ηγουμενίτσας.</p> <p>- Έργα επέκτασης:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Έργα άμεσης επέκτασης Β' φάσης ΧΥΤΑ Άρτας (βρίσκονται σε εξέλιξη). ▪ Είναι δυνατή η υλοποίηση έργων επέκτασης εφόσον απαιτηθούν (Β' φάσης ΧΥΤΑ Παραμυθιάς και ΧΥΤΑ Ελληνικού). <p>- Εκσυγχρονισμός των εγκαταστάσεων και των έργων διάθεσης (όπου απαιτείται).</p> <p>- Εφαρμογή προγράμματος αυστηρής περιβαλλοντικής παρακολούθησης.</p> <p>Ειδικότερα ισχύουν τα ακόλουθα:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ ΧΥΤΑ Ελληνικού: Εξυπηρετεί κυρίως την Π.Ε. Ιωαννίνων. ▪ ΧΥΤΑ Παραμυθιάς: Εξυπηρετεί το σύνολο της Π.Ε. Θεσπρωτίας (από το 2012) και μέρος των Δ./Δ.Ε. της Π.Ε. Πρεβέζης. ▪ ΧΥΤΑ Άρτας: Εξυπηρετεί το σύνολο της Π.Ε. Άρτας και μέρος των Δ./Δ.Ε. της Π.Ε. Πρεβέζης. ▪ ΧΥΤΑ Ηγουμενίτσας: Χρονικό διάστημα λειτουργίας: Ιούνιος 2010 – Ιούνιος 2012. Εξυπηρετούσε μέρος των Δ./ Δ.Ε. της Π.Ε. Θεσπρωτίας που εξυπηρετείται πλέον από ΧΥΤΑ Παραμυθιάς (σύμφωνα με υπ' Α.Π. οικ. 59368/410/ 3-7-

Μέτρο	Τίτλος Μέτρου
	2012 Απόφαση Εναρμόνισης ΠΕΣΔΑ Ηπείρου λόγω πλήρωσης του ΧΥΤΑ Κορύτιανης).
ΑΣΑ 16	Άμεση ολοκλήρωση σχεδιασμού ΣΜΑ & υλοποίηση έργων Σύνολο Α & Β ΦΑΣΗ – 12 ΣΜΑ (απαιτούνται τόσο για τη μεταφορά των Α.Σ.Α. στο Χ.Υ.Τ.Α. όσο και στη ΜΕΑ.) Για τους 9 ΣΜΑ Α΄ Φάσης έχουν εκδοθεί ΑΕΠΟ: ΣΜΑ Ιωαννίνων, ΣΜΑ Ζίτσας, ΣΑ Πωγωνίου, ΣΜΑ Μετσόβου, ΣΜΑ Πρέβεζας, ΣΜΑ Άρτας, ΣΜΑ Γ. Καραϊσκάκη, ΣΜΑ Ηγουμενίτσας, ΣΜΑ Φιλιατών (ενδέχεται ο δεύτερος να εξυπηρετείται από ΣΜΑ Ηγουμενίτσας). Εκκρεμεί περιβαλλοντική αδειοδότηση 3 ΣΜΑ Β΄ Φάσης.
ΑΣΑ 17	Δημιουργία μηχανισμού/εργαλείου καταγραφής, παρακολούθησης και δημοσιοποίησης του κόστους συλλογής των ΑΣΑ ανά τόνο, ανά κωδικό αποβλήτου και ανά κάτοικο για κάθε Δήμο.
ΑΕΚΚ 1	Δημιουργία Συστήματος Εναλλακτικής Διαχείρισης ΑΕΚΚ για το σύνολο της Περιφέρειας.
ΑΕΚΚ 2	Δημιουργία τεσσάρων (4) Εγκαταστάσεων Επεξεργασίας και Αξιοποίησης ΑΕΚΚ. <ul style="list-style-type: none"> • Π.Ε. ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ: 15.000 tn/έτος • Π.Ε. ΘΕΣΠΡΩΤΙΑΣ: 6.000 tn/έτος • Π.Ε. ΑΡΤΑΣ: 5.000 tn/έτος • Π.Ε. ΠΡΕΒΕΖΑΣ: 4.000 tn/έτος
ΑΕΚΚ 3	Δημιουργία τουλάχιστον 1 Χ.Υ.Τ. Αδρανών χωρητικότητας κατά μέγιστο 300.000 tn για μεταφορά υπολειμμάτων από τις 2 Μονάδες ΑΕΚΚ (μόνο των αδρανών).
ΑΕΚΚ 4	Ειδικές ρυθμίσεις για τα απόβλητα εκσκαφών.
ΙΛΥΣ 1	Επιβολή ειδικού τέλους εισόδου της ιλύος στους Χ.Υ.Τ.Α. - Να προωθηθεί η εκτροπή της ιλύος από τους Χ.Υ.Τ.Α.
ΙΛΥΣ 2	Δημιουργία ενδεικτικά τεσσάρων (4) κεντρικών μονάδων επεξεργασίας (μία ανά Π.Ε.) για τη διαχείριση της ιλύος. - Προτείνεται η χωροθέτηση σε όμορα οικόπεδα ή εντός των υφιστάμενων ΕΕΛ Ιωαννίνων, Άρτας, Ηγουμενίτσας Πρέβεζας. - Ενδεικτική ελάχιστη δυναμικότητα: Π.Ε. ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ: 7.000 tn/έτος, Π.Ε. ΑΡΤΑΣ: 2.500 tn/έτος, Π.Ε. ΘΕΣΠΡΩΤΙΑΣ: 1.500 tn/έτος, Π.Ε. ΠΡΕΒΕΖΑΣ: 3.000 tn/έτος.
ΙΛΥΣ 3	Συνεπεξεργασία της ιλύος των μικρών ΕΕΛ με ζωικά υποπροϊόντα, γεωργοκτηνοτροφικά απόβλητα και το οργανικό κλάσμα των ΑΣΑ.
ΙΛΥΣ 4	Ενημερωτικές δράσεις και συνεργασία με ιδιώτες για την αξιοποίηση της ιλύος από βιομηχανίες και τουριστικές εγκαταστάσεις.

Μέτρο	Τίτλος Μέτρου
ZYΠ 1	Πρώθηση ορθών γεωργικών πρακτικών και βέλτιστων διαθέσιμων τεχνικών μέσω μεγάλων συνεταιρισμών και απευθείας επικοινωνίας με τις κτηνοτροφικές μονάδες για την ορθή διαχείριση της κόπρου.
ZYΠ 2	Δημιουργία δύο (2) τουλάχιστον μονάδων επεξεργασίας κόπρου μέσω λιπασματοποίησης ή/και παραγωγής βιοαερίου. Χωροθέτηση των μονάδων πλησίον/κεντροβαρικά των εξυπηρετούμενων εκτροφών. Ενδεικτικά: - Λεκανοπέδιο των Ιωαννίνων. - Πεδιάδα της Πρέβεζας.
ZYΠ 3	Ένταξη στις προτεραιότητες του ΠΕΠ Ηπείρου 2014-2020 θεματικής για τον εκσυγχρονισμό και υιοθέτηση βέλτιστων διαθέσιμων τεχνικών σε μικρές – μεσαίες κτηνοτροφικές μονάδες.
ΓΕΩΡΓ 1	Συνεπεξεργασία των γεωργικών αποβλήτων στις αποκεντρωμένες μονάδες κομποστοποίησης βιοαποβλήτων και τη Μ.Ε.Α.
ΓΕΩΡΓ 2	Δημιουργία μικρών εγκαταστάσεων παραγωγής πέλλετς εντός των Τοπικών Πράσινων Σημείων και πρώθηση ανάπτυξης υποδομών ενεργειακής αξιοποίησης των πέλλετς (σόμπες, ενεργειακά τζάκια, λέβητες) σε δημοτικές εγκαταστάσεις.
ΓΕΩΡΓ 3	Ανακύκλωση ή άλλου είδους ανάκτηση των αποβλήτων συσκευασιών και ανακυκλώσιμων υλικών των γεωργικών αποβλήτων και αποβλήτων δασοκομίας.
ΒΙΟΜ 1	Τήρηση του ηλεκτρονικού μητρώου που θα αναπτυχθεί σε εθνικό επίπεδο για την παραγωγή και διαχείριση των αποβλήτων.
ΒΙΟΜ 2	Ανακύκλωση ή άλλου είδους ανάκτηση των βιομηχανικών αποβλήτων, συνδιαχείριση με άλλα είδη αποβλήτων και ενεργειακή αξιοποίηση. Διασφάλιση ότι η διαχείριση των Επικινδύνων Βιομηχανικών Αποβλήτων γίνεται από αδειοδοτημένες εταιρείες συλλογής – μεταφοράς.
ΒΙΟΜ 3	Ελεγχόμενη είσοδος βιομηχανικών αποβλήτων στους Χ.Υ.Τ.Α.
ΑΥΜ 1	Πρώθηση ορθολογικής διαχείρισης των ΑΥΜ & Στοχευμένη πρώθηση της ανακύκλωσης κατ' ελάχιστον σε όλα τα μεγάλα θεραπευτήρια – εξασφάλιση επαρκούς αριθμού κάδων συλλογής ανακυκλώσιμων υλικών από τους Δήμους.
ΑΥΜ 2	Ενσωμάτωση των συμβάσεων διαχείρισης ΑΥΜ στις Άδειες Λειτουργίας υγειονομικών μονάδων, για τις οποίες δεν απαιτείται περιβαλλοντική αδειοδότηση.
ΛΟΙΠ 1	Παρακολούθηση της εφαρμογής των δράσεων των Εγκεκριμένων Συστημάτων Εναλλακτικής Διαχείρισης Αποβλήτων όπως ΟΤΚΖ, Συσσωρευτές Οχημάτων & Βιομηχανίας, Μεταχειρισμένων Ελαστικών, Αποβλήτων Ελαίων σε επίπεδο Περιφέρειας. Διασφάλιση ότι έχει αναπτυχθεί επαρκές δίκτυο συλλογής.
GEN 1	Βασική Οργάνωση και Λειτουργία του ΦοΔΣΑ (Ολοκλήρωση διαδικασιών συγχώνευσης. ΟΕΥ, Στελέχωση, Υποδομή,

Μέτρο	Τίτλος Μέτρου
	Επιχειρησιακό Σχέδιο, Προϋπολογισμός, επικοινωνιακά εργαλεία, κλπ.).
GEN 2	Δημιουργία κέντρων επαναχρησιμοποίησης και επιδιόρθωσης προϊόντων (αξιοποιώντας λοιπές υποδομές, όπως κοινωνικά παντοπωλεία, πράσινα σημεία).
GEN 3	Προώθηση εθελοντικών συμφωνιών για την πρόληψη δημιουργίας αποβλήτων (π.χ. χρήση πλαστικής σακούλας).
GEN 4	Υλοποίηση συστήματος πιλοτικού 'Πληρώνω όσο Πετάω' αρχικά σε ένα Δήμο της Περιφέρειας πιλοτικά - Ένταξη έργου προς χρηματοδότηση.
GEN 5	Προώθηση Πράσινων Δημόσιων Συμβάσεων από την Περιφέρεια, Δήμους και άλλους φορείς στην Περιφ. Ηπείρου.
GEN 6	Προγράμματα κατάρτισης των αρμόδιων φορέων για τις δράσεις πρόληψης δημιουργίας αποβλήτων.
GEN 7	Εξειδικευμένες δράσεις ευαισθητοποίησης για την πρόληψη της δημιουργίας αποβλήτων - Πληροφόρηση σχετικά με τις τεχνικές πρόληψης των αποβλήτων - Οικολογικά Σήματα.

Το Ε.Π. Περιφέρειας Ηπείρου 2021 – 2027 είναι συμβατό με το ΠεΣΔΑ της Περιφέρειας Ηπείρου καθώς στον Ειδικό Στόχο 2Α.νί, και πιο συγκεκριμένα στη Δράση 2Α.νι.1 περιλαμβάνεται η συμπλήρωση των υποδομών του ΠΕΣΔΑ. Προβλέπεται δηλαδή η ολοκλήρωση των περιβαλλοντικών υποδομών για τη διαχείριση των αποβλήτων σύμφωνα με τα όσα προβλέπονται στο αναθεωρημένο ΠΕΣΔΑ Ηπείρου.

Παρόλα αυτά απαιτείται η εκ νέου αναθεώρηση του ΠΕΣΔΑ Ηπείρου με στόχο την εναρμόνισή του με το νέο ΕΣΔΑ, το οποίο εγκρίθηκε με την υπ' αριθμ. Πράξη 39/31-08-2020 (ΦΕΚ 185 Α/29-09-2020) του Υπουργικού Συμβουλίου (βλέπε παρ. 3.2.8).

3.4.14. Σχέδιο Διαχείρισης Λεκανών Απορροής Ποταμών Υδατικού Διαμερίσματος Ηπείρου

Η Ευρωπαϊκή Ένωση διαθέτει από τις αρχές του 2000 μια νέα πολιτική για τη διαχείριση των υδατικών πόρων. Βασικό εργαλείο προώθησης της νέας πολιτικής είναι η Οδηγία Πλαίσιο 2000/60/ΕΚ για τα Ύδατα.

Η εναρμόνιση της ελληνικής νομοθεσίας με την Οδηγία Πλαίσιο 2000/60/ΕΚ έγινε με το Ν. 3199/2003 (ΦΕΚ Α' 280) και το Π.Δ. 51/2007 (ΦΕΚ Α' 54). Με τις διατάξεις αυτές ενσωματώνονται στην εθνική νομοθεσία οι βασικές έννοιες της Οδηγίας για τους υδατικούς πόρους και ταυτόχρονα συγκροτείται η νέα διοικητική δομή και καθορίζονται οι αρμοδιότητες των επιμέρους φορέων, τόσο σε εθνικό όσο και σε περιφερειακό επίπεδο.

Τα Σχέδια Διαχείρισης Λεκανών Απορροής Ποταμών (ΣΔΛΑΠ) των 14 Υδατικών Διαμερισμάτων (ΥΔ) της χώρας συντάσσονται με ευθύνη των αρμόδιων αρχών της κάθε Περιφέρειας Λεκανής Απορροής Ποταμού (που αντιστοιχεί στον όρο Υδατικό Διαμέρισμα του Άρθρου 3 του Π.Δ. 51/2007) ενώ αναθεωρούνται και ενημερώνονται ανά εξαετία.

Τα πρώτα Σχέδια Διαχείρισης Λεκανών Απορροής Ποταμών κάθε ΥΔ της χώρας, που έχουν εγκριθεί, αφορούσαν στον 1ο Κύκλο Διαχείρισης (2009-2015) και ίσχυαν μέχρι την αναθεώρησή τους. Τα Σχέδια Διαχείρισης που καταρτίζονται με την 1η Αναθεώρηση των Σχεδίων Διαχείρισης των Λεκανών Απορροής Ποταμών των 14 Υδατικών Διαμερισμάτων της χώρας, σύμφωνα με τις προδιαγραφές της Οδηγίας 2000/60/ΕΚ, αφορούν στον 2ο Κύκλο Διαχείρισης (2016-2021).

Το 1ο Σχέδιο Διαχείρισης Λεκανών Απορροής Ποταμών του ΥΔ Ηπείρου (EL05) εγκρίθηκε από την Εθνική Επιτροπή Υδάτων το 2014 (ΦΕΚ 181/Β/31-1-2014). Με το ΦΕΚ 4664/Β/29-12-2017 εγκρίθηκε η 1η Αναθεώρηση του Σχεδίου Διαχείρισης των Λεκανών Απορροής

Ποταμών του Υδατικού Διαμερίσματος Ηπείρου και η αντίστοιχη Στρατηγική Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων³³.

Ο χρόνος επίτευξης των περιβαλλοντικών στόχων της 1ης Αναθεώρησης του Σχεδίου Διαχείρισης ΛΑΠ, σύμφωνα με την Οδηγία 2000/60/ΕΚ, είναι το έτος 2021, δηλαδή το έτος ολοκλήρωσης του δεύτερου διαχειριστικού κύκλου.

Πρόγραμμα βασικών μέτρων

Τα βασικά μέτρα (Ομάδα I), σύμφωνα με την παραγρ. 3 του Άρθρου 11 της Οδηγίας, αποτελούν τις στοιχειώδεις απαιτήσεις που πρέπει να πληρούνται και περιλαμβάνουν:

- Μέτρα για εφαρμογή Κοινοτικής και Εθνικής Νομοθεσίας για την προστασία των υδάτων, και ειδικότερα μέτρα που απαιτούνται από τις ακόλουθες Κοινοτικές Οδηγίες:
 1. Ύδατα Κολύμβησης (Οδηγία 2006/7/ΕΚ).
 2. Προστασία των άγριων πτηνών (Οδηγία 2009/147/ΕΚ), και οικοτόπων (Οδηγία 92/43/ΕΟΚ).
 3. Πόσιμο Νερό (Οδηγίες 98/83/ΕΚ, 2015/1787/ΕΕ).
 4. Περιβαλλοντικές Επιπτώσεις από Έργα/Δραστηριότητες (Οδηγίες 2011/92/ΕΕ, 2014/52/ΕΕ).
 5. Πρόληψη - Έλεγχος ρύπανσης (Οδηγία 2010/75/ΕΕ).
 6. Προστασία από Νιτρορρύπανση (Οδηγίες 91/676/ΕΟΚ).
 7. Προϊόντα Φυτοπροστασίας (Οδηγία 2009/128/ΕΚ, Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1107/2009, Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 652/2014).
 8. Αντιμετώπιση των κινδύνων μεγάλων ατυχημάτων (Οδηγία 2012/18/ΕΕ).
 9. Ιλύς σταθμών καθαρισμού (Οδηγία 86/278/ΕΟΚ).
 10. Επεξεργασία Αστικών Λυμάτων (Οδηγία 91/271/ΕΟΚ, 98/15/ΕΚ).

- Άλλες Κατηγορίες Βασικών Μέτρων (Ομάδα II):
 1. Μέτρα για την εφαρμογή της αρχής ανάκτησης του κόστους των Υπηρεσιών Ύδατος (Άρθρο 9).
 2. Μέτρα για την προώθηση της αποδοτικής και αειφόρου χρήσης του νερού ώστε να μην διακυβεύεται η επίτευξη των στόχων της Οδηγίας (Άρθρο 4).

³³ Έγκριση της 1ης Αναθεώρησης του Σχεδίου Διαχείρισης των Λεκανών Απορροής Ποταμών του Υδατικού Διαμερίσματος Ηπείρου και της αντίστοιχης Στρατηγικής Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων.

[\(http://wfdver.ypeka.gr/el/management-plans-gr/1revision-approved-management-plans-gr/approved-1revision-el05-gr/\)](http://wfdver.ypeka.gr/el/management-plans-gr/1revision-approved-management-plans-gr/approved-1revision-el05-gr/)

3. Μέτρα για την προστασία των υδάτων που προορίζονται για ανθρώπινη κατανάλωση (Άρθρο 7).
4. Μέτρα ελέγχου απόληψης επιφανειακού και υπόγειου νερού και αποθήκευσης επιφανειακού νερού.
5. Μέτρα για τον έλεγχο και την αδειοδότηση του τεχνητού εμπλουτισμού των ΥΥΣ.
6. Μέτρα για τις σημειακές πηγές απορρίψεων.
7. Μέτρα για τις διάχυτες πηγές απορρίψεων.
8. Μέτρα για την αντιμετώπιση αρνητικών επιπτώσεων στην κατάσταση επιφανειακών υδατικών συστημάτων ιδίως από υδρομορφολογικές αλλοιώσεις.
9. Μέτρα για την αποτροπή της απόρριψης ρύπων απευθείας στα υπόγεια ύδατα.
10. Μέτρα για τις ουσίες προτεραιότητας και άλλες ουσίες.
11. Μέτρα για πρόληψη ρύπανσης από διαρροές τεχνικών εγκαταστάσεων, ατυχήματα/ακραία φυσικά φαινόμενα.

Το Υδατικό Διαμέρισμα Ηπείρου (EL05) περιλαμβάνει την Περιφέρεια Ηπείρου και πολύ μικρά τμήματα των Περιφερειών Δυτικής Μακεδονίας και Δυτικής Στερεάς Ελλάδας, καθώς και τα νησιά Κέρκυρα, Οθωνοί, Ερεικούσα, Παξοί και Αντίπαξοι, που ανήκουν στην Περιφέρεια Ιονίων Νήσων. Αποτελείται από τους Νομούς Θεσπρωτίας, Κέρκυρας και Πρέβεζας, το μεγαλύτερο τμήμα των Νομών Άρτας και Ιωαννίνων, και μικρότερα τμήματα των Νομών Καστοριάς, Γρεβενών, και Αιτωλοακαρνανίας.

Οι **προγραμματιζόμενες δράσεις σε επίπεδο Περιφέρειας**, για την εφαρμογή της Ενωσιακής και Εθνικής Νομοθεσίας για την προστασία των υδάτων αφορούν την:

- Ολοκλήρωση των έργων αποχέτευσης και επεξεργασίας λυμάτων των οικισμών που εμπίπτουν στις διατάξεις της Οδηγίας 91/271/ΕΟΚ και 98/15/ΕΚ (αφορά όλους τους οικισμούς με πληθυσμό άνω των 2.000 ισοδύναμων κατοίκων).
- Ενίσχυση δράσεων ελέγχου της αποτελεσματικής λειτουργίας των υφιστάμενων έργων επεξεργασίας και αποχέτευσης λυμάτων.

Στη συνέχεια παρουσιάζεται συγκεντρωτικός Πίνακας με τα προτεινόμενα βασικά μέτρα της Ομάδας ΙΙ, του προγράμματος μέτρων του Υδατικού Διαμερίσματος Ηπείρου και τις αντίστοιχες κατηγορίες μέτρων για τα οποία ως φορέας υλοποίησης ορίζεται η Περιφέρεια Ηπείρου.

Πίνακας 3. 10: Βασικά μέτρα κατηγοριών Ομάδας ΙΙ.

Κωδικός – Όνομασία μέτρου	Κατηγορία μέτρου	Περιγραφή
M05B0303 Αύξηση της αποδοτικότητας της χρήσης νερού σε υποδομές εγγείων βελτιώσεων	Μέτρα για την προώθηση της αποδοτικής και αειφόρου χρήσης του νερού ώστε να μην διακυβεύεται η επίτευξη των στόχων του της Οδηγίας (Άρθρο 4)	Το μέτρο περιλαμβάνει έργα και δράσεις που εντάσσονται κυρίως στο Μέτρο 4 του ΠΑΑ 2014 -2020 "Επενδύσεις σε υλικά στοιχεία του ενεργητικού" και ειδικότερα στο υπομέτρο 4.3.1 "Υποδομές εγγείων βελτιώσεων". Αποτελεί τροποποίηση / εξειδίκευση του μέτρου WD05B060 του 1ου ΣΔΛΑΠ.
M05B0304 Επενδύσεις για εξοικονόμηση ύδατος στις γεωργικές εκμεταλλεύσεις	Μέτρα για την προώθηση της αποδοτικής και αειφόρου χρήσης του νερού ώστε να μην διακυβεύεται η επίτευξη των στόχων του της Οδηγίας (Άρθρο 4)	Το μέτρο περιλαμβάνει έργα και δράσεις που εντάσσονται στη δράση 4.1.2. του Μέρους 4 του ΠΑΑ 2014 -2020. Παρέχεται ενίσχυση για επενδύσεις που συμβάλλουν στην εξοικονόμηση ύδατος και στην αειφόρο διαχείριση των υδατικών πόρων, συμπεριλαμβανομένης και της αποθήκευσης του ύδατος σε επίπεδο γεωργικής εκμετάλλευσης. Αποτελεί τροποποίηση / εξειδίκευση του μέτρου WD05B060 του 1ου ΣΔΛΑΠ.
M05B0305 Καθορισμός ανωτάτων ορίων αρδευτικών αναγκών καλλιεργειών για ιδιωτικές υδροληψίες	Μέτρα για την προώθηση της αποδοτικής και αειφόρου χρήσης του νερού ώστε να μην διακυβεύεται η επίτευξη των στόχων του της Οδηγίας (Άρθρο 4)	Για τον καθορισμό ανωτάτων ορίων των αρδευτικών αναγκών ανά στρέμμα για κάθε είδος καλλιέργειας του Υδατικού Διαμερίσματος, ισχύουν τα αναφερόμενα στο Κείμενο Τεκμηρίωσης 12 του Προγράμματος Μέτρων και αυτά λαμβάνονται υπόψη στο πλαίσιο των διαδικασιών αδειοδότησης ιδιωτικών υδροληψιών, από τις Δ/νσεις Υδάτων των Α.Δ. Τροποποίηση/ εξειδίκευση του μέτρου WD05B150 του 1ου ΣΔΛΑΠ.
M05B0306 Ενίσχυση δράσεων περιορισμού απωλειών στα συλλογικά δίκτυα άρδευσης	Μέτρα για την προώθηση της αποδοτικής και αειφόρου χρήσης του νερού ώστε να μην διακυβεύεται η επίτευξη των στόχων του της Οδηγίας (Άρθρο 4)	Η ορθή εφαρμογή του μέτρου απαιτεί την υλοποίηση των παρακάτω δράσεων: 1. Βελτιστοποίηση του προγράμματος άρδευσης με συνεργασία φορέα διαχείρισης συλλογικού αρδευτικού δικτύου (ΤΟΕΒ, ΓΟΕΒ, Δήμος)- καλλιεργητών. 2. Ανάπτυξη προγραμματισμού σχετικά με τις ποσότητες και την κατανομή των απολήψεων. Τροποποίηση / εξειδίκευση του μέτρου WD05B060 του 1ου

Κωδικός – Ονομασία μέτρου	Κατηγορία μέτρου	Περιγραφή
M05B0502 Ηλεκτρονική ετήσια καταγραφή μετρήσεων των απολήψεων επιφανειακών και υπόγειων υδάτων	Μέτρα ελέγχου απόληψης επιφανειακού και υπόγειου νερού και αποθήκευσης επιφανειακού νερού	ΣΔΛΑΠ. Καταγραφή απολήψεων επιφανειακού και υπόγειου ύδατος για ύδρευση, άρδευση και λοιπές χρήσεις. Το παρόν μέτρο προβλέπει την ανάπτυξη μιας ηλεκτρονικής εφαρμογής στην οποία οι χρήστες να συμπληρώνουν απευθείας την καταγεγραμμένη απόληψη ύδατος. Τροποποίηση / εξειδίκευση των μέτρων WD05B130 και WD05B140 του 1ου ΣΔΛΑΠ.
M08B0601 Διερεύνηση των συνθηκών εφαρμογής τεχνητών εμπλουτισμών υπόγειων υδροφόρων συστημάτων και ποιοτικής προστασίας των ΥΥΣ, με προτεραιότητα στα ΥΥΣ με κακή κατάσταση και αντιμετώπιση της υφαλμύρινσης.	Μέτρα για τον έλεγχο και την αδειοδότηση του τεχνητού εμπλουτισμού των ΥΥΣ	Βασικό εργαλείο για την αντιμετώπιση προβλημάτων ποσοτικής ή ποιοτικής υποβάθμισης των ΥΥΣ που προκαλούνται από πιέσεις στα υπόγεια ύδατα, όπως υπεραντλήσεις, ρυπάνσεις, κ.λπ.. Για την εφαρμογή τεχνητού εμπλουτισμού απαιτείται η εκπόνηση ειδικής υδρογεωλογικής μελέτης. Οι προδιαγραφές για τις προαναφερθείσες υδρογεωλογικές μελέτες έχουν ολοκληρωθεί και δημοσιοποιηθεί από την ΕΓΥ. Συνέχιση μέτρου WD05B200 του 1ου ΣΔΛΑΠ.
M05B0701 Ενίσχυση περιβαλλοντικών επιθεωρήσεων και ελέγχων	Μέτρα για τις σημειακές πηγές απορρίψεων	Το μέτρο αυτό είναι οριζόντιο για όλα τα έργα και τις δραστηριότητες που δρουν ως σημειακές πηγές απορρίψεων. Ιδιαίτερη μέριμνα θα πρέπει να δοθεί στις δραστηριότητες που αναγνωρίστηκαν ότι ασκούν σημαντική πίεση ανά ΛΑΠ και ανά Π.Ε. ή/και σε αυτές που χωροθετούνται εντός ζώνης προστασίας ΙΙ πόσιμου ύδατος του μέτρου M05B0401 και M05B0403.

Κωδικός – Ονομασία μέτρου	Κατηγορία μέτρου	Περιγραφή
M05B0704 Προϋποθέσεις αδειοδότησης νέων/επέκτασης υφιστάμενων μονάδων υδατοκαλλιέργειας	Μέτρα για τις σημειακές πηγές απορρίψεων	Σε υδατικά συστήματα που η κατάστασή τους χαρακτηρίζεται ως κατώτερη της καλής, θα πρέπει κατά τη διαδικασία αδειοδότησης νέων μονάδων ή επέκτασης υφιστάμενων μονάδων υδατοκαλλιέργειας να αποδεικνύεται ότι στην άμεση περιοχή εγκατάστασης της μονάδας, η κατάσταση των υδάτων σύμφωνα με την Οδηγία 2000/60/ΕΚ είναι καλή
M05B0705 Κατάρτιση κανόνων προστασίας καταβοθρών	Μέτρα για τις σημειακές & διάχυτες πηγές απορρίψεων	Προτείνεται ο καθορισμός ζωνών προστασίας καταβοθρών καθώς και όρων και περιορισμών δραστηριοτήτων σε αυτές.
M05B0902 Προσδιορισμός κατώτατης στάθμης φυσικών λιμνών, προσδιορισμός μέγιστου εύρους διακύμανσης στάθμης ταμιευτήρων	Μέτρα για την αντιμετώπιση αρνητικών επιπτώσεων στην κατάσταση επιφανειακών υδατικών συστημάτων ιδίως από υδρομορφολογικές αλλοιώσεις	Για τις φυσικές λίμνες που αποτελούν ΥΣ του ΣΔΛΑΠ θα εκπονηθεί μελέτη προκειμένου να οριστεί η κατώτατη στάθμη τους.
M05B0904 Ειδικά μέτρα για την επίτευξη Καλού Οικολογικού Δυναμικού (ΚΟΔ) σε ΙΤΥΣ	Μέτρα για την αντιμετώπιση αρνητικών επιπτώσεων στην κατάσταση επιφανειακών υδατικών Συστημάτων ιδίως από υδρομορφολογικές αλλοιώσεις	Για τον προσδιορισμό του ΚΟΔ υιοθετείται η προσέγγιση της Πράγας και για κάθε ΙΤΥΣ λαμβάνονται μέτρα/δράσεις μετριασμού των επιπτώσεων που προκύπτουν από τις τροποποιήσεις που έχει υποστεί, χωρίς ταυτόχρονα να θιγούν οι καθορισμένες για αυτό χρήσεις. Τα προτεινόμενα έργα-δράσεις, που θα προκύψουν από τις σχετικές μελέτες, θα αξιολογηθούν και θα ενταχθούν ως συμπληρωματικά μέτρα κατά την 2η Αναθεώρηση των ΣΔΛΑΠ.
M05B0905 Προσδιορισμός επιλεγμένων περιοχών λήψης φερτών υλικών για τις ανάγκες τεχνικών έργων	Μέτρα για την αντιμετώπιση αρνητικών επιπτώσεων στην κατάσταση επιφανειακών υδατικών Συστημάτων ιδίως από υδρομορφολογικές αλλοιώσεις	Για το σκοπό αυτό υλοποιούνται τα παρακάτω: <ol style="list-style-type: none"> 1. Προσδιορισμός περιοχών συγκέντρωσης φερτών κατά μήκος της ευρείας κοίτης των ΥΣ και της παρόχθιας ζώνης των λιμνών. 2. Εκτίμηση διαθέσιμων ποσοτήτων αδρανών ανά περιοχή. 3. Οικολογική αξιολόγηση ανά περιοχή με έμφαση στους τύπους φυσικών οικοτόπων (δομή, κατάσταση

Κωδικός – Ονομασία μέτρου	Κατηγορία μέτρου	Περιγραφή
		<p>διατήρησης), στα είδη χλωρίδας (ποώδη, θαμνώδη και δενδρώδη με έμφαση στα δενδρώδη σε καλή κατάσταση διατήρησης) και στα ενδιαιτήματα ειδών πανίδας.</p> <p>4. Ιεράρχηση περιοχών συγκέντρωσης ως προς τη δυνατότητα απόληψης υλικών, λαμβάνοντας υπόψη τα υδρομορφολογικά χαρακτηριστικά των ΥΣ και την προαναφερθείσα οικολογική αξιολόγηση.</p> <p>Οι αρμόδιες Περιφέρειες θα καθορίσουν, σε συνεργασία με τις Διευθύνσεις Υδάτων της Αποκεντρωμένης Διοίκησης και τους οικείους Δήμους, τις ΛΑΠ για τις οποίες απαιτείται κατά προτεραιότητα η εκπόνηση τέτοιων μελετών.</p> <p><u>Η μελέτη θα γίνει με ευθύνη της αρμόδιας Περιφέρειας.</u></p>

Η 2η Αναθεώρηση του Σχεδίου Διαχείρισης του ΥΔ Ηπείρου (EL05) βρίσκεται υπό διαβούλευση και το οριστικό κείμενο αναμένεται να εκδοθεί κατά τον Δεκέμβριο του 2021³⁴.

Συμπληρωματικά μέτρα

Σύμφωνα με την Οδηγία Πλαίσιο για τα Ύδατα, «Συμπληρωματικά» μέτρα είναι τα μέτρα που καταρτίζονται και τίθενται σε εφαρμογή επιπλέον των βασικών μέτρων, με σκοπό την επίτευξη των στόχων που καθορίζονται σύμφωνα με το άρθρο 4.

Στο πρόγραμμα μέτρων του Υδατικού Διαμερίσματος Ηπείρου περιλαμβάνονται 29 συμπληρωματικά μέτρα, από τα οποία τα μέτρα του ακόλουθου Πίνακα έχουν ως φορέα υλοποίησης την Περιφέρεια.

³⁴ Διαβούλευση 2ης Αναθεώρησης των Σχεδίων Διαχείρισης του ΥΔ Ηπείρου (EL05)
<http://wfdver.ypeka.gr/el/consultation-gr/2revision-consultation-gr/consultation-2revision-el05-gr/>

Πίνακας 3. 11: Συμπληρωματικά μέτρα ΣΔΛΑΠ ΥΔ Ηπείρου.

Κωδικός – Ονομασία μέτρου	Κατηγορία μέτρου	Περιγραφή
M05Σ0501 Έλεγχοι στις εκβολές αγωγών ομβρίων και λοιπών σημειακών πηγών ρύπανσης οι οποίες καταλήγουν σε Επιφανειακά Υδατικά Συστήματα	Έλεγχοι εκπομπής ρύπων	<p>Στα πλαίσια της προστασίας των επιφανειακών υδατικών συστημάτων διενεργούνται περιοδικοί έλεγχοι και δειγματοληψίες σε εκβολές αγωγών ομβρίων και λοιπών σημειακών πηγών ρύπανσης. Προτεραιότητα θα δοθεί στις εκβολές δικτύων που καταλήγουν σε υδατικά συστήματα που βρίσκονται σε κίνδυνο (AR) και πιθανόν σε κίνδυνο (PAR).</p>
M05Σ0502 Υλοποίηση επενδύσεων σε γεωργοκτηνοτροφικές εκμεταλλεύσεις, στοχεύοντας στη βελτίωση των περιβαλλοντικών επιδόσεων	Έλεγχοι εκπομπής ρύπων	<p>Οι κτηνοτροφικές εκμεταλλεύσεις απαιτείται να διαχειρίζονται κατάλληλα τα απόβλητά τους ώστε να συμβάλλουν στο μέγιστο δυνατό στην προστασία του περιβάλλοντος. Το μέτρο απευθύνεται σε, κατόχους ή διαχειριστές χοιροστασίων, βουστασίων, αιγοπροβατοτροφικών μονάδων και σφαγείων που θα προβούν σε επενδύσεις με σκοπό την επεξεργασία / διαχείριση των παραγόμενων κτηνοτροφικών αποβλήτων τους, όπως είναι ο μηχανικός διαχωρισμός, η κομποστοποίηση/ συγκομποστοποίηση και η βιολογική επεξεργασία (αερόβια/αναερόβια).</p>
M05Σ0503 Έλεγχοι τήρησης των ορίων διάθεσης από βιομηχανικές μεταποιητικές και κτηνο-πτηνοτροφικές μονάδες εντός λεκάνης απορροής του ΥΣ τουλάχιστον 2 φορές τον χρόνο	Έλεγχοι εκπομπής ρύπων	<p>Οι αυστηρότεροι έλεγχοι, αναφορικά με τα όρια διάθεσης, στις μονάδες αυτές μπορούν να αποτρέψουν υπερβάσεις, με αποτέλεσμα τη βελτίωση της κατάστασης του ΥΣ.</p>
M05Σ0801 Έλεγχος ποιοτικής κατάστασης αδειοδοτούμενων υδροληπτικών έργων σε συστήματα με υψηλές τιμές	Έλεγχος άντλησης	<p>Ετήσιος έλεγχος της ποιοτικής κατάστασης των υπόγειων υδάτων στα ΥΥΣ που παρουσιάζουν αυξημένες τιμές στις συγκεντρώσεις ορισμένων στοιχείων (π.χ. χλωριόντα) που αποδίδονται στο φυσικό υπόβαθρο.</p>

Κωδικός – Ονομασία μέτρου	Κατηγορία μέτρου	Περιγραφή
φυσικού υποβάθρου (χλωριόντα)		
M05Σ0802 Έλεγχος αρτεσιανών γεωτρήσεων	Έλεγχος άντλησης	<p>Αν κατά τη διάνοιξη γεώτρησης ή φρέατος απαντηθούν αρτεσιανές συνθήκες, ο κύριος του υδροληπτικού έργου θα πρέπει να εξασφαλίσει ότι η αρτεσιανή ροή θα σταματήσει ή θα ελεγχθεί. Εάν η ροή δεν μπορεί να ελεγχθεί, ο υπεύθυνος για την εκτέλεση του υδροληπτικού έργου θα πρέπει να συμβουλευτεί τη Δ/νση Υδάτων και να συμμορφωθεί με τις οδηγίες που θα του δοθούν. Στις υφιστάμενες αρτεσιανές γεωτρήσεις στις οποίες δεν έχουν ληφθεί μέτρα πρέπει να τοποθετηθεί βάνα ή σωλήνας εξισορρόπησης ώστε να αποφευχθεί η συνεχής εκροή του υποπίεση υδροφορέα.</p> <p>Το μέτρο σχετίζεται με το μέτρο WD05S150 του πρώτου ΣΔΛΑΠ.</p>
M05Σ0805 Μείωση ή αντικατάσταση αντλήσεων υπογείου νερού με απολήψεις από επιφανειακό ΥΣ ή άλλο υπόγειο ΥΣ ή τεχνικό έργο (Λ/Δ, φράγμα)	Έλεγχος άντλησης	<p>Το ΥΥΣ Χερσονήσου Πρέβεζας EL0500140 βρίσκεται σε κακή ποιοτική κατάσταση. Προτείνεται η διερεύνηση αντικατάστασης/μείωσης των αντλήσεων από το ΥΥΣ με απολήψεις από άλλο ΥΥΣ ή / και με επιφανειακό νερό που θα προέρχεται από έργα, όπως λιμνοδεξαμενές, φράγματα. Για κάθε προτεινόμενη λύση/έργο θα γίνεται ανάλυση κόστους/οφέλους και οι πηγές χρηματοδότησής τους.</p>
M05Σ1001 Εκπόνηση μελετών επαναχρησιμοποίησης επεξεργασμένων υγρών αποβλήτων για όλες τις υφιστάμενες ΕΕΛ τριτοβάθμιας επεξεργασίας	Μέτρα αποτελεσματικότητας Και επαναχρησιμοποίησης	<p>Οι μελέτες αυτές θα περιλαμβάνουν την οριοθέτηση της αρδευτικής περιμέτρου με βάση το διατιθέμενο προϊόν επαναχρησιμοποίησης και τον προσανατολισμό της αγροτικής ανάπτυξης της περιοχής. Η αρδευτική περίμετρος οριοθετείται βάσει δύο βασικών σεναρίων, με ταμίευση ή χωρίς.</p>
M05Σ1401 Εμπλουτισμός των υπόγειων	Τεχνητός εμπλουτισμός ΥΥΣ	<p>Για την εφαρμογή τεχνητού εμπλουτισμού απαιτείται η εκπόνηση ειδικής υδρογεωλογικής μελέτης όπου θα εξετάζονται οι τοπικά αναπτυσσόμενες</p>

Κωδικός – Ονομασία μέτρου	Κατηγορία μέτρου	Περιγραφή
υδάτων της Χερσονήσου της Πρέβεζας από τον ποταμό Λούρο		υπόγειες υδροφορίες ,το είδος της υπόγειας υδροφορίας (ελεύθερη η υπό πίεση), το καθεστώς τροφοδοσίας τους, η μέση ετήσια διακύμανση της υπόγειας στάθμης, το βάθος του υδροφόρου ορίζοντα, η ύπαρξη ή μη επάλληλων γεωλογικών στρωμάτων, τα υδραυλικά χαρακτηριστικά των υδροφοριών, ο προσδιορισμός της αποθηκευτικής ικανότητας των υδροφόρων οριζόντων, ο τρόπος εφαρμογής του τεχνητού εμπλουτισμού και θα καθορίζονται ο σχεδιασμός και το πρόγραμμα εμπλουτισμού, η κατάλληλη μέθοδος και οι βέλτιστες διαδικασίες εφαρμογής. Οι τεχνικές προδιαγραφές των Υδρογεωλογικών Μελετών Τεχνητού Εμπλουτισμού είναι ανηρτημένες στην ιστοσελίδα της Ειδικής Γραμματείας Υδάτων (ΕΓΥ).
M05Σ1402 Εμπλουτισμός των υπόγειων υδάτων της περιοχής του Καναλιού -Καστροσυκιάς από το χείμαρρο Αρέθωνα	Τεχνητός εμπλουτισμός ΥΥΣ	Για την εφαρμογή τεχνητού εμπλουτισμού απαιτείται η εκπόνηση ειδικής υδρογεωλογικής μελέτης όπου θα εξετάζονται οι τοπικά αναπτυσσόμενες υπόγειες υδροφορίες ,το είδος της υπόγειας υδροφορίας (ελεύθερη η υπό πίεση), το καθεστώς τροφοδοσίας τους, η μέση ετήσια διακύμανση της υπόγειας στάθμης, το βάθος του υδροφόρου ορίζοντα, η ύπαρξη ή μη επάλληλων γεωλογικών στρωμάτων, τα υδραυλικά χαρακτηριστικά των υδροφοριών, ο προσδιορισμός της αποθηκευτικής ικανότητας των υδροφόρων οριζόντων, ο τρόπος εφαρμογής του τεχνητού εμπλουτισμού και θα καθορίζονται ο σχεδιασμός και το πρόγραμμα εμπλουτισμού, η κατάλληλη μέθοδος και οι βέλτιστες διαδικασίες εφαρμογής. Οι τεχνικές προδιαγραφές των Υδρογεωλογικών Μελετών Τεχνητού Εμπλουτισμού είναι ανηρτημένες στην ιστοσελίδα της Ειδικής Γραμματείας Υδάτων (ΕΓΥ).
M05Σ1501 Επαγγελματική κατάρτιση των γεωργοκτηνοτρόφων για την προστασία των ΥΣ	Εκπαιδευτικά μέτρα	Το παρόν μέτρο αφορά: <ol style="list-style-type: none"> 1. στην υλοποίηση προγραμμάτων κατάρτισης τόσο για υφιστάμενους γεωργούς όσο και για νέους γεωργούς πρώτης εγκατάστασης 2. στην υλοποίηση δράσεων ενημέρωσης που αποσκοπούν στην

Κωδικός – Ονομασία μέτρου	Κατηγορία μέτρου	Περιγραφή
		<p>διάδοση πληροφοριών σχετικά με την γεωργία στοχεύοντας στη μεταφορά γνώσεων προς τους δικαιούχους σχετικά με την επαγγελματική τους ενασχόληση.</p> <p>Η ενημέρωση θα γίνεται μέσω εκθέσεων, συναντήσεων, παρουσιάσεων και μέσω έντυπων ή ηλεκτρονικών εντύπων. Επιπρόσθετα θα πραγματοποιούνται δράσεις επίδειξης για παρουσίαση νέων τεχνολογιών άρδευσης, βελτιωμένων αρδευτικών συστημάτων, νέων πρακτικών καλλιέργειας και προστασίας καλλιεργειών. Οι επίδειξεις θα πραγματοποιούνται είτε σε αγροκτήματα ή σε άλλο κατάλληλα διαμορφωμένο χώρο.</p>
<p>M05Σ1601 Πιλοτικά μέτρα εφαρμογής γεωργίας ακριβείας</p>	<p>Έργα έρευνας, ανάπτυξης και επίδειξης</p>	<p>Επιδιώκεται η αξιοποίηση νέων τεχνολογιών, οι οποίες μπορούν να περιλαμβάνουν την εφαρμογή νέων, καινοτόμων διεργασιών, με στόχο μεταξύ άλλων και την αναζήτηση νέων καλλιεργητικών πρακτικών και πρακτικών παραγωγής που συμβάλλουν στην προστασία του περιβάλλοντος αλλά και στην προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή.</p>
<p>M05Σ1602 Συμβουλευτικές υπηρεσίες, υπηρεσίες διαχείρισης γεωργικής εκμετάλλευσης</p>	<p>Έργα έρευνας, ανάπτυξης και επίδειξης</p>	<p>Οι συμβουλές θα πρέπει να παρέχονται από πιστοποιημένους φορείς (Δημόσιους, ιδιωτικούς ή Κοινοπραξίες αυτών) που θα επιλέγονται μετά από διαγωνισμό. Το Μέτρο είναι οριζόντιο και σχετίζεται δυνητικά με το σύνολο των προτεραιοτήτων για την αγροτική ανάπτυξη.</p>
<p>M05Σ1605 Εκτίμηση της οικοχωρητικότητας του ποταμού Λούρου ως προς τη χωροθέτηση μονάδων πεστροφοκαλλιέργειας</p>	<p>Έργα έρευνας, ανάπτυξης και επίδειξης</p>	<p>Εκπόνηση της προαναφερθείσας ειδικής μελέτης η οποία έχει προταθεί από τη μελέτη «Δημιουργία συστήματος παρακολούθησης και εκτίμηση της περιβαλλοντικής κατάστασης των ποτάμιων συστημάτων Λούρου και Άραχθου και της ευρύτερης περιοχής του Αμβρακικού – Δημιουργία εδαφολογικών χαρτών και έλεγχος της ποιότητας των εδαφών των πεδινών εκτάσεων του βόρειου Αμβρακικού - Διερεύνηση αβιοτικών και βιοτικών παραμέτρων στον πυθμένα του Αμβρακικού Κόλπου και συσχέτισή τους με την ιχθυοπαραγωγή» (ΝΟΜΑΡΧΙΑΚΗ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ</p>

Κωδικός – Ονομασία μέτρου	Κατηγορία μέτρου	Περιγραφή
		ΑΡΤΑΣ, Δεκέμβριος 2009).
M05Σ1607 Εκτίμηση της οικοχωρητικότητας των περιοχών «Εκβολές Καλαμά» και «Λωρίδα Σαγιάδας»	Έργα έρευνας, ανάπτυξης και επίδειξης	Εκτίμηση της οικοχωρητικότητας των περιοχών «Εκβολές Καλαμά» και «Λωρίδα Σαγιάδας» ως προς τη χωροθέτηση μονάδων υδατοκαλλιέργειας (τόσο σε υδάτινες όσο σε χερσαίες εγκαταστάσεις, θαλάσσιων ειδών ή ειδών εσωτερικών υδάτων)

Το Ε.Π. Περιφέρειας Ηπείρου 2021 – 2027 είναι συμβατό με το ΣΔΛΑΠ της Περιφέρειας Ηπείρου καθώς περιλαμβάνει ανάλογες δράσεις στον Ειδικό Στόχο 2.ν (Προαγωγή της πρόσβασης στο νερό και της βιώσιμης διαχείρισης του νερού). Πρόκειται για τις Δράσεις 2Α.ν.1 (Υλοποίηση δράσεων του Διαχειριστικού Σχεδίου Λεκανών Απορροής Υδατικού Διαμερίσματος Ηπείρου) και 2Α.ν.3 (Επενδύσεις στη διαχείριση λυμάτων). Με τις δράσεις αυτές επιδιώκεται η βελτίωση και προστασία των Υδατικών Συστημάτων της Περιφέρειας, λαμβάνοντας υπόψη την 1^η Αναθεώρηση του Σχεδίου Διαχείρισης των Λεκανών Απορροής Ποταμών του Υδατικού Διαμερίσματος Ηπείρου. Επίσης, επιδιώκεται η ολοκλήρωση των υποδομών για τη διαχείριση των υγρών αποβλήτων, με σκοπό να καλυφθούν οι ανάγκες της Περιφέρειας. Πιο συγκεκριμένα στις δράσεις της Δράσης 2Α.ν.1 περιλαμβάνονται ενδεικτικά και κατά προτεραιότητα τα βασικά μέτρα του Διαχειριστικού Σχεδίου Λεκανών Απορροής Υδατικού Διαμερίσματος Ηπείρου, όπως:

- Μ05Β0403 «Προστασία υδροληπτικών έργων επιφανειακών υδάτων για ύδρευση»
- Μ05Β0404 «Υλοποίηση Σχεδίων Ασφάλειας Νερού».

Αντίστοιχα, στις ενδεικτικές δράσεις της Δράσης 2Α.ν.3 περιλαμβάνονται οι κάτωθι:

- Κατασκευή, αναβάθμιση και επέκταση εγκαταστάσεων επεξεργασίας λυμάτων και δικτύων αποχέτευσης.

3.4.15. Σχέδιο Διαχείρισης Κινδύνων Πλημμύρας Υδατικού Διαμερίσματος Ηπείρου

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έθεσε σε ισχύ την Οδηγία 2007/60/ΕΚ για την αξιολόγηση και την διαχείριση των κινδύνων πλημμύρας. Η Οδηγία έχει σκοπό τη «θέσπιση πλαισίου για την αξιολόγηση και τη διαχείριση των κινδύνων πλημμύρας, με στόχο τη μείωση των αρνητικών συνεπειών στην ανθρώπινη υγεία, το περιβάλλον, την πολιτιστική κληρονομιά και τις οικονομικές δραστηριότητες που συνδέονται με τις πλημμύρες στην Κοινότητα». Οι βασικές απαιτήσεις της Οδηγίας χωρίζονται σε (3) στάδια:

1^ο Στάδιο: Διεξαγωγή Προκαταρκτικής Αξιολόγησης Κινδύνου Πλημμύρας (ΠΑΚΠ) για κάθε Περιοχή Λεκάνης Απορροής Ποταμού (ΠΛΑΠ).

2^ο Στάδιο: Κατάρτιση χαρτών επικινδυνότητας πλημμύρας και χαρτών κινδύνων πλημμύρας σε επίπεδο ΠΛΑΠ.

3^ο Στάδιο: Κατάρτιση Σχεδίων Διαχείρισης των Κινδύνων Πλημμύρας (ΣΔΚΠ) σε επίπεδο ΠΛΑΠ για τις περιοχές που υπάρχουν δυνητικοί σοβαροί κίνδυνοι πλημμύρας ή είναι πιθανό να σημειωθεί πλημμύρα.

Η Οδηγία έχει ενσωματωθεί στο Ελληνικό Δίκαιο με την ΚΥΑ Η.Π. 31822/1542/Ε103/2010 (ΦΕΚ 1108/Β/21-07-2010) για την «Αξιολόγηση και διαχείριση

των κινδύνων πλημμύρας», σε συμμόρφωση με τις διατάξεις της Οδηγίας 2007/60/ΕΚ «για την αξιολόγηση και τη διαχείριση των κινδύνων πλημμύρας», του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 23ης Οκτωβρίου 2007» όπως τροποποιήθηκε και ισχύει με την ΚΥΑ 177772/924/2017 (ΦΕΚ 2140/Β/22-06-2017) «Τροποποίηση της υπ' αριθμό 31822/1542/2010 κοινής απόφασης (Β' 1108).

Με την ΚΥΑ υπ' αριθμ. ΥΠΕΝ/ΓρΕΓΥ/41368/326 (ΦΕΚ 2684/Β/06-07-2018) εγκρίθηκε το Σχέδιο Διαχείρισης Κινδύνων Πλημμύρας Λεκανών Απορροής ποταμών του Υδατικού Διαμερίσματος Ηπείρου (ΕΛ05) και η αντίστοιχη Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων³⁵.

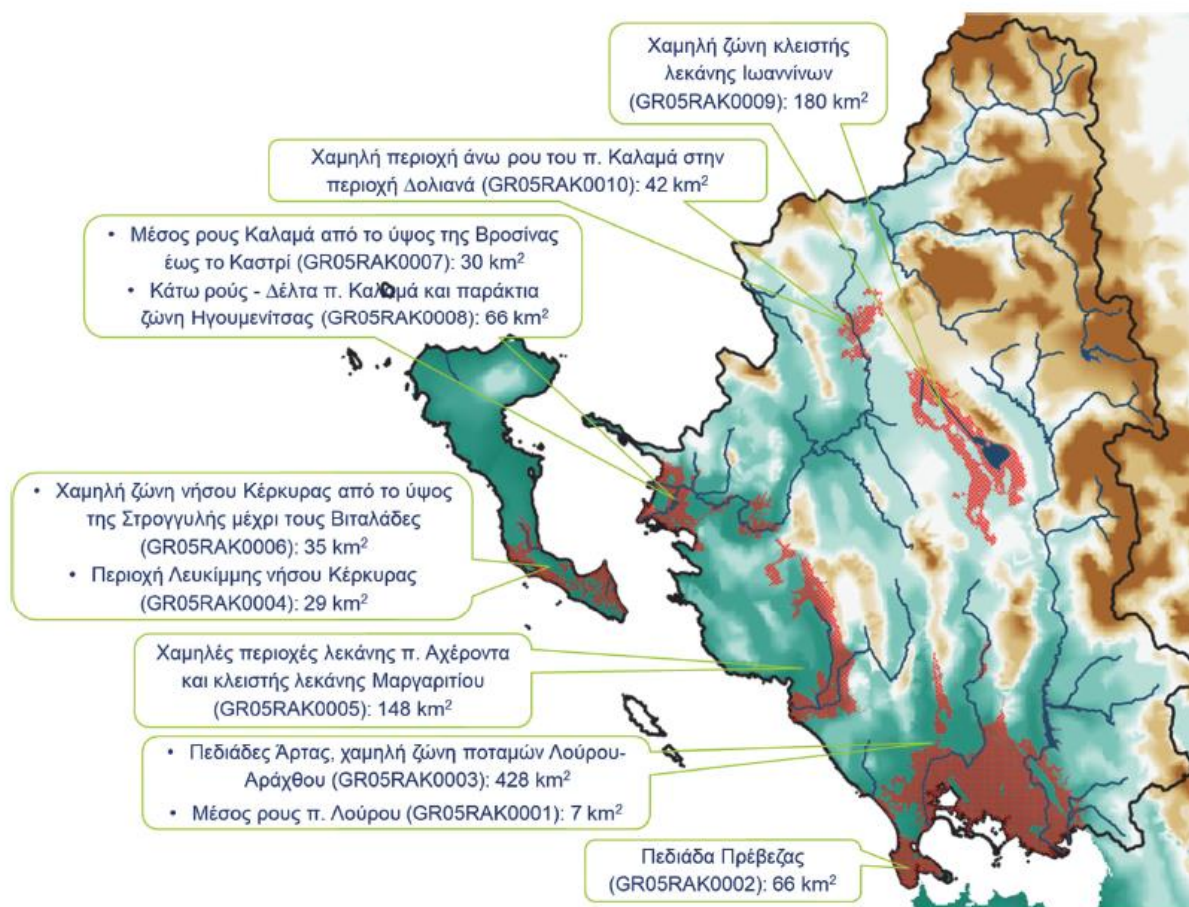
Το Υδατικό Διαμέρισμα (ΥΔ) Ηπείρου περιλαμβάνει τις λεκάνες απορροής τεσσάρων μεγάλων ποταμών μόνιμης ροής (Καλαμάς, Άραχθος, Λούρος, Αχέροντας), μικρότερες λεκάνες υδατορευμάτων διαλείπουσας ή εφήμερης ροής που εκβάλλουν στο Ιόνιο Πέλαγος ή τον Αμβρακικό Κόλπο, καθώς και κλειστές (ενδοροϊκές) λεκάνες, χωρίς έξοδο στη θάλασσα, με κυριότερη τη λεκάνη των Ιωαννίνων (μέρος της απορροής της οποίας τροφοδοτεί τη λίμνη Παμβώτιδα). Στο ΥΔ περιλαμβάνεται επίσης η ΛΑΠ Κέρκυρας. Το ΥΔ Ηπείρου περιλαμβάνει δέκα (10) Ζώνες Δυνητικά Υψηλού Κινδύνου Πλημμύρας (ΖΔΥΚΠ), τα όρια και τα χαρακτηριστικά των οποίων περιλαμβάνονται ακολούθως. Από τις δέκα (10) αυτές ΖΔΥΚΠ οι οκτώ (8) εντάσσονται στα γεωγραφικά όρια της Περιφέρειας Ηπείρου.

³⁵ Εγκεκριμένο Σχέδιο Διαχείρισης Κινδύνων Πλημμύρας Υδατικού Διαμερίσματος Ηπείρου (ΕΛ 05)

https://floods.ypeka.gr/index.php?option=com_content&view=article&id=277&Itemid=629

Πίνακας 3. 12: Ζώνες Δυνητικά Υψηλού Κινδύνου Πλημμύρας ΥΔ Ηπείρου.

A/A	Όνομασία	Κωδικός	Έκταση (km ²)	Ποσοστό (%) στο σύνολο του ΥΔ
1	Χαμηλή ζώνη κλειστής λεκάνης Ιωαννίνων	GR05RAK0009	180	1,8%
2	Χαμηλή περιοχή άνω ρου του π. Καλαμά στην περιοχή Δαλιανά	GR05RAK0010	42	0,4%
3	Μέσος ρούς Καλαμά από το ύψος της Βροσίνας έως το Καστρί	GR05RAK0007	30	0,3%
4	Κάτω ρούς – Δέλτα π. Καλαμά και παράκτια ζώνη Ηγουμενίτσας	GR05RAK0008	66	0,7%
5	Χαμηλές περιοχές λεκάνης π. Αχέροντα και κλειστής λεκάνης Μαργαριτίου	GR05RAK0005	148	1,5%
6	Μέσος ρους π. Λούρου	GR05RAK0001	7	0,1%
7	Πεδιάδες Άρτας, χαμηλή ζώνη ποταμών Λούρου Αράχθου	GR05RAK0003	428	4,3%
8	Πεδιάδα Πρέβεζας	GR05RAK0002	38	0,4%
9	Χαμηλή ζώνη νήσου Κέρκυρας από το ύψος της Στρογγυλής μέχρι τους Βιταλάδες	GR05RAK0006	35	0,4%
10	Περιοχή Λευκίμμης νήσου Κέρκυρας	GR05RAK0004	29	0,3%
ΣΥΝΟΛΟ ΖΔΥΚΠ			1003	10,0%
ΥΔΑΤΙΚΟ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑ			10023	100,0%

Εικόνα 3. 1: Ζώνες Δυνητικά Υψηλού Κινδύνου Πλημμύρας (κόκκινη σκιαγράφηση) στο Υδατικό Διαμέρισμα Ηπείρου (EL05).

Δημοσιεύτηκε η Έκθεση της 1ης Αναθεώρησης της Προκαταρκτικής Αξιολόγησης Κινδύνων Πλημμύρας για τα 14 Υδατικά Διαμερίσματα της χώρας³⁶. Στον ακόλουθο Πίνακα περιλαμβάνονται οι διαφοροποιήσεις για το ΥΔ Ηπείρου σε σχέση με την προκαταρκτική αξιολόγηση κινδύνων πλημμύρας του 2012.

³⁶ Έκθεση της 1ης Αναθεώρησης της Προκαταρκτικής Αξιολόγησης Κινδύνων Πλημμύρας https://floods.ypeka.gr/egyFloods/1hAnatheorisi/2019_10_PFRA_REVISION_REPO_RTv2_1.pdf

Πίνακας 3. 13: Ζώνες Δυνητικά Υψηλού Κινδύνου Πλημμύρας ΥΔ Ηπείρου (βάσει 1ης Αναθεώρησης Προκαταρκτικής Αξιολόγησης Κινδύνων Πλημμύρας).

α/ α	1 ^η ΑΝΑΘΕΩΡΗΣΗ ΠΡΟΚΑΤΑΡΚΤΙΚΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΚΙΝΔΥΝΩΝ ΠΛΗΜΜΥΡΑΣ (2019)				ΠΡΟΚΑΤΑΡΚΤΙΚΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΚΙΝΔΥΝΩΝ ΠΛΗΜΜΥΡΑΣ (2012)		
	Κωδικός	Ονομασία	Έκταση (km ²)	Αλλαγές στη 2 ^η Προκαταρκτική	Κωδικός	Ονομασία	Έκταση (km ²)
1	ELO5APSF001	Χαμηλές ζώνες ποταμών Λούρου-Αράχθου. Πεδιάδες Άρτας	511,3	Ενοποιείται με τη ζώνη GR05RAK0003. Διευρύνεται με βάση τα στοιχεία του 1 ^{ου} ΣΔΚΠ για πλημμύρες T1000. Εντάσσονται χαμηλές ζώνες εντός των λεκανών των ποταμών όπου έχουν καταγραφεί ιστορικά συμβάντα. Αλλαγή Ονομασίας	GR05RAK0001	Μέσος ρους π. Λούρου	7
2	ELO5APSF002	Πεδιάδα Πρέβεζας	38,4	Δε διαφοροποιείται	GR05RAK0002	Πεδιάδα Πρέβεζας	38
				Ενοποιείται με τη ζώνη ELO5APSF001	GR05RAK0003	Πεδιάδες Άρτας, χαμηλή ζώνη ποταμών Λούρου-Αράχθου	428
3	ELO5APSF004	Περιοχή Λευκίμμης νήσου Κέρκυρας	29,0	Διευρύνεται με βάση τα στοιχεία του 1 ^{ου} ΣΔΚΠ για πλημμύρες T1000.	GR05RAK0004	Περιοχή Λευκίμμης νήσου Κέρκυρας	29
4	ELO5APSF005	Χαμηλές περιοχές λεκάνης π. Αχέροντα, κλειστής λεκάνης Μαργαριτίου και ρεμάτων δυτικά της περιοχής.	185,7	Διευρύνεται με βάση τα στοιχεία του 1 ^{ου} ΣΔΚΠ για πλημμύρες T1000. Εντάσσονται χαμηλές ζώνες ποταμού Αχέροντα και ρεμάτων δυτικά της ΣΔΥΚΠ όπου έχουν καταγραφεί ιστορικά συμβάντα. Αλλαγή Ονομασίας	GR05RAK0005	Χαμηλές περιοχές λεκάνης π. Αχέροντα και κλειστής λεκάνης Μαργαριτίου	148
5	ELO5APSF006	Χαμηλή ζώνη νήσου Κέρκυρας από το ύψος της Στρογγυλής μέχρι τους Βιταλάδες	35,4	Διευρύνεται με βάση τα στοιχεία του 1 ^{ου} ΣΔΚΠ για πλημμύρες T1000	GR05RAK0006	Χαμηλή ζώνη νήσου Κέρκυρας από το ύψος της Στρογγυλής μέχρι τους Βιταλάδες	35
6	ELO5APSF007	Μέσος ρούς Καλαμά από το ύψος της Βροσίνας έως το Καστρί	32,0	Διευρύνεται με βάση τα στοιχεία του 1 ^{ου} ΣΔΚΠ για πλημμύρες T1000	GR05RAK0007	Μέσος ρούς Καλαμά από το ύψος της Βροσίνας έως το Καστρί	30
7	ELO5APSF008	Κάτω ρούς - Δέλτα π. Καλαμά και παράκτια ζώνη Ηγουμενίτσας	70,5	Διευρύνεται με βάση τα στοιχεία του 1 ^{ου} ΣΔΚΠ για πλημμύρες T1000	GR05RAK0008	Κάτω ρούς - Δέλτα π. Καλαμά και παράκτια ζώνη Ηγουμενίτσας	66
8	ELO5APSF009	Χαμηλή ζώνη κλειστής λεκάνης Ιωαννίνων	70,5	Διευρύνεται με βάση τα στοιχεία του 1 ^{ου} ΣΔΚΠ για πλημμύρες T1000	GR05RAK0009	Χαμηλή ζώνη κλειστής λεκάνης Ιωαννίνων	180
9	ELO5APSF010	Χαμηλές Ζώνες άνω ρου του π. Καλαμά και παραποτάμων.	51,1	Διευρύνεται με βάση τα στοιχεία του 1 ^{ου} ΣΔΚΠ για πλημμύρες T1000. Εντάσσονται χαμηλές ζώνες του άνω ρου του π. Καλαμά και των παραποτάμων του όπου έχουν καταγραφεί ιστορικά συμβάντα . Αλλαγή Ονομασίας	GR05RAK0010	Χαμηλή περιοχή άνω ρου του π. Καλαμά στην περιοχή Δολιανά	42
10	ELO5APSF011	Χαμηλές ζώνες πόλης Κέρκυρας		ΝΕΑ ΠΕΡΙΟΧΗ			
	ΣΥΝΟΛΟ		1204,3				1.003
	Ποσοστό στο σύνολο του ΥΔ (%)		12,1				10,0%

Λαμβάνοντας υπόψη τα προβλεπόμενα στην Οδηγία 2007/60/ΕΚ και στα Κατευθυντήρια Κείμενα, σε συνεργασία με την ΕΓΥ, καθορίστηκαν οι ακόλουθοι Γενικοί Στόχοι:

- Μετριασμός της έκθεσης στην πλημμύρα (Σ1).
- Μείωση της πιθανότητας πλημμύρας (Σ2).
- Ενίσχυση της ετοιμότητας για την αντιμετώπιση των πλημμυρών (Σ3).
- Βελτίωση των μηχανισμών αποκατάστασης των πληγεισών περιοχών (Σ4).

Σχήμα 3. 14: Στόχοι Διαχείρισης των Κινδύνων Πλημμύρας.

Ο χρονικός ορίζοντας υλοποίησης των στόχων αυτών υπερβαίνει το χρόνο εφαρμογής του 1^{ου} ΣΔΚΠ (2021) και αναμένεται ότι οι στόχοι θα επαναξιολογηθούν στην 1^η αναθεώρηση.

Τα μέτρα διακρίνονται ανάλογα με τον Άξονα δράσης της Διαχείρισης του Πλημμυρικού Κινδύνου στον οποίο αναφέρονται. Συγκεκριμένα διακρίνονται τέσσερις ομάδες Μέτρων:

- Μέτρα Πρόληψης
- Μέτρα Προστασίας
- Μέτρα Ετοιμότητας
- Μέτρα Αποκατάστασης

Στον ακόλουθο Πίνακα παρουσιάζονται τα Μέτρα ανά στόχο που εξυπηρετούν.

Πίνακας 3. 14: Μέτρα Σχεδίου Διαχείρισης Κινδύνων Πλημμύρας.

A/A ΣΔΚΠ	Κωδικός μέτρου	Όνομα μέτρου	Στόχος	Περιγραφή
3	EL_05_23_03	Ανάπτυξη δράσεων για την αντιμετώπιση επιπτώσεων στους τομείς ύδρευσης και αποχέτευσης	Πρόληψη, Προστασία	<p><u>Υδρευτικές γεωτρήσεις</u></p> <ol style="list-style-type: none"> Καταγραφή/Επιβεβαίωση της θέσης και της στάθμης των υδρευτικών γεωτρήσεων Λήψη μέτρων αντιπλημμυρικής προστασίας όπως: <ul style="list-style-type: none"> Ανύψωση των ηλεκτρομηχανολογικών συστημάτων, της σωλήνωσης και του οικίσκου της κάθε γεώτρησης. Κατασκευή προστατευτικού περιμετρικού αναχώματος κατάλληλου ύψους από κατάλληλα υλικά. <p><u>Εγκαταστάσεις Επεξεργασίας Λυμάτων</u></p> <p>Υλοποιούνται δράσεις (τεχνική μελέτη-έργα) αντιπλημμυρικής προστασίας των ΕΕΛ.</p>
11	EL_05_33_05	Εκσυγχρονισμός και αποκατάσταση αποχετευτικών / αποστραγγιστικών δικτύων	Προστασία	<p>Το μέτρο περιλαμβάνει δράσεις (που μπορεί να είναι μελέτες, έργα, εργασίες συντήρησης και καθαρισμού) για τον εκσυγχρονισμό, τη αποκατάσταση και τη διαχείριση υφιστάμενων αποχετευτικών/ αποστραγγιστικών δικτύων σε πεδινές καλλιεργούμενες περιοχές. Ενδεικτικά άλλα όχι περιοριστικά αναφέρονται</p> <ol style="list-style-type: none"> Σύνταξη διαχειριστικής μελέτης για τη λίμνη Παμβώτιδα. Για την Περιοχή Λαγκάτσας καθώς και την ευρύτερη περιοχή μέχρι την Εγνατία Οδό απαιτούνται έργα καθαρισμού των τάφρων και καταβόθρων που αποστραγγίζουν την περιοχή και εκπόνηση μελέτης αποχέτευσης-αποστράγγισης ομβρίων. Καθαρισμός ή διευθέτηση της κοίτης των κατόντη παραποτάμων του ποταμού Λούρου.

A/A ΣΔΚΠ	Κωδικός μέτρου	Όνομα μέτρου	Στόχος	Περιγραφή
12	EL_05_33_12	Μελέτες/Έργα Αντιπλημμυρικής Προστασίας	Προστασία	<p>Ενδεικτικά και όχι περιοριστικά για το ΥΔ Ηπείρου προτείνονται κατά προτεραιότητα:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Οριοθέτηση ποταμού Αράχθου κατάντη Πουρναρίου και μελέτη αντιπλημμυρικής προστασίας πόλης της Άρτας και των κατάντη πεδινών περιοχών. - Έλεγχος επάρκειας των αναχωμάτων και διευθέτηση της κοίτης των συμβολών των κατάντη παραποτάμων στον ποταμό Λούρο. - Μελέτη αντιπλημμυρικής προστασίας των παραλίμνιων περιοχών Λ.Ιωαννίνων. - Μελέτες αντιπλημμυρικής προστασίας κατά μήκος των ποταμών Καλαμά και Αχέροντα καθώς και για ρέματα της Ηγουμενίτσας (Ξεροπόταμος, Λάκκος) και της Κέρκυρας (Μεσογγή, Καβασιλάτα, Ποταμός). - Λήψη μέτρων προστασίας για τα πολιτιστικά μνημεία (πέτρινες γέφυρες, ναοί, αρχαιολογικοί χώροι) που βρίσκονται εντός της ζώνης κατάκλυσης ή και αλλού εφ' όσον υπάρχει πλημμυρικός κίνδυνος.
13	EL_05_34_13	Έργα αντικατάστασης και συμπλήρωσης υφιστάμενων δικτύων αποχέτευσης ομβρίων υδάτων	Προστασία	<ol style="list-style-type: none"> 1. Καταγραφή τυχόν υφιστάμενων δικτύων αποχέτευσης ομβρίων υδάτων. 2. Αξιολόγηση επάρκειας των υφιστάμενων υποδομών από τους αρμόδιους φορείς. 3. Καθορισμός προτεραιότητας στην περιοχή για τη δρομολόγηση αντιστοιχων έργων. <p>Ενδεικτικά αναφέρονται προς εφαρμογή του μέτρου οι πόλεις των Ιωαννίνων και της Πρέβεζας καθώς και οι περιοχές στην Ηγουμενίτσα, την Άρτα και την Κέρκυρα.</p>

A/A ΣΔΚΠ	Κωδικός μέτρου	Όνομα μέτρου	Στόχος	Περιγραφή
15	EL_05_35_15	Σύνταξη Στρατηγικών Σχεδίων (master Plan) Έργων Αντιπλημμυρικής Προστασίας	Προστασία	Στόχος είναι ο εντοπισμός και η ιεράρχηση των απαιτούμενων έργων αντιπλημμυρικής προστασίας σε επίπεδο ΥΔ και ΛΑΠ.
18	EL_05_41_18	Ανάπτυξη συστήματος έγκαιρης προειδοποίησης πλημμυρών	Ετοιμότητα	Για το ΥΔ Ηπείρου προτείνεται η ανάπτυξη του συστήματος, ενδεικτικά για τον ρου του Αράχθου κατάντη του Πουρναρίου, για το μέσο και κάτω ρου του Αχέροντα, για το ποταμό Καλαμά κατάντη της εισροής από το ρέμα Κληματιάς, για το μέσο και κάτω ρου του Λούρου και για τη λεκάνη της Παμβώτιδας. Το σύστημα θα περιλαμβάνει: <ol style="list-style-type: none"> 1. Σχεδιασμό και ανάπτυξη εργαλείου έγκαιρης προειδοποίησης πλημμυρών 2. Σχεδιασμό και ανάπτυξη μηχανισμού έγκαιρης ενημέρωσης του κοινού και των αρμόδιων φορέων.
19	EL_05_42_19	Επικαιροποίηση των Σχεδίων Έκτακτης Ανάγκης και κωδικοποίηση έκτακτων ενεργειών αντιμετώπισης πλημμύρας / Κατάρτιση Μνημονίου Ενεργειών σε τοπικό επίπεδο	Ετοιμότητα	Αφορά στην: <ol style="list-style-type: none"> 1. Επικαιροποίηση ή κατάρτιση από τις Περιφέρειες και τους ΟΤΑ των απαιτούμενων Περιφερειακών ή Τοπικών Σχεδίων Έκτακτης Ανάγκης 2. Κατάρτιση ή αναβάθμιση Σχεδίου Δράσης – Μνημονίου Ενεργειών για την αντιμετώπιση κινδύνων από πλημμυρικά φαινόμενα από το σύνολο των Δήμων – Δημοτικών Ενοτήτων

Α/Α ΣΔΚΠ	Κωδικός μέτρου	Όνομα μέτρου	Στόχος	Περιγραφή
20	EL_05_43_21	Εκστρατείες ευαισθητοποίησης κοινού, τοπικών αρχών και κοινοτήτων, έναντι πλημμυρικού κινδύνου	Ετοιμότητα	<p>Οργάνωση δράσεων ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης των πολιτών (προγράμματα μέσω τηλεόρασης και ραδιοφώνου, διοργάνωση εκδηλώσεων, εκπαιδευτικές ημερίδες, παρουσιάσεις σε σχολεία κ.λ.π.) και των περιφερειακών και δημοτικών αρχών:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Για τον πλημμυρικό κίνδυνο στην περιοχή τους. 2. Για τη σημασία της διατήρησης καθαρών και προσπελάσιμων συστημάτων διοχέτευσης ομβρίων υδάτων και υδατορεμάτων. 3. Για τη δυνατότητα και ανάγκη λήψης ιδιωτικών/κοινοτικών μέτρων προστασίας. 4. Για την σκοπιμότητα ασφάλισης των ιδιοκτησιών που βρίσκονται εντός ζώνης πλημμύρας (π.χ. 50ετίας). 5. Για την ενδυνάμωση και διατήρηση σχέσεων μεταξύ των κοινοτήτων, των τοπικών αρχών και της ΕΓΥ. 6. Για τη δημιουργία ενεργών κοινοτήτων/Τοπικών Κοινοτικών Ομάδων Πλημμύρας (ΤΚΟΠ) που θα διαχειρίζονται τις επιπτώσεις των πλημμυρών.
21	EL_05_43_22	Ειδικές ρυθμίσεις για την αντιμετώπιση πλημμυρικών κινδύνων σε ιρλανδικές διαβάσεις	Ετοιμότητα	<p>Το μέτρο περιλαμβάνει:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Εκπόνηση μελέτης για τον εντοπισμό και της αξιολόγηση της επικινδυνότητας των υφιστάμενων ιρλανδικών διαβάσεων εντός του ΥΔ. 2. Την προετοιμασία σχεδίου δράσης. 3. Ενημέρωση/ευαισθητοποίηση κοινού και φορέων για τις υφιστάμενες ιρλανδικές διαβάσεις, την επικινδυνότητά τους και τις ενέργειες που πρέπει να ακολουθούνται για την αποφυγή ατυχημάτων.

Το Ε.Π. Περιφέρειας Ηπείρου 2021 – 2027 είναι συμβατό με το Σχέδιο Διαχείρισης Κινδύνων Πλημμύρας Υδατικού Διαμερίσματος Ηπείρου (EL 05) καθώς στον Ειδικό Στόχο 2Α.ιv, και πιο συγκεκριμένα στη Δράση 2Α.ιv.1 περιλαμβάνονται οι δράσεις που απορρέουν από τα Σχέδια Διαχείρισης Κινδύνων Πλημμύρας στις Ζώνες Δυνητικά Υψηλού Κινδύνου του Υδατικού Διαμερίσματος Ηπείρου.

4 ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΟΥ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

4.1 Γεωγραφικό πεδίο εφαρμογής του Ε.Π. Περιφέρειας Ηπείρου

Το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα (Ε.Π.) 2021 – 2027 για το οποίο εκπονείται η Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (Σ.Μ.Π.Ε.) αφορά τα διοικητικά όρια της Περιφέρειας Ηπείρου.

Η Περιφέρεια Ηπείρου είναι μια από τις 13 Περιφέρειες της Ελλάδας και καταλαμβάνει το βορειοδυτικό τμήμα της ηπειρωτικής χώρας (βλέπε Σχήμα 1.1), αποτελώντας Πύλη εισόδου-εξόδου προς τα Βαλκάνια και τη Δυτική Ευρώπη. Συνορεύει ΝΑ με τη Στερεά Ελλάδα, ανατολικά με τη Θεσσαλία και ΒΑ με τη Μακεδονία. Στη βορειοδυτική πλευρά συνορεύει με την Αλβανία, ενώ ολόκληρη η δυτική πλευρά και η νοτιοδυτική βρέχεται από το Ιόνιο Πέλαγος και τον Αμβρακικό Κόλπο. Καταλαμβάνει έκταση 9.203 τ.χλμ. και καλύπτει το 6,9% της συνολικής έκτασης της χώρας (131.957 τ.χλμ.). Μεγαλύτερη πόλη και πρωτεύουσά της Περιφέρειας Ηπείρου είναι τα Ιωάννινα.

Ο πληθυσμός της Περιφέρειας Ηπείρου ανέρχεται σε 336.856 άτομα, σύμφωνα με την πρόσφατη απογραφή της ΕΛΣΤΑΤ (2011), και αποτελεί το 3,1% του συνολικού πληθυσμού της χώρας (10.816.286 άτομα).

Η Περιφέρεια Ηπείρου διαιρείται σε τέσσερις περιφερειακές ενότητες (Άρτας, Θεσπρωτίας, Ιωαννίνων, Πρέβεζας), οι οποίες ταυτίζονται απολύτως με τους αντίστοιχους νομούς και διαιρούνται σε δεκαοχτώ πρωτοβάθμιους ΟΤΑ (δήμους).

4.2 Περιεχόμενο του Ε.Π. Περιφέρειας Ηπείρου

4.2.1. Εισαγωγή

Το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα (Ε.Π.) Περιφέρειας Ηπείρου 2021 – 2027 έχει ως στόχο να συμβάλλει στην κάλυψη των εθνικών στρατηγικών στόχων, συμπληρωματικά με τα τομεακά προγράμματα, εστιάζοντας στα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά και τις ανάγκες της Περιφέρειας. Συγκεκριμένα ο σχεδιασμός της Ηπείρου για την περίοδο 2021-2027 λαμβάνει υπόψη όλες τις κατευθύνσεις και τα κείμενα της πολιτικής συνοχής της ΕΕ, τις αρχές του Ευρωπαϊκού Πυλώνα Κοινωνικών Δικαιωμάτων, τις συστάσεις του Συμβουλίου της Ε.Ε. και τις ειδικές ανά χώρα συστάσεις του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου. Επίσης, λαμβάνει υπόψη τις συμπληρωματικές πολιτικές και εργαλεία εθνικής και περιφερειακής ανάπτυξης, όπως το «Εθνικό Πρόγραμμα Μεταρρυθμίσεων», το «Σχέδιο Ανάπτυξης της Ελληνικής Οικονομίας», την έκθεση για την περιφερειακή πολιτική για την Ελλάδα μετά το 2020 του ΟΟΣΑ και τις εθνικές ή περιφερειακές στρατηγικές. Επίσης, έμφαση δίνεται στην προώθηση της γαλάζιας ανάπτυξης, σύμφωνα με τις προτεραιότητες της Ανακοίνωσης της Επιτροπής σχετικά με μια νέα προσέγγιση για τη βιώσιμη γαλάζια οικονομία στην ΕΕ - Μετασχηματισμός της γαλάζιας οικονομίας της ΕΕ για ένα βιώσιμο μέλλον, καθώς άλλωστε αποτελεί και πυλώνα

προτεραιότητας για την Ελλάδα. Ο σχεδιασμός της Ηπείρου έχει συμπληρωματικότητα και συνέργεια με άλλες μορφές στήριξης όπως το «Εθνικό Πρόγραμμα Ανάπτυξης» και το «Εθνικό Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας Ελλάδα 2.0». Επιπρόσθετα αναφέρεται ότι η Ήπειρος συμμετέχει στην Μακροπεριφερειακή Στρατηγική Αδριατικής Ιονίου – EUSAIR.

Το αναπτυξιακό όραμα της Περιφέρειας για την περίοδο 2021-2027 είναι:

«Η δυναμική, εξωστρεφής και αειφορική ανάπτυξη της Ηπείρου, εστιασμένη στην μοναδικότητα, το περιβάλλον και την ιστορία, ώστε να καταστεί ελκυστικός προορισμός για καινοτόμο επιχειρηματικότητα και τουριστική προσέλκυση επισκεπτών από όλο τον κόσμο καθώς και ένα σύγχρονο ενεργειακό, επιχειρηματικό, μεταφορικό κέντρο της χώρας και πύλη εισόδου της Δυτικής Ευρώπης».

Ο συνολικός προϋπολογισμός του Ε.Π. Περιφέρειας Ηπείρου 2021 – 2027 ανέρχεται στα 426 εκ. € εκ των οποίων το 85% αφορά συγχρηματοδότηση από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Τα κονδύλια χρηματοδότησης θα καλυφθούν από **το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ), το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ) και από αμιγώς εθνικούς πόρους**. Στον Πίνακα που ακολουθεί περιλαμβάνονται αναλυτικά τα οικονομικά κονδύλια του Ε.Π. ανά ταμείο και εθνική συγχρηματοδότηση.

Πίνακας 4. 1: Συνολικά χρηματοδοτικά κονδύλια Ε.Π. ανά ταμείο και εθνική συγχρηματοδότηση.

A/A	Ταμείο χρηματοδότησης	Κοινοτική συμμετοχή	Εθνική συμμετοχή	Συνολική χρηματοδότηση
1	ΕΤΠΑ	268.331.820,00	47.352.674,00	315.684.494
2	ΕΚΤ	93.824.193,00	16.557.211,00	110.381.404
	ΣΥΝΟΛΟ	362.156.013,00	63.909.885,00	426.065.898

Αναλυτικές πληροφορίες σχετικά με τον προϋπολογισμό του Ε.Π. Περιφέρειας Ηπείρου 2021 – 2027 ανά Στόχο Πολιτικής, Ειδικό Στόχο και Τύπο Δράσης παρατίθενται στην παράγραφο 4.2.4.

4.2.2. Δομή του Ε.Π. Περιφέρειας Ηπείρου

Το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα (Ε.Π.) Περιφέρειας Ηπείρου 2021 – 2027 περιλαμβάνει τα ακόλουθα περιεχόμενα:

- 1) Στρατηγική του προγράμματος: κύριες αναπτυξιακές προκλήσεις και πολιτικά μέτρα.

- 2) Άξονες Προτεραιότητας και περιγραφή των Ειδικών Στόχων, του σχετικού Τύπου Δράσης και των ενδεικτικών δράσεων, ανά Ειδικό Στόχο.
- 3) Σχέδιο χρηματοδότησης το οποίο περιλαμβάνει τις χρηματοδοτικές πιστώσεις ανά έτος και τα συνολικά χρηματοδοτικά κονδύλια ανά ταμείο και εθνική συγχρηματοδότηση.
- 4) Αναγκαίοι πρόσφοροι όροι και σχετική τεκμηρίωση.
- 5) Αρμοδίες για το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Αρχές με αναφορά στην επωνυμία του φορέα και στα στοιχεία επικοινωνίας με αυτόν.
- 6) Εταιρική σχέση με στόχο τη συμμετοχή των εταίρων σε όλη τη διάρκεια της προετοιμασίας και της εφαρμογής του Επιχειρησιακού Προγράμματος.
- 7) Επικοινωνία και προβολή του ρόλου του Επιχειρησιακού Προγράμματος στους τομείς της ερευνητικής και επιχειρηματικής δραστηριότητας, των περιβαλλοντικών επενδύσεων, των υποδομών μεταφορών, της εκπαίδευσης, της υγείας και πρόνοιας, του πολιτισμού και τουρισμού, της κοινωνικής ένταξης και καταπολέμησης διακρίσεων, που συμβάλλουν στην τοπική και περιφερειακή ανάπτυξη και στη βελτίωση της ποιότητας ζωής των πολιτών.
- 8) Χρήση μοναδιαίων δαπανών, κατ' αποκοπή ποσών, ενιαίων συντελεστών και χρηματοδότησης που δεν συνδέεται με τις δαπάνες.
- 9) Προσαρτήματα.

4.2.3. Ανάλυση προτεραιοτήτων χρηματοδότησης – Σύνδεση με Ειδικούς Στόχους

Το Ε.Π. Περιφέρειας Ηπείρου 2021 – 2027 περιλαμβάνει τις ακόλουθες Προτεραιότητες:

- 1) Προτεραιότητα 1: Ενίσχυση της περιφερειακής οικονομίας μέσω της αξιοποίησης της έρευνας και της καινοτομίας.
- 2) Προτεραιότητα 2Α: Προώθηση της αειφορίας και αντιμετώπιση της Κλιματικής Αλλαγής.
- 3) Προτεραιότητα 2Β: Προώθηση της βιώσιμης πολυτροπικής αστικής κινητικότητας.
- 4) Προτεραιότητα 3: Ενίσχυση της κινητικότητας.
- 5) Προτεραιότητα 4Α: Ενίσχυση υποδομών στο πλαίσιο της κοινωνικής συνοχής.
- 6) Προτεραιότητα 4Β: Ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής και του ανθρώπινου δυναμικού.
- 7) Προτεραιότητα 5: Στήριξη της βιώσιμης και ολοκληρωμένης χωρικής ανάπτυξης.
- 8) Προτεραιότητα 6: Τεχνική βοήθεια (από ΕΚΤ).
- 9) Προτεραιότητα 7: Τεχνική βοήθεια (από ΕΤΠΑ).

Η συσχέτιση των προαναφερθέντων προτεραιοτήτων με του Ειδικούς Στόχους (Ε.Σ.) και το εκάστοτε ταμείο χρηματοδότησης περιλαμβάνεται στον ακόλουθο Πίνακα.

Πίνακας 4. 2: Προτεραιότητες Ε.Π. Περιφέρειας Ηπείρου 2021 – 2027.

A/A	Τίτλος	Ταμείο	Ειδικός στόχος που έχει επιλεγεί
1	Προτεραιότητα 1: Ενίσχυση της περιφερειακής οικονομίας μέσω της αξιοποίησης της έρευνας και της καινοτομίας	ΕΤΠΑ	ΕΣ i
			ΕΣ ii
			ΕΣ iii
2	Προτεραιότητα 2Α: Προώθηση της αειφορίας και αντιμετώπιση της Κλιματικής Αλλαγής	ΕΤΠΑ	ΕΣ i
			ΕΣ ii
			ΕΣ iv
			ΕΣ v
			ΕΣ vi
3	Προτεραιότητα 2Β: Προώθηση της βιώσιμης πολυτροπικής αστικής κινητικότητας	ΕΤΠΑ	ΕΣ viii
4	Προτεραιότητα 3: Ενίσχυση της κινητικότητας	ΕΤΠΑ	ΕΣ i
			ΕΣ ii
5	Προτεραιότητα 4Α: Ενίσχυση υποδομών στο πλαίσιο της κοινωνικής συνοχής	ΕΤΠΑ	ΕΣ ii
			ΕΣ iii
			ΕΣ iv
			ΕΣ v
			ΕΣ vi
6	Προτεραιότητα 4Β: Ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής και του ανθρώπινου δυναμικού	ΕΚΤ+	ΕΣ α
			ΕΣ στ
			ΕΣ η
			ΕΣ θ
			ΕΣ ι
			ΕΣ ια
			ΕΣ ιβ
7	Προτεραιότητα 5: Στήριξη της βιώσιμης και ολοκληρωμένης χωρικής ανάπτυξης	ΕΤΠΑ	ΕΣ i
			ΕΣ ii
8	Προτεραιότητα 6: Τεχνική βοήθεια	ΕΚΤ	-
9	Προτεραιότητα 7: Τεχνική βοήθεια	ΕΤΠΑ	-

Για την επίτευξη του αναπτυξιακού οράματος της Περιφέρειας για την περίοδο 2021-2027 διαμορφώνεται ένα συνεκτικό πλέγμα πέντε (5) Στρατηγικών Στόχων (Σ.Σ.):

- Σ.Σ. 1: Ενίσχυση και διαφοροποίηση της περιφερειακής οικονομίας μέσω της αξιοποίησης της έρευνας και της καινοτομίας.

- Σ.Σ. 2: Προώθηση της αειφορίας, της ορθολογικής και αποδοτικής διαχείρισης των φυσικών πόρων – Αντιμετώπιση της Κλιματικής Αλλαγής.
- Σ.Σ. 3: Ενίσχυση της κινητικότητας.
- Σ.Σ. 4: Ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής και του ανθρώπινου δυναμικού της Περιφέρειας.
- Σ.Σ 5: Στήριξη της βιώσιμης και ολοκληρωμένης χωρικής ανάπτυξης.

Κάθε ένας από τους προαναφερθέντες Σ.Σ. υπηρετεί έναν εκ των πέντε Στόχων Πολιτικής (Σ.Π.):

- ΣΠ1: Μια πιο ανταγωνιστική και εξυπνότερη Ευρώπη μέσω της προώθησης του καινοτόμου και έξυπνου οικονομικού μετασχηματισμού και της περιφερειακής ψηφιακής συνδεσιμότητας.
- ΣΠ2: Μια πιο πράσινη, με χαμηλές εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα, σε μετάβαση προς μια καθαρή οικονομία μηδενικού άνθρακα και ανθεκτική Ευρώπη, μέσω της προώθησης της καθαρής και δίκαιης ενεργειακής μετάβασης, των πράσινων και γαλάζιων επενδύσεων, της κυκλικής οικονομίας, της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή και της πρόληψης και διαχείρισης των κινδύνων, και της βιώσιμης αστικής κινητικότητας.
- ΣΠ3: Μια πιο διασυνδεδεμένη Ευρώπη μέσω της ενίσχυσης της κινητικότητας.
- ΣΠ4: Μια πιο κοινωνική, και χωρίς αποκλεισμούς Ευρώπη μέσω της υλοποίησης του Ευρωπαϊκού Πυλώνα Κοινωνικών Δικαιωμάτων.
- ΣΠ5: Μια Ευρώπη πιο κοντά στους πολίτες της μέσω της προώθησης της βιώσιμης και ολοκληρωμένης ανάπτυξης όλων των εδαφικών τύπων και των τοπικών πρωτοβουλιών.

Με σκοπό την επίτευξη των προαναφερθέντων Στόχων Πολιτικής (Σ.Π.) προσδιορίζονται κατάλληλοι Ειδικοί Στόχοι (Ε.Σ.). Οι Ε.Σ. περιλαμβάνουν τύπους δράσεων και αυτοί με τη σειρά τους σχετικές ενδεικτικές δράσεις, οι οποίες αξιολογούνται με περιβαλλοντικά κριτήρια.

Στον Πίνακα που ακολουθεί περιλαμβάνονται ανά Στόχο Πολιτικής οι Ειδικοί Στόχοι, οι τύποι δράσης και οι αντίστοιχες ενδεικτικές δράσεις. Ανά τύπο δράσης παρατίθεται η αιτιολόγηση της επιλογής του κάθε τύπου με περιγραφή στους επιδιωκόμενους στόχους.

Πίνακας 4. 3: Συνοπτική παρουσίαση Σ.Π., Ε.Σ. και δράσεων του Ε.Π. Περιφέρειας Ηπείρου 2021 – 2027.

Στόχος Πολιτικής	Ειδικός Στόχος	Τύπος Δράσης	Ενδεικτικές Δράσεις
ΣΠ1	1(i) Ανάπτυξη και ενίσχυση των ικανοτήτων έρευνας και καινοτομίας και αξιοποίηση των προηγμένων τεχνολογιών.	<p>1.i.1: Εκσυγχρονισμός/ αναβάθμιση/ δημιουργία ερευνητικών υποδομών δημόσιων ερευνητικών κέντρων και πανεπιστημιακών εργαστηρίων έρευνας & ανάπτυξης</p> <p><i>Αποσκοπεί: 1) στην ενίσχυση του περιφερειακού συστήματος έρευνας και καινοτομίας, 2) στη βελτίωση της θέσης της Ηπείρου σε σχέση με τους εθνικούς και ευρωπαϊκούς στόχους.</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ενίσχυση της ικανότητας ερευνητικών φορέων με την δημιουργία νέων ερευνητικών κέντρων (κτιριακά, εξοπλισμός, λειτουργικές δαπάνες). ▪ Ολοκλήρωση αναγκών σε εργαστηριακό εξοπλισμό ερευνητικών φορέων της Περιφέρειας.
		<p>1.i.2: Παρατηρητήριο για την Έρευνα και Καινοτομία στην Περιφέρεια Ηπείρου.</p> <p><i>Αποσκοπεί: 1) στην καταγραφή & παρακολούθηση των επιδόσεων της Π. Ηπείρου στους τομείς της έρευνας και καινοτομίας με σκοπό την εφαρμογή σχεδιαζόμενων επιμέρους πολιτικών για την ανάδειξη του καινοτομικού χαρακτήρα και της διαφοροποίησης της Περιφέρειας, 2) στην οργάνωση και παρακολούθηση της διαδικασίας Επιχειρηματικής Ανακάλυψης στο πλαίσιο της περιφερειακής διάστασης της ΕΣΕΕ, 3) στη διερεύνηση των αναγκών των επιχειρήσεων και τη συγκέντρωση στοιχείων για τις επιδόσεις τους στην έρευνα και καινοτομία, 4) στη συγκέντρωση στοιχείων για την ανάπτυξη συνεργασιών και δικτύων μεταφοράς τεχνολογίας των ερευνητικών /ακαδημαϊκών φορέων σε εθνικό και διεθνές επίπεδο.</i></p>	<p>Σύσταση και λειτουργία Παρατηρητηρίου για την Έρευνα και Καινοτομία στην Περιφέρεια Ηπείρου.</p>

Στόχος Πολιτικής	Ειδικός Στόχος	Τύπος Δράσης	Ενδεικτικές Δράσεις
		<p>1.i.3: Ενίσχυση των συνεργασιών μεταξύ του ερευνητικού τομέα και των επιχειρήσεων.</p> <p><i>Αποσκοπεί στο να ενισχύσει την ικανότητα και τις επιδόσεις των επιχειρήσεων στην έρευνα και καινοτομία. Συγκεκριμένα επιδιώκεται η ενίσχυση παραγωγικών κλάδων οι οποίοι μέσω συνεργασίας με ερευνητικούς φορείς θα επιτύχουν την ενσωμάτωση της έρευνας και καινοτομίας σε επίπεδο προϊόντων/υπηρεσιών ή/και σε επίπεδο οργάνωσης/παραγωγικής διαδικασίας, στους τομείς προτεραιότητας της περιφερειακής διάστασης της ΕΣΕΕ.</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ενίσχυση επιχειρήσεων για ερευνητικά έργα (σε συνεργασία με ερευνητικούς φορείς). ▪ Δικτύωση/Μεταφορά τεχνολογίας και συνεργασία μεταξύ των επιχειρήσεων, των ερευνητικών κέντρων και του τομέα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.
	<p>1(ii) Εκμετάλλευση των οφελών της ψηφιοποίησης για τους πολίτες, τις επιχειρήσεις, τους ερευνητικούς φορείς και τις Δημόσιες Αρχές.</p>	<p>1.ii.1: Ψηφιακή επιχειρηματικότητα.</p> <p><i>Αφορά ενισχύσεις μικρού π/υ και αποσκοπεί στην πλήρη αξιοποίηση από τις επιχειρήσεις προηγμένων τεχνολογικών εργαλείων και διαδικασιών (οργανωτικών, παραγωγικών, εμπορικών), στο πλαίσιο στρατηγικών προσαρμογής στη «Βιομηχανία 4.0», σύμφωνα και με τις ανάγκες που απορρέουν από την περιφερειακή διάσταση της ΕΣΕΕ.</i></p> <p>1.ii.2: Αναβάθμιση υπηρεσιών δημόσιων φορέων με χρήση ΤΠΕ.</p> <p><i>Αποσκοπεί στη διαμόρφωση των κατάλληλων συνθηκών για τον ψηφιακό μετασχηματισμό της Περιφέρειας, μέσω της αναβάθμισης τοπικής εμβέλειας και σημασίας δημόσιων ψηφιακών υποδομών και υπηρεσιών.</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ενίσχυση επιχειρήσεων για τον ψηφιακό μετασχηματισμό (υλικοτεχνική υποδομή, εξοπλισμός, λογισμικό κλπ.). ▪ Ενίσχυση επιχειρήσεων για τον ψηφιακό μετασχηματισμό τους στο πλαίσιο ολοκληρωμένων χωρικών επενδύσεων. ▪ Ανάπτυξη και αναβάθμιση δημόσιων ψηφιακών υποδομών και υπηρεσιών τοπικού ή περιφερειακού χαρακτήρα, προς πολίτες και επιχειρήσεις, σε τομείς όπως ο πολιτισμός και ο τουρισμός, η υγεία κλπ. ▪ Παροχή ηλεκτρονικών υπηρεσιών διαθέσιμων προς τους πολίτες, τις επιχειρήσεις και τη δημόσια διοίκηση.

Στόχος Πολιτικής	Ειδικός Στόχος	Τύπος Δράσης	Ενδεικτικές Δράσεις
	<p>1(iii) Ενίσχυση της βιώσιμης ανάπτυξης και της ανταγωνιστικότητας των ΜΜΕ και δημιουργία θέσεων εργασίας στις ΜΜΕ, συμπεριλαμβανομένων των παραγωγικών επενδύσεων.</p>	<p>1.iii.1: Ανάπτυξη καινοτόμου και εξωστρεφούς επιχειρηματικότητας.</p> <p><i>Αποσκοπεί στη βελτίωση της παραγωγικότητας, της ανταγωνιστικότητας και της εξωστρέφειας των επιχειρήσεων, δημιουργώντας τις κατάλληλες συνθήκες για την άρση των αρνητικών συνεπειών της πανδημίας στις επιχειρήσεις και την ανάπτυξη της περιφερειακής οικονομίας.</i></p> <p>1.iii.2: Ενίσχυση ίδρυσης και εκσυγχρονισμού ΜΜΕ σε περιοχές ΟΧΕ.</p> <p><i>Αποσκοπεί στην προσαρμογή υφιστάμενων ΜΜΕ στις τεχνολογικές εξελίξεις, την προσαρμογή τους στις αρχές της πράσινης ανάπτυξης, την υιοθέτηση συστημάτων ποιότητας στην παραγωγική και εμπορική διαδικασία, την ενσωμάτωση παραγωγικών και οργανωτικών καινοτομιών και την αξιοποίηση μηχανισμών</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ψηφιακές εφαρμογές όπως έξυπνων πόλεων στο πλαίσιο των ολοκληρωμένων χωρικών επενδύσεων. ▪ Ενίσχυση νεοσύστατης επιχειρηματικότητας υψηλής προστιθέμενης αξίας στους τομείς προτεραιότητας της περιφερειακής διάστασης της ΕΣΕΕ. ▪ Ενίσχυση υφιστάμενων ΜΜΕ για την ανάπτυξη καινοτόμων προϊόντων και υπηρεσιών στους τομείς προτεραιότητας της περιφερειακής διάστασης της ΕΣΕΕ. ▪ Ενίσχυση για τη σύσταση επιχειρηματικών συνεργατικών σχηματισμών (Clusters) από ΜΜΕ που δραστηριοποιούνται στους τομείς προτεραιότητας της περιφερειακής διάστασης της ΕΣΕΕ. ▪ Ενίσχυση θερμοκοιτίδων για την εκκόλαψη καινοτόμων επιχειρηματικών δραστηριοτήτων στους τομείς προτεραιότητας της περιφερειακής διάστασης της ΕΣΕΕ, και της παροχής υποστηρικτικών ειδικών υπηρεσιών. ▪ Ενίσχυση ΜΜΕ για επενδύσεις τεχνολογικού εκσυγχρονισμού, προσαρμογής της παραγωγικής διαδικασίας σε φιλική προς το περιβάλλον και υιοθέτησης παραγωγικών καινοτομιών. ▪ Ενίσχυση ΜΜΕ για υιοθέτηση οργανωτικών καινοτομιών (π.χ. ανάπτυξη τμημάτων σχεδιασμού και προώθησης προϊόντων/ υπηρεσιών).

Στόχος Πολιτικής	Ειδικός Στόχος	Τύπος Δράσης	Ενδεικτικές Δράσεις
		<p><i>προώθησης προϊόντων/ υπηρεσιών. Η ενισχυόμενη επιχειρηματικότητα αφορά τους τομείς προτεραιότητας της περιφερειακής διάστασης της Εθνικής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης.</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ενίσχυση ΜΜΕ για την υιοθέτηση συστημάτων ποιότητας στην παραγωγική και οργανωτική διαδικασία. ▪ Ενίσχυση των ΜΜΕ για συμμετοχή σε δίκτυα ή δράσεις εξωστρέφειας (εκθέσεις, διεθνείς συνεργασίες κλπ.) ▪ Αναβάθμιση τουριστικού προϊόντος, μέσω της ενίσχυσης ολοκληρωμένων επιχειρηματικών σχεδίων ΜΜΕ.
<p>ΣΠ2Α</p>	<p>2Α(i) Προώθηση της ενεργειακής απόδοσης και μείωση των εκπομπών των αερίων του θερμοκηπίου.</p>	<p>2Α.ι.1: Δράσεις Αναβάθμισης και Εξοικονόμησης ενέργειας δημόσιων υποδομών.</p> <p><i>Επιδιώκεται η ενεργειακή αναβάθμιση υποδομών και κτιρίων του Δημοσίου και των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης, του οδοφωτισμού καθώς και η δημιουργική επανάχρηση αναξιοποίητου δημόσιου κτιριακού αποθέματος. Επίσης, ο τύπος δράσης συμβάλλει στην προτεραιότητα του ΕΣΕΚ για «Βελτίωση ενεργειακής απόδοσης».</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Έργα ενεργειακής αναβάθμισης δημόσιων κτιρίων με δυνατότητα ενσωμάτωσης έξυπνων συστημάτων διαχείρισης ενέργειας και αξιοποίησης ΑΠΕ. Προτεραιότητα θα δοθεί σε κτίρια με χαμηλή ενεργειακή απόδοση, στα οποία υπάρχει μεγάλο δυναμικό εξοικονόμησης ενέργειας (π.χ. σχολικά κτίρια, νοσοκομεία δυναμικότητας έως 450 κλίνες, αθλητικά κέντρα, κλπ), σε συνδυασμό με τον επιδεικτικό χαρακτήρα των ιδίων των κτιρίων και των συστημάτων που θα εφαρμοστούν, ώστε να συμβάλουν στην ευαισθητοποίηση του πληθυσμού. ▪ Έργα ενεργειακής αναβάθμισης και δημιουργικής επανάχρησης αναξιοποίητου δημόσιου κτιριακού αποθέματος. ▪ Υλοποίηση παρεμβάσεων που προβλέπονται στα Σχέδια Διαχείρισης Βιώσιμης Ενέργειας των ΟΤΑ, όπως παρεμβάσεις στο σύστημα του δημοτικού φωτισμού και σηματοδότησης των αστικών κέντρων, παρεμβάσεις για τη βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης των

Στόχος Πολιτικής	Ειδικός Στόχος	Τύπος Δράσης	Ενδεικτικές Δράσεις
			αντλιοστασίων ύδρευσης και αποχέτευσης κα.
	2A(ii) Προαγωγή των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, σύμφωνα με την Οδηγία (ΕΕ) 2018/2001, συμπεριλαμβανομένων των κριτηρίων αειφορίας που καθορίζονται σε αυτήν.	2A.ii.1: Υποστήριξη της σύστασης Ενεργειακών Κοινοτήτων (Ε.Κοιν.) <i>Επιδιώκεται η κινητοποίηση του τοπικού δυναμικού της Περιφέρειας για τη σύσταση Ε.Κοιν. με στόχο την αντιμετώπιση της ενεργειακής ένδειας, την προαγωγή της ενεργειακής αειφορίας, την παραγωγή, αποθήκευση, την ιδιοκατανάλωση, τη διανομή και προμήθεια ενέργειας καθώς και την βελτίωση της ενεργειακής αποδοτικότητας στην τελική χρήση σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο.</i>	Υποστήριξη της σύστασης Ενεργειακών Κοινοτήτων (Ε.Κοιν.) για την αξιοποίηση ΑΠΕ και συγκεκριμένα της ηλιακής ενέργειας.
	2A(iv) Προώθηση της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή και της πρόληψης του κινδύνου καταστροφών και της ανθεκτικότητας, λαμβάνοντας υπόψη προσεγγίσεις που βασίζονται στο οικοσύστημα.	2A.iv.1: Έργα προστασίας από την κλιματική αλλαγή και διαχείρισης καταστροφών. <i>Επιδιώκεται η θωράκιση της Περιφέρειας στις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής, λαμβάνοντας υπόψη και το γεγονός ότι διαθέτει σημαντικό αριθμό περιβαλλοντικά ευαίσθητων και προστατευόμενων περιοχών με υψηλή οικολογική και αισθητική αξία, που χρήζουν προστασίας έναντι της κλιματικής αλλαγής. Επίσης, επιδιώκεται η πρόληψη και διαχείριση κινδύνων από ακραία φυσικά φαινόμενα, πυρκαγιές κλπ λαμβάνοντας υπόψη την Εθνική Στρατηγική και το Περιφερειακό Σχέδιο για την Προσαρμογή στην Κλιματική Αλλαγή, Σχέδια Διαχείρισης Κινδύνων Πλημμύρας στις Ζώνες</i>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Έργα αντιπλημμυρικής προστασίας (διευθέτηση οριοθετημένων ρεμάτων – χειμάρρων για την αύξηση της παροχетеυτικότητας, την προστασία της κοίτης και τη ρύθμιση της ροής τους) στις Ζώνες Δυνητικά Υψηλού Κινδύνου του Υδατικού Διαμερίσματος Ηπείρου. ▪ Έργα κατασκευής νέων και αναβάθμισης υφιστάμενων δικτύων αποχέτευσης όμβριων υδάτων στις Ζώνες Δυνητικά Υψηλού Κινδύνου του Υδατικού Διαμερίσματος Ηπείρου. ▪ Μελέτες και έργα για την προστασία από διάβρωση ακτών και κατάκλυσης περιοχών από θαλάσσια ύδατα. ▪ Μελέτες και έργα για την προστασία από

Στόχος Πολιτικής	Ειδικός Στόχος	Τύπος Δράσης	Ενδεικτικές Δράσεις
		<p><i>Δυνητικά Υψηλού Κινδύνου του Υδατικού Διαμερίσματος Ηπείρου.</i></p>	<p>κατολισθητικά φαινόμενα.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Προμήθεια εξοπλισμού για την ενίσχυση των δομών πολιτικής προστασίας τοπικής εμβέλειας (Ο.Τ.Α. Α' & Β' βαθμού) για την αντιμετώπιση καταστροφών. ▪ Προμήθεια εξοπλισμού για την ενίσχυση των τοπικών δομών πυρόσβεσης δασικών πυρκαγιών. ▪ Ανάπτυξη ολοκληρωμένου σχεδιασμού για την ενημέρωση / ευαισθητοποίηση γενικού πληθυσμού και στοχευμένων ομάδων πολιτών για τις επιπτώσεις, τους κινδύνους και τα μέτρα προστασίας από την κλιματική αλλαγή.
		<p>2Α.ιv.2: Αντισεισμική θωράκιση του δημόσιου κτιριακού αποθέματος της Περιφέρειας.</p> <p><i>Επιδιώκεται η αντισεισμική θωράκιση του δημόσιου κτιριακού αποθέματος της Περιφέρειας σε εφαρμογή της εθνικής πολιτικής για την αντιμετώπιση κινδύνων από τους σεισμούς.</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Μελέτες και παρεμβάσεις ενίσχυσης για την αντισεισμική προστασία σε δημόσια κτίρια υψηλής συνάθροισης κοινού (δημόσια κτίρια διοίκησης, εκπαίδευσης, παροχής υπηρεσιών υγείας και κοινωνικών υπηρεσιών, αθλητικοί χώροι κ.λ.π.).
	<p>2Α(v) Προαγωγή της πρόσβασης στο νερό και της βιώσιμης διαχείρισης του νερού.</p>	<p>2Α.v.1: Υλοποίηση δράσεων του Διαχειριστικού Σχεδίου Λεκανών Απορροής Υδατικού Διαμερίσματος Ηπείρου.</p> <p><i>Επιδιώκεται η βελτίωση και προστασία των υδατικών συστημάτων της Περιφέρειας, λαμβάνοντας υπόψη την 1^η Αναθεώρηση του Σχεδίου Διαχείρισης των Λεκανών Απορροής Ποταμών του Υδατικού Διαμερίσματος Ηπείρου.</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ M05B0403 «Προστασία υδροληπτικών έργων επιφανειακών υδάτων για ύδρευση» ▪ M05B0404 «Υλοποίηση Σχεδίων Ασφάλειας Νερού».

Στόχος Πολιτικής	Ειδικός Στόχος	Τύπος Δράσης	Ενδεικτικές Δράσεις
		<p>2Α.ν.2: Δράσεις ενίσχυσης υδρευτικών αναγκών & μείωσης απωλειών ύδατος.</p> <p><i>Επιδιώκεται η αποκατάσταση, επέκταση, εκσυγχρονισμός των δικτύων ύδρευσης και ο έλεγχος των διαρροών. Στόχος είναι η ορθολογική και βιώσιμη διαχείριση των υδάτινων πόρων, ο περιορισμός των απωλειών καθώς και η πρόσβαση των πολιτών σε επαρκές και καλής ποιότητας νερό, λαμβάνοντας υπόψη το Περιφερειακό Επιχειρησιακό Σχέδιο του πόσιμου νερού για την Ήπειρο (είναι σε στάδιο εκπόνησης).</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Κάλυψη οικισμών που όλο το χρόνο (κατά προτεραιότητα) ή εποχικά δεν έχουν επάρκεια πόσιμου νερού, σε συνάρτηση με τον πληθυσμό τους, με έργα υδροληψίας και εξωτερικά ή/και εσωτερικά δίκτυα (νέα δίκτυα ή/και αντικατάσταση υφισταμένων δικτύων εφόσον πρόκειται για παλιά δίκτυα με μεγάλες διαρροές ή/και επικίνδυνα υλικά κατασκευής). ▪ Αντιμετώπιση επειγόντων προβλημάτων ποιότητας (καταρχήν σύμφωνα με τις δεσμευτικές και δευτερευόντως με τις ενδεικτικές παραμέτρους της Οδηγίας για το πόσιμο νερό) με νέες εγκαταστάσεις επεξεργασίας ή αναβάθμιση υφισταμένων εγκαταστάσεων ή/και νέες πηγές υδροληψίας. ▪ Αντικατάσταση δικτύων ύδρευσης από μόλυβδο, παλαιών (άνω της 30ετίας) δικτύων ύδρευσης από αμίαντο ή χάλυβα με μεγάλες διαρροές, παλαιών (άνω 30ετίας) δικτύων με μεγάλες διαρροές. ▪ Έργα αντικατάστασης δικτύων ύδρευσης που συνοδεύονται από εγκατάσταση συστημάτων τηλεμετρίας, τηλε-ελέγχου.
		<p>2Α.ν.3: Επενδύσεις στη διαχείριση λυμάτων.</p> <p><i>Επιδιώκεται η ολοκλήρωση των υποδομών για τη διαχείριση των υγρών αποβλήτων, με σκοπό να καλυφθούν οι ανάγκες της Περιφέρειας.</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Κατασκευή, αναβάθμιση και επέκταση εγκαταστάσεων επεξεργασίας λυμάτων και δικτύων αποχέτευσης. <p>Λαμβάνοντας υπόψη το «Εθνικό Επιχειρησιακό Σχέδιο Διαχείρισης Αστικών λυμάτων οικισμών</p>

Στόχος Πολιτικής	Ειδικός Στόχος	Τύπος Δράσης	Ενδεικτικές Δράσεις
			<p>προτεραιότητας Οδηγίας 91/271/ΕΟΚ για την Περιφέρεια Ηπείρου», κατά προτεραιότητα θα ολοκληρωθούν τα έργα διαχείρισης υγρών αποβλήτων Γ' προτεραιότητας, που δεν θα χρηματοδοτηθούν από το ΕΠ Περιβάλλον, Ενέργεια, Κλιματική Αλλαγή 2021-2027. Επίσης, θα ολοκληρωθούν έργα υγρών αποβλήτων οικισμών που δεν ανήκουν στις προτεραιότητες της Οδηγίας 91/271/ΕΟΚ και αφορούν υποδομές συλλογής και επεξεργασίας λυμάτων σε μικρούς οικισμούς που γειτνιάζουν με προστατευόμενες περιοχές, ευαίσθητα υδάτινα συστήματα, ακτές κολύμβησης ή/και συμβάλλουν στην προστασία της δημόσιας υγείας, στην ποιότητα του εδάφους και των επιφανειακών και υπογείων υδάτων, με σκοπό την αποφυγή της σταδιακής υποβάθμισής τους.</p>
	<p>2Α(vi) Προαγωγή της μετάβασης σε μια κυκλική και σε αποδοτική ως προς τους πόρους οικονομία.</p>	<p>2Α.vi.1: Συμπλήρωση υποδομών του ΠΕΣΔΑ.</p> <p><i>Επιδιώκεται η ολοκλήρωση περιβαλλοντικών υποδομών σε Δήμους (πρόκειται για μικρής κλίμακας τοπικές υποδομές) για τη διαχείριση των αποβλήτων σύμφωνα με τα όσα προβλέπονται στον αναθεωρημένο ΠΕΣΔΑ Ηπείρου και λαμβάνοντας υπόψη τις αρχές της κυκλικής οικονομίας.</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ολοκλήρωση των Πράσινων Σημείων στην Περιφέρεια Ηπείρου σύμφωνα με τον αναθεωρημένο ΠΕΣΔΑ (αφορά τους μικρότερους πληθυσμιακά Δήμους της Περιφέρειας). ▪ Δράσεις και έργα μικρής κλίμακας ή τοπικού ενδιαφέροντος, σύμφωνα με τα επικαιροποιημένα Τοπικά Σχέδια Διαχείρισης Απορριμμάτων.

Στόχος Πολιτικής	Ειδικός Στόχος	Τύπος Δράσης	Ενδεικτικές Δράσεις
ΣΠ2B	2B(viii) Προώθηση της βιώσιμης, πολυτροπικής αστικής κινητικότητας, ως μέρος της μετάβασης σε μια οικονομία μηδενικών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα.	2B.viii.1: Παρεμβάσεις που συμβάλλουν στην βελτίωση της αστικής κινητικότητας. <i>Επιδιώκεται η ανάπτυξη ενός περιβαλλοντικά φιλικού και ενεργειακά αποδοτικού πολυτροπικού συστήματος μεταφορών στα αστικά κέντρα της Περιφέρειας (Άρτα, Ηγουμενίτσα, Ιωάννινα, Πρέβεζα).</i>	Ολοκληρωμένες παρεμβάσεις που συνδυάζουν δίκτυα ποδηλατοδρόμων με πεζοδρόμια ή/και δρόμους ήπιας κυκλοφορίας.
ΣΠ3	3(i) Ανάπτυξη ενός ανθεκτικού στην κλιματική αλλαγή, έξυπνου, ασφαλούς, βιώσιμου και διατροφικού ΔΕΔ-Μ.	3.i.1: Οδικές μεταφορές των διαδρόμων του εκτεταμένου δικτύου των ΔΕΔ-Μ στην Περιφέρεια Ηπείρου. <i>Επιδιώκεται η επένδυση σε οδικές υποδομές του εκτεταμένου δικτύου των ΔΕΔ-Μ που διέρχεται εντός των ορίων της Περιφέρειας Ηπείρου, οι οποίες εξυπηρετούν άμεσα την διαπεριφερειακή, διακρατική και διασυνοριακή συνεργασία, καθώς συμβάλλουν στην άρση της απομόνωσης και στη βελτίωση της προσβασιμότητας και της ελκυστικότητας των περιοχών.</i>	Ανακατασκευή/εκσυγχρονισμός των οδικών υποδομών του ΔΕΔ-Μ εντός της Περιφέρειας Ηπείρου, λαμβάνοντας υπόψη τον κατάλογο έργων και τις προτεραιότητες που αφορούν αποκλειστικά το οδικό δίκτυο στην Περιφέρεια Ηπείρου, όπως προσδιορίζονται στο Στρατηγικό Πλαίσιο Επενδύσεων Μεταφορών (ΣΠΕΜ) και στο Εθνικό Στρατηγικό Σχέδιο Μεταφορών / Εξειδίκευση για την Περιφέρεια Ηπείρου. Από το ΠεΠ θα υλοποιηθούν έργα υποδομών του αναλυτικού ΔΕΔ-Μ συμπληρωματικά με την αντίστοιχη δράση που θα χρηματοδοτηθεί από το Τομεακό Πρόγραμμα. Θα αφορά το μέτρο με Κωδικό RI-Infra 10 και τίτλο «Αναβάθμιση οδικού άξονα Ηγουμενίτσα-Πάργα-Πρέβεζα», όπως καταγράφεται στον Πυλώνα 8: Προώθηση Περιφερειακής Κινητικότητας & Ανάπτυξης του Εθνικού Στρατηγικού Σχεδίου Μεταφορών.
	3(ii) Ανάπτυξη και ενίσχυση της βιώσιμης, ανθεκτικής στην κλιματική αλλαγή, έξυπνης, ασφαλούς και	3.ii.1: Αναβάθμιση οδικού δικτύου Περιφέρειας Ηπείρου. <i>Επιδιώκεται η ενίσχυση της απρόσκοπτης</i>	Υλοποίηση οδικών υποδομών του εθνικού, επαρχιακού και τοπικού δικτύου για την αναβάθμιση ενδοπεριφερειακής κινητικότητας με έμφαση στη σύνδεση με αστικά, εμπορικά,

Στόχος Πολιτικής	Ειδικός Στόχος	Τύπος Δράσης	Ενδεικτικές Δράσεις
	<p>διατροφικής εθνικής, περιφερειακής και τοπικής κινητικότητας, με καλύτερη πρόσβαση σε ΔΕΔ-Μ και στη διασυννοριακή κινητικότητα.</p>	<p><i>ενδοπεριφερειακής κινητικότητας λαμβάνοντας υπόψη τα προβλήματα προσβασιμότητας που δημιουργεί το ανάγλυφο και η γεωμορφολογία της Ηπείρου, τα σημαντικά αστικά, εμπορικά κλπ. κέντρα και τις περιοχές τουριστικού ενδιαφέροντος που διαθέτει, αλλά και την ανάγκη ολοκλήρωσης των απαραίτητων οδικών υποδομών για την ανάπτυξη της περιοχής.</i></p> <p>3.ii.2: Δράσεις οδικής ασφάλειας.</p> <p><i>Επιδιώκεται η ενίσχυση της οδικής ασφάλειας στην Περιφέρεια, σύμφωνα και με το Περιφερειακό Σχέδιο για την Οδική Ασφάλεια αλλά και την Εξειδίκευση του Εθνικού Στρατηγικού Σχεδίου Μεταφορών.</i></p>	<p>οικονομικά κέντρα και τουριστικούς πόλους της Περιφέρειας.</p> <p>Προτεραιότητα θα δοθεί στην ολοκλήρωση των τμηματοποιημένων πράξεων που πιθανόν να προκύψουν από το ΕΠ Ήπειρος 2014-2020 α) «Ολοκλήρωση μεγάλου δακτυλίου πόλης Ιωαννίνων (κόμβος πανηπειρωτικού σταδίου - κόμβος Βογιάνου)» και β) «Παράκαμψη Νικόπολης - Συγκοινωνιακά έργα ανάδειξης αρχαιολογικού χώρου Νικόπολης Περιφέρειας Ηπείρου» καθώς και τα μέτρα του Εθνικού Στρατηγικού Σχεδίου Μεταφορών όπως το μέτρο με Κωδικό RI-Infra 9 και τίτλο «Νέα οδική σύνδεση Πρέβεζας με τον Α/Δ5 (Ιόνια Οδό)».</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Αναβάθμιση οδικού δικτύου (εθνικό, επαρχιακό, τοπικό δίκτυο) και βελτίωση της οδικής υποδομής και του εξοπλισμού της. ▪ Εγκατάσταση συστημάτων παροχής πληροφόρησης προς τους χρήστες του οδικού δικτύου (επαρχιακό και τοπικό δίκτυο). ▪ Προμήθεια εξοπλισμού για την πρόληψη των κινδύνων οδικής ασφάλειας και τη διαχείριση των οδικών ατυχημάτων ▪ Προμήθεια εξοπλισμού για την εφαρμογή δράσεων ενεργητικής οδικής ασφάλειας ▪ Δράσεις ενημέρωσης - ευαισθητοποίησης του γενικού πληθυσμού για την οδική ασφάλεια.

Στόχος Πολιτικής	Ειδικός Στόχος	Τύπος Δράσης	Ενδεικτικές Δράσεις
<p>ΣΠ4 - ΕΤΠΑ</p>	<p>4A(ii) Βελτίωση της ισότιμης πρόσβασης σε χωρίς αποκλεισμούς και ποιοτικές υπηρεσίες εκπαίδευσης, κατάρτισης και διά βίου μάθησης μέσω της ανάπτυξης προσβάσιμων υποδομών, μεταξύ άλλων με την ενίσχυση της ανθεκτικότητας της εξ αποστάσεως και της διαδικτυακής εκπαίδευσης και κατάρτισης.</p>	<p>4A.ii.1: Εκσυγχρονισμός και βελτίωση δικτύου Υποδομών προσχολικής Εκπαίδευσης και νηπιακής - παιδικής φροντίδας.</p> <p><i>Επιδιώκεται η ενίσχυση και ο εκσυγχρονισμός υποδομών νηπιακής - παιδικής φροντίδας, συμπεριλαμβανομένων και των νηπιαγωγείων, λαμβάνοντας υπόψη τις κατευθύνσεις της Πρωτοβουλίας «Ευρωπαϊκή Εγγύηση για το παιδί» (European Child Guarantee) και το Εθνικό Σχέδιο Δράσης για τα δικαιώματα του Παιδιού, αλλά και τις σημαντικές ανάγκες της Περιφέρειας Ηπείρου σε σχετικές υποδομές.</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Δημιουργία νέων δομών προσχολικής εκπαίδευσης και φροντίδας. ▪ Εκσυγχρονισμός και αναβάθμιση των υφιστάμενων δομών παιδικής φροντίδας. ▪ Δράσεις εκσυγχρονισμού υφιστάμενων κτιριακών μονάδων και προσαρμογής τους στις νέες συνθήκες που δημιουργήθηκαν από την υγειονομική κρίση.
		<p>4A.ii.2: Εκσυγχρονισμός και βελτίωση υλικοτεχνικής υποδομής και κτιριακών εγκαταστάσεων Α & Β βάρθμιας Εκπαίδευσης.</p> <p><i>Επιδιώκεται η κάλυψη των αναγκών για την περαιτέρω βελτίωση των κτιριακών υποδομών καθώς και του εξοπλισμού Α & Β βάρθμιας Εκπαίδευσης στην Περιφέρεια Ηπείρου λαμβάνοντας υπόψη τις ανάγκες νέων υποδομών και τους στόχους της Χώρας για την βελτίωση της εκπαίδευσης.</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Δημιουργία νέων δομών εγκαταστάσεων Α & Β βάρθμιας Εκπαίδευσης. ▪ Εκσυγχρονισμός και αναβάθμιση των υφιστάμενων δομών Α & Β βάρθμιας Εκπαίδευσης. ▪ Δράσεις εκσυγχρονισμού υφιστάμενων κτιριακών μονάδων και προσαρμογής τους στις νέες συνθήκες που δημιουργήθηκαν από την υγειονομική κρίση.
		<p>4A.ii.3: Εκσυγχρονισμός και βελτίωση υλικοτεχνικής υποδομής και κτιριακών εγκαταστάσεων Γ βάρθμιας Εκπαίδευσης.</p> <p><i>Επιδιώκεται ο εκσυγχρονισμός και ενίσχυση των υποδομών και του εξοπλισμού των Ιδρυμάτων Τριτοβάρθμιας Εκπαίδευσης της Περιφέρειας</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Εκσυγχρονισμός και αναβάθμιση υφιστάμενων υποδομών και εξοπλισμού μονάδων Γ βάρθμιας Εκπαίδευσης. ▪ Δράσεις εκσυγχρονισμού υφιστάμενων κτιριακών μονάδων και προσαρμογής τους στις νέες συνθήκες που δημιουργήθηκαν από την υγειονομική κρίση.

Στόχος Πολιτικής	Ειδικός Στόχος	Τύπος Δράσης	Ενδεικτικές Δράσεις
		<p><i>λαμβάνοντας υπόψη και την Στρατηγική για την Τριτοβάθμια εκπαίδευση που αποτελεί δομική μεταρρύθμιση στον τομέα της Παιδείας για την περίοδο 2021-2027 (Ν. 4653/2020, ΦΕΚ Α12 - 24.01.2020).</i></p> <p>4Α.ii.4: Εκσυγχρονισμός και βελτίωση υλικοτεχνικής υποδομής και κτιριακών εγκαταστάσεων Δομών Δια Βίου Μάθησης και Επαγγελματικής Εκπαίδευσης.</p> <p><i>Επιδιώκεται η βελτίωση των κτιριακών υποδομών και του εξοπλισμού Δομών μεταλυκειακής εκπαίδευσης, αρχικής επαγγελματική κατάρτισης και δια βίου μάθησης και των Επαγγελματικών Σχολών (ΕΠΑ.Σ), λαμβάνοντας υπόψη τους στόχους της Ε.Ε στο πλαίσιο του European Framework for Quality and Effective Apprenticeships και του Quality Framework for Traineeship.</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Εκσυγχρονισμός και αναβάθμιση των υφιστάμενων δημόσιων δομών μεταλυκειακής εκπαίδευσης, αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης, ΕΠΑ.Σ. και δια βίου μάθησης. ▪ Δράσεις εκσυγχρονισμού υφιστάμενων κτιριακών μονάδων και προσαρμογής τους στις νέες συνθήκες που δημιουργήθηκαν από την υγειονομική κρίση.
	<p>4Α(iii) Προώθηση της κοινωνικοοικονομικής ένταξης περιθωριοποιημένων κοινοτήτων, νοικοκυριών με χαμηλό εισόδημα και μειονεκτουσών ομάδων, συμπεριλαμβανομένων των ατόμων με ειδικές ανάγκες, μέσω ολοκληρωμένων δράσεων που περιλαμβάνουν υπηρεσίες στέγασης και κοινωνικές υπηρεσίες.</p>	<p>4Α.iii.1: Ολοκληρωμένες παρεμβάσεις για την βελτίωση της προσβασιμότητας των ΑμεΑ.</p> <p><i>Επιδιώκεται η βελτίωση της προσβασιμότητας, δηλαδή της δυνατότητας ελεύθερης κυκλοφορίας, των ατόμων με αναπηρία σε δημόσιους χώρους και δημόσια κτίρια στην Περιφέρεια. Η δράση συμβάλλει στον Πυλώνα III «Προσβασιμότητα» του Εθνικού Σχεδίου Δράσης για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία.</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ολοκληρωμένες παρεμβάσεις για την βελτίωση της προσβασιμότητας των ατόμων με αναπηρίες σε δημόσια κτίρια, σε σημεία τοπικού ενδιαφέροντος, σε κοινόχρηστους χώρους αναψυχής (πάρκα, πλατείες κλπ.), σε δομές πολιτισμού, αθλητισμού κλπ.

Στόχος Πολιτικής	Ειδικός Στόχος	Τύπος Δράσης	Ενδεικτικές Δράσεις
		4A.iii.2: Υποδομές για Ρομά. Επιδιώκεται η ανάπτυξη νέων υποδομών/ βελτίωση υφιστάμενων για περιθωριοποιημένες κοινότητες όπως Ρομά, κλπ., στο πλαίσιο βελτίωσης των συνθηκών ένταξής τους στην κοινότητα, σύμφωνα και με την Εθνική Στρατηγική Κοινωνικής Ένταξης των Ρομά.	Βελτίωση υποδομών ή δημιουργία νέων για περιθωριοποιημένες κοινότητες όπως Ρομά κλπ.
	4A(iv) Προώθηση της κοινωνικοοικονομικής ένταξης των υπηκόων τρίτων χωρών, συμπεριλαμβανομένων των μεταναστών, μέσω ολοκληρωμένων δράσεων που περιλαμβάνουν υπηρεσίες στέγασης και κοινωνικές υπηρεσίες.	4A.iv.1: Υποδομές για Υπηκόους Τρίτων Χωρών. <i>Επιδιώκεται η ανάπτυξη νέων υποδομών/ βελτίωση υφιστάμενων για την παροχή προνοιακών και άλλων κοινωνικών υπηρεσιών σε κοινότητες όπως είναι οι Μετανάστες, Πρόσφυγες, Αιτούντες Άσυλο κλπ. Στόχος είναι η ενίσχυση της κοινωνικοοικονομικής τους ένταξης, λαμβάνοντας υπόψη την Εθνική και Περιφερειακή Στρατηγική για την Κοινωνική Ένταξη καθώς και την Εθνική Στρατηγική Κοινωνικής Ένταξης Προσφύγων/ Μεταναστών.</i>	Βελτίωση υποδομών ή δημιουργία νέων για κοινότητες όπως Μετανάστες, Πρόσφυγες, Αιτούντες Άσυλο κλπ.
	4A(v) Εξασφάλιση ισότιμης πρόσβασης στην υγειονομική περίθαλψη και ενίσχυση της ανθεκτικότητας των συστημάτων υγείας, συμπεριλαμβανομένης της πρωτοβάθμιας υγειονομικής περίθαλψης, και προώθηση της μετάβασης από την ιδρυματική φροντίδα στη φροντίδα που βασίζεται στην	4A.v.1: Ανάπτυξη του Δικτύου Μονάδων Υγείας και εκσυγχρονισμός της υλικοτεχνικής υποδομής. <i>Αποσκοπεί στη βελτίωση της αποδοτικότητας και της αποτελεσματικότητας των Μονάδων του Εθνικού Συστήματος Υγείας στην Περιφέρεια, προκειμένου να διασφαλιστεί η πρόσβαση σε υποδομές και σε ιατροφαρμακευτική περίθαλψη των ατόμων που απειλούνται από κοινωνικό αποκλεισμό, καθώς και η παροχή υψηλής</i>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ενίσχυση και επέκταση των κτιριακών εγκαταστάσεων των Δομών Υγείας της Περιφέρειας Ηπείρου και προσαρμογής τους στις νέες συνθήκες που δημιουργήθηκαν από την υγειονομική κρίση. ▪ Εκσυγχρονισμός και αναβάθμιση του υγειονομικού εξοπλισμού των Δομών Υγείας της Περιφέρειας Ηπείρου.

Στόχος Πολιτικής	Ειδικός Στόχος	Τύπος Δράσης	Ενδεικτικές Δράσεις
	οικογένεια και την τοπική κοινότητα.	<i>ποιότητας υπηρεσιών υγείας. Επίσης, λαμβάνεται υπόψη και το Εθνικό Σχέδιο Δράσης Δημόσιας Υγείας 20211-2025.</i>	
		<p>4Α.ν.2: Υποδομές Φροντίδας και Κοινωνικής Πρόνοιας για Ευπαθείς Κοινωνικά Ομάδες και ΑμεΑ.</p> <p><i>Αποσκοπεί στην ανάπτυξη /βελτίωση υποδομών φροντίδας και κοινωνικής πρόνοιας σε ευπαθείς κοινωνικά ομάδες λαμβάνοντας υπόψη την αναθεωρημένη Εθνική και Περιφερειακή Στρατηγική για την Κοινωνική Ένταξη, καθώς και την Εθνική Στρατηγική για την Αποϊδρυματοποίηση.</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Δημιουργία νέων και εκσυγχρονισμός - αναβάθμιση των υφιστάμενων δομών Φροντίδας και Κοινωνικής Πρόνοιας για Ευπαθείς Κοινωνικά Ομάδες και ΑμεΑ. ▪ Δράσεις εκσυγχρονισμού υφιστάμενων κτιριακών μονάδων και προσαρμογής τους στις νέες συνθήκες που δημιουργήθηκαν από την υγειονομική κρίση.
4Α(vi) Ενίσχυση του ρόλου του πολιτισμού και του βιώσιμου τουρισμού στην οικονομική ανάπτυξη, την κοινωνική ένταξη και την κοινωνική καινοτομία.		4Α.vi.1: Αξιοποίηση μνημείων και κτιρίων ιδιαίτερης αρχιτεκτονικής αξίας για τουριστική ανάπτυξη και κοινωνική χρήση.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Παρεμβάσεις ανάδειξης πολιτιστικών μνημείων, ώστε να καταστούν επισκέψιμα και αξιοποιήσιμα από την τοπική κοινωνία. ▪ Παρεμβάσεις ανάδειξης κτιρίων με αρχιτεκτονική και ιστορική σημασία για χρήση τους ως χώρους πολιτισμού.
		<p>4Α.vi.1: Αξιοποίηση μνημείων και κτιρίων ιδιαίτερης αρχιτεκτονικής αξίας, ώστε να καταστούν επισκέψιμα, συμβάλλοντας στην τουριστική και πολιτιστική ανάπτυξη, τη βελτίωση της ποιότητας ζωής και της κοινωνικότητας των πολιτών.</p> <p>4Α.vi.2: Προβολή των τουριστικών πόρων της Περιφέρειας.</p> <p><i>Αποσκοπεί στην προβολή των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών της Περιφέρειας (φυσικό περιβάλλον, πολιτιστική κληρονομιά κλπ.) και στην ανάδειξη του τρίπτυχου «τουρισμός -</i></p>	

Στόχος Πολιτικής	Ειδικός Στόχος	Τύπος Δράσης	Ενδεικτικές Δράσεις
		<p>πολιτισμός – περιβάλλον (φυσικά τοπία)», για την τουριστική ανάπτυξη της περιοχής και τη στήριξη της οικονομίας και της κοινωνίας σε τοπικό επίπεδο.</p>	
<p>ΣΠ4 - ΕΚΤ</p>	<p>4B(a) Βελτίωση της πρόσβασης στην απασχόληση και μέτρα ενεργοποίησης για όλα τα άτομα που αναζητούν εργασία, συγκεκριμένα, τους νέους, ιδίως μέσω της υλοποίησης των εγγυήσεων για τη νεολαία, τους μακροχρόνια ανέργους και τις μειονεκτούσες ομάδες στην αγορά εργασίας, και για τα οικονομικώς αδρανή άτομα, καθώς και μέσω της προώθησης της αυτοαπασχόλησης και της κοινωνικής οικονομίας.</p>	<p>4B.a.1: Ενεργητικές Πολιτικές Απασχόλησης στο πλαίσιο υλοποίησης στρατηγικών ΟΧΕ.</p> <p><i>Θα συμβάλλει στην υλοποίηση στρατηγικών ΟΧΕ στο πλαίσιο του ΣΠ5, παρέχοντας τη δυνατότητα ολοκληρωμένων παρεμβάσεων στις περιοχές εφαρμογής τους και αφορά τόσο τις Στρατηγικές Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης όσο και άλλες χωρικές Στρατηγικές.</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ενίσχυση ΜΜΕ για δημιουργία Νέων Θέσεων Εργασίας (ΝΘΕ). ▪ Ενίσχυση της αυταπασχόλησης (ΝΕΕ).
		<p>4B.a.2: Ενεργητικές Πολιτικές Απασχόλησης στο πλαίσιο ενίσχυσης των στόχων της περιφερειακής διάστασης της ΕΣΕΕ.</p> <p><i>Αποσκοπεί στην ενίσχυση της απασχόλησης αλλά και της στήριξης της επιχειρηματικότητας, στο πλαίσιο εξυπηρέτησης των στόχων της περιφερειακής διάστασης της Εθνικής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης (ΕΣΕΕ).</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ενίσχυση ΜΜΕ για δημιουργία Νέων Θέσεων Εργασίας (ΝΘΕ) με την πρόσληψη ανέργων με υψηλά τυπικά προσόντα σε επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στους τομείς προτεραιότητας της περιφερειακής διάστασης της Εθνικής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης. ▪ Ενίσχυση της αυταπασχόλησης (ΝΕΕ) με την υποστήριξη ανέργων με υψηλά τυπικά προσόντα, για την έναρξη άσκησης επαγγελματικής δραστηριότητας συναφούς με την ειδικότητά τους στους τομείς προτεραιότητας της περιφερειακής διάστασης της Εθνικής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης.
		<p>4B.a.3: Προγράμματα ολοκληρωμένων παρεμβάσεων (συμβουλευτική, επαγγελματική</p>	<p>Προγράμματα ολοκληρωμένων παρεμβάσεων (συμβουλευτική, επαγγελματική κατάρτιση,</p>

Στόχος Πολιτικής	Ειδικός Στόχος	Τύπος Δράσης	Ενδεικτικές Δράσεις
		κατάρτιση, πρακτική άσκηση) για αύξηση της απασχόλησης. <i>Αποσκοπεί στην ανάπτυξη ολοκληρωμένων παρεμβάσεων για την προώθηση της απασχόλησης.</i>	πρακτική άσκηση και πιστοποίηση συμμετεχόντων) με έμφαση σε ευαίσθητες κοινωνικές ομάδες.
		4B.α.4: Προώθηση της Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας (Κ.ΑΛ.Ο.) <i>Αποσκοπεί στην ενίσχυση της κοινωνικής επιχειρηματικότητας στην Ήπειρο.</i>	Ενισχύσεις επιχειρήσεων Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας (ΚΑ.Λ.Ο.)
	4B(στ) Προώθηση της ίσης πρόσβασης σε ποιοτική και χωρίς αποκλεισμούς εκπαίδευση και κατάρτιση και της ολοκλήρωσής τους, ιδίως για τις μειονεκτούσες ομάδες, από την προσχολική εκπαίδευση και φροντίδα έως τη γενική και επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση, καθώς και περαιτέρω έως την τριτοβάθμια εκπαίδευση και την εκπαίδευση και επιμόρφωση ενηλίκων, συμπεριλαμβανομένης της διευκόλυνσης της μαθησιακής κινητικότητας για όλους και της προσβασιμότητας για τα άτομα με αναπηρίες.	4B.στ.1: Πρόγραμμα ανάπτυξης και ενδυνάμωσης διεπιστημονικών συμβουλευτικών και υποστηρικτικών δομών και μαθησιακής υποστήριξης/ συνεκπαίδευσης μαθητών/ τριών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες για την ισότιμη πρόσβαση και συμπερίληψη στην εκπαίδευση. <i>Επιδιώκεται η στήριξη και ενίσχυση του θεσμού της συνεκπαίδευσης και η υποστήριξη για τη συμπερίληψη των μαθητών/τριών με αναπηρία ή με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες στα σχολεία γενικής αγωγής της Προσχολικής, Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης. Επίσης επιδιώκεται και η ψυχοκοινωνική ενδυνάμωση και ενίσχυση της εκπαίδευσης των μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, μέσω της εξασφάλισης της ισότιμης συμμετοχής αυτών στο εκπαιδευτικό και κοινωνικό γίγνεσθαι, σύμφωνα με τη Διεθνή Σύμβαση των Ανθρώπων</i>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Η ενίσχυση σχολικών μονάδων με εκπαιδευτικούς οι οποίοι υποστηρίζουν τους μαθητές/τριες με αναπηρία ή και με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, με το αναγκαίο Ειδικό Βοηθητικό Προσωπικό (ΕΒΠ) για τους μαθητές/τριες που αδυνατούν να αυτοεξυπηρετηθούν και το αναγκαίο Ειδικό Εκπαιδευτικό Προσωπικό (ΕΕΠ) για όσους μαθητές/τριες χρήζουν νοσηλευτικής φροντίδας. ▪ Η ενίσχυση Κέντρων Διεπιστημονικής Αξιολόγησης, Συμβουλευτικής και Υποστήριξης με εκπαιδευτικούς και ειδικό εκπαιδευτικό προσωπικό για την αξιολόγηση ειδικών εκπαιδευτικών αναγκών μαθητών/τριών. ▪ Η υποστήριξη ανάπτυξης Σχολικών Δικτύων Εκπαίδευσης και Υποστήριξης (ΣΔΕΥ) και η λειτουργία των Επιτροπών Διαγνωστικής Εκπαιδευτικής Αξιολόγησης και Υποστήριξης με ειδικό εκπαιδευτικό προσωπικό για τη

Στόχος Πολιτικής	Ειδικός Στόχος	Τύπος Δράσης	Ενδεικτικές Δράσεις
		<i>Δικαιωμάτων των ΑμεΑ. Λαμβάνονται υπόψη οι προτεραιότητες της Ευρωπαϊκής Εγγύησης για το Παιδί, καθώς και το Εθνικό Σχέδιο Δράσης για τα δικαιώματα του Παιδιού.</i>	διαγνωστική εκπαιδευτική αξιολόγηση και υποστήριξη των εκπαιδευτικών αναγκών των μαθητών/τριών.
		4B.στ.2: Παρεμβάσεις για την στήριξη της προσχολικής εκπαίδευσης και φροντίδας. <i>Επιδιώκεται η προώθηση παιδιών στην προσχολική εκπαίδευση και φροντίδα, λαμβάνοντας υπόψη και τις προτεραιότητες της Ευρωπαϊκής Εγγύησης για το Παιδί, καθώς και το Εθνικό Σχέδιο Δράσης για τα δικαιώματα του Παιδιού.</i>	Προώθηση και υποστήριξη παιδιών για την ένταξή τους στην προσχολική εκπαίδευση για παιδιά σε ανάγκη και ιδιαίτερα ευάλωτα παιδιά.
		4B.στ.3: ΚΔΑΠ ΣΤΕΜ <i>Επιδιώκεται η εξοικείωση των παιδιών σε προγράμματα μαθηματικών, φυσικής και ρομποτικής, δεδομένων των χαμηλών ποσοστών εξοικείωσης τους με τα αντικείμενα αυτά. Μέσω του συγκεκριμένου τύπου δράσης θα υποστηριχθούν παιδιά γυμνασίου (13-15 ετών) χαμηλών εισοδηματικών κριτηρίων για το σκοπό αυτό.</i>	ΚΔΠ ΣΤΕΜ για παιδιά γυμνασίου (χαμηλών εισοδηματικών κριτηρίων).
	4B(η) Προώθηση της ενεργού ένταξης, με σκοπό την προώθηση της ισότητας των ευκαιριών, της απαγόρευσης των διακρίσεων και της ενεργού συμμετοχής, και βελτίωση της απασχολησιμότητας, ειδικότερα για τις	4B.η.1: Εναρμόνιση Οικογενειακής και Επαγγελματικής Ζωής (κύκλος 2021-22). 4B.η.2: Βελτίωση ποιότητας ζωής ηλικιωμένων. <i>Επιδιώκεται η λήψη κατάλληλων μέτρων για την αντιμετώπιση των προκλήσεων από τη γήρανση του πληθυσμού της Περιφέρειας, εξυπηρετώντας</i>	Υλοποίηση του εμπροσθοβαρή κύκλου 2021-2022 της δράσης Εναρμόνιση Οικογενειακής και Επαγγελματικής Ζωής της προγραμματικής περιόδου 2014-2020. ▪ Αντιμετώπιση του ψηφιακού αναλφαβητισμού των ηλικιωμένων (δράσεις εξοικείωσης με τις ΤΠΕ για χρήση στην καθημερινή ζωή και την άρση του αποκλεισμού).

Στόχος Πολιτικής	Ειδικός Στόχος	Τύπος Δράσης	Ενδεικτικές Δράσεις
	<p>μειονεκτούσες ομάδες.</p>	<p><i>επιμέρους στρατηγικές όπως η Εθνική και Περιφερειακή Στρατηγική για την Κοινωνική Ένταξη, ενώ λαμβάνεται υπόψη και η Πράσινη Βίβλος σχετικά με τη Γήρανση.</i></p> <p>4B.η.3: Παρακολούθηση θεμάτων αναπηρίας στην Ήπειρο.</p> <p><i>Επιδιώκεται η συστηματική καταγραφή στοιχείων (συμπεριλαμβανομένων στατιστικών στοιχείων, ερευνών, πολιτικών) για τα άτομα με αναπηρία στην Ήπειρο και η αξιοποίηση αυτών για τη διαμόρφωση κατάλληλων πολιτικών για την αναπηρία. Επίσης περιλαμβάνονται και ενέργειες ενημέρωσης – ευαισθητοποίησης. Οι παρεμβάσεις που θα υλοποιηθούν συμβάλλουν στον Ευρωπαϊκό Πυλώνα Κοινωνικών Δικαιωμάτων και σε Εθνικές Στρατηγικές για την αναπηρίας, ενώ είναι σύμφωνες με και τη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα Άτομα με Αναπηρία.</i></p> <p>4B.η.4: Δράσεις για την συμμετοχή των ΑμεΑ στην κοινωνική ζωή.</p> <p><i>Επιδιώκεται η στήριξη των Ατόμων με Αναπηρία για την ίση συμμετοχή τους στην ενεργή κοινωνική ζωή. Οι παρεμβάσεις που θα υλοποιηθούν συμβάλλουν στον Ευρωπαϊκό Πυλώνα Κοινωνικών Δικαιωμάτων και σε Εθνικές Στρατηγικές για την αναπηρίας, ενώ είναι</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Συμμετοχή σε κοινωνικά δρώμενα όπως πολιτιστικές δραστηριότητες, εθελοντικές δράσεις κλπ. (η δράση αφορά κάλυψη μηνιαίας δαπάνης για συμμετοχή των ατόμων σε αθλητικές, καλλιτεχνικές ή πολιτιστικές δραστηριότητες). <p>Παρακολούθηση θεμάτων αναπηρίας στην Ήπειρο.</p> <p>Συμμετοχή σε κοινωνικά δρώμενα όπως αθλητικές και πολιτιστικές δραστηριότητες κλπ. (η δράση αφορά κάλυψη μηνιαίας δαπάνης για συμμετοχή των ατόμων σε αθλητικές, καλλιτεχνικές ή πολιτιστικές δραστηριότητες).</p>

Στόχος Πολιτικής	Ειδικός Στόχος	Τύπος Δράσης	Ενδεικτικές Δράσεις
	<p>4B(θ) Προώθηση της κοινωνικοοικονομικής ένταξης των υπηκόων τρίτων χωρών, περιλαμβανομένων των μεταναστών.</p>	<p><i>σύμφωνες με και τη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα Άτομα με Αναπηρία.</i></p> <p>4B.θ.1: Παρεμβάσεις για την προώθηση της ενεργού ένταξης των Μεταναστών και Υπηκόων Τρίτων Χωρών (ΥΤΧ).</p> <p><i>Επιδιώκεται η στήριξη των Μεταναστών καθώς και των Υπηκόων Τρίτων Χωρών για την κοινωνική και οικονομική ένταξή τους, λαμβάνοντας υπόψη την Εθνική Στρατηγική Κοινωνικής Ένταξης Προσφύγων/ Μεταναστών αλλά και την Εθνική και Περιφερειακή Στρατηγική για την Κοινωνική Ένταξη.</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ολοκληρωμένες δράσεις ένταξης ΥΤΧ στην αγορά εργασίας, συμπεριλαμβανομένης της καταπολέμησης του ψηφιακού αποκλεισμού. Στο πλαίσιο της δράσης θα παρασχεθούν υπηρεσίες κοινωνικής ένταξης, παροχής εξειδικευμένης υποστήριξης στα διάφορα στάδια της διαδικασίας ένταξης, εξειδικευμένης κατάρτισης (εκμάθηση γλώσσας, επαγγελματική κατάρτιση κ.λπ.) και προσφοράς προσιτών λύσεων στέγασης εστιάζοντας στην ένταξη των ΥΤΧ στην αγορά εργασίας. ▪ Μαθήματα ελληνικής γλώσσας σε Υπηκόους Τρίτων Χωρών. ▪ Δράσεις ενημέρωσης των ΥΤΧ (περιλαμβανομένων των μεταναστών) σε θέματα που θα συμβάλλουν στην προσαρμογή τους στις τοπικές κοινωνίες. ▪ Δράσεις ενσωμάτωσης στις τοπικές κοινωνίες υποδοχής των ΥΤΧ (πχ. κοινές αθλητικές και πολιτιστικές δραστηριότητες).
	<p>4B(ι) Προώθηση της κοινωνικοοικονομικής ένταξης των περιθωριοποιημένων κοινοτήτων, όπως των Ρομά.</p>	<p>4B.ι.1: Παρεμβάσεις για την προώθηση της ενεργού ένταξης των Ρομά.</p> <p><i>Επιδιώκεται η κοινωνική και οικονομική ένταξη περιθωριοποιημένων κοινοτήτων, όπως οι Ρομά. Στο πλαίσιο αυτό, λαμβάνοντας υπόψη και την Εθνική Στρατηγική για την Κοινωνική Ένταξη</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ολοκληρωμένα προγράμματα για την ενσωμάτωση των Ρομά στην αγορά εργασίας συμπεριλαμβανομένης της καταπολέμησης του ψηφιακού αποκλεισμού. Στα εν λόγω Προγράμματα συμπεριλαμβάνονται ενδεικτικά δράσεις, συμβουλευτικής-mentoring, επαγγελματικής κατάρτισης, πιστοποίησης απόκτησης γνώσεων &

Στόχος Πολιτικής	Ειδικός Στόχος	Τύπος Δράσης	Ενδεικτικές Δράσεις
		των Ρομά 2021-2027, έμφαση δίνεται στη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης, καθώς και σε ενεργητικές πολιτικές απασχόλησης.	<p>δεξιότητων, επιδότησης ενοικίου καθώς και ενέργειες δημοσιότητας, ευαισθητοποίησης. ΙΣΧΥΕΙ;;</p> <ul style="list-style-type: none"> Δράσεις υποστήριξης των Ρομά για βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης (διαχείριση χώρων μετεγκατάστασης, βελτίωση συνθηκών διαβίωσης). Capacity building για φορείς σχετικούς με την κοινωνική ένταξη για Ρομά.
	<p>4B(ια) Ενίσχυση της ισότιμης και έγκαιρης πρόσβασης σε ποιοτικές, βιώσιμες και οικονομικά προσιτές υπηρεσίες, περιλαμβανομένων υπηρεσιών που προάγουν την πρόσβαση σε στέγαση και υπηρεσιών φροντίδας με επίκεντρο τον άνθρωπο, συμπεριλαμβανομένης της υγειονομικής περίθαλψης, εκσυγχρονισμός των συστημάτων κοινωνικής προστασίας, συμπεριλαμβανομένης της προώθησης της πρόσβασης στην κοινωνική προστασία, με έμφαση στα παιδιά και στις μειονεκτούσες ομάδες, βελτίωση της προσβασιμότητας, μεταξύ</p>	<p>4B.ια.1: Κέντρα Κοινότητας.</p> <p><i>Επιδιώκεται η διασφάλιση της πρόσβασης σε υπηρεσίες, ευπαθών ομάδων του πληθυσμού με απώτερο στόχο την κοινωνικοοικονομική ένταξή τους. Στο πλαίσιο αυτό, οι παρεμβάσεις που θα υλοποιηθούν εξυπηρετούν επιμέρους στρατηγικές όπως, η Εθνική και Περιφερειακή Στρατηγική Κοινωνικής Ένταξης, η Στρατηγική Κοινωνικής Ένταξης των Ρομά, η Στρατηγική Κοινωνικής Ένταξης Προσφύγων/ Μεταναστών.</i></p> <p>4B.ια.2: Δομές Παροχής Βασικών Αγαθών</p> <p><i>Επιδιώκεται η διευκόλυνση της πρόσβασης των ευπαθών ομάδων σε υπηρεσίες που συμβάλουν στην αντιμετώπιση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού. Οι παρεμβάσεις που θα υλοποιηθούν εξυπηρετούν την Εθνική Στρατηγική Κοινωνικής Ένταξης 21-27 και τον αντίστοιχο περιφερειακό σχεδιασμό.</i></p> <p>4B.ια.3: Παροχή υπηρεσιών φροντίδας σε</p>	<p>Κέντρα Κοινότητας με παραρτήματα Ρομά, Κέντρα Ένταξης Μεταναστών (ΚΕΜ), Κινητές Μονάδες, Προώθηση Διαπολιτισμικής Διαμεσολάβησης στα Κέντρα Κοινότητας / ΚΕΜ.</p> <p>Δομές Παροχής Βασικών Αγαθών όπως Κοινωνικά Παντοπωλεία & Παροχής Συσσιτίου, Κοινωνικά Φαρμακεία.</p> <ul style="list-style-type: none"> Κέντρα Δημέρευσης και Ημερήσιας

Στόχος Πολιτικής	Ειδικός Στόχος	Τύπος Δράσης	Ενδεικτικές Δράσεις
	<p>άλλων για τα άτομα με αναπηρίες, της αποτελεσματικότητας και της ανθεκτικότητας των συστημάτων υγειονομικής περίθαλψης και των υπηρεσιών μακροχρόνιας περίθαλψης.</p>	<p>επίπεδο οικογενειών και τοπικών κοινοτήτων.</p> <p><i>Αποσκοπεί στη στήριξη της πολιτικής της αποϊδρυματοποίησης και της μετάβασης από την ιδρυματική φροντίδα στη φροντίδα σε επίπεδο τοπικής κοινότητας, για τα Άτομα με Αναπηρία (συμπεριλαμβανομένων και των προσφύγων/μεταναστών ΑμεΑ) καθώς και για τα άτομα της τρίτης ηλικίας. Επίσης, στην εφαρμογή στρατηγικών όπως η Εθνική Στρατηγική Αποϊδρυματοποίησης, η Εθνικό Σχέδιο Δράσης για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία κλπ.</i></p>	<p>Φροντίδας ΑμεΑ (ΚΔΗΦ).</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Στέγες Υποστηριζόμενης Διαβίωσης (ΣΥΔ) για ΑμεΑ, Μετανάστες ΑμεΑ, Εφήβους. ▪ Κέντρα Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων (ΚΗΦΗ).
		<p>4B.ia.4: Ανάπτυξη ξενώνων άμεσης υποδοχής και βραχείας φιλοξενίας προς αναδοχή.</p> <p><i>Οι εν λόγω δομή θα παρέχει εξατομικευμένη φροντίδα και υποστήριξη στα παιδιά και στους εφήβους καθώς και κάλυψη βασικών αναγκών (διατροφή, ένδυση) και συμμετοχή σε πολιτισμικές / αθλητικές δραστηριότητες.</i></p>	<p>Ανάπτυξη ξενώνα άμεσης υποδοχής και βραχείας φιλοξενίας προς αναδοχή.</p>
		<p>4B.ia.5: Παρεμβάσεις προς όφελος των γυναικών και την καταπολέμηση της βίας.</p> <p><i>Επιδιώκεται η στήριξη των γυναικών και ειδικά αυτών που είναι θύματα βίας, με απώτερο στόχο την κοινωνικοοικονομική ένταξή τους και λαμβάνοντας υπόψη την Στρατηγική για την Ισότητα των Φύλων.</i></p>	<p>Δίκτυο δομών υποστήριξης γυναικών θυμάτων βίας (περιλαμβάνεται η λειτουργία Κέντρων Συμβουλευτικής Υποστήριξης γυναικών θυμάτων βίας σε τοπικό επίπεδο, καθώς και η λειτουργία ξενώνων φιλοξενίας).</p>
		<p>4B.ia.6: Διασφάλιση της πρόσβασης στη μακροχρόνια περίθαλψη.</p>	<p>Πρόγραμμα κοινωνικού φροντιστή και προσωπικού βοηθού ΑΜΕΑ, ηλικιωμένων κλπ.</p>

Στόχος Πολιτικής	Ειδικός Στόχος	Τύπος Δράσης	Ενδεικτικές Δράσεις
		<p>4B.ia.7: Διασφάλιση της πρόσβασης σε υπηρεσίες υγείας.</p> <p><i>Αποσκοπεί στη λήψη κατάλληλων μέτρων για τη διασφάλιση της πρόσβασης του πληθυσμού στην υγειονομική περίθαλψη και την αντιμετώπιση των επιπτώσεων της πανδημίας, λαμβάνοντας υπόψη τη Στρατηγική του τομέα Υγείας, καθώς και το Εθνικό Σχέδιο Δράσης Δημόσιας Υγείας 2021-2025.</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ενίσχυση Υπηρεσιών Πρωτοβάθμιας Φροντίδας Υγείας. Συνέχιση λειτουργίας των μονάδων πρωτοβάθμιας φροντίδας υγείας όπως ΤΟΜΥ, ΚΟΜΥ και χρηματοδότηση νέων δράσεων, όπως ομάδες ειδικού σκοπού για παροχή υπηρεσιών στην κοινότητα και κατ'οικον. ▪ Ενίσχυση Υπηρεσιών Δημόσιας Υγείας. ▪ Συνέχιση υλοποίησης δράσεων για την θωράκιση της Δημόσιας Υγείας μέσω πρόληψης, έγκαιρης ανίχνευσης και αντιμετώπιση επιδημιών (πχ Covid 19) σε χώρους μεταναστών/προσφύγων και χρηματοδότηση νέων δράσεων ενημέρωσης, πρόληψης, έγκαιρης ανίχνευσης και αντιμετώπισης στην κοινότητα. ▪ Ενίσχυση Υπηρεσιών Ψυχικής Υγείας. ▪ Συνέχιση υλοποίησης δράσεων ολοκληρωμένης κοινοτικής θεραπείας, κατ'οίκον νοσηλείας από κινητές μονάδες, υποστήριξης ατόμων πασχόντων από άνοια και παιδοψυχιατρικής υποστήριξης. Χρηματοδότηση νέων δράσεων στεγαστικών δομών, μονάδων παιδιών και εφήβων, έγκαιρης παρέμβασης στην ψύχωση, αυτισμού, κέντρων ημέρας και κινητών μονάδων κα. ▪ Ανάπτυξη Υπηρεσιών για την Αντιμετώπιση της Εξάρτησης (Αλκοόλ, Ναρκωτικές Ουσίες κλπ.). ▪ Συνέχιση λειτουργίας της μονάδας

Στόχος Πολιτικής	Ειδικός Στόχος	Τύπος Δράσης	Ενδεικτικές Δράσεις
		<p>4B.ια.8: Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης.</p> <p><i>Επιδιώκεται η υποστήριξη της λειτουργίας του Παρατηρητηρίου Κοινωνικής Ένταξης στην Περιφέρεια (το οποίο συστάθηκε σύμφωνα με τις διατάξεις του ν. 4445/2016) για την παρακολούθηση και τον συντονισμό των δράσεων καταπολέμησης της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού στην Περιφέρεια. Τα Περιφερειακά Παρατηρητήρια Κοινωνικής Ένταξης αποτελούν τμήμα του συστήματος διακυβέρνησης του Εθνικού Μηχανισμού Συντονισμού, Παρακολούθησης και Αξιολόγησης των Πολιτικών Κοινωνικής Ένταξης και Κοινωνικής Συνοχής. Η εν λόγω δράση είναι σύμφωνη και με τα προβλεπόμενα στην Εθνική και Περιφερειακή Στρατηγική για την Κοινωνική Ένταξη.</i></p>	<p>σωματικής αποτοξίνωσης, του πολυδύναμου κέντρου αντιμετώπισης, της κινητής μονάδας καθώς και υλοποίησης προγραμμάτων κοινωνικής ένταξης. Χρηματοδότηση νέων δράσεων για προστασία εξαρτημένων & γονεϊκής στήριξης.</p> <p>Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης.</p>
	<p>4B(ιβ) Προώθηση της κοινωνικής ένταξης των ατόμων που αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού, συμπεριλαμβανομένων των</p>	<p>4B.ιβ.1: Παρεμβάσεις για την αντιμετώπιση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού.</p> <p><i>Επιδιώκεται η στήριξη ατόμων που βρίσκονται ή αντιμετωπίζουν τον κίνδυνο της φτώχειας ή του κοινωνικού αποκλεισμού, λαμβάνοντας υπόψη:</i></p>	<p>Δομές φιλοξενίας αστέγων – Κέντρα Ημέρας & Υπνωτήρια.</p>

Στόχος Πολιτικής	Ειδικός Στόχος	Τύπος Δράσης	Ενδεικτικές Δράσεις
	<p>απόρων και των παιδιών.</p>	<p>τον Ευρωπαϊκό Πυλώνα Κοινωνικών Δικαιωμάτων, τις κατευθύνσεις της Εθνικής Στρατηγικής για την Κοινωνική Ένταξη & Μείωση της Φτώχειας, καθώς και τον περιφερειακό σχεδιασμό για την κοινωνική ένταξη, την Ευρωπαϊκή Εγγύηση για το Παιδί, καθώς και το Εθνικό Σχέδιο Δράσης για τα δικαιώματα του Παιδιού.</p> <p>4B.ιβ.2: Υποστήριξη εφήβων.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Εξατομικευμένη Συμβουλευτική/ Επαγγελματικός Προσανατολισμός, Υποστήριξη οικογενειών. ▪ Συμμετοχή σε Δραστηριότητες (Θέατρο, φωτογραφία, μουσική, χορός, αθλήματα, κ.α). ▪ Υποστήριξη και αναβάθμιση δεξιοτήτων ανάλογα με τις ανάγκες του κάθε εφήβου (περιλαμβανομένων και ψηφιακών δεξιοτήτων). ▪ Ενημέρωση και Ευαισθητοποίηση τοπικών φορέων για διασύνδεση - συνεργασία και υποστήριξη των ενεργειών της παρέμβασης. ▪ Ενημέρωση και Ευαισθητοποίηση τοπικών φορέων για διασύνδεση - συνεργασία και υποστήριξη των ενεργειών της παρέμβασης.
<p>ΣΠ5</p>	<p>5(i) Ενίσχυση της ολοκληρωμένης και χωρίς αποκλεισμούς κοινωνικής, οικονομικής και περιβαλλοντικής ανάπτυξης, του πολιτισμού, της φυσικής κληρονομιάς, του βιώσιμου</p>	<p>5.i.1: Χρηματοδότηση ΟΧΕ για Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη.</p> <p><i>Αποσκοπεί: 1) στην αντιμετώπιση των περιβαλλοντικών προκλήσεων, 2) των αλλαγών από την κλιματική αλλαγή και 3) ταυτόχρονα</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Παρεμβάσεις Ολοκληρωμένης Αστικής Ανάπτυξης με ανάπτυξη συνεργειών μεταξύ παρεμβάσεων δημόσιου και ιδιωτικού χαρακτήρα. ▪ Παρεμβάσεις βελτίωσης της λειτουργικότητας του αστικού χώρου. ▪ Παρακολούθηση και περιορισμός της

Στόχος Πολιτικής	Ειδικός Στόχος	Τύπος Δράσης	Ενδεικτικές Δράσεις
	τουρισμού και της ασφάλειας στις αστικές περιοχές.	<i>στη λειτουργική οργάνωση των αστικών κέντρων, με κοινωνικές λειτουργίες και εξυπηρετήσεις, 4) στην αναβάθμιση του δημόσιου αστικού χώρου και της σχέσης του με τον περιαστικό χώρο των αστικών κέντρων.</i>	<p>ατμοσφαιρικής ρύπανσης, της ηχορύπανσης και της ακτινοβολίας – Χρήση καινοτόμων τεχνολογιών.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Παρεμβάσεις για την ορθολογική διαχείριση του ελεύθερου δημόσιου χώρου. ▪ Αναζωογόνηση υποβαθμισμένων εκτάσεων που γειτνιάζουν με περιβαλλοντικά ευαίσθητες περιοχές/οικοσυστήματα. ▪ Δημιουργία μεγάλων χώρων πρασίνου στα πυκνοδομημένα αστικά κέντρα. ▪ Προστασία και ανάδειξη των ιστορικών κέντρων. ▪ Δημιουργία μόνιμων δομών περιβαλλοντικής ενημέρωσης/ ευαισθητοποίησης σε επίπεδο τοπικής αυτοδιοίκησης, στα αστικά κέντρα και προώθηση προγραμμάτων ενημέρωσης/ ευαισθητοποίησης για τον αστικό πληθυσμό.
	5(ii) Ενίσχυση της ολοκληρωμένης και χωρίς αποκλεισμούς κοινωνικής, οικονομικής και περιβαλλοντικής τοπικής ανάπτυξης, του πολιτισμού, της φυσικής κληρονομιάς, του βιώσιμου τουρισμού και της ασφάλειας σε περιοχές πλην των αστικών.	5.ii.1: Χρηματοδότηση ΟΧΕ για άλλες χωρικές στρατηγικές. <i>Επιδιώκεται η αξιοποίηση της γεωγραφικής θέσης και των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών της Περιφέρειας (φυσικό περιβάλλον, πολιτιστική κληρονομιά και αξιόλογοι αρχαιολογικοί χώροι, παραγωγή αξιόλογων προϊόντων του φυτικού και ζωικού κεφαλαίου) για την οικονομική, κοινωνική και περιβαλλοντική ανάπτυξη των περιοχών της.</i>	<p>Η υλοποίηση τοπικών ΟΧΕ, για την προώθηση ενός νέου προτύπου χωρικής οργάνωσης της Περιφέρειας.</p>

Πίνακας 4. 4: Δείκτες εκροής και αποτελέσματα ανά τύπο δράσης του Ε.Π. Περιφέρειας Ηπείρου 2021 – 2027.

Στόχος Πολιτικής	Ειδικός Στόχος	Τύπος Δράσης	Δείκτης εκροής	Αποτελέσματα
ΣΠ1	1(i)	1.i.1: Εκσυγχρονισμός/ αναβάθμιση/ δημιουργία ερευνητικών υποδομών δημόσιων ερευνητικών κέντρων και πανεπιστημιακών εργαστηρίων έρευνας & ανάπτυξης	RCO08 - Ονομαστική αξία εξοπλισμού έρευνας και καινοτομίας.	RCR01 - Θέσεις εργασίας που δημιουργήθηκαν στις υποστηριζόμενες οντότητες*.
		1.i.2: Παρατηρητήριο για την Έρευνα και Καινοτομία στην Περιφέρεια Ηπείρου.	Δεν έχει προσδιοριστεί.	Δεν έχει προσδιοριστεί.
		1.i.3: Ενίσχυση των συνεργασιών μεταξύ του ερευνητικού τομέα και των επιχειρήσεων.	RCO10 - Επιχειρήσεις που συνεργάζονται με ερευνητικά ιδρύματα.	RCR02 - Ιδιωτικές επενδύσεις που αντιστοιχούν σε δημόσια στήριξη (από τις οποίες: επιχορηγήσεις, χρηματοδοτικά μέσα)*.
	1(ii)	1.ii.1: Ψηφιακή επιχειρηματικότητα.	RCO13 - Ψηφιακές υπηρεσίες και προϊόντα που αναπτύσσονται για επιχειρήσεις.	RCR02 - Ιδιωτικές επενδύσεις που αντιστοιχούν σε δημόσια στήριξη (από τις οποίες: επιχορηγήσεις, χρηματοδοτικά μέσα)*.
		1.ii.2: Αναβάθμιση υπηρεσιών δημόσιων φορέων με χρήση ΤΠΕ.	RCO14 - Δημόσιοι οργανισμοί που υποστηρίζονται για την ανάπτυξη ψηφιακών υπηρεσιών και εφαρμογών.	RCR11 - Χρήστες νέων δημόσιων ψηφιακών υπηρεσιών και εφαρμογών*.
	1(iii)	1.iii.1: Ανάπτυξη καινοτόμου και εξωστρεφούς επιχειρηματικότητας.	RCO01 - Υποστηριζόμενες επιχειρήσεις (από τις οποίες πολύ μικρές, μικρές, μεσαίες, μεγάλες)*.	RCR02 - Ιδιωτικές επενδύσεις που αντιστοιχούν σε δημόσια στήριξη (από τις οποίες: επιχορηγήσεις, χρηματοδοτικά μέσα)*.

Στόχος Πολιτικής	Ειδικός Στόχος	Τύπος Δράσης	Δείκτης εκροής	Αποτελέσματα
			RCO02 - Επιχειρήσεις που υποστηρίζονται με επιχορηγήσεις*.	RCR02 - Ιδιωτικές επενδύσεις που αντιστοιχούν σε δημόσια στήριξη (από τις οποίες: επιχορηγήσεις, χρηματοδοτικά μέσα)*.
			RCO15 - Ικανότητες που έχουν δημιουργηθεί για την εκκόλαψη επιχειρήσεων*	RCR18 - ΜΜΕ που χρησιμοποιούν υπηρεσίες εκκολλαπτηρίου μετά τη δημιουργία του εκκολλαπτηρίου.
		1.iii.2: Ενίσχυση ίδρυσης και εκσυγχρονισμού ΜΜΕ σε περιοχές ΟΧΕ.	RCO01 - Υποστηριζόμενες επιχειρήσεις (από τις οποίες πολύ μικρές, μικρές, μεσαίες, μεγάλες)*.	RCR02 - Ιδιωτικές επενδύσεις που αντιστοιχούν σε δημόσια στήριξη (από τις οποίες: επιχορηγήσεις, χρηματοδοτικά μέσα)*.
			RCO02 - Επιχειρήσεις που υποστηρίζονται με επιχορηγήσεις*.	RCR02 - Ιδιωτικές επενδύσεις που αντιστοιχούν σε δημόσια στήριξη (από τις οποίες: επιχορηγήσεις, χρηματοδοτικά μέσα)*.
ΣΠ2Α	2Α(i)	2Α.ι.1: Δράσεις Αναβάθμισης και Εξοικονόμησης ενέργειας δημόσιων υποδομών.	RCO19 - Δημόσια κτίρια που υποστηρίζονται για τη βελτίωση της ενεργειακής τους απόδοσης.	RCR26 - Ετήσια τελική κατανάλωση ενέργειας (εκ της οποίας: κατοικιών, ιδιωτικών μη οικιστικών κτιρίων, δημόσιων μη οικιστικών κτιρίων) (MWh / έτος).

Στόχος Πολιτικής	Ειδικός Στόχος	Τύπος Δράσης	Δείκτης εκροής	Αποτελέσματα
			PSO150 - Παρεμβάσεις σε δημόσιες υποδομές που συμβάλουν στην μείωση της κατανάλωσης ενέργειας και προκύπτουν από ΣΔΒΕ.	PSR150 - Ετήσια τελική κατανάλωση ενέργειας δημοσίων υποδομών (πλην κτιρίων).
	2A(ii)	2A.ii.1: Υποστήριξη της σύστασης Ενεργειακών Κοινοτήτων (Ε.Κοιν.).	RCO97 - Αριθμός ενεργειακών κοινοτήτων και κοινοτήτων ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές που υποστηρίζεται*.	RCR32 - Εγκατεστημένη πρόσθετη λειτουργική ικανότητα για ενέργεια από ανανεώσιμες πηγές.
	2A(iv)	2A.iv.1: Έργα προστασίας από την κλιματική αλλαγή και διαχείρισης καταστροφών.	RCO25 - Αντιπλημμυρικά έργα σε ακτές, όχθες ποταμών και λιμνών που κατασκευάστηκαν ή ενισχύθηκαν πρόσφατα.	RCR35 - Πληθυσμός που ωφελείται από αντιπλημμυρικά μέτρα.
RCO106 - Έργα προστασίας από τις κατολισθήσεις που κατασκευάστηκαν ή ενισχύθηκαν πρόσφατα.			RCR37 - Πληθυσμός που ωφελείται από μέτρα προστασίας από φυσικές καταστροφές που συνδέονται με την κλιματική αλλαγή (εκτός των πλημμυρών ή των ανεξέλεγκτων πυρκαγιών).	
2A.iv.2: Αντισεισμική θωράκιση του δημόσιου κτιριακού αποθέματος της Περιφέρειας.		PSO151 - Αριθμός κτιρίων συνάθροισης κοινού για τα οποία ενισχύονται παρεμβάσεις που συμβάλλουν στην αντισεισμική προστασία.	RCR96 - Πληθυσμός που ωφελείται από μέτρα προστασίας από φυσικούς κινδύνους που δεν συνδέονται με την κλιματική αλλαγή και κινδύνους που συνδέονται με τις ανθρώπινες δραστηριότητες*.	

Στόχος Πολιτικής	Ειδικός Στόχος	Τύπος Δράσης	Δείκτης εκροής	Αποτελέσματα
	2A(v)	2A.v.1: Υλοποίηση δράσεων του Διαχειριστικού Σχεδίου Λεκανών Απορροής Υδατικού Διαμερίσματος Ηπείρου.	Δεν έχει προσδιοριστεί.	Δεν έχει προσδιοριστεί.
		2A.v.2: Δράσεις ενίσχυσης υδρευτικών αναγκών & μείωσης απωλειών ύδατος.	RCO30 - Μήκος νέων αγωγών ή αγωγών που ενισχύθηκαν για τη σύνδεση νοικοκυριών με το δίκτυο ύδρευσης.	RCR41 - Πληθυσμός συνδεδεμένος σε βελτιωμένη παροχή νερού.
		2A.v.3: Επενδύσεις στη διαχείριση λυμάτων.	RCO31 - Μήκος νέων ή αναβαθμισμένων σωλήνων για το δημόσιο δίκτυο συλλογής λυμάτων.	RCR42 - Πληθυσμός συνδεδεμένος σε δευτερεύον τουλάχιστον σύστημα επεξεργασίας υγρών αποβλήτων.
	2A(vi)	2A.vi.1: Συμπλήρωση υποδομών του ΠΕΣΔΑ.	RCO34 - Πρόσθετη ικανότητα για την ανακύκλωση των αποβλήτων.	RCR47 - Ανακυκλωμένα απόβλητα.
	ΣΠ2B	2B(viii)	2B.viii.1: Παρεμβάσεις που συμβάλλουν στην βελτίωση της αστικής κινητικότητας.	RCO58 - Ειδικές υποδομές για ποδηλασία που υποστηρίζονται.
ΣΠ3	3(i)	3.i.1: Οδικές μεταφορές των διαδρόμων του εκτεταμένου δικτύου των ΔΕΔ-Μ στην Περιφέρεια Ηπείρου.	RCO45 - Μήκος ανακατασκευασμένων ή εκσυγχρονισμένων οδών - ΔΕΔ-Μ.	PSR151 - Μείωση χρόνου διέλευσης οδικού δικτύου.
	3(ii)	3.ii.1: Αναβάθμιση οδικού δικτύου Περιφέρειας Ηπείρου.	RCO44 - Μήκος νέων ή αναβαθμισμένων οδών - μη ΔΕΔ-Μ.	PSR151 - Μείωση χρόνου διέλευσης οδικού δικτύου.
			RCO46 - Μήκος οδών που ανακατασκευάστηκαν ή αναβαθμίστηκαν - άλλες.	PSR151 - Μείωση χρόνου διέλευσης οδικού δικτύου.

Στόχος Πολιτικής	Ειδικός Στόχος	Τύπος Δράσης	Δείκτης εκροής	Αποτελέσματα
		3.ii.2: Δράσεις οδικής ασφάλειας.	PSO152 - Παρεμβάσεις για τη βελτίωση της ασφάλειας των μεταφορών.	PSR152 - Πληθυσμός που ωφελείται από παρεμβάσεις για την βελτίωση της ασφάλειας των μεταφορών.
ΣΠ4Α	4A(ii)	4A.ii.1: Εκσυγχρονισμός και βελτίωση δικτύου Υποδομών προσχολικής Εκπαίδευσης και νηπιακής - παιδικής φροντίδας.	RCO66 - Χωρητικότητα τάξεων νέων ή εκσυγχρονισμένων εγκαταστάσεων παιδικής φροντίδας.	RCR70 - Ετήσιος αριθμός χρηστών νέων ή εκσυγχρονισμένων εγκαταστάσεων παιδικής φροντίδας.
		4A.ii.2: Εκσυγχρονισμός και βελτίωση υλικοτεχνικής υποδομής και κτιριακών εγκαταστάσεων Α & Β βάρθμιας Εκπαίδευσης.	RCO67 - Χωρητικότητα τάξεων νέων ή εκσυγχρονισμένων εκπαιδευτικών εγκαταστάσεων.	RCR71 - Ετήσιος αριθμός χρηστών νέων ή εκσυγχρονισμένων εκπαιδευτικών εγκαταστάσεων.
		4A.ii.3: Εκσυγχρονισμός και βελτίωση υλικοτεχνικής υποδομής και κτιριακών εγκαταστάσεων Γ βάρθμιας Εκπαίδευσης.	RCO67 - Χωρητικότητα τάξεων νέων ή εκσυγχρονισμένων εκπαιδευτικών εγκαταστάσεων.	RCR71 - Ετήσιος αριθμός χρηστών νέων ή εκσυγχρονισμένων εκπαιδευτικών εγκαταστάσεων.
		4A.ii.4: Εκσυγχρονισμός και βελτίωση υλικοτεχνικής υποδομής και κτιριακών εγκαταστάσεων Δομών Δια Βίου Μάθησης και Επαγγελματικής Εκπαίδευσης.	RCO67 - Χωρητικότητα τάξεων νέων ή εκσυγχρονισμένων εκπαιδευτικών εγκαταστάσεων.	RCR71 - Ετήσιος αριθμός χρηστών νέων ή εκσυγχρονισμένων εκπαιδευτικών εγκαταστάσεων.
	4A(iii)	4A.iii.1: Ολοκληρωμένες παρεμβάσεις για την βελτίωση της προσβασιμότητας των ΑμεΑ.	Δεν έχει προσδιοριστεί.	Δεν έχει προσδιοριστεί.
		4A.iii.2: Υποδομές για Ρομά.	PSO153 - Υποδομές για την βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης περιθωριοποιημένων κοινοτήτων,	PSR153 - Πληθυσμός που καλύπτεται από έργα αναβάθμισης ποιότητας ζωής.

Στόχος Πολιτικής	Ειδικός Στόχος	Τύπος Δράσης	Δείκτης εκροής	Αποτελέσματα
			νοικοκυριών χαμηλού εισοδήματος και μειονεκτουσών ομάδων.	
	4A(iv)	4A.iv.1: Υποδομές για Υψηλούς Τρίτων Χωρών.	RCO63 - Χωρητικότητα νέων ή εκσυγχρονισμένων εγκαταστάσεων προσωρινής υποδοχής.	RCR66 - Ετήσιος αριθμός χρηστών νέων ή εκσυγχρονισμένων εγκαταστάσεων προσωρινής υποδοχής.
	4A(v)	4A.v.1: Ανάπτυξη του Δικτύου Μονάδων Υγείας και εκσυγχρονισμός της υλικοτεχνικής υποδομής.	RCO69 - Χωρητικότητα νέων ή εκσυγχρονισμένων εγκαταστάσεων υγειονομικής περίθαλψης.	RCR73 - Ετήσιος αριθμός χρηστών νέων ή εκσυγχρονισμένων εγκαταστάσεων υγειονομικής περίθαλψης.
		4A.v.2: Υποδομές Φροντίδας και Κοινωνικής Πρόνοιας για Ευπαθείς Κοινωνικά Ομάδες και ΑμεΑ.	RCO70 - Χωρητικότητα νέων ή εκσυγχρονισμένων εγκαταστάσεων κοινωνικής μέριμνας (εκτός της στέγασης).	RCR74 - Ετήσιος αριθμός χρηστών νέων ή εκσυγχρονισμένων εγκαταστάσεων κοινωνικής μέριμνας.
	4A(vi)	4A.vi.1: Αξιοποίηση μνημείων και κτιρίων ιδιαίτερης αρχιτεκτονικής αξίας για τουριστική ανάπτυξη και κοινωνική χρήση.	RCO77 - Αριθμός πολιτιστικών και τουριστικών χώρων που υποστηρίζονται.	RCR77 - Τουρίστες/ επισκέψεις σε υποστηριζόμενους χώρους.
		4A.vi.2: Προβολή των τουριστικών πόρων της Περιφέρειας.	PSO154 - Σχέδιο δράσης τουριστικής προβολής.	Δεν έχει προσδιοριστεί.
ΣΠ4B	4B(a)	4B.a.1: Ενεργητικές Πολιτικές Απασχόλησης στο πλαίσιο υλοποίησης στρατηγικών ΟΧΕ. 4B.a.2: Ενεργητικές Πολιτικές	EECO19 - Αριθμός υποστηριζόμενων πολύ μικρών, μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων.	PSR791 - Αριθμός ΜΜΕ που η λειτουργία τους συνεχίζεται 12 μήνες μετά τη λήξη της παρέμβασης.

Στόχος Πολιτικής	Ειδικός Στόχος	Τύπος Δράσης	Δείκτης εκροής	Αποτελέσματα
		Απασχόλησης στο πλαίσιο ενίσχυσης των στόχων της περιφερειακής διάστασης της ΕΣΕΕ.		
		4B.α.1: Ενεργητικές Πολιτικές Απασχόλησης στο πλαίσιο υλοποίησης στρατηγικών ΟΧΕ. 4B.α.2: Ενεργητικές Πολιτικές Απασχόλησης στο πλαίσιο ενίσχυσης των στόχων της περιφερειακής διάστασης της ΕΣΕΕ.	EECO02 - Άνεργοι, συμπεριλαμβανομένων των μακροχρόνια ανέργων.	EECR05 - Συμμετέχοντες που εργάζονται, συμπεριλαμβανομένης της αυτοαπασχόλησης, έξι μήνες μετά τη συμμετοχή τους.
		4B.α.3: Προγράμματα ολοκληρωμένων παρεμβάσεων (συμβουλευτική, επαγγελματική κατάρτιση, πρακτική άσκηση) για αύξηση της απασχόλησης.	EECO02 - Άνεργοι, συμπεριλαμβανομένων των μακροχρόνια ανέργων.	EECR03 - Συμμετέχοντες που αποκτούν τυπικό επαγγελματικό προσόν αμέσως μετά τη συμμετοχή τους.
		4B.α.4: Προώθηση της Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας (Κ.ΑΛ.Ο.).	PSO799 - Αριθμός υποστηριζόμενων υφιστάμενων και νέων φορέων κοινωνικής και αλληλέγγυας οικονομίας.	PSR799 - Αριθμός υποστηριζόμενων υφιστάμενων και νέων φορέων κοινωνικής και αλληλέγγυας οικονομίας που η λειτουργία τους συνεχίζεται ένα έτος μετά τη λήξη της παρέμβασης.
	4B(στ)	4B.στ.1: Πρόγραμμα ανάπτυξης και ενδυνάμωσης διεπιστημονικών συμβουλευτικών και υποστηρικτικών δομών και μαθησιακής υποστήριξης/συνεκπαίδευσης μαθητών/τριών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές	PSO798 - Αριθμός δομών για την ένταξη παιδιών με αναπηρία ή / και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες.	PSR798 - Αριθμός ωφελουμένων παιδιών με αναπηρία ή / και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες.

Στόχος Πολιτικής	Ειδικός Στόχος	Τύπος Δράσης	Δείκτης εκροής	Αποτελέσματα
		ανάγκες για την ισότιμη πρόσβαση και συμπερίληψη στην εκπαίδευση.		
		4B.στ.2: Παρεμβάσεις για την στήριξη της προσχολικής εκπαίδευσης και φροντίδας.	PSO792 - Αριθμός ληπτών voucher για την ένταξη των παιδιών στην προσχολική εκπαίδευση.	PSR792 - Αριθμός παιδιών που ωφελούνται από την ένταξη στην προσχολική εκπαίδευση.
		4B.στ.3: ΚΔΑΠ ΣΤΕΜ.	Δεν έχει προσδιοριστεί.	Δεν έχει προσδιοριστεί.
	4B(η)	4B.η.1: Εναρμόνιση Οικογενειακής και Επαγγελματικής Ζωής (κύκλος 2021-22).	PSO800 - Άτομα που αποδεσμεύονται από τη φροντίδα εξαρτώμενων ατόμων.	PSR800 - Συμμετέχοντες που αποδεσμεύονται από τη φροντίδα εξαρτώμενων ατόμων και που δραστηριοποιούνται σε αναζήτηση εργασίας, που συμμετέχουν σε εκπαίδευση/κατάρτιση, που κατέχουν θέση απασχόλησης, συμπεριλαμβανομένης της αυτοαπασχόλησης, ή που διατηρούν τη θέση εργασίας τους, αμέσως μετά τη λήξη συμμετοχής τους.
		4B.η.2: Βελτίωση ποιότητας ζωής ηλικιωμένων.	PSO793 - Ωφελοούμενοι που λαμβάνουν υπηρεσίες ενεργούς ένταξης.	PSR 793 - Βαθμός ικανοποίησης χρηστών από υπηρεσίες ενεργούς ένταξης.
		4B.η.3: Παρακολούθηση θεμάτων αναπηρίας στην Ήπειρο.	Δεν έχει προσδιοριστεί.	Δεν έχει προσδιοριστεί.
		4B.η.4: Δράσεις για την συμμετοχή των ΑμεΑ στην κοινωνική ζωή.	PSO793 - Ωφελοούμενοι που λαμβάνουν υπηρεσίες ενεργούς ένταξης.	PSR793 - Βαθμός ικανοποίησης χρηστών από υπηρεσίες ενεργούς ένταξης.

Στόχος Πολιτικής	Ειδικός Στόχος	Τύπος Δράσης	Δείκτης εκροής	Αποτελέσματα
	4B(θ)	4B.θ.1: Παρεμβάσεις για την προώθηση της ενεργού ένταξης των Μεταναστών και Υπηκόων Τρίτων Χωρών (ΥΤΧ).	EECO13 - Υπήκοοι τρίτων χωρών.	PSR790 - Υπήκοοι τρίτων χωρών που αναζητούν ή που βρίσκουν απασχόληση αμέσως μετά τη συμμετοχή τους.
	4B(ι)	4B.ι.1: Παρεμβάσεις για την προώθηση της ενεργού ένταξης των Ρομά.	EECO15 - Μειονότητες (συμπεριλαμβανομένων περιθωριοποιημένων κοινοτήτων, όπως οι Ρομά).	EECR05 - Συμμετέχοντες που εργάζονται, συμπεριλαμβανομένης της αυτοαπασχόλησης, έξι μήνες μετά τη συμμετοχή τους.
			EECO18 - Αριθμός υποστηριζόμενων δημόσιων διοικήσεων ή δημόσιων υπηρεσιών.	PSR794 - Ωφελούμενοι Ρομά από προγράμματα βελτίωσης συνθηκών διαβίωσης.
	4B(ια)	4B.ια.1: Κέντρα Κοινότητας.	PSO796 - Αριθμός υποστηριζόμενων κοινωνικών δομών.	PSR796 – Αριθμός ωφελουμένων των κοινωνικών δομών.
		4B.ια.2: Δομές Παροχής Βασικών Αγαθών.	PSO796 - Αριθμός υποστηριζόμενων κοινωνικών δομών.	PSR796 – Αριθμός ωφελουμένων των κοινωνικών δομών.
		4B.ια.3: Παροχή υπηρεσιών φροντίδας σε επίπεδο οικογενειών και τοπικών κοινοτήτων.	PSO796 - Αριθμός υποστηριζόμενων κοινωνικών δομών.	PSR796 – Αριθμός ωφελουμένων των κοινωνικών δομών.
		4B.ια.4: Ανάπτυξη ξενώνων άμεσης υποδοχής και βραχείας φιλοξενίας προς αναδοχή.	Δεν έχει προσδιοριστεί.	Δεν έχει προσδιοριστεί.
		4B.ια.5: Παρεμβάσεις προς όφελος των γυναικών και την καταπολέμηση της βίας.	PSO796 - Αριθμός υποστηριζόμενων κοινωνικών δομών.	PSR796 – Αριθμός ωφελουμένων των κοινωνικών δομών.

Στόχος Πολιτικής	Ειδικός Στόχος	Τύπος Δράσης	Δείκτης εκροής	Αποτελέσματα
		4B.ια.6: Διασφάλιση της πρόσβασης στη μακροχρόνια περιθαλψη.	Δεν έχει προσδιοριστεί.	Δεν έχει προσδιοριστεί.
		4B.ια.7: Διασφάλιση της πρόσβασης σε υπηρεσίες υγείας.	PSO801 - Αριθμός υποστηριζόμενων δομών υγείας.	PSR801 - Αριθμός ατόμων που επωφελούνται από υπηρεσίες υγείας.
		4B.ια.8: Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης.	Δεν έχει προσδιοριστεί.	Δεν έχει προσδιοριστεί.
	4B(ιβ)	4B.ιβ.1: Παρεμβάσεις για την αντιμετώπιση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού.	PSO802 - Αριθμός υποστηριζόμενων δομών αστέγων.	PSR802 - Αριθμός επωφελουμένων των υποστηριζόμενων δομών αστέγων
		4B.ιβ.2: Υποστήριξη εφήβων.	PSO797 - Αριθμός φορέων που υλοποιούν δράσεις στο πλαίσιο της «Εγγύησης για το παιδί».	PSR797 – Αριθμός ωφελουμένων παιδιών από δράσεις στο πλαίσιο της «Εγγύησης για το παιδί».
	ΣΠ5	5(i)	5.i.1: Χρηματοδότηση ΟΧΕ για Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη.	RCO 75 - Στρατηγικές για ολοκληρωμένη χωρική ανάπτυξη που υποστηρίζονται *.
5(ii)		5.ii.1: Χρηματοδότηση ΟΧΕ για άλλες χωρικές στρατηγικές.	RCO 75 - Στρατηγικές για ολοκληρωμένη χωρική ανάπτυξη που υποστηρίζονται *.	PSR154 - Πληθυσμός περιοχής στην οποία υλοποιούνται ΟΧΕ.
Τεχνική βοήθεια ΕΚΤ	-	-	PSO697 - Επικοινωνιακά σχέδια δράσης.	Δεν έχουν προσδιοριστεί.
			PSO694 - Δομές που υποστηρίζονται.	
			PSO693 - Συμβάσεις παροχής υπηρεσιών και προμηθειών.	
			PSO694 - Δομές που υποστηρίζονται.	

Στόχος Πολιτικής	Ειδικός Στόχος	Τύπος Δράσης	Δείκτης εκροής	Αποτελέσματα
Τεχνική βοήθεια ΕΤΠΑ	-	-	PSO697 - Επικοινωνιακά Σχέδια Δράσης.	Δεν έχουν προσδιοριστεί.
			PSO694 - Δομές που υποστηρίζονται.	
			PSO693 - Συμβάσεις παροχής υπηρεσιών και προμηθειών.	
			PSO694 - Δομές που υποστηρίζονται.	

* Δείκτες οι οποίοι μπορούν να χρησιμοποιηθούν σε όλους τους στόχους πολιτικής.

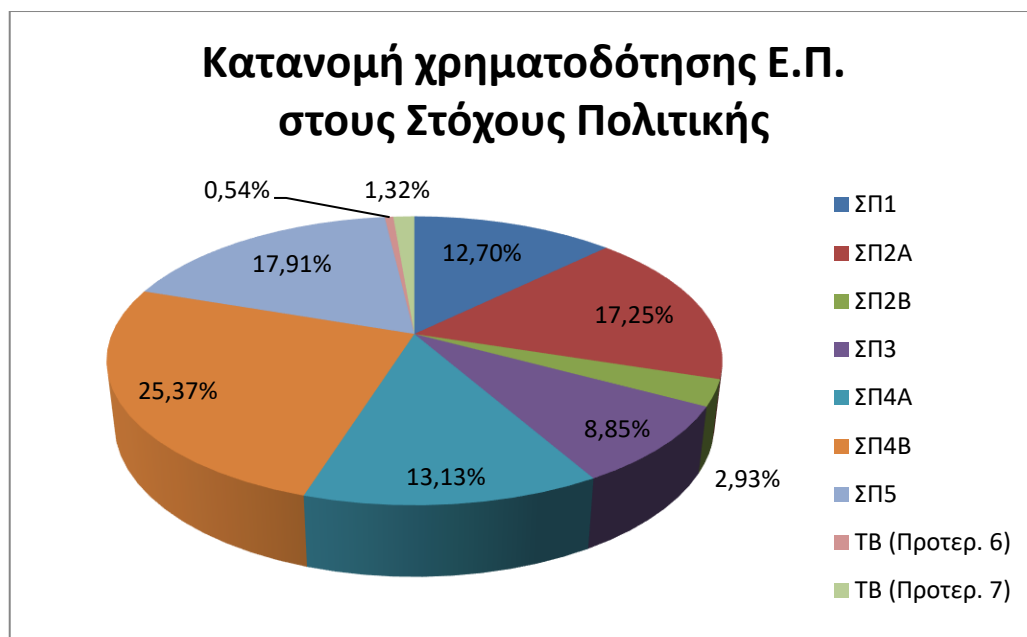
4.2.4. Σχέδιο χρηματοδότησης του Ε.Π. Περιφέρειας Ηπείρου

Ο συνολικός προϋπολογισμός του Ε.Π. Περιφέρειας Ηπείρου 2021 – 2027 ανέρχεται στα 426 εκ. €. Το παρόν Ε.Π. θα χρηματοδοτηθεί στην προγραμματική περίοδο 2021 – 2027 από τρεις πυλώνες χρηματοδότησης: **το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ), το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ) και από αμιγώς εθνικούς πόρους.** Στόχος του Ε.Π. είναι να καλύψει τις ανάγκες της Περιφέρειας Ηπείρου ικανοποιώντας τους εθνικούς στρατηγικούς στόχους, συμπληρωματικά με τα Τομεακά Επιχειρησιακά Προγράμματα του Εθνικού Στρατηγικού Πλαισίου Αναφοράς (ΕΣΠΑ) 2021 – 2027.

Στους ακόλουθους Πίνακες περιλαμβάνονται τα οικονομικά κονδύλια του Ε.Π. ανά ταμείο και εθνική συγχρηματοδότηση. Επίσης, αναλύεται η χρηματοδότηση ανά Στόχο Πολιτικής, ανά Ειδικό Στόχο και τύπο δράσης του Ε.Π. Σύμφωνα με το παρόν σχέδιο χρηματοδότησης:

- το 25,37% των χρηματοδοτικών πόρων αφορά τις δράσεις του ΣΠ4Β, δηλαδή δράσεις της προτεραιότητας 4Β: Ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής και του ανθρώπινου δυναμικού,
- το 17,91% των χρηματοδοτικών πόρων αφορά τις δράσεις του ΣΠ5, δηλαδή δράσεις της προτεραιότητας 5: Στήριξη της βιώσιμης και ολοκληρωμένης χωρικής ανάπτυξης,
- το 17,25% των χρηματοδοτικών πόρων αφορά τις δράσεις του ΣΠ2Α, δηλαδή δράσεις της προτεραιότητας 2Α: Προώθηση της αειφορίας και αντιμετώπιση της Κλιματικής Αλλαγής.

Αναλυτικά η κατανομή της χρηματοδότησης του Ε.Π. Περιφέρειας Ηπείρου 2021 – 2027, ανά Στόχο Πολιτικής παρατίθεται στο παρακάτω σχήμα.

Σχήμα 4. 1: Κατανομή χρηματοδότησης του Ε.Π. Περ. Ηπείρου στους Στόχους Πολιτικής.

Πίνακας 4. 5: Συνολικά χρηματοδοτικά κονδύλια ανά ταμείο και εθνική συγχρηματοδότηση.

Αριθ. στόχου πολιτικής/ ειδικού στόχου του ΤΔΜ ή ΤΒ	Προτεραιότητα	Ταμείο	Συνεισφορά της Ένωσης (α) = (ζ)+(η)	Ανάλυση της συνεισφοράς της Ένωσης		Εθνική συνεισφορά (β)=(γ)+(δ)	Ενδεικτική ανάλυση της εθνικής συνεισφοράς		Σύνολο (ε)=(α)+(β)	Ποσοστό συγχρηματοδότησης (στ)=(α)/(ε)
				Συνεισφορά της Ένωσης μείον το ποσό ευελιξίας (ζ)	Ποσό ευελιξίας (η)		δημόσια (γ)	ιδιωτική (δ)		
ΣΠ1	Προτ/τητα 1	ΕΤΠΑ	45.989.005	39.000.660	6.988.345	8.115.706	8.115.706	0,00	54.104.711	85%
ΣΠ2	Προτ/τητα 2Α	ΕΤΠΑ	62.485.725	52.990.590	9.495.135	11.026.893	11.026.893	0,00	73.512.618	85%
ΣΠ2	Προτ/τητα 2Β	ΕΤΠΑ	10.625.000	9.010.458	1.614.542	1.875.000	1.875.000	0,00	12.500.000	85%
ΣΠ3	Προτ/τητα 3	ΕΤΠΑ	32.057.118	27.185.819	4.871.299	5.657.139	5.657.139	0,00	37.714.257	85%
ΣΠ4	Προτ/τητα 4Α	ΕΤΠΑ	47.539.236	40.315.323	7.223.913	8.389.277	8.389.277	0,00	55.928.513	85%
ΣΠ4	Προτ/τητα 4Β	ΕΚΤ+	91.880.097	77.917.742	13.962.355	16.214.135	16.214.135	0,00	108.094.232	85%
ΣΠ5	Προτ/τητα 5	ΕΤΠΑ	64.856.289	55.000.930	9.855.359	11.445.227	11.445.227	0,00	76.301.516	85%
Τεχνική Βοήθεια	Προτ/τητα 6	ΕΚΤ+	1.944.096	1.648.666	295.430	343.076	343.076	0,00	2.287.172	85%
Τεχνική Βοήθεια	Προτ/τητα 7	ΕΤΠΑ	4.779.447	4.053.177	726.270	843.432	843.432	0,00	5.622.879	85%
		Σύνολο ΕΤΠΑ	268.331.820	227.556.957	40.774.863	47.352.674	47.352.674	0,00	315.684.494	85%
		Σύνολο ΕΚΤ+	93.824.193	79.566.408	14.257.785	16.557.211	16.557.211	0,00	110.381.404	85%
		Γενικό σύνολο	362.156.013	307.123.365	55.032.648	63.909.885	63.909.885	0,00	426.065.898	85%

Πίνακας 4. 6: Προϋπολογισμός ανά ταμείο, Σ.Π., Ε.Σ. και τύπο δράσης του Ε.Π. Περιφέρειας Ηπείρου 2021 – 2027.

Στόχος Πολιτικής	Ειδικός Στόχος	Τύπος Δράσης	Ταμείο	Προϋπολογισμός (€)
ΣΠ1	1(i) Ανάπτυξη και ενίσχυση των ικανοτήτων έρευνας και καινοτομίας και αξιοποίηση των προηγμένων τεχνολογιών	1.i.1: Εκσυγχρονισμός/ αναβάθμιση/ δημιουργία ερευνητικών υποδομών δημόσιων ερευνητικών κέντρων και πανεπιστημιακών εργαστηρίων έρευνας & ανάπτυξης	ΕΤΠΑ	5.000.000
		1.i.2: Παρατηρητήριο για την Έρευνα και Καινοτομία στην Περιφέρεια Ηπείρου.	ΕΤΠΑ	250.000
		1.i.3: Ενίσχυση των συνεργασιών μεταξύ του ερευνητικού τομέα και των επιχειρήσεων.	ΕΤΠΑ	8.000.000
	1(ii) Εκμετάλλευση των οφελών της ψηφιοποίησης για τους πολίτες, τις επιχειρήσεις, τους ερευνητικούς φορείς και τις Δημόσιες Αρχές	1.ii.1: Ψηφιακή επιχειρηματικότητα.	ΕΤΠΑ	4.000.000
		1.ii.2: Αναβάθμιση υπηρεσιών δημόσιων φορέων με χρήση ΤΠΕ.	ΕΤΠΑ	3.500.000
	1(iii) Ενίσχυση της βιώσιμης ανάπτυξης και της ανταγωνιστικότητας των ΜΜΕ και δημιουργία θέσεων εργασίας στις ΜΜΕ, συμπεριλαμβανομένων των παραγωγικών επενδύσεων	1.iii.1: Ανάπτυξη καινοτόμου και εξωστρεφούς επιχειρηματικότητας.	ΕΤΠΑ	28.354.711
		1.iii.2: Ενίσχυση ίδρυσης και εκσυγχρονισμού ΜΜΕ σε περιοχές ΟΧΕ.	ΕΤΠΑ	5.000.000
	ΣΠ2Α	2Α(i) Προώθηση της ενεργειακής απόδοσης και μείωση των εκπομπών των αερίων του θερμοκηπίου	2Α.i.1: Δράσεις Αναβάθμισης και Εξοικονόμησης ενέργειας δημόσιων υποδομών.	ΕΤΠΑ
2Α(ii) Προαγωγή των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, σύμφωνα με την Οδηγία (ΕΕ) 2018/2001,		2Α.ii.1: Υποστήριξη της σύστασης Ενεργειακών Κοινοτήτων (Ε.Κοιν.).	ΕΤΠΑ	1.500.000

Στόχος Πολιτικής	Ειδικός Στόχος	Τύπος Δράσης	Ταμείο	Προϋπολογισμός (€)
	συμπεριλαμβανομένων των κριτηρίων αειφορίας που καθορίζονται σε αυτήν			
	2Α(iv) Προώθηση της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή και της πρόληψης του κινδύνου καταστροφών και της ανθεκτικότητας, λαμβάνοντας υπόψη προσεγγίσεις που βασίζονται στο οικοσύστημα	2Α.iv.1: Έργα προστασίας από την κλιματική αλλαγή και διαχείρισης καταστροφών.	ΕΤΠΑ	16.500.000
		2Α.iv.2: Αντισεισμική θωράκιση του δημόσιου κτιριακού αποθέματος της Περιφέρειας.	ΕΤΠΑ	1.475.307
	2Α(v) Προαγωγή της πρόσβασης στο νερό και της βιώσιμης διαχείρισης του νερού	2Α.v.1: Υλοποίηση δράσεων του Διαχειριστικού Σχεδίου Λεκανών Απορροής Υδατικού Διαμερίσματος Ηπείρου.	ΕΤΠΑ	1.000.000
		2Α.v.2: Δράσεις ενίσχυσης υδρευτικών αναγκών & μείωσης απωλειών ύδατος.	ΕΤΠΑ	11.000.000
		2Α.v.3: Επενδύσεις στη διαχείριση λυμάτων.	ΕΤΠΑ	20.000.000
	2Α(vi) Προαγωγή της μετάβασης σε μια κυκλική και σε αποδοτική ως προς τους πόρους οικονομία	2Α.vi.1: Συμπλήρωση υποδομών του ΠΕΣΔΑ.	ΕΤΠΑ	2.000.000
ΣΠ2Β	2Β(viii) Προώθηση της βιώσιμης, πολυτροπικής αστικής κινητικότητας, ως μέρος της μετάβασης σε μια οικονομία μηδενικών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα	2Β.viii.1: Παρεμβάσεις που συμβάλλουν στην βελτίωση της αστικής κινητικότητας.	ΕΤΠΑ	12.500.000
ΣΠ3	3(i) Ανάπτυξη ενός ανθεκτικού στην κλιματική αλλαγή, έξυπνου, ασφαλούς, βιώσιμου και διατροφικού ΔΕΔ-Μ	3.i.1: Οδικές μεταφορές των διαδρόμων του εκτεταμένου δικτύου των ΔΕΔ-Μ στην Περιφέρεια Ηπείρου.	ΕΤΠΑ	15.000.000

Στόχος Πολιτικής	Ειδικός Στόχος	Τύπος Δράσης	Ταμείο	Προϋπολογισμός (€)
	3(ii) Ανάπτυξη και ενίσχυση της βιώσιμης, ανθεκτικής στην κλιματική αλλαγή, έξυπνης, ασφαλούς και διατροφικής εθνικής, περιφερειακής και τοπικής κινητικότητας, με καλύτερη πρόσβαση σε ΔΕΔ-Μ και στη διασυνοριακή κινητικότητα	3.ii.1: Αναβάθμιση οδικού δικτύου Περιφέρειας Ηπείρου.	ΕΤΠΑ	21.714.257
		3.ii.2: Δράσεις οδικής ασφάλειας.	ΕΤΠΑ	1.000.000
ΣΠ4Α	4Α(ii) Βελτίωση της ισότιμης πρόσβασης σε χωρίς αποκλεισμούς και ποιοτικές υπηρεσίες εκπαίδευσης, κατάρτισης και διά βίου μάθησης μέσω της ανάπτυξης προσβάσιμων υποδομών, μεταξύ άλλων με την ενίσχυση της ανθεκτικότητας της εξ αποστάσεως και της διαδικτυακής εκπαίδευσης και κατάρτισης	4Α.ii.1: Εκσυγχρονισμός και βελτίωση δικτύου Υποδομών προσχολικής Εκπαίδευσης και νηπιακής - παιδικής φροντίδας.	ΕΤΠΑ	2.500.000
		4Α.ii.2: Εκσυγχρονισμός και βελτίωση υλικοτεχνικής υποδομής και κτιριακών εγκαταστάσεων Α & Β βάρθμιας Εκπαίδευσης.	ΕΤΠΑ	12.500.000
		4Α.ii.3: Εκσυγχρονισμός και βελτίωση υλικοτεχνικής υποδομής και κτιριακών εγκαταστάσεων Γ βάρθμιας Εκπαίδευσης.	ΕΤΠΑ	7.500.000
		4Α.ii.4: Εκσυγχρονισμός και βελτίωση υλικοτεχνικής υποδομής και κτιριακών εγκαταστάσεων Δομών Δια Βίου Μάθησης και Επαγγελματικής Εκπαίδευσης.	ΕΤΠΑ	2.000.000
	4Α(iii) Προώθηση της κοινωνικοοικονομικής ένταξης περιθωριοποιημένων κοινοτήτων, νοικοκυριών με χαμηλό εισόδημα και μειονεκτουσών ομάδων, συμπεριλαμβανομένων των ατόμων με ειδικές ανάγκες, μέσω	4Α.iii.1: Ολοκληρωμένες παρεμβάσεις για την βελτίωση της προσβασιμότητας των ΑμεΑ.	ΕΤΠΑ	1.000.000
		4Α.iii.2: Υποδομές για Ρομά.	ΕΤΠΑ	1.000.000

Στόχος Πολιτικής	Ειδικός Στόχος	Τύπος Δράσης	Ταμείο	Προϋπολογισμός (€)
	ολοκληρωμένων δράσεων που περιλαμβάνουν υπηρεσίες στέγασης και κοινωνικές υπηρεσίες			
	4A(iv) Προώθηση της κοινωνικοοικονομικής ένταξης των υπηκόων τρίτων χωρών, συμπεριλαμβανομένων των μεταναστών, μέσω ολοκληρωμένων δράσεων που περιλαμβάνουν υπηρεσίες στέγασης και κοινωνικές υπηρεσίες.	4A.iv.1: Υποδομές για Υπηκόους Τρίτων Χωρών.	ΕΤΠΑ	1.000.000
	4A(v) Εξασφάλιση ισότιμης πρόσβασης στην υγειονομική περίθαλψη και ενίσχυση της ανθεκτικότητας των συστημάτων υγείας, συμπεριλαμβανομένης της πρωτοβάθμιας υγειονομικής περίθαλψης, και προώθηση της μετάβασης από την ιδρυματική φροντίδα στη φροντίδα που βασίζεται στην οικογένεια και την τοπική κοινότητα.	4A.v.1: Ανάπτυξη του Δικτύου Μονάδων Υγείας και εκσυγχρονισμός της υλικοτεχνικής υποδομής.	ΕΤΠΑ	15.000.000
		4A.v.2: Υποδομές Φροντίδας και Κοινωνικής Πρόνοιας για Ευπαθείς Κοινωνικά Ομάδες και ΑμεΑ.	ΕΤΠΑ	5.000.000
	4A(vi) Ενίσχυση του ρόλου του πολιτισμού και του βιώσιμου τουρισμού στην οικονομική ανάπτυξη, την κοινωνική ένταξη και την κοινωνική καινοτομία	4A.vi.1: Αξιοποίηση μνημείων και κτιρίων ιδιαίτερης αρχιτεκτονικής αξίας για τουριστική ανάπτυξη και κοινωνική χρήση.	ΕΤΠΑ	7.000.000
		4A.vi.2: Προβολή των τουριστικών πόρων της Περιφέρειας.	ΕΤΠΑ	1.428.513

Στόχος Πολιτικής	Ειδικός Στόχος	Τύπος Δράσης	Ταμείο	Προϋπολογισμός (€)
ΣΠ4Β	4B(α) Βελτίωση της πρόσβασης στην απασχόληση και μέτρα ενεργοποίησης για όλα τα άτομα που αναζητούν εργασία, συγκεκριμένα, τους νέους, ιδίως μέσω της υλοποίησης των εγγυήσεων για τη νεολαία, τους μακροχρόνια ανέργους και τις μειονεκτούσες ομάδες στην αγορά εργασίας, και για τα οικονομικά αδρανή άτομα, καθώς και μέσω της προώθησης της αυτοαπασχόλησης και της κοινωνικής οικονομίας	4B.α.1: Ενεργητικές Πολιτικές Απασχόλησης στο πλαίσιο υλοποίησης στρατηγικών ΟΧΕ.	ΕΚΤ	10.000.000
		4B.α.2: Ενεργητικές Πολιτικές Απασχόλησης στο πλαίσιο ενίσχυσης των στόχων της περιφερειακής διάστασης της ΕΣΕΕ.		
		4B.α.3: Προγράμματα ολοκληρωμένων παρεμβάσεων (συμβουλευτική, επαγγελματική κατάρτιση, πρακτική άσκηση) για αύξηση της απασχόλησης.	ΕΚΤ	4.000.000
		4B.α.4: Προώθηση της Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας (Κ.ΑΛ.Ο.).	ΕΚΤ	1.000.000
	4B(στ) Προώθηση της ίσης πρόσβασης σε ποιοτική και χωρίς αποκλεισμούς εκπαίδευση και κατάρτιση και της ολοκλήρωσής τους, ιδίως για τις μειονεκτούσες ομάδες, από την προσχολική εκπαίδευση και φροντίδα έως τη γενική και επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση, καθώς και περαιτέρω έως την τριτοβάθμια εκπαίδευση και την εκπαίδευση και επιμόρφωση ενηλίκων, συμπεριλαμβανομένης της διευκόλυνσης της μαθησιακής κινητικότητας για όλους και της προσβασιμότητας για τα άτομα με	4B.στ.1: Πρόγραμμα ανάπτυξης και ενδυνάμωσης διεπιστημονικών συμβουλευτικών και υποστηρικτικών δομών και μαθησιακής υποστήριξης/ συνεκπαίδευσης μαθητών/ τριών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες για την ισότιμη πρόσβαση και συμπερίληψη στην εκπαίδευση.	ΕΚΤ	19.500.000
		4B.στ.2: Παρεμβάσεις για την στήριξη της προσχολικής εκπαίδευσης και φροντίδας.	ΕΚΤ	15.000.000
		4B.στ.3: ΚΔΑΠ ΣΤΕΜ.	ΕΚΤ	1.000.000

Στόχος Πολιτικής	Ειδικός Στόχος	Τύπος Δράσης	Ταμείο	Προϋπολογισμός (€)
	αναπηρίες			
	4B(η) Προώθηση της ενεργού ένταξης, με σκοπό την προώθηση της ισότητας των ευκαιριών, της απαγόρευσης των διακρίσεων και της ενεργού συμμετοχής, και βελτίωση της απασχολησιμότητας, ειδικότερα για τις μειονεκτούσες ομάδες	4B.η.1: Εναρμόνιση Οικογενειακής και Επαγγελματικής Ζωής (κύκλος 2021-22).	EKT	600.000
		4B.η.2: Βελτίωση ποιότητας ζωής ηλικιωμένων.	EKT	750.000
		4B.η.3: Παρακολούθηση θεμάτων αναπηρίας στην Ήπειρο.	EKT	250.000
		4B.η.4: Δράσεις για την συμμετοχή των ΑμεΑ στην κοινωνική ζωή.	EKT	250.000
	4B(θ) Προώθηση της κοινωνικοοικονομικής ένταξης των υπηκόων τρίτων χωρών, περιλαμβανομένων των μεταναστών	4B.θ.1: Παρεμβάσεις για την προώθηση της ενεργού ένταξης των Μεταναστών και Υπηκόων Τρίτων Χωρών (ΥΤΧ).	EKT	3.000.000
	4B(ι) Προώθηση της κοινωνικοοικονομικής ένταξης των περιθωριοποιημένων κοινοτήτων, όπως των Ρομά	4B.ι.1: Παρεμβάσεις για την προώθηση της ενεργού ένταξης των Ρομά.	EKT	1.000.000
	4B(ια) Ενίσχυση της ισότιμης και έγκαιρης πρόσβασης σε ποιοτικές, βιώσιμες και οικονομικά προσιτές υπηρεσίες, περιλαμβανομένων υπηρεσιών που προάγουν την πρόσβαση σε στέγαση και υπηρεσιών φροντίδας με επίκεντρο τον άνθρωπο, συμπεριλαμβανομένης της υγειονομικής περίθαλψης,	4B.ια.1: Κέντρα Κοινότητας.	EKT	8.000.000
		4B.ια.2: Δομές Παροχής Βασικών Αγαθών.	EKT	4.500.000
		4B.ια.3: Παροχή υπηρεσιών φροντίδας σε επίπεδο οικογενειών και τοπικών κοινοτήτων.	EKT	11.000.000
		4B.ια.4: Ανάπτυξη ξενώνων άμεσης υποδοχής και βραχείας φιλοξενίας προς αναδοχή.	EKT	1.000.000
		4B.ια.5: Παρεμβάσεις προς όφελος των γυναικών και την καταπολέμηση της βίας.	EKT	2.700.000

Στόχος Πολιτικής	Ειδικός Στόχος	Τύπος Δράσης	Ταμείο	Προϋπολογισμός (€)
	εκσυγχρονισμός των συστημάτων κοινωνικής προστασίας, συμπεριλαμβανομένης της προώθησης της πρόσβασης στην κοινωνική προστασία, με έμφαση στα παιδιά και στις μειονεκτούσες ομάδες, βελτίωση της προσβασιμότητας, μεταξύ άλλων για τα άτομα με αναπηρίες, της αποτελεσματικότητας και της ανθεκτικότητας των συστημάτων υγειονομικής περίθαλψης και των υπηρεσιών μακροχρόνιας περίθαλψης	4B.ια.6: Διασφάλιση της πρόσβασης στη μακροχρόνια περίθαλψη.	ΕΚΤ	1.000.000
		4B.ια.7: Διασφάλιση της πρόσβασης σε υπηρεσίες υγείας.	ΕΚΤ	21.100.000
		4B.ια.8: Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης.	ΕΚΤ	250.000
		4B.ιβ.1: Παρεμβάσεις για την αντιμετώπιση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού.	ΕΚΤ	1.000.000
		4B.ιβ.2: Υποστήριξη εφήβων.	ΕΚΤ	1.194.232
		4B(ιβ) Προώθηση της κοινωνικής ένταξης των ατόμων που αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού, συμπεριλαμβανομένων των απόρων και των παιδιών		
ΣΠ5	5(i) Ενίσχυση της ολοκληρωμένης και χωρίς αποκλεισμούς κοινωνικής, οικονομικής και περιβαλλοντικής ανάπτυξης, του πολιτισμού, της φυσικής κληρονομιάς, του βιώσιμου τουρισμού και της ασφάλειας στις αστικές περιοχές	5.i.1: Χρηματοδότηση ΟΧΕ για Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη.	ΕΤΠΑ	34.612.022
		5.ii.1: Χρηματοδότηση ΟΧΕ για άλλες χωρικές στρατηγικές.	ΕΤΠΑ	41.689.494

Στόχος Πολιτικής	Ειδικός Στόχος	Τύπος Δράσης	Ταμείο	Προϋπολογισμός (€)
	οικονομικής και περιβαλλοντικής τοπικής ανάπτυξης, του πολιτισμού, της φυσικής κληρονομιάς, του βιώσιμου τουρισμού και της ασφάλειας σε περιοχές πλην των αστικών			
Τεχνική βοήθεια ΕΚΤ	-	-	ΕΚΤ	2.287.172
Τεχνική βοήθεια ΕΤΠΑ	-	-	ΕΤΠΑ	5.622.879
			ΣΥΝΟΛΟ	426.065.898

5 ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΕΣ ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ

5.1 Εισαγωγή

Σύμφωνα με την Οδηγία για την ΣΠΕ (2001/42/ΕΚ) υπάρχει η υποχρέωση εντοπισμού, περιγραφής και αξιολόγησης λογικών εναλλακτικών δυνατοτήτων λαμβάνοντας υπόψη τους στόχους και τη γεωγραφική κάλυψη του προγράμματος. Οι επιλεγόμενες εναλλακτικές δυνατότητες θα πρέπει να είναι ρεαλιστικές δηλαδή να είναι υλοποιήσιμες και επιλέξιμες βάσει των συγκεκριμένων δεδομένων και κανόνων που καθορίζουν το Προγραμματικό Πλαίσιο.

Η εξέταση των εναλλακτικών δυνατοτήτων έχει ως στόχο να αποδείξει πως η επιλεγμένη λύση αποτελεί την βέλτιστη επιλογή για την βιώσιμη ανάπτυξη της περιοχής. Συνεπώς, για την εξέταση και αξιολόγηση των εναλλακτικών λύσεων (δυνατοτήτων) θα ληφθούν υπόψη αναπτυξιακά, κοινωνικά και περιβαλλοντικά κριτήρια.

Τα εναλλακτικά σενάρια δεν εξετάζουν αλλαγές σε ότι αφορά το περιεχόμενο και τη δομή του Επιχειρησιακού Προγράμματος. Οι θεσπισμένοι Ειδικόι Στόχοι (Ε.Σ.) και οι αντίστοιχες δράσεις του Ε.Π. επιλέχθηκαν με στόχο την αντιμετώπιση των εντοπισμένων οικονομικών, κοινωνικών και περιβαλλοντικών θεμάτων της Περιφέρειας Ηπείρου. Επιπλέον, το Ε.Π. σχεδιάστηκε με στόχο τη συμμόρφωση της Περιφέρειας με τις νομοθετικές και κανονιστικές απαιτήσεις, καθώς και με τις αντίστοιχες Εθνικές Στρατηγικές. Συνεπώς, τα σενάρια που εξετάζονται είναι τα εξής:

- Μηδενική λύση: Μη υλοποίηση του Ε.Π. Ηπείρου 2021-2027.
- Πρώτη εναλλακτική δυνατότητα: Υλοποίηση του Ε.Π. όπως έχει σχεδιαστεί και παρουσιάζεται στο κεφάλαιο 4.
- Δεύτερη εναλλακτική δυνατότητα: Υλοποίηση του Ε.Π. αλλά με αποκλίσεις σε σχέση με τον σχεδιασμό του, εξαιτίας καθυστερήσεων των έργων ή/και ανακατανομής κονδυλίων.

5.2 Περιγραφή εναλλακτικών δυνατοτήτων

5.2.1. Μηδενική λύση

Η μηδενική λύση εξετάζει την περίπτωση της μη υλοποίησης του Επιχειρησιακού Προγράμματος Ήπειρος 2021-2027 και άρα τη διατήρηση της υφιστάμενης κατάστασης. Με άλλα λόγια, ισοδυναμεί με τη μη αξιοποίηση του σχεδιασμού και των πόρων που υπάρχουν για την υλοποίησή του Ε.Π.

Στην περίπτωση της μηδενικής λύσης, οι αναπτυξιακές δυνατότητες που παρέχει το Πρόγραμμα μένουν αναξιοποίητες. Είναι προφανές ότι ακυρώνονται όλες οι αναμενόμενες επιπτώσεις στους περιβαλλοντικούς τομείς, τόσο οι θετικές όσο και οι αρνητικές.

5.2.2. Πρώτη εναλλακτική δυνατότητα

Η πρώτη εναλλακτική δυνατότητα αφορά την υλοποίηση του Ε.Π. Περιφέρειας Ηπείρου 2021 – 2027 όπως έχει παρουσιαστεί αναλυτικά στο κεφάλαιο 4.

Όπως έχει προαναφερθεί, για την επίτευξη του αναπτυξιακού οράματος της Περιφέρειας Ηπείρου διαμορφώνεται ένα συνεκτικό πλέγμα πέντε (5) Στρατηγικών Στόχων (Σ.Σ.) οι οποίοι είναι:

- Σ.Σ. 1: Ενίσχυση και διαφοροποίηση της περιφερειακής οικονομίας μέσω της αξιοποίησης της έρευνας και της καινοτομίας
- Σ.Σ. 2: Προώθηση της αειφορίας, της ορθολογικής και αποδοτικής διαχείρισης των φυσικών πόρων - Αντιμετώπιση της Κλιματικής Αλλαγής
- Σ.Σ. 3: Ενίσχυση της κινητικότητας
- Σ.Σ. 4: Ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής και του ανθρώπινου δυναμικού της Περιφέρειας
- Σ.Σ. 5: Στήριξη της βιώσιμης και ολοκληρωμένης χωρικής ανάπτυξης

Οι Στρατηγικοί Στόχοι περιλαμβάνουν μια σειρά από Ειδικούς Στόχους, οι οποίοι παρουσιάστηκαν αναλυτικά στο κεφάλαιο 4. Η υλοποίηση του Προγράμματος αυτού θα έχει περιβαλλοντικές επιπτώσεις τόσο θετικές όσο και αρνητικές, όπως αναλύονται στο σχετικό κεφάλαιο. Το ισοζύγιο προφανώς είναι θετικό εάν υλοποιηθεί το Πρόγραμμα όπως σχεδιάστηκε, ικανοποιώντας τους στόχους που έχουν τεθεί και υλοποιώντας ένα πλέγμα παρακολούθησης βασισμένο στους δείκτες που παρατίθενται στο σχετικό κεφάλαιο.

5.2.3. Δεύτερη εναλλακτική δυνατότητα

Η δεύτερη εναλλακτική δυνατότητα αφορά την υλοποίηση του Προγράμματος όχι όπως σχεδιάστηκε εξ αρχής αλλά με αποκλίσεις. Οι λόγοι αυτών των αποκλίσεων μπορεί να είναι:

- Καθυστερήσεις στην προώθηση και υλοποίηση των δράσεων και ειδικά των δράσεων που σχετίζονται με περιβαλλοντικά έργα. Έργα όπως λ.χ. αυτά που σχετίζονται με την οδοποιία, τη διαχείριση υδάτων, την πρόληψη κινδύνων και την αστική ανάπτυξη, συχνά καθυστερούν λόγω των πολύπλοκων και χρονοβόρων διαδικασιών αδειοδοτήσεων, διακηρύξεων και κατακυρώσεων.
- Μεταφορά κονδυλίων σε Στόχους Πολιτικής οι οποίοι δεν έχουν άμεση περιβαλλοντική επίπτωση, συνήθως λόγω καθυστερήσεων στην υλοποίηση των δράσεων. Ιδιαίτερη επικινδυνότητα θα έχει η μεταφορά κονδυλίων από Στόχους Πολιτικής με κυρίως περιβαλλοντικό χαρακτήρα (όπως λ.χ. ΣΠ2Α, ΣΠ5, στους οποίους έχει κατανεμηθεί περίπου το 34% των διαθέσιμων πόρων).

- Μη ολοκλήρωση έργων κατά την διάρκεια της περιόδου 2021-2027 και πιθανή μεταφορά αυτών στην επόμενη διαχειριστική περίοδο.

Συμπερασματικά, η δεύτερη εναλλακτική λύση είναι η εφαρμογή του προγράμματος με κατανομή, χρονοδιάγραμμα και επίτευξη στόχων διαφορετικών από αυτά που σχεδιάσθηκαν. Εξετάζουμε δηλαδή ως εναλλακτικό σενάριο την χειρότερη περίπτωση, η οποία είναι η διοχέτευση πόρων σε Στόχους Πολιτικής μικρότερου περιβαλλοντικού αποτυπώματος.

5.3 Συγκριτική αξιολόγηση των εναλλακτικών δυνατοτήτων

Αξιολόγηση Μηδενικής Λύσης

Η μη πραγματοποίηση του Ε.Π. της Περιφέρειας Ηπείρου για την περίοδο 2021-2027 δεν συνεπάγεται ένα στατικό και αμετάβλητο περιβάλλον καθώς πέραν του Ε.Π., υπάρχουν κι' άλλοι παράγοντες που επηρεάζουν άμεσα ή έμμεσα το περιβάλλον. Τα επιμέρους έργα για την υλοποίηση της αναπτυξιακής πολιτικής υλοποιούνται αυτόνομα από τους Φορείς σύμφωνα με τις αρμοδιότητες (θεματικές ή χωρικές) και τις δυνατότητές (τεχνικές και χρηματοδοτικές) τους.

Γενικά πάντως, η μηδενική λύση μεταφράζεται σε παραίτηση από τους στόχους του νέου ΕΣΠΑ 2021-2027 και τους Στρατηγικούς Στόχους που έχουν θεσπιστεί για την επίτευξη του Αναπτυξιακού Οράματος της Περιφέρειας. Συνεπώς, η μηδενική λύση δε συμβάλλει στην ενίσχυση και διαφοροποίηση της περιφερειακής οικονομίας, στην προώθηση της αειφορίας, στην ενίσχυση της αστικής κινητικότητας και της κοινωνικής συνοχής και στην στήριξη της βιώσιμης και ολοκληρωμένης χωρικής ανάπτυξης. Επιπλέον, η μη υλοποίηση του Ε.Π. συνεπάγεται τη μη συμμόρφωση με την ισχύουσα περιβαλλοντική νομοθεσία αρχικά σε Περιφερειακό επίπεδο και έπειτα σε Εθνικό. Αυτή η παράμετρος είναι ιδιαίτερα σημαντική μιας και περιβαλλοντικές προκλήσεις τις οποίες οφείλει να διαχειριστεί η Περιφέρεια είναι πολλές και αφορούν: την κλιματική αλλαγή, τη διαχείριση υδατικών πόρων, τη διαχείριση αποβλήτων, την πρόληψη και διαχείριση φυσικών καταστροφών κλπ.

Είναι προφανές ότι η μη υλοποίηση του Ε.Π. ακυρώνει όλες τις αναμενόμενες περιβαλλοντικές επιπτώσεις, τόσο τις θετικές όσο και τις αρνητικές.

Στην περίπτωση λοιπόν υιοθέτησης της μηδενικής λύσης δεν εξασφαλίζονται οι παρακάτω θετικές επιδράσεις (περιβαλλοντικού χαρακτήρα αλλά και μη):

- Δημιουργία νέων θέσεων εργασίας και προώθηση της έρευνας και της τεχνολογίας.
- Ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής και της ομαλής κοινωνικής ένταξης ευπαθών ομάδων.
- Βελτίωση των υπηρεσιών προς τους πολίτες με την προώθηση της ψηφιοποίησης.
- Εξοικονόμηση ενέργειας και προώθηση παραγωγής ενέργειας από ΑΠΕ.

- Υλοποίηση έργων προστασίας από την κλιματική αλλαγή (αντιπλημμυρικά, έργα προστασίας από κατολισθήσεις κλπ).
- Μετάβαση σε μία κυκλική οικονομία και αποδοτική χρήση φυσικών πόρων.
- Αναβάθμιση υποδομών οδικού δικτύου και ενίσχυση της συνδεσιμότητας και οδικής ασφάλειας.
- Μείωση των εκπομπών αερίων θερμοκηπίου με παρεμβάσεις στις αστικές μεταφορές και στις αστικές υποδομές.

Βέβαια, υιοθετώντας τη μηδενική λύση αποφεύγονται αρνητικές επιπτώσεις που αφορούν την παραγωγή αποβλήτων, θορύβου, οχλήσεων και κατανάλωσης ενέργειας στη φάση κατασκευής και λειτουργίας των προτεινόμενων έργων του Ε.Π. Οι αρνητικές επιπτώσεις αυτές όμως είναι είτε πρόσκαιρες (κατά την φάση της κατασκευής) είτε μικρής έντασης και έκτασης έναντι των θετικών επιπτώσεων (κατά την φάση της λειτουργίας των έργων).

Παράλληλα, η μηδενική λύση σημαίνει παραίτηση από τους πόρους που δικαιούται η Περιφέρεια στο πλαίσιο της νέας Προγραμματικής Περιόδου ενισχύοντας την εσωστρέφεια, την απομόνωσή της και τη διεύρυνση των ανισοτήτων μεταξύ Περιφέρειας Ηπείρου και των ήδη αναπτυσσόμενων Περιφερειών της χώρας.

Από περιβαλλοντικής άποψης, υποστηρίζεται έντονα τα τελευταία χρόνια η αλληλένδετη σχέση μεταξύ της οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης και της περιβαλλοντικής διαχείρισης στα πλαίσια της αειφόρου ανάπτυξης. Η οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη αδιαμφισβήτητα τροφοδοτεί με πόρους τις πρωτοβουλίες προστασίας του περιβάλλοντος ενώ παράλληλα καθιστά τις κοινωνίες ωριμότερες, ώστε να θέτουν τα περιβαλλοντικά ζητήματα σε πρώτη γραμμή προτεραιότητας. Υπό αυτό το πρίσμα, καθίσταται σαφές ότι η μη υλοποίηση του Επιχειρησιακού Προγράμματος της Περιφέρειας Ηπείρου 2021-2027 σημαίνει:

- Απώλεια πόρων για περιβαλλοντικές υποδομές.
- Φραγμό στην ανάπτυξη της περιβαλλοντικής συνείδησης των κοινωνιών.
- Τάση περιβαλλοντικής υποβάθμισης λόγω ανθρωπογενών πιέσεων και υπερεκμετάλλευσης των φυσικών πόρων.
- Αποτυχία αντιστροφής ή εξισορρόπησης των περιβαλλοντικών πιέσεων.

Αξιολόγηση πρώτης εναλλακτικής δυνατότητας

Σύμφωνα με το περιεχόμενο, τη δομή και τους στόχους του Επιχειρησιακού Προγράμματος της Ηπείρου, οι σημαντικές επιδράσεις (θετικές και αρνητικές) που αναμένονται από την υλοποίησή του είναι οι εξής:

- Διατήρηση του πληθυσμού και αύξηση της απασχόλησης μέσω δημιουργίας νέων θέσεων εργασίας.
- Ενίσχυση επιστημονικού και εργατικού δυναμικού.

- Προώθηση της έρευνας και της τεχνολογίας.
- Ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής και της ομαλής κοινωνικής ένταξης ευπαθών ομάδων.
- Υποστήριξη εφήβων.
- Βελτίωση των υπηρεσιών (εκπαίδευσης, υγείας, πρόνοιας κλπ) προς τους πολίτες με την προώθηση της ψηφιοποίησης.
- Εξοικονόμηση ενέργειας σε κτίρια και Η/Μ εγκαταστάσεις μέσω της ενεργειακής αναβάθμισης και χρήσης νέων τεχνολογιών.
- Προώθηση παραγωγής ενέργειας από ΑΠΕ και λειτουργίας Ενεργειακών Κοινοτήτων (Ε.Κοιν.).
- Υλοποίηση έργων προστασίας από την κλιματική αλλαγή (αντιπλημμυρικά, έργα προστασίας από κατολισθήσεις κλπ).
- Μετάβαση σε μία κυκλική οικονομία μέσω διαχείρισης των αποβλήτων και ολοκλήρωσης κατάλληλων περιβαλλοντικών υποδομών (π.χ. εγκαταστάσεις ύδρευσης και διαχείρισης αστικών υγρών αποβλήτων).
- Αναβάθμιση οδικού δικτύου και ενίσχυση της οδικής ασφάλειας.
- Μείωση των εκπομπών αερίων θερμοκηπίου μέσω υλοποίησης κατάλληλων δράσεων στις αστικές μεταφορές και στις υποδομές των αστικών κέντρων.
- Βιώσιμη και ολοκληρωμένη ανάπτυξη των αστικών, αγροτικών και παράκτιων περιοχών, μέσω εφαρμογής Ολοκληρωμένων Χωρικών Επενδύσεων (ΟΧΕ) για Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη (ΒΑΑ).
- Παραγωγή αποβλήτων, θορύβου και άλλων οχλήσεων, αλλά και επιδράσεις στο τοπίο και στις φυσικές διαπλάσεις από τις διάφορες εργασίες κατασκευής, κατά την υλοποίηση του προγράμματος.
- Παραγωγή επιπλέον ποσοτήτων αποβλήτων από τη λειτουργία νέων ή επέκταση υφιστάμενων επιχειρήσεων (ΜΜΕ, δομές Υγείας κλπ).
- Κατανάλωση επιπλέον ενέργειας από τη λειτουργία νέων ή επέκταση υφιστάμενων επιχειρήσεων (ΜΜΕ, δομές Υγείας, οργανωμένων υποδοχέων επιχειρήσεων κλπ).

Συνεπώς, από την εφαρμογή του Προγράμματος αναμένονται θετικές επιδράσεις που συμβάλλουν στην προστασία του περιβάλλοντος αλλά και στην κοινωνική και οικονομική ανάπτυξη της Περιφέρειας. Οι αρνητικές επιδράσεις που αφορούν τις διάφορες εργασίες κατασκευής με στόχο την υλοποίηση του Προγράμματος, εξαρτώνται από το μέγεθος και το είδος του εκάστοτε έργου. Στην παρούσα φάση γίνεται μια εκτίμηση των περιβαλλοντικών τους επιπτώσεων και σε κάθε περίπτωση θα πραγματοποιηθεί μια ακριβέστερη εκτίμηση αυτών στο στάδιο περιβαλλοντικής αδειοδότησης των έργων (Ν. 4014/11).

Αναλυτικά, η αξιολόγηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων που συνεπάγεται η υλοποίηση του Ε.Π. περιλαμβάνεται στο Κεφάλαιο 7.

Αξιολόγηση δεύτερης εναλλακτικής δυνατότητας

Η δεύτερη εναλλακτική δυνατότητα αφορά την υλοποίηση του Ε.Π. με αποκλίσεις σε σχέση με τον σχεδιασμό του, εξαιτίας των λόγων που αναφέρθηκαν στην παράγραφο 5.2.3. Επομένως, η δεύτερη αυτή εναλλακτική είναι να υλοποιηθούν έργα με μικρότερο περιβαλλοντικό αποτύπωμα, που θα επιφέρουν:

- απόκλιση από τους στόχους που έχουν τεθεί,
- στασιμότητα ή και μη μείωση της κατανάλωσης ενέργειας και μη μείωση των εκπομπών από κτίρια και μεταφορές,
- απόκλιση από τους στόχους για την μείωση των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής,
- καθυστέρηση υλοποίησης και ενδεχομένως απόκλιση από τα σχέδια διαχείρισης υδάτων και διαχείρισης υγρών και στερεών αποβλήτων,
- μη υλοποίηση έργων αστικής ανάπτυξης.

Επιπρόσθετα, η πιθανώς μικρή συμμετοχή των επιχειρήσεων στις δράσεις (λόγω καθυστερήσεων στην υλοποίηση των χρονοδιαγραμμάτων) μπορεί να επιφέρει αρνητικές επιπτώσεις στις νέες θέσεις εργασίας και την προώθηση της απασχόλησης.

Ο κίνδυνος επομένως από την υιοθέτηση της δεύτερης εναλλακτικής δυνατότητας μπορεί να επιφέρει σημαντικές αρνητικές περιβαλλοντικές επιπτώσεις, εμποδίζει την μετάβαση προς κλιματικά ουδέτερες κοινωνίες ενώ παράλληλα θέτει φραγμούς στην αξιοποίηση καθαρών μορφών ενέργειας και στην προστασία από την κλιματική αλλαγή.

Ακολούθως παρατίθεται η σύγκριση των ανωτέρω δυνατοτήτων αναλυτικά ανά περιβαλλοντικό τομέα.

Πίνακας 5. 1: Συγκριτική αξιολόγηση των εναλλακτικών δυνατοτήτων.

Περιβαλλοντικός Τομέας	Μηδενική λύση: Μη υλοποίηση του Ε.Π. Ηπείρου 2021-2027	Πρώτη εναλλακτική δυνατότητα: Υλοποίηση του Ε.Π. όπως έχει σχεδιαστεί	Δεύτερη εναλλακτική δυνατότητα: Υλοποίηση του Ε.Π. με αποκλίσεις
Βιοποικιλότητα - Οικοσυστήματα		Αρνητικές επιπτώσεις στη βιοποικιλότητα – οικοσυστήματα περιβαλλοντικά ευαίσθητων και προστατευόμενων περιοχών, στην περίπτωση που πρόκειται να υλοποιηθούν έργα σε ζώνες με ειδικό οικολογικό ενδιαφέρον. Ανάσχεση της απώλειας και προστασία της βιοποικιλότητας – οικοσυστημάτων των προστατευόμενων περιοχών, εφόσον τηρούνται οι περιβαλλοντικοί όροι. Παροδικές επίσης αρνητικές επιπτώσεις από την υλοποίηση των έργων στην φάση κατασκευής.	Αρνητικές επιπτώσεις ειδικά από την μη υλοποίηση των έργων του ειδικού στόχου ΣΠ5.
Χλωρίδα, πανίδα	<ul style="list-style-type: none"> Μηδενική χρηματοδότηση έργων. Περιορισμός αναπτυξιακών δυνατοτήτων της περιοχής. 	Αρνητικές επιπτώσεις στη χλωρίδα και πανίδα των περιοχών όπου πρόκειται να υλοποιηθούν έργα υποδομών. Ανάσχεση των επιπτώσεων εφόσον τηρούνται οι περιβαλλοντικοί όροι. Παροδικές επίσης αρνητικές επιπτώσεις από την υλοποίηση των έργων στην φάση κατασκευής.	Αρνητικές επιπτώσεις ειδικά από την μη υλοποίηση των έργων του ειδικού στόχου ΣΠ5.
Έδαφος	<ul style="list-style-type: none"> Ακύρωση αναμενόμενων θετικών και αρνητικών περιβαλλοντικών επιπτώσεων 	Άμεσες και βραχυπρόθεσμες αρνητικές επιπτώσεις στο φυσικό ανάγλυφο του εδάφους στις περιπτώσεις κατασκευής μεγάλων έργων υποδομής. Σε κάθε περίπτωση η όποια πιθανότητα άμεσης ή έμμεσης υποβάθμισης του εδάφους δύναται να αντιμετωπιστεί αποτελεσματικά με τη θέσπιση κατάλληλων μέτρων στο στάδιο περιβαλλοντικής αδειοδότησης των έργων. Παροδικές επίσης αρνητικές επιπτώσεις από την υλοποίηση των έργων στην φάση κατασκευής.	Μείωση των αρνητικών επιπτώσεων σε περίπτωση μη υλοποίησης των μεγάλων έργων υποδομής.
Τοπίο		Αναβάθμιση του τοπίου και του περιβάλλοντος αισθητικό περιβάλλον, κατά το στάδιο διαμόρφωσης μεγάλων χώρων πρασίνου στον αστικό ιστό. Θετικές θα είναι και οι επιπτώσεις από την υλοποίηση δράσεων με στόχο την πρόληψη του κινδύνου καταστροφών. Παροδικές αρνητικές επιπτώσεις από την υλοποίηση των έργων	Αρνητικές επιπτώσεις ειδικά από την μη υλοποίηση των έργων του ειδικού στόχου ΣΠ5.

Περιβαλλοντικός Τομέας	Μηδενική λύση: Μη υλοποίηση του Ε.Π. Ηπείρου 2021-2027	Πρώτη εναλλακτική δυνατότητα: Υλοποίηση του Ε.Π. όπως έχει σχεδιαστεί	Δεύτερη εναλλακτική δυνατότητα: Υλοποίηση του Ε.Π. με αποκλίσεις
Υδατα		<p>στην φάση κατασκευής.</p> <p>Θετικές επιπτώσεις στα ύδατα από την υλοποίηση δράσεων που προβλέπονται στο Περιφερειακό Σχέδιο για την Προσαρμογή στην Κλιματική Αλλαγή, στο Σχέδιο Διαχείρισης Κινδύνων Πλημμύρας και στο Σχέδιο ΛΑΠ Υ.Δ. Ηπείρου και από την υλοποίηση έργων διαχείρισης πλημμυρικών υδάτων/ υδρονομίας, έργων ενίσχυσης υδρευτικών αναγκών και μείωσης απωλειών ύδατος και έργων διαχείρισης αστικών υγρών αποβλήτων. Παροδικές αρνητικές επιπτώσεις από την υλοποίηση των έργων στην φάση κατασκευής.</p>	<p>Αρνητικές επιπτώσεις ειδικά από την μη υλοποίηση των έργων του ειδικού στόχου ΣΠ2Α.</p>
Παραγωγή αποβλήτων		<p>Θετικές επιπτώσεις από την ορθή διαχείριση των στερεών αποβλήτων και συνεπώς την πρόληψη της ρύπανσης μέσω της δράσης που αφορά τη συμπλήρωση υποδομών του ΠΕΣΔΑ. Ομοίως και σε ότι αφορά στη διαχείριση των αστικών υγρών αποβλήτων μέσω υλοποίησης επενδύσεων στη διαχείριση λυμάτων. Παροδικές αρνητικές επιπτώσεις από την υλοποίηση των έργων στην φάση κατασκευής.</p>	<p>Αρνητικές επιπτώσεις ειδικά από την μη υλοποίηση των έργων του ειδικού στόχου ΣΠ2Α.</p>
Ατμόσφαιρα		<p>Μείωση εκπομπών CO2 και λοιπών αερίων του θερμοκηπίου στην ατμόσφαιρα εξ αιτίας των σχετικών δράσεων π.χ. αναβάθμιση και εξοικονόμηση ενέργειας των δημόσιων υποδομών και ενσωμάτωση ΑΠΕ, βελτίωση της αστικής κινητικότητας κλπ). Παροδικές αρνητικές επιπτώσεις από την υλοποίηση των έργων στην φάση κατασκευής.</p>	<p>Αρνητικές επιπτώσεις ειδικά από την μη υλοποίηση των έργων του ειδικού στόχου ΣΠ2Α.</p>
Κλιματική αλλαγή		<p>Θετικές δράσεις θωράκισης της Περιφέρειας στις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής μέσω του Περιφερειακού Σχεδίου για την Προσαρμογή στην Κλιματική Αλλαγή.</p>	<p>Αρνητικές επιπτώσεις ειδικά από την μη υλοποίηση των έργων του ειδικού στόχου ΣΠ2Α.</p>
Πληθυσμός		<p>Θετικές επιπτώσεις μέσω των δράσεων που στοχεύουν στην εξάλειψη του φαινομένου της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού μέσω δημιουργίας νέων θέσεων</p>	<p>Αρνητικές επιπτώσεις ειδικά από την μη υλοποίηση των έργων του ειδικού στόχου ΣΠ4 καθώς και των</p>

Περιβαλλοντικός Τομέας	Μηδενική λύση: Μη υλοποίηση του Ε.Π. Ηπείρου 2021-2027	Πρώτη εναλλακτική δυνατότητα: Υλοποίηση του Ε.Π. όπως έχει σχεδιαστεί	Δεύτερη εναλλακτική δυνατότητα: Υλοποίηση του Ε.Π. με αποκλίσεις
		εργασίας, στην ενίσχυση της παραγωγικότητας και εξωστρέφειας των επιχειρήσεων, στη στήριξη της ψηφιακής συνδεσιμότητας των πολιτών, στην κοινωνικοοικονομική ένταξη των περιθωριοποιημένων κοινοτήτων (π.χ. Ρομά, Πρόσφυγες/ Μετανάστες) και στην βελτίωση των συνθηκών διαβίωσής τους, στην προώθηση της ισότητας και της αρχή της μη διάκρισης, στην προώθηση της διά βίου μάθησης, στην αναβάθμιση των υποδομών εκπαίδευσης, στην πρόσβαση όλων των πολιτών σε υπηρεσίες υγείας.	έργων που σχετίζονται με θέσεις εργασίας και αύξησης της απασχόλησης.
Ανθρώπινη υγεία		Βελτίωση και προστασία της ανθρώπινης υγεία, μέσω των δράσεων όπως ο εκσυγχρονισμός των δικτύων ύδρευσης δίνοντας πρόσβαση στους πολίτες σε επαρκές και καλής ποιότητας νερό, η ορθή διαχείριση στερεών και αστικών υγρών αποβλήτων, η ενίσχυση και ο εκσυγχρονισμός του συστήματος υγειονομικής περίθαλψης κλπ.	Αρνητικές επιπτώσεις αν δεν υλοποιηθούν έργα που βελτιώνουν και προστατεύουν την υγεία.
Θόρυβος		Μικρές αρνητικές επιπτώσεις στο ακουστικό περιβάλλον πλήρως αναστρέψιμες, καθώς διαρκούν όσο και η φάση κατασκευής των έργων.	Σχετικά ουδέτερες επιπτώσεις, ανάλογα με το είδος των έργων που θα υλοποιηθεί.
Υλικά περιουσιακά στοιχεία		Θετικές επιπτώσεις λόγω δράσεων οι οποίες θα συμβάλλουν στην αύξηση της περιουσιακής αξίας των υποδομών της Περιφέρειας (π.χ. ενεργειακή αναβάθμιση κτιρίων και Η/Μ εγκαταστάσεων, αναβάθμιση οδικού δικτύου κλπ.). Η υλοποίηση των παραπάνω δράσεων αναμένεται να συνδράμει έμμεσα στην αύξηση των υλικών περιουσιακών στοιχείων του εμπλεκόμενου πληθυσμού. Πιθανές αρνητικές επιπτώσεις σε κάποιες περιπτώσεις, εξαιτίας της αναγκαιότητας απαλλοτριώσεων με στόχο την υλοποίηση έργων υποδομών (π.χ. οδικά δίκτυα).	Αρνητικές επιπτώσεις από την μη υλοποίηση έργων εξοικονόμησης ενέργειας που εντάσσονται στο στόχο ΣΠ2Α και από τη μη αναβάθμιση του οδικού δικτύου (ΣΠ3).
Πολιτιστική		Θετικές επιπτώσεις, προστασία και διατήρηση της	Ουδέτερες επιπτώσεις αν δεν

Περιβαλλοντικός Τομέας	Μηδενική λύση: Μη υλοποίηση του Ε.Π. Ηπείρου 2021-2027	Πρώτη εναλλακτική δυνατότητα: Υλοποίηση του Ε.Π. όπως έχει σχεδιαστεί	Δεύτερη εναλλακτική δυνατότητα: Υλοποίηση του Ε.Π. με αποκλίσεις
κληρονομιά		πολιτιστικής, αρχιτεκτονικής και αρχαιολογικής κληρονομιάς της Περιφέρειας Ηπείρου (π.χ. έργα αξιοποίησης και ανάδειξης δημόσιων κτιρίων και χρήση τους ως πολιτιστικά / πνευματικά και συνεδριακά κτίρια, υλοποίηση έργων προστασίας τέτοιων χώρων κληρονομιάς από καταστροφές, δημιουργία/αναβάθμιση υποδομών με πολιτιστικό ενδιαφέρον, προβολή των τουριστικών πόρων της Περιφέρειας κλπ).	υλοποιηθούν έργα που στοχεύουν στην αξιοποίηση της πολιτικής κληρονομιάς.

5.4 Τεκμηρίωση επιλογής υλοποίησης της πρώτης εναλλακτικής δυνατότητας

Σύμφωνα με όσα προαναφέρθηκαν, είναι εμφανείς οι θετικές επιπτώσεις από την υλοποίηση του Ε.Π. Περιφέρειας Ηπείρου 2021 - 2027, καθώς οι προτεινόμενες δράσεις συμβάλλουν στην επίτευξη της βιώσιμης ανάπτυξης, σε συμμόρφωση με την κοινοτική και εθνική νομοθεσία. Συνεπώς, θα πρέπει να επιδιωχθεί η έγκαιρη, πλήρης και άμεση υλοποίηση του προγράμματος.

6 ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΗΣ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

6.1 Υφιστάμενη κατάσταση και τάσεις εξέλιξης

Στο παρόν Κεφάλαιο περιγράφεται η υφιστάμενη κατάσταση του περιβάλλοντος στην περιοχή μελέτης και συγκεκριμένα:

- δίνονται πληροφορίες για την τρέχουσα κατάσταση του περιβάλλοντος καθώς και τις εξελίξεις – τάσεις για επιμέρους περιβαλλοντικά ζητήματα,
- αξιολογούνται τα σημαντικότερα περιβαλλοντικά χαρακτηριστικά καθώς και εκείνων που ενδέχεται να επηρεαστούν.

Ως περιοχή μελέτης ορίζονται τα γεωγραφικά όρια της Περιφέρειας Ηπείρου.

6.1.1. Κλιματικά και βιοκλιματικά χαρακτηριστικά

Το κλίμα της Περιφέρειας Ηπείρου ποικίλει λόγω της γεωγραφικής της θέσης και της ποικιλομορφίας της. Ο προσανατολισμός, το υψόμετρο και η έκθεσή της στους ανέμους καθορίζουν τις κλιματικές συνθήκες της Ηπείρου και την διαχωρίζουν κλιματολογικά σε τρεις περιοχές³⁷:

- i. Την παράκτια, με μεσογειακό κλίμα
- ii. Την πεδινή με, ηπειρωτικό κλίμα
- iii. Την ορεινή με, ορεινό κλίμα

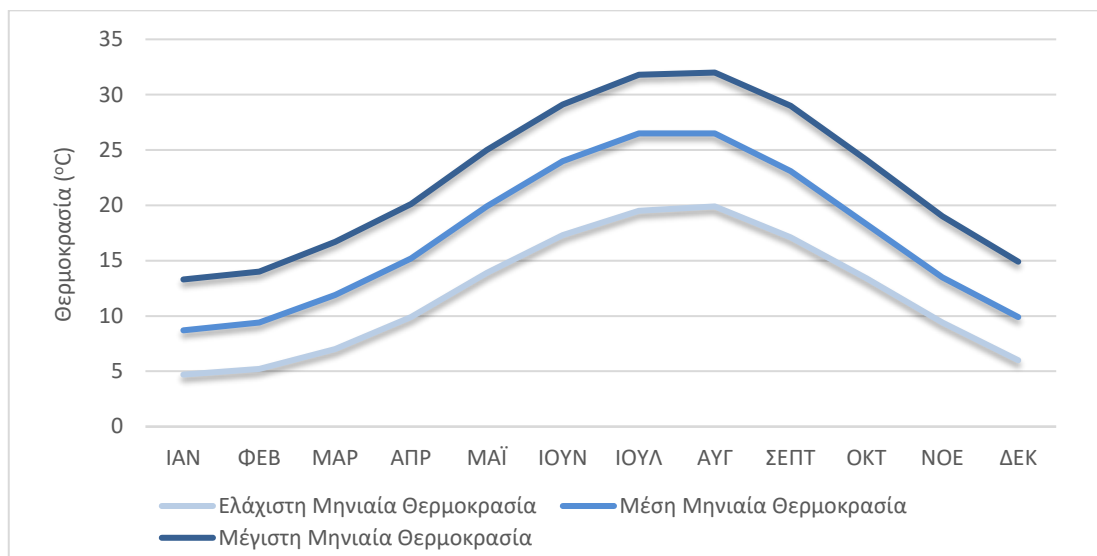
Σε γενικές γραμμές, το κλίμα της Ηπείρου χαρακτηρίζεται από έντονες βροχοπτώσεις κατά τη διάρκεια του έτους. Ο χειμώνας είναι ήπιος έως έντονος, με την εμφάνιση βόρειων ψυχρών μαζών. Κατά την περίοδο της άνοιξης, το κλίμα παρουσιάζει πιο ήπια χαρακτηριστικά με μειωμένη εμφάνιση βροχοπτώσεων και χαμηλές θερμοκρασίες. Το καλοκαίρι σημειώνεται σημαντική αύξηση της ξηρασίας και της θερμοκρασίας ενώ ανάλογη είναι και η μείωση των βροχοπτώσεων. Το φθινόπωρο το κλίμα είναι πιο ήπιο, με σχετική αύξηση των βροχοπτώσεων και της υγρασίας.

6.1.1.1. Θερμοκρασία

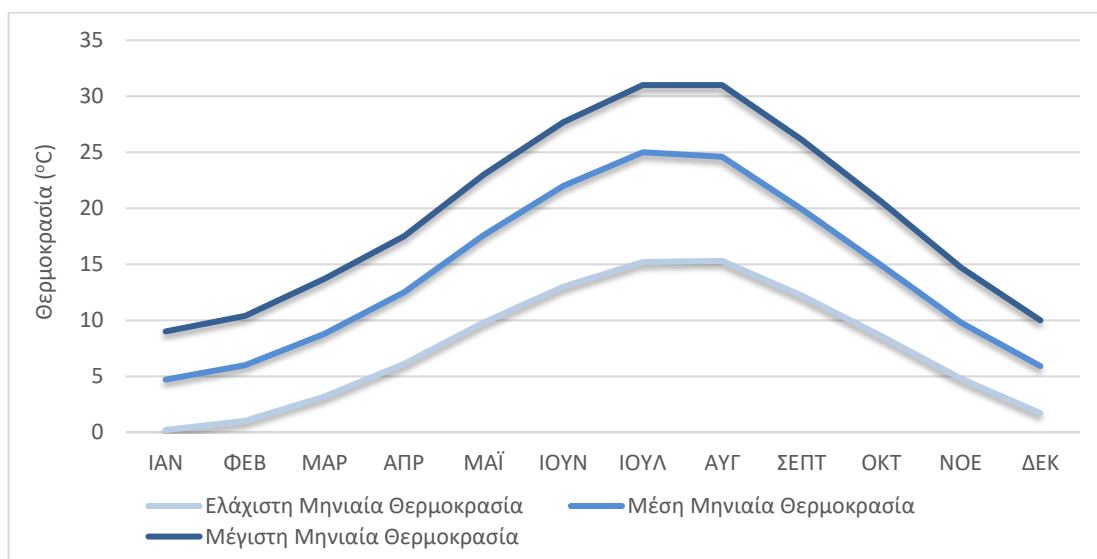
Η μέση ετήσια θερμοκρασία της περιοχής κυμαίνεται από 14 – 17 °C. Ο πιο θερμός μήνας είναι ο Αύγουστος ενώ οι πιο ψυχροί μήνες είναι ο Ιανουάριος και ο Φεβρουάριος. Στα Διαγράμματα 6. 1 και 6. 2 που ακολουθούν παρουσιάζονται τα θερμοκρασιακά προφίλ της

³⁷ Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων 1ης Αναθεώρησης του Σχεδίου Διαχείρισης Λεκανών Απορροής Ποταμού του Υδατικού Διαμερίσματος Ηπείρου, 2017. (<http://wfdver.ypeka.gr/el/project/consultation-el05-18-1revision-smpe-gr/>)

Άρτας και των Ιωαννίνων για την κλιματική περίοδο 1976-2010, βάσει των στοιχείων της ΕΜΥ.

Διάγραμμα 6. 1: Μηνιαία θερμοκρασία Άρτας περιόδου 1976-2010³⁸.

Διάγραμμα 6. 2: Μηνιαία θερμοκρασία Ιωαννίνων περιόδου 1976-2010³⁹.

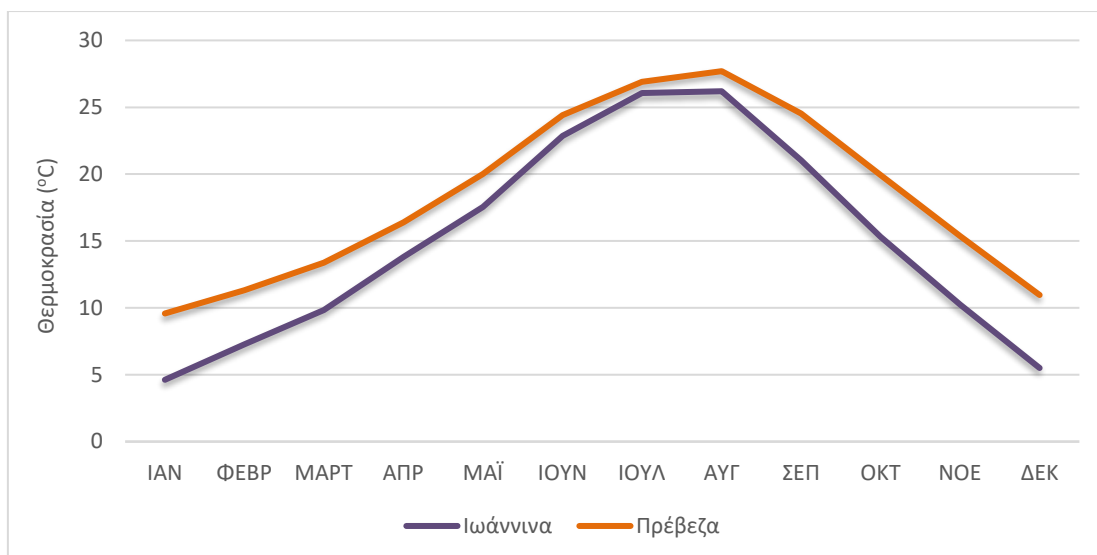
Στο Διάγραμμα 6.3 παρουσιάζεται η διακύμανση της θερμοκρασίας στο έτος, για τις πόλεις των Ιωαννίνων και Πρεβέζης, ως μέσος όρος της περιόδου 2011-2020 με βάση τα κλιματικά δελτία της ΕΜΥ.

³⁸ Κλιματικά Δεδομένα, Εθνική Μετεωρολογική Υπηρεσία (ΕΜΥ).

(http://www.hnms.gr/emy/el/climatology/climatology_city?perifereia=Epirus&poli=Arta)

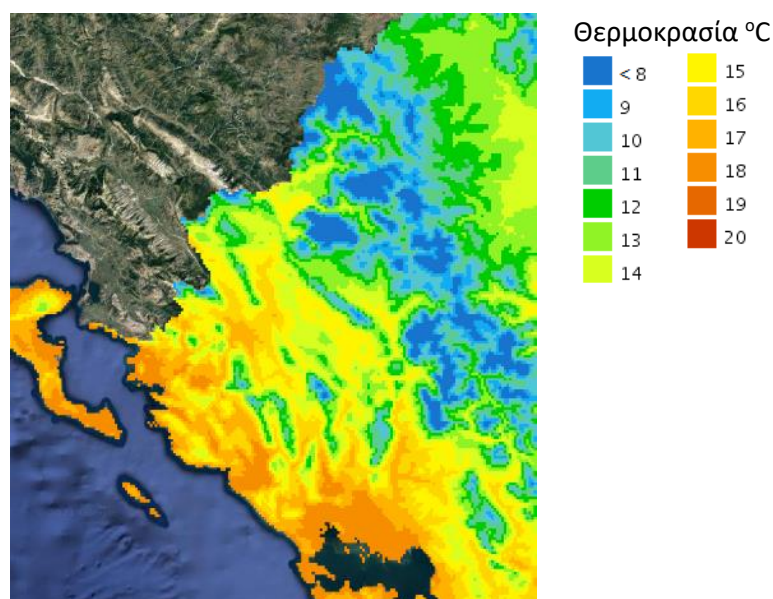
³⁹ Κλιματικά Δεδομένα, Εθνική Μετεωρολογική Υπηρεσία (ΕΜΥ).

(http://www.hnms.gr/emy/el/climatology/climatology_city?perifereia=Epirus&poli=Ioannina)

Διάγραμμα 6. 3: Διακύμανση μηνιαίας θερμοκρασίας περιόδου 2011-2020⁴⁰.

Η μέση ετήσια θερμοκρασία της Περιφέρειας Ηπείρου, για το διάστημα 1971-2000, αποτυπώνεται στο Χάρτη 6. 1 που ακολουθεί. Παρατηρείται πως στο μεγαλύτερο τμήμα της Περιφέρειας, η μέση τιμή κυμαίνεται από 15-17 °C, ενώ σε ορισμένες περιοχές του βόρειου τμήματός της, η μέση τιμή κυμαίνεται από 8-12 °C.

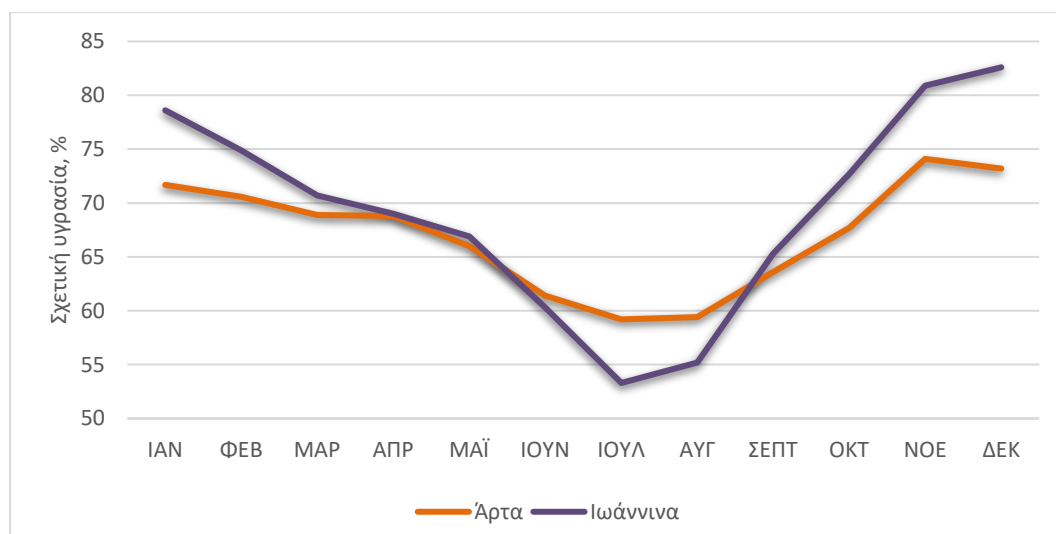
Χάρτης 6. 1: Μέση ετήσια θερμοκρασία Περιφέρειας Ηπείρου⁴¹.

⁴⁰ Κλιματικά Δελτία, Εθνική Μετεωρολογική Υπηρεσία (ΕΜΥ).
[\(http://www.hnms.gr/emy/el/climatology/climatology_month/\)](http://www.hnms.gr/emy/el/climatology/climatology_month/)

⁴¹ Κλιματικός Άτλαντας της Ελλάδας 1971-2000, Εθνική Μετεωρολογική Υπηρεσία (ΕΜΥ)
[\(http://climatlas.hnms.gr/sdi/\)](http://climatlas.hnms.gr/sdi/)

6.1.1.2. Σχετική υγρασία

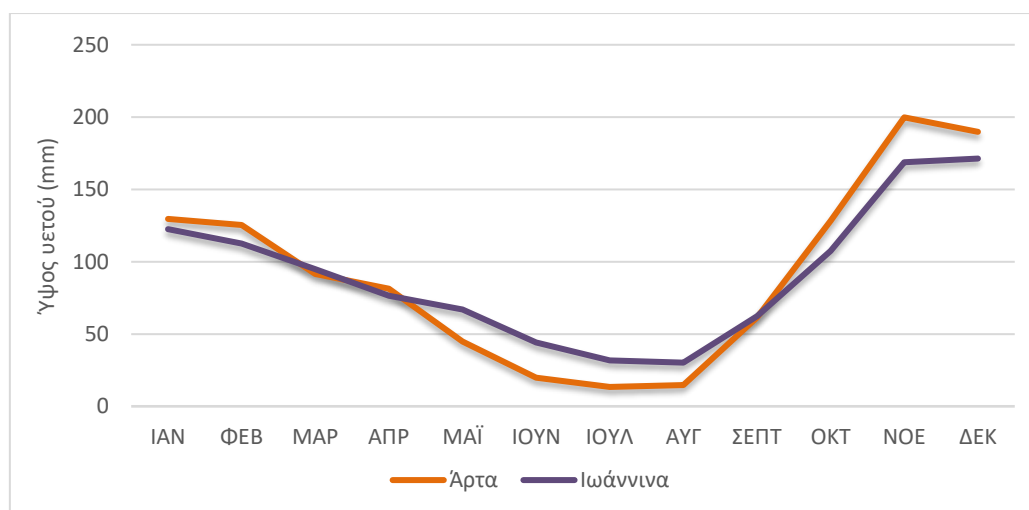
Στο Διάγραμμα 6. 4 που ακολουθεί παρουσιάζονται τα δεδομένα για τη σχετική υγρασία της περιοχής μελέτης κατά τη διάρκεια του έτους, ως μέσος όρος της περιόδου 1976-2010. Στη διάρκεια του έτους, στα Ιωάννινα, η υγρασία κυμαίνεται από 50 - 85% περίπου, ενώ στην Άρτα διατηρείται σε πιο σταθερά επίπεδα, από 60 - 75%. Η υγρασία παρουσιάζει αυξημένη τιμή κατά τη διάρκεια των φθινοπωρινών - χειμερινών μηνών, γεγονός που δικαιολογείται από τις έντονες βροχοπτώσεις που υπάρχουν στην περιοχή τους μήνες αυτούς.

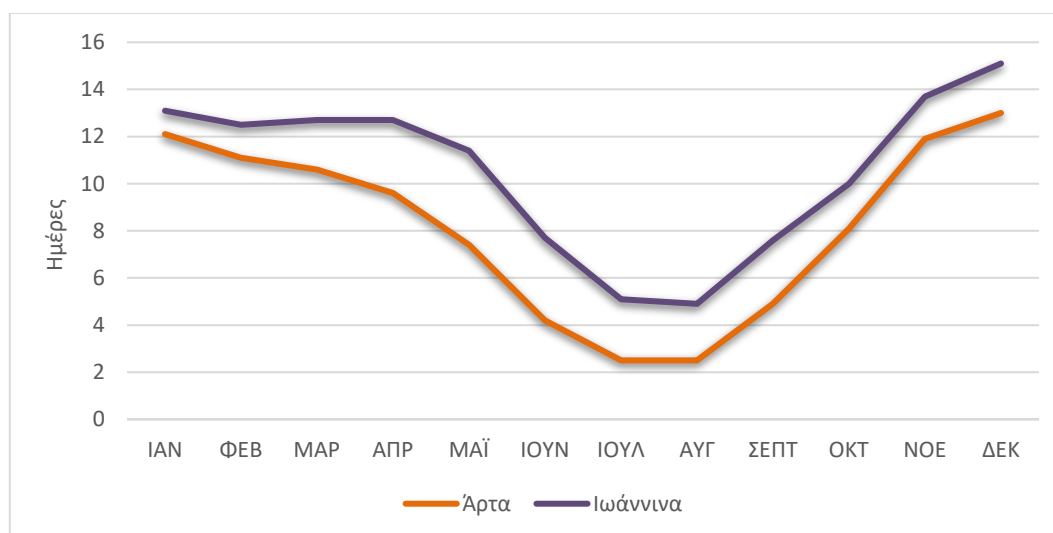
Διάγραμμα 6. 4: Διακύμανση σχετικής υγρασίας περιόδου 1956-2010.

6.1.1.3. Βροχόπτωση

Στα Διαγράμματα 6. 5 και 6. 6 που ακολουθούν, παρουσιάζονται αναλυτικά τα δεδομένα για τη βροχόπτωση στην περιοχή μελέτης. Το ύψος του υετού δεν παρουσιάζει σημαντικές διαφοροποιήσεις μεταξύ των δύο περιοχών, με το μεγαλύτερο ύψος να συναντάται κατά τους χειμερινούς μήνες. Οι βροχοπτώσεις είναι πιο έντονες τους φθινοπωρινούς και χειμερινούς μήνες με ελάχιστες βροχοπτώσεις τους καλοκαιρινούς μήνες. Στα Ιωάννινα, οι ημέρες όπου παρουσιάζονται βροχοπτώσεις κατά τη διάρκεια του έτους είναι περισσότερες συγκριτικά με αυτές της Άρτας.

Διάγραμμα 6. 5: Διακύμανση μηνιαίας βροχόπτωσης περιόδου 1956-2010.

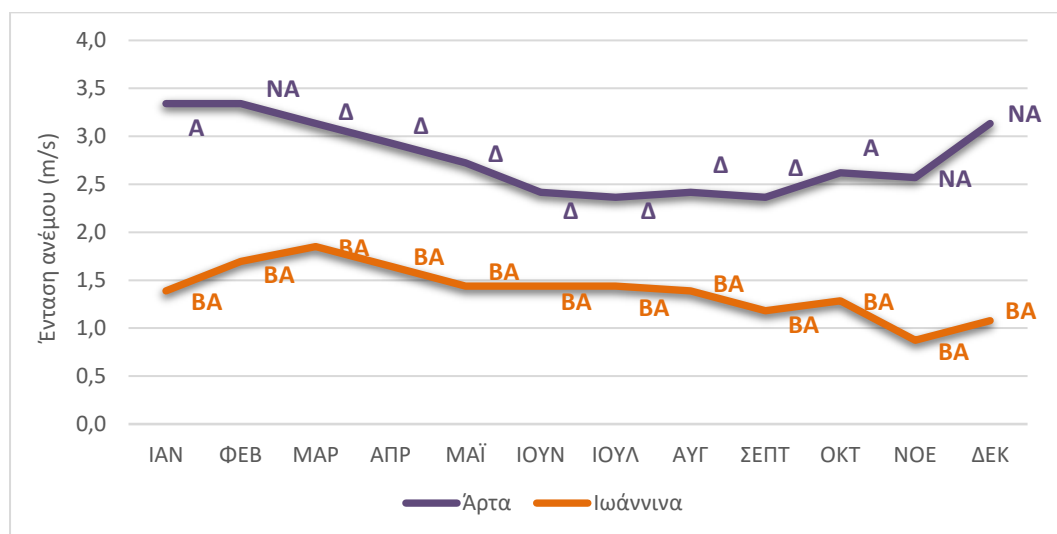

Διάγραμμα 6. 6: Μέση μηνιαία διάρκεια βροχοπτώσεων περιόδου 1956-2010.

6.1.1.4. Άνεμος

Στην περιοχή μελέτης, η μέση ένταση του ανέμου είναι 2m/s. Πιο συγκεκριμένα, στην Άρτα εμφανίζονται άνεμοι ισχυρότερης έντασης κατά την διάρκεια του έτους, με μέση ταχύτητα 2,8 m/s, ενώ στα Ιωάννινα η μέση τιμή ανέρχεται στα 1,4 m/s. Οι άνεμοι εξασθενούν σημαντικά τους μήνες Μάρτιο έως Αύγουστο στους οποίους καταγράφονται και οι χαμηλότερες εντάσεις. Σε γενικές γραμμές, οι άνεμοι στην περιοχή μελέτης θα μπορούσαν να χαρακτηριστούν από πολύ ασθενείς έως σχεδόν ανύπαρκτοι (άπνοια). Η κατεύθυνση των ανέμων στην Άρτα καθ' όλη τη διάρκεια του έτους είναι βορειοανατολικών κατευθύνσεων ενώ στα Ιωάννινα σημειώνονται κατά κύριο λόγο άνεμοι δυτικών κατευθύνσεων τους μήνες Μάρτιο έως Σεπτέμβριο και Νοτιοανατολικών κατευθύνσεων τους υπόλοιπους μήνες. Στο Διάγραμμα 6.7 που ακολουθεί, παρουσιάζεται η ένταση και η

κατεύθυνση των ανέμων για τις πόλεις της Άρτας και των Ιωαννίνων, σύμφωνα με τα κλιματικά δελτία της ΕΜΥ για το διάστημα 1956-2010.

Διάγραμμα 6. 7: Μέση μηνιαία ένταση του ανέμου περιόδου 1956-2010.

6.1.1.5. Βιοκλίμα

Η διερεύνηση του βιοκλίματος σχετίζεται κατά κύριο λόγο με τη σύνθεση των κλιματικών παραγόντων και τη συσχέτισή τους με τα έμβια όντα και τη βλάστηση. Επιπλέον, η συσχέτιση μεταξύ των φυτών και της βλάστησης είναι ιδιαίτερα σημαντική λαμβάνοντας υπόψη ότι τα φυτά είναι οι μόνοι ζωντανοί οργανισμοί που είναι αυτότροφοι, με αποτέλεσμα να έρχονται σε άμεση επαφή με τους περιβαλλοντικούς παράγοντες. Η βλάστηση συνδέεται με τη βιολογική έκφραση του περιβάλλοντος και πρώτα απ' όλα του κλίματος.

Τα κυριότερα στοιχεία του κλίματος, τα οποία παίζουν πρωτεύοντα ρόλο για τα έμβια όντα και τα φυτά, είναι η θερμότητα και το νερό (υγρασία). Τα στοιχεία αυτά συνδέονται άμεσα και με άλλους παράγοντες όπως η ηλιακή ενέργεια, η εξάτμιση κ.α. .

Η κατανομή των φυτικών ειδών και της βλάστησής τους στην επιφάνεια της Γης είναι γνωστή ως «ζώνες βλάστησης» ή «βιοκλιματικοί όροφοι» και διαμορφώνονται κατά τρόπο ανάλογο με τις κλιματικές ζώνες. Ο προσδιορισμός του βιοκλίματος στις μεσογειακές περιοχές γίνεται κατά κύριο λόγο με τη μέθοδο των βιοκλιματικών ορόφων του Emberger.

Ο βιοκλιματικός δείκτης, Q_2 , κατά τον Emberger υπολογίζεται με τον τύπο:

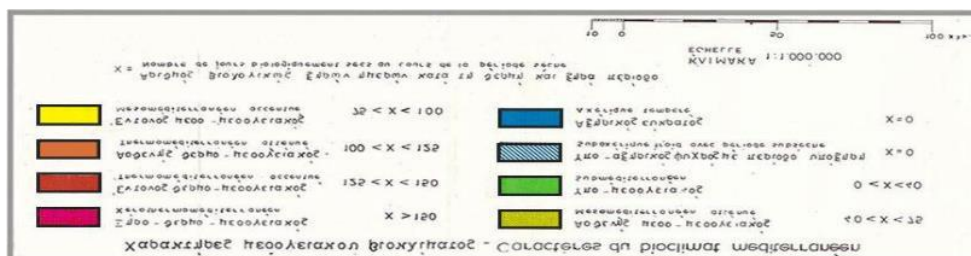
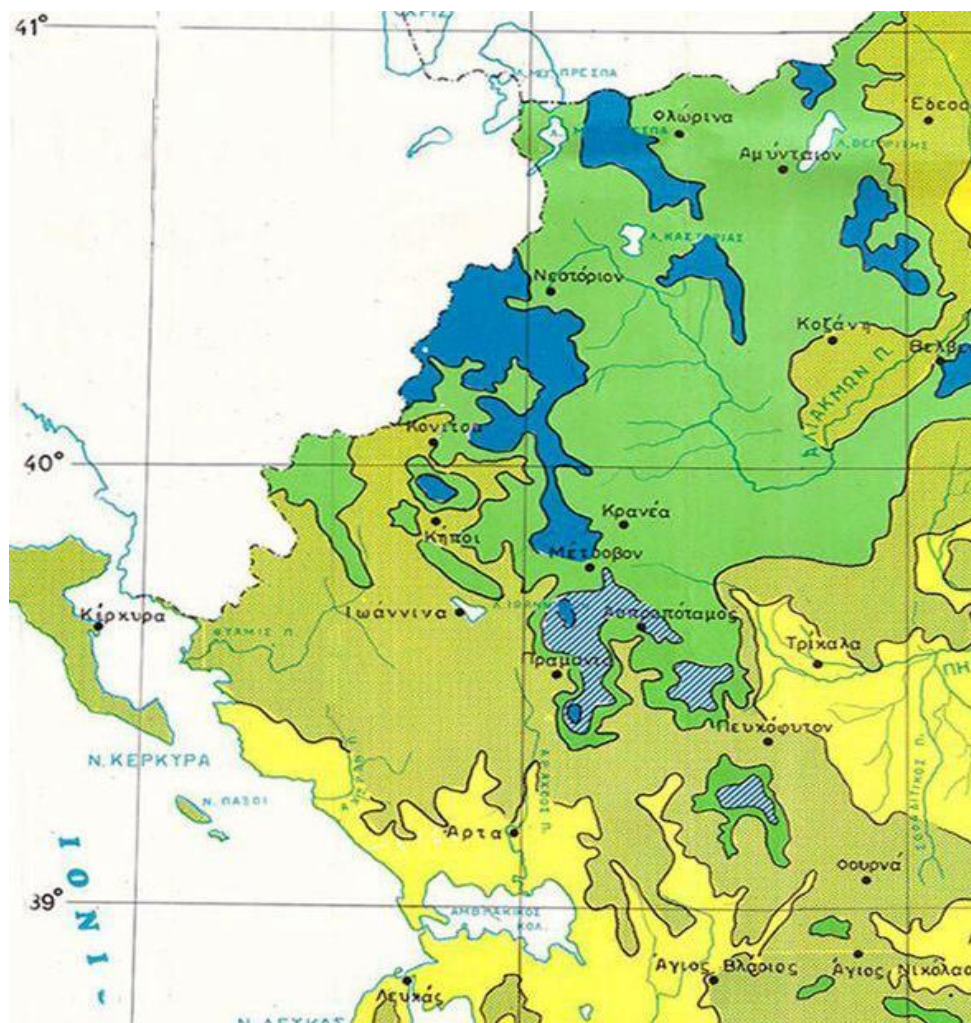
$$Q_2 = \frac{2.000-P}{M^2-m^2}, \text{ όπου:}$$

- P = Η ετήσια βροχόπτωση σε χιλιοστά (mm)
- M = Η μέση τιμή των μέγιστων θερμοκρασιών του θερμότερου μήνα σε απόλυτους βαθμούς (-273,2°C= 0 K)

- m = Η μέση τιμή των ελάχιστων θερμοκρασιών του ψυχρότερου μήνα σε απόλυτους βαθμούς ($-273,2^{\circ}\text{C} = 0 \text{ K}$)

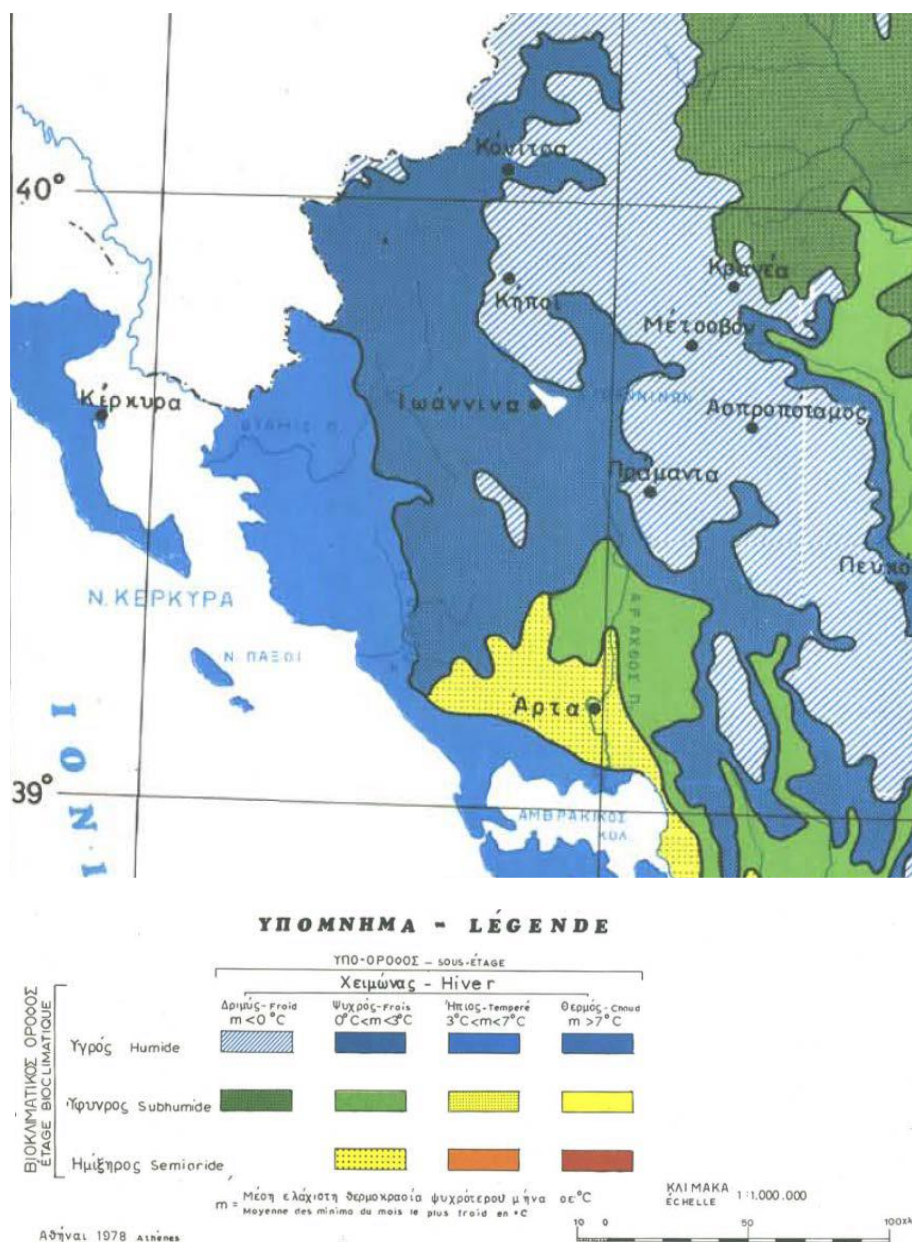
Όσο μικρότερη είναι η τιμή του δείκτη ($Q2$) τόσο πιο ξηρό είναι το βιοκλίμα ενός τόπου.

Ο Χάρτης 6. 2 αποτελεί τον βιοκλιματικό χάρτη της ευρύτερης περιοχής μελέτης, σύμφωνα με τον οποίο η περιοχή μελέτης έχει χαρακτήρα έντονο έως ασθενή μεσο-μεσογειακό. Επίσης, με βάση το χάρτη βιοκλιματικών ορόφων (Χάρτης 6. 3), ο βιοκλιματικός όροφος της περιοχής είναι κατά κύριο λόγο υγρός, με χειμώνες που κυμαίνονται από δριμείς έως ήπιοι, με εξαίρεση την ευρύτερη περιοχή της Άρτας, η οποία ανήκει σε ύφυγρο βιοκλιματικό όροφο με ψυχρό έως ήπιο χειμώνα.

Χάρτης 6. 2: Χάρτης βιοκλιματικών συνθηκών⁴².

⁴² Ίδρυμα Δασικών Ερευνών Αθηνών του Υπουργείου Γεωργίας, 1978.

Χάρτης 6. 3: : Χάρτης βιοκλιματικών ορόφων⁴³.

Στον Χάρτη 6.4 παρουσιάζονται οι φυτοκοινωνικές διαπλάσεις της περιοχής. Κυρίαρχο είδος στην Περιφέρεια Ηπείρου είναι οι διαπλάσεις θερμόφιλων υποηπειρωτικών φυλλοβόλων δρυών (Oleo-Ceratonion) και η Μεσογειακή διάπλαση Αριάς (Quercion ilicis), τύπος βαλκανικός και Ανατολικής Μεσογείου. Σε μικρότερο ποσοστό απαντούν και ορομεσογειακές διαπλάσεις οξύας – υβριδογενούς ελάτης.

⁴³ Ίδρυμα Δασικών Ερευνών Αθηνών του Υπουργείου Γεωργίας, 1978.

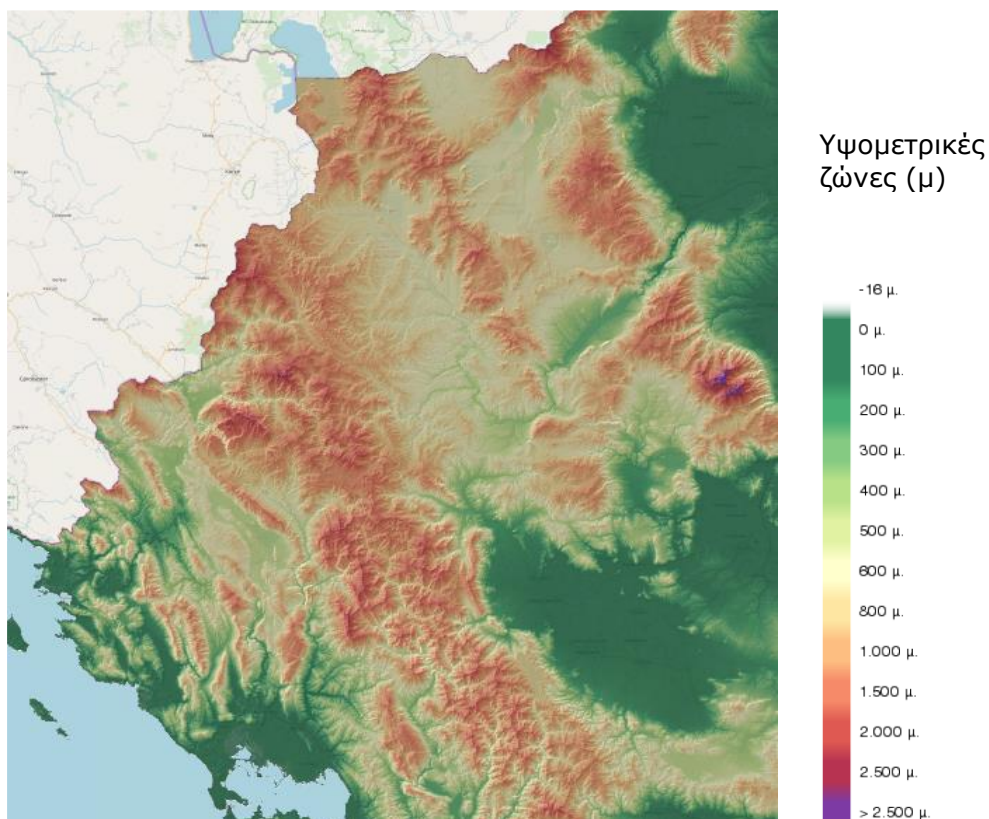
6.1.2. Μορφολογικά και τοπιολογικά χαρακτηριστικά

Η Περιφέρεια Ηπείρου είναι από τις πιο ορεινές περιφέρειες της χώρας, λαμβάνοντας υπόψη ότι οι ορεινές της περιοχές καλύπτουν περίπου το 75% της συνολικής έκτασης, οι ημιορεινές το 15% ενώ οι πεδινές μόνο το 10%. Στην ανατολική πλευρά της, εκτείνεται η Πίνδος, η οποία είναι η μεγαλύτερη οροσειρά της Ελλάδας. Έχει έντονο ανάγλυφο με μεγάλες κλίσεις πρηνών και βαθιές χαράδρες (π.χ. Βίκος, Άραχθος, Αχέροντας). Τα υψηλότερα βουνά της Ηπείρου είναι ο Σμόλικας (2.637 m), ο Γράμμος (2.521 m), η Τύμφη (2.499 m), τα Τζουμέρκα (2.429 m), ο Δούσκος (2.208 m), ο Τόμαρος (1.974 m), η Μουργκάνα (1.806 m) κ.ά.

Υπάρχουν τέσσερις βασικές ζώνες στην περιοχή μελέτης:

- i. Η παράκτια ζώνη των Π.Ε. Πρεβέζης και Θεσπρωτίας,
- ii. Η ζώνη των ορεινών όγκων, που εκτείνεται κατά μήκος του ανατολικού ορίου της Περιφέρειας, στις Π.Ε. Ιωαννίνων (Ζαγόρι, Μέτσοβο, Κόνιτσα, βόρεια Τζουμέρκα) και Άρτας (κεντρικά και νότια Τζουμέρκα)
- iii. Η ζώνη γεωργικής γης, η οποία περιλαμβάνει το νοτιοδυτικό τμήμα της Περιφέρειας (τμήματα των Π.Ε. Πρεβέζης και Άρτας)
- iv. Η ευρύτερη ζώνη των ορεινών και ημιορεινών περιοχών.

Οι μόνες πεδινές εκτάσεις είναι των Π.Ε. Άρτας και Πρεβέζης, καθώς και οι κοιλάδες των ποταμών Αχέροντα και Θύαμη. Οι κυριότεροι ποταμοί είναι ο Αώος, ο Θύαμις, ο Αχέροντας, ο Λούρος και ο Άραχθος, ενώ η σημαντικότερη λίμνη είναι αυτή των Ιωαννίνων, η Παμβώτιδα. Στον μορφολογικό χάρτη της Περιφέρειας Ηπείρου που ακολουθεί (Χάρτης 6.5), αποτυπώνονται οι υψομετρικές ζώνες της περιοχής.

Χάρτης 6. 5: Μορφολογικός χάρτης Περιφέρειας Ηπείρου⁴⁵.

Η Ευρωπαϊκή Σύμβαση του Τοπίου υπεγράφη στη Φλωρεντία στις 20 Οκτωβρίου 2000 και αντιμετωπίζει το τοπίο με ιδιαίτερη ευρύτητα. Έτσι, η έννοια του τοπίου επεκτείνεται πέρα από το «φυσικό» ή το «όμορφο» και περιλαμβάνει τόσο τις αστικές όσο και την ύπαιθρο. Επίσης, αναφέρεται εξίσου στις «υποβαθμισμένες» περιοχές, στις περιοχές «υψηλής ποιότητας» που ήδη αναγνωρίζονται ως εξαιρετικού κάλλους, αλλά και στη μεγάλη πλειονότητα των «καθημερινών» περιοχών. Μέσω της Σύμβασης αναγνωρίζεται η αξία του τοπίου ως σημαντικού πόρου περιβαλλοντικού και αναπτυξιακού χαρακτήρα και αποδίδεται μεγάλη σημασία στο ρόλο της δημόσιας διαβούλευσης για τη λήψη των αποφάσεων σε ότι αφορά την προστασία, τη διαχείριση και το σχεδιασμό του τοπίου. Η Ευρωπαϊκή Σύμβαση του Τοπίου κυρώθηκε με το Ν. 3827/2010 (ΦΕΚ 30 Α/2010).

Τα θεσμοθετημένα Τοπία Ιδιαίτερου Φυσικού Κάλλους (ΤΙΦΚ) στην ευρύτερη περιοχή μελέτης είναι 44 και περιλαμβάνονται στον ακόλουθο Πίνακα.

⁴⁵ Υποδομή Γεωχωρικών Πληροφοριών, Υπουργείο Ενέργειας και Περιβάλλοντος (ΥΠΕΝ).

<http://mapsportal.ypen.gr/maps/813/view>

Πίνακας 6. 1 Τοπία Ιδιαίτερου Φυσικού Κάλλους Περιφέρειας Ηπείρου⁴⁶.

A/A	Κωδικός	Όνομασία
1	ΑΤ3011025	Έλος Καλοδίκι Πάργας
2	ΑΤ3011017	Όρμος Αρίλλας
3	ΑΤ3011036	Αισθητικό Δάσος Μύτικα Πρεβέζης
4	ΑΤ3011034	Αισθητικό Δάσος Ιωαννίνων
5	ΑΤ3011131	Βόρεια Στενά Λούρου
6	ΑΤ3011073	Δίλοφο Ζαγορίου
7	ΑΤ3010051	Εκβολή Αχέροντα και Νεκρομαντείο
8	ΑΤ3011004	Εκβολή Καλαμά
9	ΑΤ3011018	Εκκλησάκι Ταξιαρχών στα Κάτω Πεδινά
10	ΑΤ3011027	Κήποι, Κουκούλι και το μεταξύ τους φαράγγι
11	ΑΤ3010048	Καπέσοβο και Βραδέτο Ζαγορίου
12	ΑΤ3011021	Κοιλάδα Αχέροντα από Αλώνι μέχρι Γλυκή
13	ΑΤ3011000	Κοιλάδα Καλαμά μεταξύ των χωριών Σίδηρη και Πηγαδούλια
14	ΑΤ3011016	Λίμνη Ζηρός Φιλιππιάδας
15	ΑΤ3010041	Λίμνη Παμβώτιδα και Νησί Ιωαννίνων
16	ΑΤ3012043	Λίμνη Τζαραβίνας
17	ΑΤ3011035	Λίμνη Πηγών Αώου
18	ΑΤ3011006	Λιμνοθάλασσα Λογαρού και Δέλτα Αράχθου
19	ΑΤ3011008	Λιμνοθάλασσα Τσοπέλι Αμβρακικού
20	ΑΤ3011007	Λιμνοθάλασσες Ροδιάς - Τσουκαλιού
21	ΑΤ3012045	Μέτσοβο
22	ΑΤ3010047	Μικρό και Μεγάλο Πάπιγγο
23	ΑΤ3010046	Μονοδένρι και Βίτσα Ζαγορίου
24	ΑΤ3010050	Νησάκια και Φρούριο Πάργας
25	ΑΤ3011130	Νότια Στενά Λούρου
26	ΑΤ3011044	Οροπέδιο Μονοδενδρίου Ιωαννίνων
27	ΑΤ3011019	Παραλία και Νησάκι Πέραμος
28	ΑΤ3011038	Στενά Αράχθου
29	ΑΤ3011005	Στενά Καλαμά
30	ΑΤ3011022	Στενά Σαρανταπόρου
31	ΑΤ3011012	Συμβολή Αώου - Βοϊδομάτη
32	ΑΤ3011010	Σύβοτα
33	ΑΤ3011003	Τμήμα Αχέροντα από Γλυκή μέχρι Καστρί
34	ΑΤ3011014	Τμήμα της Κοιλάδας του Καλαμά από Σουλόπουλο μέχρι Γκρίμποβο

⁴⁶ Βάση Δεδομένων για την Ελληνική Φύση

(https://filotis.itia.ntua.gr/biotopes/?page=1&category=1&geo_code=2%2C1%2C0)

A/A	Κωδικός	Όνομασία
35	ΑΤ3010049	Φαράγγι Βίκου και ποταμός Βοϊδομάτης
36	ΑΤ3011001	Φαράγγι Δολού Πωγωνιανής
37	ΑΤ3011026	Φαράγγι Μονής Ρογκοβού
38	ΑΤ3010045	Φαράγγι ποταμού Χρούσια, Σιράκο, Καλαρίτες
39	ΑΤ3011029	Φράγμα Καλαμά
40	ΑΤ3011013	Χαράδρα Αώου
41	ΑΤ3011011	Χαράδρα Θεογέφυρου
42	ΑΤ3011028	Χαράδρα Καλπακιώτικου ρέματος στο Φοινίκι
43	ΑΤ3011024	Χαράδρα Ρέματος Ντάλα και Στενά Αχέροντα
44	ΑΤ3011015	Χαράδρα ποταμού Γόρμου

6.1.3. Γεωλογικά, τεκτονικά και εδαφολογικά χαρακτηριστικά

Η γεωτεκτονική δομή της Ηπείρου αποτελείται από τις εξής ζώνες:

Ιόνιος Ζώνη: Καταλαμβάνει το μεγαλύτερο τμήμα της Ηπείρου και χαρακτηρίζεται ως ηπειρωτική λεκάνη με ημιπελαγική και πελαγική ιζηματογένεση. Παλαιογεωγραφικά διακρίνεται σε τρεις υποζώνες: την εσωτερική (ανατολική), την αξονική (ενδιάμεση) και την εξωτερική (δυτική). Η τεκτονική της χαρακτηρίζεται από μία σειρά επάλληλων μεγάλων αντικλίνων και συγκλίνων που επωθούνται και εφιππεύουν το ένα το άλλο προς τα δυτικά. Οι άξονες των μεγάλων αυτών αντικλίνων και συγκλίνων παρουσιάζουν γενικά ΒΔ-ΝΑ διεύθυνση ενώ νοτιότερα κάμπτονται και γίνονται ΒΒΔ-ΝΝΑ και ΒΒΑ-ΝΝΔ. Οι σχηματισμοί που απαρτίζουν τη γεωλογική δομή της Ιονίου ζώνης διαχωρίζονται σε τρεις κύριες στρωματογραφικές ενότητες: την κατώτερη, την μεσαία και την ανώτερη. Η κατώτερη στρωματογραφική ενότητα αποτελείται από εβαπόριτες με γύψους και ορυκτό άλας και τριαδικά ασβεστολιθικά λατυποπαγή. Η μεσαία αποτελείται από ασβεστολιθικούς σχηματισμούς που καταλαμβάνονται στη βάση τους από συμπαγείς παχυστρωματώδεις ασβεστόλιθους οι οποίοι εξελίσσονται στα ανώτερα στρώματά τους σε λεπτοπλακώδεις με πυριτιολίθους. Η ανθρακική ακολουθία διακόπτεται από οριζοντες κερατολίθων και σχιστολίθων με Ποσειδωνείες. Τέλος, στα ανώτερα στρώματα συναντάται ο φλύσχης με ψαμμίτες, ιλυολίθους και τοπικά κροκαλοπαγή. Τη στρωματογραφική ακολουθία συμπληρώνουν οι νεογενείς και τεταρτογενείς σχηματισμοί.

Ζώνη της Πίνδου: Εμφανίζεται στις ανατολικές περιοχές της Ηπείρου (Αθαμανικά όρη, Λάκμος) και χαρακτηρίζεται ως βαθιά αύλακα που αναπτύσσεται μεταξύ των υβωμάτων των ζωνών Πελαγονικής και Γαβρόβου. Παρουσιάζει μεγάλες εναλλαγές στην ιζηματογένεση (ανθρακική, πυριτική, κλαστική). Διακρίνεται παλαιογεωγραφικά σε τρεις υποζώνες: την υπερπινδική (ανατολική), την αξονική (ενδιάμεση) και την εξωτερική (δυτική). Από τεκτονικής άποψης, η ζώνη της Πίνδου εμφανίζεται ως τεκτονικό κάλυμμα επωθημένο πάνω

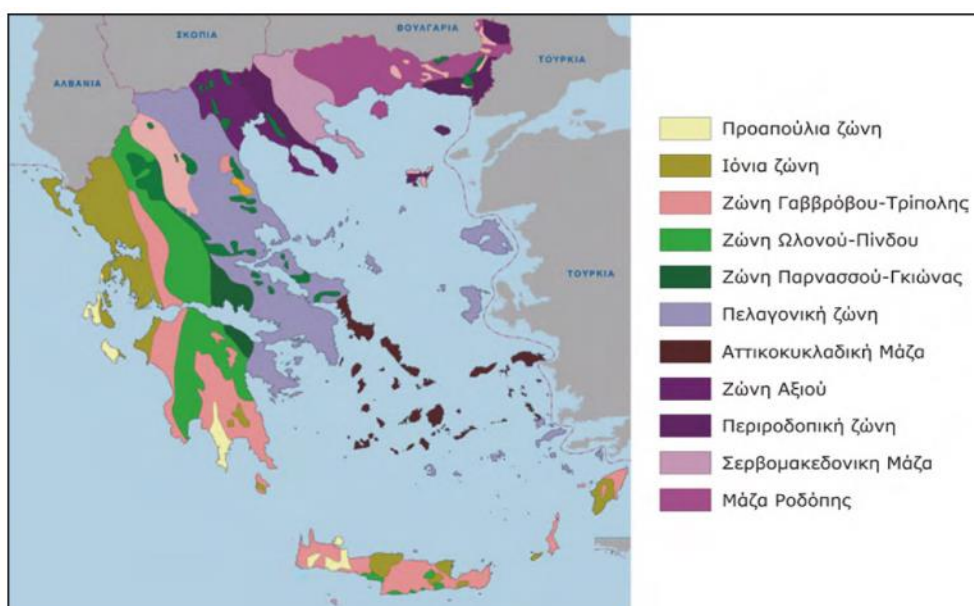
στην Ιόνια ζώνη. Τα τεκτονικά λείπια επωθούνται το ένα στο άλλο με κατεύθυνση από ανατολικά προς δυτικά με άξονες διεύθυνσης Β-N ως ΒΒΔ-NNA. Χαρακτηριστικές τεκτονικές δομές είναι οι ορεινοί όγκοι των Τζουμέρκων και το Περιστέρι. Η στρωματογραφική διάθρωση της ζώνης Πίνδου περιλαμβάνει: κλασικούς τριαδικούς σχηματισμούς, εναλλαγές ανθρακικών – πυριτικών σχηματισμών, μεταβατικά στρώματα Μαιστριχτίου – Παλαιοκαίνου και φλύσχη Αν. Ηωκαίνου.

Οφιολιθικό σύμπλεγμα: Βρίσκεται στο βόρειο και ανατολικό τμήμα της λεκάνης Αώου. Οι οφιολίθοι καταλαμβάνουν τον κύριο όγκο του Μαυροβουνίου, του Σμόλικα και του Γράμμου και εμφανίζονται επωθημένοι πάνω στα τεκτονικά καλύμματα της Πίνδου. Πιθανώς είναι Ιουρασικής ηλικίας με υπερβασικό τον κύριο χαρακτήρα τους.

Σχηματισμοί της Μεσοελληνικής αύλακας: Βρίσκεται στην υπολεκάνη του Σαραντάπορου με φαμμίτες, πολυγενή κροκαλοπαγή, μάργες και αποτελούν μεταλλικά ιζήματα, μολασσικού τύπου (Ολιγόκαινο – Μειόκαινο).

Ζώνη Γαβρόβου: Εμφανίζεται στο νότιοανατολικό τμήμα των βουνών του Βάλτου. Η ζώνη Γαβρόβου καταλαμβάνει ένα μικρό τμήμα στη περιοχή της Ηπείρου, στα βουνά του Βάλτου. Παλαιογεωγραφικά, η ζώνη αυτή χαρακτηρίζεται ως ύβωμα που είχε συνεχή νηριτική ιζηματογένεση. Τεκτονικά η ενότητα στο σύνολό της αποτελεί ένα αντίκλινο με άξονα ΒΒΔ-NNA. Στρωματογραφικά στην περιοχή της Ηπείρου η ζώνη Γαβρόβου εμφανίζεται με δυο ενότητες: των ανθρακικών σχηματισμών, του ορεινού όγκου του Γάβροβου και του φλύσχη, στα ανατολικά πρηνή των βουνών του Βάλτου.

Παρακάτω, στον Χάρτη 6.6, παρουσιάζονται οι γεωτεκτονικές ζώνες της Ελλάδας κατά τον Μουντράκη (1985).

Χάρτης 6. 6: Οι γεωτεκτονικές ζώνες του Ελλαδικού χώρου.

6.1.4. Φυσικό περιβάλλον

6.1.4.1. Χλωρίδα

Η βλάστηση της Ηπείρου δέχεται σημαντικές επιρροές τόσο από το υψόμετρο και το ανάγλυφο της όσο και από τις, κατά περιόδους, έντονες βροχοπτώσεις. Στον ευρύτερο γεωγραφικό χώρο της περιοχής μελέτης συναντάται μια μεγάλη ποικιλία τύπων βλάστησης, από υποβαθμισμένα βοσκοτόπια και γυμνά σχεδόν βουνά μέχρι πυκνά δάση.

Στα δάση της Ηπείρου συναντάται σε μεγάλο βαθμό η μαύρη πεύκη (*Pinus nigra*) και ποικιλία φυλλοβόλων δέντρων, όπως η οξυά και η δρυς, ενώ στα ψηλότερα σημεία των βουνών εμφανίζεται το ρόμπολο (*Pinus heldreichii*), ένα είδος πεύκου, ενδημικό της Βαλκανικής χερσονήσου. Στην περιοχή αυτή, υπάρχει ένας μεγάλος αριθμός διαφόρων ειδών αγριολούλουδων. Τα περισσότερα διαθέτουν εντυπωσιακά άνθη, όπως ο άγιος παρθενικός κρίνος (*Lilium candidum*), ο κίτρινος κρίνος της Αλβανίας (*Lilium albanicum*), ο νάρκισσος των ποιητών (*Narcissus poeticus*), η ραμόνδα (*Ramonda serbica*) και πολλά άλλα. Τα οικοσυστήματα τα οποία συναντώνται στην Περιφέρεια της Ηπείρου διακρίνονται παρακάτω.

Οικοσυστήματα της ευμεσογειακής ζώνης: Καταλαμβάνουν μέρος των πεδινών εκτάσεων και διακρίνονται σε δύο υποζώνες (*Oleo-Cetaronion* και *Quercion ilicis*). Τα είδη που συναντώνται είναι η αριά (*Quercion ilex*) και η κουμαριά (*Arbutus adrachne* A. unedo), με παρουσία φράξου (*Fraxinus ornus*). Η υποζώνη *Quercion ilicis* εμφανίζεται κατά κύριο λόγο με θαμνώδη μορφή και χαρακτηρίζεται ως έντονα υποβαθμισμένη. Το μεγαλύτερο ποσοστό των πεδινών εκτάσεων της υποζώνης *Quercion ilicis* έχουν εκχερσωθεί και αποδοθεί στις καλλιέργειες και τα υπόλοιπα έχουν μετατραπεί σε βοσκότοπους, στους οποίους επικρατεί θαμνώδης βλάστηση με μικρή βοσκοϊκανότητα.

Υπομεσογειακά οικοσυστήματα πρίνου και γαύρου: Η εξάπλωση των οικοσυστημάτων αυτών είναι ιδιαίτερα έντονη και εκτείνεται από μεγάλα υψόμετρα (ανατροφή βλαστήσεως - περίπτωση Μετσόβου) μέχρι τα παράλια (Ηγουμενίτσα). Περιλαμβάνουν συστάδες πρίνου (*Quercus coccifera*), μίξη πρίνου με γαύρο (*Coccifera - carpinetum*) ή συστάδες γαύρου (*Carpinetum orientalis*). Στα οικοσυστήματα του πρίνου εμφανίζονται και τα είδη φράξος (*Fraxinus ornus*), γαύρος (*Carpinus orientalis*), φιλύρα (*Philyrea media*), κοκκορεβυθιά (*Pistacia terebinthus*), παλιούρι (*Paliurus Spina cristis*), *Osryta carpinifolia*, *Colutea arborescens*, *Pyrus amygdalifonnis* και σποραδικά άτομα χνοώδους και μακεδονικής δρυός. Στις εκτάσεις με ασβεστολιθικό υπόστρωμα εμφανίζονται και είδη της ευμεσογειακής ζώνης (αριά, κουμαριά).

Οικοσυστήματα φυλλοβόλων πλατύφυλλων: Συναντώνται στα μεγαλύτερα υψόμετρα και περιλαμβάνουν μία ποικιλία ειδών φυλλοβόλων δρυών όπως:

- i. Μακεδονική (*Q. macedonica*): Εμφανίζεται στην περιοχή του Δυτικού Ζαγορίου με παρουσία των ειδών *Q. rubescens*, *Acer campestre*, *Cercis siliquastrum*, *Fraxinus Ornus*, *Ostrya carpinifolia*, *Clematis vitalba*, *Clematis flamula*, *Cornus mas*.
- ii. Πλατύφυλλη (*Q. Farnetto*): Παρουσιάζεται κατά κύριο λόγο στο ΒΔ τμήμα της περιοχής μελέτης, σε αργιλλώδη εδάφη και κοκκινοπηλούς, αλλά και διάσπαρτα σε περιοχές με υψόμετρο άνω των 700-800μ.
- iii. Ευθύφλοιος (*Q. Cerris*): Συναντάται σε περιοχές με ασβεστολιθικά πετρώματα ή δολομιτικούς ασβεστόλιθους και οφιόλιθους, στην υψηλότερη ζώνη των δρυοδασών (*Quercetum montanum*) με υπόροφο γαύρο (*Carpinus orientalis*) ή οστρυά (*Ostrya carpinilolia*).
- iv. Χνωώδης (*Q. rubescens*): Εμφανίζεται στα οικοσυστήματα του πρίνου και του γαύρου στις πλαγιές του νότιου τμήματος της ζώνης αυτής.

Οικοσυστήματα ψυχροβιότερων φυλλοβόλων πλατύφυλλων: Συναντώνται σε μεγάλα υψόμετρα με τα δάση της οξυάς (*Fagetum moesiaca*) και εμφανίζονται κυρίως σε Β, ΒΔ και ΒΑ πλαγιές της περιοχής μελέτης και πιο συγκεκριμένα στην περιοχή του Εθνικού-Δρυμού της Βάλια Κάλντα.

Οικοσυστήματα ορεινών μεσογειακών κωνοφόρων: Η υβριδογενής ελάτη και η μαύρη πεύκη συναντώνται σε μεγάλο βαθμό στην Ήπειρο, με την μαύρη πεύκη να αποτελεί το κυρίαρχο είδος της περιοχής, απόρροια της εμφάνισης των οφιολιθικών πετρωμάτων. Υπερέχει συγκριτικά με την οξυά και την ελάτη λόγω της αντοχής της στη μεγάλη συγκέντρωση μαγνησίου στην περιοχή των οφιολιθικών εδαφών. Απαντάται είτε μόνη, είτε σε μίξη με οξυά ή ελάτη. Στα δάση της μαύρης πεύκης της περιοχής, εμφανίζονται συχνά θαμνώνες με πυξάρι και συναντώνται μικτά δάση με ευθύφλοιο και πλατύφυλλο δρυ, ελάτη, οξυά και λευκόδερμη πεύκη (ρόμπολο). Χαρακτηριστικά παραδείγματα τέτοιων δασών, με ιδιαίτερη φυσική ομορφιά είναι τα δάση Βρυσχωρίου - Λάιστας - Βοβούσας. Αναφορικά με τη υβριδογενή ελάτη (*Abies borisii regis*), έχει έντονη παρουσία στην περιοχή της Β. Πίνδου, συνήθως μαζί με μαύρη πεύκη και δρυ.

Οικοσυστήματα ψυχρόβιων κωνοφόρων: Στη ζώνη αυτή είναι έντονη η εμφάνιση της δασικής πεύκης (*Pinus sylvestris*) σε μεμονωμένες συστάδες στη Βάλια Κάλντα και της λευκόδερμης πεύκης ή ρόμπολο (*Pinus heldreichii*), σε συστάδες σε ασβεστολιθικά πετρώματα, μικτές με μαύρη πεύκη, ελάτη ή οξυά.

Παρόχθια οικοσυστήματα: Κυριαρχούν στις όχθες των ποταμών και των λιμνών της περιοχής με την εμφάνιση πλατάνων (*Platanus orientalis*), σκλήθρων (*Alnus glutinosa*) και ιτιών (*Salix Sp.*).

Εξωδασικά οικοσυστήματα: Κάνουν την εμφάνισή τους στις υψηλές κορυφές της οροσειράς της Πίνδου με θαμνώδη και ποώδη βλάστηση. Η βλάστησή τους είναι σε μεγάλο βαθμό υποβαθμισμένη λόγω της υπερβόσκησης καθώς χρησιμοποιούνται ως θεινά

βοσκοτόπια. Τα είδη που συμμετέχουν σε φλύσχη είναι το *Juniperus nana*, *Daphne oleoides*, *Festuca vana*, ενώ σε ασβεστόλιθους τα *Marubium velutinum* και *Centaurea epirotica*. Στο Μικρό Πάπιγγο συναντώνται και συστάδες από *Juniperus foetidissima*.

Σποραδικά είδη: Πρόκειται για είδη όπως: σφένδαμος (*Acer monspesulanum* τρίλοβος σφ., *A.campestre* - πενδινή σφ., *A.platanoides* - πλατανοειδής, *A.obtusatum* αμβλεία σφ., *A.pseudoplatanus* - ορεινή σφ.), αγριοκερασιά (*Prunus avium*), ορεινή φτελιά (*Ulmus glabra*), αργυρόφυλλη και πλατύφυλλη φιλύρα (*Tilia tomentosa*, *platyrrhillos*), και η πικροκαστανιά (*Aesculus hippocastanum*) σε ορισμένες παραποτάμιες περιοχές.

Στον Χάρτη 6.7 που ακολουθεί, παρουσιάζεται η βλάστηση και οι χρήσεις γης στην Περιφέρεια Ηπείρου, απ' όπου διαφαίνεται η έντονη παρουσία μαύρης πεύκης, δρυ και θάμνων, κυρίως στο κεντρικό και νότιο τμήμα της υπό μελέτη γεωγραφικής περιοχής.

6.1.4.2. Πανίδα

Το μορφολογικά ιδιαίτερο ανάγλυφο της Ηπείρου, σε συνδυασμό με την ύπαρξη υγροτοπικών και δασικών εκτάσεων, οδηγούν στην εμφάνιση ενός μεγάλου αριθμού ειδών πανίδας. Τα ποικίλα οικοσυστήματα της ευρύτερης γεωγραφικής περιοχής ενισχύουν την διατήρηση των ειδών αυτών, ορισμένα εκ των οποίων θεωρούνται σπάνια σε εθνικό επίπεδο και προστατεύονται από την εθνική ή ευρωπαϊκή νομοθεσία.

Σπάνια και απειλούμενα είδη που έχουν παρατηρηθεί στην περιοχή είναι η καφέ αρκούδα (*Ursus arctos*), η βίδρα (*Lutra lutra*), το αγριογούρουνο (*sus scrofa*), ο λύκος (*Canis lupus*), ο λύγκας (*Lynx lynx*), το αγριόγιδο (*Rupicapra rupicapra*), το ζαρκάδι (*Capreolus capreolus*), το τσακάλι (*Canis aureus*), η σαύρα της Πίνδου (*Algyroides nigropunctatus*), οι οχιές *Vipera ursinii graeca* και *Vipera benus bosniensis*. Στις ψηλές κορυφές και τις ορεινές περιοχές της Ηπείρου διαμένει ένας σημαντικός αριθμός αρπακτικών πουλιών και στρουθιομορφων. Επιπλέον, η ύπαρξη του έντονου υδρογραφικού δικτύου, με λίμνες και ποτάμια συνεχούς ροής, ενισχύει την ύπαρξη σημαντικών αμφιβίων ειδών ιχθυοπανίδας και ερπετών, όπως η σαύρα της Πίνδου (*Algyroides nigropunctatus*), πολλά από τα οποία είναι ενδημικά ή συναντώνται μόνο στην Ελλάδα.

Παράλληλα, στις παράκτιες περιοχές της Ηπείρου, υπάρχουν υγρότοποι με ιδιαίτερο ορνιθολογικό ενδιαφέρον οι οποίοι διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στην μετανάστευση και την αναπαραγωγή πολλών απειλούμενων ειδών. Τα κυριότερα είδη ορνιθοπανίδας που παρατηρούνται στην περιοχή μελέτης είναι: η γερακίνα (*Buteo buteo*), ο δρυοκολάπτης (*Picus viridis*), το όρνιο (*Gyps fulvus*), ο αετός (*Aquila chrysaetos*), ο φιδαιτός (*Circaetus gallicus*), ο πετρίτης (*Falco peregrinus*) και ο μπούφος (*Bubo bubo*).

Ορισμένοι από τους σημαντικότερους υγροβιότοπους του Δικτύου Natura 2000, οι οποίοι βρίσκονται στην περιοχή μελέτης και φιλοξενούν σημαντικούς πληθυσμούς πτηνών αναφέρονται στον Πίνακα ακολούθως.

Πίνακας 6. 2 Υδροβιότοποι Περιφέρειας Ηπείρου.

Κωδικός Natura	Όνομασία	Κατηγορία
GR2110004	Αμβρακικός Κόλπος, λιμνοθάλασσα, Κατάφουρκο, Κορακονήσια	ΖΕΠ
GR2110006	Κοιλάδα Αχελώου, Όρη Βάλτου	ΖΕΠ
GR2120001	Εκβολές (Δέλτα) Καλαμά	ΕΖΔ
GR2120002	Έλος Καλοδίκι	ΕΖΔ
GR2120003	Λίμνη Λιμνοπούλα	ΕΖΔ
GR2120005	Υγρότοπος εκβολών Καλαμά και νήσος Πρασούδι	ΖΕΠ
GR2120006	Έλη Καλοδίκι, Μαργαρίτι, Καρτέρι και λίμνη Προντάνη	ΖΕΠ
GR2130005	Λίμνη Ιωαννίνων	ΕΖΔ & ΖΕΠ
GR2140001	Εκβολές Αχέρωντα (από Γλώσσα έως Αλωνάκι), στενά Αχέρωντα	ΕΖΔ

6.1.4.3. Περιοχές εθνικού συστήματος προστατευόμενων περιοχών

Το Εθνικό Σύστημα Προστατευόμενων Περιοχών αποτελείται από όλες τις περιοχές που υπάγονται σε μια ή περισσότερες από τις κατηγορίες του άρθρου 19 του Ν. 1650/1986. Σύμφωνα και με την τροποποίησή του από τους Ν. 3937/2011 και Ν. 4685/2020, ως προστατευόμενες περιοχές ορίζονται:

- Περιοχές προστασίας της βιοποικιλότητας, χερσαίες, υδάτινες, θαλάσσιες ή μικτού χαρακτήρα, φυσικές ή ημιφυσικές περιοχές με καταγεγραμμένη παρουσία τύπων φυσικών οικοτόπων και ειδών διεθνούς, ενωσιακής σημασίας ή/και ελληνικού ενδιαφέροντος που χρήζουν προστασίας και διατήρησης.
- Οι περιοχές που συμπεριλαμβάνονται στον Εθνικό Κατάλογο Περιοχών του Ευρωπαϊκού Οικολογικού Δικτύου Natura 2000 οι οποίες διακρίνονται σε ειδικές ζώνες διατήρησης (ΕΖΔ), ζώνες ειδικής προστασίας (ΖΕΠ) και σε προτεινόμενους τόπους ενωσιακής σημασίας, σύμφωνα με την ειδικότερη κατάταξή τους στο Παράρτημα Ι και τους συνημμένους σ' αυτόν Πίνακες 1 και 2 της κοινής απόφασης των Υπουργών Περιβάλλοντος και Ενέργειας και Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων υπ' αριθμ. 50743/2017 - ΦΕΚ 4432/Β/15-12-2017.
- Περισσότερες περιοχές από τις παραπάνω που βρίσκονται σε γεωγραφική εγγύτητα μεταξύ τους μπορούν να συγκροτούν μία περιοχή προστασίας της βιοποικιλότητας.

Οι περιοχές, τα στοιχεία ή τα σύνολα σύμφωνα με τα κριτήρια του άρθρου 19 του Ν. 1650/86 μπορούν να χαρακτηρίζονται ως:

- Περιοχές απόλυτης προστασίας της φύσης
- Περιοχές προστασίας της φύσης
- Φυσικά πάρκα και ειδικότερα:
 - i. Εθνικοί δρυμοί

- ii. Εθνικά πάρκα
- iii. Περιφερειακά πάρκα
- Περιοχές προστασίας οικοτόπων και ειδών και ειδικότερα:
 - i. Ειδικές ζώνες διατήρησης (ΕΖΔ)
 - ii. Ζώνες ειδικής προστασίας (ΖΕΠ)
 - iii. Καταφύγια άγριας ζωής
- Προστατευόμενα τοπία και στοιχεία τοπίου ή προστατευόμενοι φυσικοί σχηματισμοί:
 - i. Αισθητικά Δάση
 - ii. Διατηρητέα Μνημεία της Φύσης
 - iii. Προστατευτικά Δάση

Περιοχές Προστασίας της Φύσης

Σύμφωνα με το άρθρο 5 του Ν. 3937/2011, ως περιοχές προστασίας της φύσης (Nature reserves) χαρακτηρίζονται εκτάσεις μεγάλης οικολογικής ή βιολογικής αξίας. Στις περιοχές αυτές προστατεύεται το φυσικό περιβάλλον από κάθε δραστηριότητα ή επέμβαση που μπορεί να μεταβάλει ή να αλλοιώσει τη φυσική κατάσταση, σύνθεση ή εξέλιξή του. Κατ' εξαίρεση, επιτρέπονται, σύμφωνα με τις ειδικότερες ρυθμίσεις του οικείου σχεδίου διαχείρισης, η εκτέλεση εργασιών που κρίνονται αναγκαίες για τη μη αλλοίωση εκείνων των χαρακτηριστικών που διασφαλίζουν τη διατήρηση των προστατευτέων αντικειμένων, επιστημονικών ερευνών και η άσκηση ήπιων ασχολιών και δραστηριοτήτων, εφόσον δεν έρχονται σε αντίθεση με τους σκοπούς προστασίας. Οι περιοχές προστασίας της φύσης είναι δυνατόν να περιλαμβάνουν προστατευόμενες περιοχές της παραγράφου 1 του ίδιου άρθρου.

Στην περιοχή μελέτης υπάρχει μία (1) περιοχή προστασίας της φύσης. Πρόκειται για το Εθνικό Πάρκο Τζουμέρκων, Περιστερίου και Χαράδρας Αράχθου, το οποίο θεσμοθετήθηκε το 2009, με προεδρικό διάταγμα (ΦΕΚ 49/Δ/12-02-2009). Το 2016, η περιοχή εντάχθηκε στο ευρωπαϊκό δίκτυο προστατευόμενων περιοχών που έχουν πιστοποιηθεί ως Βιώσιμοι Προορισμοί από την Ευρωπαϊκή Ομοσπονδία Προστατευόμενων Περιοχών (Eurorparc). Με το Ν. 4519/2018 «Φορείς Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών και άλλες διατάξεις» άλλαξε η ονομασία του Εθνικού Πάρκου σε Εθνικό Πάρκο Τζουμέρκων, Κοιλιάδας Αχελώου, Αγράφων και Μετεώρων, με διευρυμένα όρια περιοχής ευθύνης. Συνολικά, στο Εθνικό Πάρκο περιλαμβάνονται δεκατρείς (13) περιοχές που ανήκουν στο Ευρωπαϊκό Οικολογικό Δίκτυο περιοχών NATURA 2000 από τις οποίες:

- Επτά (7) έχουν χαρακτηριστεί ως Ειδικές Ζώνες Διατήρησης (ΕΖΔ), (Οδηγία 92/43/ΕΟΚ).
- Πέντε (5) ως Ζώνες Ειδικής Προστασίας (ΖΕΠ)» για τη διατήρηση των ειδών της Ορνιθοπανίδας (Οδηγίες 79/409/ΕΚ και 2009/147/ΕΚ)
- Μια (1) έχει χαρακτηριστεί παράλληλα ως ΖΕΠ και ΕΖΔ.

Το Εθνικό Πάρκο καταλαμβάνει έκταση περίπου 3.380 km² και γεωγραφικά απλώνεται στις ορεινές περιοχές των Περιφερειών Ηπείρου, Θεσσαλίας, Δυτικής Ελλάδος και Στερεάς Ελλάδος (Κεντρικό και Νότιο τμήμα της οροσειράς της Πίνδου). Πρόκειται για μια ανοιχτή χερσαία περιοχή εντός της οποίας εκτείνονται δύο ορεινά συγκροτήματα: το Λάκμο (Περιστέρι) και τα Αθαμανικά όρη (ή Τζουμέρκα).

Η περιοχή χαρακτηρίζεται από ποικιλόμορφο ανάγλυφο με μεγάλες υψομετρικές διαφορές (144μ – 2.429μ) και έντονη παρουσία του υδάτινου στοιχείου. Κατ' αυτό τον τρόπο ενισχύεται η δημιουργία ενός πολυποίκιλου μωσαϊκού βιοτόπων με διαφορετικά ενδιαιτήματα στα οποία φύονται πολλά σπάνια ή και ενδημικά είδη φυτών. Στα χερσαία οικοσυστήματα της περιοχής έχουν καταγραφεί δεκαεπτά (17) τύποι οικοτόπων και τριάντα (30) τύποι και υποτύποι υδάτινων οικοτόπων. Στην περιοχή συναντώνται πολλά σπάνια και προστατευόμενα είδη θηλαστικών όπως η βίδα, η καφέ αρκούδα, το αγριόγιδο. Η περιοχή είναι ιδιαίτερα σημαντική για τους πληθυσμούς των πουλιών, ενώ έχουν καταγραφεί εκατοντάδες είδη ασπονδύλων, ψαριών, αμφιβίων και ερπετών.

Το Εθνικού Πάρκου χωρίζεται σε ζώνες προστασίας και η κάθε μία χαρακτηρίζεται από διαφορετικό βαθμό προστασίας. Στις Ζώνες I και II ισχύουν ιδιαίτερες ρυθμίσεις ανάλογα με την κρισιμότητα, τη μοναδικότητα και τη φυσικότητά τους. Στις Ζώνες III και IV οι επιτρεπόμενες δραστηριότητες και επεμβάσεις είναι περισσότερες σε σχέση με τις δύο πρώτες ζώνες, αλλά παραμένει ως κυρίαρχος στόχος η βιώσιμη χρήση των φυσικών πόρων.

Στον παρακάτω Πίνακα αναφέρονται οι ζώνες προστασίας του Εθνικού Πάρκου και η έκταση που καταλαμβάνει κάθε μία.

Πίνακας 6. 3: Ζώνες προστασίας Εθνικού Πάρκου Τζουμέρκων, Κοιλιάδας Αχελώου, Αγράφων και Μετεώρων⁴⁸.

Κατηγορία περιοχής προστασίας	Όνομασία ζώνης προστασίας	Έκταση (km ²)
(Ζώνη I) Προστασία της φύσης	Ζώνη ΙΑ: «Περιοχή Προστασίας της Φύσης χαράδρας Αράχθου»	44
	Ζώνη ΙΒ: «Περιοχή Προστασίας της Φύσης Άνω τμήμα Καλαρρύτικου»	21
	Ζώνη ΙΓ: «Περιοχή Προστασίας της Φύσης Παχτουρίου- Αθαμανίας»	26
	Ζώνη ΙΔ: «Περιοχή Προστασίας της Φύσης Τσούμα- Πλαστάρι- Κούτσουρο»	12
(Ζώνη ΙΙ) Διατήρηση τοπίου, οικοτόπων και ειδών	Ζώνη ΙΙΑ: «Περιοχή Διατήρησης Τοπίου, Οικοτόπων & Ειδών Κακαρδίτσας- Τζουμέρκων»	107
	Ζώνη ΙΙΒ: «Περιοχή Διατήρησης Τοπίου, Οικοτόπων & Ειδών Περιστερίου»	120
(Ζώνη ΙΙΙ) Εθνικό Πάρκο	Εθνικό Πάρκο Τζουμέρκων - Περιστερίου - χαράδρας Αράχθου	393
(Ζώνη ΙV) Περιφερειακή Ζώνη	Ζώνη ΙVΑ: «Περιοχή Περιφερειακής Ζώνης Νοτιοδυτικών Τζουμέρκων»	51
	Ζώνη ΙVΒ: «Περιοχή Περιφερειακής Ζώνης Κατσανοχωρίων»	17
	Ζώνη ΙVΓ: «Περιοχή Περιφερειακής Ζώνης Δυτικού Περιστερίου»	14
	Ζώνη ΙVΔ: «Περιοχή Περιφερειακής Ζώνης Νοτιοανατολικών Τζουμέρκων»	12

Φυσικά Πάρκα

Σύμφωνα με την παράγραφο 3 του άρθρου 5 του Ν. 3937/2011, ως φυσικά πάρκα (Natural parks) χαρακτηρίζονται χερσαίες, υδάτινες ή μεικτού χαρακτήρα περιοχές, εφόσον παρουσιάζουν ιδιαίτερη αξία και ενδιαφέρον λόγω της ποιότητας και ποικιλίας των φυσικών και πολιτιστικών τους χαρακτηριστικών, ιδίως βιολογικών, οικολογικών, γεωλογικών, γεωμορφολογικών και αισθητικών και παράλληλα προσφέρουν σημαντικές δυνατότητες για ανάπτυξη δραστηριοτήτων που εναρμονίζονται με την προστασία της φύσης και του τοπίου.

Τα φυσικά πάρκα διακρίνονται σε εθνικά και περιφερειακά και είναι δυνατόν να περιλαμβάνουν προστατευόμενες περιοχές απόλυτης προστασίας της φύσης, περιοχές

⁴⁸ Εθνικό Πάρκο Τζουμέρκων Κοιλιάδας Αχελώου Αγράφων και Μετεώρων, Φορέας Διαχείρισης.

<https://www.tzoumerka-park.gr/zones-prostasias/>

προστασίας της φύσης, περιοχές προστασίας οικοτόπων και ειδών και προστατευόμενα τοπία και προστατευόμενους φυσικούς σχηματισμούς.

Όταν το φυσικό πάρκο ή μεγάλο τμήμα του καταλαμβάνει θαλάσσια ή δασική περιοχή ή όταν περιλαμβάνει μεγάλης σημασίας γεωτόπους, μπορεί να ονομάζεται ειδικότερα θαλάσσιο πάρκο, εθνικός ή περιφερειακός δρυμός ή γεωπάрко, αντίστοιχα.

i. Εθνικοί Δρυμοί

Οι Εθνικοί Δρυμοί περιλαμβάνουν εκτάσεις, στις περισσότερες από τις οποίες κυριαρχεί ο δασικός χαρακτήρας, με ιδιαίτερο οικολογικό και επιστημονικό ενδιαφέρον. Σύμφωνα με τον Ν. 3937/2011, οι εθνικοί δρυμοί που έχουν κηρυχθεί κατά το άρθρο 78 του Ν. 86/1969 (ΦΕΚ 7/Α), όπως αντικαταστάθηκε από το άρθρο 3 του Ν. 996/1971 (ΦΕΚ 192/Α/6-10-1971) χαρακτηρίζονται εθνικά πάρκα με προεδρικό διάταγμα που εκδίδεται με πρόταση του Υπουργού Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής

ii. Εθνικά Πάρκα

Ως εθνικά πάρκα χαρακτηρίζονται περιοχές μεγάλης έκτασης που είτε λόγω της θέσης τους, όπως διασυνοριακές, είτε λόγω της εξέχουσας οικολογικής ή άλλης φυσικής σπουδαιότητάς τους θεωρούνται ως σημαντικές σε εθνικό επίπεδο.

Στην περιοχή μελέτης έχουν αναγνωρισθεί δύο (2) Εθνικοί Δρυμοί και ένα (1) Εθνικό Πάρκο τα οποία παρουσιάζονται στον Πίνακα που ακολουθεί.

Πίνακας 6. 4: Φυσικά Πάρκα Περιφέρειας Ηπείρου.

	Όνομασία	Έκταση (ha)	ΦΕΚ
Εθνικοί Δρυμοί	Εθνικός Δρυμός Πίνδου (Βάλια Κάλντα)	6.927	120/Α/1966
	Εθνικός Δρυμός Βίκου – Αώου	12.600	198/Α/1973
Εθνικά Πάρκα	Εθνικό Πάρκο Τζουμέρκων, Κοιλάδας Αχελώου, Αγράφων και Μετεώρων	338.000	49/Δ/12-02-2009
	Εθνικό Πάρκο Βόρειας Πίνδου	200.000	639/Δ/14-6-05

Στην περιοχή μελέτης συναντάται και το Εθνικό Πάρκο Υγροτόπων Αμβρακικού, το οποίο θεσμοθετήθηκε με την ΚΥΑ 11989 (ΦΕΚ 123/Δ/21-03-2008) «Χαρακτηρισμός των χερσαίων, υδάτινων και θαλάσσιων περιοχών του Αμβρακικού κόλπου ως Εθνικού Πάρκου και καθορισμός χρήσεων, όρων και περιορισμών». Γεωγραφικά εκτείνεται στην Π.Ε. Αιτωλοακαρνανίας, στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας, καθώς και στις Π.Ε. Άρτας και Πρεβέζης της Περιφέρειας Ηπείρου.

Περιοχές Προστασίας Οικοτόπων και Ειδών

Σύμφωνα με την παράγραφο 4 του άρθρου 5 του Ν. 3937/2011, ως περιοχές προστασίας οικοτόπων και ειδών (Habitat / species management areas) χαρακτηρίζονται εκτάσεις χερσαίες, υγροτοπικές ή θαλάσσιες που υπόκεινται σε διαχείριση για τη διασφάλιση ικανοποιητικής κατάστασης διατήρησης των προστατευτέων οικοτόπων και ειδών. Διακρίνονται σε Ειδικές Ζώνες Διατήρησης (ΕΖΔ), Ζώνες Ειδικής Προστασίας (ΖΕΠ) και Καταφύγια Άγριας Ζωής (ΚΑΖ).

Περιοχές Natura 2000

Το ευρωπαϊκό οικολογικό δίκτυο προστατευόμενων περιοχών Natura 2000 δημιουργήθηκε στα πλαίσια της οδηγίας 92/43/ΕΟΚ για τη διατήρηση των φυσικών οικοτόπων καθώς και της άγριας πανίδας και χλωρίδας. Πρόκειται για ένα δίκτυο τόπων που αποσκοπεί στην μακροπρόθεσμη διατήρηση και προστασία σπάνιων ή και απειλούμενων προς εξαφάνιση ειδών και οικοσυστημάτων. Το δίκτυο αυτό αποτελείται από δύο κατηγορίες περιοχών:

- τις «Ζώνες Ειδικής Προστασίας (ΖΕΠ)» (Special Protection Areas - SPA) για την Ορνιθοπανίδα, όπως ορίζονται στην Οδηγία για τα Πουλιά (79/409/ΕΚ) «για τη διατήρηση των άγριων πτηνών»
- τους «Τόπους Κοινοτικής Σημασίας (ΤΚΣ)» (Sites of Community Importance - SCI) όπως ορίζονται στην Οδηγία για του Οικοτόπους (92/43/ΕΟΚ).

Οι ΖΕΠ, μετά το χαρακτηρισμό τους από τα Κράτη Μέλη, εντάσσονται αυτόματα στο Δίκτυο Natura 2000. Αντίθετα, για την ένταξη των ΤΚΣ πραγματοποιείται επιστημονική αξιολόγηση και διαπραγμάτευση μεταξύ των Κρατών Μελών και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Πιο συγκεκριμένα, κάθε Κράτος Μέλος προτείνει έναν κατάλογο τόπων, οι οποίοι ορίζονται ως «Προτεινόμενοι Τόποι Κοινοτικής Σημασίας (πΤΚΣ ή Sites of Community Importance - pSCI). Μετά την αξιολόγηση και την οριστικοποίηση του καταλόγου των ΤΚΣ από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, τα Κράτη Μέλη υποχρεούνται να κηρύξουν τις περιοχές αυτές ως «Ειδικές Ζώνες Διατήρησης (ΕΖΔ)» (Special Areas of Conservation - SAC)» μέσα σε διάστημα έξι (6) ετών και να καθορίσουν τις προτεραιότητες για την διατήρηση σε ικανοποιητική κατάσταση των τύπων οικοτόπων και ειδών κοινοτικού ενδιαφέροντος εντός αυτών. Κατ' αυτόν τον τρόπο ολοκληρώνεται η ένταξή τους στο Δίκτυο Natura 2000. Συνεπώς, οι ΤΚΣ και οι ΕΖΔ ταυτίζονται γεωγραφικά με μόνη διαφορά μεταξύ των δύο, το παρεχόμενο επίπεδο προστασίας.

Το ευρωπαϊκό Δίκτυο Natura 2000 περιλαμβάνει συνολικά 26.918 περιοχές από τις οποίες οι 5.390 χαρακτηρίζονται ως ΖΕΠ και οι 23.532 ως ΤΚΣ. Η συνολική έκταση που καταλαμβάνει το δίκτυο, αφαιρώντας τις αλληλεπικαλύψεις των περιοχών, ανέρχεται στα

1.204.987 km² αποτελώντας το 18,5% περίπου της χερσαίας έκτασης των Κρατών - Μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕU27).

Στην Ελλάδα, ο εθνικός κατάλογος περιοχών του Δικτύου Natura 2000 περιλαμβάνει συνολικά μέχρι σήμερα 446 περιοχές, από τις οποίες οι 207 είναι χαρακτηρισμένες ως ΖΕΠ και οι 265 ως ΕΖΔ. Στον Πίνακα 6. 5 αναφέρεται αναλυτικά ο αριθμός και οι εκτάσεις των εθνικών περιοχών Natura 2000.

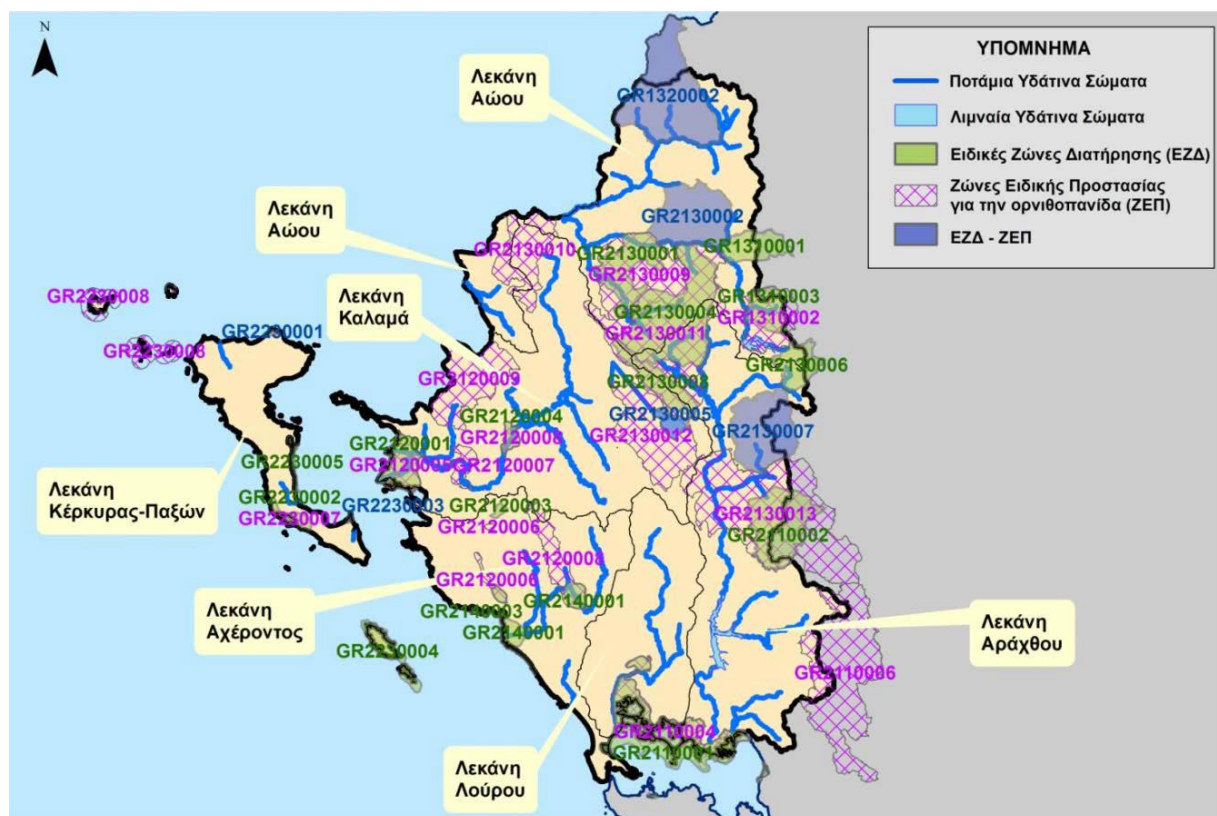
Πίνακας 6. 5: Στοιχεία περιοχών Natura 2000 στην Ελλάδα⁴⁹.

	SPA	SCI	Natura 2000
Αριθμός περιοχών	207	265	446
Χερσαία έκταση (km²)	27.761	21.912	35.982
Θαλάσσια έκταση (km²)	10.764	17.528	22.796
Συνολική έκταση (km²)	38.525	39.440	58.778
Ποσοστό κάλυψης (%)	21	16,6	27,9

Οι περιοχές Natura 2000 που βρίσκονται στα όρια της Περιφέρειας Ηπείρου, έπειτα και από την ΚΥΑ 50743/2017 - ΦΕΚ 4432/Β/15-12-2017: "Αναθεώρηση εθνικού καταλόγου περιοχών του Ευρωπαϊκού Οικολογικού Δικτύου Natura 2000.", είναι συνολικά 27 και παρουσιάζονται αναλυτικά στο Χάρτη και τον Πίνακα που ακολουθούν.

⁴⁹ Natura 2000 Barometer, European Environment Agency.

<https://www.eea.europa.eu/data-and-maps/dashboards/natura-2000-barometer>

Χάρτης 6. 8: Περιοχές Natura στην Περιφέρεια Ηπείρου⁵⁰.

⁵⁰ Έγκριση της 1ης Αναθεώρησης του Σχεδίου Διαχείρισης των Λεκανών Απορροής Ποταμών του Υδατικού Διαμερίσματος Ηπείρου και της αντίστοιχης Στρατηγικής Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (ΦΕΚ 4664/Β/29-12-2017).

Πίνακας 6. 6: Περιοχές Natura 2000 της Περιφέρειας Ηπείρου.

A/A	A/A (ΚΥΑ 50743/2017)	Κωδικός	Κατηγορία	Όνομασία Τόπου	Έκταση (ha)
ΑΡΤΑ					
1	138	GR2110001	ΕΖΔ - ηΤΚΣ	ΑΜΒΡΑΚΙΚΟΣ ΚΟΛΠΟΣ, ΔΕΛΤΑ ΛΟΥΡΟΥ & ΑΡΑΧΘΟΥ (ΠΕΤΡΑ ΜΥΤΙΚΑΣ, ΕΥΡΥΤΕΡΗ ΠΕΡΙΟΧΗ)	60.103,56
2	139	GR2110002	ΕΖΔ	ΟΡΗ ΑΘΑΜΑΝΩΝ (ΝΕΡΑΙΔΑ)	18.695,33
3	140	GR2110004	ΖΕΠ	ΑΜΒΡΑΚΙΚΟΣ ΚΟΛΠΟΣ, ΛΙΜΝΟΘΑΛΑΣΣΑ ΚΑΤΑΦΟΥΡΚΟ ΚΑΙ ΚΟΡΑΚΟΝΗΣΙΑ	23.010,75
4	141	GR2110006	ΖΕΠ	ΚΟΙΛΑΔΑ ΑΧΕΛΩΟΥ ΚΑΙ ΟΡΗ ΒΑΛΤΟΥ	46.737,83
ΘΕΣΠΡΩΤΙΑ					
5	142	GR2120001	ΕΖΔ	ΕΚΒΟΛΕΣ (ΔΕΛΤΑ) ΚΑΛΑΜΑ	8.531,43
6	143	GR2120002	ΕΖΔ	ΕΛΟΣ ΚΑΛΟΔΙΚΙ	786,78
7	144	GR2120003	ΕΖΔ	ΛΙΜΝΗ ΛΙΜΝΟΠΟΥΛΑ	579,5
8	145	GR2120004	ΕΖΔ	ΣΤΕΝΑ ΚΑΛΑΜΑ	1.820,3
9	146	GR2120005	ΖΕΠ	ΥΓΡΟΤΟΠΟΣ ΕΚΒΟΛΩΝ ΚΑΛΑΜΑ ΚΑΙ ΝΗΣΟΣ ΠΡΑΣΟΥΔΙ	8.541,93
10	147	GR2120006	ΖΕΠ	ΕΛΗ ΚΑΛΟΔΙΚΙ, ΜΑΡΓΑΡΙΤΙ, ΚΑΡΤΕΡΙ & ΛΙΜΝΗ ΠΡΟΝΤΑΝΗ	1.807,98
11	148	GR2120007	ΖΕΠ	ΣΤΕΝΑ ΠΑΡΑΚΑΛΑΜΟΥ	3.482,75
12	149	GR2120008	ΖΕΠ	ΟΡΗ ΠΑΡΑΜΥΘΙΑΣ, ΣΤΕΝΑ ΚΑΛΑΜΑ ΚΑΙ ΣΤΕΝΑ ΑΧΕΡΟΝΤΑ	11.691,56
13	150	GR2120009	ΖΕΠ	ΟΡΗ ΤΣΑΜΑΝΤΑ, ΦΙΛΙΑΤΡΟΝ, ΦΑΡΜΑΚΟΒΟΥΝΙ, ΜΕΓΑΛΗ ΡΑΧΗ	19.854,15
ΙΩΑΝΝΙΝΑ					
14	151	GR2130001	ΕΖΔ	ΕΘΝΙΚΟΣ ΔΡΥΜΟΣ ΒΙΚΟΥ ΑΩΟΥ	12.794,25
15	152	GR2130002	ΕΖΔ-ΖΕΠ	ΚΟΡΥΦΕΣ ΟΡΟΥΣ ΣΜΟΛΙΚΑΣ	19.975,72
16	153	GR2130003	ΕΖΔ	ΚΕΝΤΡΙΚΟ ΤΜΗΜΑ ΖΑΓΟΡΙΟΥ	33.114,95

A/A	A/A (ΚΥΑ 50743/2017)	Κωδικός	Κατηγορία	Όνομασία Τόπου	Έκταση (ha)
17	154	GR2130004	ΕΖΔ-ΖΕΠ	ΛΙΜΝΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	2.690,13
18	155	GR2130005	ΕΖΔ	ΠΕΡΙΟΧΗ ΜΕΤΣΟΒΟΥ (ΑΝΗΛΙΟ - ΚΑΤΑΡΑ)	7.328,82
19	156	GR2130006	ΕΖΔ-ΖΕΠ	ΟΡΟΣ ΛΑΚΜΟΣ (ΠΕΡΙΣΤΕΡΙ)	20.123,52
20	157	GR2130007	ΕΖΔ	ΟΡΟΣ ΜΙΤΣΙΚΕΛΙ	8.435,99
21	158	GR2130008	ΖΕΠ	ΟΡΟΣ ΤΥΜΦΗ (ΓΚΑΜΙΛΑ)	27.645,44
22	159	GR2130009	ΖΕΠ	ΟΡΟΣ ΔΟΥΣΚΩΝ, ΩΡΑΙΟΚΑΣΤΡΟ, ΔΑΣΟΣ ΜΕΡΟΠΗΣ, ΚΟΙΛΑΔΑ ΓΟΡΜΟΥ, ΛΙΜΝΗ ΔΕΛΒΙΝΑΚΙΟΥ	17.409,73
23	160	GR2130010	ΖΕΠ	ΚΕΝΤΡΙΚΟ ΖΑΓΟΡΙ ΚΑΙ ΑΝΑΤΟΛΙΚΟ ΤΜΗΜΑ ΟΡΟΥΣ ΜΙΤΣΙΚΕΛΙ	53.407,84
24	161	GR2130011	ΖΕΠ	ΕΥΡΥΤΕΡΗ ΠΕΡΙΟΧΗ ΠΟΛΗΣ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	22.459,67
25	162	GR2130012	ΖΕΠ	ΕΥΡΥΤΕΡΗ ΠΕΡΙΟΧΗ ΑΘΑΜΑΝΙΚΩΝ ΟΡΕΩΝ	65.236,53
ΠΡΕΒΕΖΑ					
26	163	GR2140001	ΕΖΔ	ΕΚΒΟΛΕΣ ΑΧΕΡΟΝΤΑ (ΑΠΟ ΓΛΩΣΣΑ ΕΩΣ ΑΛΟΝΑΚΙ) ΚΑΙ ΣΤΕΝΑ ΑΧΕΡΟΝΤΑ	4.627,67
27	164	GR2140003	ΕΖΔ	ΠΑΡΑΚΤΙΑ ΘΑΛΑΣΣΙΑ ΖΩΝΗ ΑΠΟ ΠΑΡΓΑ ΕΩΣ ΑΚΡΩΤΗΡΙΟ ΑΓΙΟΣ ΘΩΜΑΣ (ΠΡΕΒΕΖΑ), ΑΚΡ. ΚΕΛΑΔΙΟ - ΑΓ.ΘΩΜΑΣ	1.529,16

Καταφύγια Άγριας Ζωής

Ως καταφύγια άγριας ζωής (ΚΑΖ) χαρακτηρίζονται φυσικές περιοχές (χερσαίες, υγροτοπικές ή θαλάσσιες), που έχουν ιδιαίτερη σημασία ως σημαντικοί τόποι ανάπτυξης της άγριας χλωρίδας ή ως βιότοποι αναπαραγωγής, διατροφής, διαχείμασης ειδών της άγριας πανίδας, ή ως περιοχές αναπαραγωγής ψαριών και συγκέντρωσης γόνου, ή, τέλος, ως σημαντικοί θαλάσσιοι οικότοποι. Ως ΚΑΖ μπορούν να χαρακτηρίζονται και οι οικολογικοί διάδρομοι μεταξύ άλλων κατηγοριών προστατευόμενων περιοχών.

Τα ΚΑΖ της Περιφέρειας Ηπείρου παρουσιάζονται στον παρακάτω Πίνακα.

Πίνακας 6. 7: Καταφύγια Άγριας Ζωής της Περιφέρειας Ηπείρου⁵¹.

Όνομασία	ΦΕΚ
Πάπιγκο	K181 ΦΕΚ 420/14-6-93
Βουρκοπόταμος-Γαναδιό-Πύργος-Πυρσογιάννης	K161 ΦΕΚ 378/Β/81
Πάδες	K172 ΦΕΚ 925/29-12-89
Χαράδρα Αώου (Κόνιτσας-Ελευθέρου-Πάπιγκου)	K175 ΦΕΚ 527/24-7-86
Προσήλιο-Ρονίτσα (Δελβινακίου)	K193 ΦΕΚ 757/10-6-76
Άγ. Αθανάσιος-Σιπιτούρα(Ασπραπαγγέλων-Ελάτης)	K209 ΦΕΚ 18/15-1-85
Παναγιά Κουρούζα-Μακραλέξη(Λάβδανης-Αγ. Μαρίας)	K213 ΦΕΚ 342/26-6-87
Ραβενή-Μαλούνιο-Πέντε Εκκλησιές	K223 ΦΕΚ 314/25-5-88
Βαράθι (Μαυρουδίου-Νέας Σελεύκειας- Ηγουμενίτσας)	K237 ΦΕΚ 561/23-4-85
Παραμυθιά-Πετούσι-Αγ. Κυριακή	K239 ΦΕΚ 707/27-5-76
Κουπάκια (Ελάφου-Άρδοσης-Ρωμανού-Δερβιζανών)	K247 ΦΕΚ 687/13-9-94
Ζυγός (Μακρυνιάδας-Κάτω Καλεντινής	K258 ΦΕΚ 5770/30-8-94
Βάλτος Καλοδικίου	K599 ΦΕΚ 1955/3-7-96
Ηλιοχωρίου - Βρυσχωρίου Δήμου Τύμφης	K739 ΦΕΚ 977/Β/30-06-04
Ανεμοράχη - Διστράτου Δήμου Αθαμανίας	K824 ΦΕΚ 1076/Β/01/08/05
Ιερά Μονή Ρουβέλιστας Δήμου Γεωργίου Καραϊσκάκη	K825 ΦΕΚ 1196/Β/30-08-05
Αθαμανίου - Θεοδωριάνων	K826 ΦΕΚ 1146/Β/29-07-04
Ανατολικά Τζουμέρκα Κοινότητας Θεοδωριάνων Δήμου Αθαμανίας	K827 ΦΕΚ 1110/Β/22-07-04
Κλειδιού - Σκουλικαριάς "Γαβρόγου" και "Τσούμενου" Δήμου Γεωργίου Καραϊσκάκη	K828 ΦΕΚ 1196/Β/30-08-05
Κρανιά - Μετζεβελιός Δήμου Πάργας	K829 ΦΕΚ 971/Β/27-07-01
Αγίων Πάντων, Πλατάνου, Κοκκινολιθαρίου, Αγίου Νικολάου, Κάτω Ξεχώρου, Κεραμίτσας, Κρυονερίου Δήμου Φιλιατών	K830 ΦΕΚ 1021/Β/20-07-05
Προφήτης Ηλίας, Βρυσούλες, Στεφάνωμα Δάφνης Δήμου Φιλιατών	K831 ΦΕΚ 1016/Β/02-08-01

⁵¹ Αναθεώρηση του Περιφερειακού Σχεδίου Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων (ΠΕΣΔΑ) Περιφέρειας Ηπείρου, 2016.

Όνομασία	ΦΕΚ
Αμπελώνας, Βαβουρίου, Μηλέας Δήμου Φιλιατών	Κ832 ΦΕΚ 1016/Β/02-08-01
Τούρλα - Μουγγίλα - Βορίλλα Δήμων Λούρου και Φαναριών	Κ836 ΦΕΚ 971/Β/27-07-01
Ζαλόγγου - Αβάσσου Δήμων Λούρου -Ζαλόγγου - Φαναρίου	Κ837 ΦΕΚ 971/Β/27-07-01
Λεκατσά Δήμου Ζαλόγγου	Κ838 ΦΕΚ 971/Β/27-07-01
Βατάτσα - Διβάρι - Όρμος Βάλτου – Δρέπανο Δήμου Ηγουμενίτσας	Κ906 ΦΕΚ 951/Β/10-07-03
Αμμουδιάς - Βαλανιδοράχης – Λούτσας Δήμου Φαναρίου	Κ925 ΦΕΚ 971/Β/27-07-01
Μεσούντα, Απ. Περ.Διοικ. Αετομηλίτσα	Κ254, 5449/9-8-95, Κ589 ΦΕΚ 516/14-6-95
Βουργαρελίου	ΦΕΚ ιδρύσεως 452/18-07-1985 ΦΕΚ διόρθωσης εμβαδού 1146τ.Β/29-07-2008
Καταφύγιο της επιφάνειας της τεχνητής λίμνης Πουρναρίου με Απόφαση Ίδρυσης του Νομάρχη Άρτας	5770/30-08-1994 ΦΕΚ 691τ.Β/14-09-1994
Ευρύτερη περιοχή χαράδρας ποταμού Άραχθου	Κ926

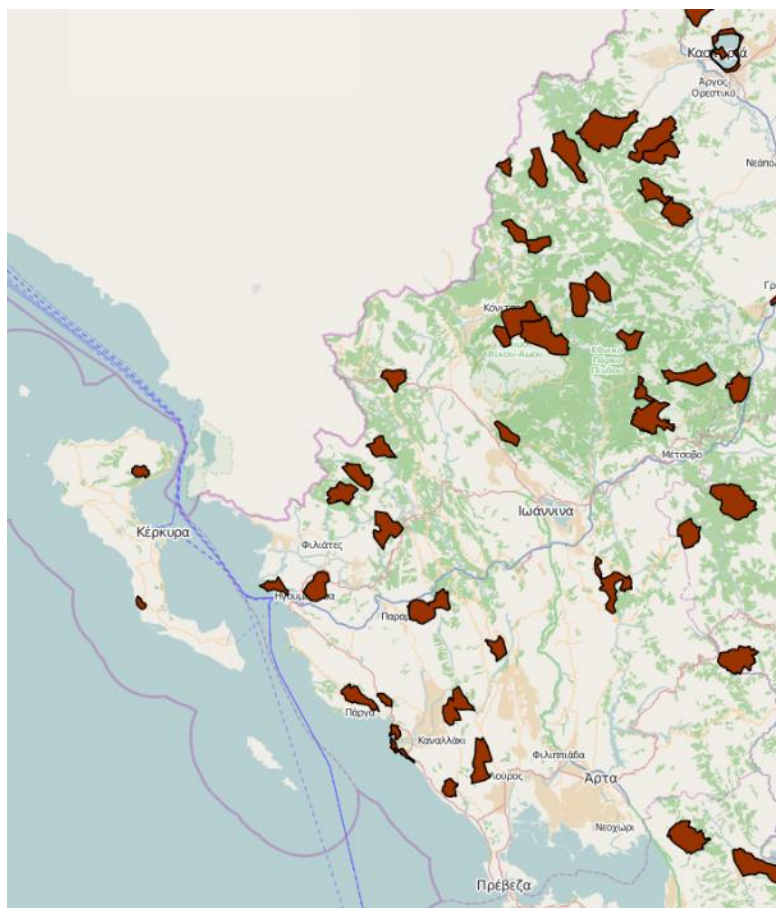
Πέραν των ήδη αναφερόμενων, στην Περιφέρεια Ηπείρου, υπάρχουν πέντε ακόμη ΚΑΖ, που διοικητικά ανήκουν στην Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας και αναφέρονται στον ακόλουθο Πίνακα.

Πίνακας 6. 8: Καταφύγια Άγριας Ζωής της Περιφέρειας Ηπείρου με διοικητική έδρα την Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας⁵².

Όνομασία	ΦΕΚ
Καταφίκη-Μεγάλη Πέτρα-Σκάλα Γράμου	Κ139 ΦΕΚ 522/Β/86
Αρρενών (Γράμμου)	Κ145 ΦΕΚ 527/Β/86
Βάλια Κύρνα (Σαμαρίνας)	Κ170 ΦΕΚ 522/Β/86
Φλαμπουράριο-Βοβούσα	Κ600 ΦΕΚ 594/24-7-86
Μέτσοβο-Χρυσοβίτσα-Γρεβενίτιο	Κ205 ΦΕΚ 643/Β/94

Η γεωγραφική αποτύπωση των ΚΑΖ στην περιοχή μελέτης γίνεται στον Χάρτη που ακολουθεί.

⁵² Αναθεώρηση του Περιφερειακού Σχεδίου Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων (ΠΕΣΔΑ) Περιφέρειας Ηπείρου, 2016.

Χάρτης 6. 9: Καταφύγια άγριας ζωής Περιφέρειας Ηπείρου⁵³.

Προστατευόμενα Τοπία και Φυσικοί Σχηματισμοί

Τα Προστατευόμενα Τοπία και Φυσικοί Σχηματισμοί εισήχθησαν ως κατηγορία προστατευόμενων περιοχών με τον Ν. 1650/1986. Σύμφωνα με τη παράγραφο 5 του άρθρου 5 του Ν. 3937/2011, ως προστατευόμενα τοπία (Protected landscapes / seascapes) χαρακτηρίζονται περιοχές μεγάλης οικολογικής, γεωλογικής, αισθητικής ή πολιτισμικής αξίας και εκτάσεις που είναι ιδιαίτερα πρόσφορες για αναψυχή του κοινού ή συμβάλλουν στην προστασία φυσικών πόρων λόγω των ιδιαίτερων φυσικών ή ανθρωπογενών χαρακτηριστικών τους. Στα προστατευόμενα τοπία μπορεί να δίνονται με βάση τα κύρια χαρακτηριστικά τους, ειδικότερες ονομασίες, όπως αισθητικό δάσος, γεωπάρκο, τοπίο άγριας φύσης, τοπίο αγροτικό, αστικό.

Ως προστατευόμενοι φυσικοί σχηματισμοί (Protected natural formations) χαρακτηρίζονται λειτουργικά τμήματα της φύσης ή μεμονωμένα δημιουργήματά της, που

⁵³ Κατάλογος ανοιχτών γεωχωρικών δεδομένων.

(<http://geodata.gov.gr/maps/?locale=el>)

έχουν ιδιαίτερη επιστημονική, οικολογική, γεωλογική, γεωμορφολογική, ή αισθητική αξία ή συμβάλλουν στη διατήρηση των φυσικών διεργασιών και στην προστασία φυσικών πόρων, όπως δέντρα, συστάδες δέντρων και θάμνων, θαλάσσια, προστατευτική βλάστηση, παρόχθια και παράκτια βλάστηση, φυσικοί φράχτες, καταρράκτες, πηγές, φαράγγια, θίνες, ύφαλοι, σπηλιές, βράχοι, απολιθωμένα δάση, δέντρα ή τμήματά τους, παλαιοντολογικά ευρήματα, κοραλλιογενείς, γεωμορφολογικοί σχηματισμοί, γεώτοποι και οικότοποι προτεραιότητας κοινοτικού ενδιαφέροντος. Προστατευόμενοι φυσικοί σχηματισμοί που έχουν μνημειακό χαρακτήρα, χαρακτηρίζονται ειδικότερα ως διατηρητέα μνημεία της φύσης (Protected natural monuments). Ενέργειες ή δραστηριότητες που μπορούν να επιφέρουν καταστροφή, φθορά ή αλλοίωση των προστατευόμενων φυσικών σχηματισμών, όπως και των προστατευόμενων τοπίων ή των επί μέρους στοιχείων τους, απαγορεύονται, σύμφωνα με τις ειδικότερες ρυθμίσεις προστασίας της απόφασης χαρακτηρισμού.

Αισθητικά Δάση

Τα Αισθητικά Δάση έχουν θεσμοθετηθεί βάσει της δασικής νομοθεσίας και περιλαμβάνουν τοπία με ιδιαίτερο αισθητικό και οικολογικό ενδιαφέρον, που έχουν σκοπό, εκτός από την προστασία της φύσης, να δώσουν την ευκαιρία στο κοινό να γνωρίσει και να απολαύσει το φυσικό περιβάλλον με διάφορες δραστηριότητες αναψυχής. Σύμφωνα με το άρθρο 5 του Ν. 3937/2011, τοπία που έχουν κηρυχθεί ως αισθητικά δάση, εντάσσονται στα προστατευόμενα τοπία του εν λόγω νόμου.

Στην Περιφέρεια Ηπείρου, ως αισθητικά δάση έχουν χαρακτηριστεί οι περιοχές που αποτυπώνονται στον Πίνακα 6. 9.

Πίνακας 6. 9: Αισθητικά Δάση της Περιφέρειας Ηπείρου.

Όνομασία	Εμβαδόν ΦΕΚ (ha)	ΦΕΚ
Περιαστικό Δάσος Ιωαννίνων	86	306/ΤΑ/1976
Παραλιακό Δάσος Νικοπόλεως Μύτικα Πρέβεζας	66	183/Δ/1977

Διατηρητέα Μνημεία της Φύσης

Στα Διατηρητέα Μνημεία της Φύσης περιλαμβάνονται μεμονωμένα δένδρα ή συστάδες δένδρων με ιδιαίτερη βοτανική, οικολογική, αισθητική ή ιστορική και πολιτισμική αξία. Στην ίδια κατηγορία ανήκουν επίσης εκτάσεις με σπουδαίο οικολογικό, παλαιοντολογικό, γεωμορφολογικό ή άλλο ενδιαφέρον. Η θεσμοθέτησή τους υλοποιούνταν βάσει της Δασικής Νομοθεσίας. Με βάση το άρθρο 5 του Ν. 3937/2011, οι προστατευόμενοι φυσικοί σχηματισμοί που έχουν μνημειακό χαρακτήρα, χαρακτηρίζονται ειδικότερα ως διατηρητέα

μνημεία της φύσης. Τα Διατηρητέα Μνημεία της Φύσης στην περιοχή μελέτης δίνεται στον παρακάτω Πίνακα.

Πίνακας 6. 10: Διατηρητέα Μνημεία της Φύσης της Περιφέρειας Ηπείρου.

ΟΝΟΜΑΣΙΑ	ΕΜΒΑΔΟΝ ΦΕΚ (ha)	ΦΕΚ
Πλάτανος της Άρτας	<1	1113/B/1976
Πλάτανος στην Ελαία Θεσπρωτίας	<1	173/B/1981
Μικτό δάσος του Γράμμου	130	656/B/1986

6.1.4.4. Δάση και δασικές εκτάσεις

Η Περιφέρεια Ηπείρου χαρακτηρίζεται από τις έντονες φυσικές διαπλάσεις των λιβαδιών καθώς και των κωνοφόρων, πλατύφυλλων, φυλλοβόλων και υδρόβιων δέντρων. Έντονη είναι η παρουσία δασών ελάτης, δρυών, οξυάς, καστανιάς καθώς και παραποτάμιων δασών πλατάνων και ιτιών.

Χαρακτηριστικά παραδείγματα δασικών εκτάσεων της Ηπείρου αποτελούν τα δάση Ζαγορίου και Κόνιτσας. Οι δασικές αυτές εκτάσεις είναι γνωστές ως «ιεροί τόποι» ή «ιερά δάση» και ονομάστηκαν έτσι γιατί βρίσκονται κοντά σε εκκλησίες ή ξωκλήσια. Τα μέρη αυτά έχουν διατηρήσει αλώβητη, ακόμη και σήμερα, τη βιοποικιλότητά τους με αιωνόβια δέντρα. Τα ιερά δάση (βακούφικα) είναι δάση που διαχειρίζεται μια κοινότητα ως προστατευμένη περιοχή. Ένα δάσος μπορούσε να χαρακτηριστεί ιερό αν αφιερωνόταν σε μια εντός των ορίων του εκκλησία είτε στην κεντρική εκκλησία της κοινότητας. Κοντά στα περισσότερα χωριά του Ζαγορίου και της Κόνιτσας διατηρείται ένα ιερό δάσος. Τα ιερά δάση είναι τόποι που συνδέονται με απαγορεύσεις κοπής και κυρίως με τον φόβο ότι η κοπή των δέντρων τους μπορεί να επιφέρει τιμωρίες υπερφυσικού χαρακτήρα στους παραβάτες.

Πρόσφατα, ολοκληρώθηκε και η έρευνα για τα ιερά δάση των χωριών του Ζαγορίου και της Κόνιτσας, μέσα από το πρόγραμμα «Θαλής» του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων με τη συνεργασία τριάντα οκτώ (38) επιστημόνων από διαφορετικά πανεπιστήμια και ειδικότητες. Στόχος του ερευνητικού έργου ήταν η συστηματική καταγραφή των αιωνόβιων δασών και των υπερήλικων δέντρων που συνήθως απαντώνται σε τόπους λατρείας (εκκλησίες, ξωκλήσια, εικονίσματα), στην περιοχή του Ζαγορίου και της Κόνιτσας, η ανίχνευση των βιολογικών τους χαρακτηριστικών και η τυχόν σύνδεσή τους με ιστορίες και δοξασίες.

Ως αποτέλεσμα της προσπάθειας αυτής, τα δάση αυτά έχουν ενταχθεί στο δίκτυο των Ιερών Φυσικών Περιοχών του πλανήτη (Sacred Natural Sites) ως μοναδικά παραδείγματα επιτυχημένης περιβαλλοντικής διαχείρισης μέσω παρεμβάσεων συνδεδεμένων με τη θρησκεία. Επιπλέον, από το 2014 είναι στο Εθνικό Ευρετήριο Άυλης Πολιτισμικής Κληρονομιάς της UNESCO και έχουν συμπεριληφθεί και σε πρόσφατη έκδοση του Υπουργείου Πολιτισμού για την άυλη πολιτιστική κληρονομιά.

Ιδιαίτερης και σπάνιας ομορφιάς είναι και το «Πέτρινο Δάσος» της Ηπείρου. Το μοναδικό αυτό δάσος βρίσκεται στον νομό Ιωαννίνων, στην περιοχή των Ζαγοροχωρίων, ανάμεσα στα χωριά Μονοδένδρι και Οξυά. Η ονομασία του δικαιολογείται από το γεγονός ότι μοιάζει με ένα δάσος από πέτρες, καθώς έχουν δημιουργηθεί δομές από λεπτοπλακώδεις ασβεστόλιθους. Η διάβρωση και η αποσάθρωση των πλακών του χρειάστηκαν πολλά χρόνια για να πάρει τη σημερινή του μορφή και να δημιουργηθεί το μοναδικό αλπικό του περιβάλλον.

6.1.4.5. Άλλες σημαντικές φυσικές περιοχές

Στην παρούσα ενότητα παρουσιάζονται άλλες σημαντικές φυσικές περιοχές οι οποίες γεωγραφικά βρίσκονται στην περιοχή μελέτης.

Υγρότοποι διεθνούς σημασίας σύμφωνα με τη Σύμβαση Ραμσάρ

Η Σύμβαση Ραμσάρ επικυρώθηκε με το ΝΔ 191/74 (ΦΕΚ 350/Α/1974) «Περί κυρώσεως της Σύμβασης Ραμσάρ» και τροποποιήθηκε με τον Ν. 1950/91 (ΦΕΚ 84/Α/1991) «Περί κυρώσεως των τροποποιήσεων της Σύμβασης Ραμσάρ». Βάσει του άρθρου 3 της Σύμβασης Ραμσάρ, ως υγρότοποι εννοούνται έλη, τέλματα, περιοχές τύρφης και υδάτων φυσικής ή τεχνητής προέλευσης, μόνιμων ή πρόσκαιρων, όπου το νερό, γλυκό ή υφάλμυρο ή αλμυρό, ρέει ή είναι στατικό, συμπεριλαμβανομένων και εκτάσεων που καλύπτονται από θαλάσσιο νερό, βάθους όχι μεγαλύτερο των έξι (6) μέτρων στην άμπωτη. Σύμφωνα με την παράγραφο 1 του άρθρου 3 της Σύμβασης, τα Συμβαλλόμενα Μέρη, έχουν την υποχρέωση να διαμορφώσουν και εφαρμόσουν το σχεδιασμό τους για την προώθηση της διατήρησης των υγροτόπων διεθνούς σημασίας, αλλά και την αειφορική χρήση όλων των υγροτόπων που υπάρχουν στην επικράτειά τους.

Η Ελλάδα χαρακτηρίσε συνολικά δέκα (10) υγροτόπους ως Διεθνούς Σημασίας σύμφωνα με τη Σύμβαση (υγρότοποι Ραμσάρ) από τους οποίους ένας (1) βρίσκεται στην Περιφέρεια Ηπείρου. Πρόκειται για τον Αμβρακικό Κόλπο με έκταση 23.649 εκτάρια (ha).

Ο Αμβρακικός Κόλπος αποτελεί έναν από τους μεγαλύτερους υγροτόπους της Ελλάδας, τόσο σε έκταση όσο και σε σπουδαιότητα. Αποτελεί ένα οικοσύστημα με μεγάλη αισθητική και οικολογική αξία, στο οποίο εκβάλλουν οι ποταμοί Λούρος και Άραχθος. Λόγω των νερών των δύο ποταμών, μεταφέρονται σημαντικές ποσότητες φερτών υλικών, συμβάλλοντας κατ' αυτόν τον τρόπο στο σχηματισμό ενός εξαιρετικά πολύπλοκου όσο και μοναδικού, για τα ελληνικά δεδομένα, υγροτοπικού συστήματος. Ο Αμβρακικός επικοινωνεί με το Ιόνιο Πέλαγος μέσω του πορθμού της Πρέβεζας και φιλοξενεί εκατοντάδες είδη σπάνιων πουλιών και θηλαστικών. Έχουν καταγραφεί περισσότερα από 290 είδη πουλιών από τα οποία 75 είναι υπό απειλή ή εξαφάνιση ενώ συχνά συναντώνται και χελώνες όπως η Carreta Carreta.

Η περιοχή του Αμβρακικού κόλπου, όπως ήδη αναφέρθηκε, περιλαμβάνεται στους υγροτόπους Ramsar Διεθνούς σημασίας, στο οικολογικό Δίκτυο Natura 2000 και έχει χαρακτηριστεί ως Τόπος Κοινοτικής Σημασίας, Ζώνη Ειδικής Προστασίας και Καταφύγιο Άγριας Ζωής. Το 2008 η βόρεια περιοχή του κόλπου κηρύχθηκε Εθνικό Πάρκο.

6.1.5. Ανθρωπογενές περιβάλλον

6.1.5.1. Χωροταξικός σχεδιασμός – χρήσεις γης

Στον Πίνακα 6. 11, παρουσιάζεται η ποσοστιαία κάλυψη των χρήσεων γης της Περιφέρειας Ηπείρου κατά το έτος 2015. Όπως παρατηρείται και στον Χάρτη 6. 10, το μεγαλύτερο μέρος καλύπτεται από δασικές και καλλιεργούμενες εκτάσεις, ακολουθούν οι βοσκότοποι, ενώ οι αστικές περιοχές καλύπτουν το μικρότερο ποσοστό της Περιφέρειας, της τάξης του 1%.

Πίνακας 6. 11: Ποσοστιαία κάλυψη χρήσεων γης της Περιφέρειας Ηπείρου⁵⁴.

ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΧΡΗΣΕΩΣ ΓΗΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ %
Αστικές	1
Βοσκότοποι	28
Καλλιέργειες	15
Δάσος	42,4
Δρόμοι/Υδατα	13,6

⁵⁴ Έγκριση της 1ης Αναθεώρησης του Σχεδίου Διαχείρισης των Λεκανών Απορροής Ποταμών του Υδατικού Διαμερίσματος Ηπείρου και της αντίστοιχης Στρατηγικής Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων. (ΦΕΚ 4664/Β/29-12-2017).

Χάρτης 6. 10 Χρήσεις γης της Περιφέρειας Ηπείρου⁵⁵.

6.1.5.2. Διάρθρωση και λειτουργίες του ανθρωπογενούς περιβάλλοντος

Η Περιφέρεια Ηπείρου αποτελεί μία από τις λιγότερο αναπτυγμένες Περιφέρειες της χώρας καθώς καταλαμβάνει μία από τις χαμηλότερες βαθμίδες του κατά κεφαλήν Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος.

Η παραγωγική δομή της περιοχής περιλαμβάνει έναν ισχυρό πρωτογενή τομέα, με υψηλό μερίδιο περιφερειακού ΑΕΠ (8,4%), που είναι περίπου διπλάσιο από τον εθνικό μέσο όρο και 5,4 φορές περισσότερο από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο. Ο πρωτογενής τομέας έχει επίσης

⁵⁵ Έγκριση της 1ης Αναθεώρησης του Σχεδίου Διαχείρισης των Λεκανών Απορροής Ποταμών του Υδατικού Διαμερίσματος Ηπείρου και της αντίστοιχης Στρατηγικής Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων. (ΦΕΚ 4664/Β/29-12-2017).

πολύ υψηλό μερίδιο απασχόλησης (17,5%), το οποίο είναι 64% και 268% υψηλότερο από τον εθνικό και της ΕΕ μέσο όρο, αντίστοιχα.

Αν και η σχετική παραγωγικότητα του πρωτογενούς τομέα στην Ήπειρο (0,5) είναι χαμηλότερη σε σύγκριση με αυτή της βιομηχανίας και των υπηρεσιών, η περιοχή έχει καλύτερη σχετική απόδοση στη γεωργία από τις άλλες περιοχές της ΕΕ (25% και 47% υψηλότερη από τον εθνικό και κοινοτικό μέσο όρο αντίστοιχα). Η Ήπειρος παράγει μια ποικιλία γεωργικών προϊόντων, από τα οποία τα πιο σημαντικά είναι τα δημητριακά, τα εσπεριδοειδή, ο καπνός ενώ ιδιαίτερα αναπτυγμένη είναι και η ζωική παραγωγή κυρίως γάλακτος και διαφόρων γαλακτοκομικών προϊόντων όπως το τυρί.

Η περιοχή διαθέτει ένα δευτερογενή τομέα με μερίδιο στο ΑΕΠ (16,8%) κοντά στον εθνικό μέσο όρο και σχετική παραγωγικότητα που είναι υψηλότερη από τους άλλους δύο τομείς (1.2), αλλά ακριβώς κάτω από τον εθνικό μέσο όρο (0.94). Η βιομηχανική δραστηριότητα περιλαμβάνει τομείς χαμηλής ειδίκευσης, όπως τρόφιμα, ποτά και κλωστοϋφαντουργικά προϊόντα.

Όσον αφορά τον τριτογενή τομέα, αυτός είναι ο μεγαλύτερος τομέας στην περιοχή από την άποψη του ΑΕΠ (74,8%) και της απασχόλησης (68,7%), με παραγωγικότητα χαμηλότερη από τον δευτερογενή τομέα, αλλά ελαφρώς πάνω από την εθνική και της ΕΕ μέση τιμή⁵⁶.

Κατά το ξεκίνημα της κρίσης, στο διάστημα 2008-2014, η συνολική μείωση της απασχόλησης και τα αυξανόμενα ποσοστά ανεργίας, προκάλεσαν μία σημαντική αναδιάρθρωση στην κατανομή της απασχόλησης στους κύριους κλάδους οικονομικής δραστηριότητας στην Περιφέρεια Ηπείρου. Συγκεκριμένα, ο πρωτογενής τομέας αύξησε τη συμμετοχή του καθώς εμφανίζεται ανθεκτικότερος στην κρίση, η βιομηχανία εμφάνισε σημαντική μείωση ενώ οι κατασκευές σημείωσαν σημαντική στασιμότητα. Το εμπόριο και ο τουρισμός αύξησαν σε μικρό βαθμό το μερίδιο συμμετοχής τους στην διάρθρωση της τοπικής οικονομίας. Τέλος, οι χρηματοπιστωτικές και επαγγελματικές υπηρεσίες, καθώς και οι λοιπές υπηρεσίες (κυρίως δημόσια διοίκηση) ήταν κλάδοι που δεν παρουσίασαν μείωση της απασχόλησης, κυρίως λόγω του χαμηλότερου δείκτη συμμετοχής τους έναντι του συνόλου της χώρας.

⁵⁶ Η Ταυτότητα των 13 Ελληνικών Περιφερειών, Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ).

<https://www.espa.gr/el/Pages/Sxediasmos21-27.aspx>

Η απασχόληση στην περιοχή μελέτης, παρουσιάζει υψηλά ποσοστά συγκέντρωσης στην υποαπασχόληση, ενώ έχει αυξηθεί το μερίδιο της προσωρινής, της μερικής απασχόλησης και της εκ περιτροπής εργασίας.

Το 18,9% των απασχολουμένων ηλικίας 15 ετών και άνω εργάζεται στον πρωτογενή τομέα (γεωργία, δασοκομία, αλιεία), το 14,6% στο χονδρικό - λιανικό εμπόριο και την επισκευή οχημάτων, το 8,8% σε δραστηριότητες υπηρεσιών παροχής καταλύματος και εστίασης, το 9,9% στην εκπαίδευση, το 8,7% στην μεταποίηση, το 8,9% στον τομέα της δημόσιας διοίκησης - άμυνας και κοινωνικής ασφάλισης, το 7,6% σε δραστηριότητες ανθρώπινης υγείας και κοινωνικής μέριμνας, το 5,5% στις κατασκευές και το 4,4% σε επαγγελματικές, επιστημονικές και τεχνικές δραστηριότητες, σύμφωνα με τα τελευταία στοιχεία για το 2020⁵⁷.

Οι εξαγωγές εμπορευμάτων της περιοχής είναι ίσες με το 6,6% του ΑΕΠ, κατέχουν τη 10η θέση στη χώρα και είναι πολύ χαμηλότερες από τον μέσο όρο της ΕΕ (20%). Ωστόσο, η περιοχή δείχνει πρόοδο προς μια πιο εξωστρεφή οικονομία, καθώς ο δείκτης παρουσίασε ετήσιο ρυθμό ανάπτυξης 9,4%, τοποθετώντας την Ήπειρο στην 4η θέση. Η Ήπειρος έχει χαμηλή απόδοση στον Ευρωπαϊκό Πίνακα Αποτελεσμάτων Περιφερειακής Καινοτομίας, κατατάσσοντας την 6η μεταξύ των ελληνικών περιοχών, με ποσοστό που αντιστοιχεί στο μόλις 58% του μέσου όρου της ΕΕ. Η απόδοσή του αυξήθηκε ελαφρώς την τελευταία δεκαετία κατά 0,5%

Σύμφωνα με την ανάλυση που πραγματοποιήθηκε και τους δείκτες του πίνακα αποτελεσμάτων κοινωνικής δικτύωσης που δημοσίευσε η Eurostat (2019), η Ήπειρος αντιμετωπίζει σοβαρά κοινωνικά προβλήματα που σχετίζονται με την κατάσταση του ανθρώπινου δυναμικού της. Τα στοιχεία δείχνουν ότι το 7,8% του πληθυσμού της Ηπείρου δεν έχει πρόσβαση σε υπηρεσίες υγείας και το μερίδιο του πληθυσμού που κινδυνεύει από φτώχεια και κοινωνικό αποκλεισμό είναι 31%, τιμές που είναι ελαφρώς καλύτερες από τον εθνικό μέσο όρο. Ωστόσο, όσον αφορά τη μακροχρόνια ανεργία (77,2%) και τους νέους που αποκλείονται από την εκπαίδευση ή την αγορά εργασίας (18,2%), η περιοχή έχει χαμηλότερες επιδόσεις σε σύγκριση με τον εθνικό μέσο όρο⁵⁸.

⁵⁷ Eurostat 2020,

(<https://ec.europa.eu/eures/main.jsp?catId=380&Imi=Y&acro=Imi&lang=el&recordLang=el&parentId=&countryId=GR®ionId=GR2&nuts2Code=GR21&nuts3Code=null&mode=text®ionName=%CE%89%CF%80%CE%B5%CE%B9%CF%81%CE%BF%CF%82>)

⁵⁸ Η Ταυτότητα των 13 Ελληνικών Περιφερειών, Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ).

(<https://www.espa.gr/el/Pages/Sxediasmos21-27.aspx>)

Η μπλε οικονομία (blue economy) περιλαμβάνει οικονομικές δραστηριότητες που σχετίζονται με ωκεανούς, θάλασσες και παράκτιες περιοχές και αποτελείται από τέσσερις κύριους τομείς: υδατοκαλλιέργεια, ψάρεμα, θαλάσσιος και παράκτιος τουρισμός. Σύμφωνα με την ετήσια οικονομική έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την μπλε οικονομία της ΕΕ για το έτος 2018, αυτοί οι τομείς αναπτύσσονται σταθερά, παρουσιάζοντας συνολικό κύκλο εργασιών 566 δισεκατομμύρια ευρώ. Η Ελλάδα συγκαταλέγεται στις πέντε πρώτες μπλε οικονομίες της Ευρώπης, με τους σχετικούς τομείς να συμβάλλουν σημαντικά στο ΑΕΠ και στα ποσοστά απασχόλησης, παρά την οικονομική ύφεση των προηγούμενων ετών.

Στην Ελλάδα, η μπλε οικονομία απασχολεί πάνω από 333.500 άτομα και παράγει περίπου 7,2 δισεκατομμύρια ευρώ σε όρους ακαθάριστης προστιθέμενης αξίας. Λαμβάνοντας υπόψη την υδατοκαλλιέργεια, το 13% των θαλάσσιων εκμεταλλεύσεων της Ελλάδας βρίσκονται στην περιοχή της Ηπείρου (9% στη Θεσπρωτία και 4% στην Πρέβεζα), και αντιπροσωπεύει το 6,9% των συνολικών θέσεων εργασίας που σχετίζονται με την υδατοκαλλιέργεια στην Ελλάδα.

6.1.5.3. Πολιτιστική κληρονομιά

Η Ήπειρος αποτελεί περιοχή με αξιοσημείωτη ιστορική και πολιτιστική παράδοση, γεγονός που φανερώνεται και από το πλήθος των ιστορικών μνημείων και παραδόσεων της. Ο ελληνικός πολιτισμός της Ηπείρου είναι ένα από τα πιο σημαντικά κεφάλαια του ελληνικού πολιτισμού.

Η ιστορία της Ηπείρου ξεκινάει από την Παλαιολιθική εποχή όπου κατοικήθηκε για πρώτη φορά και αποκαλύφθηκαν ευρήματα ζωής Homo Sapiens (100.000 π.Χ. - 10.000 π.Χ.) στην Καστρίτσα Ιωαννίνων και στο Σπήλαιο Ασπροχάλικο της Πρέβεζας. Οι κάτοικοι της Ηπείρου, σε αντίθεση με τα υπόλοιπα ελληνικά φύλα, ζούσαν σε μικρά χωριά, με την περιοχή να έχει ιδιαίτερη θρησκευτική σημασία λόγω του μαντείου της Δωδώνης. Στον πόλεμο μεταξύ Μακεδόνων και Ρωμαίων, η περιοχή υπέστη σημαντικές καταστροφές και λεηλασίες, από τις οποίες χρειάστηκε πάνω από μισό αιώνα για να ανακάμψει.

Επί ρωμαϊκής αυτοκρατορίας, η Ήπειρος μετατράπηκε σε ρωμαϊκή επαρχία και με την διαίρεση της αυτοκρατορίας, το 395 μ.Χ, εντάχθηκε στην ανατολική ρωμαϊκή αυτοκρατορία (Βυζάντιο). Όταν έπεσε η Κωνσταντινούπολη από τους σταυροφόρους, το 1204 μ.Χ, ο Μιχαήλ Α΄ Κομνηνός Δούκας κατέλαβε την Ήπειρο και ίδρυσε το ανεξάρτητο Δεσποτάτο της Ηπείρου, με πρωτεύουσα την Άρτα. Η οθωμανική αυτοκρατορία ήταν από τις δυσκολότερες περιόδους στην ιστορία της Ηπείρου, ενώ παρά την εναλλαγή διοικήσεων και κατακτητών, η πλειοψηφία των Ηπειρωτικών πόλεων διατήρησαν τον Ελληνικό πληθυσμό. Η 21η Φεβρουαρίου του 1913 αποτελεί ιστορικό σταθμό στην ιστορία της Ηπείρου, όπου και πραγματοποιήθηκε η απελευθέρωσή της.

Σε ολόκληρη την περιφέρεια υπάρχει πλήθος κηρυγμένων αρχαιολογικών χώρων, βυζαντινών μνημείων καθώς και ιδιαίτερης ιστορικής σημασίας οικισμοί. Ειδικότερα, στην Ήπειρο υπάρχουν συνολικά ογδόντα δύο (82) οικισμοί οι οποίοι έχουν χαρακτηριστεί ως παραδοσιακοί. Από αυτούς, οι εβδομήντα (70) βρίσκονται στην ΠΕ Ιωαννίνων, οι οκτώ (8) στην ΠΕ Θεσπρωτίας και οι τέσσερις (4) στην ΠΕ Πρεβέζης. Ακολουθώντας, στον Πίνακα 6. 12, αναφέρονται ορισμένα μνημεία και αρχαιολογικοί χώροι που συναντώνται στις Περιφερειακές Ενότητες της Ηπείρου.

Πίνακας 6. 12: Αρχαιολογικά και Βυζαντινά Μνημεία Περιφέρειας Ηπείρου.

Περιφερειακής ενότητα	Όνομασία μνημείου/Αρχαιολογικού χώρου
Άρτας	Ιμαρέτ Ι.Μ. Κάτω Παναγιάς Κόκκινη Εκκλησιά Παναγία Βλαχερνών Ι.Μ. Σέλτσου Αγία Θεοδώρα Κάστρο Άρτας Άγιος Βασίλειος αγοράς Παναγία της Κορωνησίας Παναγία Χρυσοσπηλαιώτισσα Παναγία Παρηγορήτισσα Μεγαλόχαρη – Μονή Παναγίας Μποτσιώτισσας Αρχαιολογικό Μουσείο Άρτας Ιστορικό γεφύρι Άρτας
Θεσπρωτίας	Αρχαιολογικό Μουσείο Ηγουμενίτσας Ελέα Ιστορικός χώρος Σουλίου Μονή Γιρομερίου Δυμόκαστρο Φανοτή (Ντολιανή) Γίτανα Πύργος Ραγίου
Ιωαννίνων	Μονή Τσούκας Αρχαιολογικό Μουσείο Ιωαννίνων Μονή Φιλανθρωπηνών Νήσου Ιωαννίνων Μονή Σωσίνου Παρακαλάμου Μονή Κοιμήσεως της Θεοτόκου Μολυβδοσκεπάστης Μονή Κηπίνας Καλαρρυτών Μονή Ζωοδόχου Πηγής Ανθοχωρίου Μετσόβου Μονή Αγ. Νικολάου Μετσόβου Μονή Άβελ Αρχαιολογικός χώρος Δωδώνης
Πρεβέζης	Βασιλική Β' Αλκύσσωνας (Νικόπολη)

Περιφερειακής ενότητα	Όνομασία μνημείου/Αρχαιολογικού χώρου
	Κάστρο Ρωγών, Κοίμηση Θεοτόκου Μονή Αγίου Δημητρίου (Κυψέλη) Βασιλική Ά Δομετίου (Νικόπολη) Ωδείο (Νικόπολη) Μνημείο Αυγούστου (Νικόπολη) Θέατρο (Νικόπολη) Νέο Αρχαιολογικό Μουσείο Νικόπολης Κασσώπη Νεκρομαντείο – Έφυρα

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει η αρχιτεκτονική των οικισμών της Ηπείρου. Παρά τις επιμέρους τοπικές, μορφολογικές ιδιαιτερότητες που παρουσιάζουν μεταξύ τους, εμφανίζονται κοινά χαρακτηριστικά σε όλες τις περιοχές. Τα κτίρια ενσωματώνονται αρμονικά στο φυσικό περιβάλλον, ενώ η διάταξή τους στο χώρο, όπως και η επιλογή της χωροθέτησης των οικισμών, πραγματοποιήθηκαν με κριτήρια το φυσικό ανάγλυφο, τον προσανατολισμό, τη θέα και καθοριστικούς κοινωνικούς λόγους (άμυνα, πολιτικοί, θρησκευτικοί κ.α.).

Τα αρχοντικά σπίτια χρονολογούνται κυρίως τον 18ο αιώνα. Συναντώνται κυρίως στο Ζαγόρι και τα Ιωάννινα. Πρόκειται για κατοικίες εύπορων οικογενειών, διώροφες ή τριώροφες, με τις κατόψεις τους να εκδηλώνουν την τετραγωνική μορφή τους σε Γ ή Π. Διαφοροποίηση υπάρχει κυρίως στο ανώι με την κατασκευή προεξοχών (τα σαχισιά). Τα περισσότερα διατηρημένα δείγματα της Ηπειρώτικης αρχιτεκτονικής βρίσκονται στο Ζαγόρι, οικισμοί οι οποίοι διατηρούνται ανέπαφοι σχεδόν, ως προς τη συνολική δομή τους.

Η διάταξη των οικισμών είναι συνήθως μονοκεντρική, όπου τα κτίρια αναπτύσσονται γύρω από μια κεντρική πλατεία. Κοντά στο κέντρο, βρίσκονται τα σπίτια των πλουσιότερων οικογενειών, στις αμέσως επόμενες ζώνες των λαϊκών, ενώ στην περίμετρο του οικισμού κατοικούν οι λιγότερο προνομιούχες κοινωνικές ομάδες. Στη ζώνη αυτή συνυπάρχουν κατοικίες με εργαστήρια (σιδηρουργοί, μαραγκοί, χτίστες, μουσικοί) χωροθετημένα σε μη καλλιεργήσιμες εκτάσεις (ανήλιαγες πλαγιές), ενώ στα όρια του οικισμού και σε προσοδοφόρα εδάφη βρίσκονται τα χωράφια με τις γεωργικές καλλιέργειες. Περιμετρικά της κεντρικής πλατείας βρίσκονται τα δημόσια κτίρια, τα οποία είναι σημαντικά μεγαλύτερα από τα σπίτια και με περισσότερο ιδιαίτερη κατασκευή. Μορφολογικά, ακολουθούν τους ίδιους κανόνες δόμησης. Τα δημόσια κτίρια, σε συνδυασμό με την πλατεία, αποτελούν το κέντρο της δημόσιας ζωής όπου πραγματοποιούνται όλες οι κοινωνικές εκδηλώσεις του χωριού, η αγορά, οι εμπορικές συναλλαγές, οι πολιτικές συγκεντρώσεις των κατοίκων, οι γιορτές και

οι χοροί. Άλλα κτίσματα που βρίσκονται στην πλατεία είναι η εκκλησία, το σχολείο, η βρύση και το κοινοτικό κατάστημα.

Τα βασικά υλικά κατασκευής είναι η πέτρα και το ξύλο, με τα κτίσματα να κατασκευάζονται κατά κύριο λόγο εξ' ολοκλήρου από πέτρα (τοιχοποιία) ενώ το ξύλο χρησιμοποιείται για την κατασκευή των κουφωμάτων, δαπέδων, οροφών κ.λπ. Τα κτίρια επικαλύπτονται πάντα με στέγη, λόγω των κλιματικών συνθηκών που επικρατούν στην περιοχή, και με ξύλινο σκελετό. Οι Ηπειρώτες θεωρούνταν μοναδικοί τεχνίτες της πέτρας και του ξύλου (μάστορες και ξυλογλύπτες), των οποίων η τέχνη αποτυπώνεται σε πλήθος έργων τόσο στην Ήπειρο, όσο και σε πόλεις των Βαλκανίων και της Ευρώπης.

Ιδιαίτερη αναφορά θα πρέπει να γίνει και στα πέτρινα γεφύρια της Ηπείρου, τα οποία αποτελούν εξαιρετικά δείγματα παραδοσιακής αρχιτεκτονικής. Πρόκειται για κατασκευές οι οποίες εξυπηρετούσαν την ασφαλή διέλευση των οδοιπόρων και των μεταφορικών τους μέσων πάνω από ποτάμια, ρέματα και χείμαρρους, ενώ διαθέτουν σχετικά μικρό πλάτος και λιθόστρωτο οδόστρωμα. Τα πέτρινα τοξωτά γεφύρια συναντώνται κυρίως σε δυσπρόσιτες περιοχές με πιο χαρακτηριστικά γεφύρια αυτά: της Άρτας, της Κόνιτσας, του Κόκκορου, το Καλογερίκο, της Πλάκας, Καμπέρ Αγά και του Καπετάν Αρκούδα κ.α.

6.1.6. Κοινωνικό - οικονομικό περιβάλλον

6.1.6.1. Δημογραφικά στοιχεία

Ο μόνιμος πληθυσμός της Περιφέρειας Ηπείρου, με βάση την απογραφή του 2011 της Ελληνικής Στατιστικής Αρχής (ΕΛ.ΣΤΑΤ.), ήταν 336.856 (3,1% του συνολικού πληθυσμού της χώρας), από τους οποίους οι 165.775 (49,2%) ήταν άντρες και οι 171.081 (50,8%) γυναίκες. Κατά την απογραφή του 2001, ο μόνιμος πληθυσμός της Περιφέρειας ήταν 336.392 κάτοικοι, γεγονός που φανερώνει σχεδόν μηδενική αύξηση του πληθυσμού στη διάρκεια της δεκαετίας, κατά 0,14%.

Λαμβάνοντας υπόψη την συνολική έκταση της Περιφέρειας Ηπείρου (9.203 km²), η περιοχή μελέτης εμφανίζει σημαντικά μικρότερη πληθυσμιακή πυκνότητα από αυτή της χώρας. Ειδικότερα, η πληθυσμιακή πυκνότητα της Περιφέρειας Ηπείρου εκτιμάται στα 36,6 περίπου άτομα ανά km², ενώ της χώρας στα 81,9 άτομα ανά km². Η επίδοση αυτή την κατατάσσει σε μια από τις πλέον αραιοκατοικημένες Περιφέρειες της χώρας.

Στον Πίνακα που ακολουθεί, παρουσιάζεται η κατανομή του μόνιμου πληθυσμού στις Περιφερειακές Ενότητες και τους Δήμους της Ηπείρου με βάση τα στοιχεία της ΕΛ.ΣΤΑΤ., από όπου διαφαίνεται πως σχεδόν ο μισός πληθυσμός (49,8%) της Περιφέρειας συγκεντρώνεται στην ΠΕ Ιωαννίνων.

Πίνακας 6. 13: Κατανομή πληθυσμού Περιφέρειας Ηπείρου (ΕΛ.ΣΤΑΤ. απογραφή 2011)⁵⁹.

	Σύνολο	Άνδρες	Γυναίκες
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΗΠΕΙΡΟΥ	336.856	165.775	171.081
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	167.901	81.847	86.054
ΔΗΜΟΣ ΙΩΑΝΝΙΤΩΝ	112.486	53.975	58.511
ΔΗΜΟΣ ΒΟΡΕΙΩΝ ΤΖΟΥΜΕΡΚΩΝ	5.714	2.882	2.832
ΔΗΜΟΣ ΔΩΔΩΝΗΣ	9.693	4.953	4.740
ΔΗΜΟΣ ΖΑΓΟΡΙΟΥ	3.724	1.824	1.900
ΔΗΜΟΣ ΖΙΤΣΑΣ	14.766	7.337	7.429
ΔΗΜΟΣ ΚΟΝΙΤΣΑΣ	6.362	3.262	3.100
ΔΗΜΟΣ ΜΕΤΣΟΒΟΥ	6.196	3.085	3.111
ΔΗΜΟΣ ΠΩΓΩΝΙΟΥ	8.960	4.529	4.431
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΑΡΤΑΣ	67.877	33.535	34.342
ΔΗΜΟΣ ΑΡΤΑΙΩΝ	43.166	21.216	21.950
ΔΗΜΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΚΑΡΑΪΣΚΑΚΗ	5.780	2.945	2.835
ΔΗΜΟΣ ΚΕΝΤΡΙΚΩΝ ΤΖΟΥΜΕΡΚΩΝ	6.178	3.053	3.125
ΔΗΜΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΣΚΟΥΦΑ	12.753	6.321	6.432
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΘΕΣΠΡΩΤΙΑΣ	43.587	21.879	21.708
ΔΗΜΟΣ ΗΓΟΥΜΕΝΙΤΣΑΣ	25.814	12.894	12.920
ΔΗΜΟΣ ΣΟΥΛΙΟΥ	10.063	5.017	5.046
ΔΗΜΟΣ ΦΙΛΙΑΤΩΝ	7.710	3.968	3.742
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΠΡΕΒΕΖΑΣ	57.491	28.514	28.977
ΔΗΜΟΣ ΠΡΕΒΕΖΑΣ	31.733	15.748	15.985
ΔΗΜΟΣ ΖΗΡΟΥ	13.892	6.882	7.010
ΔΗΜΟΣ ΠΑΡΓΑΣ	11.866	5.884	5.982

Στον Πίνακα 6. 14 αποτυπώνεται η πληθυσμιακή εξέλιξη στις Περιφερειακές Ενότητες της Ηπείρου, καθώς και η μεταβολή που σημειώθηκε από την απογραφή του 2001 έως του 2011. Παρατηρείται πως η μεγαλύτερη αύξηση σημειώθηκε στην Π.Ε. Ιωαννίνων (+4,27%) και πιο συγκεκριμένα στον Δήμο Βόρειων Τζουμέρκων (+31,02%) και το Δήμο Ιωαννιτών (+9,1%) ενώ τη μεγαλύτερη μείωση σημείωσε η Π.Ε. Άρτας (-7,8%), με τον Δήμο Κεντρικών Τζουμέρκων να καταγράφει τη μεγαλύτερη μείωση πληθυσμού σε ολόκληρη την Περιφέρεια (- 21,42.%).

⁵⁹ Μόνιμος Πληθυσμός, κατά φύλο, ομάδες ηλικιών και επίπεδο εκπαίδευσης Σύνολο χώρας, Περιφέρειες, ΕΛ.ΣΤΑΤ.

(<https://www.statistics.gr/el/statistics/-/publication/SAM03/->)

Πίνακας 6. 14: Πληθυσμιακή εξέλιξη Περιφέρειας Ηπείρου (ΕΛ.ΣΤΑΤ. απογραφή 2001, 2011)⁶⁰.

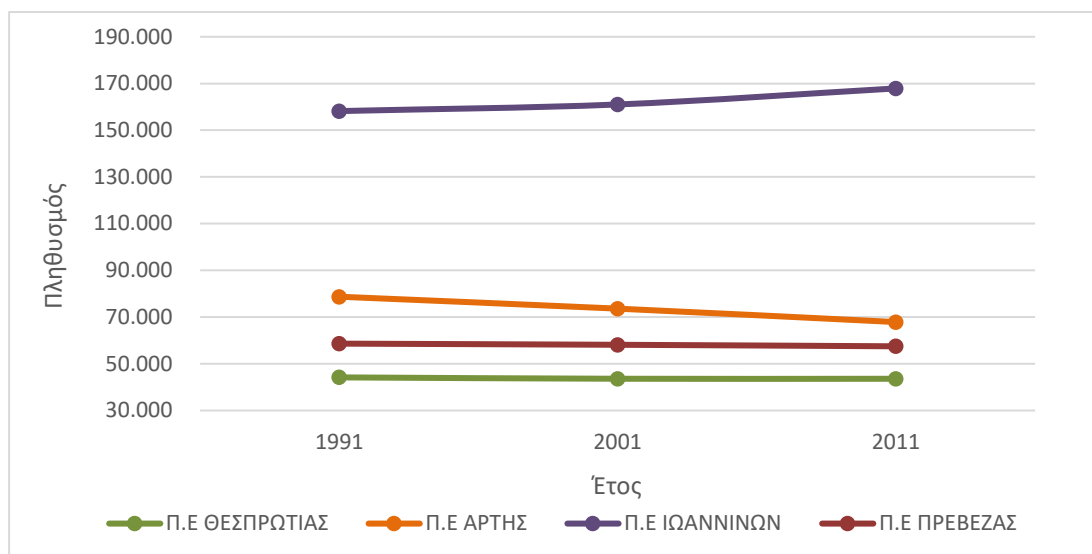
	Πληθυσμός 2011	Πληθυσμός 2001	Εξέλιξη πληθυσμού (%) 2001 - 2011
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΗΠΕΙΡΟΥ	336.856	336.392	+ 0,14
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	167.901	81.847	+ 4,27
ΔΗΜΟΣ ΙΩΑΝΝΙΤΩΝ	112.486	103.101	+ 9,10
ΔΗΜΟΣ ΒΟΡΕΙΩΝ ΤΖΟΥΜΕΡΚΩΝ	5.714	4.361	+ 31,02
ΔΗΜΟΣ ΔΩΔΩΝΗΣ	9.693	10.482	- 7,53
ΔΗΜΟΣ ΖΑΓΟΡΙΟΥ	3.724	4.348	- 14,35
ΔΗΜΟΣ ΖΙΤΣΑΣ	14.766	14.923	- 1,05
ΔΗΜΟΣ ΚΟΝΙΤΣΑΣ	6.362	7.648	- 16,81
ΔΗΜΟΣ ΜΕΤΣΟΒΟΥ	6.196	7.177	- 13,67
ΔΗΜΟΣ ΠΩΓΩΝΙΟΥ	8.960	8.987	- 0,30
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΑΡΤΑΣ	67.877	33.535	- 7,80
ΔΗΜΟΣ ΑΡΤΑΙΩΝ	43.166	44.136	- 2,20
ΔΗΜΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΚΑΡΑΪΣΚΑΚΗ	5.780	7.131	- 18,95
ΔΗΜΟΣ ΚΕΝΤΡΙΚΩΝ ΤΖΟΥΜΕΡΚΩΝ	6.178	7.862	- 21,42
ΔΗΜΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΣΚΟΥΦΑ	12.753	14.491	- 11,99
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΘΕΣΠΡΩΤΙΑΣ	43.587	21.879	- 0,03
ΔΗΜΟΣ ΗΓΟΥΜΕΝΙΤΣΑΣ	25.814	24.130	+ 6,98
ΔΗΜΟΣ ΣΟΥΛΙΟΥ	10.063	10.379	- 3,04
ΔΗΜΟΣ ΦΙΛΙΑΤΩΝ	7.710	9.092	- 15,20
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΠΡΕΒΕΖΑΣ	57.491	28.514	- 1,12
ΔΗΜΟΣ ΠΡΕΒΕΖΑΣ	31.733	30.137	+ 5,30
ΔΗΜΟΣ ΖΗΡΟΥ	13.892	15.410	- 9,85
ΔΗΜΟΣ ΠΑΡΓΑΣ	11.866	12.597	- 5,80

Στο Διάγραμμα 6. 8 παρουσιάζεται η εξέλιξη του μόνιμου πληθυσμού των Π.Ε. της Περιφέρειας Ηπείρου, με βάση τις απογραφές του πληθυσμού κατά τα έτη 1991, 2001 και 2011 από την ΕΛ.ΣΤΑΤ. Παρατηρείται πως η Π.Ε. Ιωαννίνων εμφανίζει σταδιακή αύξηση του πληθυσμού της καθ' όλη τη διάρκεια των ετών ενώ αντίθετα, η Π.Ε. Άρτας παρουσιάζει

⁶⁰ Δημογραφικά χαρακτηριστικά, ΕΛΣΤΑΤ.

(<https://www.statistics.gr/el/statistics/-/publication/SAM03/2011>)

πτωτική πορεία. Οι Π.Ε. Πρεβέζης και Θεσπρωτίας φαίνεται να διατηρούν σταθερό τον αριθμό του μόνιμου πληθυσμού τους.

Διάγραμμα 6. 8: Διαχρονική εξέλιξη του μόνιμου πληθυσμού των Π.Ε. Ηπείρου (ΕΛ.ΣΤΑΤ.)⁶¹.

Η Ελληνική Στατιστική Αρχή (ΕΛ.ΣΤΑΤ.) ανακοίνωσε τα στοιχεία του υπολογιζόμενου μόνιμου πληθυσμού της χώρας την 1η Ιανουαρίου 2020 και τις εκτιμήσεις των μεταναστευτικών ροών του έτους 2019. Ο πληθυσμός εκτιμάται με βάση

- i. τα αποτελέσματα των εργασιών αναθεώρησης του πληθυσμού της χώρας για την περίοδο 1991 - 2014 που στηρίχτηκαν στα αποτελέσματα της Απογραφής Πληθυσμού 2011
- ii. τα ετήσια στοιχεία φυσικής κίνησης πληθυσμού του έτους 2019
- iii. τις εκτιμήσεις των ετήσιων μεταναστευτικών ροών 2019 (εισερχόμενη και εξερχόμενη μετανάστευση).

Με βάση τις παραπάνω εκτιμήσεις, ο μόνιμος πληθυσμός της χώρας κατά την 1η Ιανουαρίου 2020, εκτιμάται σε 10.718.565 άτομα (5.215.488 άνδρες και 5.503.077 γυναίκες), μειωμένος κατά 0,06% σε σχέση με τον αντίστοιχο εκτιμώμενο πληθυσμό της 1ης Ιανουαρίου 2019 που ήταν 10.724.599 άτομα. Η εξέλιξη αυτή είναι αποτέλεσμα της φυσικής μείωσης του πληθυσμού που ανήλθε σε 40.473 άτομα (83.628 γεννήσεις έναντι 124.101 θανάτων ατόμων με τόπο συνήθους διαμονής εντός της ελληνικής επικράτειας) και της καθαρής μετανάστευσης που εκτιμάται σε 34.439 άτομα (θετικό ισοζύγιο).

Ο πληθυσμός ηλικίας 0-14 ετών ανήλθε σε 14,2% του συνολικού πληθυσμού, έναντι 63,5% του πληθυσμού 15-64 ετών και 22,3% του πληθυσμού 65 ετών και άνω. Ο δείκτης

⁶¹ Δημογραφικά χαρακτηριστικά, ΕΛΣΤΑΤ.

(<https://www.statistics.gr/el/statistics/-/publication/SAM03/2011>)

γήρανσης (πληθυσμός ηλικίας 65 ετών και άνω προς τον πληθυσμό ηλικίας 0-14 ετών) ανήλθε σε 156,2.

Η καθαρή μετανάστευση εκτιμάται σε 34.439 άτομα, που αντιστοιχεί στη διαφορά μεταξύ 129.459 εισερχομένων και 95.020 εξερχομένων μεταναστών. Το 2018 η καθαρή μετανάστευση είχε εκτιμηθεί σε 16.440 άτομα (119.489 εισερχόμενοι και 103.049 εξερχόμενοι μετανάστες. Σημειώνεται ότι στα στοιχεία εισερχόμενης μετανάστευσης περιλαμβάνονται και άτομα που βρίσκονταν στη χώρα μας την 1.1.2020 λόγω της προσφυγικής κρίσης.

Η εκτίμηση των μεταναστευτικών ροών (πλην των ατόμων που σχετίζονται με την προσφυγική κρίση) έγινε με τη χρήση κατάλληλων μοντέλων παλινδρόμησης από την ΕΛ.ΣΤΑΤ.

Στον παρακάτω Πίνακα παρουσιάζεται ο υπολογιζόμενος πληθυσμός για την Περιφέρεια Ηπείρου κατά την 1η Ιανουαρίου 2020. Το 50,4% του μόνιμου πληθυσμού της Περιφέρειας εξακολουθεί να συγκεντρώνεται στην Περιφερειακή Ενότητα Ιωαννίνων ενώ η Π.Ε. Θεσπρωτίας συγκεντρώνει το λιγότερο πληθυσμό, με ποσοστό 13,5%.

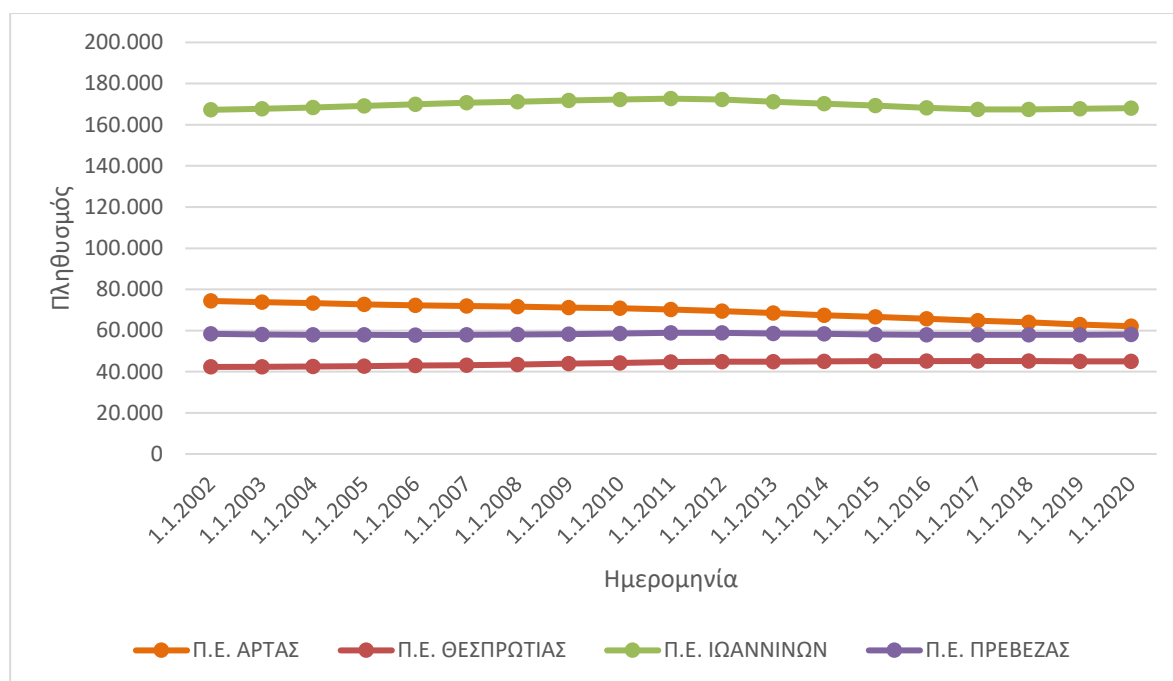
Πίνακας 6. 15: Υπολογιζόμενος Πληθυσμός την 1η Ιανουαρίου 2020, κατά Φύλο, και Περιφερειακή Ενότητα Περιφέρειας Ηπείρου (ΕΛ.ΣΤΑΤ)⁶².

	Σύνολο	Άνδρες	Γυναίκες
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΗΠΕΙΡΟΥ	333.265	163.707	169.558
Π.Ε. ΑΡΤΑΣ	62.091	30.588	31.503
Π.Ε. ΘΕΣΠΡΩΤΙΑΣ	45.032	22.213	22.819
Π.Ε. ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	168.087	82.244	85.843
Π.Ε. ΠΡΕΒΕΖΑΣ	58.055	28.662	29.393

Ανάλογοι υπολογισμοί του μόνιμου πληθυσμού πραγματοποιήθηκαν από την ΕΛ.ΣΤΑΤ. κατά το χρονικό διάστημα 2002 – 2020. Τα συγκεντρωτικά αποτελέσματα για κάθε Π.Ε. της περιοχής μελέτης παρουσιάζονται ακολούθως στο Διάγραμμα 6. 9. Η διαχρονική εξέλιξη του μόνιμου πληθυσμού για την Περιφέρεια Ηπείρου, παρουσιάζει ανάλογη πορεία με το παραπάνω Διάγραμμα 6. 8, σύμφωνα με τα επίσημα στοιχεία των τελευταίων απογραφών που έχουν πραγματοποιηθεί. Στο αναφερόμενο χρονικό διάστημα, δεν παρατηρείται σημαντική μεταβολή του μόνιμου πληθυσμού, με την Π.Ε. Ιωαννίνων να είναι η περισσότερο κατοικημένη Π.Ε. της Ηπείρου.

⁶² Δελτίο τύπου: Υπολογιζόμενος Πληθυσμός (1.1.2020) και Μεταναστευτικές Ροές της Χώρας (2019), ΕΛ.ΣΤΑΤ.

(<https://www.statistics.gr/el/statistics/-/publication/SPO18/->)

Διάγραμμα 6. 9: Διαχρονική εξέλιξη του μόνιμου πληθυσμού των Π.Ε. Ηπείρου κατά την 1η Ιανουαρίου κάθε έτους, 2002-2020 (ΕΛ.ΣΤΑΤ.)⁶³.

Στον Πίνακα ακολούθως, παρουσιάζεται η ηλικιακή διάρθρωση στην Περιφέρεια Ηπείρου σύμφωνα με τα στοιχεία της απογραφής του πληθυσμού για το 2011. Να σημειωθεί ότι στην Περιφέρεια Ηπείρου σημειώθηκε η μεγαλύτερη μέση ηλικία, 44,2 έτη, μεταξύ των Περιφερειών όλης της χώρας, με τη μέση ηλικία του μόνιμου πληθυσμού της Ελλάδας να είναι 41,9 έτη.

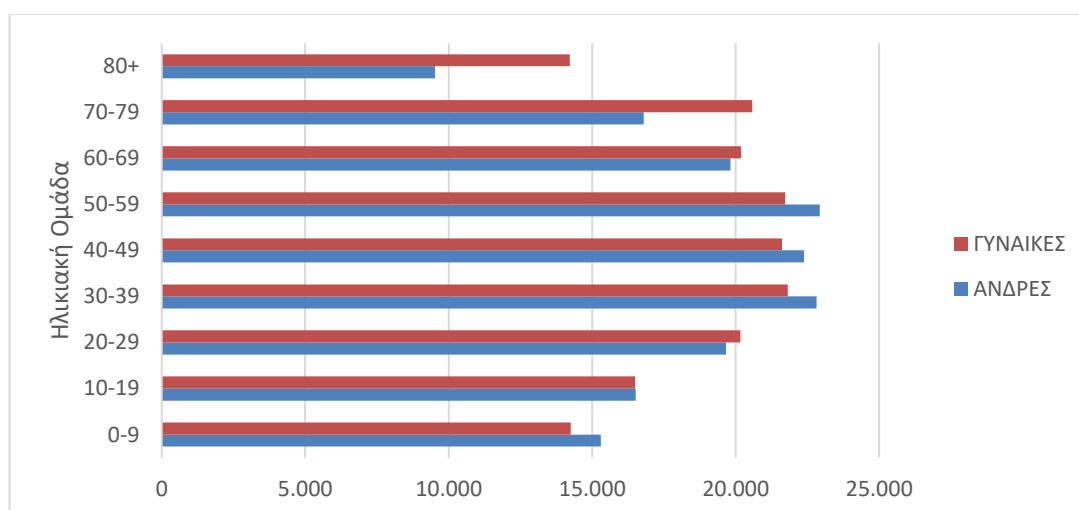
⁶³ Υπολογιζόμενος Πληθυσμός την 1η Ιανουαρίου. Σύνολο Χώρας, Διοικητικές Περιφέρειες και Νομοί (2002 - 2020), ΕΛ.ΣΤΑΤ.

(<https://www.statistics.gr/el/statistics/-/publication/SPO18/->)

Πίνακας 6. 16: Ηλικιακή διάρθρωση Περιφέρειας Ηπείρου (ΕΛ.ΣΤΑΤ. απογραφή 2011)⁶⁴.

Ηλικιακή ομάδα	Πληθυσμός	Ποσοστό %
0-9	29.553	8,8
10-19	33.021	9,8
20-29	39.835	11,8
30-39	44.635	13,3
40-49	44.006	13,1
50-59	44.663	13,2
60-69	40.015	11,9
70-79	37.379	11,1
80+	23.749	7
Σύνολο	336.856	100

Η ηλικιακή διάρθρωση του πληθυσμού της Περιφέρειας Ηπείρου κατά φύλο, όπως αποτυπώνεται στο Διάγραμμα 6. 10 που ακολουθεί, φανερώνει πως η Περιφέρεια Ηπείρου αντιμετωπίζει το πρόβλημα της πληθυσμιακής γήρανσης, καθώς το μεγαλύτερο τμήμα των μόνιμων κατοίκων της Ηπείρου, ανήκει στις ηλικιακές ομάδες 30-39, 40-49 και 50-59.

Διάγραμμα 6. 10: Ηλικιακή διάρθρωση κατά φύλο και ομάδες ηλικιών της Περιφέρειας Ηπείρου⁶⁵.

⁶⁴ Μόνιμος Πληθυσμός, κατά φύλο, ομάδες ηλικιών και επίπεδο εκπαίδευσης, Σύνολο χώρας, Περιφέρειες, ΕΛ.ΣΤΑΤ. (<https://www.statistics.gr/el/statistics/-/publication/SAM03/->).

⁶⁵ Μόνιμος Πληθυσμός, κατά φύλο, ομάδες ηλικιών και επίπεδο εκπαίδευσης Σύνολο χώρας, Περιφέρειες, ΕΛ.ΣΤΑΤ. (<https://www.statistics.gr/el/statistics/-/publication/SAM03/->)

Λαμβάνοντας υπόψη όλα τα παραπάνω, προκύπτει πως η Περιφέρεια Ηπείρου παρουσιάζει έναν εξαιρετικά γερασμένο πληθυσμό. Κύρια δημογραφική τάση της Περιφέρειας αποτελεί η πληθυσμιακή συρρίκνωση και η γήρανση του πληθυσμού της. Η τάση αυτή οφείλεται σε σαφή χωρικά χαρακτηριστικά και συνδέεται άμεσα με τις κατά τόπους δυνατότητες και προοπτικές οικονομικής ανάπτυξης. Στον Πίνακα 6. 17 παρουσιάζεται ο αριθμός των γεννήσεων στην Περιφέρεια Ηπείρου σύμφωνα με τον τόπο μόνιμης κατοικίας της μητέρα για το διάστημα 2015-2019. Από τα στοιχεία αυτά, παρατηρείται πως ο αριθμός των γεννήσεων παρουσιάζει πτωτική πορεία τόσο σε ολόκληρη τη χώρα όσο και σε όλες της Περιφερειακές Ενότητες της Ηπείρου, με πολύ μικρές αυξομειώσεις.

Πίνακας 6. 17: Γεννήσεις ζώντων κατά τόπο μόνιμης κατοικίας της μητέρας, ετών 2015-2019 (ΕΛ.ΣΤΑΤ.)⁶⁶.

	2015	2016	2017	2018	2019
ΣΥΝΟΛΟ ΕΛΛΑΔΑΣ	91.847	92.898	88.553	86.440	83.763
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΗΠΕΙΡΟΥ	2.489	2.466	2.337	2.222	2.219
Π.Ε. ΑΡΤΑΣ	477	425	441	385	399
Π.Ε. ΘΕΣΠΡΩΤΙΑΣ	308	293	296	251	281
Π.Ε. ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	1.289	1.321	1.228	1.210	1.168
Π.Ε. ΠΡΕΒΕΖΑΣ	415	427	372	376	371

Στον Πίνακα 6. 18 παρουσιάζεται ο αριθμός των γεννήσεων κατά τον τόπο μόνιμης κατοικίας της μητέρας και των θανάτων κατά τον τόπο μόνιμης κατοικίας του θανόντα, όπως καταγράφηκαν από την ΕΛ.ΣΤΑΤ. για το έτος 2019. Ο μειωμένος αριθμός των γεννήσεων, συνδυαστικά με τον αριθμό των θανάτων που σημειώθηκαν κατά το ίδιο έτος, οδηγούν σε μια αρνητική φυσική μεταβολή του πληθυσμού της Περιφέρειας Ηπείρου.

⁶⁶ Γεννήσεις Ζώντων στην Ελλάδα κατά τόπο μόνιμης κατοικίας της μητέρας, ΕΛ.ΣΤΑΤ. (<https://www.statistics.gr/el/statistics/-/publication/SPO03/->)

Πίνακας 6. 18: Γεννήσεις ζώντων κατά τόπο μόνιμης κατοικίας της μητέρας και θάνατοι κατά τόπο μόνιμης κατοικίας του θανόντα, έτους 2019⁶⁷.

Τόπος μόνιμης κατοικίας	Γεννήσεις	Θάνατοι	Φυσική μεταβολή
ΣΥΝΟΛΟ ΧΩΡΑΣ	83.763	124.956	- 41.193
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΗΠΕΙΡΟΥ	2.219	4.155	- 1.936
Π.Ε. ΑΡΤΑΣ	339	1.010	- 671
Π.Ε. ΘΕΣΠΡΩΤΙΑΣ	281	556	- 275
Π.Ε. ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	1.168	1.817	- 649
Π.Ε. ΠΡΕΒΕΖΑΣ	371	772	- 401

6.1.6.2. Παραγωγική διάρθρωση της τοπικής οικονομίας

Στη δομή της παραγωγικής βάσης της Περιφέρειας Ηπείρου, οι γεωργοκτηνοτροφικές δραστηριότητες, βασιζόμενες στη διαθεσιμότητα και αξιοποίηση αξιόλογων φυσικών πόρων, εξακολουθούν να καθορίζουν τη φυσιογνωμία της Ηπείρου, συνδεδεμένες με μια σειρά άλλων συμπληρωματικών δραστηριοτήτων τόσο του δευτερογενούς όσο και του τριτογενούς τομέα, όπως το εμπόριο, η μεταποίηση, η εκπαίδευση, η παροχή υπηρεσιών υγείας, οι μεταφορές και ο τουρισμός.

Σύμφωνα με το αναθεωρημένο ΠΠΧΣΑΑ, ο πρωτογενής τομέας εξακολουθεί να αποτελεί την κυρίαρχη παραγωγική χρήση γης. Οι σημαντικότερες γεωργοκτηνοτροφικές περιοχές της Ηπείρου, με τις καλύτερες παραγωγικές επιδόσεις σε όλους τους κλάδους του πρωτογενούς τομέα, είναι το Λεκανοπέδιο των Ιωαννίνων και η πεδιάδα Άρτας - Φιλιπιάδας με προεκτάσεις προς την Πρέβεζα. Οι κυριότερες μεταβολές αφορούν τη συρρίκνωση της γεωργικής δραστηριότητας στο Λεκανοπέδιο Ιωαννίνων, με απόδοση γεωργικής γης σε οικιστικές χρήσεις καθώς και η ανάπτυξη της παράκτιας και εσωτερικής ιχθυοκαλλιέργειας η οποία χαρακτηρίζεται από υψηλούς βαθμούς καθετοποίησης και

⁶⁷ Γεννήσεις Ζώντων στην Ελλάδα κατά τόπο μόνιμης κατοικίας της μητέρας, ΕΛ.ΣΤΑΤ. (<https://www.statistics.gr/el/statistics/-/publication/SPO03/->)
 Θάνατοι κατά ηλικία και τόπο μόνιμης κατοικίας του θανόντα (Νομός) (2004 - 2019). ΕΛ.ΣΤΑΤ. (<https://www.statistics.gr/documents/20181/995774/08.+%CE%98%CE%AC%CE%BD%CE%B1%CF%84%CE%BF%CE%B9+%CE%BA%CE%B1%CF%84%CE%AC+%CF%85%CF%80%CE%B7%CE%BA%CE%BF%CF%8C%CF%84%CE%B7%CF%84%CE%B1+%CE%BA%CE%B1%CE%B9+%CF%84%CF%8C%CF%80%CE%BF+%CE%BC%CF%8C%CE%BD%CE%B9%CE%BC%CE%B7%CF%82+%CE%BA%CE%B1%CF%84%CE%BF%CE%B9%CE%BA%CE%AF%CE%B1%CF%82+%CF%84%CE%BF%CF%85+%CE%B8%CE%B1%CE%BD%CF%8C%CE%BD%CF%84%CE%B1+%28%CE%9D%CE%BF%CE%BC%CF%8C%CF%82%29+%28+2004+--+2019+%29.xlsx/a0dbc10b-312d-89c8-f8e3-e5e4a555b51b?t=1610346356240>)

εξωστρέφειας. Η Περιφέρεια Ηπείρου είναι η μοναδική περιοχή της χώρας που συνδυάζει ποικίλα υδατικά μέσα, πολλά είδη εκτρεφόμενων ψαριών και πολλές μεθόδους εκτροφής. Ακόμη, το περιβάλλον της Ηπείρου και οι πηγές υδροδότησης που σχετίζονται με τις υδατοκαλλιέργειες παραμένουν σε καλή κατάσταση αν και περιστασιακά δημιουργούνται σημαντικά προβλήματα, ιδιαίτερα όταν μειώνεται η παροχή των πηγών ή των ποταμών. Οι κυριότεροι παράγοντες που επιδρούν θετικά για την προοπτική του κλάδου στην Περιφέρεια είναι η ποιότητα των υδάτινων πόρων, η παράδοση και η τεχνική γνώση που έχει χρόνια τώρα συσσωρευτεί. Στην Ήπειρο, οι μονάδες κατανέμονται κυρίως σε τρεις Νομούς: Ιωαννίνων, Πρέβεζας και Θεσπρωτίας

Η κτηνοτροφία στην Περιφέρεια Ηπείρου είναι αρκετά ανεπτυγμένη και σε ορισμένους τομείς το ζωικό κεφάλαιο αποτελεί σημαντικό ποσοστό του συνόλου της χώρας. Χαρακτηριστικά, οι περισσότερες από τις μονάδες αιγοπροβατοτροφίας είναι σχετικά μικρές και οι περισσότεροι απασχολούμενοι σε αυτές ασχολούνται παράλληλα και συμπληρωματικά με τη γεωργία, από την οποία καλύπτουν τις ανάγκες διατροφής του μεγαλύτερου μέρους του ζωικού τους πληθυσμού.

Η χωρική οργάνωση της μεταποιητικής δραστηριότητας, διατηρεί τα χαρακτηριστικά που διαχρονικά διαμορφώθηκαν, με την κυριαρχία των Ιωαννίνων και στη συνέχεια των άλλων βασικών αστικών κέντρων ενώ στη μεθοριακή ζώνη, η μεταποιητική δραστηριότητα παραμένει σε σχετικά χαμηλά επίπεδα. Η κυριότερη διαφοροποίηση είναι η ανάδειξη της Εγνατίας Οδού σε βασικό αναπτυξιακό άξονα, ελκυστικό για την εγκατάσταση μεταποιητικών δραστηριοτήτων, αποθηκών και χονδρεμπορίου.

Οι δραστηριότητες του τριτογενούς τομέα, με εξαίρεση τον τουρισμό, αναπτύσσονται στα τέσσερα μεγάλα αστικά κέντρα της Περιφέρειας, με τα Ιωάννινα να διατηρούν την κυρίαρχη θέση τους. Όσον αφορά στον τουρισμό, όπου και πάλι τα Ιωάννινα κατέχουν κυρίαρχη θέση, τάση συγκέντρωσης ξενοδοχειακών κτινών υπάρχει στην παράκτια ζώνη Πρέβεζας - Θεσπρωτίας, ενώ στην ενδοχώρα το Μέτσοβο αλλά και η ζώνη των Ζαγοροχωρίων φαίνονται να εμφανίζουν μια αξιόλογη δυναμική⁶⁸.

Η απασχόληση στον πρωτογενή τομέα της περιοχή μελέτης παρουσιάζει φθίνουσα τάση και σημαντική συρρίκνωση σε ορισμένους δήμους. Η φυτική παραγωγή στην Ήπειρο έχει χαρακτήρα κυρίως συμπληρωματικό της ζωικής παραγωγής, καθώς η παραγωγή φυτών μεγάλης καλλιέργειας χρησιμοποιείται για την κάλυψη αναγκών σε ζωοτροφές. Ο αριθμός των εκμεταλλεύσεων με χρησιμοποιούμενη καλλιεργούμενη έκταση παρουσιάζει μία τάση συρρίκνωσης, με τις περισσότερες από αυτές να βρίσκονται στην πεδιάδα της Άρτας. Κύριο χαρακτηριστικό των εκμεταλλεύσεων είναι το μικρό τους μέγεθος, το οποίο έχει ως

⁶⁸ Αναθεωρημένο Περιφερειακό Χωροταξικό Πλαίσιο της Περιφέρειας Ηπείρου, 2018.

αποτέλεσμα το χαμηλό βαθμό εκμηχάνισης της γεωργίας. Ακολουθως, στον Πίνακα 6. 19, παρουσιάζονται οι εκμεταλλεύσεις και η χρησιμοποιούμενη γεωργική έκταση αυτών, με διάκριση σε μεικτές, αμιγώς γεωργικές και κτηνοτροφικές για το έτος 2009, από όπου παρατηρείται πως ένα μεγάλο μέρος των εκτάσεων χρησιμοποιείται συνδυαστικά για γεωργική και κτηνοτροφική εκμετάλλευση. Στον Πίνακα 6. 20 αποτυπώνεται η κατάσταση των εκμεταλλεύσεων και εκτάσεων, κατά βασικές κατηγορίες χρήσης του εδάφους στην περιοχή μελέτης.

Πίνακας 6. 19: Εκμεταλλεύσεις και χρησιμοποιούμενη γεωργική έκταση έτους 2009 (εκτάσεις σε χιλιάδες στρέμματα)⁶⁹.

	Σύνολο		Μεικτές		Αμιγώς γεωργικές		Αμιγώς κτηνοτροφικές	
	Εκμ/σεις	Έκταση	Εκμ/σεις	Έκταση	Εκμ/σεις	Έκταση	Εκμ/σεις	Έκταση
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΗΠΕΙΡΟΥ	33464	1041	10008	560	20423	318	3033	163
Π.Ε. ΑΡΤΑΣ	11270	219	3003	109	7809	103	458	7
Π.Ε. ΘΕΣΠΡΩΤΙΑΣ	6325	251	1661	135	4332	73	332	42
Π.Ε. ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	8213	337	3135	194	3089	37	1989	106
Π.Ε. ΠΡΕΒΕΖΗΣ	7656	234	2209	123	5193	104	254	8

⁶⁹ Εκμεταλλεύσεις και χρησιμοποιούμενη γεωργική έκταση αυτών, με διάκριση σε μεικτές, αμιγώς γεωργικές και κτηνοτροφικές, κατά περιφέρεια και νομό, ΕΛ.ΣΤΑΤ.

<https://www.statistics.gr/el/statistics/-/publication/SPG31/->

Πίνακας 6. 20: Εκμεταλλεύσεις και εκτάσεις, κατά βασικές κατηγορίες χρήσης του εδάφους (Εκτάσεις σε στρέμματα), 2016⁷⁰.

Συνολο	Απο τις οποίες: με χρησιμοποιούμενη γεωργική εκταση	Χρησιμοποιούμενη γεωργική έκταση	Ετήσιες καλλιέργειες		Δενδρώδεις καλλιέργειες		Αμπέλια		Μόνιμα λιβάδια και βοσκότοποι		Λοιπές εκτάσεις		
			Εκμ/σεις	Έκταση	Εκμ/σεις	Έκταση	Εκμ/σεις	Έκταση	Εκμ/σεις	Έκταση	Εκμ/σεις	Έκταση	
ΣΥΝΟΛΟ ΧΩΡΑΣ	684.902	678.702	31.525.821	266.209	16.353.281	497.745	8.497.485	97.792	735.738	48.072	4.580.015	232.479	1.359.302
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΗΠΕΙΡΟΥ	29.462	28.764	725.678	10.587	256.194	19.123	248.477	1.793	4.477	6.350	191.384	12.942	25.146
Π.Ε. ΑΡΤΑΣ	10.343	10.311	178.005	3.424	41.498	8.401	93.553	733	1.094	1.730	31.508	5.878	10.353
Π.Ε. ΘΕΣΠΡΩΤΙΑΣ	5.567	5.402	181.355	1.380	49.831	4.876	76.503	x	x	764	50.524	1.519	4.391
Π.Ε. ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	6.626	6.258	176.262	3.457	80.004	391	2.058	x	x	3.129	86.623	4.288	4.747
Π.Ε. ΠΡΕΒΕΖΗΣ	6.926	6.793	190.056	2.326	84.862	5.456	76.363	193	479	726	22.730	1.251	5.624

⁷⁰ Εκμεταλλεύσεις και εκτάσεις, κατά βασικές κατηγορίες χρήσης του εδάφους, περιφέρεια και περιφερειακή ενότητα, ΕΛ.ΣΤΑΤ. (<https://www.statistics.gr/el/statistics/-/publication/SPG32/->)

Σύμφωνα με τα στοιχεία του Πίνακα 6. 22 για τις εκμεταλλεύσεις και εκτάσεις κατά βασικές κατηγορίες χρήσης του εδάφους, ο συνολικός αριθμός των εκμεταλλεύσεων στην Περιφέρεια Ηπείρου, για το 2016, ανήλθε σε 29.462 αποτελώντας το 4,3% της χώρας, ενώ εξετάζοντας τον αριθμό των εκμεταλλεύσεων των βασικών ειδών καλλιεργειών, παρατηρείται ότι το 64,9% αφορά δενδρώδεις καλλιέργειες, αποτελώντας το 3,8% των συνολικών δενδρωδών καλλιεργειών της χώρας.

Η μεγάλη μείωση της συνολικής απασχόλησης από το ξεκίνημά της κρίσης, κατά τα έτη 2008-2014, προκάλεσε μια αξιοσημείωτη αναδιάρθρωση στα μερίδια της απασχόλησης ανά κύριο κλάδο της οικονομίας της Περιφέρειας. Συγκεκριμένα, ο πρωτογενής τομέας αύξησε τη συμμετοχή του, καθώς εμφανίζεται ανθεκτικότερος στην κρίση. Η βιομηχανία εμφάνισε σημαντική μείωση και οι κατασκευές γνώρισαν μεγάλη καθίζηση. Το εμπόριο και ο τουρισμός αύξησε σε μικρό βαθμό το μερίδιό του. Τέλος, οι χρηματοπιστωτικές και επαγγελματικές υπηρεσίες, καθώς και οι λοιπές υπηρεσίες (κυρίως δημόσια διοίκηση) ήταν κλάδοι που δεν εμφάνισαν μείωση της απασχόλησης, κυρίως λόγω του χαμηλότερου δείκτη συμμετοχής τους έναντι του συνόλου της χώρας.

Κατά το 2018, η Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία (ΑΠΑ) στην Περιφέρεια Ηπείρου, παρουσίασε αύξηση της τάξης του 0,8%, συγκριτικά με το 2017. Ανάλογη αύξηση σημειώθηκε και για το σύνολο της χώρας, όπως παρουσιάζεται και στον ακόλουθο Πίνακα. Όσον αφορά στη συμμετοχή της Περιφέρειας Ηπείρου στη δημιουργία της ΑΠΑ για το σύνολο της χώρας, αυτή ανέρχεται στο 2,2%.

Πίνακας 6. 21: Συνολική Ακαθάριστη Προστιθέμενη αξία (Σε εκατ.€)⁷¹.

	2017	2018*	Μεταβολή %
ΣΥΝΟΛΟ ΧΩΡΑΣ	154.593	155.780	0,8%
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΗΠΕΙΡΟΥ	3.382	3.409	0,8%

*προσωρινά στοιχεία

Ακολουθώντας στον Πίνακα, παρουσιάζεται η ανάλυση της ΑΠΑ ανά κλάδο οικονομικής δραστηριότητας (NACE Rev. 2/ A10) για το έτος 2018.

⁷¹ Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία, ΕΛ.ΣΤΑΤ.

(<https://www.statistics.gr/el/statistics/-/publication/SEL45/->)

Πίνακας 6. 22: Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία ανά κλάδο (Α10)* και περιφέρεια (NUTS II) -Έτος 2018 (Προσωρινά στοιχεία. Σε εκατ.€)⁷².

	A	Β,Γ,Δ,Ε	ΣΤ	Ζ,Η,Θ	Ι	Κ	Λ	Μ,Ν	Ξ,Ο,Π	Ρ,Σ,Τ,Υ
ΣΥΝΟΛΟ ΧΩΡΑΣ	6.576	21.501	2.270	41.883	4.979	8.330	25.629	7.949	31.346	5.318
ΗΠΕΙΡΟΣ	320	383	96	837	45	125	499	89	896	122

Η περιγραφή των κλάδων οικονομικής δραστηριότητας, όπως αναφέρεται στον παραπάνω Πίνακα, περιγράφεται στον Πίνακα 6. 23.

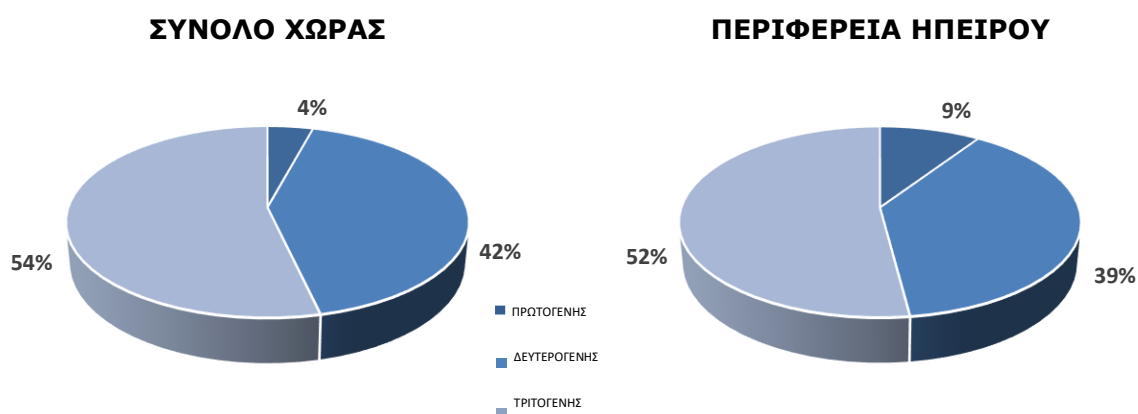
Πίνακας 6. 23: Περιγραφή των κλάδων οικονομικής δραστηριότητας της Α10 ταξινόμησης NACE Rev.2.

A	A	Γεωργία, Δασοκομία και Αλιεία
B,Γ,Δ,Ε	B	Ορυχεία και Λατομεία
	Γ	Μεταποίηση
	Δ	Παροχή Ηλεκτρικού Ρεύματος, Φυσικού Αερίου, Ατμού και Κλιματισμού
	Ε	Παροχή Νερού, Επεξεργασία Λυμάτων, Διαχείριση Αποβλήτων και Δραστηριότητες Εξυγίανσης
ΣΤ	ΣΤ	Κατασκευές
Ζ,Η,Θ	Ζ	Χονδρικό και Λιανικό Εμπόριο, Επισκευή Μηχανοκίνητων Οχημάτων και Μοτοσυκλετών
	Η	Μεταφορά και Αποθήκευση
	Θ	Δραστηριότητες Υπηρεσιών Παροχής Καταλύματος και Υπηρεσιών Εστίασης
Ι	Ι	Ενημέρωση και Επικοινωνία
Κ	Κ	Χρηματοπιστωτικές και ασφαλιστικές Δραστηριότητες
Λ	Λ	Διαχείριση Ακίνητης Περιουσίας
Μ,Ν	Μ	Επαγγελματικές, Επιστημονικές και Τεχνικές Δραστηριότητες
	Ν	Διοικητικές και Υποστηρικτικές Δραστηριότητες
Ξ,Ο,Π	Ξ	Δημόσια Διοίκηση και Άμυνα
	Ο	Εκπαίδευση
	Π	Δραστηριότητες σχετικές με την Ανθρώπινη Υγεία και την Κοινωνική Μέριμνα
Ρ,Σ,Τ,Υ	Ρ	Τέχνες, Διασκέδαση και Ψυχαγωγία
	Σ	Άλλες Δραστηριότητες Παροχής Υπηρεσιών
	Τ	Δραστηριότητες Νοικοκυριών ως Εργοδοτών, μη Διαφοροποιημένες Δραστηριότητες Νοικοκυριών που αφορούν την Παραγωγή Αγαθών και Υπηρεσιών για Ίδια Χρήση
	Υ	Δραστηριότητες Ετερόδικων Οργανισμών και Φορέων

⁷² ΔΕΛΤΙΟ ΤΥΠΟΥ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟΙ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΙ: Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία για το έτος 2018 και αναθεωρημένα στοιχεία για τα έτη 2010-2017, ΕΛ.ΣΤΑΤ.

(<https://www.statistics.gr/el/statistics/-/publication/SEL45/->)

Από την ανάλυση της κατανομής της ΑΠΑ στους τρεις παραγωγικούς τομείς (πρωτογενής, δευτερογενής, τριτογενής) της Περιφέρειας Ηπείρου, φαίνεται ότι η συμμετοχή του πρωτογενούς τομέα στην συνολική ΑΠΑ της Περιφέρειας ανέρχεται σε 9%, ενώ ο δευτερογενής και ο τριτογενής τομέας συμμετέχουν κατά 39% και 52% αντίστοιχα. Ανάλογη συνεισφορά των τομέων παρατηρείται και στην συνολική ΑΠΑ σε επίπεδο χώρας, όπως παρουσιάζεται και στο παρακάτω Διάγραμμα.

Διάγραμμα 6. 11: Κατανομή της ΑΠΑ ανά παραγωγικό τομέα, Έτος 2018 (Προσωρινά στοιχεία. Σε εκατ.€)⁷³.

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζουν τα στατιστικά στοιχεία για τη δημογραφία των επιχειρήσεων στην Ελλάδα, κατά τα έτη 2019-2020, και ειδικότερα για τις ενάρξεις και τις λήξεις λειτουργίας των επιχειρήσεων, όπως δημοσιεύτηκαν από την ΕΛ.ΣΤΑΤ.

Πιο συγκεκριμένα, οι ενάρξεις λειτουργίας επιχειρήσεων σε όλους τους τομείς της οικονομίας για το σύνολο της χώρας το έτος 2020, ανήλθαν σε 84.122, παρουσιάζοντας μείωση 0,05% σε σχέση με το έτος 2019, όπου είχαν ανέλθει σε 84.164. Από την άλλη πλευρά, οι λήξεις λειτουργίας επιχειρήσεων σε όλους τους τομείς της οικονομίας το έτος 2020 ανήλθαν σε 37.345, παρουσιάζοντας μείωση 22,7% σε σχέση με το 2019 που είχαν ανέλθει σε 48.290.

Στην Περιφέρεια Ηπείρου, για το έτος 2020, οι ενάρξεις λειτουργίας επιχειρήσεων σε όλους τους τομείς της οικονομίας ανήλθαν σε 2.348, παρουσιάζοντας μείωση 9% σε σχέση με το 2019. Οι λήξεις λειτουργίας επιχειρήσεων, σε όλους τους τομείς της οικονομίας της Περιφέρειας για το 2020, ανήλθαν σε 1.325, παρουσιάζοντας μείωση 17,2% σε σχέση με το προηγούμενο έτος. Το γεγονός αυτό οφείλεται σε μεγάλο βαθμό στην πανδημία του Covid-19, η οποία άλλαξε σε σημαντικό βαθμό τα δεδομένα της εγχώριας οικονομίας,

⁷³ Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία για το έτος 2018, ΕΛ.ΣΤΑΤ. (<https://www.statistics.gr/el/statistics/-/publication/SEL45/->)

δημιουργώντας μια γενικότερη κοινωνικο-οικονομική αστάθεια. Αναλυτικά τα δεδομένα παρουσιάζονται στον Πίνακα 6. 24.

Πίνακας 6. 24: Πλήθος ενάρξεων και λήξεων λειτουργίας επιχειρήσεων ανά Περιφέρεια της Ελλάδας, 2019 - 2020⁷⁴.

	Ενάρξεις λειτουργίας επιχειρήσεων		Λήξεις λειτουργίας επιχειρήσεων		Μεταβολή (%) 2020/2019	
	2019	2020	2019	2020	Ενάρξεων λειτουργίας	Λήξεων λειτουργίας
ΣΥΝΟΛΟ ΧΩΡΑΣ	84.164	84.122	48.290	37.345	-0,05	-22,7
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΗΠΕΙΡΟΥ	2.579	2.348	1.600	1.325	-9,0	-17,2

Ο κλάδος των υπηρεσιών εστίασης παρουσιάζει σημαντική συρρίκνωση τα τελευταία χρόνια. Χαρακτηριστικά, από τα στοιχεία του Πίνακα 6. 25, διαφαίνεται η πτωτική πορεία του κύκλου των εργασιών των επιχειρήσεων του κλάδου, ο οποίος θεωρείται σημαντικής βαρύτητας για την οικονομία της Ηπείρου.

Πίνακας 6. 25: Κύκλος εργασιών των επιχειρήσεων του κλάδου Υπηρεσιών Εστίασης ⁷⁵.

		Α' Τρίμηνο 2019	Α' Τρίμηνο 2020	Α' Τρίμηνο 2021
ΣΥΝΟΛΟ ΧΩΡΑΣ		1.066.443.182	970.366.988	460.584.614
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΗΠΕΙΡΟΥ	Π.Ε. ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	17.247.419	16.391.379	6.514.906
	Π.Ε. ΑΡΤΑΣ	3.746.138	3.343.871	1.551.916
	Π.Ε. ΘΕΣΠΡΩΤΙΑΣ	3.041.769	2.439.849	1.036.205
	Π.Ε. ΠΡΕΒΕΖΑΣ	3.363.136	2.909.634	728.699

6.1.6.3. Απασχόληση

Η Περιφέρεια Ηπείρου αποτελεί, σε όρους Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος (ΑΕΠ), την φτωχότερη Περιφέρεια της Ηπειρωτικής Ελλάδας, με αποτέλεσμα να υπολείπεται σημαντικά σε σύγκριση με τον μέσο όρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Στον Πίνακα 6. 26, αποτυπώνονται

⁷⁴ Δημογραφία επιχειρήσεων, ενάρξεις και λήξεις λειτουργίας επιχειρήσεων 2019-2020, ΕΛ.ΣΤΑΤ.

(<https://www.statistics.gr/el/statistics/-/publication/SBR05/2020>)

⁷⁵ Κύκλος εργασιών επιχειρήσεων του κλάδου Παροχής Υπηρεσιών Εστίασης, ανά Περιφερειακή Ενότητα, ΕΛ.ΣΤΑΤ.

(<https://www.statistics.gr/el/statistics/-/publication/SBR03/->)

οι τιμές του ΑΕΠ των Π.Ε. της Ηπείρου για το διάστημα 2008-2018. Συνολικά, η Περιφέρεια παράγει το 2,2% του συνολικού Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος της χώρας, ποσοστό που παραμένει αμετάβλητο στη διάρκεια των ετών, όπως παρουσιάζεται και στον Πίνακα 6. 27.

Πίνακας 6. 26: Ακαθάριστο εγχώριο προϊόν, 2008-2018 (Σε εκατομμύρια ευρώ. Σε τρέχουσες τιμές)⁷⁶.

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018*
ΣΥΝΟΛΟ ΧΩΡΑΣ	241.990	237.534	224.124	203.308	188.389	179.616	177.349	176.110	174.237	177.152	179.727
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΗΠΕΙΡΟΥ	5.158	5.025	4.946	4.548	4.154	4.041	3.987	3.925	3.889	3.875	3.933
Π.Ε. ΑΡΤΑΣ	899	910	928	859	806	788	765	745	729	716	732
Π.Ε. ΘΕΣΠΡΩΤΙΑΣ	801	724	730	646	602	577	579	547	527	543	557
Π.Ε. ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	2.623	2.560	2.472	2.269	2.048	1.989	1.930	1.926	1.950	1.935	1.958
Π.Ε. ΠΡΕΒΕΖΑΣ	834	831	815	774	698	687	712	707	682	681	687

*προσωρινά στοιχεία

Πίνακας 6. 27: Συμμετοχή της Περιφέρειας Ηπείρου στο συνολικό ΑΕΠ της χώρας, 2008-2018.

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
ΠΟΣΟΣΤΟ %	2,1	2,1	2,2	2,2	2,2	2,2	2,2	2,2	2,2	2,2	2,2

⁷⁶ Ακαθάριστο εγχώριο προϊόν κατά περιφέρεια και νομό, ΕΛ.ΣΤΑΤ. (<https://www.statistics.gr/el/statistics/-/publication/SEL48/-/>)

Αναφορικά με το κατά κεφαλήν ΑΕΠ, το οποίο προκύπτει αν διαιρέσουμε το πραγματικό ΑΕΠ ενός έτους με τον πληθυσμό της χώρας του ίδιου έτους και μετρά το εισόδημα ενός ατόμου (κατά μέσο όρο) στην οικονομία, η Περιφέρεια Ηπείρου βρίσκεται στην τελευταία θέση μεταξύ των περιφερειών της χώρας. Στον Πίνακα 6. 28 παρουσιάζεται το κατά κεφαλήν ΑΕΠ για το σύνολο της χώρας καθώς και την περιοχή μελέτης, για το χρονικό διάστημα 2008-2018. Από τα στοιχεία του ακόλουθου Πίνακα, το κατά κεφαλήν ΑΕΠ της Περιφέρειας Ηπείρου για το 2018 ανέρχεται σε 11.775 ευρώ (η χειρότερη επίδοση μεταξύ των Περιφερειών της χώρας), που αντιστοιχεί στο 70,3% του μέσου κατά κεφαλήν ΑΕΠ της χώρας.

Πίνακας 6. 28: Διαχρονική εξέλιξη του κατά κεφαλήν ΑΕΠ της Περιφέρειας Ηπείρου, 2008-2018 (Σε ευρώ. Σε τρέχουσες τιμές)⁷⁷.

	Σύνολο Χώρας	Περιφέρεια Ηπείρου	Π.Ε. Άρτας	Π.Ε. Θεσπρωτίας	Π.Ε. Ιωαννίνων	Π.Ε. Πρέβεζας
2008	21.845	14.960	12.601	18.324	15.299	14.325
2009	21.386	14.540	12.812	16.414	14.884	14.213
2010^B	20.153	14.285	13.169	16.407	14.335	13.869
2011	18.308	13.146	12.296	14.427	13.156	13.152
2012	17.056	12.066	11.688	13.424	11.919	11.901
2013	16.381	11.812	11.600	12.849	11.646	11.746
2014	16.282	11.723	11.410	12.863	11.372	12.226
2015	16.275	11.614	11.270	12.122	11.417	12.182
2016	16.169	11.574	11.181	11.685	11.624	11.789
2017	16.472	11.576	11.129	12.027	11.559	11.768
2018*	16.745	11.775	11.530	12.351	11.684	11.859

*προσωρινά στοιχεία, B=διακοπή χρονοσειράς

Στον Πίνακα 6. 29 παρουσιάζεται η κατανομή των απασχολούμενων κατά κλάδο οικονομικής δραστηριότητας σε κάθε Π.Ε. της Περιφέρειας Ηπείρου και παρατηρείται πως ένα μεγάλο μέρος του πληθυσμού απασχολείται στον τομέα του εμπορίου και της γεωργίας, δασοκομίας και αλιείας. Το γεγονός αυτό δικαιολογείται, από τον μεγάλο αριθμό καλλιεργούμενων και κτηνοτροφικών εκτάσεων της περιοχής μελέτης καθώς και τον έντονο τουριστικό χαρακτήρα που παρουσιάζουν οι παράκτιες περιοχές της Ηπείρου

⁷⁷ Κατά κεφαλή ακαθάριστο εγχώριο προϊόν κατά περιφέρεια και νομό, ΕΛ.ΣΤΑΤ. (<https://www.statistics.gr/el/statistics/-/publication/SEL57/->)

Πίνακας 6. 29: Απασχολούμενοι κατά κλάδο οικονομικής δραστηριότητας⁷⁸.

Τύπος μόνιμης κατοικίας	Συνολο	Γεωργία, δασοκομία και αλιεία	Κατασκευές	Χονδρικό και λιανικό εμπόριο	Μεταφορά και αποθήκευση	Δραστηριότητες υπηρεσιών παροχής καταλύματος και υπηρεσιών εστίασης	Διοικητικές και υποστηρικτικές δραστηριότητες	Δημόσια διοίκηση και άμυνα	Εκπαίδευση	Δραστηριότητες σχετικές με την ανθρώπινη υγεία και την κοινωνική μέριμνα	Λοιποί κλάδοι
ΣΥΝΟΛΟ ΧΩΡΑΣ	3.727.633	372.209	254.081	651.739	192.871	291.589	102.192	359.779	294.359	236.831	971.983
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΗΠΕΙΡΟΥ	106.053	16.002	9.447	16.624	3.744	8.806	1.947	10.332	10.320	8.394	20.437
Π.Ε. ΑΡΤΑΣ	19.438	4.268	1.682	2.908	651	1.280	243	1.596	1.865	1.430	3.515
Π.Ε. ΘΕΣΠΡΩΤΙΑΣ	13.983	2.864	1.261	1.979	528	1.436	342	1.581	973	850	2.169
Π.Ε. ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	54.654	5.046	5.005	8.984	1.888	4.233	1.061	5.476	5.989	5.138	11.834
Π.Ε. ΠΡΕΒΕΖΑΣ	17.978	3.824	1.499	2.753	677	1.857	301	1.679	1.493	976	2.919

⁷⁸ Απασχολούμενοι κατά κλάδο οικονομικής δραστηριότητας, Απογραφή Πληθυσμού 2011, ΕΛ.ΣΤΑΤ. (<https://www.statistics.gr/el/statistics/-/publication/SAM04/->)

Το επίπεδο της ανεργίας στην περιοχή μελέτης θα μπορούσε να χαρακτηριστεί υψηλό, καθώς από την απογραφή του πληθυσμού το 2011 (ΕΛ.ΣΤΑΤ.) καταγράφηκαν συνολικά 23.659 άνεργοι σε ολόκληρη την Περιφέρεια Ηπείρου (2,85% των ανέργων όλης της χώρας). Με δεδομένο ότι ο μόνιμος πληθυσμός της Περιφέρειας κατά την ίδια χρονιά ήταν 336.856, η ανεργία ήταν στο 7%. Από τα δεδομένα του αριθμού των ανέργων κατά φύλο και ηλικιακή ομάδα (Πίνακας 6. 30), παρατηρείται πως οι άνδρες σημειώνουν πολύ υψηλότερα ποσοστά ανεργίας σε όλες τις ηλικιακές ομάδες συγκριτικά με τις γυναίκες, ενώ οι περισσότεροι άνεργοι εντοπίζονται στην ηλικιακή ομάδα των 25-29.

Πίνακας 6. 30: Άνεργοι κατά φύλο και ομάδες ηλικιών⁷⁹.

	Σύνολο	Άνδρες		Γυναίκες	
		Πλήθος	Ποσοστό %	Πλήθος	Ποσοστό %
	23.659	14.101	60	9.558	40
15-19	889	575	65	314	35
20-24	4.093	2.216	54	1.877	46
25-29	4.897	2.550	52	2.347	48
30-34	3.645	2.009	55	1.636	45
35-39	2.755	1.519	55	1.236	45
40-44	2.330	1.442	62	888	38
45-49	1.772	1.202	68	570	32
50-54	1.646	1.220	74	426	26
55-59	1.146	949	83	197	17
60-64	467	403	86	64	14
65-69	19	16	84	3	16
70-74	0	0	0	0	0
75+	0	0	0	0	0

Η ΕΛ.ΣΤΑΤ. ανακοίνωσε τα αποτελέσματα της Έρευνας Εργατικού Δυναμικού για το Δ' τρίμηνο του 2020. Επισημαίνεται ότι κατά το Δ' τρίμηνο, είχε τεθεί ξανά η αναστολή λειτουργίας που ίσχυε και τους πρώτους μήνες του 2020, στο πλαίσιο εφαρμογής των μέτρων προστασίας της δημόσιας υγείας για την αντιμετώπιση της πανδημίας COVID-19, όπου και εφαρμόστηκαν ειδικοί κανόνες λειτουργίας στις επιχειρήσεις οι οποίοι επηρέασαν σε μεγάλο βαθμό την κανονική λειτουργία της αγοράς.

⁷⁹ Απογραφή Πληθυσμού 2011, ΕΛ.ΣΤΑΤ.

(<https://www.statistics.gr/el/statistics/-/publication/SAM04/->)

Όπως παρουσιάζεται και στον Πίνακα 6. 31, η ανεργία για το σύνολο της χώρας ανήλθε στο 16,2%, ενώ στην Περιφέρεια Ηπείρου ήταν στο 17,2% για το Δ' τρίμηνο του 2020. Κατά το ίδιο διάστημα, η Περιφέρεια Ηπείρου εμφάνισε το τρίτο υψηλότερο ποσοστό ανεργίας ανάμεσα στις περιφέρειες της χώρας, ενώ το ίδιο τρίμηνο του προηγούμενου έτους το ποσοστό ανεργίας ήταν χαμηλότερο, στο 16,3% περίπου.

Πίνακας 6. 31: Κατάσταση απασχόλησης Δ' τρίμηνο 2020⁸⁰.

	Απασχολούμενοι	Άνεργοι	Μη ενεργοί	Ποσοστό ανεργίας (%)	Ποσοστό εργατικού δυναμικού (%)
ΣΥΝΟΛΟ ΧΩΡΑΣ	3.878,5	750,1	4.445,6	16,2	51,0
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΗΠΕΙΡΟΥ	110,9	23,0	155,1	17,2	46,3

Ως οικονομικά ενεργός πληθυσμός ορίζεται το σύνολο των ατόμων που μπορούν και θέλουν να εργαστούν, ενώ ως οικονομικά μη ενεργός πληθυσμός ορίζεται το σύνολο των ατόμων που δεν μπορούν ή δεν θέλουν να εργαστούν (παιδιά, ηλικιωμένοι, στρατιώτες κ.α.). Στον Πίνακα που ακολουθεί, παρουσιάζεται ο αριθμός του οικονομικά ενεργού και μη ενεργού πληθυσμού της Περιφέρειας Ηπείρου, με βάση τα στοιχεία της απογραφής για το 2011.

⁸⁰ Έρευνα Εργατικού Δυναμικού, ΕΛ.ΣΤΑΤ.
<https://www.statistics.gr/calendar#62021>

Πίνακας 6. 32: Οικονομικά ενεργός και μη ενεργός πληθυσμός⁸¹.

	Σύνολο μόνιμου πληθυσμού	Οικονομικά ενεργός πληθυσμός	Οικονομικά μη ενεργός πληθυσμός
ΣΥΝΟΛΟ ΧΩΡΑΣ	10.816.286	4.586.636	6.229.650
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΗΠΕΙΡΟΥ	336.856	129.712	207.144
Π.Ε. ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	167.901	66.362	101.539
ΔΗΜΟΣ ΙΩΑΝΝΙΤΩΝ	112.486	47.545	64.941
ΔΗΜΟΣ ΒΟΡΕΙΩΝ ΤΖΟΥΜΕΡΚΩΝ	5.714	1.751	3.963
ΔΗΜΟΣ ΔΩΔΩΝΗΣ	9.693	3.005	6.688
ΔΗΜΟΣ ΖΑΓΟΡΙΟΥ	3.724	1.312	2.412
ΔΗΜΟΣ ΖΙΤΣΑΣ	14.766	5.845	8.921
ΔΗΜΟΣ ΚΟΝΙΤΣΑΣ	6.362	2.031	4.331
ΔΗΜΟΣ ΜΕΤΣΟΒΟΥ	6.196	2.107	4.089
ΔΗΜΟΣ ΠΩΓΩΝΙΟΥ	8.960	2.766	6.194
Π.Ε. ΑΡΤΑΣ	67.877	24.141	43.736
ΔΗΜΟΣ ΑΡΤΑΙΩΝ	43.166	16.782	26.384
ΔΗΜΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΚΑΡΑΪΣΚΑΚΗ	5.780	1.578	4.202
ΔΗΜΟΣ ΚΕΝΤΡΙΚΩΝ ΤΖΟΥΜΕΡΚΩΝ	6.178	1.448	4.730
ΔΗΜΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΣΚΟΥΦΑ	12.753	4.333	8.420
Π.Ε. ΘΕΣΠΡΩΤΙΑΣ	43.587	17.239	26.348
ΔΗΜΟΣ ΗΓΟΥΜΕΝΙΤΣΑΣ	25.814	10.890	14.924
ΔΗΜΟΣ ΣΟΥΛΙΟΥ	10.063	3.649	6.414
ΔΗΜΟΣ ΦΙΛΙΑΤΩΝ	7.710	2.700	5.010
Π.Ε. ΠΡΕΒΕΖΑΣ	57.491	21.970	35.521
ΔΗΜΟΣ ΠΡΕΒΕΖΑΣ	31.733	12.717	19.016
ΔΗΜΟΣ ΖΗΡΟΥ	13.892	4.725	9.167
ΔΗΜΟΣ ΠΑΡΓΑΣ	11.866	4.528	7.338

Σύμφωνα με τη δειγματοληπτική Έρευνα Εισοδήματος και Συνθηκών Διαβίωσης των Νοικοκυριών (SILC), του έτους 2019, με περίοδο αναφοράς εισοδήματος το έτος 2018, η ΕΛ.ΣΤΑΤ. ανακοίνωσε τα στοιχεία για τον κίνδυνο φτώχειας. Ως κίνδυνος φτώχειας, μετά τις κοινωνικές μεταβιβάσεις, ορίζεται το ποσοστό των ατόμων που ζουν σε νοικοκυριά των οποίων το συνολικό ισοδύναμο διαθέσιμο εισόδημα είναι χαμηλότερο του 60% του εθνικού διάμεσου ισοδύναμου διαθέσιμου εισοδήματος.

⁸¹ Απογραφή Πληθυσμού 2011, ΕΛ.ΣΤΑΤ.

(<https://www.statistics.gr/el/statistics/-/publication/SAM04/->)

Σε πέντε (5) Περιφέρειες, μεταξύ αυτών και η Περιφέρεια Ηπείρου, καταγράφηκαν ποσοστά κινδύνου φτώχειας χαμηλότερα από αυτό του συνόλου της χώρας. Πιο συγκεκριμένα, στην Ήπειρο, το ποσοστό του πληθυσμού σε κίνδυνο φτώχειας για το 2019 ήταν στο 17,4% ενώ για το σύνολο της χώρας στο 17,9%.

6.1.7. Τεχνικές υποδομές

6.1.7.1. Υγεία – Ιατρική Περίθαλψη

Η Ελληνική Στατιστική Αρχή (ΕΛ.ΣΤΑΤ.) ανακοίνωσε τα στοιχεία αναφορικά με τις Μονάδες Πρωτοβάθμιας Φροντίδας Υγείας (Π.Φ.Υ) για το έτος 2019. Η παρακολούθηση της Πρωτοβάθμιας Φροντίδας Υγείας από την ΕΛΣΤΑΤ, μέχρι το έτος 2016, περιοριζόταν στα Κέντρα Υγείας του Πρωτοβάθμιου Εθνικού Δικτύου Υγείας (Π.Ε.Δ.Υ). Μετά τη θέσπιση του Ν.4486/2017 για την «Μεταρρύθμιση της Πρωτοβάθμιας Φροντίδας Υγείας» ο όρος «Κέντρο Υγείας», διευρύνθηκε και περιλαμβάνει επιπλέον τις αποκεντρωμένες μονάδες, όπου στο πρώτο επίπεδο Π.Φ.Υ. παρέχονται υπηρεσίες από τις Τοπικές Μονάδες Υγείας (Το.Μ.Υ), τα Περιφερειακά Ιατρεία (Π.Ι), τα Πολυδύναμα Περιφερειακά Ιατρεία (Π.Π.Ι), τα Ειδικά Περιφερειακά Ιατρεία (Ε.Π.Ι), τα Τοπικά Ιατρεία (Τ.Ι) και λοιπές μονάδες Π.Φ.Υ.

Σύμφωνα με την απογραφή των κέντρων υγείας και λοιπών μονάδων παροχής υπηρεσιών πρωτοβάθμιας φροντίδας υγείας για το έτος 2019 της ΕΛ.ΣΤΑΤ., ο συνολικός αριθμός των Κέντρων Υγείας παρέμεινε αμετάβλητος σε σχέση με τα δύο τελευταία έτη (2017 και 2018) για το σύνολο της χώρας. Οι διακόσιες τέσσερις (204) μονάδες που καταγράφηκαν στην Ελλάδα, εμφανίζουν την ίδια κατανομή μεταξύ των περιφερειών της χώρας, με τις δέκα έξι (16) από αυτές να εμφανίζονται στην Περιφέρεια Ηπείρου.

Ο αριθμός των θεραπευτηρίων την τελευταία τετραετία, 2016-2019, μειώθηκε κατά 3,9% για το σύνολο της χώρας. Ωστόσο στην Ήπειρο παρέμεινε σταθερός με επτά (7) θεραπευτήρια, αποτελώντας το 2,6% του συνόλου της χώρας.

Ο αριθμός των κλινών για το σύνολο της χώρας παρουσίασε μία μικρή μείωση στο διάστημα 2017/2018 και 2018/2019 ενώ στην Περιφέρεια Ηπείρου παρέμεινε αμετάβλητος. Τα στοιχεία παρουσιάζονται αναλυτικά στον παρακάτω Πίνακα.

Πίνακας 6. 33: Κέντρα υγείας, κλίνες και θεραπευτήρια Περιφέρειας Ηπείρου⁸².

	Κέντρα υγείας 2017-2019	Κλίνες			Θεραπευτήρια			
		2017	2018	2019	2016	2017	2018	2019
ΣΥΝΟΛΟ ΧΩΡΑΣ	204	903	901	893	280	277	271	269
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΗΠΕΙΡΟΥ	16	71	71	71	7	7	7	7

Η δευτεροβάθμια φροντίδα στην Περιφέρεια Ηπείρου παρέχεται συνολικά από πέντε (5) δημόσια νοσοκομεία, μεταξύ των οποίων και το πανεπιστημιακό νοσοκομείο Ιωαννίνων, ενώ στην Περιφέρεια υπάρχουν και δύο (2) ιδιωτικές κλινικές.

Τα Δημόσια Νοσοκομεία που υπάρχουν στην Περιφέρεια Ηπείρου είναι τα εξής:

- Γενικό Νοσοκομείο Ιωαννίνων "Γ. Χατζηκώστα"
- Πανεπιστημιακό Γενικό Νοσοκομείο Ιωαννίνων
- Γενικό Νοσοκομείο Άρτας
- Γενικό Νοσοκομείο Φιλιατών
- Γενικό Νοσοκομείο Πρεβέζης

6.1.7.2. Εκπαίδευση

Σύμφωνα με τα στοιχεία της Ελληνικής Στατιστικής Υπηρεσίας (ΕΛ.ΣΤΑΤ.) για την τριτοβάθμια εκπαίδευση (στοιχεία λήξεως ακαδημαϊκού έτους 2018/2019), στην Περιφέρεια Ηπείρου υπάρχει το Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων το οποίο αποτελείται από τις σχολές και τα τμήματα που καταγράφονται στον Πίνακα 6. 34.

⁸² Απογραφή Κέντρων Υγείας και Θεραπευτηρίων, ΕΛ.ΣΤΑΤ. (<https://www.statistics.gr/el/statistics/-/publication/SHE06/->)

Πίνακας 6. 34: Τριτοβάθμια εκπαίδευση (σχολές και τμήματα) Περιφέρειας Ηπείρου⁸³.

ΣΧΟΛΕΣ	ΤΜΗΜΑΤΑ
ΣΧΟΛΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ	ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
	ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ*
ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΥΓΕΙΑΣ	ΙΑΤΡΙΚΗΣ
	ΒΙΟΛΟΓΙΚΩΝ ΕΦΑΡΜΟΓΩΝ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ
	ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗΣ*
	ΛΟΓΟΘΕΡΑΠΕΙΑΣ
ΣΧΟΛΗ ΚΑΛΩΝ ΤΕΧΝΩΝ	ΕΙΚΑΣΤΙΚΩΝ ΤΕΧΝΩΝ ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ
ΣΧΟΛΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ	ΨΥΧΟΛΟΓΙΑΣ*
	ΑΓΩΓΗΣ ΚΑΙ ΦΡΟΝΤΙΔΑΣ ΣΤΗΝ ΠΡΩΙΜΗ ΠΑΙΔΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ*
	ΜΕΤΑΦΡΑΣΗΣ ΚΑΙ ΔΙΕΡΜΗΝΕΙΑΣ**
ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΑΓΩΓΗΣ	ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
	ΝΗΠΕΙΑΓΩΓΩΝ
ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΗ ΣΧΟΛΗ	ΦΙΛΟΛΟΓΙΑΣ
	ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
	ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΣΧΟΛΗ ΘΕΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ	ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΩΝ
	ΦΥΣΙΚΗΣ
	ΧΗΜΕΙΑΣ
ΠΟΛΥΤΕΧΝΙΚΗ ΣΧΟΛΗ	ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΥΛΙΚΩΝ
	ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΩΝ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΩΝ ΚΑΙ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗΣ
	ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΩΝ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ
	ΜΗΧΑΝΟΛΟΓΩΝ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ**
ΣΧΟΛΗ ΜΟΥΣΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ	ΜΟΥΣΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ*
ΣΧΟΛΗ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗΣ ΚΑΙ ΤΗΛΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ	ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗΣ ΚΑΙ ΤΗΛΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ*
ΣΧΟΛΗ ΓΕΩΠΟΝΙΑΣ	ΓΕΩΠΟΝΙΑΣ
	ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΤΡΟΦΙΜΩΝ ΚΑΙ ΔΙΑΤΡΟΦΗΣ**

*Η εκπαιδευτική λειτουργία των συγκεκριμένων Τμημάτων και η εισαγωγή των πρώτων φοιτητών αρχίζει από την έναρξη του ακαδ. έτους 2019-20 (άρθρο 3, παρ. 2 Ν. 4559/3-8-2018, ΦΕΚ 142/2018 τ.Α')

** Η έναρξη της εκπαιδευτικής λειτουργίας των συγκεκριμένων Τμημάτων καθορίζεται με αιτιολογημένη απόφαση της Συγκλήτου, ύστερα από συνεκτίμηση των υλικοτεχνικών υποδομών και του εκπαιδευτικού προσωπικού, και έως το ακαδ. έτος 2021-2022 (άρθρο 3, παρ. 2 Ν. 4559/3-8-2018, ΦΕΚ 142/2018 τ.Α')

Αναφορικά με τον αριθμό των εγγεγραμμένων φοιτητών του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων για το ακαδημαϊκό έτος 2018/2019, ανήλθε στους 19.552 (4% των φοιτητών του συνόλου

⁸³ Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, Σχολές και Τμήματα.

(<https://www.uoi.gr/ekpaideysi/sxoles-kai-tmimata/>)

της χώρας), σημειώνοντας μια αύξηση της τάξης του 14,9% συγκριτικά με το προηγούμενο ακαδημαϊκό έτος. Πιο συγκεκριμένα, ο αριθμός των φοιτητών κατά φύλο παρουσιάζεται στον Πίνακα 6. 35.

Πίνακας 6. 35: Εγγεγραμμένοι προπτυχιακοί φοιτητές κατά φύλο⁸⁴.

		Σύνολο Χώρας	Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων
Σύνολο	2017/2018	426.058	18.975
	2018/2019	489.238	19.552
	ΜΕΤΑΒΟΛΗ %	14,8	3
Άνδρες	2017/2018	206.093	7.452
	2018/2019	238.390	7.708
	ΜΕΤΑΒΟΛΗ %	15,7	3,4
Γυναίκες	2017/2018	219.965	11.523
	2018/2019	250.848	11.844
	ΜΕΤΑΒΟΛΗ %	14	2,8

Σύμφωνα με τα στοιχεία της Ελληνικής Στατιστικής Αρχής, κατά το ακαδημαϊκό έτος 2018/2019, ο αριθμός των γυμνασίων στην περιοχή μελέτης ήταν 83 ενώ ο αριθμός των γενικών λυκείων ήταν 52. Η κατανομή των σχολικών μονάδων της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης στις Π.Ε. της Ηπείρου, παρουσιάζεται στους Πίνακες 6. 36 και 6.37.

⁸⁴ Ανώτατη εκπαίδευση, ΕΛ.ΣΤΑΤ.

(<https://www.statistics.gr/el/statistics/-/publication/SED33/->)

Πίνακας 6. 36: Αριθμός γυμνασίων Περιφέρειας Ηπείρου⁸⁵.

	Σύνολο σχολικών μονάδων	Δημόσια		Ιδιωτικά ημερήσια
		Ημερήσια	Εσπερινά	
ΣΥΝΟΛΟ ΧΩΡΑΣ	1.824	1.651	74	99
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΗΠΕΙΡΟΥ	83	75	4	4
Π.Ε. ΑΡΤΗΣ	18	17	1	
Π.Ε. ΘΕΣΠΡΩΤΙΑΣ	12	11	1	
Π.Ε. ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	40	35	1	
Π.Ε. ΠΡΕΒΕΖΗΣ	13	12	1	

Πίνακας 6. 37: Αριθμός γενικών λυκείων Περιφέρειας Ηπείρου⁸⁶.

	Σύνολο σχολικών μονάδων	Δημόσια		Ιδιωτικά ημερήσια
		Ημερήσια	Εσπερινά	
ΣΥΝΟΛΟ ΧΩΡΑΣ	1352	1187	73	91
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΗΠΕΙΡΟΥ	52	45	4	*
Π.Ε. ΑΡΤΗΣ	13	12	1	*
Π.Ε. ΘΕΣΠΡΩΤΙΑΣ	6	5	1	*
Π.Ε. ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	24	20	1	*
Π.Ε. ΠΡΕΒΕΖΗΣ	9	8	1	*

* Τα στοιχεία δεν παρέχονται λόγω εμπιστευτικότητας

Για την πρωτοβάθμια εκπαίδευση, τα στοιχεία της ΕΛ.ΣΤΑΤ. κατά το ακαδημαϊκό έτος 2018/2019, σχετικά με τον αριθμό των νηπιαγωγείων και δημοτικών σχολικών μονάδων της περιοχής μελέτης παρουσιάζονται στον Πίνακα 6. 38.

⁸⁵ Δευτεροβάθμια εκπαίδευση-Γυμνάσια, ΕΛ.ΣΤΑΤ.

(<https://www.statistics.gr/el/statistics/-/publication/SED21/->)

⁸⁶ Δευτεροβάθμια εκπαίδευση-Ενιαία Λύκεια, ΕΛ.ΣΤΑΤ.

(<https://www.statistics.gr/el/statistics/-/publication/SED23/->)

Πίνακας 6. 38: Αριθμός σχολικών μονάδων πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης Περιφέρειας Ηπείρου⁸⁷.

	Νηπιαγωγεία	Δημοτικά
ΣΥΝΟΛΟ ΧΩΡΑΣ	5.611	4.452
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΗΠΕΙΡΟΥ	207	185
Π.Ε. ΑΡΤΗΣ	46	
Π.Ε. ΘΕΣΠΡΩΤΙΑΣ	34	
Π.Ε. ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	85	
Π.Ε. ΠΡΕΒΕΖΗΣ	42	

6.1.7.3. Υποδομές χερσαίων μεταφορών

Οδικό δίκτυο

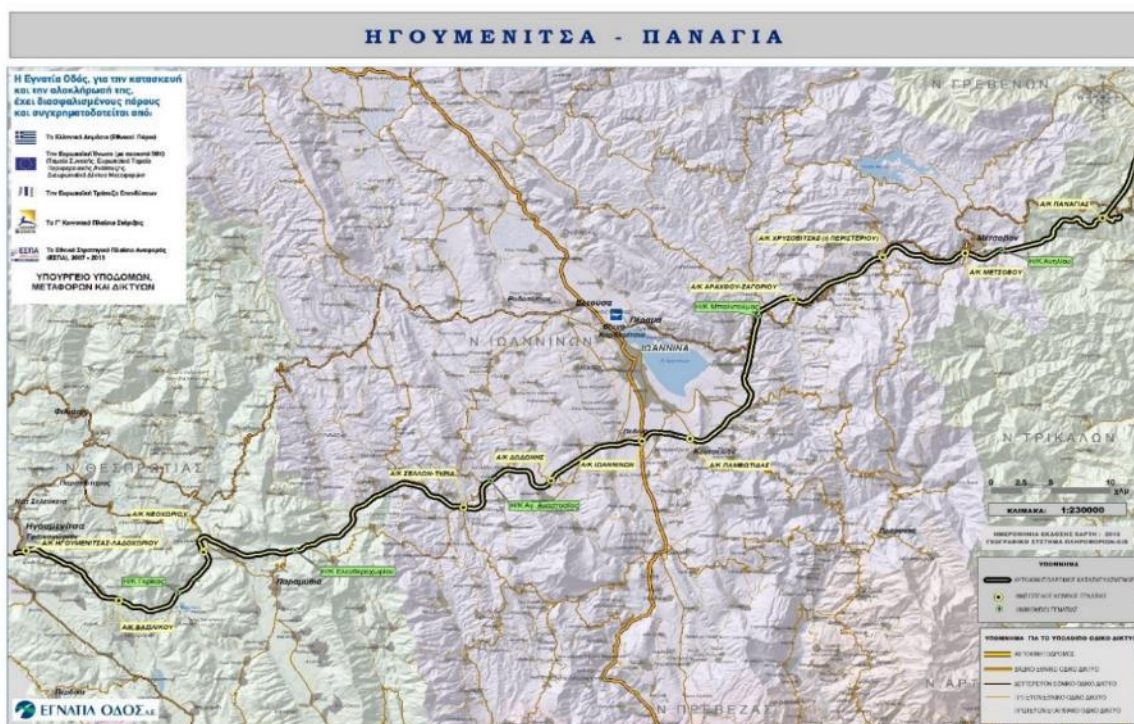
Το οδικό δίκτυο της Περιφέρειας Ηπείρου περιλαμβάνει:

- Την Εγνατία Οδό, την Ιόνια Οδό και τις Εθνικές Οδούς
- Τις Επαρχιακές οδούς, με δευτερεύουσας σημασίας λειτουργικότητα
- Το λοιπό δίκτυο, με λειτουργικότητα σύνδεσης μικρών οικισμών όπως δευτερεύουσες επαρχιακοί και κοινοτικοί οδοί

Εγνατία οδός

Το τμήμα της Εγνατίας Οδού που διασχίζει την Ήπειρο (Σχήμα 6. 9) καταλαμβάνει το τμήμα από το λιμάνι της Ηγουμενίτσας έως την Παναγιά και έχει συνολικό μήκος 123 χλμ. Σήμερα, το σύνολο σχεδόν όλων των τμημάτων της Εγνατίας στην Περιφέρεια έχουν ολοκληρωθεί και βρίσκονται σε πλήρη λειτουργία.

⁸⁷ Δευτεροβάθμια εκπαίδευση-Ενιαία Λύκεια, ΕΛ.ΣΤΑΤ.
(<https://www.statistics.gr/el/statistics/-/publication/SED11/->)

Σχήμα 6. 9: Τμήμα Εγνατίας Οδού στην Περιφέρεια Ηπείρου⁸⁸.

Ο αυτοκινητόδρομος έχει τετράριχη διατομή, πλάτους 22m, και διαθέτει δύο λωρίδες κυκλοφορίας και λωρίδα Έκτακτης Ανάγκης (ΛΕΑ) ανά κατεύθυνση. Ο διαχωρισμός των δύο κλάδων επιτυγχάνεται με new jersey.

Από τεχνικής άποψης, αποτελεί το δυσκολότερο τμήμα της Εγνατίας οδού λόγω της ιδιαίτερης γεωμορφολογίας της ζώνης διέλευσής του, καθώς ο άξονας τέμνει κάθετα τον ορεινό όγκο της Πίνδου. Επιπλέον, τα σημαντικά γεωλογικά προβλήματα που αντιμετωπίστηκαν κατά την κατασκευή του καθόρισαν σε σημαντικό βαθμό τις επιλογές χάραξης της οδού.

Η συνολική δαπάνη για την ολοκλήρωση του τμήματος του αυτοκινητοδρόμου που διασχίζει την Ήπειρο ανέρχεται σε 2,2 δις € περίπου. Η χρηματοδότηση των έργων πραγματοποιήθηκε από εθνικούς και κοινοτικούς πόρους (50%) στο πλαίσιο των προγραμμάτων του Β' και Γ' ΚΠΣ (ΕΠ-ΟΑΛΛΑ και ΠΕΠ Ηπείρου) και του Ταμείου Συνοχής. Για την κάλυψη μέρους της εθνικής συνδρομής έχουν εξασφαλισθεί δάνεια από την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων (ΕΤΕπ).

Η Εγνατία Οδός συντείνει στη διευκόλυνση της διαπεριφερειακής και διακρατικής κινητικότητας με προορισμό την Ήπειρο και τα Ιόνια νησιά, κυρίως με σκοπό τον τουρισμό. Μέσα από τη λειτουργία της αναδειχθηκαν δυνατότητες αξιοποίησης τουριστικών πόρων της

⁸⁸ Εγνατία Οδός Α.Ε.

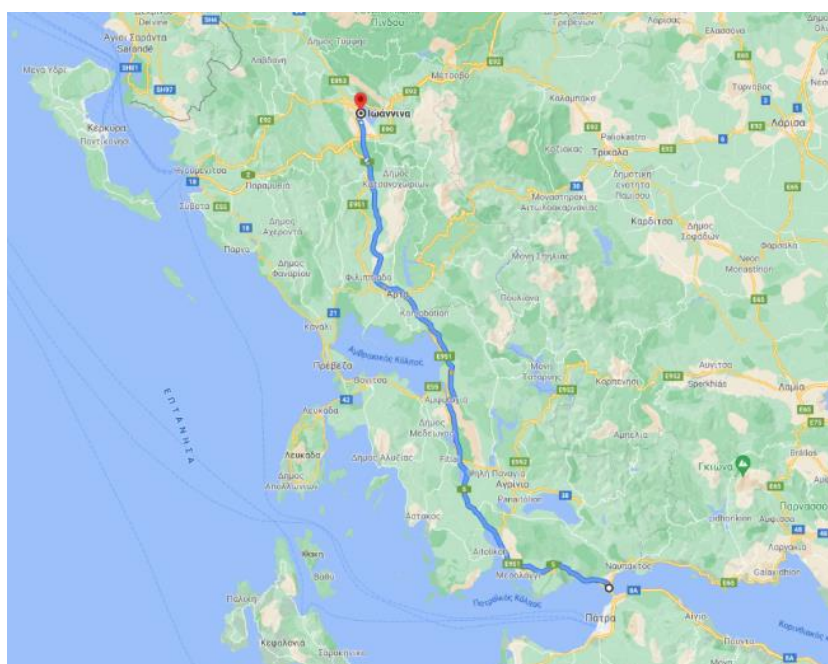
[\(https://www.egnatia.eu/erga/egnatia-odos/h-egnatia-odos-stin-hpeiro/\)](https://www.egnatia.eu/erga/egnatia-odos/h-egnatia-odos-stin-hpeiro/)

Περιφέρειας, όχι μόνο στο παράκτιο μέτωπο αλλά και στην ενδοχώρα. Παράλληλα, βελτιώνει τις δυνατότητες πρόσβασης σε σημαντικό τμήμα του ορεινού χώρου της Πίνδου.

Το λιμάνι της Ηγουμενίτσας διατηρεί, ως προς τις υποδομές και τη λειτουργική του, σύνδεση με την Εγνατία, ενώ παράλληλα έχει τη δυνατότητα να εξυπηρετεί τις κινήσεις επισκεπτών και εμπορευμάτων από και προς την Ιταλία και γενικότερα τη Δυτική Ευρώπη.

Ιόνια Οδός

Η Ιόνια Οδός (Δυτικός Άξονας) (Χάρτης 6. 11) αποτελεί έναν αυτοκινητόδρομο συνολικού μήκους 196 χλμ., ο οποίος διασχίζει δύο περιφέρειες, την Ήπειρο και την Δυτική Ελλάδα, και 4 νόμους (Αιτωλοακαρνανίας, Άρτας, Πρέβεζας και Ιωαννίνων).

Χάρτης 6. 11: Ιόνια Οδός.

Το συγκεκριμένο έργο έβαλε τέλος στην απομόνωση της Ηπείρου ενώ συνδέει ολόκληρη τη Δυτική Ελλάδα. Με την ολοκλήρωση της κατασκευής του, η διαδρομή Αντίρριο – Ιωάννινα έχει μέση διάρκεια 1 ώρα και 40 λεπτά αντί για 3 ώρες και 30 λεπτά που ήταν μέσω του παλιού οδικού δικτύου. Πρόκειται για έναν αυτοκινητόδρομο με σημαντική επίδραση στην κοινωνική και οικονομική ανάπτυξη της Περιφέρειας Ηπείρου, αφού:

- Συνδέει όλη τη Δυτική Ελλάδα, αναβαθμίζοντας σημαντικά αστικά και αγροτικά κέντρα όπως τα Ιωάννινα και η Άρτα.
- Προσφέρει επαρκέστερη σύνδεση μεταξύ των λιμανιών Πάτρας, Αστακού και Ηγουμενίτσας.
- Συμβάλλει στην ευρύτερη ανάπτυξη της περιοχής βελτιώνοντας την προσβασιμότητα σε περιοχές με υψηλό τουριστικό και αρχαιολογικό ενδιαφέρον.

Η κατασκευή της Ιόνιας Οδού αποτέλεσε ένα δύσκολο εγχείρημα, αφού κατασκευάστηκε εξ ολοκλήρου σε νέα χάραξη, σε ένα περιβάλλον με ιδιαίτερες γεωλογικές συνθήκες, έντονο ανάγλυφο και υψηλές γεωτεχνικές προκλήσεις.

Εθνική Οδός

Εκτός των κύριων οδικών αρτηριών, οι οποίες αναφέρθηκαν παραπάνω, η Περιφέρεια Ηπείρου εξυπηρετείται και από τα ακόλουθα τμήμα Εθνικών Οδών:

- ΕΟ5: Ρίο - Αντίρριο - Μεσολόγγι - Αγρίνιο - Αμφιλοχία - Άρτα - Φιλιππιάδα - Ιωάννινα
- ΕΟ17: Ιωάννινα - Δωδώνη
- ΕΟ20: Κοζάνη - Μπάρα - Νεάπολη - Τσοτύλι - Πεντάλοφος - Επταχώρι - Κόνιτσα - Καλπάκι - Ιωάννινα
- ΕΟ21: Φιλιππιάδα - Πρέβεζα
- ΕΟ24: Κέρκυρα - Παλαιοκαστρίτσα
- ΕΟ25: Κέρκυρα - Γύρος Αχίλλειου
- ΕΟ30: Άρτα - Βουλγαρέλι - Τρίκαλα - Καρδίτσα - Νέο Μοναστήρι - Φάρσαλα - Μικροθήβες - Αγχίαλος - Βόλος

Σιδηροδρομικό δίκτυο

Στην Περιφέρεια Ηπείρου δεν υπάρχουν υποδομές εξυπηρέτησης μεταφορών μέσω σιδηροδρομικών γραμμών. Ωστόσο, το Γενικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης (ΓΠΧΣΑΑ) προβλέπει την πυκνωση του μεταφορικού δικτύου εθνικής κλίμακας μέσα από την ολοκλήρωση μεταφορικών υποδομών, πολλές από τις οποίες περιλαμβάνουν το γεωγραφικό χώρο της Ηπείρου. Ανάμεσα στις υποδομές αυτές είναι η σιδηροδρομική σύνδεση Ηγουμενίτσας - Ιωαννίνων - Καλαμπάκας και η σιδηροδρομική σύνδεση Ιωαννίνων - Αντίρριου.

Επιπλέον, το Πρόγραμμα Δράσης του Περιφερειακού Χωροταξικού Πλαισίου (ΠΧΠ) της Ηπείρου, το οποίο αναθεωρήθηκε το 2018, περιλαμβάνει στις δράσεις του την υλοποίηση σιδηροδρομικής σύνδεσης της Ηπείρου ως έργο μακροπρόθεσμης (15ετούς) περιόδου.

6.1.7.4. Υποδομές θαλάσσιων μεταφορών

Οι θαλάσσιες μεταφορές στην Περιφέρεια Ηπείρου πραγματοποιούνται κατά κύριο λόγο από και προς το λιμάνι της Ηγουμενίτσας και σε μικρότερο βαθμό από το λιμάνι της Πρεβέζης το οποίο έχει αποκλειστικά εμπορικό χαρακτήρα. Στην Ήπειρο βρίσκονται και τα μικρά λιμανάκια της Πάργας και της Σαγιάδας.

Λιμένες Ηγουμενίτσας

Το λιμάνι της Ηγουμενίτσας γεωγραφικά είναι το πλησιέστερο λιμάνι της Ελλάδος με την Ιταλία και τις Βαλκανικές χώρες της Αδριατικής Θάλασσας, αποτελώντας έτσι μία σημαντική γέφυρα ανθρώπων και εμπορευμάτων από και προς τη Δυτική Ευρώπη.

Ο Οργανισμός Λιμένος Ηγουμενίτσας (Ο.Λ.ΗΓ. Α.Ε.) παρέχει κατά κύριο λόγο υπηρεσίες διακίνησης επιβατών και οχημάτων και υπηρεσίες ελλιμενισμού των πλοίων. Το λιμάνι είναι βασικά επιβατικό, με ακτοπλοϊκή σύνδεση με περιοχές του Εξωτερικού και του Εσωτερικού. Λόγω της έλλειψης τόσο αποθηκευτικών χώρων (ΣΕΜΠΟ-Container Terminal, Σιλό), όσο και κατάλληλων λιμενικών υποδομών, δεν διακινούνται εμπορεύματα, παρά μόνο με μεταφορά αυτών σε φορτηγά και νταλίκες, καθώς και ορισμένων χύδην φορτίων. Ετησίως, διακινούνται περίπου 2,5 εκατομμύρια επιβάτες και 250.000 φορτηγά από το λιμάνι της Ηγουμενίτσας.

Κύριες συνδέσεις του λιμένα αποτελούν οι Ιταλικοί λιμένες (Μπάρι, Μπρίντιζι, Ανκόνα, Βενετία, Τεργέστη και Ραβέννα), καθώς και η νήσος της Κέρκυρας. Πιο συγκεκριμένα, η πρόσβαση μέσω γραμμών εσωτερικού που εκτελούνται από και προς τον λιμένα της Ηγουμενίτσας είναι οι παρακάτω:

- Ηγουμενίτσα – Κέρκυρα
- Ηγουμενίτσα – Λευκίμμη
- Ηγουμενίτσα – Παξοί
- Ηγουμενίτσα – Πάτρα

Η πρόσβαση μέσω γραμμών εξωτερικού που εκτελούνται από και προς λιμένα Ηγουμενίτσας είναι οι παρακάτω:

- Ηγουμενίτσα – Ανκόνα
- Ηγουμενίτσα – Βενετία
- Ηγουμενίτσα – Μπάρι
- Ηγουμενίτσα – Πρίντεζι

Με την αριθμ. Οικ. 141/3/2-1-2017 Απόφαση του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας (ΑΔΑ: 733Λ4653Π8-ΒΦ0), εγκρίθηκε η καταχώρηση του Οργανισμού Λιμένος Ηγουμενίτσας, για τον χώρο δραστηριοτήτων της, στο μητρώο EMAS (Eco-Management and Audit Scheme) με αριθμό καταχώρησης EL-000112. Ο Οργανισμός Λιμένος Ηγουμενίτσας είναι ένας από τους λίγους ευρωπαϊκούς λιμένες που καταχωρήθηκε στο μητρώο EMAS και σήμερα διαθέτει σε ισχύ το διεθνές πιστοποιητικό ISO 14001 για την περιβαλλοντική διαχείριση, καθώς και το πιστοποιητικό PERS (Port Environmental Review System).

Επιπλέον, ο οργανισμός εφαρμόζει και διατηρεί Σύστημα Διαχείρισης της Ποιότητας (ΣΔΠ), το οποίο επιθεωρείται ανά τακτά χρονικά διαστήματα από ανεξάρτητο, διαπιστευμένο φορέα πιστοποίησης, όπως προβλέπεται από το διεθνές πρότυπο ISO 9001.

Αναφορικά με την προστασία του περιβάλλοντος, διαθέτει κατάλληλο εξοπλισμό για την αντιμετώπιση εκτάκτων περιστατικών ρύπανσης του θαλάσσιου περιβάλλοντος, αναβαθμίζοντας παράλληλα τα αναγκαία μέτρα προστασίας περιβάλλοντος και αναπτύσσοντας κατάλληλο σχέδιο περιβαλλοντικής διαχείρισης.

Τα έργα επέκτασης των υποδομών του, τα οποία βρίσκονται υπό υλοποίηση, αναβαθμίζουν σε μεγάλο βαθμό τη δυναμικότητα και το επίπεδο εξυπηρέτησης κυρίως της επιβατικής, αλλά και της τουριστικής, εμπορευματικής κίνησης του λιμένα. Πιο συγκεκριμένα, η Β' φάση των επενδύσεων, η οποία περιλαμβάνει λιμενικά και κτιριακά έργα, έχει ολοκληρωθεί σε ποσοστό μεγαλύτερο του 90% ενώ η Γ' φάση βρίσκεται υπό κατασκευή, με προϋπολογισμό επένδυσης 73.700.000 ευρώ⁸⁹.

Λιμένας Πρεβέζης

Το λιμάνι της Πρεβέζης έχει κυρίως εμπορικό χαρακτήρα, χωρίς ωστόσο να διαθέτει σταθερή κίνηση. Τα τελευταία χρόνια γίνονται προσπάθειες προκειμένου να βελτιωθούν οι υποδομές και ο τεχνικός εξοπλισμός του. Η αναβάθμισή του και ο χαρακτηρισμός του ως λιμάνι εθνικού επιπέδου θα ενισχύσει την τουριστική ανάπτυξη και την εμπορική κίνηση της περιοχής. Επιπλέον, η άμεση ακτοπολική σύνδεση Πρεβέζης – Ιταλίας θα συμβάλλει στην γενικότερη αναβάθμιση της Περιφέρειας.

Επισημαίνεται ότι, το λιμάνι της Πρεβέζης, λόγω της ευνοϊκής γεωγραφικής του θέσης, προβλέπονταν να εξελιχθεί σε σημαντικό εξαγωγικό και εισαγωγικό λιμένα της χώρας για την εξυπηρέτηση κυρίως των περιοχών της Ηπείρου και της Δυτικής Μακεδονίας. Μάλιστα, μια παλαιότερη γενική προγραμματική μελέτη των μεταφορών για τον Ελλαδικό χώρο, καθόριζε ως πιο συμφέρουσα οδό για την μεταφορά των προς εξαγωγή γεωργικών προϊόντων της Δυτικής Ελλάδας προς τις χώρες της Ευρώπης, την θαλάσσια οδό μέσω των λιμένων της Πάτρας και της Πρεβέζης. Στη συνέχεια ωστόσο, λόγω έλλειψης επαρκών πιστώσεων, δεν κατέστη δυνατό να υλοποιηθούν τα έργα του λιμανιού όπως αρχικά είχαν σχεδιαστεί και μελετηθεί με αποτέλεσμα σήμερα το λιμάνι της Πρεβέζης να υπολειτουργεί συγκριτικά με την αρχική προοπτική ανάπτυξής του. Το λιμάνι της Πρεβέζης αποτελεί τον μοναδικό, επίσημα χαρακτηρισμένο, εμπορικό λιμένα της Ηπείρου ενώ το λιμάνι της Ηγουμενίτσας λειτουργεί κυρίως ως επιβατικό λιμάνι.

⁸⁹ Οργανισμός Λιμένος Ηγουμενίτσας Α.Ε., (<https://olig.gr/>)

Τα τελευταία χρόνια, η εμπορευματική του κίνηση είναι μικρή με την εμφάνιση διακυμάνσεων ανά τα έτη. Οι εισαγωγές που πραγματοποιούνται αφορούν ξυλεία, ζωοτροφές, καλαμπόκι και δημητριακά ενώ οι σημαντικά μειωμένες εξαγωγές αφορούν κυρίως εσπεριδοειδή, χέλια και βαμβακερά νήματα. Τους θερινούς μήνες, το λιμάνι παρουσιάζει αυξημένη κίνηση, κυρίως σε σκάφη αναψυχής, τόσο ελληνικά όσο και ξένα, τα οποία αξιοποιούν τις υποδομές του ως μαρίνα.

6.1.7.5. Υποδομές εναέριων μεταφορών

Η κίνηση των αερομεταφορών στην περιοχή μελέτης είναι ιδιαίτερα χαμηλή με την Περιφέρεια Ηπείρου να διαθέτει ένα αεροδρόμιο. Ο Κρατικός Αερολιμένα Ιωαννίνων «Βασιλεύς Πύρρος», έχει πολιτικό χαρακτήρα και βρίσκεται σε απόσταση 5 χιλιομέτρων από το κέντρο της πόλης των Ιωαννίνων ενώ εξυπηρετεί όλη την περιοχή της Π.Ε. Ιωαννίνων και της δυτικής και βόρειας Ελλάδας.

6.1.7.6. Συστήματα περιβαλλοντικών υποδομών

Διαχείριση Αστικών Στερεών Αποβλήτων

Στην Περιφέρεια Ηπείρου υπάρχουν εγκατεστημένες μονάδες διαχείρισης Αστικών Στερεών Αποβλήτων (ΑΣΑ). Πιο συγκεκριμένα, λειτουργούν συνολικά τρεις (3) Χώροι Υγειονομικής Ταφής Απορριμμάτων (ΧΥΤΑ):

- Ο ΧΥΤΑ Ελληνικού που εξυπηρετεί όλους τους Δήμους Π.Ε. Ιωαννίνων
- Ο ΧΥΤΑ Βλαχέρνας ο οποίος εξυπηρετεί όλους τους Δήμους της Π.Ε. Άρτας καθώς επίσης και το Δήμο Ζηρού και
- Ο ΧΥΤΑ Καρβουναρίου ο οποίος εξυπηρετεί όλους τους Δήμους της Π.Ε. Θεσπρωτίας και επιπλέον τους Δήμους Πρέβεζας και Πάργας.

Τα επεξεργασμένα στραγγίσματα όλων των ΧΥΤΑ (πλην του Καρβουναρίου) δεν έχουν καθορισμένο αποδέκτη και ανακυκλοφορούν στο ΧΥΤΑ μετά την επεξεργασία ή/και χρησιμοποιούνται για την άρδευση περιμετρικού πρασίνου εντός του χώρου του ΧΥΤΑ.

Στη Βιομηχανική Περιοχή Ιωαννίνων λειτουργεί το Κέντρο Διαλογής Ανακυκλώσιμων Υλικών (ΚΔΑΥ) το οποίο εξυπηρετεί ως προς την ανακύκλωση υλικών συσκευασίας όλους τους Δήμους της Περιφέρειας Ηπείρου καθώς και τους Δήμους Αγρινίου και Λευκάδας.

Παράλληλα, ολοκληρώθηκε η κατασκευή της Μονάδα Επεξεργασίας Απορριμμάτων (ΜΕΑ) στην Ήπειρο (Σχήμα 6. 10) η οποία τέθηκε σε λειτουργία το Μάρτιο του 2019. Οι εγκαταστάσεις της μονάδας βρίσκονται στο Ελευθεροχώρι Δωδώνης και αποτελεί ένα έργο πρότυπο, τελευταίας τεχνολογίας, με πολλαπλά περιβαλλοντικά και κοινωνικά οφέλη.

Από τα προς επεξεργασία απορρίμματα της μονάδας αυτής ανακυκλώνονται κάθε χρόνο τουλάχιστον 17.000 τόνοι χρήσιμων υλικών, συμβάλλοντας και στην επίτευξη των εθνικών

στόχων για ανακύκλωση. Επιπλέον, παράγεται Πράσινη Ενέργεια 10.800 κιλοβατώραν κάθε χρόνο, ικανή να καλύψει τις ανάγκες 3.000 οικογενειών, εξοικονομεί 12.000 τόνους/έτος διοξειδίου του άνθρακα και παράγει 25.000 τόνους κομπόστ τον χρόνο.

Η ΜΕΑ Ηπείρου αποτελεί την πρώτη μονάδα στην Ελλάδα που παράγει ενέργεια από Αστικά Στερεά Απόβλητα. Αυτό σημαίνει ότι από τη διαδικασία επεξεργασίας των απορριμμάτων, παράγεται ενέργεια, η οποία διοχετεύεται στο δίκτυο ηλεκτρισμού της χώρας. Με τον τρόπο αυτό η ΜΕΑ Ηπείρου όχι μόνο συμβάλει στην αναβάθμιση του περιβάλλοντος και τη μείωση των απορριμμάτων αλλά και στην παραγωγή πράσινης ενέργειας καθιστώντας την Περιφέρεια Ηπείρου μια "Πράσινη Περιφέρεια".

Το συγκεκριμένο έργο, με την εύκολη προσαρμογή του στις μελλοντικές Ευρωπαϊκές Οδηγίες και την ελληνική νομοθεσία, επιλύει οριστικά για τα επόμενα 25 χρόνια το πρόβλημα της διαχείρισης απορριμμάτων της Περιφέρειας Ηπείρου, ενώ έλαβε το πρώτο του βραβείο ως έργο της χρονιάς για το 2018.

Σχήμα 6. 10: Μονάδα επεξεργασίας απορριμμάτων Ηπείρου⁹⁰.

Επιπλέον, η οικονομική επιτροπή της Περιφέρειας έχει ήδη εγκρίνει την κατασκευή μονάδας κομποστοποίησης στην Π.Ε. Άρτας και συγκεκριμένα σε θέση της Τ.Κ. Σελλάδων Δήμου Νικολάου Σκουφά. Η Μονάδα κομποστοποίησης προδιαλεγμένων βιοαποβλήτων αποτελεί ένα ιδιαίτερα χρήσιμο για το περιβάλλον έργο, καθώς θα πραγματοποιείται κομποστοποίηση οργανικών αποβλήτων/υπολειμμάτων τροφών και πράσινων αποβλήτων (γρασίδι, κλαδέματα κ.λπ.) που προκύπτουν από εργασίες συντήρησης του πρασίνου των

⁹⁰ ΤΕΡΝΑ ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΗ.

[\(https://www.terna-energy.com/acivities/erga-vioaerioy-diach-aporrimmaton/monada-epexergasias-aporrimmaton-ipirou/\)](https://www.terna-energy.com/acivities/erga-vioaerioy-diach-aporrimmaton/monada-epexergasias-aporrimmaton-ipirou/)

Δήμων αλλά και των ιδιωτών. Προβλέπεται να εξυπηρετεί τους τέσσερις δήμους της Π.Ε. Άρτας και τον Δήμο Ζηρού της Π.Ε. Πρέβεζας.

Η Περιφέρεια Ηπείρου υπέβαλε πρόταση στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Υποδομές Μεταφορών, Περιβάλλον και Αειφόρος Ανάπτυξη 2014-2020» και εντάχθηκε η Πράξη με τίτλο «Δίκτυο Σταθμών Μεταφόρτωσης Απορριμμάτων (Σ.Μ.Α) Περιφέρειας Ηπείρου (Α΄ ΦΑΣΗ)» συνολικού προϋπολογισμού 12.349.685,00€. Από τους οκτώ (8) προβλεπόμενους Σ.Μ.Α, έχει ολοκληρωθεί η κατασκευή των τεσσάρων (4), είναι σε φάση ολοκλήρωσης οι τρεις (3), ενώ εκκρεμεί η προμήθεια του εξοπλισμού για τον όγδοο. Ωστόσο, κανένας σταθμός δεν έχει δοθεί σε λειτουργία.

Επίσης, είναι υπό αξιολόγηση η πρόταση με τίτλο «Επεκτάσεις υφιστάμενων ΧΥΤΑ Περιφέρειας Ηπείρου και μετατροπή σε ΧΥΤΥ» την οποία υπέβαλε η Περιφέρεια Ηπείρου προς χρηματοδότηση στην πρόσκληση 1465 (14.6i.26-27.1) ΕΥΔ ΕΠ ΥΠΟΔΟΜΕΣ ΜΕΤΑΦΟΡΩΝ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΑΕΙΦΟΡΟΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗ - Δράσεις για την Ολοκληρωμένη Διαχείριση Αστικών Αποβλήτων. Τέλος, αναφορικά με τις προβλεπόμενες Μονάδες Επεξεργασίας ΒιοΑποβλήτων (ΜΕΒΑ), η μία θα χρηματοδοτηθεί από το πρόγραμμα Interreg Ελλάδα-Αλβανία (η σχετική σύμβαση ελέγχεται από το ελεγκτικό συνέδριο και αναμένεται η δημοπράτηση του έργου αρχές του 2020), ενώ για τις υπόλοιπες αναμένεται η υποβολή πρότασης μόλις ανακοινωθεί σχετική πρόσκληση από το ΠΕΠ.

Τέλος, με αποφάσεις που εντάσσονται στον Άξονα Προτεραιότητας «Διατήρηση και προστασία του περιβάλλοντος - προαγωγή της αποδοτικής χρήσης των πόρων» του Ε.Π. «Υποδομές Μεταφορών, Περιβάλλον και Αειφόρος Ανάπτυξης» οι πράξεις για κατασκευή «πράσινων σημείων» στους Δήμους (με το αντίστοιχο συνολικό κόστος) είναι οι εξής:

- Ζίτσας, κόστους 863.423,15 ευρώ και δυναμικότητας 822,9 τόνους/έτος
- Πάργας, κόστους 814.878 ευρώ και δυναμικότητας 977 τόνους/έτος
- Πρέβεζας, κόστους 695.828 ευρώ και δυναμικότητας 2.645 τόνους/έτος
- Ιωαννιτών, κόστους 967.200,60 ευρώ και δυναμικότητας 7.695,6 τόνους/έτος,
- Νικολάου Σκουφά, κόστους 925.758 και δυναμικότητας 727 τόνους/έτος
- Αρταίων, κόστους 870.596 και δυναμικότητας 3.562,10 τόνους/έτος
- Ηγουμενίτσας, κόστους 997.489,36 ευρώ και δυναμικότητας 1.831,55 τόνους/έτος
- Ζηρού, κόστους 765.138 ευρώ και δυναμικότητας 787,5 τόνους/έτος

Επεξεργασία Λυμάτων

Η Οδηγία 91/271/ΕΟΚ «Για την επεξεργασία των αστικών λυμάτων» αφορά τη συλλογή, επεξεργασία και απόρριψη αστικών λυμάτων καθώς την επεξεργασία και την απόρριψη λυμάτων από ορισμένους βιομηχανικούς τομείς. Σκοπός της οδηγίας είναι η προστασία του

περιβάλλοντος από τις αρνητικές επιπτώσεις της απόρριψης των προαναφερθέντων λυμάτων.

Βάσει της νομοθετικής ρύθμισης, καθορίζεται άμεσα ή έμμεσα το απαιτούμενο επίπεδο επεξεργασίας που πρέπει να παρέχεται από τις Εγκαταστάσεις Επεξεργασίας Λυμάτων (ΕΕΛ), καθώς και το χρονοδιάγραμμα υλοποίησης των απαιτούμενων έργων ανάλογα με τον εξυπηρετούμενο πληθυσμό. Αφορά όλους τους οικισμούς με μονάδες ισοδύναμου πληθυσμού (ΜΙΠ) άνω των 2000 κατοίκων. Επιπλέον, συνδέεται η προθεσμία κατασκευής των ΕΕΛ με τον αποδέκτη και τον συνεπαγόμενο βαθμό επεξεργασίας των λυμάτων. Συγκεκριμένα, οι οικισμοί της χώρας κατατάσσονται σε τρεις Προτεραιότητες:

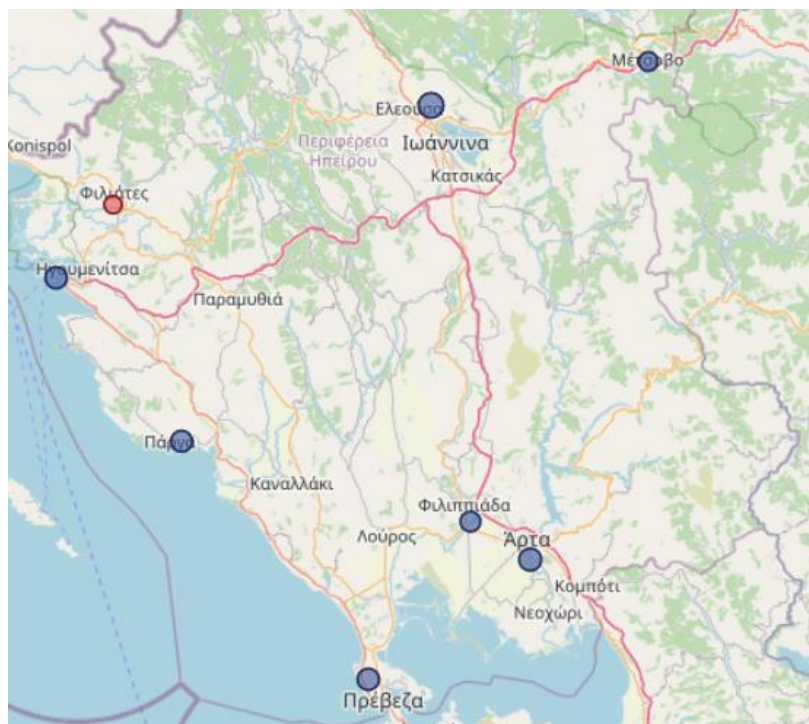
- Α΄ Προτεραιότητας, η οποία περιλαμβάνει όλους τους οικισμούς με ισοδύναμο πληθυσμό άνω των 10.000 κατοίκων (ΜΙΠ >10.000) και οι οποίοι αποχετεύουν τα λύματά τους σε «ευαίσθητους» αποδέκτες
- Β΄ Προτεραιότητας, η οποία περιλαμβάνει όλους τους οικισμούς με ισοδύναμο πληθυσμό άνω των 15.000 κατοίκων (ΜΙΠ >15.000) και οι οποίοι αποχετεύουν τα λύματά τους σε «κανονικούς» αποδέκτες
- Γ΄ Προτεραιότητας που περιλαμβάνει οικισμούς με ισοδύναμο πληθυσμό άνω των 2.000 κατοίκων και οι οποίοι αποχετεύουν τα λύματά τους σε «κανονικούς» (2.000<ΜΙΠ<15.000) ή «ευαίσθητους» αποδέκτες (2.000<ΜΙΠ<10.000).

Στην Περιφέρεια Ηπείρου, για την εφαρμογή της Οδηγίας 91/271/ΕΟΚ με βάση την αναθεωρημένη μεθοδολογία προσδιορισμού οικισμών Γ΄ προτεραιότητας, έχουν χαρακτηριστεί⁹¹:

- Ένας (1) οικισμός ως Α΄ Προτεραιότητας,
- Τρεις (3) οικισμοί ως Β΄ Προτεραιότητας και
- Δεκαοκτώ (18) οικισμοί ως Γ΄ Προτεραιότητας.

Σύμφωνα με τα στοιχεία του ΥΠΕΚΑ (Βάση Δεδομένων της Ειδικής Γραμματείας Υδάτων για τις Εγκαταστάσεις Επεξεργασίας Λυμάτων) στην Ήπειρο λειτουργούν οκτώ (8) ΕΕΛ. Οι εγκαταστάσεις αυτές εξυπηρετούν το σύνολο των οικισμών Α και Β προτεραιότητας. Πρόκειται για τις μονάδες σε Άρτα, Ιωάννινα Πρέβεζα, Ηγουμενίτσα, Μέτσοβο, Φιλιπιάδα, Πάργα και Φιλιάτες και οι οποίες αποτυπώνονται στον Χάρτη 6. 12.

⁹¹ Εθνικό Επιχειρησιακό Σχέδιο Διαχείρισης Αστικών Λυμάτων Οικισμών Γ΄ Προτεραιότητας, Περιφέρεια Ηπείρου, 2019.

Χάρτης 6. 12: Εγκαταστάσεις Επεξεργασίας Λυμάτων Περιφέρειας Ηπείρου⁹².

Από τους δεκαοκτώ (18) οικισμούς Γ΄ προτεραιότητας, εννέα (9) οικισμοί παρουσιάζονται σε πλήρη συμμόρφωση με την Οδηγία 91/271/ΕΟΚ. Πρόκειται για τους οικισμούς: Ελεούσα, Ανατολή, Κατσικάς, Πέραμα, Πεδινή, Μέτσοβο, Φιλιπιάδα, Πάργα και Κωστακιοί.

Οι υπόλοιποι εννέα (9) οικισμοί δεν είναι σε πλήρη συμμόρφωση με την Οδηγία 91/271/ΕΟΚ, και πιο συγκεκριμένα:

- Έξι (6) οικισμοί έχουν ενταγμένα (ή υπό ένταξη) έργα για τα οποία έχει εξασφαλιστεί η απαραίτητη χρηματοδότηση από τα ΕΠ ΕΣΠΑ 2014 – 2020
- Ένας (1) οικισμός (Κόνιτσα) έχει πλήρη ωριμότητα και σχεδιάζεται να συγχρηματοδοτηθεί από το ΠΕΠ Ηπείρου
- Ένας (1) οικισμός (Καναλάκι) δεν έχει πλήρη ωριμότητα των απαιτούμενων έργων υποδομής διαχείρισης αποβλήτων (ΔΑ) και ΕΕΛ. ενώ δεν έχει προβλεφθεί η αναγκαία χρηματοδότηση των υποδομών του.
- Ένας (1) οικισμός (Φιλιπιάδα) έχει ολοκληρωμένα έργα ΔΑ και ΕΕΛ. αλλά δεν έχει ακόμη μετρήσεις εκροής.

Στο σύνολο της χώρας καταβάλλονται συνεχείς προσπάθειες για την ολοκλήρωση της κατασκευής των υποδομών διαχείρισης λυμάτων των οικισμών, αξιοποιώντας τους πόρους των συγχρηματοδοτούμενων Επιχειρησιακών Προγραμμάτων. Δεδομένου ότι η πλήρης

⁹² Εγκαταστάσεις Επεξεργασίας Λυμάτων Βάση Δεδομένων Παρακολούθησης Λειτουργίας. Ειδική Γραμματεία Υδάτων.
(<http://astikalimata.ypeka.gr/Services/Pages/WtpViewApp.aspx>)

συμμόρφωση στις απαιτήσεις και στο χρονοδιάγραμμα της Οδηγίας 91/271/ΕΟΚ παρουσιάζει καθυστέρηση, κυρίως όσον αφορά στους μικρότερους οικισμούς και προκειμένου η χώρα να ανταποκριθεί αποτελεσματικά και να δρομολογήσει άμεσα τις υπολειπόμενες εκκρεμότητες εκπονήθηκε «Εθνικό Επιχειρησιακό Σχέδιο για τις Εγκαταστάσεις Επεξεργασίας Λυμάτων στην Ελλάδα, που εξυπηρετούν Οικισμούς Γ' προτεραιότητας». Το Εθνικό Επιχειρησιακό Σχέδιο χρηματοδοτήθηκε από τη Γενική Διεύθυνση Περιφερειακής Πολιτικής και Αστικής Ανάπτυξης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και αποτελείται από δεκατρία (13) Περιφερειακά Επιχειρησιακά Σχέδια, τα οποία οριστικοποιήθηκαν και εγκρίθηκαν από την αρμόδια Επιτροπή Καθοδήγησης. Στόχο αποτελεί, η χώρα μέχρι το τέλος του 2023 να ικανοποιήσει πλήρως τις υποχρεώσεις της απέναντι στην Οδηγία 91/271/ΕΟΚ για τη διαχείριση αστικών λυμάτων. Το Εθνικό Επιχειρησιακό Σχέδιο επικαιροποιήθηκε την άνοιξη του 2020 συμπεριλαμβάνοντας πλέον το σύνολο των οικισμών της χώρας που εμπίπτουν στις απαιτήσεις της Οδηγίας 91/271/ΕΟΚ⁹³.

6.1.7.7. Δίκτυα ύδρευσης, μεταφοράς ηλεκτρικής ενέργειας, φυσικού αερίου και εγκαταστάσεις τηλεπικοινωνιών

Δίκτυο ύδρευσης

Οι πάροχοι νερού για τις υπηρεσίες Παροχής Νερού Ύδρευσης - Διυλισμένου ή Καθαρού Πόσιμου Νερού και Αποχέτευσης (συλλογή και επεξεργασία λυμάτων μέχρι δευτεροβάθμια επεξεργασία) είναι κατά κανόνα Δημοτικές Επιχειρήσεις Ύδρευσης-Αποχέτευσης (ΔΕΥΑ) ή υπηρεσίες Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΟΤΑ), στις περιπτώσεις όπου δεν έχουν δημιουργηθεί ΔΕΥΑ. Με το νέο νόμο για τη συγχώνευση, έχουν δημιουργηθεί σήμερα (2011) οργανισμοί αυτοδιοίκησης σημαντικά μεγαλύτεροι (Καλλικρατικοί ΟΤΑ) από τους προηγούμενους (Καποδιστριακοί ΟΤΑ). Σε αρκετές περιπτώσεις, η επέκταση των ορίων αρμοδιότητας του Καλλικρατικού ΟΤΑ συνοδεύεται και με επέκταση της αρμοδιότητας ή τη συγχώνευση και των ΔΕΥΑ και των δημοτικών υπηρεσιών νερού που αντιστοιχούσαν στους Καποδιστριακούς ΟΤΑ που συγχωνεύθηκαν. Στο Υδατικό Διαμέρισμα της Ηπείρου φαίνεται να λειτουργούν 17 ΔΕΥΑ, ενώ για τις περιοχές που δεν καλύπτουν οι ΔΕΥΑ οι υπηρεσίες ύδρευσης παρέχονται από τους Δήμους (Καποδιστριακούς).

Η βασική λειτουργία των ΔΕΥΑ αφορά αφενός τα έργα συλλογής και μεταφοράς του νερού από το υδατικό σύστημα στο κεντρικό δίκτυο διανομής νερού της ΔΕΥΑ (π.χ., υδραγωγεία, φράγματα) και αφετέρου τη μεταφορά νερού ύδρευσης στους τελικούς καταναλωτές (μεταφορά και δευτεροβάθμια επεξεργασία λυμάτων).

Αναλυτικότερα, τα έργα δικτύου ή εξωτερικά υδραγωγεία διαφέρουν κατά περίπτωση σύμφωνα με τους εξής παράγοντες:

⁹³ Υπουργείο Περιβάλλοντος & Ενέργειας.

- Την πηγή υδροληψίας (επιφανειακά ή υπόγεια νερά) και
- Την απόσταση της πηγής υδροληψίας από το δίκτυο διανομής, η οποία επηρεάζει το συνολικό μήκος των έργων μεταφοράς

Δίκτυο μεταφοράς ηλεκτρικής ενέργειας

Σύμφωνα με άρθρο 2 του Ν. 4001/2011, το Εθνικό Δίκτυο Διανομής Ηλεκτρικής Ενέργειας (ΕΔΔΗΕ) της Δημόσιας Επιχείρησης Ηλεκτρισμού (ΔΕΗ ΑΕ) είναι εγκατεστημένο στην Ελληνική Επικράτεια και αποτελείται από γραμμές μέσης (ΜΤ), χαμηλής τάσης (ΧΤ), εγκαταστάσεις διανομής ηλεκτρικής ενέργειας, καθώς και από γραμμές και εγκαταστάσεις υψηλής τάσης (ΥΤ) που έχουν ενταχθεί στο Δίκτυο αυτό.

Τη σπονδυλική στήλη του Διασυνδεδεμένου Συστήματος Μεταφοράς (Χάρτης 6. 13) αποτελούν οι τρεις γραμμές διπλού κυκλώματος των 400 kV που μεταφέρουν ηλεκτρισμό, κυρίως από το σπουδαιότερο για την χώρα μας ενεργειακό κέντρο παραγωγής της Δυτικής Μακεδονίας.

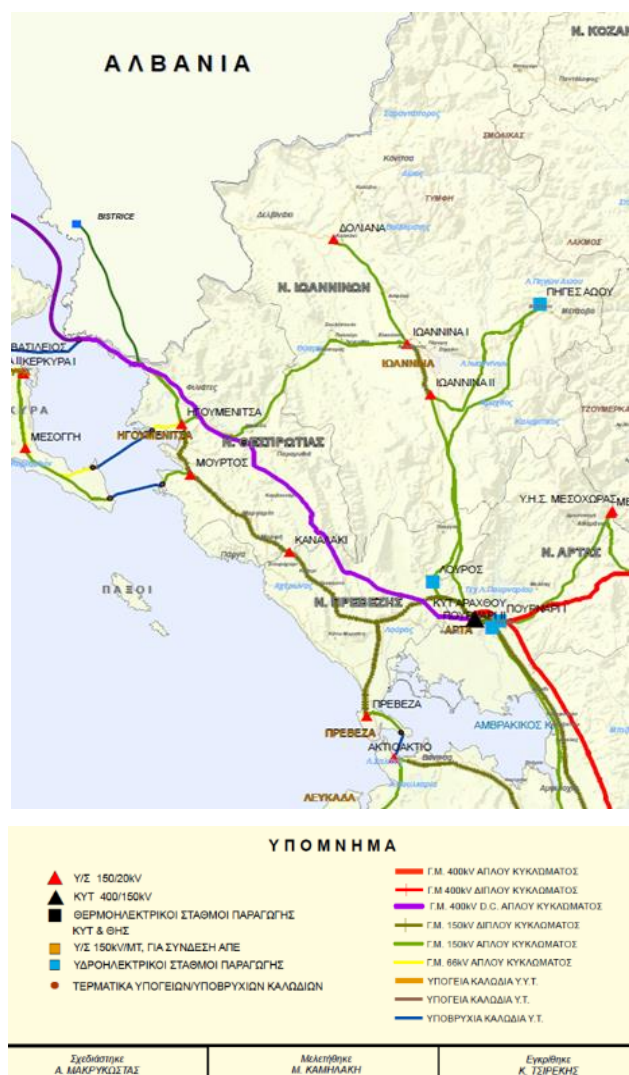
Στη περιοχή αυτή, παράγεται περίπου το 70% της συνολικής ηλεκτροπαραγωγής της χώρας, το οποίο στη συνέχεια μεταφέρεται στα μεγάλα κέντρα κατανάλωσης της Κεντρικής και Νότιας Ελλάδας και καταναλώνεται περίπου το 65% της ηλεκτρικής ενέργειας.

Το Διασυνδεδεμένο Σύστημα Μεταφοράς διαθέτει επιπλέον γραμμές των 400 kV καθώς επίσης εναέριες, υπόγειες γραμμές και υποβρύχια καλώδια των 150 kV που συνδέουν την Άνδρο και τα νησιά της Δυτικής Ελλάδας, Κέρκυρα, Λευκάδα, Κεφαλονιά και Ζάκυνθο με το διασυνδεδεμένο σύστημα μεταφοράς, καθώς και μία υποβρύχια διασύνδεση της Κέρκυρας με την Ηγουμενίτσα στα 66 kV.

Προκειμένου να επιτευχθεί η μεταφορά ηλεκτρικής ενέργειας από τα σημεία Παραγωγής στα σημεία κατανάλωσης (Αστικά Κέντρα, Βιομηχανίες) η τάση ανυψώνεται στους υποσταθμούς σύνδεσης Σταθμών Παραγωγής στα επίπεδα των 400kV και 150kV και υποβιβάζεται στους υποσταθμούς σύνδεσης με το Δίκτυο Διανομής Ηλεκτρικής Ενέργειας.

Τα βασικά στοιχεία του Συστήματος Μεταφοράς είναι:

- Εναέριες Γραμμές Μεταφοράς 400kV, 150kV και 66kV
- Υπόγειες και Υποβρύχιες Καλωδιακές Γραμμές 150kV και 400kV
- Υποσταθμοί 150/20kV
- Κέντρα Υπερυψηλής Τάσης (ΚΥΤ) 400/150kV

Χάρτης 6. 13: Ελληνικό διασυνδεδεμένο σύστημα μεταφοράς ηλ. ενέργειας (Απρίλιος 2017)⁹⁴.

Το Ελληνικό Σύστημα λειτουργεί σύγχρονα και παράλληλα με το διασυνδεδεμένο Ευρωπαϊκό Σύστημα υπό το γενικότερο συντονισμό του ENTSO-E. Η παράλληλη λειτουργία του Ελληνικού Συστήματος με το Ευρωπαϊκό επιτυγχάνεται μέσω διασυνδεδετικών γραμμών μεταφοράς (ΓΜ), κυρίως 400 kV, με τα συστήματα της Αλβανίας, της Βουλγαρίας, της Βόρειας Μακεδονίας και της Τουρκίας. Επιπλέον, το Ελληνικό Σύστημα συνδέεται ασύγχρονα (μέσω υποβρυχίου συνδέσμου συνεχούς ρεύματος τάσης 400 kV) με την Ιταλία⁹⁵.

⁹⁴ Ανεξάρτητος Διαχειριστής Μεταφοράς Ηλεκτρικής Ενέργειας (ΑΔΜΗΕ). (<https://www.admie.gr/systima/perigrافي/hartis-grammon>)

⁹⁵ Ανεξάρτητος Διαχειριστής Μεταφοράς Ηλεκτρικής Ενέργειας (ΑΔΜΗΕ).

Δίκτυο φυσικού αερίου

Ο εφοδιασμός της ελληνικής αγοράς φυσικού αερίου γίνεται κατά κύριο λόγο μέσω Ρωσίας, Αλγερίας και Τουρκίας από εταιρείες που κατέχουν Άδεια Προμήθειας. Το Εθνικό Σύστημα Μεταφοράς Φυσικού Αερίου μεταφέρει φυσικό αέριο από τα ελληνοβουλγαρικά και ελληνοτουρκικά σύνορα σε καταναλωτές εγκατεστημένους στην ηπειρωτική Ελλάδα.

Όπως παρουσιάζεται και στον Χάρτη 6. 14, το Εθνικό Σύστημα Αγωγών Φυσικού Αερίου δεν διέρχεται από την Περιφέρεια Ηπείρου, με αποτέλεσμα κανένα τμήμα του κεντρικού αγωγού ή των κλάδων μεταφοράς του να εκτείνεται στην περιοχή μελέτης.

Χάρτης 6. 14: Εθνικό Σύστημα Αγωγών Φυσικού Αερίου⁹⁶.

Ωστόσο, σύμφωνα με το νέο δεκαετές σχέδιο Προγράμματος Ανάπτυξης 2021-2030 του Διαχειριστή Εθνικού Συστήματος Φυσικού Αερίου (ΔΕΣΦΑ) που τέθηκε πρόσφατα σε δημόσια διαβούλευση, η τροφοδοσία της Ηπείρου ενδέχεται να γίνει με Υγροποιημένο Φυσικό Αέριο (ΥΦΑ). Σύμφωνα με το σχέδιο αυτό, το ΥΦΑ θα μεταφέρεται με φορτηγά, αξιοποιώντας τις υπό κατασκευή υποδομές του ΔΕΣΦΑ στη Ρεβυθούσα, όπου θα

⁹⁶ Διαχειριστής Εθνικού Συστήματος Φυσικού Αερίου (ΔΕΣΦΑ).
<https://www.desfa.gr/national-natural-gas-system/transmission>

λειτουργούν οι εγκαταστάσεις αποθήκευσης και αεριοποίησης του ΥΦΑ και η οποία αναμένεται να ενταχθεί στο σύστημα στα τέλη του 2021.

Το συγκεκριμένο έργο (LNG truck loading) έρχεται σε συμφωνία και με το Πενταετές Πρόγραμμα της Δημόσιας Επιχείρησης Διανομής Αερίου (ΔΕΔΑ) που εγκρίθηκε πρόσφατα από την Ρυθμιστική Αρχή Ενέργειας (ΡΑΕ), για την ανάπτυξη των δικτύων διανομής στις πόλεις των Ιωαννίνων, της Άρτας, της Πρέβεζας και της Ηγουμενίτσας.

Σημειώνεται ότι, τα τελευταία χρόνια γίνονται προσπάθειες για έρευνα και εκμετάλλευση υδρογονανθράκων στην Ελλάδα, γεγονός που συμβάλλει σημαντικά στην οικονομική δραστηριότητα της χώρας. Η ακολουθούμενη πολιτική στον εν λόγω κλάδο θεωρείται μέρος της ενεργειακής πολιτικής της χώρας και είναι ενταγμένη στον Εθνικό Ενεργειακό Σχεδιασμό. Ανάμεσα στους στόχους της, περιλαμβάνεται η εξασφάλιση εσόδων για το δημόσιο ταμείο και τον ιδιωτικό τομέα, αλλά και κατά το δυνατόν, η μείωση της ενεργειακής εξάρτησης της χώρας από τις εισαγωγές πετρελαίου και φυσικού αερίου.

Οι έρευνες για τους υδρογονάνθρακες πραγματοποιούνται από εταιρείες, οι οποίες έχουν εξασφαλίσει από το δημόσιο το δικαίωμα διεξαγωγής ερευνών για συγκεκριμένες χερσαίες ή θαλάσσιες περιοχές. Οι τρέχουσες δραστηριότητες έρευνας υδρογονανθράκων, προβλέπονται τόσο για την ξηρά όσο και για τη θάλασσα. Στην περιοχή μελέτης, οι χερσαίες έρευνες έχουν αδειοδοτηθεί για την περιοχή των Ιωαννίνων (Energean Oil & Gas) και της Άρτας – Πρεβέζης (Ελληνικά Πετρέλαια) ενώ οι θαλάσσιες αφορούν την περιοχή του Ιονίου (Energean Oil & Gas, Ελληνικά Πετρέλαια και Total).

Στις περιοχές των Ιωαννίνων και Άρτας – Πρεβέζης, δεν έχουν ξεκινήσει ακόμη οι σεισμικές έρευνες, λόγω των πολύμηνων αναβολών, γραφειοκρατικών εμποδίων και των αντιδράσεις των τοπικών κοινοτήτων. Στην περιοχή των Ιωαννίνων, η μισθώτρια εταιρεία πήρε από την Ελληνική Διαχειριστική Εταιρεία Υδρογονανθράκων (ΕΔΕΥ) παράταση του χρόνου διενέργειας των ερευνών, προκειμένου στο διάστημα αυτό να αναζητήσει και να βρει εταίρο, μετά την αποχώρηση μεγάλης ισπανικής εταιρείας από τις έρευνες στο μπλοκ των Ιωαννίνων.

Ο τομέας των εξορύξεων στην Ελλάδα εμφανίζεται ιδιαίτερα ασταθής λόγω της συρρίκνωσης των δραστηριοτήτων στον τομέα της έρευνας για τον εντοπισμό κοιτασμάτων φυσικού αερίου και πετρελαίου. Πολλές από τις εταιρείες που δραστηριοποιούνται στον συγκεκριμένο τομέα, προχωρούν σε περιορισμό της παρουσίας τους στην έρευνα κι εκμετάλλευση υδρογονανθράκων, επιστρέφοντας στο ελληνικό δημόσιο τα αντίστοιχα δικαιώματα των δραστηριοτήτων αυτών.

Εγκαταστάσεις τηλεπικοινωνιών

Η Εθνική Επιτροπή Τηλεπικοινωνιών και Ταχυδρομείων (ΕΕΤΤ) είναι Ανεξάρτητη Διοικητική Αρχή η οποία αποτελεί τον Εθνικό Ρυθμιστή που ρυθμίζει, εποπτεύει και ελέγχει:

- i. την αγορά ηλεκτρονικών επικοινωνιών, στην οποία δραστηριοποιούνται οι εταιρίες σταθερής και κινητής τηλεφωνίας, ασύρματων επικοινωνιών και διαδικτύου και
- ii. την ταχυδρομική αγορά, στην οποία δραστηριοποιούνται οι εταιρίες παροχής ταχυδρομικών υπηρεσιών και υπηρεσιών ταχυμεταφοράς.

Αρμόδιος φορέας, σχετικά με την τήρηση των ορίων ασφαλούς έκθεσης του κοινού σε ηλεκτρομαγνητικά πεδία, είναι η Ελληνική Επιτροπή Ατομικής Ενέργειας (ΕΕΑΕ), η οποία διενεργεί επιτόπιους ελέγχους και πραγματοποιεί μετρήσεις που αφορούν τις εκπομπές των κατασκευών κεραιών κινητής τηλεφωνίας.

Τα όρια που πρέπει να τηρούνται στους χώρους γύρω από τις κατασκευές κεραιών για την ασφαλή έκθεση του κοινού στην ηλεκτρομαγνητική ακτινοβολία καθορίζονται στην Κοινή Υπουργική Απόφαση 53571/3839 «Μέτρα Προφύλαξης του κοινού από τη λειτουργία κεραιών εγκατεστημένων στην ξηρά» (ΦΕΚ 1105/Β/6-9-2000), σε συνδυασμό με τις προβλέψεις του άρθρου 35 του Ν. 4635/2019.

Τα νομοθετικά όρια που έχουν θεσπιστεί στην Ελλάδα είναι χαμηλότερα κατά 30% από τα οριζόμενα στη σχετική Σύσταση του Συμβουλίου της ΕΕ (L 199, 1999/519/EC) και ειδικά στην περίπτωση εγκατάστασης κατασκευής κεραιάς σε απόσταση έως 300 μέτρα από την περίμετρο κτιριακών εγκαταστάσεων βρεφονηπιακών σταθμών, σχολείων, γηροκομείων και νοσοκομείων, τα όρια για την ασφαλή έκθεση του κοινού γίνονται αυστηρότερα και είναι χαμηλότερα κατά 40% των τιμών που καθορίζονται στην προαναφερόμενη Κοινοτική Σύσταση.

6.1.8. Κτιριακό απόθεμα – Ενεργειακή απόδοση

Στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ενεργειακής Ένωσης και αποτιμώντας τη συμβολή της βελτίωσης της ενεργειακής απόδοσης στη μείωση των εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα, στη διασφάλιση του ενεργειακού εφοδιασμού, στη μείωση της ενεργειακής εξάρτησης και του κόστους της ενέργειας, κρίνεται σκόπιμη η αποτύπωση της παρούσας κατάστασης προκειμένου να επιτευχθούν οι στόχοι για εξοικονόμηση ενέργειας που έχουν τεθεί.

Το πλαίσιο για το κλίμα και την ενέργεια για το 2030 θέτει στόχους για τη μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου και την αύξηση του ποσοστού των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και της ενεργειακής απόδοσης.

Στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας, η Επιτροπή πρότεινε τον Σεπτέμβριο του 2020, να αυξήσει τον στόχο μείωσης των εκπομπών αερίων θερμοκηπίου το 2030, σε τουλάχιστον 55% συγκριτικά με το 1990. Παράλληλα, εξετάζει τις ενέργειες που

απαιτούνται σε όλους τους τομείς, συμπεριλαμβανομένης της αυξημένης ενεργειακής απόδοσης και των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, και ξεκίνησε τη διαδικασία υποβολής λεπτομερών νομοθετικών προτάσεων έως τον Ιούλιο του 2021.

Οι βασικοί στόχοι για το 2030 είναι:

- i. Μείωση τουλάχιστον κατά 40% στις εκπομπές αερίων θερμοκηπίου (από τα επίπεδα του 1990)
- ii. Μερίδιο συνεισφοράς των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας τουλάχιστον 32%
- iii. Βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης τουλάχιστον κατά 32,5%

Τα κτίρια έχουν ένα κρίσιμο ρόλο στην επίτευξη των ανωτέρω στόχων, καθώς η συμβολή τους στην κατανάλωση της ενέργειας, αλλά και στις εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα είναι πολύ σημαντικές. Ο κτιριακός τομέας στην Ελλάδα ευθύνεται για το ένα τρίτο περίπου των εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα (CO₂) και για το 36% περίπου της συνολικής ενεργειακής κατανάλωσης⁹⁷.

Σύμφωνα με την απογραφή των κτιρίων για το 2011 (ΕΛ.ΣΤΑΤ.) ο αριθμός των κτιρίων της χώρας ανήλθε σε 4.105.637 κτίρια, από τα οποία το 4,3% εντοπίστηκε στην Περιφέρεια Ηπείρου. Από το σύνολο των κτιρίων της χώρας, το μεγαλύτερο ποσοστό (51,5%) είναι ισόγεια ενώ ποσοστό 33,3% των κτιρίων έχουν έναν (1) όροφο. Στον Πίνακα 6. 39 παρατίθεται ο αριθμός των κτιρίων σύμφωνα με τον αριθμό ορόφων που διαθέτουν.

Πίνακας 6. 39: Κτίρια κατά αριθμό ορόφων⁹⁸.

	Σύνολο χώρας		Περιφέρεια Ηπείρου	
	Αριθμός	Ποσοστό %	Αριθμός	Ποσοστό %
Κτίρια κατά αριθμό ορόφων	4.105.637	100	176.352	100
0	2.115.632	51,5	114.510	64,9
1	1.365.523	33,3	46.277	26,2
2	352.264	8,6	10.656	6,0
3	119.460	2,9	3.248	1,8
4	71.097	1,7	1.289	0,7
5	48.919	1,2	300	0,2
6 ΚΑΙ ΑΝΩ	32.742	0,8	78	0,0

⁹⁷ Εθνικό σχέδιο αύξησης του αριθμού των κτιρίων με σχεδόν μηδενική κατανάλωση ενέργειας, Υπουργείο Ενέργειας και Περιβάλλοντος (ΥΠΕΝ) (ΦΕΚ 5447/Β/5-12-2018).

⁹⁸ Δελτίο τύπου: Απογραφή κτιρίων 2011, Ελληνική Στατιστική Αρχή (ΕΛ.ΣΤΑΤ).

(<https://www.statistics.gr/census-buildings-2011>)

Από τα στοιχεία της ΕΛ.ΣΤΑΤ., μεταξύ των περιφερειών όλης της χώρας, το μεγαλύτερο ποσοστό ισογείων κτιρίων, σε ποσοστό 64,9% του συνόλου των κτιρίων της, εμφανίζεται στην Περιφέρεια Ηπείρου.

Αναφορικά με τη χρήση των κτιρίων, για το σύνολο της χώρας προκύπτει ότι από το συνολικό αριθμό κτιρίων, τα 3.775.848 (ποσοστό 92,0%) είναι αποκλειστικής χρήσης ενώ τα 329.789 (ποσοστό 8,0%) μικτής χρήσης. Στην Περιφέρεια Ηπείρου το 94,5% είναι κτίρια αποκλειστικής χρήσης ενώ το 5,5% μικτής χρήσης. Στον Πίνακα 6. 40 παρουσιάζεται το ποσοστό των κτιρίων αποκλειστικής χρήσης κατά είδος χρήσης.

Πίνακας 6. 40: Κτίρια αποκλειστικής χρήσης κατά είδος χρήσης⁹⁹.

	Σύνολο χώρας		Περιφέρεια Ηπείρου	
	Αριθμός	Ποσοστό %	Αριθμός	Ποσοστό %
Σύνολο	3.775.848	100	166.715	100
Χρήση κτιρίων				
Κατοικία	2.990.324	79,2	126.302	75,8
Εκκλησία-μοναστήρι	47.872	1,3	3.399	2,0
Ξενοδοχείο	34.736	0,9	1.145	0,7
Εργοστάσιο-εργαστήριο	30.731	0,8	1.075	0,6
Σχολικό κτίριο	19.474	0,5	1.139	0,7
Κατάστημα-γραφείο	153.510	4,1	5.678	3,4
Πάρκινγκ	16.952	0,4	489	0,3
Νοσοκομείο-κλινική	1.749	0,0	51	0,0
Άλλη χρήση	480.500	12,7	27.437	16,5

Ενδιαφέρον παρουσιάζει και η κατανομή των κτιρίων με βάση τη χρονική περίοδο κατασκευής τους η οποία αποτυπώνεται στον ακόλουθο Πίνακα 6. 41. Παρατηρείται πως το μεγαλύτερο ποσοστό των κτιρίων τόσο της χώρας όσο και της Περιφέρειας Ηπείρου κατασκευάστηκε πριν το 1970, ενώ το ποσοστό κατασκευής κτιρίων εμφανίζει σημαντική φθίνουσα πορεία με το πέρασμα των χρόνων.

⁹⁹ Δελτίο τύπου: Απογραφή κτιρίων 2011, Ελληνική Στατιστική Αρχή (ΕΛ.ΣΤΑΤ). (<https://www.statistics.gr/census-buildings-2011>)

Πίνακας 6. 41: Χρονική περίοδος κατασκευής των κτιρίων¹⁰⁰.

	Σύνολο χώρας		Περιφέρεια Ηπείρου	
	Αριθμός	Ποσοστό %	Αριθμός	Ποσοστό %
Σύνολο	4.105.637	100	176.352	100
Χρονική περίοδος κατασκευής				
Πριν το 1970	1.691.432	41,2	74.686	42,4
1971-1980	704.340	17,2	33.705	19,1
1981-1985	402.368	9,8	18.508	10,5
1986-1990	316.799	7,7	12.907	7,3
1991-1995	259.394	6,3	9.677	5,5
1996-2000	254.797	6,2	8.870	5,0
2001-2005	237.460	5,8	8.718	4,9
2006-2011	186.861	4,6	7.705	4,4
Υπό κατασκευή*	52.186	1,3	1.576	0,9

*Κατά το έτος απογραφής των κτιρίων (2011)

Η Οδηγία 2010/31/ΕΕ για την Ενεργειακή Απόδοση των κτιρίων, η οποία ενσωματώθηκε στην Εθνική Νομοθεσία με το Νόμο 4122/2013, περιλαμβάνει πληθώρα διατάξεων σχετικά με τη μείωση της κατανάλωσης ενέργειας στον κτιριακό τομέα και τη βελτίωση της ενεργειακής απόδοσής τους. Ένα από τα πιο σημαντικά στοιχεία της Οδηγίας αποτελεί η αναφορά στα κτίρια σχεδόν μηδενικής ενεργειακής κατανάλωσης.

Σύμφωνα με το άρθρο 9 της παραπάνω Οδηγίας και Νόμου αναφέρεται ότι, από 1.1.2021, όλα τα νέα κτίρια πρέπει να είναι κτίρια σχεδόν μηδενικής κατανάλωσης ενέργειας, ενώ για τα νέα κτίρια που στεγάζουν υπηρεσίες του δημόσιου και ευρύτερου δημόσιου τομέα, η υποχρέωση αυτή τέθηκε σε ισχύ από 1.1.2019.

Σύμφωνα με τον Κανονισμό Ενεργειακής Απόδοσης Κτιρίων (ΚΕνΑΚ) που είχε εγκριθεί με την Δ6/Β/οικ.5825/30-03-2010 Κοινή Απόφαση των Υπουργών Οικονομικών και ΠΕΚΑ (ΦΕΚ 407/Β) και αντικαταστάθηκε από την Αριθμ. ΔΕΠΕΑ/οικ.178581/30-06-2017 απόφαση των Υπουργών Οικονομικών, Περιβάλλοντος και Ενέργειας (ΦΕΚ 2367/Β/12-07-2017), καθώς και το άρθρο 11 του ν. 4122/2013 (ΦΕΚ Α' 42), το Πιστοποιητικό Ενεργειακής Απόδοσης (Π.Ε.Α.), περιλαμβάνει:

- i. Την ενεργειακή απόδοση του κτιρίου ή της κτιριακής μονάδας και τιμές αναφοράς, όπως ελάχιστες απαιτήσεις ενεργειακής απόδοσης, ώστε να επιτρέπει στους ιδιοκτήτες ή στους ενοικιαστές του κτιρίου ή της κτιριακής μονάδας να

¹⁰⁰ Δελτίο τύπου: Απογραφή κτιρίων 2011, Ελληνική Στατιστική Αρχή (ΕΛ.ΣΤΑΤ).
(<https://www.statistics.gr/census-buildings-2011>)

συγκρίνουν και να αξιολογούν την ενεργειακή απόδοσή του. Το πηλίκο της υπολογιζόμενης κατανάλωσης πρωτογενούς ενέργειας (kWh/m^2) του εξεταζόμενου κτιρίου προς την υπολογιζόμενη κατανάλωση πρωτογενούς ενέργειας του κτιρίου αναφοράς (kWh/m^2) αποτελεί το κριτήριο για την κατάταξη του κτιρίου στην αντίστοιχη κατηγορία ενεργειακής απόδοσης (A+, A, B+, B, Γ, Δ, E, Z, H).

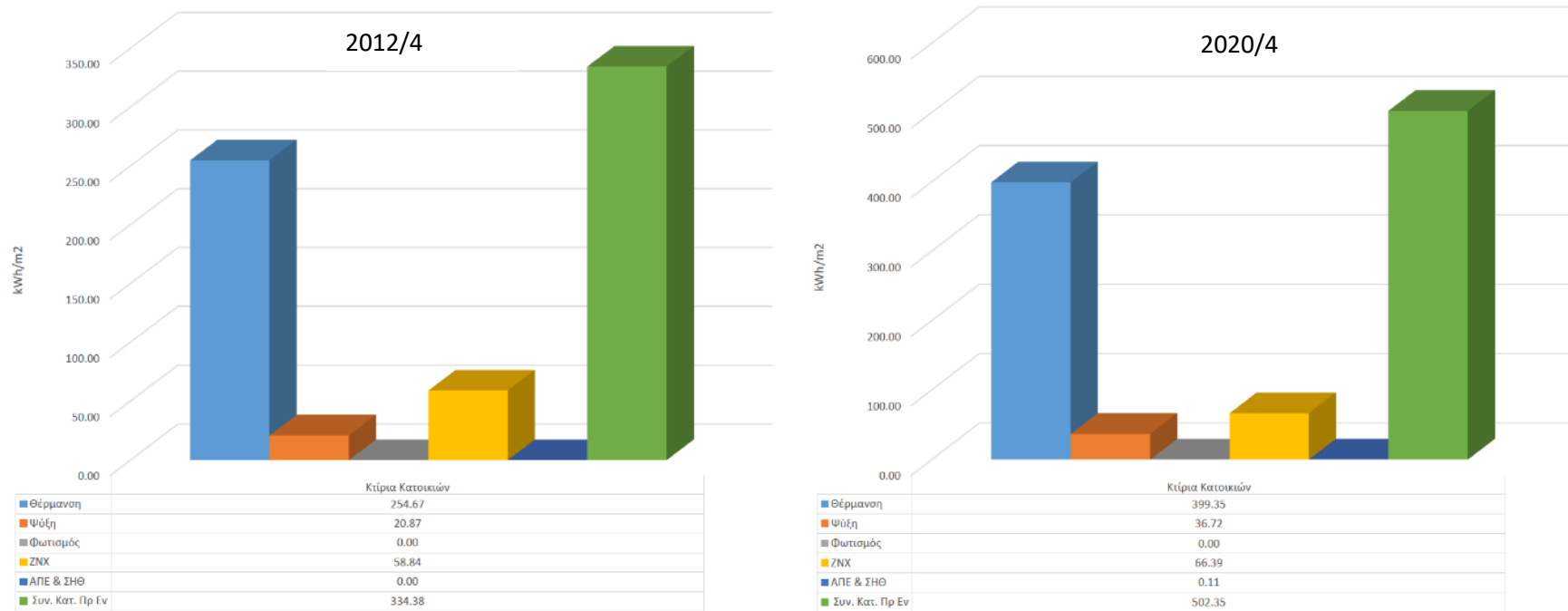
- ii. Πρόσθετες πληροφορίες, όπως τα γενικά στοιχεία του κτιρίου, την υπολογιζόμενη ετήσια συνολική κατανάλωση πρωτογενούς ενέργειας του κτιρίου αναφοράς και του εξεταζόμενου κτιρίου, την ετήσια πραγματική κατανάλωση ενέργειας του κτιρίου ή της κτιριακής μονάδας, το ποσοστό συμμετοχής της ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές στη συνολική κατανάλωση ενέργειας, τις υπολογιζόμενες και πραγματικές ετήσιες εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα (kg/m^2), την εκτίμηση του ενεργειακού επιθεωρητή σχετικά με την αξιολόγηση της ποιότητας εσωτερικού περιβάλλοντος.
- iii. Συστάσεις οικονομικά συμφέρουσες για τη βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης του κτιρίου ή της κτιριακής μονάδας, εκτός εάν δεν υπάρχει εύλογη δυνατότητα σχετικής βελτίωσης σε σύγκριση με τις ισχύουσες απαιτήσεις για την ενεργειακή απόδοση.

Η έκδοση Π.Ε.Α. είναι υποχρεωτική, σύμφωνα με την παράγραφο 1 του άρθρου 12 του ν. 4122/2013 (ΦΕΚ Α/42), όπως τροποποιήθηκε από το άρθρο 65 του ν. 4685/2020 (ΦΕΚ Α/92):

- i. μετά την ολοκλήρωση κατασκευής νέου κτιρίου ή κτιριακής μονάδας,
- ii. μετά την ολοκλήρωση ριζικής ανακαίνισης κτιρίου ή κτιριακής μονάδας,
- iii. κατά την πώληση κτιρίου ή κτιριακής μονάδας μέχρι την ενεργοποίηση της Ταυτότητας του Κτιρίου, κατά τις διατάξεις του ν. 4495/2017 (ΦΕΚ Α/167) στην οποία περιλαμβάνεται υποχρεωτικώς το Π.Ε.Α. και ο χρόνος ισχύος αυτού,
- iv. κατά τη μίσθωση (μακροχρόνια, βραχυχρόνια, υπεκμίσθωση) σε νέο ενοικιαστή κτιρίου ή κτιριακής μονάδας, μέχρι την ενεργοποίηση της Ταυτότητας του Κτιρίου κατά τις διατάξεις του ν. 4495/2017 (ΦΕΚ Α/167) στην οποία περιλαμβάνονται υποχρεωτικώς το Π.Ε.Α. και ο χρόνος ισχύος αυτού,
- v. για κτίρια συνολικής επιφάνειας άνω των διακοσίων πενήντα τετραγωνικών μέτρων (250 τ.μ.), τα οποία χρησιμοποιούνται από υπηρεσίες του δημόσιου και ευρύτερου δημόσιου τομέα, όπως αυτός ορίζεται κάθε φορά, και τα οποία επισκέπτεται συχνά το κοινό.

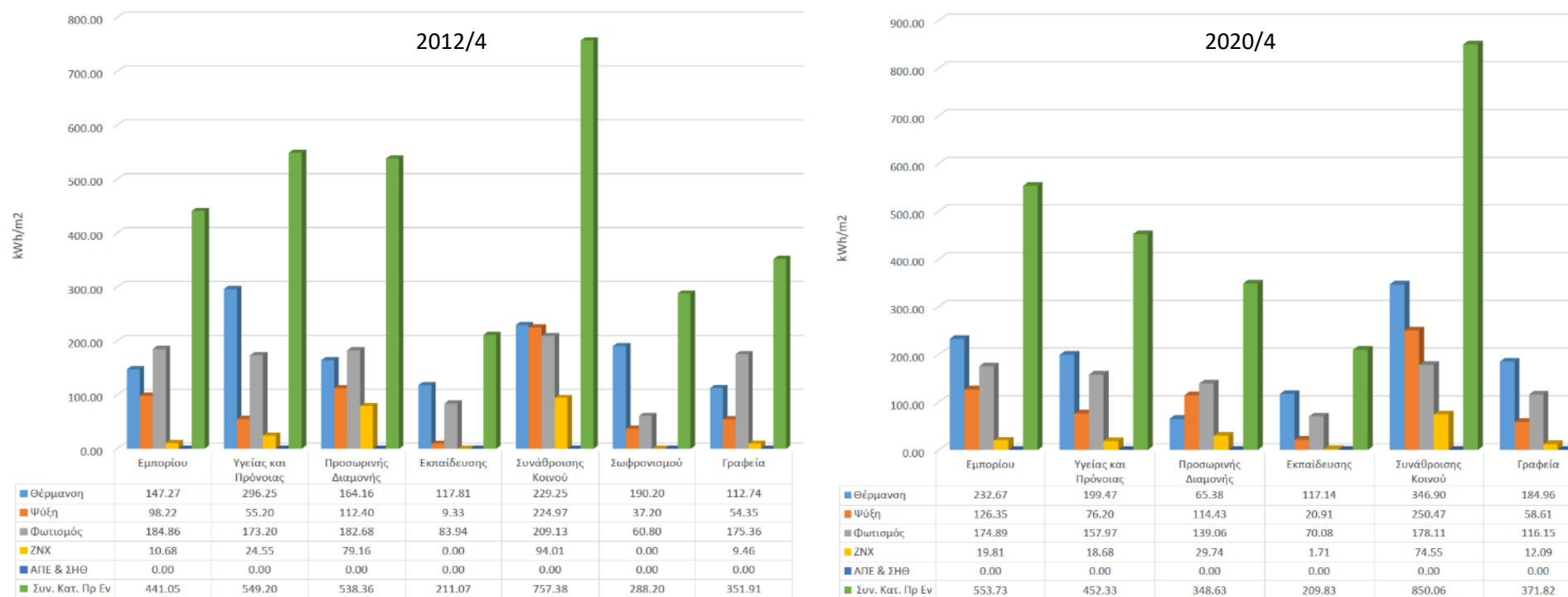
Αναφορικά με την μέση κατανάλωση πρωτογενούς ενέργειας στα κτίρια του τριτογενούς τομέα της Περιφέρειας Ηπείρου, παρατηρείται πως η συνολική κατανάλωση πράσινης ενέργειας σε ορισμένους τομείς παρουσίασε αύξηση το τέταρτο τρίμηνο του 2020 συγκριτικά με το τέταρτο τρίμηνο του 2012. Στα Διαγράμματα 6.12, 6. 13 και 6. 14

παρουσιάζονται οι καταναλώσεις στα κτίρια, με βάση τα στατιστικά αποτελέσματα για την ενεργειακή απόδοση κτιρίων οικιακού, τριτογενούς τομέα και δημοσίων κτιρίων του Σώματος Επιθεώρησης Περιβάλλοντος, Δόμησης, Ενέργειας και Μεταλλείων (ΣΕΠΔΕΜ).

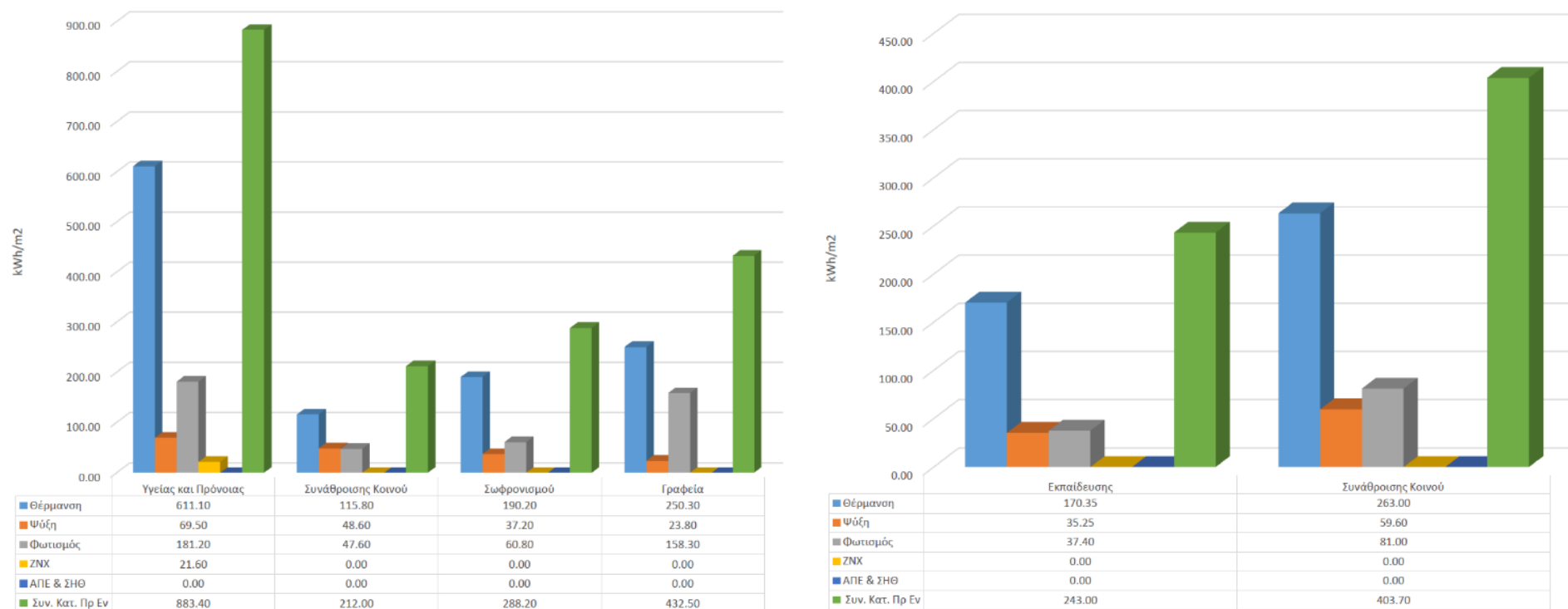
Διάγραμμα 6. 12: Μέση Κατανάλωση Πρωτογενούς Ενέργειας Περιφέρειας Ηπείρου, Κτίρια Οικιακού Τομέα¹⁰¹.

¹⁰¹ Στατιστικά αποτελέσματα για την ενεργειακή απόδοση κτιρίων οικιακού, τριτογενούς τομέα και δημοσίων κτιρίων, ΣΕΠΔΕΜ. (http://bpes.ypeka.gr/?page_id=21&stat=222)

Διάγραμμα 6. 13: Μέση Κατανάλωση Πρωτογενούς Ενέργειας Περιφέρειας Ηπείρου, Κτίρια Τριτογενούς Τομέα¹⁰².

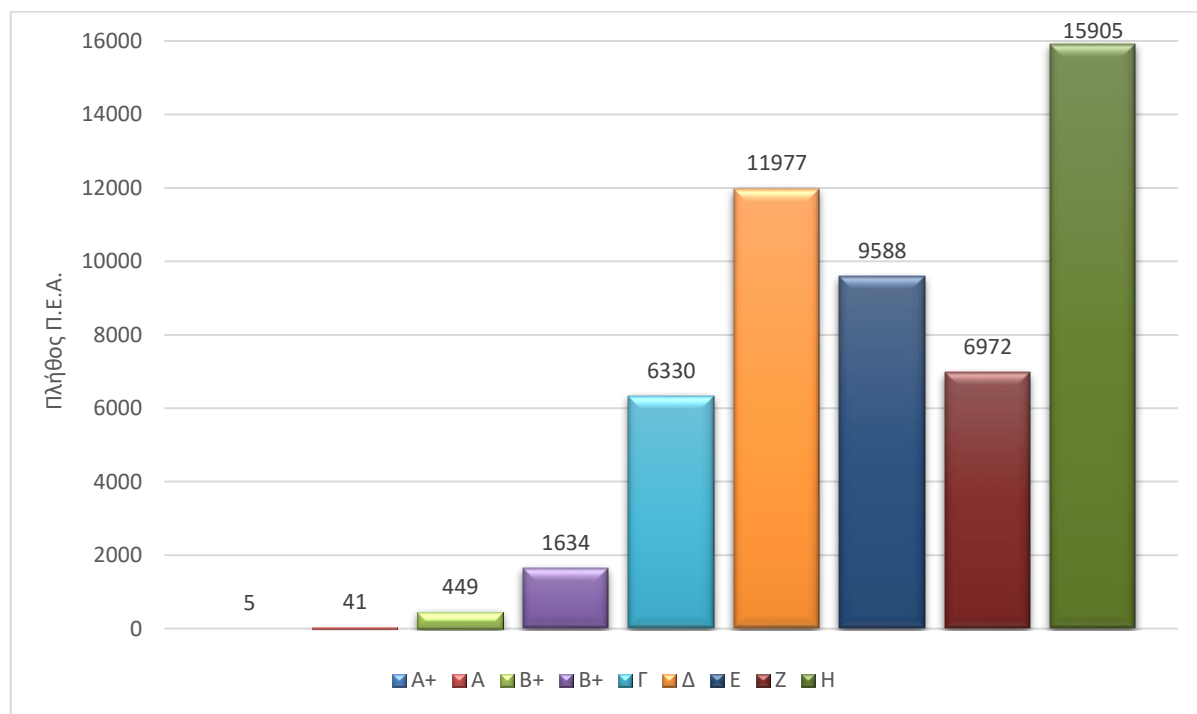
¹⁰² Στατιστικά αποτελέσματα για την ενεργειακή απόδοση κτιρίων οικιακού, τριτογενούς τομέα και δημοσίων κτιρίων, ΣΕΠΔΕΜ. (http://bpes.ypeka.gr/?page_id=21&stat=222)

Διάγραμμα 6. 14: Μέση Κατανάλωση Πρωτογενούς Ενέργειας Περιφέρειας Ηπείρου, Δημόσια Κτίρια¹⁰³.

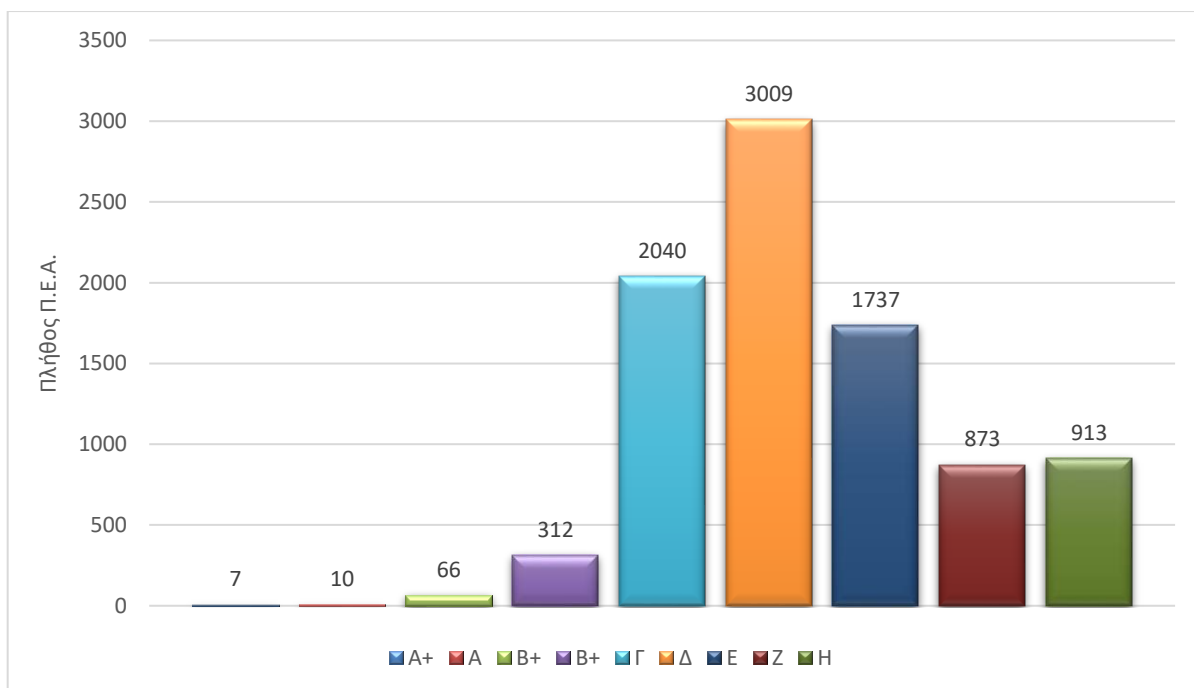
¹⁰³ Στατιστικά αποτελέσματα για την ενεργειακή απόδοση κτιρίων οικιακού, τριτογενούς τομέα και δημοσίων κτιρίων, ΣΕΠΔΕΜ. (http://bpes.ypeka.gr/?page_id=21&stat=222)

Στα Διάγραμμα 6. 15, 6. 16 και 6. 17 παρατίθεται ο αριθμός των Πιστοποιητικών Ενεργειακής Απόδοσης (Π.Ε.Α) των κτιρίων κατοικιών, τριτογενούς τομέα και δημοσίων υπηρεσιών ανά ενεργειακή κατηγορία στην Περιφέρεια Ηπείρου.

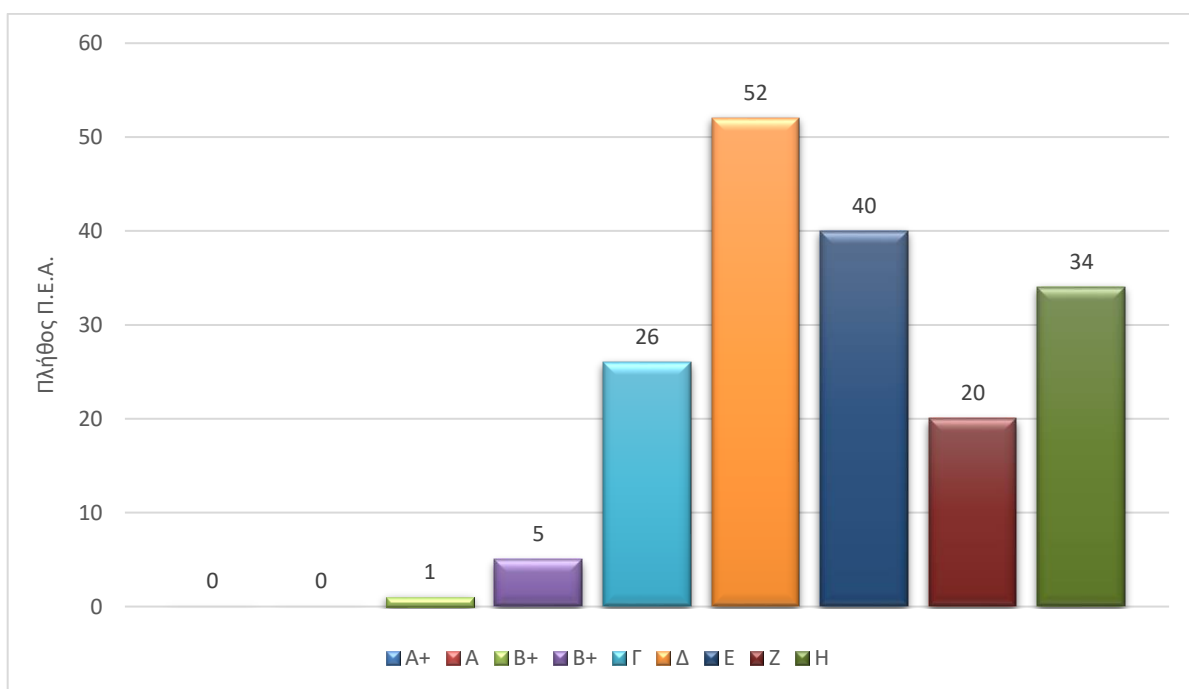

Διάγραμμα 6. 15: Πλήθος Π.Ε.Α. κτιρίων κατοικιών ανά ενεργειακή κατηγορία της Περιφέρειας Ηπείρου (2011 – 2019)¹⁰⁴.

¹⁰⁴ Έκθεση Στατιστικής Ανάλυσης ΠΕΑ Κτιρίων Έτους 2019, (http://bpes.ypeka.gr/?page_id=21&stat=222)

Διάγραμμα 6. 16: Πλήθος Π.Ε.Α. κτιρίων τριτογενούς τομέα ανά ενεργειακή κατηγορία της Περιφέρειας Ηπείρου (2011 – 2019)¹⁰⁵.

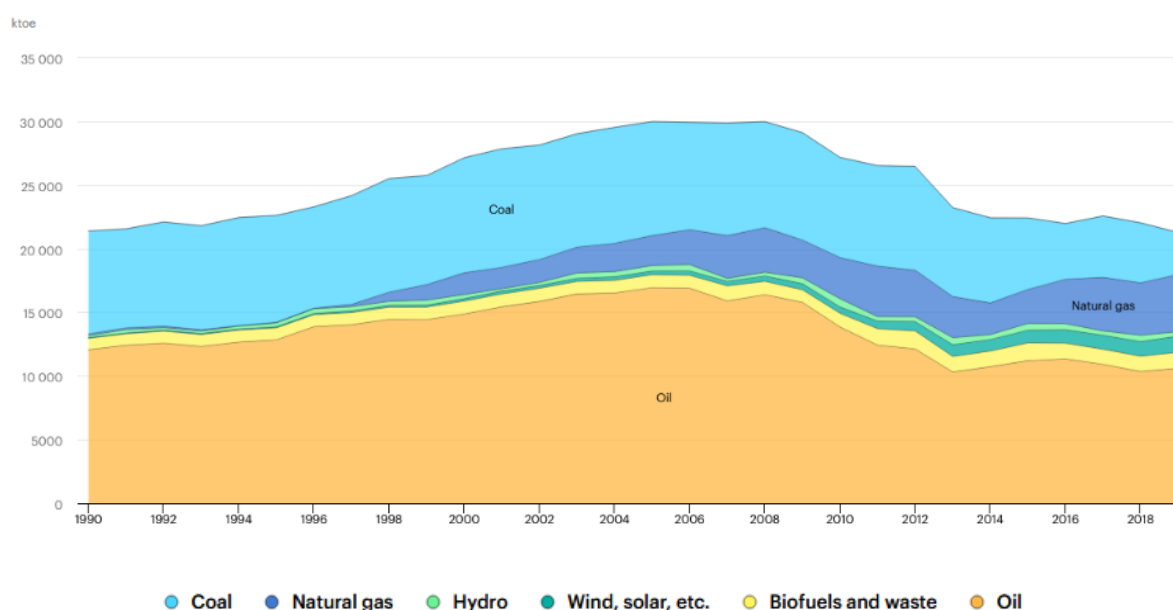
Διάγραμμα 6. 17: Πλήθος Π.Ε.Α. κτιρίων δημόσιων υπηρεσιών ανά ενεργ. κατηγορία της Περιφέρειας Ηπείρου (2011 – 2019) ¹⁰⁶.

¹⁰⁵ Έκθεση Στατιστικής Ανάλυσης ΠΕΑ Κτιρίων Έτους 2019.
http://bpes.ypeka.gr/?page_id=21&stat=222

6.1.9. Ανανεώσιμες πηγές ενέργειας

Σύμφωνα με το άρθρο 2 της Ευρωπαϊκής Οδηγίας 2009/28/ΕΚ, ως ενέργεια από ανανεώσιμες πηγές ορίζεται η ενέργεια από ανανεώσιμες μη ορυκτές πηγές όπως αιολική, ηλιακή, αεροθερμική, γεωθερμική, υδροθερμική και ενέργεια των ωκεανών, υδροηλεκτρική, από βιομάζα, από τα εκλυόμενα στους χώρους υγειονομικής ταφής αέρια, από τα αέρια που παράγονται σε μονάδες επεξεργασίας λυμάτων και από τα βιοαέρια.

Σήμερα, το ενεργειακό σύστημα της Ελλάδας διαμορφώνεται σύμφωνα με τις εκάστοτε απαιτήσεις της εθνικής οικονομίας, την εξέλιξη των επιμέρους οικονομικών δραστηριοτήτων και την ανάπτυξη συγκεκριμένων κλάδων, τις καταναλωτικές συνήθειες που υιοθετήθηκαν αλλά και τις ευρωπαϊκές πολιτικές για την ενέργεια, το περιβάλλον και την ανάπτυξη. Στο Διάγραμμα 6. 18, παρουσιάζεται η συνολική παροχή ενέργειας στην Ελλάδα ανά πηγή για το διάστημα 1990-2019. Το μεγαλύτερο ποσοστό καταλαμβάνεται από το πετρέλαιο και τα καύσιμα άνθρακα. Το φυσικό αέριο και οι πράσινες μορφές ενέργειας (ηλιακή, αιολική κ.α.) εμφάνισαν μια ανοδική πορεία στο διάστημα 2000-2008, η οποία αναστράφηκε με την εμφάνιση της οικονομικής κρίσης. Ωστόσο, μετά το 2014 σημείωσαν και πάλι ανοδική πορεία.

Διάγραμμα 6. 18: Συνολική παροχή ενέργειας ανά πηγή, 1990-2019¹⁰⁷.

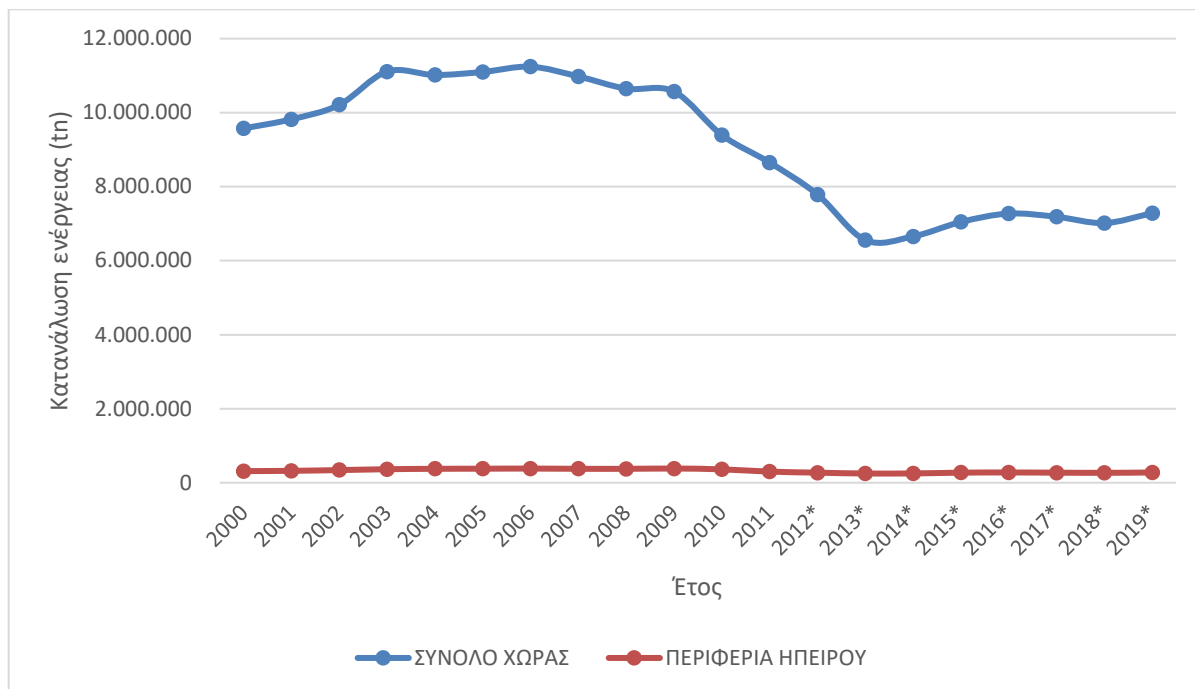
¹⁰⁶ Έκθεση Στατιστικής Ανάλυσης ΠΕΑ Κτιρίων Έτους 2019.

(http://bpes.ypeka.gr/?page_id=21&stat=222)

¹⁰⁷ International Energy Agency (IEA).

(<https://www.iea.org/countries/greece>)

Στο Διάγραμμα 6. 19 παρουσιάζεται η κατανάλωση πετρελαιοειδών για το σύνολο της χώρας και για την Περιφέρεια Ηπείρου στο διάστημα 2000 – 2019. Παρατηρείται πως ενώ η Ελλάδα στο σύνολό της, για το συγκεκριμένο χρονικό διάστημα, μείωσε την κατανάλωση πετρελαιοειδών, η Περιφέρεια Ηπείρου δεν σημείωσε κάποια σημαντική μεταβολή.

*Για τα έτη 2012-2019, περιλαμβάνεται η κατανάλωση υγραερίου

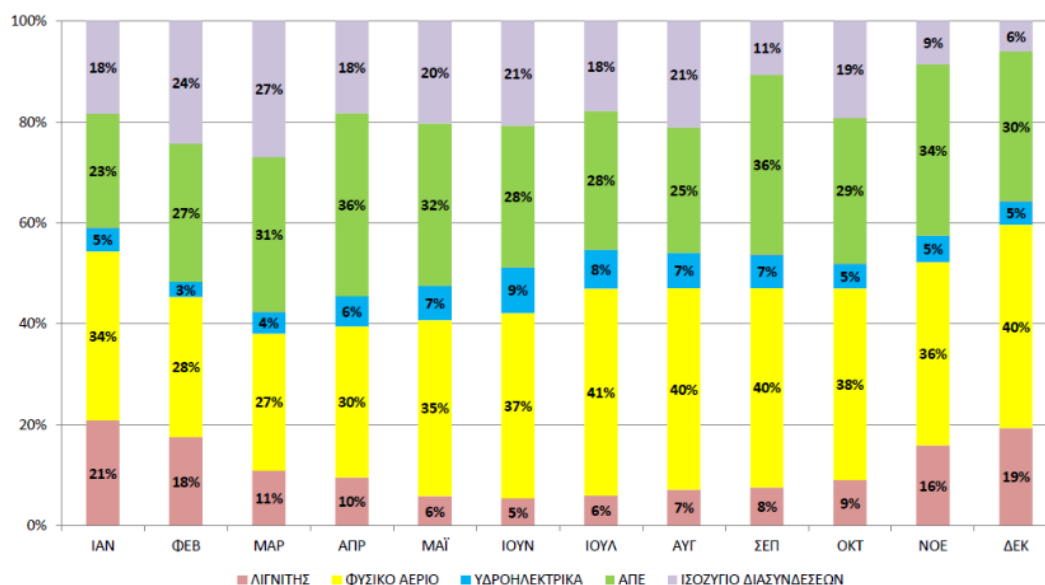
Διάγραμμα 6. 19: Κατανάλωση πετρελαιοειδών, 2000-2019¹⁰⁸.

Τα τελευταία χρόνια γίνονται εντατικές προσπάθειες ώστε η Ελλάδα να διαφοροποιήσει αισθητά το ενεργειακό της ισοζύγιο, βελτιώνοντας με αυτόν τον τρόπο και την ενεργειακή της ασφάλεια.

Η μετάβαση της Ελλάδας σε καθαρές μορφές ενέργειας αποτυπώνεται στο Εθνικό Σχέδιο για την Ενέργεια και το Κλίμα (ΕΣΕΚ), με το οποίο προβλέπεται διείσδυση των Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας (ΑΠΕ) στην τελική κατανάλωση ενέργειας κατά 35% σε διάστημα δέκα (10) ετών, από 17% περίπου που είναι σήμερα.

Αναφορικά με συμμετοχή των ΑΠΕ στη συνολική παραγωγή της χώρας, ανήλθε σε 30% κατά τον Δεκέμβριο του 2020, ενώ η συμμετοχή του λιγνίτη ήταν στο 19%, όπως παρουσιάζεται και στο ακόλουθο Διάγραμμα 6. 20.

¹⁰⁸ Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας, Γενική Διεύθυνση Ενέργειας, (<https://www.statistics.gr/el/statistics/-/publication/SDE15/->)

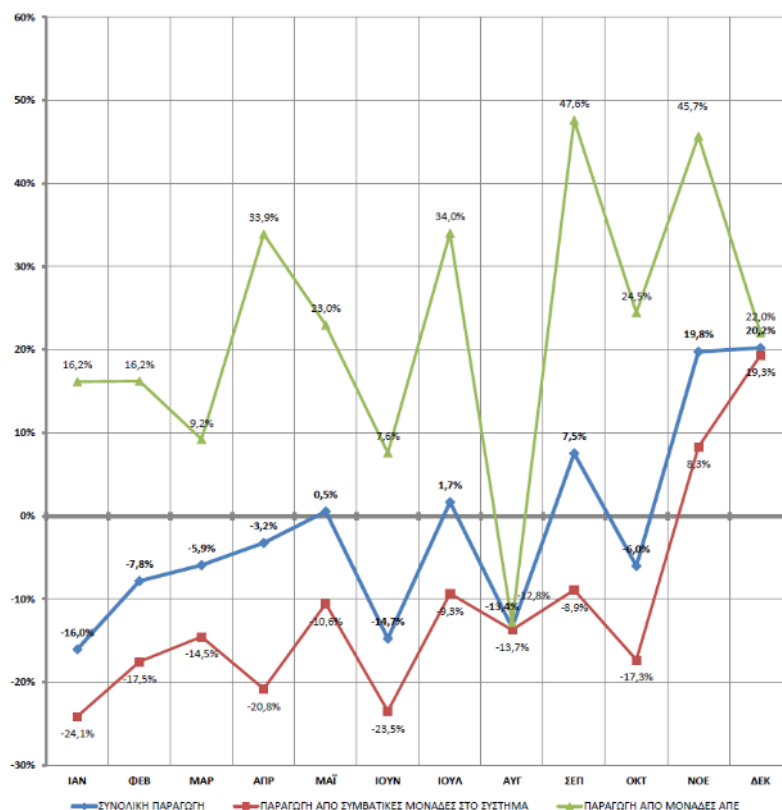
Διάγραμμα 6. 20: Συμμετοχή στη συνολική παραγωγή & ισοζύγιο διασυνδέσεων(%) Δεκέμβριος 2020¹⁰⁹.

Επιπλέον, η εξέλιξη της παραγωγής κατά τον Δεκέμβριο του 2020 σε σχέση με τον ίδιο μήνα του προηγούμενου έτους (Διάγραμμα 6. 21) παρουσιάζει σημαντικές διαφοροποιήσεις, γεγονός που φανερώνει τις συστηματικές προσπάθειες που γίνονται για την απολιγνητοποίηση του συνόλου της χώρας και την μετάβαση σε περισσότερο πράσινες μορφές ενέργειας.

Ειδικότερα, έκδηλη είναι η μείωση της παραγωγής από συμβατικές μονάδες στο σύστημα καθ' όλη τη διάρκεια του έτους, με ποσοστό μεγαλύτερο του 10%. Αντίθετα, η παραγωγή από μονάδες ΑΠΕ αυξήθηκε δραματικά σε διάστημα ενός έτους, σημειώνοντας σε ορισμένους μήνες αύξηση της τάξης του 47,6%.

¹⁰⁹ Μηνιαίο δελτίο ενέργειας - Δεκέμβριος 2020, ΑΔΜΗΕ.

(<https://www.admie.gr/agora/enimerotika-deltia/miniaia-deltia-energeias>)

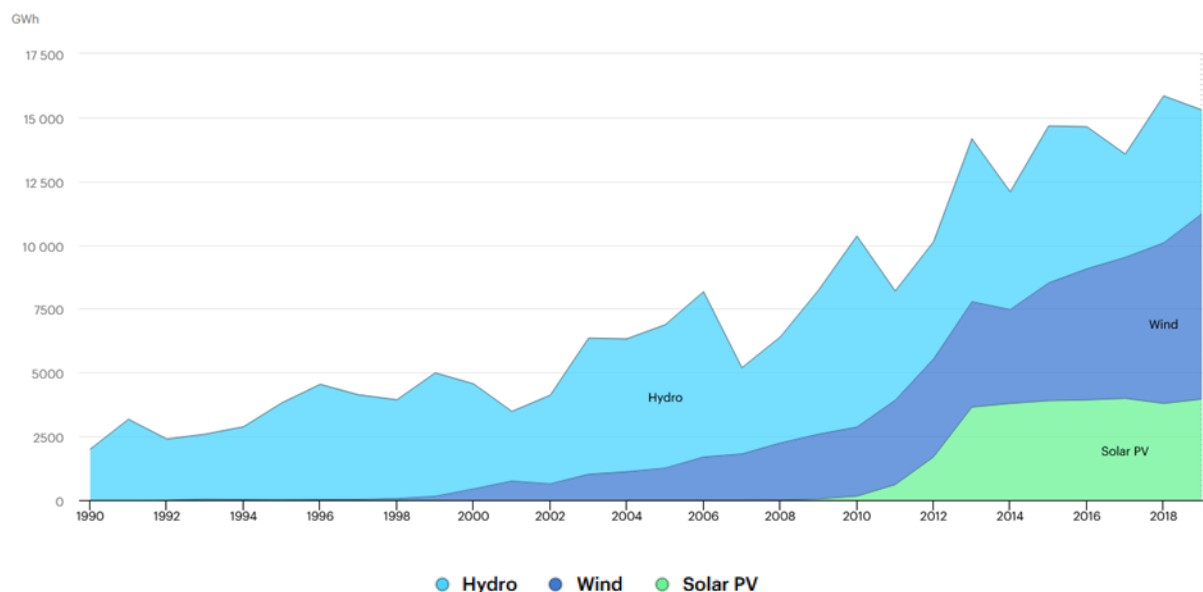

Διάγραμμα 6. 21: Εξέλιξη παραγωγής του Δεκεμβρίου 2020 συγκριτικά με τον αντίστοιχο μήνα του προηγούμενου έτους (%)¹¹⁰.

Στο Διάγραμμα 6. 22 αποτυπώνεται η εξέλιξη της παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας από ΑΠΕ (υδροηλεκτρική, αιολική, φωτοβολταϊκά) στην Ελλάδα για το διάστημα 1990-2019. Παρατηρείται μια ιδιαίτερα έντονη ανοδική τάση για τις ΑΠΕ, με την αιολική να καταλαμβάνει ένα μεγάλο ποσοστό της παραγωγής, ενώ μετά το 2007 κάνουν την εμφάνισή τους και τα φωτοβολταϊκά πάνελς.

¹¹⁰ Μηνιαίο δελτίο ενέργειας - Δεκέμβριος 2020, ΑΔΜΗΕ.

(<https://www.admie.gr/agora/enimerotika-deltia/miniaia-deltia-energeias>)

Διάγραμμα 6. 22: Παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας από ΑΠΕ, 1990-2019¹¹¹.

Σύμφωνα με τα στοιχεία του συνοπτικού πληροφοριακού δελτίου Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας (ΑΠΕ) και Συμπαγωγής Ηλεκτρισμού-Θερμότητας Υψηλής Απόδοσης (ΣΗΘΥΑ) για τον Δεκέμβριο του 2020, στον Πίνακα 6. 42 παρουσιάζεται η εγκατεστημένη ισχύς των μονάδων ΑΠΕ και ΣΗΘΥΑ για το σύνολο της χώρας και την Περιφέρεια Ηπείρου. Παρατηρείται πως η περιοχή μελέτης διαθέτει ένα πολύ μικρό ποσοστό των μονάδων ΑΠΕ του συνόλου της χώρας, με εξαίρεση τις μονάδες Μικρών Υδροηλεκτρικών Σταθμών (ΜΥΗΣ) οι οποίες αποτελούν το 11,4% των συνολικών μονάδων.

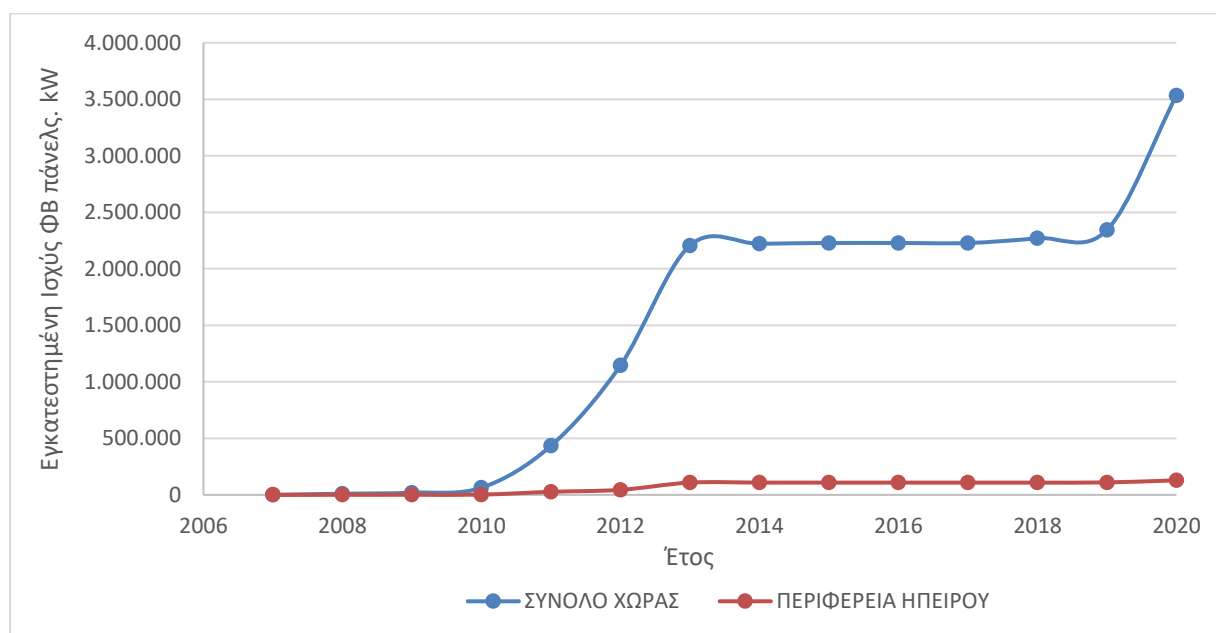
Πίνακας 6. 42: Εγκατεστημένη ισχύς μονάδων ΑΠΕ και ΣΗΘΥΑ στο διασυνδεδεμένο σύστημα, Δεκέμβριος 2020¹¹².

		Σύνολο χώρας	Ήπειρος	Ποσοστό % του συνόλου
Αιολικά	MW	3.809,5	91,8	2,4
ΜΥΗΣ	MW	245,3	27,9	11,4
Βιομάζα - Βιοαέριο	MW	96,4	4,4	4,6
ΣΗΘΥΑ	MW	107,6	0,0	0,0

¹¹¹ International Energy Agency (IEA).
(<https://www.iea.org/countries/greece>)

¹¹² Συνοπτικό Πληροφοριακό Δελτίο ΑΠΕ & ΣΗΘΥΑ, ΔΑΠΕΕΠ.
(<https://www.dapeep.gr/dimosieuseis/sinoptiko-pliroforiako-deltio-ape/#1590754349271-ea431c6a-b051>)

Με βάση τα συνοπτικά πληροφοριακά δελτία ΑΠΕ και ΣΗΘΥΑ του ΔΑΠΕΕΠ για τα έτη 2007-2020, καταγράφηκε η εγκατεστημένη ισχύς των φωτοβολταϊκών πάνελς, σε kW, για το σύνολο της χώρας και για την Περιφέρεια Ηπείρου (Διάγραμμα 6. 23). Παρατηρείται ότι μετά το 2008, για το σύνολο της χώρας, η εγκατεστημένη ισχύς παρουσίασε ταχεία αύξηση, με εξαίρεση το διάστημα 2013-2019. Στην Περιφέρεια Ηπείρου, η εγκατεστημένη ισχύς δεν εμφάνισε την ίδια άνοδο, παραμένοντας σε χαμηλά επίπεδα. Το Δεκέμβριο του 2020, η τιμή της εγκατεστημένης ισχύος στο διασυνδεδεμένο σύστημα του συνόλου της χώρας ανήλθε σε 3.404.705 kW, ενώ στην Περιφέρεια Ηπείρου σε 128.962 kW (αποτελώντας το 3,8% του συνόλου).

Διάγραμμα 6. 23: Εγκατεστημένη ισχύς ΦΒ πάνελς, 2007-2020¹¹³.

Επισημαίνεται ότι, το Περιφερειακό Συμβούλιο Ηπείρου έχει ταχθεί κατά της βιομηχανικής ανάπτυξης Αιολικών Σταθμών Παραγωγής Ενέργειας μεγάλης ισχύος σε περιοχές φυσικού κάλλους, χωρίς τη συγκατάθεση της Περιφέρειας, Δήμων, Κοινοτήτων και των τοπικών κοινωνιών.

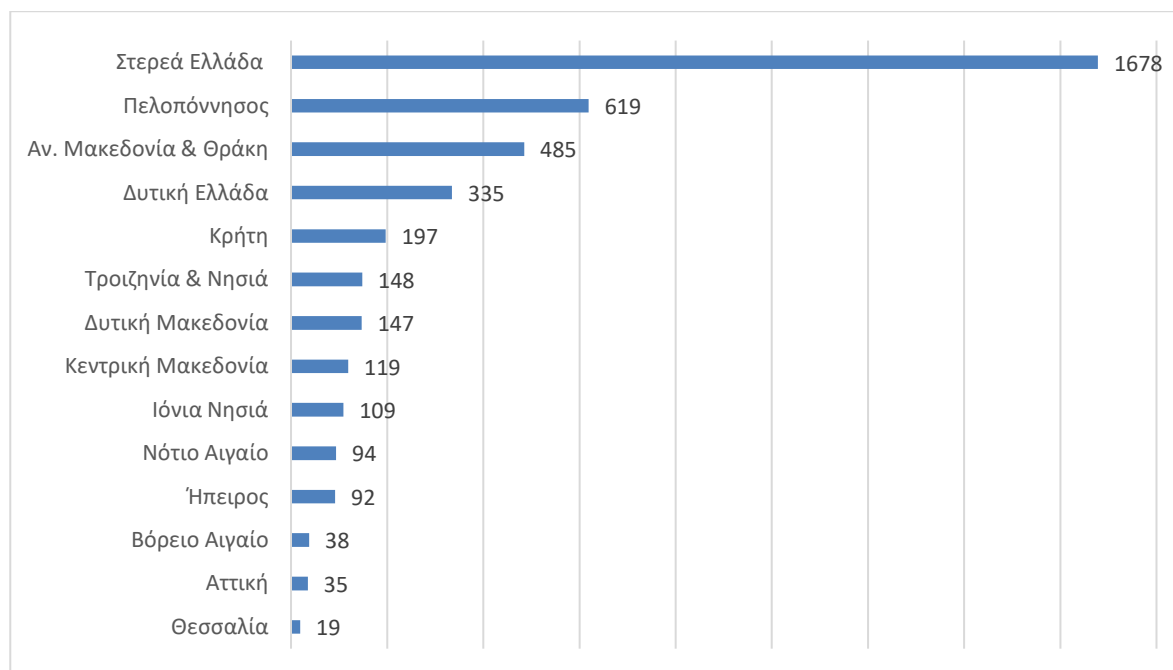
Πιο συγκεκριμένα, η πρόταση του Περιφερειακού συμβουλίου είναι η αδειοδότηση έργων Αιολικών Σταθμών Παραγωγής Ηλεκτρικής Ενέργειας (ΑΣΠΗΕ) να γίνεται εκτός του δικτύου Natura 2000, μόνο με τη συγκατάθεση των τοπικών κοινωνιών (Περιφέρειας, Δήμων και Κοινοτήτων). Επιπλέον, προτείνεται η διαδικασία αδειοδότησης νέων έργων ΑΣΠΗΕ να αρχίσει μετά την ολοκλήρωση του νέου εθνικού στρατηγικού σχεδίου χωροταξίας των ΑΣΠΗΕ, όπου θα πρέπει να λαμβάνονται σοβαρά υπόψη όλα τα κριτήρια τεχνικής, περιβαλλοντικής, πολιτιστικής και κοινωνικο-οικονομικής υφής. Οι αδειοδοτήσεις ΑΣΠΗΕ να

¹¹³ Συνοπτικό Πληροφοριακό Δελτίο ΑΠΕ & ΣΗΘΥΑ, ΔΑΠΕΕΠ.
[\(https://www.dapeep.gr/dimosieuseis/sinoptiko-pliroforiako-deltio-ape/\)](https://www.dapeep.gr/dimosieuseis/sinoptiko-pliroforiako-deltio-ape/)

γίνονται κατά προτεραιότητα σε οικολογικά υποβαθμισμένες περιοχές της Περιφέρειας, σε εγγύτητα με το οδικό δίκτυο, οι οποίες δεν θα περιλαμβάνουν τοπία υψηλής αισθητικής, πολιτιστικής, ιστορικής ή άλλης αξίας και δεν θα απειλούν την τοπική οικονομία, ενώ παράλληλα να ληφθεί μέριμνα για σοβαρά αντισταθμιστικά μέτρα με τη σημαντική μείωση των λογαριασμών του ρεύματος στους κατοίκους του Δήμου/Δήμων όπου εγκαθίστανται οι ΑΣΠΗΕ.

Αρνητική ήταν η γνωμοδότηση του Περιφερειακού Συμβουλίου και για τη ΜΠΕ του έργου «Εγκατάσταση και λειτουργία τεσσάρων (4) Αιολικών Πάρκων, συνολικής ισχύος 88,45 MW, στο όρος Λάκμος (Περιστέρι) των Δήμων Μετσόβου και Βορείων Τζουμέρκων, της Π.Ε. Ιωαννίνων.

Στο ακόλουθο Διάγραμμα 6. 24 παρουσιάζεται η γεωγραφική κατανομή των αιολικών εγκαταστάσεων στις περιφέρειες της χώρας, με βάση τα στοιχεία της Ελληνικής Επιστημονικής Ένωσης Αιολικής Ενέργειας (πρώην Ελληνική Εταιρεία Αιολικής Ενέργειας, ΕΛΕΤΑΕΝ). Η Περιφέρεια Ηπείρου διαθέτει μικρή εγκατεστημένη ισχύς αιολικών σταθμών, με αποτέλεσμα να κατατάσσεται στις τελευταίες θέσεις μεταξύ των περιφερειών όλης της χώρας.

Διάγραμμα 6. 24: Χωρητικότητα (MW) αιολικών ανά περιοχή, 2020¹¹⁴.

¹¹⁴ Αιολικές Εγκαταστάσεις στην Ελλάδα. ΕΛΕΤΑΕΝ.
[\(https://eletaen.gr/hwea-wind-statistics/\)](https://eletaen.gr/hwea-wind-statistics/)

6.1.10. Ατμοσφαιρικό περιβάλλον – Ποιότητα αέρα

Το Τμήμα Ποιότητας Ατμόσφαιρας του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας εγκατέστησε το Εθνικό Δίκτυο Παρακολούθησης Ατμοσφαιρικής Ρύπανσης (ΕΔΠΑΡ) το 2001 για την επέκταση και αναβάθμιση του δικτύου.

Την ευθύνη της λειτουργίας των σταθμών έχει η κάθε περιφέρεια με βάση το Ν. 2647/98. Ο Σταθμός που εμπίπτει εντός της περιοχής μελέτης της Περιφέρειας Ηπείρου βρίσκεται στα Ιωάννινα και εγκαταστάθηκε το 2009.

Στη χώρα μας ισχύουν νομοθετημένα όρια και στόχοι για τους ρύπους διοξειδίου του θείου (SO₂), αιωρούμενων σωματιδίων (ΑΣ₁₀ και ΑΣ_{2,5}), οξειδίων του αζώτου NO_x, όζοντος (O₃), μονοξειδίου του άνθρακα CO, βενζολίου (C₆H₆), μολύβδου (Pb), αρσενικού (As), καδμίου (Cd), νικελίου (Ni) και βενζο(α)πυρενίου (C₂₀H₁₂) σύμφωνα με αυτά που έχουν καθιερωθεί στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Τα όρια ή οι στόχοι αυτοί αναφέρονται τόσο στην προστασία της ανθρώπινης υγείας όσο και των οικοσυστημάτων και παρατίθενται στο Παράρτημα Ι.

Οι οδηγίες που αφορούν στην ποιότητα της ατμόσφαιρας είναι:

- Οδηγία 2008/50/ΕΚ για την ποιότητα του ατμοσφαιρικού αέρα και καθαρότερο αέρα για την Ευρώπη (ΚΥΑ ΗΠ 14122/549/Ε103, ΦΕΚ 488/Β/30-3-11).
- Οδηγία 2004/107/ΕΚ σχετικά με το αρσενικό, το κάδμιο, τον υδράργυρο, το νικέλιο και τους πολυκυκλικούς υδρογονάνθρακες στον ατμοσφαιρικό αέρα (ΚΥΑ ΗΠ 22306/1075/Ε103, ΦΕΚ 920/Β/8-6-07).
- Οδηγία 2015/1480/ΕΚ για την τροποποίηση ορισμένων παραρτημάτων των οδηγιών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου 2004/107/ΕΚ και 2008/50/ΕΚ, οι οποίες ορίζουν τους κανόνες σχετικά με τις μεθόδους αναφοράς, την επικύρωση των δεδομένων και την τοποθεσία των σημείων δειγματοληψίας για την εκτίμηση της ποιότητας του ατμοσφαιρικού αέρα (ΚΥΑ 174505/607, ΦΕΚ 1311/Β/13-4-17).

Οι μετρήσεις στο Σταθμό Ιωαννίνων αφορούν συγκεντρώσεις διοξειδίου του θείου (SO₂), οξειδίων του αζώτου (NO_x), όζοντος (O₃), μονοξειδίου του άνθρακα (CO) και αιωρούμενων σωματιδίων ΑΣ₁₀ και ΑΣ_{2,5}. Η μέτρηση των ρύπων γίνεται σε συνεχή βάση καθ' όλη τη διάρκεια του 24ώρου.

Στους Πίνακες 6. 43 - 6. 49 παρουσιάζονται τα συνοπτικά στατιστικά στοιχεία ατμοσφαιρικής ρύπανσης για το έτος 2020 σύμφωνα με τις μετρήσεις του σταθμού των Ιωαννίνων-2¹¹⁵.

Πίνακας 6. 43: Διοξείδιο του θείου (SO₂) (τιμές σε ωριαία βάση σε μg/m³, 2020).

Μέγιστη τιμή	Διάμεση τιμή	98% τιμών <από	Αριθμός ωριαίων τιμών > από 350 μg/m ³	% Πληρότητα
17	3	8	0	99,9

Πίνακας 6. 44: Διοξείδιο του αζώτου (NO₂) (τιμές σε ωριαία βάση σε μg/m³, 2020).

Μέγιστη τιμή	Διάμεση τιμή	98% τιμών <από	Αριθμός ωριαίων τιμών > από 200 μg/m ³	% Πληρότητα
62	9	37	0	99,9

Πίνακας 6. 45: Μονοξείδιο του αζώτου (NO) (τιμές σε ωριαία βάση σε μg/m³, 2020).

Μέγιστη τιμή	Διάμεση τιμή	98% τιμών <από	% Πληρότητα
223	3	62	99,9

Πίνακας 6. 46: Όζον (O₃) (τιμές σε ωριαία βάση σε μg/m³, 2020).

Μέγιστη τιμή	Διάμεση τιμή	98% τιμών <από	Αριθμός ωριαίων τιμών > από 180 μg/m ³	% Πληρότητα
79	33	66	0	99,9

Πίνακας 6. 47: Μονοξείδιο του άνθρακα (CO) (τιμές σε ωριαία βάση σε μg/m³, 2020).

Μέγιστη τιμή	Διάμεση τιμή	98% τιμών <από	% Πληρότητα
4,7	0,2	2,1	99,9

¹¹⁵ Ετήσια έκθεση ποιότητας της ατμοσφαιρας 2020, Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας (ΥΠΕΝ).

(<https://ypen.gov.gr/perivallon/poiotita-tis-atmosfairas/ektheseis/>)

Πίνακας 6. 48: Αιωρούμενα σωματίδια (ΑΣ₁₀) (τιμές σε ωριαία βάση σε μg/m³, 2020).

Μέγιστη τιμή	Διάμεση τιμή	98% τιμών <από	% Πληρότητα
374	19	155	100

Πίνακας 6. 3: Αιωρούμενα σωματίδια (ΑΣ_{2,5}) (τιμές σε ωριαία βάση σε μg/m³, 2020).

Μέγιστη τιμή	Διάμεση τιμή	98% τιμών <από	% Πληρότητα
363	12	145	100,0

6.1.11. Ύδατα

Από τις αρχές του 2000, η Ευρωπαϊκή Ένωση διαθέτει μια νέα πολιτική για τη διαχείριση των υδατικών πόρων. Βασικό εργαλείο προώθησης της νέας πολιτικής είναι η Οδηγία 2000/60/ΕΚ.

Η Οδηγία για τη θέσπιση πλαισίου κοινοτικής δράσης στον τομέα της πολιτικής των υδάτων ή αλλιώς Οδηγία-Πλαίσιο για τα Νερά, μετά από μια μακρόχρονη περίοδο συζητήσεων και διαπραγματεύσεων μεταξύ των Κρατών Μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, τέθηκε σε ισχύ στις 22 Δεκεμβρίου 2000. Η Οδηγία συνδυάζει ποιοτικούς, οικολογικούς και ποσοτικούς στόχους για την προστασία υδάτινων οικοσυστημάτων και την καλή κατάσταση όλων των υδατικών πόρων και θέτει ως κεντρική ιδέα την ολοκληρωμένη διαχείριση τους στη γεωγραφική κλίμακα των Λεκανών Απορροής Ποταμών. Επιπλέον, επαναπροσδιορίζει την έννοια της Λεκάνης Απορροής, η οποία περιλαμβάνει τα εσωτερικά επιφανειακά (ποταμοί, λίμνες), τα υπόγεια ύδατα, τα μεταβατικά (δέλτα, εκβολές ποταμών) και τα παράκτια οικοσυστήματα.

Η πολιτική για τα νερά:

- i. Στοχεύει στην ολοκληρωμένη διαχείριση του νερού με στόχο την επίτευξη της αειφορίας
- ii. Λαμβάνει ως βάση την ολοκληρωμένη διαχείριση του νερού τις «υδρολογικές λεκάνες»
- iii. Αναγνωρίζει παράλληλα με τις ανθρώπινες ανάγκες και τη σπουδαιότητα του νερού στις λειτουργίες των οικοσυστημάτων
- iv. Προβλέπει τη συμμετοχή του κοινού στο σχεδιασμό, τη λήψη αποφάσεων και την παρακολούθηση της εφαρμογής της πολιτικής για τα νερά

Η ευθύνη για την κατάρτιση των προγραμμάτων προστασίας και διαχείρισης των υδατικών πόρων της χώρας καθώς ο συντονισμός των υπηρεσιών και φορέων για κάθε ζήτημα που αφορά στην προστασία και διαχείριση των υδάτων, εμπίπτει στον σχετικό εθνικό φορέα, που είναι η Ειδική Γραμματεία Υδάτων (ΕΓΥ).

Σε περιφερειακό επίπεδο, υπεύθυνες για τη διαχείριση των υδάτων είναι οι Διευθύνσεις Υδάτων των αποκεντρωμένων διοικήσεων. Το Υδατικό Διαμέρισμα Ηπείρου εμπίπτει στην περιοχή ευθύνης κατά κύριο λόγο της Διεύθυνσης Υδάτων της αποκεντρωμένης διοίκησης Ηπείρου – Δυτικής Μακεδονίας και δευτερευόντως της Διεύθυνσης Υδάτων της αποκεντρωμένης διοίκησης Πελοποννήσου, Δυτικής Ελλάδας και Ιονίου.

Η Περιφέρεια Ηπείρου, σχεδόν στο σύνολο της, ανήκει στο Υδατικό Διαμέρισμα Ηπείρου (ΥΔ05), με εξαίρεση ένα πολύ μικρό τμήμα της που ανήκει στο ΥΔ04 - Δυτικής Στερεάς Ελλάδας και στο ΥΔ10 - Δυτικής Μακεδονίας.

Το Υδατικό Διαμέρισμα Ηπείρου (EL05, σύμφωνα με την κωδική του αρίθμηση) αποτελεί ένα από τα 14 Υδατικά Διαμερίσματα της χώρας. Περιλαμβάνει την Περιφέρεια Ηπείρου και πολύ μικρά τμήματα των Περιφερειών Δυτικής Μακεδονίας και Δυτικής Στερεάς Ελλάδας, καθώς και τα νησιά Κέρκυρα, Οθωνοί, Ερικούσα, Παξοί και Αντίπαξοι, που ανήκουν στην Περιφέρεια Ιονίων Νήσων. Αποτελείται από τους Νομούς Θεσπρωτίας, Κέρκυρας και Πρέβεζας, το μεγαλύτερο τμήμα των Νομών Άρτας και Ιωαννίνων, και μικρότερα τμήματα των Νομών Καστοριάς, Γρεβενών, και Αιτωλοακαρνανίας.

Το Υδατικό Διαμέρισμα Ηπείρου έχει συνολική έκταση 10.026 km², από τα οποία τα 641 km² ανήκουν στην Κέρκυρα. Ο πληθυσμός του ΥΔ05 είναι 442.109 κάτοικοι σύμφωνα με τα στοιχεία της απογραφής 2011. Ο υδροκρίτης του διαμερίσματος ορίζεται ανατολικά από τον όρμο Κοπραίνης του Αμβρακικού Κόλπου, και συνεχίζει στους ορεινούς όγκους Βάλτου, Αθαμανικών, οροσειράς βόρειας Πίνδου, Βόιου, και Γράμμου.

Από το σύνολο των σαράντα έξι (46) Λεκανών Απορροής Ποταμών της χώρας, οι οποίες υπάγονται σε δεκατέσσερις (14) Περιοχές Λεκανών Απορροής Ποταμών (Υδατικά Διαμερίσματα σύμφωνα με το Άρθρο 3 του ΠΔ 51/2007), οι έξι (6) εντοπίζονται στο Υδατικό Διαμέρισμα της Ηπείρου (EL05) και παρατίθενται στον Πίνακα 6.50.

Πίνακας 6. 50: Λεκάνες Απορροής Ποταμού στο ΥΔ Ηπείρου (EL05)¹¹⁶.

Κωδικός Λεκάνης	Όνομασία Λεκάνης Απορροής Ποταμού (ΛΑΠ)	Έκταση (km ²)
EL0511	ΛΑΠ Αώου	2.361
EL0512	ΛΑΠ Καλαμά	2.523
EL0513	ΛΑΠ Αχέροντος	1.292
EL0514	ΛΑΠ Αράχθου	2.209
EL0534	ΛΑΠ Κέρκυρας - Παξών	631
EL0546	Λούρου	963

Στον Χάρτη 6.15 παρουσιάζεται η οριοθέτηση των λεκανών απορροής ποταμού στο ΥΔ Ηπείρου (EL05).

Χάρτης 6. 15: Λεκάνες απορροής ποταμών Υδατικού Διαμερίσματος Ηπείρου¹¹⁷.

¹¹⁶ Έγκριση της 1ης Αναθεώρησης του Σχεδίου Διαχείρισης των Λεκανών Απορροής Ποταμών του Υδατικού Διαμερίσματος Ηπείρου και της αντίστοιχης Στρατηγικής Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων. (ΦΕΚ 4664/Β/29-12-2017).

(<http://wfdver.ypeka.gr/el/management-plans-gr/1revision-approved-management-plans-gr/approved-1revision-el05-gr/>)

Λεκάνη απορροής ποταμού Αώου (EL0511)

Οι πηγές του ποταμού Αώου βρίσκονται στην Πίνδο ενώ ο ίδιος διέρχεται από αλβανικό έδαφος και εκβάλλει στην Αδριατική Θάλασσα. Στο ελληνικό έδαφος εκτείνεται σε μήκος 70 km, ενώ το συνολικό μήκος του είναι 260 km. Οι κυριότεροι παραπόταμοί του είναι ο Δρίνος, ο Σαραντάπορος και ο Βοϊδομάτης. Ο ποταμός Δρίνος συμβάλλει στον Αώο σε αλβανικό έδαφος. Ο Σαραντάπορος πηγάζει από το Γράμμο και από τα βόρεια του όρους Σμόλικα, ενώ ο Βοϊδομάτης από τα νότια του όρους Τύμφη. Στην λεκάνη του Αώου έχει κατασκευαστεί το υδροηλεκτρικό έργο των πηγών Αώου, μέσω του οποίου μεταφέρεται ποσότητα νερού στη ΛΑΠ Αράχθου.

Στη ΛΑΠ του Αώου συναντώνται οι γεωλογικοί σχηματισμοί της Ιόνιας Ζώνης, που καλύπτει το μεγαλύτερο τμήμα της λεκάνης, της Ζώνης Πίνδου, που αναπτύσσεται σε μικρή έκταση στα ανατολικά της λεκάνης, του Πελαγονικού Τεκτονικού Καλύμματος των Οφιολίθων, που βρίσκεται στην περιοχή Μετσόβου – Βάλια Κάλντα – Μαυροβούνι και Σμόλικα, στα βόρεια του υδατικού διαμερίσματος της Ηπείρου και της Μεσοελληνικής Αύλακας.

Λεκάνη απορροής ποταμού Καλαμά (EL0512)

Ο ποταμός Καλαμάς πηγάζει από το όρος Δούσκο, εκβάλλει στο Ιόνιο Πέλαγος και το συνολικό μήκος του είναι 115 km. Η υδρολογική λεκάνη του Καλαμά έχει συνολική έκταση περίπου 1.900 km² και ανήκει σχεδόν εξ' ολοκλήρου, σε ποσοστό μεγαλύτερο από 99% σε ελληνικό έδαφος. Παραπόταμοι του Καλαμά είναι οι Σμόλιτσας, Τύρια, Γορμός, Μέζερος, Βελτσιστικός, Κούτσης, Μπανιά, Λαγκαβίστα και Καλπακιώτικο ρέμα. Επίσης στον ποταμό Καλαμά οδηγούνται, μέσω της σήραγγας Λαψίστας, οι απορροές της κλειστής λεκάνης Ιωαννίνων. Η σήραγγα Λαψίστας εκβάλλει στο ρέμα της Κληματιάς, που συμβάλλει στον Καλαμά κοντά στο Σουλόπουλο. Η κλειστή λεκάνη των Ιωαννίνων συμπεριλαμβάνεται στη ΛΑΠ Καλαμά. Στη ΛΑΠ του Καλαμά σημαντικό τμήμα καλύπτεται από τους σχηματισμούς της Ιόνιας Ζώνης

Λεκάνη απορροής ποταμού Αχέροντα (EL0513)

Ο ποταμός Αχέροντας πηγάζει νότια του όρους Τόμαρου και δυτικά του Όρους Σουλίου. Εκβάλλει στο Ιόνιο πέλαγος και η έκταση της υδρολογικής του λεκάνης είναι 705 km². Το συνολικό μήκος του ποταμού είναι 52 km ενώ οι Παραπόταμοι του Αχέροντα είναι ο

117 Έγκριση της 1ης Αναθεώρησης του Σχεδίου Διαχείρισης των Λεκανών Απορροής Ποταμών του Υδατικού Διαμερίσματος Ηπείρου και της αντίστοιχης Στρατηγικής Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (ΦΕΚ 4664/Β/29-12-2017).

Κωκυτός και το ρέμα Ντάλα. Η ΛΑΠ του Αχέροντα καλύπτεται κατά ένα μεγάλο τμήμα από τους σχηματισμούς της Ιόνιας Ζώνης.

Λεκάνη απορροής ποταμού Αράχθου (EL0514)

Με μήκος 143 km περίπου και λεκάνη απορροής μεγαλύτερη από 2.000 km², ο Άραχθος ποταμός, αποτελεί το μεγαλύτερο ποταμό της Ηπείρου και τον όγδοο μεγαλύτερο σε εθνικό επίπεδο. Έχει τις πηγές του στη Βόρεια Πίνδο και συγκεκριμένα στο όρος Λάκμωνα, εκβάλλοντας στα βορειοανατολικά του Αμβρακικού κόλπου. Στους παραποτάμους του ανήκουν ο Καλαρρύτερος, ο Ζαγορίτικος και ο Μετσοβίτικος.

Στη ΛΑΠ του Αράχθου συναντώνται οι παρακάτω γεωλογικοί σχηματισμοί: η Ιόνιος Ζώνη, η οποία καλύπτει το μεγαλύτερο μέρος της ΛΑΠ, η Ζώνη Γαβρόβου-Τρίπολης σε μικρή έκταση στο νοτιοανατολικό άκρο του διαμερίσματος και η Ζώνη Πίνδου στα ανατολικά της ΛΑΠ. Η μέση ετήσια απορροή της λεκάνης Αράχθου είναι περίπου 2.080 hm³ (66 m³/s). Ωστόσο, το φράγμα Πουρναρίου που βρίσκεται σε λειτουργία από το 1981, με ρύθμιση ανάντη, μεταβάλλει σε σημαντικό βαθμό το υδατικό καθεστώς του ποταμού κατάντη.

Λεκάνη απορροής ποταμού Κέρκυρας – Παξών (EL0534)

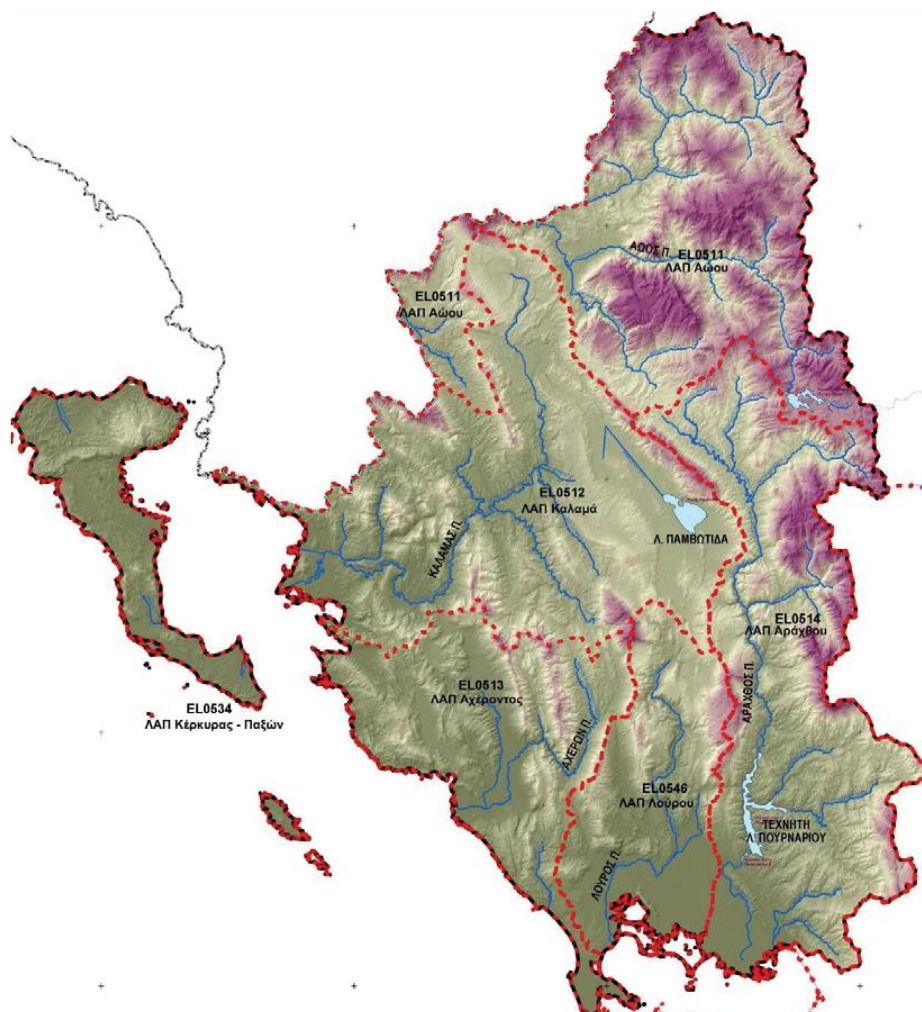
Στο ΥΔ της Ηπείρου, στη ΛΑΠ Κέρκυρας-Παξών δεν υπάρχουν κύριοι ποταμοί, ενώ συναντώνται οι γεωλογικοί σχηματισμοί της Ιόνιας Ζώνης.

Λεκάνη απορροής ποταμού Λούρου (EL0546)

Ο ποταμός Λούρος με έκταση υδρολογικής λεκάνης 963 km² περίπου, τροφοδοτείται από τον υπόγειο υδροφόρα τον οποίο και διασχίζει, από τις πηγές βάσης του συστήματος Καμπής και Χανόπουλου (4 m³/s) στην ανατολική πλευρά και τις πηγές Πριάλας και Σκάλας στη δυτική πλευρά. Ο ποταμός αυτός παρουσιάζει την πλέον σταθερή διαίτα, γεγονός που οφείλεται στο ότι το μεγαλύτερο μέρος της διαδρομής του γίνεται μέσα σε καρστικοποιημένους ασβεστόλιθους. Σημαντικό τμήμα της ΛΑΠ του Λούρου καλύπτεται από σχηματισμούς της Ιόνιας Ζώνης.

Οι κύριες υδρολογικές λεκάνες του διαμερίσματος είναι οι λεκάνες του Αώου, του Καλαμά, του Άραχθου, του Λούρου, του Αχέροντος, του Δρίνου, η κλειστή λεκάνη Ιωαννίνων, η κλειστή λεκάνη Μαργαριτίου και η αυτοτελής γεωγραφική ενότητα της Κέρκυρας.

Οι ποταμοί στις λεκάνες απορροής του ΥΔ Ηπείρου (EL05) παρουσιάζονται στο Χάρτη 6.16. Σημειώνεται ότι σύμφωνα με νεότερες κατευθύνσεις οι τεχνητές λίμνες των φραγμάτων Πουρναρίου και Αώου λογίζονται πλέον ως ποτάμια ΥΣ.

Χάρτης 6. 16: Κύριοι ποταμοί και λίμνες του ΥΔ Ηπείρου (ΥΔ05).

Ακολούθως, γίνεται αναφορά στα συστήματα επιφανειακών και υπογείων υδάτων του Υδατικού Διαμερίσματος Ηπείρου και παρουσιάζονται ανά ΛΑΠ του ΥΔ05.

6.1.11.1. Επιφανειακά ύδατα

Σύμφωνα με το άρθρο 2 της Οδηγίας 2000/60/ΕΚ, ο χαρακτηρισμός και καθορισμός των επιφανειακών υδάτων έχει ως πρωταρχικό στόχο την αναγνώριση των επιφανειακών υδατικών συστημάτων και μετέπειτα την κατάταξή τους σε τέσσερις (4) κατηγορίες:

- Ποταμοί: Συστήματα εσωτερικών υδάτων τα οποία ρέουν, κατά το πλείστον στην επιφάνεια του εδάφους, αλλά τα οποία μπορεί για ένα μέρος της διαδρομής τους να ρέουν υπογείως.
- Λίμνες: Συστήματα στάσιμων εσωτερικών υδάτων.
 - Μεταβατικά ύδατα: Συστήματα επιφανειακών υδάτων πλησίον του στομίου ποταμών τα οποία είναι εν μέρει αλμυρά λόγω της γειτνίασής τους με παράκτια

ύδατα αλλά τα οποία μπορεί να επηρεάζονται ουσιαστικά από ρεύματα γλυκού νερού.

- Παράκτια ύδατα: τα επιφανειακά ύδατα που βρίσκονται στην πλευρά της ξηράς μίας γραμμής της οποίας βρίσκεται σε απόσταση ενός ναυτικού μιλίου προς τη θάλασσα από το πλησιέστερο σημείο της γραμμής βάσης από την οποία μετράται το εύρος των χωρικών υδάτων και τα οποία κατά περίπτωση εκτείνονται μέχρι του απώτερου ορίου των μεταβατικών υδάτων.

Τα επιφανειακά νερά κάθε κατηγορίας χωρίζονται σε τμήματα που ονομάζονται «Υδάτινα Σώματα» (ΥΣ). Ο καθορισμός των υδάτινων σωμάτων γίνεται με βάση

- τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά που καθορίζουν την οικολογία τους, προκύπτοντας έτσι τύποι υδάτινων σωμάτων με διαφορετικά οικολογικά χαρακτηριστικά με τρόπο που να είναι δυνατή η αξιολόγηση της οικολογικής κατάστασης των υδάτινων σωμάτων που εμπίπτουν σε κάθε τύπο με τον ίδιο τρόπο.
- το διαφορετικό καθεστώς προστασίας (π.χ. αν εμπίπτουν σε προστατευόμενη περιοχή) ή τις ιδιαίτερες ανθρωπογενείς δραστηριότητες που τα επηρεάζουν (πιέσεις).

Το Υδάτινο Σώμα αποτελεί επί της ουσίας τη μικρότερη μονάδα διαχείρισης της Οδηγίας – Πλαίσιο με σχετικά ομοιόμορφα οικολογικά χαρακτηριστικά.

Τα επιφανειακά υδάτινα σώματα που έχουν οριοθετηθεί στο ΥΔ Ηπείρου είναι συνολικά 106 και πιο συγκεκριμένα:

- Ογδόντα δύο (82) ποτάμια υδάτινα σώματα με μέσο μήκος 13,4 km
- Τέσσερα (4) λιμναία υδάτινα σώματα. Από αυτά, τρία (3) αποτελούν ταμιευτήρες συνολικής έκτασης 30,92 km². (Ταμιευτήρας των Πηγών του Αώου και ταμιευτήρες Πουρνάρι I και II) και μία (1) φυσική λίμνη (Παμβώτιδα) με επιφάνεια 19,2 km².
- Επτά (7) μεταβατικά υδάτινα σώματα, συνολικού μήκους 414,5 km²
- Δεκατρία (13) παράκτια υδάτινα σώματα με συνολική έκταση 1.048 km².

Από τα παραπάνω, έχουν καθοριστεί Ιδιαίτερως Τροποποιημένα (ΙΤΥΣ) ή Τεχνητά (ΤΥΣ) ΥΣ 5 ποτάμια ΥΣ, τα 1 λιμναία ΥΣ, 3 ποτάμια ΙΤΥΣ λιμνιαίου χαρακτήρα (ταμιευτήρες) και 2 παράκτια ΥΣ.

Στους Πίνακες 6.51 και 6.52, παρουσιάζονται τα ποτάμια, λιμναία, μεταβατικά και παράκτια υδάτινα σώματα του Υδατικού Διαμερίσματος της Ηπείρου ενώ επιπλέον αποτυπώνονται και στον Χάρτη 6. 17.

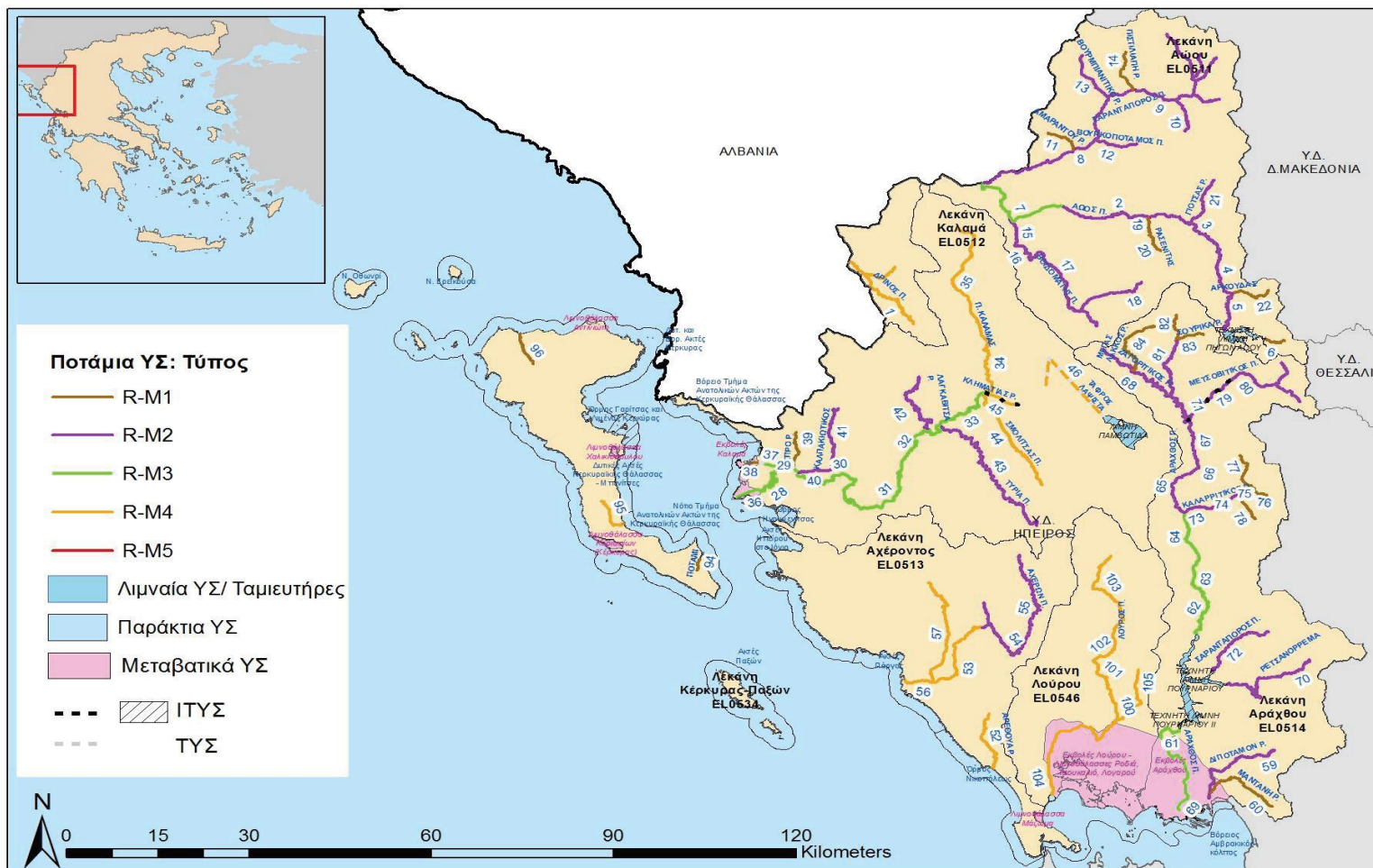
Πίνακας 6. 51: Ποτάμια και λιμναία υδάτινα σώματα Υδατικού Διαμερίσματος Ηπείρου¹¹⁸.

ΥΔ Ηπείρου (ΥΔ05)		Ποτάμια ΥΣ	Λιμναία ΥΣ
ΛΑΠ Αώου (ΕΛ0511)	Αριθμός	22	1
	Μέσο μήκος/Επιφάνεια	14,3 km	8,2 km ²
	Μήκος/Επιφάνεια	314,4 km	8,2 km ²
ΛΑΠ Καλαμά (ΕΛ0512)	Αριθμός	19	0
	Μέσο μήκος/Επιφάνεια	15 km	0 km ²
	Μήκος/Επιφάνεια	285,6 km	0 km ²
ΛΑΠ Αχέροντα (ΕΛ0513)	Αριθμός	6	0
	Μέσο μήκος/Επιφάνεια	17,6 km	0 km ²
	Μήκος/Επιφάνεια	105,5 km	0 km ²
ΛΑΠ Αράχθου (ΕΛ0514)	Αριθμός	26	3
	Μέσο μήκος/Επιφάνεια	11,3 km	13,9 km ²
	Μήκος/Επιφάνεια	293,4 km	41,9 km ²
ΛΑΠ Κέρκυρας-Παξών (ΕΛ0534)	Αριθμός	3	0
	Μέσο μήκος/Επιφάνεια	7,6 km	0 km ²
	Μήκος/Επιφάνεια	16,8 km	0 km ²
ΛΑΠ Λούρου (ΕΛ0546)	Αριθμός	6	0
	Μέσο μήκος/Επιφάνεια	14,1 km	0 km ²
	Μήκος/Επιφάνεια	84,6 km	0 km ²
Σύνολο ΥΔ05	Αριθμός	82	4
	Μέσο μήκος/Επιφάνεια	13,4 km	12,5 km ²
	Μήκος/Επιφάνεια	1.100 km	50,2 km ²

Πίνακας 6. 52: Μεταβατικά και Παράκτια υδάτινα σώματα Υδατικού Διαμερίσματος Ηπείρου.

ΥΔ Ηπείρου (ΥΔ05)	Μεταβατικά ΥΣ	Παράκτια ΥΣ
Αριθμός	7	13
Μέση Επιφάνεια	59,2 km ²	80,6 km ²
Επιφάνεια	414,5 km ²	1.048 km ²

¹¹⁸ Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων 1ης Αναθεώρησης του Σχεδίου Διαχείρισης Λεκανών Απορροής Ποταμού του Υδατικού Διαμερίσματος Ηπείρου, 2017. (<http://wfdver.ypeka.gr/el/project/consultation-el05-18-1revision-smpe-gr/>)

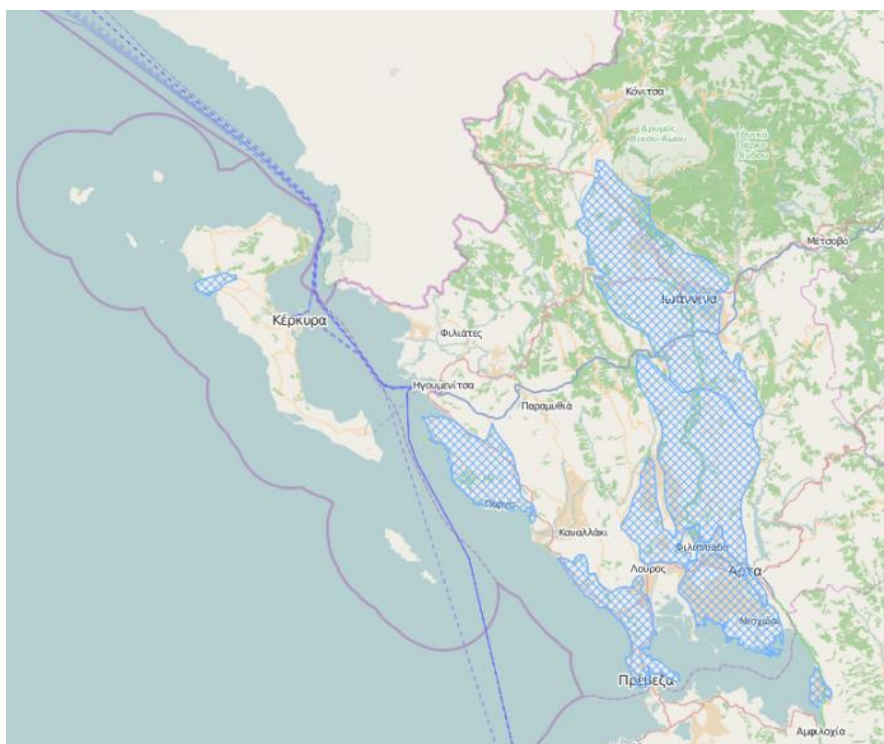

Με βάση την 1^η Αναθεώρηση Σχεδίου Διαχείρισης των Λεκανών Απορροής Ποταμών του Υδατικού Διαμερίσματος Ηπείρου (ΥΔ05), για το 2017, και αναφορικά με την ποιοτική ταξινόμηση της οικολογικής τους κατάστασης, εβδομήντα (70) έχουν χαρακτηριστεί με καλή οικολογική κατάσταση, είκοσι οκτώ (28) με μέτρια οικολογική κατάσταση, δύο (2) έχουν ελλιπή οικολογική κατάσταση, και δύο (2) έχουν κακή οικολογική κατάσταση. Για τέσσερα (4) υδάτινα σώματα δεν διατίθενται επαρκή στοιχεία προκειμένου να ταξινομηθεί η οικολογική τους κατάσταση.

Σχετικά με τη χημική τους κατάσταση, ενενήντα οκτώ (98) ΥΣ έχουν καλή χημική κατάσταση, ένα (1) έχει κατώτερη της καλής χημική κατάσταση ενώ για επτά (7) υδάτινα σώματα δεν υπάρχουν αρκετά στοιχεία για την ταξινόμηση της χημικής κατάστασης η οποία παραμένει άγνωστη.

6.1.11.2. Υπόγεια ύδατα

Τα υπόγεια ύδατα αποτελούν το σύνολο των υδάτων που βρίσκονται κάτω από την επιφάνεια του εδάφους στη ζώνη κορεσμού και σε άμεση επαφή με το έδαφος ή το υπέδαφος. Στο Υδατικό Διαμέρισμα της Ηπείρου αναγνωρίστηκαν είκοσι επτά (27) Υπόγεια Υδατικά Συστήματα (ΥΥΣ) τα οποία παρουσιάζονται στο Χάρτη 6. 18.

Χάρτης 6. 18: Υπόγεια ύδατα Υδατικού Διαμερίσματος Ηπείρου¹¹⁹.

Η γεωλογική δομή και το σχετικά μεγάλο ύψος βροχής της περιοχής μελέτης έχει συντελέσει στη δημιουργία εκτεταμένων υπόγειων υδροφοριών, τόσο στις πεδινές εκτάσεις της, όσο και στους ορεινούς ανθρακικούς όγκους που αναπτύσσονται στην περίμετρο των πεδινών εκτάσεων και στα πλέον ορεινά. Σε μικρότερο βαθμό, υπόγειες υδροφορίες αναπτύσσονται και σε ορεινές ή λοφώδεις εκτάσεις όπου οι μικρού δυναμικού υπόγειες υδροφορίες καλύπτουν τοπικές ανάγκες ύδρευσης και άρδευσης. Τα υπόγεια ύδατα καλύπτουν τις ανάγκες σε ύδρευση, των βιομηχανιών του ΥΔ καθώς και τις αρδευτικές ανάγκες στις περιπτώσεις όπου αυτές δεν καλύπτονται από επιφανειακά νερά (π.χ. πεδιάδες Άρτας, Πρέβεζας και νήσος Κέρκυρας).

Σύμφωνα με την 1η Αναθεώρηση Σχεδίου Διαχείρισης των Λεκανών Απορροής Ποταμών του Υδατικού Διαμερίσματος Ηπείρου (ΥΔ05), από το σύνολο των ΥΥΣ του ΥΔ05, ένα (1) εξ' αυτών (Σύστημα Χερσονήσου Πρέβεζας - EL0500140) κρίθηκε ότι έχει κακή χημική κατάσταση ενώ παράλληλα βρίσκεται σε καθεστώς τοπικής υπερεκμετάλλευσης. Τα υπόλοιπα θεωρήθηκαν ότι έχουν καλή ποιοτική και ποσοτική κατάσταση.

Στον Πίνακα 6. 53 παρουσιάζονται τα ΥΥΣ του Υδατικού Διαμερίσματος Ηπείρου (EL05) όπως προέκυψαν κατά την 1η Αναθεώρηση του ΣΔΛΑΠ.

Πίνακας 6. 53: Υπόγεια υδατικά συστήματα Υδατικού Διαμερίσματος Ηπείρου¹²⁰.

A/A	Όνομα ΥΥΣ	Κωδικός ΥΥΣ	Έκταση (km ²)
ΛΑΠ ΑΩΟΥ (EL0511)			
1	ΣΥΣΤΗΜΑ ΤΥΜΦΗΣ	EL0500100	324,49
2	ΣΥΣΤΗΜΑ ΥΔΡΟΦΟΡΙΩΝ ΣΑΡΑΝΤΑΠΟΡΟΥ-ΑΩΟΥ	EL0500220	1.368,91
3	ΣΥΣΤΗΜΑ ΥΔΡΟΦΟΡΙΩΝ ΣΜΟΛΙΚΑ-ΜΑΥΡΟΒΟΥΝΙΟΥ	EL0500230	350,91
ΛΑΠ ΚΑΛΑΜΑ (EL0512)			
4	ΣΥΣΤΗΜΑ ΜΕΣΟΥ ΡΟΥ ΚΑΛΑΜΑ	EL0500080	76,80
5	ΣΥΣΤΗΜΑΚΛΗΜΑΤΙΑΣ	EL0500110	302,27
6	ΣΥΣΤΗΜΑ ΚΑΣΙΔΙΑΡΗ	EL0500120	62,94
7	ΣΥΣΤΗΜΑ ΜΙΤΣΙΚΕΛΙΟΥ-ΒΕΛΛΑ	EL0500180	242,24
8	ΣΥΣΤΗΜΑ ΥΔΡΟΦΟΡΙΩΝ Π.ΚΑΛΑΜΑ	EL0500200	873,38
9	ΣΥΣΤΗΜΑ ΚΟΥΡΕΝΤΩΝ	EL0500210	40,32
10	ΣΥΣΤΗΜΑ ΜΟΥΡΓΚΑΝΑΣ	EL050A060	70,10
11	ΣΥΣΤΗΜΑ ΦΙΛΙΑΤΩΝ-ΗΓΟΥΜΕΝΙΤΣΑΣ	EL050A070	450,85
12	ΣΥΣΤΗΜΑ ΠΩΓΩΝΙΑΝΗΣ	EL050A190	387,19
ΛΑΠ ΑΧΕΡΟΝΤΟΣ (EL0513)			
13	ΣΥΣΤΗΜΑ ΣΟΥΛΙΟΥ-ΠΑΡΑΜΥΘΙΑΣ	EL0500090	436,59
14	ΣΥΣΤΗΜΑ ΚΟΡΩΝΗΣ	EL0500130	214,96
15	ΣΥΣΤΗΜΑ ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΥ ΠΡΕΒΕΖΑΣ	EL0500140	359,93

¹²⁰ Έγκριση της 1ης Αναθεώρησης του Σχεδίου Διαχείρισης των Λεκανών Απορροής Ποταμών του Υδατικού Διαμερίσματος Ηπείρου και της αντίστοιχης Στρατηγικής Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων. (ΦΕΚ 4664/Β/29-12-2017).

16	ΣΥΣΤΗΜΑ ΠΑΡΓΑΣ	EL0500170	218,47
17	ΣΥΣΤΗΜΑ ΥΔΡΟΦΟΡΙΩΝ ΑΝΩ ΡΟΥ ΑΧΕΡΟΝΤΟΣ-ΡΕΜΑΤΟΣ ΑΡΕΘΟΥΑ	EL0500260	247,39
18	ΣΥΣΤΗΜΑ ΕΚΒΟΛΩΝ ΑΧΕΡΟΝΤΑ - Π. ΚΩΚΥΤΟΥ	EL0500270	166.11
ΛΑΠ ΑΡΑΧΘΟΥ (EL0514)			
19	ΣΥΣΤΗΜΑ ΥΔΡΟΦΟΡΙΩΝ Π.ΑΡΑΧΘΟΥ	EL0500240	1.622,2
ΛΑΠ ΚΕΡΚΥΡΑΣ – ΠΑΞΩΝ (EL0534)			
20	ΣΥΣΤΗΜΑ ΑΣΒΕΣΤΟΛΙΘΩΝ Ν.ΚΕΡΚΥΡΑΣ	EL0500010	152,50
21	ΣΥΣΤΗΜΑ ΤΡΙΑΔΙΚΩΝ ΛΑΤΥΠΟΠΑΓΩΝ Ν. ΚΕΡΚΥΡΑΣ	EL0500020	104,75
22	ΣΥΣΤΗΜΑ ΚΟΚΚΩΔΩΝ ΥΔΡΟΦΟΡΙΩΝ Ν. ΚΕΡΚΥΡΑΣ	EL0500030	330.355
23	ΣΥΣΤΗΜΑ Ν.ΠΑΞΩΝ - ΑΝΤΙΠΑΞΩΝ	EL0500040	23.975
24	ΣΥΣΤΗΜΑ Ν.ΟΘΩΝΩΝ - ΕΡΕΙΚΟΥΣΑΣ - ΜΑΘΡΑΚΙΟΥ	EL0500050	17,00
ΛΑΠ ΛΟΥΡΟΥ (EL0546)			
25	ΣΥΣΤΗΜΑ ΛΟΥΡΟΥ	EL0500150	2.884,35
26	ΣΥΣΤΗΜΑ ΑΡΤΑΣ	EL0500160	355,13
27	ΣΥΣΤΗΜΑ ΖΑΛΟΓΓΟΥ	EL0500250	24,61

6.2 Υφιστάμενα περιβαλλοντικά προβλήματα

Σύμφωνα με την Οδηγία 2000/60/ΕΚ, ως ανθρωπογενείς πιέσεις στα υδατικά συστήματα, ορίζεται το σύνολο των ανθρώπινων δραστηριοτήτων που επηρεάζουν ή μπορούν να επηρεάσουν τα υδατικά συστήματα της περιοχής στην οποία αναπτύσσονται.

Η πληθώρα ανθρώπινων δραστηριοτήτων και ειδών ρύπων που αυτές παράγουν συνεπάγεται ένα μεγάλο εύρος ρυπαντικών πιέσεων στα υδατικά συστήματα που καθιστά την κατηγοριοποίησή τους απαραίτητη. Γενικώς η διάκριση των πιέσεων (κυρίως σε επιφανειακά ή/και υπόγεια ύδατα, ακολουθεί τα παρακάτω:

- ως προς τον αποδέκτη της πίεσης, σε επιφανειακά και υπόγεια ΥΣ
- ως προς το είδος της πίεσης σε πίεση ρύπανσης και ποσοτική πίεση (απολήψεις) και άλλες, μεταξύ των οποίων η υδρομορφολογική
- ως προς την πηγή προέλευσης των ρύπων, σε σημειακές και μη σημειακές (διάχυτες) πηγές

Οι σημαντικότερες πιέσεις που εντοπίζονται στην Περιφέρεια Ηπείρου σχετίζονται κατά κύριο λόγο με τις πτηνοτροφικές και κτηνοτροφικές δραστηριότητες, τη συγκέντρωση μονάδων ιχθυοκαλλιέργειας (αλμυρού και γλυκού νερού) και την εγκατάσταση και λειτουργία μονάδων αξιοποίησης προϊόντων πρωτογενούς τομέα παραγωγής (εντός και εκτός ΒΙΠΕ).

Πιο συγκεκριμένα, στην περιοχή μελέτης, συγκεντρώνεται πλήθος οργανωμένων πτηνοτροφικών και κτηνοτροφικών μονάδων, η συντριπτική πλειοψηφία των οποίων είναι μονάδες εκτροφής πουλερικών (98%) και η δραστηριότητα των οποίων επιφέρει σημαντικό

ποσοστό επί του συνολικού ρυπαντικού φορτίου (35% BOD, 25% N και 40% P) το οποίο καταλήγει στα επιφανειακά ΥΣ του Υδατικού Διαμερίσματος.

Οι μονάδες ιχθυοκαλλιέργειας της περιοχής χωροθετούνται κυρίως σε τμήματα των ποταμών Λούρου, Βοΐδομάτη και Καλαμά, καθώς και Αμβρακικό Κόλπο.

Επίσης, έχουν θεσμοθετηθεί και λειτουργούν τρεις οργανωμένες βιομηχανικές περιοχές, η ΒΙΠΕ Ιωαννίνων (Ροδοτόπι) και η ΒΙΠΕ Πρεβέζης (κοντά στο Μύτικα), καθώς και το ΒΙΟ.ΠΑ. Θεσπρωτίας (στη θέση Γκιάτα του Δ. Παραμυθιάς). Ακόμη, σημαντική είναι και η δραστηριότητα των βιομηχανικών μονάδων οι οποίες χωροθετούνται εκτός των οργανωμένων αυτών περιοχών. Η κύρια βιομηχανική δραστηριότητα, αφορά στην αξιοποίηση προϊόντων του πρωτογενούς τομέα παραγωγής (βιομηχανία τροφίμων).

Σχετικά με τις απολήψεις νερού από ποτάμια και λίμνες, κανένα ποτάμιο επιφανειακό σύστημα δεν υφίσταται μεσαία ή υψηλή απόληψη σε επίπεδο μέσης ετήσιας απορροής. Αντιθέτως, σε επίπεδο θερινής απορροής (Ιούλιος - Σεπτέμβριος), παρουσιάζονται σημαντικές απολήψεις σε αρκετά ποτάμια επιφανειακά συστήματα. Τα συστήματα αυτά είναι τμήματα των ποταμών Λούρου, Καλαμά, και Αχέροντα κυρίως λόγω άρδευσης.

Σχετικά με τις απολήψεις από λίμνες, η λίμνη Παμβώτιδα στην κλειστή λεκάνη Ιωαννίνων, υφίσταται σε ετήσια βάση μεσαία απόληψη (>30% της μέσης ετήσιας απορροής) εν μέρει λόγω άρδευσης των ΤΟΕΒ Κρύας-Λαψίστας και Πόρου και υπερχειλίσεων και εν μέρει λόγω σημαντικών υπόγειων διαφυγών προς τις γειτονικές λεκάνες Καλαμά, Αράχθου και Λούρου.

Παράλληλα, στην Περιφέρεια Ηπείρου, και ειδικότερα στις περιφερειακές ενότητες Άρτας και Πρεβέζης, η μεγάλη χρήση αζωτούχων λιπασμάτων στη φυτική παραγωγή, σε συνδυασμό με την κατά τόπους διάθεση των αποβλήτων από κτηνοτροφικές μονάδες έχουν επηρεάσει την ποιότητα των υπόγειων υδροφορέων σε μεγάλο βαθμό. Επιπλέον, η ρύπανση των υδάτων οφείλεται, κατά ένα βαθμό, στην απουσία υποδομών συλλογής και επεξεργασίας αστικών υγρών αποβλήτων που αφορούν ένα σημαντικό αριθμό μεσαίου μεγέθους οικισμών (οικισμών Γ' προτεραιότητας) ή μικρών οικισμών που διοχετεύουν τα απόβλητα τους σε ευαίσθητους αποδέκτες

Η διαχείριση των απορριμμάτων αποτελεί επίσης ένα ζήτημα το οποίο παρουσιάζει ελλείψεις σε σχέση με τις απαιτήσεις της τρέχουσας Ευρωπαϊκής και Εθνικής νομοθεσίας σχετικά με τη συλλογή - διαλογή, ανακύκλωση και κομποστοποίηση.

Η διαχείριση της κόπρου στην Περιφέρεια, πραγματοποιείται κυρίως μέσω της απευθείας διάθεσης σε καλλιεργούμενες εκτάσεις, τις περισσότερες φορές χωρίς να έχουν τηρηθεί οι ελάχιστες απαιτούμενες ημέρες παραμονής σύμφωνα με τους κώδικες ορθής γεωργικής πρακτικής, με αποτέλεσμα να προκαλούνται οχλήσεις και ρυπασμένοι χώροι. Το γεγονός

αυτό επιβεβαιώνεται από οχλήσεις/διαμαρτυρίες, τις οποίες έχουν καταγράψει Δήμοι της Περιφέρειας και αφορούν μη ενδεδειγμένη εναπόθεση κόπρου.

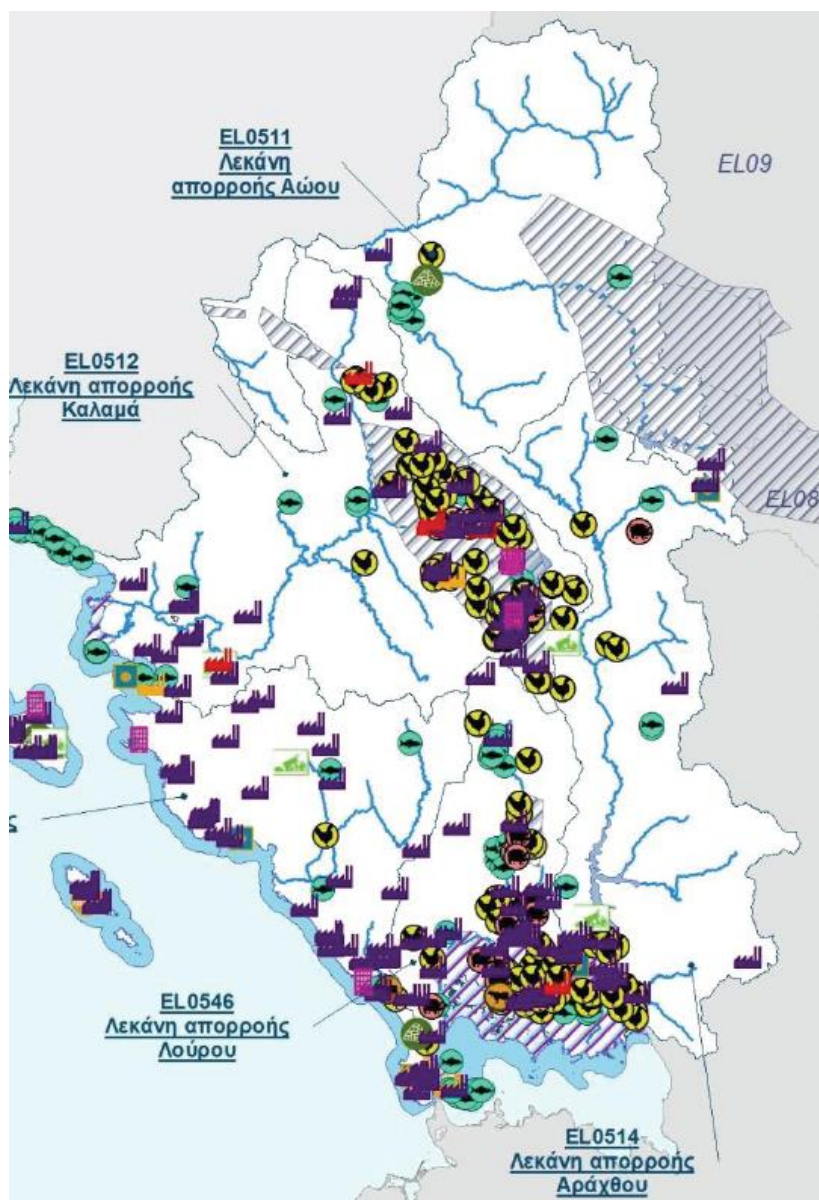
Επιπλέον, τα αστικά κέντρα της περιοχής αντιμετωπίζουν όλο και περισσότερες πιέσεις, οι οποίες προκαλούνται από την συμφόρηση και την κίνηση του πληθυσμού. Οι συγκεντρώσεις ρύπων στην ατμόσφαιρά παρουσιάζουν όξυνση τα τελευταία χρόνια, κυρίως λόγω της αντικατάστασης του πετρελαίου με την καύση ξύλου. Ειδικότερα, στα Ιωάννινα και την Άρτα παρατηρείται μια εκτεταμένη αστική διάχυση που προκαλεί σημαντικά προβλήματα υποβάθμισης του περιβάλλοντος στην περιοχή αυτή.

Σημαντικές πιέσεις προς το περιβάλλον εντοπίζονται σε σημαντικό βαθμό και στην παράκτια ζώνη της Ηπείρου λόγω της ανάπτυξης τουριστικών δραστηριοτήτων. Οι πιέσεις αυτές έχουν αναγνωριστεί από την Περιφέρεια, η οποία έχει προχωρήσει στην θέσπιση σχεδίων χρήσεων γης (ΓΠΣ/ΣΧΟΟΑΠ) σε όλο το παράκτιο μέτωπο.

Η Περιφέρεια δεν διαθέτει μονάδες που να παράγουν μεγάλες ποσότητες αερίων του θερμοκηπίου (Greenhouse gases, GHG), ωστόσο υπάρχουν πηγές συμβολής στην κλιματική αλλαγή οι οποίες κατά κύριο λόγο αφορούν τον αστικό χώρο και την κτηνοτροφία. Στον αστικό χώρο η παραγωγή GHG σχετίζεται με την αστική ρύπανση που προκαλείται κύρια από τις αυξημένες ανάγκες για θέρμανση και την μεγάλη εξάρτηση αυτής από καύσεις (πετρελαίου, ξύλου). Ειδικότερα, η αυξανόμενη χρήση ξύλου και άλλων υλικών τα τελευταία έτη, κυρίως λόγω της οικονομικής κρίσης, έχει οδηγήσει στην εμφάνιση φαινομένων αιθαλομίχλης στα αστικά κέντρα με σοβαρές επιπτώσεις σε τοπικό επίπεδο.

Η Ήπειρος παρουσιάζει ιδιαίτερα ανησυχητικές πληθυσμιακές τάσεις κυρίως στο Ορεινό τμήμα της με υψηλή γήρανση και σημαντική μείωση του εργατικού δυναμικού. Η εξέλιξη αυτή αναμένεται να έχει και θετικές περιβαλλοντικές επιπτώσεις λόγω της περιορισμένης επίδρασης του ανθρώπου στο οικοσύστημα.

Στον Χάρτη 6. 19 που ακολουθεί, παρουσιάζονται οι σημειακές πιέσεις που εντοπίζονται στην Περιφέρεια Ηπείρου.

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

Μεγάλες Ξενοδοχειακές Μονάδες	Χ.Υ.Τ.Α
Εγκαταστάσεις Επεξεργασίας Λιμάτων (ΕΕΛ)	ΧΑΔΑ
Βιομηχανίες	ΑΠΟΚΑΤΕΣΤΗΜΕΝΟΣ
SEVESO	ΑΝΕΝΕΡΓΟΣ
IPPC	Άδειες Βιομηχανικών Ορυκτών
Ιχθυοκαλλιέργειες	Δικαιώματα Μεταλλευτικών Χώρων (ΔΜΧ)
Πτηνοτροφικές Μονάδες	Δικαιώματα Ενεργειακών Ορυκτών (ΕΔΜΧ)
Βοοτροφικές Μονάδες	
Χοιροτροφικές Μονάδες	
- 0 10 20 40 Km

Χάρτης 6. 19: Σημειακές πιέσεις της Περιφέρειας Ηπείρου¹²¹.

¹²¹ Έγκριση της 1ης Αναθεώρησης του Σχεδίου Διαχείρισης των Λεκανών Απορροής Ποταμών του Υδατικού Διαμερίσματος Ηπείρου και της αντίστοιχης Στρατηγικής Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων. (ΦΕΚ 4664/Β/29-12-2017).

6.3 Περιβαλλοντικά χαρακτηριστικά που ενδέχεται να επηρεαστούν σημαντικά

Σύμφωνα με όσα προαναφέρθηκαν, η Περιφέρεια Ηπείρου διαθέτει ένα ιδιαίτερα πλούσιο φυσικό περιβάλλον με πλήθος οικοσυστημάτων, το οποίο αναμένεται να επηρεαστεί τόσο θετικά όσο και αρνητικά κατά την υλοποίηση του Ε.Π. Ηπείρου 2021-2027. Συγκεκριμένα, εκτιμάται ότι δύναται να επηρεαστούν τομείς, όπως:

- Βιοποικιλότητα – Οικοσυστήματα.
- Χλωρίδα, Πανίδα.
- Έδαφος.
- Απόβλητα.
- Τοπίο.
- Ύδατα.
- Αέρας (θόρυβος, εκπομπές).
- Πληθυσμός.
- Ανθρώπινη υγεία.

Η αξιολόγηση των ενδεικτικών δράσεων του προγράμματος πραγματοποιείται αναλυτικά στην παράγραφο 7.3. Σε κάθε περίπτωση, ο ακριβής προσδιορισμός και η αντιμετώπισή των επιπτώσεων θα πραγματοποιηθεί στο στάδιο της περιβαλλοντικής αδειοδότησης των έργων, όπου και θα υπάρχουν ακριβή στοιχεία σχεδιασμού κάθε έργου.

6.4 Πιθανή εξέλιξη περιβαλλοντικών παραμέτρων στην περίπτωση μη εφαρμογής του Ε.Π. Περιφέρειας Ηπείρου

Οι αναμενόμενες επιπτώσεις ανά εξεταζόμενο τομέα σε περίπτωση μη εφαρμογής του Ε.Π. Ηπείρου 2021-2027 είναι οι ακόλουθες:

▪ Βιοποικιλότητα – Χλωρίδα – Πανίδα – Ανθρώπινη υγεία

Η απουσία έργων προστασίας από την κλιματική αλλαγή και διαχείρισης καταστροφών δύναται να ενισχύσει την εμφάνιση φαινομένων, όπως: την ξηρασία, τις πυρκαγιές, την υπερθέρμανση, την ερημοποίηση κ.λπ. δημιουργώντας σοβαρούς κινδύνους για το φυσικό περιβάλλον και την ανθρώπινη υγεία.

▪ Αέρας

Η μη λήψη μέτρων με στόχο την αναβάθμιση και εξοικονόμηση ενέργειας στα κτίρια, στις Η/Μ εγκαταστάσεις και στις μεταφορές συνεπάγεται έκλυση περισσότερων εκπομπών αερίων θερμοκηπίου και συνεπώς ενίσχυση των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής.

▪ Ενέργεια

Η μη εφαρμογή του Επιχειρησιακού Προγράμματος θα αποτρέψει την Περιφέρεια να αξιοποιήσει Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας και συνεπώς να μειώσει την κατανάλωση ενέργειας που παράγεται από συμβατικά καύσιμα (π.χ. λιγνίτη). Η μη αξιοποίηση ΑΠΕ δε θα επιτρέψει στην Περιφέρεια να μειώσει το ανθρακικό της αποτύπωμα και συνεπώς να μην συμβάλλει στον μετριασμό της κλιματικής αλλαγής.

▪ Έδαφος – Απόβλητα

- Η μη ολοκλήρωση των υποδομών του ΠΕΣΔΑ εγκυμονεί κίνδυνο ρύπανσης του εδάφους εξαιτίας της μη ορθής διαχείρισης των στερεών αποβλήτων.
- Η μη ολοκλήρωση των υποδομών του ΠΕΣΔΑ θα ενισχύσει τις ελλείψεις της Περιφέρειας σε ότι αφορά τα έργα που απαιτούνται με σκοπό την ορθή διαχείριση των αποβλήτων (συλλογή - διαλογή, ανακύκλωση και κομποστοποίηση), αποτρέποντας την μετάβαση σε μία κυκλική οικονομία.
- Κίνδυνος ρύπανσης του εδάφους στην περίπτωση λειτουργίας επιχειρήσεων εκτός οργανωμένων υποδοχέων.
- Κίνδυνος αλλοίωσης και υποβάθμισης των εδαφών εξαιτίας της μη εφαρμογής έργων με στόχο την προστασία από πυρκαγιές, φωτιές, διάβρωση ακτών, κατολισθήσεις κλπ.
- Κίνδυνος μη αξιοποίησης των χώρων αστικών κέντρων με σκοπό τη δημιουργία χώρων πρασίνου, τη βελτίωση των βιοκλιματικών συνθηκών σε αυτά και την βελτίωση της αστικής κινητικότητας.
- Μη ύπαρξη της δυνατότητας προώθησης ενός νέου προτύπου χωρικής οργάνωσης της Περιφέρειας με σεβασμό στο περιβάλλον σε περίπτωση μη υλοποίησης των Σχεδίων Ολοκληρωμένων Χωρικών Επενδύσεων (ΧΟΕ).

▪ Υδατα

- Η μη υλοποίηση των δράσεων του Σχεδίου Λεκανών Απορροής Υ.Δ. Ηπείρου συνεπάγεται τη μη ορθή διαχείριση των υδατικών πόρων σε επίπεδο ΛΑΠ.
- Μη ύπαρξη δυνατότητας εξοικονόμησης νερού σε περίπτωση μη υλοποίησης έργων ελέγχου τυχόν διαρροών.
- Μη πρόσβαση σε επαρκές και καλής ποιότητας νερού εξαιτίας της μη υλοποίησης έργων για τον εκσυγχρονισμό του δικτύου ύδρευσης.

- Κίνδυνος ρύπανσης των υπόγειων υδατικών συστημάτων εξαιτίας της μη υλοποίησης υποδομών συλλογής και επεξεργασίας υγρών αστικών λυμάτων.

- Πληθυσμός
 - Τα επίπεδα ανεργίας αναμένεται να διατηρηθούν σε υψηλά επίπεδα σε περίπτωση μη εφαρμογής των δράσεων με στόχο την ενίσχυση της απασχόλησης στην Περιφέρεια.
 - Μη αντιμετώπιση των κοινωνικών και οικονομικών ανισοτήτων και ενίσχυση του αποκλεισμού των ευπαθών ομάδων (π.χ. Ρομά, μετανάστες κλπ).
 - Μη αξιοποίηση χρηματοδότησης με στόχο την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και της εξωστρέφειας των επιχειρήσεων.
 - Δεν θα αυξηθεί το βιοτικό επίπεδο του πληθυσμού σε περίπτωση μη υλοποίησης έργων υποδομών, όπως οδικά δίκτυα και έργα βελτίωσης αστικής κινητικότητας (π.χ. πεζοδρόμια, ποδηλατόδρομοι).
 - Μη εκμετάλλευση των ωφελειών ψηφιοποίησης για τις επιχειρήσεις, τους πολίτες και τις δημόσιες αρχές.

- Ανθρώπινη Υγεία – Ιατρική Περίθαλψη
 - Δεν αναμένεται ανάπτυξη του Δικτύου Μονάδων Υγείας και εκσυγχρονισμός της υλικοτεχνικής υποδομής αυτών.
 - Δεν θα εξασφαλιστεί η ισότιμη πρόσβαση του συνόλου του πληθυσμού στην υγειονομική περίθαλψη.

- Υλικά περιουσιακά στοιχεία

Δεν αναμένεται αύξηση της περιουσιακής αξίας των υποδομών της Περιφέρειας (οδικά δίκτυα, κτιριακές, Η/Μ εγκαταστάσεις κλπ.) από τη μη υλοποίηση του Ε.Π. .

- Πολιτιστική, αρχιτεκτονική και αρχαιολογική κληρονομιά

Η μη υλοποίηση έργων αξιοποίησης και ανάδειξης δημόσιων κτιρίων και χρήση τους ως πολιτιστικά / πνευματικά και συνεδριακά κτίρια και η δημιουργία/αναβάθμιση υποδομών με πολιτιστικό ενδιαφέρον δεν συμβάλλει στην προστασία και διατήρηση της πολιτιστικής, αρχιτεκτονικής και αρχαιολογικής κληρονομιάς της Περιφέρειας Ηπείρου.

Σύμφωνα με όσα προαναφέρθηκαν, η μη εφαρμογή του Ε.Π. Περιφέρειας Ηπείρου θα στερήσει από την Περιφέρεια τη δυνατότητα επίτευξης αειφόρου ανάπτυξης, ενώ θα εντείνει υφιστάμενα περιβαλλοντικά και λοιπά προβλήματα.

Επίσης, συνεπάγεται τη μη τήρηση της σχετικής νομοθεσίας με στόχο την προστασία του περιβάλλοντος (π.χ. Οδηγία Πλαίσιο 2000/60/ΕΚ για τα ύδατα, ΠΕΣΔΑ, Πράσινη Συμφωνία κλπ).

7 ΕΚΤΙΜΗΣΗ, ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΚΑΙ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΩΝ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ ΣΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΤΟΥ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

7.1 Εισαγωγή

Στο παρόν κεφάλαιο παρουσιάζεται η μεθοδολογία εκτίμησης και αξιολόγησης των ενδεχόμενων περιβαλλοντικών επιπτώσεων από την υλοποίηση του Επιχειρησιακού Προγράμματος της Περιφέρειας Ηπείρου της περιόδου 2021 – 2027. Πρόκειται για μια δυναμική διαδικασία που στοχεύει στην εκπλήρωση του στόχου της βιώσιμης ανάπτυξης, διαμέσου της ενσωμάτωσης της περιβαλλοντικής διάστασης στο κατά το δυνατόν έγκαιρο στάδιο της διαδικασίας σχεδιασμού του παρόντος Προγράμματος.

7.2 Μεθοδολογία εκτίμησης και αξιολόγησης των επιπτώσεων στο περιβάλλον

Σύμφωνα με το Παράρτημα ΙΙΙ της ΚΥΑ οικ. 107017/2006 (ΦΕΚ 1225 Β/05-09-2006) η Σ.Μ.Π.Ε. περιλαμβάνει την μεθοδολογία βάσει της οποίας πραγματοποιείται η εκτίμηση και αξιολόγηση των επιπτώσεων στο περιβάλλον από την υλοποίηση του Ε.Π.

Στην παρούσα Σ.Μ.Π.Ε. προσδιορίζονται ανά Ειδικό Στόχο (Ε.Σ.) οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις που αναμένονται από την υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του εκάστοτε Ε.Σ. Τονίζεται ότι η αναλυτική εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων ενός έργου ή μιας δραστηριότητας και αντίστοιχα η θέσπιση κατάλληλων μέτρων αντιμετώπισης αυτών πραγματοποιείται στο στάδιο περιβαλλοντικής αδειοδότησης, σύμφωνα με όσα ορίζει ο Ν. 4014/11 (ΦΕΚ 209 Α/21-09-11), όπως τροποποιήθηκε και ισχύει.

Με την έννοια «περιβάλλον», χαρακτηρίζεται το σύνολο των φυσικών, χημικών και βιολογικών συνθηκών όπου διατηρούνται και αναπτύσσονται τα έμβια όντα, δηλαδή όλα τα επίπεδα που συναποτελούν τη ζωή, το χώρο και το χρόνο όπου αυτή αναπτύσσεται. Περαιτέρω, η έννοια «περιβάλλον» προσδιορίστηκε νομικά ως το σύνολο των φυσικών παραγόντων και στοιχείων που βρίσκονται σε αλληλεπίδραση και επηρεάζουν την οικολογική ισορροπία, την ποιότητα ζωής, την υγεία των κατοίκων, την ιστορική και πολιτιστική παράδοση και τις αισθητικές αξίες. Συνεπώς, ο εντοπισμός και η αξιολόγηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων του Επιχειρησιακού Προγράμματος προσανατολίζεται σε τομείς όπως:

- Βιοποικιλότητα – Οικοσυστήματα.
- Χλωρίδα, πανίδα.
- Έδαφος.
- Ύδατα.
- Παραγωγή αποβλήτων.
- Ατμόσφαιρα.
- Κλιματική αλλαγή (Μετριασμός – Αξιολογείται κατά πόσο η υλοποίηση μιας δράσης αναμένεται να συμβάλει σε μείωση εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου).

- Κλιματική αλλαγή (Προσαρμογή - Αξιολογείται κατά πόσο η υλοποίηση μιας δράσης αναμένεται να οδηγήσει σε αυξημένο αρνητικό αντίκτυπο των πραγματικών και των αναμενόμενων κλιματικών συνθηκών σε ανθρώπους, φυσικούς πόρους ή περιουσιακά στοιχεία).
- Πληθυσμός.
- Ανθρώπινη υγεία.
- Θόρυβος.
- Υλικά περιουσιακά στοιχεία.
- Πολιτιστική κληρονομιά συμπεριλαμβανομένης της αρχιτεκτονικής και αρχαιολογικής κληρονομιάς.
- Τοπίο.
- Αειφόρος ανάπτυξη.
- Σχέσεις μεταξύ των παραπάνω τομέων.

Αφού εντοπισθούν οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις των ενδεικτικών δράσεων στους παραπάνω τομείς, στη συνέχεια πραγματοποιείται μια συνολική αξιολόγηση των επιπτώσεων αυτών σε επίπεδο Ειδικού Στόχου. Η αξιολόγηση αυτή διενεργείται λαμβάνοντας υπόψη τα ακόλουθα κριτήρια του Παραρτήματος ΙΙ της Οδηγίας 2001/42/ΕΚ:

- **Χαρακτηρισμός περιβαλλοντικής επίπτωσης.** Η υλοποίηση της εκάστοτε ενδεικτικής δράσης δύναται είτε να συμβάλλει στην προστασία του περιβάλλοντος και συνεπώς να έχει θετική περιβαλλοντική επίπτωση, είτε να εγκυμονεί κινδύνους για το περιβάλλον και άρα να έχει αρνητική περιβαλλοντική επίπτωση, είτε να μην συνεπάγεται καμία περιβαλλοντική επίπτωση.
- **Κλίμακα/ Έκταση περιβαλλοντικής επίπτωσης.** Αφού προσδιοριστεί εάν η περιβαλλοντική επίπτωση μιας δράσης είναι θετική ή αρνητική στη συνέχεια εκτιμάται πόσο ισχυρή ή ασθενής είναι ως προς την έκτασή της. Συγκεκριμένα, διακρίνονται τρεις κλίμακες περιβαλλοντικής επίπτωσης: μικρή, μέτρια, μεγάλη. Η επιλογή της κλίμακας εξαρτάται κυρίως από το μέγεθος και το είδος των εργασιών οι οποίες προκαλούν την όποια επίπτωση.
- **Είδος περιβαλλοντικής επίπτωσης.** Οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις (θετικές ή αρνητικές) μπορεί να είναι άμεσες (όταν σχετίζονται άμεσα με την υλοποίηση της δράσης) ή έμμεσες. Όταν η περιβαλλοντική επίπτωση είναι άμεση τότε χαρακτηρίζεται ως πρωτογενής (Π/Γ), ενώ όταν είναι έμμεση ως δευτερογενής (Δ/Γ).
- **Πιθανότητα εμφάνισης περιβαλλοντικής επίπτωσης.** Εκτιμάται το κατά πόσο αναμενόμενη ή μη είναι η εμφάνιση μιας περιβαλλοντικής επίπτωσης. Ανάλογα με την πιθανότητα αυτή διακρίνονται τέσσερις κλίμακες: πολύ πιθανό, πιθανό, λιγότερο πιθανό, καθόλου πιθανό.

- **Σημαντικότητα περιβαλλοντικής επίπτωσης.** Εκτιμάται το κατά πόσο σημαντική ή μη είναι η εμφάνιση μιας περιβαλλοντικής επίπτωσης. Ανάλογα με την σημαντικότητα αυτή διακρίνονται τέσσερις κλίμακες: πολύ σημαντική, σημαντική, λιγότερο σημαντική, καθόλου σημαντική. Η επιλογή της κλίμακας εξαρτάται από την ύπαρξη ή μη ευαίσθητων οικοσυστημάτων στην περιοχή μελέτης και το βαθμό στον οποίο αναμένεται να επηρεαστούν, την ύπαρξη νομοθετικού και κανονιστικού πλαισίου με στόχο την προστασία του περιβάλλοντος και τον βαθμό τήρησης ή μη κλπ.
- **Χρονικός οριζοντας εμφάνισης περιβαλλοντικής επίπτωσης.** Αφορά το χρονικό διάστημα εντός του οποίου ενδέχεται ή αναμένεται να εμφανιστεί η περιβαλλοντική επίπτωση. Όταν το διάστημα αυτό είναι κοντινό τότε οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις χαρακτηρίζονται ως βραχυπρόθεσμες. Όταν οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις αναμένεται να εμφανιστούν εντός της περιόδου εφαρμογής του σχεδίου τότε χαρακτηρίζονται ως μεσοπρόθεσμες, ενώ στο τέλος της περιόδου εφαρμογής ως μακροπρόθεσμες.
- **Διάρκεια περιβαλλοντικής επίπτωσης.** Αφορά στο χρόνο παραμονής της περιβαλλοντικής επίπτωσης. Αναλόγως τον χρόνο αυτόν οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις διακρίνονται σε μόνιμες και προσωρινές.
- **Αναστρεψιμότητα/Δυνατότητα αντιμετώπισης περιβαλλοντικής επίπτωσης.** Το παρόν κριτήριο δεν αφορά τις θετικές περιβαλλοντικές επιπτώσεις. Σχετίζεται με τη δυνατότητα πρόληψης, περιορισμού ή αποκατάστασης (τεχνίτης ή φυσικής) και επαναφοράς στην πρότερη κατάσταση του περιβαλλοντικού στόχου σε περίπτωση που η σχετιζόμενη δράση ολοκληρώνεται / παύει την λειτουργία της. Συνεπώς, μπορεί μια περιβαλλοντική επίπτωση να χαρακτηριστεί ως αναστρέψιμη ή μη αναστρέψιμη.
- **Αθροιστικότητα ή συνέργεια περιβαλλοντικής επίπτωσης με άλλες επιπτώσεις.** Όταν η περιβαλλοντική επίπτωση δύναται να αλληλεπιδρά με άλλες επιπτώσεις με αποτέλεσμα να μεταβάλλεται η τελική ένταση ή/και έκτασή της τότε έχει σωρευτικό χαρακτήρα.
- **Διασυνοριακή διάσταση περιβαλλοντικής επίπτωσης.** Εκτιμάται κατά πόσο η περιβαλλοντική επίπτωση δύναται να έχει διασυνοριακό χαρακτήρα και συνεπώς να επηρεάζει το περιβάλλον πέραν των ορίων της περιοχής μελέτης.

Στον Πίνακα που ακολουθεί παρατίθενται ο συμβολισμός και η ερμηνεία των προαναφερθέντων κριτηρίων αξιολόγησης των περιβαλλοντικών πλευρών του Ε.Π.

Πίνακας 7. 1: Σύμβολα κριτηρίων αξιολόγησης περιβαλλοντικών επιπτώσεων Ε.Π.

Κριτήρια αξιολόγησης περιβαλλοντικών επιπτώσεων	Σύμβολο	Επεξήγηση
Χαρακτηρισμός	+ - 0	Όταν η περιβαλλοντική επίπτωση χαρακτηρίζεται ως θετική χρησιμοποιείται το (+), όταν είναι αρνητική το (-), ενώ όταν δεν υπάρχουν επιπτώσεις χρησιμοποιείται το (0).
Κλίμακα/ Ένταση	+/- ++/-- +++/-	Όταν η περιβαλλοντική επίπτωση χαρακτηρίζεται ως μικρή χρησιμοποιείται το (+/-), ως μέτρια το (++) και ως μεγάλη το (+++/-).
Είδος	Π/Γ Δ/Γ	Όταν η περιβαλλοντική επίπτωση είναι άμεση τότε χαρακτηρίζεται ως πρωτογενής (Π/Γ), ενώ όταν είναι έμμεση ως δευτερογενής (Δ/Γ).
Πιθανότητα	3 2 1 0	Όταν η περιβαλλοντική επίπτωση είναι πολύ πιθανό να εμφανιστεί τότε χρησιμοποιείται το (3), όταν είναι πιθανό το (2), λιγότερο πιθανό το (1) και καθόλου πιθανό το (0).
Σημαντικότητα	3 2 1 0	Όταν η περιβαλλοντική επίπτωση είναι πολύ σημαντική τότε χρησιμοποιείται το (3), όταν είναι σημαντική το (2), λιγότερο σημαντική το (1) και καθόλου σημαντική το (0).
Χρονικός ορίζοντας εμφάνισης	Βράχυ Μέσο Μάκρο	Όταν ενδέχεται να έχουν εμφανιστεί επιπτώσεις ή αναμένονται σε κοντινό διάστημα χρησιμοποιείται το (Βράχυ: Βραχυπρόθεσμες). Όταν αναμένεται να εμφανιστούν επιπτώσεις εντός της περιόδου εφαρμογής του σχεδίου χρησιμοποιείται το (Μέσο: Μεσοπρόθεσμες), ενώ στο τέλος της περιόδου εφαρμογής το (Μάκρο: Μάκροπροθεσμες).
Διάρκεια	Μον Πρωσ	Αφορά στο χρόνο παραμονής της περιβαλλοντικής επίπτωσης. Εάν πρόκειται για μόνιμη περιβαλλοντική επίπτωση χρησιμοποιείται το (Μον) και για προσωρινή το (Πρωσ).
Αναστρεψιμότητα/ Δυνατότητα αντιμετώπισης	M/A AN	Όταν η περιβαλλοντική επίπτωση είναι μη αναστρέψιμη και δεν είναι εφικτή η αντιμετώπισή της τότε χρησιμοποιείται το (M/A), ενώ όταν είναι αναστρέψιμη και δύναται να αντιμετωπιστεί το (AN).
Αθροιστικότητα ή συνέργεια	Ναι Όχι	Όταν η περιβαλλοντική επίπτωση δύναται να αλληλεπιδρά με άλλες επιπτώσεις με αποτέλεσμα να μεταβάλλεται η τελική ένταση ή/και έκτασή της τότε έχει σωρευτικό χαρακτήρα.
Διασυνοριακή διάσταση	Ναι Όχι	Όταν η περιβαλλοντική επίπτωση δύναται να έχει διασυνοριακό χαρακτήρα.

7.3 Προσδιορισμός των επιπτώσεων στο περιβάλλον ανά Ειδικό Στόχο

Ακολουθώς εντοπίζονται και αξιολογούνται οι αναμενόμενες επιπτώσεις ανά περιβαλλοντικό τομέα από την εφαρμογή των ενδεικτικών δράσεων ανά Ειδικό Στόχο του Επιχειρησιακού Προγράμματος.

- **Αξιολόγηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων Ειδικού Στόχου 1.ι: Ανάπτυξη και ενίσχυση των ικανοτήτων έρευνας και καινοτομίας και αξιοποίηση των προηγμένων τεχνολογιών.**

Ο Ειδικός Στόχος 1.ι περιλαμβάνει τους εξής τρεις τύπους Δράσεων:

- Τύπος Δράσης 1.ι.1: Εκσυγχρονισμός/ αναβάθμιση/ δημιουργία ερευνητικών υποδομών δημόσιων ερευνητικών κέντρων και πανεπιστημιακών εργαστηρίων έρευνας & ανάπτυξης.
- Τύπος Δράσης 1.ι.2: Παρατηρητήριο για την Έρευνα και Καινοτομία στην Περιφέρεια Ηπείρου.
- Τύπος Δράσης 1.ι.3: Ενίσχυση των συνεργασιών μεταξύ του ερευνητικού τομέα και των επιχειρήσεων.

Ο Τύπος Δράσης 1.ι.1 περιλαμβάνει τις ακόλουθες ενδεικτικές δράσεις:

- Ενίσχυση της ικανότητας ερευνητικών φορέων με την δημιουργία νέων ερευνητικών κέντρων (κτιριακά, εξοπλισμός, λειτουργικές δαπάνες).
- Ολοκλήρωση αναγκών σε εργαστηριακό εξοπλισμό ερευνητικών φορέων της Περιφέρειας.

Ο τύπος Δράσης 1.ι.2 περιλαμβάνει ως ενδεικτική δράση τη σύσταση και λειτουργία Παρατηρητηρίου για την Έρευνα και Καινοτομία στην Περιφέρεια Ηπείρου.

Ο τύπος Δράσης 1.ι.3 περιλαμβάνει τις ακόλουθες ενδεικτικές δράσεις:

- Ενίσχυση επιχειρήσεων για ερευνητικά έργα (σε συνεργασία με ερευνητικούς φορείς).
- Δικτύωση/Μεταφορά τεχνολογίας και συνεργασία μεταξύ των επιχειρήσεων, των ερευνητικών κέντρων και του τομέα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.

Ακολουθώς αναλύονται οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις των προαναφερθέντων ενδεικτικών δράσεων στους τομείς που προαναφέρθηκαν στην παράγραφο 7.2. Η αξιολόγηση των επιπτώσεων αυτών συνοψίζεται στον Πίνακα 7.2.

Βιοποικιλότητα – Οικοσυστήματα

Δεν εντοπίζονται επιπτώσεις από την υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 1.ι, όταν αυτές πρόκειται να υλοποιηθούν σε αστικό χώρο. Αντίθετα αναμένονται

αρνητικές επιπτώσεις εάν πρόκειται να υλοποιηθούν σε ζώνες με ειδικό οικολογικό ενδιαφέρον.

Χλωρίδα, πανίδα

Στη φάση κατασκευής των ενδεικτικών δράσεων, και πιο συγκεκριμένα κατά τη δημιουργία νέων ερευνητικών κέντρων, αναμένεται να επιβαρυνθεί η χλωρίδα και η πανίδα στις περιοχές που λαμβάνουν χώρα οι εργασίες. Εκτιμάται ότι οι όποιες επιπτώσεις προκύπτουν στην χλωρίδα και πανίδα της περιοχής θα είναι μικρής κλίμακας. Ωστόσο, δεν θα εμφανιστούν τέτοιου είδους επιπτώσεις σε περίπτωση που επιλεγθεί να αξιοποιηθεί ήδη υπάρχον κτιριακό απόθεμα για τη λειτουργία του ως ερευνητικό κέντρο.

Έδαφος

Η υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 1.ι αναμένεται να προκαλέσουν μεταβολές στο έδαφος, στις περιπτώσεις όπου δημιουργηθούν νέοι χώροι για την αξιοποίησή τους ως ερευνητικά κέντρα. Οι επιπτώσεις αυτές προβλέπεται να είναι μέτριας έντασης, μόνιμης διάρκειας και σε κάθε περίπτωση εξαρτώνται από το μέγεθος του έργου. Ωστόσο, δεν θα εμφανιστούν τέτοιου είδους επιπτώσεις σε περίπτωση που επιλεγθεί να αξιοποιηθεί ήδη υπάρχον κτιριακό απόθεμα για τη λειτουργία του ως ερευνητικό κέντρο.

Υδατα

Στη φάση κατασκευής των ενδεικτικών δράσεων για την δημιουργία νέων ερευνητικών κέντρων πιθανόν να απαιτηθούν ποσότητες νερού για εργοταξιακή χρήση. Οι ποσότητες αυτές θα καλυφθούν από το δίκτυο ύδρευσης της ΔΕΥΑ του αρμόδιου Δήμου. Εκτιμάται ότι οι ποσότητες νερού που θα απαιτηθούν για την υλοποίηση των εργασιών θα είναι μικρές και δε θα επηρεάσουν τους υδατικούς πόρους της περιοχής. Αναμφίβολα, θα ληφθούν κατάλληλα μέτρα και θα εφαρμοστούν ορθές εργοταξιακές πρακτικές με σκοπό την αποφυγή άσκοπης κατανάλωσης νερού. Ωστόσο, δεν θα εμφανιστούν τέτοιου είδους επιπτώσεις σε περίπτωση που επιλεγθεί να αξιοποιηθεί ήδη υπάρχον κτιριακό απόθεμα για τη λειτουργία του ως ερευνητικό κέντρο.

Παραγωγή αποβλήτων

Στη φάση κατασκευής των ενδεικτικών δράσεων για την ενίσχυση της ικανότητας ερευνητικών φορέων και την ολοκλήρωση αναγκών σε εργαστηριακό εξοπλισμό αυτών αναμένεται η παραγωγή στερεών αποβλήτων (επικίνδυνων και μη), που αφορούν:

- απόβλητα δομικών κατασκευών που θα προκύψουν από τις εργασίες ανοικοδόμησης κτιρίων,
- υλικά συσκευασίας του προς εγκατάσταση εξοπλισμού,

- εργαστηριακός εξοπλισμός που πιθανόν αντικατασταθεί.

Προκειμένου να περιοριστούν οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις απαιτείται η διαχείριση των ανωτέρω στερεών αποβλήτων σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία και το αναθεωρημένο Περιφερειακό Σχέδιο Διαχείρισης Αποβλήτων (ΠΕΣΔΑ) της Περιφέρειας Ηπείρου.

Ωστόσο, δεν θα εμφανιστούν τέτοιου είδους επιπτώσεις σε περίπτωση που επιλεγθεί να αξιοποιηθεί ήδη υπάρχον κτιριακό απόθεμα για τη λειτουργία του ως ερευνητικό κέντρο.

Ατμόσφαιρα

Στη φάση κατασκευής των ενδεικτικών δράσεων αναμένεται να επιβαρυνθεί η ποιότητα του αέρα τοπικά στις περιοχές που λαμβάνουν χώρα οι εργασίες για τη δημιουργία νέων ερευνητικών κέντρων. Οι επιπτώσεις αυτές οφείλονται στην έκλυση σκόνης από τις εργασίες εκσκαφών – κατασκευών και εκπομπών καυσαερίων των οχημάτων και των μηχανημάτων κατασκευής που θα χρησιμοποιούνται. Κρίνεται ότι οι επιπτώσεις είναι ασθενείς και άμεσα αναστρέψιμες μετά την ολοκλήρωση των εργασιών. Παρόλα αυτά απαιτείται η λήψη κατάλληλων μέτρων με στόχο τον περιορισμό τους. Ωστόσο, δεν θα εμφανιστούν τέτοιου είδους επιπτώσεις σε περίπτωση που επιλεγθεί να αξιοποιηθεί ήδη υπάρχον κτιριακό απόθεμα για τη λειτουργία του ως ερευνητικό κέντρο.

Κλιματική αλλαγή (Μετριασμός/Προσαρμογή)

Το σύνολο των ενδεικτικών δράσεων στοχεύει στην ανάπτυξη και ενίσχυση των ικανοτήτων έρευνας και καινοτομίας και στην αξιοποίηση των προηγμένων τεχνολογιών. Συνεπώς δεν συμβάλει άμεσα στον μετριασμό και την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή. Ωστόσο, μακροπρόθεσμα, μέσω της ενίσχυσης της ερευνητικής ικανότητας της Περιφέρειας, αναμένεται να προκύψουν δράσεις οι οποίες δύνανται να συμβάλλουν θετικά στην επίτευξη του μετριασμού και της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή.

Πληθυσμός

Η υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 1.ι αποσκοπεί στην καταγραφή και γενικότερα παρακολούθηση των επιδόσεων της Περιφέρειας Ηπείρου στους τομείς της έρευνας και καινοτομίας, στην οργάνωση και παρακολούθηση της διαδικασίας Επιχειρηματικής Ανακάλυψης, στη διερεύνηση των αναγκών των επιχειρήσεων και τη συγκέντρωση στοιχείων για τις επιδόσεις τους στην έρευνα και καινοτομία καθώς και στη συγκέντρωση στοιχείων για την ανάπτυξη συνεργασιών και δικτύων μεταφοράς τεχνολογίας των ερευνητικών/ακαδημαϊκών φορέων σε εθνικό και διεθνές επίπεδο. Επιπρόσθετα, οι δράσεις αυτές θα συμβάλλουν στη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας συμβάλλοντας στην κοινωνική και οικονομική ανάπτυξη της Περιφέρειας. Συνεπώς οι επιπτώσεις στον πληθυσμό αναμένεται να είναι θετικές με μακροπρόθεσμο ορίζοντα εμφάνισης.

Ανθρώπινη υγεία

Κατά την υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων για την ενίσχυση της έρευνας και της καινοτομίας δεν αναμένεται να επηρεαστεί σημαντικά η ανθρώπινη υγεία του πληθυσμού. Κατά την φάση της κατασκευής των έργων ή ανακατασκευής για τη δημιουργία νέων ερευνητικών κέντρων ενδέχεται να επιβαρυνθεί η ποιότητα της ατμόσφαιρας λόγω των εκπομπών των οχημάτων και των μηχανημάτων, χωρίς ωστόσο να θεωρείται αυξημένος ο κίνδυνος για τον πληθυσμό της περιοχής αναφοράς. Σε κάθε περίπτωση, κρίνεται αναγκαία η τήρηση κατάλληλων μέτρων με στόχο την προστασία της ανθρώπινης υγείας.

Θόρυβος

Κατά την υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 1.ι με τη δημιουργία νέων ερευνητικών κέντρων αναμένεται, κατά τη φάση της κατασκευής νέων κτιρίων ή ανακατασκευής υφιστάμενων, αύξηση προσωρινά της στάθμης του παραγόμενου θορύβου από τα μηχανήματα και τις εργασίες στους χώρους κατασκευών. Θα υπάρχει όχληση από τις εργασίες η οποία ωστόσο εκτιμάται πως θα έχει περιορισμένη έκταση. Η επίπτωση αυτή στο ακουστικό περιβάλλον γενικά χαρακτηρίζεται ασθενής, βραχυχρόνια και μερικώς αντιμετωπίσιμη, καθότι δύναται να μετριαστεί με τη λήψη κατάλληλων μέτρων προστασίας. Είναι επίσης πλήρως αναστρέψιμη, αφού διαρκεί όσο και η φάση κατασκευής των έργων.

Υλικά περιουσιακά στοιχεία

Η υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 1.ι θα συμβάλλει στη δημιουργία νέων ερευνητικών κέντρων (κτιριακά, εξοπλισμός) ενισχύοντας την περιουσιακή αξία των ακινήτων της Περιφέρειας. Προς την κατεύθυνση αυτή συμβάλλει και η υλοποίηση της ενδεικτικής δράσης που αφορά την ολοκλήρωση αναγκών σε εργαστηριακό εξοπλισμό ερευνητικών φορέων της Περιφέρειας.

Επιπρόσθετα, αναμένονται θετικές επιπτώσεις και στα περιουσιακά στοιχεία των επιχειρήσεων μέσω της ενίσχυσής τους για ερευνητικά έργα (σε συνεργασία με ερευνητικούς φορείς) και μέσω της ολοκλήρωσης αναγκών σε εργαστηριακό εξοπλισμό των ερευνητικών φορέων της Περιφέρειας.

Πολιτιστική κληρονομιά

Δεν αναμένονται επιπτώσεις από υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 1.ι.

Τοπίο

Η δημιουργία νέων κτιρίων ενδέχεται να προκαλέσει ήπιες παρεμβάσεις με τελικό αποτέλεσμα πιθανώς καλύτερο για το τοπίο της περιοχής, αλλά και παρεμβάσεις διατάραξης

και αισθητικής υποβάθμισης. Οι επιπτώσεις αυτές στο τοπίο της άμεσης περιοχής των κατασκευαστικών έργων δεν είναι δυνατό να εκτιμηθούν στη φάση αυτή.

Σε κάθε περίπτωση υπάρχει η δυνατότητα πρόληψης υποβάθμισης του τοπίου, ακόμη και αναβάθμισής του, με καλύτερο σχεδιασμό. Σε μεγάλο βαθμό αυτό μπορεί να γίνει στην περιβαλλοντική αδειοδότηση των έργων (ΜΠΕ, ΠΠΔ), όταν και θα υπάρχουν στοιχεία σχεδιασμού της κατασκευής.

Αειφόρος ανάπτυξη

Η υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 1.ι συμβάλει στην κοινωνική και οικονομική ανάπτυξη της Περιφέρειας Ηπείρου. Επίσης, μέσω της ενίσχυσης της έρευνας, της καινοτομίας και της αξιοποίησης προηγμένων τεχνολογιών δύναται να συμβάλει και στην προστασία του περιβάλλοντος. Συνεπώς, μακροπρόθεσμα ο Ειδικός Στόχος 1.ι συμβάλλει στην επίτευξη αειφόρου ανάπτυξης.

Σχέσεις μεταξύ των παραπάνω τομέων

Η υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 1.ι συμβάλλει θετικά στον πληθυσμό, τα υλικά περιουσιακά στοιχεία και μακροπρόθεσμα στην επίτευξη αειφόρου ανάπτυξης και στον μετριασμό και προσαρμογή της κλιματικής αλλαγής.

Πίνακας 7. 2: Αξιολόγηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων Ειδικού Στόχου 1.ι.

Αξιολόγηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων										
Τομείς αξιολόγησης περιβ/κών επιπτώσεων του Ε.Π.	Χαρακτηρισμός	Κλίμακα / Ένταση	Είδος	Πιθανότητα	Σημαντικότητα	Χρονικός ορίζοντας εμφάνισης	Διάρκεια	Αναστροφικότητα	Αθροιστικότητα ή συνέργεια	Διασπορική διάσταση
Βιοποικιλότητα - Οικοσυστήματα	0/-	Εξαρτάται από έργο	Π/Γ	1	3	Βράχυ	Μον	Μ/Α	Όχι	Όχι
Χλωρίδα, πανίδα	0/-	Εξαρτάται από έργο	Π/Γ	1	3	Βράχυ	Μον	Μ/Α	Όχι	Όχι
Έδαφος	0/-	Εξαρτάται από έργο	Π/Γ	1	2	Βράχυ	Μον	ΑΝ	Όχι	Όχι
Υδατα	0/-	Εξαρτάται από έργο	Π/Γ	2	1	Βράχυ	Μον	Μ/Α	Όχι	Όχι
Παραγωγή αποβλήτων	θ/-	Εξαρτάται από έργο	Π/Γ	2	3	Βράχυ	Πρωσ	ΑΝ	Όχι	Όχι

Αξιολόγηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων										
Τομείς αξιολόγησης περιβ/κών επιπτώσεων του Ε.Π.	Χαρακτηρισμός	Κλίμακα/ Ένταση	Είδος	Πιθανότητα	Σημαντικότητα	Χρονικός ορίζοντας εμφάνισης	Διάρκεια	Αναστροφιμότητα	Αθροιστικότητα ή συνέργεια	Διασυνοριακή διάσταση
Ατμόσφαιρα	0/-	Εξαρτάται από έργο	Π/Γ	2	2	Βράχυ	Μον	ΑΝ	Ναι (Κλιμ. Αλ/γη)	Όχι
Κλιματική αλλαγή (Μετριασμός)	+	++	Δ/Γ	3	3	Μάκρο	Μον		Ναι	Όχι
Κλιματική αλλαγή (Προσαρμογή)	+	++	Δ/Γ	3	3	Μάκρο	Μον		Ναι	Όχι
Πληθυσμός	+	+++	Π/Γ	3	3	Μάκρο	Μον		Όχι	Όχι
Ανθρώπινη υγεία	0/-	Εξαρτάται από έργο	Π/Γ	1	3	Βράχυ	Πρωσ	ΑΝ	Όχι	Όχι
Θόρυβος	0/-	Εξαρτάται από έργο	Π/Γ	+		Βράχυ	Π	ΑΝ	Όχι	Όχι
Υλικά περιουσιακά στοιχεία	+	+++	Π/Γ	3	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
Πολιτιστική κληρονομιά	0									
Τοπίο	0/-	Εξαρτάται από έργο	Π/Γ	1	2	Βράχυ	Μον	ΑΝ	Όχι	Όχι
Αειφόρος ανάπτυξη	+	+++	Δ/Γ	3	3	Μάκρο	Μον		Όχι	Όχι
Συνολική αξιολόγηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων Ειδικού Στόχου 1.ι:	<p>Η υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 1.ι συμβάλλει θετικά στον πληθυσμό, τα υλικά περιουσιακά στοιχεία και μακροπρόθεσμα στην επίτευξη αειφόρου ανάπτυξης.</p> <p>Στην περίπτωση δημιουργίας νέων χώρων για την αξιοποίησή τους ως ερευνητικά κέντρα αναμένονται αρνητικές επιπτώσεις στην βιοποικιλότητα, στη χλωρίδα και πανίδα, στο έδαφος, στα ύδατα, στα απόβλητα στην ατμόσφαιρα, στην ανθρώπινη υγεία, στον θόρυβο και στο τοπίο. Δεν αναμένονται επιπτώσεις στην πολιτιστική κληρονομιά.</p> <p>Ο Ειδικός Στόχος 1.ι δύναται να συμβάλλει μακροπρόθεσμα στον μετριασμό και στην προσαρμογή της κλιματικής αλλαγής ικανοποιώντας την αρχή της «μη πρόκλησης σημαντικής βλάβης» (άρθρο 17 Κανονισμού (ΕΕ) 2020/852).</p> <p>Ο Ειδικός Στόχος 1.ι συμβάλλει στην υλοποίηση της Εθνικής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης (ΕΣΕΕ).</p>									

- **Αξιολόγηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων Ειδικού Στόχου 1.ii: Εκμετάλλευση των οφελών της ψηφιοποίησης για τους πολίτες, τις επιχειρήσεις, τους ερευνητικούς φορείς και τις Δημόσιες Αρχές.**

Ο Ειδικός Στόχος 1.ii περιλαμβάνει τους εξής τύπους Δράσεων:

- Τύπος Δράσης 1.ii.1: Ψηφιακή επιχειρηματικότητα.
- Τύπος Δράσης 1.ii.2: Αναβάθμιση υπηρεσιών δημόσιων φορέων με χρήση ΤΠΕ.

Ο τύπος Δράσης 1.ii.1 περιλαμβάνει τις ακόλουθες ενδεικτικές δράσεις:

- Ενίσχυση επιχειρήσεων για τον ψηφιακό μετασχηματισμό (υλικοτεχνική υποδομή, εξοπλισμός, λογισμικό κλπ.).
- Ενίσχυση επιχειρήσεων για τον ψηφιακό μετασχηματισμό τους στο πλαίσιο ολοκληρωμένων χωρικών επενδύσεων.

Ο τύπος Δράσης 1.ii.2 περιλαμβάνει τις ακόλουθες ενδεικτικές δράσεις:

- Ανάπτυξη και αναβάθμιση δημόσιων ψηφιακών υποδομών και υπηρεσιών τοπικού ή περιφερειακού χαρακτήρα, προς πολίτες και επιχειρήσεις, σε τομείς όπως ο πολιτισμός και ο τουρισμός, η υγεία κλπ.
- Παροχή ηλεκτρονικών υπηρεσιών διαθέσιμων προς τους πολίτες, τις επιχειρήσεις και τη δημόσια διοίκηση.
- Ψηφιακές εφαρμογές όπως έξυπνων πόλεων στο πλαίσιο των ολοκληρωμένων χωρικών επενδύσεων.

Η αξιολόγηση των επιπτώσεων αυτών συνοψίζεται στον Πίνακα 7.3.

Βιοποικιλότητα – Οικοσυστήματα

Δεν προκύπτουν επιπτώσεις από την υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 1.ii.

Χλωρίδα, πανίδα

Δεν αναμένεται να επηρεαστεί η χλωρίδα και η πανίδα από την υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 1.ii.

Έδαφος

Κατά το στάδιο πιθανής κατασκευής των απαιτούμενων έργων υποδομών στο πλαίσιο της ενίσχυσης και αναβάθμισης των ψηφιακών υποδομών του Ειδικού Στόχου 1.ii αναμένεται να προκύψουν αλλαγές στα μορφολογικά χαρακτηριστικά της περιοχής. Οι αλλαγές αυτές εξαρτώνται από το μέγεθος του έργου και δύναται να είναι μικρής κλίμακας εφόσον πραγματοποιηθούν μόνο οι εντελώς απαραίτητες εκσκαφές.

Υδατα

Δεν προκύπτουν επιπτώσεις στα ύδατα από την υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 1.ii.

Παραγωγή αποβλήτων

Κατά την υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 1.ii αναμένεται η παραγωγή στερεών αποβλήτων (επικίνδυνων και μη), που αφορούν:

- Απόβλητα Ηλεκτρικού και Ηλεκτρονικού Εξοπλισμού – ΑΗΗΕ (π.χ. καλώδια) που θα προκύψουν από τις εργασίες ψηφιακών υποδομών,
- υλικά συσκευασίας του προς εγκατάσταση εξοπλισμού (χαρτί, πλαστικό κλπ).

Προκειμένου να περιοριστούν οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις απαιτείται η διαχείριση των ανωτέρω στερεών αποβλήτων σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία και το αναθεωρημένο Περιφερειακό Σχέδιο Διαχείρισης Αποβλήτων (ΠΕΣΔΑ) της Περιφέρειας Ηπείρου.

Ατμόσφαιρα

Στη φάση πιθανής κατασκευής των εργασιών ψηφιακών υποδομών αναμένεται να επιβαρυνθεί η ποιότητα του αέρα τοπικά εξαιτίας της έκλυσης σκόνης από τις εργασίες εκσκαφών. Κρίνεται ότι οι επιπτώσεις είναι ασθενείς και άμεσα αναστρέψιμες μετά την ολοκλήρωση των εργασιών.

Κλιματική αλλαγή (Μετριασμός/Προσαρμογή)

Η αναβάθμιση των δημόσιων ψηφιακών υποδομών και υπηρεσιών της Περιφέρειας και η χρήση τους από τους πολίτες συμβάλλει στον περιορισμό των μετακινήσεων προς τις δημόσιες υπηρεσίες και στη μείωση των εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα στην ατμόσφαιρα. Συνεπώς, η υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ε.Σ. 1.ii συμβάλλει βραχυπρόθεσμα στον μετριασμό της κλιματικής αλλαγής και μακροπρόθεσμα στην προσαρμογή.

Πληθυσμός

Αναμένονται σημαντικές θετικές επιδράσεις από την υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 1.ii, καθώς αυτές συμβάλουν στην εμπάθυνση του ψηφιακού μετασχηματισμού σε όλα τα επίπεδα (δημόσια διοίκηση, οικονομία, κοινωνία, κλπ.) και στη στήριξη της ψηφιακής συνδεσιμότητας. Με τον τρόπο αυτό διευκολύνεται η πρόσβαση και εξυπηρέτηση των πολιτών από τις υπηρεσίες δημοσίου, αλλά και εκσυγχρονίζονται οι υποδομές των επιχειρήσεων ενισχύοντας την λειτουργικότητά τους.

Ανθρώπινη υγεία

Δεν προκύπτουν επιπτώσεις στην ανθρώπινη υγεία από την υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 1.ii.

Θόρυβος

Κατά την φάση πιθανής κατασκευής των έργων αναβάθμισης των ψηφιακών υποδομών αναμένεται αύξηση προσωρινά της στάθμης του παραγόμενου θορύβου. Η επίπτωση αυτή στο ακουστικό περιβάλλον γενικά χαρακτηρίζεται ασθενής, βραχυχρόνια και μερικώς αντιμετωπίσιμη. Είναι επίσης πλήρως αναστρέψιμη, αφού διαρκεί όσο και η φάση κατασκευής των έργων.

Υλικά περιουσιακά στοιχεία

Η υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 1.ii συμβάλλει στην αύξηση της αξίας των περιουσιακών στοιχείων και των υποδομών δημοσίων φορέων και επιχειρήσεων.

Πολιτιστική κληρονομιά

Δεδομένου ότι η αναβάθμιση των δημόσιων ψηφιακών υποδομών περιλαμβάνει υπηρεσίες στον τομέα του πολιτισμού αναμένονται θετικές επιπτώσεις στην πολιτιστική κληρονομιά της Περιφέρειας.

Τοπίο

Δεν αναμένεται να σημειωθούν επιπτώσεις στο τοπίο από την υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 1.ii.

Αειφόρος ανάπτυξη

Σύμφωνα με όσα προαναφέρθηκαν οι δράσεις ψηφιοποίησης λαμβάνουν υπόψη οικονομικά, κοινωνικά και περιβαλλοντικά κριτήρια συμβάλλοντας μακροπρόθεσμα στην επίτευξη της αειφόρου ανάπτυξης.

Σχέσεις μεταξύ των παραπάνω τομέων

Η υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 1.ii συμβάλλει θετικά στον πληθυσμό, στα υλικά περιουσιακά στοιχεία και στην επίτευξη αειφόρου ανάπτυξης.

Η παρακάτω αξιολόγηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων έχει λάβει υπόψη το σενάριο της κατασκευής έργων ψηφιακών υποδομών.

Πίνακας 7. 3 : Αξιολόγηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων Ειδικού Στόχου 1.ii.

Τομείς αξιολόγησης περιβ/κών επιπτώσεων του Ε.Π.	Αξιολόγηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων									
	Χαρακτηρισμός	Κλίμακα/ Ένταση	Είδος	Πιθανότητα	Σημαντικότητα	Χρονικός ορίζοντας εμφάνισης	Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Αθροιστικότητα ή συνέργεια	Διασπορά
Βιοποικιλότητα - Οικοσυστήματα	0									
Χλωρίδα, πανίδα	0									
Έδαφος	-	-	Π/Γ	1	0	Βράχυ	Πρωσ	AN	Όχι	Όχι
Υδατα	0									
Παραγωγή αποβλήτων	-	-	Π/Γ	1	3	Βράχυ	Πρωσ	AN	Όχι	Όχι
Ατμόσφαιρα	-	-	Π/Γ	1	1	Βράχυ	Πρωσ	AN	Όχι	Όχι
Κλιματική αλλαγή (Μετριασμός)	+	++	Δ/Γ	3	3	Μάκρο	Μον		Ναι	Όχι
Κλιματική αλλαγή (Προσαρμογή)	+	++	Δ/Γ	3	3	Μάκρο	Μον		Ναι	Όχι
Πληθυσμός	+	+++	Π/Γ	3	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
Ανθρώπινη υγεία	0									
Θόρυβος	-	-	Π/Γ	1	1	Βράχυ	Πρωσ	AN	Όχι	Όχι
Υλικά περιουσιακά στοιχεία	+	+++	Π/Γ	3	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
Πολιτιστική κληρονομιά	+	+++	Π/Γ	3	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
Τοπίο	0									
Αειφόρος ανάπτυξη	+	+++	Π/Γ	3	3	Μάκρο	Μον		Όχι	Όχι
Συνολική αξιολόγηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων Ειδικού Στόχου 1.ii:	<p>Η υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 1.ii συμβάλλει θετικά στον πληθυσμό, στα υλικά περιουσιακά στοιχεία και στην επίτευξη αειφόρου ανάπτυξης.</p> <p>Δεν προκύπτουν επιπτώσεις στην βιοποικιλότητα, στη χλωρίδα και πανίδα, στα ύδατα, στην ανθρώπινη υγεία και στο τοπίο. Αντίθετα, αναμένονται αρνητικές επιπτώσεις στο έδαφος, στα απόβλητα, στην ατμόσφαιρα και στο θόρυβο κατά την κατασκευή των έργων αναβάθμισης των ψηφιακών υποδομών.</p> <p>Ο Ειδικός Στόχος 1.ii περιλαμβάνει δράσεις αναβάθμισης των δημόσιων</p>									

Αξιολόγηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων										
Τομείς αξιολόγησης περιβ/κών επιπτώσεων του Ε.Π.	Χαρακτηρισμός	Κλίμακα/ Ένταση	Είδος	Πιθανότητα	Σημαντικότητα	Χρονικός ορίζοντας εμφάνισης	Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Αθροιστικότητα ή συνέργεια	Διασυννοιακή διάσταση
	ψηφιακών υποδομών και υπηρεσιών της Περιφέρειας και η χρήση τους από τους πολίτες συμβάλλει στον περιορισμό των μετακινήσεων προς τις δημόσιες υπηρεσίες και στη μείωση των εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα στην ατμόσφαιρα. Συνεπώς, ο Ε.Σ. ικανοποιεί την αρχή της «μη πρόκλησης σημαντικής βλάβης» (άρθρο 17 Κανονισμού (ΕΕ) 2020/852). Επίσης, ο Ειδικός Στόχος 1.ii συμβάλλει στην εφαρμογή της Βίβλου Ψηφιακού Μετασχηματισμού 2020 – 2025 και στη «Βιομηχανία 4.0».									

- **Αξιολόγηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων Ειδικού Στόχου 1.iii: Ενίσχυση της βιώσιμης ανάπτυξης και της ανταγωνιστικότητας των ΜΜΕ και δημιουργία θέσεων εργασίας στις ΜΜΕ, συμπεριλαμβανομένων των παραγωγικών επενδύσεων.**

Ο Ειδικός Στόχος 1.iii περιλαμβάνει τους εξής τύπους Δράσεων:

- Τύπος Δράσης 1.iii.1: Ανάπτυξη καινοτόμου και εξωστρεφούς επιχειρηματικότητας.
- Τύπος Δράσης 1.iii.2: Ενίσχυση ίδρυσης και εκσυγχρονισμού ΜΜΕ σε περιοχές ΟΧΕ.

Ο τύπος Δράσης 1.iii.1 περιλαμβάνει τις ακόλουθες ενδεικτικές δράσεις:

- Ενίσχυση νεοσύστατης επιχειρηματικότητας υψηλής προστιθέμενης αξίας στους τομείς προτεραιότητας της περιφερειακής διάστασης της ΕΣΕΕ.
- Ενίσχυση υφιστάμενων ΜΜΕ για την ανάπτυξη καινοτόμων προϊόντων και υπηρεσιών στους τομείς προτεραιότητας της περιφερειακής διάστασης της ΕΣΕΕ.
- Ενίσχυση για τη σύσταση επιχειρηματικών συνεργατικών σχηματισμών (Clusters) από ΜΜΕ που δραστηριοποιούνται στους τομείς προτεραιότητας της περιφερειακής διάστασης της ΕΣΕΕ.
- Ενίσχυση θερμοκοιτίδων για την εκκόλαψη καινοτόμων επιχειρηματικών δραστηριοτήτων στους τομείς προτεραιότητας της περιφερειακής διάστασης της ΕΣΕΕ, και της παροχής υποστηρικτικών ειδικών υπηρεσιών.

Ο τύπος Δράσης 1.iii.2 περιλαμβάνει τις ακόλουθες ενδεικτικές δράσεις:

- Ενίσχυση ΜΜΕ για επενδύσεις τεχνολογικού εκσυγχρονισμού, προσαρμογής της παραγωγικής διαδικασίας σε φιλική προς το περιβάλλον και υιοθέτησης παραγωγικών καινοτομιών.

- Ενίσχυση ΜΜΕ για υιοθέτηση οργανωτικών καινομιών (π.χ. ανάπτυξη τμημάτων σχεδιασμού και προώθησης προϊόντων / υπηρεσιών).
- Ενίσχυση ΜΜΕ για την υιοθέτηση συστημάτων ποιότητας στην παραγωγική και οργανωτική διαδικασία.
- Ενίσχυση των ΜΜΕ για συμμετοχή σε δίκτυα ή δράσεις εξωστρέφειας (εκθέσεις, διεθνείς συνεργασίες κλπ.).
- Αναβάθμιση τουριστικού προϊόντος, μέσω της ενίσχυσης ολοκληρωμένων επιχειρηματικών σχεδίων ΜΜΕ.

Η αξιολόγηση των επιπτώσεων αυτών συνοψίζεται στον Πίνακα 7.4.

Βιοποικιλότητα – Οικοσυστήματα

Δεν προκύπτουν αρνητικές επιπτώσεις από την υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 1.iii.

Χλωρίδα, πανίδα

Κατά την ενίσχυση της νεοσύστατης επιχειρηματικότητας αλλά και των υφιστάμενων ΜΜΕ (με απαίτηση νέων κτιριακών εγκαταστάσεων) αναμένεται να προκύψουν κατασκευές υποδομών επιχειρηματικών δραστηριοτήτων. Εκτιμάται ότι δε θα προκύψουν σημαντικές αρνητικές επιπτώσεις στη χλωρίδα και πανίδα από την υλοποίηση του Ε.Σ. 1.iii.

Έδαφος

Η ενίσχυση των νεοφυών και των υφιστάμενων ΜΜΕ (με απαίτηση νέων κτιριακών εγκαταστάσεων) αναμένεται να προκαλέσει μεταβολές στο έδαφος, οι οποίες εξαρτώνται από το μέγεθος του έργου. Οι επιπτώσεις αυτές προβλέπεται να είναι μόνιμης διάρκειας για τη ζώνη κατάληψης των κατασκευαστικών έργων.

Υδατα

Κατά την ενίσχυση νεοφυών αλλά και υφιστάμενων ΜΜΕ (με απαίτηση νέων κτιριακών εγκαταστάσεων) αναμένεται να απαιτηθούν ποσότητες νερού για εργοταξιακή χρήση. Οι ποσότητες αυτές θα καλυφθούν από το δίκτυο ύδρευσης της ΔΕΥΑ του αρμόδιου Δήμου. Εκτιμάται ότι οι ποσότητες νερού που θα απαιτηθούν για την υλοποίηση των εργασιών θα είναι μικρές και δε θα επηρεάσουν τους υδατικούς πόρους της περιοχής. Αναμφίβολα, θα ληφθούν κατάλληλα μέτρα και θα εφαρμοστούν ορθές εργοταξιακές πρακτικές με σκοπό την αποφυγή άσκοπης κατανάλωσης νερού.

Κατά τη φάση λειτουργίας των νέων ΜΜΕ αναμένεται αύξηση της κατανάλωσης του νερού, η οποία εξαρτάται από το μέγεθος της επιχείρησης.

Οι ενδεικτικές δράσεις του Ε.Σ. 1.iii. δύναται να συμβάλλουν στην εξοικονόμηση των υδατικών πόρων μέσω της προσαρμογής των επιχειρήσεων στις τεχνολογικές εξελίξεις και στις αρχές της πράσινης ανάπτυξης.

Παραγωγή αποβλήτων

Η λειτουργία νέων ΜΜΕ, ο τεχνολογικός εκσυγχρονισμός και η προσαρμογή της παραγωγικής διαδικασίας σε φιλική προς το περιβάλλον συμβάλλει στην παραγωγή στερεών και υγρών αποβλήτων (επικίνδυνων και μη), που αφορούν:

- απόβλητα δομικών κατασκευών,
- υλικά συσκευασίας του προς εγκατάσταση εξοπλισμού,
- εξοπλισμός που πιθανόν αντικατασταθεί κατά τον εκσυγχρονισμό,
- αστικού τύπου απόβλητα του εργατοτεχνικού προσωπικού του εργοταξίου,
- στερεά απόβλητα κατά τη λειτουργία τους.

Η ενίσχυση των ΜΜΕ για επενδύσεις τεχνολογικού εκσυγχρονισμού, προσαρμογής της παραγωγικής διαδικασίας σε φιλική προς το περιβάλλον και υιοθέτησης παραγωγικών καινοτομιών δύναται να συμβάλλει στην μείωση των παραγόμενων αποβλήτων. Προς αυτή την κατεύθυνση συμβάλλει και η υιοθέτηση οργανωτικών καινοτομιών από τις ΜΜΕ.

Πρόκειται για επιπτώσεις μικρής έντασης οι οποίες θα τυγχάνουν της ενδεδειγμένης επεξεργασίας σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία και το αναθεωρημένο Περιφερειακό Σχέδιο Διαχείρισης Αποβλήτων (ΠΕΣΔΑ) της Περιφέρειας Ηπείρου.

Σε κάθε περίπτωση η αντιμετώπισή των επιπτώσεων θα γίνει στο στάδιο της περιβαλλοντικής αδειοδότησης (ΜΠΕ, ΠΠΔ) των μονάδων.

Ατμόσφαιρα

Κατά την ενίσχυση νεοφυών και υφιστάμενων ΜΜΕ αλλά και κατά την σύσταση επιχειρηματικών συνεργατικών σχηματισμών και θερμοκοιτίδων (με απαίτηση νέων κτιριακών εγκαταστάσεων) αναμένεται να προκύψουν επιπλέον ποσότητες αέριων ρύπων. Οι επιπτώσεις αυτές οφείλονται στην έκλυση σκόνης από τις εργασίες εκσκαφών – κατασκευών και εκπομπών καυσαερίων των οχημάτων και των μηχανημάτων κατασκευής που θα χρησιμοποιούνται. Κρίνεται ότι οι επιπτώσεις είναι ασθενείς και άμεσα αναστρέψιμες μετά την ολοκλήρωση των εργασιών. Ωστόσο, κρίνεται αναγκαία η λήψη κατάλληλων μέτρων με στόχο τον περιορισμό τους.

Στη φάση λειτουργίας των επιχειρήσεων αναμένεται έκλυση αέριων εκπομπών στην ατμόσφαιρα. Οι εκπομπές αυτές εξαρτώνται από το είδος του χρησιμοποιούμενου καυσίμου, το είδος και μέγεθος της δραστηριότητας καθώς και από τον χρησιμοποιούμενο Η/Μ εξοπλισμό. Με στόχο την προστασία του περιβάλλοντος απαιτείται η τήρηση των όρων της περιβαλλοντικής αδειοδότησης της κάθε μονάδας.

Οι ενδεικτικές δράσεις του Ε.Σ. 1.iii. αποσκοπούν στην βελτίωση της παραγωγικότητας, στην προσαρμογή των υφιστάμενων ΜΜΕ στις τεχνολογικές εξελίξεις και στις αρχές της πράσινης ανάπτυξης, συμβάλλοντας στη μείωση αέριων εκπομπών στην ατμόσφαιρα.

Κλιματική αλλαγή (Μετριασμός/Προσαρμογή)

Στη φάση λειτουργίας των επιχειρήσεων αναμένεται έκλυση αέριων εκπομπών στην ατμόσφαιρα. Οι εκπομπές αυτές εξαρτώνται από το είδος του χρησιμοποιούμενου καυσίμου, το είδος και μέγεθος της δραστηριότητας καθώς και από τον χρησιμοποιούμενο Η/Μ εξοπλισμό. Δεδομένου ότι ενισχύεται η παραγωγή καινοτόμων προϊόντων ή υπηρεσιών, ο εκσυγχρονισμός των ΜΜΕ και η προσαρμογή τους στις αρχές της πράσινης ανάπτυξης αναμένεται θετική συμβολή στην κλιματική αλλαγή. Στη φάση αυτή δεν είναι εφικτή η διεξαγωγή συμπερασμάτων σχετικά με το κατά πόσο η λειτουργία αυτών των επιχειρήσεων συμβάλλει στον μετριασμό/ προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή.

Πληθυσμός

Η υλοποίηση των δράσεων του Ειδικού Στόχου 1.iii αναμένεται να έχει σημαντικές θετικές επιδράσεις στον πληθυσμό της περιοχής μελέτης. Προβλέπεται συγκράτηση του πληθυσμού και αποφυγή της μετανάστευσης, λόγω των αναμενόμενων θέσεων εργασίας από την ίδρυση νέων και ενίσχυση των υφιστάμενων ΜΜΕ.

Επιδιώκεται βελτίωση της παραγωγικότητας, της ανταγωνιστικότητας και της εξωστρέφειας της τοπικής επιχειρηματικότητας σε περιοχές εφαρμογής Ολοκληρωμένων Χωρικών Επενδύσεων (ΟΧΕ), δημιουργώντας τις κατάλληλες συνθήκες για την άρση των αρνητικών συνεπειών της πανδημίας στις επιχειρήσεις και την ανάπτυξη της περιφερειακής οικονομίας.

Ανθρώπινη υγεία

Κατά τη φάση κατασκευής των νέων υποδομών ενδέχεται να επιβαρυνθεί η ποιότητα της ατμόσφαιρας λόγω των καυσαερίων των οχημάτων και των μηχανημάτων κατασκευής που θα χρησιμοποιούνται. Κρίνεται ότι οι επιπτώσεις είναι ασθενείς και άμεσα αναστρέψιμες μετά την ολοκλήρωση των εργασιών.

Αρνητικές επιπτώσεις στην ανθρώπινη υγεία μπορεί να προκληθούν στο στάδιο λειτουργίας των επιχειρήσεων. Η ένταση και το είδος αυτών των επιπτώσεων εξαρτώνται από το είδος της επιχείρησης και τον βαθμό τήρησης των όρων της περιβαλλοντικής αδειοδότησης.

Θόρυβος

Κατά την υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 1.iii αναμένεται κατά τη φάση της κατασκευής τους, αύξηση προσωρινά της στάθμης του παραγόμενου θορύβου από τα μηχανήματα και τις εργασίες στους χώρους. Θα υπάρχει όχληση από τις εργασίες η οποία ωστόσο εκτιμάται πως θα έχει περιορισμένη έκταση. Η επίπτωση αυτή στο ακουστικό περιβάλλον γενικά χαρακτηρίζεται ασθενής, βραχυχρόνια και μερικώς αντιμετωπίσιμη, καθότι δύναται να μετριαστεί με τη λήψη κατάλληλων μέτρων προστασίας. Είναι επίσης πλήρως αναστρέψιμη, αφού διαρκεί όσο και η φάση κατασκευής των έργων.

Εκπομπές θορύβου προκύπτουν από τη λειτουργία των επιχειρήσεων για τον έλεγχο και τον περιορισμό των οποίων απαιτείται η τήρηση των όρων της περιβαλλοντικής αδειοδότησης.

Υλικά περιουσιακά στοιχεία

Ο εκσυγχρονισμός των ΜΜΕ ενισχύει την αξία της περιουσιακής κατάστασης της εκάστοτε επιχείρησης.

Πολιτιστική κληρονομιά

Δεν αναμένεται να υπάρξουν αρνητικές επιπτώσεις στην πολιτιστική κληρονομιά από την υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 1.iii. Αντίθετα, θετικές δύναται να είναι οι επιπτώσεις στον τουρισμό μέσω της ενίσχυσης ολοκληρωμένων επιχειρηματικών σχεδίων ΜΜΕ.

Τοπίο

Δεν αναμένεται να υπάρξουν αρνητικές επιπτώσεις στο τοπίο από την υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 1.iii

Αειφόρος ανάπτυξη

Η υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 1.iii αποσκοπεί στην προσαρμογή υφιστάμενων ΜΜΕ στις τεχνολογικές εξελίξεις, στην προσαρμογή τους στις αρχές της πράσινης ανάπτυξης, και στην ενσωμάτωση παραγωγικών και οργανωτικών καινοτομιών. Συνεπώς, αναμένεται να έχει μακροπρόθεσμα θετικές επιδράσεις στην επίτευξη αειφόρου ανάπτυξης.

Σχέσεις μεταξύ των παραπάνω τομέων

Η υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 1.iii συμβάλλει θετικά κατά κύριο λόγο στον πληθυσμό, με την δημιουργία νέων θέσεων εργασίας και την ενίσχυση της

εξωστρέφειας της τοπικής επιχειρηματικότητας, στην αύξηση της αξίας των υλικών περιουσιακών στοιχείων, στην πολιτιστική κληρονομιά, στην ατμόσφαιρα και μακροπρόθεσμα στην επίτευξη της αειφόρου ανάπτυξης.

Πίνακας 7. 4: Αξιολόγηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων Ειδικού Στόχου 1.iii.

Αξιολόγηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων										
Τομείς αξιολόγησης περιβ/κών επιπτώσεων του Ε.Π.	Χαρακτηρισμός	Κλίμακα/ Ένταση	Είδος	Πιθανότητα	Σημαντικότητα	Χρονικός ορίζοντας εμφάνισης	Διάρκεια	Αναστροφικότητα	Αθροιστικότητα ή συνέργεια	Διασπορά
Βιοποικιλότητα - Οικοσυστήματα	0									
Χλωρίδα, πανίδα	0									
Έδαφος	-	Εξαρτάται από έργο	Π/Γ	1	2	Βράχυ	Μον	Μ/Α	Όχι	Όχι
Υδατα	+	+++	Π/Γ	2	3	Βράχυ	Μον	Μ/Α	Όχι	Όχι
Παραγωγή αποβλήτων	+/-	+++/-	Π/Γ	2	3	Βράχυ	Πρωσ	ΑΝ	Όχι	Όχι
Ατμόσφαιρα	+	+++	Π/Γ	3	3	Βράχυ	Μον	Μ/Α	Ναι (Κλιμ. Αλγ/η)	Όχι
Κλιματική αλλαγή (Μετριασμός)	+/-	Εξαρτάται από έργο								
Κλιματική αλλαγή (Προσαρμογή)	+/-	Εξαρτάται από έργο								
Πληθυσμός	+	+++	Π/Γ	3	3	Μέσο	Μον		Όχι	Όχι
Ανθρώπινη υγεία	-	-	Π/Γ	2	3	Βράχυ	Πρωσ	ΑΝ	Όχι	Όχι
Θόρυβος	-	-	Π/Γ	2	2	Βράχυ	Πρωσ	ΑΝ	Όχι	Όχι
Υλικά περιουσιακά στοιχεία	+	+++	Π/Γ	3	3	Μέσο	Μον		Όχι	Όχι
Πολιτιστική κληρονομιά	+	+++	Π/Γ	3	3	Μέσο	Μον		Όχι	Όχι
Τοπίο	0									
Αειφόρος ανάπτυξη	+	++	Δ/Γ	3	3	Μάκρο	Μον		Όχι	Όχι

Αξιολόγηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων										
Τομείς αξιολόγησης περιβ/κών επιπτώσεων του Ε.Π.	Χαρακτηρισμός	Κλίμακα/ Ένταση	Είδος	Πιθανότητα	Σημαντικότητα	Χρονικός ορίζοντας εμφάνισης	Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Αθροιστικότητα ή συνέργεια	Διασυνοριακή διάσταση
Συνολική αξιολόγηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων Ειδικού Στόχου 1.iii:	<p>Η υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 1.iii συμβάλλει θετικά κατά κύριο λόγο στον πληθυσμό, στην αύξηση της αξίας των υλικών περιουσιακών στοιχείων, στην παραγωγή αποβλήτων, στα ύδατα, στην πολιτιστική κληρονομιά, στην ατμόσφαιρα και μακροπρόθεσμα στην επίτευξη της αειφόρου ανάπτυξης.</p> <p>Δεν προκύπτουν επιπτώσεις στην βιοποικιλότητα, στη χλωρίδα και πανίδα και στο τοπίο. Αντίθετα, αναμένονται αρνητικές επιπτώσεις στο έδαφος, στην ανθρώπινη υγεία και στο θόρυβο.</p> <p>Ο Ειδικός Στόχος 1.iii δύναται να συμβάλλει μακροπρόθεσμα στον μετριασμό και στην προσαρμογή της κλιματικής αλλαγής ικανοποιώντας την αρχή της «μη πρόκλησης σημαντικής βλάβης» (άρθρο 17 Κανονισμού (ΕΕ) 2020/852).</p> <p>Επίσης, ο Ειδικός Στόχος 1.iii συμβάλλει στην εφαρμογή της Εθνικής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης.</p>									

▪ **Αξιολόγηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων Ειδικού Στόχου 2Α.i: Προώθηση της ενεργειακής απόδοσης και μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου**

Ο Ειδικός Στόχος 2Α.i περιλαμβάνει τον τύπο Δράσης 2Α.i.1: Δράσεις Αναβάθμισης και Εξοικονόμησης ενέργειας δημόσιων υποδομών με τις ακόλουθες ενδεικτικές δράσεις:

- Έργα ενεργειακής αναβάθμισης δημόσιων κτιρίων με δυνατότητα ενσωμάτωσης έξυπνων συστημάτων διαχείρισης ενέργειας και αξιοποίησης ΑΠΕ. Προτεραιότητα θα δοθεί σε κτίρια με χαμηλή ενεργειακή απόδοση, στα οποία υπάρχει μεγάλο δυναμικό εξοικονόμησης ενέργειας (π.χ. σχολικά κτίρια, νοσοκομεία δυναμικότητας έως 450 κλίνες, αθλητικά κέντρα, κλπ), σε συνδυασμό με τον επιδεικτικό χαρακτήρα των ίδιων των κτιρίων και των συστημάτων που θα εφαρμοσθούν, ώστε να συμβάλουν στην ευαισθητοποίηση του πληθυσμού.
- Έργα ενεργειακής αναβάθμισης και δημιουργικής επανάχρησης αναξιοποίητου δημόσιου κτιριακού αποθέματος.
- Υλοποίηση παρεμβάσεων που προβλέπονται στα Σχέδια Διαχείρισης Βιώσιμης Ενέργειας των ΟΤΑ, όπως παρεμβάσεις στο σύστημα του δημοτικού φωτισμού και

σηματοδότησης των αστικών κέντρων, παρεμβάσεις για τη βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης των αντλιοστασίων ύδρευσης και αποχέτευσης κα.

Η αξιολόγηση των επιπτώσεων αυτών συνοψίζεται στον Πίνακα 7.5.

Βιοποικιλότητα – Οικοσυστήματα

Δεν προκύπτουν αρνητικές επιπτώσεις από την υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 2Α.ι μιας και αυτές προτείνεται να υλοποιηθούν σε αστικό - δομημένο χώρο όπου δεν εντοπίζονται ζώνες με ειδικό οικολογικό ενδιαφέρον.

Αντίθετα, αναμένονται θετικές επιπτώσεις στο φυσικό περιβάλλον της ευρύτερης περιοχής μελέτης μέσω της εξοικονόμησης ενέργειας και της μείωσης των εκπομπών αερίων θερμοκηπίου που συνεπάγεται η υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων.

Χλωρίδα, πανίδα

Δεν προκύπτουν επιπτώσεις στη χλωρίδα και πανίδα της περιοχής μελέτης από την υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 2Α.ι μιας και αυτές αφορούν παρεμβάσεις εξοικονόμησης ενέργειας σε κτίρια και υφιστάμενες Η/Μ εγκαταστάσεις (αντλιοστάσια, δημοτικός φωτισμός κλπ).

Έδαφος

Η υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 2Α.ι δεν συνεπάγεται μεταβολές στο έδαφος μιας και αυτές αφορούν παρεμβάσεις εξοικονόμησης ενέργειας σε κτίρια και υφιστάμενες Η/Μ εγκαταστάσεις.

Υδατα

Στη φάση κατασκευής των ενδεικτικών δράσεων αναβάθμισης και εξοικονόμησης ενέργειας δημόσιων υποδομών πιθανόν να απαιτηθούν ποσότητες νερού για εργοταξιακή χρήση. Οι ποσότητες αυτές θα καλυφθούν από το δίκτυο ύδρευσης της ΔΕΥΑ του αρμόδιου Δήμου. Εκτιμάται ότι οι ποσότητες νερού που θα απαιτηθούν για την υλοποίηση των εργασιών θα είναι μικρές και δε θα επηρεάσουν τους υδατικούς πόρους της περιοχής. Αναμφίβολα, θα ληφθούν κατάλληλα μέτρα και θα εφαρμοστούν ορθές εργοταξιακές πρακτικές με σκοπό την αποφυγή άσκοπης κατανάλωσης νερού.

Παραγωγή αποβλήτων

Στη φάση κατασκευής των ενδεικτικών δράσεων αναβάθμισης και εξοικονόμησης ενέργειας δημόσιων υποδομών αναμένεται η παραγωγή στερεών αποβλήτων (επικίνδυνων και μη), που αφορούν:

- απόβλητα δομικών κατασκευών που θα προκύψουν από τις εργασίες αποξήλωσης,

- ηλεκτρομηχανολογικός εξοπλισμός αντλιοστασίων ύδρευσης και αποχέτευσης, θέρμανσης, ψύξης και αερισμού χώρων, παραγωγής ΖΝΧ, δίκτυα σωληνώσεων τα οποία προτείνεται να αποξηλωθούν,
- κουφώματα τα οποία προτείνεται να αποξηλωθούν,
- φωτιστικά σώματα προς αντικατάσταση από σύγχρονα φωτιστικά σώματα που διαθέτουν λαμπτήρες LED (Light Emitting Diode),
- υλικά συσκευασίας του προς εγκατάσταση εξοπλισμού και αστικού τύπου απόβλητα του εργατοτεχνικού προσωπικού του εργοταξίου.
- απόβλητα ιδιαίτερης επικινδυνότητας (π.χ. αμίαντος).

Προκειμένου να περιοριστούν οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις στο περιβάλλον απαιτείται η διαχείριση των ανωτέρω στερεών αποβλήτων σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία και το αναθεωρημένο Περιφερειακό Σχέδιο Διαχείρισης Αποβλήτων (ΠΕΣΔΑ) της Περιφέρειας Ηπείρου.

Ατμόσφαιρα

Στη φάση κατασκευής των ενδεικτικών δράσεων αναμένεται να επιβαρυνθεί η ποιότητα του αέρα τοπικά στις περιοχές που λαμβάνουν χώρα οι εργασίες. Οι επιπτώσεις αυτές οφείλονται στην έκλυση σκόνης από τις εργασίες εκσκαφών – κατασκευών και εκπομπών καυσαερίων των οχημάτων και των μηχανημάτων κατασκευής που θα χρησιμοποιούνται. Κρίνεται ότι οι επιπτώσεις είναι ασθενείς και άμεσα αναστρέψιμες μετά την ολοκλήρωση των εργασιών. Παρόλα αυτά απαιτείται η λήψη κατάλληλων μέτρων με στόχο τον περιορισμό τους.

Το σύνολο των ενδεικτικών δράσεων αποσκοπούν στην εξοικονόμηση ενέργειας των υποδομών (οδοφωτισμός, αντλιοστάσια ύδρευσης και αποχέτευσης) και κτιρίων του Δημοσίου και των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Επίσης, αποσκοπεί και στην ενσωμάτωση στα κτίρια έξυπνων συστημάτων διαχείρισης ενέργειας και αξιοποίησης Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας. Η υλοποίηση αυτών των δράσεων θα αναβαθμίσει ενεργειακά τις δημόσιες υποδομές συμβάλλοντας στην μείωση εκπομπών CO₂ και λοιπών αερίων του θερμοκηπίου.

Κλιματική αλλαγή (Μετριασμός/ Προσαρμογή)

Το σύνολο των ενδεικτικών δράσεων στοχεύει στην ενεργειακή αναβάθμιση των υποδομών και κτιρίων του Δημοσίου και των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης, του οδοφωτισμού καθώς και στη δημιουργική επανάχρηση αναξιοποίητου δημόσιου κτιριακού αποθέματος, συμβάλλοντας στην προτεραιότητα του Εθνικού Σχεδίου για την Ενέργεια και το Κλίμα (ΕΣΕΚ) για «Βελτίωση ενεργειακής απόδοσης». Επιπλέον, η υλοποίηση των παρεμβάσεων που προβλέπονται στα Σχέδια Δράσης Βιώσιμης Ενέργειας (ΣΔΒΕ) των ΟΤΑ της Περιφέρειας Ηπείρου αποσκοπούν στη μετάβαση στη βιώσιμη ενέργεια και τη μείωση

των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου και ειδικότερα του CO₂ στην ατμόσφαιρα. Η υλοποίηση των δράσεων αυτών θα συμβάλλει καθοριστικά στην δραστική μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου, τοποθετώντας την Ελλάδα στο επίκεντρο των εξελίξεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης τόσο για το 2030 όσο και μακροπρόθεσμα για το έτος 2050 (Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία).

Συνεπώς, η υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ε.Σ. 2Α.ι συμβάλλει βραχυπρόθεσμα στον μετριασμό της κλιματικής αλλαγής και μακροπρόθεσμα στην προσαρμογή.

Πληθυσμός

Οι ενδεικτικές δράσεις του Ειδικού Στόχου 2Α.ι ενισχύουν την ανάπτυξη θέσεων εργασίας κατά τη διάρκεια υλοποίησης των έργων και δύναται να αποτελέσουν σημαντικό κίνητρο προς τους κατοίκους της Περιφέρειας Ηπείρου, υλοποιώντας και οι ίδιοι δράσεις εξοικονόμησης ενέργειας. Επιπλέον, θα τονώσουν το αίσθημα ασφάλειας μέσω της ενίσχυσης του δημοτικού φωτισμού και της σηματοδότησης των αστικών κέντρων. Συνεπώς, οι επιπτώσεις στον πληθυσμό από την υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 2Α.ι αναμένονται θετικές.

Ανθρώπινη υγεία

Σύμφωνα με όσα προαναφέρθηκαν δεν αναμένονται σοβαροί κίνδυνοι για την ανθρώπινη υγεία κατά την φάση κατασκευής των ενδεικτικών δράσεων αναβάθμισης και εξοικονόμησης ενέργειας δημόσιου κτιριακού αποθέματος. Επιπλέον, η υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 2Α.ι θα συμβάλλει στην βελτίωση των συνθηκών κλιματισμού, αερισμού, φωτισμού και θορύβου στα κτίρια των παρεμβάσεων όλων των χρηστών.

Θόρυβος

Κατά την φάση κατασκευής των ενδεικτικών δράσεων αναβάθμισης και εξοικονόμησης ενέργειας δημόσιων υποδομών αναμένεται αύξηση προσωρινά της στάθμης του παραγόμενου θορύβου από τα μηχανήματα και τις εργασίες στους χώρους. Η επίπτωση αυτή στο ακουστικό περιβάλλον γενικά χαρακτηρίζεται ασθενής, βραχυχρόνια και μερικώς αντιμετωπίσιμη, καθότι δύναται να μετριαστεί με τη λήψη κατάλληλων μέτρων προστασίας. Είναι επίσης πλήρως αναστρέψιμη, αφού διαρκεί όσο και η φάση κατασκευής των έργων.

Μεταξύ των έργων ενεργειακής αναβάθμισης των υποδομών περιλαμβάνεται και η αντικατάσταση κουφωμάτων με κουφώματα νέας τεχνολογίας. Πρόκειται για κουφώματα που παρέχουν υψηλά επίπεδα:

- θερμομόνωσης μειώνοντας την κατανάλωση ενέργειας τόσο το χειμώνα με στόχο την κάλυψη των αναγκών θέρμανσης όσο και το καλοκαίρι για τις ανάγκες ψύξης,

- ηχομόνωσης το οποίο είναι ιδιαίτερα σημαντικό στις περιπτώσεις κτιρίων που βρίσκονται σε αστικά περιβάλλοντα με υψηλή ηχορύπανση, πόσο μάλλον όταν αφορούν χρήσεις όπως νοσοκομεία, σχολεία κλπ.

Συνεπώς, οι ενδεικτικές δράσεις του Ειδικού Στόχου 2Α.ι θα συμβάλλουν στη θωράκιση και προστασία των κτιρίων που πρόκειται να αναβαθμιστούν ενεργειακά από υψηλά επίπεδα θορύβου.

Υλικά περιουσιακά στοιχεία

Η υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 2Α.ι θα συμβάλλει στην ενεργειακή αναβάθμιση των κτιριακών υποδομών της Περιφέρειας, των αντλιοστασίων ύδρευσης και αποχέτευσης, των εγκαταστάσεων δημοτικού φωτισμού, αυξάνοντας παράλληλα την περιουσιακή αξία των ακινήτων της. Επιπρόσθετα, θα δοθεί η δυνατότητα να αξιοποιηθούν και να επαναχρησιμοποιηθούν δημόσια κτίρια, τα οποία θα διαθέτουν νέες υποδομές υψηλής ενεργειακής απόδοσης.

Επίσης, οι δράσεις αυτές συμβάλουν και στην αύξηση της περιουσιακής αξίας των ακινήτων των ιδιοκτητών στις περιοχές που αυτές υλοποιούνται.

Πολιτιστική κληρονομιά

Δεν προκύπτουν αρνητικές επιπτώσεις στην πολιτιστική κληρονομιά της περιοχής από την υλοποίηση και λειτουργία των προβλεπόμενων έργων του Ειδικού Στόχου 2Α.ι.

Τοπίο

Οι ενδεικτικές δράσεις του Ειδικού Στόχου 2Α.ι δεν δύναται να επηρεάσουν τα τοπιολογικά χαρακτηριστικά της Περιφέρειας Ηπείρου με άμεσο ή έμμεσο τρόπο. Σε κάθε περίπτωση η όποια πιθανότητα άμεσης ή έμμεσης υποβάθμισης του τοπίου από την εφαρμογή κάποιας δράσης (κυρίως από την κατασκευή σημαντικών έργων) πρόκειται να εξεταστεί στο πλαίσιο εκπόνησης των επιμέρους Μελετών Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων.

Αειφόρος ανάπτυξη

Τα κτίρια καταναλώνουν το 40% περίπου της ενέργειας με συνεχώς αυξανόμενη τάση. Με στόχο την επίτευξη αειφόρου (βιώσιμης) ανάπτυξης σε ότι αφορά τη λειτουργία των κτιρίων απαιτείται η σχεδίαση κτιρίων με στόχο την εξοικονόμηση ενέργειας και την αξιοποίηση σε αυτά ΑΠΕ. Το σύνολο των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 2Α.ι αφορούν δράσεις εξοικονόμησης ενέργειας και μείωσης εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου από τη λειτουργία υποδομών και κτιρίων του Δημοσίου και των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Συνεπώς, η υλοποίηση της παρούσας δράσης συμβάλλει μακροπρόθεσμα στην επίτευξη της αειφόρου ανάπτυξης.

Σχέσεις μεταξύ των παραπάνω τομέων

Σύμφωνα με τα προαναφερθέντα η υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 2Α.ι συμβάλλει θετικά στο περιβάλλον, στον πληθυσμό, στην ανθρώπινη υγεία και μακροπρόθεσμα στην αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής.

Πίνακας 7. 5: Αξιολόγηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων Ειδικού Στόχου 2Α.ι.

Αξιολόγηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων										
Τομείς αξιολόγησης περιβ/κών επιπτώσεων του Ε.Π.	Χαρακτηρισμός	Κλίμακα/ Ένταση	Είδος	Πιθανότητα	Σημαντικότητα	Χρονικός ορίζοντας εμφάνισης	Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Αθροιστικότητα ή συνέργεια	Διασυννοριακή διάσταση
Βιοποικιλότητα - Οικοσυστήματα	+	+	Δ/Γ	2	3	Μάκρο	Μον		Όχι	Όχι
Χλωρίδα, πανίδα	0									
Έδαφος	0									
Υδατα	-	-	Π/Γ	2	1	Βράχυ	Μον	Μ/Α	Όχι	Όχι
Παραγωγή αποβλήτων	-	--	Π/Γ	3	3	Βράχυ	Πρωσ	ΑΝ	Όχι	Όχι
Ατμόσφαιρα	+	+++	Π/Γ	3	2	Βράχυ	Μον		Ναι (Κλιμ. Αλγ/γη)	Όχι
Κλιματική αλλαγή (Μετριασμός)	+	+++	Δ/Γ	3	3	Μάκρο	Μον		Ναι	Όχι
Κλιματική αλλαγή (Προσαρμογή)	+	+++	Δ/Γ	3	3	Μάκρο	Μον		Ναι	Όχι
Πληθυσμός	+	+++	Δ/Γ	3	3	Μάκρο	Μον		Όχι	Όχι
Ανθρώπινη υγεία	+	+++	Δ/Γ	2	3	Μάκρο	Μον		Όχι	Όχι
Θόρυβος	-	-	Π/Γ	1	1	Βράχυ	Πρωσ	ΑΝ	Όχι	Όχι
Υλικά περιουσιακά στοιχεία	+	+++	Π/Γ	2	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
Πολιτιστική κληρονομιά	0									
Τοπίο	0									
Αειφόρος ανάπτυξη	+	+++	Δ/Γ	3	3	Μάκρο	Μον		Όχι	Όχι

Αξιολόγηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων										
Τομείς αξιολόγησης περιβ/κών επιπτώσεων του Ε.Π.	Χαρακτηρισμός	Κλίμακα/ Ένταση	Είδος	Πιθανότητα	Σημαντικότητα	Χρονικός ορίζοντας εμφάνισης	Διάρκεια	Αναστροφικότητα	Αθροιστικότητα ή συνέργεια	Διασυννοριακή διάσταση
Συνολική αξιολόγηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων Ειδικού Στόχου 2Α.ι:	<p>Η υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 2Α.ι συμβάλλει θετικά στη βιοποικιλότητα, στην ατμόσφαιρα, στον πληθυσμό, στην ανθρώπινη υγεία, στα υλικά περιουσιακά στοιχεία και στην επίτευξη αειφόρου ανάπτυξης.</p> <p>Δεν προκύπτουν επιπτώσεις στη χλωρίδα και πανίδα, στο έδαφος, στην πολιτιστική κληρονομιά και στο τοπίο. Αντίθετα, αναμένονται αρνητικές επιπτώσεις στα ύδατα, στα απόβλητα και στο θόρυβο.</p> <p>Ο Ειδικός Στόχος 2Α.ι περιλαμβάνει δράσεις η υλοποίηση των οποίων συνεπάγονται θετικές περιβαλλοντικές επιπτώσεις μέσω της εξοικονόμησης ενέργειας και της μείωσης των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου. Συνεπώς, ο Ε.Σ. ικανοποιεί την αρχή της «μη πρόκλησης σημαντικής βλάβης» (άρθρο 17 Κανονισμού (ΕΕ) 2020/852).</p> <p>Επίσης, ο Ειδικός Στόχος 2Α.ι συμβάλλει στην προτεραιότητα του ΕΣΕΚ για «Βελτίωση ενεργειακής απόδοσης δημοσίων κτιρίων».</p>									

- **Αξιολόγηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων Ειδικού Στόχου 2Α.ii: Προαγωγή των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, σύμφωνα με την Οδηγία (ΕΕ) 2018/2001, συμπεριλαμβανομένων των κριτηρίων αειφορίας που καθορίζονται σε αυτήν**

Ο Ειδικός Στόχος 2Α.ii περιλαμβάνει τον τύπο Δράσης 2Α.ii.1: Υποστήριξη της σύστασης Ενεργειακών Κοινοτήτων (Ε.Κοιν) για την αξιοποίηση ΑΠΕ και συγκεκριμένα της ηλιακής ενέργειας, η οποία αποτελεί και ενδεικτική δράση του στόχου.

Η αξιολόγηση των επιπτώσεων αυτών συνοψίζεται στον Πίνακα 7.6.

Βιοποικιλότητα – Οικοσυστήματα

Δεν αναμένεται να προκύψουν αρνητικές επιπτώσεις στην βιοποικιλότητα – οικοσυστήματα από την υποστήριξη της σύστασης Ενεργειακών Κοινοτήτων (Ε.Κοιν), υπό την προϋπόθεση η χωροθέτηση των εγκαταστάσεων παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας από ΑΠΕ να μην γίνει σε περιοχές με ειδικό οικολογικό ενδιαφέρον.

Αντίθετα, αναμένονται θετικές επιπτώσεις στο φυσικό περιβάλλον της ευρύτερης περιοχής μελέτης μέσω της προαγωγής των Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας (ΑΠΕ) και συγκεκριμένα της ηλιακής ενέργειας.

Χλωρίδα, πανίδα

Οι όποιες επιπτώσεις προκύπτουν στην χλωρίδα και πανίδα της περιοχής θα είναι μικρής κλίμακας στη φάση κατασκευής εγκαταστάσεων παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας από ΑΠΕ. Με στόχο τον περιορισμό αυτών των επιπτώσεων απαιτείται η εφαρμογή των όρων περιβαλλοντικής αδειοδότησης της εκάστοτε εγκατάστασης ηλεκτροπαραγωγής από ΑΠΕ.

Έδαφος

Οι όποιες επιπτώσεις προκύπτουν στο έδαφος θα είναι μικρής κλίμακας στη φάση κατασκευής εγκαταστάσεων παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας από ΑΠΕ. Με στόχο τον περιορισμό αυτών των επιπτώσεων απαιτείται η εφαρμογή των όρων της περιβαλλοντικής αδειοδότησης της εκάστοτε εγκατάστασης ηλεκτροπαραγωγής από ΑΠΕ.

Υδατα

Δεν αναμένεται να προκύψουν αρνητικές επιπτώσεις στα ύδατα από την υποστήριξη της σύστασης Ενεργειακών Κοινοτήτων (Ε.Κοιν).

Παραγωγή αποβλήτων

Στη φάση κατασκευής των εγκαταστάσεων παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας από ΑΠΕ αναμένεται η παραγωγή διαφόρων κατηγοριών στερεών αποβλήτων (επικίνδυνων και μη).

Πρόκειται για επιπτώσεις μικρής έντασης οι οποίες θα τυγχάνουν της ενδεδειγμένης επεξεργασίας σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία και το αναθεωρημένο Περιφερειακό Σχέδιο Διαχείρισης Αποβλήτων (ΠΕΣΔΑ) της Περιφέρειας Ηπείρου.

Ατμόσφαιρα

Δεν αναμένονται σημαντικές αρνητικές επιπτώσεις στη φάση κατασκευής των εγκαταστάσεων παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας από ΑΠΕ, καθώς αυτές προβλέπεται να είναι μικρής κλίμακας. Οι επιπτώσεις αυτές οφείλονται στην έκλυση σκόνης από τις εργασίες εκσκαφών – κατασκευών και εκπομπών καυσαερίων των οχημάτων και των μηχανημάτων κατασκευής που θα χρησιμοποιούνται. Κρίνεται ότι οι επιπτώσεις είναι ασθενείς και άμεσα αναστρέψιμες μετά την ολοκλήρωση των εργασιών. Παρόλα αυτά απαιτείται η λήψη κατάλληλων μέτρων με στόχο τον περιορισμό τους.

Η αξιοποίηση της παραγόμενης ηλεκτρικής ενέργειας από ΑΠΕ και συγκεκριμένα της ηλιακής ενέργειας θα συμβάλλει στη μείωση των εκπομπών CO₂ και λοιπών αερίων του θερμοκηπίου στην ατμόσφαιρα.

Κλιματική αλλαγή (Μετριασμός/ Προσαρμογή)

Το Εθνικό Σχέδιο για την Ενέργεια και το Κλίμα (ΕΣΕΚ) έχει θέσει ως στόχο το μερίδιο συμμετοχής των ΑΠΕ στην ακαθάριστη τελική κατανάλωση ενέργειας να ανέλθει τουλάχιστον στο 30%. Σε αυτό το πλαίσιο οι Ενεργειακές Κοινότητες (Ε.Κοιν) παρέχουν ένα ιδανικό μέσο για την υποστήριξη μιας πιο αποτελεσματικής, δίκαιης και εκδημοκρατισμένης μετάβασης στη καθαρή ενέργεια, συμβάλλοντας στη μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου και στην καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής.

Συνεπώς, η υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ε.Σ. 2Α.ii συμβάλλει βραχυπρόθεσμα στον μετριασμό της κλιματικής αλλαγής και μακροπρόθεσμα στην προσαρμογή.

Πληθυσμός

Η σύσταση των Ε.Κοιν. παρέχει τη δυνατότητα στους πολίτες, τους τοπικούς φορείς, όπως οι δήμοι και οι περιφέρειες και σε μικρές και μεσαίες τοπικές επιχειρήσεις να συμμετάσχουν στην ενεργειακή μετάβαση και τον ενεργειακό σχεδιασμό. Αυτό επιτυγχάνεται μέσω της άμεσης ενεργής εμπλοκής τους σε ενεργειακά εγχειρήματα, με προτεραιότητα στα εγχειρήματα Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας και εξοικονόμησης που συνεπάγονται ήπιες περιβαλλοντικές παρεμβάσεις. Με αυτό τον τρόπο οι πολίτες και οι υπόλοιποι τοπικοί φορείς αποκτούν διττό ρόλο ως καταναλωτές και ως παραγωγοί ενέργειας.

Επίσης, οι Ε.Κοιν. προσφέρουν πολλαπλά οφέλη, καθώς συμβάλλουν στο μετριασμό της ενεργειακής φτώχειας, συνεισφέρουν στη δημιουργία θέσεων εργασίας, εγγυώνται την ασφάλεια του ενεργειακού εφοδιασμού κλπ.

Ανθρώπινη υγεία

Δεν αναμένονται αρνητικές επιπτώσεις από την υποστήριξη της σύστασης Ενεργειακών Κοινοτήτων (Ε.Κοιν.) στην ανθρώπινη υγεία. Αντίθετα, μέσω της καταπολέμησης της κλιματικής αλλαγής αναμένονται θετικά οφέλη.

Θόρυβος

Κατά την φάση κατασκευής των εγκαταστάσεων παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας από ΑΠΕ αναμένεται αύξηση προσωρινά της στάθμης του παραγόμενου θορύβου από τα μηχανήματα και τις εργασίες στους χώρους. Η επίπτωση αυτή στο ακουστικό περιβάλλον γενικά χαρακτηρίζεται ασθενής, βραχυχρόνια και μερικώς αντιμετωπίσιμη, καθότι δύναται να μετριαστεί με τη λήψη κατάλληλων μέτρων προστασίας. Είναι επίσης πλήρως αναστρέψιμη, αφού διαρκεί όσο και η φάση κατασκευής των έργων.

Υλικά περιουσιακά στοιχεία

Η υλοποίηση της ενδεικτικής δράσης του Ειδικού Στόχου 2Α.ii θα συμβάλλει στην αύξηση της περιουσιακής αξίας των ακινήτων της Περιφέρειας καθώς σε αυτήν θα προστεθούν εγκαταστάσεις ηλεκτροπαραγωγής από ΑΠΕ.

Πολιτιστική κληρονομιά

Δεν αναμένονται αρνητικές επιπτώσεις από την υποστήριξη της σύστασης Ενεργειακών Κοινοτήτων (Ε.Κοιν.) στην πολιτιστική κληρονομιά.

Τοπίο

Η υλοποίηση της ενδεικτικής δράσης του Ειδικού Στόχου 2Α.ii δύναται να επηρεάσει τα τοπιολογικά χαρακτηριστικά της Περιφέρειας Ηπείρου στο πλαίσιο υλοποίησης έργων ηλεκτροπαραγωγής από ΑΠΕ. Σε κάθε περίπτωση η όποια πιθανότητα άμεσης ή έμμεσης υποβάθμισης του τοπίου πρόκειται να εξεταστεί στο πλαίσιο εκπόνησης των επιμέρους Μελετών Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων.

Αειφόρος ανάπτυξη

Σύμφωνα με τα προαναφερθέντα οι Ε.Κοιν. αποσκοπούν στην αξιοποίηση ΑΠΕ και συγκεκριμένα της ηλιακής ενέργειας συμβάλλοντας μακροπρόθεσμα στην επίτευξη της αειφόρου ανάπτυξης.

Σχέσεις μεταξύ των παραπάνω τομέων

Σύμφωνα με τα προαναφερθέντα η υλοποίηση της ενδεικτικής δράσης του Ειδικού Στόχου 2Α.ii συμβάλλει θετικά στο περιβάλλον, στον πληθυσμό, στην ανθρώπινη υγεία και μακροπρόθεσμα στην αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής.

Πίνακας 7. 6: Αξιολόγηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων Ειδικού Στόχου 2Α.ii.

Τομείς αξιολόγησης περιβ/κών επιπτώσεων του Ε.Π.	Αξιολόγηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων									
	Χαρακτηρισμός	Κλίμακα/ Ένταση	Είδος	Πιθανότητα	Σημαντικότητα	Χρονικός ορίζοντας εμφάνισης	Διάρκεια	Αναστρεψιμότη τα	Αθροιστικότητα ή συνέργεια	Διασυνοριακή διάσταση
Βιοποικιλότητα - Οικοσυστήματα	+	+++	Δ/Γ	2	3	Μέσο	Μον		Όχι	Όχι
Χλωρίδα, πανίδα	-	Εξαρτάται από έργο	Π/Γ	2	3	Βράχυ	Πρωσ	ΑΝ	Όχι	Όχι

Αξιολόγηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων										
Τομείς αξιολόγησης περιβ/κών επιπτώσεων του Ε.Π.	Χαρακτηρισμός	Κλίμακα/ Ένταση	Είδος	Πιθανότητα	Σημαντικότητα	Χρονικός ορίζοντας εμφάνισης	Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Αθροιστικότητα ή συνέργεια	Διασυνοριακή διάσταση
Έδαφος	-	Εξαρτάται από έργο	Π/Γ	2	3	Βράχυ	Πρωσ	AN	Όχι	Όχι
Υδατα	0									
Παραγωγή αποβλήτων	-	Εξαρτάται από έργο	Π/Γ	2	2	Βράχυ	Πρωσ	AN	Όχι	Όχι
Ατμόσφαιρα	+	+++	Π/Γ	3	3	Βράχυ	Μον		Ναι (Κλιμ. Αλ/γη)	Όχι
Κλιματική αλλαγή (Μετριασμός)	+	+++	Δ/Γ	3	3	Βράχυ	Μον		Ναι	Όχι
Κλιματική αλλαγή (Προσαρμογή)	+	+++	Δ/Γ	3	3	Μάκρο	Μον		Ναι	Ναι
Πληθυσμός	+	++	Δ/Γ	2	2	Μάκρο	Μον		Όχι	Όχι
Ανθρώπινη υγεία	+	++	Δ/Γ	2	2	Μάκρο	Μον		Όχι	Όχι
Θόρυβος	-	-	Π/Γ	1	1	Βράχυ	Πρωσ	AN	Όχι	Όχι
Υλικά περιουσιακά στοιχεία	+	+++	Π/Γ	2	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
Πολιτιστική κληρονομιά	0									
Τοπίο	-	Εξαρτάται από έργο	Π/Γ	3	3	Βράχυ	Μον	AN	Όχι	Όχι
Αειφόρος ανάπτυξη	+	+++	Δ/Γ	3	3	Μάκρο	Μον		Όχι	Όχι
Συνολική αξιολόγηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων Ειδικού Στόχου 2.ii:	<p>Η υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 2.ii συμβάλλει θετικά στη βιοποικιλότητα, στην ατμόσφαιρα, στον πληθυσμό, στην ανθρώπινη υγεία, στα υλικά περιουσιακά στοιχεία και στην επίτευξη της αειφόρου ανάπτυξης.</p> <p>Δεν προκύπτουν επιπτώσεις στα ύδατα και στην πολιτιστική κληρονομιά. Αντίθετα, αναμένονται αρνητικές επιπτώσεις στη χλωρίδα και πανίδα, στο έδαφος, στα απόβλητα, στο θόρυβο και στο τοπίο.</p> <p>Ο Ειδικός Στόχος 2.ii περιλαμβάνει δράσεις η υλοποίηση των οποίων συνεπάγονται θετικές περιβαλλοντικές επιπτώσεις μέσω της μείωσης των εκπομπών CO₂ στην ατμόσφαιρα. Συνεπώς, ο Ε.Σ. ικανοποιεί την αρχή της «μη πρόκλησης σημαντικής βλάβης» (άρθρο 17 Κανονισμού (ΕΕ) 2020/852).</p>									

Αξιολόγηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων										
Τομείς αξιολόγησης περιβ/κών επιπτώσεων του Ε.Π.	Χαρακτηρισμός	Κλίμακα/ Ένταση	Είδος	Πιθανότητα	Σημαντικότητα	Χρονικός ορίζοντας εμφάνισης	Διάρκεια	Αναστροφικότητα	Αθροιστικότητα ή συνέργεια	Διασυνοριακή διάσταση
	Επίσης, ο Ειδικός Στόχος 2.ii συμβάλλει στην εφαρμογή της Οδηγίας (ΕΕ) 2018/2001.									

- **Αξιολόγηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων Ειδικού Στόχου 2Α.iv: Προώθηση της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή και της πρόληψης του κινδύνου καταστροφών και της ανθεκτικότητας, λαμβάνοντας υπόψη προσεγγίσεις που βασίζονται στο οικοσύστημα**

Ο Ειδικός Στόχος 2Α.iv περιλαμβάνει τον τύπο Δράσης 2Α.iv.1: Έργα προστασίας από την κλιματική αλλαγή και διαχείρισης καταστροφών και τον τύπο Δράσης 2Α.iv.2: Αντισεισμική θωράκιση του δημόσιου κτιριακού αποθέματος της Περιφέρειας.

Ο τύπος Δράσης 2Α.iv.1: Έργα προστασίας από την κλιματική αλλαγή περιλαμβάνει τις ακόλουθες ενδεικτικές δράσεις:

- Έργα αντιπλημμυρικής προστασίας (διευθέτηση οριοθετημένων ρεμάτων – χειμάρρων για την αύξηση της παροχетеυτικότητας, την προστασία της κοίτης και τη ρύθμιση της ροής τους) στις Ζώνες Δυνητικά Υψηλού Κινδύνου του Υδατικού Διαμερίσματος Ηπείρου.
- Έργα κατασκευής νέων και αναβάθμισης υφιστάμενων δικτύων αποχέτευσης όμβριων υδάτων στις Ζώνες Δυνητικά Υψηλού Κινδύνου του Υδατικού Διαμερίσματος Ηπείρου.
- Μελέτες και έργα για την προστασία από διάβρωση ακτών και κατάκλυσης περιοχών από θαλάσσια ύδατα.
- Μελέτες και έργα για την προστασία από κατολισθητικά φαινόμενα.
- Προμήθεια εξοπλισμού για την ενίσχυση των δομών πολιτικής προστασίας τοπικής εμβέλειας (Ο.Τ.Α. Α' & Β' βαθμού) για την αντιμετώπιση καταστροφών.
- Προμήθεια εξοπλισμού για την ενίσχυση των τοπικών δομών πυρόσβεσης δασικών πυρκαγιών.
- Ανάπτυξη ολοκληρωμένου σχεδιασμού για την ενημέρωση/ευαισθητοποίηση γενικού πληθυσμού και στοχευμένων ομάδων πολιτών για τις επιπτώσεις, τους κινδύνους και τα μέτρα προστασίας από την κλιματική αλλαγή.

Ο τύπος Δράσης 2Α.ιv.2: Αντισεισμική θωράκιση του δημόσιου κτιριακού αποθέματος της Περιφέρειας περιλαμβάνει την ακόλουθη ενδεικτική δράση:

- Μελέτες και παρεμβάσεις ενίσχυσης για την αντισεισμική προστασία σε δημόσια κτίρια υψηλής συνάθροισης κοινού (δημόσια κτίρια διοίκησης, εκπαίδευσης, παροχής υπηρεσιών υγείας και κοινωνικών υπηρεσιών, αθλητικοί χώροι κ.λ.π.)

Η αξιολόγηση των επιπτώσεων αυτών συνοψίζεται στον Πίνακα 7.7.

Βιοποικιλότητα – Οικοσυστήματα

Δεν προκύπτουν αρνητικές επιπτώσεις από την υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 2Α.ιv. Αντίθετα, αναμένεται η θωράκιση της Περιφέρειας στις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής, λαμβάνοντας υπόψη και το γεγονός ότι διαθέτει σημαντικό αριθμό περιβαλλοντικά ευαίσθητων και προστατευόμενων περιοχών με υψηλή οικολογική και αισθητική αξία, που χρήζουν προστασίας έναντι της κλιματικής αλλαγής. Επίσης, επιδιώκεται η πρόληψη και διαχείριση κινδύνων από ακραία φυσικά φαινόμενα, πυρκαγιές κλπ.

Χλωρίδα, πανίδα

Δεν προκύπτουν αρνητικές επιπτώσεις από την υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 2Α.ιv, σύμφωνα με όσα αναφέρθηκαν στην προηγούμενη παράγραφο. Αντίθετα η υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων 2Α.ιv.1 συμβάλει στην προστασία της χλωρίδας και πανίδας.

Έδαφος

Δεν προκύπτουν αρνητικές επιπτώσεις από την υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 2Α.ιv. Αντίθετα η υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων 2Α.ιv.1 θα συμβάλλει στην προστασία του εδάφους μιας και αυτές αφορούν:

- την αντιμετώπιση κινδύνων πλημμύρας βάσει του Σχεδίου Διαχείρισης Κινδύνων Πλημμύρας στις Ζώνες Δυνητικά Υψηλού Κινδύνου του Υδατικού Διαμερίσματος Ηπείρου,
- την προστασία από διάβρωση ακτών και κατάκλυσης περιοχών από θαλάσσια ύδατα,
- την προστασία από κατολισθητικά φαινόμενα.

Επίσης η υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων 2Α.ιv.2 σχετίζεται με την παρακολούθηση και πρόληψη κινδύνων που σχετίζονται με αλλοιώσεις του εδάφους σε περιπτώσεις σεισμού.

Υδατα

Δεν προκύπτουν αρνητικές επιπτώσεις από την υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 2Α.ιv. Αντίθετα η υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων 2Α.ιv.1 θα συμβάλλει στην προστασία των υδάτων της Περιφέρειας Ηπείρου, σύμφωνα με όσα προβλέπονται στην Εθνική Στρατηγική και το Περιφερειακό Σχέδιο για την Προσαρμογή στην Κλιματική Αλλαγή και στο Σχέδιο για τη Διαχείριση Κινδύνων Πλημμύρας στις Ζώνες Δυνητικά Υψηλού Κινδύνου του Υδατικού Διαμερίσματος Ηπείρου.

Παραγωγή αποβλήτων

Υλοποιώντας η Περιφέρεια Ηπείρου τις ενδεικτικές δράσεις του Ειδικού Στόχου 2Α.ιv προλαμβάνει τη δημιουργία αποβλήτων που δύναται να προκύψουν εξαιτίας της κλιματικής αλλαγής, πλημμυρικών φαινομένων, πυρκαγιών, κατολισθήσεων, σεισμικών δονήσεων κλπ.

Ατμόσφαιρα

Δεν προκύπτουν αρνητικές επιπτώσεις από την υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 2Α.ιv. Αντίθετα, επιδιώκεται η πρόληψη της ατμοσφαιρικής ρύπανσης από ακραία φυσικά φαινόμενα, πυρκαγιές κλπ. Επιπλέον προς την κατεύθυνση της προστασίας της ατμόσφαιρας θα συμβάλλει η εφαρμογή των δράσεων του Περιφερειακού Σχεδίου για την Προσαρμογή στην Κλιματική Αλλαγή.

Κλιματική αλλαγή (Μετριασμός/ Προσαρμογή)

Μέσω των ενδεικτικών δράσεων 2Α.ιv.1 επιδιώκεται η θωράκιση της Περιφέρειας στις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής, λαμβάνοντας υπόψη και το γεγονός ότι διαθέτει σημαντικό αριθμό περιβαλλοντικά ευαίσθητων και προστατευόμενων περιοχών με υψηλή οικολογική και αισθητική αξία, που χρήζουν προστασίας έναντι της κλιματικής αλλαγής. Συνεπώς, η υλοποίηση των παραπάνω δράσεων συμβάλλουν βραχυπρόθεσμα στον μετριασμό της κλιματικής αλλαγής και μακροπρόθεσμα στην προσαρμογή.

Πληθυσμός

Η υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 2Α.ιv συνεπάγεται θετικές επιπτώσεις στους κατοίκους της Περιφέρειας Ηπείρου, καθώς προλαμβάνουν και περιορίζουν τον κίνδυνο εκδήλωσης και την ένταση των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής αλλά και των κινδύνων που σχετίζονται με ακραία φυσικά φαινόμενα, πυρκαγιές κλπ.

Ανθρώπινη υγεία

Η υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 2Α.ιv συμβάλλει στη μείωση των απειλών για την ανθρώπινη υγεία.

Θόρυβος

Κατά την φάση κατασκευής των έργων του συνόλου των ενδεικτικών δράσεων του Εδικού Στόχου 2Α.ιv αναμένεται αύξηση προσωρινά της στάθμης του παραγόμενου θορύβου από τα μηχανήματα και τις εργασίες στους χώρους. Η επίπτωση αυτή στο ακουστικό περιβάλλον γενικά χαρακτηρίζεται ασθενής, βραχυχρόνια και μερικώς αντιμετωπίσιμη, καθότι δύναται να μετριαστεί με τη λήψη κατάλληλων μέτρων προστασίας. Είναι επίσης πλήρως αναστρέψιμη, αφού διαρκεί όσο και η φάση κατασκευής των έργων.

Υλικά περιουσιακά στοιχεία

Η υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Εδικού Στόχου 2Α.ιv συμβάλλει στη μείωση των απειλών για την καταστροφή των υλικών περιουσιακών στοιχείων του δημόσιου τομέα αλλά και των κατοίκων της Περιφέρειας Ηπείρου.

Πολιτιστική κληρονομιά

Η υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Εδικού Στόχου 2Α.ιv συμβάλλει στη μείωση των απειλών για την πολιτιστική κληρονομιά της Περιφέρειας Ηπείρου.

Τοπίο

Κατά την φάση κατασκευής των έργων των ενδεικτικών δράσεων του Εδικού Στόχου 2Α.ιv αναμένεται μικρή έως μηδαμινή υποβάθμιση στο τοπίο και στο αισθητικό περιβάλλον της περιοχής λόγω της κυκλοφορίας των οχημάτων, της λειτουργίας εργοταξίου, των προσωρινών χώρων απόθεσης υλικών κ.ά. Σε κάθε περίπτωση η επίπτωση αυτή θα είναι προσωρινή και πλήρως αναστρέψιμη, καθώς εκτείνεται χρονικά μέχρι την ολοκλήρωση των εργασιών.

Η υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Εδικού Στόχου 2Α.ιv συμβάλλει στη μείωση των απειλών για το τοπίο της Περιφέρειας Ηπείρου.

Αειφόρος ανάπτυξη

Μέσω των ενδεικτικών δράσεων 2Α.ιv.1 επιδιώκεται η θωράκιση της Περιφέρειας στις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής και η πρόληψη και διαχείριση κινδύνων από ακραία φυσικά φαινόμενα, πυρκαγιές κλπ. Συνεπώς, προασπίζεται η αειφόρος ανάπτυξη της Περιφέρειας Ηπείρου.

Σχέσεις μεταξύ των παραπάνω τομέων

Σύμφωνα με τα προαναφερθέντα η υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Εδικού Στόχου 2Α.ιv συμβάλλει θετικά στο περιβάλλον, στα ύδατα, στον πληθυσμό, στην ανθρώπινη υγεία και μακροπρόθεσμα στην αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής.

Πίνακας 7. 7: Αξιολόγηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων Ειδικού Στόχου 2Α.iv.

Αξιολόγηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων										
Τομείς αξιολόγησης περιβ/κών επιπτώσεων του Ε.Π.	Χαρακτηρισμός	Κλίμακα/ Ένταση	Είδος	Πιθανότητα	Σημαντικότητα	Χρονικός ορίζοντας εμφάνισης	Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Αθροιστικότητα ή συνέργεια	Διασπορά
Βιοποικιλότητα - Οικοσυστήματα	+	+++	Π/Γ	3	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
Χλωρίδα, πανίδα	+	+++	Π/Γ	3	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
Έδαφος	+	+++	Π/Γ	3	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
Υδατα	+	+++	Π/Γ	3	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Ναι
Παραγωγή αποβλήτων	0									
Ατμόσφαιρα	+	+++	Π/Γ	3	3	Βράχυ	Μον		Ναι (Κλιμ. Αλ/γη)	Ναι
Κλιματική αλλαγή (Μετριασμός)	+	+++	Π/Γ	3	3	Βράχυ	Μον		Ναι	Ναι
Κλιματική αλλαγή (Προσαρμογή)	+	+++	Π/Γ	3	3	Μάκρο	Μον		Ναι	Ναι
Πληθυσμός	+	+++	Π/Γ	3	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
Ανθρώπινη υγεία	+	+++	Π/Γ	3	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
Θόρυβος	-	-	Π/Γ	1	1	Βράχυ	Πρωσ	ΑΝ	Όχι	Όχι
Υλικά περιουσιακά στοιχεία	+	+++	Π/Γ	3	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
Πολιτιστική κληρονομιά	+	+++	Π/Γ	3	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
Τοπίο	+	+++	Π/Γ	3	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
Αειφόρος ανάπτυξη	+	+++	Δ/Γ	3	3	Μάκρο	Μον		Όχι	Όχι
Συνολική αξιολόγηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων Ειδικού Στόχου 2Α.iv:	<p>Η υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 2Α.iv συμβάλλει θετικά στην πλειοψηφία των προαναφερθέντων τομέων. Δεν προκύπτουν επιπτώσεις στα απόβλητα, ενώ αναμένονται αρνητικές επιπτώσεις στο θόρυβο.</p> <p>Ο Ειδικός Στόχος 2Α.iv περιλαμβάνει δράσεις με στόχο την προώθηση της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή και της πρόληψης του κινδύνου καταστροφών και της ανθεκτικότητας. Συνεπώς, ο Ε.Σ. ικανοποιεί την αρχή της «μη πρόκλησης σημαντικής βλάβης» (άρθρο 17 Κανονισμού</p>									

Αξιολόγηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων										
Τομείς αξιολόγησης περιβ/κών επιπτώσεων του Ε.Π.	Χαρακτηρισμός	Κλίμακα/ Ένταση	Είδος	Πιθανότητα	Σημαντικότητα	Χρονικός ορίζοντας εμφάνισης	Διάρκεια	Αναστροφικότητα	Αθροιστικότητα ή συνέργεια	Διασπορική διάσταση
	(ΕΕ) 2020/852). Επίσης, ο Ειδικός Στόχος 2Α.ιν συμβάλλει στην υλοποίηση του Περιφερειακού Σχεδίου για την Προσαρμογή στην Κλιματική Αλλαγή και του Περιφερειακού Σχεδίου Διαχείρισης Κινδύνων Πλημμύρας. Επίσης, συμβάλλει στην αντισεισμική θωράκιση του δημόσιου κτιριακού αποθέματος της Περιφέρειας σε εφαρμογή της εθνικής πολιτικής για την αντιμετώπιση κινδύνων από τους σεισμούς.									

▪ **Αξιολόγηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων Ειδικού Στόχου 2Α.ν: Προαγωγή της πρόσβασης στο νερό και της βιώσιμης διαχείρισης του νερού**

Ο Ειδικός Στόχος 2Α.ν περιλαμβάνει τον τύπο Δράσης 2Α.ν.1: Υλοποίηση δράσεων του Διαχειριστικού Σχεδίου Λεκανών Απορροής Υδατικού Διαμερίσματος Ηπείρου, τον τύπο Δράσης 2Α.ν.2: Δράσεις ενίσχυσης υδρευτικών αναγκών & μείωσης απωλειών ύδατος και τον τύπο Δράσης 2Α.ν.3: Επενδύσεις στη διαχείριση λυμάτων.

Ο τύπος Δράσης 2Α.ν.1: Υλοποίηση δράσεων του Διαχειριστικού Σχεδίου Λεκανών Απορροής Υδατικού Διαμερίσματος Ηπείρου περιλαμβάνει τις ακόλουθες ενδεικτικές δράσεις:

- M05B0403 «Προστασία υδροληπτικών έργων επιφανειακών υδάτων για ύδρευση»
- M05B0404 «Υλοποίηση Σχεδίων Ασφάλειας Νερού».

Ο τύπος Δράσης 2Α.ν.2: Δράσεις ενίσχυσης υδρευτικών αναγκών & μείωσης απωλειών ύδατος, περιλαμβάνει τις ακόλουθες ενδεικτικές δράσεις:

- Κάλυψη οικισμών που όλο το χρόνο (κατά προτεραιότητα) ή εποχικά δεν έχουν επάρκεια πόσιμου νερού, σε συνάρτηση με τον πληθυσμό τους, με έργα υδροληψίας και εξωτερικά ή/και εσωτερικά δίκτυα (νέα δίκτυα ή/και αντικατάσταση υφισταμένων δικτύων εφόσον πρόκειται για παλιά δίκτυα με μεγάλες διαρροές ή/και επικίνδυνα υλικά κατασκευής).
- Αντιμετώπιση επειγόντων προβλημάτων ποιότητας (καταρχήν σύμφωνα με τις δεσμευτικές και δευτερευόντως με τις ενδεικτικές παραμέτρους της Οδηγίας για το πόσιμο νερό) με νέες εγκαταστάσεις επεξεργασίας ή αναβάθμιση υφισταμένων εγκαταστάσεων ή/και νέες πηγές υδροληψίας.

- Αντικατάσταση δικτύων ύδρευσης από μόλυβδο, παλαιών (άνω της 30ετίας) δικτύων ύδρευσης από αμίαντο ή χάλυβα με μεγάλες διαρροές, παλαιών (άνω 30ετίας) δικτύων με μεγάλες διαρροές.
- Έργα αντικατάστασης δικτύων ύδρευσης που συνοδεύονται από εγκατάσταση συστημάτων τηλεμετρίας, τηλε-ελέγχου.

Ο τύπος Δράσης 2Α.ν.3: Επενδύσεις στη διαχείριση λυμάτων, περιλαμβάνει την ακόλουθη ενδεικτική δράση:

- Κατασκευή, αναβάθμιση και επέκταση εγκαταστάσεων επεξεργασίας λυμάτων και δικτύων αποχέτευσης.

Η αξιολόγηση των επιπτώσεων αυτών συνοψίζεται στον Πίνακα 7.8.

Βιοποικιλότητα – Οικοσυστήματα

Δεν προκύπτουν αρνητικές επιπτώσεις από την υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 2Α.ν. Αντίθετα, αναμένονται θετικές επιπτώσεις στο φυσικό περιβάλλον της ευρύτερης περιοχής μιας και οι δράσεις αυτές επιδιώκουν:

- τη βελτίωση και προστασία των υδατικών συστημάτων της λαμβάνοντας υπόψη την 1^η Αναθεώρηση του Σχεδίου Διαχείρισης Λεκανών Απορροής Υδατικού Διαμερίσματος Ηπείρου,
- την πρόληψη της ρύπανσης ευαίσθητων οικοσυστημάτων μέσω της ολοκλήρωσης των υποδομών για τη διαχείριση των υγρών αποβλήτων.

Χλωρίδα, πανίδα

Κρίνεται ότι κατά το στάδιο κατασκευής των προτεινόμενων έργων του Ειδικού Στόχου 2Α.ν αναμένεται να επηρεαστούν η χλωρίδα και η πανίδα της περιοχής. Ο βαθμός στον οποίο θα επηρεαστούν εξαρτάται από το μέγεθος του έργου και από το φυσικό περιβάλλον που θα λάβει χώρα το έργο. Σε κάθε περίπτωση η όποια πιθανότητα άμεσης ή έμμεσης υποβάθμισης δύναται να προκληθεί από την κατασκευή των έργων, πρόκειται να εξεταστεί στο πλαίσιο εκπόνησης των μελετών περιβαλλοντικής αδειοδότησης.

Έδαφος

Κατά το στάδιο κατασκευής των προτεινόμενων έργων του Ειδικού Στόχου 2Α.ν αναμένεται να προκύψουν αλλαγές στα μορφολογικά χαρακτηριστικά της περιοχής. Οι αλλαγές αυτές εξαρτώνται από το μέγεθος του έργου και δύναται να είναι μικρής κλίμακας εφόσον πραγματοποιηθούν μόνο οι εντελώς απαραίτητες εκσκαφές. Κρίσιμης σημασίας είναι τα υλικά εκσκαφών να χρησιμοποιηθούν κατά το δυνατόν για την επανεπίχωση αυτών (όπου απαιτείται), καθώς και για τη διαμόρφωση επιφανειών στους χώρους των έργων.

Με την ολοκλήρωση των εργασιών κατασκευής των προτεινόμενων έργων θα απομακρυνθούν οι εργοταξιακές εγκαταστάσεις και θα δοθεί έμφαση στην αποκατάσταση και επαναφορά του χώρου, κατά το δυνατό, στην φυσική του αρχική κατάσταση.

Υδατα

Το σύνολο των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 2Α.ν συνεπάγεται θετικές επιπτώσεις στα ύδατα (επιφανειακά και υπόγεια) της Περιφέρειας Ηπείρου μιας και οι δράσεις αυτές επιδιώκουν:

- τη βελτίωση και προστασία των υδατικών συστημάτων,
- τον έλεγχο των διαρροών και την ορθολογική και βιώσιμη διαχείριση των υδάτινων πόρων,
- την ολοκλήρωση των υποδομών διαχείρισης υγρών αποβλήτων με στόχο την ορθή διαχείρισή τους και την προστασία του περιβάλλοντος.

Παραγωγή αποβλήτων

Κατά το στάδιο κατασκευής των προτεινόμενων έργων του Ειδικού Στόχου 2Α.ν αναμένεται να προκύψουν στερεά απόβλητα όπως υλικά εκσκαφής. Οι ποσότητες αυτές εξαρτώνται από το μέγεθος του έργου. Τα υλικά εκσκαφών χρησιμοποιούνται κατά το δυνατόν για την επανεπίχωση αυτών (όπου απαιτείται), καθώς και για τη διαμόρφωση επιφανειών εντός των χώρων υλοποίησης των έργων.

Επιπλέον, κατά την αντικατάσταση δικτύων ύδρευσης από μόλυβδο, αμίαντο ή χάλυβα, θα παραχθούν σημαντικές ποσότητες επικίνδυνων αποβλήτων, ο τρόπος διαχείρισης των οποίων πρέπει να γίνει σύμφωνα με το ισχύον θεσμικό πλαίσιο για την ασφαλή τους διαχείριση.

Τέλος, θα παραχθούν και επιπλέον στερεά απόβλητα, όπως υλικά συσκευασίας του προς εγκατάσταση εξοπλισμού και αστικού τύπου απόβλητα του εργατοτεχνικού προσωπικού του εργοταξίου. Πρόκειται για ανακυκλώσιμα, μη επικίνδυνα απόβλητα, ο τρόπος διαχείρισης των οποίων πρέπει να γίνει σύμφωνα με όσα ορίζει η εν ισχύ σχετική νομοθεσία και το ΠΕΣΔΑ Ηπείρου.

Ατμόσφαιρα

Στη φάση κατασκευής των ενδεικτικών δράσεων αναμένεται να επιβαρυνθεί η ποιότητα του αέρα τοπικά στις περιοχές που λαμβάνουν χώρα οι εργασίες. Οι επιπτώσεις αυτές οφείλονται στην έκλυση σκόνης από τις εργασίες εκσκαφών – κατασκευών και εκπομπών καυσαερίων των οχημάτων και των μηχανημάτων κατασκευής που θα χρησιμοποιούνται. Κρίνεται ότι οι επιπτώσεις είναι ασθενείς και άμεσα αναστρέψιμες μετά την ολοκλήρωση των

εργασιών. Παρόλα αυτά απαιτείται η λήψη κατάλληλων μέτρων με στόχο τον περιορισμό τους.

Κλιματική αλλαγή (Μετριασμός/ Προσαρμογή)

Οι ενδεικτικές δράσεις 2Α.ν.2 επιδιώκουν την αποκατάσταση, την επέκταση, τον εκσυγχρονισμό των δικτύων ύδρευσης αλλά και τον έλεγχο των διαρροών, με στόχο την εξοικονόμηση νερού. Η προώθηση της εξοικονόμησης νερού αποτελεί βασικό μέτρο της Εθνικής Στρατηγικής για την Προσαρμογή στη Κλιματική Αλλαγή. Ο εκσυγχρονισμός των δικτύων ύδρευσης αλλά και ο έλεγχος διαρροών συμβάλει στη μείωση της κατανάλωσης ηλεκτρικής ενέργειας των αντλιοστασίων και συνεπώς στη μείωση των εκπομπών CO₂ στην ατμόσφαιρα. Συνεπώς, η υλοποίηση των παραπάνω δράσεων συμβάλλουν βραχυπρόθεσμα στον μετριασμό της κλιματικής αλλαγής και μακροπρόθεσμα στην προσαρμογή.

Πληθυσμός

Η υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων 2Α.ν.2 και των δράσεων 2Α.ν.3 συνεπάγονται θετικές επιπτώσεις στον πληθυσμό της Περιφέρειας Ηπείρου, καθώς αυτές:

- διασφαλίζουν την καθολική πρόσβαση στο δίκτυο ύδρευσης,
- επιδιώκουν την ολοκλήρωση των υποδομών για τη διαχείριση των υγρών αποβλήτων,
- αποσκοπούν στην κάλυψη οικισμών που όλο το χρόνο (κατά προτεραιότητα) ή εποχικά δεν έχουν επάρκεια πόσιμου νερού, σε συνάρτηση με τον πληθυσμό τους, με έργα υδροληψίας και εξωτερικά ή/και εσωτερικά δίκτυα,
- αντιμετωπίζουν επείγοντα προβλήματα ποιότητας.

Ανθρώπινη υγεία

Η υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων 2Α.ν.1 και 2Α.ν.2 συνεπάγονται θετικές επιπτώσεις στην ανθρώπινη υγεία των κατοίκων της Περιφέρειας Ηπείρου, καθώς συμβάλλουν:

- στην αντιμετώπιση επειγόντων προβλημάτων ποιότητας,
- στον εκσυγχρονισμό των δικτύων ύδρευσης δίνοντας πρόσβαση στους πολίτες σε επαρκές και καλής ποιότητας νερό.

Θόρυβος

Κατά την φάση κατασκευής των έργων του συνόλου των ενδεικτικών δράσεων του Εδικού Στόχου 2Α.ν αναμένεται αύξηση προσωρινά της στάθμης του παραγόμενου θορύβου από τα μηχανήματα και τις εργασίες στους χώρους. Η επίπτωση αυτή στο ακουστικό περιβάλλον γενικά χαρακτηρίζεται ασθενής, βραχυχρόνια και μερικώς αντιμετωπίσιμη,

καθότι δύναται να μετριαστεί με τη λήψη κατάλληλων μέτρων προστασίας. Είναι επίσης πλήρως αναστρέψιμη, αφού διαρκεί όσο και η φάση κατασκευής των έργων.

Υλικά περιουσιακά στοιχεία

Η υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 2Α.ν θα συμβάλλει στην αναβάθμιση και εκσυγχρονισμό των εγκαταστάσεων ύδρευσης και επεξεργασίας λυμάτων της Περιφέρειας. Επίσης, σύμφωνα με όσα προαναφέρθηκαν οι δράσεις αυτές συμβάλουν και στην αύξηση της περιουσιακής αξίας των ακινήτων των ιδιοκτητών στις περιοχές που αυτές υλοποιούνται.

Πολιτιστική κληρονομιά

Δεν προκύπτουν αρνητικές επιπτώσεις στην πολιτιστική κληρονομιά της περιοχής από την υλοποίηση και λειτουργία των προβλεπόμενων έργων του Εδικού Στόχου 2Α.ν.

Τοπίο

Επίσης αναμένεται μικρή έως μηδαμινή υποβάθμιση στο τοπίο και στο αισθητικό περιβάλλον της περιοχής λόγω της κυκλοφορίας των οχημάτων, της λειτουργίας εργοταξίου, των προσωρινών χώρων απόθεσης υλικών κ.ά. Σε κάθε περίπτωση η επίπτωση αυτή θα είναι προσωρινή και πλήρως αναστρέψιμη, καθώς εκτείνεται χρονικά μέχρι την ολοκλήρωση των εργασιών.

Αειφόρος ανάπτυξη

Στους πυλώνες της αειφόρου ανάπτυξης περιλαμβάνονται οι εξής: Περιβάλλον – Κοινωνία – Οικονομία. Το σύνολο των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 2Α.ν αφορούν δράσεις εξοικονόμησης νερού, ενίσχυσης υδρευτικών αναγκών και μείωσης απωλειών ύδατος καθώς και προσβασιμότητας των πολιτών στις εγκαταστάσεις ύδρευσης και επεξεργασίας λυμάτων. Συνεπώς, η υλοποίηση της παρούσας δράσης συμβάλλει μεσοπρόθεσμα στην επίτευξη της αειφόρου ανάπτυξης.

Σχέσεις μεταξύ των παραπάνω τομέων

Σύμφωνα με τα προαναφερθέντα η υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 2Α.ν συμβάλλει θετικά στο περιβάλλον, στα ύδατα, στον πληθυσμό, στην ανθρώπινη υγεία και μακροπρόθεσμα στην αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής.

Πίνακας 7. 8: Αξιολόγηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων Ειδικού Στόχου 2Α.ν.

Αξιολόγηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων										
Τομείς αξιολόγησης περιβ/κών επιπτώσεων του Ε.Π.	Χαρακτηρισμός	Κλίμακα/ Ένταση	Είδος	Πιθανότητα	Σημαντικότητα	Χρονικός ορίζοντας εμφάνισης	Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Αθροιστικότητα ή συνέργεια	Διασυνοριακή διάσταση
Βιοποικιλότητα - Οικοσυστήματα	+	+++	Π/Γ	3	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
Χλωρίδα, πανίδα	-	Εξαρτάται από έργο	Π/Γ	2	2	Βράχυ	Πρωσ	AN	Όχι	Όχι
Έδαφος	-	Εξαρτάται από έργο	Π/Γ	2	2	Βράχυ	Πρωσ	AN	Όχι	Όχι
Υδατα	+	+++	Π/Γ	3	3	Βράχυ	Μον		Ναι (Κλιμ. Αλ/γη)	Όχι
Παραγωγή αποβλήτων	-	Εξαρτάται από έργο	Π/Γ	1	3	Βράχυ	Πρωσ	AN	Όχι	Όχι
Ατμόσφαιρα	-	-	Π/Γ	2	3	Βράχυ	Πρωσ	AN	Όχι	Όχι
Κλιματική αλλαγή (Μετριασμός)	+	+++	Δ/Γ	3	3	Βράχυ	Μον		Ναι	Ναι
Κλιματική αλλαγή (Προσαρμογή)	+	+++	Δ/Γ	3	3	Μάκρο	Μον		Ναι	Ναι
Πληθυσμός	+	+++	Π/Γ	3	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
Ανθρώπινη υγεία	+	+++	Π/Γ	3	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
Θόρυβος	-	-	Π/Γ	2	1	Βράχυ	Πρωσ	AN	Όχι	Όχι
Υλικά περιουσιακά στοιχεία	+	+++	Π/Γ	3	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
Πολιτιστική κληρονομιά	0									
Τοπίο	-	-	Π/Γ	2	2	Βράχυ	Πρωσ	AN	Όχι	Όχι
Αειφόρος ανάπτυξη	+	+++	Δ/Γ	3	3	Μάκρο	Μον		Όχι	Όχι
Συνολική αξιολόγηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων Ειδικού Στόχου 2Α.ν:	<p>Η υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 2Α.ν συμβάλλει θετικά στη βιοποικιλότητα, στα ύδατα, στον πληθυσμό, στην ανθρώπινη υγεία, στα υλικά περιουσιακά στοιχεία και στην επίτευξη αειφόρου ανάπτυξης.</p> <p>Δεν προκύπτουν επιπτώσεις στην πολιτιστική κληρονομιά. Αντίθετα, αναμένονται αρνητικές επιπτώσεις στη χλωρίδα και πανίδα, στο έδαφος, στα απόβλητα, στην ατμόσφαιρα, στο θόρυβο και στο τοπίο.</p> <p>Ο Ειδικός Στόχος 2Α.ν περιλαμβάνει δράσεις η υλοποίηση των οποίων</p>									

Αξιολόγηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων										
Τομείς αξιολόγησης περιβ/κών επιπτώσεων του Ε.Π.	Χαρακτηρισμός	Κλίμακα/ Ένταση	Είδος	Πιθανότητα	Σημαντικότητα	Χρονικός ορίζοντας εμφάνισης	Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Αθροιστικότητα ή συνέργεια	Διασυνοριακή διάσταση
	<p>συνεπάγονται θετικές περιβαλλοντικές επιπτώσεις μέσω της εξοικονόμησης νερού και ενέργειας (μέσω εκσυγχρονισμού των δικτύων ύδρευσης) και της μείωσης των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου. Συνεπώς, ο Ε.Σ. ικανοποιεί την αρχή της «μη πρόκλησης σημαντικής βλάβης» (άρθρο 17 Κανονισμού (ΕΕ) 2020/852).</p> <p>Επίσης, ο Ειδικός Στόχος 2Α.ν συμβάλλει στην υλοποίηση του Σχεδίου Διαχείρισης Λεκανών Απορροής Ποταμών του ΥΔ Ηπείρου (EL05), όπως έχει αναθεωρηθεί και ισχύει.</p>									

▪ **Αξιολόγηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων Ειδικού Στόχου 2Α.νι: Προαγωγή της μετάβασης σε μια κυκλική και σε αποδοτική ως προς τους πόρους οικονομία**

Ο Ειδικός Στόχος 2Α.νι περιλαμβάνει τον τύπο Δράσης 2Α.νι.1: Συμπλήρωση υποδομών του ΠΕΣΔΑ, με τις ακόλουθες ενδεικτικές δράσεις:

- Ολοκλήρωση των Πράσινων Σημείων στην Περιφέρεια Ηπείρου σύμφωνα με τον αναθεωρημένο ΠΕΣΔΑ (αφορά τους μικρότερους πληθυσμιακά Δήμους της Περιφέρειας).
- Δράσεις και έργα μικρής κλίμακας ή τοπικού ενδιαφέροντος, σύμφωνα με τα επικαιροποιημένα Τοπικά Σχέδια Διαχείρισης Απορριμμάτων.

Η αξιολόγηση των επιπτώσεων αυτών συνοψίζεται στον Πίνακα 7.9.

Βιοποικιλότητα – Οικοσυστήματα

Δεν προκύπτουν αρνητικές επιπτώσεις από την υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 2Α.νι. Αντίθετα, αναμένονται θετικές επιπτώσεις στο φυσικό περιβάλλον της ευρύτερης περιοχής μέσω της ολοκλήρωσης των προτεινόμενων περιβαλλοντικών υποδομών σε Δήμους για τη διαχείριση των αποβλήτων, σύμφωνα με το αναθεωρημένο ΠΕΣΔΑ Ηπείρου και τις αρχές της κυκλικής οικονομίας.

Χλωρίδα, πανίδα

Κρίνεται ότι κατά το στάδιο κατασκευής των προτεινόμενων έργων του Ειδικού Στόχου 2Α.νι αναμένεται να επηρεαστούν η χλωρίδα και η πανίδα της περιοχής. Ο βαθμός στον οποίο θα επηρεαστούν εξαρτάται από το μέγεθος του έργου και από το φυσικό περιβάλλον

που θα λάβει χώρα το έργο. Σε κάθε περίπτωση η όποια πιθανότητα άμεσης ή έμμεσης υποβάθμισης δύναται να προκληθεί από την κατασκευή των έργων, πρόκειται να εξεταστεί στο πλαίσιο εκπόνησης των επιμέρους μελετών περιβαλλοντικής αδειοδότησης.

Έδαφος

Κατά το στάδιο κατασκευής των προτεινόμενων έργων του Ειδικού Στόχου 2Α.νι αναμένεται να προκύψουν αλλαγές στα μορφολογικά χαρακτηριστικά της περιοχής. Οι αλλαγές αυτές εξαρτώνται από το μέγεθος του έργου και δύναται να είναι μικρής κλίμακας εφόσον πραγματοποιηθούν μόνο οι εντελώς απαραίτητες εκσκαφές. Κρίσιμης σημασίας είναι τα υλικά εκσκαφών να χρησιμοποιηθούν κατά το δυνατόν για την επανεπίχωση αυτών (όπου απαιτείται), καθώς και για τη διαμόρφωση επιφανειών στους χώρους των έργων.

Με την ολοκλήρωση των εργασιών κατασκευής των προτεινόμενων έργων θα απομακρυνθούν οι εργοταξιακές εγκαταστάσεις και θα δοθεί έμφαση στην αποκατάσταση και επαναφορά του χώρου, κατά το δυνατό, στην φυσική του αρχική κατάσταση.

Σε κάθε περίπτωση θα υπερτερούν οι θετικές επιπτώσεις των προτεινόμενων έργων καθώς αυτά συμβάλλουν στην ορθή διαχείριση αποβλήτων, αποτρέποντας την υποβάθμιση και ρύπανση του εδάφους.

Υδατα

Στη φάση κατασκευής των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 2Α.νι αναβάθμισης πιθανόν να απαιτηθούν ποσότητες νερού για εργοταξιακή χρήση. Οι ποσότητες αυτές θα καλυφθούν από το δίκτυο ύδρευσης της ΔΕΥΑ του αρμόδιου Δήμου. Εκτιμάται ότι οι ποσότητες νερού που θα απαιτηθούν για την υλοποίηση των εργασιών θα είναι μικρές και δε θα επηρεάσουν τους υδατικούς πόρους της περιοχής. Αναμφίβολα, θα ληφθούν κατάλληλα μέτρα και θα εφαρμοστούν ορθές εργοταξιακές πρακτικές με σκοπό την αποφυγή άσκοπης κατανάλωσης νερού.

Σε κάθε περίπτωση θα υπερτερούν οι θετικές επιπτώσεις των προτεινόμενων έργων καθώς αυτά συμβάλλουν στην ορθή διαχείριση αποβλήτων, αποτρέποντας την υποβάθμιση και ρύπανση των επιφανειακών και υπόγειων υδατικών συστημάτων της ευρύτερης περιοχής.

Παραγωγή αποβλήτων

Κατά το στάδιο κατασκευής των προτεινόμενων έργων του Ειδικού Στόχου 2Α.νι αναμένεται να προκύψουν στερεά απόβλητα όπως υλικά εκσκαφής. Οι ποσότητες αυτές εξαρτώνται από το μέγεθος του έργου. Τα υλικά εκσκαφών χρησιμοποιούνται κατά το δυνατόν για την επανεπίχωση αυτών (όπου απαιτείται), καθώς και για τη διαμόρφωση επιφανειών εντός των χώρων υλοποίησης των έργων.

Τέλος, θα παραχθούν και επιπλέον στερεά απόβλητα, όπως υλικά συσκευασίας του προς εγκατάσταση εξοπλισμού και αστικού τύπου απόβλητα του εργατοτεχνικού προσωπικού του εργοταξίου. Πρόκειται για ανακυκλώσιμα, μη επικίνδυνα απόβλητα, ο τρόπος διαχείρισης των οποίων πρέπει να γίνει σύμφωνα με όσα ορίζει η εν ισχύ σχετική νομοθεσία.

Σε κάθε περίπτωση θα υπερτερούν οι θετικές επιπτώσεις των προτεινόμενων έργων καθώς αυτά συμβάλλουν στην ορθή διαχείριση αποβλήτων της Περιφέρειας, σύμφωνα με το αναθεωρημένο ΠΕΣΔΑ Ηπείρου.

Ατμόσφαιρα

Στη φάση κατασκευής των ενδεικτικών δράσεων αναμένεται να επιβαρυνθεί η ποιότητα του αέρα τοπικά στις περιοχές που λαμβάνουν χώρα οι εργασίες. Οι επιπτώσεις αυτές οφείλονται στην έκλυση σκόνης από τις εργασίες εκσκαφών – κατασκευών και εκπομπών καυσαερίων των οχημάτων και των μηχανημάτων κατασκευής που θα χρησιμοποιούνται. Κρίνεται ότι οι επιπτώσεις είναι ασθενείς και άμεσα αναστρέψιμες μετά την ολοκλήρωση των εργασιών. Παρόλα αυτά απαιτείται η λήψη κατάλληλων μέτρων με στόχο τον περιορισμό τους.

Σε κάθε περίπτωση θα υπερτερούν οι θετικές επιπτώσεις των προτεινόμενων έργων καθώς αυτά συμβάλλουν στην εξοικονόμησης ενέργειας μέσω της διαλογής στην πηγή και την ανακύκλωση των αποβλήτων και συνεπώς στη μείωση αέριων εκπομπών.

Κλιματική αλλαγή (Μετριασμός/ Προσαρμογή)

Οι ενδεικτικές δράσεις 2Α.νι αφορούν την ολοκλήρωση των περιβαλλοντικών υποδομών σε Δήμους (μικρής κλίμακας τοπικές υποδομές) με στόχο την ορθολογική και ολοκληρωμένη διαχείριση των αποβλήτων, προκειμένου να:

- να εξασφαλίζεται ένα υψηλό επίπεδο προστασίας του περιβάλλοντος και της δημόσιας υγείας,
- να εξοικονομούνται πρώτες ύλες, νερό, ενέργεια, επιφάνεια γης,
- να επιτυγχάνεται μείωση των αέριων εκπομπών που συμβάλλουν στο φαινόμενο του θερμοκηπίου.

Συνεπώς, η υλοποίηση των παραπάνω δράσεων συμβάλλουν βραχυπρόθεσμα στον μετριασμό της κλιματικής αλλαγής και μακροπρόθεσμα στην προσαρμογή.

Πληθυσμός

Η υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 2Α.νι συνεπάγεται θετικές επιπτώσεις στον πληθυσμό της Περιφέρειας Ηπείρου, καθώς αυτές επιδιώκουν την ολοκλήρωση των περιβαλλοντικών, μικρής κλίμακας τοπικών υποδομών σε Δήμους για τη διαχείριση των αποβλήτων της περιοχής. Μέσω των δράσεων αυτών οι πολίτες έχουν τη

δυνατότητα συμμετοχής στα προγράμματα ανακύκλωσης του εκάστοτε Δήμου, αναβαθμίζοντας την ποιότητα ζωής τους και προστατεύοντας παράλληλα το περιβάλλον.

Ανθρώπινη υγεία

Η υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων 2Α.νι.1 συνεπάγεται θετικές επιπτώσεις στην ανθρώπινη υγεία των κατοίκων της Περιφέρειας Ηπείρου, καθώς συμβάλλουν στην πρόληψη της ρύπανσης μέσω της διαλογής στην πηγή των παραγόμενων αποβλήτων και γενικότερα στην ορθή διαχείριση των αποβλήτων.

Θόρυβος

Κατά την φάση κατασκευής των έργων των ενδεικτικών δράσεων του Εδικού Στόχου 2Α.νι αναμένεται αύξηση προσωρινά της στάθμης του παραγόμενου θορύβου από τα μηχανήματα και τις εργασίες στους χώρους. Η επίπτωση αυτή στο ακουστικό περιβάλλον γενικά χαρακτηρίζεται ασθενής, βραχυχρόνια και μερικώς αντιμετωπίσιμη, καθότι δύναται να μετριαστεί με τη λήψη κατάλληλων μέτρων προστασίας. Είναι επίσης πλήρως αναστρέψιμη, αφού διαρκεί όσο και η φάση κατασκευής των έργων.

Υλικά περιουσιακά στοιχεία

Η υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 2Α.νι θα συμβάλλει στην αναβάθμιση και εκσυγχρονισμό των εγκαταστάσεων επεξεργασίας αποβλήτων της Περιφέρειας. Επίσης, η υλοποίηση τεχνικών ορθής διαχείρισης αποβλήτων θα συμβάλει στην αναβάθμιση των περιοχών στις οποίες δεν εφαρμόζονταν μέχρι πρότινος.

Πολιτιστική κληρονομιά

Δεν προκύπτουν επιπτώσεις στην πολιτιστική κληρονομιά της περιοχής από την υλοποίηση και λειτουργία των προβλεπόμενων έργων του Εδικού Στόχου 2Α.νι.

Τοπίο

Στη φάση κατασκευής των υποδομών για την διαχείριση των αποβλήτων αναμένεται μικρή έως μηδαμινή υποβάθμιση στο τοπίο και στο αισθητικό περιβάλλον της περιοχής λόγω της κυκλοφορίας των οχημάτων, της λειτουργίας εργοταξίου, των προσωρινών χώρων απόθεσης υλικών κ.ά. Σε κάθε περίπτωση η επίπτωση αυτή θα είναι προσωρινή και πλήρως αναστρέψιμη, καθώς εκτείνεται χρονικά μέχρι την ολοκλήρωση των εργασιών.

Δεν μπορεί να εκτιμηθεί η επίδραση στο τοπίο που δύναται να προκληθεί στη φάση λειτουργίας των υποδομών για την διαχείριση των αποβλήτων. Αυτή πρόκειται να εξεταστεί στο πλαίσιο εκπόνησης των επιμέρους μελετών περιβαλλοντικής αδειοδότησης (π.χ. ΜΠΕ).

Αειφόρος ανάπτυξη

Στόχος της αειφόρου ανάπτυξης είναι η επίτευξη οικονομικής προόδου με κατά το δυνατόν ελαχιστοποίηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων δημιουργώντας συνθήκες βέλτιστης αξιοποίησης των φυσικών πόρων της Περιφέρειας.

Το σύνολο των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 2Α.νι αφορούν δράσεις ορθής διαχείρισης αποβλήτων οι οποίες στοχεύουν στην προστασία του περιβάλλοντος, της ανθρώπινης υγείας και της εξοικονόμησης ενέργειας μέσω της διαλογής στην πηγή και την ανακύκλωση των αποβλήτων. Συνεπώς, η υλοποίηση της παρούσας δράσης συμβάλλει μεσοπρόθεσμα στην επίτευξη της αειφόρου ανάπτυξης.

Σχέσεις μεταξύ των παραπάνω τομέων

Σύμφωνα με τα προαναφερθέντα η υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 2Α.νι συμβάλλει θετικά στο περιβάλλον, στα ύδατα, στον πληθυσμό, στην ανθρώπινη υγεία και μακροπρόθεσμα στην αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής.

Πίνακας 7. 9: Αξιολόγηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων Ειδικού Στόχου 2Α.νι.

Αξιολόγηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων										
Τομείς αξιολόγησης περιβ/κών επιπτώσεων του Ε.Π.	Χαρακτηρισμός	Κλίμακα/ Ένταση	Είδος	Πιθανότητα	Σημαντικότητα	Χρονικός ορίζοντας εμφάνισης	Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Αθροιστικότητα ή συνέργεια	Διασυνοριακή διάσταση
Βιοποικιλότητα - Οικοσυστήματα	+	+++	Π/Γ	3	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
Χλωρίδα, πανίδα	-	Εξαρτάται από έργο	Π/Γ	2	3	Βράχυ	Μον	Μ/Α	Όχι	Όχι
Έδαφος	+	+++	Π/Γ	3	3	Βράχυ	Μον		Ναι (Υδατα)	Όχι
Υδατα	+	+++	Π/Γ	3	3	Μάκρο	Μον		Ναι	Όχι
Παραγωγή αποβλήτων	+	+++	Π/Γ	1	3	Βράχυ	Μον		Ναι (Κλιμ. Αλ/γη)	Όχι
Ατμόσφαιρα	+	++	Π/Γ	1	1	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
Κλιματική αλλαγή (Μετριασμός)	+	+++	Δ/Γ	3	3	Βράχυ	Μον		Ναι	Ναι

Αξιολόγηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων										
Τομείς αξιολόγησης περιβ/κών επιπτώσεων του Ε.Π.	Χαρακτηρισμός	Κλίμακα / Ένταση	Είδος	Πιθανότητα	Σημαντικότητα	Χρονικός ορίζοντας εμφάνισης	Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Αθροιστικότητα ή συνέργεια	Διασυννοριακή διάσταση
Κλιματική αλλαγή (Προσαρμογή)	+	+++	Δ/Γ	3	3	Μάκρο	Μον		Ναι	Ναι
Πληθυσμός	+	+++	Π/Γ	3	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
Ανθρώπινη υγεία	+	+++	Π/Γ	3	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
Θόρυβος	-	-	Π/Γ	1	1	Βράχυ	Πρωσ	AN	Όχι	Όχι
Υλικά περιουσιακά στοιχεία	+	+++	Π/Γ	3	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
Πολιτιστική κληρονομιά	0									
Τοπίο	-	-	Π/Γ	2	2	Βράχυ	Πρωσ	AN	Όχι	Όχι
Αειφόρος ανάπτυξη	+	+++	Δ/Γ	3	3	Μάκρο	Μον		Όχι	Όχι
Συνολική αξιολόγηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων Ειδικού Στόχου 2Α.νι:	<p>Η υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 2Α.νι συμβάλλει θετικά στην πλειοψηφία των προαναφερθέντων τομέων. Δεν προκύπτουν επιπτώσεις στην πολιτιστική κληρονομιά, ενώ αναμένονται αρνητικές επιπτώσεις στη χλωρίδα και πανίδα, στο θόρυβο και στο τοπίο.</p> <p>Ο Ειδικός Στόχος 2Α.νι περιλαμβάνει δράσεις η υλοποίηση των οποίων συνεπάγεται θετικές περιβαλλοντικές επιπτώσεις μέσω της πρόληψης και ορθής διαχείρισης αποβλήτων, συμβάλλοντας στη μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου. Συνεπώς, ο Ε.Σ. ικανοποιεί την αρχή της «μη πρόκλησης σημαντικής βλάβης» (άρθρο 17 Κανονισμού (ΕΕ) 2020/852).</p> <p>Επίσης, ο Ειδικός Στόχος 2Α.νι συμβάλλει στην υλοποίηση του αναθεωρημένου ΠΕΣΔΑ Ηπείρου, λαμβάνοντας υπόψη και τις αρχές της κυκλικής οικονομίας.</p>									

- **Αξιολόγηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων Ειδικού Στόχου 2B.viii: Προώθηση της βιώσιμης, πολυτροπικής αστικής κινητικότητας, ως μέρος της μετάβασης σε μια οικονομία μηδενικών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα**

Ο Ειδικός Στόχος 2B.viii περιλαμβάνει τον τύπο Δράσης 2B.viii.1: Παρεμβάσεις που συμβάλλουν στην βελτίωση της αστικής κινητικότητας και ως ενδεικτική δράση τις

ολοκληρωμένες παρεμβάσεις που συνδυάζουν δίκτυα ποδηλατοδρόμων με πεζοδρόμια ή/και δρόμους ήπιας κυκλοφορίας.

Η αξιολόγηση των επιπτώσεων αυτών συνοψίζεται στον Πίνακα 7.10.

Βιοποικιλότητα – Οικοσυστήματα

Δεν προκύπτουν αρνητικές επιπτώσεις από την υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 2B.viii. Αντίθετα, αναμένονται θετικές επιπτώσεις στη βιοποικιλότητα μέσω της μείωσης των εκπομπών αερίων ρύπων, της βελτίωσης της ποιότητας ζωής και της προστασίας του περιβάλλοντος που θα προκύψουν από την υλοποίηση των δράσεων.

Χλωρίδα, πανίδα

Δεν προκύπτουν αρνητικές επιπτώσεις από την υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 2B.viii μιας και οι δράσεις αναμένονται να γίνουν εντός αστικού ιστού.

Έδαφος

Κατά το στάδιο κατασκευής των προτεινόμενων έργων του Ειδικού Στόχου 2B.viii αναμένεται να προκύψουν αλλαγές στα μορφολογικά χαρακτηριστικά της περιοχής. Οι αλλαγές αυτές εξαρτώνται από το μέγεθος του έργου και δύναται να είναι μικρής κλίμακας εφόσον πραγματοποιηθούν μόνο οι εντελώς απαραίτητες εκσκαφές. Κρίσιμης σημασίας είναι τα υλικά εκσκαφών να χρησιμοποιηθούν κατά το δυνατόν για την επανεπίχωση αυτών (όπου απαιτείται), καθώς και για τη διαμόρφωση επιφανειών στους χώρους των έργων.

Με την ολοκλήρωση των εργασιών κατασκευής των προτεινόμενων έργων θα απομακρυνθούν οι εργοταξιακές εγκαταστάσεις και θα δοθεί έμφαση στην αποκατάσταση και επαναφορά του χώρου, κατά το δυνατό, στην φυσική του αρχική κατάσταση.

Σε κάθε περίπτωση η υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 2B.viii έχει θετικές επιπτώσεις, μιας και οι όποιες παρεμβάσεις στο έδαφος θα έχουν ως σκοπό την βελτίωση της αστικής κινητικότητας, με στόχο την μετάβαση σε μια οικονομία μηδενικών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα.

Υδατα

Στη φάση κατασκευής των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 2B.viii θα απαιτηθούν ποσότητες νερού για εργοταξιακή χρήση. Οι ποσότητες αυτές θα καλυφθούν από το δίκτυο ύδρευσης της ΔΕΥΑ του αρμόδιου Δήμου. Εκτιμάται ότι οι ποσότητες νερού που θα απαιτηθούν για την υλοποίηση των εργασιών θα είναι μικρές και δε θα επηρεάσουν τους υδατικούς πόρους της περιοχής. Αναμφίβολα, θα ληφθούν κατάλληλα μέτρα και θα εφαρμοστούν ορθές εργοταξιακές πρακτικές με σκοπό την αποφυγή άσκοπης κατανάλωσης νερού.

Παραγωγή αποβλήτων

Κατά το στάδιο κατασκευής των προτεινόμενων έργων του Ειδικού Στόχου 2B.viii αναμένεται να προκύψουν στερεά απόβλητα όπως υλικά εκσκαφής. Οι ποσότητες αυτές εξαρτώνται από το μέγεθος του έργου. Τα υλικά εκσκαφών χρησιμοποιούνται κατά το δυνατόν για την επανεπίχωση αυτών (όπου απαιτείται), καθώς και για τη διαμόρφωση επιφανειών εντός των χώρων υλοποίησης των έργων.

Επίσης, θα παραχθούν και επιπλέον στερεά απόβλητα, όπως υλικά συσκευασίας του προς εγκατάσταση εξοπλισμού και αστικού τύπου απόβλητα του εργατοτεχνικού προσωπικού του εργοταξίου. Πρόκειται για ανακυκλώσιμα, μη επικίνδυνα απόβλητα, ο τρόπος διαχείρισης των οποίων πρέπει να γίνει σύμφωνα με όσα ορίζει η εν ισχύ σχετική νομοθεσία.

Ατμόσφαιρα

Στη φάση κατασκευής των ενδεικτικών δράσεων αναμένεται να επιβαρυνθεί η ποιότητα του αέρα τοπικά στις περιοχές που λαμβάνουν χώρα οι εργασίες. Οι επιπτώσεις αυτές οφείλονται στην έκλυση σκόνης από τις εργασίες εκσκαφών – κατασκευών και εκπομπών καυσαερίων των οχημάτων και των μηχανημάτων κατασκευής που θα χρησιμοποιούνται. Κρίνεται ότι οι επιπτώσεις είναι ασθενείς και άμεσα αναστρέψιμες μετά την ολοκλήρωση των εργασιών. Παρόλα αυτά απαιτείται η λήψη κατάλληλων μέτρων με στόχο τον περιορισμό τους.

Το σύνολο των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 2B.viii αποσκοπούν στη βελτίωση της αστικής κινητικότητας, συμβάλλοντας στη μείωση της ατμοσφαιρικής ρύπανσης, των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου και της κατανάλωσης ενέργειας. Συνεπώς, οι επιπτώσεις στην ατμόσφαιρα είναι θετικές.

Κλιματική αλλαγή (Μετριασμός/ Προσαρμογή)

Οι ενδεικτικές δράσεις του Ειδικού Στόχου 2B.viii αφορούν παρεμβάσεις που επιδιώκουν την ανάπτυξη ενός περιβαλλοντικά φιλικού και ενεργειακά αποδοτικού πολυτροπικού συστήματος μεταφορών στα αστικά κέντρα της Περιφέρειας (Άρτα, Ηγουμενίτσα, Ιωάννινα, Πρέβεζα) με στόχο τη μετάβαση σε μια οικονομία μηδενικών εκπομπών CO₂ στην ατμόσφαιρα. Συνεπώς, η υλοποίηση των παραπάνω δράσεων συμβάλλουν βραχυπρόθεσμα στον μετριασμό της κλιματικής αλλαγής και μακροπρόθεσμα στην προσαρμογή.

Πληθυσμός

Το Σχέδιο Βιώσιμης Αστικής Κινητικότητας σημαίνει "Σχεδιασμός με τον άνθρωπο στο επίκεντρο". Η υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 2B.viii συνεπάγεται θετικές επιπτώσεις στον πληθυσμό της Περιφέρειας Ηπείρου, καθώς αυτές θα:

- βελτιώσουν τις συνθήκες προσβασιμότητας στα εναλλακτικά μέσα μεταφοράς,

- βελτιώσουν την ασφάλεια στις μετακινήσεις,
- ενισχύσουν την προσβασιμότητα των υποδομών και των μέσων για τα άτομα με αναπηρία και με μειωμένη κινητικότητα,
- συμβάλλουν στην αύξηση της αποδοτικότητας και της αποτελεσματικότητας στη μετακίνηση ανθρώπων και αγαθών,
- ενισχύσουν την ελκυστικότητα και την ποιότητα του αστικού περιβάλλοντος.

Ανθρώπινη υγεία

Η υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 2B.viii συνεπάγεται θετικές επιπτώσεις στην ανθρώπινη υγεία των κατοίκων της Περιφέρειας Ηπείρου, καθώς συμβάλλουν στη μείωση των εκπομπών αερίων ρύπων, στη βελτίωση της ποιότητας ζωής και στην προστασία του περιβάλλοντος.

Θόρυβος

Κατά την φάση κατασκευής των έργων των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 2B.viii αναμένεται αύξηση προσωρινά της στάθμης του παραγόμενου θορύβου από τα μηχανήματα και τις εργασίες στους χώρους. Η επίπτωση αυτή στο ακουστικό περιβάλλον γενικά χαρακτηρίζεται ασθενής, βραχυχρόνια και μερικώς αντιμετωπίσιμη, καθότι δύναται να μετριαστεί με τη λήψη κατάλληλων μέτρων προστασίας. Είναι επίσης πλήρως αναστρέψιμη, αφού διαρκεί όσο και η φάση κατασκευής των έργων.

Το σύνολο των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 2B.viii αποσκοπούν στη προώθηση ήπιων τρόπων μετακίνησης, συμβάλλοντας στη μείωση των επιπέδων θορύβου στο περιβάλλον.

Υλικά περιουσιακά στοιχεία

Η υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 2B.viii θα συμβάλλει στην αναβάθμιση και εκσυγχρονισμό των υποδομών της Περιφέρειας Ηπείρου. Επίσης, οι δράσεις αυτές συμβάλλουν και στην αύξηση της περιουσιακής αξίας των ακινήτων των ιδιοκτητών στις περιοχές που αυτές υλοποιούνται.

Πολιτιστική κληρονομιά

Δεν προκύπτουν επιπτώσεις στην πολιτιστική κληρονομιά της περιοχής από την υλοποίηση και λειτουργία των προβλεπόμενων έργων του Ειδικού Στόχου 2B.viii.

Τοπίο

Αναμένεται μικρή έως μηδαμινή υποβάθμιση στο τοπίο και στο αισθητικό περιβάλλον της περιοχής λόγω της κυκλοφορίας των οχημάτων, της λειτουργίας εργοταξίου, των

προσωρινών χώρων απόθεσης υλικών κ.ά. Σε κάθε περίπτωση η επίπτωση αυτή θα είναι προσωρινή και πλήρως αναστρέψιμη, καθώς εκτείνεται χρονικά μέχρι την ολοκλήρωση των εργασιών.

Η υλοποίηση των προβλεπόμενων έργων του Εδικού Στόχου 2B.viii θα συμβάλλει θετικά στην ανάδειξη του τοπίου των περιοχών ενδιαφέροντος.

Αειφόρος ανάπτυξη

Το Σχέδιο Βιώσιμης Αστικής Κινητικότητας (ΣΒΑΚ) είναι ένα στρατηγικό σχέδιο το οποίο βασίζεται σε υφιστάμενες πρακτικές σχεδιασμού, λαμβάνοντας υπόψη αρχές όπως είναι η συμμετοχή των πολιτών στις διαδικασίες αποφάσεων, η ολιστική προσέγγιση στην άσκηση πολιτικής καθώς και η συνεχής αξιολόγηση των παρεμβάσεων. Βασικό κριτήριο για την εκπόνηση του σχεδίου είναι η ικανοποίηση των υφιστάμενων και των μελλοντικών αναγκών μετακίνησης προκειμένου να βελτιωθεί η ποιότητα ζωής στα αστικά κέντρα. Συνεπώς, η υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 2B.viii συμβάλλει μεσοπρόθεσμα στην επίτευξη της αειφόρου ανάπτυξης.

Σχέσεις μεταξύ των παραπάνω τομέων

Σύμφωνα με τα προαναφερθέντα η υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 2B.viii συμβάλλει θετικά στο περιβάλλον, στον πληθυσμό, στην ανθρώπινη υγεία και μακροπρόθεσμα στην αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής.

Πίνακας 7. 10: Αξιολόγηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων Ειδικού Στόχου 2B.viii.

Αξιολόγηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων										
Τομείς αξιολόγησης περιβ/κών επιπτώσεων του Ε.Π.	Χαρακτηρισμός	Κλίμακα/ Ένταση	Είδος	Πιθανότητα	Σημαντικότητα	Χρονικός ορίζοντας εμφάνισης	Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Αθροιστικότητα ή συνέργεια	Διασυννοριακή διάσταση
Βιοποικιλότητα - Οικοσυστήματα	+	+++	Π/Γ	1	1	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
Χλωρίδα, πανίδα	0									
Έδαφος	+	+++	Π/Γ	2	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
Υδατα	-	-	Π/Γ	1	1	Βράχυ	Μον	Μ/Α	Όχι	Όχι
Παραγωγή αποβλήτων	-	--	Π/Γ	3	3	Βράχυ	Πρωσ	ΑΝ	Όχι	Όχι

Αξιολόγηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων										
Τομείς αξιολόγησης περιβ/κών επιπτώσεων του Ε.Π.	Χαρακτηρισμός	Κλίμακα / Ένταση	Είδος	Πιθανότητα	Σημαντικότητα	Χρονικός ορίζοντας εμφάνισης	Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Αθροιστικότητα ή συνέργεια	Διασυννοριακή διάσταση
Ατμόσφαιρα	+	+++	Π/Γ	3	3	Βράχυ	Μον		Ναι (Κλιμ. Αλλ/γη)	Όχι
Κλιματική αλλαγή (Μετριασμός)	+	+++	Δ/Γ	3	3	Βράχυ	Μον		Ναι	Όχι
Κλιματική αλλαγή (Προσαρμογή)	+	+++	Δ/Γ	3	3	Μάκρο	Μον		Ναι	Όχι
Πληθυσμός	+	+++	Π/Γ	3	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
Ανθρώπινη υγεία	+	+++	Π/Γ	3	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
Θόρυβος	-	-	Π/Γ	2	3	Βράχυ	Πρωσ	ΑΝ	Όχι	Όχι
Υλικά περιουσιακά στοιχεία	+	+++	Π/Γ	3	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
Πολιτιστική κληρονομιά	0									
Τοπίο	+	+++	Π/Γ	2	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
Αειφόρος ανάπτυξη	+	+++	Δ/Γ	3	3	Μάκρο	Μον		Όχι	Όχι
Συνολική αξιολόγηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων Ειδικού Στόχου 2B.viii:	<p>Η υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 2B.viii συμβάλλει θετικά στην πλειοψηφία των προαναφερθέντων τομέων. Δεν προκύπτουν επιπτώσεις στη χλωρίδα και πανίδα και στην πολιτιστική κληρονομιά, ενώ αναμένονται αρνητικές επιπτώσεις στα ύδατα, στα απόβλητα και στο θόρυβο. Ο Ειδικός Στόχος 2B.viii περιλαμβάνει δράσεις η υλοποίηση των οποίων συνεπάγεται θετικές περιβαλλοντικές επιπτώσεις μέσω της μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου και ειδικότερα του CO₂ στην ατμόσφαιρα. Συνεπώς, ο Ε.Σ. ικανοποιεί την αρχή της «μη πρόκλησης σημαντικής βλάβης» (άρθρο 17 Κανονισμού (ΕΕ) 2020/852).</p> <p>Επίσης, ο Ειδικός Στόχος 2B.viii συμβάλλει στην υλοποίηση των Σχεδίων Βιώσιμης Αστικής Κινητικότητας (ΣΒΑΚ) στα αστικά κέντρα της Περιφέρειας Ηπείρου (Άρτα, Ηγουμενίτσα, Ιωάννινα, Πρέβεζα).</p>									

▪ **Αξιολόγηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων Ειδικού Στόχου 3.ι: Ανάπτυξη ενός ανθεκτικού στην κλιματική αλλαγή, έξυπνου, ασφαλούς, βιώσιμου και διατροφικού ΔΕΔ-Μ**

Ο Ειδικός Στόχος 3.ι περιλαμβάνει τον τύπο Δράσης 3.ι.1: Οδικές μεταφορές των διαδρόμων του εκτεταμένου δικτύου των ΔΕΔ-Μ στην Περιφέρεια Ηπείρου και έχει ως ενδεικτική δράση την ανακατασκευή/εκσυγχρονισμό των οδικών υποδομών του ΔΕΔ-Μ εντός της Περιφέρειας Ηπείρου. Λαμβάνεται υπόψη ο κατάλογος έργων και οι προτεραιότητες που αφορούν αποκλειστικά το οδικό δίκτυο στην Περιφέρεια Ηπείρου, όπως προσδιορίζονται στο Στρατηγικό Πλαίσιο Επενδύσεων Μεταφορών (ΣΠΕΜ) και στο Εθνικό Στρατηγικό Σχέδιο Μεταφορών / Εξειδίκευση για την Περιφέρεια Ηπείρου.

Από το ΠεΠ θα υλοποιηθούν έργα υποδομών του αναλυτικού ΔΕΔ-Μ συμπληρωματικά με την αντίστοιχη δράση που θα χρηματοδοτηθεί από το Τομεακό Πρόγραμμα και θα αφορά το μέτρο με Κωδικό RI-Infra 10 και τίτλο «Αναβάθμιση οδικού άξονα Ηγουμενίτσα-Πάργα-Πρέβεζα», όπως καταγράφεται στον Πυλώνα 8: Προώθηση Περιφερειακής Κινητικότητας & Ανάπτυξης του Εθνικού Στρατηγικού Σχεδίου Μεταφορών.

Η αξιολόγηση των επιπτώσεων αυτών συνοψίζεται στον Πίνακα 7.11.

Βιοποικιλότητα – Οικοσυστήματα

Δεν προκύπτουν αρνητικές επιπτώσεις από την υλοποίηση της ενδεικτικής δράσης του Ειδικού Στόχου 3.ι. μιας και η υλοποιούμενες οδικές υποδομές δεν θα επηρεάσουν ζώνες με ειδικό οικολογικό ενδιαφέρον. Σε κάθε περίπτωση η όποια πιθανότητα άμεσης ή έμμεσης υποβάθμισης δύναται να προκληθεί από την κατασκευή των έργων, πρόκειται να εξεταστεί στο πλαίσιο εκπόνησης των επιμέρους μελετών περιβαλλοντικής αδειοδότησης.

Χλωρίδα, πανίδα

Κρίνεται ότι κατά το στάδιο κατασκευής των οδικών υποδομών του Ειδικού Στόχου 3.ι αναμένεται να επηρεαστούν η χλωρίδα και η πανίδα της περιοχής. Ο βαθμός στον οποίο θα επηρεαστούν εξαρτάται από το μέγεθος του έργου και από το φυσικό περιβάλλον που θα λάβει χώρα το έργο. Σε κάθε περίπτωση η όποια πιθανότητα άμεσης ή έμμεσης υποβάθμισης δύναται να προκληθεί από την κατασκευή των έργων, πρόκειται να εξεταστεί στο πλαίσιο εκπόνησης των επιμέρους μελετών περιβαλλοντικής αδειοδότησης.

Έδαφος

Κατά το στάδιο ανακατασκευής/εκσυγχρονισμού των οδικών υποδομών του Ειδικού Στόχου 3.ι αναμένεται να προκύψουν αλλαγές στα μορφολογικά χαρακτηριστικά της περιοχής. Οι αλλαγές αυτές εξαρτώνται από το μέγεθος του έργου. Σε κάθε περίπτωση η όποια πιθανότητα άμεσης ή έμμεσης υποβάθμισης δύναται να προκληθεί από την κατασκευή

των οδικών υποδομών, πρόκειται να εξεταστεί στο πλαίσιο εκπόνησης των επιμέρους μελετών περιβαλλοντικής αδειοδότησης.

Υδατα

Στη φάση ανακατασκευής/εκσυγχρονισμού των οδικών υποδομών του Ειδικού Στόχου 3.ι θα απαιτηθούν ποσότητες νερού για εργοταξιακή χρήση. Οι ποσότητες αυτές θα καλυφθούν από το δίκτυο ύδρευσης της ΔΕΥΑ του αρμόδιου Δήμου. Εκτιμάται ότι οι ποσότητες νερού που θα απαιτηθούν για την υλοποίηση των εργασιών δε θα επηρεάσουν τους υδατικούς πόρους της περιοχής. Αναμφίβολα, θα ληφθούν κατάλληλα μέτρα και θα εφαρμοστούν ορθές εργοταξιακές πρακτικές με σκοπό την αποφυγή άσκοπης κατανάλωσης νερού.

Παραγωγή αποβλήτων

Κατά το στάδιο ανακατασκευής/εκσυγχρονισμού των οδικών υποδομών του Ειδικού Στόχου 3.ι αναμένεται να προκύψουν στερεά απόβλητα όπως υλικά εκσκαφής. Οι ποσότητες αυτές εξαρτώνται από το μέγεθος του έργου. Τα υλικά εκσκαφών χρησιμοποιούνται κατά το δυνατόν για την επανεπίχωση αυτών (όπου απαιτείται), καθώς και για τη διαμόρφωση επιφανειών εντός των χώρων υλοποίησης των έργων.

Τέλος, θα παραχθούν και επιπλέον στερεά απόβλητα, όπως αστικού τύπου απόβλητα του εργατοτεχνικού προσωπικού του εργοταξίου. Πρόκειται για μη επικίνδυνα απόβλητα, ο τρόπος διαχείρισης των οποίων πρέπει να γίνει σύμφωνα με όσα ορίζει η εν ισχύ σχετική νομοθεσία.

Ατμόσφαιρα

Στη φάση ανακατασκευής/εκσυγχρονισμού της ενδεικτικής δράσης του Ειδικού Στόχου 3.ι αναμένεται να επιβαρυνθεί η ποιότητα του αέρα τοπικά στις περιοχές που λαμβάνουν χώρα οι εργασίες κατασκευής τους. Οι επιπτώσεις αυτές οφείλονται στην έκλυση σκόνης από τις εργασίες εκσκαφών – κατασκευών και εκπομπών καυσαερίων των οχημάτων και των μηχανημάτων κατασκευής που θα χρησιμοποιούνται. Κρίνεται ότι οι επιπτώσεις είναι ασθενείς και άμεσα αναστρέψιμες μετά την ολοκλήρωση των εργασιών. Παρόλα αυτά απαιτείται η λήψη κατάλληλων μέτρων με στόχο τον περιορισμό τους.

Σε κάθε περίπτωση θα υπερτερούν οι θετικές επιπτώσεις των προτεινόμενων έργων υποδομών καθώς αυτά θα συμβάλουν στη μείωση της κατανάλωσης των καυσίμων κίνησης και συνεπώς στην μείωση των εκπομπών CO₂ στην ατμόσφαιρα.

Κλιματική αλλαγή (Μετριασμός/ Προσαρμογή)

Η υλοποίηση της ενδεικτικής δράσης του Ειδικού Στόχου 3.ι θα συμβάλει στη μείωση της κατανάλωσης των καυσίμων κίνησης και συνεπώς στην μείωση των εκπομπών CO₂ στην

ατμόσφαιρα. Συνεπώς, η ανακατασκευή/εκσυγχρονισμός των οδικών υποδομών του ΔΕΔ-Μ εντός της Περιφέρειας Ηπείρου συμβάλλει βραχυπρόθεσμα στον μετριασμό της κλιματικής αλλαγής και μακροπρόθεσμα στην προσαρμογή.

Πληθυσμός

Η υλοποίηση της ενδεικτικής δράσης του Ειδικού Στόχου 3.ι συνεπάγεται θετικές επιπτώσεις στον πληθυσμό της Περιφέρειας Ηπείρου, καθώς μέσω αυτής θα:

- αντιμετωπιστούν προβλήματα κινητικότητας και οδικής συνδεσιμότητας,
- εξυπηρετηθεί άμεσα η διαπεριφερειακή, διακρατική και διασυνοριακή συνεργασία και
- αυξηθεί η ελκυστικότητά της Περιφέρειας ως προορισμός και η περαιτέρω ανάπτυξή της.

Ανθρώπινη υγεία

Εφόσον μέσω της ενδεικτικής δράσης του Ειδικού Στόχου 3.ι αντιμετωπίζονται προβλήματα κινητικότητας και οδικής συνδεσιμότητας, ενισχύεται η πρόσβαση του πληθυσμού σε υποδομές υγείας (π.χ. γιατρούς, νοσοκομεία κλπ). Συνεπώς, οι δράσεις ανακατασκευής/εκσυγχρονισμού των οδικών υποδομών του ΔΕΔ-Μ του Ειδικού Στόχου 3.ι συμβάλλουν θετικά στην ανθρώπινη υγεία του πληθυσμού της Περιφέρειας Ηπείρου.

Θόρυβος

Κατά την φάση ανακατασκευής/εκσυγχρονισμού των οδικών υποδομών του Ειδικού Στόχου 3.ι αναμένεται αύξηση προσωρινά της στάθμης του παραγόμενου θορύβου από τα μηχανήματα και τις εργασίες στους χώρους. Η επίπτωση αυτή στο ακουστικό περιβάλλον γενικά χαρακτηρίζεται ασθενής, βραχυχρόνια και μερικώς αντιμετωπίσιμη, καθότι δύναται να μετριαστεί με τη λήψη κατάλληλων μέτρων προστασίας. Είναι επίσης πλήρως αναστρέψιμη, αφού διαρκεί όσο και η φάση κατασκευής των έργων.

Υλικά περιουσιακά στοιχεία

Η υλοποίηση της ενδεικτικής δράσης του Ειδικού Στόχου 3.ι θα συμβάλλει στην αναβάθμιση και εκσυγχρονισμό των οδικών υποδομών της Περιφέρειας. Επίσης, οι νέες οδικές υποδομές θα τηρούν τις απαιτούμενες προδιαγραφές ποιότητας, αποτρέποντας την πρόκληση βλαβών στα διερχόμενα οχήματα.

Πολιτιστική κληρονομιά

Η υλοποίηση της ενδεικτικής δράσης του Ειδικού Στόχου 3.ι συνεπάγεται θετικές επιπτώσεις στην πολιτιστική κληρονομιά της Περιφέρειας Ηπείρου καθώς θα συμβάλλει στην αύξηση της ελκυστικότητας της Περιφέρειας ως προορισμός.

Τοπίο

Κατά το στάδιο ανακατασκευής/εκσυγχρονισμού των οδικών υποδομών του Ειδικού Στόχου 3.ι αναμένεται υποβάθμιση στο τοπίο και στο αισθητικό περιβάλλον της περιοχής λόγω της κυκλοφορίας των οχημάτων, της λειτουργίας εργοταξίου, των προσωρινών χώρων απόθεσης υλικών κ.ά. Οι αλλαγές αυτές εξαρτώνται από το μέγεθος του έργου. Σε κάθε περίπτωση η όποια πιθανότητα άμεσης ή έμμεσης υποβάθμισης δύναται να προκληθεί από την κατασκευή των οδικών υποδομών, πρόκειται να εξεταστεί στο πλαίσιο εκπόνησης των επιμέρους μελετών περιβαλλοντικής αδειοδότησης. Σε κάθε περίπτωση η επίπτωση αυτή θα είναι προσωρινή και πλήρως αναστρέψιμη, καθώς εκτείνεται χρονικά μέχρι την ολοκλήρωση των εργασιών.

Αειφόρος ανάπτυξη

Ο Ειδικός Στόχος 3.ι στοχεύει στην ολοκλήρωση των αναγκαίων μεταφορικών υποδομών διασφαλίζοντας την απρόσκοπτη κινητικότητα ενδοπεριφερειακά και διαπεριφερειακά, τη διαμόρφωση ενός ασφαλούς και βιώσιμου (οικονομικά, περιβαλλοντικά) συστήματος μεταφορών και τη στήριξη της πολυτροπικής ανάπτυξης των μεταφορών.

Σχέσεις μεταξύ των παραπάνω τομέων

Σύμφωνα με τα προαναφερθέντα η υλοποίηση της ενδεικτικής δράσης του Ειδικού Στόχου 3.ι συμβάλλει θετικά στις υποδομές (υλικά περιουσιακά στοιχεία), στον πληθυσμό, στην ανθρώπινη υγεία και μακροπρόθεσμα στην αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής.

Πίνακας 7.11: Αξιολόγηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων Ειδικού Στόχου 3.ι

Αξιολόγηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων										
Τομείς αξιολόγησης περιβ/κών επιπτώσεων του Ε.Π.	Χαρακτηρισμός	Κλίμακα/ Ένταση	Είδος	Πιθανότητα	Σημαντικότητα	Χρονικός ορίζοντας εμφάνισης	Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Αθροιστικότητα ή συνέργεια	Διασυνοριακή διάσταση
Βιοποικιλότητα - Οικοσυστήματα	0									
Χλωρίδα, πανίδα	-	Εξαρτάται από έργο	Π/Γ	1	3	Βράχyu	Μον	Μ/Α	Όχι	Όχι
Έδαφος	-	Εξαρτάται από έργο	Π/Γ	2	3	Βράχyu	Μον	Μ/Α	Όχι	Όχι
Ύδατα	-	-	Π/Γ	1	2	Βράχyu	Μον	Μ/Α	Όχι	Όχι

Αξιολόγηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων										
Τομείς αξιολόγησης περιβ/κών επιπτώσεων του Ε.Π.	Χαρακτηρισμός	Κλίμακα / Ένταση	Είδος	Πιθανότητα	Σημαντικότητα	Χρονικός ορίζοντας εμφάνισης	Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Αθροιστικότητα ή συνέργεια	Διασυννοριακή διάσταση
Παραγωγή αποβλήτων	-	Εξαρτάται από έργο	Π/Γ	2	3	Βράχυ	Πρωσ	AN	Όχι	Όχι
Ατμόσφαιρα	+	+++	Π/Γ	2	3	Βράχυ	Μον		Ναι (Κλιμ. Αλ/γη)	Όχι
Κλιματική αλλαγή (Μετριασμός)	+	+++	Δ/Γ	2	2	Βράχυ	Μον		Ναι	Όχι
Κλιματική αλλαγή (Προσαρμογή)	+	+++	Δ/Γ	2	2	Μάκρο	Μον		Ναι	Όχι
Πληθυσμός	+	+++	Π/Γ	2	2	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
Ανθρώπινη υγεία	+	+++	Π/Γ	2	2	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
Θόρυβος	-	-	Π/Γ	2	2	Βράχυ	Πρωσ	AN	Όχι	Όχι
Υλικά περιουσιακά στοιχεία	+	+++	Π/Γ	2	2	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
Πολιτιστική κληρονομιά	+	+++	Π/Γ	2	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
Τοπίο	-	-	Π/Γ	2	2	Βράχυ	Πρωσ	AN	Όχι	Όχι
Αειφόρος ανάπτυξη	+	+++	Δ/Γ	2	3	Μάκρο	Μον		Όχι	Όχι
Συνολική αξιολόγηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων Ειδικού Στόχου 3.ι:	<p>Η υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 3.ι συμβάλλει θετικά στην ατμόσφαιρα, στα υλικά περιουσιακά στοιχεία, στον πληθυσμό, στην ανθρώπινη υγεία, στην πολιτιστική κληρονομιά και στην επίτευξη της αειφόρου ανάπτυξης.</p> <p>Δεν προκύπτουν επιπτώσεις στη βιοποικιλότητα. Αντίθετα, αναμένονται αρνητικές επιπτώσεις στη χλωρίδα και πανίδα, στο έδαφος, στα ύδατα, στα απόβλητα στο θόρυβο και στο τοπίο.</p> <p>Ο Ειδικός Στόχος 3.ι περιλαμβάνει δράσεις η υλοποίηση των οποίων συνεπάγονται θετικές περιβαλλοντικές επιπτώσεις μέσω της μείωσης της κατανάλωσης των καυσίμων κίνησης και συνεπώς της μείωσης εκπομπών CO₂ στην ατμόσφαιρα. Συνεπώς, ο Ε.Σ. ικανοποιεί την αρχή της «μη πρόκλησης σημαντικής βλάβης» (άρθρο 17 Κανονισμού (ΕΕ) 2020/852).</p>									

Αξιολόγηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων										
Τομείς αξιολόγησης περιβ/κών επιπτώσεων του Ε.Π.	Χαρακτηρισμός	Κλίμακα / Ένταση	Είδος	Πιθανότητα	Σημαντικότητα	Χρονικός ορίζοντας εμφάνισης	Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Αθροιστικότητα ή συνέργεια	Διασυνοριακή διάσταση
	Επίσης, ο Ειδικός Στόχος 3.ι συμβάλλει στην υλοποίηση του Εθνικού Στρατηγικού Σχεδίου Μεταφορών (ΕΣΣΜ) στα όρια της Περιφέρειας Ηπείρου.									

- **Αξιολόγηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων Ειδικού Στόχου 3.ii: Ανάπτυξη και ενίσχυση της βιώσιμης, ανθεκτικής στην κλιματική αλλαγή, έξυπνης, ασφαλούς και διατροφικής εθνικής, περιφερειακής και τοπικής κινητικότητας, με καλύτερη πρόσβαση σε ΔΕΔ-Μ και στη διασυνοριακή κινητικότητα**

Ο Ειδικός Στόχος 3.ii περιλαμβάνει τον τύπο Δράσης 3.ii.1: Αναβάθμιση οδικού δικτύου Περιφέρειας Ηπείρου και τον τύπο Δράσης 3.ii.2: Δράσεις οδικής ασφάλειας.

Ο τύπος Δράσης 3.ii.1: Αναβάθμιση οδικού δικτύου Περιφέρειας Ηπείρου περιλαμβάνει ως ενδεικτική δράση την υλοποίηση οδικών υποδομών του εθνικού, επαρχιακού και τοπικού δικτύου για την αναβάθμιση ενδοπεριφερειακής κινητικότητας με έμφαση στη σύνδεση με αστικά, εμπορικά, οικονομικά κέντρα και τουριστικούς πόλους της Περιφέρειας.

Προτεραιότητα θα δοθεί στην ολοκλήρωση των τμηματοποιημένων πράξεων που πιθανόν να προκύψουν από το ΕΠ Ήπειρος 2014-2020 α) «Ολοκλήρωση μεγάλου δακτυλίου πόλης Ιωαννίνων (κόμβος πανηπειρωτικού σταδίου - κόμβος Βογιάνου)» και β) «Παράκαμψη Νικόπολης - Συγκοινωνιακά έργα ανάδειξης αρχαιολογικού χώρου Νικόπολης Περιφέρειας Ηπείρου» καθώς και τα μέτρα του Εθνικού Στρατηγικού Σχέδιου Μεταφορών όπως το μέτρο με Κωδικό RI-Infra 9 και τίτλο «Νέα οδική σύνδεση Πρέβεζας με τον Α/Δ5 (Ιόνια Οδό)».

Ο τύπος Δράσης 3.ii.2: Δράσεις οδικής ασφάλειας περιλαμβάνει τις ακόλουθες ενδεικτικές δράσεις:

- Αναβάθμιση οδικού δικτύου (εθνικό, επαρχιακό, τοπικό δίκτυο) και βελτίωση της οδικής υποδομής και του εξοπλισμού της,
- Εγκατάσταση συστημάτων παροχής πληροφόρησης προς τους χρήστες του οδικού δικτύου (επαρχιακό και τοπικό δίκτυο),
- Προμήθεια εξοπλισμού για την πρόληψη των κινδύνων οδικής ασφάλειας και τη διαχείριση των οδικών ατυχημάτων,
- Προμήθεια εξοπλισμού για την εφαρμογή δράσεων ενεργητικής οδικής ασφάλειας,

- Δράσεις ενημέρωσης - ευαισθητοποίησης του γενικού πληθυσμού για την οδική ασφάλεια.

Η αξιολόγηση των επιπτώσεων αυτών συνοψίζεται στον Πίνακα 7.12.

Βιοποικιλότητα – Οικοσυστήματα

Δεν αναμένεται να προκύψουν αρνητικές επιπτώσεις από την υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 3.ii με την προϋπόθεση ότι οι υλοποιούμενες οδικές υποδομές δεν θα επηρεάσουν ζώνες με ειδικό οικολογικό ενδιαφέρον. Σε κάθε περίπτωση η όποια πιθανότητα άμεσης ή έμμεσης υποβάθμισης δύναται να προκληθεί από την κατασκευή των έργων, πρόκειται να εξεταστεί στο πλαίσιο εκπόνησης των επιμέρους μελετών περιβαλλοντικής αδειοδότησης.

Χλωρίδα, πανίδα

Κρίνεται ότι κατά το στάδιο κατασκευής των οδικών υποδομών του Ειδικού Στόχου 3.ii αναμένεται να επηρεαστούν η χλωρίδα και η πανίδα της περιοχής. Ο βαθμός στον οποίο θα επηρεαστούν εξαρτάται από το μέγεθος του έργου και από το φυσικό περιβάλλον που θα λάβει χώρα το έργο. Σε κάθε περίπτωση η όποια πιθανότητα άμεσης ή έμμεσης υποβάθμισης δύναται να προκληθεί από την κατασκευή των έργων, πρόκειται να εξεταστεί στο πλαίσιο εκπόνησης των επιμέρους μελετών περιβαλλοντικής αδειοδότησης.

Έδαφος

Κατά το στάδιο κατασκευής των οδικών υποδομών του Ειδικού Στόχου 3.ii αναμένεται να προκύψουν αλλαγές στα μορφολογικά χαρακτηριστικά της περιοχής. Οι αλλαγές αυτές εξαρτώνται από το μέγεθος του έργου. Σε κάθε περίπτωση η όποια πιθανότητα άμεσης ή έμμεσης υποβάθμισης δύναται να προκληθεί από την κατασκευή των οδικών υποδομών, πρόκειται να εξεταστεί στο πλαίσιο εκπόνησης των επιμέρους μελετών περιβαλλοντικής αδειοδότησης.

Υδατα

Στη φάση κατασκευής των οδικών υποδομών του Ειδικού Στόχου 3.ii θα απαιτηθούν ποσότητες νερού για εργοταξιακή χρήση. Οι ποσότητες αυτές θα καλυφθούν από το δίκτυο ύδρευσης της ΔΕΥΑ του αρμόδιου Δήμου. Εκτιμάται ότι οι ποσότητες νερού που θα απαιτηθούν για την υλοποίηση των εργασιών δε θα επηρεάσουν τους υδατικούς πόρους της περιοχής. Αναμφίβολα, θα ληφθούν κατάλληλα μέτρα και θα εφαρμοστούν ορθές εργοταξιακές πρακτικές με σκοπό την αποφυγή άσκοπης κατανάλωσης νερού.

Παραγωγή αποβλήτων

Κατά το στάδιο κατασκευής των οδικών υποδομών του Ειδικού Στόχου 3.ii αναμένεται να προκύψουν στερεά απόβλητα όπως υλικά εκσκαφής. Οι ποσότητες αυτές εξαρτώνται από το μέγεθος του έργου. Τα υλικά εκσκαφών χρησιμοποιούνται κατά το δυνατόν για την επανεπίχωση αυτών (όπου απαιτείται), καθώς και για τη διαμόρφωση επιφανειών εντός των χώρων υλοποίησης των έργων.

Τέλος, θα παραχθούν και επιπλέον στερεά απόβλητα, όπως υλικά συσκευασίας του προς εγκατάσταση εξοπλισμού με στόχο την οδική ασφάλεια και αστικού τύπου απόβλητα του εργατοτεχνικού προσωπικού του εργοταξίου. Πρόκειται για ανακυκλώσιμα, μη επικίνδυνα απόβλητα, ο τρόπος διαχείρισης των οποίων πρέπει να γίνει σύμφωνα με όσα ορίζει η εν ισχύ σχετική νομοθεσία.

Ατμόσφαιρα

Στη φάση κατασκευής των οδικών υποδομών του Ειδικού Στόχου 3.ii αναμένεται να επιβαρυνθεί η ποιότητα του αέρα τοπικά στις περιοχές που λαμβάνουν χώρα οι εργασίες κατασκευής τους. Οι επιπτώσεις αυτές οφείλονται στην έκλυση σκόνης από τις εργασίες εκσκαφών – κατασκευών και εκπομπών καυσαερίων των οχημάτων και των μηχανημάτων κατασκευής που θα χρησιμοποιούνται. Κρίνεται ότι οι επιπτώσεις είναι ασθενείς και άμεσα αναστρέψιμες μετά την ολοκλήρωση των εργασιών. Παρόλα αυτά απαιτείται η λήψη κατάλληλων μέτρων με στόχο τον περιορισμό τους.

Κλιματική αλλαγή (Μετριασμός/ Προσαρμογή)

Η υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 3.ii θα συμβάλει στη μείωση της κατανάλωσης των καυσίμων κίνησης και συνεπώς στην μείωση των εκπομπών CO₂ στην ατμόσφαιρα. Συνεπώς, η αναβάθμιση των οδικών υποδομών εντός της Περιφέρειας Ηπείρου συμβάλλει βραχυπρόθεσμα στον μετριασμό της κλιματικής αλλαγής και μακροπρόθεσμα στην προσαρμογή.

Πληθυσμός

Η υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 3.ii συνεπάγεται θετικές επιπτώσεις στον πληθυσμό της Περιφέρειας Ηπείρου, καθώς μέσω αυτών θα:

- αντιμετωπιστούν προβλήματα κινητικότητας και οδικής συνδεσιμότητας,
- αυξηθεί η ελκυστικότητά της Περιφέρειας ως προορισμός και η περαιτέρω ανάπτυξή της,
- αναβαθμιστεί το οδικό δίκτυο (εθνικό, επαρχιακό, τοπικό δίκτυο) και θα βελτιωθεί η οδική υποδομή,

- ενισχυθεί η οδική ασφάλεια μέσω εγκατάστασης κατάλληλου εξοπλισμού και μέσω εκπαίδευσης και ενημέρωσης του πληθυσμού.

Ανθρώπινη υγεία

Εφόσον μέσω των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 3.ii αντιμετωπίζονται προβλήματα κινητικότητας και οδικής συνδεσιμότητας, ενισχύεται η πρόσβαση του πληθυσμού σε διάφορες υποδομές που προστατεύουν και ενισχύουν την ανθρώπινη υγεία (π.χ. υγεία, εμπορικά κέντρα, τουριστικοί προορισμοί κλπ). Επιπλέον, αναβαθμίζεται το οδικό δίκτυο και ενισχύεται η οδική ασφάλεια των χρηστών του δικτύου.

Θόρυβος

Κατά την φάση κατασκευής των οδικών υποδομών του Ειδικού Στόχου 3.ii αναμένεται αύξηση προσωρινά της στάθμης του παραγόμενου θορύβου από τα μηχανήματα και τις εργασίες στους χώρους. Η επίπτωση αυτή στο ακουστικό περιβάλλον γενικά χαρακτηρίζεται ασθενής, βραχυχρόνια και μερικώς αντιμετωπίσιμη, καθότι δύναται να μετριαστεί με τη λήψη κατάλληλων μέτρων προστασίας. Είναι επίσης πλήρως αναστρέψιμη, αφού διαρκεί όσο και η φάση κατασκευής των έργων.

Υλικά περιουσιακά στοιχεία

Η υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 3.ii θα συμβάλλει στην αναβάθμιση και εκσυγχρονισμό των οδικών υποδομών της Περιφέρειας. Επίσης, οι νέες οδικές υποδομές θα τηρούν τις απαιτούμενες προδιαγραφές ποιότητας και οδικής ασφάλειας, αποτρέποντας την πρόκληση βλαβών των οχημάτων και οδικών ατυχημάτων.

Παρόλα αυτά ενδέχεται σε κάποιες περιπτώσεις να επηρεαστεί αρνητικά η περιουσία του πληθυσμού, εξαιτίας της αναγκαιότητας απαλλοτριώσεων γης ή/και κτιρίων προκειμένου να υλοποιηθούν τα απαιτούμενα έργα υποδομής.

Πολιτιστική κληρονομιά

Η υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 3.ii συνεπάγεται θετικές επιπτώσεις στην πολιτιστική κληρονομιά της Περιφέρειας Ηπείρου καθώς θα συμβάλλει στην αύξηση της ελκυστικότητας της Περιφέρειας ως προορισμός.

Τοπίο

Κατά το στάδιο κατασκευής των οδικών υποδομών του Ειδικού Στόχου 3.ii αναμένεται υποβάθμιση στο τοπίο και στο αισθητικό περιβάλλον της περιοχής λόγω της κυκλοφορίας των οχημάτων, της λειτουργίας εργοταξίου, των προσωρινών χώρων απόθεσης υλικών κ.ά. Οι αλλαγές αυτές εξαρτώνται από το μέγεθος του έργου. Σε κάθε περίπτωση η όποια

πιθανότητα άμεσης ή έμμεσης υποβάθμισης δύναται να προκληθεί από την κατασκευή των οδικών υποδομών, πρόκειται να εξεταστεί στο πλαίσιο εκπόνησης των επιμέρους Μελετών Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων. Σε κάθε περίπτωση η επίπτωση αυτή θα είναι προσωρινή και πλήρως αναστρέψιμη, καθώς εκτείνεται χρονικά μέχρι την ολοκλήρωση των εργασιών.

Αειφόρος ανάπτυξη

Ο Ειδικός Στόχος 3.ii περιλαμβάνει δράσεις με στόχο την ανάπτυξη και ενίσχυση της βιώσιμης, ανθεκτικής στην κλιματική αλλαγή, έξυπνης, ασφαλούς και διατροφικής εθνικής, περιφερειακής και τοπικής κινητικότητας, με καλύτερη πρόσβαση σε ΔΕΔ-Μ και στη διασυνοριακή κινητικότητα. Συνεπώς, συμβάλλει στην επίτευξη αειφόρου ανάπτυξης στον τομέα των οδικών υποδομών και μετακινήσεων.

Σχέσεις μεταξύ των παραπάνω τομέων

Σύμφωνα με τα προαναφερθέντα η υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 3.ii συμβάλλει θετικά στις υποδομές (υλικά περιουσιακά στοιχεία), στον πληθυσμό, στην ανθρώπινη υγεία, στην πολιτιστική κληρονομιά, στην επίτευξη αειφόρου ανάπτυξης και μακροπρόθεσμα στην αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής.

Πίνακας 7. 12: Αξιολόγηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων Ειδικού Στόχου 3.ii.

Αξιολόγηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων										
Τομείς αξιολόγησης περιβ/κών επιπτώσεων του Ε.Π.	Χαρακτηρισμός	Κλίμακα/ Ένταση	Είδος	Πιθανότητα	Σημαντικότητα	Χρονικός ορίζοντας εμφάνισης	Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Αθροιστικότητα ή συνέργεια	Διασυνοριακή διάσταση
Βιοποικιλότητα - Οικοσυστήματα	0									
Χλωρίδα, πανίδα	-	Εξαρτάται από έργο	Π/Γ	1	3	Βράχυ	Μον	Μ/Α	Όχι	Όχι
Έδαφος	-	Εξαρτάται από έργο	Π/Γ	2	3	Βράχυ	Μον	Μ/Α	Όχι	Όχι
Υδατα	-	-	Π/Γ	1	2	Βράχυ	Μον	Μ/Α	Όχι	Όχι
Παραγωγή αποβλήτων	-	Εξαρτάται από έργο	Π/Γ	2	3	Βράχυ	Πρωσ	ΑΝ	Όχι	Όχι
Ατμόσφαιρα	+	+++	Π/Γ	2	3	Βράχυ	Μον		Ναι (Κλιμ. Αλ/γη)	Όχι

Αξιολόγηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων										
Τομείς αξιολόγησης περιβ/κών επιπτώσεων του Ε.Π.	Χαρακτηρισμός	Κλίμακα / Ένταση	Είδος	Πιθανότητα	Σημαντικότητα	Χρονικός ορίζοντας εμφάνισης	Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Αθροιστικότητα ή συνέργεια	Διασυννοριακή διάσταση
Κλιματική αλλαγή (Μετριασμός)	+	+++	Δ/Γ	2	2	Βράχυ	Μον		Ναι	Όχι
Κλιματική αλλαγή (Προσαρμογή)	+	+++	Δ/Γ	2	2	Μάκρο	Μον		Ναι	Όχι
Πληθυσμός	+	+++	Π/Γ	2	2	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
Ανθρώπινη υγεία	+	+++	Π/Γ	2	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
Θόρυβος	-	-	Π/Γ	2	2	Βράχυ	Πρωσ	AN	Όχι	Όχι
Υλικά περιουσιακά στοιχεία	+	+++	Π/Γ	2	2	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
Πολιτιστική κληρονομιά	+	+++	Π/Γ	2	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
Τοπίο	-	-	Π/Γ	2	2	Βράχυ	Πρωσ	AN	Όχι	Όχι
Αειφόρος ανάπτυξη	+	+++	Δ/Γ	2	3	Μάκρο	Μον		Όχι	Όχι
Συνολική αξιολόγηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων Ειδικού Στόχου 3.ii:	<p>Η υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 3.ii συμβάλλει θετικά στην ατμόσφαιρα, στα υλικά περιουσιακά στοιχεία, στον πληθυσμό, στην ανθρώπινη υγεία, στην πολιτιστική κληρονομιά και στην επίτευξη αειφόρου ανάπτυξης.</p> <p>Δεν προκύπτουν επιπτώσεις στη βιοποικιλότητα. Αντίθετα, αναμένονται αρνητικές επιπτώσεις στη χλωρίδα και πανίδα, στο έδαφος, στα ύδατα, στα απόβλητα, στο θόρυβο και στο τοπίο.</p> <p>Ο Ειδικός Στόχος 3.ii περιλαμβάνει δράσεις η υλοποίηση των οποίων συνεπάγονται θετικές περιβαλλοντικές επιπτώσεις μέσω της μείωσης της κατανάλωσης των καυσίμων κίνησης και συνεπώς της μείωσης εκπομπών CO₂ στην ατμόσφαιρα. Συνεπώς, ο Ε.Σ. ικανοποιεί την αρχή της «μη πρόκλησης σημαντικής βλάβης» (άρθρο 17 Κανονισμού (ΕΕ) 2020/852).</p> <p>Επίσης, ο Ειδικός Στόχος 3.ii συμβάλλει στην υλοποίηση του Εθνικού Στρατηγικού Σχεδίου Μεταφορών (ΕΣΣΜ) στα όρια της Περιφέρειας Ηπείρου.</p>									

- **Αξιολόγηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων Ειδικού Στόχου 4A.ii: Βελτίωση της ισότιμης πρόσβασης σε χωρίς αποκλεισμούς και ποιοτικές υπηρεσίες εκπαίδευσης, κατάρτισης και διά βίου μάθησης μέσω της ανάπτυξης προσβάσιμων υποδομών, μεταξύ άλλων με την ενίσχυση της ανθεκτικότητας της εξ αποστάσεως και της διαδικτυακής εκπαίδευσης και κατάρτισης.**

Ο Ειδικός Στόχος 4A.ii περιλαμβάνει τους εξής τέσσερις τύπους Δράσεων:

- Τύπος Δράσης 4A.ii.1: Εκσυγχρονισμός και βελτίωση δικτύου Υποδομών προσχολικής Εκπαίδευσης και νηπιακής - παιδικής φροντίδας.
- Τύπος Δράσης 4A.ii.2: Εκσυγχρονισμός και βελτίωση υλικοτεχνικής υποδομής και κτιριακών εγκαταστάσεων Α & Β βάρθμιας Εκπαίδευσης.
- Τύπος Δράσης 4A.ii.3: Εκσυγχρονισμός και βελτίωση υλικοτεχνικής υποδομής και κτιριακών εγκαταστάσεων Γ βάρθμιας Εκπαίδευσης.
- Τύπος Δράσης 4A.ii.4: Εκσυγχρονισμός και βελτίωση υλικοτεχνικής υποδομής και κτιριακών εγκαταστάσεων Δομών Δια Βίου Μάθησης και Επαγγελματικής Εκπαίδευσης.

Ο τύπος Δράσης 4A.ii.1 περιλαμβάνει τις ακόλουθες ενδεικτικές δράσεις:

- Δημιουργία νέων δομών προσχολικής εκπαίδευσης και φροντίδας.
- Εκσυγχρονισμός και αναβάθμιση των υφιστάμενων δομών παιδικής φροντίδας.
- Δράσεις εκσυγχρονισμού υφιστάμενων κτιριακών μονάδων και προσαρμογής τους στις νέες συνθήκες που δημιουργήθηκαν από την υγειονομική κρίση.

Ο τύπος Δράσης 4A.ii.2 περιλαμβάνει τις ακόλουθες ενδεικτικές δράσεις:

- Δημιουργία νέων δομών εγκαταστάσεων Α & Β βάρθμιας Εκπαίδευσης.
- Εκσυγχρονισμός και αναβάθμιση των υφιστάμενων δομών Α & Β βάρθμιας Εκπαίδευσης.
- Δράσεις εκσυγχρονισμού υφιστάμενων κτιριακών μονάδων και προσαρμογής τους στις νέες συνθήκες που δημιουργήθηκαν από την υγειονομική κρίση.

Ο τύπος Δράσης 4A.ii.3 περιλαμβάνει τις ακόλουθες ενδεικτικές δράσεις:

- Εκσυγχρονισμός και αναβάθμιση υφιστάμενων υποδομών και εξοπλισμού μονάδων Γ βάρθμιας Εκπαίδευσης.
- Δράσεις εκσυγχρονισμού υφιστάμενων κτιριακών μονάδων και προσαρμογής τους στις νέες συνθήκες που δημιουργήθηκαν από την υγειονομική κρίση.

Ο τύπος Δράσης 4A.ii.4 περιλαμβάνει τις ακόλουθες ενδεικτικές δράσεις:

- Εκσυγχρονισμός και αναβάθμιση των υφιστάμενων δημόσιων δομών μεταλυκειακής εκπαίδευσης, αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης, ΕΠΑ.Σ. και δια βίου μάθησης.
- Δράσεις εκσυγχρονισμού υφιστάμενων κτιριακών μονάδων και προσαρμογής τους στις νέες συνθήκες που δημιουργήθηκαν από την υγειονομική κρίση.

Η αξιολόγηση των επιπτώσεων αυτών συνοψίζεται στον Πίνακα 7.13.

Βιοποικιλότητα – Οικοσυστήματα

Δεν εντοπίζονται επιπτώσεις από την υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 4Α.ii, μιας και αυτές εκτιμάται ότι θα υλοποιηθούν σε αστικό χώρο όπου δεν εντοπίζονται ζώνες με ειδικό οικολογικό ενδιαφέρον.

Χλωρίδα, πανίδα

Από την φάση της κατασκευής νέων δομών εκπαίδευσης (προσχολικής αγωγής, Α, Β, Γ βάρθμιας εκπαίδευσης) και του εκσυγχρονισμού - αναβάθμισης αυτών αναμένεται να προκύψουν ορισμένες επιπτώσεις καθώς θα καταληφθούν χώροι, θα γίνουν χωματουργικές εργασίες και γενικά θα διαφοροποιηθεί η χλωρίδα στην άμεση ζώνη επιρροής των εργασιών. Ωστόσο, δεν αναμένεται να επηρεαστούν σημαντικά είδη χλωρίδας και πανίδας. Οι επιδράσεις είναι περιορισμένες στους εργοταξιακούς χώρους ενώ εμφανίζονται ως μόνιμες για τη ζώνη εγκατάστασης των κατασκευαστικών έργων. Με το πέρας της κατασκευής αντιμετωπίζονται οι διάφορες επιδράσεις στους ελεύθερους χώρους που θα επηρεαστούν.

Σε κάθε περίπτωση οι όποιες επιπτώσεις στη χλωρίδα και πανίδα αναμένεται να αντιμετωπιστούν σύμφωνα με τους περιβαλλοντικούς όρους (ΑΕΠΟ, ΠΠΔ) για την υλοποίηση των έργων.

Έδαφος

Η δημιουργία νέων δομών εκπαίδευσης, κατάρτισης και δια βίου μάθησης προβλέπεται να επηρεάσει σε μικρό βαθμό ορισμένα χαρακτηριστικά του εδάφους. Οι επιπτώσεις αυτές αναμένεται να είναι μέτριας έντασης και μόνιμης διάρκειας για τη ζώνη κατάληψης των κατασκευαστικών έργων.

Υδατα

Στη φάση κατασκευής των ενδεικτικών δράσεων δημιουργίας νέων δομών εκπαίδευσης πιθανόν να απαιτηθούν ποσότητες νερού για εργοταξιακή χρήση. Οι ποσότητες αυτές θα καλυφθούν από το δίκτυο ύδρευσης της ΔΕΥΑ του αρμόδιου Δήμου. Εκτιμάται ότι οι ποσότητες νερού που θα απαιτηθούν για την υλοποίηση των εργασιών θα είναι μικρές και δε θα επηρεάσουν τους υδατικούς πόρους της περιοχής.

Κατά τη λειτουργία των νέων δομών, οι απαιτήσεις σε νερό θα είναι αυξημένες οι οποίες ωστόσο δεν αναμένεται να είναι μεγάλης έντασης. Αναμφίβολα, σε κάθε περίπτωση, θα ληφθούν κατάλληλα μέτρα και θα εφαρμοστούν ορθές πρακτικές με σκοπό την αποφυγή άσκοπης κατανάλωσης νερού.

Παραγωγή αποβλήτων

Στη φάση κατασκευής των ενδεικτικών δράσεων για την δημιουργία νέων δομών εκπαίδευσης αλλά και εκσυγχρονισμού – αναβάθμισης αυτών αναμένεται η παραγωγή στερεών αποβλήτων (επικίνδυνων και μη), που αφορούν:

- απόβλητα δομικών κατασκευών που θα προκύψουν από τις εργασίες ανοικοδόμησης κτιρίων και αναβάθμισης,
- υλικά συσκευασίας του προς εγκατάσταση εξοπλισμού στις νέες δομές και τις ήδη υφιστάμενες και αστικού τύπου απόβλητα του εργατοτεχνικού προσωπικού του εργοταξίου.

Επίσης, αναμένεται να προκύψουν επιπλέον ποσότητες αστικών λυμάτων τόσο κατά τη φάση της κατασκευής όσο και της λειτουργίας των νέων δομών.

Προκειμένου να περιοριστούν οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις απαιτείται η διαχείριση των ανωτέρω αποβλήτων σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία και το αναθεωρημένο Περιφερειακό Σχέδιο Διαχείρισης Αποβλήτων (ΠΕΣΔΑ) της Περιφέρειας Ηπείρου.

Ατμόσφαιρα

Στη φάση κατασκευής των ενδεικτικών δράσεων αναμένεται να επιβαρυνθεί η ποιότητα του αέρα τοπικά στις περιοχές που λαμβάνουν χώρα οι εργασίες για τη δημιουργία νέων δομών αλλά και εκσυγχρονισμού - αναβάθμισης της προσχολικής, Α & Β βάρθμιας εκπαίδευσης. Οι επιπτώσεις αυτές οφείλονται στην έκλυση σκόνης από τις εργασίες εκσκαφών – κατασκευών και εκπομπών καυσαερίων των οχημάτων και των μηχανημάτων κατασκευής που θα χρησιμοποιούνται. Κρίνεται ότι οι επιπτώσεις είναι ασθενείς και άμεσα αναστρέψιμες μετά την ολοκλήρωση των εργασιών. Παρ' όλα αυτά απαιτείται η λήψη κατάλληλων μέτρων με στόχο τον περιορισμό τους.

Επιπρόσθετα αναμένεται να προκύψουν αέριες εκπομπές από τη λειτουργία των Η/Μ εγκαταστάσεων των κτιρίων. Δεν μπορούν να προσδιοριστούν οι εκπομπές αυτές σε αυτή τη φάση. Σε κάθε περίπτωση θα πρέπει να παρακολουθούνται με στόχο την τήρηση των ορίων της εκάστοτε εν ισχύ νομοθεσίας.

Κλιματική αλλαγή (Μετριασμός/Προσαρμογή)

Σύμφωνα με τα προαναφερθέντα αναμένεται να αυξηθεί η έκλυση αέριων εκπομπών στην ατμόσφαιρα από τη λειτουργία των εγκαταστάσεων των νέων κτιρίων. Δεδομένης της απαίτησης τα νέα κτίρια, αλλά και όσων αναβαθμιστούν ριζικά, να είναι σχεδόν μηδενικής κατανάλωσης αναμένεται θετική συνεισφορά του Ειδικού Στόχου 4Α.ii σε ότι αφορά στον μετριασμό και στην προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή.

Πληθυσμός

Οι προβλεπόμενες δράσεις του Ειδικού Στόχου 4Α.ii συνεπάγονται σημαντικές θετικές επιπτώσεις στον τομέα του πληθυσμού καθώς:

- δημιουργούνται νέες δομές εκπαίδευσης ενισχύοντας την ισότιμη πρόσβαση χωρίς αποκλεισμούς σε ποιοτικές υπηρεσίες εκπαίδευσης, κατάρτισης και δια βίου μάθησης, αλλά και δημιουργώντας νέες θέσεις εργασίας,
- ενισχύεται η ανθεκτικότητα της εξ αποστάσεως και της διαδικτυακής εκπαίδευσης και κατάρτισης, μέσω του εκσυγχρονισμού και αναβάθμισης των υφιστάμενων υποδομών.

Ο παρόν Ειδικός Στόχος είναι ιδιαίτερης σημασίας καθώς μέσω των δράσεων του συμβάλλει στην αντιμετώπιση των προβλημάτων που δημιούργησε η πανδημία στην εκπαιδευτική διαδικασία.

Ανθρώπινη υγεία

Κατά τη φάση κατασκευής των νέων υποδομών ενδέχεται να επιβαρυνθεί η ποιότητα της ατμόσφαιρας λόγω των καυσαερίων των οχημάτων και των μηχανημάτων κατασκευής που θα χρησιμοποιούνται.

Κρίνεται ότι οι επιπτώσεις είναι ασθενείς και άμεσα αναστρέψιμες μετά την ολοκλήρωση των εργασιών. Ωστόσο, είναι αναγκαία η λήψη κατάλληλων μέτρων με στόχο τον περιορισμό τους και την προστασία του πληθυσμού της περιοχής.

Θόρυβος

Κατά την υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 4Α.ii αναμένεται κατά τη φάση της κατασκευής τους, προσωρινή αύξηση της στάθμης του παραγόμενου θορύβου από τα μηχανήματα και τις εργασίες στους χώρους κατασκευής. Θα υπάρχει όχληση από τις εργασίες η οποία ωστόσο εκτιμάται πως θα έχει περιορισμένη έκταση. Η επίπτωση αυτή στο ακουστικό περιβάλλον γενικά χαρακτηρίζεται ασθενής, βραχυχρόνια και μερικώς αντιμετωπίσιμη, καθότι δύναται να μετριαστεί με τη λήψη κατάλληλων μέτρων προστασίας. Είναι επίσης πλήρως αναστρέψιμη, αφού διαρκεί όσο και η φάση κατασκευής των έργων.

Υλικά περιουσιακά στοιχεία

Η υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 4Α.ii επιδιώκει την ενίσχυση και τον εκσυγχρονισμό των υποδομών εκπαίδευσης της Περιφέρειας καθώς και την δημιουργία νέων. Συνεπώς, αναμένεται να αυξηθεί η περιουσιακή αξία των ακινήτων υποδομών εκπαίδευσης της Περιφέρειας.

Πολιτιστική κληρονομιά

Η υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 4Α.ii για εκσυγχρονισμό και αναβάθμιση των δημόσιων δομών παιδικής ηλικίας, Α, Β & Γ βάρθμιας εκπαίδευσης προβλέπεται να αξιοποιήσει και να αναδείξει τις πνευματικές δομές της Περιφέρειας οι οποίες συμβάλλουν μακροπρόθεσμα στην ενίσχυση της πολιτισμικής κληρονομιάς.

Τοπίο

Οι αναμενόμενες επιπτώσεις στο τοπίο της άμεσης περιοχής των κατασκευαστικών έργων δεν είναι δυνατό να εκτιμηθούν στη φάση αυτή. Η δημιουργία νέων κτιριακών μονάδων εκπαίδευσης ενδέχεται να προκαλέσει ήπιες παρεμβάσεις με τελικό αποτέλεσμα πιθανώς καλύτερο για το τοπίο της περιοχής, αλλά και παρεμβάσεις διατάραξης και αισθητικής υποβάθμισης.

Σε κάθε περίπτωση, υπάρχει η δυνατότητα πρόληψης υποβάθμισης του τοπίου, ακόμη και αναβάθμισής του, με καλύτερο σχεδιασμό. Σε μεγάλο βαθμό αυτό μπορεί να γίνει στο στάδιο της περιβαλλοντικής αδειοδότησης των έργων, όπου θα υπάρχουν τα στοιχεία σχεδιασμού της κατασκευής.

Αειφόρος ανάπτυξη

Δεν αναμένεται να υπάρξουν επιπτώσεις από την υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 4Α.ii.

Σχέσεις μεταξύ των παραπάνω τομέων

Με βάση τα προαναφερθέντα, η υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 4Α.ii συμβάλλει θετικά στον πληθυσμό, τα υλικά περιουσιακά στοιχεία και την πολιτιστική κληρονομιά.

Πίνακας 7. 13: Αξιολόγηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων Ειδικού Στόχου 4Α.ii.

Αξιολόγηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων										
Τομείς αξιολόγησης περιβ/κών επιπτώσεων του Ε.Π.	Χαρακτηρισμός	Κλίμακα / Ένταση	Είδος	Πιθανότητα	Σημαντικότητα	Χρονικός ορίζοντας εμφάνισης	Διάρκεια	Αναστροφικότητα	Αθροιστικότητα ή συνέργεια	Διασπορά
Βιοποικιλότητα - Οικοσυστήματα	0									

Αξιολόγηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων										
Τομείς αξιολόγησης περιβ/κών επιπτώσεων του Ε.Π.	Χαρακτηρισμός	Κλίμακα / Ένταση	Είδος	Πιθανότητα	Σημαντικότητα	Χρονικός ορίζοντας εμφάνισης	Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Αθροιστικότητα ή συνέργεια	Διασυνοριακή διάσταση
Χλωρίδα, πανίδα	-	-	Π/Γ	1	1	Βράχυ	Μον	Μ/Α	Όχι	Όχι
Έδαφος	-	--	Π/Γ	2	2	Βράχυ	Μον	Μ/Α	Όχι	Όχι
Υδατα	-	-	Π/Γ	1	1	Βράχυ	Μον	Μ/Α	Όχι	Όχι
Παραγωγή αποβλήτων	-	--	Π/Γ	2	2	Βράχυ	Πρωσ	ΑΝ	Όχι	Όχι
Ατμόσφαιρα	-	-	Π/Γ	2	2	Βράχυ	Μον	Μ/Α	Ναι (Κλιμ. Αλ/γη)	Όχι
Κλιματική αλλαγή (Μετριασμός)	+	+	Π/Γ	1	3	Μάκρο	Μον		Ναι	Όχι
Κλιματική αλλαγή (Προσαρμογή)	+	+	Π/Γ	1	3	Μάκρο	Μον		Ναι	Όχι
Πληθυσμός	+	+++	Δ/Γ	2	1	Μάκρο	Μον		Όχι	Όχι
Ανθρώπινη υγεία	-	-	Π/Γ	2	1	Βράχυ	Πρωσ	ΑΝ	Όχι	Όχι
Θόρυβος	-	-	Π/Γ	1	1	Βράχυ	Πρωσ	ΑΝ	Όχι	Όχι
Υλικά περιουσιακά στοιχεία	+	+++	Π/Γ	2	2	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
Πολιτιστική κληρονομιά	+	++	Π/Γ	1	2	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
Τοπίο	Απροσδιόριστη +/-	Εξαρτάται από έργο	Π/Γ	1	1	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
Αειφόρος ανάπτυξη	0									
Συνολική αξιολόγηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων	Η υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 4Α.ii συμβάλλει θετικά στον πληθυσμό, στα υλικά περιουσιακά στοιχεία και στην πολιτιστική κληρονομιά. Δεν προκύπτουν επιπτώσεις στη βιοποικιλότητα και σε ότι αφορά την επίτευξη									

Αξιολόγηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων										
Τομείς αξιολόγησης περιβ/κών επιπτώσεων του Ε.Π.	Χαρακτηρισμός	Κλίμακα / Ένταση	Είδος	Πιθανότητα	Σημαντικότητα	Χρονικός ορίζοντας εμφάνισης	Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Αθροιστικότητα ή συνέργεια	Διασπορά
Ειδικού Στόχου 4A.ii:	ή μη αειφόρου ανάπτυξης. Αντίθετα, αναμένονται αρνητικές επιπτώσεις στη χλωρίδα και πανίδα, στο έδαφος, στα ύδατα, στα απόβλητα, στην ατμόσφαιρα, στην ανθρώπινη υγεία, στο θόρυβο και ενδεχομένως στο τοπίο. Ο Ειδικός Στόχος 4A.ii περιλαμβάνει δράσεις η υλοποίηση των οποίων δύναται να συμβάλλουν θετικά στον μετριασμό και στην προσαρμογή στις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής. Συνεπώς, ο Ε.Σ. ικανοποιεί την αρχή της «μη πρόκλησης σημαντικής βλάβης» (άρθρο 17 Κανονισμού (ΕΕ) 2020/852). Ο Ειδικός Στόχος 4A.ii συμβάλλει στην υλοποίηση των κατευθύνσεων της Πρωτοβουλίας «Ευρωπαϊκή Εγγύηση για το παιδί», του Εθνικού Σχεδίου Δράσης για τα δικαιώματα του παιδιού και της Στρατηγικής για την Τριτοβάθμια Εκπαίδευση της περιόδου 2021 – 2027.									

- **Αξιολόγηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων Ειδικού Στόχου 4A.iii: Προώθηση της κοινωνικοοικονομικής ένταξης περιθωριοποιημένων κοινοτήτων, νοικοκυριών με χαμηλό εισόδημα και μειονεκτουσών ομάδων, συμπεριλαμβανομένων των ατόμων με ειδικές ανάγκες, μέσω ολοκληρωμένων δράσεων που περιλαμβάνουν υπηρεσίες στέγασης και κοινωνικές υπηρεσίες.**

Ο Ειδικός Στόχος 4A.iii περιλαμβάνει τους εξής δύο τύπους Δράσεων:

- Τύπος Δράσης 4A.iii.1: Ολοκληρωμένες παρεμβάσεις για την βελτίωση της προσβασιμότητας των ΑμεΑ.
- Τύπος Δράσης 4A.iii.2: Υποδομές για Ρομά.

Ο τύπος Δράσης 4A.iii.1 περιλαμβάνει ως ενδεικτική δράση τις ολοκληρωμένες παρεμβάσεις για την βελτίωση της προσβασιμότητας των ατόμων με αναπηρίες σε δημόσια κτίρια, σε σημεία τοπικού ενδιαφέροντος, σε κοινόχρηστους χώρους αναψυχής (πάρκα, πλατείες κλπ.), σε δομές πολιτισμού, αθλητισμού κλπ.

Ο τύπος Δράσης 4A.iii.2 περιλαμβάνει ως ενδεικτική δράση τη βελτίωση υποδομών ή δημιουργία νέων για περιθωριοποιημένες κοινότητες όπως Ρομά κλπ.

Η αξιολόγηση των επιπτώσεων αυτών συνοψίζεται στον Πίνακα 7.14.

Βιοποικιλότητα – Οικοσυστήματα

Δεν εντοπίζονται επιπτώσεις στην βιοποικιλότητα και τα οικοσυστήματα από την υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 4A.iii.

Χλωρίδα, πανίδα

Από την φάση της κατασκευής νέων υποδομών αλλά και εκσυγχρονισμού – αναβάθμισης των υφιστάμενων για περιθωριοποιημένες κοινότητες όπως Ρομά κλπ. αναμένεται να προκύψουν ορισμένες επιπτώσεις καθώς θα καταληφθούν χώροι, θα γίνουν χωματουργικές εργασίες και γενικά θα διαφοροποιηθεί η χλωρίδα στην άμεση ζώνη επιρροής των εργασιών. Ομοίως, και στη φάση υλοποίησης ολοκληρωμένων παρεμβάσεων για την βελτίωση της προσβασιμότητας των ΑμεΑ. Ωστόσο, δεν αναμένεται να επηρεαστούν σημαντικά είδη χλωρίδας και πανίδας. Οι επιδράσεις είναι περιορισμένες στους εργοταξιακούς χώρους ενώ εμφανίζονται ως μόνιμες για τη ζώνη εγκατάστασης των κατασκευαστικών έργων. Με το πέρας της κατασκευής αντιμετωπίζονται οι διάφορες επιδράσεις στους ελεύθερους χώρους που θα επηρεαστούν.

Σε κάθε περίπτωση οι όποιες επιπτώσεις στη χλωρίδα και πανίδα αναμένεται να αντιμετωπιστούν σύμφωνα με τους περιβαλλοντικούς όρους (ΑΕΠΟ, ΠΠΔ) για την υλοποίηση των έργων.

Έδαφος

Η δημιουργία νέων δομών για περιθωριοποιημένες κοινότητες αλλά και η υλοποίηση των παρεμβάσεων για την βελτίωση της προσβασιμότητας των ΑμεΑ προβλέπεται να επηρεάσει σε μικρό βαθμό ορισμένα χαρακτηριστικά του εδάφους. Οι επιπτώσεις αυτές προβλέπεται να είναι μέτριας έντασης και μόνιμης διάρκειας για τη ζώνη κατάληψης των κατασκευαστικών έργων.

Υδατα

Στη φάση κατασκευής των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 4A.iii πιθανόν να απαιτηθούν ποσότητες νερού για εργοταξιακή χρήση. Οι ποσότητες αυτές θα καλυφθούν από το δίκτυο ύδρευσης της ΔΕΥΑ του αρμόδιου Δήμου. Εκτιμάται ότι οι ποσότητες νερού που θα απαιτηθούν για την υλοποίηση των εργασιών θα είναι μικρές και δε θα επηρεάσουν τους υδατικούς πόρους της περιοχής.

Κατά τη λειτουργία των νέων δομών, οι απαιτήσεις σε νερό θα είναι αυξημένες οι οποίες ωστόσο δεν αναμένεται να είναι μεγάλης έντασης. Αναμφίβολα, σε κάθε περίπτωση, θα ληφθούν κατάλληλα μέτρα και θα εφαρμοστούν ορθές πρακτικές με σκοπό την αποφυγή άσκοπης κατανάλωσης νερού.

Παραγωγή αποβλήτων

Στη φάση κατασκευής των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 4A.iii αναμένεται η παραγωγή στερεών αποβλήτων (επικίνδυνων και μη), που αφορούν:

- απόβλητα δομικών κατασκευών που θα προκύψουν από τις εργασίες ανοικοδόμησης κτιρίων (και αναβάθμισης),
- υλικά συσκευασίας του προς εγκατάσταση εξοπλισμού στις νέες δομές και τις ήδη υφιστάμενες και αστικού τύπου απόβλητα του εργατοτεχνικού προσωπικού του εργοταξίου.

Επίσης, αναμένεται να προκύψουν επιπλέον ποσότητες αστικών λυμάτων τόσο κατά τη φάση της κατασκευής όσο και της λειτουργίας των νέων δομών.

Προκειμένου να περιοριστούν οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις απαιτείται η διαχείριση των ανωτέρω αποβλήτων σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία και το αναθεωρημένο Περιφερειακό Σχέδιο Διαχείρισης Αποβλήτων (ΠΕΣΔΑ) της Περιφέρειας Ηπείρου.

Ατμόσφαιρα

Στη φάση κατασκευής των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 4A.iii αναμένεται να επιβαρυνθεί η ποιότητα του αέρα τοπικά στις περιοχές που λαμβάνουν χώρα οι εργασίες. Οι επιπτώσεις αυτές οφείλονται στην έκλυση σκόνης από τις εργασίες εκσκαφών – κατασκευών και εκπομπών καυσαερίων των οχημάτων και των μηχανημάτων κατασκευής που θα χρησιμοποιούνται. Κρίνεται ότι οι επιπτώσεις είναι ασθενείς και άμεσα αναστρέψιμες μετά την ολοκλήρωση των εργασιών. Παρόλα αυτά απαιτείται η λήψη κατάλληλων μέτρων με στόχο τον περιορισμό τους.

Επιπρόσθετα αναμένεται να προκύψουν αέριες εκπομπές από τη λειτουργία των Η/Μ εγκαταστάσεων των κτιρίων. Δεν μπορούν να προσδιοριστούν οι εκπομπές αυτές σε αυτή τη φάση. Σε κάθε περίπτωση θα πρέπει να παρακολουθούνται με στόχο την τήρηση των ορίων της εκάστοτε εν ισχύ νομοθεσίας.

Κλιματική αλλαγή (Μετριασμός/Προσαρμογή)

Σύμφωνα με τα προαναφερθέντα αναμένεται να αυξηθεί η έκλυση αέριων εκπομπών στην ατμόσφαιρα από τη λειτουργία των εγκαταστάσεων των νέων κτιρίων. Δεδομένης της απαίτησης τα νέα κτίρια αλλά και όσων αναβαθμιστούν ριζικά να είναι σχεδόν μηδενικής κατανάλωσης αναμένεται θετική συνεισφορά του Ειδικού Στόχου 4A.iii σε ότι αφορά στον μετριασμό και στην προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή.

Πληθυσμός

Η υλοποίηση του συνόλου των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 4A.iii έχει θετική επίδραση στον τομέα του πληθυσμού. Συγκεκριμένα, το βιοτικό επίπεδο και οι υπηρεσίες

που παρέχονται στις περιθωριοποιημένες κοινότητες και τις μειονεκτούσες ομάδες βελτιώνονται από το σύνολο των δράσεων μέσω της βελτίωσης των παρεχόμενων υπηρεσιών, σύμφωνα και με την Εθνική Στρατηγική Κοινωνικής Ένταξης των Ρομά. Επιπλέον, βελτιώνεται η προσβασιμότητα, δηλαδή η δυνατότητα ελεύθερης κυκλοφορίας, των ατόμων με αναπηρία σε δημόσιους χώρους και δημόσια κτίρια στην Περιφέρεια.

Ανθρώπινη υγεία

Κατά τη φάση κατασκευής των νέων υποδομών ενδέχεται να επιβαρυνθεί η ποιότητα της ατμόσφαιρας λόγω των καυσαερίων των οχημάτων και των μηχανημάτων κατασκευής που θα χρησιμοποιούνται.

Κρίνεται ότι οι επιπτώσεις είναι ασθενείς και άμεσα αναστρέψιμες μετά την ολοκλήρωση των εργασιών. Ωστόσο, είναι αναγκαία η λήψη κατάλληλων μέτρων με στόχο τον περιορισμό τους και την προστασία του πληθυσμού της περιοχής.

Θόρυβος

Κατά την υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 4A.iii αναμένεται κατά τη φάση της κατασκευής τους, προσωρινή αύξηση της στάθμης του παραγόμενου θορύβου από τα μηχανήματα και τις εργασίες στους χώρους κατασκευής. Θα υπάρχει όχληση από τις εργασίες η οποία ωστόσο εκτιμάται πως θα έχει περιορισμένη έκταση. Η επίπτωση αυτή στο ακουστικό περιβάλλον γενικά χαρακτηρίζεται ασθενής, βραχυχρόνια και μερικώς αντιμετωπίσιμη, καθότι δύναται να μετριαστεί με τη λήψη κατάλληλων μέτρων προστασίας. Είναι επίσης πλήρως αναστρέψιμη, αφού διαρκεί όσο και η φάση κατασκευής των έργων.

Υλικά περιουσιακά στοιχεία

Η υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 4A.iii επιδιώκει την βελτίωση της προσβασιμότητας των ατόμων με αναπηρία σε δημόσιους χώρους και δημόσια κτίρια και την ανάπτυξη νέων υποδομών/βελτίωση υφιστάμενων για περιθωριοποιημένες κοινότητες όπως Ρομά κλπ. Συνεπώς, αναμένεται να αυξηθεί η περιουσιακή αξία των προαναφερθέντων υποδομών ακίνητης περιουσίας της Περιφέρειας.

Πολιτιστική κληρονομιά

Δεν αναμένονται επιπτώσεις στην πολιτιστική κληρονομιά από την υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 4A.iii.

Τοπίο

Οι αναμενόμενες επιπτώσεις στο τοπίο της άμεσης περιοχής των κατασκευαστικών έργων δεν είναι δυνατό να εκτιμηθούν στη φάση αυτή. Η δημιουργία νέων κτιριακών μονάδων

ένταξης των Ρομά και η υλοποίηση παρεμβάσεων για την βελτίωση της προσβασιμότητας των ΑμεΑ, ενδέχεται να προκαλέσουν ήπιες παρεμβάσεις με τελικό αποτέλεσμα πιθανώς καλύτερο για το τοπίο της περιοχής, αλλά και παρεμβάσεις διατάραξης και αισθητικής υποβάθμισης.

Σε κάθε περίπτωση, υπάρχει η δυνατότητα πρόληψης υποβάθμισης του τοπίου, ακόμη και αναβάθμισής του, με καλύτερο σχεδιασμό. Σε μεγάλο βαθμό αυτό μπορεί να γίνει στο στάδιο της περιβαλλοντικής αδειοδότησης των έργων, όπου θα υπάρχουν στοιχεία σχεδιασμού της κατασκευής.

Αειφόρος ανάπτυξη

Δεν αναμένεται να υπάρξουν επιπτώσεις από την υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 4Α.iii.

Σχέσεις μεταξύ των παραπάνω τομέων

Η υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 4Α.iii αναμένεται να έχει θετικές επιπτώσεις στον πληθυσμό και τα υλικά περιουσιακά στοιχεία.

Πίνακας 7. 14: Αξιολόγηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων Ειδικού Στόχου 4Α.iii.

Αξιολόγηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων										
Τομείς αξιολόγησης περιβ/κών επιπτώσεων του Ε.Π.	Χαρακτηρισμός	Κλίμακα/ Ένταση	Είδος	Πιθανότητα	Σημαντικότητα	Χρονικός ορίζοντας εμφάνισης	Διάρκεια	Αναστροφικότητα	Αθροιστικότητα ή συνέργεια	Διασυννοριακή διάσταση
Βιοποικιλότητα - Οικοσυστήματα	0									
Χλωρίδα, πανίδα	-	-	Π/Γ	1	1	Βράχυ	Μον	Μ/Α	Όχι	Όχι
Έδαφος	-	--	Π/Γ	2	2	Βράχυ	Μον	Μ/Α	Όχι	Όχι
Υδατα	-	-	Π/Γ	1	1	Βράχυ	Μον	Μ/Α	Όχι	Όχι
Παραγωγή αποβλήτων	-	--	Π/Γ	2	2	Βράχυ	Πρωσ	ΑΝ	Όχι	Όχι
Ατμόσφαιρα	-	-	Π/Γ	2	2	Βράχυ	Μον	Μ/Α	Ναι (Κλιμ. Αλ/γη)	Όχι
Κλιματική αλλαγή (Μετριασμός)	+	+	Π/Γ	1	3	Μάκρο	Μον		Ναι	Όχι

Αξιολόγηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων										
Τομείς αξιολόγησης περιβ/κών επιπτώσεων του Ε.Π.	Χαρακτηρισμός	Κλίμακα / Ένταση	Είδος	Πιθανότητα	Σημαντικότητα	Χρονικός ορίζοντας εμφάνισης	Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Αθροιστικότητα ή συνέργεια	Διασυννοριακή διάσταση
Κλιματική αλλαγή (Προσαρμογή)	+	+	Π/Γ	1	3	Μάκρο	Μον		Ναι	Όχι
Πληθυσμός	+	+++	Δ/Γ	2	1	Μάκρο	Μον		Όχι	Όχι
Ανθρώπινη υγεία	-	-	Π/Γ	2	1	Βράχυ	Πρωσ	AN	Όχι	Όχι
Θόρυβος	-	-	Π/Γ	1	1	Βράχυ	Πρωσ	AN	Όχι	Όχι
Υλικά περιουσιακά στοιχεία	+	+++	Π/Γ	2	2	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
Πολιτιστική κληρονομιά	0									
Τοπίο	Απροσδιόριστη +/-	Εξαρτάται από έργο	Π/Γ	1	1	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
Αειφόρος ανάπτυξη	0									
Συνολική αξιολόγηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων Ειδικού Στόχου 4A.iii:	<p>Η υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 4A.iii συμβάλλει θετικά στον πληθυσμό και στα υλικά περιουσιακά στοιχεία.</p> <p>Δεν προκύπτουν επιπτώσεις στη βιοποικιλότητα, στην πολιτιστική κληρονομιά και σε ότι αφορά την επίτευξη ή μη αειφόρου ανάπτυξης. Αντίθετα, αναμένονται αρνητικές επιπτώσεις στη χλωρίδα και πανίδα, στο έδαφος, στα ύδατα, στα απόβλητα, στην ατμόσφαιρα, στην ανθρώπινη υγεία, στο θόρυβο και ενδεχομένως στο τοπίο.</p> <p>Ο Ειδικός Στόχος 4A.iii περιλαμβάνει δράσεις η υλοποίηση των οποίων δύναται να συμβάλλουν θετικά στον μετριασμό και στην προσαρμογή στις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής. Συνεπώς, ο Ε.Σ. ικανοποιεί την αρχή της «μη πρόκλησης σημαντικής βλάβης» (άρθρο 17 Κανονισμού (ΕΕ) 2020/852).</p> <p>Ο Ειδικός Στόχος 4A.iii συμβάλλει στην υλοποίηση της αναθεωρημένης Εθνικής και Περιφερειακής Στρατηγικής για την Κοινωνική Ένταξη και της Εθνικής Στρατηγικής Κοινωνικής Ένταξης των Ρομά. Επίσης, συμβάλλει στον Πυλώνα III «Προσβασιμότητα» του Εθνικού Σχεδίου Δράσης για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία.</p>									

- **Αξιολόγηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων Ειδικού Στόχου 4Α.ιv: Προώθηση της κοινωνικοοικονομικής ένταξης των υπηκόων τρίτων χωρών, συμπεριλαμβανομένων των μεταναστών, μέσω ολοκληρωμένων δράσεων που περιλαμβάνουν υπηρεσίες στέγασης και κοινωνικές υπηρεσίες.**

Ο Ειδικός Στόχος 4Α.ιv περιλαμβάνει τον τύπο Δράσης 4Α.ιv.1: Υποδομές για Υπηκόους Τρίτων Χωρών με την ακόλουθη ενδεικτική δράση:

- Βελτίωση υποδομών ή δημιουργία νέων για κοινότητες όπως Μετανάστες, Πρόσφυγες, Αιτούντες Άσυλο κλπ.

Η αξιολόγηση των επιπτώσεων αυτών συνοψίζεται στον Πίνακα 7.15.

Βιοποικιλότητα – Οικοσυστήματα

Δεν αναμένεται να προκύψουν αρνητικές επιπτώσεις από την υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 4Α.ιv.

Χλωρίδα, πανίδα

Από την φάση της κατασκευής νέων υποδομών για Υπηκόους Τρίτων Χωρών και βελτίωσης των υφιστάμενων αναμένεται να προκύψουν ορισμένες επιπτώσεις καθώς θα καταληφθούν χώροι, θα γίνουν χωματουργικές εργασίες και γενικά θα διαφοροποιηθεί η χλωρίδα στην άμεση ζώνη επιρροής των εργασιών. Ωστόσο, δεν αναμένεται να επηρεαστούν σημαντικά είδη χλωρίδας και πανίδας. Οι επιδράσεις είναι περιορισμένες στους εργοταξιακούς χώρους ενώ εμφανίζονται ως μόνιμες για τη ζώνη εγκατάστασης των κατασκευαστικών έργων. Με το πέρας της κατασκευής αντιμετωπίζονται οι διάφορες επιδράσεις στους ελεύθερους χώρους που θα επηρεαστούν.

Σε κάθε περίπτωση οι όποιες επιπτώσεις στη χλωρίδα και πανίδα αναμένεται να αντιμετωπιστούν σύμφωνα με τους περιβαλλοντικούς όρους (ΑΕΠΟ, ΠΠΔ) για την υλοποίηση των έργων.

Έδαφος

Η δημιουργία νέων υποδομών που αφορούν τον Ειδικό Στόχο 4Α.ιv προβλέπεται να επηρεάσει σε μικρό βαθμό ορισμένα χαρακτηριστικά του εδάφους. Οι επιπτώσεις αυτές αναμένεται να είναι μέτριας έντασης και μόνιμης διάρκειας για τη ζώνη κατάληψης των κατασκευαστικών έργων.

Υδατα

Στη φάση κατασκευής των ενδεικτικών δράσεων δημιουργίας νέων δομών αλλά και βελτίωσης των υφιστάμενων για την προώθηση της κοινωνικοοικονομικής ένταξης των υπηκόων τρίτων χωρών, πιθανόν να απαιτηθούν ποσότητες νερού για εργοταξιακή χρήση.

Οι ποσότητες αυτές θα καλυφθούν από το δίκτυο ύδρευσης της ΔΕΥΑ του αρμόδιου Δήμου. Εκτιμάται ότι οι ποσότητες νερού που θα απαιτηθούν για την υλοποίηση των εργασιών θα είναι μικρές και δε θα επηρεάσουν τους υδατικούς πόρους της περιοχής.

Κατά τη λειτουργία των νέων δομών, οι απαιτήσεις σε νερό θα είναι αυξημένες οι οποίες ωστόσο δεν αναμένεται να είναι μεγάλης έντασης. Αναμφίβολα, σε κάθε περίπτωση, θα ληφθούν κατάλληλα μέτρα και θα εφαρμοστούν ορθές πρακτικές με σκοπό την αποφυγή άσκοπης κατανάλωσης νερού.

Παραγωγή αποβλήτων

Στη φάση κατασκευής των ενδεικτικών δράσεων για την δημιουργία νέων και βελτίωσης υφιστάμενων υποδομών κοινοτήτων όπως Μεταναστών, Προσφύγων, Αιτούντων Άσυλο κλπ. αναμένεται η παραγωγή στερεών αποβλήτων (επικίνδυνων και μη), που αφορούν:

- απόβλητα δομικών κατασκευών που θα προκύψουν από τις εργασίες ανοικοδόμησης κτιρίων και αναβάθμισης,
- υλικά συσκευασίας του προς εγκατάσταση εξοπλισμού στις νέες δομές και τις ήδη υφιστάμενες και αστικού τύπου απόβλητα του εργατοτεχνικού προσωπικού του εργοταξίου.

Επίσης, αναμένεται να προκύψουν επιπλέον ποσότητες αστικών λυμάτων τόσο κατά τη φάση της κατασκευής όσο και της λειτουργίας των νέων δομών.

Προκειμένου να περιοριστούν οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις απαιτείται η διαχείριση των ανωτέρω αποβλήτων σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία και το αναθεωρημένο Περιφερειακό Σχέδιο Διαχείρισης Αποβλήτων (ΠΕΣΔΑ) της Περιφέρειας Ηπείρου.

Ατμόσφαιρα

Στη φάση κατασκευής των ενδεικτικών δράσεων αναμένεται να επιβαρυνθεί η ποιότητα του αέρα τοπικά στις περιοχές που λαμβάνουν χώρα οι εργασίες για τη δημιουργία νέων και βελτίωση υφιστάμενων δομών για Μετανάστες, Αιτούντες Άσυλο κλπ. Οι επιπτώσεις αυτές οφείλονται στην έκλυση σκόνης από τις εργασίες εκσκαφών – κατασκευών και εκπομπών καυσαερίων των οχημάτων και των μηχανημάτων κατασκευής που θα χρησιμοποιούνται. Κρίνεται ότι οι επιπτώσεις είναι ασθενείς και άμεσα αναστρέψιμες μετά την ολοκλήρωση των εργασιών. Παρ' όλα αυτά απαιτείται η λήψη κατάλληλων μέτρων με στόχο τον περιορισμό τους.

Επιπρόσθετα αναμένεται να προκύψουν αέριες εκπομπές από τη λειτουργία των Η/Μ εγκαταστάσεων των κτιρίων. Δεν μπορούν να προσδιοριστούν οι εκπομπές αυτές σε αυτή τη φάση. Σε κάθε περίπτωση θα πρέπει να παρακολουθούνται με στόχο την τήρηση των ορίων της εκάστοτε εν ισχύ νομοθεσίας.

Κλιματική αλλαγή (Μετριασμός/Προσαρμογή)

Σύμφωνα με τα προαναφερθέντα αναμένεται να αυξηθεί η έκλυση αέριων εκπομπών στην ατμόσφαιρα από τη λειτουργία των εγκαταστάσεων των νέων κτιρίων. Δεδομένης της απαίτησης τα νέα κτίρια αλλά και όσων αναβαθμιστούν ριζικά να είναι σχεδόν μηδενικής κατανάλωσης αναμένεται θετική συνεισφορά του Ειδικού Στόχου 4Α.ιv σε ότι αφορά στον μετριασμό και στην προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή.

Πληθυσμός

Η υλοποίηση του συνόλου των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 4Α.ιv έχει θετική επίδραση στον τομέα του πληθυσμού. Αναμένονται σημαντικές θετικές επιδράσεις ως προς την κοινωνικοοικονομική ένταξη των Υψηκών Τρίτων Χωρών και την βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης, λαμβάνοντας υπόψη την Εθνική και Περιφερειακή Στρατηγική για την Κοινωνική Ένταξη καθώς και την Εθνική Στρατηγική Κοινωνικής Ένταξης Προσφύγων/Μεταναστών.

Ανθρώπινη υγεία

Κατά τη φάση κατασκευής των υποδομών ενδέχεται να επιβαρυνθεί η ποιότητα της ατμόσφαιρας λόγω των καυσαερίων των οχημάτων και των μηχανημάτων κατασκευής που θα χρησιμοποιούνται.

Κρίνεται ότι οι επιπτώσεις είναι ασθενείς και άμεσα αναστρέψιμες μετά την ολοκλήρωση των εργασιών. Ωστόσο, κρίνεται αναγκαία η λήψη κατάλληλων μέτρων με στόχο τον περιορισμό τους και την προστασία του πληθυσμού της περιοχής.

Θόρυβος

Κατά την υλοποίηση των έργων των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 4Α.ιv αναμένεται κατά τη φάση της κατασκευής τους, προσωρινή αύξηση της στάθμης του παραγόμενου θορύβου από τα μηχανήματα και τις εργασίες στους χώρους κατασκευών. Θα υπάρχει όχληση από τις εργασίες η οποία ωστόσο εκτιμάται πως θα έχει περιορισμένη έκταση. Η επίπτωση αυτή στο ακουστικό περιβάλλον γενικά χαρακτηρίζεται ασθενής, βραχυχρόνια και μερικώς αντιμετωπίσιμη, καθότι δύναται να μετριαστεί με τη λήψη κατάλληλων μέτρων προστασίας. Είναι επίσης πλήρως αναστρέψιμη, αφού διαρκεί όσο και η φάση κατασκευής των έργων.

Υλικά περιουσιακά στοιχεία

Η υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 4Α.ιv επιδιώκει την ανάπτυξη νέων υποδομών ή τη βελτίωση υφιστάμενων για την παροχή προνοιακών και άλλων κοινωνικών υπηρεσιών σε κοινότητες όπως είναι οι Μετανάστες, Πρόσφυγες, Αιτούντες Άσυλο. Συνεπώς, η περιουσιακή αξία των ακινήτων υποδομών αναμένεται να αυξηθεί ενώ

παράλληλα θα δοθεί η δυνατότητα να αξιοποιηθούν κατά το βέλτιστο δυνατό τρόπο οι ήδη υπάρχουσες, παρέχοντας περισσότερο ποιοτικές υπηρεσίες στους Υψηλούς Τρίτων Χωρών και τις ευπαθείς κοινωνικά ομάδες.

Πολιτιστική κληρονομιά

Δεν αναμένονται επιπτώσεις στην πολιτιστική κληρονομιά από την υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 4Α.iv.

Τοπίο

Οι αναμενόμενες επιπτώσεις στο τοπίο της άμεσης περιοχής των κατασκευαστικών έργων δεν είναι δυνατό να εκτιμηθούν στη φάση αυτή. Η δημιουργία νέων κτιριακών υποδομών ενδέχεται να προκαλέσει ήπιες παρεμβάσεις με τελικό αποτέλεσμα πιθανώς καλύτερο για το τοπίο της περιοχής, αλλά και παρεμβάσεις διατάραξης και αισθητικής υποβάθμισης.

Σε κάθε περίπτωση, υπάρχει η δυνατότητα πρόληψης υποβάθμισης του τοπίου, ακόμη και αναβάθμισής του, με καλύτερο σχεδιασμό. Σε μεγάλο βαθμό αυτό μπορεί να γίνει στο στάδιο της περιβαλλοντικής αδειοδότησης των έργων, όπου θα υπάρχουν τα στοιχεία σχεδιασμού της κατασκευής.

Αειφόρος ανάπτυξη

Δεν αναμένεται να υπάρξουν επιπτώσεις από την υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 4Α.iv.

Σχέσεις μεταξύ των παραπάνω τομέων

Η υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 4Α.iv αναμένεται να έχει θετικές επιπτώσεις στον πληθυσμό και τα υλικά περιουσιακά στοιχεία.

Πίνακας 7. 15 Αξιολόγηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων Ειδικού Στόχου 4Α.iv.

Αξιολόγηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων										
Τομείς αξιολόγησης περιβ/κών επιπτώσεων του Ε.Π.	Χαρακτηρισμός	Κλίμακα/ Ένταση	Είδος	Πιθανότητα	Σημαντικότητα	Χρονικός ορίζοντας εμφάνισης	Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Αθροιστικότητα ή συνέργεια	Διασπορά
Βιοποικιλότητα - Οικοσυστήματα	0									
Χλωρίδα, πανίδα	-	-	Π/Γ	1	1	Βράχου	Μον	Μ/Α	Όχι	Όχι

Αξιολόγηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων										
Τομείς αξιολόγησης περιβ/κών επιπτώσεων του Ε.Π.	Χαρακτηρισμός	Κλίμακα / Ένταση	Είδος	Πιθανότητα	Σημαντικότητα	Χρονικός ορίζοντας εμφάνισης	Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Αθροιστικότητα ή συνέργεια	Διασυννοριακή διάσταση
Έδαφος	-	--	Π/Γ	2	2	Βράχυ	Μον	Μ/Α	Όχι	Όχι
Υδατα	-	-	Π/Γ	1	1	Βράχυ	Μον	Μ/Α	Όχι	Όχι
Παραγωγή αποβλήτων	-	--	Π/Γ	2	2	Βράχυ	Πρωσ	ΑΝ	Όχι	Όχι
Ατμόσφαιρα	-	-	Π/Γ	2	2	Βράχυ	Μον	Μ/Α	Ναι (Κλιμ. Αλ/γη)	Όχι
Κλιματική αλλαγή (Μετριασμός)	+	+	Π/Γ	1	3	Μάκρο	Μον		Ναι	Όχι
Κλιματική αλλαγή (Προσαρμογή)	+	+	Π/Γ	1	3	Μάκρο	Μον		Ναι	Όχι
Πληθυσμός	+	+++	Δ/Γ	2	1	Μάκρο	Μον		Όχι	Όχι
Ανθρώπινη υγεία	-	-	Π/Γ	2	1	Βράχυ	Πρωσ	ΑΝ	Όχι	Όχι
Θόρυβος	-	-	Π/Γ	1	1	Βράχυ	Πρωσ	ΑΝ	Όχι	Όχι
Υλικά περιουσιακά στοιχεία	+	+++	Π/Γ	2	2	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
Πολιτιστική κληρονομιά	0									
Τοπίο	Απροσδιόριστη +/-	Εξαρτάται από έργο	Π/Γ	1	1	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
Αειφόρος ανάπτυξη	0									
Συνολική αξιολόγηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων Ειδικού Στόχου 4Α.iv:	<p>Η υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 4Α.iv συμβάλλει θετικά στον πληθυσμό και στα υλικά περιουσιακά στοιχεία.</p> <p>Δεν προκύπτουν επιπτώσεις στη βιοποικιλότητα, στην πολιτιστική κληρονομιά και σε ότι αφορά την επίτευξη ή μη αειφόρου ανάπτυξης. Αντίθετα, αναμένονται αρνητικές επιπτώσεις στη χλωρίδα και πανίδα, στο έδαφος, στα ύδατα, στα απόβλητα, στην ατμόσφαιρα, στην ανθρώπινη υγεία, στο θόρυβο</p>									

Αξιολόγηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων										
Τομείς αξιολόγησης περιβ/κών επιπτώσεων του Ε.Π.	Χαρακτηρισμός	Κλίμακα / Ένταση	Είδος	Πιθανότητα	Σημαντικότητα	Χρονικός ορίζοντας εμφάνισης	Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Αθροιστικότητα ή συνέργεια	Διασυνοριακή διάσταση
										<p>και ενδεχομένως στο τοπίο.</p> <p>Ο Ειδικός Στόχος 4A.iv περιλαμβάνει δράσεις η υλοποίηση των οποίων δύναται να συμβάλλουν θετικά στον μετριασμό και στην προσαρμογή στις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής. Συνεπώς, ο Ε.Σ. ικανοποιεί την αρχή της «μη πρόκλησης σημαντικής βλάβης» (άρθρο 17 Κανονισμού (ΕΕ) 2020/852).</p> <p>Ο Ειδικός Στόχος 4A.iv συμβάλλει στην υλοποίηση της Εθνικής και Περιφερειακής Στρατηγικής για την Κοινωνική Ένταξη και της Εθνικής Στρατηγικής Κοινωνικής Ένταξης Προσφύγων/ Μεταναστών.</p>

- **Αξιολόγηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων Ειδικού Στόχου 4A.v: Εξασφάλιση ισότιμης πρόσβασης στην υγειονομική περίθαλψη και ενίσχυση της ανθεκτικότητας των συστημάτων υγείας, συμπεριλαμβανομένης της πρωτοβάθμιας υγειονομικής περίθαλψης, και προώθηση της μετάβασης από την ιδρυματική φροντίδα στη φροντίδα που βασίζεται στην οικογένεια και την τοπική κοινότητα.**

Ο Ειδικός Στόχος 4A.v περιλαμβάνει τους εξής δύο τύπους Δράσεων:

- Τύπος Δράσης 4A.v.1: Ανάπτυξη του Δικτύου Μονάδων Υγείας και εκσυγχρονισμός της υλικοτεχνικής υποδομής.
- Τύπος Δράσης 4A.v.2: Υποδομές Φροντίδας και Κοινωνικής Πρόνοιας για Ευπαθείς Κοινωνικά Ομάδες και ΑμεΑ.

Ο Τύπος Δράσεις 4A.v.1 περιλαμβάνει τις ακόλουθες ενδεικτικές δράσεις:

- Ενίσχυση και επέκταση των κτιριακών εγκαταστάσεων των Δομών Υγείας της Περιφέρειας Ηπείρου και προσαρμογής τους στις νέες συνθήκες που δημιουργήθηκαν από την υγειονομική κρίση,
- Εκσυγχρονισμός και αναβάθμιση του υγειονομικού εξοπλισμού των Δομών Υγείας της Περιφέρειας Ηπείρου.

Ο Τύπος Δράσεις 4A.v.2 περιλαμβάνει τις ακόλουθες ενδεικτικές δράσεις:

- Δημιουργία νέων και εκσυγχρονισμός - αναβάθμιση των υφιστάμενων δομών Φροντίδας και Κοινωνικής Πρόνοιας για Ευπαθείς Κοινωνικά Ομάδες και ΑμεΑ,

- Δράσεις εκσυγχρονισμού υφιστάμενων κτιριακών μονάδων και προσαρμογής τους στις νέες συνθήκες που δημιουργήθηκαν από την υγειονομική κρίση.

Η αξιολόγηση των επιπτώσεων αυτών συνοψίζεται στον Πίνακα 7.16.

Βιοποικιλότητα – Οικοσυστήματα

Δεν αναμένεται να προκύψουν αρνητικές επιπτώσεις από την υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 4Α.ν.

Χλωρίδα, πανίδα

Στις περιπτώσεις όπου πρόκειται να πραγματοποιηθεί επέκταση των κτιριακών εγκαταστάσεων των Δομών Υγείας δεν αναμένεται να προκύψουν αρνητικές επιπτώσεις στη χλωρίδα και πανίδα της περιοχής ενδιαφέροντος. Ωστόσο, από την φάση της κατασκευής νέων υποδομών Φροντίδας και Κοινωνικής Πρόνοιας για Ευπαθείς Κοινωνικά Ομάδες και ΑμεΑ αλλά εκσυγχρονισμού – αναβάθμισης των υφιστάμενων αναμένεται να προκύψουν ορισμένες επιπτώσεις καθώς θα καταληφθούν χώροι, θα γίνουν χωματοουργικές εργασίες και γενικά θα διαφοροποιηθεί η χλωρίδα στην άμεση ζώνη επιρροής των εργασιών. Ωστόσο, δεν αναμένεται να επηρεαστούν σημαντικά είδη χλωρίδας και πανίδας. Οι επιδράσεις είναι περιορισμένες στους εργοταξιακούς χώρους ενώ εμφανίζονται ως μόνιμες για τη ζώνη εγκατάστασης των κατασκευαστικών έργων. Με το πέρας της κατασκευής αντιμετωπίζονται οι διάφορες επιδράσεις στους ελεύθερους χώρους που θα επηρεαστούν.

Σε κάθε περίπτωση οι όποιες επιπτώσεις στη χλωρίδα και πανίδα αναμένεται να αντιμετωπιστούν σύμφωνα με τους περιβαλλοντικούς όρους (ΑΕΠΟ, ΠΠΔ) για την υλοποίηση των έργων.

Έδαφος

Η ενίσχυση και επέκταση των κτιριακών εγκαταστάσεων των Δομών Υγείας καθώς και η δημιουργία νέων δομών φροντίδας και κοινωνικής πρόνοιας για ευπαθείς κοινωνικά ομάδες και ΑμεΑ που αφορούν τον Ειδικό Στόχο 4Α.ν προβλέπεται να επηρεάσει σε μικρό βαθμό ορισμένα χαρακτηριστικά του εδάφους. Οι επιπτώσεις αυτές αναμένεται να είναι μέτριας έντασης και μόνιμης διάρκειας για τη ζώνη κατάληψης των κατασκευαστικών έργων.

Υδατα

Στη φάση ενίσχυσης και επέκτασης των κτιριακών εγκαταστάσεων των Δομών Υγείας της Περιφέρειας αλλά και κατά την κατασκευή νέων υποδομών Φροντίδας και Κοινωνικής Πρόνοιας για Ευπαθείς Κοινωνικά Ομάδες και ΑμεΑ, πιθανόν να απαιτηθούν ποσότητες νερού για εργοταξιακή χρήση. Οι ποσότητες αυτές θα καλυφθούν από το δίκτυο ύδρευσης της ΔΕΥΑ του αρμόδιου Δήμου. Εκτιμάται ότι οι ποσότητες νερού που θα απαιτηθούν για την

υλοποίηση των εργασιών θα είναι μικρές και δε θα επηρεάσουν τους υδατικούς πόρους της περιοχής.

Κατά τη λειτουργία των νέων δομών, οι απαιτήσεις σε νερό θα είναι αυξημένες οι οποίες ωστόσο δεν αναμένεται να είναι μεγάλης έντασης. Αναμφίβολα, σε κάθε περίπτωση, θα ληφθούν κατάλληλα μέτρα και θα εφαρμοστούν ορθές πρακτικές με σκοπό την αποφυγή άσκοπης κατανάλωσης νερού.

Παραγωγή αποβλήτων

Η υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 4Α.ν αναμένεται να οδηγήσει στην παραγωγή στερεών αποβλήτων (επικίνδυνων και μη), που αφορούν:

- απόβλητα δομικών κατασκευών που θα προκύψουν από τις εργασίες επέκτασης των κτιριακών εγκαταστάσεων των Δομών Υγείας και ανοικοδόμησης (ή αναβάθμισης) των δομών Φροντίδας και Κοινωνικής Πρόνοιας για Ευπαθείς Κοινωνικά Ομάδες και ΑμεΑ,
- υλικά συσκευασίας του προς εγκατάσταση εξοπλισμού και αστικού τύπου απόβλητα του εργατοτεχνικού προσωπικού του εργοταξίου,
- υγειονομικός εξοπλισμός που πιθανόν αντικατασταθεί κατά τον εκσυγχρονισμό των Μονάδων Υγείας και των δομών Φροντίδας και Κοινωνικής Πρόνοιας για Ευπαθείς Κοινωνικά Ομάδες και ΑμεΑ,
- Επίσης, αναμένεται να προκύψουν επιπλέον ποσότητες αστικών λυμάτων τόσο κατά τη φάση της κατασκευής όσο και της λειτουργίας των νέων δομών.

Προκειμένου να περιοριστούν οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις απαιτείται η διαχείριση των ανωτέρω αποβλήτων σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία και το αναθεωρημένο Περιφερειακό Σχέδιο Διαχείρισης Αποβλήτων (ΠΕΣΔΑ) της Περιφέρειας Ηπείρου.

Ατμόσφαιρα

Στη φάση κατασκευής των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 4Α.ν αναμένεται να επιβαρυνθεί η ποιότητα του αέρα τοπικά στις περιοχές που λαμβάνουν χώρα οι εργασίες για την ενίσχυση και επέκταση των κτιριακών εγκαταστάσεων Δομών Υγείας. Οι επιπτώσεις αυτές οφείλονται στην έκλυση σκόνης από τις εργασίες εκσκαφών – κατασκευών και εκπομπών καυσαερίων των οχημάτων και των μηχανημάτων κατασκευής που θα χρησιμοποιούνται. Κρίνεται ότι οι επιπτώσεις είναι ασθενείς και άμεσα αναστρέψιμες μετά την ολοκλήρωση των εργασιών. Παρόλα αυτά απαιτείται η λήψη κατάλληλων μέτρων με στόχο τον περιορισμό τους.

Επιπρόσθετα αναμένεται να προκύψουν αέριες εκπομπές από τη λειτουργία των Η/Μ εγκαταστάσεων των κτιρίων. Δεν μπορούν να προσδιοριστούν οι εκπομπές αυτές σε αυτή τη

φάση. Σε κάθε περίπτωση θα πρέπει να παρακολουθούνται με στόχο την τήρηση των ορίων της εκάστοτε εν ισχύ νομοθεσίας.

Κλιματική αλλαγή (Μετριασμός/Προσαρμογή)

Σύμφωνα με τα προαναφερθέντα αναμένεται να αυξηθεί η έκλυση αέριων εκπομπών στην ατμόσφαιρα από τη λειτουργία των εγκαταστάσεων των νέων κτιρίων. Δεδομένης της απαίτησης τα νέα κτίρια αλλά και όσων αναβαθμιστούν ριζικά να είναι σχεδόν μηδενικής κατανάλωσης αναμένεται θετική συνεισφορά του Ειδικού Στόχου 4Α.ν σε ότι αφορά στον μετριασμό και στην προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή.

Πληθυσμός

Η υλοποίηση του συνόλου των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 4Α.ν έχει θετική επίδραση στον τομέα του πληθυσμού. Αποσκοπεί στη βελτίωση της αποδοτικότητας και της αποτελεσματικότητας των Μονάδων του Εθνικού Συστήματος Υγείας στην Περιφέρεια, προκειμένου να διασφαλιστεί η πρόσβαση σε υποδομές και σε ιατροφαρμακευτική περίθαλψη των ατόμων που απειλούνται από κοινωνικό αποκλεισμό, καθώς και την παροχή υψηλής ποιότητας υπηρεσιών υγείας. Επίσης, αποσκοπεί στην ανάπτυξη/ βελτίωση των υποδομών Φροντίδας και Κοινωνικής Πρόνοιας σε Ευπαθείς Κοινωνικά Ομάδες και ΑμεΑ.

Συνεπώς, αναμένονται σημαντικές θετικές επιδράσεις στο σύνολο του πληθυσμού. Ενδέχεται να δημιουργηθούν νέες θέσεις εργασίας λόγω της επέκταση των κτιριακών εγκαταστάσεων των Δομών Υγείας της Περιφέρειας αλλά και των δομών Φροντίδας και Κοινωνικής Πρόνοιας με αποτέλεσμα να ενισχύεται η συγκράτηση του πληθυσμού και η αποφυγή της μετανάστευσης.

Ανθρώπινη υγεία

Η υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 4Α.ν αναμένεται να έχει θετικές επιδράσεις στην ανθρώπινη υγεία. Η ενίσχυση και ο εκσυγχρονισμός του συστήματος υγειονομικής περίθαλψης αποσκοπεί στην αύξηση της πρόσβασης όλων των πολιτών της Περιφέρειας σε υπηρεσίες υγείας και την βελτίωση του βιοτικού τους επιπέδου. Οι επιπτώσεις αυτές αναμένονται θετικές και ισχυρά έντονες. Ομοίως, σε ότι αφορά τη λειτουργία των δομών Φροντίδας και Κοινωνικής Πρόνοιας σε Ευπαθείς Κοινωνικά Ομάδες και ΑμεΑ.

Ωστόσο, κατά τη φάση κατασκευής των νέων υποδομών ενδέχεται να επιβαρυνθεί η ποιότητα της ατμόσφαιρας λόγω των καυσαερίων των οχημάτων και των μηχανημάτων κατασκευής που θα χρησιμοποιούνται.

Κρίνεται ότι οι επιπτώσεις είναι ασθενείς και άμεσα αναστρέψιμες μετά την ολοκλήρωση των εργασιών. Ωστόσο, είναι αναγκαία η λήψη κατάλληλων μέτρων με στόχο τον περιορισμό τους και την προστασία του πληθυσμού της περιοχής.

Θόρυβος

Κατά την υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 4Α.ν, αναμένεται να υπάρξει προσωρινή αύξηση της στάθμης του παραγόμενου θορύβου από τα μηχανήματα και τις εργασίες στους χώρους κατασκευής και αναβάθμισης των Δομών Υγείας, Φροντίδας και Κοινωνικής Πρόνοιας. Θα υπάρχει μικρής έντασης όχληση από τις εργασίες και η επίπτωση αυτή στο ακουστικό περιβάλλον γενικά χαρακτηρίζεται ασθενής, βραχυχρόνια και μερικώς αντιμετωπίσιμη, καθότι δύναται να μετριαστεί με τη λήψη κατάλληλων μέτρων προστασίας. Είναι επίσης πλήρως αναστρέψιμη, αφού διαρκεί όσο και η φάση κατασκευής των έργων.

Υλικά περιουσιακά στοιχεία

Η υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 4Α.ν επιδιώκει τον εκσυγχρονισμό και την αναβάθμιση του υγειονομικού εξοπλισμού και των κτιριακών εγκαταστάσεων των Δομών Υγείας, Κοινωνικής Πρόνοιας και Φροντίδας για Ευπαθείς Κοινωνικά Ομάδες και ΑμεΑ της Περιφέρειας Ηπείρου, με στόχο την παροχή υψηλότερης ποιότητας υπηρεσίες προς όλους τους πολίτες. Συνεπώς, η περιουσιακή αξία της υλικοτεχνικής υποδομής αναμένεται να αυξηθεί ενώ παράλληλα θα δοθεί η δυνατότητα να αξιοποιηθούν κατά το βέλτιστο δυνατό τρόπο οι ήδη υπάρχουσες.

Πολιτιστική κληρονομιά

Δεν αναμένονται επιπτώσεις στην πολιτιστική κληρονομιά από την υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 4Α.ν.

Τοπίο

Οι αναμενόμενες επιπτώσεις στο τοπίο της άμεσης περιοχής των έργων που προβλέπονται από την υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 4Α.ν δεν είναι δυνατό να εκτιμηθούν στη φάση αυτή. Η επέκταση των υποδομών Υγείας και η δημιουργία νέων κτιριακών μονάδων Κοινωνικής Φροντίδας ενδέχεται να προκαλέσουν ήπιες παρεμβάσεις διατάραξης και αισθητικής υποβάθμισης μικρής κλίμακας.

Σε κάθε περίπτωση, υπάρχει η δυνατότητα πρόληψης υποβάθμισης του τοπίου, ακόμη και αναβάθμισής του, με καλύτερο σχεδιασμό. Σε μεγάλο βαθμό αυτό μπορεί να γίνει στο στάδιο της περιβαλλοντικής αδειοδότησης των έργων, όταν και θα υπάρχουν στοιχεία σχεδιασμού της κατασκευής.

Αειφόρος ανάπτυξη

Δεν αναμένεται να υπάρξουν επιπτώσεις από την υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 4Α.ν.

Σχέσεις μεταξύ των παραπάνω τομέων

Σύμφωνα με όλα τα παραπάνω, η υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 4Α.ν αναμένεται να έχει θετικές επιπτώσεις στον πληθυσμό, την ανθρώπινη υγεία και τα υλικά περιουσιακά στοιχεία.

Πίνακας 7. 16: Αξιολόγηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων Ειδικού Στόχου 4Α.ν.

Αξιολόγηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων										
Τομείς αξιολόγησης περιβ/κών επιπτώσεων του Ε.Π.	Χαρακτηρισμός	Κλίμακα/ Ένταση	Είδος	Πιθανότητα	Σημαντικότητα	Χρονικός ορίζοντας εμφάνισης	Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Αθροιστικότητα ή συνέργεια	Διασυνοριακή διάσταση
Βιοποικιλότητα - Οικοσυστήματα	0									
Χλωρίδα, πανίδα	-	-	Π/Γ	1	1	Βράχυ	Μον	Μ/Α	Όχι	Όχι
Έδαφος	-	--	Π/Γ	2	2	Βράχυ	Μον	Μ/Α	Όχι	Όχι
Υδατα	-	-	Π/Γ	1	1	Βράχυ	Μον	Μ/Α	Όχι	Όχι
Παραγωγή αποβλήτων	-	--	Π/Γ	2	2	Βράχυ	Πρωσ	ΑΝ	Όχι	Όχι
Ατμόσφαιρα	-	-	Π/Γ	2	2	Βράχυ	Μον	Μ/Α	Ναι (κλιμ. Αλ/γη)	Όχι
Κλιματική αλλαγή (Μετριασμός)	+	+	Π/Γ	1	3	Μάκρο	Μον		Ναι	Όχι
Κλιματική αλλαγή (Προσαρμογή)	+	+	Π/Γ	1	3	Μάκρο	Μον		Ναι	Όχι
Πληθυσμός	+	+++	Δ/Γ	2	3	Μάκρο	Μον		Όχι	Όχι
Ανθρώπινη υγεία	+	+++	Δ/Γ	2	3	Μάκρο	Μον		Όχι	Όχι
Θόρυβος	-	-	Π/Γ	1	1	Βράχυ	Πρωσ	ΑΝ	Όχι	Όχι

Αξιολόγηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων										
Τομείς αξιολόγησης περιβ/κών επιπτώσεων του Ε.Π.	Χαρακτηρισμός	Κλίμακα/ Ένταση	Είδος	Πιθανότητα	Σημαντικότητα	Χρονικός ορίζοντας εμφάνισης	Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Αθροιστικότητα ή συνέργεια	Διασπορά/ Διάσπαση
Υλικά περιουσιακά στοιχεία	+	+++	Π/Γ	2	2	Βράχου	Μον		Όχι	Όχι
Πολιτιστική κληρονομιά	0									
Τοπίο	Απροσδιόριστη +/-	Εξαρτάται από έργο	Π/Γ	1	1	Βράχου	Μον		Όχι	Όχι
Αειφόρος ανάπτυξη	0									
Συνολική αξιολόγηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων Ειδικού Στόχου 4Α.ν:	<p>Η υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 4Α.ν συμβάλλει θετικά στον πληθυσμό, στην ανθρώπινη υγεία και στα υλικά περιουσιακά στοιχεία.</p> <p>Δεν προκύπτουν επιπτώσεις στη βιοποικιλότητα, στην πολιτιστική κληρονομιά και σε ότι αφορά την επίτευξη ή μη αειφόρου ανάπτυξης. Αντίθετα, αναμένονται αρνητικές επιπτώσεις στο έδαφος, στη χλωρίδα και πανίδα, στα ύδατα, στα απόβλητα, στην ατμόσφαιρα, στο θόρυβο και ενδεχομένως στο τοπίο.</p> <p>Ο Ειδικός Στόχος 4Α.ν περιλαμβάνει δράσεις η υλοποίηση των οποίων δύναται να συμβάλλουν θετικά στον μετριασμό και στην προσαρμογή στις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής. Συνεπώς, ο Ε.Σ. ικανοποιεί την αρχή της «μη πρόκλησης σημαντικής βλάβης» (άρθρο 17 Κανονισμού (ΕΕ) 2020/852).</p> <p>Ο Ειδικός Στόχος 4Α.ν συμβάλλει στην υλοποίηση του Εθνικού Σχεδίου Δράσης Δημόσιας Υγείας 2021 – 2025 και λαμβάνει υπόψη την αναθεωρημένη Εθνική και Περιφερειακή Στρατηγική για την Κοινωνική Ένταξη, καθώς και την Εθνική Στρατηγική για την αποϊδρυματοποίηση.</p>									

- **Αξιολόγηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων Ειδικού Στόχου 4Α.νι: Ενίσχυση του ρόλου του πολιτισμού και του βιώσιμου τουρισμού στην οικονομική ανάπτυξη, την κοινωνική ένταξη και την κοινωνική καινοτομία.**

Ο Ειδικός Στόχος 4Α.νι περιλαμβάνει τους εξής δύο τύπους Δράσεων:

- Τύπος Δράσης 4A.vi.1: Αξιοποίηση μνημείων και κτιρίων ιδιαίτερης αρχιτεκτονικής αξίας για τουριστική ανάπτυξη και κοινωνική χρήση.
- Τύπος Δράσης 4A.vi.2: Προβολή των τουριστικών πόρων της Περιφέρειας.

Ο τύπος Δράσης 4A.vi.1 περιλαμβάνει τις ακόλουθες ενδεικτικές δράσεις:

- Παρεμβάσεις ανάδειξης πολιτιστικών μνημείων, ώστε να καταστούν επισκέψιμα και αξιοποιήσιμα από την τοπική κοινωνία,
- Παρεμβάσεις ανάδειξης κτιρίων με αρχιτεκτονική και ιστορική σημασία για χρήση τους ως χώρους πολιτισμού.

Ο τύπος Δράσης 4A.vi.2 περιλαμβάνει ως ενδεικτική δράση την Εκπόνηση ολοκληρωμένου προγράμματος τουριστικής προβολής της Περιφέρειας.

Η αξιολόγηση των επιπτώσεων αυτών συνοψίζεται στον Πίνακα 7.17.

Βιοποικιλότητα – Οικοσυστήματα

Δεν αναμένονται αρνητικές επιπτώσεις από την υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 4A.vi, μιας και αυτές στοχεύουν στην προβολή των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών της Περιφέρειας (φυσικό περιβάλλον, πολιτιστική κληρονομιά κλπ.) και στην ανάδειξη του τρίπτυχου «τουρισμός – πολιτισμός – περιβάλλον (φυσικά τοπία)».

Χλωρίδα, πανίδα

Δεν αναμένεται να προκύψουν αρνητικές επιπτώσεις στη χλωρίδα και πανίδα της περιοχής ενδιαφέροντος από την υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 4A.vi.

Έδαφος

Η υλοποίηση των δράσεων του Ειδικού Στόχου 4A.vi δεν αναμένεται να επιφέρει επιπτώσεις στο έδαφος όπου θα πραγματοποιηθούν παρεμβάσεις ανάδειξης πολιτιστικών μνημείων και κτιρίων με αρχιτεκτονική και ιστορική σημασία.

Υδατα

Στη φάση υλοποίησης των ενδεικτικών δράσεων για την ανάδειξη και αξιοποίηση μνημείων και κτιρίων ιδιαίτερης αρχιτεκτονικής αξίας, ώστε να καταστούν επισκέψιμα και αξιοποιήσιμα από την τοπική κοινωνία, πιθανόν να απαιτηθούν ποσότητες νερού για εργοταξιακή χρήση. Οι ποσότητες αυτές θα καλυφθούν από το δίκτυο ύδρευσης της ΔΕΥΑ του αρμόδιου Δήμου. Εκτιμάται ότι οι ποσότητες νερού που θα απαιτηθούν για την υλοποίηση των εργασιών θα είναι μικρές και δε θα επηρεάσουν τους υδατικούς πόρους της περιοχής.

Επιπλέον, κατά τη φάση λειτουργίας, οι απαιτήσεις σε πόσιμο νερό θα αυξηθούν χωρίς ωστόσο να επηρεάζεται η κατάσταση των υδάτινων πόρων της περιοχής. Αναμφίβολα, θα ληφθούν κατάλληλα μέτρα και θα εφαρμοστούν ορθές πρακτικές με σκοπό την αποφυγή άσκοπης κατανάλωσης νερού.

Παραγωγή αποβλήτων

Η υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 4Α.νι αναμένεται να οδηγήσει στην παραγωγή αποβλήτων (επικίνδυνων και μη), που αφορούν:

- απόβλητα δομικών κατασκευών που θα προκύψουν από τις εργασίες ανάδειξης και αξιοποίησης μνημείων και κτιρίων για τουριστική ανάπτυξη και κοινωνική χρήση,
- αστικά στερεά και αστικά λύματα κατά τη φάση λειτουργίας των τουριστικών-πολιτιστικών υποδομών.

Προκειμένου να περιοριστούν οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις απαιτείται η διαχείριση των ανωτέρω αποβλήτων σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία και το αναθεωρημένο Περιφερειακό Σχέδιο Διαχείρισης Αποβλήτων (ΠΕΣΔΑ) της Περιφέρειας Ηπείρου.

Σε κάθε περίπτωση η αντιμετώπισή των επιπτώσεων θα γίνει στο στάδιο περιβαλλοντικής αδειοδότησης των μονάδων, τόσο των νέων, όσο και των υφιστάμενων.

Ατμόσφαιρα

Στη φάση υλοποίησης των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 4Α.νι αναμένεται να επιβαρυνθεί η ποιότητα του αέρα τοπικά στις περιοχές που λαμβάνουν χώρα οι εργασίες για την ανάδειξη των πολιτιστικών μνημείων και κτιρίων με αρχιτεκτονική και ιστορική σημασία. Οι επιπτώσεις αυτές οφείλονται στην έκλυση σκόνης από τις εργασίες ανάδειξης και εκπομπών καυσαερίων των οχημάτων και των μηχανημάτων που θα χρησιμοποιούνται. Κρίνεται ότι οι επιπτώσεις είναι ασθενείς και άμεσα αναστρέψιμες μετά την ολοκλήρωση των εργασιών. Παρόλα αυτά απαιτείται η λήψη κατάλληλων μέτρων με στόχο τον περιορισμό τους.

Επιπρόσθετα αναμένεται να προκύψουν αέριες εκπομπές από τη λειτουργία των Η/Μ εγκαταστάσεων των κτιρίων. Δεν μπορούν να προσδιοριστούν οι εκπομπές αυτές σε αυτή τη φάση. Σε κάθε περίπτωση θα πρέπει να παρακολουθούνται με στόχο την τήρηση των ορίων της εκάστοτε εν ισχύ νομοθεσίας.

Κλιματική αλλαγή (Μετριασμός/Προσαρμογή)

Σύμφωνα με τα προαναφερθέντα αναμένεται να αυξηθεί η έκλυση αέριων εκπομπών στην ατμόσφαιρα από τη λειτουργία των πολιτιστικών μνημείων. Δεδομένης της απαίτησης τα νέα κτίρια αλλά και όσων αναβαθμιστούν ριζικά να είναι σχεδόν μηδενικής κατανάλωσης

αναμένεται θετική συνεισφορά του Ειδικού Στόχου 4Α.νι σε ότι αφορά στον μετριασμό και στην προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή.

Πληθυσμός

Η υλοποίηση του συνόλου των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 4Α.νι αναμένεται να έχει θετική επίδραση στον τομέα του πληθυσμού. Αποσκοπεί στην ανάδειξη και αξιοποίηση μνημείων και κτιρίων ιδιαίτερης αρχιτεκτονικής αξίας, ώστε να καταστούν επισκέψιμα, συμβάλλοντας στην τουριστική και πολιτιστική ανάπτυξη, τη βελτίωση της ποιότητας ζωής και της κοινωνικότητας των πολιτών.

Παράλληλα, αναμένονται σημαντικές θετικές επιδράσεις ως προς την ανάδειξη των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών της περιοχής (φυσικό περιβάλλον, πολιτιστική κληρονομιά κλπ.), του τρίπτυχου «τουρισμός – πολιτισμός – περιβάλλον (φυσικά τοπία)», την ανάπτυξη του τουρισμού μέσω των προγραμμάτων τουριστικής προβολής της Περιφέρειας, τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας και την βελτίωση του βιοτικού επιπέδου των κατοίκων της περιοχής. Προβλέπεται συγκράτηση του πληθυσμού και αποφυγή της μετανάστευσης.

Ανθρώπινη υγεία

Κατά τη φάση αξιοποίηση μνημείων και κτιρίων ιδιαίτερης αρχιτεκτονικής αξίας ενδέχεται να επιβαρυνθεί η ποιότητα της ατμόσφαιρας λόγω των καυσαερίων των οχημάτων και των μηχανημάτων που θα χρησιμοποιούνται.

Κρίνεται ότι οι επιπτώσεις είναι ασθενείς και άμεσα αναστρέψιμες μετά την ολοκλήρωση των εργασιών. Ωστόσο, κρίνεται αναγκαία η λήψη κατάλληλων μέτρων με στόχο τον περιορισμό τους και την προστασία του πληθυσμού της περιοχής.

Σε κάθε περίπτωση κρίνεται ότι θα υπερισχύσουν οι θετικές επιπτώσεις στην υγεία έναντι των αρνητικών.

Θόρυβος

Κατά την υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 4Α.νι, αναμένεται να υπάρξει προσωρινή αύξηση της στάθμης του παραγόμενου θορύβου από τα μηχανήματα και τις εργασίες στους χώρους όπου θα πραγματοποιηθούν παρεμβάσεις ανάδειξης και αξιοποίησης πολιτιστικών μνημείων. Θα υπάρχει μικρής έντασης όχληση από τις εργασίες και η επίπτωση αυτή στο ακουστικό περιβάλλον γενικά χαρακτηρίζεται ασθενής, βραχυχρόνια και μερικώς αντιμετωπίσιμη, καθότι δύναται να μετριαστεί με τη λήψη κατάλληλων μέτρων προστασίας. Είναι επίσης πλήρως αναστρέψιμη, αφού διαρκεί όσο και η φάση υλοποίησης των έργων.

Υλικά περιουσιακά στοιχεία

Η υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 4Α.νι επιδιώκει την αξιοποίηση και ανάδειξη μνημείων μέσω της αναβάθμισης των υποδομών σε περιοχές με πολιτιστικό και κοινωνικό ενδιαφέρον. Συνεπώς, η περιουσιακή αξία της υλικοτεχνικής υποδομής αναμένεται να αυξηθεί ενώ παράλληλα θα δοθεί η δυνατότητα να αξιοποιηθούν και να καταστούν επισκέψιμα κτίρια ιδιαίτερης αρχιτεκτονική αξίας.

Πολιτιστική κληρονομιά

Η υλοποίηση των δράσεων του Ειδικού Στόχου 4Α.νι αναμένεται να επιφέρει θετικές επιπτώσεις στην πολιτιστική κληρονομιά της Περιφέρειας Ηπείρου μέσω των προγραμμάτων τουριστικής προβολής αλλά και την αναβάθμιση υποδομών με πολιτιστικό ενδιαφέρον. Συνεπώς, θα αξιοποιηθούν και θα αναδειχθούν τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά και η πολιτιστική κληρονομιά της περιοχής ενισχύοντας έτσι την τοπική κοινωνία και οικονομία.

Τοπίο

Κατά την υλοποίηση των παρεμβάσεων για την ανάδειξη και αξιοποίηση μνημείων και κτιρίων ιδιαίτερης αρχιτεκτονικής αξίας αναμένεται θετική αναβάθμιση στο τοπίο και στο αισθητικό περιβάλλον. Η υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 4Α.νι θα συμβάλλει θετικά στην ανάδειξη του τοπίου των περιοχών ενδιαφέροντος, αναβαθμίζοντας το δημόσιο χώρο και διατηρώντας την πολιτιστική κληρονομιά των τοπικών κοινωνιών.

Αειφόρος ανάπτυξη

Η υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 4Α.νι αποσκοπεί στην ανάδειξη και αξιοποίηση μνημείων και κτιρίων ιδιαίτερης αρχιτεκτονικής αξίας, ώστε να καταστούν επισκέψιμα, συμβάλλοντας στην τουριστική και πολιτιστική ανάπτυξη, τη βελτίωση της ποιότητας ζωής και της κοινωνικότητας των πολιτών. Συνεπώς, οι δράσεις του Ειδικού Στόχου 4Α.νι συμβάλλουν στην επίτευξη της αειφόρου ανάπτυξης.

Σχέσεις μεταξύ των παραπάνω τομέων

Σύμφωνα με όλα τα παραπάνω, η υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 4Α.νι αναμένεται να έχει θετικές επιπτώσεις στον πληθυσμό, στην ανθρώπινη υγεία, τα υλικά περιουσιακά στοιχεία, την πολιτιστική κληρονομιά, στο τοπίο και την αειφόρο ανάπτυξη.

Πίνακας 7. 17: Αξιολόγηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων Ειδικού Στόχου 4Α.νι.

Αξιολόγηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων										
Τομείς αξιολόγησης περιβ/κών επιπτώσεων του Ε.Π.	Χαρακτηρισμός	Κλίμακα/ Ένταση	Είδος	Πιθανότητα	Σημαντικότητα	Χρονικός ορίζοντας εμφάνισης	Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Αθροιστικότητα ή συνέργεια	Διασυννοριακή διάσταση
Βιοποικιλότητα - Οικοσυστήματα	0									
Χλωρίδα, πανίδα	0									
Έδαφος	-	--	Π/Γ	2	2	Βράχυ	Μον	Μ/Α	Όχι	Όχι
Υδατα	-	-	Π/Γ	1	1	Βράχυ	Μον	Μ/Α	Όχι	Όχι
Παραγωγή αποβλήτων	-	--	Π/Γ	2	2	Βράχυ	Πρωσ	ΑΝ	Όχι	Όχι
Ατμόσφαιρα	-	-	Π/Γ	2	2	Βράχυ	Μον	Μ/Α	Ναι (Κλιμ. Αλ/γη)	Όχι
Κλιματική αλλαγή (Μετριασμός)	+	+	Π/Γ	1	3	Μάκρο	Μον		Ναι	Όχι
Κλιματική αλλαγή (Προσαρμογή)	+	+	Π/Γ	1	3	Μάκρο	Μον		Ναι	Όχι
Πληθυσμός	+	+++	Δ/Γ	2	3	Μάκρο	Μον		Όχι	Όχι
Ανθρώπινη υγεία	+	+++	Δ/Γ	2	2	Μάκρο	Μον		Όχι	Όχι
Θόρυβος	-	-	Π/Γ	1	1	Βράχυ	Πρωσ	ΑΝ	Όχι	Όχι
Υλικά περιουσιακά στοιχεία	+	+++	Π/Γ	2	2	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
Πολιτιστική κληρονομιά	+	+++	Π/Γ	2	2	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
Τοπίο	+	+++	Π/Γ	3	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
Αειφόρος ανάπτυξη	+	+++	Π/Γ	3	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
Συνολική αξιολόγηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων	Η υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 4Α.νι συμβάλλει θετικά στον πληθυσμό, στην ανθρώπινη υγεία, στα υλικά περιουσιακά στοιχεία, στην πολιτιστική κληρονομιά, στο τοπίο και στην επίτευξη αειφόρου ανάπτυξης.									

Αξιολόγηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων										
Τομείς αξιολόγησης περιβ/κών επιπτώσεων του Ε.Π.	Χαρακτηρισμός	Κλίμακα/ Ένταση	Είδος	Πιθανότητα	Σημαντικότητα	Χρονικός ορίζοντας εμφάνισης	Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Αθροιστικότητα ή συνέργεια	Διασυνοριακή διάσταση
Ειδικού Στόχου 4Α.vi:	<p>Δεν προκύπτουν επιπτώσεις στη βιοποικιλότητα και στη χλωρίδα και πανίδα. Αντίθετα, αναμένονται αρνητικές επιπτώσεις στο έδαφος, στα ύδατα, στα απόβλητα, στην ατμόσφαιρα και στο θόρυβο.</p> <p>Ο Ειδικός Στόχος 4Α.vi περιλαμβάνει δράσεις η υλοποίηση των οποίων δύναται να συμβάλλουν θετικά στον μετριασμό και στην προσαρμογή στις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής. Συνεπώς, ο Ε.Σ. ικανοποιεί την αρχή της «μη πρόκλησης σημαντικής βλάβης» (άρθρο 17 Κανονισμού (ΕΕ) 2020/852).</p> <p>Ο Ειδικός Στόχος 4Α.vi συμβάλλει στην προβολή της Περιφέρειας ως τουριστικό προορισμό.</p>									

- **Αξιολόγηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων Ειδικού Στόχου 4B.α: Βελτίωση της πρόσβασης στην απασχόληση και μέτρα ενεργοποίησης για όλα τα άτομα που αναζητούν εργασία, συγκεκριμένα, τους νέους, ιδίως μέσω της υλοποίησης των εγγυήσεων για τη νεολαία, τους μακροχρόνια ανέργους και τις μειονεκτούσες ομάδες στην αγορά εργασίας, και για τα οικονομικώς αδρανή άτομα, καθώς και μέσω της προώθησης της αυτοαπασχόλησης και της κοινωνικής οικονομίας.**

Ο Ειδικός Στόχος 4B.α περιλαμβάνει τους εξής τύπους Δράσεων:

- Τύπος Δράσης 4B.α.1: Ενεργητικές Πολιτικές Απασχόλησης στο πλαίσιο υλοποίησης στρατηγικών ΟΧΕ.
- Τύπος Δράσης 4B.α.2: Ενεργητικές Πολιτικές Απασχόλησης στο πλαίσιο ενίσχυσης των στόχων της περιφερειακής διάστασης της ΕΣΕΕ.
- Τύπος Δράσης 4B.α.3: Προγράμματα ολοκληρωμένων παρεμβάσεων (συμβουλευτική, επαγγελματική κατάρτιση, πρακτική άσκηση) για αύξηση της απασχόλησης.
- Τύπος Δράσης 4B.α.4: Προώθηση της Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας (Κ.ΑΛ.Ο.).

Ο τύπος Δράσης 4B.α.1 περιλαμβάνει τις ακόλουθες ενδεικτικές δράσεις:

- Ενίσχυση ΜΜΕ για δημιουργία Νέων Θέσεων Εργασίας (ΝΘΕ),
- Ενίσχυση της αυτοαπασχόλησης (ΝΕΕ).

Ο τύπος Δράσης 4B.a.2 περιλαμβάνει τις ακόλουθες ενδεικτικές δράσεις:

- Ενίσχυση ΜΜΕ για δημιουργία Νέων Θέσεων Εργασίας (ΝΘΕ) με την πρόσληψη ανέργων με υψηλά τυπικά προσόντα σε επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στους τομείς προτεραιότητας της περιφερειακής διάστασης της Εθνικής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης,
- Ενίσχυση της αυταπασχόλησης (ΝΕΕ) με την υποστήριξη ανέργων με υψηλά τυπικά προσόντα, για την έναρξη άσκησης επαγγελματικής δραστηριότητας συναφούς με την ειδικότητά τους στους τομείς προτεραιότητας της περιφερειακής διάστασης της Εθνικής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης.

Ο τύπος Δράσης 4B.a.3 περιλαμβάνει ως ενδεικτική δράση τα προγράμματα ολοκληρωμένων παρεμβάσεων (συμβουλευτική, επαγγελματική κατάρτιση, πρακτική άσκηση και πιστοποίηση συμμετεχόντων) με έμφαση σε ευαίσθητες κοινωνικές ομάδες.

Ο τύπος Δράσης 4B.a.4 περιλαμβάνει ως ενδεικτική δράση τις ενισχύσεις επιχειρήσεων Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας (ΚΑ.Λ.Ο.).

Η αξιολόγηση των επιπτώσεων αυτών συνοψίζεται στον Πίνακα 7.18.

Βιοποικιλότητα - Οικοσυστήματα

Δεν αναμένονται επιπτώσεις στη Βιοποικιλότητα και τα Οικοσυστήματα από την υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 4B.a καθώς αφορούν δράσεις ενίσχυσης της απασχόλησης παράλληλα με την στήριξη της τοπικής οικονομίας.

Χλωρίδα, πανίδα

Δεν αναμένονται επιπτώσεις στη χλωρίδα και την πανίδα από την υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 4B.a καθώς αφορούν δράσεις ενίσχυσης της απασχόλησης παράλληλα με την στήριξη της τοπικής οικονομίας.

Έδαφος

Δεν αναμένονται επιπτώσεις στο Έδαφος από την υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 4B.a.

Υδατα

Εκτιμάται ότι δεν θα προκύψουν επιπτώσεις στα ύδατα από την υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 4B.a.

Παραγωγή αποβλήτων

Η υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 4B.a δεν συνεπάγεται πρόσθετη παραγωγή αποβλήτων.

Ατμόσφαιρα

Δεν αναμένονται επιπτώσεις στην ατμόσφαιρα από την υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 4B.a καθώς αφορούν δράσεις ενίσχυσης της απασχόλησης του πληθυσμού.

Κλιματική αλλαγή (Μετριασμός/ Προσαρμογή)

Η υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 4B.a δεν σχετίζεται με επιπτώσεις στον τομέα της κλιματικής αλλαγής καθώς αναφέρεται σε δράσεις ενίσχυσης των ΜΜΕ με σκοπό τη δημιουργία ΝΘΕ, αυτοαπασχόλησης, προώθησης ανέργων στην Επιχειρηματικότητα/ Κοινωνική Επιχειρηματικότητα και προγράμματα συμβουλευτικής/ κατάρτισης.

Πληθυσμός

Οι ενδεικτικές δράσεις του Ειδικού Στόχου 4B.a συμβάλλουν στην υλοποίηση στρατηγικών ΟΧΕ επιδιώκοντας τη βελτίωση των συνθηκών πρόσβασης στην αγορά εργασίας για τους άνεργους στην Περιφέρεια, καθώς και τη στήριξη της επιχειρηματικότητας. Επιπλέον, ενισχύεται η κοινωνική επιχειρηματικότητα στην Ήπειρο. Η ενίσχυση των επιχειρήσεων για προσλήψεις ανέργων με υψηλά τυπικά προσόντα, η ενίσχυση της αυτοαπασχόλησης (NEE) με την υποστήριξη ανέργων με υψηλά τυπικά προσόντα, τα προγράμματα συμβουλευτικής, κατάρτισης, πρακτικής άσκησης και πιστοποίησης συμμετεχόντων με έμφαση σε ευαίσθητες κοινωνικές ομάδες αναμένεται να επιφέρει ισχυρά θετικές επιδράσεις στον πληθυσμό.

Προβλέπεται καταπολέμηση της ανεργίας με τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας και κατ' επέκταση συγκράτηση του πληθυσμού, προσέλκυση νέου και αποφυγή της μετανάστευσης των κατοίκων που παρατηρείται τα τελευταία χρόνια προς τα μεγάλα αστικά κέντρα της χώρας.

Τέλος, οι παρούσες δράσεις έχουν θετική συμβολή στη διαφύλαξη της ισότητας, της ένταξης και στην απαγόρευση των διακρίσεων, λαμβάνοντας υπόψη και τον Ευρωπαϊκό Πυλώνα Κοινωνικών Δικαιωμάτων.

Ανθρώπινη υγεία

Αναμένονται θετικές επιδράσεις στην ψυχική υγεία των ομάδων τους οποίους και αφορά η υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 4B.a.

Θόρυβος

Η στάθμη του παραγόμενου θορύβου δεν δύναται να επηρεαστεί από την υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 4B.a.

Υλικά περιουσιακά στοιχεία

Θετικά αναμένεται να επηρεαστούν τα υλικά περιουσιακά στοιχεία της Περιφέρειας και του πληθυσμού μέσω της ανάπτυξης που θα επέλθει με την στήριξη της τοπικής οικονομίας και τη μείωση της ανεργίας.

Πολιτιστική κληρονομιά

Δεν προβλέπεται η δημιουργία επιπτώσεων στην πολιτιστική κληρονομιά από την πραγματοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 4B.a.

Τοπίο

Δεν προβλέπονται μεταβολές στο τοπίο από την υλοποίηση των δράσεων ενίσχυσης της απασχόλησης σύμφωνα με τις ενδεικτικές δράσεις του Ειδικού Στόχου 4B.a.

Αειφόρος ανάπτυξη

Η υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 4B.a θα συμβάλλει στην υλοποίηση στρατηγικών ΟΧΕ, παρέχοντας τη δυνατότητα ολοκληρωμένων παραμβάσεων στις περιοχές εφαρμογής τους και αφορά τόσο τις Στρατηγικές Βιώσιμης Αστικής όσο και άλλες χωρικές Στρατηγικές.

Σχέσεις μεταξύ των παραπάνω τομέων

Σύμφωνα με όσα προαναφέρθηκαν, η υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 4B.a αναμένεται να επιφέρει θετικές επιπτώσεις, μεγάλης έντασης και μόνιμης διάρκειας στον τομέα του πληθυσμού συμβάλλοντας έτσι στη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας, την καταπολέμηση της ανεργίας και την συγκράτηση του πληθυσμού, στην ανθρώπινη υγεία και στα υλικά περιουσιακά στοιχεία.

Πίνακας 7. 18: Αξιολόγηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων Ειδικού Στόχου 4B.α.

Αξιολόγηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων										
Τομείς αξιολόγησης περιβ/κών επιπτώσεων του Ε.Π.	Χαρακτηρισμός	Κλίμακα/ Ένταση	Είδος	Πιθανότητα	Σημαντικότητα	Χρονικός ορίζοντας εμφάνισης	Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Αθροιστικότητα ή συνέργεια	Διασυννοριακή διάσταση
Βιοποικιλότητα - Οικοσυστήματα	0									
Χλωρίδα, πανίδα	0									
Έδαφος	0									
Υδατα	0									
Παραγωγή αποβλήτων	0									
Ατμόσφαιρα	0									
Κλιματική αλλαγή (Μετριασμός)	0									
Κλιματική αλλαγή (Προσαρμογή)	0									
Πληθυσμός	+	+++	Π/Γ	3	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
Ανθρώπινη υγεία	+	+++	Π/Γ	2	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
Θόρυβος	0									
Υλικά περιουσιακά στοιχεία	+	+++	Δ/Γ	2	3	Μέσο	Μον		Όχι	Όχι
Πολιτιστική κληρονομιά	0									
Τοπίο	0									
Αειφόρος ανάπτυξη	+	+++	Δ/Γ	1	2	Μάκρο	Μον		Όχι	Όχι
Συνολική αξιολόγηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων Ειδικού Στόχου 4B.α:	<p>Η υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 4B.α συμβάλλει θετικά στον πληθυσμό, στην ανθρώπινη υγεία, στα υλικά περιουσιακά στοιχεία και στην αειφόρο ανάπτυξη.</p> <p>Ο Ειδικός Στόχος 4B.α δεν συνεπάγεται περιβαλλοντικές επιπτώσεις.</p>									

- **Αξιολόγηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων Ειδικού Στόχου 4B.στ: Προώθηση της ίσης πρόσβασης σε ποιοτική και χωρίς αποκλεισμούς εκπαίδευση και κατάρτιση και της ολοκλήρωσής τους, ιδίως για τις μειονεκτούσες ομάδες, από την προσχολική εκπαίδευση και φροντίδα έως τη γενική και επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση, καθώς και περαιτέρω έως την τριτοβάθμια εκπαίδευση και την εκπαίδευση και επιμόρφωση ενηλίκων, συμπεριλαμβανομένης της διευκόλυνσης της μαθησιακής κινητικότητας για όλους και της προσβασιμότητας για τα άτομα με αναπηρίες.**

Ο Ειδικός Στόχος 4B.στ περιλαμβάνει τους εξής τύπους Δράσεων:

- Τύπος Δράσης 4B.στ.1: Πρόγραμμα ανάπτυξης και ενδυνάμωσης διεπιστημονικών συμβουλευτικών και υποστηρικτικών δομών και μαθησιακής υποστήριξης/συνεκπαίδευσης μαθητών/τριών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες για την ισότιμη πρόσβαση και συμπερίληψη στην εκπαίδευση.
- Τύπος Δράσης 4B.στ.2: Παρεμβάσεις για την στήριξη της προσχολικής εκπαίδευσης και φροντίδας.
- Τύπος Δράσης 4B.στ.3: ΚΔΑΠ ΣΤΕΜ.

Ο τύπος Δράσης 4B.στ.1 περιλαμβάνει τις ακόλουθες ενδεικτικές δράσεις:

- Ενίσχυση σχολικών μονάδων με εκπαιδευτικούς οι οποίοι υποστηρίζουν τους μαθητές/τριες με αναπηρία ή και με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, με το αναγκαίο Ειδικό Βοηθητικό Προσωπικό (ΕΒΠ) για τους μαθητές/τριες που αδυνατούν να αυτοεξυπηρετηθούν και το αναγκαίο Ειδικό Εκπαιδευτικό Προσωπικό (ΕΕΠ) για όσους μαθητές/τριες χρήζουν νοσηλευτικής φροντίδας,
- Ενίσχυση Κέντρων Διεπιστημονικής Αξιολόγησης, Συμβουλευτικής και Υποστήριξης με εκπαιδευτικούς και ειδικό εκπαιδευτικό προσωπικό για την αξιολόγηση ειδικών εκπαιδευτικών αναγκών μαθητών/τριών, καθώς και
- Υποστήριξη ανάπτυξης Σχολικών Δικτύων Εκπαίδευσης και Υποστήριξης (ΣΔΕΥ) και λειτουργία των Επιτροπών Διαγνωστικής Εκπαιδευτικής Αξιολόγησης και Υποστήριξης με ειδικό εκπαιδευτικό προσωπικό για τη διαγνωστική εκπαιδευτική αξιολόγηση και υποστήριξη των εκπαιδευτικών αναγκών των μαθητών/τριών.

Ο τύπος Δράσης 4B.στ.2 περιλαμβάνει την εξής ενδεικτική δράση:

- Προώθηση και υποστήριξη παιδιών για την ένταξή τους στην προσχολική εκπαίδευση για παιδιά σε ανάγκη και ιδιαίτερα ευάλωτα παιδιά.

Ο τύπος Δράσης 4B.στ.3 περιλαμβάνει την εξής ενδεικτική δράση:

- ΚΔΠ ΣΤΕΜ για παιδιά γυμνασίου (χαμηλών εισοδηματικών κριτηρίων).

Η αξιολόγηση των επιπτώσεων αυτών συνοψίζεται στον Πίνακα 7.19.

Βιοποικιλότητα - Οικοσυστήματα

Δεν αναμένονται επιπτώσεις στη Βιοποικιλότητα και τα Οικοσυστήματα από την υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 4B.στ καθώς αφορούν δράσεις προώθησης της ίσης πρόσβασης σε ποιοτική και χωρίς αποκλεισμούς εκπαίδευση και κατάρτισης.

Χλωρίδα, πανίδα

Δεν αναμένονται επιπτώσεις στη χλωρίδα και την πανίδα από την υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 4B.στ καθώς αφορά δράσεις προώθησης της ίσης πρόσβασης σε ποιοτική και χωρίς αποκλεισμούς εκπαίδευση.

Έδαφος

Δεν αναμένονται μεταβολές στο Έδαφος από την υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 4B.στ.

Υδατα

Εκτιμάται ότι δεν θα προκύψουν επιπτώσεις στα ύδατα από την υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 4B.στ.

Παραγωγή αποβλήτων

Εκτιμάται ότι δεν θα προκύψουν επιπτώσεις που να αφορούν τα απόβλητα από την υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 4B.στ.

Ατμόσφαιρα

Δεν αναμένονται επιπτώσεις στην ατμόσφαιρα από την υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 4B.στ.

Κλιματική αλλαγή (Μετριασμός/ Προσαρμογή)

Η υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 4B.στ δεν επιφέρει επιπτώσεις στον τομέα της κλιματικής αλλαγής καθώς σχετίζεται με την ενίσχυση της εκπαίδευσης και την ίση πρόσβαση σε αυτή.

Πληθυσμός

Οι ενδεικτικές δράσεις του Ειδικού Στόχου 4B.στ συμβάλλουν στη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας μέσω της ενίσχυσης των σχολικών μονάδων με εκπαιδευτικούς και ειδικό εκπαιδευτικό προσωπικό. Επιπλέον, στοχεύουν στην στήριξη και ενίσχυση του θεσμού της

συνεκπαίδευσης και στην υποστήριξη για την ένταξη των μαθητών/τριών με αναπηρία ή με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες στα σχολεία γενικής αγωγής της Προσχολικής, Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης. Επιπλέον, επιδιώκεται η ψυχοκοινωνική ενδυνάμωση των μαθητών αυτών μέσω της εξασφάλισης της ισότιμης συμμετοχής αυτών στο εκπαιδευτικό και κοινωνικό γίγνεσθαι, σύμφωνα με τη Διεθνή Σύμβαση των Ανθρώπινων Δικαιωμάτων των ΑμεΑ. Ταυτόχρονα επιδιώκουν να υποστηριχθούν παρεμβάσεις για την προώθηση παιδιών στην προσχολική εκπαίδευση και φροντίδα ενώ μέσω των ΚΔΑΠ ΣΤΕΜ στοχεύουν στην εξοικείωση των παιδιών σε προγράμματα μαθηματικών, φυσικής και ρομποτικής, δεδομένων των χαμηλών ποσοστών εξοικείωσης τους με τα αντικείμενα αυτά.

Έτσι αναμένονται θετικές επιδράσεις στον τομέα του πληθυσμού, με την παροχή καλύτερων υπηρεσιών στον τομέα της εκπαίδευσης, βελτίωση των δεξιοτήτων και των γνώσεων του πληθυσμού, ιδιαίτερα των μειονεκτούντων ομάδων, και κατά συνέπεια βελτίωση του βιοτικού τους επιπέδου.

Ανθρώπινη υγεία

Αναμένονται θετικές επιδράσεις στην ψυχική υγεία των εκπαιδευόμενων τους οποίους και αφορά η υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 4B.στ.

Θόρυβος

Η στάθμη του παραγόμενου θορύβου δεν δύναται να επηρεαστεί από την υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 4B.στ.

Υλικά περιουσιακά στοιχεία

Δεν αναμένεται να επηρεαστούν τα υλικά περιουσιακά στοιχεία της Περιφέρειας από την υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 4B.στ.

Πολιτιστική κληρονομιά

Δεν προβλέπεται η δημιουργία επιπτώσεων στην πολιτιστική κληρονομιά από την πραγματοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 4B.στ.

Τοπίο

Δεν προβλέπονται μεταβολές στο τοπίο από την υλοποίηση των δράσεων ενίσχυσης της απασχόλησης σύμφωνα με τις ενδεικτικές δράσεις του Ειδικού Στόχου 4B.στ.

Αειφόρος ανάπτυξη

Η υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 4B.στ δεν συνεπάγεται επιπτώσεις στην αειφόρο ανάπτυξη.

Σχέσεις μεταξύ των παραπάνω τομέων

Σύμφωνα με όσα προαναφέρθηκαν, η υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 4B.στ αναμένεται να επιφέρει θετικές επιπτώσεις, μεγάλης έντασης και μόνιμης διάρκειας στον τομέα του πληθυσμού και της ανθρώπινης υγείας.

Πίνακας 7. 19: Αξιολόγηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων Ειδικού Στόχου 4B.στ.

Αξιολόγηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων										
Τομείς αξιολόγησης περιβ/κών επιπτώσεων του Ε.Π.	Χαρακτηρισμός	Κλίμακα/ Ένταση	Είδος	Πιθανότητα	Σημαντικότητα	Χρονικός οριζοντας εμφάνισης	Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Αθροιστικότητα ή συνέργεια	Διασυννοριακή διάσταση
Βιοποικιλότητα - Οικοσυστήματα	0									
Χλωρίδα, πανίδα	0									
Έδαφος	0									
Υδατα	0									
Παραγωγή αποβλήτων	0									
Ατμόσφαιρα	0									
Κλιματική αλλαγή (Μετριασμός)	0									
Κλιματική αλλαγή (Προσαρμογή)	0									
Πληθυσμός	+	+++	Π/Γ	2	3	Βράχου	Μον		Όχι	Όχι
Ανθρώπινη υγεία	+	+++	Π/Γ	2	3	Βράχου	Μον		Όχι	Όχι
Θόρυβος	0									
Υλικά περιουσιακά στοιχεία	0									
Πολιτιστική κληρονομιά	0									
Τοπίο	0									
Αειφόρος ανάπτυξη	0									

Αξιολόγηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων										
Τομείς αξιολόγησης περιβ/κών επιπτώσεων του Ε.Π.	Χαρακτηρισμός	Κλίμακα/ Ένταση	Είδος	Πιθανότητα	Σημαντικότητα	Χρονικός ορίζοντας εμφάνισης	Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Αθροιστικότητα ή συνέργεια	Διασυνοριακή διάσταση
Συνολική αξιολόγηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων Ειδικού Στόχου 4B.στ:	<p>Η υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 4B.στ συμβάλλει θετικά στον πληθυσμό και στην ανθρώπινη υγεία.</p> <p>Ο Ειδικός Στόχος 4B.στ δεν συνεπάγεται περιβαλλοντικές επιπτώσεις.</p>									

- **Αξιολόγηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων Ειδικού Στόχου 4B.η: Προώθηση της ενεργού ένταξης, με σκοπό την προώθηση της ισότητας των ευκαιριών, της απαγόρευσης των διακρίσεων και της ενεργού συμμετοχής, και βελτίωση της απασχολησιμότητας, ειδικότερα για τις μειονεκτούσες ομάδες.**

Ο Ειδικός Στόχος 4B.η περιλαμβάνει τους εξής τύπους Δράσεων:

- Τύπος Δράσης 4B.η.1: Εναρμόνιση Οικογενειακής και Επαγγελματικής Ζωής (κύκλος 2021-22).
- Τύπος Δράσης 4B.η.2: Βελτίωση ποιότητας ζωής ηλικιωμένων.
- Τύπος Δράσης 4B.η.3: Παρακολούθηση θεμάτων αναπηρίας στην Ήπειρο.
- Τύπος Δράσης 4B.η.4: Δράσεις για την συμμετοχή των ΑμεΑ στην κοινωνική ζωή.

Ο τύπος Δράσης 4B.η.1 περιλαμβάνει ως ενδεικτική δράση την υλοποίηση του εμπροσθοβαρή κύκλου 2021-2022 της δράσης Εναρμόνιση Οικογενειακής και Επαγγελματικής Ζωής της προγραμματικής περιόδου 2014-2020.

Ο τύπος Δράσης 4B.η.2 περιλαμβάνει τις ακόλουθες ενδεικτικές δράσεις:

- Αντιμετώπιση του ψηφιακού αναλφαριθμητισμού των ηλικιωμένων (δράσεις εξοικείωσης με τις ΤΠΕ για χρήση στην καθημερινή ζωή και την άρση του αποκλεισμού).
- Συμμετοχή σε κοινωνικά δρώμενα όπως πολιτιστικές δραστηριότητες, εθελοντικές δράσεις κλπ. (η δράση αφορά κάλυψη μηνιαίας δαπάνης για συμμετοχή των ατόμων σε αθλητικές, καλλιτεχνικές ή πολιτιστικές δραστηριότητες).

Ο τύπος Δράσης 4B.η.3 περιλαμβάνει ως ενδεικτική δράση την Παρακολούθηση θεμάτων αναπηρίας στην Ήπειρο.

Ο τύπος Δράσης 4B.η.4 περιλαμβάνει την ακόλουθη ενδεικτική δράση:

- Συμμετοχή σε κοινωνικά δρώμενα όπως αθλητικές και πολιτιστικές δραστηριότητες κλπ. (η δράση αφορά κάλυψη μηνιαίας δαπάνης για συμμετοχή των ατόμων σε αθλητικές, καλλιτεχνικές ή πολιτιστικές δραστηριότητες).

Η αξιολόγηση των επιπτώσεων αυτών συνοψίζεται στον Πίνακα 7.20.

Βιοποικιλότητα - Οικοσυστήματα

Δεν αναμένονται επιπτώσεις στη Βιοποικιλότητα και τα Οικοσυστήματα από την υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 4B.η καθώς αφορούν δράσεις εναρμόνισης επαγγελματικής και οικογενειακής ζωής, βελτίωσης της ποιότητας ζωής ηλικιωμένων, παρακολούθησης θεμάτων αναπηρίας και συμμετοχής των ΑμεΑ στην κοινωνική ζωή.

Χλωρίδα, πανίδα

Δεν αναμένονται επιπτώσεις στη χλωρίδα και την πανίδα από την υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 4B.η.

Έδαφος

Δεν αναμένονται επιπτώσεις στο Έδαφος από την υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 4B.η.

Υδατα

Εκτιμάται ότι δεν θα προκύψουν επιπτώσεις στα ύδατα από την υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 4B.η.

Παραγωγή αποβλήτων

Η υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 4B.η δεν συνεπάγεται πρόσθετη παραγωγή αποβλήτων.

Ατμόσφαιρα

Δεν αναμένονται επιπτώσεις στην ατμόσφαιρα από την υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 4B.η.

Κλιματική αλλαγή (Μετριασμός/ Προσαρμογή)

Η υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 4B.η δεν σχετίζεται με επιπτώσεις στον τομέα της κλιματικής αλλαγής.

Πληθυσμός

Οι ενδεικτικές δράσεις του Ειδικού Στόχου 4B.η στοχεύουν κατά κύριο λόγο στην προώθηση της ενεργού ένταξης, με σκοπό την προώθηση της ισότητας των ευκαιριών, της απαγόρευσης των διακρίσεων και της ενεργού συμμετοχής και βελτίωση της απασχολησιμότητας, ειδικότερα για τις μειονεκτούσες ομάδες.

Παράλληλα, μέσω των δράσεων του Ειδικού Στόχου 4B.η επιδιώκεται η λήψη κατάλληλων μέτρων για την αντιμετώπιση των προκλήσεων από τη γήρανση του πληθυσμού της Περιφέρειας, η συστηματική καταγραφή στοιχείων για τα άτομα με αναπηρία και η αξιοποίηση αυτών για τη διαμόρφωση κατάλληλων πολιτικών για την αναπηρία. Τέλος, επιδιώκεται η στήριξη των Ατόμων με Αναπηρία για την ίση συμμετοχή τους στην ενεργή κοινωνική ζωή. Συνεπώς αναμένεται η βελτίωση του βιοτικού επιπέδου των αναφερόμενων ομάδων, η ένταξή τους στο κοινωνικό περιβάλλον και τελικά στην συγκράτηση του πληθυσμού στην Περιφέρεια Ηπείρου.

Ανθρώπινη υγεία

Αναμένονται θετικές επιδράσεις στην ψυχική υγεία των ομάδων τους οποίους και αφορά η υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 4B.η.

Θόρυβος

Η στάθμη του παραγόμενου θορύβου δεν δύναται να επηρεαστεί από την υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 4B.η.

Υλικά περιουσιακά στοιχεία

Δεν αναμένεται να επηρεαστούν τα υλικά περιουσιακά στοιχεία από την υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 4B.η.

Πολιτιστική κληρονομιά

Η υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 4B.η που σχετίζονται με τη συμμετοχή των ΑμεΑ σε κοινωνικά δρώμενα όπως αθλητικές και πολιτιστικές δραστηριότητες κλπ. αλλά και των ηλικιωμένων σε πολιτιστικές δραστηριότητες αναμένεται να επιφέρει θετικές επιπτώσεις στην ενίσχυση και τη διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς.

Τοπίο

Δεν προβλέπονται μεταβολές στο τοπίο από την υλοποίηση των δράσεων ενίσχυσης της απασχόλησης σύμφωνα με τις ενδεικτικές δράσεις του Ειδικού Στόχου 4B.η.

Αειφόρος ανάπτυξη

Η υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 4B.η δεν συνεπάγεται επιπτώσεις στην αειφόρο ανάπτυξη.

Σχέσεις μεταξύ των παραπάνω τομέων

Σύμφωνα με όσα προαναφέρθηκαν, η υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 4B.η αναμένεται να επιφέρει θετικές επιπτώσεις στον πληθυσμό, στην ανθρώπινη υγεία και ειδικότερα στις ευπαθείς κοινωνικά ομάδες συμβάλλοντας στην ενίσχυση της κοινωνικής ένταξης, την προώθηση της ισότητας και την αρχή της μη διάκρισης και στην πολιτιστική κληρονομιά.

Πίνακας 7. 20: Αξιολόγηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων Ειδικού Στόχου 4B.η.

Αξιολόγηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων										
Τομείς αξιολόγησης περιβ/κών επιπτώσεων του Ε.Π.	Χαρακτηρισμός	Κλίμακα / Ένταση	Είδος	Πιθανότητα	Σημαντικότητα	Χρονικός ορίζοντας εμφάνισης	Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Αθροιστικότητα ή συνέργεια	Διασυννοριακή διάσταση
Βιοποικιλότητα - Οικοσυστήματα	0									
Χλωρίδα, πανίδα	0									
Έδαφος	0									
Υδατα	0									
Παραγωγή αποβλήτων	0									
Ατμόσφαιρα	0									
Κλιματική αλλαγή (Μετριασμός)	0									
Κλιματική αλλαγή (Προσαρμογή)	0									
Πληθυσμός	+	+++	Π/Γ	2	3	Βράχyu	Μον		Όχι	Όχι
Ανθρώπινη υγεία	+	+++	Π/Γ	2	3	Βράχyu	Μον		Όχι	Όχι
Θόρυβος	0									
Υλικά περιουσιακά	0									

Αξιολόγηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων										
Τομείς αξιολόγησης περιβ/κών επιπτώσεων του Ε.Π.	Χαρακτηρισμός	Κλίμακα/ Ένταση	Είδος	Πιθανότητα	Σημαντικότητα	Χρονικός ορίζοντας εμφάνισης	Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Αθροιστικότητα ή συνέργεια	Διασπορά/ Διάσταση
στοιχεία										
Πολιτιστική κληρονομιά	+	+	Π/Γ	2	2	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
Τοπίο	0									
Αειφόρος ανάπτυξη	0									
Συνολική αξιολόγηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων Ειδικού Στόχου 4B.η:	<p>Η υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 4B.η συμβάλλει θετικά στον πληθυσμό, στην ανθρώπινη υγεία και στην πολιτιστική κληρονομιά.</p> <p>Ο Ειδικός Στόχος 4B.η δεν συνεπάγεται περιβαλλοντικές επιπτώσεις.</p>									

- **Αξιολόγηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων Ειδικού Στόχου 4B.θ: Προώθηση της κοινωνικοοικονομικής ένταξης των υπηκόων τρίτων χωρών, περιλαμβανομένων των μεταναστών.**

Ο Ειδικός Στόχος 4B.θ περιλαμβάνει τον τύπο Δράσης 4B.θ.1: Παρεμβάσεις για την προώθηση της ενεργού ένταξης των Μεταναστών και Υπηκόων Τρίτων Χωρών (ΥΤΧ) και αποτελείται από τις ακόλουθες ενδεικτικές δράσεις:

- Ολοκληρωμένες δράσεις ένταξης ΥΤΧ στην αγορά εργασίας, συμπεριλαμβανομένης της καταπολέμησης του ψηφιακού αποκλεισμού. Στο πλαίσιο της δράσης θα παρασχεθούν υπηρεσίες κοινωνικής ένταξης, παροχής εξειδικευμένης υποστήριξης στα διάφορα στάδια της διαδικασίας ένταξης, εξειδικευμένης κατάρτισης (εκμάθηση γλώσσας, επαγγελματική κατάρτιση κ.λπ.) και προσφοράς προσιτών λύσεων στέγασης εστιάζοντας στην ένταξη των ΥΤΧ στην αγορά εργασίας,
- Μαθήματα ελληνικής γλώσσας σε Υπηκόους Τρίτων Χωρών,
- Δράσεις ενημέρωσης των ΥΤΧ (περιλαμβανομένων των μεταναστών) σε θέματα που θα συμβάλλουν στην προσαρμογή τους στις τοπικές κοινωνίες,
- Δράσεις ενσωμάτωσης στις τοπικές κοινωνίες υποδοχής των ΥΤΧ (πχ. κοινές αθλητικές και πολιτιστικές δραστηριότητες).

Η αξιολόγηση των επιπτώσεων αυτών συνοψίζεται στον Πίνακα 7.21.

Βιοποικιλότητα - Οικοσυστήματα

Δεν αναμένονται επιπτώσεις στη Βιοποικιλότητα και τα Οικοσυστήματα από την υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 4B.θ καθώς αφορούν δράσεις προώθησης της κοινωνικοοικονομικής ένταξης των υπηκόων τρίτων χωρών και των μεταναστών.

Χλωρίδα, πανίδα

Δεν αναμένονται επιπτώσεις στη χλωρίδα και την πανίδα από την υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 4B.θ.

Έδαφος

Δεν αναμένονται επιπτώσεις στο έδαφος από την υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 4B.θ.

Υδατα

Εκτιμάται ότι δεν θα προκύψουν επιπτώσεις στα ύδατα από την υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 4B.θ.

Παραγωγή αποβλήτων

Η υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 4B.θ δεν συνεπάγεται πρόσθετη παραγωγή αποβλήτων.

Ατμόσφαιρα

Δεν αναμένονται επιπτώσεις στην ατμόσφαιρα από την υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 4B.θ καθώς αφορούν δράσεις ένταξης, ενημέρωσης και ενσωμάτωσης των ΥΤΧ στις τοπικές κοινωνίες της Περιφέρειας.

Κλιματική αλλαγή (Μετριασμός/ Προσαρμογή)

Η υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 4B.θ δεν σχετίζεται με επιπτώσεις στον τομέα της κλιματικής αλλαγής καθώς αναφέρεται σε δράσεις σχετικές με την κοινωνικοοικονομική ένταξη ΥΤΧ και των μεταναστών.

Πληθυσμός

Οι ενδεικτικές δράσεις του Ειδικού Στόχου 4B.θ στοχεύουν στην ενίσχυση της κοινωνικής ένταξης, την προώθηση της ισότητας και την αρχή της μη διάκρισης λαμβάνοντας υπόψη

τον Ευρωπαϊκό Πυλώνα Κοινωνικών Δικαιωμάτων και την Εθνική Στρατηγική για την Ένταξη Προσφύγων/ Μεταναστών. Έτσι, αναμένεται βελτίωση του βιοτικού επιπέδου των κοινωνικά ευπαθών ομάδων, την ένταξή τους στις τοπικές κοινωνίες, την κοινωνικοποίησή τους (πχ. κοινές αθλητικές και πολιτιστικές δραστηριότητες) και κατ' επέκταση την βελτίωση της οικονομικής τους κατάστασης.

Ανθρώπινη υγεία

Αναμένονται θετικές επιδράσεις στην ανθρώπινη υγεία των ομάδων τους οποίους και αφορά η υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 4B.θ.

Θόρυβος

Η στάθμη του παραγόμενου θορύβου δεν δύναται να επηρεαστεί από την υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 4B.θ.

Υλικά περιουσιακά στοιχεία

Δεν αναμένεται να επηρεαστούν τα υλικά περιουσιακά στοιχεία από την υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 4B.θ

Πολιτιστική κληρονομιά

Αναμένονται θετικές επιπτώσεις στην πολιτιστική κληρονομιά (π.χ. γνώση και διατήρηση πολιτιστικής κληρονομιάς) μέσω της συμμετοχής - ένταξης των μεταναστών και υπηκόων τρίτων χωρών σε πολιτιστικές δραστηριότητες της Περιφέρειας.

Τοπίο

Δεν προβλέπονται μεταβολές στο τοπίο από την υλοποίηση των δράσεων προώθησης της κοινωνικοοικονομικής ένταξης των υπηκόων τρίτων χωρών σύμφωνα με τις ενδεικτικές δράσεις του Ειδικού Στόχου 4B.θ.

Αειφόρος ανάπτυξη

Η υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 4B.θ δεν συνεπάγεται επιπτώσεις στην αειφόρο ανάπτυξη.

Σχέσεις μεταξύ των παραπάνω τομέων

Σύμφωνα με όσα προαναφέρθηκαν, η υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 4B.θ αναμένεται να επιφέρει θετικές επιπτώσεις στην πολιτιστική κληρονομιά, στον πληθυσμό και στην ανθρώπινη υγεία και ειδικότερα στις ευπαθείς κοινωνικά ομάδες όπως οι μετανάστες και οι υπήκοοι τρίτων χωρών.

Πίνακας 7. 21: Αξιολόγηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων Ειδικού Στόχου 4B.θ.

Αξιολόγηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων										
Τομείς αξιολόγησης περιβ/κών επιπτώσεων του Ε.Π.	Χαρακτηρισμός	Κλίμακα/ Ένταση	Είδος	Πιθανότητα	Σημαντικότητα	Χρονικός ορίζοντας εμφάνισης	Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Αθροιστικότητα ή συνέργεια	Διασυνοριακή διάσταση
Βιοποικιλότητα - Οικοσυστήματα	0									
Χλωρίδα, πανίδα	0									
Έδαφος	0									
Υδατα	0									
Παραγωγή αποβλήτων	0									
Ατμόσφαιρα	0									
Κλιματική αλλαγή (Μετριασμός)	0									
Κλιματική αλλαγή (Προσαρμογή)	0									
Πληθυσμός	+	+++	Π/Γ	2	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
Ανθρώπινη υγεία	+	+++	Π/Γ	2	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
Θόρυβος	0									
Υλικά περιουσιακά στοιχεία	0									
Πολιτιστική κληρονομιά	+	++	Π/Γ	2	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
Τοπίο	0									
Αειφόρος ανάπτυξη	0									
Συνολική αξιολόγηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων Ειδικού Στόχου 4B.θ:	<p>Η υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 4B.θ συμβάλλει θετικά στην πολιτιστική κληρονομιά, στον πληθυσμό και στην ανθρώπινη υγεία.</p> <p>Ο Ειδικός Στόχος 4B.θ δεν συνεπάγεται περιβαλλοντικές επιπτώσεις.</p>									

▪ **Αξιολόγηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων του Ειδικού Στόχου 4B.1: Προώθηση της κοινωνικοοικονομικής ένταξης των περιθωριοποιημένων κοινοτήτων, όπως των Ρομά.**

Ο Ειδικός Στόχος 4B.1 περιλαμβάνει τον τύπο Δράσης 4B.1.1: Παρεμβάσεις για την προώθηση της ενεργού ένταξης των Ρομά, με τις ακόλουθες ενδεικτικές δράσεις:

- Ολοκληρωμένα προγράμματα για την ενσωμάτωση των Ρομά στην αγορά εργασίας συμπεριλαμβανομένης της καταπολέμησης του ψηφιακού αποκλεισμού. Στα εν λόγω Προγράμματα συμπεριλαμβάνονται ενδεικτικά δράσεις, συμβουλευτικής-mentoring, επαγγελματικής κατάρτισης, πιστοποίησης απόκτησης γνώσεων & δεξιοτήτων, επιδότησης ενοικίου καθώς και ενέργειες δημοσιότητας, ευαισθητοποίησης.
- Δράσεις υποστήριξης των Ρομά για βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης (διαχείριση χώρων μετεγκατάστασης, βελτίωση συνθηκών διαβίωσης),
- Capacity building για φορείς σχετικούς με την κοινωνική ένταξη για Ρομά.

Η αξιολόγηση των επιπτώσεων αυτών συνοψίζεται στον Πίνακα 7.22.

Βιοποικιλότητα - Οικοσυστήματα

Δεν αναμένονται επιπτώσεις στη Βιοποικιλότητα και τα Οικοσυστήματα από την υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 4B.1 καθώς αφορούν δράσεις προώθησης της κοινωνικοοικονομικής ένταξης των περιθωριοποιημένων κοινοτήτων, όπως των Ρομά.

Χλωρίδα, πανίδα

Δεν αναμένονται επιπτώσεις στη χλωρίδα και την πανίδα από την υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 4B.1.

Έδαφος

Δεν αναμένονται επιπτώσεις στο Έδαφος από την υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 4B.1.

Υδατα

Εκτιμάται ότι δεν θα προκύψουν επιπτώσεις στα ύδατα από την υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 4B.1.

Παραγωγή αποβλήτων

Δεν αναμένονται επιπτώσεις στα απόβλητα από την υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 4B.1.

Ατμόσφαιρα

Δεν αναμένονται επιπτώσεις στην ατμόσφαιρα από την υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 4B.1.

Κλιματική αλλαγή (Μετριασμός/ Προσαρμογή)

Η υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 4B.1 δεν σχετίζεται με επιπτώσεις στον τομέα της κλιματικής αλλαγής.

Πληθυσμός

Οι ενδεικτικές δράσεις του Ειδικού Στόχου 4B.1 στοχεύουν στην κοινωνική και οικονομική ένταξη περιθωριοποιημένων κοινοτήτων, όπως οι Ρομά. Στο πλαίσιο αυτό, λαμβάνοντας υπόψη και την Εθνική Στρατηγική για την Κοινωνική Ένταξη των Ρομά 2021-2027, έμφαση δίνεται στη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης, καθώς και σε ενεργητικές πολιτικές απασχόλησης. Αναμένονται επομένως θετικές επιπτώσεις στον πληθυσμό καθώς αυξάνεται το βιοτικό επίπεδο των ευπαθών ομάδων (Ρομά), ενισχύεται οι οικονομική και κοινωνική τους θέση στις τοπικές κοινότητες προσελκύνοντας παράλληλα νέο πληθυσμό στην Περιφέρεια.

Ανθρώπινη υγεία

Θετικές αναμένονται να είναι οι επιπτώσεις στην υγεία των Ρομά μέσω της βελτίωσης των συνθηκών διαβίωσης τους αλλά και γενικότερα της υγείας των κατοίκων της ευρύτερης περιοχής.

Θόρυβος

Η στάθμη του παραγόμενου θορύβου δεν δύναται να επηρεαστεί από την υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 4B.1.

Υλικά περιουσιακά στοιχεία

Η υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 4B.1.1 επιδιώκει την βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης των Ρομά. Συνεπώς, αναμένεται αύξηση της περιουσιακής αξίας των υποδομών αυτών.

Πολιτιστική κληρονομιά

Δεν προβλέπεται η δημιουργία επιπτώσεων στην πολιτιστική κληρονομιά από την πραγματοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 4B.1.

Τοπίο

Δεν προβλέπονται μεταβολές στο τοπίο από την υλοποίηση των δράσεων προώθησης της κοινωνικοοικονομικής ένταξης των περιθωριοποιημένων ομάδων σύμφωνα με τις ενδεικτικές δράσεις του Ειδικού Στόχου 4B.1.

Αειφόρος ανάπτυξη

Η υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 4B.1 δεν συνεπάγεται επιπτώσεις στην αειφόρο ανάπτυξη.

Σχέσεις μεταξύ των παραπάνω τομέων

Σύμφωνα με όσα προαναφέρθηκαν, η υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 4B.1 αναμένεται να επιφέρει θετικές επιπτώσεις στα υλικά περιουσιακά στοιχεία, στην ανθρώπινη υγεία και στον πληθυσμό και ειδικότερα στις κοινωνικά περιθωριοποιημένες ομάδες όπως οι Ρομά.

Πίνακας 7. 22: Αξιολόγηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων Ειδικού Στόχου 4B.1.

Αξιολόγηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων										
Τομείς αξιολόγησης περιβ/κών επιπτώσεων του Ε.Π.	Χαρακτηρισμός	Κλίμακα/ Ένταση	Είδος	Πιθανότητα	Σημαντικότητα	Χρονικός ορίζοντας εμφάνισης	Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Αθροιστικότητα ή συνέργεια	Διασυννοριακή διάσταση
Βιοποικιλότητα - Οικοσυστήματα	0									
Χλωρίδα, πανίδα	0									
Έδαφος	0									
Υδατα	0									
Παραγωγή αποβλήτων	0									
Ατμόσφαιρα	0									
Κλιματική αλλαγή	0									

Αξιολόγηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων										
Τομείς αξιολόγησης περιβ/κών επιπτώσεων του Ε.Π.	Χαρακτηρισμός	Κλίμακα/ Ένταση	Είδος	Πιθανότητα	Σημαντικότητα	Χρονικός ορίζοντας εμφάνισης	Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Αθροιστικότητα ή συνέργεια	Διασπορά/διάσταση
(Μετριάσιμος)										
Κλιματική αλλαγή (Προσαρμογή)	0									
Πληθυσμός	+	+++	Π/Γ	2	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
Ανθρώπινη υγεία	+	+++	Π/Γ	2	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
Θόρυβος	0									
Υλικά περιουσιακά στοιχεία	+	++	Π/Γ	1	2	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
Πολιτιστική κληρονομιά	0									
Τοπίο	0									
Αειφόρος ανάπτυξη	0									
Συνολική αξιολόγηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων Ειδικού Στόχου 4B.1.:	<p>Η υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 4B.1. συμβάλλει θετικά στην ανθρώπινη υγεία, στον πληθυσμό και στα υλικά περιουσιακά στοιχεία.</p> <p>Ο Ειδικός Στόχος 4B.1. δεν συνεπάγεται περιβαλλοντικές επιπτώσεις.</p>									

- Αξιολόγηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων του Ειδικού Στόχου 4B.1α: Ενίσχυση της ισότιμης και έγκαιρης πρόσβασης σε ποιοτικές, βιώσιμες και οικονομικά προσιτές υπηρεσίες, περιλαμβανομένων υπηρεσιών που προάγουν την πρόσβαση σε στέγαση και υπηρεσιών φροντίδας με επίκεντρο τον άνθρωπο, συμπεριλαμβανομένης της υγειονομικής περίθαλψης, εκσυγχρονισμός των συστημάτων κοινωνικής προστασίας, συμπεριλαμβανομένης της προώθησης της πρόσβασης στην κοινωνική προστασία, με έμφαση στα παιδιά και στις μειονεκτούσες ομάδες, βελτίωση της προσβασιμότητας, μεταξύ άλλων για τα άτομα με αναπηρίες, της αποτελεσματικότητας και της ανθεκτικότητας των**

συστημάτων υγειονομικής περίθαλψης και των υπηρεσιών μακροχρόνιας περίθαλψης.

Ο Ειδικός Στόχος 4B.1α αποτελείται από τους ακόλουθους τύπους Δράσεων:

- Τύπος Δράσης 4B.1α.1: Κέντρα Κοινότητας.
- Τύπος Δράσης 4B.1α.2: Δομές Παροχής Βασικών Αγαθών.
- Τύπος Δράσης 4B.1α.3: Παροχή υπηρεσιών φροντίδας σε επίπεδο οικογενειών και τοπικών κοινοτήτων.
- Τύπος Δράσης 4B.1α.4: Ανάπτυξη ξενώνων άμεσης υποδοχής και βραχείας φιλοξενίας προς αναδοχή.
- Τύπος Δράσης 4B.1α.5: Παρεμβάσεις προς όφελος των γυναικών και την καταπολέμηση της βίας.
- Τύπος Δράσης 4B.1α.6: Διασφάλιση της πρόσβασης στη μακροχρόνια περίθαλψη.
- Τύπος Δράσης 4B.1α.7: Διασφάλιση της πρόσβασης σε υπηρεσίες υγείας.
- Τύπος Δράσης 4B.1α.8: Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης.

Ο τύπος Δράσης 4B.1α.1 περιλαμβάνει την ακόλουθη ενδεικτική δράση:

- Κέντρα Κοινότητας με παραρτήματα Ρομά, Κέντρα Ένταξης Μεταναστών (ΚΕΜ), Κινητές Μονάδες, Προώθηση Διαπολιτισμικής Διαμεσολάβησης στα Κέντρα Κοινότητας / ΚΕΜ.

Ο τύπος Δράσης 4B.1α.2 περιλαμβάνει ως ενδεικτική δράση τις Δομές Παροχής Βασικών Αγαθών όπως Κοινωνικά Παντοπωλεία & Παροχής Συσσιτίου, Κοινωνικά Φαρμακεία.

Ο τύπος Δράσης 4B.1α.3 περιλαμβάνει τις ακόλουθες ενδεικτικές δράσεις:

- Κέντρα Διημέρευσης και Ημερήσιας Φροντίδας ΑμεΑ (ΚΔΗΦ),
- Στέγες Υποστηριζόμενης Διαβίωσης (ΣΥΔ) για ΑμεΑ, Μετανάστες ΑμεΑ, Εφήβους,
- Κέντρα Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων (ΚΗΦΗ).

Ο τύπος Δράσης 4B.1α.4 περιλαμβάνει την ακόλουθη ενδεικτική δράση:

- Ανάπτυξη ξενώνων άμεσης υποδοχής και βραχείας φιλοξενίας προς αναδοχή.

Ο τύπος Δράσης 4B.1α.5 περιλαμβάνει την ακόλουθη ενδεικτική δράση:

- Δίκτυο δομών υποστήριξης γυναικών θυμάτων βίας (περιλαμβάνεται η λειτουργία Κέντρων Συμβουλευτικής Υποστήριξης γυναικών θυμάτων βίας σε τοπικό επίπεδο, καθώς και η λειτουργία ξενώνων φιλοξενίας).

Ο τύπος Δράσης 4B.1α.6 περιλαμβάνει την ακόλουθη ενδεικτική δράση:

- Πρόγραμμα κοινωνικού φροντιστή και προσωπικού βοηθού ΑΜΕΑ, ηλικιωμένων κλπ.

Ο τύπος Δράσης 4B.1α.7 περιλαμβάνει τις ακόλουθες ενδεικτικές δράσεις:

- Ενίσχυση Υπηρεσιών Πρωτοβάθμιας Φροντίδας Υγείας. Συνέχιση λειτουργίας των μονάδων πρωτοβάθμιας φροντίδας υγείας όπως ΤΟΜΥ, ΚΟΜΥ και χρηματοδότηση νέων δράσεων, όπως ομάδες ειδικού σκοπού για παροχή υπηρεσιών στην κοινότητα και κατ' οίκον.
- Ενίσχυση Υπηρεσιών Δημόσιας Υγείας.
- Συνέχιση υλοποίησης δράσεων για την θωράκιση της Δημόσιας Υγείας μέσω πρόληψης, έγκαιρης ανίχνευσης και αντιμετώπιση επιδημιών (πχ Covid 19) σε χώρους μεταναστών/προσφύγων και χρηματοδότηση νέων δράσεων ενημέρωσης, πρόληψης, έγκαιρης ανίχνευσης και αντιμετώπισης στην κοινότητα.
- Ενίσχυση Υπηρεσιών Ψυχικής Υγείας.
- Συνέχιση υλοποίησης δράσεων ολοκληρωμένης κοινοτικής θεραπείας, κατ' οίκον νοσηλείας από κινητές μονάδες, υποστήριξης ατόμων πασχόντων από άνοια, και παιδοψυχιατρικής υποστήριξης. Χρηματοδότηση νέων δράσεων στεγαστικών δομών, μονάδων παιδιών και εφήβων, έγκαιρης παρέμβασης στην ψύχωση, αυτισμού, κέντρων ημέρας και κινητών μονάδων κα.
- Ανάπτυξη Υπηρεσιών για την Αντιμετώπιση της Εξάρτησης (Αλκοόλ, Ναρκωτικές Ουσίες κλπ.).
- Συνέχιση λειτουργίας της μονάδας σωματικής αποτοξίνωσης, του πολυδύναμου κέντρου αντιμετώπισης, της κινητής μονάδας καθώς και υλοποίησης προγραμμάτων κοινωνικής ένταξης. Χρηματοδότηση νέων δράσεων για προστασία εξαρτημένων & γονεϊκής στήριξης.

Ο τύπος Δράσης 4B.ia.8 σχετίζεται με την υποστήριξη της λειτουργίας του Παρατηρητηρίου Κοινωνικής Ένταξης στην Περιφέρεια Ηπείρου.

Η αξιολόγηση των επιπτώσεων αυτών συνοψίζεται στον Πίνακα 7.23.

Βιοποικιλότητα – Οικοσυστήματα

Δεν εντοπίζονται επιπτώσεις από την υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 4B.ia.

Χλωρίδα, πανίδα

Κατά την υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 4B.ia και πιο συγκεκριμένα στη φάση της ανάπτυξης ξενώνων άμεσης υποδοχής και βραχείας φιλοξενίας προς αναδοχή, δικτύων δομών υποστήριξης γυναικών θυμάτων βίας και κέντρων κοινοτήτων με παραρτήματα Ρομά, Κέντρα Ένταξης Μεταναστών (ΚΕΜ) ενδέχεται να επηρεαστεί η χλωρίδα και η πανίδα της περιοχής εργασιών.

Εκτιμάται ότι οι παρεμβάσεις θα είναι μικρές, δεν θα επηρεαστούν σημαντικά είδη και αναμφίβολα θα ληφθούν κατάλληλα μέτρα εφαρμόζοντας ορθές εργοταξιακές πρακτικές με

σκοπό την αποφυγή της άσκοπης επιβάρυνσης της χλωρίδας και της πανίδας του περιβάλλοντος χώρου. Ωστόσο, σε περίπτωση που επιλεγθεί να αξιοποιηθεί ήδη υπάρχον κτιριακό απόθεμα για τη συγκεκριμένη λειτουργία δεν θα εμφανιστούν τέτοιου είδους επιπτώσεις.

Έδαφος

Η υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 4B.1a αναμένεται να προκαλέσουν μεταβολές στο έδαφος στις περιπτώσεις όπου δημιουργηθούν νέες δομές για την αξιοποίησή τους ως κοινωνικά κέντρα, ξενώνες άμεσης υποδοχής και βραχείας φιλοξενίας προς αναδοχή, μονάδες για προστασία εξαρτημένων & γονεϊκής στήριξης. Οι επιπτώσεις αυτές προβλέπεται να είναι μέτριας έντασης και μόνιμης διάρκειας. Σε κάθε περίπτωση θα ληφθούν όλα τα απαραίτητα μέτρα κατά την περιβαλλοντική αδειοδότηση των έργων, όταν και θα υπάρχουν στοιχεία σχεδιασμού της κατασκευής.

Υδατα

Στη φάση κατασκευής ξενώνων άμεσης υποδοχής και βραχείας φιλοξενίας προς αναδοχή, δικτύων δομών υποστήριξης γυναικών θυμάτων βίας, μονάδων για προστασία εξαρτημένων & γονεϊκής στήριξης και κέντρων κοινοτήτων με παραρτήματα Ρομά, Κέντρα Ένταξης Μεταναστών (ΚΕΜ) αναμένεται να απαιτηθούν ποσότητες νερού για εργοταξιακή χρήση. Οι ποσότητες αυτές θα καλυφθούν από το δίκτυο ύδρευσης της ΔΕΥΑ του αρμόδιου Δήμου. Εκτιμάται ότι οι ποσότητες νερού που θα απαιτηθούν για την υλοποίηση των εργασιών θα είναι μικρές και δε θα επηρεάσουν τους υδατικούς πόρους της περιοχής. Αναμφίβολα, θα ληφθούν κατάλληλα μέτρα και θα εφαρμοστούν ορθές εργοταξιακές πρακτικές με σκοπό την αποφυγή άσκοπης κατανάλωσης νερού.

Κατά τη φάση λειτουργίας των νέων δομών οι απαιτήσεις σε ποσότητες νερού αναμένεται να είναι αυξημένες και οι οποίες θα καλυφθούν από το δίκτυο ύδρευσης της ΔΕΥΑ. Για το λόγο αυτό θα πρέπει να ληφθούν κατάλληλα μέτρα για την ορθή διαχείριση του νερού.

Παραγωγή αποβλήτων

Η υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 4B.1a αναμένεται να οδηγήσει στην παραγωγή στερεών αποβλήτων (επικίνδυνων και μη), που αφορούν:

- απόβλητα δομικών κατασκευών που θα προκύψουν από τις εργασίες ανάπτυξης νέων δομών για την ενίσχυση της ισότιμης και έγκαιρης πρόσβασης σε ποιοτικές, βιώσιμες και οικονομικά προσιτές υπηρεσίες.
- υλικά συσκευασίας απαιτούμενου εργοταξιακού εξοπλισμού.
- υλικά εξοπλισμού για την αναβάθμιση των Υπηρεσιών Πρωτοβάθμιας Φροντίδας, Ψυχικής και Δημόσιας Υγείας.

Επιπλέον, αναμένεται να προκύψουν επιπλέον ποσότητες αστικών λυμάτων τόσο κατά τη φάση της κατασκευής όσο και της λειτουργίας των νέων δομών. Η παραγωγή αποβλήτων προβλέπεται να είναι μια μικρής έντασης αρνητική επίπτωση με τις παραχθείσες ποσότητες να υφίστανται την ενδεδειγμένη επεξεργασία. Προκειμένου να περιοριστούν οι επιπτώσεις στο περιβάλλον απαιτείται η διαχείριση των ανωτέρω στερεών αποβλήτων σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία και το αναθεωρημένο Περιφερειακό Σχέδιο Διαχείρισης Αποβλήτων (ΠΕΣΔΑ) της Περιφέρειας Ηπείρου. Σε κάθε περίπτωση η αντιμετώπισή των επιπτώσεων θα γίνει στο στάδιο της περιβαλλοντικής αδειοδότησης των έργων, τόσο των νέων, όσο και των υφιστάμενων.

Ατμόσφαιρα

Στη φάση κατασκευής των ενδεικτικών δράσεων αναμένεται να επιβαρυνθεί η ποιότητα του αέρα τοπικά στις περιοχές που λαμβάνουν χώρα οι εργασίες για τη δημιουργία νέων δομών. Οι επιπτώσεις αυτές οφείλονται στην έκλυση σκόνης από τις εργασίες εκσκαφών – κατασκευών και εκπομπών καυσαερίων των οχημάτων και των μηχανημάτων κατασκευής που θα χρησιμοποιούνται. Κρίνεται ότι οι επιπτώσεις είναι ασθενείς και άμεσα αναστρέψιμες μετά την ολοκλήρωση των εργασιών. Παρ' όλα αυτά απαιτείται η λήψη κατάλληλων μέτρων με στόχο τον περιορισμό τους.

Κλιματική αλλαγή (Μετριασμός/Προσαρμογή)

Η υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 4B.ia δεν αναμένεται να έχει επιπτώσεις στον μετριασμό και την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή.

Πληθυσμός

Η υλοποίηση του συνόλου των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 4B.ia έχει θετική επίδραση στον τομέα του πληθυσμού και κυριότερα σε ευπαθείς κοινωνικά κατηγορίες όπως: άτομα φτωχά, σε κίνδυνο φτώχειας, Ρομά, μετανάστες, ΑμεΑ και γυναίκες θύματα έμφυλης βίας. Επιπλέον, είναι θετικές οι επιδράσεις στα παιδιά και στους εφήβους μέσω της φροντίδας και υποστήριξης που θα παρέχεται σε αυτούς από τις δομές φιλοξενίας. Μέσω της ενίσχυσης της ισότιμης και έγκαιρης πρόσβασης σε ποιοτικές, βιώσιμες και οικονομικά προσιτές υπηρεσίες αναμένονται σημαντικές θετικές επιδράσεις ως προς την βελτίωση του βιοτικού επιπέδου του γενικού πληθυσμού αλλά και τον ευπαθών κοινωνικών ομάδων που προαναφέρθηκαν. Παράλληλα, ενδέχεται να δημιουργηθούν νέες θέσεις εργασίας λόγω της δημιουργίας νέων κοινωνικών και άλλων δομών. Έτσι, ενισχύεται και η συγκράτηση του πληθυσμού και η αποφυγή της μετανάστευσης.

Ανθρώπινη υγεία

Κατά τη φάση κατασκευής των νέων υποδομών ενδέχεται να επιβαρυνθεί η ποιότητα της ατμόσφαιρας λόγω των καυσαερίων των οχημάτων και των μηχανημάτων κατασκευής που θα χρησιμοποιούνται. Κρίνεται ότι οι επιπτώσεις είναι ασθενείς και άμεσα αναστρέψιμες μετά την ολοκλήρωση των εργασιών. Ωστόσο, είναι αναγκαία η λήψη κατάλληλων μέτρων με στόχο τον περιορισμό τους και την προστασία του πληθυσμού της περιοχής.

Αντίθετα, δράσεις σχετικές με τη διασφάλιση της πρόσβασης στη μακροχρόνια περίθαλψη και σε υπηρεσίες υγείας αναμένεται να έχουν θετικές επιδράσεις στην ανθρώπινη υγεία. Οι επιπτώσεις αυτές αναμένονται θετικές και ισχυρά έντονες.

Θόρυβος

Κατά την υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 4B.1α, αναμένεται να υπάρξει προσωρινή αύξηση της στάθμης του παραγόμενου θορύβου από τα μηχανήματα και τις εργασίες στους χώρους ανάπτυξης των νέων δομών. Θα υπάρχει μικρής έντασης όχληση από τις εργασίες και η επίπτωση αυτή στο ακουστικό περιβάλλον γενικά χαρακτηρίζεται ασθενής, βραχυχρόνια και μερικώς αντιμετωπίσιμη, καθότι δύναται να μετριαστεί με τη λήψη κατάλληλων μέτρων προστασίας. Είναι επίσης πλήρως αναστρέψιμη, αφού διαρκεί όσο και η φάση κατασκευής των έργων. Ωστόσο, σε περίπτωση που επιλεγθεί να αξιοποιηθεί ήδη υπάρχον κτιριακό απόθεμα για τη συγκεκριμένη λειτουργία δεν θα εμφανιστούν τέτοιου είδους επιπτώσεις.

Υλικά περιουσιακά στοιχεία

Η υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 4B.1α επιδιώκει την διασφάλιση της πρόσβασης σε υπηρεσίες υγείας μέσω της ενίσχυσης των Κοινωνικών Κέντρων, Υπηρεσιών Πρωτοβάθμιας Φροντίδας Υγείας - Τοπικές Μονάδες Υγείας ΤΟΜΥ, Υπηρεσιών Δημόσιας και Ψυχικής Υγείας. Συνεπώς, η περιουσιακή αξία της υλικοτεχνικής υποδομής αναμένεται να αυξηθεί ενώ παράλληλα θα δοθεί η δυνατότητα να αξιοποιηθούν κατά το βέλτιστο δυνατό τρόπο οι ήδη υπάρχουσες.

Πολιτιστική κληρονομιά

Δεν αναμένονται επιπτώσεις στην πολιτιστική κληρονομιά από την υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 4B.1α.

Τοπίο

Οι αναμενόμενες επιπτώσεις στο τοπίο της άμεσης περιοχής των έργων ανάπτυξης των προβλεπόμενων δομών δεν είναι δυνατό να εκτιμηθούν στη φάση αυτή. Η επέκταση των

υποδομών ενδέχεται να προκαλέσει ήπιες παρεμβάσεις διατάραξης και αισθητικής υποβάθμισης μικρής κλίμακας.

Σε κάθε περίπτωση, υπάρχει η δυνατότητα πρόληψης υποβάθμισης του τοπίου, ακόμη και αναβάθμισής του, με καλύτερο σχεδιασμό. Σε μεγάλο βαθμό αυτό μπορεί να γίνει στην περιβαλλοντική αδειοδότηση των έργων, όταν και θα υπάρχουν στοιχεία σχεδιασμού της κατασκευής.

Σε περίπτωση που επιλεγεί να αξιοποιηθεί ήδη υπάρχον κτιριακό απόθεμα για τη συγκεκριμένη λειτουργία δεν θα εμφανιστούν τέτοιου είδους επιπτώσεις.

Αειφόρος ανάπτυξη

Δεν αναμένεται να υπάρξουν επιπτώσεις από την υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 4B.1α.

Σχέσεις μεταξύ των παραπάνω τομέων

Σύμφωνα με όλα τα παραπάνω, η υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 4B.1α αναμένεται να έχει θετικές επιπτώσεις στον πληθυσμό, την ανθρώπινη υγεία και τα υλικά περιουσιακά στοιχεία.

Πίνακας 7. 23: Αξιολόγηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων Ειδικού Στόχου 4B.1α.

Αξιολόγηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων										
Τομείς αξιολόγησης περιβ/κών επιπτώσεων του Ε.Π.	Χαρακτηρισμός	Κλίμακα / Ένταση	Είδος	Πιθανότητα	Σημαντικότητα	Χρονικός ορίζοντας εμφάνισης	Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Αθροιστικότητα ή συνέργεια	Διασυννοριακή διάσταση
Βιοποικιλότητα - Οικοσυστήματα	0									
Χλωρίδα, πανίδα	-	-	Π/Γ	2	2	Βράχyu	Μον	Μ/Α	Όχι	Όχι
Έδαφος	-	--	Π/Γ	2	2	Βράχyu	Μον	Μ/Α	Όχι	Όχι
Υδατα	-	-	Π/Γ	2	2	Βράχyu	Μον	Μ/Α	Όχι	Όχι
Παραγωγή αποβλήτων	-	--	Π/Γ	2	2	Βράχyu	Πρωσ	ΑΝ	Όχι	Όχι
Ατμόσφαιρα	-	-	Π/Γ	2	2	Βράχyu	Πρωσ	ΑΝ	Ναι (Κλιμ. Αλ/γη)	Όχι

Αξιολόγηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων										
Τομείς αξιολόγησης περιβ/κών επιπτώσεων του Ε.Π.	Χαρακτηρισμός	Κλίμακα/ Ένταση	Είδος	Πιθανότητα	Σημαντικότητα	Χρονικός ορίζοντας εμφάνισης	Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Αθροιστικότητα ή συνέργεια	Διασυνοριακή διάσταση
Κλιματική αλλαγή (Μετριασμός)	0									
Κλιματική αλλαγή (Προσαρμογή)	0									
Πληθυσμός	+	+++	Π/Γ	2	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
Ανθρώπινη υγεία	+	+++	Π/Γ	2	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
Θόρυβος	-	-	Π/Γ	1	2	Βράχυ	Πρωσ	ΑΝ	Όχι	Όχι
Υλικά περιουσιακά στοιχεία	+	++	Π/Γ	2	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
Πολιτιστική κληρονομιά	0									
Τοπίο	Απροσδιόριστη		Π/Γ	1	1	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
Αειφόρος ανάπτυξη	0									
Συνολική αξιολόγηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων Ειδικού Στόχου 4B.ia:	<p>Η υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 4B.ia συμβάλλει θετικά στον πληθυσμό, στην ανθρώπινη υγεία και στα υλικά περιουσιακά στοιχεία.</p> <p>Δεν προκύπτουν επιπτώσεις στη βιοποικιλότητα, στην πολιτιστική κληρονομιά και σε ότι αφορά την επίτευξη ή μη της αειφόρου ανάπτυξης. Αντίθετα, αναμένονται αρνητικές επιπτώσεις στα χλωρίδα και πανίδα, στο έδαφος, στα ύδατα, στην παραγωγή αποβλήτων, στην ατμόσφαιρα, στο θόρυβο και ενδεχομένως στο τοπίο.</p> <p>Η υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 4B.ia δεν αναμένεται να έχει επιπτώσεις στον μετριασμό και την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή. Συνεπώς, ο Ε.Σ. δεν ικανοποιεί την αρχή της «μη πρόκλησης σημαντικής βλάβης» (άρθρο 17 Κανονισμού (ΕΕ) 2020/852).</p>									

- **Αξιολόγηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων του Ειδικού Στόχου 4B.ιβ: Προώθηση της κοινωνικής ένταξης των ατόμων που αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού, συμπεριλαμβανομένων των απόρων και των παιδιών.**

Ο Ειδικός Στόχος 4B.ιβ αποτελείται από τους ακόλουθους τύπους Δράσεων:

- Τύπος Δράσης 4B.ιβ.1: Παρεμβάσεις για την αντιμετώπιση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού.
- Τύπος Δράσης 4B.ιβ.2: Υποστήριξη εφήβων.

Ο τύπος Δράσης 4B.ιβ.1 περιλαμβάνει την ακόλουθη ενδεικτική δράση:

- Δομές φιλοξενίας αστέγων – Κέντρα Ημέρας & Υπνωτήρια.

Ο τύπος Δράσης 4B.ιβ.2 περιλαμβάνει τις ακόλουθες ενδεικτικές δράσεις:

- Εξατομικευμένη Συμβουλευτική/Επαγγελματικός Προσανατολισμός, Υποστήριξη οικογενειών,
- Συμμετοχή σε Δραστηριότητες (Θέατρο, φωτογραφία, μουσική, χορός, αθλήματα, κ.α),
- Υποστήριξη και αναβάθμιση δεξιοτήτων ανάλογα με τις ανάγκες του κάθε εφήβου (περιλαμβανομένων και ψηφιακών δεξιοτήτων),
- Ενημέρωση και Ευαισθητοποίηση τοπικών φορέων για διασύνδεση - συνεργασία και υποστήριξη των ενεργειών της παρέμβασης,
- Ενημέρωση και Ευαισθητοποίηση τοπικών φορέων για διασύνδεση - συνεργασία και υποστήριξη των ενεργειών της παρέμβασης.

Η αξιολόγηση των επιπτώσεων αυτών συνοψίζεται στον Πίνακα 7.24.

Βιοποικιλότητα - Οικοσυστήματα

Δεν αναμένονται επιπτώσεις στη Βιοποικιλότητα και τα Οικοσυστήματα από την υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 4B.ιβ καθώς αφορούν δράσεις για την αντιμετώπιση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού και την υποστήριξη εφήβων.

Χλωρίδα, πανίδα

Δεν αναμένονται επιπτώσεις στη χλωρίδα και την πανίδα από την υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 4B.ιβ.

Έδαφος

Δεν αναμένονται επιπτώσεις στο Έδαφος από την υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 4B.ιβ.

Υδατα

Εκτιμάται ότι δεν θα προκύψουν επιπτώσεις στα ύδατα από την υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 4B.ιβ.

Παραγωγή αποβλήτων

Δεν αναμένεται να δημιουργηθούν απόβλητα από την υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 4B.ιβ.

Ατμόσφαιρα

Δεν αναμένονται επιπτώσεις στην ατμόσφαιρα από την υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 4B.ιβ.

Κλιματική αλλαγή (Μετριασμός/ Προσαρμογή)

Η υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 4B.ιβ δεν σχετίζεται με επιπτώσεις στον τομέα της κλιματικής αλλαγής.

Πληθυσμός

Οι ενδεικτικές δράσεις του Ειδικού Στόχου 4B.ιβ στοχεύουν στη στήριξη ατόμων που βρίσκονται ή αντιμετωπίζουν τον κίνδυνο της φτώχειας ή του κοινωνικού αποκλεισμού. Επιπλέον, επιδιώκεται η υποστήριξη και η κοινωνική ένταξη ευάλωτων εφήβων και νέων (που δεν ανήκουν στην κατηγορία των NEETs) με ενυπάρχοντα πολλαπλά και εδραιωμένα μειονεκτήματα και όπου ενδέχεται να υφίσταται μια μακρόχρονη αποσύνδεση από τον κυρίαρχο κοινωνικό ιστό. Συνεπώς, αναμένονται σημαντικές θετικές επιδράσεις ως προς την βελτίωση του βιοτικού επιπέδου των ευπαθών ομάδων, την παροχή υψηλότερης ποιότητας υπηρεσιών σε Δομές φιλοξενίας αστέγων – Κέντρα Ημέρας & Υπνωτήρια και τελικά την αποφυγή της μετανάστευσης και την συγκράτηση του πληθυσμού.

Ανθρώπινη υγεία

Αναμένονται θετικές επιπτώσεις στην ανθρώπινη υγεία του πληθυσμού που πρόκειται να επωφελεί τις δράσεις του Ειδικού Στόχου 4B.ιβ.

Θόρυβος

Η στάθμη του παραγόμενου θορύβου δεν δύναται να επηρεαστεί από την υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 4B.ιβ.

Υλικά περιουσιακά στοιχεία

Δεν αναμένεται να επηρεαστούν τα υλικά περιουσιακά στοιχεία από την υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 4B.ιβ.

Πολιτιστική κληρονομιά

Αναμένονται θετικές επιπτώσεις στην πολιτιστική κληρονομιά μέσω της συμμετοχής των εφήβων σε δραστηριότητες όπως: το θέατρο, η μουσική, ο χορός κλπ.

Τοπίο

Δεν προβλέπονται μεταβολές στο τοπίο από την υλοποίηση των δράσεων για την αντιμετώπιση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού σύμφωνα με τις ενδεικτικές δράσεις του Ειδικού Στόχου 4B.ιβ.

Αειφόρος ανάπτυξη

Η υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 4B.ιβ δεν συνεπάγεται επιπτώσεις στην αειφόρο ανάπτυξη.

Σχέσεις μεταξύ των παραπάνω τομέων

Σύμφωνα με όσα προαναφέρθηκαν, η υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 4B.ιβ αναμένεται να επιφέρει θετικές επιπτώσεις στην ανθρώπινη υγεία, στην πολιτιστική κληρονομιά και στον πληθυσμό και ειδικότερα στις ευπαθείς κοινωνικά ομάδες όπως άτομα που αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού, συμπεριλαμβανομένων των απόρων και των εφήβων.

Πίνακας 7. 24: Αξιολόγηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων Ειδικού Στόχου 4B.ιβ.

Τομείς αξιολόγησης περιβ/κών επιπτώσεων του Ε.Π.	Αξιολόγηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων									
	Χαρακτηρισμός	Κλίμακα / Ένταση	Είδος	Πιθανότητα	Σημαντικότητα	Χρονικός ορίζοντας εμφάνισης	Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Αθροιστικότητα ή συνέργεια	Διασυννοριακή διάσταση
Βιοποικιλότητα - Οικοσυστήματα	0									
Χλωρίδα, πανίδα	-	-	Π/Γ	2	2	Βράχυ	Μον	Μ/Α	Όχι	Όχι
Έδαφος	-	--	Π/Γ	2	2	Βράχυ	Μον	Μ/Α	Όχι	Όχι
Υδατα	-	-	Π/Γ	2	2	Βράχυ	Μον	Μ/Α	Όχι	Όχι

Αξιολόγηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων										
Τομείς αξιολόγησης περιβ/κών επιπτώσεων του Ε.Π.	Χαρακτηρισμός	Κλίμακα/ Ένταση	Είδος	Πιθανότητα	Σημαντικότητα	Χρονικός ορίζοντας εμφάνισης	Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Αθροιστικότητα ή συνέργεια	Διασυνοριακή διάσταση
Παραγωγή αποβλήτων	-	--	Π/Γ	2	2	Βράχυ	Πρωσ	AN	Όχι	Όχι
Ατμόσφαιρα	-	-	Π/Γ	2	2	Βράχυ	Πρωσ	AN	Ναι (Κλιμ. Αλλ/γη)	Όχι
Κλιματική αλλαγή (Μετριασμός)	0									
Κλιματική αλλαγή (Προσαρμογή)	0									
Πληθυσμός	+	+++	Π/Γ	2	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
Ανθρώπινη υγεία	+	+++	Π/Γ	2	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
Θόρυβος	-	-	Π/Γ	1	2	Βράχυ	Πρωσ	AN	Όχι	Όχι
Υλικά περιουσιακά στοιχεία	+	++	Π/Γ	2	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
Πολιτιστική κληρονομιά	0									
Τοπίο	Απροσδιόριστη		Π/Γ	1	1	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
Αειφόρος ανάπτυξη	0									
Συνολική αξιολόγηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων Ειδικού Στόχου 4B.ia:	<p>Η υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 4B.ia συμβάλλει θετικά στον πληθυσμό, στην ανθρώπινη υγεία και στα υλικά περιουσιακά στοιχεία.</p> <p>Δεν προκύπτουν επιπτώσεις στη βιοποικιλότητα, στην πολιτιστική κληρονομιά και σε ότι αφορά την επίτευξη ή μη της αειφόρου ανάπτυξης. Αντίθετα, αναμένονται αρνητικές επιπτώσεις στα χλωρίδα και πανίδα, στο έδαφος, στα ύδατα, στην παραγωγή αποβλήτων, στην ατμόσφαιρα, στο θόρυβο και ενδεχομένως στο τοπίο.</p> <p>Η υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 4B.ia δεν αναμένεται να έχει επιπτώσεις στον μετριασμό και την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή. Συνεπώς, ο Ε.Σ. δεν ικανοποιεί την αρχή της «μη</p>									

Αξιολόγηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων										
Τομείς αξιολόγησης περιβ/κών επιπτώσεων του Ε.Π.	Χαρακτηρισμός	Κλίμακα/ Ένταση	Είδος	Πιθανότητα	Σημαντικότητα	Χρονικός ορίζοντας εμφάνισης	Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Αθροιστικότητα ή συνέργεια	Διασυνοριακή διάσταση
	πρόκλησης σημαντικής βλάβης» (άρθρο 17 Κανονισμού (ΕΕ) 2020/852).									

- **Αξιολόγηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων Ειδικού Στόχου 5.i: Ενίσχυση της ολοκληρωμένης και χωρίς αποκλεισμούς κοινωνικής, οικονομικής και περιβαλλοντικής ανάπτυξης, του πολιτισμού, της φυσικής κληρονομιάς, του βιώσιμου τουρισμού και της ασφάλειας στις αστικές περιοχές**

Ο Ειδικός Στόχος 5.i περιλαμβάνει τον τύπο Δράσης 5.i.1: Χρηματοδότηση ΟΧΕ για Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη με τις ακόλουθες ενδεικτικές δράσεις:

- Παρεμβάσεις Ολοκληρωμένης Αστικής Ανάπτυξης με ανάπτυξη συνεργειών μεταξύ παρεμβάσεων δημόσιου και ιδιωτικού χαρακτήρα,
- Παρεμβάσεις βελτίωσης της λειτουργικότητας του αστικού χώρου,
- Παρακολούθηση και περιορισμός της ατμοσφαιρικής ρύπανσης, της ηχορύπανσης και της ακτινοβολίας – Χρήση καινοτόμων τεχνολογιών,
- Παρεμβάσεις για την ορθολογική διαχείριση του ελεύθερου δημόσιου χώρου,
- Αναζωογόνηση υποβαθμισμένων εκτάσεων που γειτνιάζουν με περιβαλλοντικά ευαίσθητες περιοχές/οικοσυστήματα,
- Δημιουργία μεγάλων χώρων πρασίνου στα πυκνοδομημένα αστικά κέντρα.
- Προστασία και ανάδειξη των ιστορικών κέντρων.
- Δημιουργία μόνιμων δομών περιβαλλοντικής ενημέρωσης/ ευαισθητοποίησης σε επίπεδο τοπικής αυτοδιοίκησης, στα αστικά κέντρα και προώθηση προγραμμάτων ενημέρωσης/ ευαισθητοποίησης για τον αστικό πληθυσμό.

Η αξιολόγηση των επιπτώσεων αυτών συνοψίζεται στον Πίνακα 7.26.

Βιοποικιλότητα – Οικοσυστήματα

Δεν προκύπτουν αρνητικές επιπτώσεις από την υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 5.i. Αντίθετα, μεταξύ των ενδεικτικών δράσεων περιλαμβάνεται η

αναζωογόνηση υποβαθμισμένων εκτάσεων που γειτνιάζουν με περιβαλλοντικά ευαίσθητες περιοχές/ οικοσυστήματα, συμβάλλοντας στην προστασία τους.

Χλωρίδα, πανίδα

Δεν προκύπτουν αρνητικές επιπτώσεις από την υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 5.ι μιας και οι δράσεις αναμένονται να γίνουν εντός αστικού ιστού. Επιπρόσθετα, στις ενδεικτικές δράσεις του Ε.Σ. 5.ι περιλαμβάνεται η δημιουργία μεγάλων χώρων πρασίνου στα πυκνοδομημένα αστικά κέντρα.

Έδαφος

Κατά το στάδιο κατασκευής των προτεινόμενων έργων του Ειδικού Στόχου 5.ι αναμένεται να προκύψουν αλλαγές στα μορφολογικά χαρακτηριστικά της περιοχής. Οι αλλαγές αυτές εξαρτώνται από το μέγεθος του έργου και δύναται να είναι μικρής κλίμακας εφόσον πραγματοποιηθούν μόνο οι εντελώς απαραίτητες εκσκαφές. Κρίσιμης σημασίας είναι τα υλικά εκσκαφών να χρησιμοποιηθούν κατά το δυνατόν για την επανεπίχωση αυτών (όπου απαιτείται), καθώς και για τη διαμόρφωση επιφανειών στους χώρους των έργων.

Με την ολοκλήρωση των εργασιών κατασκευής των προτεινόμενων έργων θα απομακρυνθούν οι εργοταξιακές εγκαταστάσεις και θα δοθεί έμφαση στην αποκατάσταση και επαναφορά του χώρου, κατά το δυνατό, στην φυσική του αρχική κατάσταση.

Σε κάθε περίπτωση η υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 5.ι έχει θετικές επιπτώσεις, μιας και οι όποιες παρεμβάσεις στο έδαφος θα έχουν ως στόχο την βιώσιμη και ολοκληρωμένη ανάπτυξη του αστικού χώρου.

Υδατα

Στη φάση κατασκευής των οδικών υποδομών του Ειδικού Στόχου 5.ι θα απαιτηθούν ποσότητες νερού για εργοταξιακή χρήση. Οι ποσότητες αυτές θα καλυφθούν από το δίκτυο ύδρευσης της ΔΕΥΑ του αρμόδιου Δήμου. Εκτιμάται ότι οι ποσότητες νερού που θα απαιτηθούν για την υλοποίηση των εργασιών δε θα επηρεάσουν τους υδατικούς πόρους της περιοχής. Αναμφίβολα, θα ληφθούν κατάλληλα μέτρα και θα εφαρμοστούν ορθές εργοταξιακές πρακτικές με σκοπό την αποφυγή άσκοπης κατανάλωσης νερού.

Παραγωγή αποβλήτων

Κατά το στάδιο κατασκευής των οδικών υποδομών του Ειδικού Στόχου 5.ι αναμένεται να προκύψουν στερεά απόβλητα όπως υλικά εκσκαφής. Οι ποσότητες αυτές εξαρτώνται από το μέγεθος του έργου. Τα υλικά εκσκαφών χρησιμοποιούνται κατά το δυνατόν για την επανεπίχωση αυτών (όπου απαιτείται), καθώς και για τη διαμόρφωση επιφανειών εντός των χώρων υλοποίησης των έργων.

Τέλος, θα παραχθούν και επιπλέον στερεά απόβλητα, όπως υλικά συσκευασίας του προς εγκατάσταση εξοπλισμού (π.χ. παγκάκια κλπ) και αστικού τύπου απόβλητα του εργατοτεχνικού προσωπικού του εργοταξίου. Πρόκειται για ανακυκλώσιμα, μη επικίνδυνα απόβλητα, ο τρόπος διαχείρισης των οποίων πρέπει να γίνει σύμφωνα με όσα ορίζει η εν ισχύ σχετική νομοθεσία.

Ατμόσφαιρα

Στη φάση κατασκευής των προτεινόμενων έργων του Ειδικού Στόχου 5.ι αναμένεται να επιβαρυνθεί η ποιότητα του αέρα τοπικά στις περιοχές που λαμβάνουν χώρα οι εργασίες κατασκευής τους. Οι επιπτώσεις αυτές οφείλονται στην έκλυση σκόνης από τις εργασίες εκσκαφών – κατασκευών και εκπομπών καυσαερίων των οχημάτων και των μηχανημάτων κατασκευής που θα χρησιμοποιούνται. Κρίνεται ότι οι επιπτώσεις είναι ασθενείς και άμεσα αναστρέψιμες μετά την ολοκλήρωση των εργασιών. Παρόλα αυτά απαιτείται η λήψη κατάλληλων μέτρων με στόχο τον περιορισμό τους.

Ο Ειδικός Στόχος 5.ι περιλαμβάνει δράσεις με στόχο την παρακολούθηση και περιορισμό της ατμοσφαιρικής ρύπανσης και της ακτινοβολίας με τη χρήση καινοτόμων τεχνολογιών. Συνεπώς, συμβάλλει στην προστασία της ατμόσφαιρας. Γενικότερα, οι δράσεις του Ειδικού Στόχου 5.ι αποσκοπούν στην αντιμετώπιση των περιβαλλοντικών προκλήσεων, όπως είναι η ατμοσφαιρική ρύπανση.

Κλιματική αλλαγή (Μετριασμός/ Προσαρμογή)

Η υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 5.ι αποσκοπεί στην αντιμετώπιση των αλλαγών από την κλιματική αλλαγή. Συγκεκριμένα θα συμβάλει στην ενίσχυση των χώρων πρασίνου στα αστικά κέντρα και στην βελτίωση της λειτουργικότητας του αστικού ιστού που στοχεύουν στον περιορισμό της ατμοσφαιρικής ρύπανσης (μείωση εκπομπών CO₂ και σωματιδίων). Συνεπώς, η υλοποίηση των παρεμβάσεων Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης εντός της Περιφέρειας Ηπείρου συμβάλλει βραχυπρόθεσμα στον μετριασμό της κλιματικής αλλαγής και μακροπρόθεσμα στην προσαρμογή.

Πληθυσμός

Η υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 5.ι συνεπάγεται θετικές επιπτώσεις στον πληθυσμό της Περιφέρειας Ηπείρου, καθώς μέσω αυτών θα:

- παρέχονται ίσες ευκαιρίες και περιβαλλοντική δικαιοσύνη για όλους τους πολίτες, ανεξάρτητα από το φύλο, την κοινωνικοοικονομική κατάσταση, την ηλικία και την καταγωγή,
- ενισχυθεί η πρόσβαση σε χώρους πρασίνου και αναψυχής,

- ενημερώνεται/ ευαισθητοποιείται ο αστικός πληθυσμός σε περιβαλλοντικά ζητήματα, με στόχο τη συμμετοχή και επίλυσή τους.

Ανθρώπινη υγεία

Η υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 5.ι συνεπάγεται θετικές επιπτώσεις στην ανθρώπινη υγεία των κατοίκων της Περιφέρειας Ηπείρου, καθώς αυτές συμβάλλουν στην δημιουργία βιώσιμων και λειτουργικών πόλεων.

Θόρυβος

Κατά την φάση κατασκευής των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 5.ι αναμένεται αύξηση προσωρινά της στάθμης του παραγόμενου θορύβου από τα μηχανήματα και τις εργασίες στους χώρους. Η επίπτωση αυτή στο ακουστικό περιβάλλον γενικά χαρακτηρίζεται ασθενής, βραχυχρόνια και μερικώς αντιμετωπίσιμη, καθότι δύναται να μετριαστεί με τη λήψη κατάλληλων μέτρων προστασίας. Είναι επίσης πλήρως αναστρέψιμη, αφού διαρκεί όσο και η φάση κατασκευής των έργων.

Επιπλέον, ο Ειδικός Στόχος 5.ι περιλαμβάνει δράσεις με στόχο την παρακολούθηση και περιορισμό της ηχορύπανσης με τη χρήση καινοτόμων τεχνολογιών.

Υλικά περιουσιακά στοιχεία

Η υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 5.ι θα συμβάλλει στην αναβάθμιση και εκσυγχρονισμό των υποδομών των πόλεων της Περιφέρειας. Επίσης, οι δράσεις αυτές συμβάλουν και στην αύξηση της περιουσιακής αξίας των ακινήτων των ιδιοκτητών στις περιοχές που αυτές υλοποιούνται.

Πολιτιστική κληρονομιά

Ο Ειδικός Στόχος 5.ι συνεπάγεται θετικές επιπτώσεις στην πολιτιστική κληρονομιά της Περιφέρειας Ηπείρου καθώς περιλαμβάνει δράσεις με στόχο την προστασία και ανάδειξη των ιστορικών κέντρων των πόλεων.

Τοπίο

Κατά το στάδιο διαμόρφωσης μεγάλων χώρων πρασίνου στον αστικό ιστό αναμένεται θετική αναβάθμιση στο τοπίο και στο αισθητικό περιβάλλον. Αντίθετα, αναμένεται μικρή έως μηδαμινή υποβάθμιση στο τοπίο και στο αισθητικό περιβάλλον της περιοχής λόγω της κυκλοφορίας των οχημάτων, της λειτουργίας εργοταξίου, των προσωρινών χώρων απόθεσης υλικών κ.ά. Σε κάθε περίπτωση η επίπτωση αυτή θα είναι προσωρινή και πλήρως αναστρέψιμη, καθώς εκτείνεται χρονικά μέχρι την ολοκλήρωση των εργασιών.

Η υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Εδικού Στόχου 5.ι θα συμβάλλει θετικά στην ανάδειξη του τοπίου των περιοχών ενδιαφέροντος, αναβαθμίζοντας το δημόσιο αστικό χώρο.

Αειφόρος ανάπτυξη

Το σύνολο των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 5.ι στοχεύει στη δημιουργία δίκαιων, πράσινων και παραγωγικών πόλεων, συμβάλλοντας στην επίτευξη της αειφόρου ανάπτυξης.

Σχέσεις μεταξύ των παραπάνω τομέων

Σύμφωνα με τα προαναφερθέντα η υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 5.ι συμβάλλει θετικά στην πλειοψηφία των παραπάνω τομέων με εξαίρεση τα ύδατα και τα απόβλητα.

Πίνακας 7. 25: Αξιολόγηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων Ειδικού Στόχου 5.ι.

Αξιολόγηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων										
Τομείς αξιολόγησης περιβ/κών επιπτώσεων του Ε.Π.	Χαρακτηρισμός	Κλίμακα/ Ένταση	Είδος	Πιθανότητα	Σημαντικότητα	Χρονικός ορίζοντας εμφάνισης	Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Αθροιστικότητα ή συνέργεια	Διασυννοριακή διάσταση
Βιοποικιλότητα - Οικοσυστήματα	+	+++	Π/Γ	2	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
Χλωρίδα, πανίδα	+	+++	Π/Γ	2	3	Βράχυ	Μον		Ναι (Κλιμ. Αλ/γη)	Όχι
Έδαφος	+	+++	Π/Γ	2	3	Βράχυ	Μον	Μ/Α	Όχι	Όχι
Υδατα	-	-	Π/Γ	2	2	Βράχυ	Μον	Μ/Α	Όχι	Όχι
Παραγωγή αποβλήτων	-	Εξαρτάται από έργο	Π/Γ	2	3	Βράχυ	Πρωσ	ΑΝ	Όχι	Όχι
Ατμόσφαιρα	+	+++	Π/Γ	2	3	Βράχυ	Μον		Ναι (Κλιμ. Αλ/γη)	Όχι
Κλιματική αλλαγή (Μετριασμός)	+	+++	Δ/Γ	2	3	Βράχυ	Μον		Ναι	Όχι
Κλιματική αλλαγή (Προσαρμογή)	+	+++	Δ/Γ	2	3	Μάκρο	Μον		Ναι	Όχι
Πληθυσμός	+	+++	Π/Γ	2	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
Ανθρώπινη υγεία	+	+++	Π/Γ	2	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
Θόρυβος	+	+++	Δ/Γ	2	2	Βράχυ	Πρωσ		Όχι	Όχι
Υλικά περιουσιακά στοιχεία	+	+++	Π/Γ	1	2	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
Πολιτιστική κληρονομιά	+	+++	Π/Γ	1	2	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
Τοπίο	+	+++	Π/Γ	2	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
Αειφόρος ανάπτυξη	+	+++	Δ/Γ	1	2	Μάκρο	Μον		Όχι	Όχι

Αξιολόγηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων										
Τομείς αξιολόγησης περιβ/κών επιπτώσεων του Ε.Π.	Χαρακτηρισμός	Κλίμακα/ Ένταση	Είδος	Πιθανότητα	Σημαντικότητα	Χρονικός ορίζοντας εμφάνισης	Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Αθροιστικότητα ή συνέργεια	Διασυνοριακή διάσταση
Συνολική αξιολόγηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων Ειδικού Στόχου 5.i:	<p>Η υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 5.i συμβάλλει συμβάλλει θετικά στην πλειοψηφία των παραπάνω τομέων με εξαίρεση τα ύδατα και τα απόβλητα.</p> <p>Ο Ειδικός Στόχος 5.i περιλαμβάνει δράσεις η υλοποίηση των οποίων συνεπάγονται θετικές περιβαλλοντικές επιπτώσεις μέσω της μείωσης των εκπομπών CO₂ στην ατμόσφαιρα. Συνεπώς, ο Ε.Σ. ικανοποιεί την αρχή της «μη πρόκλησης σημαντικής βλάβης» (άρθρο 17 Κανονισμού (ΕΕ) 2020/852). Επίσης, ο Ειδικός Στόχος 5.i συμβάλλει στην υλοποίηση των Σχεδίων Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης (ΣΒΑΑ) των ΟΤΑ της Περιφέρειας Ηπείρου.</p>									

- **Αξιολόγηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων Ειδικού Στόχου 5.ii: Ενίσχυση της ολοκληρωμένης και χωρίς αποκλεισμούς κοινωνικής, οικονομικής και περιβαλλοντικής τοπικής ανάπτυξης, του πολιτισμού, της φυσικής κληρονομιάς, του βιώσιμου τουρισμού και της ασφάλειας σε περιοχές πλην των αστικών**

Ο Ειδικός Στόχος 5.ii περιλαμβάνει τον τύπο Δράσης 5.ii.1: Χρηματοδότηση ΟΧΕ για άλλες χωρικές στρατηγικές. Στο πλαίσιο του εν λόγω Τύπου Δράσης περιλαμβάνεται η υλοποίηση τοπικών στρατηγικών ΟΧΕ, για την προώθηση ενός νέου προτύπου χωρικής οργάνωσης της Περιφέρειας. Αυτό το πρότυπο θα στηρίζεται στην αρχή της ολοκληρωμένης αξιοποίησης των διαθέσιμων πόρων και υποδομών με ταυτόχρονη προστασία των στοιχείων που συνθέτουν το περιβάλλον και τοπίο της Ηπείρου.

Η αξιολόγηση των επιπτώσεων αυτών συνοψίζεται στον Πίνακα 7.26.

Βιοποικιλότητα – Οικοσυστήματα

Δεν προκύπτουν αρνητικές επιπτώσεις από την υλοποίηση της ενδεικτικής δράσης του Ειδικού Στόχου 5.ii. Αντίθετα, μέσω του Ε.Σ. επιδιώκεται η υλοποίηση τοπικών δράσεων ολοκληρωμένης χωρικής ανάπτυξης με ταυτόχρονη προστασία των στοιχείων που συνθέτουν το περιβάλλον και τοπίο της Ηπείρου.

Χλωρίδα, πανίδα

Δεν προκύπτουν αρνητικές επιπτώσεις από την υλοποίηση της ενδεικτικής δράσης του Ειδικού Στόχου 5.ii. Αντίθετα, με τις δράσεις των ΟΧΕ επιδιώκεται η αξιοποίηση της γεωγραφικής θέσης και των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών της Περιφέρειας, όπως είναι η χλωρίδα και η πανίδα της περιοχής με στόχο την οικονομική, κοινωνική και περιβαλλοντική ανάπτυξη των περιοχών της Περιφέρειας.

Έδαφος

Δεν προκύπτουν αρνητικές επιπτώσεις από την υλοποίηση της ενδεικτικής δράσης του Ειδικού Στόχου 5.ii. Αντίθετα, οι όποιες παρεμβάσεις στο έδαφος θα έχουν ως στόχο την οικονομική, κοινωνική και περιβαλλοντική ανάπτυξη των περιοχών της Περιφέρειας.

Υδατα

Δεν προκύπτουν αρνητικές επιπτώσεις από την υλοποίηση της ενδεικτικής δράσης του Ειδικού Στόχου 5.ii. Η ενδεικτική Δράση στοχεύει στην προώθηση ενός νέου προτύπου χωρικής οργάνωσης της Περιφέρειας. Αυτό το πρότυπο θα στηρίζεται στην αρχή της ολοκληρωμένης αξιοποίησης των διαθέσιμων πόρων και υποδομών με ταυτόχρονη προστασία των στοιχείων που συνθέτουν το περιβάλλον και τοπίο της Ηπείρου.

Παραγωγή αποβλήτων

Δεν προκύπτουν αρνητικές επιπτώσεις από την υλοποίηση της ενδεικτικής δράσης του Ειδικού Στόχου 5.ii, καθώς τα Σχέδια αυτά θα ενσωματώσουν όλες τις ισχύουσες νομοθετικές απαιτήσεις σχετικά με την ορθή διαχείριση των αποβλήτων.

Ατμόσφαιρα

Δεν αναμένεται να προκύψουν αρνητικές επιπτώσεις από την υλοποίηση της ενδεικτικής δράσης του Ειδικού Στόχου 5.ii, καθώς στα Σχέδια αυτά θα ενσωματωθούν όλες τις ισχύουσες νομοθετικές απαιτήσεις σχετικά με την πρόληψη της ατμοσφαιρικής ρύπανσης.

Κλιματική αλλαγή (Μετριασμός/ Προσαρμογή)

Εκτιμάται ότι δεν αναμένεται να προκύψουν αρνητικές επιπτώσεις από την υλοποίηση της ενδεικτικής δράσης του Ειδικού Στόχου 5.ii. Σε κάθε περίπτωση το περιεχόμενο των Σχεδίων θα πρέπει να έχει και κλιματική διάσταση.

Πληθυσμός

Δεν αναμένεται να προκύψουν αρνητικές επιπτώσεις από την υλοποίηση της ενδεικτικής δράσης του Ειδικού Στόχου 5.ii. Αντίθετα, μέσω της υλοποίησης των Σχεδίων θα προκύψουν νέες θέσεις εργασίας συμβάλλοντας στη συγκράτηση του πληθυσμού.

Ανθρώπινη υγεία

Δεν αναμένεται να προκύψουν αρνητικές επιπτώσεις από την υλοποίηση της ενδεικτικής δράσης του Ειδικού Στόχου 5.ii.

Θόρυβος

Δεν προκύπτουν αρνητικές επιπτώσεις από την υλοποίηση της ενδεικτικής δράσης του Ειδικού Στόχου 5.ii.

Υλικά περιουσιακά στοιχεία

Δεν προκύπτουν αρνητικές επιπτώσεις από την υλοποίηση της ενδεικτικής δράσης του Ειδικού Στόχου 5.ii.

Πολιτιστική κληρονομιά

Δεν προκύπτουν αρνητικές επιπτώσεις από την υλοποίηση της ενδεικτικής δράσης του Ειδικού Στόχου 5.ii, καθώς το νέο πρότυπο χωρικής οργάνωσης της Περιφέρειας θα σέβεται και θα προστατεύει την πολιτιστική κληρονομιά της Περιφέρειας.

Τοπίο

Δεν προκύπτουν αρνητικές επιπτώσεις από την υλοποίηση της ενδεικτικής δράσης του Ειδικού Στόχου 5.ii. Η ενδεικτική Δράση στοχεύει στην προώθηση ενός νέου προτύπου χωρικής οργάνωσης της Περιφέρειας. Αυτό το πρότυπο θα στηρίζεται στην αρχή της ολοκληρωμένης αξιοποίησης των διαθέσιμων πόρων και υποδομών με ταυτόχρονη προστασία των στοιχείων που συνθέτουν το περιβάλλον και τοπίο της Ηπείρου.

Αειφόρος ανάπτυξη

Η ενδεικτική δράση του Ειδικού Στόχου 5.ii στοχεύει στην ενίσχυση της ολοκληρωμένης και χωρίς αποκλεισμούς κοινωνικής, οικονομικής και περιβαλλοντικής τοπικής ανάπτυξης, του πολιτισμού, της φυσικής κληρονομιάς, του βιώσιμου τουρισμού και της ασφάλειας σε περιοχές πλην των αστικών, συμβάλλοντας στην επίτευξη της αειφόρου ανάπτυξης.

Σχέσεις μεταξύ των παραπάνω τομέων

Σύμφωνα με τα προαναφερθέντα η υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 5.ii συμβάλλει θετικά στην πλειοψηφία των παραπάνω τομέων με εξαίρεση την ανθρώπινη υγεία, το θόρυβο και τα υλικά περιουσιακά στοιχεία στα οποία δεν προκύπτουν επιπτώσεις.

Πίνακας 7. 26: Αξιολόγηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων Ειδικού Στόχου 5.ii.

Αξιολόγηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων										
Τομείς αξιολόγησης περιβ/κών επιπτώσεων του Ε.Π.	Χαρακτηρισμός	Κλίμακα/ Ένταση	Είδος	Πιθανότητα	Σημαντικότητα	Χρονικός ορίζοντας εμφάνισης	Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Αθροιστικότητα ή συνέργεια	Διασυνοριακή διάσταση
Βιοποικιλότητα - Οικοσυστήματα	+	+++	Π/Γ	2	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
Χλωρίδα, πανίδα	+	+++	Π/Γ	2	3	Βράχυ	Μον		Ναι (Κλιμ. Αλ/γη)	Όχι
Έδαφος	+	+++	Π/Γ	3	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
Υδατα	+	+++	Π/Γ	3	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
Παραγωγή αποβλήτων	+	+++	Π/Γ	2	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
Ατμόσφαιρα	+	+++	Π/Γ	1	2	Βράχυ	Μον		Ναι (Κλιμ. Αλ/γη)	Όχι
Κλιματική αλλαγή (Μετριασμός)	+	+++	Δ/Γ	2	2	Βράχυ	Μον		Ναι	Όχι
Κλιματική αλλαγή (Προσαρμογή)	+	+++	Δ/Γ			Μάκρο	Μον		Ναι	Όχι
Πληθυσμός	+	+++	Π/Γ	2	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
Ανθρώπινη υγεία	0									
Θόρυβος	0									
Υλικά περιουσιακά στοιχεία	0									

Αξιολόγηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων										
Τομείς αξιολόγησης περιβ/κών επιπτώσεων του Ε.Π.	Χαρακτηρισμός	Κλίμακα/ Ένταση	Είδος	Πιθανότητα	Σημαντικότητα	Χρονικός ορίζοντας εμφάνισης	Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Αθροιστικότητα ή συνέργεια	Διασυνοριακή διάσταση
Πολιτιστική κληρονομιά	+	+++	Π/Γ	2	3	Βράχyu	Μον		Όχι	Όχι
Τοπίο	+	+++	Π/Γ	2	3	Βράχyu	Μον		Όχι	Όχι
Αειφόρος ανάπτυξη	+	+++	Δ/Γ	2	3	Μάκρο	Μ		Όχι	Όχι
Συνολική αξιολόγηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων Ειδικού Στόχου 5.ii:	<p>Η υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων του Ειδικού Στόχου 5.ii συμβάλλει θετικά στην πλειοψηφία των παραπάνω τομέων με εξαίρεση την ανθρώπινη υγεία, το θόρυβο και τα υλικά περιουσιακά στοιχεία στα οποία δεν προκύπτουν επιπτώσεις.</p> <p>Ο Ειδικός Στόχος 5.ii περιλαμβάνει τον σχεδιασμό και ανάπτυξη της περιοχής, ο οποίος θα ενσωματώνει όλες τις συστάσεις και προτάσεις για τη μείωση των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής. Συνεπώς, ο Ε.Σ. ικανοποιεί την αρχή της «μη πρόκλησης σημαντικής βλάβης» (άρθρο 17 Κανονισμού (ΕΕ) 2020/852).</p> <p>Επίσης, ο Ειδικός Στόχος 5.ii συμβάλλει στην υλοποίηση των Σχεδίων Ολοκληρωμένων Χωρικών Επενδύσεων (ΟΧΕ).</p>									

7.4 Σύνοψη των επιπτώσεων στο περιβάλλον ανά τομέα

Στους ακόλουθους πίνακες περιλαμβάνεται τα συμπερισματά αξιολόγησης περιβαλλοντικών επιπτώσεων (θετικών, αρνητικών) ανά τομέα και ανά ενδεικτική δράση του Ε.Π.

7.4.1. Επιπτώσεις στη βιοποικιλότητα

Πίνακας 7. 27: Αξιολόγηση επιπτώσεων στη βιοποικιλότητα των ενδεικτικών δράσεων κατά την εφαρμογή του Ε.Π Ήπειρος 2021 – 2027.

Τύπος Δράσης	Ενδεικτική Δράση	Χαρακτηρισμός	Επιπτώσεις στην βιοποικιλότητα				Χρονικός οριζοντας εμφάνισης	Διάρκεια	Αναστροφικότητα	Αθροιστικότητα ή συνέργεια	Διασυνοριακή διάσταση
			Κλίμακα/ Ένταση	Είδος	Πιθανότητα	Σημαντικότητα					
1.1.1	Ενίσχυση της ικανότητας ερευνητικών φορέων με την δημιουργία νέων ερευνητικών κέντρων (κτιριακά, εξοπλισμός, λειτουργικές δαπάνες).	0/-	Εξαρτάται από έργο	Π/Γ	1	3	Βράχyu	Μον	Μ/Α	Όχι	Όχι
1.1.2	Σύσταση και λειτουργία Παρατηρητηρίου για την Έρευνα και Καινοτομία στην Περιφέρεια Ηπείρου.	0/-	Εξαρτάται από έργο	Π/Γ	1	3	Βράχyu	Μον	Μ/Α	Όχι	Όχι
2Α.1.1	Έργα ενεργειακής αναβάθμισης δημόσιων κτιρίων με δυνατότητα ενσωμάτωσης έξυπνων συστημάτων διαχείρισης ενέργειας και αξιοποίησης ΑΠΕ. Προτεραιότητα θα δοθεί σε κτίρια με χαμηλή ενεργειακή απόδοση, στα οποία υπάρχει μεγάλο δυναμικό εξοικονόμησης	+	+	Δ/Γ	2	3	Μάκρο	Μον		Όχι	Όχι

Τύπος Δράσης	Ενδεικτική Δράση	Χαρακτηρισμός	Κλίμακα/ Ένταση	Είδος	Επιπτώσεις στην βιοποικιλότητα			Διάρκεια	Αναστροφικότητα	Αθροιστικότητα ή συνέργεια	Διασυννοριακή διάσταση
					Πιθανότητα	Σημαντικότητα	Χρονικός οριζοντας εμφάνισης				
	ενέργειας (π.χ. σχολικά κτίρια, νοσοκομεία δυναμικότητας έως 450 κλίνες, αθλητικά κέντρα, κλπ), σε συνδυασμό με τον επιδεικτικό χαρακτήρα των ίδιων των κτιρίων και των συστημάτων που θα εφαρμοσθούν, ώστε να συμβάλουν στην ευαισθητοποίηση του πληθυσμού.										
	Έργα ενεργειακής αναβάθμισης και δημιουργικής επανάχρησης αναξιοποίητου δημόσιου κτιριακού αποθέματος.	+	+	Δ/Γ	2	3	Μάκρο	Μον		Όχι	Όχι
2Α.ii.1	Υποστήριξη της σύστασης Ενεργειακών Κοινοτήτων (Ε.Κοιν.) για την αξιοποίηση ΑΠΕ και συγκεκριμένα της ηλιακής ενέργειας.	+	+++	Δ/Γ	2	3	Μέσο	Μον		Όχι	Όχι
2Α.iv.1 καταστροφών.	Έργα αντιπλημμυρικής προστασίας (διευθέτηση οριοθετημένων ρεμάτων -	+	+++	Π/Γ	3	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι

Τύπος Δράσης	Ενδεικτική Δράση	Χαρακτηρισμός	Κλίμακα/ Ένταση	Είδος	Επιπτώσεις στην βιοποικιλότητα		Χρονικός οριζοντας εμφάνισης	Διάρκεια	Αναστροφικότητα	Αθροιστικότητα ή συνέργεια	Διασυνοριακή διάσταση
					Πιθανότητα	Σημαντικότητα					
	χειμάρρων για την αύξηση της παροχетеυτικότητας, την προστασία της κοίτης και τη ρύθμιση της ροής τους) στις Ζώνες Δυνητικά Υψηλού Κινδύνου του Υδατικού Διαμερίσματος Ηπείρου.										
	Έργα κατασκευής νέων και αναβάθμισης υφιστάμενων δικτύων αποχέτευσης όμβριων υδάτων στις Ζώνες Δυνητικά Υψηλού Κινδύνου του Υδατικού Διαμερίσματος Ηπείρου.	+	+++	Π/Γ	3	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
	Μελέτες και έργα για την προστασία από διάβρωση ακτών και κατάκλυσης περιοχών από θαλάσσια ύδατα.	+	+++	Π/Γ	3	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
	Μελέτες και έργα για την προστασία από κατολισθητικά φαινόμενα.	+	+++	Π/Γ	3	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι

Τύπος Δράσης	Ενδεικτική Δράση	Χαρακτηρισμός	Κλίμακα/ Ένταση	Είδος	Επιπτώσεις στην βιοποικιλότητα			Διάρκεια	Αναστροφικότητα	Αθροιστικότητα ή συνέργεια	Διασυννοριακή διάσταση
					Πιθανότητα	Σημαντικότητα	Χρονικός οριζοντας εμφάνισης				
	Προμήθεια εξοπλισμού για την ενίσχυση των δομών πολιτικής προστασίας τοπικής εμβέλειας (Ο.Τ.Α. Α' & Β' βαθμού) για την αντιμετώπιση καταστροφών.	+	+++	Π/Γ	3	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
	Προμήθεια εξοπλισμού για την ενίσχυση των τοπικών δομών πυρόσβεσης δασικών πυρκαγιών.	+	+++	Π/Γ	3	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
	Ανάπτυξη ολοκληρωμένου σχεδιασμού για την ενημέρωση / ευαισθητοποίηση γενικού πληθυσμού και στοχευμένων ομάδων πολιτών για τις επιπτώσεις, τους κινδύνους και τα μέτρα προστασίας από την κλιματική αλλαγή.	+	+++	Π/Γ	3	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
2Α.ΙV.2	Μελέτες και παρεμβάσεις ενίσχυσης για την αντισεισμική προστασία σε δημόσια κτίρια υψηλής συνάθροισης κοινού (δημόσια κτίρια	+	+++	Π/Γ	3	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι

Τύπος Δράσης	Ενδεικτική Δράση	Χαρακτηρισμός	Κλίμακα/ Ένταση	Είδος	Επιπτώσεις στην βιοποικιλότητα			Διάρκεια	Αναστροφισμότητα	Αθροιστικότητα ή συνέργεια	Διασυννοριακή διάσταση
					Πιθανότητα	Σημαντικότητα	Χρονικός οριζοντας εμφάνισης				
	διοίκησης, εκπαίδευσης, παροχής υπηρεσιών υγείας και κοινωνικών υπηρεσιών, αθλητικοί χώροι κ.λ.π.)										
2Α.ν.1.	M05B0403 «Προστασία υδροληπτικών έργων επιφανειακών υδάτων για ύδρευση»	+	+++	Π/Γ	3	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
	M05B0404 «Υλοποίηση Σχεδίων Ασφάλειας Νερού».	+	+++	Π/Γ	3	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
2Α.ν.2	Κάλυψη οικισμών που όλο το χρόνο (κατά προτεραιότητα) ή εποχικά δεν έχουν επάρκεια πόσιμου νερού, σε συνάρτηση με τον πληθυσμό τους, με έργα υδροληψίας και εξωτερικά ή/και εσωτερικά δίκτυα (νέα δίκτυα ή/και αντικατάσταση υφισταμένων δικτύων εφόσον πρόκειται για παλιά δίκτυα με μεγάλες διαρροές ή/και επικίνδυνα υλικά	+	+++	Π/Γ	3	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι

Τύπος Δράσης	Ενδεικτική Δράση	Χαρακτηρισμός	Κλίμακα/ Ένταση	Είδος	Επιπτώσεις στην βιοποικιλότητα		Χρονικός οριζοντας εμφάνισης	Διάρκεια	Αναστροφικότητα	Αθροιστικότητα ή συνέργεια	Διασυννοριακή διάσταση
					Πιθανότητα	Σημαντικότητα					
	κατασκευής). Αντιμετώπιση επειγόντων προβλημάτων ποιότητας (καταρχήν σύμφωνα με τις δεσμευτικές και δευτερευόντως με τις ενδεικτικές παραμέτρους της Οδηγίας για το πόσιμο νερό) με νέες εγκαταστάσεις επεξεργασίας ή αναβάθμιση υφισταμένων εγκαταστάσεων ή/και νέες πηγές υδροληψίας.	+	+++	Π/Γ	3	3	Βράχyu	Μον		Όχι	Όχι
	Αντικατάσταση δικτύων ύδρευσης από μόλυβδο, παλαιών (άνω της 30ετίας) δικτύων ύδρευσης από αμίαντο ή χάλυβα με μεγάλες διαρροές, παλαιών (άνω 30ετίας) δικτύων με μεγάλες διαρροές.	+	+++	Π/Γ	3	3	Βράχyu	Μον		Όχι	Όχι
	Έργα αντικατάστασης δικτύων ύδρευσης που συνοδεύονται από εγκατάσταση συστημάτων τηλεμετρίας, τηλε-	+	+++	Π/Γ	3	3	Βράχyu	Μον		Όχι	Όχι

Τύπος Δράσης	Ενδεικτική Δράση	Χαρακτηρισμός	Κλίμακα/ Ένταση	Είδος	Επιπτώσεις στην βιοποικιλότητα			Διάρκεια	Αναστροφικότητα	Αθροιστικότητα ή συνέργεια	Διασυνοριακή διάσταση
					Πιθανότητα	Σημαντικότητα	Χρονικός οριζοντας εμφάνισης				
	ελέγχου.										
2Α.v.3	Κατασκευή, αναβάθμιση και επέκταση εγκαταστάσεων επεξεργασίας λυμάτων και δικτύων αποχέτευσης.	+	+++	Π/Γ	3	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
2Α.vi.1	Ολοκλήρωση των Πράσινων Σημείων στην Περιφέρεια Ηπείρου σύμφωνα με τον αναθεωρημένο ΠΕΣΔΑ (αφορά τους μικρότερους πληθυσμιακά Δήμους της Περιφέρειας).	+	+++	Π/Γ	3	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
	Δράσεις και έργα μικρής κλίμακας ή τοπικού ενδιαφέροντος, σύμφωνα με τα επικαιροποιημένα Τοπικά Σχέδια Διαχείρισης Απορριμμάτων.	+	+++	Π/Γ	3	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
2B.viii.1	Ολοκληρωμένες παρεμβάσεις που συνδυάζουν δίκτυα ποδηλατοδρόμων με πεζοδρόμια ή/και δρόμους ήπιας κυκλοφορίας.	+	+++	Π/Γ	1	1	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι

Τύπος Δράσης	Ενδεικτική Δράση	Χαρακτηρισμός	Κλίμακα/ Ένταση	Είδος	Επιπτώσεις στην βιοποικιλότητα			Διάρκεια	Αναστροφικότητα	Αθροιστικότητα ή συνέργεια	Διασυνοριακή διάσταση
					Πιθανότητα	Σημαντικότητα	Χρονικός οριζοντας εμφάνισης				
5.i.1	Αναζωογόνηση υποβαθμισμένων εκτάσεων που γειτνιάζουν με περιβαλλοντικά ευαίσθητες περιοχές/ Οικοσυστήματα.	+	+++	Π/Γ	2	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
5.ii.1	Υλοποίηση τοπικών στρατηγικών ΟΧΕ, για με την προώθηση ενός νέου προτύπου χωρικής οργάνωσης της Περιφέρειας.	+	+++	Π/Γ	2	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι

7.4.2. Επιπτώσεις στη χλωρίδα – πανίδα

Πίνακας 7. 28: Αξιολόγηση επιπτώσεων στη χλωρίδα, πανίδα των ενδεικτικών δράσεων κατά την εφαρμογή του Ε.Π Ήπειρος 2021 – 2027.

Τύπος Δράσης	Ενδεικτική Δράση	Χαρακτηρισμός	Κλίμακα/ Ένταση	Είδος	Επιπτώσεις στη χλωρίδα, πανίδα						
					Πιθανότητα	Σημαντικότητα	Χρονικός οριζοντας εμφάνισης	Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Αθροιστικότητα ή συνέργεια	Διασυννοριακή διάσταση
1.i.1	Ενίσχυση της ικανότητας ερευνητικών φορέων με την δημιουργία νέων ερευνητικών κέντρων (κτιριακά, εξοπλισμός, λειτουργικές δαπάνες).	0/-	Εξαρτάται από έργο	Π/Γ	1	3	Βράχυ	Μον	Μ/Α	Όχι	Όχι
1.i.2	Σύσταση και λειτουργία Παρατηρητηρίου για την Έρευνα και Καινοτομία στην Περιφέρεια Ηπείρου.	0/-	Εξαρτάται από έργο	Π/Γ	1	3	Βράχυ	Μον	Μ/Α	Όχι	Όχι
2A.iii.1	Υποστήριξη της σύστασης Ενεργειακών Κοινοτήτων (Ε.Κοιν.) για την αξιοποίηση ΑΠΕ και συγκεκριμένα της ηλιακής ενέργειας.	-	Εξαρτάται από έργο	Π/Γ	2	3	Βράχυ	Πρωσ	ΑΝ	Όχι	Όχι
2A.iv.1	Έργα αντιπλημμυρικής προστασίας (διευθέτηση οριοθετημένων ρεμάτων – χειμάρρων για την αύξηση της	+	+++	Π/Γ	3	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι

Τύπος Δράσης	Ενδεικτική Δράση	Επιπτώσεις στη χλωρίδα, πανίδα									
		Χαρακτηρισμός	Κλίμακα/ Ένταση	Είδος	Πιθανότητα	Σημαντικότητα	Χρονικός οριζοντας εμφάνισης	Διάρκεια	Αναστροφικότητα	Αθροιστικότητα ή συνέργεια	Διασυνοριακή διάσταση
	παροχευτικότητα, την προστασία της κοίτης και τη ρύθμιση της ροής τους) στις Ζώνες Δυνητικά Υψηλού Κινδύνου του Υδατικού Διαμερίσματος Ηπείρου.										
	Έργα κατασκευής νέων και αναβάθμισης υφιστάμενων δικτύων αποχέτευσης όμβριων υδάτων στις Ζώνες Δυνητικά Υψηλού Κινδύνου του Υδατικού Διαμερίσματος Ηπείρου.	+	+++	Π/Γ	3	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
	Μελέτες και έργα για την προστασία από διάβρωση ακτών και κατάκλυσης περιοχών από θαλάσσια ύδατα.	+	+++	Π/Γ	3	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
	Μελέτες και έργα για την προστασία από κατολισθητικά φαινόμενα.	+	+++	Π/Γ	3	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι

Τύπος Δράσης	Ενδεικτική Δράση	Χαρακτηρισμός	Κλίμακα/ Ένταση	Είδος	Επιπτώσεις στη χλωρίδα, πανίδα			Διάρκεια	Αναστροφικότητα	Αθροιστικότητα ή συνέργεια	Διασυνοριακή διάσταση
					Πιθανότητα	Σημαντικότητα	Χρονικός οριζοντας εμφάνισης				
	Προμήθεια εξοπλισμού για την ενίσχυση των δομών πολιτικής προστασίας τοπικής εμβέλειας (Ο.Τ.Α. Α' & Β' βαθμού) για την αντιμετώπιση καταστροφών.	+	+++	Π/Γ	3	3	Βράχyu	Μον		Όχι	Όχι
	Προμήθεια εξοπλισμού για την ενίσχυση των τοπικών δομών πυρόσβεσης δασικών πυρκαγιών.	+	+++	Π/Γ	3	3	Βράχyu	Μον		Όχι	Όχι
	Ανάπτυξη ολοκληρωμένου σχεδιασμού για την ενημέρωση / ευαισθητοποίηση γενικού πληθυσμού και στοχευμένων ομάδων πολιτών για τις επιπτώσεις, τους κινδύνους και τα μέτρα προστασίας από την κλιματική αλλαγή.	+	+++	Π/Γ	3	3	Βράχyu	Μον		Όχι	Όχι
2Α.ΙV.2	Μελέτες και παρεμβάσεις ενίσχυσης για την αντισεισμική προστασία σε δημόσια κτίρια υψηλής	+	+++	Π/Γ	3	3	Βράχyu	Μον		Όχι	Όχι

Τύπος Δράσης	Ενδεικτική Δράση	Χαρακτηρισμός	Κλίμακα/ Ένταση	Είδος	Επιπτώσεις στη χλωρίδα, πανίδα			Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Αθροιστικότητα ή συνέργεια	Διασυννοριακή διάσταση
					Πιθανότητα	Σημαντικότητα	Χρονικός οριζοντας εμφάνισης				
	συνάθροισης κοινού (δημόσια κτίρια διοίκησης, εκπαίδευσης, παροχής υπηρεσιών υγείας και κοινωνικών υπηρεσιών, αθλητικοί χώροι κ.λ.π.)										
2Α.ν.1	M05B0403 «Προστασία υδροληπτικών έργων επιφανειακών υδάτων για ύδρευση»	-	Εξαρτάται από έργο	Π/Γ	2	2	Βράχyu	Πρωσ	AN	Όχι	Όχι
	M05B0404 «Υλοποίηση Σχεδίων Ασφάλειας Νερού».	-	Εξαρτάται από έργο	Π/Γ	2	2	Βράχyu	Πρωσ	AN	Όχι	Όχι
2Α.ν.2	Κάλυψη οικισμών που όλο το χρόνο (κατά προτεραιότητα) ή εποχικά δεν έχουν επάρκεια πόσιμου νερού, σε συνάρτηση με τον πληθυσμό τους, με έργα υδροληψίας και εξωτερικά ή/και εσωτερικά δίκτυα (νέα δίκτυα ή/και αντικατάσταση υφισταμένων δικτύων εφόσον	-	Εξαρτάται από έργο	Π/Γ	2	2	Βράχyu	Πρωσ	AN	Όχι	Όχι

Επιπτώσεις στη χλωρίδα, πανίδα											
Τύπος Δράσης	Ενδεικτική Δράση	Χαρακτηρισμός	Κλίμακα/ Ένταση	Είδος	Πιθανότητα	Σημαντικότητα	Χρονικός οριζοντας εμφάνισης	Διάρκεια	Αναστροφικότητα	Αθροιστικότητα ή συνέργεια	Διασυνοριακή διάσταση
	πρόκειται για παλιά δίκτυα με μεγάλες διαρροές ή/και επικίνδυνα υλικά κατασκευής).										
	Αντιμετώπιση επειγόντων προβλημάτων ποιότητας (καταρχήν σύμφωνα με τις δεσμευτικές και δευτερευόντως με τις ενδεικτικές παραμέτρους της Οδηγίας για το πόσιμο νερό) με νέες εγκαταστάσεις επεξεργασίας ή αναβάθμιση υφισταμένων εγκαταστάσεων ή/και νέες πηγές υδροληψίας.	-	Εξαρτάται από έργο	Π/Γ	2	2	Βράχυ	Πρωσ	AN	Όχι	Όχι
	Αντικατάσταση δικτύων ύδρευσης από μόλυβδο, παλαιών (άνω της 30ετίας) δικτύων ύδρευσης από αμίαντο ή χάλυβα με μεγάλες διαρροές, παλαιών (άνω 30ετίας) δικτύων με μεγάλες διαρροές.	-	Εξαρτάται από έργο	Π/Γ	2	2	Βράχυ	Πρωσ	AN	Όχι	Όχι

Τύπος Δράσης	Ενδεικτική Δράση	Χαρακτηρισμός	Κλίμακα/ Ένταση	Είδος	Επιπτώσεις στη χλωρίδα, πανίδα			Διάρκεια	Αναστροφικότητα	Αθροιστικότητα ή συνέργεια	Διασυνοριακή διάσταση
					Πιθανότητα	Σημαντικότητα	Χρονικός οριζοντας εμφάνισης				
	Έργα αντικατάστασης δικτύων ύδρευσης που συνοδεύονται από εγκατάσταση συστημάτων τηλεμετρίας, τηλεελέγχου.	-	Εξαρτάται από έργο	Π/Γ	2	2	Βράχyu	Πρωσ	ΑΝ	Όχι	Όχι
2Α.ν.3.	Κατασκευή, αναβάθμιση και επέκταση εγκαταστάσεων επεξεργασίας λυμάτων και δικτύων αποχέτευσης.	-	Εξαρτάται από έργο	Π/Γ	2	2	Βράχyu	Πρωσ	ΑΝ	Όχι	Όχι
2Α.νι.1	Ολοκλήρωση των Πράσινων Σημείων στην Περιφέρεια Ηπείρου σύμφωνα με τον αναθεωρημένο ΠΕΣΔΑ (αφορά τους μικρότερους πληθυσμιακά Δήμους της Περιφέρειας).	-	Εξαρτάται από έργο	Π/Γ	2	3	Βράχyu	Μον	Μ/Α	Όχι	Όχι
	Δράσεις και έργα μικρής κλίμακας ή τοπικού ενδιαφέροντος, σύμφωνα με τα επικαιροποιημένα Τοπικά Σχέδια Διαχείρισης Απορριμμάτων.	-	Εξαρτάται από έργο	Π/Γ	2	3	Βράχyu	Μον	Μ/Α	Όχι	Όχι

Τύπος Δράσης	Ενδεικτική Δράση	Χαρακτηρισμός	Κλίμακα/ Ένταση	Είδος	Επιπτώσεις στη χλωρίδα, πανίδα			Διάρκεια	Αναστροφικότητα	Αθροιστικότητα ή συνέργεια	Διασυνοριακή διάσταση
					Πιθανότητα	Σημαντικότητα	Χρονικός οριζοντας εμφάνισης				
3.i.1	Ανακατασκευή / εκσυγχρονισμός των οδικών υποδομών του ΔΕΔ-Μ εντός της Περιφέρειας Ηπείρου, λαμβάνοντας υπόψη τον κατάλογο έργων και τις προτεραιότητες που αφορούν αποκλειστικά το οδικό δίκτυο στην Περιφέρεια Ηπείρου, όπως προσδιορίζονται στο Στρατηγικό Πλαίσιο Επενδύσεων Μεταφορών (ΣΠΕΜ) και στο Εθνικό Στρατηγικό Σχέδιο Μεταφορών / Εξειδίκευση για την Περιφέρεια Ηπείρου.	-	Εξαρτάται από έργο	Π/Γ	1	3	Βράχου	Μον	Μ/Α	Όχι	Όχι
3.ii.1	Οδικές υποδομές του εθνικού, επαρχιακού και τοπικού δικτύου για την αναβάθμιση ενδοπεριφερειακής κινητικότητας με έμφαση στη σύνδεση με αστικά,	-	Εξαρτάται από έργο	Π/Γ	1	3	Βράχου	Μον	Μ/Α	Όχι	Όχι

Τύπος Δράσης	Ενδεικτική Δράση	Χαρακτηρισμός	Κλίμακα/ Ένταση	Είδος	Επιπτώσεις στη χλωρίδα, πανίδα			Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Αθροιστικότητα ή συνέργεια	Διασυννοριακή διάσταση
					Πιθανότητα	Σημαντικότητα	Χρονικός οριζοντας εμφάνισης				
	εμπορικά, οικονομικά κέντρα και τουριστικούς πόλους της Περιφέρειας.										
3.ii.2	Αναβάθμιση οδικού δικτύου (εθνικό, επαρχιακό, τοπικό δίκτυο) και βελτίωση της οδικής υποδομής και του εξοπλισμού της.	-	Εξαρτάται από έργο	Π/Γ	1	3	Βράχυ	Μον	Μ/Α	Όχι	Όχι
4A.ii.1	Δημιουργία νέων δομών προσχολικής εκπαίδευσης και φροντίδας.	-	-	Π/Γ	1	1	Βράχυ	Μον	Μ/Α	Όχι	Όχι
4A.ii.2	Δημιουργία νέων δομών εγκαταστάσεων Α & Β βάρθμιας Εκπαίδευσης.	-	-	Π/Γ	1	1	Βράχυ	Μον	Μ/Α	Όχι	Όχι
4A.iii.1	Ολοκληρωμένες παρεμβάσεις για την βελτίωση της προσβασιμότητας των ατόμων με αναπηρίες σε δημόσια κτίρια, σε σημεία τοπικού ενδιαφέροντος, σε κοινόχρηστους χώρους αναψυχής (πάρκα, πλατείες κλπ.), σε δομές πολιτισμού, αθλητισμού κλπ.	-	-	Π/Γ	1	1	Βράχυ	Μον	Μ/Α	Όχι	Όχι

Τύπος Δράσης	Ενδεικτική Δράση	Χαρακτηρισμός	Κλίμακα/ Ένταση	Είδος	Επιπτώσεις στη χλωρίδα, πανίδα			Διάρκεια	Αναστροφικότητα	Αθροιστικότητα ή συνέργεια	Διασυνοριακή διάσταση
					Πιθανότητα	Σημαντικότητα	Χρονικός οριζοντας εμφάνισης				
4A.iii.2	Βελτίωση υποδομών ή δημιουργία νέων για περιθωριοποιημένες κοινότητες όπως Ρομά κλπ.	-	-	Π/Γ	1	1	Βράχυ	Μον	Μ/Α	Όχι	Όχι
4A. iv.1	Βελτίωση υποδομών ή δημιουργία νέων για κοινότητες όπως Μετανάστες, Πρόσφυγες, Αιτούντες Άσυλο κλπ.	-	-	Π/Γ	1	1	Βράχυ	Μον	Μ/Α	Όχι	Όχι
4A. v.2	Δημιουργία νέων και εκσυγχρονισμός - αναβάθμιση των υφιστάμενων δομών Φροντίδας και Κοινωνικής Πρόνοιας για Ευπαθείς Κοινωνικά Ομάδες και ΑμεΑ	-	-	Π/Γ	1	1	Βράχυ	Μον	Μ/Α	Όχι	Όχι
4B.ia.4	Ανάπτυξη ξενώνων άμεσης υποδοχής και βραχείας φιλοξενίας προς αναδοχή.	-	-	Π/Γ	2	2	Βράχυ	Μον	Μ/Α	Όχι	Όχι
5.i.1	Δημιουργία μεγάλων χώρων πρασίνου στα πυκνοδομημένα αστικά κέντρα.	+	+++	Π/Γ	2	3	Βράχυ	Μον		Ναι (Κλιμ. Αλγ/η)	Όχι

Τύπος Δράσης	Ενδεικτική Δράση	Χαρακτηρισμός	Κλίμακα/ Ένταση	Είδος	Επιπτώσεις στη χλωρίδα, πανίδα			Διάρκεια	Αναστροφικότητα	Αθροιστικότητα ή συνέργεια	Διασυνοριακή διάσταση
					Πιθανότητα	Σημαντικότητα	Χρονικός οριζοντας εμφάνισης				
5.ii.1	Υλοποίηση τοπικών στρατηγικών ΟΧΕ, για με την προώθηση ενός νέου προτύπου χωρικής οργάνωσης της Περιφέρειας.	+	+++	Π/Γ	2	3	Βράχυ	Μον		Ναι (Κλιμ. Αλ/γη)	Όχι

7.4.3. Επιπτώσεις στον πληθυσμό

Πίνακας 7. 29: Αξιολόγηση επιπτώσεων στον πληθυσμό των ενδεικτικών δράσεων κατά την εφαρμογή του Ε.Π Ήπειρος 2021 – 2027.

Τύπος Δράσης	Ενδεικτική Δράση	Χαρακτηρισμός	Κλίμακα/ Ένταση	Επιπτώσεις στον πληθυσμό			Χρονικός ορίζοντας εμφάνισης	Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Αθροιστικότητα ή συνέργεια	Διασυνοριακή διάσταση
				Είδος	Πιθανότητα	Σημαντικότητα					
1.i.1	Ενίσχυση της ικανότητας ερευνητικών φορέων με την δημιουργία νέων ερευνητικών κέντρων (κτιριακά, εξοπλισμός, λειτουργικές δαπάνες).	+	+++	Π/Γ	3	3	Μάκρο	Μον		Όχι	Όχι
	Ολοκλήρωση αναγκών σε εργαστηριακό εξοπλισμό ερευνητικών φορέων της Περιφέρειας.	+	+++	Π/Γ	3	3	Μάκρο	Μον		Όχι	Όχι
1.i.2	Σύσταση και λειτουργία Παρατηρητηρίου για την Έρευνα και Καινοτομία στην Περιφέρεια Ηπείρου.	+	+++	Π/Γ	3	3	Μάκρο	Μον		Όχι	Όχι
1.i.3	Ενίσχυση επιχειρήσεων για ερευνητικά έργα (σε συνεργασία με ερευνητικούς φορείς).	+	+++	Π/Γ	3	3	Μάκρο	Μον		Όχι	Όχι
	Δικτύωση / Μεταφορά τεχνολογίας και συνεργασία μεταξύ των επιχειρήσεων, των ερευνητικών κέντρων και του τομέα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.	+	+++	Π/Γ	3	3	Μάκρο	Μον		Όχι	Όχι
1.ii.1	Ενίσχυση επιχειρήσεων για τον ψηφιακό μετασχηματισμό (υλικοτεχνική υποδομή, εξοπλισμός, λογισμικό κλπ.).	+	+++	Π/Γ	3	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
	Ενίσχυση επιχειρήσεων για τον ψηφιακό μετασχηματισμό τους στο πλαίσιο ολοκληρωμένων χωρικών επενδύσεων.	+	+++	Π/Γ	3	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι

Τύπος Δράσης	Ενδεικτική Δράση	Χαρακτηρισμός	Κλίμακα/ Ένταση	Επιπτώσεις στον πληθυσμό			Χρονικός ορίζοντας εμφάνισης	Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Αθροιστικότητα ή συνέργεια	Διασυνοριστική διάσταση
				Είδος	Πιθανότητα	Σημαντικότητα					
1.ii.2	Ανάπτυξη και αναβάθμιση δημόσιων ψηφιακών υποδομών και υπηρεσιών τοπικού ή περιφερειακού χαρακτήρα, προς πολίτες και επιχειρήσεις, σε τομείς όπως ο πολιτισμός και ο τουρισμός, η υγεία κλπ.	+	+++	Π/Γ	3	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
	Παροχή ηλεκτρονικών υπηρεσιών διαθέσιμων προς τους πολίτες, τις επιχειρήσεις και τη δημόσια διοίκηση.	+	+++	Π/Γ	3	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
	Ψηφιακές εφαρμογές όπως έξυπνων πόλεων στο πλαίσιο των ολοκληρωμένων χωρικών επενδύσεων.	+	+++	Π/Γ	3	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
1.iii.1	Ενίσχυση νεοσύστατης επιχειρηματικότητας υψηλής προστιθέμενης αξίας στους τομείς προτεραιότητας της περιφερειακής διάστασης της ΕΣΕΕ.	+	+++	Π/Γ	3	3	Μέσο	Μον		Όχι	Όχι
	Ενίσχυση υφιστάμενων ΜΜΕ για την ανάπτυξη καινοτόμων προϊόντων και υπηρεσιών στους τομείς προτεραιότητας της περιφερειακής διάστασης της ΕΣΕΕ.	+	+++	Π/Γ	3	3	Μέσο	Μον		Όχι	Όχι
	Ενίσχυση για τη σύσταση επιχειρηματικών συνεργατικών σχηματισμών (Clusters) από ΜΜΕ που δραστηριοποιούνται στους τομείς προτεραιότητας της περιφερειακής διάστασης της ΕΣΕΕ.	+	+++	Π/Γ	3	3	Μέσο	Μον		Όχι	Όχι
	Ενίσχυση θερμοκοιτίδων για την εκκόλαψη καινοτόμων	+	+++	Π/Γ	3	3	Μέσο	Μον		Όχι	Όχι

Τύπος Δράσης	Ενδεικτική Δράση	Χαρακτηρισμός	Κλίμακα/ Ένταση	Επιπτώσεις στον πληθυσμό			Χρονικός ορίζοντας εμφάνισης	Διάρκεια	Αναστροφικότητα	Αθροιστικότητα ή συνέργεια	Διασυνοριακή διάσταση
				Είδος	Πιθανότητα	Σημαντικότητα					
	επιχειρηματικών δραστηριοτήτων στους τομείς προτεραιότητας της περιφερειακής διάστασης της ΕΣΕΕ, και της παροχής υποστηρικτικών ειδικών υπηρεσιών.										
1.iii.2	Ενίσχυση ΜΜΕ για επενδύσεις τεχνολογικού εκσυγχρονισμού, προσαρμογής της παραγωγικής διαδικασίας σε φιλική προς το περιβάλλον και υιοθέτησης παραγωγικών καινοτομιών.	+	+++	Π/Γ	3	3	Μέσο	Μον		Όχι	Όχι
	Ενίσχυση ΜΜΕ για υιοθέτηση οργανωτικών καινοτομιών (π.χ. ανάπτυξη τμημάτων σχεδιασμού και προώθησης προϊόντων / υπηρεσιών).	+	+++	Π/Γ	3	3	Μέσο	Μον		Όχι	Όχι
	Ενίσχυση ΜΜΕ για την υιοθέτηση συστημάτων ποιότητας στην παραγωγική και οργανωτική διαδικασία.	+	+++	Π/Γ	3	3	Μέσο	Μον		Όχι	Όχι
	Ενίσχυση των ΜΜΕ για συμμετοχή σε δίκτυα ή δράσεις εξωστρέφειας (εκθέσεις, διεθνείς συνεργασίες κλπ.).	+	+++	Π/Γ	3	3	Μέσο	Μον		Όχι	Όχι
	Αναβάθμιση τουριστικού προϊόντος, μέσω της ενίσχυσης ολοκληρωμένων επιχειρηματικών σχεδίων ΜΜΕ.	+	+++	Π/Γ	3	3	Μέσο	Μον		Όχι	Όχι
2Α.i.1	Έργα ενεργειακής αναβάθμισης δημόσιων κτιρίων με δυνατότητα ενσωμάτωσης έξυπνων συστημάτων διαχείρισης ενέργειας και αξιοποίησης ΑΠΕ.	+	+++	Δ/Γ	3	3	Μάκρο	Μον		Όχι	Όχι

Τύπος Δράσης	Ενδεικτική Δράση	Χαρακτηρισμός	Κλίμακα/ Ένταση	Επιπτώσεις στον πληθυσμό			Χρονικός ορίζοντας εμφάνισης	Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Αθροιστικότητα ή συνέργεια	Διασυνοριακή διάσταση
				Είδος	Πιθανότητα	Σημαντικότητα					
	Προτεραιότητα θα δοθεί σε κτίρια με χαμηλή ενεργειακή απόδοση, στα οποία υπάρχει μεγάλο δυναμικό εξοικονόμησης ενέργειας (π.χ. σχολικά κτίρια, νοσοκομεία δυναμικότητας έως 450 κλίνες, αθλητικά κέντρα, κλπ), σε συνδυασμό με τον επιδεικτικό χαρακτήρα των ίδιων των κτιρίων και των συστημάτων που θα εφαρμοσθούν, ώστε να συμβάλουν στην ευαισθητοποίηση του πληθυσμού.										
	Έργα ενεργειακής αναβάθμισης και δημιουργικής επανάχρησης αναξιοποίητου δημόσιου κτιριακού αποθέματος.	+	+++	Δ/Γ	3	3	Μάκρο	Μον		Όχι	Όχι
	Υλοποίηση παρεμβάσεων που προβλέπονται στα Σχέδια Διαχείρισης Βιώσιμης Ενέργειας των ΟΤΑ, όπως παρεμβάσεις στο σύστημα του δημοτικού φωτισμού και σηματοδότησης των αστικών κέντρων, παρεμβάσεις για τη βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης των αντλιοστασίων ύδρευσης και αποχέτευσης κα.	+	+++	Δ/Γ	3	3	Μάκρο	Μον		Όχι	Όχι
2Α.ii.1	Υποστήριξη της σύστασης Ενεργειακών Κοινοτήτων (Ε.Κοιν.ΚΟΙΝ) για την αξιοποίηση ΑΠΕ και συγκεκριμένα της ηλιακής ενέργειας.	+	++	Δ/Γ	2	2	Μάκρο	Μον		Όχι	Όχι

Τύπος Δράσης	Ενδεικτική Δράση	Χαρακτηρισμός	Κλίμακα/ Ένταση	Επιπτώσεις στον πληθυσμό			Χρονικός ορίζοντας εμφάνισης	Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Αθροιστικότητα ή συνέργεια	Διασυνοριακή διάσταση
				Είδος	Πιθανότητα	Σημαντικότητα					
2Α.ΙV.1	Έργα αντιπλημμυρικής προστασίας (διευθέτηση οριοθετημένων ρεμάτων – χειμάρρων για την αύξηση της παροχετευτικότητας, την προστασία της κοίτης και τη ρύθμιση της ροής τους) στις Ζώνες Δυνητικά Υψηλού Κινδύνου του Υδατικού Διαμερίσματος Ηπείρου.	+	+++	Π/Γ	3	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
	Έργα κατασκευής νέων και αναβάθμισης υφιστάμενων δικτύων αποχέτευσης όμβριων υδάτων στις Ζώνες Δυνητικά Υψηλού Κινδύνου του Υδατικού Διαμερίσματος Ηπείρου.	+	+++	Π/Γ	3	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
	Μελέτες και έργα για την προστασία από διάβρωση ακτών και κατάκλυση περιοχών από θαλάσσια ύδατα.	+	+++	Π/Γ	3	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
	Μελέτες και έργα για την προστασία από κατολισθητικά φαινόμενα.	+	+++	Π/Γ	3	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
	Προμήθεια εξοπλισμού για την ενίσχυση των δομών πολιτικής προστασίας τοπικής εμβέλειας (Ο.Τ.Α. Α' & Β' βαθμού) για την αντιμετώπιση καταστροφών.	+	+++	Π/Γ	3	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
	Προμήθεια εξοπλισμού για την ενίσχυση των τοπικών δομών πυρόσβεσης δασικών πυρκαγιών.	+	+++	Π/Γ	3	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
	Ανάπτυξη ολοκληρωμένου σχεδιασμού για την ενημέρωση / ευαισθητοποίηση γενικού πληθυσμού και στοχευμένων	+	+++	Π/Γ	3	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι

Τύπος Δράσης	Ενδεικτική Δράση	Χαρακτηρισμός	Κλίμακα/ Ένταση	Επιπτώσεις στον πληθυσμό			Χρονικός ορίζοντας εμφάνισης	Διάρκεια	Αναστροφικότητα	Αθροιστικότητα ή συνέργεια	Διασυνοριακή διάσταση
				Είδος	Πιθανότητα	Σημαντικότητα					
	ομάδων πολιτών για τις επιπτώσεις, τους κινδύνους και τα μέτρα προστασίας από την κλιματική αλλαγή.										
2Α.ι.ν.2	Μελέτες και παρεμβάσεις ενίσχυσης για την αντισεισμική προστασία σε δημόσια κτίρια υψηλής συνάθροισης κοινού (δημόσια κτίρια διοίκησης, εκπαίδευσης, παροχής υπηρεσιών υγείας και κοινωνικών υπηρεσιών, αθλητικοί χώροι κ.λ.π.)	+	+++	Π/Γ	3	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
2Α.ν.1	M05B0403 «Προστασία υδροληπτικών έργων επιφανειακών υδάτων για ύδρευση»	+	+++	Π/Γ	3	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
	M05B0404 «Υλοποίηση Σχεδίων Ασφάλειας Νερού».	+	+++	Π/Γ	3	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
2Α.ν.2	Κάλυψη οικισμών που όλο το χρόνο (κατά προτεραιότητα) ή εποχικά δεν έχουν επάρκεια πόσιμοι νερού, σε συνάρτηση με τον πληθυσμό τους, με έργα υδροληψίας και εξωτερικά ή/και εσωτερικά δίκτυα (νέα δίκτυα ή/και αντικατάσταση υφισταμένων δικτύων εφόσον πρόκειται για παλιά δίκτυα με μεγάλες διαρροές ή/και επικίνδυνα υλικά κατασκευής)	+	+++	Π/Γ	3	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι

Τύπος Δράσης	Ενδεικτική Δράση	Χαρακτηρισμός	Κλίμακα/ Ένταση	Επιπτώσεις στον πληθυσμό			Χρονικός ορίζοντας εμφάνισης	Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Αθροιστικότητα ή συνέργεια	Διασυνοριακή διάσταση
				Είδος	Πιθανότητα	Σημαντικότητα					
	Αντιμετώπιση επειγόντων προβλημάτων ποιότητας (καταρχήν σύμφωνα με τις δεσμευτικές και δευτερευόντως με τις ενδεικτικές παραμέτρους της Οδηγίας για το πόσιμο νερό) με νέες εγκαταστάσεις επεξεργασίας ή αναβάθμιση υφισταμένων εγκαταστάσεων ή/και νέες πηγές υδροληψίας.	+	+++	Π/Γ	3	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
	Αντικατάσταση δικτύων ύδρευσης από μόλυβδο, παλαιών (άνω της 30ετίας) δικτύων ύδρευσης από αμιάντο ή χάλυβα με μεγάλες διαρροές, παλαιών (άνω 30ετίας) δικτύων με μεγάλες διαρροές.	+	+++	Π/Γ	3	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
	Έργα αντικατάστασης δικτύων ύδρευσης που συνοδεύονται από εγκατάσταση συστημάτων τηλεμετρίας, τηλε-ελέγχου.	+	+++	Π/Γ	3	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
2Α.ν.3	Κατασκευή, αναβάθμιση και επέκταση εγκαταστάσεων επεξεργασίας λυμάτων και δικτύων αποχέτευσης.	+	+++	Π/Γ	3	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
2Α.νι.1	Ολοκλήρωση των Πράσινων Σημείων στην Περιφέρεια Ηπείρου σύμφωνα με τον αναθεωρημένο ΠΕΣΔΑ (αφορά τους μικρότερους πληθυσμιακά Δήμους της Περιφέρειας).	+	+++	Π/Γ	3	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
	Δράσεις και έργα μικρής κλίμακας ή τοπικού ενδιαφέροντος, σύμφωνα με τα επικαιροποιημένα Τοπικά Σχέδια Διαχείρισης Απορριμμάτων.	+	+++	Π/Γ	3	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι

Τύπος Δράσης	Ενδεικτική Δράση	Χαρακτηρισμός	Κλίμακα/ Ένταση	Επιπτώσεις στον πληθυσμό			Χρονικός ορίζοντας εμφάνισης	Διάρκεια	Αναστροφικότητα	Αθροιστικότητα ή συνέργεια	Διασυννοριακή διάσταση
				Είδος	Πιθανότητα	Σημαντικότητα					
2B.viii.1	Ολοκληρωμένες παρεμβάσεις που συνδυάζουν δίκτυα ποδηλατοδρόμων με πεζοδρόμια ή/και δρόμους ήπιας κυκλοφορίας.	+	+++	Π/Γ	3	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
3.i.1	Ανακατασκευή/εκσυγχρονισμός των οδικών υποδομών του ΔΕΔ-Μ εντός της Περιφέρειας Ηπείρου, λαμβάνοντας υπόψη τον κατάλογο έργων και τις προτεραιότητες που αφορούν αποκλειστικά το οδικό δίκτυο στην Περιφέρεια Ηπείρου, όπως προσδιορίζονται στο Στρατηγικό Πλαίσιο Επενδύσεων Μεταφορών (ΣΠΕΜ) και στο Εθνικό Στρατηγικό Σχέδιο Μεταφορών / Εξειδίκευση για την Περιφέρεια Ηπείρου.	+	+++	Π/Γ	2	2	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
3.ii.1	Οδικές υποδομές του εθνικού, επαρχιακού και τοπικού δικτύου για την αναβάθμιση ενδοπεριφερειακής κινητικότητας με έμφαση στη σύνδεση με αστικά, εμπορικά, οικονομικά κέντρα και τουριστικούς πόλους της Περιφέρειας.	+	+++	Π/Γ	2	2	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
3.ii.2	Αναβάθμιση οδικού δικτύου (εθνικό, επαρχιακό, τοπικό δίκτυο) και βελτίωση της οδικής υποδομής και του εξοπλισμού της.	+	+++	Π/Γ	2	2	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι

Τύπος Δράσης	Ενδεικτική Δράση	Χαρακτηρισμός	Κλίμακα/ Ένταση	Επιπτώσεις στον πληθυσμό			Χρονικός ορίζοντας εμφάνισης	Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Αθροιστικότητα ή συνέργεια	Διασυνοριστική διάσταση
				Είδος	Πιθανότητα	Σημαντικότητα					
	Εγκατάσταση συστημάτων παροχής πληροφόρησης προς τους χρήστες του οδικού δικτύου (επαρχιακό και τοπικό δίκτυο).	+	+++	Π/Γ	2	2	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
	Προμήθεια εξοπλισμού για την πρόληψη των κινδύνων οδικής ασφάλειας και τη διαχείριση των οδικών ατυχημάτων.	+	+++	Π/Γ	2	2	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
	Προμήθεια εξοπλισμού για την εφαρμογή δράσεων ενεργητικής οδικής ασφάλειας.	+	+++	Π/Γ	2	2	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
	Δράσεις ενημέρωσης - ευαισθητοποίησης του γενικού πληθυσμού για την οδική ασφάλεια.	+	+++	Π/Γ	2	2	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
4Α.ii.1	Δημιουργία νέων δομών προσχολικής εκπαίδευσης και φροντίδας.	+	+++	Δ/Γ	2	1	Μάκρο	Μον		Όχι	Όχι
	Εκσυγχρονισμός και αναβάθμιση των υφιστάμενων δομών παιδικής φροντίδας.	+	+++	Δ/Γ	2	1	Μάκρο	Μον		Όχι	Όχι
	Δράσεις εκσυγχρονισμού υφιστάμενων κτιριακών μονάδων και προσαρμογής τους στις νέες συνθήκες που δημιουργήθηκαν από την υγειονομική κρίση.	+	+++	Δ/Γ	2	1	Μάκρο	Μον		Όχι	Όχι
4Α.ii.2	Δημιουργία νέων δομών εγκαταστάσεων Α & Β βάρθμιας Εκπαίδευσης.	+	+++	Δ/Γ	2	1	Μάκρο	Μον		Όχι	Όχι
	Εκσυγχρονισμός και η αναβάθμιση των υφιστάμενων δομών Α & Β βάρθμιας Εκπαίδευσης.	+	+++	Δ/Γ	2	1	Μάκρο	Μον		Όχι	Όχι

Τύπος Δράσης	Ενδεικτική Δράση	Χαρακτηρισμός	Κλίμακα/ Ένταση	Επιπτώσεις στον πληθυσμό			Χρονικός ορίζοντας εμφάνισης	Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Αθροιστικότητα ή συνέργεια	Διασυνοριακή διάσταση
				Είδος	Πιθανότητα	Σημαντικότητα					
	Δράσεις εκσυγχρονισμού υφιστάμενων κτιριακών μονάδων και προσαρμογής τους στις νέες συνθήκες που δημιουργήθηκαν από την υγειονομική κρίση.	+	+++	Δ/Γ	2	1	Μάκρο	Μον		Όχι	Όχι
4A.ii.3.	Εκσυγχρονισμός και αναβάθμιση υφιστάμενων υποδομών και εξοπλισμού μονάδων Γ βάρθμιας Εκπαίδευσης.	+	+++	Δ/Γ	2	1	Μάκρο	Μον		Όχι	Όχι
	Δράσεις εκσυγχρονισμού υφιστάμενων κτιριακών μονάδων και προσαρμογής τους στις νέες συνθήκες που δημιουργήθηκαν από την υγειονομική κρίση.	+	+++	Δ/Γ	2	1	Μάκρο	Μον		Όχι	Όχι
4A.ii.4	Εκσυγχρονισμός και αναβάθμιση των υφιστάμενων δημόσιων δομών μεταλυκειακής εκπαίδευσης, αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης, ΕΠΑ.Σ. και δια βίου μάθησης.	+	+++	Δ/Γ	2	1	Μάκρο	Μον		Όχι	Όχι
	Δράσεις εκσυγχρονισμού υφιστάμενων κτιριακών μονάδων και προσαρμογής τους στις νέες συνθήκες που δημιουργήθηκαν από την υγειονομική κρίση.	+	+++	Δ/Γ	2	1	Μάκρο	Μον		Όχι	Όχι
4A.iii.1	Ολοκληρωμένες παρεμβάσεις για την βελτίωση της προσβασιμότητας των ατόμων με αναπηρίες σε δημόσια κτίρια, σε σημεία τοπικού ενδιαφέροντος, σε κοινόχρηστους χώρους	+	+++	Δ/Γ	2	1	Μάκρο	Μον		Όχι	Όχι

Τύπος Δράσης	Ενδεικτική Δράση	Χαρακτηρισμός	Κλίμακα/ Ένταση	Επιπτώσεις στον πληθυσμό			Χρονικός ορίζοντας εμφάνισης	Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Αθροιστικότητα ή συνέργεια	Διασυνοριακή διάσταση
				Είδος	Πιθανότητα	Σημαντικότητα					
	αναψυχής (πάρκα, πλατείες κλπ.), σε δομές πολιτισμού, αθλητισμού κλπ.										
4Α.iii.2	Βελτίωση υποδομών ή δημιουργία νέων για περιθωριοποιημένες κοινότητες όπως Ρομά κλπ.	+	+++	Δ/Γ	2	1	Μάκρο	Μον		Όχι	Όχι
4Α. iv.1	Βελτίωση υποδομών ή δημιουργία νέων για κοινότητες όπως Μετανάστες, Πρόσφυγες, Αιτούντες Άσυλο κλπ.	+	+++	Δ/Γ	2	1	Μάκρο	Μον		Όχι	Όχι
4Α.v.1	Ενίσχυση και επέκταση των κτιριακών εγκαταστάσεων των Δομών Υγείας της Περιφέρειας Ηπείρου και προσαρμογής τους στις νέες συνθήκες που δημιουργήθηκαν από την υγειονομική κρίση.	+	+++	Δ/Γ	2	3	Μάκρο	Μον		Όχι	Όχι
	Εκσυγχρονισμός και αναβάθμιση του υγειονομικού εξοπλισμού των Δομών Υγείας της Περιφέρειας Ηπείρου.	+	+++	Δ/Γ	2	3	Μάκρο	Μον		Όχι	Όχι
4Α.v.2	Δημιουργία νέων και εκσυγχρονισμός - αναβάθμιση των υφιστάμενων δομών Φροντίδας και Κοινωνικής Πρόνοιας για Ευπαθείς Κοινωνικά Ομάδες και ΑμεΑ.	+	+++	Δ/Γ	2	3	Μάκρο	Μον		Όχι	Όχι
	Δράσεις εκσυγχρονισμού υφιστάμενων κτιριακών μονάδων και προσαρμογής τους στις νέες συνθήκες που δημιουργήθηκαν από την υγειονομική κρίση.	+	+++	Δ/Γ	2	3	Μάκρο	Μον		Όχι	Όχι

Τύπος Δράσης	Ενδεικτική Δράση	Χαρακτηρισμός	Κλίμακα/ Ένταση	Επιπτώσεις στον πληθυσμό			Χρονικός ορίζοντας εμφάνισης	Διάρκεια	Αναστροφικότητα	Αθροιστικότητα ή συνέργεια	Διασυνοριακή διάσταση
				Είδος	Πιθανότητα	Σημαντικότητα					
4Α.νι.1	Παρεμβάσεις ανάδειξης πολιτιστικών μνημείων, ώστε να καταστούν επισκέψιμα και αξιοποιήσιμα από την τοπική κοινωνία.	+	+++	Δ/Γ	2	3	Μάκρο	Μον		Όχι	Όχι
	Παρεμβάσεις ανάδειξης κτιρίων με αρχιτεκτονική και ιστορική σημασία για χρήση τους ως χώρους πολιτισμού.	+	+++	Δ/Γ	2	3	Μάκρο	Μον		Όχι	Όχι
4Α.νι.2	Εκπόνηση ολοκληρωμένου προγράμματος τουριστικής προβολής της Περιφέρειας.	+	+++	Δ/Γ	2	3	Μάκρο	Μον		Όχι	Όχι
4Β.α.1	Ενίσχυση ΜΜΕ για δημιουργία Νέων Θέσεων Εργασίας (ΝΘΕ).	+	+++	Π/Γ	3	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
	Ενίσχυση της αυταπασχόλησης (ΝΕΕ).	+	+++	Π/Γ	3	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
4Β.α.2	Ενίσχυση ΜΜΕ για δημιουργία Νέων Θέσεων Εργασίας (ΝΘΕ) με την πρόσληψη ανέργων με υψηλά τυπικά προσόντα σε επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στους τομείς προτεραιότητας της περιφερειακής διάστασης της Εθνικής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης.	+	+++	Π/Γ	3	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
	Ενίσχυση της αυταπασχόλησης (ΝΕΕ) με την υποστήριξη ανέργων με υψηλά τυπικά προσόντα, για την έναρξη άσκησης επαγγελματικής δραστηριότητας συναφούς με την ειδικότητά τους στους τομείς προτεραιότητας της περιφερειακής διάστασης της Εθνικής Στρατηγικής Έξυπνης	+	+++	Π/Γ	3	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι

Τύπος Δράσης	Ενδεικτική Δράση	Χαρακτηρισμός	Κλίμακα/ Ένταση	Επιπτώσεις στον πληθυσμό			Χρονικός ορίζοντας εμφάνισης	Διάρκεια	Αναστροφικότητα	Αθροιστικότητα ή συνέργεια	Διασυνοριακή διάσταση
				Είδος	Πιθανότητα	Σημαντικότητα					
	Εξειδίκευσης.										
4B.α.3	Προγράμματα ολοκληρωμένων παρεμβάσεων (συμβουλευτική, επαγγελματική κατάρτιση, πρακτική άσκηση και πιστοποίηση συμμετεχόντων) με έμφαση σε ευαίσθητες κοινωνικές ομάδες.	+	+++	Π/Γ	3	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
4B.α.4	Ενισχύσεις επιχειρήσεων Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας (ΚΑ.Λ.Ο.).	+	+++	Π/Γ	3	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
4B.στ.1	Ενίσχυση σχολικών μονάδων με εκπαιδευτικούς οι οποίοι υποστηρίζουν τους μαθητές/τριες με αναπηρία ή και με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, με το αναγκαίο Ειδικό Βοηθητικό Προσωπικό (ΕΒΠ) για τους μαθητές/τριες που αδυνατούν να αυτοεξυπηρετηθούν και το αναγκαίο Ειδικό Εκπαιδευτικό Προσωπικό (ΕΕΠ) για όσους μαθητές/τριες χρήζουν νοσηλευτικής φροντίδας.	+	+++	Π/Γ	2	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
	Ενίσχυση Κέντρων Διεπιστημονικής Αξιολόγησης, Συμβουλευτικής και Υποστήριξης με εκπαιδευτικούς και ειδικό εκπαιδευτικό προσωπικό για την αξιολόγηση ειδικών εκπαιδευτικών αναγκών μαθητών/τριών.	+	+++	Π/Γ	2	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι

Τύπος Δράσης	Ενδεικτική Δράση	Χαρακτηρισμός	Κλίμακα/ Ένταση	Επιπτώσεις στον πληθυσμό			Χρονικός ορίζοντας εμφάνισης	Διάρκεια	Αναστροφικότητα	Αθροιστικότητα ή συνέργεια	Διασυνοριακή διάσταση
				Είδος	Πιθανότητα	Σημαντικότητα					
	Υποστήριξη ανάπτυξης Σχολικών Δικτύων Εκπαίδευσης και Υποστήριξης (ΣΔΕΥ) και λειτουργία των Επιτροπών Διαγνωστικής Εκπαιδευτικής Αξιολόγησης και Υποστήριξης με ειδικό εκπαιδευτικό προσωπικό για τη διαγνωστική εκπαιδευτική αξιολόγηση και υποστήριξη των εκπαιδευτικών αναγκών των μαθητών/τριών.	+	+++	Π/Γ	2	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
4B.στ.2	Προώθηση και υποστήριξη παιδιών για την ένταξή τους στην προσχολική εκπαίδευση για παιδιά σε ανάγκη και ιδιαίτερα ευάλωτα παιδιά.	+	+++	Π/Γ	2	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
4B.στ.2	ΚΔΠ ΣΤΕΜ για παιδιά γυμνασίου (χαμηλών εισοδηματικών κριτηρίων).	+	+++	Π/Γ	2	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
4B.η.1	Υλοποίηση του εμπροσθοβαρή κύκλου 2021-2022 της δράσης Εναρμόνιση Οικογενειακής και Επαγγελματικής Ζωής της προγραμματικής περιόδου 2014-2020.	+	+++	Π/Γ	2	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
4B.η.2	Αντιμετώπιση του ψηφιακού αναλφαριθμητισμού των ηλικιωμένων (δράσεις εξοικείωσης με τις ΤΠΕ για χρήση στην καθημερινή ζωή και την άρση του αποκλεισμού).	+	+++	Π/Γ	2	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
	Συμμετοχή σε κοινωνικά δρώμενα όπως πολιτιστικές δραστηριότητες, εθελοντικές	+	+++	Π/Γ	2	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι

Τύπος Δράσης	Ενδεικτική Δράση	Χαρακτηρισμός	Κλίμακα/ Ένταση	Επιπτώσεις στον πληθυσμό			Χρονικός ορίζοντας εμφάνισης	Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Αθροιστικότητα ή συνέργεια	Διασυνοριακή διάσταση
				Είδος	Πιθανότητα	Σημαντικότητα					
	δράσεις κλπ. (η δράση αφορά κάλυψη μηνιαίας δαπάνης για συμμετοχή των ατόμων σε αθλητικές, καλλιτεχνικές ή πολιτιστικές δραστηριότητες).										
4B.η.3	Παρακολούθηση θεμάτων αναπηρίας στην Ήπειρο.	+	+++	Π/Γ	2	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
4B.η.4	Συμμετοχή σε κοινωνικά δρώμενα όπως αθλητικές και πολιτιστικές δραστηριότητες κλπ. (η δράση αφορά κάλυψη μηνιαίας δαπάνης για συμμετοχή των ατόμων σε αθλητικές, καλλιτεχνικές ή πολιτιστικές δραστηριότητες).	+	+++	Π/Γ	2	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
4B.θ.1	Ολοκληρωμένες δράσεις ένταξης ΥΤΧ στην αγορά εργασίας, συμπεριλαμβανομένης της καταπολέμησης του ψυφιακού αποκλεισμού. Στο πλαίσιο της δράσης θα παρασχεθούν υπηρεσίες κοινωνικής ένταξης, παροχής εξειδικευμένης υποστήριξης στα διάφορα στάδια της διαδικασίας ένταξης, εξειδικευμένης κατάρτισης (εκμάθηση γλώσσας, επαγγελματική κατάρτιση κ.λπ.) και προσφοράς προσιτών λύσεων στέγασης εστιάζοντας στην ένταξη των ΥΤΧ στην αγορά εργασίας.	+	+++	Π/Γ	2	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
	Μαθήματα ελληνικής γλώσσας σε Υπηκόους Τρίτων Χωρών.	+	+++	Π/Γ	2	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι

Τύπος Δράσης	Ενδεικτική Δράση	Χαρακτηρισμός	Κλίμακα/ Ένταση	Επιπτώσεις στον πληθυσμό			Χρονικός ορίζοντας εμφάνισης	Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Αθροιστικότητα ή συνέργεια	Διασυνοριακή διάσταση
				Είδος	Πιθανότητα	Σημαντικότητα					
	Δράσεις ενημέρωσης των ΥΤΧ (περιλαμβανομένων των μεταναστών) σε θέματα που θα συμβάλλουν στην προσαρμογή τους στις τοπικές κοινωνίες.	+	+++	Π/Γ	2	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
	Δράσεις ενσωμάτωσης στις τοπικές κοινωνίες υποδοχής των ΥΤΧ (πχ. κοινές αθλητικές και πολιτιστικές δραστηριότητες).	+	+++	Π/Γ	2	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
4B.i.1	Ολοκληρωμένα προγράμματα για την ενσωμάτωση των Ρομά στην αγορά εργασίας συμπεριλαμβανομένης της καταπολέμησης του ψηφιακού αποκλεισμού. Στα εν λόγω Προγράμματα συμπεριλαμβάνονται ενδεικτικά δράσεις, συμβουλευτικής-mentoring, επαγγελματικής κατάρτισης, πιστοποίησης απόκτησης γνώσεων & δεξιοτήτων, επιδότησης ενοικίου καθώς και ενέργειες δημοσιότητας, ευαισθητοποίησης.	+	+++	Π/Γ	2	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
	Δράσεις υποστήριξης των Ρομά για βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης (διαχείριση χώρων μεγκατάστασης, βελτίωση συνθηκών διαβίωσης).	+	+++	Π/Γ	2	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
	Capacity building για φορείς σχετικούς με την κοινωνική ένταξη για Ρομά.	+	+++	Π/Γ	2	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι

Τύπος Δράσης	Ενδεικτική Δράση	Χαρακτηρισμός	Κλίμακα/ Ένταση	Επιπτώσεις στον πληθυσμό			Χρονικός ορίζοντας εμφάνισης	Διάρκεια	Αναστροφικότητα	Αθροιστικότητα ή συνέργεια	Διασυνοριακή διάσταση
				Είδος	Πιθανότητα	Σημαντικότητα					
4B.1α.1	Κέντρα Κοινότητας με παραρτήματα Ρομά, Κέντρα Ένταξης Μεταναστών (ΚΕΜ), Κινητές Μονάδες, Προώθηση Διαπολιτισμικής Διαμεσολάβησης στα Κέντρα Κοινότητας / ΚΕΜ.	+	+++	Π/Γ	2	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
4B.1α.2	Δομές Παροχής Βασικών Αγαθών όπως Κοινωνικά Παντοπωλεία & Παροχής Συσσιτίου, Κοινωνικά Φαρμακεία.	+	+++	Π/Γ	2	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
4B.1α.3	Κέντρα Δημέρευσης και Ημερήσιας Φροντίδας ΑμεΑ (ΚΔΗΦ).	+	+++	Π/Γ	2	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
	Στέγες Υποστηριζόμενης Διαβίωσης (ΣΥΔ) για ΑμεΑ, Μετανάστες.	+	+++	Π/Γ	2	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
	Κέντρα Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων (ΚΗΦΗ).	+	+++	Π/Γ	2	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
4B.1 α.4	Ανάπτυξη ξενώνων άμεσης υποδοχής και βραχείας φιλοξενίας προς αναδοχή.	+	+++	Π/Γ	2	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
4B.1α.5	Δίκτυο δομών υποστήριξης γυναικών θυμάτων βίας (περιλαμβάνεται η λειτουργία Κέντρων Συμβουλευτικής Υποστήριξης γυναικών θυμάτων βίας σε τοπικό επίπεδο, καθώς και η λειτουργία ξενώνων φιλοξενίας).	+	+++	Π/Γ	2	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
4B.1α.6	Πρόγραμμα κοινωνικού φροντιστή και προσωπικού βοηθού ΑΜΕΑ, ηλικιωμένων κλπ.	+	+++	Π/Γ	2	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι

Τύπος Δράσης	Ενδεικτική Δράση	Χαρακτηρισμός	Κλίμακα/ Ένταση	Επιπτώσεις στον πληθυσμό			Χρονικός ορίζοντας εμφάνισης	Διάρκεια	Αναστροφικότητα	Αθροιστικότητα ή συνέργεια	Διασυνοριακή διάσταση
				Είδος	Πιθανότητα	Σημαντικότητα					
4B.1α.7	Ενίσχυση Υπηρεσιών Πρωτοβάθμιας Φροντίδας Υγείας. Συνέχιση λειτουργίας των μονάδων πρωτοβάθμιας φροντίδας υγείας όπως ΤΟΜΥ, ΚΟΜΥ και χρηματοδότηση νέων δράσεων, όπως ομάδες ειδικού σκοπού για παροχή υπηρεσιών στην κοινότητα και κατ'οίκον.	+	+++	Π/Γ	2	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
	Ενίσχυση Υπηρεσιών Δημόσιας Υγείας.	+	+++	Π/Γ	2	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
	Συνέχιση υλοποίησης δράσεων για την θωράκιση της Δημόσιας Υγείας μέσω πρόληψης, έγκαιρης ανίχνευσης και αντιμετώπιση επιδημιών (πχ Covid 19) σε χώρους μεταναστών/προσφύγων και χρηματοδότηση νέων δράσεων ενημέρωσης, πρόληψης, έγκαιρης ανίχνευσης και αντιμετώπισης στην κοινότητα.	+	+++	Π/Γ	2	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
	Ενίσχυση Υπηρεσιών Ψυχικής Υγείας.	+	+++	Π/Γ	2	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
	Συνέχιση υλοποίησης δράσεων ολοκληρωμένης κοινοτικής θεραπείας, κατ'οίκον νοσηλείας από κινητές μονάδες, υποστήριξης ατόμων πασχόντων από άνοια, και παιδοψυχιατρικής υποστήριξης. Χρηματοδότηση νέων δράσεων στεγαστικών δομών, μονάδων παιδιών και εφήβων, έγκαιρης παρέμβασης στην ψύχωση, αυτισμού, κέντρων ημέρας και κινητών μονάδων κα.	+	+++	Π/Γ	2	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι

Τύπος Δράσης	Ενδεικτική Δράση	Χαρακτηρισμός	Κλίμακα/ Ένταση	Επιπτώσεις στον πληθυσμό			Χρονικός ορίζοντας εμφάνισης	Διάρκεια	Αναστροφικότητα	Αθροιστικότητα ή συνέργεια	Διασυνοριστική διάσταση
				Είδος	Πιθανότητα	Σημαντικότητα					
	Ανάπτυξη Υπηρεσιών για την Αντιμετώπισης της Εξάρτησης (Αλκοόλ, Ναρκωτικές Ουσίες κλπ.).	+	+++	Π/Γ	2	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
	Συνέχιση λειτουργίας της μονάδας σωματικής αποτοξίνωσης, του πολυδύναμου κέντρου αντιμετώπισης, της κινητής μονάδας καθώς και υλοποίησης προγραμμάτων κοινωνικής ένταξης. Χρηματοδότηση νέων δράσεων για προστασία εξαρτημένων & γονεϊκής στήριξης.	+	+++	Π/Γ	2	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
4B.1α.8	Υποστήριξη της λειτουργίας του Παρατηρητηρίου Κοινωνικής Ένταξης στην Περιφέρεια Ηπείρου.	+	+++	Π/Γ	2	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
4B.1β.1	Δομές φιλοξενίας αστέγων – Κέντρα Ημέρας & Υπνωτήρια.	+	+++	Π/Γ	2	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
4B.1β.2	Εξατομικευμένη Συμβουλευτική/Επαγγελματικός Προσανατολισμός, Υποστήριξη οικογενειών.	+	+++	Π/Γ	2	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
	Συμμετοχή σε Δραστηριότητες (Θέατρο, φωτογραφία, μουσική, χορός, αθλήματα, κ.α).	+	+++	Π/Γ	2	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
	Υποστήριξη και αναβάθμιση δεξιοτήτων ανάλογα με τις ανάγκες του κάθε εφήβου (περιλαμβανομένων και ψηφιακών δεξιοτήτων).	+	+++	Π/Γ	2	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι

Τύπος Δράσης	Ενδεικτική Δράση	Χαρακτηρισμός	Κλίμακα/ Ένταση	Επιπτώσεις στον πληθυσμό			Χρονικός ορίζοντας εμφάνισης	Διάρκεια	Αναστροφικότητα	Αθροιστικότητα ή συνέργεια	Διασυνοριακή διάσταση
				Είδος	Πιθανότητα	Σημαντικότητα					
	Ενημέρωση και Ευαισθητοποίηση τοπικών φορέων για διασύνδεση - συνεργασία και υποστήριξη των ενεργειών της παρέμβασης.	+	+++	Π/Γ	2	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
	Ενημέρωση και Ευαισθητοποίηση τοπικών φορέων για διασύνδεση - συνεργασία και υποστήριξη των ενεργειών της παρέμβασης.	+	+++	Π/Γ	2	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
5.1.1	Παρεμβάσεις Ολοκληρωμένης Αστικής Ανάπτυξης με ανάπτυξη συνεργειών μεταξύ παρεμβάσεων δημόσιου και ιδιωτικού χαρακτήρα.	+	+++	Π/Γ	2	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
	Παρεμβάσεις βελτίωσης της λειτουργικότητας του αστικού χώρου.	+	+++	Π/Γ	2	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
	Παρακολούθηση και περιορισμός της ατμοσφαιρικής ρύπανσης, της ηχορύπανσης και της ακτινοβολίας – Χρήση καινοτόμων τεχνολογιών.	+	+++	Π/Γ	2	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
	Παρεμβάσεις για την ορθολογική διαχείριση του ελεύθερου δημόσιου χώρου.	+	+++	Π/Γ	2	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
	Αναζωογόνηση υποβαθμισμένων εκτάσεων που γειτνιάζουν με περιβαλλοντικά ευαίσθητες περιοχές/οικοσυστήματα	+	+++	Π/Γ	2	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
	Δημιουργία μεγάλων χώρων πρασίνου στα πυκνοδομημένα αστικά κέντρα.	+	+++	Π/Γ	2	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
	Προστασία και ανάδειξη των ιστορικών κέντρων.	+	+++	Π/Γ	2	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι

Τύπος Δράσης	Ενδεικτική Δράση	Επιπτώσεις στον πληθυσμό									
		Χαρακτηρισμός	Κλίμακα/ Ένταση	Είδος	Πιθανότητα	Σημαντικότητα	Χρονικός ορίζοντας εμφάνισης	Διάρκεια	Αναστροφή	Αθροιστικότητα ή συνέργεια	Διασυνοριστική διάσταση
	Δημιουργία μόνιμων δομών περιβαλλοντικής ενημέρωσης/ ευαισθητοποίησης σε επίπεδο τοπικής αυτοδιοίκησης, στα αστικά κέντρα και προώθηση προγραμμάτων ενημέρωσης/ ευαισθητοποίησης για τον αστικό πληθυσμό.	+	+++	Π/Γ	2	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
5.ii.1	Υλοποίηση τοπικών στρατηγικών ΟΧΕ, για την προώθηση ενός νέου προτύπου χωρικής οργάνωσης της Περιφέρειας.	+	+++	Π/Γ	2	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι

7.4.4. Επιπτώσεις στην ανθρώπινη υγεία

Πίνακας 7. 30: Αξιολόγηση επιπτώσεων στην ανθρώπινη υγεία των ενδεικτικών δράσεων κατά την εφαρμογή του Ε.Π Ήπειρος 2021 – 2027.

Επιπτώσεις στην ανθρώπινη υγεία											
Τύπος Δράσης	Ενδεικτική Δράση	Χαρακτηρισμός	Κλίμακα / Ένταση	Είδος	Πιθανότητα	Σημαντικότητα	Χρονικός οριζοντας εμφάνισης	Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Αθροιστικότητα ή συνέργεια	Διασυνοριστική διάσταση
1.i.1	Ενίσχυση της ικανότητας ερευνητικών φορέων με την δημιουργία νέων ερευνητικών κέντρων (κτιριακά, εξοπλισμός, λειτουργικές δαπάνες).	0/-	Εξαρτάται από έργο	Π/Γ	1	3	Βράχυ	Πρωσ	AN	Όχι	Όχι
1.i.2	Σύσταση και λειτουργία Παρατηρητηρίου για την Έρευνα και Καινοτομία στην Περιφέρεια Ηπείρου.	0/-	Εξαρτάται από έργο	Π/Γ	1	3	Βράχυ	Πρωσ	AN	Όχι	Όχι
1.iii.1	Ενίσχυση νεοσύστατης επιχειρηματικότητας υψηλής προστιθέμενης αξίας στους τομείς προτεραιότητας της περιφερειακής διάστασης της ΕΣΕΕ.	-	-	Π/Γ	2	3	Βράχυ	Πρωσ	AN	Όχι	Όχι
2A.i.1	Έργα ενεργειακής αναβάθμισης δημόσιων κτιρίων με δυνατότητα ενσωμάτωσης έξυπνων συστημάτων διαχείρισης ενέργειας και αξιοποίησης ΑΠΕ. Προτεραιότητα θα δοθεί σε κτίρια με χαμηλή ενεργειακή απόδοση, στα οποία υπάρχει μεγάλο δυναμικό εξοικονόμησης ενέργειας (π.χ. σχολικά κτίρια, νοσοκομεία δυναμικότητας έως 450 κλίνες, αθλητικά κέντρα, κλπ), σε συνδυασμό με τον	+	+++	Δ/Γ	2	3	Μάκρο	Μον		Όχι	Όχι

Τύπος Δράσης	Ενδεικτική Δράση	Επιπτώσεις στην ανθρώπινη υγεία							Αναστρε-ψιμότητα	Αθροιστι-κότητα ή συνέργεια	Διασυνο-ριακή διάσταση
		Χαρακτη-ρισμός	Κλίμακα /Ένταση	Είδος	Πιθανό-τητα	Σημαντι-κότητα	Χρονικός ορίζοντας εμφάνισης	Διάρκεια			
	επιδεικτικό χαρακτήρα των ίδιων των κτιρίων και των συστημάτων που θα εφαρμοσθούν, ώστε να συμβάλουν στην ευαισθητοποίηση του πληθυσμού.										
	Υλοποίηση παρεμβάσεων που προβλέπονται στα Σχέδια Διαχείρισης Βιώσιμης Ενέργειας των ΟΤΑ, όπως παρεμβάσεις στο σύστημα του δημοτικού φωτισμού και σηματοδότησης των αστικών κέντρων, παρεμβάσεις για τη βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης των αντλιοστασίων ύδρευσης και αποχέτευσης κα.	+	+++	Δ/Γ	2	3	Μάκρο	Μον		Όχι	Όχι
2Α.ii.1	Υποστήριξη της σύστασης Ενεργειακών Κοινοτήτων (Ε.Κοιν.) για την αξιοποίηση ΑΠΕ και συγκεκριμένα της ηλιακής ενέργειας.	+	++	Δ/Γ	2	2	Μάκρο	Μον		Όχι	Όχι
2Α.iv.1	Εξοπλισμός πολιτικής προστασίας ΟΤΑ Α' και Β' Βαθμού. Έργα αντιπλημμυρικής προστασίας (διευθέτηση οριοθετημένων ρεμάτων – χειμάρρων για την αύξηση της παροχευτικότητας, την προστασία της κοίτης και τη ρύθμιση της ροής τους) στις Ζώνες Δυνητικά Υψηλού Κινδύνου του Υδατικού Διαμερίσματος Ηπείρου.	+	+++	Π/Γ	3	3	Βράχyu	Μον		Όχι	Όχι

Τύπος Δράσης	Ενδεικτική Δράση	Χαρακτηρισμός	Επιπτώσεις στην ανθρώπινη υγεία					Χρονικός ορίζοντας εμφάνισης	Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Αθροιστικότητα ή συνέργεια	Διασυνοριακή διάσταση
			Κλίμακα / Ένταση	Είδος	Πιθανότητα	Σημαντικότητα						
	Έργα κατασκευής νέων και αναβάθμισης υφιστάμενων δικτύων αποχέτευσης όμβριων υδάτων στις Ζώνες Δυνητικά Υψηλού Κινδύνου του Υδατικού Διαμερίσματος Ηπείρου.	+	+++	Π/Γ	3	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι	
	Μελέτες και έργα για την προστασία από διάβρωση ακτών και κατάκλυσης περιοχών από θαλάσσια ύδατα.	+	+++	Π/Γ	3	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι	
	Μελέτες και έργα για την προστασία από κατολισθητικά φαινόμενα.	+	+++	Π/Γ	3	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι	
	Προμήθεια εξοπλισμού για την ενίσχυση των δομών πολιτικής προστασίας τοπικής εμβέλειας (Ο.Τ.Α. Α' & Β' βαθμού) για την αντιμετώπιση καταστροφών.	+	+++	Π/Γ	3	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι	
	Προμήθεια εξοπλισμού για την ενίσχυση των τοπικών δομών πυρόσβεσης δασικών πυρκαγιών.	+	+++	Π/Γ	3	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι	
	Ανάπτυξη ολοκληρωμένου σχεδιασμού για την ενημέρωση / ευαισθητοποίηση γενικού πληθυσμού και στοχευμένων ομάδων πολιτών για τις επιπτώσεις, τους κινδύνους και τα μέτρα προστασίας από την κλιματική αλλαγή.	+	+++	Π/Γ	3	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι	

Τύπος Δράσης	Ενδεικτική Δράση	Χαρακτηρισμός	Επιπτώσεις στην ανθρώπινη υγεία					Χρονικός ορίζοντας εμφάνισης	Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Αθροιστικότητα ή συνέργεια	Διασυνοριακή διάσταση
			Κλίμακα / Ένταση	Είδος	Πιθανότητα	Σημαντικότητα						
2Α.ΙV.2	Μελέτες και παρεμβάσεις ενίσχυσης για την αντισεισμική προστασία σε δημόσια κτίρια υψηλής συνάθροισης κοινού (δημόσια κτίρια διοίκησης, εκπαίδευσης, παροχής υπηρεσιών υγείας και κοινωνικών υπηρεσιών, αθλητικοί χώροι κ.λ.π.)	+	+++	Π/Γ	3	3	Βράχυ	Μον			Όχι	Όχι
2Α.ν.1	Μ05Β0403 «Προστασία υδροληπτικών έργων επιφανειακών υδάτων για ύδρευση»	+	+++	Π/Γ	3	3	Βράχυ	Μον			Όχι	Όχι
	Μ05Β0404 «Υλοποίηση Σχεδίων Ασφάλειας Νερού».	+	+++	Π/Γ	3	3	Βράχυ	Μον			Όχι	Όχι
2Α.ν.2	Κάλυψη οικισμών που όλο το χρόνο (κατά προτεραιότητα) ή εποχικά δεν έχουν επάρκεια πόσιμου νερού, σε συνάρτηση με τον πληθυσμό τους, με έργα υδροληψίας και εξωτερικά ή/και εσωτερικά δίκτυα (νέα δίκτυα ή/και αντικατάσταση υφισταμένων δικτύων εφόσον πρόκειται για παλιά δίκτυα με μεγάλες διαρροές ή/και-επικίνδυνα υλικά κατασκευής).	+	+++	Π/Γ	3	3	Βράχυ	Μον			Όχι	Όχι
	Αντιμετώπιση επειγόντων προβλημάτων ποιότητας (καταρχήν σύμφωνα με τις δεσμευτικές και δευτερευόντως με τις ενδεικτικές παραμέτρους της Οδηγίας για το πόσιμο νερό)	+	+++	Π/Γ	3	3	Βράχυ	Μον			Όχι	Όχι

Τύπος Δράσης	Ενδεικτική Δράση	Χαρακτηρισμός	Επιπτώσεις στην ανθρώπινη υγεία					Χρονικός ορίζοντας εμφάνισης	Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Αθροιστικότητα ή συνέργεια	Διασυνοριακή διάσταση
			Κλίμακα / Ένταση	Είδος	Πιθανότητα	Σημαντικότητα						
	με νέες εγκαταστάσεις επεξεργασίας ή αναβάθμιση υφισταμένων εγκαταστάσεων ή/και νέες πηγές υδροληψίας.											
	Αντικατάσταση δικτύων ύδρευσης από μόλυβδο, παλαιών (άνω της 30ετίας) δικτύων ύδρευσης από αμίαντο ή χάλυβα με μεγάλες διαρροές, παλαιών (άνω 30ετίας) δικτύων με μεγάλες διαρροές.	+	+++	Π/Γ	3	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι	
	Έργα αντικατάστασης δικτύων ύδρευσης που συνοδεύονται από εγκατάσταση συστημάτων τηλεμετρίας, τηλε-ελέγχου.	+	+++	Π/Γ	3	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι	
2Α.ν.3	Κατασκευή, αναβάθμιση και επέκταση εγκαταστάσεων επεξεργασίας λυμάτων και δικτύων αποχέτευσης.	+	+++	Π/Γ	3	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι	
2Α.νι.1	Ολοκλήρωση των Πράσινων Σημείων στην Περιφέρεια Ηπείρου σύμφωνα με τον αναθεωρημένο ΠΕΣΔΑ (αφορά τους μικρότερους πληθυσμιακά Δήμους της Περιφέρειας).	+	+++	Π/Γ	3	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι	
	Δράσεις και έργα μικρής κλίμακας ή τοπικού ενδιαφέροντος, σύμφωνα με τα επικαιροποιημένα Τοπικά Σχέδια Διαχείρισης Απορριμμάτων.	+	+++	Π/Γ	3	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι	

Τύπος Δράσης	Ενδεικτική Δράση	Επιπτώσεις στην ανθρώπινη υγεία						Διάρκεια	Αναστρε-ψιμότητα	Αθροιστι-κότητα ή συνέργεια	Διασυνο-ριακή διάσταση
		Χαρακτη-ρισμός	Κλίμακα /Ένταση	Είδος	Πιθανό-τητα	Σημαντι-κότητα	Χρονικός ορίζοντας εμφάνισης				
2B.viii.1	Ολοκληρωμένες παρεμβάσεις που συνδυάζουν δίκτυα ποδηλατοδρόμων με πεζοδρόμια ή/και δρόμους ήπιας κυκλοφορίας.	+	+++	Π/Γ	3	3	Βράχyu	Μον		Όχι	Όχι
3.i.1	Ανακατασκευή/εκσυγχρονισμό ς των οδικών υποδομών του ΔΕΔ-Μ εντός της Περιφέρειας Ηπείρου, λαμβάνοντας υπόψη τον κατάλογο έργων και τις προτεραιότητες που αφορούν αποκλειστικά το οδικό δίκτυο στην Περιφέρεια Ηπείρου, όπως προσδιορίζονται στο Στρατηγικό Πλαίσιο Επενδύσεων Μεταφορών (ΣΠΕΜ) και στο Εθνικό Στρατηγικό Σχέδιο Μεταφορών / Εξειδίκευση για την Περιφέρεια Ηπείρου.	+	+++	Π/Γ	2	2	Βράχyu	Μον		Όχι	Όχι
3.ii.1.	Οδικές υποδομές του εθνικού, επαρχιακού και τοπικού δικτύου για την αναβάθμιση ενδοπεριφερειακής κινητικότητας με έμφαση στη σύνδεση με αστικά, εμπορικά, οικονομικά κέντρα και τουριστικούς πόλους της Περιφέρειας.	+	+++	Π/Γ	2	3	Βράχyu	Μον		Όχι	Όχι
3.ii.2	Αναβάθμιση οδικού δικτύου (εθνικό, επαρχιακό, τοπικό δίκτυο) και βελτίωση της οδικής υποδομής και του εξοπλισμού της.	+	+++	Π/Γ	2	3	Βράχyu	Μον		Όχι	Όχι

Τύπος Δράσης	Ενδεικτική Δράση	Χαρακτηρισμός	Κλίμακα / Ένταση	Επιπτώσεις στην ανθρώπινη υγεία				Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Αθροιστικότητα ή συνέργεια	Διασυνοριακή διάσταση
				Είδος	Πιθανότητα	Σημαντικότητα	Χρονικός ορίζοντας εμφάνισης				
	Εγκατάσταση συστημάτων παροχής πληροφόρησης προς τους χρήστες του οδικού δικτύου (επαρχιακό και τοπικό δίκτυο).	+	+++	Π/Γ	2	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
	Προμήθεια εξοπλισμού για την πρόληψη των κινδύνων οδικής ασφάλειας και τη διαχείριση των οδικών ατυχημάτων.	+	+++	Π/Γ	2	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
	Προμήθεια εξοπλισμού για την εφαρμογή δράσεων ενεργητικής οδικής ασφάλειας.	+	+++	Π/Γ	2	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
	Δράσεις ενημέρωσης - ευαισθητοποίησης του γενικού πληθυσμού για την οδική ασφάλεια.	+	+++	Π/Γ	2	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
4Α.ii.1	Δημιουργία νέων δομών προσχολικής εκπαίδευσης και φροντίδας.	-	-	Π/Γ	2	1	Βράχυ	Πρωσ	ΑΝ	Όχι	Όχι
4Α.ii.2	Δημιουργία νέων δομών εγκαταστάσεων Α & Β βάρθμιας Εκπαίδευσης.	-	-	Π/Γ	2	1	Βράχυ	Πρωσ	ΑΝ	Όχι	Όχι
4Α.iii.1	Ολοκληρωμένες παρεμβάσεις για την βελτίωση της προσβασιμότητας των ατόμων με αναπηρίες σε δημόσια κτίρια, σε σημεία τοπικού ενδιαφέροντος, σε κοινόχρηστους χώρους αναψυχής (πάρκα, πλατείες κλπ.), σε δομές πολιτισμού, αθλητισμού κλπ.	-	-	Π/Γ	2	1	Βράχυ	Πρωσ	ΑΝ	Όχι	Όχι

Τύπος Δράσης	Ενδεικτική Δράση	Χαρακτηρισμός	Κλίμακα / Ένταση	Επιπτώσεις στην ανθρώπινη υγεία				Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Αθροιστικότητα ή συνέργεια	Διασυνοριακή διάσταση
				Είδος	Πιθανότητα	Σημαντικότητα	Χρονικός ορίζοντας εμφάνισης				
4Α.iii.2	Βελτίωση υποδομών ή δημιουργία νέων για περιθωριοποιημένες κοινότητες όπως Ρομά κλπ.	-	-	Π/Γ	2	1	Βράχυ	Πρωσ	ΑΝ	Όχι	Όχι
4Α.iv.1	Βελτίωση υποδομών ή δημιουργία νέων για κοινότητες όπως Μετανάστες, Πρόσφυγες, Αιτούντες Άσυλο κλπ.	-	-	Π/Γ	2	1	Βράχυ	Πρωσ	ΑΝ	Όχι	Όχι
4Α.v.1	Εκσυγχρονισμός και αναβάθμιση του υγειονομικού εξοπλισμού των Δομών Υγείας της Περιφέρειας Ηπείρου.	+	+++	Δ/Γ	2	3	Μάκρο	Μον		Όχι	Όχι
4Α.v.2	Δημιουργία νέων και εκσυγχρονισμός - αναβάθμιση των υφιστάμενων δομών Φροντίδας και Κοινωνικής Πρόνοιας για Ευπαθείς Κοινωνικά Ομάδες και ΑμεΑ.	+	+++	Δ/Γ	2	3	Μάκρο	Μον		Όχι	Όχι
	Δράσεις εκσυγχρονισμού υφιστάμενων κτιριακών μονάδων και προσαρμογής τους στις νέες συνθήκες που δημιουργήθηκαν από την υγειονομική κρίση.	+	+++	Δ/Γ	2	3	Μάκρο	Μον		Όχι	Όχι
4Α.vi.1	Παρεμβάσεις ανάδειξης πολιτιστικών μνημείων, ώστε να καταστούν επισκέψιμα και αξιοποιήσιμα από την τοπική κοινωνία	+	+++	Δ/Γ	2	2	Μάκρο	Μον		Όχι	Όχι
	Παρεμβάσεις ανάδειξης κτιρίων με αρχιτεκτονική και ιστορική σημασία για χρήση τους ως χώρους πολιτισμού	+	+++	Δ/Γ	2	2	Μάκρο	Μον		Όχι	Όχι

Τύπος Δράσης	Ενδεικτική Δράση	Επιπτώσεις στην ανθρώπινη υγεία						Χρονικός ορίζοντας εμφάνισης	Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Αθροιστικότητα ή συνέργεια	Διασυνοριακή διάσταση
		Χαρακτηρισμός	Κλίμακα / Ένταση	Είδος	Πιθανότητα	Σημαντικότητα	Χρονικός ορίζοντας εμφάνισης					
4B.α.1	Ενίσχυση ΜΜΕ για δημιουργία Νέων Θέσεων Εργασίας (ΝΘΕ).	+	+++	Π/Γ	2	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι	
	Ενίσχυση της αυταπασχόλησης (ΝΕΕ).	+	+++	Π/Γ	2	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι	
4B.α.2	Ενίσχυση ΜΜΕ για δημιουργία Νέων Θέσεων Εργασίας (ΝΘΕ) με την πρόσληψη ανέργων με υψηλά τυπικά προσόντα σε επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στους τομείς προτεραιότητας της περιφερειακής διάστασης της Εθνικής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης.	+	+++	Π/Γ	2	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι	
	Ενίσχυση της αυταπασχόλησης (ΝΕΕ) με την υποστήριξη ανέργων με υψηλά τυπικά προσόντα, για την έναρξη άσκησης επαγγελματικής δραστηριότητας συναφούς με την ειδικότητά τους στους τομείς προτεραιότητας της περιφερειακής διάστασης της Εθνικής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης.	+	+++	Π/Γ	2	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι	
4B.α.3	Προγράμματα ολοκληρωμένων παρεμβάσεων (συμβουλευτική, επαγγελματική κατάρτιση, πρακτική άσκηση και πιστοποίηση συμμετεχόντων) με έμφαση σε ευαίσθητες	+	+++	Π/Γ	2	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι	

Τύπος Δράσης	Ενδεικτική Δράση	Επιπτώσεις στην ανθρώπινη υγεία						Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Αθροιστικότητα ή συνέργεια	Διασυνοριακή διάσταση
		Χαρακτηρισμός	Κλίμακα / Ένταση	Είδος	Πιθανότητα	Σημαντικότητα	Χρονικός ορίζοντας εμφάνισης				
4B.στ.1	κοινωνικές ομάδες. Ενίσχυση σχολικών μονάδων με εκπαιδευτικούς οι οποίοι υποστηρίζουν τους μαθητές/τριες με αναπηρία ή και με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, με το αναγκαίο Ειδικό Βοηθητικό Προσωπικό (ΕΒΠ) για τους μαθητές/τριες που αδυνατούν να αυτοεξυπηρετηθούν και το αναγκαίο Ειδικό Εκπαιδευτικό Προσωπικό (ΕΕΠ) για όσους μαθητές/τριες χρήζουν νοσηλευτικής φροντίδας.	+	+++	Π/Γ	2	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
	Ενίσχυση Κέντρων Διεπιστημονικής Αξιολόγησης, Συμβουλευτικής και Υποστήριξης με εκπαιδευτικούς και ειδικό εκπαιδευτικό προσωπικό για την αξιολόγηση ειδικών εκπαιδευτικών αναγκών μαθητών/τριών.	+	+++	Π/Γ	2	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
	Υποστήριξη ανάπτυξης Σχολικών Δικτύων Εκπαίδευσης και Υποστήριξης (ΣΔΕΥ) και λειτουργία των Επιτροπών Διαγνωστικής Εκπαιδευτικής Αξιολόγησης και Υποστήριξης με ειδικό εκπαιδευτικό προσωπικό για τη διαγνωστική εκπαιδευτική αξιολόγηση και υποστήριξη των εκπαιδευτικών αναγκών των μαθητών/τριών.	+	+++	Π/Γ	2	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι

Τύπος Δράσης	Ενδεικτική Δράση	Χαρακτηρισμός	Επιπτώσεις στην ανθρώπινη υγεία					Χρονικός ορίζοντας εμφάνισης	Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Αθροιστικότητα ή συνέργεια	Διασυνοριακή διάσταση
			Κλίμακα / Ένταση	Είδος	Πιθανότητα	Σημαντικότητα						
4B.στ.2	Πρώθηση και υποστήριξη παιδιών για την ένταξή τους στην προσχολική εκπαίδευση για παιδιά σε ανάγκη και ιδιαίτερα ευάλωτα παιδιά.	+	+++	Π/Γ	2	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι	
4B.η.1	Υλοποίηση του εμπροσθοβαρή κύκλου 2021-2022 της δράσης Εναρμόνιση Οικογενειακής και Επαγγελματικής Ζωής της προγραμματικής περιόδου 2014-2020.	+	+++	Π/Γ	2	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι	
4B.η.2	Αντιμετώπιση του ψηφιακού αναλφαριθμητισμού των ηλικιωμένων (δράσεις εξοικείωσης με τις ΤΠΕ για χρήση στην καθημερινή ζωή και την άρση του αποκλεισμού).	+	+++	Π/Γ	2	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι	
	Συμμετοχή σε κοινωνικά δρώμενα όπως πολιτιστικές δραστηριότητες, εθελοντικές δράσεις κλπ. (η δράση αφορά κάλυψη μηνιαίας δαπάνης για συμμετοχή των ατόμων σε αθλητικές, καλλιτεχνικές ή πολιτιστικές δραστηριότητες).	+	+++	Π/Γ	2	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι	
4B.η.3	Παρακολούθηση θεμάτων αναπηρίας στην Ήπειρο.	+	+++	Π/Γ	2	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι	
4B.η.4	Συμμετοχή σε κοινωνικά δρώμενα όπως αθλητικές και πολιτιστικές δραστηριότητες κλπ. (η δράση αφορά κάλυψη	+	+++	Π/Γ	2	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι	

Τύπος Δράσης	Ενδεικτική Δράση	Χαρακτηρισμός	Επιπτώσεις στην ανθρώπινη υγεία					Χρονικός ορίζοντας εμφάνισης	Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Αθροιστικότητα ή συνέργεια	Διασυνοριακή διάσταση
			Κλίμακα / Ένταση	Είδος	Πιθανότητα	Σημαντικότητα						
	μηνιαίας δαπάνης για συμμετοχή των ατόμων σε αθλητικές, καλλιτεχνικές ή πολιτιστικές δραστηριότητες).											
4B.θ.1	Ολοκληρωμένες δράσεις ένταξης ΥΤΧ στην αγορά εργασίας, συμπεριλαμβανομένης της καταπολέμησης του ψυφιακού αποκλεισμού. Στο πλαίσιο της δράσης θα παρασχεθούν υπηρεσίες κοινωνικής ένταξης, παροχής εξειδικευμένης υποστήριξης στα διάφορα στάδια της διαδικασίας ένταξης, εξειδικευμένης κατάρτισης (εκμάθηση γλώσσας, επαγγελματική κατάρτιση κ.λπ.) και προσφοράς προσιτών λύσεων στέγασης εστιάζοντας στην ένταξη των ΥΤΧ στην αγορά εργασίας.	+	+++	Π/Γ	2	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι	
	Μαθήματα ελληνικής γλώσσας σε Υπηκόους Τρίτων Χωρών.	+	+++	Π/Γ	2	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι	
	Δράσεις ενημέρωσης των ΥΤΧ (περιλαμβανομένων των μεταναστών) σε θέματα που θα συμβάλλουν στην προσαρμογή τους στις τοπικές κοινωνίες.	+	+++	Π/Γ	2	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι	
	Δράσεις ενσωμάτωσης στις τοπικές κοινωνίες υποδοχής των ΥΤΧ (πχ. κοινές αθλητικές και πολιτιστικές δραστηριότητες).	+	+++	Π/Γ	2	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι	

Τύπος Δράσης	Ενδεικτική Δράση	Επιπτώσεις στην ανθρώπινη υγεία							Αναστρεψιμότητα	Αθροιστικότητα ή συνέργεια	Διασυνοριακή διάσταση
		Χαρακτηρισμός	Κλίμακα / Ένταση	Είδος	Πιθανότητα	Σημαντικότητα	Χρονικός ορίζοντας εμφάνισης	Διάρκεια			
4B.1.1	Ολοκληρωμένα προγράμματα για την ενσωμάτωση των Ρομά στην αγορά εργασίας συμπεριλαμβανομένης της καταπολέμησης του ψηφιακού αποκλεισμού. Στα εν λόγω Προγράμματα συμπεριλαμβάνονται ενδεικτικά δράσεις, συμβουλευτικής-mentoring, επαγγελματικής κατάρτισης, πιστοποίησης απόκτησης γνώσεων & δεξιοτήτων, επιδότησης ενοικίου καθώς και ενέργειες δημοσιότητας, ευαισθητοποίησης.	+	+++	Π/Γ	2	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
	Δράσεις υποστήριξης των Ρομά για βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης (διαχείριση χώρων μετεγκατάστασης, βελτίωση συνθηκών διαβίωσης).	+	+++	Π/Γ	2	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
	Capacity building για φορείς σχετικούς με την κοινωνική ένταξη για Ρομά.	+	+++	Π/Γ	2	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
4B.1α.2	Δομές Παροχής Βασικών Αγαθών όπως Κοινωνικά Παντοπωλεία & Παροχής Συσσιτίου, Κοινωνικά Φαρμακεία.	+	+++	Π/Γ	2	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
4B.1α.3	Κέντρα Δημέρευσης και Ημερήσιας Φροντίδας ΑμεΑ (ΚΔΗΦ).	+	+++	Π/Γ	2	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
	Στέγες Υποστηριζόμενης Διαβίωσης (ΣΥΔ) για ΑμεΑ,	+	+++	Π/Γ	2	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι

Τύπος Δράσης	Ενδεικτική Δράση	Χαρακτηρισμός	Επιπτώσεις στην ανθρώπινη υγεία					Χρονικός ορίζοντας εμφάνισης	Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Αθροιστικότητα ή συνέργεια	Διασυνοριακή διάσταση
			Κλίμακα / Ένταση	Είδος	Πιθανότητα	Σημαντικότητα						
	Μετανάστες. Κέντρα Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων (ΚΗΦΗ).	+	+++	Π/Γ	2	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι	
4B.1a.4	Ανάπτυξη ξενώνων άμεσης υποδοχής και βραχείας φιλοξενίας προς αναδοχή.	+	+++	Π/Γ	2	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι	
4B.1a.5	Δίκτυο δομών υποστήριξης γυναικών θυμάτων βίας (περιλαμβάνεται η λειτουργία Κέντρων Συμβουλευτικής Υποστήριξης γυναικών θυμάτων βίας σε τοπικό επίπεδο, καθώς και η λειτουργία ξενώνων φιλοξενίας).	+	+++	Π/Γ	2	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι	
4B.1a.6	Πρόγραμμα κοινωνικού φροντιστή και προσωπικού βοηθού ΑΜΕΑ, ηλικιωμένων κλπ.	+	+++	Π/Γ	2	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι	
4B.1a.7	Ενίσχυση Υπηρεσιών Πρωτοβάθμιας Φροντίδας Υγείας. Συνέχιση λειτουργίας των μονάδων πρωτοβάθμιας φροντίδας υγείας όπως ΤΟΜΥ, ΚΟΜΥ και χρηματοδότηση νέων δράσεων, όπως ομάδες ειδικού σκοπού για παροχή υπηρεσιών στην κοινότητα και κατ'οικον.	+	+++	Π/Γ	2	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι	
	Ενίσχυση Υπηρεσιών Δημόσιας Υγείας.	+	+++	Π/Γ	2	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι	
	Συνέχιση υλοποίησης δράσεων για την θωράκιση της Δημόσιας Υγείας μέσω	+	+++	Π/Γ	2	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι	

Επιπτώσεις στην ανθρώπινη υγεία											
Τύπος Δράσης	Ενδεικτική Δράση	Χαρακτηρισμός	Κλίμακα / Ένταση	Είδος	Πιθανότητα	Σημαντικότητα	Χρονικός ορίζοντας εμφάνισης	Διάρκεια	Αναστροφή - ψιμότητα	Αθροιστικότητα ή συνέργεια	Διασυνοριακή διάσταση
	πρόληψης, έγκαιρης ανίχνευσης και αντιμετώπιση επιδημιών (πχ Covid 19) σε χώρους μεταναστών/προσφύγων και χρηματοδότηση νέων δράσεων ενημέρωσης, πρόληψης, έγκαιρης ανίχνευσης και αντιμετώπισης στην κοινότητα.										
	Ενίσχυση Υπηρεσιών Ψυχικής Υγείας.	+	+++	Π/Γ	2	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
	Συνέχιση υλοποίησης δράσεων ολοκληρωμένης κοινοτικής θεραπείας, κατ' οίκον νοσηλείας από κινητές μονάδες, υποστήριξης ατόμων πασχόντων από άνοια, και παιδοψυχιατρικής υποστήριξης. Χρηματοδότηση νέων δράσεων στεγαστικών δομών, μονάδων παιδιών και εφήβων, έγκαιρης παρέμβασης στην ψύχωση, αυτισμού, κέντρων ημέρας και κινητών μονάδων κα.	+	+++	Π/Γ	2	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
	Ανάπτυξη Υπηρεσιών για την Αντιμετώπιση της Εξάρτησης (Αλκοόλ, Ναρκωτικές Ουσίες κλπ.).	+	+++	Π/Γ	2	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
	Συνέχιση λειτουργίας της μονάδας σωματικής αποτοξίνωσης, του πολυδύναμου κέντρου αντιμετώπισης, της κινητής	+	+++	Π/Γ	2	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι

Τύπος Δράσης	Ενδεικτική Δράση	Χαρακτηρισμός	Επιπτώσεις στην ανθρώπινη υγεία					Χρονικός ορίζοντας εμφάνισης	Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Αθροιστικότητα ή συνέργεια	Διασυνοριστική διάσταση
			Κλίμακα / Ένταση	Είδος	Πιθανότητα	Σημαντικότητα						
	μονάδας καθώς και υλοποίησης προγραμμάτων κοινωνικής ένταξης. Χρηματοδότηση νέων δράσεων Μονάδες για προστασία εξαρτημένων & γονεϊκής στήριξης.											
4B.ια.8	Υποστήριξη της λειτουργίας του Παρατηρητηρίου Κοινωνικής Ένταξης στην Περιφέρεια Ηπείρου.	+	+++	Π/Γ	2	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι	
4B.ιβ.1	Δομές φιλοξενίας αστέγων – Κέντρα Ημέρας & Υπνωτήρια.	+	+++	Π/Γ	2	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι	
4B.ιβ.2	Εξατομικευμένη Συμβουλευτική/Επαγγελματικός Προσανατολισμός, Υποστήριξη οικογενειών.	+	+++	Π/Γ	2	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι	
	Συμμετοχή σε Δραστηριότητες (Θέατρο, φωτογραφία, μουσική, χορός, αθλήματα, κ.α).	+	+++	Π/Γ	2	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι	
	Υποστήριξη και αναβάθμιση δεξιοτήτων ανάλογα με τις ανάγκες του κάθε εφήβου (περιλαμβανομένων και ψηφιακών δεξιοτήτων).	+	+++	Π/Γ	2	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι	
5.ι.1	Παρακολούθηση και περιορισμός της ατμοσφαιρικής ρύπανσης, της ηχορύπανσης και της ακτινοβολίας – Χρήση καινοτόμων τεχνολογιών.	+	+++	Π/Γ	2	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι	
	Δημιουργία μεγάλων χώρων πρασίνου στα πυκνοδομημένα αστικά κέντρα.	+	+++	Π/Γ	2	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι	

7.4.5. Επιπτώσεις στο έδαφος

Πίνακας 7. 31: Αξιολόγηση επιπτώσεων στο έδαφος των ενδεικτικών δράσεων κατά την εφαρμογή του Ε.Π Ήπειρος 2021 – 2027.

Τύπος Δράσης	Ενδεικτική Δράση	Επιπτώσεις στο έδαφος					Χρονικός ορίζοντας εμφάνισης	Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Αθροιστικότητα ή συνέργεια	Διασυνοριακή διάσταση
		Χαρακτηρισμός	Κλίμακα/ Ένταση	Είδος	Πιθανότητα	Σημαντικότητα					
1.i.1	Ενίσχυση της ικανότητας ερευνητικών φορέων με την δημιουργία νέων ερευνητικών κέντρων (κτιριακά, εξοπλισμός, λειτουργικές δαπάνες).	0/-	Εξαρτάται από έργο	Π/Γ	1	2	Βράχυ	Μον	ΑΝ	Όχι	Όχι
1.i.2	Σύσταση και λειτουργία Παρατηρητηρίου για την Έρευνα και Καινοτομία στην Περιφέρεια Ηπείρου.	0/-	Εξαρτάται από έργο	Π/Γ	1	2	Βράχυ	Μον	ΑΝ	Όχι	Όχι
1.ii.1	Ενίσχυση επιχειρήσεων για τον ψηφιακό μετασχηματισμό (υλικοτεχνική υποδομή, εξοπλισμός, λογισμικό κλπ.).	-	-	Π/Γ	1	0	Βράχυ	Πρωσ	ΑΝ	Όχι	Όχι
	Ενίσχυση επιχειρήσεων για τον ψηφιακό μετασχηματισμό τους στο πλαίσιο ολοκληρωμένων χωρικών επενδύσεων.	-	-	Π/Γ	1	0	Βράχυ	Πρωσ	ΑΝ	Όχι	Όχι
1.ii.2	Ανάπτυξη και αναβάθμιση δημόσιων ψηφιακών υποδομών και υπηρεσιών τοπικού ή περιφερειακού χαρακτήρα, προς πολίτες και επιχειρήσεις, σε τομείς όπως ο πολιτισμός και ο τουρισμός, η υγεία κλπ.	-	-	Π/Γ	1	0	Βράχυ	Πρωσ	ΑΝ	Όχι	Όχι
1.iii.1	Ενίσχυση νεοσύστατης επιχειρηματικότητας υψηλής προστιθέμενης αξίας στους τομείς προτεραιότητας της περιφερειακής διάστασης της ΕΣΣΕ.	-	-	Π/Γ	1	2	Βράχυ	Μον	Μ/Α	Όχι	Όχι

Τύπος Δράσης	Ενδεικτική Δράση	Χαρακτηρισμός	Κλίμακα/ Ένταση	Επιπτώσεις στο έδαφος			Χρονικός οριζοντας εμφάνισης	Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Αθροιστικότητα ή συνέργεια	Διασυνοριακή διάσταση
				Είδος	Πιθανότητα	Σημαντικότητα					
2Α.ii.1	Υποστήριξη της σύστασης Ενεργειακών Κοινοτήτων (Ε.Κοιν.) για την αξιοποίηση ΑΠΕ και συγκεκριμένα της ηλιακής ενέργειας.	-	Εξαρτάται από έργο	Π/Γ	2	3	Βράχυ	Πρωσ	ΑΝ	Όχι	Όχι
2Α.iv.1	Έργα αντιπλημμυρικής προστασίας (διευθέτηση οριοθετημένων ρεμάτων – χειμάρρων για την αύξηση της παροχευτικότητας, την προστασία της κοίτης και τη ρύθμιση της ροής τους) στις Ζώνες Δυνητικά Υψηλού Κινδύνου του Υδατικού Διαμερίσματος Ηπείρου.	+	+++	Π/Γ	3	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
	Έργα κατασκευής νέων και αναβάθμισης υφιστάμενων δικτύων αποχέτευσης όμβριων υδάτων στις Ζώνες Δυνητικά Υψηλού Κινδύνου του Υδατικού Διαμερίσματος Ηπείρου.	+	+++	Π/Γ	3	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
	Μελέτες και έργα για την προστασία από διάβρωση ακτών και κατάκλυση περιοχών από θαλάσσια ύδατα.	+	+++	Π/Γ	3	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
	Μελέτες και έργα για την προστασία από κατολισθητικά φαινόμενα.	+	+++	Π/Γ	3	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
2Α.v.2	Κάλυψη οικισμών που όλο το χρόνο (κατά προτεραιότητα) ή εποχικά δεν έχουν επάρκεια πόσιμο νερού, σε συνάρτηση με τον πληθυσμό τους, με έργα υδροληψίας και εξωτερικά ή/και εσωτερικά δίκτυα (νέα δίκτυα ή/και αντικατάσταση	-	Εξαρτάται από έργο	Π/Γ	2	2	Βράχυ	Πρωσ	ΑΝ	Όχι	Όχι

Τύπος Δράσης	Ενδεικτική Δράση	Χαρακτηρισμός	Κλίμακα/ Ένταση	Επιπτώσεις στο έδαφος			Χρονικός οριζοντας εμφάνισης	Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Αθροιστικότητα ή συνέργεια	Διασυνοριακή διάσταση
				Είδος	Πιθανότητα	Σημαντικότητα					
	υφισταμένων δικτύων εφόσον πρόκειται για παλιά δίκτυα με μεγάλες διαρροές ή/και επικίνδυνα υλικά κατασκευής).										
	Αντιμετώπιση επειγόντων προβλημάτων ποιότητας (καταρχήν σύμφωνα με τις δεσμευτικές και δευτερευόντως με τις ενδεικτικές παραμέτρους της Οδηγίας για το πόσιμο νερό) με νέες εγκαταστάσεις επεξεργασίας ή αναβάθμιση υφισταμένων εγκαταστάσεων ή/και νέες πηγές υδροληψίας.	-	Εξαρτάται από έργο	Π/Γ	2	2	Βράχυ	Πρωσ	AN	Όχι	Όχι
2A.v.3	Κατασκευή, αναβάθμιση και επέκταση εγκαταστάσεων επεξεργασίας λυμάτων και δικτύων αποχέτευσης.	-	Εξαρτάται από έργο	Π/Γ	2	2	Βράχυ	Πρωσ	AN	Όχι	Όχι
2A.vi.1	Ολοκλήρωση των Πράσινων Σημείων στην Περιφέρεια Ηπείρου σύμφωνα με τον αναθεωρημένο ΠΕΣΔΑ (αφορά τους μικρότερους πληθυσμιακά Δήμους της Περιφέρειας).	+	+++	Π/Γ	3	3	Βράχυ	Μον		Ναι (Υδατα)	Όχι
	Δράσεις και έργα μικρής κλίμακας ή τοπικού ενδιαφέροντος, σύμφωνα με τα επικαιροποιημένα Τοπικά Σχέδια Διαχείρισης Απορριμμάτων.	+	+++	Π/Γ	3	3	Βράχυ	Μον		Ναι (Υδατα)	Όχι
2B.viii.1.	Ολοκληρωμένες παρεμβάσεις που συνδυάζουν δίκτυα ποδηλατοδρόμων με πεζοδρόμια ή/και δρόμους ήπιας κυκλοφορίας.	+	+++	Π/Γ	2	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι

Τύπος Δράσης	Ενδεικτική Δράση	Χαρακτηρισμός	Κλίμακα/ Ένταση	Επιπτώσεις στο έδαφος			Χρονικός οριζοντας εμφάνισης	Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Αθροιστικότητα ή συνέργεια	Διασυνοριακή διάσταση
				Είδος	Πιθανότητα	Σημαντικότητα					
3.i.1	Ανακατασκευή/εκσυγχρονισμός των οδικών υποδομών του ΔΕΔ-Μ εντός της Περιφέρειας Ηπείρου, λαμβάνοντας υπόψη τον κατάλογο έργων και τις προτεραιότητες που αφορούν αποκλειστικά το οδικό δίκτυο στην Περιφέρεια Ηπείρου, όπως προσδιορίζονται στο Στρατηγικό Πλαίσιο Επενδύσεων Μεταφορών (ΣΠΕΜ) και στο Εθνικό Στρατηγικό Σχέδιο Μεταφορών / Εξειδίκευση για την Περιφέρεια Ηπείρου.	-	Εξαρτάται από έργο	Π/Γ	2	3	Βράχυ	Μον	Μ/Α	Όχι	Όχι
3.ii.1	Οδικές υποδομές του εθνικού, επαρχιακού και τοπικού δικτύου για την αναβάθμιση ενδοπεριφερειακής κινητικότητας με έμφαση στη σύνδεση με αστικά, εμπορικά, οικονομικά κέντρα και τουριστικούς πόλους της Περιφέρειας.	-	Εξαρτάται από έργο	Π/Γ	2	3	Βράχυ	Μον	Μ/Α	Όχι	Όχι
3.ii.2	Αναβάθμιση οδικού δικτύου (εθνικό, επαρχιακό, τοπικό δίκτυο) και βελτίωση της οδικής υποδομής και του εξοπλισμού της.	-	Εξαρτάται από έργο	Π/Γ	2	3	Βράχυ	Μον	Μ/Α	Όχι	Όχι
4Α.ii.1	Δημιουργία νέων δομών προσχολικής εκπαίδευσης και φροντίδας.	-	--	Π/Γ	2	2	Βράχυ	Μον	Μ/Α	Όχι	Όχι
	Εκσυγχρονισμός και αναβάθμιση των υφιστάμενων δομών παιδικής φροντίδας.	-	--	Π/Γ	2	2	Βράχυ	Μον	Μ/Α	Όχι	Όχι
	Δράσεις εκσυγχρονισμού υφιστάμενων κτιριακών	-	--	Π/Γ	2	2	Βράχυ	Μον	Μ/Α	Όχι	Όχι

Τύπος Δράσης	Ενδεικτική Δράση	Χαρακτηρισμός	Κλίμακα/ Ένταση	Επιπτώσεις στο έδαφος			Χρονικός οριζοντας εμφάνισης	Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Αθροιστικότητα ή συνέργεια	Διασυνοριακή διάσταση
				Είδος	Πιθανότητα	Σημαντικότητα					
	μονάδων και προσαρμογής τους στις νέες συνθήκες που δημιουργήθηκαν από την υγειονομική κρίση.										
4A.ii.2	Δημιουργία νέων δομών εγκαταστάσεων Α & Β βάρθμιας Εκπαίδευσης.	-	--	Π/Γ	2	2	Βράχου	Μον	Μ/Α	Όχι	Όχι
	Εκσυγχρονισμός και η αναβάθμιση των υφιστάμενων δομών Α & Β βάρθμιας Εκπαίδευσης.	-	--	Π/Γ	2	2	Βράχου	Μον	Μ/Α	Όχι	Όχι
	Δράσεις εκσυγχρονισμού υφιστάμενων κτιριακών μονάδων και προσαρμογής τους στις νέες συνθήκες που δημιουργήθηκαν από την υγειονομική κρίση.	-	--	Π/Γ	2	2	Βράχου	Μον	Μ/Α	Όχι	Όχι
4A.ii.3	Εκσυγχρονισμός και αναβάθμιση υφιστάμενων υποδομών και εξοπλισμού μονάδων Γ βάρθμιας Εκπαίδευσης.	-	--	Π/Γ	2	2	Βράχου	Μον	Μ/Α	Όχι	Όχι
	Δράσεις εκσυγχρονισμού υφιστάμενων κτιριακών μονάδων και προσαρμογής τους στις νέες συνθήκες που δημιουργήθηκαν από την υγειονομική κρίση.	-	--	Π/Γ	2	2	Βράχου	Μον	Μ/Α	Όχι	Όχι
4A.ii.4	Εκσυγχρονισμός και αναβάθμιση των υφιστάμενων δημόσιων δομών μεταλυκειακής εκπαίδευσης, αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης, ΕΠΑ.Σ. και δια βίου μάθησης.	-	--	Π/Γ	2	2	Βράχου	Μον	Μ/Α	Όχι	Όχι

Τύπος Δράσης	Ενδεικτική Δράση	Χαρακτηρισμός	Κλίμακα/ Ένταση	Επιπτώσεις στο έδαφος			Χρονικός οριζοντας εμφάνισης	Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Αθροιστικότητα ή συνέργεια	Διασυνοριακή διάσταση
				Είδος	Πιθανότητα	Σημαντικότητα					
	Δράσεις εκσυγχρονισμού υφιστάμενων κτιριακών μονάδων και προσαρμογής τους στις νέες συνθήκες που δημιουργήθηκαν από την υγειονομική κρίση.	-	--	Π/Γ	2	2	Βράχυ	Μον	Μ/Α	Όχι	Όχι
4Α.iii.1	Ολοκληρωμένες παρεμβάσεις για την βελτίωση της προσβασιμότητας των ατόμων με αναπηρίες σε δημόσια κτίρια, σε σημεία τοπικού ενδιαφέροντος, σε κοινόχρηστους χώρους αναψυχής (πάρκα, πλατείες κλπ.), σε δομές πολιτισμού, αθλητισμού κλπ.	-	--	Π/Γ	2	2	Βράχυ	Μον	Μ/Α	Όχι	Όχι
4Α.iii.2	Βελτίωση υποδομών ή δημιουργία νέων για περιθωριοποιημένες κοινότητες όπως Ρομά κλπ.	-	--	Π/Γ	2	2	Βράχυ	Μον	Μ/Α	Όχι	Όχι
4Α. iv.1	Βελτίωση υποδομών ή δημιουργία νέων για κοινότητες όπως Μετανάστες, Πρόσφυγες, Αιτούντες Άσυλο κλπ.	-	--	Π/Γ	2	2	Βράχυ	Μον	Μ/Α	Όχι	Όχι
4Α.v.1	Ενίσχυση και επέκταση των κτιριακών εγκαταστάσεων των Δομών Υγείας της Περιφέρειας Ηπείρου και προσαρμογής τους στις νέες συνθήκες που δημιουργήθηκαν από την υγειονομική κρίση.	-	--	Π/Γ	2	2	Βράχυ	Μον	Μ/Α	Όχι	Όχι
4Α.v.2	Δημιουργία νέων και εκσυγχρονισμός - αναβάθμιση των υφιστάμενων δομών Φροντίδας και Κοινωνικής Πρόνοιας για Ευπαθείς	-	--	Π/Γ	2	2	Βράχυ	Μον	Μ/Α	Όχι	Όχι

Τύπος Δράσης	Ενδεικτική Δράση	Χαρακτηρισμός	Κλίμακα/ Ένταση	Επιπτώσεις στο έδαφος			Χρονικός οριζοντας εμφάνισης	Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Αθροιστικότητα ή συνέργεια	Διασυνοριακή διάσταση
				Είδος	Πιθανότητα	Σημαντικότητα					
	Κοινωνικά Ομάδες και ΑμεΑ.										
4B.ia.4	Ανάπτυξη ξενώνων άμεσης υποδοχής και βραχείας φιλοξενίας προς αναδοχή.	-	--	Π/Γ	2	2	Βράχυ	Μον	Μ/Α	Όχι	Όχι
5.i.1	Παρεμβάσεις Ολοκληρωμένης Αστικής Ανάπτυξης με ανάπτυξη συνεργειών μεταξύ παρεμβάσεων δημόσιου και ιδιωτικού χαρακτήρα.	+	+++	Π/Γ	2	3	Βράχυ	Μον	Μ/Α	Όχι	Όχι
	Παρεμβάσεις βελτίωσης της λειτουργικότητας του αστικού χώρου.	+	+++	Π/Γ	2	3	Βράχυ	Μον	Μ/Α	Όχι	Όχι
	Παρεμβάσεις για την ορθολογική διαχείριση του ελεύθερου δημόσιου χώρου.	+	+++	Π/Γ	2	3	Βράχυ	Μον	Μ/Α	Όχι	Όχι
	Δημιουργία μεγάλων χώρων πρασίνου στα πυκνοδομημένα αστικά κέντρα.	+	+++	Π/Γ	2	3	Βράχυ	Μον	Μ/Α	Όχι	Όχι
5.ii.1	Υλοποίηση τοπικών στρατηγικών ΟΧΕ, για την προώθηση ενός νέου προτύπου χωρικής οργάνωσης της Περιφέρειας.	+	+++	Π/Γ	3	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι

7.4.6. Επιπτώσεις στο τοπίο

Πίνακας 7. 32: Αξιολόγηση επιπτώσεων στα απόβλητα των ενδεικτικών δράσεων κατά την εφαρμογή του Ε.Π Ήπειρος 2021 – 2027.

Τύπος Δράσης	Ενδεικτική Δράση	Χαρακτηρισμός	Κλίμακα/ Ένταση	Επιπτώσεις στο τοπίο			Χρονικός οριζοντας εμφάνισης	Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Αθροιστικότητα ή συνέργεια	Διασυνοριακή διάσταση
				Είδος	Πιθανότητα	Σημαντικότητα					
1.i.1	Ενίσχυση της ικανότητας ερευνητικών φορέων με την δημιουργία νέων ερευνητικών κέντρων (κτιριακά, εξοπλισμός, λειτουργικές δαπάνες).	0/-	Εξαρτάται από έργο	Π/Γ	1	2	Βράχυ	Μον	ΑΝ	Όχι	Όχι
2A.ii.1	Υποστήριξη της σύστασης Ενεργειακών Κοινοτήτων (Ε.Κοιν.) για την αξιοποίηση ΑΠΕ και συγκεκριμένα της ηλιακής ενέργειας.	-	Εξαρτάται από έργο	Π/Γ	3	3	Βράχυ	Μον	ΑΝ	Όχι	Όχι
2A.iv.1	Έργα αντιπλημμυρικής προστασίας (διευθέτηση οριοθετημένων ρεμάτων – χειμάρρων για την αύξηση της παροχετευτικότητας, την προστασία της κοίτης και τη ρύθμιση της ροής τους) στις Ζώνες Δυνητικά Υψηλού Κινδύνου του Υδατικού Διαμερίσματος Ηπείρου.	+	+++	Π/Γ	3	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
	Έργα κατασκευής νέων και αναβάθμισης υφιστάμενων δικτύων αποχέτευσης όμβριων υδάτων στις Ζώνες Δυνητικά Υψηλού Κινδύνου του Υδατικού Διαμερίσματος Ηπείρου.	+	+++	Π/Γ	3	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
	Μελέτες και έργα για την προστασία από διάβρωση ακτών και κατάκλυση περιοχών από θαλάσσια ύδατα.	+	+++	Π/Γ	3	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
	Μελέτες και έργα για την	+	+++	Π/Γ	3	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι

Τύπος Δράσης	Ενδεικτική Δράση	Χαρακτηρισμός	Κλίμακα/ Ένταση	Επιπτώσεις στο τοπίο			Χρονικός ορίζοντας εμφάνισης	Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Αθροιστικότητα ή συνέργεια	Διασυνοριακή διάσταση
				Είδος	Πιθανότητα	Σημαντικότητα					
	προστασία από κατολισθητικά φαινόμενα.										
	Προμήθεια εξοπλισμού για την ενίσχυση των δομών πολιτικής προστασίας τοπικής εμβέλειας (Ο.Τ.Α. Α' & Β' βαθμού) για την αντιμετώπιση καταστροφών.	+	+++	Π/Γ	3	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
	Προμήθεια εξοπλισμού για την ενίσχυση των τοπικών δομών πυρόσβεσης δασικών πυρκαγιών.	+	+++	Π/Γ	3	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
	Ανάπτυξη ολοκληρωμένου σχεδιασμού για την ενημέρωση / ευαισθητοποίηση γενικού πληθυσμού και στοχευμένων ομάδων πολιτών για τις επιπτώσεις, τους κινδύνους και τα μέτρα προστασίας από την κλιματική αλλαγή.	+	+++	Π/Γ	3	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
2Α.ΙV.2	Μελέτες και παρεμβάσεις ενίσχυσης για την αντισεισμική προστασία σε δημόσια κτίρια υψηλής συνάθροισης κοινού (δημόσια κτίρια διοίκησης, εκπαίδευσης, παροχής υπηρεσιών υγείας και κοινωνικών υπηρεσιών, αθλητικοί χώροι κ.λ.π.)	+	+++	Π/Γ	3	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
2Α.V.2	Κάλυψη οικισμών που όλο το χρόνο (κατά προτεραιότητα) ή εποχικά δεν έχουν επάρκεια πόσιμο νερού, σε συνάρτηση με τον πληθυσμό τους, με έργα υδροληψίας και εξωτερικά ή/και εσωτερικά δίκτυα (νέα δίκτυα ή/και αντικατάσταση	-	-	Π/Γ	2	2	Βράχυ	Πρωσ	ΑΝ	Όχι	Όχι

Τύπος Δράσης	Ενδεικτική Δράση	Χαρακτηρισμός	Κλίμακα/ Ένταση	Επιπτώσεις στο τοπίο			Χρονικός ορίζοντας εμφάνισης	Διάρκεια	Αναστροφικότητα	Αθροιστικότητα ή συνέργεια	Διασυνοριστική διάσταση
				Είδος	Πιθανότητα	Σημαντικότητα					
	υφισταμένων δικτύων εφόσον πρόκειται για παλιά δίκτυα με μεγάλες διαρροές ή/και επικίνδυνα υλικά κατασκευής).										
	Αντικατάσταση δικτύων ύδρευσης από μόλυβδο, παλαιών (άνω της 30ετίας) δικτύων ύδρευσης από αμιάντο ή χάλυβα με μεγάλες διαρροές, παλαιών (άνω 30ετίας) δικτύων με μεγάλες διαρροές.	-	-	Π/Γ	2	2	Βράχυ	Πρωσ	AN	Όχι	Όχι
	Έργα αντικατάστασης δικτύων ύδρευσης που συνοδεύονται από εγκατάσταση συστημάτων τηλεμετρίας, τηλε-ελέγχου.	-	-	Π/Γ	2	2	Βράχυ	Πρωσ	AN	Όχι	Όχι
2A.v.3	Κατασκευή, αναβάθμιση και επέκταση εγκαταστάσεων επεξεργασίας λυμάτων και δικτύων αποχέτευσης.	-	-	Π/Γ	2	2	Βράχυ	Πρωσ	AN	Όχι	Όχι
2A.vi.1	Ολοκλήρωση των Πράσινων Σημείων στην Περιφέρεια Ηπείρου σύμφωνα με τον αναθεωρημένο ΠΕΣΔΑ (αφορά τους μικρότερους πληθυσμιακά Δήμους της Περιφέρειας).	-	-	Π/Γ	2	2	Βράχυ	Πρωσ	AN	Όχι	Όχι
	Δράσεις και έργα μικρής κλίμακας ή τοπικού ενδιαφέροντος, σύμφωνα με τα επικαιροποιημένα Τοπικά Σχέδια Διαχείρισης Απορριμμάτων.	+	+++	Π/Γ	1	3	Βράχυ	Μον		Ναι (Κλιμ. Αλ/γη)	Όχι
2B.viii.1	Ολοκληρωμένες παρεμβάσεις που συνδυάζουν δίκτυα ποδηλατοδρόμων με πεζοδρόμια ή/και δρόμους ήπιας κυκλοφορίας.	+	+++	Π/Γ	2	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι

Τύπος Δράσης	Ενδεικτική Δράση	Επιπτώσεις στο τοπίο					Χρονικός οριζοντας εμφάνισης	Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Αθροιστικότητα ή συνέργεια	Διασυνοριακή διάσταση
		Χαρακτηρισμός	Κλίμακα/ Ένταση	Είδος	Πιθανότητα	Σημαντικότητα					
3.i.1	Ανακατασκευή/εκσυγχρονισμός των οδικών υποδομών του ΔΕΔ-Μ εντός της Περιφέρειας Ηπείρου, λαμβάνοντας υπόψη τον κατάλογο έργων και τις προτεραιότητες που αφορούν αποκλειστικά το οδικό δίκτυο στην Περιφέρεια Ηπείρου, όπως προσδιορίζονται στο Στρατηγικό Πλαίσιο Επενδύσεων Μεταφορών (ΣΠΕΜ) και στο Εθνικό Στρατηγικό Σχέδιο Μεταφορών / Εξειδίκευση για την Περιφέρεια Ηπείρου.	-	-	Π/Γ	2	2	Βράχυ	Πρωσ	ΑΝ	Όχι	Όχι
3.ii.1	Οδικές υποδομές του εθνικού, επαρχιακού και τοπικού δικτύου για την αναβάθμιση ενδοπεριφερειακής κινητικότητας με έμφαση στη σύνδεση με αστικά, εμπορικά, οικονομικά κέντρα και τουριστικούς πόλους της Περιφέρειας.	-	-	Π/Γ	2	2	Βράχυ	Πρωσ	ΑΝ	Όχι	Όχι
3.ii.2	Αναβάθμιση οδικού δικτύου (εθνικό, επαρχιακό, τοπικό δίκτυο) και βελτίωση της οδικής υποδομής και του εξοπλισμού της.	-	-	Π/Γ	2	2	Βράχυ	Πρωσ	ΑΝ	Όχι	Όχι
4Α.ii.1	Δημιουργία νέων δομών προσχολικής εκπαίδευσης και φροντίδας.	Απροσδιόριστη +/-	Εξαρτάται από έργο	Π/Γ	1	1	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
4Α.ii.2	Δημιουργία νέων δομών εγκαταστάσεων Α & Β βάρθμιας Εκπαίδευσης.	Απροσδιόριστη +/-	Εξαρτάται από έργο	Π/Γ	1	1	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι

Τύπος Δράσης	Ενδεικτική Δράση	Χαρακτηρισμός	Επιπτώσεις στο τοπίο				Χρονικός ορίζοντας εμφάνισης	Διάρκεια	Αναστροφικότητα	Αθροιστικότητα ή συνέργεια	Διασυνοριακή διάσταση
			Κλίμακα/ Ένταση	Είδος	Πιθανότητα	Σημαντικότητα					
4A.iii.1	Ολοκληρωμένες παρεμβάσεις για την βελτίωση της προσβασιμότητας των ατόμων με αναπηρίες σε δημόσια κτίρια, σε σημεία τοπικού ενδιαφέροντος, σε κοινόχρηστους χώρους αναψυχής (πάρκα, πλατείες κλπ.), σε δομές πολιτισμού, αθλητισμού κλπ.	Απροσδιόριστη +/-	Εξαρτάται από έργο	Π/Γ	1	1	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
4A.iii.2	Βελτίωση υποδομών ή δημιουργία νέων για περιθωριοποιημένες κοινότητες όπως Ρομά κλπ.	Απροσδιόριστη +/-	Εξαρτάται από έργο	Π/Γ	1	1	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
4A.iv.1	Βελτίωση υποδομών ή δημιουργία νέων για κοινότητες όπως Μετανάστες, Πρόσφυγες, Αιτούντες Άσυλο κλπ.	Απροσδιόριστη +/-	Εξαρτάται από έργο	Π/Γ	1	1	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
4A.v.1	Ενίσχυση και επέκταση των κτιριακών εγκαταστάσεων των Δομών Υγείας της Περιφέρειας Ηπείρου και προσαρμογής τους στις νέες συνθήκες που δημιουργήθηκαν από την υγειονομική κρίση.	Απροσδιόριστη +/-	Εξαρτάται από έργο	Π/Γ	1	1	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
4A.v.2	Δημιουργία νέων και εκσυγχρονισμός - αναβάθμιση των υφιστάμενων δομών Φροντίδας και Κοινωνικής Πρόνοιας για Ευπαθείς Κοινωνικά Ομάδες και ΑμεΑ.	Απροσδιόριστη +/-	Εξαρτάται από έργο	Π/Γ	1	1	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
4A.vi.1	Παρεμβάσεις ανάδειξης πολιτιστικών μνημείων, ώστε να καταστούν επισκέψιμα και αξιοποιήσιμα από την τοπική	+	+++	Π/Γ	3	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι

Τύπος Δράσης	Ενδεικτική Δράση	Χαρακτηρισμός	Κλίμακα/ Ένταση	Επιπτώσεις στο τοπίο			Χρονικός ορίζοντας εμφάνισης	Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Αθροιστικότητα ή συνέργεια	Διασυνοριακή διάσταση
				Είδος	Πιθανότητα	Σημαντικότητα					
	κοινωνία. Παρεμβάσεις ανάδειξης κτιρίων με αρχιτεκτονική και ιστορική σημασία για χρήση τους ως χώρους πολιτισμού.	+	+++	Π/Γ	3	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
4B.ia.4	Ανάπτυξη ξενώνων άμεσης υποδοχής και βραχείας φιλοξενίας προς αναδοχή.	Απροσδιόριστη		Π/Γ	1	1	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
5.i.1	Παρεμβάσεις βελτίωσης της λειτουργικότητας του αστικού χώρου.	+	+++	Π/Γ	2	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
	Παρεμβάσεις για την ορθολογική διαχείριση του ελεύθερου δημόσιου χώρου.	+	+++	Π/Γ	2	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
	Δημιουργία μεγάλων χώρων πρασίνου στα πυκνοδομημένα αστικά κέντρα.	+	+++	Π/Γ	2	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
5.ii.1	Υλοποίηση τοπικών στρατηγικών ΟΧΕ, για την προώθηση ενός νέου προτύπου χωρικής οργάνωσης της Περιφέρειας.	+	+++	Π/Γ	2	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι

7.4.7. Επιπτώσεις στα ύδατα

Πίνακας 7. 33: Αξιολόγηση επιπτώσεων στα ύδατα των ενδεικτικών δράσεων κατά την εφαρμογή του Ε.Π Ήπειρος 2021 – 2027.

Τύπος Δράσης	Ενδεικτική Δράση	Επιπτώσεις στα ύδατα					Χρονικός ορίζοντας εμφάνισης	Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Αθροιστικότητα ή συνέργεια	Διασυνοριακή διάσταση
		Χαρακτηρισμός	Κλίμακα/ Ένταση	Είδος	Πιθανότητα	Σημαντικότητα					
1.i.1	Ενίσχυση της ικανότητας ερευνητικών φορέων με την δημιουργία νέων ερευνητικών κέντρων (κτιριακά, εξοπλισμός, λειτουργικές δαπάνες).	0/-	Εξαρτάται από έργο	Π/Γ	2	1	Βράχυ	Μον	Μ/Α	Όχι	Όχι
1.i.2	Σύσταση και λειτουργία Παρατηρητηρίου για την Έρευνα και Καινοτομία στην Περιφέρεια Ηπείρου.	0/-	Εξαρτάται από έργο	Π/Γ	2	1	Βράχυ	Μον	Μ/Α	Όχι	Όχι
1.iii.1	Ενίσχυση νεοσύστατης επιχειρηματικότητας υψηλής προστιθέμενης αξίας στους τομείς προτεραιότητας της περιφερειακής διάστασης της ΕΣΕΕ.	+	+++	Π/Γ	2	3	Βράχυ	Μον	Μ/Α	Όχι	Όχι
	Ενίσχυση υφιστάμενων ΜΜΕ για την ανάπτυξη καινοτόμων προϊόντων και υπηρεσιών στους τομείς προτεραιότητας της περιφερειακής διάστασης της ΕΣΕΕ.	+	+++	Π/Γ	2	3	Βράχυ	Μον	Μ/Α	Όχι	Όχι
1.iii.2	Ενίσχυση ΜΜΕ για επενδύσεις τεχνολογικού εκσυγχρονισμού, προσαρμογής της παραγωγικής διαδικασίας σε φιλική προς το περιβάλλον και υιοθέτησης παραγωγικών καινοτομιών.	+	+++	Π/Γ	2	3	Βράχυ	Μον	Μ/Α	Όχι	Όχι
2Α.i.1	Έργα ενεργειακής αναβάθμισης δημόσιων κτιρίων με δυνατότητα ενσωμάτωσης έξυπνων συστημάτων διαχείρισης ενέργειας και	-	-	Π/Γ	2	1	Βράχυ	Μον	Μ/Α	Όχι	Όχι

Τύπος Δράσης	Ενδεικτική Δράση	Επιπτώσεις στα ύδατα					Χρονικός ορίζοντας εμφάνισης	Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Αθροιστικότητα ή συνέργεια	Διασυνοριακή διάσταση
		Χαρακτηρισμός	Κλίμακα/ Ένταση	Είδος	Πιθανότητα	Σημαντικότητα					
	αξιοποίησης ΑΠΕ. Προτεραιότητα θα δοθεί σε κτίρια με χαμηλή ενεργειακή απόδοση, στα οποία υπάρχει μεγάλο δυναμικό εξοικονόμησης ενέργειας (π.χ. σχολικά κτίρια, νοσοκομεία δυναμικότητας έως 450 κλίνες, αθλητικά κέντρα, κλπ), σε συνδυασμό με τον επιδεικτικό χαρακτήρα των ίδιων των κτιρίων και των συστημάτων που θα εφαρμοσθούν, ώστε να συμβάλουν στην ευαισθητοποίηση του πληθυσμού.										
	Έργα ενεργειακής αναβάθμισης και δημιουργικής επανάχρησης αναξιοποίητου δημόσιου κτιριακού αποθέματος.	-	-	Π/Γ	2	1	Βράχυ	Μον	Μ/Α	Όχι	Όχι
	Υλοποίηση παρεμβάσεων που προβλέπονται στα Σχέδια Διαχείρισης Βιώσιμης Ενέργειας των ΟΤΑ, όπως παρεμβάσεις στο σύστημα του δημοτικού φωτισμού και σηματοδότησης των αστικών κέντρων, παρεμβάσεις για τη βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης των αντλιοστασίων ύδρευσης και αποχέτευσης κα.	-	-	Π/Γ	2	1	Βράχυ	Μον	Μ/Α	Όχι	Όχι
2Α.ιγ.1	Έργα αντιπλημμυρικής προστασίας (διευθέτηση οριοθετημένων ρεμάτων – χειμάρρων για την αύξηση της	+	+++	Π/Γ	3	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Ναι

Τύπος Δράσης	Ενδεικτική Δράση	Επιπτώσεις στα ύδατα					Χρονικός ορίζοντας εμφάνισης	Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Αθροιστικότητα ή συνέργεια	Διασυνοριακή διάσταση
		Χαρακτηρισμός	Κλίμακα/ Ένταση	Είδος	Πιθανότητα	Σημαντικότητα					
	παροχетеυτικότητας, την προστασία της κοίτης και τη ρύθμιση της ροής τους) στις Ζώνες Δυνητικά Υψηλού Κινδύνου του Υδατικού Διαμερίσματος Ηπείρου.										
	Έργα κατασκευής νέων και αναβάθμισης υφιστάμενων δικτύων αποχέτευσης όμβριων υδάτων στις Ζώνες Δυνητικά Υψηλού Κινδύνου του Υδατικού Διαμερίσματος Ηπείρου.	+	+++	Π/Γ	3	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Ναι
	Μελέτες και έργα για την προστασία από διάβρωση ακτών και κατάκλυσης περιοχών από θαλάσσια ύδατα.	+	+++	Π/Γ	3	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Ναι
	Μελέτες και έργα για την προστασία από κατολισθητικά φαινόμενα.	+	+++	Π/Γ	3	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Ναι
	Προμήθεια εξοπλισμού για την ενίσχυση των δομών πολιτικής προστασίας τοπικής εμβέλειας (Ο.Τ.Α. Α' & Β' βαθμού) για την αντιμετώπιση καταστροφών.	+	+++	Π/Γ	3	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Ναι
	Προμήθεια εξοπλισμού για την ενίσχυση των τοπικών δομών πυρόσβεσης δασικών πυρκαγιών.	+	+++	Π/Γ	3	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Ναι
2Α.ιV.2	Μελέτες και παρεμβάσεις ενίσχυσης για την αντισεισμική προστασία σε δημόσια κτίρια υψηλής συνάθροισης κοινού (δημόσια κτίρια διοίκησης, εκπαίδευσης, παροχής	+	+++	Π/Γ	3	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Ναι

Τύπος Δράσης	Ενδεικτική Δράση	Επιπτώσεις στα ύδατα					Χρονικός ορίζοντας εμφάνισης	Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Αθροιστικότητα ή συνέργεια	Διασυνοριακή διάσταση
		Χαρακτηρισμός	Κλίμακα/ Ένταση	Είδος	Πιθανότητα	Σημαντικότητα					
2Α.ν.1	υπηρεσιών υγείας και κοινωνικών υπηρεσιών, αθλητικοί χώροι κ.λ.π.).										
	M05B0403 «Προστασία υδροληπτικών έργων επιφανειακών υδάτων για ύδρευση»	+	+++	Π/Γ	3	3	Βράχυ	Μον		Ναι (Κλιμ. Αλ/γη)	Όχι
	M05B0404 «Υλοποίηση Σχεδίων Ασφάλειας Νερού».	+	+++	Π/Γ	3	3	Βράχυ	Μον		Ναι (Κλιμ. Αλ/γη)	Όχι
2Α.ν.2	Κάλυψη οικισμών που όλο το χρόνο (κατά προτεραιότητα) ή εποχικά δεν έχουν επάρκεια πόσιμου νερού, σε συνάρτηση με τον πληθυσμό τους, με έργα υδροληψίας και εξωτερικά ή/και εσωτερικά δίκτυα (νέα δίκτυα ή/και αντικατάσταση υφισταμένων δικτύων εφόσον πρόκειται για παλιά δίκτυα με μεγάλες διαρροές ή/και επικίνδυνα υλικά κατασκευής)	+	+++	Π/Γ	3	3	Βράχυ	Μον		Ναι (Κλιμ. Αλ/γη)	Όχι
	Αντιμετώπιση επειγόντων προβλημάτων ποιότητας (καταρχήν σύμφωνα με τις δεσμευτικές και δευτερευόντως με τις ενδεικτικές παραμέτρους της Οδηγίας για το πόσιμο νερό) με νέες εγκαταστάσεις επεξεργασίας ή αναβάθμιση υφισταμένων εγκαταστάσεων ή/και νέες πηγές υδροληψίας.	+	+++	Π/Γ	3	3	Βράχυ	Μον		Ναι (Κλιμ. Αλ/γη)	Όχι

Τύπος Δράσης	Ενδεικτική Δράση	Επιπτώσεις στα ύδατα					Χρονικός ορίζοντας εμφάνισης	Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Αθροιστικότητα ή συνέργεια	Διασυνοριακή διάσταση
		Χαρακτηρισμός	Κλίμακα/ Ένταση	Είδος	Πιθανότητα	Σημαντικότητα					
	Αντικατάσταση δικτύων ύδρευσης από μόλυβδο, παλαιών (άνω της 30ετίας) δικτύων ύδρευσης από αμιάντο ή χάλυβα με μεγάλες διαρροές, παλαιών (άνω 30ετίας) δικτύων με μεγάλες διαρροές.	+	+++	Π/Γ	3	3	Βράχυ	Μον		Ναι (Κλιμ. Αλ/γη)	Όχι
	Έργα αντικατάστασης δικτύων ύδρευσης που συνοδεύονται από εγκατάσταση συστημάτων τηλεμετρίας, τηλε-ελέγχου.	+	+++	Π/Γ	3	3	Βράχυ	Μον		Ναι (Κλιμ. Αλ/γη)	Όχι
2Α.ν.3	Κατασκευή, αναβάθμιση και επέκταση εγκαταστάσεων επεξεργασίας λυμάτων και δικτύων αποχέτευσης.	+	+++	Π/Γ	3	3	Βράχυ	Μον		Ναι (Κλιμ. Αλ/γη)	Όχι
2Α.νι.1	Ολοκλήρωση των Πράσινων Σημείων στην Περιφέρεια Ηπείρου σύμφωνα με τον αναθεωρημένο ΠΕΣΔΑ (αφορά τους μικρότερους πληθυσμιακά Δήμους της Περιφέρειας).	+	+++	Π/Γ	3	3	Μάκρο	Μον		Ναι	Όχι
	Δράσεις και έργα μικρής κλίμακας ή τοπικού ενδιαφέροντος, σύμφωνα με τα επικαιροποιημένα Τοπικά Σχέδια Διαχείρισης Απορριμμάτων.	+	+++	Π/Γ	3	3	Μάκρο	Μον		Ναι	Όχι
2Β.viii.1	Ολοκληρωμένες παρεμβάσεις που συνδυάζουν δίκτυα ποδηλατοδρόμων με πεζοδρόμια ή/και δρόμους ήπιας κυκλοφορίας.	-	-	Π/Γ	1	1	Βράχυ	Μον	Μ/Α	Όχι	Όχι
3.ii.1	Οδικές υποδομές του εθνικού, επαρχιακού και τοπικού δικτύου για την αναβάθμιση ενδοπεριφερειακής	-	-	Π/Γ	1	2	Βράχυ	Μον	Μ/Α	Όχι	Όχι

Τύπος Δράσης	Ενδεικτική Δράση	Επιπτώσεις στα ύδατα					Χρονικός ορίζοντας εμφάνισης	Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Αθροιστικότητα ή συνέργεια	Διασυνοριακή διάσταση
		Χαρακτηρισμός	Κλίμακα/ Ένταση	Είδος	Πιθανότητα	Σημαντικότητα					
	κινητικότητας με έμφαση στη σύνδεση με αστικά, εμπορικά, οικονομικά κέντρα και τουριστικούς πόλους της Περιφέρειας.										
3.ii.2	Αναβάθμιση οδικού δικτύου (εθνικό, επαρχιακό, τοπικό δίκτυο) και βελτίωση της οδικής υποδομής και του εξοπλισμού της.	-	-	Π/Γ	1	2	Βράχυ	Μον	Μ/Α	Όχι	Όχι
4Α.ii.1	Δημιουργία νέων δομών προσχολικής εκπαίδευσης και φροντίδας.	-	-	Π/Γ	1	1	Βράχυ	Μον	Μ/Α	Όχι	Όχι
	Εκσυγχρονισμός και αναβάθμιση των υφιστάμενων δομών παιδικής φροντίδας.	-	-	Π/Γ	1	1	Βράχυ	Μον	Μ/Α	Όχι	Όχι
	Δράσεις εκσυγχρονισμού υφιστάμενων κτιριακών μονάδων και προσαρμογής τους στις νέες συνθήκες που δημιουργήθηκαν από την υγειονομική κρίση.	-	-	Π/Γ	1	1	Βράχυ	Μον	Μ/Α	Όχι	Όχι
4Α.ii.2	Δημιουργία νέων δομών εγκαταστάσεων Α & Β βάρθμιας Εκπαίδευσης.	-	-	Π/Γ	1	1	Βράχυ	Μον	Μ/Α	Όχι	Όχι
	Εκσυγχρονισμός και η αναβάθμιση των υφιστάμενων δομών Α & Β βάρθμιας Εκπαίδευσης.	-	-	Π/Γ	1	1	Βράχυ	Μον	Μ/Α	Όχι	Όχι
	Δράσεις εκσυγχρονισμού υφιστάμενων κτιριακών μονάδων και προσαρμογής τους στις νέες συνθήκες που δημιουργήθηκαν από την υγειονομική κρίση.	-	-	Π/Γ	1	1	Βράχυ	Μον	Μ/Α	Όχι	Όχι

Τύπος Δράσης	Ενδεικτική Δράση	Επιπτώσεις στα ύδατα					Χρονικός ορίζοντας εμφάνισης	Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Αθροιστικότητα ή συνέργεια	Διασυνοριακή διάσταση
		Χαρακτηρισμός	Κλίμακα/ Ένταση	Είδος	Πιθανότητα	Σημαντικότητα					
4Α.ii.3	Εκσυγχρονισμός και αναβάθμιση υφιστάμενων υποδομών και εξοπλισμού μονάδων Γ βάρθμιας Εκπαίδευσης.	-	-	Π/Γ	1	1	Βράχυ	Μον	Μ/Α	Όχι	Όχι
	Δράσεις εκσυγχρονισμού υφιστάμενων κτιριακών μονάδων και προσαρμογής τους στις νέες συνθήκες που δημιουργήθηκαν από την υγειονομική κρίση.	-	-	Π/Γ	1	1	Βράχυ	Μον	Μ/Α	Όχι	Όχι
4Α.ii.4	Εκσυγχρονισμός και αναβάθμιση των υφιστάμενων δημόσιων δομών μεταλυκειακής εκπαίδευσης, αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης, ΕΠΑ.Σ. και δια βίου μάθησης.	-	-	Π/Γ	1	1	Βράχυ	Μον	Μ/Α	Όχι	Όχι
	Δράσεις εκσυγχρονισμού υφιστάμενων κτιριακών μονάδων και προσαρμογής τους στις νέες συνθήκες που δημιουργήθηκαν από την υγειονομική κρίση.	-	-	Π/Γ	1	1	Βράχυ	Μον	Μ/Α	Όχι	Όχι
4Α.iii.2	Βελτίωση υποδομών ή δημιουργία νέων για περιθωριοποιημένες κοινότητες όπως Ρομά κλπ.	-	-	Π/Γ	1	1	Βράχυ	Μον	Μ/Α	Όχι	Όχι
4Α. iv.1	Βελτίωση υποδομών ή δημιουργία νέων για κοινότητες όπως Μετανάστες, Πρόσφυγες, Αιτούντες Άσυλο κλπ.	-	-	Π/Γ	1	1	Βράχυ	Μον	Μ/Α	Όχι	Όχι
4Α.v.1	Ενίσχυση και επέκταση των κτιριακών εγκαταστάσεων των Δομών Υγείας της Περιφέρειας	-	-	Π/Γ	1	1	Βράχυ	Μον	Μ/Α	Όχι	Όχι

Τύπος Δράσης	Ενδεικτική Δράση	Επιπτώσεις στα ύδατα					Χρονικός ορίζοντας εμφάνισης	Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Αθροιστικότητα ή συνέργεια	Διασυνοριστική διάσταση
		Χαρακτηρισμός	Κλίμακα/ Ένταση	Είδος	Πιθανότητα	Σημαντικότητα					
	Ηπείρου και προσαρμογής τους στις νέες συνθήκες που δημιουργήθηκαν από την υγειονομική κρίση.										
4Α.ν.2	Δημιουργία νέων και εκσυγχρονισμός - αναβάθμιση των υφιστάμενων δομών Φροντίδας και Κοινωνικής Πρόνοιας για Ευπαθείς Κοινωνικά Ομάδες και ΑμεΑ.	-	-	Π/Γ	1	1	Βράχυ	Μον	Μ/Α	Όχι	Όχι
4Α.νι.1	Παρεμβάσεις ανάδειξης πολιτιστικών μνημείων, ώστε να καταστούν επισκέψιμα και αξιοποιήσιμα από την τοπική κοινωνία.	-	-	Π/Γ	1	1	Βράχυ	Μον	Μ/Α	Όχι	Όχι
	Παρεμβάσεις ανάδειξης κτιρίων με αρχιτεκτονική και ιστορική σημασία για χρήση τους ως χώρους πολιτισμού.	-	-	Π/Γ	1	1	Βράχυ	Μον	Μ/Α	Όχι	Όχι
4Β.ια.4	Ανάπτυξη ξενώνων άμεσης υποδοχής και βραχείας φιλοξενίας προς αναδοχή.	-	-	Π/Γ	2	2	Βράχυ	Μον	Μ/Α	Όχι	Όχι
5.ι.1	Παρεμβάσεις Ολοκληρωμένης Αστικής Ανάπτυξης με ανάπτυξη συνεργειών μεταξύ παρεμβάσεων δημόσιου και ιδιωτικού χαρακτήρα.	-	-	Π/Γ	2	2	Βράχυ	Μον	Μ/Α	Όχι	Όχι
	Παρεμβάσεις βελτίωσης της λειτουργικότητας του αστικού χώρου.	-	-	Π/Γ	2	2	Βράχυ	Μον	Μ/Α	Όχι	Όχι
	Παρεμβάσεις για την ορθολογική διαχείριση του ελεύθερου δημόσιου χώρου.	-	-	Π/Γ	2	2	Βράχυ	Μον	Μ/Α	Όχι	Όχι

Τύπος Δράσης	Ενδεικτική Δράση	Επιπτώσεις στα ύδατα					Χρονικός ορίζοντας εμφάνισης	Διάρκεια	Αναστροφικότητα	Αθροιστικότητα ή συνέργεια	Διασυνοριακή διάσταση
		Χαρακτηρισμός	Κλίμακα/ Ένταση	Είδος	Πιθανότητα	Σημαντικότητα					
	Δημιουργία μεγάλων χώρων πρασίνου στα πυκνοδομημένα αστικά κέντρα.	-	-	Π/Γ	2	2	Βράχυ	Μον	Μ/Α	Όχι	Όχι
5.ii.1	Υλοποίηση τοπικών στρατηγικών ΟΧΕ, για την προώθηση ενός νέου προτύπου χωρικής οργάνωσης της Περιφέρειας.	+	+++	Π/Γ	3	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι

7.4.8. Επιπτώσεις στον αέρα

Πίνακας 7. 34: Αξιολόγηση επιπτώσεων στον αέρα των ενδεικτικών δράσεων κατά την εφαρμογή του Ε.Π Ήπειρος 2021 – 2027.

Επιπτώσεις στον αέρα											
Τύπος Δράσης	Ενδεικτική Δράση	Χαρακτηρισμός	Κλίμακα/ Ένταση	Είδος	Πιθανότητα	Σημαντικότητα	Χρονικός ορίζοντας εμφάνισης	Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Αθροιστικότητα ή συνέργεια	Διασυνοριακή διάσταση
1.i.1	Ενίσχυση της ικανότητας ερευνητικών φορέων με την δημιουργία νέων ερευνητικών κέντρων (κτιριακά, εξοπλισμός, λειτουργικές δαπάνες).	0/-	Εξαρτάται από έργο	Π/Γ	2	2	Βράχυ	Μον	ΑΝ	Ναι (Κλιμ. Αλ/γη)	Όχι
1.i.2	Σύσταση και λειτουργία Παρατηρητηρίου για την Έρευνα και Καινοτομία στην Περιφέρεια Ηπείρου.	0/-	Εξαρτάται από έργο	Π/Γ	2	2	Βράχυ	Μον	ΑΝ	Ναι (Κλιμ. Αλ/γη)	Όχι
1.ii.1	Ενίσχυση επιχειρήσεων για τον ψηφιακό μετασχηματισμό τους στο πλαίσιο ολοκληρωμένων χωρικών επενδύσεων.	-	-	Π/Γ	1	1	Βράχυ	Πρωσ	ΑΝ	Όχι	Όχι
1.iii.1	Ενίσχυση νεοσύστατης επιχειρηματικότητας υψηλής προστιθέμενης αξίας στους τομείς προτεραιότητας της περιφερειακής διάστασης της ΕΣΕΕ.	+	+++	Π/Γ	3	3	Βράχυ	Μον	M/A	Ναι (Κλιμ. Αλ/γη)	Όχι
	Ενίσχυση υφιστάμενων ΜΜΕ για την ανάπτυξη καινοτόμων προϊόντων και υπηρεσιών στους τομείς προτεραιότητας της περιφερειακής διάστασης της ΕΣΕΕ.	+	+++	Π/Γ	3	3	Βράχυ	Μον	M/A	Ναι (Κλιμ. Αλ/γη)	Όχι
1.iii.2	Ενίσχυση ΜΜΕ για επενδύσεις τεχνολογικού εκσυγχρονισμού, προσαρμογής της παραγωγικής διαδικασίας σε φιλική προς το περιβάλλον και υιοθέτησης παραγωγικών καινοτομιών.	+	+++	Π/Γ	3	3	Βράχυ	Μον	M/A	Ναι (Κλιμ. Αλ/γη)	Όχι

Τύπος Δράσης	Ενδεικτική Δράση	Επιπτώσεις στον αέρα					Χρονικός ορίζοντας εμφάνισης	Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Αθροιστικότητα ή συνέργεια	Διασυνοριακή διάσταση
		Χαρακτηρισμός	Κλίμακα/ Ένταση	Είδος	Πιθανότητα	Σημαντικότητα					
2A.i.1.	Έργα ενεργειακής αναβάθμισης δημόσιων κτιρίων με δυνατότητα ενσωμάτωσης έξυπνων συστημάτων διαχείρισης ενέργειας και αξιοποίησης ΑΠΕ. Προτεραιότητα θα δοθεί σε κτίρια με χαμηλή ενεργειακή απόδοση, στα οποία υπάρχει μεγάλο δυναμικό εξοικονόμησης ενέργειας (π.χ. σχολικά κτίρια, νοσοκομεία δυναμικότητας έως 450 κλίνες, αθλητικά κέντρα, κλπ), σε συνδυασμό με τον επιδεικτικό χαρακτήρα των ίδιων των κτιρίων και των συστημάτων που θα εφαρμοσθούν, ώστε να συμβάλουν στην ευαισθητοποίηση του πληθυσμού.	+	+++	Δ/Γ	3	3	Βράχυ	Μον		Ναι	Όχι
	Έργα ενεργειακής αναβάθμισης και δημιουργικής επανάχρησης αναξιοποίητου δημόσιου κτιριακού αποθέματος.	+	+++	Δ/Γ	3	3	Βράχυ	Μον		Ναι	Όχι
2A.ii.1	Υποστήριξη της σύστασης Ενεργειακών Κοινοτήτων (Ε.Κοιν.) για την αξιοποίηση ΑΠΕ και συγκεκριμένα της ηλιακής ενέργειας.	+	+++	Π/Γ	3	3	Βράχυ	Μον		Ναι (Κλιμ. ΑΛ/γη)	Όχι
2A.iv.1	Έργα αντιπλημμυρικής προστασίας (διευθέτηση οριοθετημένων ρεμάτων – χειμάρρων για την αύξηση της παροχετευτικότητας, την προστασία της κοίτης και τη	+	+++	Π/Γ	3	3	Βράχυ	Μον		Ναι (Κλιμ. ΑΛ/γη)	Ναι

Τύπος Δράσης	Ενδεικτική Δράση	Επιπτώσεις στον αέρα					Χρονικός ορίζοντας εμφάνισης	Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Αθροιστικότητα ή συνέργεια	Διασυνοριακή διάσταση
		Χαρακτηρισμός	Κλίμακα/ Ένταση	Είδος	Πιθανότητα	Σημαντικότητα					
	ρύθμιση της ροής τους) στις Ζώνες Δυνητικά Υψηλού Κινδύνου του Υδατικού Διαμερίσματος Ηπείρου.										
	Έργα κατασκευής νέων και αναβάθμισης υφιστάμενων δικτύων αποχέτευσης όμβριων υδάτων στις Ζώνες Δυνητικά Υψηλού Κινδύνου του Υδατικού Διαμερίσματος Ηπείρου.	+	+++	Π/Γ	3	3	Βράχυ	Μον		Ναι (Κλιμ. Αλ/γη)	Ναι
	Μελέτες και έργα για την προστασία από διάβρωση ακτών και κατάκλυση περιοχών από θαλάσσια ύδατα.	+	+++	Π/Γ	3	3	Βράχυ	Μον		Ναι (Κλιμ. Αλ/γη)	Ναι
	Μελέτες και έργα για την προστασία από κατολισθητικά φαινόμενα.	+	+++	Π/Γ	3	3	Βράχυ	Μον		Ναι (Κλιμ. Αλ/γη)	Ναι
	Προμήθεια εξοπλισμού για την ενίσχυση των δομών πολιτικής προστασίας τοπικής εμβέλειας (Ο.Τ.Α. Α' & Β' βαθμού) για την αντιμετώπιση καταστροφών.	+	+++	Π/Γ	3	3	Βράχυ	Μον		Ναι (Κλιμ. Αλ/γη)	Ναι
	Προμήθεια εξοπλισμού για την ενίσχυση των τοπικών δομών πυρόσβεσης δασικών πυρκαγιών.	+	+++	Π/Γ	3	3	Βράχυ	Μον		Ναι (Κλιμ. Αλ/γη)	Ναι
2Α.ΙV.2	Μελέτες και παρεμβάσεις ενίσχυσης για την αντισεισμική προστασία σε δημόσια κτίρια υψηλής συνάθροισης κοινού (δημόσια κτίρια διοίκησης, εκπαίδευσης, παροχής υπηρεσιών υγείας και κοινωνικών υπηρεσιών,	+	+++	Π/Γ	3	3	Βράχυ	Μον		Ναι (Κλιμ. Αλ/γη)	Ναι

Τύπος Δράσης	Ενδεικτική Δράση	Επιπτώσεις στον αέρα							Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Αθροιστικότητα ή συνέργεια	Διασυννοριακή διάσταση
		Χαρακτηρισμός	Κλίμακα/ Ένταση	Είδος	Πιθανότητα	Σημαντικότητα	Χρονικός ορίζοντας εμφάνισης					
2Α.ν.1	αθλητικοί χώροι κ.λ.π.) M05B0403 «Προστασία υδροληπτικών έργων επιφανειακών υδάτων για ύδρευση».	-	-	Π/Γ	2	3	Βράχyu	Πρωσ	AN	Όχι	Όχι	
2Α.ν.2	Κάλυψη οικισμών που όλο το χρόνο (κατά προτεραιότητα) ή εποχικά δεν έχουν επάρκεια πόσιμου νερού, σε συνάρτηση με τον πληθυσμό τους, με έργα υδροληψίας και εξωτερικά ή/και εσωτερικά δίκτυα (νέα δίκτυα ή/και αντικατάσταση υφισταμένων δικτύων εφόσον πρόκειται για παλιά δίκτυα με μεγάλες διαρροές ή/και επικίνδυνα υλικά κατασκευής)	-	-	Π/Γ	2	3	Βράχyu	Πρωσ	AN	Όχι	Όχι	
	Αντιμετώπιση επειγόντων προβλημάτων ποιότητας (καταρχήν σύμφωνα με τις δεσμευτικές και δευτερευόντως με τις ενδεικτικές παραμέτρους της Οδηγίας για το πόσιμο νερό) με νέες εγκαταστάσεις επεξεργασίας ή αναβάθμιση υφισταμένων εγκαταστάσεων ή/και νέες πηγές υδροληψίας.	-	-	Π/Γ	2	3	Βράχyu	Πρωσ	AN	Όχι	Όχι	
2Α.ν.3	Κατασκευή, αναβάθμιση και επέκταση εγκαταστάσεων επεξεργασίας λυμάτων και δικτύων αποχέτευσης.	-	-	Π/Γ	2	3	Βράχyu	Πρωσ	AN	Όχι	Όχι	
2Α.νι.1	Ολοκλήρωση των Πράσινων Σημείων στην Περιφέρεια Ηπείρου σύμφωνα με τον αναθεωρημένο ΠΕΣΔΑ (αφορά τους μικρότερους πληθυσμιακά	+	++	Π/Γ	1	1	Βράχyu	Μον		Όχι	Όχι	

Τύπος Δράσης	Ενδεικτική Δράση	Επιπτώσεις στον αέρα					Χρονικός ορίζοντας εμφάνισης	Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Αθροιστικότητα ή συνέργεια	Διασυννοριακή διάσταση
		Χαρακτηρισμός	Κλίμακα/ Ένταση	Είδος	Πιθανότητα	Σημαντικότητα					
	Δήμους της Περιφέρειας). Δράσεις και έργα μικρής κλίμακας ή τοπικού ενδιαφέροντος, σύμφωνα με τα επικαιροποιημένα Τοπικά Σχέδια Διαχείρισης Απορριμμάτων.	+	++	Π/Γ	1	1	Βράχου	Μον		Όχι	Όχι
2B.viii.1	Ολοκληρωμένες παρεμβάσεις που συνδυάζουν δίκτυα ποδηλατοδρόμων με πεζοδρόμια ή/και δρόμους ήπιας κυκλοφορίας.	+	+++	Π/Γ	3	3	Βράχου	Μον		Ναι (Κλιμ. Αλ/γη)	Όχι
3.i.1	Ανακατασκευή/εκσυγχρονισμός των οδικών υποδομών του ΔΕΔ-Μ εντός της Περιφέρειας Ηπείρου, λαμβάνοντας υπόψη τον κατάλογο έργων και τις προτεραιότητες που αφορούν αποκλειστικά το οδικό δίκτυο στην Περιφέρεια Ηπείρου, όπως προσδιορίζονται στο Στρατηγικό Πλαίσιο Επενδύσεων Μεταφορών (ΣΠΕΜ) και στο Εθνικό Στρατηγικό Σχέδιο Μεταφορών / Εξειδίκευση για την Περιφέρεια Ηπείρου.	+	+++	Π/Γ	2	3	Βράχου	Μον		Ναι (Κλιμ. Αλ/γη)	Όχι
3.ii.1	Οδικές υποδομές του εθνικού, επαρχιακού και τοπικού δικτύου για την αναβάθμιση ενδοπεριφερειακής κινητικότητας με έμφαση στη σύνδεση με αστικά, εμπορικά, οικονομικά κέντρα και τουριστικούς πόλους της Περιφέρειας.	+	+++	Π/Γ	2	3	Βράχου	Μον		Ναι (Κλιμ. Αλ/γη)	Όχι

Τύπος Δράσης	Ενδεικτική Δράση	Χαρακτηρισμός	Κλίμακα/ Ένταση	Επιπτώσεις στον αέρα			Χρονικός ορίζοντας εμφάνισης	Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Αθροιστικότητα ή συνέργεια	Διασυννοριακή διάσταση
				Είδος	Πιθανότητα	Σημαντικότητα					
3.ii.2	Αναβάθμιση οδικού δικτύου (εθνικό, επαρχιακό, τοπικό δίκτυο) και βελτίωση της οδικής υποδομής και του εξοπλισμού της.	+	+++	Π/Γ	2	3	Βράχυ	Μον		Ναι (Κλιμ. Αλ/γη)	Όχι
4A.ii.1	Δημιουργία νέων δομών προσχολικής εκπαίδευσης και φροντίδας.	-	-	Π/Γ	2	2	Βράχυ	Μον	M/A	Ναι (Κλιμ. Αλ/γη)	Όχι
	Εκσυγχρονισμός και αναβάθμιση των υφιστάμενων δομών παιδικής φροντίδας.	-	-	Π/Γ	2	2	Βράχυ	Μον	M/A	Ναι (Κλιμ. Αλ/γη)	Όχι
	Δράσεις εκσυγχρονισμού υφιστάμενων κτιριακών μονάδων και προσαρμογής τους στις νέες συνθήκες που δημιουργήθηκαν από την υγειονομική κρίση.	-	-	Π/Γ	2	2	Βράχυ	Μον	M/A	Ναι (Κλιμ. Αλ/γη)	Όχι
4A.ii.2	Δημιουργία νέων δομών εγκαταστάσεων Α & Β βάρθμιας Εκπαίδευσης.	-	-	Π/Γ	2	2	Βράχυ	Μον	M/A	Ναι (Κλιμ. Αλ/γη)	Όχι
	Εκσυγχρονισμός και η αναβάθμιση των υφιστάμενων δομών Α & Β βάρθμιας Εκπαίδευσης.	-	-	Π/Γ	2	2	Βράχυ	Μον	M/A	Ναι (Κλιμ. Αλ/γη)	Όχι
	Δράσεις εκσυγχρονισμού υφιστάμενων κτιριακών μονάδων και προσαρμογής τους στις νέες συνθήκες που δημιουργήθηκαν από την υγειονομική κρίση.	-	-	Π/Γ	2	2	Βράχυ	Μον	M/A	Ναι (Κλιμ. Αλ/γη)	Όχι
4A.ii.3	Εκσυγχρονισμός και αναβάθμιση υφιστάμενων υποδομών και εξοπλισμού μονάδων Γ βάρθμιας Εκπαίδευσης.	-	-	Π/Γ	2	2	Βράχυ	Μον	M/A	Ναι (Κλιμ. Αλ/γη)	Όχι

Τύπος Δράσης	Ενδεικτική Δράση	Επιπτώσεις στον αέρα					Χρονικός ορίζοντας εμφάνισης	Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Αθροιστικότητα ή συνέργεια	Διασυννοριακή διάσταση
		Χαρακτηρισμός	Κλίμακα/ Ένταση	Είδος	Πιθανότητα	Σημαντικότητα					
	Δράσεις εκσυγχρονισμού υφιστάμενων κτιριακών μονάδων και προσαρμογής τους στις νέες συνθήκες που δημιουργήθηκαν από την υγειονομική κρίση.	-	-	Π/Γ	2	2	Βράχυ	Μον	Μ/Α	Ναι (Κλιμ. Αλ/γη)	Όχι
4Α.ii.4	Εκσυγχρονισμός και αναβάθμιση των υφιστάμενων δημόσιων δομών μεταλυκειακής εκπαίδευσης, αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης, ΕΠΑ.Σ. και δια βίου μάθησης.	-	-	Π/Γ	2	2	Βράχυ	Μον	Μ/Α	Ναι (Κλιμ. Αλ/γη)	Όχι
	Δράσεις εκσυγχρονισμού υφιστάμενων κτιριακών μονάδων και προσαρμογής τους στις νέες συνθήκες που δημιουργήθηκαν από την υγειονομική κρίση.	-	-	Π/Γ	2	2	Βράχυ	Μον	Μ/Α	Ναι (Κλιμ. Αλ/γη)	Όχι
4Α.iii.1	Ολοκληρωμένες παρεμβάσεις για την βελτίωση της προσβασιμότητας των ατόμων με αναπηρίες σε δημόσια κτίρια, σε σημεία τοπικού ενδιαφέροντος, σε κοινόχρηστους χώρους αναψυχής (πάρκα, πλατείες κλπ.), σε δομές πολιτισμού, αθλητισμού κλπ.	-	-	Π/Γ	2	2	Βράχυ	Μον	Μ/Α	Ναι (Κλιμ. Αλ/γη)	Όχι
4Α.iii.2	Βελτίωση υποδομών ή δημιουργία νέων για περιθωριοποιημένες κοινότητες όπως Ρομά κλπ.	-	-	Π/Γ	2	2	Βράχυ	Μον	Μ/Α	Ναι (Κλιμ. Αλ/γη)	Όχι

Τύπος Δράσης	Ενδεικτική Δράση	Επιπτώσεις στον αέρα					Χρονικός ορίζοντας εμφάνισης	Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Αθροιστικότητα ή συνέργεια	Διασυνοριακή διάσταση
		Χαρακτηρισμός	Κλίμακα/ Ένταση	Είδος	Πιθανότητα	Σημαντικότητα					
4Α. iv.1	Βελτίωση υποδομών ή δημιουργία νέων για κοινότητες όπως Μετανάστες, Πρόσφυγες, Αιτούντες Άσυλο κλπ.	-	-	Π/Γ	2	2	Βράχυ	Μον	Μ/Α	Ναι (Κλιμ. Αλ/γη)	Όχι
4Α.v.1	Ενίσχυση και επέκταση των κτιριακών εγκαταστάσεων των Δομών Υγείας της Περιφέρειας Ηπείρου και προσαρμογής τους στις νέες συνθήκες που δημιουργήθηκαν από την υγειονομική κρίση.	-	-	Π/Γ	2	2	Βράχυ	Μον	Μ/Α	Ναι (Κλιμ. Αλ/γη)	Όχι
4Α.v.2	Δημιουργία νέων και εκσυγχρονισμός - αναβάθμιση των υφιστάμενων δομών Φροντίδας και Κοινωνικής Πρόνοιας για Ευπαθείς Κοινωνικά Ομάδες και ΑμεΑ.	-	-	Π/Γ	2	2	Βράχυ	Μον	Μ/Α	Ναι (Κλιμ. Αλ/γη)	Όχι
4Α.vi.1	Παρεμβάσεις ανάδειξης πολιτιστικών μνημείων, ώστε να καταστούν επισκέψιμα και αξιοποιήσιμα από την τοπική κοινωνία.	-	-	Π/Γ	2	2	Βράχυ	Μον	Μ/Α	Ναι (Κλιμ. Αλ/γη)	Όχι
	Παρεμβάσεις ανάδειξης κτιρίων με αρχιτεκτονική και ιστορική σημασία για χρήση τους ως χώρους πολιτισμού.	-	-	Π/Γ	2	2	Βράχυ	Μον	Μ/Α	Ναι (Κλιμ. Αλ/γη)	Όχι
4B.ia4	Ανάπτυξη ξενώνων άμεσης υποδοχής και βραχείας φιλοξενίας προς αναδοχή.	-	-	Π/Γ	2	2	Βράχυ	Πρωσ	ΑΝ	Ναι (Κλιμ. Αλ/γη)	Όχι

Τύπος Δράσης	Ενδεικτική Δράση	Επιπτώσεις στον αέρα					Χρονικός ορίζοντας εμφάνισης	Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Αθροιστικότητα ή συνέργεια	Διασυνοριακή διάσταση
		Χαρακτηρισμός	Κλίμακα/ Ένταση	Είδος	Πιθανότητα	Σημαντικότητα					
5.i.1	Παρακολούθηση και περιορισμός της ατμοσφαιρικής ρύπανσης, της ηχορύπανσης και της ακτινοβολίας – Χρήση καινοτόμων τεχνολογιών.	+	+++	Π/Γ	2	3	Βράχyu	Μον		Ναι (Κλιμ. Αλ/γη)	Όχι
5.ii.1	Υλοποίηση τοπικών στρατηγικών ΟΧΕ, για την προώθηση ενός νέου προτύπου χωρικής οργάνωσης της Περιφέρειας.	+	+++	Π/Γ	1	2	Βράχyu	Μον		Ναι (Κλιμ. Αλ/γη)	Όχι

7.4.9. Επιπτώσεις στο κλίμα (μετρισμός)

Πίνακας 7. 35: Αξιολόγηση επιπτώσεων στο κλίμα των ενδεικτικών δράσεων κατά την εφαρμογή του Ε.Π Ήπειρος 2021 – 2027.

Τύπος Δράσης	Ενδεικτική Δράση	Χαρακτηρισμός	Επιπτώσεις στο κλίμα				Χρονικός ορίζοντας εμφάνισης	Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Αθροιστικότητα ή συνέργεια	Διασυνοριακή διάσταση
			Κλίμακα/ Ένταση	Είδος	Πιθανότητα	Σημαντικότητα					
1.i.1	Ενίσχυση της ικανότητας ερευνητικών φορέων με την δημιουργία νέων ερευνητικών κέντρων (κτιριακά, εξοπλισμός, λειτουργικές δαπάνες).	+	++	Δ/Γ	3	3	Βράχυ	Μον		Ναι	Όχι
	Ολοκλήρωση αναγκών σε εργαστηριακό εξοπλισμό ερευνητικών φορέων της Περιφέρειας.	+	++	Δ/Γ	3	3	Βράχυ	Μον		Ναι	Όχι
1.i.2	Παρατηρητήριο για την Έρευνα και Καινοτομία στην Περιφέρεια Ηπείρου.	+	++	Δ/Γ	3	3	Βράχυ	Μον		Ναι	Όχι
1.i.3	Ενίσχυση επιχειρήσεων για ερευνητικά έργα (σε συνεργασία με ερευνητικούς φορείς).	+	++	Δ/Γ	3	3	Βράχυ	Μον		Ναι	Όχι
	Δικτύωση / Μεταφορά τεχνολογίας και συνεργασία μεταξύ των επιχειρήσεων, των ερευνητικών κέντρων και του τομέα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.	+	++	Δ/Γ	3	3	Βράχυ	Μον		Ναι	Όχι
1.ii.1	Ενίσχυση επιχειρήσεων για τον ψηφιακό μετασχηματισμό (υλικοτεχνική υποδομή, εξοπλισμός, λογισμικό κλπ.).	+	++	Δ/Γ	3	3	Βράχυ	Μον		Ναι	Όχι
	Ενίσχυση επιχειρήσεων για τον ψηφιακό μετασχηματισμό τους στο πλαίσιο ολοκληρωμένων χωρικών επενδύσεων.	+	++	Δ/Γ	3	3	Βράχυ	Μον		Ναι	Όχι

Τύπος Δράσης	Ενδεικτική Δράση	Χαρακτηρισμός	Επιπτώσεις στο κλίμα				Χρονικός ορίζοντας εμφάνισης	Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Αθροιστικότητα ή συνέργεια	Διασυνοριστική διάσταση
			Κλίμακα/ Ένταση	Είδος	Πιθανότητα	Σημαντικότητα					
1.ii.2	Ανάπτυξη και αναβάθμιση δημόσιων ψηφιακών υποδομών και υπηρεσιών τοπικού ή περιφερειακού χαρακτήρα, προς πολίτες και επιχειρήσεις, σε τομείς όπως ο πολιτισμός και ο τουρισμός, η υγεία κλπ.	+	++	Δ/Γ	3	3	Βράχυ	Μον		Ναι	Όχι
	Παροχή ηλεκτρονικών υπηρεσιών διαθέσιμων προς τους πολίτες, τις επιχειρήσεις και τη δημόσια διοίκηση.	+	++	Δ/Γ	3	3	Βράχυ	Μον		Ναι	Όχι
	Ψηφιακές εφαρμογές όπως έξυπνων πόλεων στο πλαίσιο των ολοκληρωμένων χωρικών επενδύσεων.	+	++	Δ/Γ	3	3	Βράχυ	Μον		Ναι	Όχι
1.iii.1	Ενίσχυση νεοσύστατης επιχειρηματικότητας υψηλής προστιθέμενης αξίας στους τομείς προτεραιότητας της περιφερειακής διάστασης της ΕΣΕΕ.	+/-	Εξαρτάται από έργο								
	Ενίσχυση υφιστάμενων ΜΜΕ για την ανάπτυξη καινοτόμων προϊόντων και υπηρεσιών στους τομείς προτεραιότητας της περιφερειακής διάστασης της ΕΣΕΕ.	+/-	Εξαρτάται από έργο								
1.iii.2	Ενίσχυση ΜΜΕ για επενδύσεις τεχνολογικού εκσυγχρονισμού, προσαρμογής της παραγωγικής διαδικασίας σε φιλική προς το περιβάλλον και υιοθέτησης παραγωγικών καινοτομιών.	+/-	Εξαρτάται από έργο								

Τύπος Δράσης	Ενδεικτική Δράση	Χαρακτηρισμός	Επιπτώσεις στο κλίμα				Χρονικός ορίζοντας εμφάνισης	Διάρκεια	Αναστροφικότητα	Αθροιστικότητα ή συνέργεια	Διασυνοριακή διάσταση
			Κλίμακα/ Ένταση	Είδος	Πιθανότητα	Σημαντικότητα					
	Ενίσχυση ΜΜΕ για την υιοθέτηση συστημάτων ποιότητας στην παραγωγική και οργανωτική διαδικασία.	+/-	Εξαρτάται από έργο								
2Α.ι.1	Έργα ενεργειακής αναβάθμισης δημόσιων κτιρίων με δυνατότητα ενσωμάτωσης έξυπνων συστημάτων διαχείρισης ενέργειας και αξιοποίησης ΑΠΕ. Προτεραιότητα θα δοθεί σε κτίρια με χαμηλή ενεργειακή απόδοση, στα οποία υπάρχει μεγάλο δυναμικό εξοικονόμησης ενέργειας (π.χ. σχολικά κτίρια, νοσοκομεία δυναμικότητας έως 450 κλίνες, αθλητικά κέντρα, κλπ), σε συνδυασμό με τον επιδεικτικό χαρακτήρα των ίδιων των κτιρίων και των συστημάτων που θα εφαρμοσθούν, ώστε να συμβάλουν στην ευαισθητοποίηση του πληθυσμού.	+	+++	Δ/Γ	3	3	Βράχυ	Μον		Ναι	Όχι
	Έργα ενεργειακής αναβάθμισης και δημιουργικής επανάχρησης αναξιποίητου δημόσιου κτιριακού αποθέματος.	+	+++	Δ/Γ	3	3	Βράχυ	Μον		Ναι	Όχι
	Υλοποίηση παρεμβάσεων που προβλέπονται στα Σχέδια Διαχείρισης Βιώσιμης Ενέργειας των ΟΤΑ, όπως παρεμβάσεις στο σύστημα του δημοτικού φωτισμού και σηματοδότησης των αστικών κέντρων, παρεμβάσεις για τη βελτίωση	+	+++	Δ/Γ	3	3	Βράχυ	Μον		Ναι	Όχι

Τύπος Δράσης	Ενδεικτική Δράση	Χαρακτηρισμός	Επιπτώσεις στο κλίμα				Χρονικός ορίζοντας εμφάνισης	Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Αθροιστικότητα ή συνέργεια	Διασυνοριακή διάσταση
			Κλίμακα/ Ένταση	Είδος	Πιθανότητα	Σημαντικότητα					
	της ενεργειακής απόδοσης των αντλιοστασίων ύδρευσης και αποχέτευσης κα.										
2Α.ii.1	Υποστήριξη της σύστασης Ενεργειακών Κοινοτήτων (Ε.Κοιν.) για την αξιοποίηση ΑΠΕ και συγκεκριμένα της ηλιακής ενέργειας.	+	+++	Δ/Γ	3	3	Βράχυ	Μον		Ναι	Όχι
2Α.iv.1	Έργα αντιπλημμυρικής προστασίας (διευθέτηση οριοθετημένων ρεμάτων – χειμάρρων για την αύξηση της παροχευτικότητας, την προστασία της κοίτης και τη ρύθμιση της ροής τους) στις Ζώνες Δυνητικά Υψηλού Κινδύνου του Υδατικού Διαμερίσματος Ηπείρου.	+	+++	Π/Γ	3	3	Βράχυ	Μον		Ναι	Ναι
	Έργα κατασκευής νέων και αναβάθμισης υφιστάμενων δικτύων αποχέτευσης όμβριων υδάτων στις Ζώνες Δυνητικά Υψηλού Κινδύνου του Υδατικού Διαμερίσματος Ηπείρου.	+	+++	Π/Γ	3	3	Βράχυ	Μον		Ναι	Ναι
	Μελέτες και έργα για την προστασία από διάβρωση ακτών και κατάκλιση περιοχών από θαλάσσια ύδατα.	+	+++	Π/Γ	3	3	Βράχυ	Μον		Ναι	Ναι
	Μελέτες και έργα για την προστασία από κατολισθητικά φαινόμενα.	+	+++	Π/Γ	3	3	Βράχυ	Μον		Ναι	Ναι
	Προμήθεια εξοπλισμού για την ενίσχυση των δομών πολιτικής προστασίας τοπικής εμβέλειας (Ο.Τ.Α. Α' & Β' βαθμού) για την αντιμετώπιση	+	+++	Π/Γ	3	3	Βράχυ	Μον		Ναι	Ναι

Τύπος Δράσης	Ενδεικτική Δράση	Επιπτώσεις στο κλίμα					Χρονικός ορίζοντας εμφάνισης	Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Αθροιστικότητα ή συνέργεια	Διασυνοριακή διάσταση
		Χαρακτηρισμός	Κλίμακα/ Ένταση	Είδος	Πιθανότητα	Σημαντικότητα					
	καταστροφών. Προμήθεια εξοπλισμού για την ενίσχυση των τοπικών δομών πυρόσβεσης δασικών πυρκαγιών.	+	+++	Π/Γ	3	3	Βράχυ	Μον		Ναι	Ναι
	Ανάπτυξη ολοκληρωμένου σχεδιασμού για την ενημέρωση / ευαισθητοποίηση γενικού πληθυσμού και στοχευμένων ομάδων πολιτών για τις επιπτώσεις, τους κινδύνους και τα μέτρα προστασίας από την κλιματική αλλαγή.	+	+++	Π/Γ	3	3	Βράχυ	Μον		Ναι	Ναι
2Α.ΙV.2	Μελέτες και παρεμβάσεις ενίσχυσης για την αντισεισμική προστασία σε δημόσια κτίρια υψηλής συνάθροισης κοινού (δημόσια κτίρια διοίκησης, εκπαίδευσης, παροχής υπηρεσιών υγείας και κοινωνικών υπηρεσιών, αθλητικοί χώροι κ.λ.π.)	+	+++	Π/Γ	3	3	Βράχυ	Μον		Ναι	Ναι
2Α.V.1	M05B0403 «Προστασία υδροληπτικών έργων επιφανειακών υδάτων για ύδρευση»	+	+++	Δ/Γ	3	3	Βράχυ	Μον		Ναι	Ναι
2Α.V.2	Κάλυψη οικισμών που όλο το χρόνο (κατά προτεραιότητα) ή εποχικά δεν έχουν επάρκεια πόσιμου νερού, σε συνάρτηση με τον πληθυσμό τους, με έργα υδροληψίας και εξωτερικά ή/και εσωτερικά δίκτυα (νέα δίκτυα ή/και αντικατάσταση υφισταμένων δικτύων εφόσον πρόκειται για παλιά δίκτυα με μεγάλες διαρροές ή/και	+	+++	Δ/Γ	3	3	Βράχυ	Μον		Ναι	Ναι

Τύπος Δράσης	Ενδεικτική Δράση	Χαρακτηρισμός	Επιπτώσεις στο κλίμα				Χρονικός ορίζοντας εμφάνισης	Διάρκεια	Αναστροφικότητα	Αθροιστικότητα ή συνέργεια	Διασυνοριστική διάσταση
			Κλίμακα/ Ένταση	Είδος	Πιθανότητα	Σημαντικότητα					
	επικίνδυνα υλικά κατασκευής)										
	Αντιμετώπιση επειγόντων προβλημάτων ποιότητας (καταρχήν σύμφωνα με τις δεσμευτικές και δευτερευόντως με τις ενδεικτικές παραμέτρους της Οδηγίας για το πόσιμο νερό) με νέες εγκαταστάσεις επεξεργασίας ή αναβάθμιση υφισταμένων εγκαταστάσεων ή/και νέες πηγές υδροληψίας.	+	+++	Δ/Γ	3	3	Βράχυ	Μον		Ναι	Ναι
	Αντικατάσταση δικτύων ύδρευσης από μόλυβδο, παλαιών (άνω της 30ετίας) δικτύων ύδρευσης από αμιάντο ή χάλυβα με μεγάλες διαρροές, παλαιών (άνω 30ετίας) δικτύων με μεγάλες διαρροές.	+	+++	Δ/Γ	3	3	Βράχυ	Μον		Ναι	Ναι
	Έργα αντικατάστασης δικτύων ύδρευσης που συνοδεύονται από εγκατάσταση συστημάτων τηλεμετρίας, τηλε-ελέγχου.	+	+++	Δ/Γ	3	3	Βράχυ	Μον		Ναι	Ναι
2Α.ν.3	Κατασκευή, αναβάθμιση και επέκταση εγκαταστάσεων επεξεργασίας λυμάτων και δικτύων αποχέτευσης.	+	+++	Δ/Γ	3	3	Βράχυ	Μον		Ναι	Ναι
2Α.νι.1	Ολοκλήρωση των Πράσινων Σημείων στην Περιφέρεια Ηπείρου σύμφωνα με τον αναθεωρημένο ΠΕΣΔΑ (αφορά τους μικρότερους πληθυσμιακά Δήμους της Περιφέρειας).	+	+++	Δ/Γ	3	3	Βράχυ	Μον		Ναι	Ναι

Τύπος Δράσης	Ενδεικτική Δράση	Χαρακτηρισμός	Επιπτώσεις στο κλίμα				Χρονικός ορίζοντας εμφάνισης	Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Αθροιστικότητα ή συνέργεια	Διασυνοριστική διάσταση
			Κλίμακα/ Ένταση	Είδος	Πιθανότητα	Σημαντικότητα					
	Δράσεις και έργα μικρής κλίμακας ή τοπικού ενδιαφέροντος, σύμφωνα με τα επικαιροποιημένα Τοπικά Σχέδια Διαχείρισης Απορριμμάτων.	+	+++	Δ/Γ	3	3	Βράχυ	Μον		Ναι	Ναι
2B.viii.1	Ολοκληρωμένες παρεμβάσεις που συνδυάζουν δίκτυα ποδηλατοδρόμων με πεζοδρόμια ή/και δρόμους ήπιας κυκλοφορίας.	+	+++	Δ/Γ	3	3	Βράχυ	Μον		Ναι	Όχι
3.i.i.1	Ανακατασκευή/εκσυγχρονισμός των οδικών υποδομών του ΔΕΔ-Μ εντός της Περιφέρειας Ηπείρου, λαμβάνοντας υπόψη τον κατάλογο έργων και τις προτεραιότητες που αφορούν αποκλειστικά το οδικό δίκτυο στην Περιφέρεια Ηπείρου, όπως προσδιορίζονται στο Στρατηγικό Πλαίσιο Επενδύσεων Μεταφορών (ΣΠΕΜ) και στο Εθνικό Στρατηγικό Σχέδιο Μεταφορών / Εξειδίκευση για την Περιφέρεια Ηπείρου.	+	+++	Δ/Γ	2	2	Βράχυ	Μον		Ναι	Όχι
3.ii.1	Οδικές υποδομές του εθνικού, επαρχιακού και τοπικού δικτύου για την αναβάθμιση ενδοπεριφερειακής κινητικότητας με έμφαση στη σύνδεση με αστικά, εμπορικά, οικονομικά κέντρα και τουριστικούς πόλους της Περιφέρειας.	+	+++	Δ/Γ	2	2	Βράχυ	Μον		Ναι	Όχι

Τύπος Δράσης	Ενδεικτική Δράση	Χαρακτηρισμός	Επιπτώσεις στο κλίμα				Χρονικός ορίζοντας εμφάνισης	Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Αθροιστικότητα ή συνέργεια	Διασυννοριακή διάσταση
			Κλίμακα/ Ένταση	Είδος	Πιθανότητα	Σημαντικότητα					
3.ii.2	Αναβάθμιση οδικού δικτύου (εθνικό, επαρχιακό, τοπικό δίκτυο) και βελτίωση της οδικής υποδομής και του εξοπλισμού της.	+	+++	Δ/Γ	2	2	Βράχυ	Μον		Ναι	Όχι
4A.ii.1	Δημιουργία νέων δομών προσχολικής εκπαίδευσης και φροντίδας.	+	+	Π/Γ	1	3	Μάκρο	Μον		Ναι	Όχι
	Εκσυγχρονισμός και αναβάθμιση των υφιστάμενων δομών παιδικής φροντίδας.	+	+	Π/Γ	1	3	Μάκρο	Μον		Ναι	Όχι
	Δράσεις εκσυγχρονισμού υφιστάμενων κτιριακών μονάδων και προσαρμογής τους στις νέες συνθήκες που δημιουργήθηκαν από την υγειονομική κρίση.	+	+	Π/Γ	1	3	Μάκρο	Μον		Ναι	Όχι
4A.ii.2	Δημιουργία νέων δομών εγκαταστάσεων Α & Β βάρθμιας Εκπαίδευσης.	+	+	Π/Γ	1	3	Μάκρο	Μον		Ναι	Όχι
	Εκσυγχρονισμός και η αναβάθμιση των υφιστάμενων δομών Α & Β βάρθμιας Εκπαίδευσης.	+	+	Π/Γ	1	3	Μάκρο	Μον		Ναι	Όχι
	Δράσεις εκσυγχρονισμού υφιστάμενων κτιριακών μονάδων και προσαρμογής τους στις νέες συνθήκες που δημιουργήθηκαν από την υγειονομική κρίση.	+	+	Π/Γ	1	3	Μάκρο	Μον		Ναι	Όχι
4A.ii.3	Εκσυγχρονισμός και αναβάθμιση υφιστάμενων υποδομών και εξοπλισμού μονάδων Γ βάρθμιας Εκπαίδευσης.	+	+	Π/Γ	1	3	Μάκρο	Μον		Ναι	Όχι

Τύπος Δράσης	Ενδεικτική Δράση	Χαρακτηρισμός	Επιπτώσεις στο κλίμα				Χρονικός ορίζοντας εμφάνισης	Διάρκεια	Αναστροφικότητα	Αθροιστικότητα ή συνέργεια	Διασυνοριακή διάσταση
			Κλίμακα/ Ένταση	Είδος	Πιθανότητα	Σημαντικότητα					
	Δράσεις εκσυγχρονισμού υφιστάμενων κτιριακών μονάδων και προσαρμογής τους στις νέες συνθήκες που δημιουργήθηκαν από την υγειονομική κρίση.	+	+	Π/Γ	1	3	Μάκρο	Μον		Ναι	Όχι
4A.ii.4	Εκσυγχρονισμός και αναβάθμιση των υφιστάμενων δημόσιων δομών μεταλυκειακής εκπαίδευσης, αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης, ΕΠΑ.Σ. και δια βίου μάθησης.	+	+	Π/Γ	1	3	Μάκρο	Μον		Ναι	Όχι
	Δράσεις εκσυγχρονισμού υφιστάμενων κτιριακών μονάδων και προσαρμογής τους στις νέες συνθήκες που δημιουργήθηκαν από την υγειονομική κρίση.	+	+	Π/Γ	1	3	Μάκρο	Μον		Ναι	Όχι
4A.iii.1	Ολοκληρωμένες παρεμβάσεις για την βελτίωση της προσβασιμότητας των ατόμων με αναπηρίες σε δημόσια κτίρια, σε σημεία τοπικού ενδιαφέροντος, σε κοινόχρηστους χώρους αναψυχής (πάρκα, πλατείες κλπ.), σε δομές πολιτισμού, αθλητισμού κλπ.	+	+	Π/Γ	1	3	Μάκρο	Μον		Ναι	Όχι
4A.iii.2	Βελτίωση υποδομών ή δημιουργία νέων για περιθωριοποιημένες κοινότητες όπως Ρομά κλπ.	+	+	Π/Γ	1	3	Μάκρο	Μον		Ναι	Όχι

Τύπος Δράσης	Ενδεικτική Δράση	Επιπτώσεις στο κλίμα					Χρονικός ορίζοντας εμφάνισης	Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Αθροιστικότητα ή συνέργεια	Διασυνοριακή διάσταση
		Χαρακτηρισμός	Κλίμακα/ Ένταση	Είδος	Πιθανότητα	Σημαντικότητα					
4Α. iv.1	Βελτίωση υποδομών ή δημιουργία νέων για κοινότητες όπως Μετανάστες, Πρόσφυγες, Αιτούντες Άσυλο κλπ.	+	+	Π/Γ	1	3	Μάκρο	Μον		Ναι	Όχι
4Α.v.1	Ενίσχυση και επέκταση των κτιριακών εγκαταστάσεων των Δομών Υγείας της Περιφέρειας Ηπείρου και προσαρμογής τους στις νέες συνθήκες που δημιουργήθηκαν από την υγειονομική κρίση.	+	+	Π/Γ	1	3	Μάκρο	Μον		Ναι	Όχι
4Α.v.2	Δημιουργία νέων και εκσυγχρονισμός - αναβάθμιση των υφιστάμενων δομών Φροντίδας και Κοινωνικής Πρόνοιας για Ευπαθείς Κοινωνικά Ομάδες και ΑμεΑ.	+	+	Π/Γ	1	3	Μάκρο	Μον		Ναι	Όχι
	Δράσεις εκσυγχρονισμού υφιστάμενων κτιριακών μονάδων και προσαρμογής τους στις νέες συνθήκες που δημιουργήθηκαν από την υγειονομική κρίση.	+	+	Π/Γ	1	3	Μάκρο	Μον		Ναι	Όχι
4Α.vi.1	Παρεμβάσεις ανάδειξης πολιτιστικών μνημείων, ώστε να καταστούν επισκέψιμα και αξιοποιήσιμα από την τοπική κοινωνία.	+	+	Π/Γ	1	3	Μάκρο	Μον		Ναι	Όχι
	Παρεμβάσεις ανάδειξης κτιρίων με αρχιτεκτονική και ιστορική σημασία για χρήση τους ως χώρους πολιτισμού.	+	+	Π/Γ	1	3	Μάκρο	Μον		Ναι	Όχι
5.i.1	Παρεμβάσεις Ολοκληρωμένης Αστικής Ανάπτυξης με ανάπτυξη συνεργειών μεταξύ παρεμβάσεων δημόσιου και	+	+++	Δ/Γ	2	3	Βράχυ	Μον		Ναι	Όχι

Τύπος Δράσης	Ενδεικτική Δράση	Επιπτώσεις στο κλίμα					Χρονικός οριζοντας εμφάνισης	Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Αθροιστικότητα ή συνέργεια	Διασυνοριακή διάσταση
		Χαρακτηρισμός	Κλίμακα/ Ένταση	Είδος	Πιθανότητα	Σημαντικότητα					
	ιδιωτικού χαρακτήρα.										
	Παρακολούθηση και περιορισμός της ατμοσφαιρικής ρύπανσης, της ηχορύπανσης και της ακτινοβολίας – Χρήση καινοτόμων τεχνολογιών.	+	+++	Δ/Γ	2	3	Βράχυ	Μον		Ναι	Όχι
	Δημιουργία μεγάλων χώρων πρασίνου στα πυκνοδομημένα αστικά κέντρα.	+	+++	Δ/Γ	2	3	Βράχυ	Μον		Ναι	Όχι
5.11.5	Υλοποίηση τοπικών στρατηγικών ΟΧΕ, για την προώθηση ενός νέου προτύπου χωρικής οργάνωσης της Περιφέρειας.	+	+++	Δ/Γ	2	2	Βράχυ	Μον		Ναι	Όχι

7.4.10. Επιπτώσεις στα υλικά περιουσιακά στοιχεία

Πίνακας 7. 36: Αξιολόγηση επιπτώσεων στα υλικά περιουσιακά στοιχεία των ενδεικτικών δράσεων κατά την εφαρμογή του Ε.Π Ήπειρος 2021 – 2027.

Τύπος Δράσης	Ενδεικτική Δράση	Επιπτώσεις στα υλικά περιουσιακά στοιχεία						Χρονικός ορίζοντας εμφάνισης	Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Αθροιστικότητα ή συνέργεια	Διασυνοριακή διάσταση
		Χαρακτηρισμός	Κλίμακα/ Ένταση	Είδος	Πιθανότητα	Σημαντικότητα						
1.i.1	Ενίσχυση της ικανότητας ερευνητικών φορέων με την δημιουργία νέων ερευνητικών κέντρων (κτιριακά, εξοπλισμός, λειτουργικές δαπάνες).	+	+++	Π/Γ	3	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι	
	Ολοκλήρωση αναγκών σε εργαστηριακό εξοπλισμό ερευνητικών φορέων της Περιφέρειας.	+	+++	Π/Γ	3	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι	
1.i.2	Σύσταση και λειτουργία Παρατηρητηρίου για την Έρευνα και Καινοτομία στην Περιφέρεια Ηπείρου.	+	+++	Π/Γ	3	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι	
1.i.3	Ενίσχυση επιχειρήσεων για ερευνητικά έργα (σε συνεργασία με ερευνητικούς φορείς).	+	+++	Π/Γ	3	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι	
	Δικτύωση / Μεταφορά τεχνολογίας και συνεργασία μεταξύ των επιχειρήσεων, των ερευνητικών κέντρων και του τομέα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.	+	+++	Π/Γ	3	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι	
1.ii.1.	Ενίσχυση επιχειρήσεων για τον ψηφιακό μετασχηματισμό (υλικοτεχνική υποδομή, εξοπλισμός, λογισμικό κλπ.).	+	+++	Π/Γ	3	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι	

Τύπος Δράσης	Ενδεικτική Δράση	Επιπτώσεις στα υλικά περιουσιακά στοιχεία					Χρονικός ορίζοντας εμφάνισης	Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Αθροιστικότητα ή συνέργεια	Διασυνοριακή διάσταση
		Χαρακτηρισμός	Κλίμακα/ Ένταση	Είδος	Πιθανότητα	Σημαντικότητα					
	Ενίσχυση επιχειρήσεων για τον ψηφιακό μετασχηματισμό τους στο πλαίσιο ολοκληρωμένων χωρικών επενδύσεων .	+	+++	Π/Γ	3	3	Βράχυ	Μov		Όχι	Όχι
1.ii.2	Ανάπτυξη και αναβάθμιση δημόσιων ψηφιακών υποδομών και υπηρεσιών τοπικού ή περιφερειακού χαρακτήρα, προς πολίτες και επιχειρήσεις, σε τομείς όπως ο πολιτισμός και ο τουρισμός, η υγεία κλπ.	+	+++	Π/Γ	3	3	Βράχυ	Μov		Όχι	Όχι
	Παροχή ηλεκτρονικών υπηρεσιών διαθέσιμων προς τους πολίτες, τις επιχειρήσεις και τη δημόσια διοίκηση.	+	+++	Π/Γ	3	3	Βράχυ	Μov		Όχι	Όχι
	Ψηφιακές εφαρμογές όπως έξυπνων πόλεων στο πλαίσιο των ολοκληρωμένων χωρικών επενδύσεων.	+	+++	Π/Γ	3	3	Βράχυ	Μov		Όχι	Όχι
1.iii.1.	Ενίσχυση νεοσύστατης επιχειρηματικότητας υψηλής προστιθέμενης αξίας στους τομείς προτεραιότητας της περιφερειακής διάστασης της ΕΣΣΕ.	+	+++	Π/Γ	3	3	Μέσο	Μov		Όχι	Όχι
1.iii.2	Ενίσχυση ΜΜΕ για επενδύσεις τεχνολογικού εκσυγχρονισμού, προσαρμογής της παραγωγικής διαδικασίας σε φιλική προς το περιβάλλον και υιοθέτησης παραγωγικών καινοτομιών.	+	+++	Π/Γ	3	3	Μέσο	Μov		Όχι	Όχι
2Α.ι.1	Έργα ενεργειακής αναβάθμισης δημόσιων κτιρίων με δυνατότητα ενσωμάτωσης έξυπνων συστημάτων	+	+++	Π/Γ	2	3	Βράχυ	Μov		Όχι	Όχι

Τύπος Δράσης	Ενδεικτική Δράση	Επιπτώσεις στα υλικά περιουσιακά στοιχεία						Χρονικός ορίζοντας εμφάνισης	Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Αθροιστικότητα ή συνέργεια	Διασυνοριακή διάσταση
		Χαρακτηρισμός	Κλίμακα/ Ένταση	Είδος	Πιθανότητα	Σημαντικότητα						
	διαχείρισης ενέργειας και αξιοποίησης ΑΠΕ. Προτεραιότητα θα δοθεί σε κτίρια με χαμηλή ενεργειακή απόδοση, στα οποία υπάρχει μεγάλο δυναμικό εξοικονόμησης ενέργειας (π.χ. σχολικά κτίρια, νοσοκομεία δυναμικότητας έως 450 κλίνες, αθλητικά κέντρα, κλπ), σε συνδυασμό με τον επιδεικτικό χαρακτήρα των ίδιων των κτιρίων και των συστημάτων που θα εφαρμοσθούν, ώστε να συμβάλουν στην ευαισθητοποίηση του πληθυσμού.											
	Έργα ενεργειακής αναβάθμισης και δημιουργικής επανάχρησης αναξιοποίητου δημόσιου κτιριακού αποθέματος.	+	+++	Π/Γ	2	3	Βράχου	Μον		Όχι	Όχι	
	Υλοποίηση παρεμβάσεων που προβλέπονται στα Σχέδια Διαχείρισης Βιώσιμης Ενέργειας των ΟΤΑ, όπως παρεμβάσεις στο σύστημα του δημοτικού φωτισμού και σηματοδότησης των αστικών κέντρων, παρεμβάσεις για τη βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης των αντλιοστασίων ύδρευσης και αποχέτευσης κα.	+	+++	Π/Γ	2	3	Βράχου	Μον		Όχι	Όχι	
2Α.ii.1	Υποστήριξη της σύστασης Ενεργειακών Κοινοτήτων (Ε.Κοιν.) για την αξιοποίηση ΑΠΕ και συγκεκριμένα της ηλιακής ενέργειας.	+	+++	Π/Γ	2	3	Βράχου	Μον		Όχι	Όχι	

Τύπος Δράσης	Ενδεικτική Δράση	Επιπτώσεις στα υλικά περιουσιακά στοιχεία					Χρονικός ορίζοντας εμφάνισης	Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Αθροιστικότητα ή συνέργεια	Διασυνοριακή διάσταση
		Χαρακτηρισμός	Κλίμακα/ Ένταση	Είδος	Πιθανότητα	Σημαντικότητα					
2Α.ΙV.1	Έργα αντιπλημμυρικής προστασίας (διευθέτηση οριοθετημένων ρεμάτων – χειμάρρων για την αύξηση της παροχτευτικότητας, την προστασία της κοίτης και τη ρύθμιση της ροής τους) στις Ζώνες Δυνητικά Υψηλού Κινδύνου του Υδατικού Διαμερίσματος Ηπείρου.	+	+++	Π/Γ	3	3	Βράχυ	Μov		Όχι	Όχι
	Έργα κατασκευής νέων και αναβάθμισης υφιστάμενων δικτύων αποχέτευσης όμβριων υδάτων στις Ζώνες Δυνητικά Υψηλού Κινδύνου του Υδατικού Διαμερίσματος Ηπείρου.	+	+++	Π/Γ	3	3	Βράχυ	Μov		Όχι	Όχι
	Μελέτες και έργα για την προστασία από διάβρωση ακτών και κατάκλυσης περιοχών από θαλάσσια ύδατα.	+	+++	Π/Γ	3	3	Βράχυ	Μov		Όχι	Όχι
	Μελέτες και έργα για την προστασία από κατολισθητικά φαινόμενα.	+	+++	Π/Γ	3	3	Βράχυ	Μov		Όχι	Όχι
2Α.ΙV.2	Μελέτες και παρεμβάσεις ενίσχυσης για την αντισεισμική προστασία σε δημόσια κτίρια υψηλής συνάθροισης κοινού (δημόσια κτίρια διοίκησης, εκπαίδευσης, παροχής υπηρεσιών υγείας και κοινωνικών υπηρεσιών, αθλητικοί χώροι κ.λ.π.)	+	+++	Π/Γ	3	3	Βράχυ	Μov		Όχι	Όχι
2Α.V.2	Κάλυψη οικισμών που όλο το χρόνο (κατά προτεραιότητα) ή εποχικά δεν έχουν επάρκεια πόσιμοι νερού, σε συνάρτηση	+	+++	Π/Γ	3	3	Βράχυ	Μov		Όχι	Όχι

Τύπος Δράσης	Ενδεικτική Δράση	Επιπτώσεις στα υλικά περιουσιακά στοιχεία						Χρονικός ορίζοντας εμφάνισης	Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Αθροιστικότητα ή συνέργεια	Διασυνοριακή διάσταση
		Χαρακτηρισμός	Κλίμακα/ Ένταση	Είδος	Πιθανότητα	Σημαντικότητα						
	με τον πληθυσμό τους, με έργα υδροληψίας και εξωτερικά ή/και εσωτερικά δίκτυα (νέα δίκτυα ή/και αντικατάσταση υφισταμένων δικτύων εφόσον πρόκειται για παλιά δίκτυα με μεγάλες διαρροές ή/και επικίνδυνα υλικά κατασκευής)											
	Αντιμετώπιση επειγόντων προβλημάτων ποιότητας (καταρχήν σύμφωνα με τις δεσμευτικές και δευτερευόντως με τις ενδεικτικές παραμέτρους της Οδηγίας για το πόσιμο νερό) με νέες εγκαταστάσεις επεξεργασίας ή αναβάθμιση υφισταμένων εγκαταστάσεων ή/και νέες πηγές υδροληψίας.	+	+++	Π/Γ	3	3	Βράχυ	Μον			Όχι	Όχι
	Αντικατάσταση δικτύων ύδρευσης από μόλυβδο, παλαιών (άνω της 30ετίας) δικτύων ύδρευσης από αμίαντο ή χάλυβα με μεγάλες διαρροές, παλαιών (άνω 30ετίας) δικτύων με μεγάλες διαρροές.	+	+++	Π/Γ	3	3	Βράχυ	Μον			Όχι	Όχι
	Έργα αντικατάστασης δικτύων ύδρευσης που συνοδεύονται από εγκατάσταση συστημάτων τηλεμετρίας, τηλε-ελέγχου.	+	+++	Π/Γ	3	3	Βράχυ	Μον			Όχι	Όχι
2Α.ν.3	Κατασκευή, αναβάθμιση και επέκταση εγκαταστάσεων επεξεργασίας λυμάτων και δικτύων αποχέτευσης.	+	+++	Π/Γ	3	3	Βράχυ	Μον			Όχι	Όχι
2Α.νι.1	Ολοκλήρωση των Πράσινων Σημείων στην Περιφέρεια Ηπείρου σύμφωνα με τον αναθεωρημένο ΠΕΣΔΑ (αφορά	+	+++	Π/Γ	3	3	Βράχυ	Μον			Όχι	Όχι

Τύπος Δράσης	Ενδεικτική Δράση	Επιπτώσεις στα υλικά περιουσιακά στοιχεία					Χρονικός οριζοντας εμφάνισης	Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Αθροιστικότητα ή συνέργεια	Διασυνοριακή διάσταση
		Χαρακτηρισμός	Κλίμακα/ Ένταση	Είδος	Πιθανότητα	Σημαντικότητα					
	τους μικρότερους πληθυσμιακά Δήμους της Περιφέρειας). Δράσεις και έργα μικρής κλίμακας ή τοπικού ενδιαφέροντος, σύμφωνα με τα επικαιροποιημένα Τοπικά Σχέδια Διαχείρισης Απορριμμάτων.	+	+++	Π/Γ	3	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
2B.viii.1	Ολοκληρωμένες παρεμβάσεις που συνδυάζουν δίκτυα ποδηλατοδρόμων με πεζοδρόμια ή/και δρόμους ήπιας κυκλοφορίας.	+	+++	Π/Γ	3	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
3.i.i.1	Ανακατασκευή/εκσυγχρονισμός των οδικών υποδομών του ΔΕΔ-Μ εντός της Περιφέρειας Ηπείρου, λαμβάνοντας υπόψη τον κατάλογο έργων και τις προτεραιότητες που αφορούν αποκλειστικά το οδικό δίκτυο στην Περιφέρεια Ηπείρου, όπως προσδιορίζονται στο Στρατηγικό Πλαίσιο Επενδύσεων Μεταφορών (ΣΠΕΜ) και στο Εθνικό Στρατηγικό Σχέδιο Μεταφορών / Εξειδίκευση για την Περιφέρεια Ηπείρου.	+	+++	Π/Γ	2	2	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
3.ii.1.	Οδικές υποδομές του εθνικού, επαρχιακού και τοπικού δικτύου για την αναβάθμιση ενδοπεριφερειακής κινητικότητας με έμφαση στη σύνδεση με αστικά, εμπορικά, οικονομικά κέντρα και τουριστικούς πόλους της Περιφέρειας.	+	+++	Π/Γ	2	2	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι

Τύπος Δράσης	Ενδεικτική Δράση	Επιπτώσεις στα υλικά περιουσιακά στοιχεία						Χρονικός ορίζοντας εμφάνισης	Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Αθροιστικότητα ή συνέργεια	Διασυνοριακή διάσταση
		Χαρακτηρισμός	Κλίμακα/ Ένταση	Είδος	Πιθανότητα	Σημαντικότητα						
	Οδικές υποδομές του εθνικού, επαρχιακού και τοπικού δικτύου για την αναβάθμιση ενδοπεριφερειακής κινητικότητας με έμφαση στη σύνδεση με αστικά, εμπορικά, οικονομικά κέντρα και τουριστικούς πόλους της Περιφέρειας. (Απαλλοτριωση)	-	---	Π/Γ	2	3	Βράχυ	Μον	Μ/Α	Όχι	Όχι	
3.ii.2	Αναβάθμιση οδικού δικτύου (εθνικό, επαρχιακό, τοπικό δίκτυο) και βελτίωση της οδικής υποδομής και του εξοπλισμού της.	+	+++	Π/Γ	2	2	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι	
	Αναβάθμιση οδικού δικτύου (εθνικό, επαρχιακό, τοπικό δίκτυο) και βελτίωση της οδικής υποδομής και του εξοπλισμού της. (Απαλλοτριωση)	-	---	Π/Γ	2	3	Βράχυ	Μον	Μ/Α	Όχι	Όχι	
4A.ii.1	Δημιουργία νέων δομών προσχολικής εκπαίδευσης και φροντίδας.	+	+++	Π/Γ	2	2	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι	
	Εκσυγχρονισμός και αναβάθμιση των υφιστάμενων δομών παιδικής φροντίδας.	+	+++	Π/Γ	2	2	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι	
	Δράσεις εκσυγχρονισμού υφιστάμενων κτιριακών μονάδων και προσαρμογής τους στις νέες συνθήκες που δημιουργήθηκαν από την υγειονομική κρίση.	+	+++	Π/Γ	2	2	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι	
4A.ii.2	Δημιουργία νέων δομών εγκαταστάσεων Α & Β βάρθμιας Εκπαίδευσης.	+	+++	Π/Γ	2	2	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι	

Τύπος Δράσης	Ενδεικτική Δράση	Επιπτώσεις στα υλικά περιουσιακά στοιχεία						Χρονικός οριζοντας εμφάνισης	Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Αθροιστικότητα ή συνέργεια	Διασυνοριακή διάσταση
		Χαρακτηρισμός	Κλίμακα/ Ένταση	Είδος	Πιθανότητα	Σημαντικότητα						
	Εκσυγχρονισμός και η αναβάθμιση των υφιστάμενων δομών Α & Β βάρθμιας Εκπαίδευσης.	+	+++	Π/Γ	2	2	Βράχυ	Μον			Όχι	Όχι
	Δράσεις εκσυγχρονισμού υφιστάμενων κτιριακών μονάδων και προσαρμογής τους στις νέες συνθήκες που δημιουργήθηκαν από την υγειονομική κρίση.	+	+++	Π/Γ	2	2	Βράχυ	Μον			Όχι	Όχι
4Α.ii.3	Εκσυγχρονισμός και αναβάθμιση υφιστάμενων υποδομών και εξοπλισμού μονάδων Γ βάρθμιας Εκπαίδευσης.	+	+++	Π/Γ	2	2	Βράχυ	Μον			Όχι	Όχι
	Δράσεις εκσυγχρονισμού υφιστάμενων κτιριακών μονάδων και προσαρμογής τους στις νέες συνθήκες που δημιουργήθηκαν από την υγειονομική κρίση.	+	+++	Π/Γ	2	2	Βράχυ	Μον			Όχι	Όχι
4Α.ii.4	Εκσυγχρονισμός και αναβάθμιση των υφιστάμενων δημόσιων δομών μεταλυκειακής εκπαίδευσης, αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης, ΕΠΑ.Σ. και δια βίου μάθησης.	+	+++	Π/Γ	2	2	Βράχυ	Μον			Όχι	Όχι
	Δράσεις εκσυγχρονισμού υφιστάμενων κτιριακών μονάδων και προσαρμογής τους στις νέες συνθήκες που δημιουργήθηκαν από την υγειονομική κρίση.	+	+++	Π/Γ	2	2	Βράχυ	Μον			Όχι	Όχι

Τύπος Δράσης	Ενδεικτική Δράση	Επιπτώσεις στα υλικά περιουσιακά στοιχεία						Χρονικός ορίζοντας εμφάνισης	Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Αθροιστικότητα ή συνέργεια	Διασυνοριακή διάσταση
		Χαρακτηρισμός	Κλίμακα/ Ένταση	Είδος	Πιθανότητα	Σημαντικότητα						
4Α.iii.1	Ολοκληρωμένες παρεμβάσεις για την βελτίωση της προσβασιμότητας των ατόμων με αναπηρίες σε δημόσια κτίρια, σε σημεία τοπικού ενδιαφέροντος, σε κοινόχρηστους χώρους αναψυχής (πάρκα, πλατείες κλπ.), σε δομές πολιτισμού, αθλητισμού κλπ.	+	+++	Π/Γ	2	2	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι	
4Α.iii.2	Βελτίωση υποδομών ή δημιουργία νέων για περιθωριοποιημένες κοινότητες όπως Ρομά κλπ.	+	+++	Π/Γ	2	2	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι	
4Α. iv.1	Βελτίωση υποδομών ή δημιουργία νέων για κοινότητες όπως Μετανάστες, Πρόσφυγες, Αιτούντες Άσυλο κλπ.	+	+++	Π/Γ	2	2	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι	
4Α.v.1	Ενίσχυση και επέκταση των κτιριακών εγκαταστάσεων των Δομών Υγείας της Περιφέρειας Ηπείρου και προσαρμογής τους στις νέες συνθήκες που δημιουργήθηκαν από την υγειονομική κρίση.	+	+++	Π/Γ	2	2	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι	
	Εκσυγχρονισμός και αναβάθμιση του υγειονομικού εξοπλισμού των Δομών Υγείας της Περιφέρειας Ηπείρου.	+	+++	Π/Γ	2	2	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι	
4Α.v.2	Δημιουργία νέων και εκσυγχρονισμός - αναβάθμιση των υφιστάμενων δομών Φροντίδας και Κοινωνικής Πρόνοιας για Ευπαθείς Κοινωνικά Ομάδες και ΑμεΑ.	+	+++	Π/Γ	2	2	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι	

Τύπος Δράσης	Ενδεικτική Δράση	Επιπτώσεις στα υλικά περιουσιακά στοιχεία					Χρονικός ορίζοντας εμφάνισης	Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Αθροιστικότητα ή συνέργεια	Διασυνοριακή διάσταση
		Χαρακτηρισμός	Κλίμακα/ Ένταση	Είδος	Πιθανότητα	Σημαντικότητα					
	Δράσεις εκσυγχρονισμού υφιστάμενων κτιριακών μονάδων και προσαρμογής τους στις νέες συνθήκες που δημιουργήθηκαν από την υγειονομική κρίση.	+	+++	Π/Γ	2	2	Βράχυ	Μov		Όχι	Όχι
4Α.νι.1	Παρεμβάσεις ανάδειξης πολιτιστικών μνημείων, ώστε να καταστούν επισκέψιμα και αξιοποιήσιμα από την τοπική κοινωνία.	+	+++	Π/Γ	2	2	Βράχυ	Μov		Όχι	Όχι
	Παρεμβάσεις ανάδειξης κτιρίων με αρχιτεκτονική και ιστορική σημασία για χρήση τους ως χώρους πολιτισμού.	+	+++	Π/Γ	2	2	Βράχυ	Μov		Όχι	Όχι
4Β.α.1	Ενίσχυση ΜΜΕ για δημιουργία Νέων Θέσεων Εργασίας (ΝΘΕ)	+	+++	Δ/Γ	2	3	Μέσο	Μov		Όχι	Όχι
	Ενίσχυση της αυταπασχόλησης (ΝΕΕ).	+	+++	Δ/Γ	2	3	Μέσο	Μov		Όχι	Όχι
4Β.α.2	Ενίσχυση ΜΜΕ για δημιουργία Νέων Θέσεων Εργασίας (ΝΘΕ) με την πρόσληψη ανέργων με υψηλά τυπικά προσόντα σε επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στους τομείς προτεραιότητας της περιφερειακής διάστασης της Εθνικής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης.	+	+++	Δ/Γ	2	3	Μέσο	Μov		Όχι	Όχι
	Ενίσχυση της αυταπασχόλησης (ΝΕΕ) με την υποστήριξη ανέργων με υψηλά τυπικά προσόντα, για την έναρξη άσκησης επαγγελματικής δραστηριότητας συναφούς με την ειδικότητά τους στους τομείς προτεραιότητας της	+	+++	Δ/Γ	2	3	Μέσο	Μov		Όχι	Όχι

Τύπος Δράσης	Ενδεικτική Δράση	Επιπτώσεις στα υλικά περιουσιακά στοιχεία						Χρονικός ορίζοντας εμφάνισης	Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Αθροιστικότητα ή συνέργεια	Διασυνοριακή διάσταση
		Χαρακτηρισμός	Κλίμακα/ Ένταση	Είδος	Πιθανότητα	Σημαντικότητα						
	περιφερειακής διάστασης της Εθνικής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης.											
4B.α.4	Ενισχύσεις επιχειρήσεων Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας (ΚΑ.Λ.Ο.).	+	+++	Δ/Γ	2	3	Μέσο	Μον			Όχι	Όχι
4B.ι.1.	Δράσεις υποστήριξης των Ρομά για βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης (διαχείριση χώρων μεγκατάστασης, βελτίωση συνθηκών διαβίωσης).	+	++	Π/Γ	1	2	Βράχυ	Μον			Όχι	Όχι
4B.ι.α.1	Κέντρα Κοινότητας με παραρτήματα Ρομά, Κέντρα Ένταξης Μεταναστών (ΚΕΜ), Κινητές Μονάδες, Προώθηση Διαπολιτισμικής Διαμεσολάβησης στα Κέντρα Κοινότητας / ΚΕΜ.	+	++	Π/Γ	2	3	Βράχυ	Μον			Όχι	Όχι
4B.ι.α.2	Δομές Παροχής Βασικών Αγαθών όπως Κοινωνικά Παντοπωλεία & Παροχής Συσσιτίου, Κοινωνικά Φαρμακεία.	+	++	Π/Γ	2	3	Βράχυ	Μον			Όχι	Όχι
4B.ι.α.3	Κέντρα Δημέρευσης και Ημερήσιας Φροντίδας ΑμεΑ (ΚΔΗΦ).	+	++	Π/Γ	2	3	Βράχυ	Μον			Όχι	Όχι
	Στέγες Υποστηριζόμενης Διαβίωσης (ΣΥΔ) για ΑμεΑ, Μετανάστες ΑμεΑ, Εφήβους.	+	++	Π/Γ	2	3	Βράχυ	Μον			Όχι	Όχι
	Κέντρα Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων (ΚΗΦΗ).	+	++	Π/Γ	2	3	Βράχυ	Μον			Όχι	Όχι
4B.ι.α.4	Ανάπτυξη ξενώνων άμεσης υποδοχής και βραχείας φιλοξενίας προς αναδοχή.	+	++	Π/Γ	2	3	Βράχυ	Μον			Όχι	Όχι

Τύπος Δράσης	Ενδεικτική Δράση	Επιπτώσεις στα υλικά περιουσιακά στοιχεία					Χρονικός ορίζοντας εμφάνισης	Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Αθροιστικότητα ή συνέργεια	Διασυνοριακή διάσταση
		Χαρακτηρισμός	Κλίμακα/ Ένταση	Είδος	Πιθανότητα	Σημαντικότητα					
4B.1α.5	Δίκτυο δομών υποστήριξης γυναικών θυμάτων βίας (περιλαμβάνεται η λειτουργία Κέντρων Συμβουλευτικής Υποστήριξης γυναικών θυμάτων βίας σε τοπικό επίπεδο, καθώς και η λειτουργία ξενώνων φιλοξενίας).	+	++	Π/Γ	2	3	Βράχυ	Μov		Όχι	Όχι
4B.1α.6	Πρόγραμμα κοινωνικού φροντιστή και προσωπικού βοηθού ΑΜΕΑ, ηλικιωμένων κλπ.	+	++	Π/Γ	2	3	Βράχυ	Μov		Όχι	Όχι
4B.1α.7	Ενίσχυση Υπηρεσιών Πρωτοβάθμιας Φροντίδας Υγείας. Συνέχιση λειτουργίας των μονάδων πρωτοβάθμιας φροντίδας υγείας όπως ΤΟΜΥ, ΚΟΜΥ και χρηματοδότηση νέων δράσεων, όπως ομάδες ειδικού σκοπού για παροχή υπηρεσιών στην κοινότητα και κατ'οίκον.	+	++	Π/Γ	2	3	Βράχυ	Μov		Όχι	Όχι
	Ενίσχυση Υπηρεσιών Δημόσιας Υγείας.	+	++	Π/Γ	2	3	Βράχυ	Μov		Όχι	Όχι
	Ενίσχυση Υπηρεσιών Ψυχικής Υγείας.	+	++	Π/Γ	2	3	Βράχυ	Μov		Όχι	Όχι
	Συνέχιση υλοποίησης δράσεων ολοκληρωμένης κοινοτικής θεραπείας, κατ'οίκον νοσηλείας από κινητές μονάδες, υποστήριξης ατόμων πασχόντων από άνοια, και παιδοψυχιατρικής υποστήριξης. Χρηματοδότηση νέων δράσεων στεγαστικών δομών, μονάδων	+	++	Π/Γ	2	3	Βράχυ	Μov		Όχι	Όχι

Τύπος Δράσης	Ενδεικτική Δράση	Επιπτώσεις στα υλικά περιουσιακά στοιχεία						Χρονικός ορίζοντας εμφάνισης	Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Αθροιστικότητα ή συνέργεια	Διασυνοριακή διάσταση
		Χαρακτηρισμός	Κλίμακα/ Ένταση	Είδος	Πιθανότητα	Σημαντικότητα						
	παιδιών και εφήβων, έγκαιρης παρέμβασης στην ψύχωση, αυτισμού, κέντρων ημέρας και κινητών μονάδων κα.											
	Ανάπτυξη Υπηρεσιών για την Αντιμετώπισης της Εξάρτησης (Αλκοόλ, Ναρκωτικές Ουσίες κλπ.).	+	++	Π/Γ	2	3	Βράχυ	Μον			Όχι	Όχι
	Συνέχιση λειτουργίας της μονάδας σωματικής αποτοξίνωσης, του πολυδύναμου κέντρου αντιμετώπισης, της κινητής μονάδας καθώς και υλοποίησης προγραμμάτων κοινωνικής ένταξης. Χρηματοδότηση νέων δράσεων για προστασία εξαρτημένων & γονεϊκής στήριξης.	+	++	Π/Γ	2	3	Βράχυ	Μον			Όχι	Όχι
4B.1α.8	Υποστήριξη της λειτουργίας του Παρατηρητηρίου Κοινωνικής Ένταξης στην Περιφέρεια Ηπείρου.	+	++	Π/Γ	2	3	Βράχυ	Μον			Όχι	Όχι
5.1.1	Παρεμβάσεις Ολοκληρωμένης Αστικής Ανάπτυξης με ανάπτυξη συνεργειών μεταξύ παρεμβάσεων δημόσιου και ιδιωτικού χαρακτήρα.	+	+++	Π/Γ	1	2	Βράχυ	Μον			Όχι	Όχι
	Παρεμβάσεις βελτίωσης της λειτουργικότητας του αστικού χώρου.	+	+++	Π/Γ	1	2	Βράχυ	Μον			Όχι	Όχι
	Παρεμβάσεις για την ορθολογική διαχείριση του ελεύθερου δημόσιου χώρου.	+	+++	Π/Γ	1	2	Βράχυ	Μον			Όχι	Όχι

Τύπος Δράσης	Ενδεικτική Δράση	Επιπτώσεις στα υλικά περιουσιακά στοιχεία					Χρονικός ορίζοντας εμφάνισης	Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Αθροιστικότητα ή συνέργεια	Διασυνοριακή διάσταση
		Χαρακτηρισμός	Κλίμακα/ Ένταση	Είδος	Πιθανότητα	Σημαντικότητα					
	Δημιουργία μεγάλων χώρων πρασίνου στα πυκνοδομημένα αστικά κέντρα.	+	+++	Π/Γ	1	2	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι

7.4.11. Επιπτώσεις στην πολιτιστική κληρονομιά, στην αρχιτεκτονική και αρχαιολογική κληρονομιά

Πίνακας 7. 37: Αξιολόγηση επιπτώσεων στην πολιτιστική, στην αρχιτεκτονική και αρχαιολογική κληρονομιά των ενδεικτικών δράσεων κατά την εφαρμογή του Ε.Π Ήπειρος 2021 – 2027.

Επιπτώσεις στην πολιτιστική, στην αρχιτεκτονική και αρχαιολογική κληρονομιά											
Τύπος Δράσης	Ενδεικτική Δράση	Χαρακτηρισμός	Κλίμακα/ Ένταση	Είδος	Πιθανότητα	Σημαντικότητα	Χρονικός ορίζοντας εμφάνισης	Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Αθροιστικότητα ή συνέργεια	Διασυνοριακή διάσταση
1.ii.1	Ενίσχυση επιχειρήσεων για τον ψηφιακό μετασχηματισμό (υλικοτεχνική υποδομή, εξοπλισμός, λογισμικό κλπ.).	+	+++	Π/Γ	3	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
	Ενίσχυση επιχειρήσεων για τον ψηφιακό μετασχηματισμό τους στο πλαίσιο ολοκληρωμένων χωρικών επενδύσεων.	+	+++	Π/Γ	3	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
1.ii.2	Ανάπτυξη και αναβάθμιση δημόσιων ψηφιακών υποδομών και υπηρεσιών τοπικού ή περιφερειακού χαρακτήρα, προς πολίτες και επιχειρήσεις, σε τομείς όπως ο πολιτισμός και ο τουρισμός, η υγεία κλπ.	+	+++	Π/Γ	3	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
	Παροχή ηλεκτρονικών υπηρεσιών διαθέσιμων προς τους πολίτες, τις επιχειρήσεις και τη δημόσια διοίκηση.	+	+++	Π/Γ	3	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
	Ψηφιακές εφαρμογές όπως έξυπνων πόλεων στο πλαίσιο των ολοκληρωμένων χωρικών επενδύσεων.	+	+++	Π/Γ	3	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
1.iii.2	Αναβάθμιση τουριστικού προϊόντος, μέσω της ενίσχυσης ολοκληρωμένων επιχειρηματικών σχεδίων ΜΜΕ.	+	+++	Π/Γ	3	3	Μέσο	Μον		Όχι	Όχι
2Α.iv1	Έργα αντιπλημμυρικής προστασίας (διευθέτηση οριοθετημένων ρεμάτων – χειμάρρων για την αύξηση της	+	+++	Π/Γ	3	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι

Επιπτώσεις στην πολιτιστική, στην αρχιτεκτονική και αρχαιολογική κληρονομιά											
Τύπος Δράσης	Ενδεικτική Δράση	Χαρακτηρισμός	Κλίμακα/ Ένταση	Είδος	Πιθανότητα	Σημαντικότητα	Χρονικός οριζοντας εμφάνισης	Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Αθροιστικότητα ή συνέργεια	Διασυνοριακή διάσταση
	παροχετευτικότητας, την προστασία της κοίτης και τη ρύθμιση της ροής τους) στις Ζώνες Δυνητικά Υψηλού Κινδύνου του Υδατικού Διαμερίσματος Ηπείρου.										
	Έργα κατασκευής νέων και αναβάθμισης υφιστάμενων δικτύων αποχέτευσης όμβριων υδάτων στις Ζώνες Δυνητικά Υψηλού Κινδύνου του Υδατικού Διαμερίσματος Ηπείρου.	+	+++	Π/Γ	3	3	Βράχου	Μον		Όχι	Όχι
	Μελέτες και έργα για την προστασία από διάβρωση ακτών και κατάκλυση περιοχών από θαλάσσια ύδατα.	+	+++	Π/Γ	3	3	Βράχου	Μον		Όχι	Όχι
	Μελέτες και έργα για την προστασία από κατολισθητικά φαινόμενα.	+	+++	Π/Γ	3	3	Βράχου	Μον		Όχι	Όχι
	Προμήθεια εξοπλισμού για την ενίσχυση των δομών πολιτικής προστασίας τοπικής εμβέλειας (Ο.Τ.Α. Α' & Β' βαθμού) για την αντιμετώπιση καταστροφών.	+	+++	Π/Γ	3	3	Βράχου	Μον		Όχι	Όχι
	Προμήθεια εξοπλισμού για την ενίσχυση των τοπικών δομών πυρόσβεσης δασικών πυρκαγιών.	+	+++	Π/Γ	3	3	Βράχου	Μον		Όχι	Όχι
2Α.ΙV.2	Μελέτες και παρεμβάσεις ενίσχυσης για την αντισεισμική προστασία σε δημόσια κτίρια υψηλής συνάθροισης κοινού (δημόσια κτίρια διοίκησης, εκπαίδευσης, παροχής	+	+++	Π/Γ	3	3	Βράχου	Μον		Όχι	Όχι

Επιπτώσεις στην πολιτιστική, στην αρχιτεκτονική και αρχαιολογική κληρονομιά											
Τύπος Δράσης	Ενδεικτική Δράση	Χαρακτηρισμός	Κλίμακα/ Ένταση	Είδος	Πιθανότητα	Σημαντικότητα	Χρονικός ορίζοντας εμφάνισης	Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Αθροιστικότητα ή συνέργεια	Διασυνοριστική διάσταση
	υπηρεσιών υγείας και κοινωνικών υπηρεσιών, αθλητικοί χώροι κ.λ.π.).										
3.i.1	Ανακατασκευή/εκσυγχρονισμός των οδικών υποδομών του ΔΕΔ-Μ εντός της Περιφέρειας Ηπείρου, λαμβάνοντας υπόψη τον κατάλογο έργων και τις προτεραιότητες που αφορούν αποκλειστικά το οδικό δίκτυο στην Περιφέρεια Ηπείρου, όπως προσδιορίζονται στο Στρατηγικό Πλαίσιο Επενδύσεων Μεταφορών (ΣΠΕΜ) και στο Εθνικό Στρατηγικό Σχέδιο Μεταφορών / Εξειδίκευση για την Περιφέρεια Ηπείρου.	+	+++	Π/Γ	2	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
3.ii.1	Οδικές υποδομές του εθνικού, επαρχιακού και τοπικού δικτύου για την αναβάθμιση ενδοπεριφερειακής κινητικότητας με έμφαση στη σύνδεση με αστικά, εμπορικά, οικονομικά κέντρα και τουριστικούς πόλους της Περιφέρειας.	+	+++	Π/Γ	2	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
3.ii.2	Αναβάθμιση οδικού δικτύου (εθνικό, επαρχιακό, τοπικό δίκτυο) και βελτίωση της οδικής υποδομής και του εξοπλισμού της.	+	+++	Π/Γ	2	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
4A.ii.1	Δημιουργία νέων δομών προσχολικής εκπαίδευσης και φροντίδας.	+	++	Π/Γ	1	2	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι

Επιπτώσεις στην πολιτιστική, στην αρχιτεκτονική και αρχαιολογική κληρονομιά											
Τύπος Δράσης	Ενδεικτική Δράση	Χαρακτηρισμός	Κλίμακα/ Ένταση	Είδος	Πιθανότητα	Σημαντικότητα	Χρονικός οριζοντας εμφάνισης	Διάρκεια	Αναστροφικότητα	Αθροιστικότητα ή συνέργεια	Διασυνοριστική διάσταση
	Εκσυγχρονισμός και αναβάθμιση των υφιστάμενων δομών παιδικής φροντίδας.	+	++	Π/Γ	1	2	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
	Δράσεις εκσυγχρονισμού υφιστάμενων κτιριακών μονάδων και προσαρμογής τους στις νέες συνθήκες που δημιουργήθηκαν από την υγειονομική κρίση.	+	++	Π/Γ	1	2	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
4A.ii.2	Δημιουργία νέων δομών εγκαταστάσεων Α & Β βάρθμιας Εκπαίδευσης.	+	++	Π/Γ	1	2	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
	Εκσυγχρονισμός και η αναβάθμιση των υφιστάμενων δομών Α & Β βάρθμιας Εκπαίδευσης.	+	++	Π/Γ	1	2	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
	Δράσεις εκσυγχρονισμού υφιστάμενων κτιριακών μονάδων και προσαρμογής τους στις νέες συνθήκες που δημιουργήθηκαν από την υγειονομική κρίση.	+	++	Π/Γ	1	2	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
4A.ii.3	Εκσυγχρονισμός και αναβάθμιση υφιστάμενων υποδομών και εξοπλισμού μονάδων Γ βάρθμιας Εκπαίδευσης.	+	++	Π/Γ	1	2	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
	Δράσεις εκσυγχρονισμού υφιστάμενων κτιριακών μονάδων και προσαρμογής τους στις νέες συνθήκες που δημιουργήθηκαν από την υγειονομική κρίση.	+	++	Π/Γ	1	2	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι

Επιπτώσεις στην πολιτιστική, στην αρχιτεκτονική και αρχαιολογική κληρονομιά											
Τύπος Δράσης	Ενδεικτική Δράση	Χαρακτηρισμός	Κλίμακα/ Ένταση	Είδος	Πιθανότητα	Σημαντικότητα	Χρονικός οριζοντας εμφάνισης	Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Αθροιστικότητα ή συνέργεια	Διασυνοριστική διάσταση
4A.ii.4	Εκσυγχρονισμός και αναβάθμιση των υφιστάμενων δημόσιων δομών μεταλυκειακής εκπαίδευσης, αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης, ΕΠΑ.Σ. και δια βίου μάθησης.	+	++	Π/Γ	1	2	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
	Δράσεις εκσυγχρονισμού υφιστάμενων κτιριακών μονάδων και προσαρμογής τους στις νέες συνθήκες που δημιουργήθηκαν από την υγειονομική κρίση.	+	++	Π/Γ	1	2	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
4A.vi.1	Παρεμβάσεις ανάδειξης πολιτιστικών μνημείων, ώστε να καταστούν επισκέψιμα και αξιοποιήσιμα από την τοπική κοινωνία.	+	+++	Π/Γ	2	2	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
	Παρεμβάσεις ανάδειξης κτιρίων με αρχιτεκτονική και ιστορική σημασία για χρήση τους ως χώρους πολιτισμού.	+	+++	Π/Γ	2	2	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
4A.vi.2	Εκπόνηση ολοκληρωμένου προγράμματος τουριστικής προβολής της Περιφέρειας.	+	+++	Π/Γ	2	2	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
4B.η.4	Συμμετοχή σε κοινωνικά δρώμενα όπως αθλητικές και πολιτιστικές δραστηριότητες κλπ. (η δράση αφορά κάλυψη μηνιαίας δαπάνης για συμμετοχή των ατόμων σε αθλητικές, καλλιτεχνικές ή πολιτιστικές δραστηριότητες).	+	+++	Π/Γ	2	2	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι

Επιπτώσεις στην πολιτιστική, στην αρχιτεκτονική και αρχαιολογική κληρονομιά											
Τύπος Δράσης	Ενδεικτική Δράση	Χαρακτηρισμός	Κλίμακα/ Ένταση	Είδος	Πιθανότητα	Σημαντικότητα	Χρονικός ορίζοντας εμφάνισης	Διάρκεια	Αναστροφικότητα	Αθροιστικότητα ή συνέργεια	Διασυνοριστική διάσταση
4B.θ.1	Ολοκληρωμένες δράσεις ένταξης ΥΤΧ στην αγορά εργασίας, συμπεριλαμβανομένης της καταπολέμησης του ψυφιακού αποκλεισμού. Στο πλαίσιο της δράσης θα παρασχεθούν υπηρεσίες κοινωνικής ένταξης, παροχής εξειδικευμένης υποστήριξης στα διάφορα στάδια της διαδικασίας ένταξης, εξειδικευμένης κατάρτισης (εκμάθηση γλώσσας, επαγγελματική κατάρτιση κ.λπ.) και προσφοράς προσιτών λύσεων στέγασης εστιάζοντας στην ένταξη των ΥΤΧ στην αγορά εργασίας.	+	++	Π/Γ	2	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
	Μαθήματα ελληνικής γλώσσας σε Υπηκόους Τρίτων Χωρών.	+	++	Π/Γ	2	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
	Δράσεις ενημέρωσης των ΥΤΧ (περιλαμβανομένων των μεταναστών) σε θέματα που θα συμβάλλουν στην προσαρμογή τους στις τοπικές κοινωνίες.	+	++	Π/Γ	2	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
	Δράσεις ενσωμάτωσης στις τοπικές κοινωνίες υποδοχής των ΥΤΧ (πχ. κοινές αθλητικές και πολιτιστικές δραστηριότητες).	+	++	Π/Γ	2	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
4B.β.2	Συμμετοχή σε Δραστηριότητες (Θέατρο, φωτογραφία, μουσική, χορός, αθλήματα, κ.α),	+	+	Π/Γ	2	2	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι

Επιπτώσεις στην πολιτιστική, στην αρχιτεκτονική και αρχαιολογική κληρονομιά											
Τύπος Δράσης	Ενδεικτική Δράση	Χαρακτηρισμός	Κλίμακα/ Ένταση	Είδος	Πιθανότητα	Σημαντικότητα	Χρονικός οριζοντας εμφάνισης	Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Αθροιστικότητα ή συνέργεια	Διασυνοριακή διάσταση
5.i.i.1	Προστασία και ανάδειξη των ιστορικών κέντρων.	+	+++	Π/Γ	1	2	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι
5.ii.1	Υλοποίηση τοπικών στρατηγικών ΟΧΕ, για την προώθηση ενός νέου προτύπου χωρικής οργάνωσης της Περιφέρειας.	+	+++	Π/Γ	2	3	Βράχυ	Μον		Όχι	Όχι

7.5 Συνολική αξιολόγηση των επιπτώσεων στο περιβάλλον του Ε.Π.

Στον ακόλουθο πίνακα παρουσιάζεται η συνολική αξιολόγηση των επιπτώσεων στο περιβάλλον από την υλοποίηση του Ε.Π. Ηπείρου 2021-2027, ανά Ειδικό Στόχο και περιβαλλοντικό τομέα.

Ο συμβολισμός που χρησιμοποιείται είναι ο εξής:

- Θετική συνεισφορά:
- Αρνητική συνεισφορά:
- Θετική ή/και αρνητική συνεισφορά:
- Μηδενική συνεισφορά:
- Μηδενική ή αρνητική συνεισφορά:

Πίνακας 7. 38: Συνολική αξιολόγηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων του Ε.Π.

Ειδικός Στόχος	Τομείς περιβαλλοντικών επιπτώσεων													Τοπιο	Αειφόρος ανάπτυξη
	Βιοικολογία/Οικοσυστήματα	Χλωρίδα, πανίδα	Έδαφος	Υδατα	Παραγωγή αποβλήτων	Ατμόσφαιρα	Κλιματική αλλαγή	Πληθυσμός	Ανθρώπινη υγεία	Θόρυβος	Υλικά περιουσιακά στοιχεία	Πολιτιστική κληρονομιά			
1.i	0/-	0/-	0/-	0/-	0/-	0/-	+	+	0/-	0/-	+		0/-	+	
1.ii			-		-	-	+	+		-	+	+		+	
1.iii			-	+	+/-	+	+/-	+	-	-	+		+/-	+	
2A.i	+			-	-	+	+	+	+	-	+			+	
2A.ii	+	-	-		-	+	+	+	+	-	+		-	+	
2A.iv	+	+	+	+		+	+	+	+	-	+	+	+	+	
2A.v	+	-	-	+	-	-	+	+	+	-	+		-	+	
2A.vi	+	-	+	+	+	+	+	+	+	-	+		-	+	
2A.vii	+	+	-	-	-	+	+	+	+	-	+	+	+	+	
2B.viii	+		+	-	-	+	+	+	+	-	+		+	+	
3.i		-	-	-	-	+	+	+	+	-	+	+	-	+	
3.ii		-	-	-	-	+	+	+	+	-	+	+	-	+	
4A.ii		-	-	-	-	-	+	+	-	-	+	+	+/-		
4A.iii		-	-	-	-	-	+	+	-	-	+		+/-		
4A.iv		-	-	-	-	-	+	+	-	-	+		+/-		
4A.v		-	-	-	-	-	+	+	+	-	+		+/-		
4A.vi			-	-	-	-	+	+	+	-	+	+	+	+	
4B.α								+			+			+	
4B.στ								+	+						
4B.η								+	+						
4B.θ								+	+			+			
4B.ι								+	+		+				
4B.ια		-	-	-	-	-		+	+	-	+		+/-		
4B.ιβ								+	+			+			
5.i	+	+	+	-	-	+	+	+	+	+	+	+	+	+	
5.ii	+	+	+	+	+	+	+	+				+	+	+	

7.6 Συμπεράσματα - Σχέσεις μεταξύ των περιβαλλοντικών τομέων

Ως περιβάλλον ορίζουμε τη σχέση ενός συστήματος που σχηματίζεται από το σύνολο των φυσικών (κλίμα, χλωρίδα, πανίδα κλπ) και τεχνητών στοιχείων (άνθρωπος, κοινωνικοοικονομικές δραστηριότητες) που αλληλεπιδρούν μεταξύ τους.

Σύμφωνα με την αξιολόγηση που προηγήθηκε, η υλοποίηση των δράσεων του Ε.Π. Ήπειρος 2021 – 2027 αναμένεται να δημιουργήσει επιπτώσεις (θετικές, αρνητικές) στο σύνολο των τομέων που απαρτίζουν το περιβάλλον της Περιφέρειας Ηπείρου. Οι επιπτώσεις αυτές δεν είναι ανεξάρτητες και δύνανται να δρουν σε συνέργεια σε περισσότερους του ενός τομείς. Για παράδειγμα κατά την υλοποίηση των παρεμβάσεων με στόχο τη βελτίωση της αστικής κινητικότητας δεν θα επηρεαστεί μόνο το έδαφος από τα προβλεπόμενα έργα, αλλά και τομείς, όπως: ο αέρας, ο πληθυσμός, το τοπίο, τα υλικά περιουσιακά στοιχεία, η παραγωγή αποβλήτων κλπ.

Το Ε.Π. εκτιμάται ότι θα συμβάλλει στην προστασία του περιβάλλοντος, στη βελτίωση της ποιότητας ζωής του πληθυσμού και στην ανάπτυξη της Περιφέρειας, λαμβάνοντας υπόψη την κοινοτική και εθνική περιβαλλοντική νομοθεσία.

7.7 Προτάσεις, κατευθύνσεις, μέτρα για την πρόληψη, τον περιορισμό και την αντιμετώπιση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων

Το Ε.Π. Περιφέρειας Ηπείρου 2021 – 2027 περιλαμβάνει μια σειρά από δράσεις με στόχο την προστασία του περιβάλλοντος και την επίτευξη της αειφόρου ανάπτυξης. Βάσει της αξιολόγησης που διενεργήθηκε ανωτέρω αναμένονται ισχυρές θετικές επιπτώσεις στο περιβάλλον από την εφαρμογή του συνόλου των δράσεων του Ε.Π. Παρόλα αυτά αναμένεται να προκύψουν και αρνητικές επιπτώσεις σε κάποιους περιβαλλοντικούς τομείς, στη φάση κατασκευής αλλά και λειτουργίας των έργων που περιλαμβάνουν οι εκάστοτε δράσεις. Οι επιπτώσεις αυτές εξαρτώνται από το μέγεθος και τα χαρακτηριστικά του έργου και σε κάποιες περιπτώσεις δύνανται να είναι πλήρως αναστρέψιμες με τη λήψη κατάλληλων μέτρων. Προς αυτή τη κατεύθυνση και με στόχο την προστασία και διατήρηση του περιβάλλοντος απαιτείται η εφαρμογή κατάλληλων μέτρων διαχείρισης των αρνητικών περιβαλλοντικών επιπτώσεων, ανεξάρτητα από την έντασή τους (μικρή, μεγάλη).

Στο κείμενο που ακολουθεί παρατίθεται μια σειρά μέτρων γενικής φύσεως τα οποία στοχεύουν πρωταρχικά στην πρόληψη ή αποφυγή πρόκλησης περιβαλλοντικών επιπτώσεων, και – όπου αυτό δεν είναι εφικτό ή όταν είναι αναπότρεπτο - στην ελαχιστοποίησή τους. Τα μέτρα αυτά καθορίζονται ανά περιβαλλοντικό τομέα αξιολόγησης των περιβαλλοντικών επιπτώσεων της παραγράφου 7.2. Τονίζεται ότι τα αντίστοιχα ειδικά μέτρα θα καθοριστούν στο στάδιο περιβαλλοντικής αδειοδότησης του εκάστοτε έργου (Ν. 4014/11, ΦΕΚ 209 Α/21-09-11). Και αυτό διότι στο στάδιο αυτό θα είναι ξεκάθαρος ο σχεδιασμός και η λειτουργία του έργου και συνεπώς και οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις του.

▪ Βιοποικιλότητα - Οικοσυστήματα

Όπως προέκυψε από την αξιολόγηση αναμένονται αρνητικές επιπτώσεις στη βιοποικιλότητα – οικοσυστήματα περιβαλλοντικά ευαίσθητων και προστατευόμενων περιοχών, στην περίπτωση που πρόκειται να υλοποιηθούν έργα σε ζώνες με ειδικό οικολογικό ενδιαφέρον. Το Ε.Π. δεν περιλαμβάνει πληροφορίες σχεδιασμού σχετικά με την ακριβή χωροθέτηση των προτεινόμενων έργων. Με σκοπό την προστασία και διατήρηση της βιοποικιλότητας – οικοσυστημάτων των προστατευόμενων περιοχών, θα πρέπει στο στάδιο επιλογής της χωροθέτησης των έργων να λαμβάνεται υπόψη η οικολογική ευαισθησία της περιοχής και να εξετάζονται εναλλακτικές λύσεις. Παράλληλα θα πρέπει να εξετάζεται κατά πόσο οι θεσμοθετημένες χρήσεις γης σε αυτές της περιοχές επιτρέπουν τη χωροθέτηση των προτεινόμενων έργων και υπό ποιές προϋποθέσεις και όρους. Στο στάδιο της περιβαλλοντικής αδειοδότησης έργων θα πρέπει να προτείνονται συγκεκριμένα μέτρα με στόχο την αντιμετώπιση αρνητικών περιβαλλοντικών επιπτώσεων που δύναται να προκύψουν στη φάση κατασκευής αλλά και λειτουργίας των έργων. Επίσης, απαιτείται η εκπόνηση Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης (Παράρτημα 3.2 Υ.Α. 170225/2014 - ΦΕΚ 135B/27-1-14) με σκοπό τη διαφύλαξη των ειδών και οικότοπων των περιοχών.

Σε κάθε περίπτωση θα πρέπει να τηρούνται οι όροι της περιβαλλοντικής αδειοδότησης (ΑΕΠΟ) τόσο στη φάση κατασκευής όσο και στη φάση λειτουργίας των έργων. Με τον τρόπο αυτό θα επιτευχθεί η ανάσχεση της απώλειας και η προστασία της βιοποικιλότητας – οικοσυστημάτων των προστατευόμενων περιοχών, παρέχοντας προοπτικές ανάπτυξης σε αυτές.

▪ Χλωρίδα – Πανίδα

Βάσει της αξιολόγησης αναμένονται αρνητικές επιπτώσεις στη χλωρίδα και πανίδα των περιοχών όπου πρόκειται να υλοποιηθούν έργα υποδομών. Αυτές εξαρτώνται από το μέγεθος του έργου και από το φυσικό περιβάλλον που θα λάβει χώρα το έργο.

Τα έργα αφορούν ανέγερση κτιριακών εγκαταστάσεων, κατασκευή δικτύων ύδρευσης και αποχέτευσης, εγκαταστάσεων επεξεργασίας λυμάτων, οδικών δικτύων, δικτύων πεζοδρόμων, ποδηλατοδρόμων κλπ.

Όταν τα έργα πρόκειται να υλοποιηθούν εντός αστικού ιστού δεν αναμένεται να προκαλέσουν σημαντικές αρνητικές επιπτώσεις στη χλωρίδα και πανίδα των περιοχών ενδιαφέροντος. Σε κάθε περίπτωση η όποια πιθανότητα άμεσης ή έμμεσης υποβάθμισης δύναται να προκληθεί από την κατασκευή των έργων, πρόκειται να εξεταστεί στο στάδιο περιβαλλοντικής αδειοδότησης των έργων. Τα μέτρα αντιμετώπισης των όποιων επιπτώσεων θα περιλαμβάνονται στους όρους της περιβαλλοντικής αδειοδότησης των έργων.

Γενικά θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη οι γενικές αρχές για την προστασία και ανάδειξη ειδών χλωρίδας και πανίδας. Για παράδειγμα μετά το πέρας των κατασκευών των

έργων να φυτευτούν κατά το δυνατόν όλες οι διαθέσιμες επιφάνειες, με είδη χλωρίδας, τα οποία προσαρμόζονται στις κατά τόπους βιοκλιματικές συνθήκες. Επίσης, να λαμβάνει χώρα τακτική συντήρηση της βλάστησης.

- Έδαφος

Οι δράσεις του Ε.Π. που αφορούν την κατασκευή διαφόρων έργων υποδομής συνεπάγονται άμεσες και βραχυπρόθεσμες αρνητικές επιπτώσεις στο φυσικό ανάγλυφο του εδάφους. Οι αλλαγές αυτές που θα προκύψουν στα μορφολογικά και γεωλογικά χαρακτηριστικά του εδάφους εξαρτώνται από το μέγεθος των έργων.

Σημαντικές είναι οι επιπτώσεις που θα προκύψουν στις περιπτώσεις κατασκευής μεγάλων έργων υποδομής (π.χ. οδικά δίκτυα) για τα οποία απαιτούνται σημαντικές ποσότητες δάνειων εδαφικών υλικών. Με στόχο την προστασία του εδάφους θα πρέπει να καθορίζονται σαφώς οι θέσεις των δανειοθαλάμων κατόπιν σχετικής μελέτης και σύμφωνα με τις νομοθετικές απαιτήσεις. Μετά το πέρας των εργασιών κατασκευής θα πρέπει να λάβει χώρα πλήρης αποκατάσταση των θέσεων δανειοθαλάμων, σύμφωνα με όσα ορίζει η αντίστοιχη μελέτη.

Σε κάθε περίπτωση θα πρέπει να πραγματοποιούνται μόνο οι εντελώς απαραίτητες εκσκαφές και να μην επηρεάζεται η ευστάθεια των γεωλογικών σχηματισμών της περιοχής του έργου. Τα προϊόντα εκσκαφών, να αξιοποιούνται κατά προτεραιότητα για την κάλυψη των διαφόρων αναγκών του έργου, (π.χ. γεωμορφολογική εξομάλυνση επιμέρους χώρων/ τμημάτων του έργου κ.λπ.) και να ελαχιστοποιείται η αλλοίωση της υφιστάμενης μορφολογίας του εδάφους.

Με στόχο την πρόληψη ρύπανσης του εδάφους στη φάση κατασκευής των έργων θα πρέπει να λαμβάνονται μέτρα ορθής λειτουργίας των εργοταξίων, όπως η ορθή διαχείριση στερεών και υγρών αποβλήτων (π.χ. αποφυγή εργασιών συντήρησης μηχανολογικού εξοπλισμού που χρησιμοποιείται στην κατασκευή του έργου, διαχωρισμός των στερεών αποβλήτων σε αξιοποιήσιμα και μη και ορθή διαχείρισή τους σύμφωνα με όσα ορίζει η νομοθεσία και το ΠΕΣΔΑ).

Με την ολοκλήρωση των εργασιών κατασκευής των προτεινόμενων έργων θα απομακρυνθούν οι εργοταξιακές εγκαταστάσεις και θα δοθεί έμφαση στην αποκατάσταση και επαναφορά του χώρου, κατά το δυνατό, στην φυσική του αρχική κατάσταση.

Σε κάθε περίπτωση η όποια πιθανότητα άμεσης ή έμμεσης υποβάθμισης του εδάφους δύναται να αντιμετωπιστεί αποτελεσματικά με τη θέσπιση κατάλληλων μέτρων στο στάδιο περιβαλλοντικής αδειοδότησης των έργων.

- Τοπίο

Κατά το στάδιο διαμόρφωσης μεγάλων χώρων πρασίνου στον αστικό ιστό και υλοποίησης βιοκλιματικών παρεμβάσεων στον περιβάλλοντα χώρο επιλεγμένων κτιρίων και κοινόχρηστων χώρων, αναμένεται αναβάθμιση στο τοπίο και στο αισθητικό περιβάλλον. Θετικές θα είναι και οι επιπτώσεις από την υλοποίηση δράσεων με στόχο την πρόληψη του κινδύνου καταστροφών.

Αντίθετα, στο στάδιο κατασκευής άλλων έργων αναμένεται υποβάθμιση λόγω της κυκλοφορίας των οχημάτων, της λειτουργίας εργοταξίου, των προσωρινών χώρων απόθεσης υλικών κ.ά. Η ένταση αυτής της υποβάθμισης στο τοπίο εξαρτάται από το μέγεθος και τη διάρκεια του έργου. Σε κάθε περίπτωση η επίπτωση αυτή θα είναι προσωρινή και πλήρως αναστρέψιμη, καθώς εκτείνεται χρονικά μέχρι την ολοκλήρωση των εργασιών. Η όποια πιθανότητα άμεσης ή έμμεσης υποβάθμισης του τοπίου, δύναται να προκληθεί από την κατασκευή των έργων, πρόκειται να εξεταστεί στο στάδιο της περιβαλλοντικής αδειοδότησής τους.

Μετά το πέρας των έργων θα δοθεί μέριμνα στην απομάκρυνση κάθε είδους εργοταξιακής εγκατάστασης, υλικών και μηχανημάτων και στην επαναφορά του τοπίου στον πρότερη κατάσταση.

Σημαντική αρχή αποτελεί η χωροθέτηση έργων σε θέσεις με σκοπό την ανάδειξη και όχι την υποβάθμιση του τοπίου.

- Υδατα

Θετικές επιπτώσεις στα ύδατα αναμένονται από την υλοποίηση δράσεων που προβλέπονται στο Περιφερειακό Σχέδιο για την Προσαρμογή στην Κλιματική Αλλαγή, στο Σχέδιο Διαχείρισης Κινδύνων Πλημμύρας και στην 1^η Αναθεώρηση του Σχεδίου Διαχείρισης ΛΑΠ του Υ.Δ. Ηπείρου. Ομοίως, από την υλοποίηση έργων διαχείρισης πλημμυρικών υδάτων/ υδρονομίας, έργων ενίσχυσης υδρευτικών αναγκών και μείωσης απωλειών ύδατος και έργων διαχείρισης αστικών υγρών αποβλήτων.

Παρόλα αυτά στη φάση κατασκευής έργων υποδομών αλλά και λειτουργίας νέων δραστηριοτήτων αναμένεται αύξηση της κατανάλωσης του νερού αλλά και των παραγόμενων αστικών υγρών αποβλήτων. Οι ποσότητες αυτές δεν είναι εφικτό να προσδιοριστούν σε αυτή τη φάση και θα υπολογιστούν στο στάδιο περιβαλλοντικής αδειοδότησης των έργων.

Με στόχο την αποφυγή άσκοπης κατανάλωσης νερού στη φάση κατασκευής των έργων θα ληφθούν κατάλληλα μέτρα και θα εφαρμοστούν ορθές εργοταξιακές πρακτικές. Μέτρα εξοικονόμησης νερού θα πρέπει να εφαρμοστούν στις επιχειρήσεις που καταγράφεται υψηλή κατανάλωση νερού.

Με στόχο την πρόληψη ρύπανσης των υδάτινων αποδεκτών (επιφανειακών και υπόγειων) δεν επιτρέπεται η ρίψη - απόθεση ακατάλληλων υλικών σε αυτούς.

Αναλυτικά τα μέτρα πρόληψης τυχόν υποβάθμισης των υδάτων θα περιλαμβάνονται στην περιβαλλοντική αδειοδότηση του εκάστοτε έργου/δραστηριότητας.

▪ Απόβλητα

Το Ε.Π. θα συμβάλλει θετικά στην ορθή διαχείριση των στερεών αποβλήτων και συνεπώς στην πρόληψη της ρύπανσης μέσω της δράσης που αφορά τη συμπλήρωση υποδομών του ΠΕΣΔΑ. Ομοίως και σε ότι αφορά τη διαχείριση των αστικών υγρών αποβλήτων μέσω εφαρμογής της δράσης για υλοποίηση επενδύσεων στη διαχείριση λυμάτων.

Στη φάση κατασκευής των διαφόρων έργων υποδομών (κτιριακών και λοιπών) αναμένεται η παραγωγή στερεών και υγρών αποβλήτων (επικίνδυνων και μη). Με στόχο την προστασία του περιβάλλοντος απαιτείται η λήψη μέτρων που αφορούν την ορθή διαχείριση των παραγόμενων αποβλήτων, σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία. Συγκεκριμένα:

- Τα στερεά απόβλητα που θα προκύπτουν κατά τη διάρκεια των εργασιών να διαχειρίζονται σύμφωνα με τις διατάξεις του Νόμου 4685/2020 (ΦΕΚ 92Α/07.05.2020), δηλαδή να συλλέγονται και να διαχωρίζονται στην πηγή σε ανακτήσιμα και μη, και να αποθηκεύονται προσωρινά σε ειδικούς κάδους και χώρους υπό κατάλληλες υγειονομικές συνθήκες.
- Τα ανακτήσιμα στερεά απόβλητα (π.χ. υλικά συσκευασίας) να απομακρύνονται από το οικείο συλλογικό σύστημα σε επίπεδο Δήμου ή από αδειοδοτημένες εταιρίες διαχείρισης/ανακύκλωσης.
- Τα αστικά, στερεά απόβλητα, απορρίμματα, και τα λοιπά μη αξιοποιήσιμα απόβλητα που δεν ανήκουν στον κατάλογο των επικίνδυνων αποβλήτων να συγκεντρώνονται σε κάδους απορριμμάτων, και να περισυλλέγονται είτε από τα απορριματοφόρα της υπηρεσίας καθαριότητας του αρμόδιου Δήμου, είτε από κατάλληλα αδειοδοτημένο φορέα.
- Τα επικίνδυνα στερεά απόβλητα (π.χ. λαμπτήρες, καλώδια, λοιπά ΑΗΗΕ, πλάκες αμιάντου, αγωγοί ύδρευσης από μόλυβδο και από αμίαντο) να συλλέγονται και να διαχειρίζονται σύμφωνα με την εκάστοτε νομοθεσία και με τις τρέχουσες διαθέσιμες υποδομές του ΠΕΣΔΑ.
- Τα απόβλητα που θα προκύψουν από την αντικατάσταση κουφωμάτων, τις εργασίες θερμομόνωσης δομικών στοιχείων και την αποξήλωση λεβήτων και των συνοδών δικτύων τους αυτά να διαχειρίζονται σύμφωνα με την ΚΥΑ 36259/1757/Ε103 (ΦΕΚ 1312Β/24-08-2010).
- Τα προϊόντα εκσκαφών, να αξιοποιούνται κατά προτεραιότητα για την κάλυψη των διαφόρων αναγκών του έργου, (π.χ. γεωμορφολογική εξομάλυνση επιμέρους χώρων/

τμημάτων του έργου κ.λπ.) και στη συνέχεια η περίσσεια αυτών να διαχειρίζεται ως ΑΕΚΚ.

- Κατά τη διάρκεια των εργασιών να μη γίνεται αντικατάσταση λιπαντικών ή υδραυλικών ελαίων σε πάσης φύσεως αυτοκινούμενο εξοπλισμό εντός του χώρου των επεμβάσεων. Μετά το πέρας των εργασιών να απομακρυνθούν όλα τα μηχανήματα, εργαλεία και τα άχρηστα υλικά/απόβλητα, η δε διάθεση τους να γίνει σύμφωνα με τις ισχύουσες διατάξεις.
- Κατά τη διάρκεια της λειτουργίας των εργοταξίων θα πρέπει να τοποθετούνται χημικές τουαλέτες για χρήση από το προσωπικό. Η επεξεργασία ή/και διάθεση των ανθρωπίνων λυμάτων που προκύπτουν θα γίνεται σύμφωνα με τις ισχύουσες υγειονομικές διατάξεις.

Σε κάθε περίπτωση η αντιμετώπισή των αρνητικών επιπτώσεων θα γίνει στο στάδιο της περιβαλλοντικής αδειοδότησης (ΜΠΕ, ΠΠΔ) του εκάστοτε έργου.

▪ Αέρας

Το Ε.Π. περιλαμβάνει πληθώρα δράσεων η υλοποίηση των οποίων συνεπάγεται μείωση εκπομπών CO₂ και λοιπών αερίων του θερμοκηπίου στην ατμόσφαιρα (π.χ. αναβάθμιση και εξοικονόμηση ενέργειας των δημόσιων κτιρίων και ενσωμάτωση ΑΠΕ, βελτίωση της αστικής κινητικότητας κλπ).

Στη φάση κατασκευής έργων αναμένεται να επιβαρυνθεί η ποιότητα του αέρα τοπικά στις περιοχές που λαμβάνουν χώρα οι εργασίες. Οι επιπτώσεις αυτές οφείλονται στην έκλυση σκόνης από τις εργασίες εκσκαφών – κατασκευών και εκπομπών καυσαερίων των οχημάτων και των μηχανημάτων κατασκευής που θα χρησιμοποιούνται. Κρίνεται ότι οι επιπτώσεις είναι ασθενείς και άμεσα αναστρέψιμες μετά την ολοκλήρωση των εργασιών. Παρόλα αυτά απαιτείται η λήψη κατάλληλων μέτρων με στόχο τον περιορισμό τους.

Συγκεκριμένα, τα μηχανήματα και τα εργοταξιακά οχήματα που θα χρησιμοποιηθούν θα πρέπει να είναι σε καλή κατάσταση, συντηρημένα και να πληρούν τις απαιτούμενες προδιαγραφές, ώστε να ελαχιστοποιούνται οι εκπομπές σωματιδίων και καυσαερίων.

Με στόχο τον περιορισμό της έκλυσης σκόνης κατά την εκτέλεση των χωματουργικών εργασιών, θα ληφθούν τα ενδεδειγμένα μέτρα και οι ορθές εργοταξιακές πρακτικές, όπως:

- Η εναπόθεση υλικών σε σωρούς να πραγματοποιείται στο ελάχιστο δυνατό ύψος.
- Να αποφεύγεται η επί μακρό χρονικό διάστημα απόθεση των υλικών εκσκαφών στο χώρο του εργοταξίου.
- Να πραγματοποιείται διαβροχή των επιφανειών και των σωρών.

- Τα φορτηγά οχήματα που θα χρησιμοποιούνται για τη μεταφορά των υλικών να είναι κατάλληλα καλυμμένα, όπως προβλέπεται από τη σχετική νομοθεσία (Ν. 3446/2006).

Επίσης, στη φάση λειτουργίας νέων έργων και δραστηριοτήτων αναμένεται έκλυση αέριων εκπομπών στην ατμόσφαιρα. Οι εκπομπές αυτές εξαρτώνται από το είδος του χρησιμοποιούμενου καυσίμου, το είδος και μέγεθος της δραστηριότητας καθώς και από τον χρησιμοποιούμενο Η/Μ εξοπλισμό. Με στόχο την πρόληψη ρύπανσης της ατμόσφαιρας θα πρέπει να λαμβάνει χώρα τακτική συντήρηση των εγκαταστάσεων και μέτρηση των αέριων εκπομπών που εκλύονται, σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία και τους όρους περιβαλλοντικής αδειοδότησης της εκάστοτε δραστηριότητας.

- Κλίμα

Δεν αναμένονται αρνητικές επιπτώσεις στο κλίμα της περιοχής ενδιαφέροντος αλλά και της ευρύτερης περιοχής από την υλοποίηση των δράσεων του Ε.Π. Αντίθετα, το Ε.Π. περιλαμβάνει δράσεις για την θωράκιση της Περιφέρειας στις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής με βάση το Περιφερειακό Σχέδιο για την Προσαρμογή στην Κλιματική Αλλαγή.

- Πληθυσμός

Το Ε.Π. περιλαμβάνει πληθώρα δράσεων που στοχεύουν στην εξάλειψη του φαινομένου της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού μέσω δημιουργίας νέων θέσεων εργασίας, στην ενίσχυση της παραγωγικότητας και εξωστρέφειας των επιχειρήσεων, στη στήριξη της ψηφιακής συνδεσιμότητας των πολιτών, στην κοινωνικοοικονομική ένταξη των περιθωριοποιημένων κοινοτήτων (π.χ. Ρομά, Πρόσφυγες/ Μετανάστες) και στην βελτίωση των συνθηκών διαβίωσής τους, στην προώθηση της ισότητας και της αρχή της μη διάκρισης, στην προώθηση της διά βίου μάθησης, στην αναβάθμιση των υποδομών εκπαίδευσης, στην υποστήριξη των εφήβων, στην πρόσβαση όλων των πολιτών σε υπηρεσίες υγείας κλπ. Συνεπώς, δεν αναμένονται αρνητικές επιπτώσεις στον πληθυσμό από την υλοποίηση του Επιχειρησιακού Προγράμματος.

- Ανθρώπινη υγεία

Η υλοποίηση των έργων του Ε.Π. με στόχο την προστασία από την κλιματική αλλαγή και τη διαχείριση καταστροφών συμβάλλει στη μείωση των απειλών για την ανθρώπινη υγεία. Επίσης, το Ε.Π. περιλαμβάνει επιπλέον δράσεις που αποσκοπούν στην βελτίωση και προστασία της ανθρώπινης υγείας, όπως ο εκσυγχρονισμός των δικτύων ύδρευσης δίνοντας πρόσβαση στους πολίτες σε επαρκές και καλής ποιότητας νερό, η ορθή διαχείριση στερεών και αστικών υγρών αποβλήτων, η ενίσχυση και ο εκσυγχρονισμός του συστήματος υγειονομικής περιθάλψης κλπ.

Κατά την φάση της κατασκευής των προτεινόμενων έργων του Ε.Π. ενδέχεται να επιβαρυνθεί η ποιότητα της ατμόσφαιρας λόγω των εκπομπών των οχημάτων και των μηχανημάτων (καυσαέρια, σκόνη, θόρυβος), χωρίς ωστόσο να θεωρείται αυξημένος ο κίνδυνος για τον πληθυσμό της περιοχής αναφοράς. Κρίνεται ότι οι επιπτώσεις είναι ασθενείς και άμεσα αναστρέψιμες μετά την ολοκλήρωση των εργασιών. Σε κάθε περίπτωση, κρίνεται αναγκαία η τήρηση κατάλληλων μέτρων με στόχο την προστασία της ανθρώπινης υγείας. Συγκεκριμένα, θα αποτρέπεται η έκθεση του πληθυσμού σε θόρυβο και θα περιορίζεται η διασπορά σκόνης από τις χωματουργικές εργασίες και τη μεταφορά υλικών.

Αντίστοιχα μέτρα θα πρέπει να ληφθούν με στόχο την προστασία της ανθρώπινης υγείας στη φάση λειτουργίας οχλουσών δραστηριοτήτων. Επί της ουσίας θα πρέπει να τηρούνται οι όροι περιβαλλοντικής αδειοδότησης των δραστηριοτήτων αυτών (ΑΕΠΟ, ΠΠΔ) και θα πρέπει να επαληθεύεται ο βαθμός τήρησής τους από τις αρμόδιες αρχές (μέσω διενέργειας αυτοψιών).

▪ Θόρυβος

Το Ε.Π. περιλαμβάνει δράσεις με στόχο την παρακολούθηση και περιορισμό της ηχορύπανσης με τη χρήση καινοτόμων τεχνολογιών. Παρόλα αυτά στη φάση κατασκευής των προτεινόμενων έργων του Ε.Π. αναμένεται αύξηση προσωρινά της στάθμης του παραγόμενου θορύβου από τα μηχανήματα και τις εργασίες στους χώρους. Η επίπτωση αυτή στο ακουστικό περιβάλλον γενικά χαρακτηρίζεται ασθενής, βραχυχρόνια και μερικώς αντιμετωπίσιμη, καθότι δύναται να μετριαστεί με τη λήψη κατάλληλων μέτρων προστασίας. Οι επιπτώσεις στο ακουστικό περιβάλλον είναι επίσης πλήρως αναστρέψιμες, αφού διαρκούν όσο και η φάση κατασκευής των έργων.

Στα μέτρα περιορισμού των εκπομπών θορύβου περιλαμβάνεται η χρήση νέων μοντέλων μηχανημάτων και οχημάτων εργοταξίου αυστηρών προδιαγραφών εκπεμπόμενου θορύβου με κατάλληλη σήμανση CE, το κλείσιμο κάποιων μηχανών όταν δεν απαιτείται η λειτουργία τους, η κατασκευή αντιθορυβικών πετασμάτων περιμετρικά του εργοταξίου, η επιλογή διαδρομής διέλευσης των βαρέων οχημάτων κλπ. Η μέση ενεργειακή στάθμη του θορύβου κατά τη λειτουργία των εργοταξίων θα πρέπει να είναι μικρότερη ή ίση των 65 dB(A) του δείκτη $L_{eq}/12\omega\rho$.

▪ Υλικά περιουσιακά στοιχεία

Το Ε.Π. περιλαμβάνει πληθώρα δράσεων οι οποίες θα συμβάλλουν στην αύξηση της περιουσιακής αξίας των υποδομών της Περιφέρειας (π.χ. ενεργειακή αναβάθμιση κτιρίων και Η/Μ εγκαταστάσεων, αναβάθμιση οδικού δικτύου κλπ.). Η υλοποίηση των παραπάνω δράσεων αναμένεται να συνδράμει έμμεσα στην αύξηση των υλικών περιουσιακών στοιχείων του εμπλεκόμενου πληθυσμού. Παρόλα αυτά ενδέχεται σε κάποιες περιπτώσεις να

επηρεαστεί αρνητικά η περιουσία του πληθυσμού, εξαιτίας της αναγκαιότητας απαλλοτριώσεων με στόχο την υλοποίηση έργων υποδομών (π.χ. οδικά δίκτυα). Για την προστασία των υλικών περιουσιακών στοιχείων τόσο της Περιφέρειας όσο και του κοινωνικού συνόλου, κατά τη χωροθέτηση και υλοποίηση υποδομών:

- να εξετάζονται εναλλακτικές λύσεις σχεδιασμού με στόχο την αποφυγή περιοχών γεωργικής γης υψηλής παραγωγικότητας, υψηλού κινδύνου πλημμύρας, με έντονη τουριστική ανάπτυξη
- να λαμβάνεται υπόψη η βελτίωση της προσβασιμότητας στις περιοχές παρέμβασης και συνεπώς η περαιτέρω αύξηση της αξίας των υλικών περιουσιακών στοιχείων
- να τηρούνται τα προβλεπόμενα βάσει νομοθεσίας μέτρα για την προστασία του δικαιώματος στην ιδιοκτησία, την ελαχιστοποίηση της περιβαλλοντικής όχλησης και την εφαρμογή των όρων και περιορισμών δόμησης.

- Πολιτιστική, αρχιτεκτονική και αρχαιολογική κληρονομιά

Μεταξύ των δράσεων του Ε.Π. περιλαμβάνονται δράσεις που στοχεύουν στην προστασία και διατήρηση της πολιτιστικής, αρχιτεκτονικής και αρχαιολογικής κληρονομιάς της Περιφέρειας Ηπείρου (π.χ. έργα αξιοποίησης και ανάδειξης δημόσιων κτιρίων και χρήση τους ως πολιτιστικά / πνευματικά και συνεδριακά κτίρια, υλοποίηση έργων προστασίας τέτοιων χώρων κληρονομιάς από καταστροφές, δημιουργία/αναβάθμιση υποδομών με πολιτιστικό ενδιαφέρον, προβολή των τουριστικών πόρων της Περιφέρειας κλπ).

Συνεπώς, δεν αναμένεται να υπάρξουν αρνητικές επιπτώσεις στην πολιτιστική, αρχιτεκτονική και αρχαιολογική κληρονομιά από την υλοποίηση του Επιχειρησιακού Προγράμματος. Όπου απαιτείται η υλοποίηση έργων στο στάδιο περιβαλλοντικής αδειοδότησης τους θα ζητείται η γνωμοδότηση της εκάστοτε αρμόδιας υπηρεσίας, με στόχο την προστασία της κληρονομιάς αυτής. Σημαντική αρχή αποτελεί η χωροθέτηση έργων σε θέσεις με σκοπό την ανάδειξη και όχι την υποβάθμιση της κληρονομιάς των περιοχών.

7.8 Σύστημα παρακολούθησης των περιβαλλοντικών επιπτώσεων από την εφαρμογή του Ε.Π. Περιφέρειας Ηπείρου

Με στόχο την παρακολούθηση (monitoring) των περιβαλλοντικών επιπτώσεων που αναμένεται να προκύψουν από την εφαρμογή των δράσεων του Ε.Π. προτείνεται μια σειρά από δείκτες. Πρόκειται για ρεαλιστικούς, αντικειμενικούς και μετρήσιμους δείκτες οι οποίοι προσδιορίζονται ανά περιβαλλοντικό τομέα. Η παρακολούθηση και συγκριτική αξιολόγηση των τιμών του εκάστοτε δείκτη θα βοηθήσει στην διεξαγωγή συμπερασμάτων σχετικά με τη μεταβολή του περιβάλλοντος στην Περιφέρεια Ηπείρου και τον βαθμό επίτευξης των αντίστοιχων δράσεων και Ειδικών Στόχων του Ε.Π. Στις περιπτώσεις που καταγράφονται

αποκλίσεις από τους προσδοκώμενους στόχους θα προτείνονται κατάλληλες διορθωτικές ενέργειες και θα παρακολουθείται η αποτελεσματικότητά τους.

Η Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης Ε.Π. Περιφέρειας Ηπείρου ως αρμόδια αρχή σχεδιασμού του Ε.Π. δύναται να αναλάβει την παρακολούθηση και την καταγραφή των δεικτών αυτών όποτε λαμβάνει χώρα η αξιολόγηση του Ε.Π.

Τα αποτελέσματα της καταγραφής θα περιλαμβάνονται στα στοιχεία τεκμηρίωσης της προόδου του Ε.Π.

Πίνακας 7. 39: Προτεινόμενοι περιβαλλοντικοί δείκτες Ε.Π. Ήπειρος 2021-2027.

A/A	Περιβαλλοντικός Τομέας	Ονομασία Δεικτη	Μονάδα Μέτρησης	Πηγή – Τρόπος Υπολογισμού	Ειδικός Στόχος Ε.Π.
1	Βιοποικιλότητα - Οικοσυστήματα	Περιοχές δικτύου NATURA που πρόκειται να καταληφθούν από έργα υποδομών.	km ²	Τεχνικά Δελτία Έργων και Πίνακας για τον έλεγχο συμβατότητας με τη ΣΜΠΕ.	Δύναται να αφορά τα έργα εκτός αστικών ιστών και ενδεχομένως και εντός.
2	Χλωρίδα – Πανίδα	Χώροι πρασίνου που δημιουργούνται.	m ²	Τεχνικά Δελτία Έργων και Πίνακας για τον έλεγχο συμβατότητας με τη ΣΜΠΕ.	5.i, 5.ii
3	Έδαφος	Κτίρια στα οποία υλοποιούνται παρεμβάσεις αντισεισμικής προστασίας.	Αριθμός	Τεχνικά Δελτία Έργων και Πίνακας για τον έλεγχο συμβατότητας με τη ΣΜΠΕ.	2Α.iv
		Έργα προστασίας από κατολισθήσεις.	Αριθμός	Τεχνικά Δελτία Έργων και Πίνακας για τον έλεγχο συμβατότητας με τη ΣΜΠΕ.	2Α.iv
4	Τοπίο	Έργα που υλοποιούνται και προκαλούν παρεμβάσεις στο τοπίο.	Αριθμός	Τεχνικά Δελτία Έργων και Πίνακας για τον έλεγχο συμβατότητας με τη ΣΜΠΕ.	2Α.iv, 2Α.v 2Α.i, 2Β.viii 3.i, 3.ii 5.i, 5.ii
		Αναπλάσεις.	km ²	Τεχνικά Δελτία Έργων.	5.i, 5.ii
		Καινοτόμες επιχειρήσεις που ενισχύονται.	Αριθμός	Τεχνικά Δελτία Έργων.	1.iii
5	Υδατα	Μήκος νέων αγωγών ή αγωγών που ενισχύθηκαν για σύνδεση ωφελούμενων με το δίκτυο ύδρευσης.	km	Τεχνικά Δελτία Έργων.	2Α.v

A/A	Περιβαλλοντικός Τομέας	Όνομασία Δείκτη	Μονάδα Μέτρησης	Πηγή – Τρόπος Υπολογισμού	Ειδικός Στόχος Ε.Π.
		Έργα αντιπλημμυρικής προστασίας στις Ζώνες Δυνητικά Υψηλού Κινδύνου του Υ.Δ. Ηπείρου.	Αριθμός	Τεχνικά Δελτία Έργων.	2Α.iv
		Έργα για την προστασία από διάβρωση ακτών και κατάκλυσης περιοχών από θαλάσσια ύδατα.	Αριθμός	Τεχνικά Δελτία Έργων.	2Α.iv
		Έργα που υλοποιούνται για την κάλυψη των απαιτήσεων της 1 ^{ης} Αναθεώρησης του ΣΔΛΑΠ.	Αριθμός	Τεχνικά Δελτία Έργων και Πίνακας για τον έλεγχο συμβατότητας με τη ΣΜΠΕ.	2Α.v
6	Απόβλητα	Αστικά Στερεά Απόβλητα και άλλα υλικά που ανακυκλώνονται & αξιοποιούνται.	tn/έτος	Τεχνικά Δελτία Έργων και Πίνακας για τον έλεγχο συμβατότητας με τη ΣΜΠΕ.	2Α.vi
		Απόβλητα που προκύπτουν από υλοποίηση τεχνικών έργων (ΑΕΚΚ, ΑΗΗΕ, αγωγοί ύδρευσης από μόλυβδο και από αμιάντο) και οδηγούνται προς ανακύκλωση/ανάκτηση.	tn/έτος	Τεχνικά Δελτία Έργων και Πίνακας για τον έλεγχο συμβατότητας με τη ΣΜΠΕ.	2Α.vi
		Μήκος νέου ή αναβαθμισμένου δικτύου συλλογής λυμάτων.	Km	Τεχνικά Δελτία Έργων.	2Α.v
7	Αέρας	Μείωση των εκτιμώμενων εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου.	tn CO ₂ eq/έτος	Τεχνικά Δελτία Έργων και Πίνακας για τον έλεγχο συμβατότητας με τη ΣΜΠΕ.	2Α.i, 5.i, 5.ii
		Δίκτυο νέων ποδηλατοδρόμων/δρόμων ήπιας κυκλοφορίας.	km	Τεχνικά Δελτία Έργων.	2Β.viii

A/A	Περιβαλλοντικός Τομέας	Ονομασία Δείκτη	Μονάδα Μέτρησης	Πηγή – Τρόπος Υπολογισμού	Ειδικός Στόχος Ε.Π.
8	Κλίμα, Ενέργεια	Μείωση της ετήσιας κατανάλωσης πρωτογενούς ενέργειας δημόσιων κτιρίων και Η/Μ εγκαταστάσεων (θέρμανση – ψύξη).	MWh/έτος	Τεχνικά Δελτία Έργων.	2Α.ι, 5.ι
		Μείωση των εκπομπών CO ₂ ανά δράση εξοικονόμησης ενέργειας.	kt CO ₂ /έτος	Τεχνικά Δελτία Έργων και Πίνακας για τον έλεγχο συμβατότητας με τη ΣΜΠΕ.	2Α.ι, 2Α.ii 5.ι, 2Β.viii
		Εξοικονομούμενη ενέργεια ανά δράση παρέμβασης στις εγκαταστάσεις ύδρευσης, αποχέτευσης, δημοτικού φωτισμού.	MWh/έτος	Τεχνικά Δελτία Έργων.	2Α.ι, 5.ι
		Ετήσια παραγόμενη ενέργεια από ΑΠΕ.	MWh/έτος	Τεχνικά Δελτία Έργων και Πίνακας για τον έλεγχο συμβατότητας με τη ΣΜΠΕ.	2Α.ι, 2Α.ii
		Πρόσθετη δυναμικότητα από ΑΠΕ.	MW	Τεχνικά Δελτία Έργων.	2Α.ii
		Έργα για προστασία από την κλιματική αλλαγή (εκτός πλημμυρών, πυρκαγιών).	Αριθμός	Τεχνικά Δελτία Έργων.	2Α.iv
		Έργα για προστασία από ανεξέλεγκτες πυρκαγιές.	Αριθμός	Τεχνικά Δελτία Έργων και Πίνακας για τον έλεγχο συμβατότητας με τη ΣΜΠΕ.	2Α.iv
		9	Πληθυσμός	Νέες θέσεις εργασίας που δημιουργούνται από την υλοποίηση των δράσεων του ΣΠ1.	Αριθμός
Επιχειρήσεις που υποστηρίζονται με επιχορηγήσεις.	Αριθμός			Τεχνικά Δελτία Έργων.	1.iii

A/A	Περιβαλλοντικός Τομέας	Ονομασία Δείκτη	Μονάδα Μέτρησης	Πηγή – Τρόπος Υπολογισμού	Ειδικός Στόχος Ε.Π.
		Επιχειρήσεις που εισάγουν νέες ψηφιακές υπηρεσίες και εφαρμογές.	Αριθμός	Τεχνικά Δελτία Έργων.	1.ii
		Ετήσιος αριθμός χρηστών νέων ή εκσυγχρονισμένων εγκαταστάσεων κοινωνικής στέγασης.	Αριθμός/ έτος	Τεχνικά Δελτία Έργων.	4A.iii
		Ετήσιος αριθμός χρηστών νέων ή εκσυγχρονισμένων εγκαταστάσεων παιδικής φροντίδας.	Αριθμός/ έτος	Τεχνικά Δελτία Έργων.	4A.ii
		Ετήσιος αριθμός χρηστών νέων ή εκσυγχρονισμένων εγκαταστάσεων προσωρινής υποδοχής.	Αριθμός/ έτος	Τεχνικά Δελτία Έργων.	4A.iv
		Ετήσιος αριθμός χρηστών νέων ή εκσυγχρονισμένων εκπαιδευτικών εγκαταστάσεων.	Αριθμός/ έτος	Τεχνικά Δελτία Έργων.	4A.ii
		Ετήσιος αριθμός χρηστών νέων ή εκσυγχρονισμένων εγκαταστάσεων υγειονομικής περίθαλψης.	Αριθμός/ έτος	Τεχνικά Δελτία Έργων.	4A.v
10	Ανθρώπινη υγεία	Εξυπηρετούμενος πληθυσμός από αναβαθμισμένα δίκτυα ύδρευσης.	Αριθμός	Τεχνικά Δελτία Έργων.	2A.v
		Πληθυσμός για τον οποίο βελτιώνεται η επάρκεια σε νερό ύδρευσης.	Αριθμός	Τεχνικά Δελτία Έργων.	2A.v
		Εξυπηρετούμενος πληθυσμός από αναβαθμισμένα δίκτυα αποχέτευσης.	Αριθμός	Τεχνικά Δελτία Έργων.	2A.v
11	Θόρυβος	Επίπεδα θορύβου (αφορά έργα που συμβάλλουν στη μείωση θορύβου).	db(A)	Τεχνικά Δελτία Έργων.	2B.viii 5.i, 5.ii

A/A	Περιβαλλοντικός Τομέας	Ονομασία Δείκτη	Μονάδα Μέτρησης	Πηγή – Τρόπος Υπολογισμού	Ειδικός Στόχος Ε.Π.
12	Υλικά περιουσιακά στοιχεία	Επιφάνεια νέων κτιρίων ή υφιστάμενων στα οποία λαμβάνουν χώρα δράσεις εκσυγχρονισμού και αναβάθμισης.	m ²	Τεχνικά Δελτία Έργων.	4A.ii, 4A.iii, 4A.iv, 4A.v
		Μήκος νέων οδών ή αναβαθμισμένων οδών.	Km	Τεχνικά Δελτία Έργων.	3.i, 3.ii
13	Πολιτιστική, αρχιτεκτονική και αρχαιολογική κληρονομιά	Πολιτιστικοί χώροι που υποστηρίζονται.	Αριθμός	Τεχνικά Δελτία Έργων και Πίνακας για τον έλεγχο συμβατότητας με τη ΣΜΠΕ.	4A.vi 5.ii

8 ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΚΑΝΟΝΙΣΤΙΚΗΣ ΠΡΑΞΗΣ

8.1 Εισαγωγή

Στο παρόν κεφάλαιο κωδικοποιούνται τα όσα αναλύθηκαν στην παράγραφο 7.6 και αφορούν τις προτάσεις, τις κατευθύνσεις και τα μέτρα για την πρόληψη και αντιμετώπιση των δυσμενών περιβαλλοντικών επιπτώσεων που αναμένεται να προκύψουν από την εφαρμογή του Ε.Π. Οι πληροφορίες αυτές θα περιλαμβάνονται στην κανονιστική πράξη έγκρισης της ΣΜΠΕ του Ε.Π. μαζί με τα πορίσματα που θα προκύψουν μετά την ολοκλήρωση της διαβούλευσης με τους εμπλεκόμενους φορείς (παράγραφος 4, άρθρο 7 της ΚΥΑ 107017/2006).

Λαμβάνοντας υπόψη το Παράρτημα ΙΙΙ της ΚΥΑ 107017/2006 (ΦΕΚ 1225 Β/5-9-2006) τα στοιχεία της κανονιστικής πράξης περιβαλλοντικής έγκρισης του Ε.Π. περιλαμβάνουν τα εξής:

- τις προτάσεις κατευθύνσεων και μέτρων για την πρόληψη, τον περιορισμό και την κατά το δυνατόν αντιμετώπιση των αρνητικών επιπτώσεων στο περιβάλλον,
- τις προτάσεις για το σύστημα παρακολούθησης (monitoring) των σημαντικών περιβαλλοντικών επιπτώσεων που αναμένονται από την εφαρμογή του Ε.Π.

8.2 Προτάσεις, κατευθύνσεις, μέτρα για την πρόληψη, τον περιορισμό και την αντιμετώπιση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων

Η τήρηση της περιβαλλοντικής νομοθεσίας (κοινοτική, εθνική) αποτελεί το σημαντικότερο μέτρο πρόληψης από πιθανή περιβαλλοντική υποβάθμιση και επίσης προστασίας και διατήρησης του φυσικού περιβάλλοντος. Συνεπώς, στη φάση σχεδιασμού, κατασκευής και λειτουργίας ενός έργου πρέπει να λαμβάνονται υπόψη οι ισχύουσες νομικές απαιτήσεις και τα κατάλληλα μέτρα προστασίας του περιβάλλοντος. Πριν την υλοποίηση νέων έργων απαιτείται η εκπόνηση μελετών με σκοπό την περιβαλλοντική αδειοδότησή τους, σύμφωνα με όσα ορίζει ο Ν. 4014/2011 (ΦΕΚ 209Α/21-9-2011), όπως τροποποιήθηκε και ισχύει (Ν. 4635/2019, Ν. 4685/2020). Η τήρηση των εγκεκριμένων όρων περιβαλλοντικής αδειοδότησης στη φάση κατασκευής και λειτουργίας των έργων είναι νομοθετική απαίτηση και μονόδρομος για την προστασία του περιβάλλοντος.

Με στόχο την προστασία του περιβάλλοντος της Περιφέρειας Ηπείρου από τις αρνητικές επιπτώσεις που θα προκύψουν από την εφαρμογή του Ε.Π. προτείνεται η λήψη των κάτωθι γενικών μέτρων, ανά περιβαλλοντικό τομέα. Αναλυτικότερες πληροφορίες περιλαμβάνονται στην παράγραφο 7.6.

▪ Βιοποικιλότητα – Οικοσυστήματα

- Στη φάση σχεδιασμού των έργων να ελέγχεται η οικολογική ευαισθησία των περιοχών χωροθέτησης και να εξετάζονται εναλλακτικές λύσεις, με στόχο την πρόληψη χωροθέτησης σε προστατευόμενες περιοχές του Ν. 3937/2011.
- Για τη χωροθέτηση έργων εντός των προστατευόμενων περιοχών του δικτύου Natura 2000 απαιτείται στο στάδιο της περιβαλλοντικής αδειοδότησης η υποβολή Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης, σύμφωνα με το Παράρτημα 3.2 της Υ.Α. 170225/2014 (ΦΕΚ 135B/27-1-14). Τα έργα αυτά θα πρέπει να περιλαμβάνονται ως επιτρεπόμενες δραστηριότητες στα Σχέδια Διαχείρισης της εκάστοτε περιοχής. Επίσης, απαιτείται η γνωμοδότηση του Φορέα Διαχείρισης αυτών των περιοχών.
- Τήρηση των εγκεκριμένων όρων που θα προκύψουν από το στάδιο της περιβαλλοντικής αδειοδότησης του έργου, με στόχο την προστασία του περιβάλλοντος.

▪ Χλωρίδα, πανίδα

- Στη φάση σχεδιασμού των έργων να λαμβάνονται υπόψη τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά (χλωρίδα, πανίδα) της περιοχής τους.
- Στο στάδιο περιβαλλοντικής αδειοδότησης των έργων τεκμηριώνεται η ύπαρξη ή μη σημαντικών ειδών χλωρίδας και πανίδας και αντίστοιχα τα μέτρα που πρόκειται να ληφθούν με στόχο την προστασία τους.
- Τήρηση των εγκεκριμένων όρων που θα προκύψουν από το στάδιο της περιβαλλοντικής αδειοδότησης του έργου, με στόχο την προστασία της χλωρίδας και πανίδας της περιοχής.

▪ Έδαφος

- Η χωροθέτηση των έργων και των δραστηριοτήτων να πραγματοποιείται λαμβάνοντας υπόψη τις θεσπισμένες χρήσεις γης του αναθεωρημένου Περιφερειακού Χωροταξικού Πλαισίου της Περιφέρειας Ηπείρου (ΥΑ ΥΠΕΝ/ΔΧΩΡΣ/78523/1208, ΦΕΚ ΑΑΠ 286/28-11-2018).
- Στη φάση κατασκευής των έργων να πραγματοποιούνται μόνο οι εντελώς απαραίτητες εκσκαφές και τα χωματουργικά υλικά εκσκαφών να αξιοποιούνται σε επιχώσεις και διαμορφώσεις. Η διάθεση της περίσσειας των υλικών αυτών να πραγματοποιείται σύμφωνα με τους εγκεκριμένους όρους της περιβαλλοντικής αδειοδότησης.
- Στη φάση κατασκευής των έργων να μην διατίθενται στο έδαφος τα παραγόμενα στερεά και υγρά απόβλητα με στόχο την πρόληψη της ρύπανσης του εδάφους.

- Με την ολοκλήρωση των εργασιών κατασκευής των προτεινόμενων έργων να απομακρυνθούν οι εργοταξιακές εγκαταστάσεις και να δοθεί έμφαση στην αποκατάσταση και επαναφορά του χώρου, κατά το δυνατό, στην φυσική του αρχική κατάσταση.

- Τοπίο
 - Κατά τον σχεδιασμό των έργων να λαμβάνονται υπόψη διάφορα κριτήρια με στόχο την αξιοποίηση και ανάδειξη του τοπίου και την πρόληψη της υποβάθμισής του.
 - Στη φάση κατασκευής των έργων να λαμβάνονται κατάλληλα μέτρα για την αποφυγή υποβάθμισης του τοπίου.
 - Με την ολοκλήρωση των εργασιών κατασκευής των έργων να δοθεί μέριμνα στην απομάκρυνση κάθε είδους εργοταξιακής εγκατάστασης, υλικών και μηχανημάτων και στην επαναφορά του τοπίου στον πρότερη κατάσταση.
 - Να παρακολουθείται η αποκατάσταση των χώρων όπου θα υλοποιηθούν έργα.

- Υδατα
 - Ο σχεδιασμός και η χωροθέτηση των έργων να γίνεται κατά τέτοιο τρόπο ώστε να αποφεύγονται σημαντικές επιπτώσεις στο υδατικό περιβάλλον λόγω ρύπανσης ή μεταβολών (ποσοτικών ή ποιοτικών) του υδρογραφικού δικτύου.
 - Να εφαρμόζονται βέλτιστες διαθέσιμες τεχνικές με στόχο την ελαχιστοποίηση των παραγόμενων υγρών αποβλήτων καθώς και για τη συλλογή και επεξεργασία τους.
 - Στη φάση κατασκευής των έργων να εφαρμοστούν ορθές εργοταξιακές πρακτικές με στόχο την εξοικονόμηση νερού και την πρόληψη ρύπανσης των υδάτινων αποδεκτών (επιφανειακών και υπόγειων).
 - Τα έργα διαχείρισης και προστασίας των υδατικών συστημάτων να είναι σύμφωνα με τις προτεραιότητες του Διαχειριστικού Σχεδίου Λεκανών Απορροής Υδατικού Διαμερίσματος Ηπείρου.

- Παραγωγή αποβλήτων
 - Τα στερεά απόβλητα που θα προκύπτουν κατά τη διάρκεια των εργασιών να διαχειρίζονται σύμφωνα με τις διατάξεις του Νόμου 4685/2020 (ΦΕΚ 92Α/07.05.2020), δηλαδή να συλλέγονται και να διαχωρίζονται στην πηγή σε ανακτήσιμα και μη, και να αποθηκεύονται προσωρινά σε ειδικούς κάδους και χώρους υπό κατάλληλες υγειονομικές συνθήκες.
 - Τα ανακτήσιμα στερεά απόβλητα (π.χ. υλικά συσκευασίας) να προωθούνται σε κατάλληλα αδειοδοτημένες εταιρίες διαχείρισης/ανακύκλωσης.

- Τα επικίνδυνα στερεά απόβλητα (π.χ. λαμπτήρες, καλώδια, λοιπά ΑΗΗΕ, ΟΤΚΖ, πλάκες αμιάντου) να συλλέγονται και να διαχειρίζονται σύμφωνα με την εκάστοτε νομοθεσία και με τις τρέχουσες διαθέσιμες υποδομές του ΠεΣΔΑ.
 - Να μην διατίθενται στο έδαφος ούτε σε επιφανειακούς αποδέκτες τα παραγόμενα στερεά και υγρά απόβλητα. Αντίθετα αυτά να συλλέγονται και να διαχειρίζονται σύμφωνα με τη σχετική νομοθεσία (εξαρτάται από τον κωδικό ΕΚΑ).
 - Τα έργα διαχείρισης στερεών αποβλήτων που θα υλοποιηθούν θα πρέπει να βρίσκονται σε συμφωνία με το ΠεΣΔΑ Ηπείρου.
 - Κατά τη διάρκεια της λειτουργίας των εργοταξίων θα πρέπει να τοποθετούνται χημικές τουαλέτες για χρήση από το προσωπικό. Η επεξεργασία ή/και διάθεση των ανθρωπίνων λυμάτων που προκύπτουν θα γίνεται σύμφωνα με τις ισχύουσες υγειονομικές διατάξεις.
- Αέρας
- Για την μείωση των εκπομπών σωματιδίων και καυσαερίων στη φάση κατασκευής των έργων να χρησιμοποιούνται μηχανήματα και εργοταξιακά οχήματα καλής κατάστασης, να είναι συντηρημένα και να πληρούν τις απαιτούμενες προδιαγραφές.
 - Με στόχο τον περιορισμό της έκλυσης σκόνης κατά την εκτέλεση των χωματουργικών εργασιών, θα λαμβάνονται ενδεδειγμένα μέτρα και ορθές εργοταξιακές πρακτικές (π.χ. η εναπόθεση υλικών σε σωρούς να πραγματοποιείται στο ελάχιστο δυνατό ύψος, διαβροχή των επιφανειών και των σωρών κλπ).
 - Με στόχο την πρόληψη ρύπανσης της ατμόσφαιρας από τη λειτουργία των Η/Μ εγκαταστάσεων (π.χ. θέρμανσης) θα πρέπει να λαμβάνει χώρα τακτική συντήρηση αυτών και μέτρηση των αέριων εκπομπών που εκλύονται, σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία και τους όρους περιβαλλοντικής αδειοδότησης της εκάστοτε δραστηριότητας.
- Ανθρώπινη υγεία
- Στη φάση σχεδιασμού των έργων να εξετάζονται εναλλακτικές θέσεις σε ότι αφορά τη χωροθέτησή τους με στόχο την προστασία της ανθρώπινης υγείας.
 - Στη φάση κατασκευής των έργων να λαμβάνονται μέτρα προστασίας από το θόρυβο και τη σκόνη, όπως η χρήση ηχοπετασμάτων, κατάλληλες διαβροχές των χωματισμών κλπ. Επίσης, να περιφράσσονται τα εργοτάξια με στόχο την απαγόρευση της πρόσβασης στο κοινό και την πρόληψη τυχόν ατυχημάτων κλπ.
 - Εκπόνηση Σχεδίων Ασφάλειας και Υγείας (ΣΑΥ) όπου προβλέπεται βάσει νομοθεσίας.
 - Να ελέγχεται από τις αρμόδιες αρχές ο βαθμός στον οποίο τηρούν οι υφιστάμενες δραστηριότητες και οι μελλοντικές τους όρους περιβαλλοντικής τους αδειοδότησης

(ΑΕΠΟ, ΠΠΔ) με στόχο την προστασία της ανθρώπινης υγείας τόσο των εργαζομένων όσο και του πληθυσμού των ευρύτερων περιοχών.

▪ Θόρυβος

- Στη φάση κατασκευής των έργων να λαμβάνονται μέτρα περιορισμού των εκπομπών θορύβου. Συγκεκριμένα, να χρησιμοποιούνται νέα μοντέλα μηχανημάτων και οχημάτων εργοταξίου αυστηρών προδιαγραφών εκπεμπόμενου θορύβου με κατάλληλη σήμανση CE, να κλείνουν κάποιες μηχανές όταν δεν απαιτείται η λειτουργία τους, να κατασκευάζονται αντιθορυβικά πετάσματα περιμετρικά του εργοταξίου, να τηρείται το ωράριο κοινής ησυχίας, να αποφεύγεται η διέλευση βαρέων οχημάτων από οικισμούς κλπ.
- Να διενεργούνται μετρήσεις θορύβου στους χώρους των εργοταξίων. Η μέση ενεργειακή στάθμη του θορύβου κατά τη λειτουργία των εργοταξίων θα πρέπει να είναι μικρότερη ή ίση των 65 dB(A) του δείκτη $L_{eq}/12\omega\rho\omicron$.

▪ Υλικά περιουσιακά στοιχεία

- Ελαχιστοποίηση επιπτώσεων στην αξία της γης μέσω εργαλείων του πολεοδομικού σχεδιασμού.
- Βέλτιστη διαχείριση ενεργειακών υποδομών.

Για την προστασία των υλικών περιουσιακών στοιχείων τόσο της Περιφέρειας όσο και του κοινωνικού συνόλου, κατά τη χωροθέτηση και υλοποίηση υποδομών:

- να εξετάζονται εναλλακτικές λύσεις σχεδιασμού με στόχο την αποφυγή περιοχών γεωργικής γης υψηλής παραγωγικότητας, υψηλού κινδύνου πλημμύρας, με έντονη τουριστική ανάπτυξη
- να λαμβάνεται υπόψη η βελτίωση της προσβασιμότητας στις περιοχές παρέμβασης και συνεπώς η περαιτέρω αύξηση της αξίας των υλικών περιουσιακών στοιχείων
- να τηρούνται τα προβλεπόμενα βάσει νομοθεσίας μέτρα για την προστασία του δικαιώματος στην ιδιοκτησία, την ελαχιστοποίηση της περιβαλλοντικής όχλησης και την εφαρμογή των όρων και περιορισμών δόμησης.

▪ Πολιτιστική, αρχιτεκτονική και αρχαιολογική κληρονομιά

- Στη φάση σχεδιασμού των έργων να εξετάζονται εναλλακτικές θέσεις σε ότι αφορά τη χωροθέτησή τους με στόχο την προστασία και διατήρηση της πολιτιστικής, αρχιτεκτονικής και αρχαιολογικής κληρονομιάς.
- Να διασφαλίζεται η χωροθέτηση έργων σε θέσεις με σκοπό την ανάδειξη και όχι την υποβάθμιση της κληρονομιάς των περιοχών.

- Στο στάδιο περιβαλλοντικής αδειοδότησης των έργων θα ζητείται η γνωμοδότηση της εκάστοτε αρμόδιας υπηρεσίας, με στόχο την προστασία της κληρονομιάς αυτής.
- Εάν στο στάδιο της κατασκευής των έργων εντοπιστούν αρχαιότητες θα διακόπτονται οι εργασίες, θα ενημερώνεται η εκάστοτε αρμόδια υπηρεσία και θα λαμβάνονται τα απαιτούμενα από αυτές μέτρα προστασίας.

8.3 Σύστημα παρακολούθησης των περιβαλλοντικών επιπτώσεων από την εφαρμογή του Ε.Π. Περιφέρειας Ηπείρου

Κατά την εφαρμογή ενός σχεδίου ή προγράμματος είναι σημαντική η παρακολούθηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων ώστε να εντοπιστούν εγκαίρως απρόβλεπτες δυσμενείς επιπτώσεις και να ληφθούν τα κατάλληλα διορθωτικά μέτρα.

Με στόχο την παρακολούθηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων που αναμένεται να προκύψουν από την εφαρμογή των δράσεων του Ε.Π. Περιφέρειας Ηπείρου 2021 – 2027 προτείνεται μια σειρά από δείκτες (Πίνακας 7. 39).

Η Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης Ε.Π. Περιφέρειας Ηπείρου ως αρμόδια αρχή σχεδιασμού του Ε.Π. θα αναλάβει την παρακολούθηση και την καταγραφή των δεικτών αυτών όποτε λαμβάνει χώρα η αξιολόγηση του Ε.Π. Τα αποτελέσματα της καταγραφής θα περιλαμβάνονται στα στοιχεία τεκμηρίωσης της προόδου του Ε.Π. Η παραπάνω Υπηρεσία θα αξιολογεί τις τιμές των δεικτών και θα κρίνει σχετικά με την απαίτηση ή μη λήψης κατάλληλων διορθωτικών ενεργειών.

9 ΔΥΣΚΟΛΙΕΣ ΠΟΥ ΑΝΕΚΥΨΑΝ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΕΚΠΟΝΗΣΗ ΤΗΣ ΣΜΠΕ

Η σημαντικότερη δυσκολία που ανέκυψε κατά την εκπόνηση της παρούσας ΣΜΠΕ σχετίζεται με την εκτίμηση και αξιολόγηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων των δράσεων του Επιχειρησιακού Προγράμματος. Η εκτίμηση των επιπτώσεων αυτών δύναται να διαφέρει ανάλογα με το μέγεθος και την έκταση των προς υλοποίηση έργων και δραστηριοτήτων. Στην παρούσα φάση το Ε.Π. δεν περιλαμβάνει πληροφορίες σχετικά με το σχεδιασμό και τα χαρακτηριστικά των έργων που αναμένεται να υλοποιηθούν. Μάλιστα σε κάποιες περιπτώσεις το Ε.Π. περιλαμβάνει ως ενδεικτικές δράσεις γενικές παρεμβάσεις, χωρίς να υπάρχει ξεκάθαρη αναφορά στις επιμέρους παρεμβάσεις και έργα τα οποία προτείνονται να υλοποιηθούν. Για παράδειγμα ο Τύπος Δράσης 3.ι.1: Προώθηση Περιφερειακής Κινητικότητας και Ανάπτυξης περιλαμβάνει την ολοκλήρωση οδικών υποδομών εντός της Περιφέρειας Ηπείρου που ανήκουν στο δίκτυο ΔΕΔ-Μ, χωρίς περαιτέρω πληροφορίες σχετικά με τις υποδομές αυτές.

Λαμβάνοντας υπόψη τα προαναφερθέντα σε αρκετές περιπτώσεις υπήρξε δυσκολία στην ποιοτική και κυρίως στην ποσοτική αξιολόγηση των δυνητικών περιβαλλοντικών επιπτώσεων των προτεινόμενων δράσεων του Ε.Π. Σε κάθε περίπτωση μια ακριβέστερη εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων και αντίστοιχα η θέσπιση κατάλληλων μέτρων αντιμετώπισης αυτών θα πραγματοποιηθεί στο στάδιο περιβαλλοντικής αδειοδότησης των έργων (Ν. 4014/11, ΦΕΚ 209 Α/21-09-11).

Κατά τα λοιπά δεν αντιμετωπίστηκαν ιδιαίτερα προβλήματα κατά τη φάση εκπόνησης της Στρατηγικής Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων του Ε.Π. Ήπειρος 2021 – 2027.

10 ΒΑΣΙΚΕΣ ΜΕΛΕΤΕΣ ΚΑΙ ΕΡΕΥΝΕΣ

Στο παρόν κεφάλαιο καταγράφονται οι απολύτως αναγκαίες πρόσθετες βασικές μελέτες και έρευνες, οι οποίες θα πρέπει να εκπονηθούν πριν την έγκριση των έργων που προκύπτουν από την εφαρμογή του Επιχειρησιακού Προγράμματος.

Συγκεκριμένα θα απαιτηθεί η εκπόνηση μελετών με σκοπό την περιβαλλοντική αδειοδότηση των έργων που αναμένεται να υλοποιηθούν, σύμφωνα με όσα ορίζει ο Ν. 4014/2011 (ΦΕΚ 209Α/21-9-2011), όπως τροποποιήθηκε και ισχύει, και ιδιαίτερα μετά την έκδοση του Ν. 4635/2019 (ΦΕΚ 167 Α/30-10-19) και Ν. 4685/2020 (ΦΕΚ 92Α/2020). Το είδος των μελετών εξαρτάται από το μέγεθος των επιπτώσεων που δύναται να προκαλέσουν στο περιβάλλον τα προς υλοποίηση έργα. Συγκεκριμένα διακρίνονται δυο κατηγορίες έργων: Α και Β. Η κατηγορία Α περιλαμβάνει έργα και δραστηριότητες, τα οποία ενδέχεται να προκαλέσουν σημαντικές επιπτώσεις στο περιβάλλον και για τα οποία υποχρεωτικά απαιτείται η εκπόνηση Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (ΜΠΕ), με στόχο την έκδοση της Απόφασης Έγκρισης Περιβαλλοντικών Όρων (ΑΕΠΟ). Η κατηγορία Β περιλαμβάνει έργα και δραστηριότητες τα οποία χαρακτηρίζονται από τοπικές και μη σημαντικές επιπτώσεις στο περιβάλλον και υπόκεινται σε γενικές προδιαγραφές. Στην περίπτωση αυτή απαιτείται η υποβολή ερωτηματολογίου και λοιπών δικαιολογητικών (π.χ. Τεχνική Έκθεση), με στόχο την έκδοση Πρότυπων Περιβαλλοντικών Δεσμεύσεων (ΠΠΔ) που ενσωματώνονται στην Άδεια Λειτουργίας του έργου ή της δραστηριότητας.

Στο πλαίσιο της περιβαλλοντικής αδειοδότησης των έργων ενδέχεται να απαιτηθεί η εκπόνηση εξειδικευμένων μελετών, όταν τα έργα βρίσκονται εντός των ορίων περιοχής του Ευρωπαϊκού Δικτύου Natura 2000. Πρόκειται για την Ειδική Οικολογική Αξιολόγηση, η οποία στοχεύει στην ποιοτική και ποσοτική εκτίμηση των επιπτώσεων του έργου στην προστατευόμενη περιοχή και των ειδών που την απαρτίζουν.

Στις λοιπές κατηγορίες μελετών που θα απαιτηθούν περιλαμβάνονται οι αρχιτεκτονικές μελέτες, οι μελέτες Ηλεκτρομηχανολογικών εγκαταστάσεων, οι ενεργειακές μελέτες με στόχο την ενεργειακή αναβάθμιση κτιρίων, οι μελέτες οδοποιίας, οι κυκλοφοριακές μελέτες, οι γεωτεχνικές μελέτες, οι γεωλογικές μελέτες, οι στατικές μελέτες, οι υδραυλικές μελέτες, οι μελέτες επεξεργασίας νερού και υγρών αποβλήτων κλπ.

Σε κάθε περίπτωση απαιτείται η εκπόνηση των απαιτούμενων μελετών σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία. Όλα τα έργα οφείλουν να διαθέτουν περιβαλλοντική αδειοδότηση και οι αρμόδιοι φορείς να παρακολουθούν και να τηρούν τους όρους και δεσμεύσεις αυτής της αδειοδότησης.

11 ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

11.1 Βιβλιογραφία

- Ίδρυμα Δασικών Ερευνών Αθηνών του Υπουργείου Γεωργίας, 1978.
- Μουντράκης, Δ., (1985). Γεωλογία της Ελλάδας. University Studio Press, Θεσσαλονίκη.
- Έγκριση της 1ης Αναθεώρησης του Σχεδίου Διαχείρισης των Λεκανών Απορροής Ποταμών του Υδατικού Διαμερίσματος Ηπείρου και της αντίστοιχης Στρατηγικής Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (ΦΕΚ 4664/Β/29-12-2017).
- Αναθεώρηση του Περιφερειακού Σχεδίου Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων (ΠΕΣΔΑ) Περιφέρειας Ηπείρου, 2016.
- Αναθεωρημένο Περιφερειακό Χωροταξικό Πλαίσιο της Περιφέρειας Ηπείρου, 2018.
- Εθνικό σχέδιο αύξησης του αριθμού των κτιρίων με σχεδόν μηδενική κατανάλωση ενέργειας, Υπουργείο Ενέργειας και Περιβάλλοντος (ΥΠΕΝ) (ΦΕΚ 5447/Β/5-12-2018).

11.2 Διαδικτυακοί Τόποι

- Μόνιμος πληθυσμός βάσει των στοιχείων απογρ. 2011 ΕΛΣΤΑΤ.
<https://www.statistics.gr>
- Ανακοίνωση της ΕΕ «Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία».
https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:b828d165-1c22-11ea-8c1f-01aa75ed71a1.0001.02/DOC_1&format=PDF
- Ανακοίνωση της ΕΕ «Στρατηγική της ΕΕ για τη βιοποικιλότητα με ορίζοντα το 2030».
https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:a3c806a6-9ab3-11ea-9d2d-01aa75ed71a1.0005.02/DOC_1&format=PDF
- Προτεραιότητα στη φύση. Αξιολόγηση της υλοποίησης της Εθνικής Στρατηγικής για τη Βιοποικιλότητα.
https://thegreentank.gr/wp-content/uploads/2020/12/202011_PrioritytoNature_Report_GreenTank.pdf
- Ανακοίνωση της ΕΕ «Από το αγρόκτημα στο πιάτο».
https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:ea0f9f73-9ab2-11ea-9d2d-01aa75ed71a1.0006.02/DOC_1&format=PDF
- Πρόταση της ΕΕ «Ευρωπαϊκός νόμος για το κλίμα».
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52020PC0080&from=EL>
- Ανακοίνωση της ΕΕ «Διαμορφώνοντας μια Ευρώπη ανθεκτική στην κλιματική αλλαγή - η νέα στρατηγική της ΕΕ για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή».
<https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2021:0082:FIN:EL:PDF>
- Πλατφόρμα ενημέρωσης για την κλιματική - Climate-ADAPT.
<https://climate-adapt.eea.europa.eu/>
- Εθνική Στρατηγική για την Προσαρμογή στην Κλιματική Αλλαγή, ΥΠΕΝ.
https://ypen.gov.gr/wp-content/uploads/legacy/Files/Klimatiki%20Allagi/Prosarmogi/20160406_ESPKA_teliko.pdf
- Ανακοίνωση της ΕΕ «Ένα νέο σχέδιο δράσης για την κυκλική οικονομία».
https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:9903b325-6388-11ea-b735-01aa75ed71a1.0019.02/DOC_1&format=PDF
- Εθνική Στρατηγική για την Κυκλική Οικονομία, Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας.
<https://ypen.gov.gr/wp-content/uploads/2020/10/%CE%95%CE%B8%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CE%AE-%CE%A3%CF%84%CF%81%CE%B1%CF%84%CE%B7%CE%B3%CE%B9%CE%BA%CE%AE-%CE%93%CE%B9%CE%B1-%CF%84%CE%B7%CE%BD-%CE%9A%CF%85%CE%BA%CE%BB%CE%B9%CE%BA%CE%AE-%CE%9F%CE%B9%CE%BA%CE%BF%CE%BD%CE%BF%CE%BC%CE%AF%CE%B1.pdf>

- Εθνική Στρατηγική για την Κοινωνική Ένταξη και Μείωση της Φτώχειας.
<http://www.opengov.gr/minlab/?p=5140>
- Δημόσια ηλεκτρονική διαβούλευση για το Εθνικό Πρόγραμμα Πρόληψης Δημιουργίας Αποβλήτων.
<http://www.opengov.gr/minenv/?p=11637>
- Εγκεκριμένα Σχέδια Διαχείρισης Λεκανών Απορροής Ποταμών.
<http://wfdver.ypeka.gr/el/management-plans-gr/approved-management-plans-gr/>
- 1η Αναθεώρηση των Σχεδίων Διαχείρισης Λεκανών Απορροής Ποταμών.
<http://wfdver.ypeka.gr/el/management-plans-gr/1revision-approved-management-plans-gr/>
- Αρχεία διαβούλευσης για τη 2η Αναθεώρηση των Σχεδίων Διαχείρισης Λεκανών Απορροής Ποταμών.
<http://wfdver.ypeka.gr/el/consultation-gr/2revision-consultation-gr/>
- Σχέδιο Διαχείρισης Κινδύνων Πλημμύρας Υδατικών Διαμερισμάτων Ελλάδας.
https://floods.ypeka.gr/index.php?option=com_content&view=article&id=1053&Itemid=1008
- Έκθεση της 1ης Αναθεώρησης της Προκαταρκτικής Αξιολόγησης Κινδύνων Πλημμύρας.
https://floods.ypeka.gr/egyFloods/1hAnatheorisi/2019_10_PFRA_REVISION_REPORTv2_1.pdf
- Ανακοίνωση της ΕΕ «Επόμενα βήματα για ένα βιώσιμο ευρωπαϊκό μέλλον».
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52016DC0739&from=EL>
- Εθνικό Πρόγραμμα Ανάπτυξης 2021 – 2025.
<http://www.opengov.gr/ypoiان/wp-content/uploads/downloads/2020/06/%CE%95%CE%A0%CE%91-11-6-2020.pdf>
- Εθνικό Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας «Ελλάδα 2.0».
<https://greece20.gov.gr/to-plires-sxedio/>
- Εταιρικό Σύμφωνο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΣΠΑ) 2021 – 2027.
https://www.espa.gr/el/Documents/2127/Etairiko_Symfwno_Perifereiakis_Anaptysis_2021-2027.pdf
- 3η Έκθεση προόδου Εθνικής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης - Έτος 2019 Γενικής Γραμματείας Έρευνας & Τεχνολογίας.
https://www.e-pepba.gr/sites/default/files/2020-11/2020_%CE%95%CE%BA%CE%B8%CE%B5%CF%83%CE%B7%20RIS3_2019_5_14_05.2020_final.pdf
- Εθνικό Στρατηγικό Σχέδιο Μεταφορών (ΕΣΣΜ).
<http://nationaltransportplan.gr/el/>

- Βίβλος Ψηφιακού Μετασχηματισμού 2020 – 2025.
<https://digitalstrategy.gov.gr/>
- Εθνική Στρατηγική Κοινωνικής Ένταξης των Ρομά
<https://www.hellenicparliament.gr/UserFiles/67715b2c-ec81-4f0c-ad6a-476a34d732bd/11704377.pdf>
- Γνωμοδότηση Ευρωπαϊκής Επιτροπής Περιφερειών «Ανανέωση του Χάρτη της Λειψίας για τις βιώσιμες ευρωπαϊκές πόλεις».
<https://cor.europa.eu/EL/our-work/Pages/OpinionTimeline.aspx?opId=CDR-4829-2019>
- Στρατηγικό Σχέδιο Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης Δήμου Ιωαννιτών περιόδου 2014 – 2020.
<https://peproe.gr/images/programa/viosimi/stratigiko-sxedio-gia-ti-viosimi-astiki-anaptixi-dimou-ioanniton.pdf>
- 2η Δημόσια Διαβούλευση ΣΒΑΚ Δήμου Ιωαννιτών.
http://www.diavouleusi.eu/diavouleyseis_enotit/%ce%b7-%ce%b1%ce%bd%ce%ac%cf%80%cf%84%cf%85%ce%be%ce%b7-%cf%84%ce%bf%cf%85-%cf%83%cf%87%ce%b5%ce%b4%ce%af%ce%bf%cf%85-%ce%b2%ce%b9%cf%8e%cf%83%ce%b9%ce%bc%ce%b7%cf%82-%ce%b1%cf%83%cf%84%ce%b9%ce%ba-2/
- 2η Δημόσια Διαβούλευση ΣΒΑΚ Δήμου Πρέβεζας.
http://www.svakprevezas.imet.gr/Portals/0/Diavoulefseis/Diavoulefsh02/11_30_svak_p_arousiasi.pdf
- ΣΒΑΚ Δήμου Ηγουμενίτσας.
https://igoumenitsa.gr/images/gia-ton-dimoti/%CE%A013_TELIKI_EKDOSI_SVAK.pdf
- Περιφερειακό σχέδιο για την Προσαρμογή στην Κλιματική Αλλαγή (ΠεΣΠΚΑ) Περιφέρειας Ηπείρου.
<https://www.php.gov.gr/2-php/56-peskpa.html>
- Έγκριση αναθεώρησης του Περιφερειακού Χωροταξικού Πλαισίου Περιφέρειας Ηπείρου και Περιβαλλοντική Έγκριση αυτού.
<https://ypen.gov.gr/chorikos-schediasmos/chorotaxia/ethniki-politiki/>
- Έγκριση της 1ης Αναθεώρησης του Σχεδίου Διαχείρισης των Λεκανών Απορροής Ποταμών του Υδατικού Διαμερίσματος Ηπείρου και της αντίστοιχης Στρατηγικής Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων.
<http://wfdver.ypeka.gr/el/management-plans-gr/1revision-approved-management-plans-gr/approved-1revision-el05-gr/>
- Διαβούλευση 2ης Αναθεώρησης των Σχεδίων Διαχείρισης του ΥΔ Ηπείρου (EL05).
<http://wfdver.ypeka.gr/el/consultation-gr/2revision-consultation-gr/consultation-2revision-el05-gr/>
- Εγκεκριμένο Σχέδιο Διαχείρισης Κινδύνων Πλημμύρας Υδατικού Διαμερίσματος Ηπείρου (EL 05).

- https://floods.ypeka.gr/index.php?option=com_content&view=article&id=277&Itemid=629
- Έκθεση της 1ης Αναθεώρησης της Προκαταρκτικής Αξιολόγησης Κινδύνων Πλημμύρας.
https://floods.ypeka.gr/egyFloods/1hAnatheorisi/2019_10_PFRA_REVISION_REPORTv2_1.pdf
 - Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων 1ης Αναθεώρησης του Σχεδίου Διαχείρισης Λεκανών Απορροής Ποταμού του Υδατικού Διαμερίσματος Ηπείρου, 2017.
<http://wfdver.ypeka.gr/el/project/consultation-el05-18-1revision-smpe-gr/>
 - Κλιματικά Δεδομένα, Εθνική Μετεωρολογική Υπηρεσία (ΕΜΥ).
http://www.hnms.gr/emy/el/climatology/climatology_city?perifereia=Epirus&poli=Arta
 - Κλιματικά Δελτία, Εθνική Μετεωρολογική Υπηρεσία (ΕΜΥ).
http://www.hnms.gr/emy/el/climatology/climatology_month
 - Κλιματικός Άτλαντας της Ελλάδας 1971-2000, Εθνική Μετεωρολογική Υπηρεσία (ΕΜΥ).
<http://climatlas.hnms.gr/sdi/>
 - Υποδομή Γεωχωρικών Πληροφοριών, Υπουργείο Ενέργειας και Περιβάλλοντος (ΥΠΕΝ).
<http://mapsportal.ypen.gr/maps/813/view>
 - Βάση Δεδομένων για την Ελληνική Φύση
https://filotis.itia.ntua.gr/biotope/?page=1&category=1&geo_code=2%2C1%2C0
 - Υπουργείο Ενέργειας και Περιβάλλοντος (ΥΠΕΝ).
http://mapsportal.ypen.gr/layers/geonode:ipeiros_tel
 - Εθνικό Πάρκο Τζουμέρκων Κοιλάδας Αχελώου Αγράφων και Μετεώρων, Φορέας Διαχείρισης.
<https://www.tzoumerka-park.gr/zones-prostasias/>
 - Natura 2000 Barometer, European Environment Agency.
<https://www.eea.europa.eu/data-and-maps/dashboards/natura-2000-barometer>
 - Κατάλογος ανοιχτών γεωχωρικών δεδομένων.
<http://geodata.gov.gr/maps/?locale=el>
 - Η Ταυτότητα των 13 Ελληνικών Περιφερειών, Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ).
<https://www.espa.gr/el/Pages/Sxediasmos21-27.aspx>
 - Eurostat 2020.
<https://ec.europa.eu/eures/main.jsp?catId=380&lmi=Y&acro=Imi&lang=el&recordLang=el&parentId=&countryId=GR®ionId=GR2&nuts2Code=GR21&nuts3Code=null&mode=text®ionName=%CE%89%CF%80%CE%B5%CE%B9%CF%81%CE%BF%CF%82>
 - Μόνιμος Πληθυσμός, κατά φύλο, ομάδες ηλικιών και επίπεδο εκπαίδευσης Σύνολο χώρας, Περιφέρειες, ΕΛ.ΣΤΑΤ.
<https://www.statistics.gr/el/statistics/-/publication/SAM03/->
 - Δελτίο τύπου: Υπολογιζόμενος Πληθυσμός (1.1.2020) και Μεταναστευτικές Ροές της Χώρας (2019), ΕΛ.ΣΤΑΤ.

- <https://www.statistics.gr/el/statistics/-/publication/SPO18/>-
- Υπολογιζόμενος Πληθυσμός την 1η Ιανουαρίου. Σύνολο Χώρας, Διοικητικές Περιφέρειες και Νομοί (2002 - 2020), ΕΛ.ΣΤΑΤ.
<https://www.statistics.gr/el/statistics/-/publication/SPO18/>-
 - Μόνιμος Πληθυσμός, κατά φύλο, ομάδες ηλικιών και επίπεδο εκπαίδευσης Σύνολο χώρας, Περιφέρειες, ΕΛ.ΣΤΑΤ.
<https://www.statistics.gr/el/statistics/-/publication/SAM03/>- .
 - Μόνιμος Πληθυσμός, κατά φύλο, ομάδες ηλικιών και επίπεδο εκπαίδευσης Σύνολο χώρας, Περιφέρειες, ΕΛ.ΣΤΑΤ.
<https://www.statistics.gr/el/statistics/-/publication/SAM03/>- .
 - Γεννήσεις Ζώντων στην Ελλάδα κατά τόπο μόνιμης κατοικίας της μητέρας, ΕΛ.ΣΤΑΤ.
<https://www.statistics.gr/el/statistics/-/publication/SPO03/>-
 - Θάνατοι κατά υπηκοότητα και τόπο μόνιμης κατοικίας του θανόντα (Νομός) (2004 - 2019). ΕΛ.ΣΤΑΤ.
<https://www.statistics.gr/documents/20181/995774/08.+%CE%98%CE%AC%CE%BD%CE%B1%CF%84%CE%BF%CE%B9+%CE%BA%CE%B1%CF%84%CE%AC+%CF%85%CF%80%CE%B7%CE%BA%CE%BF%CF%8C%CF%84%CE%B7%CF%84%CE%B1+%CE%BA%CE%B1%CE%B9+%CF%84%CF%8C%CF%80%CE%BF+%CE%BC%CF%8C%CE%BD%CE%B9%CE%BC%CE%B7%CF%82+%CE%BA%CE%B1%CF%84%CE%BF%CE%B9%CE%BA%CE%AF%CE%B1%CF%82+%CF%84%CE%BF%CF%85+%CE%B8%CE%B1%CE%BD%CF%8C%CE%BD%CF%84%CE%B1+%28%CE%9D%CE%BF%CE%BC%CF%8C%CF%82%29+%28+2004+-+2019+%29.xlsx/a0dbc10b-312d-89c8-f8e3-e5e4a555b51b?t=1610346356240>
 - Εκμεταλλεύσεις και χρησιμοποιούμενη γεωργική έκταση αυτών, με διάκριση σε μεικτές, αμιγώς γεωργικές και κτηνοτροφικές, κατά περιφέρεια και νομό, ΕΛ.ΣΤΑΤ.
<https://www.statistics.gr/el/statistics/-/publication/SPG31/>-
 - Εκμεταλλεύσεις και εκτάσεις, κατά βασικές κατηγορίες χρήσης του εδάφους, περιφέρεια και περιφερειακή ενότητα, ΕΛ.ΣΤΑΤ.
<https://www.statistics.gr/el/statistics/-/publication/SPG32/>-
 - Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία, ΕΛ.ΣΤΑΤ.
<https://www.statistics.gr/el/statistics/-/publication/SEL45/>-
 - ΔΕΛΤΙΟ ΤΥΠΟΥ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟΙ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΙ: Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία για το έτος 2018 και αναθεωρημένα στοιχεία για τα έτη 2010-2017, ΕΛ.ΣΤΑΤ.
<https://www.statistics.gr/el/statistics/-/publication/SEL45/>-
 - Δημογραφία επιχειρήσεων, ενάρξεις και λήξεις λειτουργίας επιχειρήσεων 2019-2020, ΕΛ.ΣΤΑΤ.
<https://www.statistics.gr/el/statistics/-/publication/SBR05/2020>
 - Κύκλος εργασιών επιχειρήσεων του κλάδου Παροχής Υπηρεσιών Εστίασης, ανά Περιφερειακή Ενότητα, ΕΛ.ΣΤΑΤ.
<https://www.statistics.gr/el/statistics/-/publication/SBR03/>-

- Ακαθάριστο εγχώριο προϊόν κατά περιφέρεια και νομό, ΕΛ.ΣΤΑΤ.
<https://www.statistics.gr/el/statistics/-/publication/SEL48/>
- Κατά κεφαλή ακαθάριστο εγχώριο προϊόν κατά περιφέρεια και νομό, ΕΛ.ΣΤΑΤ.
<https://www.statistics.gr/el/statistics/-/publication/SEL57/>
- Απασχολούμενοι κατά κλάδο οικονομικής δραστηριότητας, Απογραφή Πληθυσμού 2011, ΕΛ.ΣΤΑΤ.
<https://www.statistics.gr/el/statistics/-/publication/SAM04/>
- Απογραφή Πληθυσμού 2011, ΕΛ.ΣΤΑΤ.
<https://www.statistics.gr/el/statistics/-/publication/SAM04/>
- Έρευνα Εργατικού Δυναμικού, ΕΛ.ΣΤΑΤ.
<https://www.statistics.gr/calendar#62021>
- Απογραφή Κέντρων Υγείας και Θεραπευτηρίων, ΕΛ.ΣΤΑΤ.
<https://www.statistics.gr/el/statistics/-/publication/SHE06/>
- Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, Σχολές και Τμήματα.
<https://www.uoi.gr/ekpaideysi/sxoles-kai-tmimata/>
- Ανώτατη εκπαίδευση, ΕΛ.ΣΤΑΤ.
<https://www.statistics.gr/el/statistics/-/publication/SED33/>
- Δευτεροβάθμια εκπαίδευση-Γυμνάσια, ΕΛ.ΣΤΑΤ.
<https://www.statistics.gr/el/statistics/-/publication/SED21/>
- Δευτεροβάθμια εκπαίδευση-Ενιαία Λύκεια, ΕΛ.ΣΤΑΤ.
<https://www.statistics.gr/el/statistics/-/publication/SED23/>
- Δευτεροβάθμια εκπαίδευση-Ενιαία Λύκεια, ΕΛ.ΣΤΑΤ.
<https://www.statistics.gr/el/statistics/-/publication/SED11/>
- Εγνατία Οδός Α.Ε.
<https://www.egnatia.eu/erga/egnatia-odos/h-egnatia-odos-stin-hpeiro/>
- Οργανισμός Λιμένος Ηγουμενίσσας Α.Ε.
<https://olig.gr/>
- ΤΕΡΝΑ ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΗ.
<https://www.terna-energy.com/acivities/erga-vioaerioy-diach-aporrimmaton/monada-epexergasias-aporrimmaton-ipirou/>
- Εγκαταστάσεις Επεξεργασίας Λυμάτων Βάση Δεδομένων Παρακολούθησης Λειτουργίας. Ειδική Γραμματεία Υδάτων.
<http://astikalimata.ypeka.gr/Services/Pages/WtpViewApp.aspx>
- Ανεξάρτητος Διαχειριστής Μεταφοράς Ηλεκτρικής Ενέργειας (ΑΔΜΗΕ).
<https://www.admie.gr/systima/perigraf/hartis-grammon>
- Διαχειριστής Εθνικού Συστήματος Φυσικού Αερίου (ΔΕΣΦΑ).
<https://www.desfa.gr/national-natural-gas-system/transmission>

- Δελτίο τύπου: Απογραφή κτιρίων 2011, Ελληνική Στατιστική Αρχή (ΕΛ.ΣΤΑΤ).
<https://www.statistics.gr/census-buildings-2011>
- Στατιστικά αποτελέσματα για την ενεργειακή απόδοση κτιρίων οικιακού, τριτογενούς τομέα και δημοσίων κτιρίων, ΣΕΠΔΕΜ.
http://bpes.ypeka.gr/?page_id=21&stat=222
- Έκθεση Στατιστικής Ανάλυσης ΠΕΑ Κτιρίων Έτους 2019.
http://bpes.ypeka.gr/?page_id=21&stat=222
- International Energy Agency (IEA).
<https://www.iea.org/countries/greece>
- Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας, Γενική Διεύθυνση Ενέργειας.
<https://www.statistics.gr/el/statistics/-/publication/SDE15/->
- Μηνιαίο δελτίο ενέργειας - Δεκέμβριος 2020, ΑΔΜΗΕ.
<https://www.admie.gr/agora/enimerotika-deltia/miniaia-deltia-energeias>
- Συνοπτικό Πληροφοριακό Δελτίο ΑΠΕ & ΣΗΘΥΑ, ΔΑΠΕΕΠ.
<https://www.dapeep.gr/dimosieuseis/sinoptiko-pliroforiako-deltio-ape/#1590754349271-ea431c6a-b051>
- Συνοπτικό Πληροφοριακό Δελτίο ΑΠΕ & ΣΗΘΥΑ, ΔΑΠΕΕΠ.
<https://www.dapeep.gr/dimosieuseis/sinoptiko-pliroforiako-deltio-ape/>
- Αιολικές Εγκαταστάσεις στην Ελλάδα. ΕΛΕΤΑΕΝ.
<https://eletaen.gr/hwea-wind-statistics/>
- Ετήσια έκθεση ποιότητας της ατμοσφαιρας 2020, Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας (ΥΠΕΝ).
<https://ypen.gov.gr/perivallon/poiotita-tis-atmosfairas/ektheseis/>
- Έγκριση της 1ης Αναθεώρησης του Σχεδίου Διαχείρισης των Λεκανών Απορροής Ποταμών του Υδατικού Διαμερίσματος Ηπείρου και της αντίστοιχης Στρατηγικής Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων. (ΦΕΚ 4664/Β/29-12-2017).
<http://wfdver.ypeka.gr/el/management-plans-gr/1revision-approved-management-plans-gr/approved-1revision-el05-gr/>
- Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων 1ης Αναθεώρησης του Σχεδίου Διαχείρισης Λεκανών Απορροής Ποταμού του Υδατικού Διαμερίσματος Ηπείρου, 2017.
<http://wfdver.ypeka.gr/el/project/consultation-el05-18-1revision-smpe-gr/>